SŁOWNIK

POLSKICH TEOLOGÓW KATOLICKICH 1918–1981

pod redakcją Ks. Ludwika Grzebienia SJ

rz 7

Akademia Teologii Katolickiej

Warszawa 1983

LEXICON THEOLOGORUM CATHOLICORUM POLONIAE

Vol. 7rz

Cura et directione Ludovici Grzebień SJ editum

ACADEMIA THEOLOGIAE CATHOLICAE
Varsaviae 1983

Okładkę projektował

STANISŁAW STOSIEK

Za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej
z dnia 11 października 1982 r., nr 7569/K/82

AKADEMIA TEOLOGII KATOLICKIEJ

01-653 Warszawa, ul. Dewajtis 3

Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza
Cieszyn, ul. Pokoju 1
Nakład 2300 egz. Zam. nr 500-K-83 T-72
Cena t. VII zł 2400

ZESPÓŁ AUTORÓW

Ks. Dr ROMAN ANDRZEJEWSKI, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Mgr JÓZEF ARLIK SVD, Seminarium Duchowne XX. Werbistów w Pieniężnie
Ks. PIOTR BADURA SJ, Warszawa
Ks. TADEUSZ BADURA COr., Gostyń
Ks. Doc. Dr hab. MARIAN BANASZAK, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Prof. Dr JOACHIM ROMAN BAR OFMConv., Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr HENRYK BORCZ, Seminarium Duchowne w Przemyślu
Ks. Dr MARIAN BRUDZISZ CSSR, Seminarium Duchowne OO. Redemptorystów w Tuchowie
Ks. Mgr STANISŁAW BUDZIK, Tarnów
Ks. Dr HENRYK ĆWIEK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr WOJCIECH ZBIGNIEW FRĄTCZAK, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Dr KAZIMIERZ GABRYEL, Pabianice
Ks. Mgr LECH GRALAK COr., Radom
Ks. Dr hab. LUDWIK GRZEBIEŃ SJ, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy
Ks. Dr MICHAŁ GRZYBOWSKI, Seminarium Duchowne w Płocku
Ks. Dr WŁADYSŁAW GWÓŹDŹ, Sandomierz
Ks. Dr WOJCIECH HANC, Seminarium Duchowne we Włocławku
S. HENRYKA JABŁONOWSKA
Ks. Mgr MICHAŁ JAGOSZ, Kraków
Dr STANISŁAW JANACZEK, Kraków
Ks. Dr hab. WOJCIECH KANIA, Seminarium Duchowne w Tarnowie
Ks. Dr MARIAN KANIOR OSB, Biblioteka Opactwa OO. Benedyktynów w Tyńcu
Ks. Dr BOLESŁAW KAWCZYŃSKI, Śmiłowice
Ks. Dr ALFONS ZDZISŁAW KOMOSIŃSKI OFMCap., Kraków
Ks. Dr ADAM KOŃCZAK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr STANISŁAW KOSIŃSKI SDB, Seminarium Duchowne XX. Salezjanów w Lądzie
Ks. Dr JAN KOWALSKI, Częstochowskie Seminarium Duchowne
Ks. Doc. Dr hab. JAN KRACIK, Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie
Ks. Dr TADEUSZ KRAHEL, Seminarium Duchowne w Białymstoku
Ks. Dr JÓZEF KRASIŃSKI, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr EUGENIUSZ KRĘŻEL, Seminarium Duchowne w Tarnowie
Ks. Dr. WITOLD KUJAWSKI, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Dr JULISŁAW ŁUKOMSKI, Seminarium Duchowne w Kielcach
Ks. Dr WŁADYSŁAW ŁYDKA, Seminarium Duchowne w Kielcach
Ks. Mgr PAWEŁ MACIAK SJ, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy
Ks. Dr ADAM MAJCHRZYK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr JÓZEF MANDZIUK, Pap. Wydział Teologiczny we Wrocławiu
Bp. Dr hab. EDWARD MATERSKI, Sandomierz — Radom
Ks. Dr BRUNO MAZUR OP, Kraków
Ks. Dr BOLESŁAW MICEWSKI CR, Kraków
Ks. Dr HENRYK MROSS, Osielsko
Ks. Dr ADAM NOWAK, Seminarium Duchowne w Tarnowie
Ks. Dr DANIEL OLSZEWSKI, Seminarium Duchowne w Kielcach
Bp Doc. Dr hab. EDWARD OZOROWSKI, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr ANTONI PACIOREK, Seminarium Duchowne w Tarnowie
KRZYSZTOF PIĘTKA, Kraków
Ks. Mgr ANTONI PONIŃSKI, Włocławek
Ks. Dr hab. PIOTR PORĘBA, Katolicki Uniwersytet Lubelski
Ks. Mgr KAZIMIERZ RULKA, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Dr MIECZYSŁAW RUSIECKI, Kielce
Ks. Mgr FRANCISZEK SEMIK, Łask-Kolumna

Ks. Dr STEFAN SICZEK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Mgr ZBIGNIEW SKROBICKI, Włocławek
Ks. Mgr ANTONI SKWARA, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Doc. Dr hab. FRANCISZEK STOPNIAK, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr JÓZEF SWASTEK, Wrocław
Ks. Prof. Dr hab. ADAM LUDWIK SZAFRAŃSKI, Katolicki Uniwersytet Lubelski
Ks. Doc. Dr hab. EDWARD SZTAFROWSKI, Akademia Teologii Katolickiej
Dr HALINA SZUMIŁ, Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Ks. Dr TADEUSZ ŚLIWA, Seminarium Duchowne w Przemyślu
Ks. Dr WIESŁAW WILK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr MARIAN WOLNIEWICZ, Akademia Teologii Katolickiej
S. RUT WOSIEK, Zgromadzenie Franciszkanek Służebnic Krzyża
Bp Prof. Dr hab. WALENTY WÓJCIK, Sandomierz
Ks. Dr STANISŁAW WROCŁAWSKI, Sandomierz
Ks. Dr TOMASZ WRÓBEL, Kielce
Ks. Prof. Dr hab. HIERONIM EUG. WYCZAWSKI, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Mgr BERNARD ZAKRZEWSKI, Osielsko
Ks. Dr JANUSZ ZBUDNIEWEK ZP, Seminarium Duchowne OO. Paulinów w Krakowie
Ks. Dr MARIAN ZIMAŁEK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Prof. Dr hab. ANDRZEJ ZUBERBIER, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr JAN ZWIĄZEK, Częstochowa

SKRÓTY

CZASOPISM, WYDAWNICTW CIĄGŁYCH I SERYJNYCH ORAZ CZĘŚCIEJ CYTOWANYCH OPRACOWAŃ

I	— Cyfra oznacza bibliografię podmiotową (twórczość teologów)
II	— Cyfra oznacza bibliografię przedmiotową
Acad. Eccl. Petrop.	— Academia Caesarea Romano-Catholica Ecclesiastica Petropolitana
Acta Ord. Fr. Min.	— Acta Ordinis Fratrum Minorum
Acta Univ. Wratisl.	— Acta Universitatis Wratislaviensis
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AJG	— Archiwum Jasnogórskie OO. Paulinów
Anal. Crac.	— Analecta Cracoviensia
Anal. Eccl.	— Analecta Ecclesiastica
Anal. Ord. Praed.	— Analecta Sacri Ordinis Fratrum Praedicatorum
Anal. OSBM	— Analecta Ordinis Sancti Basilii Magni
Annal. Congr. a Resurr.	— Annales Congregationis a Resurrectione D. N. Jesu Christi
Arch. Archid. Gnieźn.	— Archiwum Archidiecezji Gnieźnieńskiej
Arch. Archid. Pozn.	— Archiwum Archidiecezji Poznańskiej
Arch. Archid. Wrocł.	— Archiwum Archidiecezji Wrocławskiej
Arch. Bibl. Muz.	— Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne
Arch. Diec. Częst.	— Archiwum Diecezji Częstochowskiej
Arch. Diec. Przem.	— Archiwum Diecezji Przemyskiej
Arch. Diec. Sand.	— Archiwum Diecezji Sandomierskiej
Arch. Diec. Tarn.	— Archiwum Diecezji Tarnowskiej
Arch. Diec. Włocł.	— Archiwum Diecezji Włocławskiej
Arch. do Dziej. Liter. Ośw.	— Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce. T. 1: 1878 — T. 9: 1937
Arch. f. Kath. KRecht	— Archiv für Katholischen Kirchenrecht
Arch. Fr. Praed.	— Archivum Fratrum Praedicatorum
Arch. Franc. Hist.	— Archivum Franciscanum Historicum
Arch. Hist. Filoz. Myśli Społ.	— Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej
Arch. Hist. S. J.	— Archivum Historicum Societatis Jesu
Arch. KUL	— Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Arch. Ord. S. Pauli Er.	— Archivum Ordinis S. Pauli Primi Eremitae
Arch. Prow. Bern. Kr.	— Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie
Arch. Teol.	— Archiwum Teologiczne
Arch. Wat.	— Archiwum Watykańskie
ARSJ	— Archivum Romanum Societatis Jesu
ASk.	— Archiwum OO. Paulinów na Skałce w Krakowie
Aten. Kapł.	— Ateneum Kapłańskie
Aten. Wil.	— Ateneum Wileńskie
ATJKr.	— Archiwum Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie
Bibl. Czart.	— Biblioteka Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kazn.	— Biblioteka Kaznodziejska
Bibl. Ossol.	— Biblioteka im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. PAN Kr.	— Biblioteka Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie
Bibl. Rodz.	— Biblioteka Rodzinna
Bibl. Sem. Duch.	— Biblioteka Seminarium Duchownego
Bies. Liter.	— Biesiada Literacka
Biul. Hist. Szt.	— Biuletyn Historii Sztuki

BN	— Biblioteka Narodowa
Collect. Theol.	— Collectanea Theologica
Colloq. Salutis	— Colloquium Salutis. Wrocławskie Studia Teologiczne
Curr.	— Currenda
Czas. Prawn.-Hist.	— Czasopismo Prawno-Historyczne
Częst. Stud. Teol.	— Częstochowskie Studia Teologiczne
Dict. d'hist. et de géogr. eccl.	— Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastique
Duszp. Pol. Zagr.	— Duszpasterz Polski Zagranicą
Dwutyg. Diec. Wil.	— Dwutygodnik Diecezji Wileńskiej
Dwutyg. Katech.	— Dwutygodnik Katechetyczny
Dz. Chic.	— Dziennik Chicagoski
Dz. Kuj.	— Dziennik Kujawski
Dz. Liter.	— Dziennik Literacki
Dz. Nar.	— Dziennik Narodowy
Dz. Płoc.	— Dziennik Płocki
Dz. Pozn.	— Dziennik Poznański
Dz. Warsz.	— Dziennik Warszawski
Dz. Wil.	— Dziennik Wileński
Echa Płoc. Łomż.	— Echa Płockie i Łomżyńskie
Echo Przem.	— Echo Przemyskie
Echo Trzeciego Zakonu	— Echo Trzeciego Zakonu św. O. Franciszka
Enc. katol.	— Encyklopedia katolicka. T. 1-3. Lublin 1973-1979
Enc. kośc.	— Encyklopedia kościelna. T. 1-32. Warszawa, Włocławek 1873-1933
Filoz. w Pol. Słown.	— Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy. Wrocław 1971
Gaz. Codz.	— Gazeta Codzienna
Gaz. Katol.	— Gazeta Katolicka
Gaz. Kiel.	— Gazeta Kielecka
Gaz. Kośc.	— Gazeta Kościelna
Gaz. Krak.	— Gazeta Krakowska
Gaz. Kuj.	— Gazeta Kujawska
Gaz. Lwow.	— Gazeta Lwowska
Gaz. Nar.	— Gazeta Narodowa (Lwów)
Głos Kapł.	— Głos Kapłański
Głos Mazow.	— Głos Mazowiecki
Gość Niedz.	— Gość Niedzielny
Gwiazdka Ciesz.	— Gwiazdka Cieszyńska
Hasło Katol.	— Hasło Katolickie
Hist. nauki pol.	— Historia nauki polskiej. T. 1-7. Pod red. B. Suchodolskiego. Wrocław 1970-1977
Kiel. Prz. Diec.	— Kielecki Przegląd Diecezjalny
Kr.	— Kraków
Kron. Diec. Kuj.-Kal.	— Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej
Kron. Diec. Przem.	— Kronika Diecezji Przemyskiej
Kron. Diec. Sand.	— Kronika Diecezji Sandomierskiej
Kron. Diec. Włocł.	— Kronika Diecezji Włocławskiej
Kron. M. Pozn.	— Kronika Miasta Poznania
Kron. Rodz.	— Kronika Rodzinna
Kur. Płoc.	— Kurier Płocki
Kur. Pol.	— Kurier Polski
Kur. Pozn.	— Kurier Poznański
Kwart. Chyr.	— Kwartalnik Chyrowski
Kwart. Filozof.	— Kwartalnik Filozoficzny
Kwart. Hist.	— Kwartalnik Historyczny
Kwart. Muzycz.	— Kwartalnik Muzyczny
Kwart. Teol.	— Kwartalnik Teologiczny
Kwart. Teol. Wil.	— Kwartalnik Teologiczny Wileński
Lubl.	— Lublin
Lw.	— Lwów
Małop. Stud. Hist.	— Małopolskie Studia Historyczne
MGG	— Die Musik in Geschichte und Gegenwart T. 1-4. Basel, Kassel 1949-1968

Mies. Herald. — Miesięcznik Heraldyczny
Mies. Katech. Wychow. — Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy
Mies. Kapł. — Miesięcznik Kapłański
Mies. Kośc. (Unitas) — Miesięcznik Kościelny (Unitas)
Mies. Past. Płoc. — Miesięcznik Pasterski Płocki
Miłos. Chrześc. — Miłosierdzie Chrześcijańskie
Misje Katol. — Misje Katolickie
Muzyka Kośc. — Muzyka Kościelna
Myst. Christi — Mysterium Christi
Myśl. Rekol. — Myśl Rekolekcyjna
Nasza Przeszł. — Nasza Przeszłość
Nasze Wiad. — Nasze Wiadomości (Jezuici Kraków)
Notif. e Curia Crac. — Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi
Nowa Bibl. Kazn. — Nowa Biblioteka Kaznodziejska
Odrodz. Refor. — Odrodzenie i Reformacja w Polsce
Oręd. Diec. Chełm. — Orędownik Diecezji Chełmińskiej
Orient. Christ. Per. — Orientalia Christiana Periodica
P. — Poznań
Pam. Kiel. — Pamiętnik Kielecki
Pam. Liter. — Pamiętnik Literacki
Pam. Lubel. — Pamiętnik Lubelski
Pam. Sandom. — Pamiętnik Sandomierski
Pam. Warsz. — Pamiętnik Warszawski
Podr. enc. kośc. — Podręczna encyklopedia kościelna. Red. Z. Chełmicki. T. 1-4. Warszawa 1904-1916
Podr. enc. muz. kośc. — Podręczna encyklopedia muzyki kościelnej.
Pol. Prz. Tomist. — Polski Przegląd Tomistyczny
Pol. Sacra — Polonia Sacra
Pol. słow. biogr. — Polski słownik biograficzny. T. 1-25 Kraków—Wrocław 1935-1980
Posł. Niedz. — Posłaniec Niedzielny
Pos. Serca Jez. — Posłaniec Serca Jezusowego
Powśc. i Pr. — Powściągliwość i Praca
Prz. Archeol. — Przegląd Archeologiczny
Prz. Bibl. — Przegląd Biblioteczny
Prz. Bibl.-Archeol. — Przegląd Bibliograficzno-Archeologiczny
Prz. Biblij. — Przegląd Biblijny
Prz. Chyr. — Przegląd Chyrowski
Prz. Filoz. — Przegląd Filozoficzny
Prz. Hist. — Przegląd Historyczny
Prz. Hom. — Przegląd Homiletyczny
Prz. Katech. — Przegląd Katechetyczny
Prz. Katol. — Przegląd Katolicki
Prz. Kośc. — Przegląd Kościelny
Prz. Pol. — Przegląd Polski
Prz. Powsz. — Przegląd Powszechny
Prz. Teol. — Przegląd Teologiczny
Prz. Wielkop. — Przegląd Wielkopolski
Przew. Katol. — Przewodnik Katolicki
Przew. Nauk. Liter. — Przewodnik Naukowy i Literacki
Przyj. Ludu — Przyjaciel Ludu
Refor. w Pol. — Reformacja w Polsce
Rocz. Bibl. — Roczniki Biblioteczne
Rocz. Dzieła św. Dziec. — Roczniki Dzieła św. Dziecięctwa P. J.
Rocz. Filoz. — Roczniki Filozoficzne
Rocz. Katol. — Roczniki Katolickie
Rocz. Krak. — Rocznik Krakowski
Rocz. Koleg. Pol. — Rocznik Kolegium Polskiego w Rzymie
Rocz. Obydwóch Zgrom. — Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego à Paulo
Rocz. Orient. — Rocznik Orientalistyczny
Rocz. Przem. — Rocznik Przemyski
Rocz. Teol.-Kanon. — Roczniki Teologiczno-Kanoniczne

Rocz. TN Tor.	— Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu
Rocz. Tow. Przyj. Nauk Pozn.	— Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu
Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.	— Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku
Rozpr. AU	— Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Akademii Umiejętności
Ruch Biblij.	— Ruch Biblijny i Liturgiczny
Ruch Charyt.	— Ruch Charytatywny
Ruch Chrześc.-Społ.	— Ruch Chrześcijańsko-Społeczny
Ruch Filoz.	— Ruch Filozoficzny
Ruch Katol.	— Ruch Katolicki
Ruch Teol.	— Ruch Teologiczny
Sacr. Pol. Mill.	— Sacrum Poloniae Millenium
Słow. prac. książki pol.	— Słownik pracowników książki polskiej. Warszawa-Łódź 1972
Słowo Kujaw.	— Słowo Kujawskie
Słowo Pol.	— Słowo Polskie
Słowo Pom.	— Słowo Pomorskie
Sod. Mar.	— Sodalis Marianus
Spraw. Komis. Hist. Szt. w Pol.	— Sprawozdania Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce
Spraw. z Czyn. Pos. PAU	— Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności
Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL	— Sprawozdania z Czynności Wydawniczej i Posiedzeń Naukowych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Stud. Filoz.	— Studia Filozoficzne
Stud. Gnesn.	— Studia Gnesnensia
Stud. Hist.	— Studia Historyczne
Stud. Pelpl.	— Studia Pelplińskie
Stud. Philos. Christ.	— Studia Philosophiae Christianae
Stud. Płoc.	— Studia Płockie
Stud. Theol. Vars.	— Studia Theologica Varsaviensia
Stud. Warm.	— Studia Warmińskie
Szk. Chryst.	— Szkoła Chrystusowa
Śl. Stud. Hist.-Teol.	— Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne
Świt Seraf.	— Świt Seraficki
Theol.-Prakt. Qschr.	— Theologisch-Praktische Quartalschrift
Teol. Prakt.	— Teologia Praktyczna
Tyg. Katol.	— Tygodnik Katolicki
Tyg. Powsz.	— Tygodnik Powszechny
Vexil. Resur.	— Vexillum Resurrectionis
W.	— Warszawa
Wiad. Archid. Warsz.	— Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie
Wiad. Diec. Lub.	— Wiadomości Diecezji Lubelskiej
Wiad. Diec. Podl.	— Wiadomości Diecezji Podlaskiej
Wiad. Duszp.	— Wiadomości Duszpasterskie
Wiad. dla Duchow.	— Wiadomości dla Duchowieństwa
Wiad. Numizm.	— Wiadomości Numizmatyczne
Wiad. Past.	— Wiadomości Pasterskie
Wielkop. słow. biogr.	— Wielkopolski słownik biograficzny. Warszawa-Poznań 1981
Wil.	— Wilno
Wr.	— Wrocław
Współcz. Ambona	— Współczesna Ambona
Zap. TN Tor.	— Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu
Zar. Śl.	— Zaranie Śląskie
Zesz. Nauk. KUL	— Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Zesz. Nauk. UJ	— Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
Ztschr. d. Westpr. Gesch.	— Zeitschrift der Westpreussischen Geschichte
Ztschr. f. Gesch. Schles.	— Zeitschrift für Geschichte Schlesiens
Ztschr. f. Kathol. Theol.	— Zeitschrift für Katholische Theologie
Życie Społ.-Katol.	— Życie Społeczno-Katolickie

Raczyński Karol Kajetan (1893-1961) paulin, autor prac historycznych i ascetycznych.

Urodził się 4 II 1893 r. w Częstochowie. Studiował teologię w Seminarium Duchownym we Włocławku, gdzie 21 V 1916 r. przyjął święcenia kapłańskie. Do zakonu paulinów wstąpił w 1920 r. Profesję złożył 25 IX 1921 r. Pełnił obowiązki: prefekta kleryków, moderatora Bractwa św. Julii w Krakowie, magistra nowicjatu (1928-1933), przeora w Budapeszcie (1934), przeora w Rzymie przy kościele św. Katarzyny della Rota, później Matki Bożej przy via Calderari oraz Il Gesu Nazareno (1934-1946), oraz prokuratora generała zakonu przy Stolicy Apostolskiej (1937-1946). W okresie II wojny światowej prowadził na terenie Rzymu żywą działalność polonijną i charytatywną. Był ojcem duchownym Polskiego Instytutu Papieskiego, a od 30 VII 1943 do 17 XII 1945 r. jego rektorem z ramienia Kongregacji Studiów. Prowadził badania pism m. Siedliskiej z ramienia Kongregacji Rytów, a nadto opracował różne drobne studia do dziejów paulinów, z teologii i ascezy. Po powrocie do kraju w styczniu 1946 r. wybrany został wikariuszem generalnym. W 1949 r. został przeorem Jasnej Góry. W 1952 r. przyjął ponownie obowiązki wikariusza generalnego. Przebywał na Bachledówce k. Zakopanego, gdzie rozbudował domy wg własnych planów. W kwietniu 1957 objął na kilka miesięcy obowiązki generała zakonu po śmierci o. A. Wrzalika. Na kapitule w sierpniu 1957 r. został wybrany prokuratorem generała w Rzymie, lecz pozostał w kraju. W l. 1958—1960 pełnił obowiązki przeora Jasnej Góry. Zmarł 19 IX 1961 r.

I.

1. Obrazek z dziejów zakonu św. Pawła I-go Pustelnika. Kr. — Skałka 1926 Czcionkami drukarni św. Wojciecha w Poznaniu 8° s. 16.

2. Św. Julia panna i męczennica patronka Stowarzyszenia Sług Katolickich pod wezwaniem św. Julii. Kr. — Skałka 1926 Nakładem Stow. św. Julii s. 34.

3. Św. Stanisław biskup i męczennik. Kr. — Skałka 1926 Czcionkami drukarni św. Wojciecha 8° s. 48.

4. Św. Paweł Pierwszy Pustelnik patriarcha zakonu Paulinów. Kr. — Skałka 1927 Nakładem Jasnej Góry 8° s. 106. — Wyd. 2 przerobione. Leśna Podlaska 1930 nakładem Jasnej Góry czcionkami drukarni św. Wojciecha w Poznaniu 8° s. 140. — Toż zmienione w jęz. włoskim: Vita di s. Paolo Primo Eremita. Roma 1941 16° s. 64, il. — Toż. w jęz. polskim przerobione, mps Arch. Jasnej Góry.

5. Reguła nowicjuszów zakonu św. Pawła Pierwszego Pustelnika. Wydana według wskazówek i z polecenia generalnego przełożonego tegoż zakonu o. Piotra Markiewicza. Kr. — Skałka 1928 Nakładem Jasnej Góry 8° s. 151.

6. Nowa pieśń o Matce Boskiej Leśniańskiej. Biała Podlaska 1930 Drukarnia Podlaska 8° k. nlb. 2. — Toż pt.: Po górach dolinach. Biała Podlaska 1930 k. nlb. 2.

7. Miłość doskonała i niebo dostępne dla wszystkich. Częstochowa 1935 Nakł. OO. Paulinów na Jasnej Górze 16° s. 16.

8. Gesù Eucaristico cibo dell'anima. Roma 1943 16° s. 16.

9. Zmartwychwstanie ciał i zmartwychwstanie Polski. Kazanie wygłoszone w

kościele św. Stanisława B. M. w Rzymie dnia 8 maja 1945 roku. Rzym 1945 Scuola Tipografica Pio X 16° s. 24.

10. Człowiek i podobna mu pomoc. Rzym 1945 16° s. 56.

11. Cudowny obraz Matki Boskiej na Jasnej Górze w Częstochowie. Poszukiwania — materiały — podania. Częstochowa 1948 8° s. 104. — Toż w jęz. włoskim: Jasna Gura Monte Chiaro a Censtochowa. Censtochowa 1948 Scuola Tipografica „Bramante" 8° s. 138.

12. Różaniec święty. Pouczenia papieży i rozważania. Leśniów 1954 s. 549, maszynopis.

13. Dziewięć rozmyślań na tle życia świętego Pawła I Pustelnika. Częstochowa, Jasna Góra 1956 s. 19, maszynopis.

14. Komentarz Godzinek o Niepokalanym Poczęciu N. Maryi Panny. Bachledówka 1958 s. 144, maszynopis.

II.

Wyrok w procesie ks. Raczyńskiego. *Fakty i Myśli.* R. 1960 nr 5 s. 10; ZBUDNIEWEK J.: Śp. o. Kajetan Raczyński. *Vox Eremi.* R. 12: 1961 nr 4 s. 11-16 mps; PRZEZDZIECKI P.: Akta Prowincji. T. 22. Mps Arch. Jasnej Góry b. sygn. s. 42-43 i in.; Kronika domu Paulinów w Rzymie, passim; Listy o Raczyńskiego. Arch. Jasnej Góry 2197.

Ks. Janusz Zbudniewek ZP

Radkowski Tadeusz (1880-1947), biblista, popularyzator teologii, publicysta.

Urodził się 19 VIII 1880 r. Święcenia kapłańskie przyjął w 1907 r. w Warszawie. W l. 1922-1947 był profesorem Seminarium Duchownego w Warszawie; wykładał Pismo św. Starego Testamentu oraz archeologię biblijną i język hebrajski. Ponadto był kapelanem szpitala oftalmicznego. Był też egzaminatorem prosynodalnym oraz prowadził wykłady zlecone na Uniw. Warszawskim. Zmarł 18 II 1947 r.

I.

1. Kilka uwag filozoficzno-historycznych o wymawianiu łaciny. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 284-286.

2. Z procesu Galileusza. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 125-128.

3. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Historia święta Starego Testamentu. W. 1915. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 161-163.

4. Derwisze. W. 1916.

5. Wspomnienia Betleemu. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 1-4.

6. Morze Martwe. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 78-80.

7. Noc Wielkiego Czwartku w Getsemani. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 113-114.

8. Sufizm w religii Mahometa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 237-242, 269-274.

9. W ojczyźnie Reb-Akiby. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 279-284, 399-402.

10. O błędy językowe. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 365-367.

11. Rec.: Cz. SOKOŁOWSKI: Problem nawrócenia w najnowszej powieści Żeromskiego. W. 1917. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 173-174.

12. Rec.: K. BOZACKI: Pokłosie z praktyki parafialnej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 365-367.

13. Rec.: M. CZESKA: Opowieści Chrystusowe. P. 1917. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 338-339.

14. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Jeruzalem i Jerycho w świetle dziejów i wykopalisk. Kr. 1917. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 8: 1918 s. 46-47.

15. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Mieszkańcy Palestyny pierwotnej. Kr. 1920; Tenże: Palestyna za czasów Chrystusa. Wiedeń 1920. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 10: 1920 s. 215-216.

16. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Palestyna po wojnie światowej. Kr. 1923. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 13: 1923 s. 132-133.

17. Nad Nilem. W. 1924.

18. Niech ci ziemia lekka będzie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 74-75.

19. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Babilon. W. Lw. 1923. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 23-24.

20. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Najstarsze cywilizacje Wschodu klasycznego Egea i Hatti. Lw. 1923. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 46-48.

21. Stulecie Epistologii. W. 1925.

22. Rzym, Grecja i Wschód klasyczny w epoce Cezara Augusta. W. 1925.

23. Quo vadis Sienkiewicza w świetle swoich źródeł. W. 1925.

24. Szkice orientalne. W. 1929.

25. Na pograniczu Arabii. W. 1929.

26. Stosunki międzynarodowe Fenicji według trenu Ezechiela nad upadkiem Tyru. W. 1930.

27. Kohelet i jego filozofia. (Rzecz o pesymiźmie). *Mies. Katech. Wychow.* R. 20: 1931 s. 54-63. — Toż w osob. odb. W. 1931 8° s. 24.

28. W Hiszpanii. W. 1931.

29. Przez Alger. W. 1932 Nakł. Autora 8° s. 58.

30. Na ruinach Kartaginy. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 536-544, 583-594. — Toż w osob. odb. W. 1933.

31. Na temat naszych pieśni wielkanocnych. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 232-234.

32. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Kosmologia biblijna. Kr. 1934. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 288.

33. Geneza świata, życia i języka w oświetleniu biblijno-naukowym. W. 1935 8° s. 26. Sprawy biblijne 1.

34. Geneza języka ludzkiego. Geneza języka ludzkiego i Biblia. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 211-213.

35. Jozue i zdobycie Ziemi Obiecanej. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 17-24, 66-71. — Toż w osob. odb. pt. Jehoszua. Historia i archeologia. W. 1935 8° s. 15. Sprawy biblijne 2.

36. Kosmogonia biblijna. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 134-136.

37. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Niewola babilońska. Kr. 1935. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 367-368.

38. Diaspora. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 485-494, 535-542. — Toż w osob. odb. W. 1936 Druk. Loretańska 8° s. 19.

39. Hebrajskie imiona Boże. Spostrzeżenia stare i nowe. W: *Miscellanea Theologica.* W. 1936 s. 225-238, Rés. s. 300-301. — Toż w osob. odb. W. 1936 8° s. 20.

40. Pierwiastek historyczny i eschatologia u proroka Joela. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 360-370, 407-415. — Toż w osob. odb. W. 1937 8° s. 23. Zagadnienia biblijne 4.

41. Stosunki międzynarodowe Fenicji podług trenu Ezechiela nad upadkiem Tyru. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 79-86, 118-123, 171-176. — Toż w osob. odb. W. 1936 Druk. Loretańska 8° s. 20. Sprawy biblijne 3.

42. Rec.: Święta Ewangelia Jezusa Chrystusa. W. 1936. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 582-583.

43. Przez Indie i Malaje. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 267-279, 325-329, 366-374, 422-432, 472-477. — Toż w osob. odb. pt. Nad Oceanem Spokojnym. Wspomnienia. W. 1937 Druk. Loretańska 8° s. 24.

44. „Pan Wołodyjowski" Sienkiewicza pod względem historycznym i literackim. W. 1937 Druk. Archidiec. 16° s. 27.

45. Wspomnienia z Kongresu Eucharystycznego. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 153-156, 207-215, 264-268, 262-267.

46. Skarga i Herbest jako rektorzy dwóch szkół akademickich. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 27: 1937 s. 545-551.

47. Przez Indie i Malaje. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 32-38, 67-70, 118-123. Poz. 43 i 46 w osob. odb. W. 1938 Druk. Loretańska 8° s. 58.

48. Od Jan-ce-kiangu do Me-kongu. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 208-213, 272-277, 329-340, 381-387, 434-438, 485-492, 535-539.

II.

KRASZEWSKI J. Z.: Śp. ks. Tadeusz Radkowski. (Wspomnienie ucznia). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 40: 1958 s. 617-622.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Radomski Bolesław Józef (1904-1956), profesor KUL, dogmatyk.

Urodził się 31 X 1904 r. w Jaśle, jako syn nauczyciela gimnazjum Józefa i Józefy Marii z Heymów. Kształcił się w Krakowie i Tarnobrzegu, gdzie w 1921 r. złożył egzamin dojrzałości. Po rozpoczęciu w 1921 r. studiów politechnicznych we Lwowie, przeniósł się na Wydział Teologiczny Uniw. Jana Kazimierza. W l. 1923-1925 studiował filozofię, a w l. 1925-1926 teologię na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, gdzie uzyskał doktorat z filozofii i teologii. Po otrzymaniu w 1927 r. święceń kapłańskich był do 1930 wikariuszem w Żółkwi, następnie do 1933 r. we Lwowie, gdzie był równocześnie prefektem Gimnazjum Żeńskiego im. Juliusza Słowackiego. Od 1933 r. aż do wybuchu wojny w 1939 r. był asystentem przy Bibliotece Zakładu Teologicznego Uniw. Lwowskiego. Przewód habilitacyjny z zakresu teologii porównawczej ukończył w 1945 r. w Uniw. Warszawskim. W latach wojny (1939-1945) był kapelanem sióstr felicjanek we Lwowie. Od września 1945 r. był profesorem filozofii w Seminarium Duchownym w Łodzi, a równocześnie wykładowcą teologii pozytywnej w Uniw. Warszawskim. Od września 1946 r. objął jako zastępca profesora katedrę teologii fundamentalnej w KUL. W 1947 r. został profesorem nadzwyczajnym; od 1949 r. do śmierci był dziekanem Wydziału Teolo-

gicznego, a od 1951 nadto Przewodniczącym Senackiej Komisji Finansowej. Zginął pod kołami samochodu ciężarowego 27 IX 1956 r.

I.

1. Num character sacramentalis efficientia physica careat. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 125-130.

2. Rec.: I. M. BISSEN: L'exemplarisme divin selon saint Bonaventure. Paris 1929. *Ruch Teol.* Dodatek do *Collect. Theol.* R. 4: 1932 z. 3/4 s. 39-40.

3. Los świętych po śmierci według Marka Eugenikosa. W: *Pamiętnik II zjazdu teologicznego.* W. 1933.

4. Pińska konferencja kapłańska w sprawie unii kościelnej. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 457-458.

5. Marka Efeskiego nauka o zbawieniu. *Warszawskie Studia Teologiczne* T. 20. W. 1939.

6. Rec.: Theologia fundamentalis, Apologetica, De Ecclesia. Romae 1946. *Rocz. Teol-Kanon.* R. 2: 1955 s. 296-300.

7. Rec.: Apologétique. Paris 1948. Wyd. 2. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 2: 1955 s. 300-302.

8. Słownik etnologiczno-religioznawczy. W: *Religie świata.* W. 1957 s. 567-589.

9. Rkpsy w Bibliotece Głównej KUL w Lublinie: Principia doctrinae de ordine in mundo. — De ecclesiastica interpretatione dogmatis liberi arbitrii. — Marek Efeski jako człowiek i teolog. — De physicis Marci Ephesi eorumque fontibus. — Doktryna o kosmosie u Marka Eugenikosa. — Patrologia wschodnia. — Idea czasu a dogmat wieczystej niezmienności Boga. — Metropolita Jaworski i jego dzieło Kamen very. — Główni działacze pounijni soboru florenckiego. — Platonizm w teologii greckiej. — O źródłach objawienia na Soborze Trydenckim. — Uwagi na temat pracy O. F. Brachy „De existentia purgatorii in antiquitate christiana". Krytyka metod teologicznych. — Problem sprawiedliwości w ustosunkowaniu się Piusa XII do Polski. — Filozofia tomistyczna a nauka o literaturze. — Próba systematyzacji aktu wiary. — Religiologia — nowa nauka teologiczna. Referat wygłoszony na TN KUL 7 XI 1950. — Religiologia jako pomoc w duszpasterstwie parafialnym. Referat wygłoszony na Kursie Duszpasterskim w Lublinie 26 VIII 1953. Vers une méthode universelle permettant d'étudier le phénomène de l'acte de foi. — Witalistyka ogólna. — O metodzie intrawitalistycznej. — Istota religii i jej pochodzenie. — Bibliografia teologii fundamentalnej, 1939-1948. — O kręgach kulturowych. — O duszy ludzkiej. — Wartość teologiczna kanonizacji św. Stanisława b. i m. — Witalistyczne opracowanie postaci występujących w powieści F. Werfla pt. Pieśń o Bernardecie. — Teologia fundamentalna. Skrypt wyd. przez IWKR w Lublinie. — O Kościele. Skrypt wyd. przez IWKR w Lublinie. — Wstęp do teologii.

II.

BRZOZOWSKI M.: Śp. X. prof. dr Bolesław Radomski. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 1: 1958 nr 1 s. 128-129; Ks. Bolesław Józef Radomski. W: *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 7: 1958 s. 251; RECHOWICZ M.: Fragmenty z przemówienia żałobnego. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 4: 1959 z. 1 s. 5-10; ŁUKASZYK R.: 50-lecie teologii fundamentalnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 15: 1968 z. 2 s. 15-17.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Ragan Henryk Karol (1869-1956), bernardyn, autor prac z historii bernardynów w Polsce.

Urodził się 5 XI 1869 r. w Bełżcu k. Rawy Ruskiej i był synem Michała i Wiktorii Mastyk. Do Szkoły Powszechnej uczęszczał w Bełżcu, następnie do Gimnazjum IV we Lwowie w latach 1881/82-1885/86. Do zakonu Bernardynów wstąpił we Lwowie 23 X 1886 r. Po nowicjacie kontynuował naukę gimnazjalną, wszakże świadectwo dojrzałości uzyskał znacznie później w Krakowie. Studia teologiczne odbył we Lwowie. Profesję solemną złożył 6 XI 1890, a święcenia kapłańskie przyjął 27 III 1892 r.

Początkowo pracował jako kaznodzieja i spowiednik, w latach 1898-1900 był gwardianem klasztoru w Brzeżanach, 1900-1902 w Samborze, w 1902 r. był krótko magistrem kleryków we Lwowie, w latach 1902-1911 należał do zarządu zakonnej prowincji. W czasie wojny światowej zabrał się do pogłębienia swego wykształcenia i 5 VI 1919 r. uzyskał stopień doktora na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell. W latach 1923-1931 uczył filologii klasycznej w Niższym Seminarium zakonu (w Kolegium

Serafickim) w Radecznicy, a w latach 1931-1939, 1942-1949 wykładał teologię dogmatyczną w Seminarium Duchownym Bernardynów. Zmarł w Kalwarii Zebrzydowskiej 27 X 1956 r.

I.

1. Nazwa OO. Bernardynów w Polsce. W: *Księga pamiątkowa 50-lecia Gimnazjum im. Jana Długosza we Lwowie.* Lw. 1928 s. 253-263. — Toż w osob. odb. Lw. 1928 Druk. Uniw. we Lwowie 8° s. 16.

2. Działalność misyjna św. Jana Kapistrana w Polsce i na Węgrzech i jego matrimonium ratum non consummatum, s. 131. Rkps Arch. Uniw. Jag.

II.

LEWICKI K.: Wykaz promowanych na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell. w latach 1796-1939. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 316. — Schemat Prow. Bernardynów na lata 1887-1939, 1958. — Arch. Prow. Bern. Kr.: Rkps XX-b-5, s. 14; Rkps RGP-e-37, s. 137-236; Rkps RGP-k-61, t. 44 k. 84; Rkps X-19, s. 11.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Rankowski Leon (1875-1947), pastoralista.

Urodził się 1 IV 1875 w Opieszynie, par. Września, był synem ogrodnika Pawła i Marianny z d. Karge. Uczęszczał do gimnazjum w Krotoszynie, po uzyskaniu 26 III 1896 r. świadectwa maturalnego udał się do Krakowa, gdzie do końca kwietnia 1897 r. studiował na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego i był jednocześnie nauczycielem domowym. Na świadectwie maturalnym zapisano, że oświadczył zamiar studiowania teologii. Po roku pobytu w Krakowie zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu, które ukończył po trzech latach i 25 XI 1900 r. przyjął święcenia kapłańskie. Powołany na pierwszy swój wikariat w parafii na Jeżycach w Poznaniu, został 1 X 1902 przeniesiony na prebendę przy kościele podominikańskim, pracował też w redakcji „Przewodnika Katolickiego" i uczył religii w tzw. szkole realnej, zwanej później Gimnazjum im. Bergera. W okresie I wojny światowej miał zlecone duszpasterstwo jeńców wojennych, przebywających w obozie na Wildzie. Był już wówczas, od 1 VII 1911 r., proboszczem parafii poznańskiej Bożego Ciała, w której duszpasterzował do końca swego życia z wyjątkiem okresu wysiedlenia podczas drugiej wojny światowej. Mianowany 1920 r. sędzią prosynodalnym, 23 IV 1927 dziekanem poznańskim, w 1928 r. członkiem Consilium a vigilantia, w 1929 r. inspektorem nauki religii w szkołach podstawowych na terenie powiatu poznańskiego, stał się znanym duszpasterzem, który miał wielki wpływ na rozwój nowych form pracy duszpasterskiej w Poznaniu. Swoje poglądy na nie przedstawił już w 1927 r., gdy na kursie duszpasterskim w Poznaniu wygłosił referat „Typ współczesnego duszpasterza". Doceniał apostolstwo słowa pisanego, dlatego jako proboszcz w parafii Bożego Ciała zaczął wydawać i redagować dla niej „Tygodnik Kościelny", a jako dziekan poznański przyjął obowiązek wydawcy wszystkich poznańskich tygodników parafialnych. Proboszczem był przy zabytkowym kościele pakarmelitańskim fundacji króla Władysława Jagiełły. Interesował się przeszłością swojej świątyni i uczynił wiele do jej renowacji, rewindykował gmach dawnego klasztoru karmelitańskiego i oddał jego pomieszczenia na potrzeby katolickich organizacji. W duszpasterstwie doceniał uprzywilejowanie pracy wychowawczej wśród dzieci i młodzieży, był propagatorem ochronek parafialnych, osobiście zajmował się ochronką, założoną przy swoim kościele. Kard. A. Hlond wyjednał mu w 1930 r. godność tajnego szambelana papieskiego, władze państwowe w 1938 r. obdarzyły go za pracę społeczną Krzyżem Oficerskim orderu Polonia Restituta. Na początku okupacji

niemieckiej udało mu się wyjechać do Warszawy, gdzie pomagał w duszpasterstwie, choć cierpiał na postępującą chorobę oczu. Po wyzwoleniu kraju powrócił do parafii Bożego Ciała w Poznaniu. Zmarł 2 VII 1947 r.

Jako współpracownik „Przewodnika Katolickiego" publikował w nim nie podpisane artykuły. Wiele pisał w tygodnikach kościelnych poznańskich parafii. W „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej" umieszczał homilie i kazania. W artykułach naukowych zajmował się nieco historią, przede wszystkim jednak zagadnieniami pastoralnymi, wykorzystując jako proboszcz swoje doświadczenie, a jako dziekan obserwacje, czynione w innych parafiach poznańskich.

I.

1. Rec.: M. WERNER: Das christliche Altertum im Kampf und Sieg. Freiburg 1909. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 3: 1910 s. 157-158.

2. Rec.: A. KÖNIG: Lehrbuch für den katholischen Religionsunterricht. Freiburg 1909. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 3: 1910 s. 158-159.

3. Rec.: STIEGLITZ-GALANT: Szczegółowo rozwinięte katechezy. T. I. O nauce wiary. T. II. O nauce obyczajów. T. III. O środkach łaski. T. IV. O spowiedzi i Komunii św. Mikołów-W. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 3: 1910 s. 404-405.

4. Sprawa obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej na sejmie rozbiorowym w Grodnie 1793. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 4: 1910 s. 1-6.

5. Rec.: Schroers — Gedanken über zeitgemässe Erziehung und Bildung der Geistlichen. Paderborn 1910. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 4: 1910 s. 520-521.

6. Rec.: B. PAWŁOWSKI: Historia Kościoła w streszczeniach. W. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 5: 1911 s. 151-152.

7. Red. i wyd.: *Tygodnik Kościelny dla Parafii Bożego Ciała.* R. 1: 1912 nr 1 — R. 20: 1939 nr 35.

8. Opieka nad kalekami wojennymi. *Przew. Katol.* R. 22: 1916 nr 49 s. 453-455; nr 50 s. 462; nr 51 s. 469-470.

9. Tegoroczny kurs katechetyczny. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 295-297.

10. Nasza szkoła polska a duchowieństwo. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 106-111.

11. Nauka religii w szkole powszechnej — a my. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 267-269.

12. Współautor: Nauka religii rzymskokatolickiej dla pierwszych trzech roczników szkoły powszechnej. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. 155, nlb. 1. — Toż w jęz. niem.: Katholische Religionslehre für die ersten drei Jahrgänge der Volksschule im Auftrage des Kard. Dr Dalbor Primas von Polen. Verfast von ... Übersetzt von Domherr prof. dr Albert Steuer. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 136. — Toż w jęz. pol. P. 1929 Księg. św. Wojciecha 8° s. 155, nlb. 1. — Toż. Nauka religii rzymskokatolickiej dla pierwszych 4 oddziałów szkoły powszechnej. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1931 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1933 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 8° s. 158, ilustr. — Toż. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160.

13. Odbudowanie i odnowienie Kościoła Bożego Ciała. *Kron. m. Poznania.* R. 2: 1924 s. 65-71, 141-147, 235-241. — Toż. *Tyg. Kośc. Parafii Bożego Ciała.* R. 9: 1928 nr 18-30, 32-34, 36.

14. Kalendarz Duszpasterski na rok 1927 Parafii Bożego Ciała w Poznaniu. P. 1926 Druk. Katolicka 16° s. 72.

15. Czy i jaką pomoc daje szkoła w przygotowaniu dzieci do Sakramentów św. (Pokuty, Ołtarza i Bierzmowania). *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 203-206.

16. Rec.: S. CHORZEMSKI: Zdrowi Chorzy. Książka dla przetężonej umysłowo inteligencji. P. 1927 nakładem autora. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 275.

17. Prefekt a proboszcz. (Echo artykułu „Proboszcze a prefekt"). *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 322-326.

18. Współautor: Pismo św. Wypisy Podręcznik szkolny. Wydany z polecenia i z przedm. Edmunda Kard. Dalbora, P. 1928 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, mapy 4. — Toż. Wyd. 2 niezmien. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, mapy 4. — Toż. Wyd. 3 niezmienione. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, mapy 4. — Toż. Wyd. 4 niezmienione. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, ilustr. — Toż: Historia święta. Pismo św. Starego i Nowego Testamentu w wypisach. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 16° s. 282, nlb. 2, ilustr.

19. Zbiór pieśni pobożnych dla dziatwy w szkole i dla osób dorosłych w domu i kościele przeznaczony. Wyd... P. 1928 Druk. Katolicka 16° s. nlb. 2, 149, tabl. 1.

20. Słowo wstępne na Kongregacji de-

kanalnej w Poznaniu w dniu 25 października 1928 r. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 72-75.

21. Opis kościoła Bożego Ciała w Poznaniu. Ozdobiony 25 ryc. Na pamiątkę pierwszego Polskiego Kongresu Eucharystycznego od 26 do 29 czerwca 1930 r. Wyd... P. 1930 Druk. Katol. 16° s. 25.

22. Nowoczesna organizacja duszpasterstwa w Poznaniu. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 34-39, 65-69.

23. Sprawa przeniesienia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej rozpatrywana na sejmie rozbiorowym w Grodnie 1793 r. P. 1932 Druk. Katol. 16° s. 12. — Toż. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 nr 37 s. 597-580.

24. Biblioteki księży. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 49: 1934 s. 316-318.

25. Kościół i Państwo. *Tyg. Par. Parafii Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 15.

26. Wyd.: Ustawy Bractwa Adoracji Najśw. Sakramentu przy kościele Bożego Ciała w Poznaniu. P. 1937 Druk. Katolicka 16° s. 8.

27. Słowo wstępne. W: *Bractwo Adoracji Najśw. Sakramentu w kościele Bożego Ciała w Poznaniu.* P. 1938 Druk. Katolicka 16° s. 48.

28. Misja w kościele Bożego Ciała, przerwana czynem bojowym parafian. (Powstanie Wielkopolskie). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 41: 1938 s. 92-95. — Toż. *Tyg. Kośc. Parafii Bożego Ciała.* R. 19: 1938 nr 52.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 15: 1900 s. 60; R. 17: 1902 s. 54; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 42: 1927 s. 26; R. 44: 1929 s. 76; *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 299-300; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 16099.

Ks. Marian Banaszak

Raszeja Maksymilian (1889-1939), moralista, etyk społeczny.

Urodził się 10 III 1889 r. w Chełmnie; rodzicami jego byli Ignacy, pracownik pocztowy oraz Julianna Cichoń. Uczęszczał do Gimnazjum chełmińskiego, gdzie złożył egzamin dojrzałości (1907). Studia teologiczne odbywał w Seminarium Duchownym w Pelplinie i otrzymał 24 III 1912 r. święcenia kapłańskie. Kontynuował studia na Wydziale Teologicznym Uniw. we Fryburgu Bad., gdzie wszedł w kontakt z rodziną Bieszków, której dom był miejscem patriotycznych spotkań uczących się we Fryburgu studentów polskich. Na podstawie rozprawy „Die Natur des Arbeitsvertrages als sozialethisches Problem" uzyskał doktorat teol. (1915). Został wikarym w Gdańsku (parafia św. Brygidy) i katechetą w „Victoria Schule". Jako kapelan wojskowy otoczył opieką duszpasterską i materialną jeńców Polaków przebywających w obozie w Gdańsku. Będąc proboszczem w Śliwicach k. Tucholi (1919-1926) pracował również społecznie. Przejęty encyklikami papieskimi („Rerum novarum", „Quadragesimo anno") oddawał się studiom społecznym, śledząc pilnie ruchy robotnicze w krajach Europy. Dnia 6 XII 1926 r. mianował go bp St. W. Okoniewski profesorem teologii moralnej w Seminarium Diecezjalnym w Pelplinie, zlecając mu również wykłady z socjologii. Od szeregu lat był członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, a po reaktywowaniu Wydziału Teologicznego Towarzystwa (26 II 1925) został wkrótce zastępcą prezesa i jako delegat brał udział w I Zjeździe Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Lwowie (11—13 IV 1928). Został kanonikiem kapituły katedralnej chełmińskiej (1928), egzaminatorem synodalnym, sędzią prosynodalnym, cenzorem ksiąg religijnych, członkiem „Consilium a vigilantia". Brał zawsze żywy udział w konferencjach z okazji różnych zjazdów, szczególnie czynny był w Akcji Pomocy Zimowej; popularny wśród robotników pelplińskich.

W jesieni 1939 r. został jako pierwszy z kanoników aresztowany przez Niemców, którzy usiłowali dowiedzieć się od niego o miejscu przechowywania Biblii Gutenberga i innych cennych dzieł sztuki, które krótko przed wybuchem wojny zostały z Pelplina wywiezione. Zginął 20 X 1939 r. w zbiorowej egzekucji na terenie koszar w Tczewie wspólnie

z kapłanami pelplińskimi. W 1945 r. zwłoki jego zostały ekshumowane i złożone we wspólnej mogile na cmentarzu w Pelplinie.

I.

1. Die Natur des Arbeitsvertrages als sozialethisches Problem. Freiburg 1915.

2. Waloryzacja ustawowa a sumienie. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 2 s. 106-126.

3. Systematyczność pracy wychowawczej w stowarzyszeniach młodzieży. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 6 s. 347-359.

4. Psychiczne podłoże Akcji Katolickiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 3 s. 201-216.

5. W sprawie Akcji Katolickiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 8 s. 596-608.

6. O życie nienarodzonych. Krytyczne uwagi do § 231 projektu nowego Kodeksu karnego. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 3 s. 173-188; nr 4/5 s. 272-287.

7. Walka z onanizmem w konfesjonale. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 6 s. 443-463.

8. Misje ludowe. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 12 s. 943-955. — Toż: *Homo Dei.* R. 5: 1936 nr 1 s. 12-21.

9. Społeczność i jednostka w dzisiejszych prądach społecznych. W: *Księga Pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa dra Stanisława W. Okoniewskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie.* Pelplin 1936 s. 50-62. — Odb. Pelplin 1936 8° s. 15.

10. Aktualność encykliki Ad catholici sacerdotii fastigium. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 3/4 s. 264-273.

11. Przewodnia myśl korporacjonizmu katolickiego. *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 6/7 s. 562-575. — Toż w osob. odb. Pelplin 1939 8° s. 16.

II.

ŁOZA St.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 613; BUKOWSKI A.: Straty kultutury polskiej na Pomorzu. *Jantar.* R. 4: 1946 z. 1 s. 58; [MANTHEY F.]: „Qui nos praecesserunt cum signo fidei". Rzecz o profesorach Seminarium Duchownego w Pelplinie, pomordowanych, poległych i zmarłych w związku z wojną 1939-1945. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 2 s. 159-162; LIEDTKE A.: Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny. Środowisko pelplińskie. *Aten. Kapł.* T. 47: 1947 nr 2 s. 215-216; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 374-375; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 214; BOJARSKA B.: Eksterminacja inteligencji polskiej na Pomorzu Gdańskim (wrzesień-grudzień 1939). P. 1972 s. 90, 97; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 98.

Ks. Henryk Mross

Rec Michał (1873-1958), prałat papieski, autor artykułów z historii regionalnej i zagadnień społecznych.

Syn Antoniego i Marii z Pietryków, urodził się 12 V 1873 r. w Chorzelowie k. Mielca. Początkową naukę pobierał w Chorzelowie, dwa lata uczył się w Mielcu, od 1886 do 1893 r. był uczniem I Gimnazjum w Tarnowie i 13 VI 1893 zdał maturę. Chwilowo miał zamiar podjąć studia rolnicze, „ale w ostatniej chwili zdecydował się na teologię i zapukał do bramy Seminarium Duchownego w Tarnowie" 29 VI 1897 przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa I. Łobosa. Po wakacjach został skierowany na dalsze studia teologiczne do Wiednia na tamtejszym uniwersytecie. Studia trwały 4 lata i 19 XI 1901 r. otrzymał promocję na doktora teologii. Specjalizował się w teologii moralnej.

Po powrocie do diecezji został katechetą I-go, a po roku II-go Gimnazjum. 8 III 1907 r. Rada Krajowa mianowała go profesorem. Obowiązki te pełnił do 11 III 1909 r. Równocześnie był prefektem w Seminarium Duchownym a od 1904 wicerektorem. Po przedwczesnej śmierci ks. Karola Szczeklika, wybitnego moralisty, w 1909 r. objął wykłady teologii moralnej, które prowadził do 1953 r. W tej pracy nastąpiła dłuższa przerwa od 1915 do 1918 roku z powodu wywiezienia do Rosji. Jako profesor wykładał swój przedmiot jasno i żywo, a zawsze z przekonaniem i poważ-

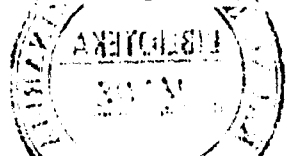

nie, ucząc nie tylko samej wiedzy, która tak ważne ma zastosowanie w życiu własnym jak i w kierowaniu innymi.

Ks. M. Rec był wielkim społecznikiem. Czynnie współpracował ze Stowarzyszeniem Pań Miłosierdzia (św. Wincenty a Paulo) i Stowarzyszeniem Robotników Chrześcijańskich „Praca" założonym na początku tego stulecia przez ks. Michała Zygulińskiego, profesora Seminarium Duchownego w Tarnowie. Z czasem sam został prezesem tego Stowarzyszenia. O odznaczenia nie dbał, ale te spadały jedne po drugich. Po skończonych studiach „otrzymał placet na noszenie expositorium canonicale", 1918 r. otrzymał rokietę i mantolet, w 1934 r. został szambelanem a w 1948 r. prałatem domowym Ojca św.

W 1953 r. przestał wykładać ze względu na podeszły wiek i oznaki poważniejszej choroby. W 1954 r. opuścił dom Księży Filipinów w Tarnowie, u których mieszkał od 1928 r. i osiadł w Krynicy w willi św. Józefa pod opieką Sióstr Służebniczek Dębickich. Dokąd starczyło mu sił służył jeszcze pomocą w konfesjonale. Słabości starszego wieku pogłębiły się i 30 I 1958 r. zmarł. Zwłoki przewieziono do Tarnowa.

I.

1. Powstanie Gimnazjum II w Tarnowie. Obowiązki studenckie przez pytania i odpowiedzi. W: *Sprawozdanie Dyr. II Państwowego Gimn. im. Hetmana Jana Tarnowskiego, rok 1903/4.*

2. Pierwszy wieczorek na cześć Trzech Wieszczów. W: *Sprawozdanie Dyr. II Państwowego Gimn. im. Hetm. Jana Tarnowskiego, rok 1905/6.*

3. Założenie Gimnazjum II w Tarnowie i pierwsze lata jego rozwoju. W: *Sprawozdanie Dyr. II Państwowego Gimn. im. Hetm. Jana Tarnowskiego, rok 1906/7.*

4. Z II Kursu Pedagogiczno-Katechetycznego w Wiedniu. *Dwutyg. Katech. i Wychow.* R. 12: 1908 s. 264-268, 308-313, 341-347.

5. Zbiórka dla bezrobotnych w Tarnowie. *Nasza Sprawa.* R. 2: 1934 s. 11.

6. Śp. Ksiądz Jan Jachtyl. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 457.

7. Idźmy do pracy charytatywnej. *Biul. Zw. Caritas Diec. Tarn.* R. 2: 1946 nr 3 s. 3.

8. Stwarzamy aurę wiosenną w naszych oddziałach „Caritas". *Biul. Zw. Caritas Diec. Tarn.* R. 2: 1946 nr 5 s. 5-6.

9. Kilka słów do użytku w konfesjonale. *Curr.* R. 96: 1947 s. 60-67, 105-115.

10. Wiara, nadzieja, miłość. *Curr.* R. 96: 1947 s. 143-153.

11. Pozycja sakramentaliów i odpustów w życiu religijnym i pracy duszpasterskiej. *Curr.* R. 96: 1947 s. 432-441, 546-557, 597-605.

12. Caritas christiana na usługach naszej diecezji w najbliższej przyszłości. *Biul. Zw. Caritas Diec. Tarn.* R. 4: 1948 nr 3 s. 7-10.

13. Caritas christiana w świetle myśli Bożych. *Biul. Zw. Caritas Diec. Tarn.* R. 4: 1948 nr 1 s. 12-13.

14. Duszpasterz wobec obowiązującego polskiego prawa cywilnego. *Curr.* R. 97: 1948 s. 399-409; R. 99: 1949 s. 272-282.

15. Dwaj rektorzy seminarium duchownego w latach 1888-1921. *Curr.* R. 97: 1948 s. 366-378.

16. Dziwne spełnienie życzeń tureckiego pątnika przybyłego do Lourdes. *Curr.* R. 97: 1948 s. 183-186.

17. Kilka uwag na temat alkoholizmu. *Curr.* R. 97: 1948 s. 78-93.

18. Głos kapelana wojskowego NN. z frontu bojowego. *Curr.* R. 99: 1949 s. 240-244.

19. W sprawie naszej kościelnej akcji trzeźwości. *Curr.* R. 99: 1949 s. 179-193.

20. Strzeżmy się pijaństwa. *Biul. Zw. Caritas Diec. Tarn.* R. 6: 1950 nr 1 s. 1.

21. Trzy świetlane postacie profesorskie na tle niedawnej przeszłości naszego Seminarium Duchownego. *Curr.* R. 100: 1950 s. 25-31.

22. Świat potrzebuje dzisiaj świętych kapłanów. *Curr.* R. 108: 1958 s 129-134. Druk. po śmierci Autora.

II.

BEDNARCZYK P.: Praca pisarska ks. Michała Reca. *Curr.* R. 112: 1962 s. 64-65; BOCHENEK J.: Śp. ks. dr Michał Rec. *Curr.* R. 112: 1962 s. 44-60; PĘKALA K.: Laudemus Viros Gloriosos. *Curr.* R. 112: 1962 s. 42-44; WĘGIEŁ Wł.: Kazanie na pogrzebie ks. Michała Reca. *Curr.* R. 112: 1962 s. 60-63.

Ks. Adam Nowak

Reginek Tomasz. pseud.: Dobrzyński Tomasz (1887-1974), popularyzator teologii.

Urodził się 7 III 1887 r. w Dobrzeniu Wielkim k. Opola. Do szkoły elementarnej uczęszczał w miejscowości rodzinnej, Gimnazjum ukończył w Bytomiu, a studia teologiczne odbywał na Uniwersytecie Wrocławskim. Po przyjęciu święceń kapłańskich 18 VI 1914 r. we Wrocławiu, pracował jako wikary w Szczecinie, Chociebożu, Mikulczycach i w parafii Św. Trójcy w Królewskiej Hucie. Brał czynny udział w akcji plebiscytowej. W 1923 r. został proboszczem w Rybniku, będąc przez wiele lat dziekanem rybnickim. Odwiedził polskie osiedla w Brazylii i Argentynie. W 1928 r. brał udział w Kongresie Eucharystycznym w Sydney. W Katowicach kierował Wydziałem Pracy i Opieki Społecznej. Tuż przed wybuchem wojny pełnił funkcję wikariusza generalnego obwodu rybnicko-cieszyńskiego na wypadek odcięcia tej części Śląska od diecezji katowickiej. W grudniu 1939 r. przedostał się do Rzymu, a następnie do Paryża, gdzie złożył egzamin doktorski z socjologii. W maju 1940 r. przybył do Stanów Zjednoczonych i w Detroit ukończył kurs pilotów. W 1943 r. został wikariuszem generalnym dla polskiej ludności cywilnej, rozwijając akcję charytatywną w Palestynie i Afryce. W 1945 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie od 1950 r. był kapelanem Niepokalanek w Nowym Jorku. W 1960 r. został prałatem, w 1961 r. kanonikiem honorowym kapituły wrocławskiej, w 1962 r. konsultorem soborowym, a w 1963 r. protonotariuszem apostolskim. Zmarł 27 I 1974 r. w Oleśnie i został pochowany w Dobrzeniu Wielkim.

I.

1. Oberschlesien — selbständiger Freistaat? B. m. wyd. 1918 2°.

2. Die oberschlesische Frage. Ein Beitrag zu ihrer Geschichte und Lösung. Königshütte [ok. 1920] Druk. und Verlag L. Nowak 8° cz. 1 s. 38, cz. 2. s. 39-92.

3. Kwestia górnośląska. Bytom 1921.

4. Moralność a dobroczynność ludu górnośląskiego. Królewska Huta 1921 Nakł. Pol. Zw. Chrz. Dobrocz., Druk. L. Nowaka 16° s. 37, nlb. 3.

5. Apostolstwo w Królestwie Chrystusowym. Kr. 1927 Nakł. Autora, Druk. Związkowa 16° s. 111.

6. Wrażenia z podróży na Kongres Eucharystyczny w Sydney w Australii. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 45 s. 5-7.

7. Durch fünf Erdteile: Zusammenschluss oder Niedergang Europas. Greiffenberg [ok. 1930] Greif-Druckerei 8° s. 35.

8. Przez pięć kontynentów. Zjednoczenie lub upadek Europy. Katowice 1936 s. 156.

9. Ku wolności. Detroit-Michigan 1950 Nakł. Inst. Wiedzy o Polonii Amerykańskiej 8° s. nlb. 2, II, ilustr.

10. Potęga Katolickiej Polonii Amerykańskiej. Detroit-Michigan 1950 8° s. 92.

11. Proboszcz śląski. Wspomnienia. Londyn 1952 8° s. 151, nlb. 1.

12. Droga doskonałości w duchu św. Teresy od Dzieciątka Jezus. [Konferencje religijne]. Londyn 1954 Nakł. Autora 8° s. 206.

13. Nowe życie w Chrystusie. [Konferencje religijne]. Londyn 1956 Nakł. Autora, Druk. Oficyny Poetów i Malarzy 8° s. 294.

14. W miłości Chrystusowej. Liturgiczne rozmyślania na każdy dzień Roku Kościelnego. T. 1-2. Londyn 1958-1959 Nakł. Autora. Druk. Oficyny Poetów i Malarzy 16° s. 1-258; 259-626, ilustracje.

15. Naśladowanie Świętych Pańskich. T. 1-2. Londyn 1963 Nakł. Autora, Druk. Oficyny Poetów i Malarzy 16° s. nlb. 6, 589, nlb. 8, 666.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1914-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1977; 25-lecie kapłaństwa ks. Dziekana Reginka. *Gość Niedz.* R. 17: 1939 nr 25 s. 501; SZYMICZEK F.: Stowarzyszenia akademickie polskiej młodzieży górnośląskiej we Wrocławiu 1863-1918. Wr. 1963 s. 67, 71, 202; KĄCKI F.: Ks. infułat Tomasz Reginek. *Przew. Kat.* R. 61: 1971 nr 41 s. 359; BEDNORZ H.: Śp. Ks. Infułat Tomasz Reginek. [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 51: 1974 nr 20 s. 154, 156; F. K.: Ks. infułat dr Tomasz Reginek. *Za i Przeciw.* R. 1974 nr 47 s. 11; REGINEK A.: Śp. ks. in-

fułat Tomasz Reginek (1887-1974). *Wiad. Urzęd. Diec. Opol.* R. 29: 1974 nr 9 s. 283-284; SOBECZKO H.: Pogrzeb Śp. księdza infułata Tomasza Reginka (1887-1974). *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 29: 1974 nr 5-6 s. 189-190; ZIEMBICKI J.: Ks. dr Tomasz Reginek. 80 lat w służbie. *Novum.* R. 1974 nr 4 s. 75-86; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 230.

Ks. Józef Mandziuk

Reiter Wojciech (1876-1932), społecznik.

Kapłan archidiecezji gnieźnieńskiej, urodził się w 1876 r. w Chmielnie k. Kartuz na Kaszubach. Uczęszczał do Gimnazjum w Pelplinie, a następnie w Chełmnie, gdzie złożył maturę. Zgłosił się do Seminarium Duchownego w Pelplinie, lecz nie został przyjęty, wstąpił więc w 1898 r. do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 15 XII 1901 r., powołany od 1 I 1902 r. na wikariat w Inowrocławiu. Pracował tam u boku ks. prob. A. Laubitza, późniejszego biskupa sufragana gnieźnieńskiego i nabył dobrej znajomości spraw duszpasterskich, szczególnie w dziedzinie kościelnych i społecznych organizacji. W Inowrocławiu prowadził biuro porad prawnych dla robotników, był patronem Towarzystwa Czeladzi Katolickiej. Pracę społeczno-organizacyjną kontynuował — obok ściśle duszpasterskiej — w Skarboszewie, gdzie 1 IV 1908 r. został proboszczem. W parafii rozwinął działalność bractw i stowarzyszeń, należał do zarządu „Rolnika" i Banku Ludowego w Strzałkowie, wyjeżdżał z misjami parafialnymi, okresowo odwiedzał polonijne ośrodki robotnicze w Niemczech, spełniając posługi duszpasterskie, po I wojnie światowej brał bezpośredni udział w akcji plebiscytowej na Warmii. Po krótkiej chorobie zmarł 22 I 1932 r. w szpitalu we Wrześni, pochowany w Skarboszewie.

I.

1. Co wiedzieć należy z nowego prawa o zatrudnianiu dzieci w przemyśle. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 300-305, 327-331. — Toż: Co wiedzieć należy z nowego prawa o zatrudnianiu dzieci w przemyśle, z dołączeniem tekstu prawa o ochronie dzieci. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 8° s. 32. Odczyty i Broszury Popularne dla Towarzystw Polskich VI.

2. Ulepszenie pomieszkań. *Ruch Crześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 361-367, 387-392, 416-422, 438-443, 466-471.

3. Walka z bezrobociem. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 529-534, 559-565.

4. Wybór zastępców pracodawców i pracobiorców przy niższych władzach administracyjnych na podstawie zabezpieczenia na wypadek inwalidztwa. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1904/5 s. 25-29.

5. Zabezpieczenie na przypadek choroby. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1904/5 s. 86-92, 111-114, 133-137, 156-164.

6. Niedomagania w zarządzaniu kasami chorych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1904/5 s. 299-303. — Toż. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 16° s. 13, nlb. 1.

7. Publiczna opieka nad ubogimi w Niemczech. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1904/5 s. 337-340, 361-365, 389-393, 424-427, 445-448, 468-475. — Toż. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 8° s. 56.

8. Kasy chorych czyli zabezpieczenie na przypadek choroby. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 16° s. 51, nlb. 1.

9. Zmiana ustawy o kasach chorych i prawa pozyskania siedliska wsparcia. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 4: 1905/6 s. 176-180.

10. Ordynacja czeladnia. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 4: 1905/6 s. 300-304, 327-330, 350-353, 370-374, 397-400, 422-425, 446-450, 468-471, 491-495, 517-520, 569-574; R. 5: 1906/7 s. 11-15, 35-39, 57-61.

11. Świadectwa lekarskie w sprawach rent robotniczych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 105-111, 127-130, 162-166.

12. Współudział robotników w zyskach. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 213-219, 247-252.

13. Publiczne biblioteki i czytelnie dla dzieci w Ameryce. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 573.

14. Czy przepuklina jest wypadkiem nieszczęśliwym, czy też chorobą zawodową? *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 551.

15. Rec.: Vor den wirtschaftlichen Kampf gestellt! Lipsk 1906. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 551-552.

16. Rec.: E. BURLAGE: Friedensvereine zur Schlichtung von Rechts streitigkeiten.

M. Gladbach 1907. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 578-580.

17. Uderzenie pioruna w czasie pracy... *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 603-605.

18. Udział kobiet w zarządzie szkół miejskich. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 630-631.

19. Nierówna płaca. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 466.

20. Drożyzna. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 519.

21. Wychodźstwo zamorskie w Niemczech w 1906 r. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 546.

22. Ewangelickie stowarzyszenia robotników. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 513-514.

23. Międzynarodowy kongres w sprawie ulepszenia mieszkań. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 546-547.

24. Osady dla robotników rolnych w Danii. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 5: 1906/7 s. 597.

25. Tydzień socjalistyczny w Essen. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 34-37.

26. Pośrednicy w sprawach pomiędzy pracodawcami a robotnikami w Szwecji. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 161-162.

27. Czy służba musi być zabezpieczona na przypadek choroby w kasach chorych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 188-191.

28. Porada prawna — gminna i państwowa. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 230-232.

29. Ubezpieczenie się pracodawców na przypadek strajku. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 465-468.

30. Towarzystwa młodzieży i ich zadanie. P. 1909 Księg. św. Wojciecha 16° s. 24.

31. Jak zaradzić wyludnianiu się wiosek? Jak zatamować zbytni napływ do miast. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 8: 1909/10 s. 455-458.

32. Cła na zboże — a stan robotniczy. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 8: 1909/10 s. 686-689.

33. Religia jest rzeczą prywatną. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 8: 1909/10 s. 519-523.

34. Jaka ma być sprawiedliwa płaca robotnika? P. 1911 Księg. św. Wojciecha 16° s. 101, nlb. 3. Głosy na Czasie. Nr 26.

35. Nauka o zabezpieczeniu robotników. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 16° s. 136.

36. Dwie najnowsze enuncjacje papieskie w sprawie społecznej. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 161-167.

37. Praktyczne wyzyskanie najnowszych enuncjacji papieskich w sprawie społecznej. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 225-232.

38. Rerum Novarum" a nowoczesne ustawodawstwo robotnicze. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 293-302.

39. Włoski katolicki kongres społeczny w Rzymie. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 401-406.

40. Kościół katolicki wobec nowoczesnych błędów społecznych. *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 330-335.

41. Zadania społeczne duchowieństwa w dobie obecnej. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 129-134.

42. Rec.: Br. VERCRUYSSE: Przewodnik prawdziwej pobożności. Lw. Wyd. 4. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 7/9 s. 78-79.

43. Z rozważań nad chrześcijańskim ruchem robotniczym w Polsce. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 81-87.

44. Ideowe podłoże Pierwszego Międzynarodowego Kongresu Chrześcijańskich Stowarzyszeń Robotniczych. *Przew. Społ.* R. 9: 1928 s. 316-323.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 47: 1932 s. 30 [nekrolog]; *Kośc. Dz. Urzęd.* R. 17: 1902 s. 6; R. 23: 1908 s. 30.

Ks. Marian Banaszak

Rejowicz Jarosław (1875-1924), jezuita, popularyzator teologii, redaktor. Urodził się 12 VI 1875 r. Do zakonu wstąpił 14 VIII 1891 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Skrócone studia filozoficzne i teologiczne odbył w Nowym Sączu i Krakowie (1898-1900), święcenia kapłańskie przyjął 7 VII 1900 r. Od 1901 r. związany był z krakowskim wydawnictwem jezuitów, był redaktorem pism „Sodalis Marianus" (1906-1907), „Nasze Wiadomości" (1906-1910), „Głosy Katolickie" (1914-1915), wydawał zbiory kazań oraz współpracował z „Przeglądem Powszechnym" i „Posłańcem Serca Jezusowego". W 1921 r. opuścił zakon jezuitów i przeszedł do diecezji podlaskiej. Od 1922 do 1924 był profesorem teologii moralnej i homiletyki w Seminarium Duchownym w Janowie Podlaskim. Zmarł 20 I 1924 w Warszawie.

I.

1. Rec.: F. LASOCKI: Całopalenie. Sambor 1896; TENŻE: Przed wybuchem. Sambor. 1897. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 56 s. 430-432.

2. Kaznodziejstwo Drużbickiego. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 61 s. 205-227, 401-418; t. 62 s. 62-81.

3. Rec.: E. TABEŃSKA: Z doli i niedoli. Kr. 1897; I. TURKUŁŁ: Gawędy fimilijne. Kr. 1897; Z pamiętnika Romana. Kr. 1898. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 63 s. 446-449.

4. Rec.: Catholicum. Paris 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 132-133.

5. Rec.: Konkordancja Pisma św. wedle tłumaczenia J. WUJKA T. J. Ułożył J. ZIELIŃSKI. Toruń 1900. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 445-447.

6. Rec.: J. KRUKOWSKI: Krytyczny rozbiór kazań i homilii Hipocjusza Pocieja. Lw. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 67 s. 264-265.

7. Rec.: N. GOLICHOWSKI: Przed nową epoką. Materiały do historii OO. Bernardynów w Polsce. Kr. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 67 s. 425-426.

8. Rec.: Catalogus generalis sacri, canonici ac exempti ordinis Praemonstratensis ineunte saeculo XX. Pragae 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 116-117.

9. Rec.: J. S. PELCZAR: Kazania o świętych patronach Polskich. Kr. 1901. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 417-418.

10. Rec.: P. XAVIER: Le prédicateur au XX siècle. T. 1-10. Paris. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 423-425.

11. Uroczystość św. Stanisława Kostki w Krakowie w roku 1902. Kr. 1902 Nakł. J. Karrola 16° s. 13.

12. Św. Stanisław Kostka w kościele św. Barbary w Krakowie. Kr. 1902 Nakł. Kongr. Mariańskiej 16° s. 39. — Toż. Kr. 1906 Nakł. Adm. Kościoła św. Barbary 16° s. 56.

13. Kartka z dziejów Pomorza i Rugii. *Misje Katol.* R. 21: 1902 s. 281-286, 309-317. — Toż w osob. odb. Kr. 1903 8° s. 46.

14. Ks. Antoni Langer T. J. W: A. LANGER: Kazania. Kr. [1903] s. V-XVI. — Toż w osob. odb. Kr. 1903 8° s. XVI.

15. Rec.: Wezwania do pokuty. Cztery serie kazań pasyjnych oraz trzy kazania na Wielki Piątek według starego rękopisu z końca XVIII wieku. Opr. M. NASSALSKI: Włocławek 1902. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 77 s. 408-411.

16. Z piśmiennictwa polskiego. Z dziedziny homiletyczno-kaznodziejskiej. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 78 s. 255-269.

17. Ks. Grzegorz Zachariaszewicz. W: G. ZACHARIASZEWICZ: Kazania do pokuty wzbudzające... Kr. 1904 s. 1^{x}-16^{x}. — Toż w osob. odb. Kr. 1904 8° s. 16. Kazania Zachariaszewicza przygotował do druku J. REJOWICZ.

18. O. Paweł Rubon. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 35-40.

19. Marcel Chmielewski. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 150-157.

20. Rec.: P. BACHER: Dreissig Vorbilder und Symbole der allerseligsten Jungfrau Maria. Wien. 1903. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 82 s. 289-291.

21. Dzisiejsze zadanie Kongregacji Mariańskich młodzieży pracującej. W: *Księga pamiątkowa mariańska.* T. 1. Lw. 1905 s. 656-667.

22. Z piśmiennictwa polskiego. Z dziedziny kaznodziejstwa. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 87 s. 106-121, 274-288.

23. Mariologia na ambonie skargowskiej. W: P. SKARGA: Kazania o Przenajświętszej Bogarodzicy Niepokalanej Dziewicy. Kr. 1905 s. III-XIX. — Toż w osob. odb. Kr. 1905 8° s. 17.

24. Sodalis Marianus. *Sod. Mar.* R. 5: 1906 s. 4-6.

25. 29 sierpnia w Częstochowie. *Sod. Mar.* R. 5: 1906 s. 298-299.

26. Maria w ustach skargowskich. *Sod. Mar.* R. 5: 1906 s. 302-313.

27. Krakowskie procesje Serca Jezusowego. *Sod. Mar.* R. 6: 1907 s. 219-223, 251-259, 319-323. — Toż w osob. odb. Kr. 1908 8° s. 22.

28. Rec.: W. CHOTKOWSKI: Kazania Eucharystyczne o Najśw. Sercu Pana Jezusa. Lw. 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 235-238.

29. Prawdziwy chrześcijanin. Wspomnienie o śp. Andrzeju Potockim. *Sod. Mar.* R. 7: 1908 s. 141-144.

30. Na koronację Matki Boskiej Smętnej w kościele OO. Franciszkanów w Krakowie. *Sod. Mar.* R. 7: 1908 s. 189-192. — Toż w osob. odb. Kr. 1908 8° s. 4.

31. Z piśmiennictwa polskiego. Z literatury homiletycznej. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 98-106, 273-277.

32. Nowa koronacja cudownego obrazu Marii na ziemiach polskich (w Tuligłowach). *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 268-270.

33. Pamiątka koronacji Matki Boskiej w Tuligłowach. Kr. 1909 Nakł. L. Kozłowskiego 16° s. 29.

34. Rec.: J. BILCZEWSKI: Listy pasterskie i mowy okolicznościowe. Mikołów-W. 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 104 s. 400-402.

35. Pięćsetlecie Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. t. 108 s. 15-28. — Toż w osob. odb. Kr. 1910 8° s. 16.

36. Poświęcenie kamienia węgielnego pod nowy kościół Serca Jezusowego w Krakowie. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s.

69-79. — Toż w osob. odb. Kr. [1910] 8° s. 11.

37. Poprawne daty do życia W. O. Kaspra Drużbickiego. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 111-112.

38. Nagrobki kościoła św. Barbary w Krakowie. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 405-415.

39. Rec.: A. JOUGAN: Nauki katechizmowe ks. Prymasa Woronicza. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 237-239.

40. Oprac.: Statut Sodalicji Mariańskiej Uczniów Stanu Kupieckiego w Krakowie. Kr. 1911 Nakł. Sod. Mar. 16° s. 27.

41. Uzup. i wyd.: K. RIEDL: Przyjdź Królestwo Twoje. Książka do nabożeństwa dla młodzieży. Wyd. 6. Kr. 1911 Wyd. Apost. Modl. 16° s. IX, 318. — Toż. Wyd. 7. Kr. 1916 Wyd. Tow. Jez. 16° s. XII, 372.

42. Z piśmiennictwa polskiego. Z literatury homiletycznej. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 97-108.

43. Grób Skargi. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 115 s. 259-274. — Toż w osob. odb. Kr. 1912 8° s. 18.

44. Godzinki, modlitwy i pieśni o św. Stanisławie Kostce T. J. Kr. 1913 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 39.

45. Pierwotna kaplica Serca Jezusowego w Krakowie na Wesołej. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 25-44. — Toż w osob. odb. Kr. 1913 Nakł. Kolegium Jezuitów 8° s. 22.

46. Ks. Tomasz Wall. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 87-97.

47. Oprac. i wyd.: Michał MYCIELSKI: „Miesiąc Serca Jezusowego" ułożony w krótkich rozważaniach z życia Chrystusa. Kr. 1913 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 63. Poprzedzone życiorysem Mycielskiego s. 3-9.

48. Nasze wspomnienia o Piusie X. Kr. 1914 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 48. Głosy Katol. nr 169/170.

49. Benedykt XV i program jego pontyfikatu. Kr. 1915 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 172.

50. Serca Jezusa Królem panujących i ludów. Kr. 1915 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 173.

51. „A bramy piekielne nie przemogą go". Kr. 1915 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 175.

52. Święta Anna. Kr. 1915 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 176.

53. Opieka religijna nad uczniami handlowymi w Krakowie w czasie wojny. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 255-260. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 501-503.

54. Rec.: B. MARKIEWICZ: Ćwiczenia duchowne. Miejsce Piastowe 1913. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 86-88.

55. Rec.: J. KOTERBSKI: Nauki rekolekcyjne i doroczne przed przyjęciem sakramentów św. Tarnów 1913. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 339-340.

56. Jubileuszowe dni w Jędrzejowie. *Sod. Mar.* R. 17: 1918 s. 281-286.

57. Rocznica męczeństwa patrona Śląska Cieszyńskiego. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1919.* Kr. 1919 s. 82-83.

58. Chwalcie dziatki Pana. Wybór modlitw i pieśni dla dzieci. Kr. 1921 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 100. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1922 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 96.

59. Stanowisko galicyjskich jezuitów w kaznodziejstwie polskim. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 168-182.

60. Kazania w zbiorach: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 4. Kr. 1900 s. 397-406; T. 5. Kr. 1901 s. 244-258, 446-455; Kazania o Najświętszej Maryi Pannie księży Towarzystwa Jezusowego. T. 1. Kr. 1921 s. 84-92.

II.

Kr. A.: Śp. ks. Jarosław Rejowicz. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu* [Zakładów Teologicznych] *odbytego w Łomży 1925 roku.* Lubl. 1925 s. 280-282; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 212. — ATJKr.: Katalogi prowincji z lat 1892-1921.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rejowicz Władysław (1872-1947), jezuita, popularyzator teologii.

Urodził się 14 XII 1872 w Częstochowie. Do zakonu jezuitów wstąpił 18 VIII 1892 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1892-1894), filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1894-1897), a teologię w Krakowie (1897-1901), tam też przyjął święcenia kapłańskie 7 VII 1900 r. Literaturę polską studiował w Uniw. Jagiell. (1901-1905). Od 1905 r. uczył jęz. polskiego w gimnazjum jezuickim w Chyrowie (do 1927) i Wilnie (1927-1932). W l. 1932-1936 był duszpasterzem przy kościele jezuitów w Poznaniu, zaś w l. 1936-1939 redaktorem pisma „Moderator" i współpracownikiem „Przeglądu Powszechnego" w Warszawie. Zmarł w Poznaniu 28 IX 1947 r.

I.

1. Rec.: Nicolai HUSSOVIANI Carmina. Ed. J. PELCZAR. Cracoviae 1894. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 45 s. 435-438.

2. Rec.: Charitas. Księga zbiorowa. Petersburg 1894. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 45 s. 444-445.

3. Rec.: II Rocznik Kółka Naukowego Tarnopolskiego za rok 1893. Tarnopol 1894. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 47 s. 280-282.

4. Rec.: W. LEITGEBER: Poezje. Inowrocław 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 51 s. 104-106.

5. Rec.: S. CZASNOWSKI: Dziennikarstwo słowiańskie i polskie. Kr. 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 51 s. 106-108.

6. O nauce Chrystusa Pana. Kr. 1901 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 48. Głosy Katol. nr 10.

7. Rec.: K. HOLTERMANN: Kurze Geschichte der Weltliteratur. Freiburg 1912. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 272-274.

8. Działalność polskich Sodalicji Mariańskich. *Sod. Mar.* R. 19: 1920 s. 129-130.

9. Rozwój i działalność Sodalicji Mariańskiej w stuletnią rocznicę prowincji. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 93-103.

10. Konferencje o pracach w Sodalicjach Mariańskich i na polu kaznodziejstwa. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 122-130, 150-158.

11. Owoce Sodalicji Mariańskiej. *Sod. Mar.* R. 21: 1922 s. 72-79, 82-93.

12. W 200 rocznicę kanonizacji św. Stanisława Kostki. *Wiara i Życie.* R. 6: 1926 s. 345-349.

13. Śp. Ks. Józef Sawicki T. J. W: *I Spraw. Dyrekcji Gimnazjum OO. Jezuitów w Wilnie za rok szk. 1927/1928.* Wil. 1928 s. 57-67. — Toż w osob. odb. Wil. 1928 8° s. 11.

14. Tłum.: Włodzimierz LEDÓCHOWSKI: Przemowy do OO. Prokuratorów prowincji. Kr. [1934] 8° s. 28. Drukowano jako manuskrypt.

15. Św. Józefat Kuncewicz. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 193-204.

16. Rec.: S. BRZOZOWSKI: Kultura i życie. W. 1936 *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 214 s. 94-96.

17. Rec.: M. KLEPACZ: Kierunki organizacyjne oraz ideały wychowawcze we współczesnym szkolnictwie polskim. Katowice 1937. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 215 s. 138-142.

18. Rec.: W. PADACZ: Podstawy prawne istnienia i działalności zrzeszeń katolików świeckich. W. 1936. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 115 s. 144-146.

19. Nasza współpraca z Bogiem i nasza odpowiedzialność za ład i spokój w świecie. Płock 1938 Nakł. Instytutu Akcji Katol. w Płocku 8° s. 23.

20. Znaczenie kanonizacji bł. Andrzeja Boboli. *Mies. Katech. Wychow.* R. 27: 1938 s. 179-190.

21. Rec.: Psałterz Floriański Łacińsko-polsko-niemiecki. Wyd. R. GANSZYNIEC i inni. Lw. 1939. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 221 s. 234-236.

II.

Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 212. — ATJKr.: Katalogi prowincji galicyjskiej [1893-1918], polskiej [1919-1926] i wielkopolsko-mazowieckiej [1927-1947].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rewera Antoni (1869-1942), prałat papieski, biblista, historyk Kościoła. Syn Wawrzyńca i Rozalii z Sapielaków, urodził się w Samborcu k. Sandomierza 6 I 1869 r. Szkoły i Seminarium Duchowne ukończył w Sandomierzu, następnie studiował w Akademii Duchowenej w Petersburgu, którą ukończył w 1893 r., uzyskując stopień magistra teologii. Wtedy też został wyświęcony na kapłana. Przez 16 lat był profesorem w Seminarium Duchownym w Sandomierzu; wykładał Pismo św. i teologię moralną. Był też wicerektorem tegoż Seminarium i następnie ojcem duchownym oraz spowiednikiem alumnów. Od 1907 r. prowadził duszpasterstwo parafii katedralnej w Sandomierzu najpierw jako wikariusz aktualny kapituły, a po przeniesieniu parafii do kościoła św. Józefa w 1934 r. jako proboszcz. Do kapituły katedralnej powołał go w 1903 r. biskup Stefan Zwierowicz. Później został prałatem i dziekanem tejże kapituły. Otrzymał też godność prałata domowego Ojca św. Będąc sam tercjarzem, interesował się tą formą życia świeckich. Był delegatem do Rady Głównej III Zakonu św. Franciszka. W 1928 r. nabył dom dla podeszłych wiekiem tercjarek. Inicjatywa ta dała początek nowemu zgromadzeniu zakonnemu, które przyjęło nazwę „Zgromadzenie Córek Św. Franciszka Serafic-

kiego". Napisał dla tego zgromadzenia pierwsze konstytucje. Będąc penitencjarzem w katedrze, zasłynął jako wybitny spowiednik. Żywo angażował się w pracę społeczną. Kierował Związkiem Katolickim i Stowarzyszeniem rzemieślników chrześcijańskich w Sandomierzu, był prezesem spółdzielni „Bratnia Pomoc", a swoje oszczędności rozdawał biednym. Pisał sporo do „Kroniki Diecezji Sandomierskiej", „Przeglądu Katolickiego", „Gazety Radomskiej" i innych. Oprócz wymienionych pozycji w bibliografii, pisywał krótkie recenzje, uwagi na marginesie prasy katolickiej oraz wiadomości z życia religijnego. Aresztowany przez Gestapo 16 III 1942 r., był więziony najpierw przez dwa tygodnie w więzieniu w Sandomierzu, a następnie wywieziony do Oświęcimia i Dachau, gdzie zmarł 1 października 1942 r.

I.

1. Krótka wiadomość o czci Ś. Stanisława Kostki w mieście Sandomierzu. *Prz. Katol.* R. 34: 1896 s. 776-779.

2. Kilka słów o przeszłości i teraźniejszości klasztoru pp. Benedyktynek w Sandomierzu. *Prz. Katol.* R. 35: 1897 s. 209-211, 226-228.

3. O usługach Egiptologii oddawanych Pismu św. i o jej najnowszem odkryciu, dotyczącem historyi Izraela. *Prz. Katol.* R. 35: 1897 s. 530-532, 549-552.

4. Ważne odkrycie dotyczące księgi Ekklezyastyka. *Prz. Katol.* R. 35: 1897 s. 85-87.

5. Uroczystość jubileuszowa Jego Ekselencji Biskupa Sotkiewicza, Najdostojniejszego Pasterza Sandomierskiego. *Prz. Katol.* R. 37: 1899 s. 545-549.

6. Kilka słów o świątobliwej królowej Jadwidze. *Prz. Katol.* R. 37: 1899 s. 769-770.

7. Marya Lataste, zakonnica ze Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusowego (1822-1847). *Prz. Katol.* R. 39: 1901 s. 371-373, 391-394, 407-409, 420-422.

8. Niektóre szczegóły dotyczące kanonizacji Ś-go Stanisława Biskupa i Męczennika. *Dzwonek Częst.* R. 2: 1902 t. 2 s. 20-31.

9. Skirgiełło. W: *Enc. kośc.* T. 25 s. 470-476.

10. Stanisław August. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 378-403.

11. Historya powszechna Kościoła Katolickiego. W. 1905 s. 245. [Jest to dokończenie 17-sto tomowej historii Kościoła kard. J. HERGENRÖTHERA, wydanej przez Bibliot. Dzieł Chrześc.].

12. O podnoszeniu nauk teologicznych wśród duchowieństwa. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 s. 791-794, 805-808.

13. O szerzeniu myśli katolickiej we wszystkich warstwach społeczeństwa polskiego. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 s. 420-422.

14. Pamięci Jana Kauna. W. 1911 s. 31.

15. Mowa żałobna, wypowiedziana przez... na pogrzebie śp. X. prał. Wawrzyńca Szubartowicza 25 listopada 1911 r. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 319.

16. Mowa żałobna, wygłoszona przez... na pogrzebie śp. X. prał. Władysława Zalewskiego w katedrze 17 kwietnia 1912 r. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 166-172.

17. Kongres Eucharystyczny w Wiedniu. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 311-322, 337-351.

18. Kazania na 125-ą Rocznicę Konstytucji 3-go Maja miane w katedrze Sandomierskiej 1916 r. przez... *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 115-118.

19. Ratujmy konających. *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 169-171.

20. Pamiątka 1-ego obchodu Konstytucji 3-go Maja w Sandomierzu. Sandomierz 1917 s. 12.

21. Pamiątka obchodu Konstytucji 3-go Maja w szkołach ludowych sandomierskich. Sandomierz 1917 s. 4.

22. Pamiętniki stóletniej rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki. Sandomierz 1917 s. 8.

23. Sakrament Pokuty Sakramentem Miłosierdzia Bożego. Sandomierz 1918 s. 8.

24. Sakrament Ołtarza — Sakramentem miłości. Sandomierz 1918 s. 14.

25. Tydzień kapłański czyli modlitwy za kapłanów. Sandomierz 1919 s. 12.

26. Ratujmy konających. Pamiątka Misyi św. odprawionych przez OO. Redemptorystów w listopadzie 1919 r. w Sandomierzu. Sandomierz 1919 s. 12.

27. Nauka na uroczystość Ś. Szczepana pierwszego Męczennika. Sandomierz 1919 s. 12. — Toż. Sandomierz 1921 s. 11.

28. Małżeństwo zachowaniem rodzaju ludzkiego, zachowaniem Kościoła św. Sandomierz 1919 s. 20. — Toż. Sandomierz 1931 s. 23.

29. Pamiątka ponowienia Misyi św. odprawianych przez OO. Redemptorystów w listopadzie 1920 r. w katedrze sandomierskiej — Modlitwy za kapłanów. Sandomierz 1920 s. 24.

30. Modlitwy o pokój i za Ojczyznę. Sandomierz 1920 s. 10.

31. Nabożeństwo do Bł. Wincentego Kadłubka. Sandomierz 1920 s. 8.

32. Rozmowa księdza ze złodziejem. Kilka przykładów o krzywdzicielach. Sandomierz 1921 s. 14.

33. Dzieci zapisujcie się do Stowarzyszenia Ś-go Dziecięctwa Pana Jezusa. Sandomierz 1921 s. 18. — Toż. Sandomierz 1925 s. 29. — Toż. Sandomierz 1928 s. 28.

34. Ludu katolicki baczność. Sandomierz 1922 s. 14.

35. Nabożeństwo do Bł. Wincentego Kadłubka. Pamiątka 700-letniego jubileuszu jego śmierci obchodzonego w dn. 12, 13, 14 października r. 1923 w katedrze sandomierskiej. Sandomierz 1923 s. 20.

36. Obchód 700-letniej rocznicy śmierci Bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu. *Kron. Diec. Sand.* R. 17: 1924 s. 5-12.

37. Przemówienie na Akademii Papieskiej dn. 1 VI 1925 r. w Sandomierzu. *Kron. Diec. Sand.* R. 18: 1925 s. 210-217, 244-248.

38. Odezwa w sprawie Stowarzyszenia albo Dzieła Świętego Dziecięctwa Pana Jezusa. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 84-85.

39. Z Sandomierza. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 354-356.

40. Krucjata za konających. *Kron. Diec. Sand.* R. 22: 1929 s. 174-179, 199-201, 218-222, 271-273.

41. Działalność duszpasterska w parafii katedralnej w r. 1928. *Kron. Diec. Sand.* R. 22: 1929 s. 122-126, 152-160.

42. Odezwa do W. Dyrektorów paraf. Dzieła Ś. Dziecięctwa Jezusowego. *Kron. Diec. Sand.* R. 22: 1929 s. 94.

43. Red.: Kalendarz katolicki parafii katedralnej w Sandomierzu na 1930 r. Radom 1930 s. 32.

44. Pamiątka ingresu J. E. Ks. Włodzimierza Bronisława Jasińskiego Biskupa Sandomierskiego. Sandomierz 1930 s. 8.

45. Mowa żałobna na pogrzebie śp. X. Józefa Kiepasa zmarłego d. 13 IV 1932 w Domu Emerytalnym, wygłoszona w kościele św. Pawła. *Kron. Diec. Sand.* R. 25: 1932 s. 155-158.

46. Kapłan jako wzór miłosierdzia chrześcijańskiego i osobistej jego ofiarności. *Kron. Diec. Sand.* R. 25: 1932 s. 277-282.

47. Zygmunt II August. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 369-392.

48. O codziennej adoracji Najśw. Sakramentu przez kapłana. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 42-48.

49. Kapłan a Eucharystia — konferencja duchowna. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 253-260.

50. Krótka wiadomość o świątobliwej Teresie Izabeli Morstinównie. Sandomierz 1939 s. 8.

51. Zbudźmy Teresę Morstinównę — „Perłę Ziemi Sandomierskiej". Sandomierz 1948 s. 16.

52. Konstytucje Zgromadzenia Córek Św. Franciszka Serafickiego [rękopis].

II.

GAJKOWSKI J.: Rewera Antoni. W: *Podr. enc. kośc.* T. 33-34 s. 255; WIŚNIEWSKI J.: Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926 r. Radom 1926 s. 250-252; JOP F.: Księża diecezji sandomierskiej zamęczeni podczas drugiej wojny światowej. *Kron. Diec. Sand.* R. 42: 1949 s. 32-40; KRASIŃSKI J.: Nasz sandomierski „Maksymilian". *Kron. Diec. Sand.* R. 66: 1973 s. 12-14; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. W. 1978. Z. 4 s. 333-334. — Akta Kurii Diecezjalnej Sandomierskiej. — Kronika Zgromadzenia Córek Św. Franciszka Serafickiego w Sandomierzu, lata 1928-1942 [rękopis].

Ks. Stefan Siczek

Rękas Michał, krypt.: M. R., X. M. R. (1895-1964), pastoralista, redaktor. Urodził się 28 IX 1895 r. we wsi Łany Polskie, woj. tarnopolskie, jako syn Józefa i Marii z Łysków. Do szkoły elementarnej uczęszczał w miejscowości rodzinnej, a następnie w Kamionce Strumiłowej. Nauki gimnazjalne pobierał w latach 1904-1914 w Gimnazjum Klasycznym we Lwowie, które ukończył z odznaczeniem. Studia teologiczne odbył na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, wieńcząc je stopniem magistra teologii. Po przyjęciu święceń kapłańskich 29 V 1918 r. w katedrze lwowskiej, został wikariuszem w Tarnopolu, a następnie w Złoczowie. W 1921 r. objął stanowisko administratora gospodarczego Seminarium Duchownego we Lwowie. Spełniał równocześnie obowiązki wikariusza katedralnego i sekretarza Kapituły Katedralnej. W 1923 r. wyjechał na leczenie sanatoryjne do Zakopanego, następnie leczył się w Rodatyczach i w Szczawnicy. W 1926 r. został kapelanem zakładu dla umysłowo chorych w Kulpar-

kowie, gdzie zdobył pogodę ducha, niezwykłą cierpliwość i wielką miłość cierpiącego człowieka. Równocześnie rozwinął duszpasterstwo służby zdrowia. W 1930 r. został zaangażowany do prac Synodu Diecezjalnego. Był pierwszym redaktorem „Apostolstwa Chorych" oraz redagował „Gazetę Kościelną". Po erygowaniu 2 V 1930 r. we Lwowie Sekretariatu Apostolstwa Chorych, został jego sekretarzem. Otrzymywał i wysyłał tysiące listów do chorych, przemawiał do nich w piątkowych audycjach radiowych. W celach naukowych zwiedził szpitale w Holandii, Belgii, Francji, Niemczech i Włoszech. Brał udział w Kongresie Eucharystycznym w Budapeszcie. Znając kilka języków obcych, wygłaszał referaty na różnych kongresach. Mimo nawału pracy i słabego zdrowia, zdobył doktorat z teologii. Brał udział w pracach Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa. Był również członkiem Polskiego Towarzystwa Naukowego. Zgromadził zasobną i fachową bibliotekę. W czasie okupacji organizował wieloraką pomoc potrzebującym we Lwowie. We wrześniu 1945 r. przybył do Katowic, gdzie został kapelanem szpitalnym. Nadal owocnie prowadził Apostolstwo Chorych, redagując pismo i wygłaszając do 1949 r. religijne konferencje radiowe. Zmarł 15 II 1964 r. w Katowicach i został pochowany na miejscowym cmentarzu przy ul. Francuskiej.

I.

1. Nowa publikacja o św. Michale Archaniele. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 394-395.
2. Nowoczesne metody pracy a praca katolicka. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 451-452.
3. O ruchu tercjarskim. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 414-415.
4. Zadanie tercjarstwa w czasach obecnych. Lw. 1922 Nakł. Kongregacji Tercjarstwa przy kościele oo. Franciszkanów 8° s. 48.
5. „Bóg w arendzie". *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 31.
6. Ku jedności. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 85-86.
7. Masoneria, bolszewizm, masoński internacjonał. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 51.
8. Nowe dusze. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 8-9.
9. Ponad góry, nad poziomy. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 109.
10. Rec.: Pamiętnik Polskiego Kongresu Tercjarskiego. Częstochowa 1922. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 134.
11. Odpusty i modlitwy „Na intencję Ojca św.". *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 95-96.
12. Przekł.: DUPLESSY Eugene: Odkrywcy. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 71-72.
13. Robert Hugh Benson. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 12-13.
14. Myśl o wielkiej rocznicy. *Świt Seraficki.* R. 1: 1925 s. 79-100.
15. Dwie sprawy. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 544.
16. Franciscus integer. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 409.
17. Przekł.: BANGHA A. SJ: Prasa katolicka na świecie. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 542.
18. Przekł.: P. CLAUDEL: O katolicyźmie. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 542.
19. Radio i religia. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 500-501.
20. Rec.: L'Apostolat missionaire de la France. Paris 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 502-503.
21. W sprawie sanatorium dla chorych księży. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 493-494.
22. „Praedicate super tecta!" *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 135-136.
23. Przekł.: NOËL L.: Amerykański katolicyzm i ksiądz amerykański. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 99-102.
24. W sprawie „Non possumus" l'Action Française. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 51-52.
25. Duszpasterstwo chorych i społeczna opieka nad chorymi. W: *Sprawy duszpasterskie.* Lw. 1929 s. 86-96.
26. Kinoteatr i społeczeństwo. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 424.
27. Kursy duszpasterskie. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 339-341.
28. Nasza, czy nie nasza sprawa. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 597-599.
29. O dusze nam obce. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 453-455.
30. Społeczna opieka szpitalna. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 317-318.
31. Warszawski kurs duszpasterski. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 555-556.
32. Aktualne problemy dobroczynności francuskiej. *Ruch Charyt.* R. 9: 1930 nr 11 s. 301-304.
33. Apostolstwo Chorych. *Ruch Charyt.* R. 9: 1930 nr 9 s. 243-245.
34. Kartoteka parafialna. *Gaz. Kośc.* R.

37: 1930 s. 497-499, 511-513. — Toż. Lw. 1931 8° s. 17, nlb. 1.

35. Organizacja dobroczynności we Francji i w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 488-490.

36. Eucharystyczne nabożeństwo trzydniowe dla chorych. Lw. 1931 Wyd. Pol. Sekr. Ap. Chorych 16° s. 167.

37. Rekolekcje chorych. Lw. 1931 Wyd. Pol. Sekr. Ap. Chorych 8° s. 37, nlb. 3. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 170-172, 193-197, 208-210.

38. Rozmowy z chorymi. SOS. Sygnał radiowy dla chorych i o chorych. Lw. 1931 Wyd. Pol. Sekr. Ap. Chorych 8° s. 47.

39. Słońce, zdrowie — miłosierdzie. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 435-436.

40. Encyklika „Quadragessimo Anno" i duszpasterstwo. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 604-605, 616-617; R. 40: 1933 s. 14-15.

41. O bogaczu i Łazarzu. [Przemówienie radiowe]. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 474-475.

43. Pielgrzymka chorych na Jasną Górę. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 335-336.

44. Proces „Apostolskiej drukarni" i co z tego wynika? *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 569-570.

45. Choroba a cierpliwość. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 7 s. 222-225.

46. Chorzy a dusze w czyśćcu. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 11 s. 349-351.

47. Chorzy! Możecie być... apostołami. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 6 s. 190-193.

48. Czy choroba to tylko nieszczęście? *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 4 s. 126-128.

49. Dar pocieszenia chorych. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 5 s. 157-159.

50. Dzwony i chorzy. *Ruch Charyt.* R. 12: 1933 nr 1 s. 7-9.

51. Jak powstało Apostolstwo Chorych? *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 12 s. 383-386.

52. Jałmużna po katolicku. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 112-114.

53. Nie bądźcie tak spokojni. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 246-248.

54. O katolickie spożytkowanie cierpienia. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 nr 4 s. 157-160.

55. O rekolekcjach dla chorych. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 3 s. 80-84.

56. Pokój chorego — świątynią. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 9 s. 288-290.

57. Poradnia dla samobójców. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 150-151, 162-163.

58. Przekł.: H. BECHER: Tradycja i postęp w hiszpańskim katolicyźmie. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 61-62.

59. Przekł.: E. WILLEMIN: Władze kościelne wobec Konnersreuth. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 183-184.

60. Przekł.: E. WILLEMIN: Czy Teresa Neumann powinna udać się na klinikę? *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 122-124, 135-136, 148-150, 159-161.

61. Przypowieść o zgubionej i znalezionej drachmie. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 139-140.

62. Rekolekcje Chorych. [Konferencje radiowe]. *Drogowskaz.* R. 6: 1933 nr 2 s. 53-57; nr 3 s. 99-103; nr 4 s. 141-146.

63. Z audycji radiowej dla chorych. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 235-236.

64. Chory ma głos... *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 288-289, 300-301, 312-314.

65. Czym jest kapłan dla chorego. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 101-102.

66. Duszpasterstwo chorych w świetle listów do chorych. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 265-266, 277-278.

67. Duszpasterstwo szpitalne. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 22-23, 36-37, 46-47, 69-70. — Toż. Lw. 1934 Nakł. Apost. Chorych 16° s. 29. — Toż. *Zdrowie Publiczne.* R. 1934 nr 3.

68. Etyka pielęgniarska. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 418-419.

69. Książka dla duszpasterstwa chorych. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 541-542.

70. Lato miłościwe... i dla chorych. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 236-237.

71. Przekł.: P. PARSCH: Parafia żywa. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 405-407, 420-422, 429-431, 443-445, 455—457. — Toż w osob. odb. Lw. 1934 8° s. 48.

72. „Verbum" nowe pismo katolickie polskie. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 255.

73. Warunki przyjęcia do Apostolstwa Chorych. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 3: 1934 nr 1 s. 28-31.

74. Wieś i liturgia. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 77-79.

75. Wieś jako zagadnienie duszpasterskie. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 25-26.

76. Wychowanie i duszpasterstwo. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 489-490.

77. Akcja Katol. w gr. kat. diecezjach Polski. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 103-104.

78. Dzisiejsza wieś polska. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 193-195.

79. Kilka chwil z życia X. Pechnika. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 87-88.

80. Lourdes i Częstochowa. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 97.

81. Myśli na Boże Narodzenie. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 553-555.

82. Myśli wybrane. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 177-178.

83. Optymizm — pesymizm — dwie rozmowy radiowe. Lw. 1935 Wyd. Apost. Chorych 8° s. 15.

84. Rady psychologa dla pesymisty. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 449-451.

85. Rec.: S. KASZNICA: Rozważania. P. 1935. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 576.

86. Rec.: A. PILCZ: Nervöse und psychische Störungen. Freiburg im Breisgau 1935. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 576.

87. Rec.: L. ROUZIC: Miłość mocniejsza niż śmierć. P. 1935. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 576.

88. Religijność Lelewela i inne sprawy religijne w piśmie literackim „Marchołt". *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 164-165.

89. Rozmowa o optymiźmie. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s .425-427.

90. Sprawa książki w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 109-110.

91. „To także dla Pana Jezusa...". [Miłosierdzie — opieka społeczna]. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 217-219.

92. Uczestnictwo chorych w Ofierze. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 411-412.

93. Apostolstwo chorych. *Mies. Diec. Chełm.* R. 1936. — Toż w osob. odb. Pelplin 1936 8° s. 8.

94. Apostolstwo Chorych w Polsce. Lw. 1936 Nakł. Nacz. Inst. Akcji Katol. i Pol. Sekr. Ap. Chorych 16° s. 18, nlb. 1. — Toż. P. 1937 Nakł. Nacz. Inst. Akcji Katol. 16° s. 18. Biblioteka Akcji Katolickiej. 28. — Toż w j. franc.: L'Apostolat des Malades. Lw. 1938 8° s. 16.

95. Duszpasterstwo szpitalne w pracach międzynarodowego Tow. Szpitalnictwa. [Kongres rzymski 1935 r.]. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 296-298, 312-313, 359-360, 381-382, 429-430.

96. Msza św. Chorych. Lw. 1936 Nakł. Apostolstwa Chorych 16° s. 140.

97. Okoliczność w kazaniu. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 43-44.

98. Rec.: *Die Aufbau.* Jahrbuch der Kathol. Aktion in Oesterreich 1935. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 30.

99. Rec.: Katholische Aktion und Seelsorge. Wien 1935. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 30.

100. Rec.: Landjugend und Seelsorge. Bericht über die 2 Dorfseelsorgerwoche in Hubertendorf. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 30.

101. Rec.: P. SCHMITZ: Bursch und Mädel in Gottes Hand. Wien 1935. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 30.

102. Rec.: L. ŚWIDERSKI: Rekolekcje i misje — zarys metody. Kielce 1935. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 174.

103. Rec.: Triumf Chrystusowej Caritas — kazania. P. 1935. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 79.

104. Rec.: H. WERYŃSKI: Niedzielna siejba. Kielce 1936. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 174.

105. Rekolekcje chorych. Cz. 1-2. Lw. 1936 Nakł. Apostolstwa Chorych 16° s. 133, 183.

106. Chory katolik i parafia. *Homo Dei.* R. 6: 1937 nr 6 s. 497-501.

107. Dlaczego Sakramenta św. są tak mało skuteczne? *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 6: 1937 nr 3 s. 50-53.

108. Nabożeństwo radiowe i polskie objaśnienia czyli tzw. „Reportaż liturgiczny". *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 76-79.

109. Noworoczny list do chorych. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 6: 1937 nr 1 s. 6-9.

110. Rec.: M. FISCHER: Berufsethik für katholische Krankenpflegerinnen. Freiburg i. Br. 1936. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 110-111.

111. Rec.: F. PASRORELLI: Dostojeństwo choroby. P. 1936. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 145-146.

112. Sprawozdanie Polskiego Sekretariatu Apostolstwa Chorych za rok 1936. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 12: 1937 s. 142-147.

113. Katolicy i radiofonia. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 nr 11 s. 568-570.

114. Rec.: S. HUET: Psychoanaliza a Sakrament Pokuty. Włocławek 1937. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 77.

115. Znaczenie audycji religijnych w radio. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 7: 1938 nr 7 s. 222-223.

116. O czynną postawę wobec choroby. *Medycyna i Przyroda.* R. 3: 1939 nr 1 s. 4-6.

117. Troska duszpasterza około chorych. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 1 s. 7 n.

118. Apostolstwo chorych w Polsce. *Caritas.* R. 1: 1945 nr 3 s. 15-16.

119. By uniknąć przykrości, a sprawić radość. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 45 s. 362.

120. Czy to naprawdę takie śmieszne. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 43 s. 348.

121. Stara ambona. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 46 s. 370.

121a. Aktualny problem — czekanie. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 49 s. 404.

122. Apostolstwo chorych. *Homo Dei.* R. 15: 1946 nr 2 s. 65-69.

123. Chory chce pracować. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 8 s. 62.

124. Czy obecne warunki poprawią człowieka? *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 1 s. 2; nr 2 s. 10; nr 3 s. 18; nr 4 s. 26; nr 5 s. 34; nr 6 s. 42; nr 7 s. 50; nr 8 s. 58; nr 9 s. 66.

125. Dziecko chore. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 12-13 s. 24-25.

126. Encyklika o Ciele Mistycznym w Kaznodziejstwie. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 nr 4 s. 450-455; nr 5 s. 579-583; nr 6 s. 719-723; R. 2: 1947 nr 2 s. 138-142; nr 4 s. 446-449.

127. „Gość czeka na gości...". *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 21 s. 170.

128. Każdy, każdy, każdy! *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 10 s. 76.

129. Komu pomogła operacja. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 24 s. 202.

130. Nowoczesne pojęcie Kościoła na tle Encykliki Papieża Piusa XII. „Kościół, mistyczne ciało Chrystusa". London 1946 F. Mildner and Sons Publishers 16° s. 36, ilustracje.

131. O posłannictwie polskiej radiofonii. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 41 s. 339.

132. Parafialne nabożeństwo dla chorych. Katowice 1946 Nakł. Krajowej Centrali „Caritas" 16° s. 32.

133. 50 groszy. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 46 s. 380.

134. Rozmowa i spotkanie. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 22 s. 178.

135. Rozmowa o rozmowie. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 23 s. 191.

136. Św. Wincenty a zawodowe pielęgniarstwo. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 15 s. 29-31. — Toż. W: *Św. Wincenty à Paulo a czasy obecne.* Kr. 1947 s. 109 n.

137. Uzupełniająca opieka szpitalna. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 5 s. 8-10.

138. Aktualność w kazaniu. *Homo Dei.* R. 16: 1947 nr 1 s. 32-40.

139. Apostolstwo Chorych a III Tydzień Miłosierdzia. *Caritas.* R. 3: 1947 nr 9 s. 224-227.

140. Chorzy w życiu Kościoła na podstawie Encykliki Piusa XII „Mystici Corporis". Kr.-Katowice 1947 Nakł. Krajowej Centrali Caritas 8° s. 24.

141. Górnik... i coś więcej... *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 41 s. 317.

142. Jak to zrobić? *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 39 s. 301.

143. Migracja a duszpasterstwo. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 s. 34-42.

141. Napis na ruinach. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 28 s. 224.

145. Na Tydzień Miłosierdzia. *Homo Dei.* R. 16: 1947 nr 5 s. 289-291.

146. Przekł. PIUS XII: Wiara i miłość w życiu św. Wincentego a Paulo. Kr. 1947 Nakł. Krajowej Centrali Caritas 8° s. 58.

147. Stara panna. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 46 s. 353.

148. „Straciliśmy miarę!" *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 38 s. 296.

149. Tabernakulum. *Msza Święta.* R. 1947 nr 3 s. 12-13.

150. Tajemnica cierpienia. *Homo Dei.* R. 16: 1947 nr 6 s. 434-451. — Toż. Wr. 1948 Wrocł. Zakł. Graficzne 8° s. 21. — Toż. Katowice 1949 Wyd. Apostolstwa Chorych 16° s. 63.

151. Tegoroczny Tydzień miłosierdzia. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 3: 1947 nr 10 s. 364-368.

152. Za mało — źle... Za dużo — źle... *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 19 s. 151.

153. Źródło rozrywki dla starców, kalek i chorych. *Caritas.* R. 3: 1947 nr 10 s. 258 n.

154. Arcybiskup o wielkim sercu. *Tyg. Katol.* R. 1948 nr 3 s. 120.

155. Cośmy otrzymali, zanieśmy innym. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 s. 382.

156. Co znaczy to słowo? *Gość Niedz.* R. 21: 1948 s. 323.

157. Encyklika „Mediator Dei" z dn. 20 XI 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 nr 1 s. 85-96. — Toż w osob. odb. Wr. 1948 8° s. 14.

158. Jak za czasów Ewangelicznych. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 s. 330.

159. Najdroższy miesiąc w roku. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 s. 401.

160. Niedziela źródłem odnowienia religijnego. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 4: 1948 nr 10 s. 367-368.

161. Niezapomniany Arcypasterz. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 16 s. 127.

162. Nowa encyklika. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 1 s. 3.

163. O dogodniejsze warunki uczestniczenia w Ofierze i Komunii św. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 4: 1948 nr 2 s. 68-69.

164. O nasz udział w liturgii świętej. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 nr 5-6 s. 352-354.

165. Pius XII pap. Encyklika Mediator Dei. Streszczenie. Wr. 1948 Wyd. Homo Dei 8° s. 14.

166. Sprawa powołań kapłańskich i chorzy. *Wiad. Urz. Adm. Apost. Śl. Opol.* R. 3: 1948 nr 21 s. 35-38.

167. Szkolenie do pracy przy chorych. *Caritas.* R. 4: 1948 nr 7 s. 210-213; nr 8-9 s. 269.

168. Administracja apostolska gorzowska w latach 1939-1948. Diecezja warmińska w latach 1939-1948. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 5 s. 616-617.

169. Kościół w liście do Efezjan. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 451-453.

170. Miłosierny Samarytanin. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 554-557.

171. „O większą radość w niebie i na ziemi". *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 s. 63-67.

172. Wspólna Droga Krzyżowa, Jezus — chorzy — Caritas. Katowice 1949 Wyd. Apostolstwa Chorych 8° s. 40.

173. Wymiany usług. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 5: 1949 nr 2 s. 45-47.

174. Ze statystyki zagranicznej. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 5 s. 615-617.

175. Chrześcijańska postawa wobec cierpienia. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 4 s. 2.

176. Duszpasterskie odwiedziny chorych. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 6: 1950 nr 1 s. 14-16.

177. Dzieło Apostolstwa Chorych. *Prz. Powsz.* T. 229: 1950 s. 424-436.

178. Duszpasterstwo chorych. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 4-5 s. 703-718; R. 20: 1951 nr 1 s. 120-128.

179. Kapłan — brat chorych. *Salwator.* R. 17: 1950 nr 1 s. 9-10.

180. Komunia św. chorych. *Głos Karmelu.* R. 19: 1950 nr 12 s. 13-18.

181. Kropla wody. *Niedziela.* R. 20: 1950 nr 48 s. 378.

182. Niespodzianka!... *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 10 s. 46.

182a. Ofiara Golgoty. *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 14 s. 69.

183. Popularyzacja nauki o Ciele Mistycznym Chrystusa. *Homo Dei.* R. 16: 1950 nr 3 s. 446-447.

184. Rec.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: De sanctificatione sacerdotum secundum nostri temporis exigentias. Editio secunda. Romae 1948. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 4-5 s. 778-782.

185. Rec.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: De unione sacerdotis cum Christo Sacerdote et Victima. Romae 1948. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 4-5 s. 782-783.

186. Rola ambony w budowaniu Mistycznego Chrystusa. [Encyklika „Mystici Corporis" na ambonie]. *Aten. Kapł.* R. 42: 1950 s. 55-63, 221-227.

187. „Rytm małżeński". *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 5 s. 18.

188. Sakramentalia — znaki święte. *Niedziela.* R. 20: 1950 nr 46 s. 362.

189. Zakon Chorych. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 1 s. 137-141. — Toż. *Głos Karmelu.* R. 19: 1950 nr 2 s. 23-26.

190. Znamy to na pamięć. *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 8 s. 35.

191. Byli bowiem rybakami. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 1 s. 2.

192. Cechy osobowości św. Teresy od Dzieciątka Jezus. *Głos Karmelu.* R. 20: 1951 nr 5-6 s. 135-143.

192a. Czy jestem leniwy? *Gość Niedz.* R. 24: 1951 nr 2 s. 10.

193. Pocieszanie chorych i cierpiących. *Homo Dei.* R. 20: 1951 nr 2-3 s. 344-349.

194. Człowiek chory. *Tyg. Powsz.* R. 8: 1952 nr 43 s. 2.

195. Ofiara Mszy św. dla chorych. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 8: 1952 nr 10 s. 321-323.

196. Owoc i dzieło Sakramentu. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 8: 1952 nr 11 s. 350-354.

197. Woda święcona. *Gość Niedz.* R. 25: 1952 nr 12 s. 71-72.

198. Bolesna i radosna. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 9 s. 62-63.

199. Bóg jest miłością. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 32 s. 351.

200. „Gość" odwiedza chorych. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 9 s. 62-63.

200 a. Katolik a praca produktywna. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 2 s. 12.

201. Noc dobrej światłości. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 52 s. 503.

202. Optymizm wiary. *Tyg. Powsz.* R. 10: 1954 nr 1 s. 4.

203. Prawdziwa reforma w Kościele. *Tyg. Powsz.* R. 10: 1954 nr 5 s. 4-6.

204. Prawdziwe nabożeństwo. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 21 s. 160.

205. Rec.: Do Ciebie Chryste. Zebrał i ułożył B. KULAWIK. W. 1954. *Tyg. Powsz.* R. 10: 1954 nr 32 s. 4.

206. Rec.: J. STIERLI: Cor Salvatoris, Wege zur Herzen Jesu — Verehrung. Freiburg im Br. 1954. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 nr 5-6 s. 235-237.

207. Różańcowa. *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 40 s. 413.

208. Także praca. *Kuźnica Kapłańska.* R. 2: 1954 nr 6 s. 12-13.

209. Udzielanie sakramentów a świętość kapłana. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 20: 1954 nr 1 s. 20-23.

210. „Wy jesteście Ciałem Chrystusa". *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 6 s. 39.

211. „Wy we mnie, a ja w was". *Gość Niedz.* R. 27: 1954 nr 5 s. 33-34.

212. Eucharystia i Duch Święty. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 21: 1955 nr 2 s. 74-78.

213. Napięcia w życiu kapłańskim. *Kuźnica Kapłańska.* R. 3: 1955 nr 2 s. 6-7.

214. Nowy życiorys Chrystusa Pana. *Gość Niedz.* R. 28: 1955 nr 22 s. 6.

215. Praca nakazem Ewangelii. *Gość Niedz.* R. 28: 1955 nr 18 s. 1.

216. Czym jest Padre Pio dla współczesnych kapłanów. *Wiad. Diec.* [Kat.] R. 24: 1956 s. 156-163.

217. Jezus i chorzy. *Gość Niedz.* R. 29: 1956 nr 8 s. 1.

218. Listy do Przyjaciela. *Gość Niedz.* R. 29: 1956 nr 14 s. 4-5.

219. Płaszcz nieprzemakalny. *Gość Niedz.* R. 29: 1956 nr 42 s. 3, 5.

220. Sakrament chorych. Londyn 1956 Nakł. Ośrodka Wydaw. „Veritas" 16° s. 119. Z cyklu Sakramenty święte.

221. Byłem chory. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 s. 415.

222. Duszpasterstwo chorych. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 3 s. 412-415.

223. Encyklika o Sercu Jezusowym. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 1 s. 74-77.

224. Jezus i chorzy. *Msza Święta.* R. 1957 s. 81-82.

225. Komunia św. w świetle Ewangelii. *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 s. 109-117.

226. Msza św. w życiu Padre Pio. *Msza Święta.* R. 1957 nr 3 s. 43-45.

227. Na miesiąc Niepokalanej. *Msza Święta.* R. 1957 nr 5 s. 102-103.

228. Przekł.: PIUS XII pap.: Haurietis

Aquas. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 nr 2 s. 135-163.

229. Msza św. dla chorych. *Msza Święta.* R. 1958 nr 11 s. 11-12.

230. Udział chorych w roku „Łaski Bożej". *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 24: 1958 nr 10-12 s. 197-200.

231. Współczesne podstawy duszpasterstwa chorych. *Homo Dei.* R. 27: 1958 nr 4 s. 576-580.

232. Apostolstwo chorych. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 29 s. 454-455.

233. Duch Święty i Eucharystia. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 25: 1959 nr 9-10 s. 214-216.

234. Duszpasterstwo — istotny czynnik świętości Jana Vianneya. *Homo Dei.* R. 28: 1959 nr 6 s. 791-794.

235. Jaki może być udział chorych i cierpiących w drugim roku Wielkiej Nowenny, Roku Łaski Bożej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 1 s. 39-41.

236. Memento za zmarłych. *Msza Święta.* R. 1959 nr 2 s. 10-11.

237. Myśli o duszpasterstwie chorych. *Aten. Kapł.* R. 51: 1959 s. 335-350.

238. Miłość ukrzyżowania. *Msza Święta.* R. 1961 nr 3 s. 2-5.

239. Msza św. dla chorych. *Msza Święta.* R. 1961 nr 3 s. 5-7.

240. Apostolstwo Chorych. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 828-829.

241. Duszpasterstwo chorych jako problem teologii pastoralnej. [Katowice b. r. wyd.] 4° s. 166. Skrypt powielany.

242. Sakrament chorych. [Bez m. i r. wyd.] 4° s. 62. Skrypt powielany.

II.

JACEK: Trzydziestolecie cichej, serdecznej pracy. *Gość Niedz.* R. 32: 1959 nr 27 s. 212; *Apostolstwo Chorych.* R. 35: 1964 nr 4-6; KOBYLNICKI J.: Ksiądz Michał Rękas. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 12 s. 5; Ks. Prymas do ks. Rękasa. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 12 s. 5; MAKOWSKA Z.: Wspomnienie o księdzu M. Rękasie. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 12 s. 4; MIELIŃSKI R.: Śp. ks. dr Michał Rękas. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 9 s.90; SZURLEJ J.: Śp. ks. Michał Rękas. *Gość Niedz.* R. 37: 1964 nr 16 s.92, 94; nr 17 s. 98, 100; nr 18 s. 105; nr 19 s. 110; nr 20 s. 118; URBAN W.: Ks. dr Michał Rękas apostoł chorych w Polsce (1895-1964). *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 19: 1964 nr 9 s. 215-216; SZURLEJ J.: Apostolstwo chorych. W nurcie zagadnień posoborowych. Pod red. B. BEJZEGO. T. 3. W. 1969 s. 271-290; TENŻE: Apostolstwo Chorych w Polsce. *Gość Niedz.* R. 56: 1979 nr 46 s. 5; Śp. Ks. Dr Michał Rękas. *Apostolstwo Chorych.* R. 50: 1979 nr 2 s. 8; Złoty Jubileusz Apostolstwa Chorych w Polsce: Lwów 1929 — Katowice 1979; *Apostolstwo Chorych.* R. 50: 1979 nr 7 s. 1-8; nr 8 s. 1-5; SZURLEJ J.: Pięćdziesiąt lat posługi Apostolstwa Chorych ludziom chorym i cierpiącym w Polsce. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* [W druku]; JEŁOWIECKI P.: Duszpasterstwo chorych w ujęciu ks. Michała Rękasa. Lubl. 1967. Maszynopis. Bibl. KUL-u.

Ks. Józef Mandziuk

Richter, Rychter Izydor (1883-1956), popularyzator teologii.

Po ukończeniu Seminarium Duchownego i Wydziału Teologicznego Uniw. Lwowskiego przyjął w 1907 r. święcenia kapłańskie. Pełnił obowiązki wikariusza m. in. w Oleszycach i we Lwowie, a następnie katechety szkół lwowskich (T. Lenartowicza, A. Mickiewicza) oraz kapelana sióstr miłosierdzia w Brzuchowicach. Po drugiej wojnie światowej pracował w archidiecezji wrocławskiej. Zmarł 18 I 1956 r. w Polanicy Zdroju.

I.

1. Kardynał Haynald a nauka o descendencji. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 488-489.

2. Najwyższe kryterium moralności u wybitniejszych filozofów niekatolików, a we filozofii chrześcijańskiej. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 42-43, 63-65.

3. Rec.: A. BOUTARIC: Życie atomów. Lw. 1929. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 564.

4. Rec.: M. MAETERLINCK: Śmierć. W. 1927. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 576-577.

5. Irracjonalizm. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 422-423, 433-434, 459-461.

6. Zmierzch [illegible]. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 114-115, 125-126.

7. „Liberum arbitrium". *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 523-524, 538-539, 548-550.

8. Determinizm a indywidualizm w obronie scholastyki. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 7-8, 17-18, 29-30.

9. Współczesny indeterminizm fizyczny i fizjologiczny a wolność woli i Opatrzność Boża. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 398-400, 410-412.

10. Etyka naturalna a objawiona w oświetleniu historycznym. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 568-570, 579, 588-589.

II.

Schematismus archidioecesis Leopoliensis rit. lat. (1908-1938); Schematyzm ducho-

wieństwa i kościołów archidiecezji wrocławskiej (1952, 1958); Spis duchowieństwa i parafii archidiecezji w Lubaczowie. Lubaczów 1969 [Maszynopis w Arch. Metrop. w Krakowie s. 101].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Ringwelski Franciszek (1901-1980), autor rozpraw historycznych.

Urodził się 28 XI 1901 r. w Czerskiej Strudze k. Tucholi; rodzicami jego byli Antoni, urzędnik państwowy i Karolina Cherek. Do gimnazjum uczęszczał w Chojnicach, a po egzaminie dojrzałości (1922) studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie. Święcenia kapłańskie otrzymał 27 VI 1926 r. Był wikariuszem w Tucholi, Grudziądzu i Nowem n. Wisłą, następnie w 1931 r. został skierowany do służby duszpasterskiej w Wojsku Polskim. W czasie, gdy był kapelanem w Toruniu, rozpoczął studia na Wydziale Teol. Uniw. Warszawskiego, które kontynuował na Uniw. we Lwowie i uzyskał magisterium teologii (1933). W latach 1932-1937 pełnił obowiązki proboszcza garnizonu w Chełmnie (66 Kaszubski Pułk Piechoty), gdzie był również kapelanem i profesorem Korpusu Kadetów nr 2. Od 1937 r. przebywał w Warszawie i pełnił obowiązki Naczelnego Kapelana Junackich Hufców Pracy oraz kierownika referatu Kurii Polowej. Z chwilą wybuchu II wojny światowej otrzymał nominację na dziekana I Korpusu (DOK Warszawa). Pod koniec kampanii wrześniowej przekroczył z żołnierzami z rozbitych jednostek granicę rumuńską (28 IX 1939). Przebywając w obozach dla wyższych oficerów WP w Calimanasci, Babadag, Targi Jim, zorganizował posługę duszpasterską. Wiosną 1940 r. wydostał się z Rumunii i przez Jugosławię oraz Włochy dotarł do Francji, gdzie został skierowany do Centrum Saperów WP w Angers. Po skończonej kampanii francuskiej przedarł się do Anglii i pełnił obowiązki szefa duszpasterstwa 4 Dywizji Piechoty stacjonującej w Szkocji (1943-1946). Bp J. Gawlina mianował go honorowym kanonikiem (1944).

Wrócił do kraju w stopniu podpułkownika WP. Bp K. J. Kowalski powierzył mu parafię NMP w Toruniu (1947-1960) oraz obowiązki dziekana i delegata; w 1952 r. uczynił go kanonikiem honorowym Kapituły Katedralnej. Przeżycia wojenne oraz stopniowa utrata wzroku, skłoniły go do przejścia na parafię Leśno koło Chojnic (1960-1964). Dn. 1 IV 1964 r. przeszedł na emeryturę i jako rezydent pozostał w Leśnie do śmierci. W 1969 r. otrzymał nominację na pułkownika WP; posiadał szereg odznaczeń m. in. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Zmarł w Leśnie 14 II 1980 r.

I.

1. Jan Nepomucen Marwicz, biskup chełmiński. *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 1/2 s. 43-76; nr 3 s. 160-183. — Toż w osob. odb. Pelplin 1939 8° s. 60.

2. Moje wspomnienia wojenne z lat 1939-1945. W: *Wspomnienia wojenne kapelanów wojskowych 1939-1945.* W. 1969 Wyd. Caritas 8° s. 138-183. — Toż. Wyd. [3]. W. 1974 s. 301-330.

3. Augustyn Rosentreter, biskup chełmiński (1898-1926) wobec sprawy polskiej. *Stud. Pelpl.* 1977 s. 7-126.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 316; RINGWELSKI F.: Moje wspomnienia wojenne z lat 1939-1945. W: *Wspomnienia wojenne kapelanów wojskowych 1939-1945.* W. 1969; W służbie Ojczyzny. Ogólnokrajowe spotkanie księży, byłych kapelanów Wojska Polskiego, uczestników II wojny światowej oraz kapelanów Sił Zbrojnych PRL. W. 1969 s. 72, 81, 84; PODLEWSKI St.: Ochotnicy z Polski. Księża kapelani na tułaczym szlaku żołnierza polskiego. *WTK.* R. 20: 1973 nr 28 s. 7; Ks. Franciszek Ringlewski. Z żałobnej karty. *Słowo Powsz.* Wyd. B. R. 1980 nr 158 s. 7, fot. — Archiwum Diecezji Chełmińskiej, Pelplin — Akta personalne ks. F. R.

Ks. Henryk Mross

Rokoszny Józef, krypt.: J. R. (1870-1931), historyk Kościoła.

Urodził się w Radomiu 18 IX 1870 r. Był synem urzędnika skarbowego. Uczęszczał do Gimnazjum Filozoficznego w Radomiu. W 1887 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, a po jego ukończeniu studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu (1893-1897), gdzie uzyskał stopień magistra teologii. Po powrocie do Sandomierza przyjął 11 VII 1897 r. święcenia kapłańskie i został mianowany profesorem miejscowego Seminarium Duchownego. Wykładał w różnych latach: apologetykę, teologię dogmatyczną, archeologię, historię sztuki kościelnej, historię wymowy kościelnej, język łaciński i liturgię. W 1902 r. przebywał w Rzymie na studiach uzupełniających. W Sandomierzu pracował również jako kapelan biskupi, wikariusz katedry, a później rektor podominikańskiego kościoła św. Jakuba, a dorywczo jako egzaminator prosynodalny, asesor Kurii Diecezjalnej, obrońca węzła małżeńskiego i sędzia w trybunale biskupim. Posiadał również etat proboszcza kolejno w Kleczanowie, Jarosławicach, Sulisławicach, Chełmcach, Gierczycach i Szczeglicach.

Podczas pierwszej wojny światowej przeniósł się do Radomia na stanowisko rektora pobernardyńskiego kościoła św. Katarzyny. Miejscowa Komisja Szkolna zleciła mu w r. 1915 zorganizowanie seminarium nauczycielskiego i mianowała go dyrektorem tegoż zakładu. Pracował jako prezes Rady Szkolnej w Radomiu, członek Rady Oświęcenia Publicznego przy ministrze oświaty, wizytator szkół, instruktor wychowania w seminariach nauczycielskich. W 1930 r. przebywał na propozycję Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Stanach Zjednoczonych AP celem zapoznania tamtejszych szkół parafialnych z Polską i polskością. Zmarł 30 XI 1931 r. w Rzymie, a w 1932 r. został pochowany w Radomiu.

I.

1. Skorowidz do trzydziestu roczników Przeglądu Katolickiego 1863-1894. W. 1896 Druk. F. Czerwińskiego 16° s. VI, nlb. 2, 72.

2. Ku czci św. Stanisława Kostki. *Prz. Katol.* R. 36: 1898 s. 711-712.

3. Głosy prasy warszawskiej o pięćdziesięcioletnim jubileuszu kapłańskim J. E. Ks. Antoniego Sotkiewicza. Sandomierz 1899 Druk. W. Byrzyńskiego 4° s. 14.

4. Tłum.: GRZEGORZ [NYSSEŃSKI] św.: Homilia ósma... na pierwszy dzień Bożego Narodzenia. *Homiletyka.* R. 2 t. 4: 1899 s. 336-338.

5. Kalendarz Rzymski. Sandomierz 1899 Druk. W. Byrzyńskiego 16° s. 8.

6. Nieco ze starożytności kościelnych u nas. *Prz. Katol.* R. 37: 1899 s. 809-811.

7. Z Sandomierza. *Prz. Katol.* R. 37: 1899 s. 811-812.

8. Sandomierz. W: *Enc. kośc.* T. 24: W. 1900 s. 338-346.

9. Papieże w dziejach ludzkości. Kilka myśli o dobroczynnej działalności papieży na korzyść cywilizacji. *Homiletyka.* R. 4 t. 6: 1901 s. 567-577.

10. Tłum.: PIOTR CHRYZOLOG św.: Nauka o bogaczu i Łazarzu. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 6 s. 206-210.

11. Wyd.: Kalendarz ze zdaniami moralnymi na rok 1902 [i 1903].

12. Kazania na dzień św. Stanisława Kostki miane do alumnów Seminarium. *Homiletyka.* R. 5: 1902 t. 9 s. 259-264.

13. O potrzebie zakładania muzeów diecezjalnych dla zabytków sztuki kościelnej i archeologii. *Prz. Katol.* R. 40: 1902 s. 136-139.

14. Stare druki przechowane w bibliotece seminaryjnej w Sandomierzu. *Kwart. Teol.* R. 1: 1902 z. 3/4 s. 1-6.

15. Stare druki w bibliotece Seminarium Duchownego. *Gaz. Radomska* 1902.

16. Święte pamiątki Sandomierza. W. 1902 Druk. Synów S. Niemiry 16° s. 71.

17. Z przeszłości Radomia. Zapiski pijarskie. *Gaz. Radomska.* 1902.

18. Ze starych szpargałów. *Bibl. Warsz.* 1902 t. 1 s. 158-166.

19. Krótkie przemówienie przy rozpoczęciu majowego nabożeństwa wypowiedziane... *Homiletyka.* R. 6: 1903 t. 10 s. 277-279.

20. Peregrynacja Odolskiego. Z poszukiwań archiwalnych. *Gaz. Radomska.* 1903.

21. Sotkiewicz Antoni Franciszek Ksawery. W: *Enc. kośc.* T. 26: 1903 s. 187-190.

22. Stanisław Leszczyński. *Enc. kośc.* T. 26: 1903 s. 373-378.

23. Stefan Batory. W: *Enc. kośc.* T. 26: 1903 s. 528-535.

24. Sztuka i archeologia w naszych kościołach. *Słowo.* R. 22: 1903 nr 252 s. 1.

25. Z przeszłości Radomia. Ze źródeł rękopiśmiennych. *Gaz. Radomska.* 1903.

26. Kalendarz rzymski. W. 1904.

27. Losy dzieł sztuki i zabytków przeszłości w naszych kościołach. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 806-807, 821-823.

28. Freski w katedrze sandomierskiej. *Tyg. Ilustr.* R. 1905 nr 10 s. 174.

29. Kazanie na uroczystości św. Stanisława Kostki wypowiedziane do alumnów Seminarium. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 15 s. 190-192.

30. Kilka myśli o papiestwie na dzień imienin Piusa X. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 15 s. 438-446.

31. Mowa wypowiedziana na pogrzebie inżyniera K. M. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 14 s. 627-630.

32. Kazania i mowy pogrzebowe. W. 1906 Druk. Synów S. Niemiry 16° s. 76.

33. Katolicka akcja społeczna. *Wiad. Past.* R. 1907 s. 129-144.

34. Przedmowa. W: *Na ruiny.* Na rzecz restauracji pamiątkowej świątyni w Sandomierzu. W. 1907 s. 2-7.

35. Dokumenty kościelne. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 68-70.

36. Monografia kościołów sandomierskiej diecezji. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 186-198, 212-220.

37. Z listu pasterskiego biskupa Bonomellego. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 123-127, 158-164.

38. Ze wspomnień o śp. biskupie Stefanie Zwierowiczu. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 4-9.

39. Bibliografia do monografii kościołów diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 171-174.

40. Herbarz kapłański. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 413-415.

41. „Laudemus viros gloriosos". *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 391-394.

42. Mariawici i potrzeba pracy społecznej ze strony duchowieństwa. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 43-50.

43. Przewodnik po Sandomierzu z dokładnym planem miasta. W. 1909 Druk. Synów S. Niemiry 16° s. 70. — Wyd. 2. Sandomierz 1920. Nakł. W. Chodakowskiej 16° s. 70. — Wyd. 3. Sandomierz 1926 16° s. 72.

44. Kalendarz ze zdaniami katolickimi. 1910.

45. Konsekracja biskupia w kolegiacie sandomierskiej r. 1787. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 317-318.

46. Sandomierz. Korespondencja w sprawie kościoła św. Jakuba. *Gaz. Radomska.* R. 27: 1910 nr 81 s. 2.

47. O papiestwie. Dwa odczyty... W. 1911 Druk. S. Niemiry 16° s. 48.

48. Mowa. W: KAMOCKI W., REWERA A., ROKOSZNY J.: Pamięci Jana Kauna b. profesora progimnazjum w Sandomierzu. W. 1911 s. 27-31.

49. Pierwsza wystawa współczesnej sztuki kościelnej w Krakowie imienia ks. Piotra Skargi. *Dz. Powsz.* R. 29: 1911 nr 343 s. 1-2 [19 XII].

50. Troski Wojciecha Górskiego, biskupa kieleckiego (1805-1818) o seminarium duchowne. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 281-287; R. 5: 1912 s. 38-47, 115-122, 134-142. — Toż w osob. odb. W. 1912 Druk. Synów s. Niemiry 16° s. 63.

51. Rec.: J. WIŚNIEWSKI: Monografia dekanatu iłżeckiego. Radom 1911. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 374-376.

52. Wspomnienia z podróży do Włoch. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 143-149, 167-176.

53. Wystawa rolniczo-przemysłowa w Sandomierzu. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 270-273.

54. Mowa żałobna nad zwłokami stuletniego starca jenerała Wojciecha Ostrowskiego. W. 1912 Druk. S. Niemiry 16° s. 11.

55. Mowa żałobna nad zwłokami śp. księdza prałata Władysława Zalewskiego. W. 1912 Druk. Synów S. Niemiry 16° s. 12.

56. Ojciec Cezary Pszonka, reformat misjonarz m. Staszowa. *Sandomierzanin.* R. 1: 1912 nr 1 s. 2-5.

57. Po zjeździe w sprawie naszej katedry. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 373-376.

58. Przed restauracją katedry sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 305-310.

59. Sandomierzanin. Pismo ludowe. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 264-266.

60. Cześć Najświętszej Maryi Panny w diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 209-215.

61. Edward Białoskórski. *Gaz. Radomska.* 1913.

62. Jak diecezja nasza żałowała księcia Józefa. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 291-294, 322-324.

63. Niedola ludu polskiego w Danii. *Kur. Warsz.* R. 93: 1913 nr 346 s. 4; nr 347 s. 3-4; nr 349 s. 4-5.

64. Pamiątki Sandomierza. Ludzie i rze-

czy. W. 1913 Druk. Synów S. Niemiry 16° s. 186.

65. Pamiętnik podróży do Włoch. *Gaz. Radomska.* 1913.

66. Sprawa ogrodzenia katedralnego przed 86 laty. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 243-245.

67. Sprawa przeniesienia stolicy biskupiej do Radomia. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 200-202.

68. Z dziedziny sztuki kościelnej. Karol Frycz. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 73-80, 105-112. — Toż w osob. odb. W. 1913 Druk. Synów S. Niemiry 8° s. 25.

69. Goltifredi [I] Pantheon. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 11-15. — Toż. Gottifredi Pantheon. Wiadomość o rękopisie z XIV w. znajdującym się w Bibliotece Kapituły Katedralnej w Sandomierzu. W: *Prace Komisji do badań nad historią literatury i oświaty.* T. 1. W. 1914 s. 363-378.

70. Rocznica [koronacji obrazu NMP w Sulisławicach]. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 220-226.

71. Średniowieczne freski w katedrze sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 156-160. — Toż. *Spraw. Komis. Hist. Szt. w Pol.* T. 9: 1914 szp. 453-474. — Toż w osob. odb. Kr. 1914 4° kol. 26.

72. Ignacy Pawiński. [Nekrolog]. W: *Kalend. Radomski na rok 1916* [druk 1915] s. 21-24.

73. Komunikat o znajdującym się w sandomierskiej bibliotece kapitulnej rękopisie pt. „Gottifredi Pantheon". *Spraw. Komis. Hist. Szt. w Pol.* T. 9: 1915 s. CCXXXIV-CCXXXV.

74. Mowa pogrzebowa nad grobem śp. Józefa Brandta. Radom 1915 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 11.

75. Przemówienie X. J. Rokosznego. W: *Dzień szkoły polskiej.* Radom 6 września 1915 s. 27-31.

76. Śp. Józef Brandt. Radom 1915 Druk. Grodzicki 8° s. 27.

77. Jan Długosz. W 500 rocznicę urodzenia. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 118-123, 131-136.

78. Mowa na nabożeństwie za spokój duszy śp. Henryka Sienkiewicza. Radom 1916 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 12.

79. Rec.: J. MUCZKOWSKI: Ochrona zabytków. Kr. 1914. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 47.

80. O wychowaniu w szkole średniej. Referat. Radom 1918 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 18.

81. Troska o zabytek [pałac biskupów w Kielcach]. Radom 1920 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 4.

82. Mowy podczas wielkiej wojny, 1915-1920. Radom 1921 Nakł. ks. Karola Sarneckiego, druk. J. K. Trzebiński 8° s. 63.

83. Wychowanie i nauka w polskich seminariach duchownych. Radom 1921 Nakł. ks. Stefana Wadowskiego 8° s. 43.

84. Stosunek wychowawców do alumnów w polskich seminariach duchownych. W: *Pamiętnik pierwszego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego we Włocławku... 1921.* Włocławek [1922] s. 29-41.

85. O restauracji kościoła św. Jakuba w Sandomierzu. Streszczenie. *Prace Komis. Hist. Szt. PAU.* T. 2. z. 2: 1922 s. XCIV-XCV.

86. Monografia Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Radomiu, 1915-1925. Radom 1925 Druk. J. K. Trzebiński 40 s. 234, 29, nlb. 4.

87. W sprawie archiwów biur urzędowych. 8° s. 2. W: *IV Zjazd Historyków Polskich w Poznaniu 1925.* Sekcja VI. 1. Lw. 1925.

88. O niektórych sposobach dopomagania klerykom do życia w czystości. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Łomży... 1925 r.* Lubl. [1925] s. 89-100.

89. Na zjazd diecezjalny. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 342-344.

90. Monografia Jankowic Kościelnych. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 223-226.

91. Rec.: F. M. PHILIPS: A Graphic View of Our Schools. Boston 1927. *Szkoła Powsz.* R. 8: 1927 s. 258-260.

92. Monografie seminariów duchownych. W: *Pamiętnik czwartego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce]... 1927 r. Kielce [1927] s. 122-125.

93. Najważniejsza księga życia i wychowania alumna. W: *Pamiętnik czwartego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce]... 1927 r. Kielce [1927] s. 120-121.

94. O pisemkach szkolnych. *Muzeum.* R. 43: 1928 z. 1 s. 44-56.

95. System wychowawczy Marceliny Darowskiej. Radom 1928 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 140.

96. Rec.: J. WIŚNIEWSKI: Diplomata regum Poloniae et privilegia cardinalium Polonorum... W. 1928. *Kron. Diec. Sand.* R. 21: 1928 s. 287-288.

97. O katolicką pedagogię. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 666-668.

98. Przemówienie... podczas uroczystości jubileuszowych J. E. X. Biskupa Mariana Ryxa w Sandomierzu 15 VIII 1929. Radom 1929 Druk. S. Nowakowski 16° s. 13.

99. Zjazd b. wychowanków Petersburskiej Akademii Duchownej. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 422-423.

100. **Druga wizyta pasterska J. E. Najdostojniejszego Pasterza Diecezji.** *Kron. Diec. Sand.* R. 24: 1931 s. 321-324, 345-348.
101. **Pierwsza wizytacja pasterska J. E.** Naszego Pasterza Diecezji. *Kron. Diec. Sand.* R. 24: 1931 s. 212-215, 239-243.
102. **Wspomnienia o Deotymie. Radom** 1934 Nakł. M. Krasnodębskiej 16° s. 32.

II.

GAJKOWSKI J.: Rokoszny Józef. W: *Podr. enc. kośc.* T. 33/34 s. 299-300; ROKOSZNY J.: Monografia Państw. Seminarium Naucz. Męskiego w Radomiu. Radom 1925 s. 50-56; WIŚNIEWSKI J.: Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186-1926. Radom 1928 s. 254-259; CZERNIK H.: Śp. ks. prałat Józef Rokoszny. *Kron. Diec. Sand.* R. 24: 1931 s. 379-383; GÓRSKI E.: Z pierwszej wizyty J. E. Pasterza Diecezji „ad limina apostolorum". *Kron. Diec. Sand.* R. 25: 1932 s. 12-20; *Rocz. Katol.* T. 10: 1932 s. 381; KOSIŃSKI W.: Ksiądz Józef Rokoszny jako kaznodzieja. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 315-324; WÓJCIK W.: Ks. Józef Rokoszny (1870-1931). *Arch. Bibl. Muz.* T. 10: 1965 s. 281-293. — Arch. Kurii Diec. w Sandomierzu: Akta osobiste ks. J. Rokosznego.

Bp Walenty Wójcik

Rolewski Kazimierz Jan Adam (1887-1936), prałat papieski, pastoralista, sługa Boży.

Urodził się 2 VI 1887 w Poznaniu na Jeżycach, był synem Stanisława i Elżbiety z Kinowskich. Uczęszczał do Gimnazjum w Inowrocławiu, Kostrzynie, Kwidzyniu i Lipsku, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości w 1907 r. Do Seminarium Duchownego wstąpił w Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął 22 I 1911 r. Skierowany 1 III 1911 r. do pracy duszpasterskiej wśród polskich robotników w Saksonii, był wikariuszem w Miśni, ale dojeżdżał do sąsiednich ośrodków polonijnych, prowadząc oprócz pracy duszpasterskiej szeroko zakrojoną działalność społeczną i narodową. Kontynuował ten rodzaj pracy kapłańskiej, gdy po dwóch latach został mianowany kapelanem przy dworskim kościele w Dreźnie i otrzymał polecenie zorganizowania polskiego duszpasterstwa w całej diecezji saskiej. Podczas I wojny światowej zajął się także jeńcami Polakami z zaboru rosyjskiego. Wyczerpany nadmiarem pracy, prosił o powołanie do pracy parafialnej w archidiecezji poznańskiej. Objął 1 V 1916 r. administrację parafii w Głuszynie, inkorporowanej wówczas do kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny w Poznaniu, nosił więc tytuł wikariusza. Stamtąd organizował nową parafię w Starołęce i w 1920 r. został jej pierwszym administratorem. Po dwóch latach, 1 IV 1922 r., objął parafię w Ceradzu Kościelnym, gdzie uspokoił wiernych, wzburzonych postępowaniem poprzedniego proboszcza. 15 XI 1922 r. otrzymał probostwo w Ostrowie Wlkp. W szczególniejszy sposób ujawniły się tam jego umiejętności duszpasterskie i niezmordowana pracowitość. Podjął studia specjalistyczne, rozpoczęte już w 1919 r. na Uniw. Poznańskim, kiedy to zapisał się na historię i pedagogikę. Z Ostrowa Wlkp. dojeżdżał na Wydział Teologiczny Uniw. Warszawskiego i studiował teologię moralną, zdobywając 25 VI 1928 r. magisterium, a 2 VII 1929 doktorat na podstawie rozprawy „Przeszkody społeczne dla wolności woli". Rzekomo dwukrotnie odmówił przyjęcia godności biskupiej, został zaś 1 XII 1928 r. rektorem Seminarium Duchownego w Poznaniu i podjął wykłady z teologii pastoralnej. W Poznaniu zajmował się działalnością także poza Seminarium Duchownym, był moderatorem Sodalicji Mariańskiej, udzielał się w Akademickim Kole Misyjnym, przede wszystkim jednak zajmował się duszpasterstwem więźniów i dobroczynością oraz słuchaniem spowiedzi. Przypisuje mu się heroiczną miłość bliźnego i charyzmat nawracania grzeszników. Wywierał wielki wpływ na świeckich i duchownych. Umie-

jętnie prowadził duszpasterstwo kapłanów jako dziekan ostrowski, pełniąc ten urząd od 1924 r. Jako rektor Seminarium Duchownego zajmował się nie tylko alumnami, ale także duchowymi potrzebami kapłanów. 5 II 1930 r. został papieskim prałatem domowym.

Ostatni okres życia przeżył w wielkich cierpieniach, zmarł w Poznaniu 13 III 1936 r. Pochowany na cmentarzu parafii archikatedralnej, doznawał od ludzi szczególnych dowodów pamięci i czci. Rozszerzała się opinia o świętobliwości jego życia. W 1960 r. przewieziono jego śmiertelne szczątki na cmentarz w Ostrowie Wlkp. z powodu likwidacji cmentarza parafii archikatedralnej w Poznaniu. Cześć pośmiertna rozwijająca się również w okresie powojennym skłoniła abpa A. Baraniaka do rozpoczęcia w 1966 r. procesu beatyfikacyjnego. W związku z tym zebrano pisma ks. Rolewskiego, które razem z aktami przesłano do Rzymu. Nieaktualna więc jest informacja w Hagiografii polskiej (t. 2 s. 282), że w Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu znajduje się zbiór kilkuset jego artykułów, referatów i kazań.

Część swoich kazań opublikował ks. Rolewski w „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej", niektóre jako druki samoistne. W 1931 r. napisał cykl nauk do niedzielnych czytań Ewangelii w „Przewodniku Katolickim". Rozprawy doktorskiej nie ogłosił drukiem.

I.

1. Rec.: H. STRÄTER: Der Männerapostolat. Fryburg 1917. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 67.

2. Rec.: Wł. BANDURSKI: Praca i cierpienie. Lw. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 76.

3. Red i wyd.: *Wiadomości Parafialne.* Dod. do *Orędownika Ostrowskiego.* R. 1: 1927 — 2: 1928.

4. Przygotowanie do św. Sakramentu Pokuty. Ostrów Wlkp. 1924 Nakł. autora 16° s. 8.

5. Wyd. i red.: *Dzwon Misyjny.* Wychodzi w cztery niedziele miesiąca lutego. Pragnie przygotować parafian ostrowskich do misji św. Ostrów. R. 1927 nr 1-4.

6. Modlitwa proboszcza za parafię. P. 1929 Nakł. autora 16° s. 4.

7. Błędne pojmowanie kultury. W: *Księga jubileuszowa Korporacji Magna Polonia.* P. 1929 s. 130-142.

8. Nauka katolicka o małżeństwie. Instrukcja duszpasterska dla oblubieńców. Drukowana jako manuskrypt dla duszpasterzy. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. 30, nlb. 2.

9. Sakrament małżeństwa podstawą rodziny chrześcijańskiej. P. 1931 Nakł. Generalnego Komitetu Dnia Katolickiego 8° s. 12.

10. Kaznodziejskie wyzyskanie encykliki „Casti connubii". W: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie.* P. 1932 s. 19-46.

11. Znaczenie papiestwa jako siły moralnej w życiu ludzkości. Kazanie na 10-lecie pontyfikatu Piusa XI. P. 1932 Nakł. Archid. Ligi Katol. 8° s. 14.

12. Duszpasterstwo więzienne. *Ruch Charyt.* R. 13: 1934 s. 113-117.

13. Rec.: F. BODZIANOWSKI: Jezus Chrystus Odkupiciel. Nakładem autora. Owińska p. Poznaniem 1934. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 50: 1935 s. 44.

14. Droga Krzyżowa dla kapłanów. (Z teki pośmiertnej...). Potulice 1939 Nakł. Seminarium Zagranicznego 16° s. 32.

II.

JEZIERSKI St.: Rolewski Kazimierz. W: *Hagiografia polska* t. 2 s. 271-283 [bibliografia]; TENŻE: Miłość wszystko zwycięża, czyli życie Sługi Bożego Ks. Kazimierza Rolewskiego. Pogorzela 1971 maszynopis; PADACZ Wł.: Sługa Boży Kazimierz Rolewski. Kapłan diecezji poznańskiej, 1887-1936. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 33 s. 4-5.

Ks. Marian Banaszak

Rosiński Bolesław (1888-1968), katecheta, popularyzator teologii.

Urodził się 4 IX 1888 r. we Włocławku. Szkołę podstawową i gimnazjum ukończył w miejscowości rodzinnej. Studia teologiczne odbył w Se-

minarium Duchownym w Płocku, gdzie 6 VI 1912 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po przybyciu do diecezji katowickiej, w 1928 r. został katechetą w Katowicach. Od 1947 r. zamieszkał w Trzebnicy, pełniąc obowiązki kapelana szpitalnego. Zmarł w 1968 r. w Trzebnicy i tam został pochowany.

I.

1. Maori i Mortori. Charakterystyka antropologiczna. *Kosmos*. T. 52: 1924 z. 3-4. — Toż w osob. odb. Lw. 1927 Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie 8° s. nil. 2, 653-664.

2. Wyspa Kreta przedhistoryczna i współczesna pod względem antropologicznym. *Kosmos*. T. 53: 1925 z. 3-4. — Toż w osob. odb. Lw. 1925. Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie 8° s. 584-637, tabl., ilustr., mapy, plany.

3. Wyspa Kreta przedhistoryczna i współczesna pod względem antropologicznym. W: *Pamiętniki IV powszechnego zjazdu historyków polskich w Poznaniu 6-8 grudnia 1925*. Lw. 1925 Sekcja I s. 1-4.

4. Le choix antropogénitigue. Institut inter. d'Antropologie. IIIe Session. Amsterdam 1927.

5. Z badań nad dziedzicznością u człowieka. *Prz. Dentystyczny*. R. 1928 nr 3. — Toż w osob. odb. W. 1928 Druk. A. Michalskiego 8° s. 11, nlb. 1.

6. Spostrzeżenia z pogranicza antropologii i socjologii. *Kosmos*. T. 54: 1929 z. 2. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie 8° s. 265-276.

7. Korzyści nabożeństwa różańcowego. *Gość Niedz*. R. 8: 1930 nr 43 s. 2-3.

8. Początki nabożeństwa różańcowego. *Gość Niedz*. R. 8: 1930 nr 42 s. 3-4.

9. Pozdrowienie Anielskie. *Gość Niedz*. R. 8: 1930 nr 45 s. 3-4.

10. Emigracja polska w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. *Zagadnienia Rasy*. T. 5: 1931 nr 1 s. 89-100. Toż w osob. odb. W. 1931 8° s. 14.

11. Rozwój ontogenetyczny człowieka. *Głos Kapł*. R. 7: 1933 s. 142 n.

12. Emigracje europejskie do Stanów Zjednoczonych pod względem antropologicznym. Lw. 1934 Nakł. Tow. Nauk. 8° s. 47, nlb. 1, tabl. 4.

13. Przekł.: DRENKARD: Błogosławiona godzina dnia — Mszalik zawierający dwanaście nabożeństw mszalnych oraz modlitwy do spowiedzi — Komunii św. i uświęcenia dnia. Kr. [ok. 1950] 4° s. 229. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. Asc. III-305.

14. Wierzę. Modlitewnik Polaka. Trzebnica [ok. 1950] 4° cz. 1 s. 190: cz. 2 s. 191-406: cz. 3 s. 407-610. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. Asc. III 307-309.

II.

Akta personalne. Arch. Diec. w Katowicach. Sygn. PR 9: Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1928-1938; Schematyzm diecezji wrocławskiej. Wr. 1952-1964.

Ks. Józef Mandziuk

Roskwitalski Józef (1893-1939), pedagog, popularyzator teologii. Urodził się 24 IV 1893 r. w Dąbrówce koło Starogardu Gd.; rodzicami jego byli Józef, rolnik i Weronika Firyn. Egzamin dojrzałości złożył w Gimnazjum w Brodnicy (1912). Studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie i otrzymał 14 V 1916 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował jako wikariusz w Starogardzie Gd., a w latach 1920-1935 był wychowawcą-prefektem w Klasycznym Gimnazjum Męskim w Grudziądzu, wywierając znaczny wpływ na kształtowanie się osobowości swojej młodzieży. Jako długoletni prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Katechetów na Pomorzu, wygłaszał liczne konferencje na terenie diecezji. Kontynuował w tym czasie studia na Wydziale Teol. Uniw. Warszawskiego, następnie Uniw. Lwowskiego, gdzie na podstawie rozprawy „Szkoła twórcza w nauce religii" uzyskał doktorat (1933). Bp ordynariusz St. W. Okoniewski mianował go rektorem Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie (15 VII 1935); wykładał pedagogikę, katechetykę i teologię pastoralną. Został kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej i egzaminatorem prosynodalnym. W jesieni 1939 r. zachęcano go, aby opuścił miejsce zamieszkania, lecz pozostał do końca, podzielając los

kapłanów pelplińskich. Aresztowany 20 X 1939 r., zginął tego samego dnia śmiercią męczeńską w Tczewie, na terenie koszar.

I.

1. Szkoła pracy a nauczanie religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 z. 1 s. 1-11; z. 2 s. 60-73; z. 3 s. 115-132; z. 5 s. 209-220; z. 8 s. 382-390.

2. Szkoła pracy w nauczaniu religijnym. W: *Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie (9-12 IV 1929).* Kr. 1929 s. 235-243.

3. Chluba i duma nasza. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 z. 1 s. 1-10.

4. Szkoła twórcza w nauce religii. Grudziądz 1932 8° s. 95.

5. Szkoła pracy w nauce religii. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 9/10 s. 661-671.

6. Szkoła przeżycia w nauce religii. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 11/12 s. 789-800.

7. Wartości religijne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 11/12 s. 800-810.

8. Metoda fenomenologiczna. *Mies. Katech. Wychow.* R. 23: 1934 z. 4 s. 145-159.

9. Znaczenie metody fenomenologicznej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 23: 1934 z. 6/7 s. 259-270.

10. Pedagogia Pisma św. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 10 s. 802-814.

11. Wartości wychowania państwowego w religii. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 12 s. 956-971.

12. Nowe prądy pedagogiczne wobec zasad katolickich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 24: 1935 z. 10 s. 418-432.

13. Realizacja postulatów wychowawczych nowego programu nauki religii. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa dra Stanisława W. Okoniewskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie.* Pelplin 1936 s. 63-80. — Toż w osob. odb. Pelplin 1936 Nakł. Sem. Duch. 8° s. 20.

14. Współpraca duchowieństwa i nauczycielstwa w wychowaniu młodzieży. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 1 s. 27-37.

15. Nowe teorie dydaktyczne wobec zadań nauki religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 27: 1938 z. 1 s. 7-21.

16. Opieka duszpasterska nad dziećmi. W: *Nauka pasterzowania.* Praca zbiorowa pod red. ks. Z. PILCHA. Kielce 1947 s. 32-74.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 628, fot.; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 230; [MANTHEY F.]: „...Qui nos praecesserunt cum signo fidei..." Rzecz o profesorach Seminarium Duchownego w Pelplinie pomordowanych, poległych i zmarłych w związku z wojną 1939-1945. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 2 s. 151-156; LIEDTKE A.: Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny. Środowisko pelplińskie. *Aten. Kapł.* T. 47: 1947 nr 2 s. 216-217; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 378-379; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 218; BILSKI S.: Zarys Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Brodnicy 1873-1973. Brodnica 1973 s. 104, 110, 120; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 101-102.

Ks. Henryk Mross

Rosłan Władysław (1902-1961), profesor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, autor rozpraw z dziedziny dogmatyki i apologetyki.

Urodził się 15 V 1902 r. na Służewie w Warszawie. Po ukończeniu Gimnazjum Kowalskiego w Warszawie, wstąpił w 1919 r. do Seminarium Duchownego w Warszawie. Studia teologiczne ukończył w Innsbrucku, przyjął święcenia kapłańskie 29 III 1925 r. i uzyskał doktorat teologii. Po powrocie do archidiecezji pełnił obowiązki wikariusza w parafii Poświętne, prefekta Seminarium Nauczycielskiego w Mogielnicy, a w końcu profesora teologii dogmatycznej Seminarium Duchownego (1928) i wikariusza parafii św. Antoniego przy ul. Senatorskiej. Równocześnie wykładał jako profesor nadzw. na Uniw. Warszawskim. Podczas okupacji niemieckiej został administratorem parafii w Kobyłce k. Warszawy, gdzie odnowił kościół i plebanię. Zwolniony z obowiązków w Kobyłce przeniósł się na kapelanię sióstr Rodziny Marii przy ul. Żelaznej w Warszawie, a później na probostwo w Wilanowie. W momencie utworzenia Akademii Teologii

Katolickiej w 1954 r. otrzymał z nominacją na kierownika katedry teologii dogmatycznej nominację na profesora nadzwyczajnego. Ostatni okres życia spędził w Domu Księży Emerytów, gdzie też zmarł 6 II 1961 r.

I.

1. Chrzest św. Jana Chrzciciela. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 599-600, 610-611.

2. Kontrreformacja w Anglikanizmie. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 21-29.

3. Reorganizacja wyższych studiów teologicznych przez papieża Piusa XI. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 74-78.

4. Refleksje z powodu trzechsetlecia procesu Galileusza. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 73-81.

5. Istotne cechy łaski według pism Ojców Apostolskich. Studium historyczno-teologiczne. W. 1934 8° s. VIII, 152. — Toż w tłum. niem.: Die Grundbegrisse der Gnade nach der Lehre der Apostolischer Väter. Rottenburg 1938 Bader 8° s. 107.

6. Rec.: E. DĄBROWSKI: Historyczność zapowiedzi prymatu Piotra w świetle krytyki i filologii. P. 1933. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 96.

7. Idea „Zoe" w pismach Ojców Apostolskich. W: *Miscellanea Theologica.* W. 1936 s. 3-36.

8. Dogmat Świętych Obcowania. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 407-412, 458-464.

9. Apologetyka. Wstęp do teologii. W. 1938 8° s. VII, 180.

10. Rec.: P. T. CEUPPENS: De mariologia biblica. Roma 1948. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 s. 555-557.

11. Jedność Kościoła z Chrystusem w świetle nauki „de Corpore Mystico". *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1951 s. 337-353.

12. Dogmatyka katolicka. B. m. r.

13. Teologia dogmatyczna. B. m. r. s. 150.

II.

J. S.: Rosłan Władysław. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 61: 1961 nr 5 s. 157-159; PRZYBYLSKI B.: Teologia dogmatyczna. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 t. 1. Lubl. 1976 s. 169; ZUBERBIER A.: Kierunek teologii dogmatycznej. W: *XX lat Akademii Teologii Katolickiej.* W. 1976 s. 89, 92-93.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rosłaniec Franciszek (1889-1942), profesor Uniw. Warszawskiego, biblista.

Pochodził z rodziny chłopskiej; urodził się 19 XII 1889 r. w Wyśmierzycach n. Pilicą, woj. radomskie. Był synem Adama i Marianny z Kawińskich. Wykształcenie podstawowe zdobył w tzw. „szkole domowej" w miejscowości rodzinnej, a średnie w Gimnazjum w Radomiu. W l. 1905-1911 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu. Jako alumn wybitnie zdolny został skierowany na dalsze studia do Rzymu (pod zmienionym nazwiskiem: Ropelewski Franciszek) i zamieszkał w Kolegium Polskim. Studiował teologię na Papieskim Uniw. Gregoriańskim (1911-1915) i biblistykę w Papieskim Instytucie Biblijnym (1915-1918). Święcenia kapłańskie przyjął w bazylice św. Jana na Lateranie 6 VI 1914 r. Doktorat z teologii uzyskał w r. 1915; bakalaureat nauk biblijnych 28 VI 1917 r., a licencjat tychże nauk 25 VI 1918 r. Po powrocie do kraju habilitował się na nowo utworzonym Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego w r. 1920, został następnie zastępcą profesora i objął wykłady realiów biblijnych (1 X 1920-31 XII 1927); w roku akadem. 1927/28 został powołany na zastępcę profesora na katedrze Pisma św. Nowego Testamentu (1 I 1928-31 X 1929); 1 XI 1929 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego tego przedmiotu, a w r. 1939 na profesora zwyczajnego. W 1930/31 r. był przedstawicielem Wydziału Teologicznego w senacie akademickim; w r. 1931/32 pełnił funkcję dziekana tegoż wydziału; 14 IV 1933 r. bp Włodzimierz Jasiński mianował ks. Rosłańca kanonikiem honorowym sandomierskiej kapituły katedralnej. Jako przedstawiciel Uniw. Warszawskiego brał ks. Rosłaniec udział w kanonizacji Andrzeja Boboli. Dnia 4 X 1939 r. został aresztowany przez gestapo

i uwięziony na Pawiaku; zwolniony 17 X tegoż roku, aresztowany ponownie 12 XI 1939 w kościele Zbawiciela, więziony na Daniłłowiczowskiej i Pawiaku; od 2 V 1940 r. przebywał w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen, a od 14 XII 1940 r. w Dachau (jego numer obozowy — 22687). W dniu 14 X 1942 r. śmiertelnie chory został wywieziony z bloku inwalidów do komory gazowej. Według urzędowego aktu zgonu, nadesłanego z Dachau umarł 20 XI 1942 r. Ks. Rosłaniec oprócz pracy dydaktycznej na Uniw. Warszawskim, rozwijał intensywną działalność publicystyczną i duszpasterską. Często przemawiał z ambony oraz był cenionym spowiednikiem.

I.

1. Sensus genuinus et plenus locutionis „Filius hominis" a Christo Domino adhibitae. Romae 1920 8° s. VIII, 206.

2. Kwestia mesjaniczna. Sandomierz 1922 s. 28.

3. Mesjasz według proroctw Starego Testamentu. Sandomierz 1923 s. 230, X.

4. Powstanie i historyczność ksiąg Nowego Testamentu. Religijne posłannictwo narodu Izraelskiego. P.-W. 1924 s. 39. — Toż w: *„Biblia i teologia"*. P.-W. 1925.

5. Św. Tomasz z Akwinu jako egzegeta na tle swej epoki. W. 1925 s. 120.

6. Pierwszy akt prymatu św. Piotra. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 75-77.

7. Jezus a chrześcijaństwo. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 81-82, 102-103.

8. Początki chrześcijaństwa a czasy obecne. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 130-133.

9. Prawo Izraelitów do ziemi Chanaan. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 273-274.

10. Życie eucharystyczne Jezusa. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 759-761; R. 5: 1926 s. 566-567, 675-677; R. 6: 1927 s. 162-163.

11. Pismo św. w tłum. ks. Jakuba WUJKA: Stary Testament: Księgi Jozuego, Sędziów, Rut, opracował i wstępem oraz komentarzem opatrzył ks. Dr. Fr. ROSŁANIEC. P. 1926 s. 527-645.

12. Św. Piotr w Rzymie w świetle Dziejów Apostolskich. *Prz. Katol.* R. 5: 1926 s. 99-103.

13. Działalność św. Piotra w Rzymie w świetle Dziejów Apostolskich. *Prz. Katol.* R. 5: 1926 s. 401-403.

14. Pierwsze kazanie św. Piotra a prymat nauczania w Kościele. *Prz. Katol.* R. 6: 1927 s. 98-100.

15. Znaczenie świadectwa listów św. Pawła. *Prz. Katol.* R. 6: 1927 s. 481-483.

16. Historyczne istnienie Jezusa Chrystusa w świetle świadectwa św. Pawła. *Prz. Katol.* R. 6: 1927 s. 355-357.

17. Wejście Izraelitów do ziemi Chanaan w świetle prawa i etyki. *Aten. Kapł.* R. 20: 1927 s. 127-150. — Toż w osob. odb. Włocławek 1927 s. 26.

18. Prymat papieski a powszechność Kościoła. *Prz. Katol.* R. 7: 1928 s. 100-102.

19. Chrystus Bóg Człowiek centrum teologii św. Pawła. *Aten. Kapł.* R. 24: 1929 s. 225-237, 329-343. — Toż w osob. odb. Włocławek 1929 s. 35.

20. Idea Boga w nauce Jezusa Chrystusa według Ewangelii synoptycznych. W: *Idea Boga*. W. 1930. Toż w osob. odb. W. 1930 s. 24.

21. Apostołowie. W: *Świat i Życie*. 1933 t. 1 z. 2 s. 239-248.

22. Biblia. W: *Świat i Życie*. 1933 t. 1 z. 6 s. 658-667.

23. Zmartwychwstanie. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 264-278.

24. Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa dowodem i przyczyną odkupienia. W: *Christos-Soter*. W. 1934 s. 121-154. Toż w osob. odb. W. 1934 s. 36.

25. Problem życia wewnętrznego. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 54-61.

26. Stary Testament a chrystianizm. W. 1936 s. 123.

27. Eucharystia jako źródło życia wewnętrznego. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 97-103.

28. Wolność obywatelska w świetle Biblii. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 332-343, 402-407.

29. Życie wewnętrzne a życie czynne na tle Ewangelii. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 52-57, 248-254.

30. O pogłębianiu łaski powołania w życiu kapłana. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 145-152.

31. Rasizm w świetle nauki św. Pawła. W. 1939 s. 30.

32. Słówka hebrajskie. Rzym — Coll. Pol., rękopis B 328 w Bibliotece Sem. Duch. w Sandomierzu.

II.

MANTEUFFEL T.: Uniwersytet Warszawski w latach 1915/16 — 1934/35. Kronika. W. 1936; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 628-629; BISKUPSKI S.: Księża polscy w niemieckich obozach koncentracyjnych. Londyn 1946; MANTEUFFEL T.: Uniwersytet Warszawski w latach wojny i okupacji. Kronika 1939/40 — 1944/

/45. W. 1948; JAKUBIEC Cz.: Ks. Franciszek Rosłaniec. *Aten. Kapł.* R. 48: 1948 s. 288; TENŻE: Ks. Franciszek Rosłaniec. *Collect. Theol.* R. 21: 1948 s. 165; JOP Fr.: Ks. Franciszek Rosłaniec. *Kron. Diec. Sand.* R. 42: 1949 s. 151-154; KORSZYŃSKI F.: Jasne promienie w Dachau. P. 1957; E. T.: Ks. Franciszek Rosłaniec. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 61: 1971 s. 251-252; ŁACH St.: Przemówienie Konsultora Papieskiej Komisji Biblijnej i Przewodniczącego Sekcji Biblistów Polskich. W: *Współczesna biblistyka polska.* 1945-1970. W. 1972; ŁACH St.: *Współczesna biblistyka polska.* *Znak.* R. 24: 1972 s. 1376; NIEWADZI Z.: Historyczność Ewangelii synoptycznych według ks. Franciszka Rosłańca [Maszynopis pracy magisterskiej, KUL], Lubl. 1976 s. 83; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. W. 1978 z. 4 s. 334. — Akta Konsystorza Jeneralnego Diecezji Sandomierskiej t. s. Ks. Franciszka Rosłańca (1911-1942). Arch. Kurii Diec. w Sandomierzu. — Księga sesji (1907-1919). Arch. Sem. Duch. w Sandomierzu.

Ks. Marian Zimałek

Rostworowski Jan (1876-1963), jezuita, dogmatyk, redaktor, konferencjonista.

Urodził się 8 X 1876 r. w Zielonkach pod Krakowem, był synem Feliksa i Jadwigi z Popielów. Po ukończeniu Gimnazjum w Krakowie studiował czas jakiś na Uniwersytetach we Fryburgu Szwajcarskim i Krakowie. Do zakonu jezuitów wstąpił 31 XII 1895 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1895-1897), filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1898-1900), a teologię w Krakowie (1900-1904), gdzie 6 VI 1903 przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1904-1906, 1907-1912 wykładał teologię dogmatyczną na wydziale zakonnym w Krakowie, redagując równocześnie w l. 1908-1911 pismo „Sodalis Marianus" i współpracując z „Przeglądem Powszechnym". Był następnie rektorem kolegium w Starej Wsi (od 13 VII 1912) i w Chyrowie (od 17 VII 1913), skąd został deportowany przez wojska rosyjskie w głąb Rosji. Na wygnaniu spędził cztery lata (1914-1918). Po powrocie do kraju został 20 VIII 1918 superiorem w Krakowie, w roku szk. 1919-1920 wykładał teologię klerykom jezuickim w Starej Wsi, a od 1920 współpracował z Wydawnictwem Księży Jezuitów w Krakowie. Redagował w tym czasie pismo „Sodalis Marianus" (1920-1924), „Wiara i Życie" (1921-1924), „Posłaniec Serca Jezusowego" (1921-1922), „Głosy Katolickie" (1921-1923), „Moderator" (1929-1930), „Przegląd Powszechny" (1933-1936). Po przeniesieniu części wydawnictwa do Warszawy i stworzeniu tam Wydawnictwa Księży Jezuitów był od 1936 superiorem domu pisarzy, zawiadywał drukarnią i opiekował się kaplicą. Udzielał też licznych rekolekcji oraz głosił wiele odczytów, prelekcji i kazań. W okresie powojennym był nadal czynny w pisarstwie i duszpasterstwie. Zmarł 13 I 1963 r. w Warszawie.

I.

1. Kongres filozoficzny w Paryżu. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 465-473.

2. Rec.: Żywot wielebnej Matki Teresy od Pana Jezusa Marchockiej, karmelitanki bosej. Kr. 1901. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 111-112.

3. Rec.: I. RADZISZEWSKI: Odrodzenie filozofii scholastycznej. W. 1901. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 74 s. 429-430.

4. Tłum.: Jan CROISET: O nabożeństwie do Najsł. Serca Pana naszego Jezusa Chrystusa. Kr. 1903 Tow. Jez. 16° s. 205, III, — Toż. Wyd. 2 poprawione. Kr. 1910 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 160, III.

5. Delitzscha „Babel und Bibel". *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 78 s. 223-240, 372-388.

6. Ostatnie śluby. Nowelka. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 229-233.

7. Z nowych kierunków myśli katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 85 s. 313-330; t. 86 s. 29-56. — Toż w osob. odb. Kr. 1905 8° s. 52. Broszury o chwili obecnej z. 1. — Toż. W. 1909 Nakł. Związku Katol. 8° s. 70.

8. Liberalny katolicyzm. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 346-368, t. 87 s. 85-105; R. 23: 1906 t. 90 s. 176-192. — Toż w osob. odb. Kr. 1906 8° s. 60. Broszury o chwili obecnej z. 2.

9. Rec.: L. LABERTHONNIÈRE: Essais de philosophie religieuse. Paris 1903. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 241-247.

10. Rec.: M. I. L. FARINE: Der sacramentale Charakter. Freiburg 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 87 s. 128-131.

11. Uchwała świętej Kongregacji Soboru Trydenckiego o codziennej Komunii świętej. Kr. [1906] 8° s. 8.

12. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: O akcie wiary ze stanowiska nowożytnej psychologii. P. 1907. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 420-423.

13. Dwie filozofie. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 321-343. — Toż w: *Szkice o moderniźmie.* Kr. 1911 s. 19-43.

14. Przemowa wygłoszona w dzień obłóczyn siostry Joanny Maryi od Serca Jezusowego. Kr. 1908. Druk. Koziańskiego 16° s. 15.

15. Rec.: A. GERSTMANN: Zagadnienia katechetyczne i homiletyczne u św. Augustyna. Lw. 1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 132-133.

16. Rec.: A. DURAND: L'enfance de Jésus-Christ d'après les évangiles canoniques. Paris 1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 528-531.

17. Probostwo, dwór, szkoła. *Sod. Mar.* R. 7: 1908 s. 214-218.

18. Choroby Kongregacji. *Sod. Mar.* R. 7: 1908 s. 254-258.

19. O doskonałej i niedoskonałej pobożności. *Sod. Mar.* R. 7: 1908 s. 276-279.

20. Objawienie i dogmat w teologii katolickiej a w teologii modernizmu. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 356-380; t. 103 s. 89-102. — Toż w: *Szkice o moderniźmie.* Kr. 1911 s. 229-283.

21. Rec.: M. JUGIE: Histoire du Canon de l'ancien testament dans l'Église greque et l'Église russe. Paris 1909. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 286-287.

22. Śp. Leon Mańkowski. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 152-155. — Toż w osob. odb. pt.: O śp. Leonie Mańkowskim, Sodalisie Maryi, profesorze Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kr. 1909 8° s. 5.

23. Od Redakcji. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 1-4.

24. Z chorób sodalicyjnych. II. Ostygnięcie w miłości Najśw. Panny. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 30-34.

25. Zasadnicze ustawy Kongregacji Mariańskiej w systematycznym opracowaniu. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 5-17, 68-79, 124-141, 237-249, 297-309; t. 9: 1910 s. 10-24, 65-72.

26. Towarzystwo imienia Piotra Skargi. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 141-143.

27. Czym może się stać Kongregacja Mariańska? Kilka dat statystycznych o barcelońskiej kongregacji młodzieży szkół wyższych. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 171-181, 279-284.

28. Z chorób sodalicyjnych. III. Brak korzeni. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 203-208.

29. Kilka myśli o kongregacjach wiejskich. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 333-342.

30. Tłum.: Gabriel PALÁU: Katolik uczynkiem i prawdą. Kr. 1910 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 265. Tłumaczenie wspólne z Janem POPIELEM. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1910. Wyd. Apost. Modl. 16° s. 266. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 270.

31. Oprac.: Ustawy zasadnicze Kongregacji Maryańskiej dla użytku Sodalicyi polskich. Wydanie próbne przeznaczone do cenzury i dyskusji. Kr. [1910] 16° s. 68.

32. Ewolucja dogmatu w moderniźmie. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 105 s. 1-16.

33. Ważne odkrycie na polu starochrześcijańskiej literatury. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 288-310, t. 107 s. 328-349.

34. Walka z pornografią. *Sod. Mar.* R. 9: 1910 s. 76-81.

35. Z chorób sodalicyjnych. IV. Brak ducha solidarności społecznej. *Sod. Mar.* R. 9: 1910 s. 208-213.

36. Kilka niebezpieczeństw. *Sod. Mar.* R. 9: 1910 s. 305-310.

37. O potrzebie popierania katolickiego piśmiennictwa. Referat wygłoszony na zebraniu Tow. im. Piotra Skargi. Kr. 1911 Nakł. Tow. P. Skargi 8° s. 16. — Toż. pt.: Na przyszły wiec katolicki. O potrzebie popierania... *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 299-312.

38. Moje przekonania. *Sod. Mar.* R. 10: 1911 s. 36-44.

39. Czy poza Kościołem katolickim możliwe jest zbawienie? *Sod. Mar.* R. 10: 1911 s. 78-93.

40. Co to jest klerykalizm? *Sod. Mar.* R. 10: 1911 s. 198-211.

41. Pogląd na stan obecny Sodalicji Mariańskich w Galicji i na warunki ich rozwoju w przyszłości. *Sod. Mar.* R. 10: 1911 s. 262-284. — Toż w: *Księga pamiątkowa drugiego Kongresu Maryańskiego Polskiego... w Przemyślu.* Przemyśl 1912 s. 161-186.

42. Klerykalizm. Chyrów 1914 Chyr. Koło Tow. im. P. Skargi 16° s. 32.

43. Poświęcenie się rodzin Sercu Jezusowemu. Kr. [1916] Wyd. Tow. Jez. 16° s. 16. — Toż. Wyd. 2 z dodatkiem modlitw. pt.: Poświęcenie rodzin Sercu Zbawiciela. Kr. [1919] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 46. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1921. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 54. — Toż. Wyd. 5. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 54. — Toż. Wyd. 6. Kr. 1936 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 63. — Toż. Wyd. 7. Kr. [1937] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 63. — Toż. Wyd. 8. Kr. [1946]

Wyd. Apost. Modl. 16° s. 61. — Toż. Wyd. 9 i 10. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 61.

44. Rozmowy o Bogu. Kr. 1916 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 94. — Toż. pt.: Obrazki z życia i męki Zbawiciela. T. 1. Kijów 1916 Nakł. Tyg. Lud Boży 16° s. 187. — Toż pt.: Obrazki z życia Zbawiciela. Wyd. 2. Kr. 1918 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 398. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 325. Biblioteka życia wewnętrznego t. 5. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 418. — Toż. Wyd. 5. W. 1947 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 398. — Toż w tłum. czeskim: Obrázky ze Života Božskeho Spasitele. Tłum. H. VÁVOVÁ. Praha 1934 8° s. 392. — Toż w tłum ruskim: Obrazki iz Žizni Spasitela. Tłum. D. ZUBRICKIJ. V Prjaševi 1934 16° s. 351.

45. Prawda o Bogu. Kr. 1916 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 189. — Toż w tłum. słowackim: Prawda o Panu Bohu. Trnava 1946. Vydava Posol. B. S. J. 16° s. 29.

46. Trójca Przenajświętsza. Kr. 1916 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 190. — Toż w tłum. słowackim: Ako Pán Boh žije. Trnava 1946 Vydava Posol. B. S. J. 16° s. 31.

47. Bóg wobec stworzeń. Kr. 1916 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 191. — Toż w tłum. słowackim: Co Pán Boh robí? Trnava 1946. Vydava Posol. B. S. J. 16° s. 32.

48. U grobu bł. Andrzeja Boboli. *Nasze Wiad.* T. 5: 1916-1920 s. 112-116.

49. Samookreślenie narodów w świetle filozofii chrześcijańskiej. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 675-692; R. 36: 1919 t. 141/142 s. 108-125.

50. Do kwestii Sodalicji Mariańskiej w szkołach średnich. *Sod. Mar.* R. 17: 1918 s. 109-116.

51. Programy reformy rolnej a zasady etyki katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/152 s. 247-268.

52. Kilka pytań i odpowiedzi w ważnej sprawie. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 220.

53. Na zbliżające się wybory. Ważne wskazówki dla każdego Polaka katolika oraz wyjaśnienie nowej ordynacji wyborczej. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 39.

54. Poświęcenie rodzin Sercu Zbawiciela. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 224.

55. O szkole świeckiej. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 31. Głosy Katol. nr 225.

56. O bolszewiźmie i anarchii. W: *Szkice kazań i przemówień na chwilę obecną.* Zesz. 2. Kr. 1919 s. 5-17.

57. O klerykaliźmie. W: *Szkice kazań i przemówień na chwilę obecną.* Zesz. 2. Kr. 1919 s. 81-98.

58. Nieomylny nauczyciel wiary. Na uczczenie pięćdziesiątej rocznicy ogłoszenia o nieomylności papieskiej. Kr. 1920 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 30, nlb. 2. Głosy Katol. nr 237/238.

59. Od redakcji. *Sod. Mar.* R. 19: 1920 s. 161-163.

60. Sekretarka Bożego Serca. Myśli i modlitwy siostry Benigny Konsolaty Ferrero z zakonu Nawiedzenia Najświętszej Panny. Kr. 1921 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 84.

61. Społeczna rola ziemian. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 289-299.

62. Z opowiadań ojca Matheo. Zwycięstwo miłości. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 87-90.

63. Skąd pochodzi dzisiejsza trudność aktu wiary. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 3-13.

64. Cień Najwyższego. O św. Józefie. *Sod. Mar.* R. 20: 1921 s. 30-34.

65. Zły duch i jego rola w planach Opatrzności Bożej. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 65-74.

66. Do wszystkich Sodalicji polskich. *Sod. Mar.* R. 20: 1921 s. 81-83.

67. Dogmat kary wiecznej w świetle rozumu i analogii wiary. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 169-176; R. 2: 1922 s. 13-25.

68. Katolik wobec spirytyzmu. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 20-27.

69. Amerykańskie chrześcijaństwo. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 33-46.

70. Pamięci Benedykta XV. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 1^{x}-4^{x}.

71. O społeczne obowiązki ziemian. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 116-119.

72. W trzechsetną rocznicę wielkiej kanonizacji. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 166-167.

73. Z kongresu eucharystycznego w Rzymie wrażenia i myśli. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 5-16.

74. Apostolstwo Modlitwy, jego istota i znaczenie. *Wiad. Diec. Podlaskiej.* R. 4: 1922 s. 62-66.

75. Koloseum 28 maja 1922. *Kwart. Chyr.* R. 30: 1922 s. 197-198.

76. Rec.: R. GUÉNON: Le théosophisme, histoire d'une pseudoreligion. Paris 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 288-289.

77. Rec.: P. BUREAU: L'Indiscipline des Moeurs. Paris 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 376-378.

78. Reinkarnacja a światopogląd chrześcijański. *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 1-13.

79. Tajemnica papiestwa. *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 35-47.

80. Etyka katolicka, jej podstawy i li-

nie wytyczne. *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 65-78, 113-118.

81. Religia a Kościół. *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 161-176; R. 3: 1923 s. 12-24, 83-96.

82. Nacjonalizm, jego uprawnienia i etyczne granice. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 97-116, 241-257. — Toż w osob. odb. Kr. 1923 8° s. 39.

83. Rec.: J. KUCHARZEWSKI: Od białego do czerwonego caratu. T. 1: W. 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 259-261.

84. Przyjemność i powinność. *Wiara i Życie.* R. 3: 1923 s. 161-173.

85. Sodalicja jako narzędzie do wytwarzania elity katolickiej. *Sod. Mar.* R. 22: 1923 s. 162-175.

86. Przyszły sobór powszechny. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 3-16.

87. Rec.: M. GORCE: Saint Vincent Ferrier. Paris 1924. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 76-77.

88. Rec.: L. C. FILLION: Vie de N. S. Jesus-Christ. Paris 1922; A. REATZ: Jesus Christus, sein Leben, seine Lehre und sein Werk. Freiburg 1924; J. KLUG: Der Heiland der Welt. Paderborn 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 259-262.

89. U granic wolności ludzkiej i wszechmocy Bożej. *Wiara i Życie.* R. 4: 1924 s. 11-12, 52-52, 142-154, 178-188.

90. Kiedy i w jakiej mierze wolno liczyć na nadprzyrodzoną pomoc Bożą? *Wiara i Życie.* R. 4: 1924 s. 78-86.

91. Przewodnik Sodalicji Mariańskich złączonych kanonicznie z archisodalicją rzymską zwaną Prima Primaria. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 386. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 396. — Toż. Wyd. 3. W. 1946 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 352.

92. O wydziale teologii ewangelickiej na uniwersytecie warszawskim uwag kilka. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 3-13.

93. Św. Piotr Kanizy. Istota jego wielkości. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 129-142.

94. Rec.: J. KUCHARZEWSKI: Od białego caratu do czerwonego. T. 2. W. 1925. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 143-144.

95. Potrzeby i niedomagania Sodalicji Inteligencji Męskiej w Polsce. *Sod. Mar.* R. 24: 1925 s. 130-136.

96. Śp. Kazimierz Morawski jako katolik. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 273-275.

97. Charakter i znaczenie biskupstwa w pierwszych dwóch wiekach dziejów Kościoła. Przyczynek do badań nad początkiem Episkopatu. Kr. [1926] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 324.

98. Rodzina w zamiarach Opatrzności. W: *Księga pamiątkowa Zjazdu Katolickiego w Warszawie 28-30 sierpnia 1926.* W. 1926 s. 49-58. — Toż. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 3-15. — Toż w osob. odb. Kr. 1929 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2. W. 1938 16° s. 32.

99. Św. Franciszek z Asyżu i jego rola w rozwoju religijnym świata. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 3-15.

100. Pierwszy Jezuita w chwale błogosławionych. Z dziejów beatyfikacji św. Stanisława Kostki. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 129-140.

101. Słowo wstępne. *Dwór Marji.* R. 1: 1926 z. 1 s. 1-4.

102. Rec.: C. BOGDALSKI: Organizacja i działalność III zakonu św. Franciszka. Kr. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 101-102.

103. Rec.: C. FRANK: Philosophia naturalis in usum scholarum. Friburgi 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 102-103.

104. Rec.: W. SIERP: Ein Apostel des inneren Lebens, P. Wilhelm Eberschweiler. Freiburg 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 103-104.

105. Rec.: M. SOBAŃSKI: Odrodzenie narodu przez wiarę i miłość. Kr. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 233-234.

106. Rec.: O. PROHASZKA: Rozmyślania o Ewangelii. Kr. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 234-236.

107. Rec.: Pisma Ojców Kościoła w polskim tłumaczeniu. P. 1924-1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 355-358.

108. Anielska uczta. *Wiara i Życie.* R. 6: 1926 s. 320-323.

109. O kanonizację bł. Andrzeja Boboli. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 273-278.

110. Konferencja pacyfistów katolickich w Warszawie. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 271-272.

111. W sprawie wielkiego dziejowego problemu. Kilka uwag na temat stosunków polsko-niemieckich. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 225-239.

112. W sprawie 24 tez tomistycznych ks. prof. Żychlińskiemu kilka słów odpowiedzi. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 60-74.

113. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 112-120, 254-263, 385-392.

114. Rec.: K. ESCHWEILER: Die zwei Wege der neueren Theologie. Augsburg 1926. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 64-68.

115. Rec.: M. D'HERBIGNY: Pâques 1926 en Russie. Paris *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 103-104.

116. Rec.: E. HUGON: Zasady filozofii i dwadzieścia cztery tezy tomistyczne. P. 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 239-240.

117. Rec.: J. WINKOWSKI: Praktyczny podręcznik duszpasterstwa w szkole średniej. Zakopane 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 243-245.

118. Rec.: W. WICHER: Ks. Szymon Stanisław Makowski, teolog moralista polski XVII w. Kielce 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 246-247.

119. O przyszłość polskich rodzin. *Dwór Marji.* R. 3: 1927/1928 z. 2 s. 3-5.

120. Dzieło misyjne w Sodalicjach Pań Wiejskich. *Dwór Marji.* R. 3: 1927/1928 z. 4 s. 9-10.

121. O męczeńskim Meksyku. Garść faktów i myśli. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 58.

122. Upadek rodziny drogą do upadku społeczeństw. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. [1928] s. 30-51.

123. Kazanie wygłoszone w katedrze poznańskiej podczas dziękczynnego nabożeństwa kongresowego. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego.* P. 1928 s. 396-409.

124. Pod opieką bł. Andrzeja Boboli. Mój powrót z wojennego wygnania. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 49-63.

125. O popieraniu naszych wydawnictw przez ojców przełożonych domów naszych. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 176-185.

126. Piękno ideałów rycerskich a dążenia katolickiego pacyfizmu. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 3-16.

127. Odpowiedź na uwagi ks. Franciszka Mirka w sprawie recenzji o „Elementach społecznych parafii rzymsko-katolickiej". *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 253.

128. W służbie Króla pokoju. *Wiara i Życie.* R. 8: 1928 s. 97-103.

129. Przeciwdziałanie niemoralności w modzie, widowiskach i druku. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie w dniach od 5 do 9 listopada 1928 r.* Kr. 1929 s. 331-351.

130. O co chodzi? W: *Brońmy się.* Chyrów 1929 s. 8-14.

131. Znaki czasu. *Moderator.* R. 1: 1929 t. 1 s. 3-12.

132. O wychowanie do czystego życia. *Moderator.* R. 1: 1929 t. 1 s. 35-47.

133. Sodalicyjne związki. *Moderator.* R. 1: 1929 t. 1 s. 48-52.

134. Rekolekcje sodalicyjne, ich znaczenie i właściwy charakter. *Moderator.* R. 1: 1929 t. 1 s. 67-78.

135. Sodalicja Mariańska w seminariach duchownych. *Moderator.* R. 1: 1929 t. 1 s. 90-98.

136. Katolicka porozumiewawcza konferencja polskich i niemieckich pacyfistów w Berlinie. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 378-384.

137. Apostoł czci Bożego Serca. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 267-280.

138. Dobra książka a życie religijne jednostek i rodzin. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 129-134.

139. Rec.: W. L. JAWORSKI: Notatki. Kr. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 166-167.

140. Rec.: L. PONNELLE, L. BORDET: Saint Philippe Neri et la Société Romaine de son temps. Paris 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 90-92.

141. Rec.: E. JEŁOWICKI: Studia nad amerykanizmem. I. Izaak Hecker i jego doktryna. Lw. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 239.

142. Czy da się pomyśleć Sodalicja kapłanów? *Moderator.* R. 2: 1930 t. 1 s. 133-138.

143. Modlitwa myślna jako warunek postępu w doskonałości chrześcijańskiej. *Moderator.* R. 2: 1930 t. 1 s. 161-170.

144. Sodalicja a polityka. *Moderator.* R. 2: 1930 t. 1 s. 171-179.

145. Sodalicja Mariańska a Akcja Katolicka. *Moderator.* R. 2: 1930 t. 1 s. 171ˣ-178ˣ.

146. Nowy organ Fryderyka Wilhelma Foerstera. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 255.

147. Eucharystia w życiu Kościoła. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 261-270.

148. Rec.: P. SIWEK: La Psychophysique humaine d'après Aristote. Paris 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 357-358.

149. Do serc dziecięcych. *Hostia.* R. 7: 1931 s. 38-39.

150. Piękna przysługa dla Eucharystycznego Jezusa. *Hostia.* R. 7: 1931 s. 65-66.

151. Rosnące światło. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 241-242.

152. Święto Roberta Bellarmina, historyczne znaczenie i naukowe dzieło. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 257-273.

153. Święty Augustyn na tle wieków. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 257-269.

154. Tęsknota duszy współczesnego człowieka za wiarą. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 148-155. Też w: *Księga pamiątkowa kongresu mariańskiego... z okazji jubileuszu 1500 lecia Soboru Efeskiego.* Kr. 1932 s. 112-120.

155. Dla sprawy pokoju! *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 344.

156. Rec.: F. KLIMKE: Historia filozofii. T. 1-2. Kr. 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 110-111.

157. Rec.: W. POUCEL: Essais catholiques. Paris 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 375-377.

158. Rec.: W. POUCEL: Miłość i śmierć. Rozważania o moralności katolickiej. Kr. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 377-378.

159. Rec.: M. ZDIECHOWSKI: Napoleon III. Kr. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 378-379.

160. Rec.: JOANNIS KYRIOTIS Geo-

metrae: Hymni in SS. Deiparam. Posnaniae 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 119-120.

161. Rec.: J. VINCENT: Clemenceau. Paris 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 359-360.

162. Rec.: F. MORAWSKI: Images et souvenirs. T. 1. Paris 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 360-361.

163. Rec.: J. KUCHARZEWSKI: Od białego caratu do czerwonego. T. 4-5. W. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 109-112.

164. Rec.: P. SIWEK: Konnersreuth w świetle nauki i religii. Kr. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 113-114.

165. Problemy ekonomiczne obecnej chwili a chrześcijański umysł i serce. *Dwór Marji.* R. 7: 1931/1932 s. 51-56.

166. Wyrobienie tak u wiernych jak i u kapłanów odpowiedniej do przetrwania kryzysu duchowej postawy. W: *Pamiętnik kursu społeczno-duszpasterskiego urządzonego przez Związek Kapłanów „Unitas" w Katowicach, 20 i 21 kwietnia 1932 r.* Katowice 1932 s. 53-69.

167. Tłum.: Maurycy MESCHLER: Żywot Pana naszego Jezusa Chrystusa. T. 1-3. Kr. 1932-1934 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 564, 532, 383.

168. Kazanie na obchód Królowej Jadwigi w katedrze na Wawelu. W: *Królowa Jadwiga.* Kr. 1933 s. 5-12.

169. Polska Wyspiańskiego. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 3-11.

170. Rec.: F. MACHAY: Zadania duszpasterskie świeckich. P. 1932. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 216-220.

171. Rec.: P. SIWEK: Metoda badań zjawisk nadprzyrodzonych. Kr. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 220-221.

172. Rec.: B. SUCHODOLSKI: Idea kultury a prądy społeczne. W. 1931. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 224-225.

173. Z sodalicyjnej pracy wśród męskiej młodzieży polskich szkół średnich. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 198 s. 263-266.

174. Kilka myśli z powodu wielkiej rocznicy. (Odsiecz wiedeńska). *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 199 s. 225-228.

175. Rec.: J. KUCHARZEWSKI: Od białego caratu do czerwonego. T. 6. W. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 266-268.

176. Rec.: R. W. EMERSON: Szkice. W. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 276-278.

177. U progu nowego półwiecza. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 317-333.

178. Rekolekcje i misje jako czynnik wychowania chrześcijańskiego. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 307-319.

179. Pięćdziesiąt lat istnienia Związku katolickich lekarzy francuskich. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 163-168.

180. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 331-344, 496-508; t. 202 s. 155-165, 477-490; t. 203 s. 187-199, 358-373; t. 204 s. 121-130, 423-435.

181. Oprac.: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Przekł. polski J. WUJKA. Wstęp, opracowanie i komentarz: St. STYŚ [Stary Testament], Jan ROSTWOROWSKI [Nowy Testament]. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 1121, 286.

182. Istota małżeństwa w pojęciu katolickim. P. 1935 Księg św. Wojc. 8° s. 23. Bibliot. Akcji Katol. nr 19. — Toż w: *Rodzina.* Pamiętnik I Katolickiego Studium o rodzinie w Poznaniu w dniach 2-6 września 1935. P. 1936 s. 42-60.

183. Śp. hrabia Michał Sobański. Wspomnienia pośmiertne. Kr. [1935] 16° s. 27.

184. Wydanie popularne Pisma św. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 159-160.

185. Teraźniejszość i przyszłość Kościoła w Polsce. *Wiara i Życie.* R. 15: 1935 s. 213-220.

186. Rec.: J. KUCHARZEWSKI: Od białego caratu do czerwonego. T. 7. W. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 92-93.

187. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 266-276, 397-408; t. 206 s. 292-302, 433-444.

188. W doniosłej sprawie religijnej i narodowej. (Kanonizacja A. Boboli). *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 149-151.

189. Rocznica Skargi. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 309-310.

190. W przededniu kanonizacji bł. Andrzeja Boboli. *Posł. Serca Jez.* R. 64: 1936 s. 38-49.

191. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 210 s. 249-260, 378-389; t. 211 s. 234-248, 367-377.

192. Kazanie na placu zamkowym. W: *Duch Skargi w Polsce współczesnej.* W. 1937 s. 37-44.

193. Najważniejsze postulaty katolickie w dzisiejszej Polsce. W: *Duch Skargi w Polsce współczesnej.* W. 1937 s. 204-217.

194. Św. Stanisław Kostka. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 113-122.

195. Bł. Melchior Grodziecki. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 123-130.

196. Bł. Andrzej Bobola. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 205-211.

197. O. Jan Beyzym. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 222-234.

198. Wstęp. *Dwór Marji.* R. 12: 1937 s. 49-51.

199. Odezwa. (W sprawie kanonizacji A. Boboli). *Moderator.* R. 9: 1937 t. 5 s. 65-66.

200. O potrzebie metody rekolekcyjnej uwag kilka. *Myśl Rekol.* R. 1: 1937 s. 12-16.

201. Rozmyślanie przygotowawcze do

rekolekcji. *Myśl Rekol.* R. 1: 1937 s. 176-182.

202. Wielkie święto Polski. (Kanonizacja A. Boboli). *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 214 s. 3-8.

203. Święty Andrzej Bobola Tow. Jez., męczennik. W. 1938 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 66. — Toż. Wyd. 2 i 3. W. 1938 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 74. Współpraca z Wł. REJOWICZEM.

204. Przedmowa. W: *Benedyktynki od Nieustającej Adoracji Najśw. Sakramentu w Warszawie (1688-1938).* W. 1938 s. 7-9.

205. Zadania Sodalicji w przełomowych chwilach polskiego ziemiaństwa. *Dwór Marji.* R. 13: 1938 s. 4-7.

206. Przemowa z bazyliki św. Piotra podczas obchodu kanonizacji św. Andrzeja Boboli. *Dwór Marji.* R. 13: 1938 s. 17-18.

207. Dookoła kwestii socjalnej na wsi. *Dwór Marji.* R. 13: 1938 s. 52-54.

208. Pod znakiem nadziei. *Dwór Marji.* R. 13: 1938 s. 61-62.

209. Hierarchia. Jej źródło i znaczenie w życiu Kościoła. W: *Studia katolickie.* T. 5: Posłannictwo katolicyzmu polskiego. P. 1939 s. 15-34. — Toż w osob. odb. P. 1938 8° s. 24. Bibliot. Akcji Katol. nr 97.

210. Rola nabożeństwa do Serca Jezusowego w dzisiejszym Kościele. W: *Apostolstwo Modlitwy w teorii i praktyce.* Pamiętnik I zjazdu księży dyrektorów. Kr. [1939] s. 16-30.

211. Grupy sodalicyjne. *Dwór Marji.* R. 14: 1939 s. 1-3.

212. Propaganda idei sodalicyjnej. *Moderator.* R. 11: 1939 t. 6 s. 19-23.

213. Idea mariańska w teorii i praktyce. *Moderator.* R. 11: 1939 t. 6 s. 31-35.

214. Rekolekcje po dworach wiejskich. *Myśl Rekol.* R. 3: 1939 s. 104-107.

215. Świat na przełomie a nowe zadania katolickiego kapłaństwa. *Teol. Prakt.* 1939 z. 1 s. 5-17.

216. Sacerdos in aeternum. *Teol. Prakt.* 1939 z. 2 s. 84-93.

217. Kapłan „świecki". *Teol. Prakt.* 1939 z. 3 s. 176-186.

218. Rec.: H. RAUSCHNING: Die Revolution des Nihilismus. Zürich 1938. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 222 s. 96-98.

219. Naturalnego prawa pojęcie i sankcja. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 3 s. 17-22.

219a. Dobra i zła moralnego obiektywna norma i właściwa jej siła. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 10 s. 3-6.

220. Pod Twoją obronę. Trzy kazania przygotowujące poświęcenie parafii Matce Najświętszej i Jej Niepokalanemu Sercu. P. 1946 8° s. 31.

221. Pamięci trzech b. redaktorów Przeglądu. *Prz. Powsz.* R. 64: 1947 t. 224 s. 14-20.

222. Szkodliwe nieporozumienie. (O wywodzie). *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 nr 4 s. 148-149.

223. Nauki rekolekcyjne dla inteligencji. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 416-434, 548-567.

224. W doniosłej sprawie. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 213-218.

225. Unifikacyjne tendencje w łonie kościołów odszczepieńczych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 150-154.

226. Śp. Ks. Prymas kard. Hlond. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 226 s. 281-287.

227. Tajemnice niepowodzeń Bożych. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 226 s. 368-376.

228. Na zakończenie roku. Kazanie. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 811-816.

229. Inter nova et vetera. Z liturgicznych rozważań i zagadnień. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227 s. 3-12.

230. Czy teologia katolicka potrzebuje odnowy? *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227 s. **92-105.**

231. Najprzedziwniejsze przymierze. Z wielkopiątkowych rozważań i zdumień. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227, s. 153-159.

232. W setną rocznicę zgonu Juliusza Słowackiego. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227 s. 229-232.

233. Początek pierwszego człowieka. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227 s. 309-322.

234. Męczennik Niepokalanej. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227 s. 397-406.

235. Droga rozwoju wielkiej duszy Św. Ignacy Loyola. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 228 s. 16-26.

236. Trudność aktu wiary, a trudności przeciw wierze. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 228 s. 193-202.

237. Modlitwa liturgiczna a modlitwa prywatna. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 228 s. 276-289.

238. Rec.: E. DĄBROWSKI: Prolegomena do Nowego Testamentu. Opole 1949. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 228 s. 321-322.

239. Podniesiemy z gruzów kościół księży jezuitów w Warszawie. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 33: 1949 s. 184-186, 207-210, 293-295.

240. Królowa Jadwiga. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 28 s. 3-4 [17 VII].

241. Ludzka szata wiekuistej prawdy Bożej. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 229 s. 73-87.

242. Grób pusty. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 229 s. 162-169.

243. Tajemnica jedności katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 229 s. 227-238.

244. Ku zjednoczeniu chrześcijańskich wyznań. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 229 s. 319-329.

245. Wierzę w grzechów odpuszczenie. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 230 s. 21-33.

246. Pośredniczka wszystkich łask. *Prz.*

Powsz. R. 67: 1950 t. 230 s. 161-169, 218-228.

247. Dzieje dogmatu Wniebowzięcia w świadomości Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 230 s. 281-296.

248. O znaczeniu Pisma świętego. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 97-110.

249. Legenda religijna. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 231 s. 26-34, 81-89.

250. Katolickiego na świat poglądu istotny fundament. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 231 s. 161-172.

251. Na pograniczu wiary i nadprzyrodzonych doświadczeń religijnych. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 232 s. 11-21.

252. Dobroć Boża względem ludzkości, a tajemnica pierworodnego grzechu. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 232 s. 141-157.

253. Na temat świeżej polemiki słów kilka. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 232 s. 213-221.

254. Współczesny papież w chwale błogosławionych. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 231 s. 305-312.

255. Nadprzyrodzoność. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 232 s. 361-370; R. 69: 1952 t. 233 s. 17-29.

256. Prawda o Zmartwychwstaniu Pańskim. Kazanie. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 112-116.

257. Na uroczystość Trójcy Przenajświętszej. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 300-306.

258. Uzasadnienie Wniebowzięcia. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 410-415.

259. Światło gwiazdy. Na uroczystość Trzech Króli. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 571-574.

260. Tajemnica pokory. *Głos Karmelu.* R. 21: 1952 s. 161-165.

261. Krzyż i ołtarz. *Prz. Powsz.* R. 69: 1952 t. 233 s. 77-90. — Toż. *Sod. Mar.* Londyn. R. 6: 1952 z. 4 s. 3-16.

262. Katolicka myśl teologiczna wobec natury i działalności sakramentów. *Prz. Powsz.* R. 69: 1952 t. 233 s. 157-175.

263. Dogmat zguby wiecznej a nieskończona dobroć Boża. *Prz. Powsz.* R. 69: 1952 t. 233 s. 363-380.

264. Maleńskie dzieci w zbawczych planach Bożych. *Prz. Powsz.* R. 69: 1952 t. 234 s. 27-36.

265. Niewidzialny Przewodnik. O rozwoju dogmatu myśli kilka. *Prz. Powsz.* R. 69: 1952 t. 234 s. 273-288.

266. Popielcowe wskazania. Kazanie na Środę popielcową. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 81-86.

267. Istota modlitwy. *Prz. Powsz.* R. 70: 1953 t. 235 s. 3-14.

268. Wyznawca czy męczennik. O. Kolbe. *Aten. Kapł.* R. 54: 1957 t. 54 s. 361-381.

269. Blaski stajenki. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 3, 8.

270. Papieże naszych czasów. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 125-127.

271. Radość dzieci Bożych. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 167-168.

272. Św. Andrzej Bobola. 300-lecie męczeńskiej śmierci. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 252.

273. Miłość — najgłębsza treść chrześcijaństwa. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 318-319, 333.

274. Czy Bóg żąda od nas miłości ojczyzny? *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 478.

275. Jakiej miłości Ojczyzny Bóg od nas żąda? *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 502.

276. Przez śmierć do życia. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 585.

277. Św. Andrzej Bobola a dzisiejszy kapłan. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 327-331.

278. Dlaczego Serce Boże tak bardzo kocha rodzinę? *Współcz. Ambona.* R. 12: 1957 s. 153-157.

279. Serce Jezusa osobliwie kocha rodzinę. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 150-153.

280. Ducha wiary i ufności w rodzinie darem Serca Bożego. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 157-160.

281. Chrześcijańska miłość rodzinna. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 277-280.

282. Duch chrześcijańskiej zgody w rodzinie. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 280-283.

283. Duch chrześcijańskiej pokory w rodzinie. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 283-286.

284. Zamiłowanie do czystości w rodzinie. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 439-441.

285. Zamiłowanie do modlitwy rodzinnej. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 442-444.

286. Cnota cierpliwości w rodzinie. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 651-653.

287. Duch pracy w ludzkiej rodzinie. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 653-656.

288. Obraz Serca Jezusowego w rodzinie. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 656-659.

288a. Tłum.: Bohater wiary — Św. Andrzej Bobola. Encyklika Piusa XII. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 39: 1957 s. 497-508.

289. Na trzechsetlecie męczeńskiej śmierci św. Andrzeja Boboli. Nowenna kazań. W. 1957 4° s. 50. Maszynopis powielany.

290. „Sakrament to wielki" — w Chrystusie i w Kościele. *Aten. Kapł.* R. 50: 1958 t. 56 s. 186-189.

291. Kapłan a Głowa Kościoła. *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 17-20.

292. Serce Jezusa w rodzinie katolickiej. *Współcz. Ambona.* R. 1957 s. 88-90.

293. Anioł Pański. *Przew. Katol.* R. 65: 1959 s. 213.

294. Kapłaństwo świeckich. *Aten. Kapł.* R. 52: 1960 t. 61 s. 29-35.

295. Testament Chrystusowy. *Przew. Katol.* R. 66: 1960 s. 85 [7 II].

296. Błog. Klaudiusz de la Colombière. *Przew. Katol.* R. 67: 1961 s. 372 [11 VI]. — Toż. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 46: 1962 s. 42-46.

297. W drodze do Damaszku. *Przew. Katol.* R. 67: 1961 s. 419-420 [2 VIII].

298. O. Jan Beyzym T. J. — Apostoł trędowatych. *Sod. Mar.* Londyn. R. 1962 z. 7/8 s. 27-30.

299. Tajemnica Krzyża. *Przew. Katol.* R. 69: 1963 s. 131-133 [3 III].

300. Tłum.: Augustyn POULAIN: Łaski modlitwy. P. 1967 Księg. św. Wojc. 16° s. VIII, 896. Wydane wspólnie z: F. DURWELL: W Chrystusie Odkupicielu.

301. Tłum.: Maciej SCHEEBEN: Tajemnica chrześcijaństwa. Kr. 1970 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 651. Tłumaczenie wspólne z ks. I. BIEDĄ.

302. Kartki z życia. Życiorys Heleny Korytkówny, siostry Marii Andrzei. Londyn 1970 8° s. 168.

303. Kazania w zbiorach. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 10: Kr. 1906 s. 209-216; Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Seria 2. t. 1. Kr. 1932-1933 s. 56-71, 317-329, 430-439, 491-504; T. 2. Kr. 1934 s. 16-25; Kazania o Niepokalanym Sercu Maryi opracowane przez księży Towarzystwa Jezusowego. W. 1946 s. 19-37; Śladami Sargi. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 4: Kr. 1947 s. 69-79; T. 5. Kr. 1948 s. 96-104; T. 6. Kr. 1948 s. 45-52; T. 7. Kr. 1948 s. 13-19, 110-118; T. 8. Kr. 1948 s. 110-117.

304. Wydał ponadto kilkadziesiąt drobnych artykułów w dwumiesięczniku *Hostia* [od R. 7: 1931] oraz wiele drobnych recenzji i notatek bibliograficznych w *Prz. Powsz.* [od R. 18: 1901].

305. Był redaktorem pism: *Głosy Katolickie* [1921-1923, 1932-1935], *Moderator* [1929-1930], *Posłaniec Serca Jezusowego* [1921-1922], *Przegląd Powszechny* [1933-1936], *Sodalis Marianus* [1908-1911, 1920-1924], *Wiara i Życie* [1921-1924].

306. Rkps: Wykłady: Ecclesia est Corpus Mysticum Christi, s. 26. Rkps w ATJKr., sygn. 1725.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 629; WAWRYN S.: Ks. Jan Rostworowski, człowiek-obywatel. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 s. 241-243; TENŻE: Jan Rostworowski, duszpasterz i pisarz. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 15 s. 3; TENŻE: Jan Rostworowski — kapłan i zakonnik. *Homo Dei.* R. 32: 1963 s. 137-142; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 85-88, 212; WAWRYN S.: Duszpasterz i pisarz. O. Jan Rostworowski. W: *50 lat Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego (1926-1976).* Rzym 1976 s. 187-194; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 5. W. 1981 s. 90. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ [1896-1918], provinciae Poloniae SJ [1919-1926], provinciae Poloniae Maioris et Masoviae [1927-1963].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Roszkowski Antoni (1894-1939), autor rozpraw z etyki społecznej.

Urodził się 7 IV 1894 r. w Żarnowie. Po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu przyjął 15 X 1916 r. święcenia kapłańskie. W l. 1916-1919 pracował jako wikariusz diecezji sandomierskiej. W 1919 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, a ukończył je w 1924 r. ze stopniem doktora ekonomii. Odtąd pracował w dicezji łódzkiej jako profesor Seminarium Duchownego, wizytator szkół i redaktor „Słowa Katolickiego". W 1929 r. przebywał we Francji i Belgii, gdzie poznawał ruchy społeczne katolików, a w 1934 r. w tym celu przebywał we Włoszech. W 1933 r. habilitował się na Wydziale Ekonomicznym Uniw. Poznańskiego. W 1937 r. został mianowany profesorem Wolnej Wszechnicy Polskiej w Łodzi, a równocześnie proboszczem w Zgierzu. Zginął na skutek działań wojenych 6 IX 1939 r. we wsi Babsk k. Rawy Mazowieckiej.

I.

1. O organizacji myśli społeczno-katolickiej w Polsce. *Prz. Katol.* R. 3 (powojenny): 1924 s. 786-787; R. 4: 1925 s. 8.

2. Nikczemna robota. *Prz. Katol.* R. 5: 1925 s. 22-24.

3. Katolicyzm wobec obecnego przesile-

nia gospodarczego. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 35-44.

4. Katolicyzm a życie gospodarcze. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 577-578, 590-591.

5. Z życia religijnego w Łodzi. *Aten. Kapł.* T. 18: 1926 s. 62-72.

6. Naczelna Izba Gospodarcza w Polsce i zagranicą. Łódź 1928 Druk. Państwowa 8° s. 97, nlb. 5.

7. Światowa organizacja robotników chrześcijańskich. M. K. Ch. Z. Z. *Aten. Kapł.* T. 23: 1929 s. 86-94.

8. Akcja Katolicka we Włoszech, Belgii, Holandii, Francji i w Polsce. W: *Akcja Katolicka.* Zasady pracy. Łódź 1930.

9. Wobec dążeń do zjednoczenia. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 518-519.

10. Z państwa Watykanu. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 577-579, 595-596.

11. Naczelna Izba Gospodarcza. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 642-645.

12. Rola sekretariatu w Akcji Katolickiej. W: *Akcja Katolicka.* Zasady pracy. Łódź 1930.

13. Akcja Katolicka w Holandii. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 18 s. 189-197.

14. Akcja Katolicka w Belgii. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 53-56, 67-69, 84-86, 119-121.

15. Przygotowanie duchowieństwa do Akcji Katolickiej. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 258-259.

16. Rola Kościoła w rozwiązywaniu kwestii społecznej w oświetleniu encykliki „Rerum Novarum". *Aten. Kapł.* T. 28: 1931 s. 429-447.

17. Zadania państwa w rozwiązywaniu kwestii społecznej na podstawie encykliki „Rerum Novarum". *Aten. Kapł.* T. 28: 1931 s. 448-463.

18. Katolicyzm społeczny. Zarys rozwoju poglądów społeczno-katolickich. P. 1932 Druk. Nakładowa 16° s. 204, nlb. 3.

19. Korporacjonizm katolicki. P. 1932 Druk. Nakładowa J. Kawalera w Szamotułach 8° s. 303.

20. Rozwój idei korporacjonizmu katolickiego w Niemczech i w Austrii. *Przew. Społ.* R. 13: 1932 s. 229-238.

21. W 41 i w 1-szą rocznicę [encyklik społecznych]. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 307-309.

22. Społeczeństwo, jego cele i stosunek do jednostki w oświetleniu katolickiej nauki społecznej. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 404-406.

23. Społeczeństwo i życie społeczne, a życie ekonomiczne w oświetleniu katolickim. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 419-420.

24. Podstawy moralne ustroju społeczno-gospodarczego w oświetleniu ekonomistów katolickich. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 438-440.

25. Katoliccy ekonomiści wobec współczesnego ustroju. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 547-548.

26. Kartele w oświetleniu katolicko-społecznym. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 359-372, 451-463.

27. Związki zawodowe. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 334-344.

28. W poszukiwaniu wyjścia. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 611-612.

29. Podmiot ustroju społeczno-gospodarczego. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 695-696.

30. Żłobek betlejemski a życie społeczne. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 799-801.

31. Przebudowa korporacyjna Włoch w oświetleniu katolicko-społecznym. *Przew. Społ.* R. 15: 1934 s. 270-280, 337-345, 378-384.

32. Ustawa o ubezpieczeniach w oświetleniu katolicko-społecznym. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 158-163, 263-271.

33. Ustawa scalająca ubezpieczenia w Polsce. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 445-455; T. 34: 1934 s. 47-54, 165-178.

34. Cel człowieka a reforma ustroju społeczno-gospodarczego. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 155-157, 175-177.

35. Mechanizm czy solidaryzm. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 337-339.

36. Gospodarka planowa wogóle i jej rodzaje. *Przew. Społ.* R. 16: 1935 s. 333-339.

37. Gospodarka planowa w oświetleniu katolicko-społecznym. *Przew. Społ.* R. 16: 1935 s. 373-381.

38. Idea gospodarki planowanej w literaturze społeczno-gospodarczej. *Przew. Społ.* R. 16: 1935 s. 190-194, 230-233.

39. Zasady organizacji życia społeczno-gospodarczego w oświetleniu katolickim. *Przew. Społ.* R. 16: 1935 s. 81-86, 118-122.

40. Zagadnienie robotnicze a życie katolickie w dobie współczesnej. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 120-121, 133-134.

41. Nowe drogowskazy Ojca Świętego Piusa XI w sprawie Akcji Katolickiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 16: 1936 s. 254-267.

42. Czemu Kościół katolicki zwalcza komunizm? *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 603-605.

43. Rola państwa w życiu gospodarczym w oświetleniu katolicko-społecznym. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 847-852.

44. Korporacjonizm. P. 1937 8° s. 16. Biblioteka Akcji Katolickiej nr 74.

45. Radyaklizm społeczny: jego objawy i skutki. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 8-33.

II.

WORONIECKI A.: Roszkowski Antoni. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 139, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rościszewski Józef, krypt. X., X. R., X. J. R., X. J. Roś., J. R., Ks. R. (1859-1941), popularyzator teologii.

Urodził się 13 II 1859 r. w Kosinach Starych k. Mławy jako syn Karola i Heleny z Lippertów. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej i Gimnazjum w Płocku w 1875 r. wstąpił do Seminarium Duchownego. W 1880 r. wyjechał do Rzymu, gdzie na Uniw. Gregoriańskim studiował teologię zdobywając w 1883 r. tytuł doktora. W 1883 r. przyjął święcenia kapłańskie i pracował jako wikariusz w farze płockiej. W l. 1884-1888 był profesorem filozofii i teologii dogmatyczenj w Seminarium Duchownym płockim; 1888-1890 proboszczem w Bądkowie, a od 1890 r. spełniał ponadto obowiązki ojca duchownego tegoż seminarium. Od 1902 do 1906 r. był proboszczem w Rypinie, po czym w 1906 r. wrócił do Bądkowa i tu pracował do końca 1937 r. Zwolniony z obowiązków proboszcza osiadł w Domu Księży Emerytów w Płocku. Aresztowany 17 II 1941 r. został przewieziony do obozu w Działdowie. Zmarł 18 II t. r. Odznaczony był godnością kanonika honorowego kapituły płockiej.

I.

1. Trzeci Rzym w dwudziestą trzecią swą rocznicę. *Prz. Katol.* R. 31: 1893 s. 817-822.

2. Przewodnik w życiu duchownem wiodący człowieka łatwym i jasnym sposobem od początku nawrócenia się do najwyższej świętości przełożony z łacińskiego przez... W. 1894 Druk. Kupiecka 8° s. 389.

3. Na dzień Oczyszczenia N.M.P. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 5 s. 49-50.

4. O zachowaniu Wielkiego Postu. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 6 s. 61-62.

5. Pod jakim kątem mamy się patrzeć na dzisiejsze ruchy i rozruchy socjalne? *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 4 s. 108-111.

6. O podłodze w kościołach. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 10 s. 251-252.

7. O korporale, *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 11 s. 287-288.

8. Życzliwa rada. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 12 s. 326-327.

9. Wielka prośba do rodaków. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 49 s. 769-770.

10. O szerzeniu „Mazura" między parafianami. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 2 s. 46-47.

11. Katechizm wierszowany. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 6 s. 91-92.

12. Czy tylko na rybie można do nieba zajechać? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 8 s. 124-125.

13. Zmartwychwstanie. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 12 s. 177-178.

14. Św. Wojciech. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 15 s. 249-250.

15. Św. Zygmunt. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 17 s. 266-267.

16. Jubileusz O. przeora Oborskiego Dionizego Mierzwickiego. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 18 s. 276-277.

17. Zielone Świątki. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 19 s. 289-290.

18. O Przenajświętsza Trójco. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 20 s. 305-306.

19. Boże Ciało. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 21 s. 321-322.

20. Serce Jezusa. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 22 s. 337-339.

21. Łódź Piotrowa. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 24 s. 369-371.

22. Z Dobrzyńskiej Ziemi. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 25 sż 390-391.

23. Wolność Tomku w swoim domku. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 25 s. 395-396.

24. Na tej opoce zbuduję Kościół mój. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 26 s. 401-402.

25. Do młodzieży. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 26 s. 409-410.

26. Tedy przyszedłszy, ofiaruj dar Twój. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 26 s. 410-411.

27. Do braci katolików w swojej sprawie. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 30 s. 465-466.

28. Czego nas uczy upadek Jerozolimy? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 28 s. 433-435.

29. Z Nowogrodu. R. 8: 1913 nr 28 s. 437.

30. Nic nowego pod słońcem. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 29 s. 449-451.

31. „A niech mama uczy dzieci czytać". *Mazur.* R. 8: 1913 nr 31 s. 480-482.

32. Edykt mediolański a czasy obecne. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 32 s. 497-498.

33. Z Mochowa. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 33 s. 517-518.

34. Bodajeś cudze dzieci uczył. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 33 s. 514-515.

35. Czy każda wiara jest dobra? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 35 s. 545-547.

36. Jak poprawić nasze dziennikarstwo. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 37 s. 577-578.

37. Czy też pani nie wie o dobrej stancji? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 37 s. 587-588.

38. Gdy konia kują, żaby nogi podnoszą. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 38 s. 594-595.
39. Rodzice i dziecko. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 38 s. 603-604.
40. My i Żydzi. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 41 s. 641-642.
41. Biskupi i katedra. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 41 s. 641-642.
42. Bez kar i bez nagród. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 42 s. 666-667.
43. Święci w niebie i na ziemi. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 44 s. 679-680.
44. „Bogu nieznajomemu". *Mazur.* R. 8: 1913 nr 45 s. 495-497.
45. Św. Stanisław Kostka. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 46 s. 711-713.
46. Kropla po kropli kamień wyżłobi. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 47 s. 727-728.
47. „Koniec idzie, idzie koniec". *Mazur.* R. 8: 1913 nr 48 s. 743-745.
48. „Jam jest Niepokalanie Poczęta". *Mazur.* R. 8: 1913 nr 49 s. 759-760.
49. Odpust jubileuszowy się kończy. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 49 s. 768-770.
50. Co jest największym skarbem człowieka na ziemi? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 50 s. 791-792.
51. Bóg się rodzi — moc truchleje. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 52 s. 823-824.
52. Wiązanka literacka ziemi płockiej. Płock 1913 Druk. K. Miecznikowski 8° s. 136.
53. Bez Boga ani do proga. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 7 s. 97-98.
54. Upadek, odkupienie, oczyszczenie. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 10 s. 155-156.
55. Mięso, post, dobrobyt. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 11 s. 161-163.
56. Co mój wujek w katedrze słyszał? *Mazur.* R. 9: 1914 nr 15 s. 234-235.
57. Równość, wolność, braterstwo. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 17 s. 257-258.
58. Nie wywłaszczajmy się sami. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 20 s. 305-306.
59. Złote rady dla młodzieży katolickiej polskiej jak się zachować względem Boga, Ojczyzny, bliźnich... zawarte w 366 wierszach na wszystkie święta i dni roku napisane przez... Płock 1917 Druk. Braci Detrychów 8° s. 408.
60. Katechizm nowy wierszowany na pamiątkę dzieciom parafii bądkowskiej w 38 roku pobytu w tej parafii od 1886-1923 ofiaruje... Płock 1924 Druk. Dziennik Płocki 16° s. 81.
61. Wiersz na 20-letnią 1908-1928 rocznicę konsekracji Jego Ekscelencji Najdostojniejszego Arcypasterza diecezji płockiej ks. A. J. Nowowiejskiego. Płock 1928. Druk. Braci Detrychów 16° s. 8.

II.

Pięćdziesięciolecie kapłaństwa (1883-1933) księdza kanonika dra Józefa Rościszewskiego. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 156 s. 2; JEZUSEK W.: Ks. kan. dr Józef Rościszewski, emeryt. *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 7 s. 252-254; GRZYBOWSKI M.: Ks. Rościszewski Józef (1859-1941), dr teologii, kanonik kapituły katedralnej. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Roth Jan (1870-1944), jezuita, profesor KUL, kanonista.

Urodził się 9 XII 1870 r. w Radowcach (Radauti) na Bukowinie, był synem Jana i Ludwiki z domu Anderle. W rodzinnej miejscowości ukończył 6 klas szkoły „normalnej" i 6 klas gimnazjalnych. Do zakonu jezuitów wstąpił 20 IX 1887 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1887-1889) i tamże ukończył też Gimnazjum. Studia filozoficzne odbył na wydziale zakonnym w Tarnopolu (1891-1894), a następnie uczył w Seminarium Biskupim w Jassach (Mołdawia) języka niemieckiego, a później łacińskiego, rumuńskiego oraz historii (1894-1897). Teologię studiował na wydziale zakonnym w Krakowie (1897-1901), święcenia kapłańskie przyjął w Przemyślu 7 VII 1900 r. Studia specjalistyczne z prawa kanonicznego odbył w Uniw. Jagiell. (1901-1903), a później w Rzymie (1904-1906), gdzie 25 VI 1906 otrzymał doktorat prawa kanonicznego. Po powrocie z Rzymu wykładał na wydziale zakonnym w Krakowie prawo (1906-1914, 1920-1922), a w l. 1922-1924 teologię moralną. Od 1912 do 1915 był rektorem kolegium jezuitów w Krakowie, a od 1908 do 1922 ponadto obrońcą węzła małżeńskiego w Sądzie Biskupim Krakowskim, a w l. 1915-1920 „socjuszem", czyli współpracownikiem prowincjała.

Dnia 21 XI 1924 r. rozpoczął wykłady jako zastępca profesora prawa

kanonicznego w Kat. Uniw. Lub. od 1925 był profesorem nadzwyczajnym, a od 1931 zwyczajnym. W l. 1925/6, 1927/8 i 1934/5, 1937/8 był prodziekanem wydziału Prawa Kanonicznego, a w 1928-1931 i 1935-1937 dziekanem. W czasie okupacji hitlerowskiej był kilkakrotnie aresztowany, mimo licznych trudności prowadził okresowo wykłady dla kleryków zakonnych oraz dla studentów KUL zorganizowanych w tajnym nauczaniu, oddawał się też pracy duszpasterskiej. Zmarł 21 X 1944 r. w Walendowie k. Warszawy, a pochowany został na cmentarzu parafialnym w Nadarzynie.

I.

1. Este o're morala Jusuitilov corupta? *Unire a Blaj.* 1898 nr 46-47.

2. Stari sociale in Romania. *Unire a Blaj.* 1898 nr 36-39.

3. Sociale Zustände in Rumänien. *Die Katholischen Missionen.* 1898 s. 242-244, 266-267.

4. Rumänische Sitten und Gebräuche. *Die Katholischen Missionen.* 1898 s. 149-151, 177-180, 199-203.

5. Ein Fronleichnamsfest in Rumänien. *Kölnische Volkszeitung.* 1899 nr 534.

6. Silintile de unire in Moldova catre sfarsituale ve-cului al XVI-lea. *Unire a Blaj.* 1900 nr 7-13.

7. W sprawie kodyfikacji prawa kościelnego. *Wiad. Past.* Piotrków. R. 1: 1905 nr 7 s. 421-436.

8. Rec.: H. HURTER: Nomenclator literarius theologiae catholicae. T. 2. Oeniponte 1906. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 212-215.

9. Rec.: J. B. HARING: Grundzüge des kath. Kirchenrechtes. Graz 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 96-98.

10. Rec.: O. LINK: Mess-Stipendien. Regensburg 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 421-423.

11. Rec.: W. KOCHOWSKI: O mszach manualnych. Przemyśl 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 407-409.

12. Rec.: V. ŁYSZCZARCZYK: Compendium privilegiorum Regularium. Leopoli 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 419-420.

13. Rec.: J. STÖGER: Die Pilgereise zum Himmelreich. Regensburg 1907. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 261-262.

14. Rec.: F. D. M. PRUMMER: Manuale iuris ecclesiastici. Friburgi 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 113-116.

15. Rec.: J. HILGERS: Die Bücherverbote in Papstbriefen. Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 388-391.

16. Rec.: F. S. HATTLER: Chleb duchowny. Mikołów 1907. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 12: 1908 s. 113-114.

17. Forma zaręczyn i małżeństwa w prawie kościelnym katolickim z uwzględnieniem prawa cywilnego austriackiego. Kr. 1908 Wyd. Apost. Modl. 8° s. IV, 124.

18. O zmianie obrządku na Rusi. Szkic historyczny. *Świat Słowiański.* R. 4: 1908 t. 2 s. 713-728.

19. Rozciągłość dzisiejsza drugiej części art. 47 kościelnej ustawy książkowej. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 236-237, 271-272.

20. Der Rituswechsel in Polen. Historische Skizze. *Theol.-Prakt. Qschr.* R. 62: 1709 s. 256-270. — Toż w osob. odb. Linz 1909 8° s. 16.

21. Rec.: F. TRIEBS: Studien zur Lex Dei. Freiburg 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 457-458.

22. Rec.: J. LAURENTIUS: Institutiones iuris ecclesiastici. Friburgi 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 285-286.

23. Rec.: J. B. HARING: Grundzüge des kath. Kirchenrechts. Graz 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 124-125.

24. Zur Frage über das gegenseitige Rechtsverhältnis zwischen Lateiner und Ruthenen. *Theol.-Prakt. Qschr.* R. 63: 1910 s. 720-735; R. 64: 1911 s. 56-70, 357-372. — Toż w osob. odb. Linz 1911 8° s. 48.

25. Rec.: F. FALK: Die Ehe am Ausgange des Mittelalters. Freiburg 1909. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 109-111.

26. Rusini wobec dekretu „Ne temere". (Z powodu książki ks. prof. Maściucha). *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 nr 2-3.

27. Nowa kodyfikacja prawa kościelnego. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 541-552, 685-695.

28. Tłum.: Prawo zakonne. Przepisy kodeksu prawa kanonicznego. Kr. 1918 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 172, nlb. 3. Tłumaczenie wspólne z ks. W. SZMYDEM.

29. Nowe prawo kościelne a dawne. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 38-48.

30. Zarys procesu małżeńskiego. Kr. 1920 8° s. 19.

31. Constitutiones Congregationis Sororum BVM a Misericordia. 1923 8°.

32. Konstytucje Towarzystwa św. Michała. Miejsce Piastowe [1923] 16° s. 128.

33. Oprac.: Constitutiones Congregationis Sororum Minorum Immaculati Cordis Mariae III Ordinis S. Francisci. Częstochowa 1925 8° s. 59.

34. Oprac.: Konstytucje Zgromadzenia Polskiego SS. Urszulanek. Kr. 1926 8° s. 186.

35. Oprac.: Constitutiones Servularum BMV Immaculatae Conceptae. Premisliae 1926 8° s. 180.

36. Oprac.: Constitutiones Congregationis Polonicae Ancillarum Immaculatae Conceptionis BMV (in Pleszew). Miejsce Piastowe 1929 8° s. 105.

37. Konstytucje Sióstr Zgromadzenia NMP Miłosierdzia. W. 1930 8° s. 118.

38. Oprac.: Konstytucje Zgromadzenia Małych Sióstr Niepokalanego Serca Maryi. Częstochowa 1930 8° s. 107, III.

39. Oprac.: Constitutiones Fratrum Albertinorum Pauperibus inservientium III Ordinis S. P. Francisci. Cracoviae 1931 8° s. 122.

40. Oprac.: Konstytucje Zgromadzenia SS. Służebniczek Najśw. Maryi Panny Niepokalanie Poczętej. Stara Wieś 1931 8° s. III, 99.

41. Oprac.: Constitutiones Sodalitatis Ancillarum SS. Familia. Vilnae 1931 4° s. 22.

42. Konstytucje Towarzystwa Sióstr św. Michała Archanioła. Miejsce Piastowe b. r. 16° s. 99.

43. Oprac.: Konstytucje SS. Służebniczek Niep. Poczęcia Najśw. Marji Panny Pleszewskich. P. [1932] 16° s. 183.

44. Zürück zur kath. Kirche. Die Missionierung des Ostens. Gedenk-Ausgabe des Oberschlesichen Kurier. Königshütte 1932.

45. Rec.: F. BĄCZKOWICZ: Prawo kanoniczne. T. 1-2. Kr. 1932-1933. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 325-328; R. 51: 1934 t. 201 s. 461-463.

46. Zaręczyny. W: *Enc. kośc.* T. 33: 1933 s. 91-99.

47. Oprac.: Konstitutionen für die Frauen-Kongregation des III Ordens der Prämonstratenserinen. Marienbad 1933 8° s. 80.

48. Oprac.: Konstytucje Zgromadzenia zakonnego Córek Marji Niepokalanej III Zakonu św. Franciszka Serafickiego. W. 1934 8° s. 112.

49. Rec.: D. PRUMMER: Manuale iuris canonici. Friburgi 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 s. 241-242.

50. Mieszanie obrządków. Łacinnik czy Wschodniak? Powrót na łono Kościoła. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 387-391.

51. Arndt Augustyn (1851-1925). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 160.

52. Oprac.: Konstytucje Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. W. 1936 8° s. 119.

53. Oprac.: Constitutiones Instituti Parvarum Sororum Immaculati Cordis Mariae a III Ordinis S. Francisci. Częstochowa [1936] 8° s. 48.

54. Oprac.: Constitutiones Congregationis S. Michaelis Archangeli. Miejsce Piastowe 1936 8° s. 132.

55. Zbieranie jałmużn przez osoby zakonne. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 279-287.

56. Oprac.: Constitutiones Instituti Servularum BMV Immaculate Conceptae. Stara Wieś 1937 8° s. 84.

57. Rec.: S. BISKUPSKI: Obrońca węzła w kanonicznym procesie małżeńskim. Łódź 1937. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 411-414.

58. Rekolekcje przed profesją zakonną. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 478-480.

59. Upoważnienie zakonników do słuchania spowiedzi wiernych w swoim rozwoju historycznym. W: *Pamiętnik 8 zjazdu w Częstochowie 15-17 IV 1936.* Kr. 1937 s. 206-220.

60. Kilka zagadnień z zakonnego prawa majątkowego. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 161-170.

61. Wizytacja zakonników wyjętych przez biskupa. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 377-388.

62. Oprac.: Constitutiones Gongregationis Sororum Expiatricum a SSmo Vultu Domini. W. 1939 8° s. 101.

63. Oprac.: Konstytucje Zgrom. SS. Misjonarek św. O. Benedykta. Łuck 1939 8° s. 79.

64. Prawny stosunek zakonników do biskupów w rozwoju dziejowym. W: *Księga pamiątkowa ku czci J. E. Ks. Bpa Mariana Fulmana.* Lubl. 1939 8° s. 26.

II.

ŻUROWSKI M.: Jan Roth, profesor-kanonista. W. 1971. Studia prawno-historyczne, tamże literatura. — Ponadto: ŻUROWSKI M.: Profesor [O. Jan Roth]. W: *50 lat Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego (1926-1976).* Rzym 1976 s. 165-180; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 5. W. 1981 s. 90; ŻUROWSKI M.: Roth Jan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 139-142.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rozwadowski Aleksander (1883-1946), jezuita, profesor Papieskiego Instytutu Orientalnego w Rzymie, tomista.

Urodził się 25 III 1883 r. Połoczycach, pow. słuckim, był synem Jana

i Elżbiety Jaczewskiej. Ochrzczony w prawosławiu, ukończył Gimnazjum w Mińsku i Petersburgu, a następnie rozpoczął studia na Wydziale Matematycznym Uniw. w Petersburgu. W 1903 r. przeszedł na katolicyzm i rozpoczął jako wolny słuchacz studia teologiczne w Uniw. Jagiellońskim. Dnia 21 V 1904 wstąpił do zakonu jezuitów. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1904-1906), studia filozoficzne odbył na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1906-1909), a teologiczne w Krakowie (1909-1913), gdzie też przyjął święcenia kapłańskie 30 VI 1912 r. Na wydziale filozoficznym jezuitów w Nowym Sączu wykładał logikę i metafizykę (1914-1916, 1917-1918), historię filozofii (1916-1917, 1921-1923) oraz etykę i socjologię (1918-1919). Z powodu słabego zdrowia odbywał kurację na Sycylii (1919-1920, 1924-1928), a zostawszy na stałe we Włoszech uczył filozofii w Seminarium Duchownym w Cagliari na Sardynii (1929-1930), filozofii i języka rosyjskiego w Papieskim Instytucie Orientalnym (1930-1934), a od 1934 r. przebywał stale w Genui, a w l. 1940-1943 na przemian w Genui i San Remo. Zmarł w Genui 4 VIII 1946 r.

I.

1. De supernaturali cognitione Dei qua primus homo iuxta S. Thomam praeditus erat. *Gregorianum.* Vol. 6: 1925 s. 19-40.

2. De perceptione substantiae et de eius habitudine ad accidentia. *Gregorianum.* Vol. 7: 1926 s. 73-96.

3. De problemate criteriologico. *Gregorianum.* Vol. 8: 1927 s. 55-75, 424-452.

4. Distincto potentiarum a substantia, secundum doctrinam sancti Thomae. *Gregorianum.* Vol. 16: 1935 s. 272-281.

5. Życie wewnętrzne według nauki i życia św. Magdaleny Zofii Barat. Skrócone i opracowane z rękopisu ks. A. ROZWADOWSKIEGO. P. 1935. Nakł. Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej 16° s. 193, nlb. 3. Pietas Catholica nr 2.

6. De optimismo universali secundum S. Thomam. *Gregorianum.* Vol. 17: 1936 s. 254-264.

7. Tajemnica zła. (Według nauki św. Augustyna i św. Tomasza). *Szk. Chryst.* R. 7: 1936 t. 12 s. 321-331.

8. Apostolstwo według nauki św. Tomasza i OO. Kościoła. *Szk. Chryst.* R. 8: 1937 t. 14 s. 377-395. — Toż w osob. odb. Lw. 1937. Wydaw. OO. Dominikanów 16° s. 19.

9. De fundamento metaphisico nostrae cognitionis universalis secundum S. Thomam. *Divus Thomas.* R. 40: 1937 s. 255-266. — Toż w: *Acta secundi Congressus Thomisticae Internationalis,* s. 103-112.

10. De argumento ontologico sec. doctrinam thomisticam. W: *Acta Pontificiae Acad. Romanae S. Thomae Aquinatis et Religionis catholicae.* Vol. 4: 1938 s. 133-143.

11. „Ćwiczenia duchowne" św. Ignacego a mistyka. *Myśl. Rekol.* R. 2: 1938 s. 105-123.

12. Analysis conceptus esse secundum doctrinam thomisticam. W: *Miscellanea philosophica R. P. Josepho Gredt OSB completis 75 annis oblata. Studia Anselmiana.* Vol. 7/8 Romae 1938 s. 203-210.

13. De principio causalitatis secundum doctrinam S. Thomae. W: *Acta Academiae Romanae S. Thomae Aquinatis et Religionis Catholicae.* Nova series. Vol. 5: 1938 [Taurini 1939] s. 136-152.

14. De motus localis causa proxima secundum principia S. Thomae. *Divus Thomas.* Vol. 42: 1939 s. 104-113.

15. Nauka św. Tomasza o apostolstwie i odpowiedź na niektóre trudności. *Szkoła Chryst.* R. 10: 1939 t. 18 s. 70-88. — Toż w osob. odb. Lw. 1939 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 19.

16. Akt i potencja w filozofii św. Tomasza z Akwinu. *Pol. Prz. Tomist.* 1939 s. 54-60, 115-133.

17. Rec.: C. BOYER: Cursus philosophiae ad usum seminariorum Romae 1938. *Pol. Prz. Tomist.* 1939 s. 177-182.

18. Limitatio actus et potentiae in doctrina. S. Thomae. W: *Acta Pontificiae Academiae Romanae S. Thomae et Religionis Catholicae.* Nova series. Vol. 6: 1940 s. 87-102.

19. De cognitione sensuum exteriorum secundum principia S. Thomae. W: *Acta Pontificiae Academiae Romanae S. Thomae et Religionis Catholicae.* Nova series. Vol. 6: 1940 s. 155-175.

20. De optimismo individuali secundum principia S. Thomae. W: *Acta Pontificiae Academiae Romanae S. Thomae et Religionis Catholicae.* Nova series. Vol. 7: 1941 s. 173-193.

21. De duplici limitatione actus in doctrina S. Thomae. W: *Acta Pontificiae Academiae Romanae S. Thomae et Religionis*

Catholicae. Nova series. Vol. 8: 1943 s. 209-236.

22. Tłum i przedmowa: P. JAEGHER: Jedno z Jezusem. P. 1950 Księg. św. Wojciecha 16° s. XXI, 143, nlb. 3.

II.

GALIS A.: Aleksander Rozwadowski — „mistyk petersburski". W: GALIS A.: Osiemnaście dni Aleksandra Błoka w Warszawie. W. 1976 s. 78-94. — ATJKr.: Catalogus Provinciae Galicianae SJ, 1905-1918, Catalogus Provinciae Poloniae SJ, 1919-1926, Catalogus Provinciae Poloniae Maioris et Masoviae SJ, 1927-1939.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rożyński Franciszek (1876-1939), biblista.

Urodził się 7 VIII 1876 r. w Wielkich Walichnowach pod Pelplinem; rodzicami jego byli Franciszek, nauczyciel oraz Maria Ewert. Uczęszczał do Collegium Marianum w Pelplinie, później do gimnazjum w Chełmnie. Po egzaminie dojrzałości (1896) studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie otrzymał 1 IV 1900 r. święcenia kapłańskie. Kontynuował studia na uniwersytetach w Monasterze i Wrocławiu; złożył egzamin uprawniający do nauczania w szkolnictwie średnim oraz uzyskał doktorat (1910). Został wikarym w Gdańsku i nauczycielem w Collegium Marianum (1905-1910), a w l. 1910-1939 długoletnim wykładowcą egzegezy Pisma św. i języka hebrajskiego w Seminarium Duchownym w Pelplinie. Jako radca konsystorza opracował „Zbiór ustaw diecezji chełmińskiej" (1928), który został wydany w związku z mającym odbyć się Synodem diecezjalnym. Jego dziełem jest także statut kapitulny oraz regulamin Seminarium Duchownego. Przez szereg lat był wicerektorem a w czasie od 1932 do 1935 rektorem Seminarium. Pełnił także obowiązki w Biskupim Sądzie Duchownym jako obrońca węzła małżeńskiego, oraz był egzaminatorem synodalnym. Bp St. W. Okoniewski powołał go w skład kapituły katedralnej chełmińskiej (1932) a Ojciec św. mianował go prałatem domowym. Aresztowany przez Niemców 20 października 1939 r. zginął tego samego dnia śmiercią męczeńską w Tczewie na terenie koszar.

I.

1. Die Leichenreden des hl. Ambrosius, insbesondere auf ihr Verhältnis zu der antiken Rethorik und den antiken Trostschriften untersucht. Inaugural-Dissertation. Wr. 1910 Buchdruck. Schlesischen Volkszeitung 8° s. 121.

2. Zbiór ustaw diecezji chełmińskiej na tle kodeksu prawa kanonicznego. Drukowano jako manuskrypt. Pelplin 1928 8° s. 146.

3. Praktyczny wykład Psalmów 47, 67 i 103. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 6 s. 360-367; nr 7 s. 401-417; nr 8 s. 476-490.

4. Powróćmy do pierwotnej idei Wielkiego Postu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 2 s. 99-105.

5. Treny Jeremiasz w Triduum Sacrum. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 4 s. 266-294.

6. Statuta Seminarii Clericorum. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 1 s. 1-29.

7. Dla łacińskich zapisków w księgach metrycznych. Dod. do *Mies. Diec. Chełm.* 1933 nr 9/10. Pelplin 1933 Druk. i Księg. 8° s. 8.

8. Co uczynili ostatni papieże dla studium biblijnego? *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 4 s. 350-362.

9. Pokłosie ze studiów nad Apokalipsą. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa dra Stanisława W. Okoniewskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie*. Pelplin 1936 s. 28-49. — Odb. Pelplin 1936 Nakł. Sem. Duch. 8° s. 24.

10. Modlitwa Pana Jezusa. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 10 s. 713-722.

II.

ŁOZA St.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 633-634; [MANTHEY F.]: „Qui nos praecesserunt cum signo fidei". Rzecz o profesorach Seminarium Duchownego w Pelplinie, pomordowanych, poległych i zmarłych w związku z wojną 1939-1945. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 2 s. 162-164; LIEDTKE A.: Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny. Środowisko pelplińskie. *Aten. Kapł.* T. 47: 1947 nr 2 s. 217; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium

Duchownego w Peplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 379; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 219; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 103.

Ks. Henryk Mross

Ruchniewicz Hugon (1902-1939), popularyzator teologii.

Urodził się 12 II 1902 r. w Paczewie k. Kartuz; rodzicami jego byli Rudolf, nauczyciel i Otylia Quass. Nauki gimnazjalne odbywał w Collegium Marianum w Pelplinie i Wejherowie, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości (1921). Po rocznym pobycie w Seminarium Duchownym w Pelplinie, kontynuował studia teologiczne w Rzymie (1922-1926). Święcenia kapłańskie przyjął 1 XI 1925 r. w Rzymie; doktorat teologii uzyskał na Angelicum po napisaniu dysertacji „De intentione ministri" (1926). Po powrocie do diecezji pracował w duszpasterstwie jako wikary w Papowie Tor., Łęgu, następnie przy katedrze w Pelplinie i uczył w Collegium Marianum języka łacińskiego. W latach 1930-1935 był ojcem duchownym w Seminarium Duchownym, skąd jako radca duchowny ad honores odszedł do Kościerzyny, gdzie został proboszczem (1935-39) i dziekanem (1937-39). W jesieni 1939 r. podzielił los wielu kapłanów diecezji chełmińskiej: aresztowany przez Niemców, więziony w Kościerzynie, zginął śmiercią męczeńską w październiku 1939 r. Miejsce jego śmierci nie jest znane.

I.

1. Palingeneza w świetle rozumu i wiary. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 5 s. 303-320.

2. Święty nowoczesny. Żywot świątobliwego Contarda Ferriniego. Pelplin 1930 Druk. i nakł. Księg. Sp. z o. o. 16° s. 16.

3. Obraz kapłana według listów pasterskich św. Pawła. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 9 s. 646-651.

4. Około 20 recenzji w *Mies. Diec. Chełm.*

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 100, 111; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej (1 IX 1939 — 1 III 1946). W. 1947 s. 233; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 381; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 219; 100 lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Rzym 1966 s. 78; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 103.

Ks. Henryk Mross

Ruciński-Nagórny (Ogończyk) Franciszek Ksawery (1877-1946), historyk sztuki.

Urodził się 18 XII 1877 w Poznaniu, był synem urzędnika konsystorialnego Kaliksta i Anny z Trąmpczyńskich. Od 1929 r., po uzyskaniu orzeczenia sądowego, posługiwał się nazwiskiem Ruciński-Nagórny. Gimnazjum rozpoczął w Poznaniu, a ukończył maturą 7 IX 1900 r. w Friedebergu (Nowa Marchia). Studia podjął na wydziale filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie, lecz już po pierwszym semestrze zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 17 XII 1904 i został mansjonarzem i wikariuszem przy kościele parafialnym św. Trójcy w Gnieźnie. Przeniesiony 1 X 1906 r. do Poznania, był najpierw wikariuszem przy kościele parafialnym św. Marcina, następnie od 14 I 1911 r. penitencjarzem przy katedrze i krótki czas administratorem parafii archikatedralnej, pełnił też obowiązki dyrektora Arcybrac-

twa Matek Chrześcijańskich. W tym okresie wydawał i redagował tygodnik parafialny archikatedry, w którym bez podpisu umieszczał artykuły z historii kościoła katedralnego, z dziejów biskupów poznańskich i powszechnych dziejów Kościoła katolickiego. Mianowany 15 V 1918 r. proboszczem parafii Najśw. Serca P. J. i św. Floriana na Jeżycach w Poznaniu, pełnił dodatkowo funkcję sędziego prosynodalnego. W 1921 r. przeszedł do pracy w Konsystorzu Arcybiskupim i Ordynariacie jako radca, obdarzony godnością kanonika katedralnego. W kapitule pełnił obowiązki jej sekretarza. Kard. A. Hlond powołał go 1928 do Consilium a vigilantia i na wizytatora domów zakonnych żeńskich, 9 XI 1929 r. mianował go członkiem Komisji mieszanej dla ochrony zabytków sztuki i kultury w archidiecezji poznańskiej. W imieniu kapituły jako prefectus fabricae zajmował się upiększeniem katedry. Posunięty 1930 r. na godność infułata kustosza, został 28 X 1938 r. mianowany infułatem dziekanem kapituły katedralnej poznańskiej. W imieniu arcybiskupa poznańskiego, jako jego delegat, przyczynił się do zorganizowania i rozwoju Katolickiego Instytutu Wychowawczego. Po wybuchu drugiej wojny światowej aresztowany przez niemiecką policję 9 XI 1939 r. następnie osadzony w obozie przejściowym w Kazimierzu Biskupim, zdołał uzyskać pozwolenie na wyjazd do Generalnej Guberni i przebywał na Podhalu. Po wojnie powrócił do Poznania, zajął się duszpasterstwem w parafii archikatedralnej, lecz zmarł już 17 VII 1946 r.

Jako penitencjarz katedralny pisał dużo artykułów historycznych popularyzujących wiedzę o dziejach Kościoła lokalnego i powszechnego. Jako proboszcz jeżycki redagował i wydawał tygodnik parafialny, w którym umieszczał własne homilie niedzielne, krótkie żywoty polskich świętych i opis podróży do Ziemi świętej. Swoją wiedzę z dziedziny historii sztuki wykorzystał do napisania dobrego przewodnika po katedrze poznańskiej i kilku artykułów problemowych.

I.

1. Kościół katedralny pod wezwaniem Św. Apostołów Piotra i Pawła w Poznaniu. Przewodnik dla zwiedzających. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 8, 255, nlb. 1.

2. Rec.: A. JOUGAN: Kancelaria parafialna czyli zbiór Przepisów Kościelnych i Państwowych dla Urzędów Parafialnych z szczególnym uwzględnieniem ksiąg metrykalnych. Lw. 1912. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 8: 1912 s. 468-470; T. 9: 1913 s. 237-238; T. 10: 1913 s. 308-309.

3. Red. i wyd.: *Wiadomości Parafii Archikatedralnej*. Tygodnik. R. 1: 1914 — R. 5: 1918.

4. Red. i wyd.: *Wiadomości Parafii Świętego Floriana przy Kościele Serca Jezusa*. [Tygodnik]. R. 1: 1918 nr 1 — R. 3: 1920 nr 3.

5. Zgromadzenie Dobrego Pasterza. *Przew. Katol.* R. 24: 1918 nr 17 s. 134-136.

6. Rec.: „Ołtarze gotyckie" Dr Alfreda Brossiga. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 186-187.

7. Uwaga liturgiczna. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 154.

8. Perversitas huius saeculi. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 265 268.

9. Ostrożniej z hipotezami. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 325-327.

10. Głosy do „Róża do kożucha", czyli barok do gotyku. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 73-78.

11. Jeszcze jeden głos w sprawie budownictwa kościelnego. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 135-137.

12. Wnętrze kościoła. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 215-220.

13. Kapliczki i krzyże przydrożne. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 352-355.

14. Rec.: 1. Unia Żywego Różańca. Ks. Fr. NOWAKOWSKI. Str. 96. Włocławek 1931. 2. Żywy Różaniec. Ks. Fr. NOWAKOWSKI. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 329-330.

15. Książeczka jubileuszowa Jubileuszu Odkupienia 1934-1935. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 16° s. 78, nlb. 2.

16. W przełomowej chwili. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 nr 1 s. 58-60.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 21: 1906 s. 50; R. 26: 1911 s. 9; R. 27: 1912 s. 10; R. 28: 1913 s. 29; R. 33: 1918 s. 34, 45; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 35: 1920 s. 50; R. 36: 1921 s. 36; R. 43: 1928 s. 73, 82; R. 44: 1929 s. 119; R. 45: 1930 s. 134; R. 51: 1936 s. 361; R. 53: 1938 s. 443; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 12268.

Ks. Marian Banaszak

Rudnicki Ludwik (1877-1933), jezuita, popularyzator wiedzy o sztuce kościelnej.

Urodził się 23 VII 1877 r. w Mrzygłodzie w Małopolsce. Do zakonu wstąpił 30 VIII 1892 r. Filozofię studiował na Wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1897-1900), następnie uczył w Zakładzie Naukowo-Wychowawczym w Chyrowie (1900-1904). Teologię studiował w kolegium krakowskim (1904-1908), gdzie 24 III 1907 r. przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1910-1914 pracował w Krakowie jako redaktor „Posłańca Serca Jezusowego" i dyrektor Apostolstwa Modlitwy. W 1914 r. wstąpił do wojska jako kapelan i trwał na tym stanowisku do 1918 r. Po odzyskaniu niepodległości pracował w duszpasterstwie w Krakowie, Wilnie, Lwowie, Chyrowie, Warszawie, a od 1925 r. w Łodzi, gdzie wykładał również filozofię w Seminarium Duchownym. Zmarł w Łodzi 3 I 1933 r.

I.

1. Z problemów modernizmu. Idea Boga w teorii Le Roy'a. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 11-35, 353-371. — Toż w: *Szkice o moderniźmie.* Kr. 1911 s. 143-188.

2. Kurs instrukcyjny o sztuce kościelnej. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 342-353.

3. Płaskorzeźba Aleksandra Algardi w Muzeum Czartoryskich. Kr. 1910 Nakł. Akad. Um. 4° s. 6.

4. Estetyka T. Lippsa. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 174-189, 395-412; R. 28: 1911 t. 109 s. 71-84, 216-230, 350-370. — Toż w osob. odb. Kr. 1911. Nakł. Autora 8° s. 84.

5. Rec.: Dictionaire de théologie catholique. Fasc. 26-27. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 103-105.

6. Przeżycia estetyczne a moralność. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 151-167, 361-374; t. 112 s. 66-82.

7. Rec.: Dictionaire Apologétique de la Foi catholique. Paris 1910. *Prz. Powsz.* R. 29: 1911 t. 111 s. 255-258.

8. Rec.: M. KUNZLE: Ethik und Aesthetik. Freiburg 1910. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 95-97.

9. Z powodu I wystawy współczesnej sztuki kościelnej w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 225-241.

10. Kim był Skarga i dlaczego czcimy jego pamięć? Kr. [1912] Druk. E. Koziańskiego 16° s. 8.

11. Rec.: J. BRAUN: Die Kirchenbauten der deutschen Jesuiten. Freiburg 1908. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 259-261.

12. Czy należysz do Apostolstwa Modlitwy? Kr. 1913 Druk. Czasu 16° s. 4.

13. Kongres w Metzu. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 1-11.

14. Na półwiecze kapłaństwa ks. biskupa Pelczara. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 123 s. 1*-4*.

15. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Stary Gdańsk i historia jego sztuki. Wieliczka 1913. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 408-411.

16. Nabożeństwo żołnierza podczas wojny. Kr. 1915 Druk. Czasu 16° s. 63 [wyd. 1-5]. — Toż. Kr. 1916 Druk. Czasu 16° s. 63 [wyd. 6-8]. — Toż. Kr. 1917 Druk. Czasu 16° s. 63 [wyd. 9-10].

17. Obecna i przyszła praca w Łodzi. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 281-286.

18. Redagował dział: Sprawy Kościoła w *Przeglądzie Powszechnym.* R. 30: 1913 — R. 31: 1914.

II.

Ostatnie chwile i budująca śmierć śp. O. Ludwika Rudnickiego. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 343-345; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 188, 441. — ATJKr., Catalogus provinciae Galicianae SJ ineunte anno 1893 [...ineunte anno 1918]; Catalogus provinciae Poloniae SJ in annum 1919 [...in annum 1926].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Ruszczyński Franciszek Ksawery (1874-1961), katecheta.

Kapłan archidiecezji poznańskiej, urodził się 1 XII 1874 r. w Śremie, był synem urzędnika miejskiego Franciszka i Marianny z Wilmanowi-

czów. Gimnazjum rozpoczął w rodzinnym mieście, a ukończył w Demminie na Pomorzu maturą 25 IX 1895 r. Natychmiast zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu, lecz nie przyjęto go na rozpoczęty już semestr, a dopiero na następny, po Wielkanocy 1896 r., w międzyczasie więc objął posadę prywatnego nauczyciela w Psarskiem pod Śremem. Święcenia kapłańskie otrzymał 12 XI 1899 r. w Gnieźnie i został powołany tamże na wikariusza przy kościele św. Trójcy. Przeniesiony 1 IX 1900 r. na wikariat w Kotłowie, pracował tam trzy lata, będąc przez ostatnie pół roku administratorem parafii. Od 1 I 1904 r. był administratorem parafii w Słaboszewie, lecz już 7 IV 1906 r. przeszedł na probostwo w Mikstacie. Na wszystkich placówkach duszpasterskich zajmował się także działalnością społeczno-narodową, w Mikstacie jednak wystąpił tak ostro przeciw akcji germanizacyjnej w szkołach, że został skazany na wysoką grzywnę przez sąd w Ostrowie i Lipsku. Obdarzony 1 IV 1920 r. beneficjum parafialnym w Czempiniu, działał w tej parafii do końca swego długiego życia, pełniąc od 1923 r. również obowiązki dziekana kościańskiego. Podczas drugiej wojny światowej aresztowany przez policję niemiecką, został 16 II 1940 r. osadzony w obozie przejściowym w Lubiniu, skąd udało mu się wyjechać do Krakowa. Pozostał tam do końca wojny, pomagając w duszpasterstwie. Do Czempinia powrócił 17 III 1945 r. i na nowo podjął obowiązki proboszcza i dziekana. Abp W. Dymek obdarzył go 8 V 1946 r. godnością honorowego radcy duchownego, a abp A. Baraniak 24 V 1959 r. zamianował go honorowym kanonikiem kapituły katedralnej poznańskiej. W 85 roku życia zrezygnował z beneficjum proboszczowskiego, 1 X 1959 przeszedł na emeryturę, lecz nadal udzielał się w pracy duszpasterskiej. Zmarł w Czempiniu 28 I 1961 r.

Ks. Ruszczyński był typem kapłana duszpasterza i społecznika, który dla celów duszpasterskich zajmował się pisaniem, korzystając z gruntownej wiedzy i bogatego doświadczenia. Jego historia Czempinia ukazuje przede wszystkim kościelne dzieje tego miasteczka.

I.

1. Historia Czempinia. P. 1923 Nakł. autora, Druk. Dz. Pozn. 8° s. 85, nlb. 2, ilustr.

2. Odwiedzenie Pana Jezusa w Najśw. Sakramencie na każdy dzień tygodnia według św. Alfonsa Ligurego. Kościan 1928 Druk. Spółkowa 8° s. 32.

3. Moje nabożeństwo. (Modlitewnik). Wyd. 1. Czempiń 1932 Nakł. autora 16° s. 298. — Toż. Wyd. 2. Czempiń 1937 Nakł. autora 16° s. 296, nlb. 2. — Toż. Wyd. 3. Kościan 1946 Druk. Polska 16° s. 226.

4. Lekcje przygotowawcze do pierwszej spowiedzi św. Czempiń 1933 Druk. Spółkowa Kościan 8° s. VII, 85, nlb. 1.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 21: 1906 s. 18, 41; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 35: 1920 s. 20, 25; SIKORSKI B., *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 12: 1961 s. 211-215.

Ks. Marian Banaszak

Rutkowski Franciszek (1885-1944), tajny szambelan papieski, historyk.

Urodził się w 1885 r. w powiecie białostockim. Ukończył Seminarium Duchowne oraz Akademię Duchowną w Petersburgu ze stopniem kandydata teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1910 r. Pracował na różnych placówkach w archidiecezji mohylewskiej. Po powrocie do Polski pracował w diecezji pińskiej, m. in. w Kobryniu jako wikariusz. Stąd w 1930 r. przeszedł do pracy w kancelarii Episkopatu Polski w Warszawie. W ostatnich latach przed wojną był dyrektorem tejże kancelarii. Zginął w sierpniu 1944 r. podczas powstania warszawskiego.

I.

1. Ksiądz Wincenty Kluczyński, arcybp metropolita mohylewski, administrator diecezji mińskiej 1847-1917. (Kilka rysów i wspomnień). P. 1929 8° s. 73.

2. Arcybiskup Jan Cieplak (1857-1926). Szkic biograficzny. W. 1934 2° s. 414.

3. Niechwalebne usiłowania. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 248-249.

4. Biskup Antoni Malecki (1861-1935). W. 1936 8° s. 135.

5. Rec.: A. MACHAWKA, K. WILK, C. WILCZYŃSKI: Gwiazdy Katolickiej Polski. Żywoty wielkich sług Bożych. T. 1-2. Mikołów 1938. *Mies. Katech. Wychow.* R. 1939 s. 178-188.

II.

Schemat. Diec. Pińskiej za lata 1926-1930; CULLAGH F.: Prześladowanie chrześcijaństwa przez bolszewizm rosyjski. Kr. 1924 [passim]; Męczeńskie dzieje archidiecezji warszawskiej. Oprac. Z. OLSZAMOWSKA-SKOWROŃSKA. W. 1948 s. 12; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 12.

Ks. Tadeusz Krahel

Rybus Henryk (1907-1974), kanonik hon. kapituły łódzkiej, profesor nadzw. Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, historyk Kościoła.

Urodził się 3 VIII 1907 r. w Dąbrowie Górniczej, gdzie jego ojciec Roch był nauczycielem. W latach 1919-1927 uczęszczał do Gimnazjum Humanistycznego w Łodzi, uzyskując świadectwo dojrzałości. W tymże roku został przyjęty do łódzkiego Seminarium Duchownego i w 1931 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Jeszcze jako kleryk został skierowany w 1930 r. na studia historii Kościoła na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego, które ukończył w 1934 r. stopniem magistra teologii. Doktorat teologii w zakresie historii Kościoła uzyskał na tymże Wydziale w 1935 r. Podczas studiów uczęszczał na ćwiczenia w archiwistyki w Archiwum Głównym Akt Dawnych. W 1949 r. uzyskał stopień magistra filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniw. Warszawskiego, częściowo na podstawie zaliczenia egzaminów z historii Kościoła na Wydziale Teologicznym.

W latach 1934-1936 był Rybus katechetą w dwóch kolejno gimnazjach w Łodzi, następnie w latach 1936-1942 pełnił obowiązki wikariusza w łódzkiej parafii katedralnej, pomagając równocześnie w pracy nad organizowaniem łódzkiego Muzeum Diecezjalnego, z którego w 1938 r. doprowadził do wyodrębnienia Archiwum Diecezjalnego. Lata 1942-1945 spędził w Warszawie, pomagając w duszpasterstwie w parafii św. Trójcy na Solcu. W latach 1945—1962 był proboszczem kolejno w Bełchatowie (1945-1947), w Łodzi w parafii Opatrzności Bożej (1947-1951) i tamże w parafii M. B. Zwycięskiej (1951-1962). W 1949 r. został odznaczony godnością kanonika hon. kapituły łódzkiej. Przez szereg lat był członkiem Komisji Konserwatorsko-Budowlanej i cenzorem pism treści religijnej w kurii biskupiej w Łodzi.

W 1948 r. powołano Rybusa na wykładowcę historii Kościoła w łódzkim Seminarium Duchownym, na którym to stanowisku pozostawał do 1968 r. Uczył także w tymże Seminarium historii sztuki kościelnej. W 1964 r. objął posadę adiunkta na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie i w tymże roku habilitował się w zakresie historii Kościoła powszechnego. Dnia 31 V 1966 r. został mianowany docentem i kierownikiem katedry Historii Kościoła Powszechnego, a 4 I 1973 r. profesorem nadzw. Od 1968 r. do śmierci był redaktorem pół-

rocznika „Studia Theologica Varsaviensia". Zmarł 13 VII 1974 r. we Wiedniu, dokąd wyjechał 22 VI tegoż roku. Pochowany został 23 VII w Łodzi na cmentarzu przy ul. Ogrodowej.

I.

1. Kolegiata w Pułtusku i jej kapituła. Łódź 1933 8° s. 64.

2. Królewicz kardynał Fryderyk Jagiellończyk jako biskup krakowski i arcybiskup gnieźnieński. W. 1935 8° s. 242. Studia Historico-Ecclesiastica. Nr 2.

3. Statut i regulamin Muzeum Diecezjalnego w Łodzi. Łódź 1937 8° s. 3, nlb. 1.

4. Rec.: J. POPLATEK: Błogosławiony Andrzej Bobola. Kr. 1936 *Kur. Warsz.* R. 1937 nr 163.

5. Rec.: W. KWIATKOWSKI: Kwestia prymasostwa polskiego pod koniec XVIII wieku. W. 1934. *Prz. Powsz.* R. 44: 1937 t. 214 s. 387-389.

6. Rec.: J. NOWACKI: De archiepiscopali dignitate et praerogativa primatiali. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 z. 3/4 s. 617-700. *Rocz. Hist.* R. 14: 1938 z. 1 s. 152-160.

7. Rec.: M. WALICKI: Kolegiata w Tumie. Łódź 1938. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 18: 1938 s. 43-48.

8. Archiwum kościoła w Łasku. *Aten. Kapł.* R. 25: 1939 t. 43 s. 1-19.

9. Widawskie archiwum kościelne. Prace i materiały Archiwum Diecezjalnego w Łodzi. T. 1 z. 1. Łódź 1939 s. 48.

10. Biblioteka kolegiaty łaskiej. Prace i materiały Archiwum Diecezjalnego w Łodzi. T. 1 z. 2. Łódź 1939 8° s. 27.

11. Zapiski z najdawniejszej księgi zmarłych kolegiaty łaskiej. *Mies. Herald.* R. 18: 1939 z. 4 s. 163-172.

12. Sprawozdanie z działalności Muzeum Diecezjalnego w Łodzi za lata 1937-1938. Łódź 1939 8° s. 5, nlb. 1.

13. Rec.: H. KULBAT: Azyl w rozwoju historycznym. Łomża 1938. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 19: 1939 s. 149-153, 249-250.

14. Rec.: F. SEPPELT, K. LÖFFLER: Dzieje papieży. P. 1936. *Aten. Kapł.* R. 25: 1939 t. 43 s. 217-219.

15. Fryderyk Jagiellończyk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 167-169.

16. Ks. Henryk Folwarski. Życie i działalność naukowa. *Słowo Powsz.* R. 1948 nr 318. — Toż rozszerz. w: *Wiad. Diec. Łódz.* R. 29: 1949 s. 26-29.

17. Dwa źródła do historii Macieja Drzewickiego. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 3: 1957 nr 2 s. 321-370.

18. Kilka uwag o zniszczonych aktach arcybiskupów gnieźnieńskich i o nieznanym życiorysie Piotra Gamrata. *Arch. Bibl. Muz.* T. 2: 1961 z. 1/2 s. 303-316.

19. Wyd.: Regesty wybranych zapisek z akt działalności arcybiskupów gnieźnieńskich. *Arch. Bibl. Muz.* T. 3: 1961 s. 111-404; T. 6: 1963 s. 313-341.

20. Prymas Maciej Drzewicki. Zarys biografii 1467-1535. *Stud. Theol. Vars.* R. 2: 1964 nr 1 s. 80-308.

21. Problem tolerancji religijnej w Polsce w pierwszym okresie reformacji za Zygmunta Starego. *Stud. Theol. Vars.* R. 4: 1966 nr 2 s. 73-99.

22. Rec.: R. GUSTAW: Rozwój pojęcia historii Kościoła od I do XVIII wieku. P. 1965. *Stud. Theol. Vars.* R. 4: 1966 nr 2 s. 406-410.

23. Rec.: J. KOREWA: Z dziejów Diecezji Warmińskiej w XVI w. Geneza braniewskiego Hozjanum. Przyczynek do dziejów zespolenia Warmii z Rzeczpospolitą (1548-1564). P. 1968. *Stud. Theol. Vars.* R. 4: 1966 nr 2 s. 418-420.

24. Prymas Maciej Drzewicki. Działalność kościelna w Diecezji Przemyskiej. W. 1968. Akad. Teol. Katol. 8° s. 260.

25. Rec.: *Révue d'Histoire Ecclesiastique.* R. 61: 1966. *Stud. Theol. Vars.* R. 6: 1968 nr 2 s. 391-408.

26. Działalność synodalna biskupa Macieja Drzewickiego w Diecezji Włocławskiej (1514-1531). *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 1 s. 133-171.

27. Zbiór materiałów do dziejów opactwa kanoników regularnych w Czerwińsku. *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 2 s. 261-269.

28. Rec.: J. WYSOCKI: Józef Ignacy Rybiński jako biskup włocławski i pomorski 1777-1806. Zarys biograficzny na tle rządów diecezją. Rzym 1967. *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 1 s. 339-344.

29. Rec.: Studia Historyczne. T. 1-2. Pod red. ks. M. ŻYWCZYŃSKIEGO i ks. Z. ZIELIŃSKIEGO. Lubl. 1968. *Collect. Theol.* R. 29: 1969 z. 2 s. 197-201.

30. Red.: *Studia Theologica Varsaviensia.* R. 7: 1969 nr 2 — R. 12: 1974 nr 2. Nazwisko Rybusa jako redaktora wymieniono już w nr. 1 R. 7: 1969, lecz tom ten zredagował ks. H. E. WYCZAWSKI.

31. Kolegiata w Kruszwicy w latach 1514-1531. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 2 s. 119-157.

32. Św. Kazimierz. W: *Hagiografia pol.* T. 1. P. 1971 s. 738-747.

33. Stosunek duchowieństwa Diecezji Włocławskiej do obciążeń na rzecz pań-

stwa w latach 1514-1531. *Stud. Theol. Vars.* R. 11: 1973 nr 1 s. 187-198.

34. Red.: Studia z historii Kościoła w Polsce. T. 2. W. 1973 oraz przedmowa.

35. Malinowski Ryszard. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 359.

36. Artykuły w: *Enc. katol.*: Aleksander Jagiellończyk (t. 1 kol. 331-332); Anastazy II św. (t. 1 kol. 516-517); Andrzej z Kokorzyna (t. 1 kol. 540-541); Anna Jagiellonka (t. 1 kol. 628); Augsburskie Interim (t. 1 kol. 1065); Barbara Jagiellonka (t. 2 kol. 20); Bona królowa (t. 2 kol. 777).

II.

W[IKTOROWSKI] J.: Wspomnienia pośmiertne. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 48: 1974 nr 11 o ks. Rybusie s. 262-263; WYCZAWSKI H. E.: Ks. Prof. dr Henryk Rybus (1907-1974). *Studia Theol. Vars.* R. 13: 1975 nr 2 s. 5-10; TENŻE: Historia Kościoła. W: [Dwadzieścia] *XX lat Akademii Teologii Katolickiej.* W. 1976 s. 131, 133-134, 140-142. — Schemat. Diec. Łódzkiej na lata 1928-1963. — Teczka akt personalnych w Rektoriacie ATK.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Rychlicki Józef (1880-1951), wykładowca Uniw. Jagiellońskiego, katecheta, redaktor.

Urodził się 2 XII 1880 r. w Bielczy k. Brzeska. Seminarium Duchowne ukończył w Krakowie i 26 VII 1909 r. przyjął święcenia kapłańskie. Teologię studiował na Uniw. Jagiellońskim oraz na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie (1904-1911). Obowiązki wikariusza pełnił w Krakowie na Podgórzu (1911-1912), u św. Mikołaja (1912-1914), u św. Anny (1914-1916) i Panny Marii (1916-1917). Od 1918 r. był katechetą w gimnazjach krakowskich, kilkanaście lat wykładał też katechetykę i pedagogikę na Wydziale Teologicznym UJ. Czynnym był w Stowarzyszeniu Księży Prefektów. Aresztowany 9 XI 1939 r. i więziony w Krakowie na Montelupich oraz w Wiśniczu, odzyskał wolność 22 VI 1940 r. Po zakończeniu wojny redagował „Miesięcznik Katechetyczny". Zmarł w Krakowie 18 IV 1951 r.

I.

1. Egzorta na otwarcie polskiej szkoły. *Spraw. Gimn. IV im. H. Sienkiewicza za rok 1919/1920.*

2. Egzorta na uroczystość poświęcenia sztandaru szkolnego. *Spraw. Gimn. IV im. H. Sienkiewicza za rok 1920/1921.*

3. List do redakcji. *Mies. Katech. Wychow.* R. 9: 1920 s. 53-54.

5. Egzorty do uczniów szkół średnich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 10: 1921 s. 242-246.

6. Egzorty a rekolekcje. *Mies. Katech. Wychow.* R. 11: 1922 s. 49-81.

7. Etyka niezależna. *Mies. Katech. Wychow.* R. 11: 1922 s. 177-186; z. 11-12 s. 6-15.

8. Współpraca proboszcza i prefekta nad wychowaniem młodzieży. *Mies. Katech. Wychow.* R. 13: 1924 s. 177-192.

9. Do wspólnej roboty. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 1-7.

10. „Świętości nie szargać — to boli". *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 249-255, 289-299.

11. Św. Stanisław Kostka. (Przez krzyż do zwycięstwa). *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 366-371.

12. Egzorta na Środę Popielcową. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 90-95.

13. Egzorta na rozpoczęcie roku szkolnego. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 316-321.

14. O nasze uprawnienia w szkole średniej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 73-83.

15. Praktyczne uwagi o spowiedzi szkolnej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 97-115.

16. Non scholae, sed vitae. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 282-287, 326-329, 481-494.

17. Egzorta o Komunii św. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 135-139.

18. Egzorta na uroczystość św. Stanisława Kostki. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 456-461.

19. Sąd ostateczny dniem triumfu dla Zbawiciela. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 461-465.

20. Na przyjęcie sodalisów [egzorta]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 465-468.

21. Dziesięciolecie zmartwychwstałej Ojczyzny. [Egzorta]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 505-509.

22. Ks. Prefekt a młodzież żydowska na terenie szkolnym. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 145-151, 193-199.

23. „Żniwo iście wielkie, ale robotników mało". *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 233-238.

24. O jednomyślność dla naszych po-

czynań. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 303-309.

25. Egzorta na II niedzielę po 3 Królach. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 33-38.

26. Egzorta na niedzielę przed rekolekcjami. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 113-117.

27. Egzorta. Nad mogiłą ucznia. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 175-178.

28. Egzorta na „Dzień Matki". *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 244-247.

29. Egzorta na zakończenie roku. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 248-253.

30. Egzorta na rozpoczęcie roku szkolnego. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 310-314.

31. Prefekt w stosunku do swoich współpracowników. W: *Księga pamiątkowa kursu katechetycznego.* Kr. 1929 s. 249-271.

32. Czytanie Pisma św. w szkole średniej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 19: 1930 s. 417-429, 483-491.

33. Bober Ludwik (1834-1891). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 148-149.

34. Poświęcenie sztandaru. *Mies. Katech. Wychow.* R. 26: 1937 s. 203-205.

35. Na dzień matki. [Kazanie]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 28: 1939 s. 215-218.

36. Liturgiczna służba Boża. Podręcznik dla młodzieży katolickiej. Kr. 1946 Księg. Krakowska 8° s. 128. — Toż. Wyd. 2-3. Kr. 1947 Księg. Krakowska 8° s. 128. — Toż. Wyd. 4-6. Kr. 1948 Księg. Krakowska 8° s. 128. — Toż. Wyd. 7. Kr. 1949 Księg. Krakowska 8° s. 132. Współpraca z E. Królem.

37. Liturgiczna służba Boża. Szkice lekcyjne dla uczących. Kr. 1946 Księg. Krakowska 8° s. 72. Współpraca z E. Królem.

38. Dogmatyka katolicka. P. — Kr. 1947 Księg. św. Wojciecha 8° s. 170. — Toż. Wyd. 2-3. Kr. 1948 8° s. 170. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1948 8° s. 158. — Toż. Wyd. 5. P. 1954 8° s. 150, nlb. 2. — Toż. Wyd. 6. P. 1956 8° s. 150. — Toż. Wyd. 7. P. 1957 8° s. 150. — Toż. Wyd. 8. P. 1958 8° s. 150. — Toż. Wyd. 9. P. 1959 8° s. 150. — Toż. Wyd. 10. P. 1960 16° s. 150. Z W. Kalinowskim.

39. Dzieci sekciarzy a nauka religii w szkole. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 s. 181-185.

40. Do walki z zarazą. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 s. 265-271.

41. Mój niedzielny mszalik. *Prz. Katech.* R. 31: 1948 s. 155-157.

42. Niepojęta zagadka. *Prz. Katech.* R. 31: 1948 s. 195-199.

43. *Zarys historii Kościoła katolickiego* dla wiernych. Kr. 1948 Wyd. Mariackie 8° s. 183.

44. Współpraca prefekta z rodzicami. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 585-598.

II.

Tyg. Powsz. R. 7: 1951 nr 20 s. 7 [nekrolog]; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa. Z. 3. W. 1978 s. 108. — Arch. Archidiec. Krak.: Pers. A 717.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Rychter Izydor → zob. **Richter** Izydor.

Rzewnicki Aleksander, krypt.: A-er (1858-1924), prałat papieski, popularyzator teologii.

Urodził się 25 V 1858 r. we wsi Panki w woj. piotrkowskim. Po ukończeniu gimnazjum w Płocku wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego i w 1879 r. przyjął święcenia kapłańskie. Był kolejno wikariuszem w Tłuchowie, Mławie, Lipnie, Żurominie. W latach 1888-1900 był proboszczem w Koziczynku, a 1900-1904 proboszczem i dziekanem w Ostrowii. Od 1904 do 1920 r. pracował w Kurii Diecezjalnej, gdzie pełnił obowiązki sędziego surogata. W 1907 r. odznaczony został godnością kanonika katedralnego, a w 1908 r. prałata domowego. Od 1920 r. ze względu na zły stan zdrowia przeszedł na emeryturę. Zmarł 12 III 1924 r. w Płocku i tam został pochowany.

I.

1. Ks. Aleksander Zaremba kanonik kat płocki, prałat papieski. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 3 s. 53-55.

2. Nowy „Klub". *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 269 s. 4.

3. Rec.: L. GOŚCICKI: Budowa świątyni. W. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 11 s. 328-329.

4. Z teologii ascetycznej. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 4 s. 104-109.

5. Sprawy o domniemanej śmierci małżonka. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 9 s. 234-235.

6. Taxa funeraria. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 10 s. 258-262.
7. O liturgice. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 12 s. 306-308; R. 13: 1918 nr 1 s. 20-24.

II.

Śp. ks. Aleksander Rzewnicki. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 3 s. 75-76.

Ks. Michał Grzybowski

Rzymełka (Rzymełko) Jan, krypt.: er, J. R., ks. J. R., xjr (1877-1960), redaktor, historyk Kościoła, działacz charytatywny i społeczny.

Urodził się 18 IX 1877 r. w miejscowości Józefowiec koło Chorzowa. Był synem górnika Jana i Antoniny z Wolfów. Uczył się w Chorzowie, a od 1891 r. w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. Maturę państwową jednak uzyskał dopiero w 1901 r. jako ekstern w Gimnazjum św. Anny. W 1893 r. wstąpił do misjonarzy, a śluby wieczyste złożył 22 IX 1895 r. Po ukończeniu filozofii i teologii przyjął 6 VII 1902 r. święcenia kapłańskie. W tym samym roku rozpoczął wyższe studia z zakresu historii i geografii na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego. Absolutorium uzyskał w 1906 r. Pracy dyplomowej nie napisał z powodu licznych zajęć. W tym czasie bowiem był kapelanem w zakładzie im. Helclów (1902-1904), uczył historii i geografii w Małym Seminarium misjonarskim (1902-1906), wykładał historię Kościoła w seminarium duchownym na Stradomiu (1904-1906), był dyrektorem Stowarzyszenia Dzieła św. Dziecięctwa P. Jezusa i redaktorem „Roczników", będących organem tego Stowarzyszenia (1903-1906). Ponadto od 1905 do 1911 r. redagował „Miłosierdzie Chrześcijańskie". Mówiąc o pracy redaktorskiej Rzymełki trzeba dodać, że w l. 1909-1919 redagował również „Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego a Paulo", a od 1937 r. do wybuchu II wojny światowej „Rocznik Parafii św. Krzyża w Warszawie".

Odrębną kartę w życiu Rzymełki stanowi jego działalność charytatywno-społeczna. Rozwijał ją szczególnie w l. 1906-1919 jako dyrektor zakładu im. Ks. Siemaszki dla biednych i opuszczonych chłopców w Krakowie. O zakład ten wykazał wiele troski, rozbudował go i utworzył w 1909 r. jego filię w Czernej koło Krakowa dla najmłodszych podopiecznych. W tym okresie działał również w Galicyjskim Towarzystwie Opieki nad Młodzieżą i był członkiem Towarzystwa Rady Opiekuńczej Krakowskiej, pełniąc w nim od 1907 r. funkcję sekretarza. W 1915 r. został sekretarzem Sekcji Sierocej przy Książęco-Biskupim Komitecie pomocy dla ofiar wojny i dyrektorem tymczasowego zakładu dla sierot w Krakowie, przeniesionego potem do willi misjonarskiej w Krzeszowicach. Na początku zaś 1919 r. został delegatem K. B. K. przy Rządowym Towarzystwie Opieki nad Młodzieżą (T. O. M.). W omawianym okresie Rzymełka pracował także jako katecheta w kilku krakowskich szkołach. I tak uczył religii w Liceum Żeńskim Kaplińskiej (1905-1919), w Gimnazjum Żeńskim im. Strażyńskiej (1908-1919), w zawodowej szkole rzeźników, masarzy i piekarzy (1909-1915), w miejskiej szkole dla dziewcząt (1916-1918), w szkole żeńskiej gospodarstwa domowego (1917-1919).

W 1919 r. Rzymełka zrezygnował z pracy w Zakładzie Ks. Siemaszki i z wszystkich innych dotychczasowych prac oraz funkcji, by objąć obowiązki nauczyciela w misjonarskim Małym Seminarium w Krakowie na Nowej Wsi, a zarazem wykładowcy historii Kościoła w Instytucie Teologicznym na Stradomiu. W gruncie rzeczy jednak zaabsorbowany był wówczas pracą w Towarzystwie Obrony Zachodnich Kresów Polski, do

którego należał od 1918 r., a którego prezesem został w rok później. Na stanowisku tym odegrał doniosłą rolę w czasie powstań śląskich i plebiscytu, działając u boku Korfantego. Pod koniec 1921 r. Rzymełka został wysłany przez władze zgromadzenia do Brazylii, gdzie objął urząd wicewizytatora polskich misjonarzy pracujących wśród tamtejszej Polonii. Jednocześnie rozwinął szeroką działalność kulturalno-oświatową, zakładając m. in. Związek „Oświata" w Kurytybie w 1922 r. Został też pierwszym jego prezesem. W 1929 r. powrócił do kraju i objął urząd superiora na Górze Zbawiciela w Wilnie. Pracując tam do 1936 r. był też dyrektorem Pań Miłosierdzia i uprawiał działalność społeczną. Jego nominacja na biskupa polowego W. P., którą wtedy miał otrzymać została wycofana na skutek sprzeciwu Piłsudskiego za krytyczny stosunek Rzymełki do przewrotu majowego. W czasach wileńskich podpisywał się niejednokrotnie jako Rzymełko i stąd czasami jego nazwisko występuje w tej właśnie formie. W l. 1936-1944 Rzymełka był superiorem parafii św. Krzyża w Warszawie. Na początku okupacji przebywał przejściowo w więzieniu na Pawiaku, a w 1944 r. dostał się tam ponownie. Następnie wywieziony został do obozu koncentracyjnego w Gross-Rosen, a stamtąd do Osterode i Bergen-Belsen, gdzie odzyskał wolność. Po rocznym pobycie w domu macierzystym swego zgromadzenia w Paryżu wrócił do Warszawy i jako rezydent pracował przy kościele św. Krzyża. Jeszcze przed wojną w 1938 r. mianowany został komisarzem arcybiskupim dla Sióstr Loretanek i zajmował to stanowisko do 1952 r., przyczyniając się do zorganizowania tego zgromadzenia. Zmarł w Warszawie 3 V 1960 r. i został pochowany w grobowcu misjonarskim na Powązkach. Za zasługi dla Śląska jedną z ulic w Katowicach nazwano jego imieniem.

I.

1. Red.: *Roczniki Dzieła św. Dziecięctwa P. Jezusa* 1903-1906.

2. J. E. X. Augustyn Bonetti, arcybiskup Palmiry, wikariusz patriarchalny i delegat Stolicy św. w Konstantynopolu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 10: 1904 s. 239-244.

3. Red.: *Miłosierdzie Chrześcijańskie* 1905-1911.

4. Związek Polskich Niewiast Katolickich. *Miłos. Chrześc.* R. 1: 1905 s. 38-39.

5. Założenia Konferencji św. Wincentego a Paulo w Ludwinowie pod Krakowem. *Miłos. Chrześc.* R. 1: 1905 s. 42-44.

6. Azja i Palestyna. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 77-87.

7. Neofici żydowscy u św. Krzyża w Warszawie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 112-117.

8. Śp. X. Alfons Favier. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 130-140.

9. Siostry Miłosierdzia w Galicji w czasach józefinizmu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 258-263; R. 12: 1906 s. 48-54, 116-199.

10. O siostrach miłosierdzia w szpitalach Królestwa Polskiego. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 12: 1906 s. 204-215.

11. Historia prowincji portugalskiej Zgromadzenia XX Misjonarzy. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 12: 1906 s. 225-231; R. 13: 1907 s. 18-23, 104-113; R. 14: 1908 s. 1-10, 116-129.

12. Kierownicy zakładów wychowawczych na Kongresie w Salzburgu. *Miłos. Chrześc.* R. 2: 1906 s. 124-129.

13. Chrześcijaństwo w Japonii. *Misje Katol.* R. 25: 1906 s. 14-18, 40-45, 63-67, 93-99.

14. Towarzystwo Pań Miłosierdzia w Galicji. Sprawozd[anie] ogólnie za rok 1906. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1907 s. 51-61.

15. Zakład im. ks. Siemaszki. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1907 s. 91-95.

16. Stan szpitalnictwa w Królestwie Polskim. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1907 s. 114-129.

17. Związek polsko-katolickich Towarzystw Dobroczynnych w Poznaniu. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1907 s. 141-143.

18. Założenie dwóch nowych Konferencji [św. Wincentego a Paulo]. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1907 s. 178-179.

19. Od redakcji. *Miłos. Chrześc.* R. 4: 1908 s. 3-4.

20. Z działalności Towarzystwa Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w roku 1906. *Miłos. Chrześc.* R. 4: 1908 s. 101-112.

21. Towarzystwo Pań Miłosierdzia w

Galicji. Sprawozdanie ogólne za rok 1907. *Miłos. Chrześc.* R. 4: 1908 s. 112-120.

22. Świadectwa podróżników o misjach i misjonarzach katolickich. *Rocz. Dzieła św. Dziecięctwa P. Jezusa.* R. 25: 1908 s. 17-23.

23. Zakład im. Ks. Siemaszki. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 171-176. — Toż w osob. odb. Kr. 1908 8° s. 6.

24. Red.: *Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego à Paulo* 1909-1919.

25. W czym tkwi znaczenie „Meteora". *Meteor.* R. 1: 1909 s. 17-18.

26. Od redakcji. *Miłos. Chrześc.* R. 5: 1909 s. 3-4.

27. Opieka nad ubogimi. [Rec. książki M. Wasunga pod tym samym tytułem]. *Miłos. Chrześc.* R. 5: 1909 s. 43-47.

28. Od redakcji. *Miłos. Chrześc.* R. 5: 1909 s. 147-148.

29. Dola chińskiego sieroty wśród zawieruchy wojennej — czyli przygody małego Kaing-by w podróży z Charbina do Polski. [Dotyczy późniejszego misjonarza, a następnie kapłana archidiecezji poznańskiej o podanym wyżej nazwisku]. *Rocz. Dzieła św. Dziecięctwa P. Jezusa.* R. 27: 1910 s. 3-8.

30. Słowo wstępne. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 1-3.

31. Sprawozdanie z działalności Stow. „Rady Opiekuńczej" w Krakowie za rok 1911. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 22-23.

32. Rec.: M. KUZNOWICZ: Jak organizować i prowadzić Stowarzyszenia polskiej młodzieży rękodzielniczej i robotniczej. Kr. 1912. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 44-48.

33. Zakład im. ks. Siemaszki dla biednych i opuszczonych chłopców. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 230-240. — Toż w osob. odb. Kr. 1912 8° s. 10.

34. Kto wyrządził ludowi polskiemu na Górnym Śląsku największą krzywdę. Napisał kapłan Górnoślązak. B. m. w. [1920] 8° s. 16. — Toż przedruk. W: ROGALSKI A.: Kościół katolicki na Śląsku. W. 1955 s. 244-249.

35. Pieśni powstańców górnośląskich. B. m. w. 1921. Współautor ks. W. ŚWIECZEK. Nb. druk unikalny, nie udało się do niego dotrzeć.

36. List okólny do misjonarzy polskich pracujących w Brazylii z 24 XII 1921. [Kurytyba] 4° s. 1, druk ulotny.

37. Poświęcenie nowego kościoła w Lucenno-Itaiopolis. *Lud* [Kurytyba]. R. 3: 1922 nr 17 z. 17 IV.

38. List ks... do... ks. wizytatora [K. Słomińskiego]. Kurytyba 23 listopada 1921 roku oraz fragment listu z 6 stycznia [1922 r.]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1922 s. 66-68.

39. Pierwszy Polak w Brazylii. Wyprawy i przygody amerykie [!] Krzysztofa Arciszewskiego w Brazylii (1629-1640). *Kalendarz Przyjaciela Rodziny na rok 1923* s. 66-80.

40. Mikołaj Kopernik. 450-lecie jego urodzin. *Świat Parański* [Kurytyba]. 1923 nr 2 s. 15-18.

41. Jak się orientować na niebie naszej półkuli południowej. *Świat Parański.* 1923 nr 2 s. 18.

42. Niebo półkuli południowej. *Świat Parański.* 1923 nr 2 s. 10.

43. Botokudzi. *Świat Parański.* 1924 nr 4 s. 9-12.

44. Krzysztof Arciszewski pierwszy Polak w Brazylii w walce z misjami katolickimi. Kurytyba 1925. [Do druku tego nie udało się dotrzeć].

45. Obserwacja planety Marsa. *Świat Parański.* 1925 nr 5 s. 23-24.

46. Przedmowa do artykułu: J. STAŃCZEWSKI: Wpływ języka portugalskiego na język kolonistów polskich w Brazylii. *Świat Parański.* 1925 nr 6 s. 18-19. — Toż. TENŻE: Wpływ języka portugalskiego na język kolonistów polskich w Brazylii. Kurytyba 1925 s. 1-5.

47. Wstęp W: J. STAŃCZEWSKI: Narzecze polsko-brazylijskie w południowych stanach Brazylii wraz ze słownikiem wyrazów zapożyczonych z języka portugalskiego. Kurytyba. 1925 s. 2-5.

48. Przedmowa. W: J. STAŃCZEWSKI: Słownik portugalsko-polski kolonisty polskiego w Brazylii. Wpływ języka portugalskiego na kolonistów polskich w Brazylii. Kurytyba. 1925.

49. O laterycie czyli czerwonoziemie parańskim i jego wartości dla gospodarstwa rolnego. *Świat Parański.* 1925 nr 5 s. 19-22. — Toż pod zmien. nieco tyt.: O laterycie, czerwonoziemie parańskim i jego wartości dla gospodarstwa rolnego. *Prz. Emigr.* R. 6: 1929 t. 3 i 4 s. 802-808. — Toż. *Kwart. Nauk. Inst. Emigr.*

50. Kongres nauczycieli niemieckich w Kurytybie. *Nasza Szkoła.* R. 4: 1927 z. 2 s. 2-7.

51. Ks. Ks. Misjonarze w Brazylii. Odczyt. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 298 s. 5.

52. Osadnictwo polskie w Brazylii. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 299 s. 5.

53. Nasi koloniści polscy w Brazylii [streszczenie referatu]. *Meteor.* R. 21: 1929 s. 110-113.

54. Jubileusz 25-letniej pracy polskich Sióstr Miłosierdzia w Brazylii. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 32: 1929 s. 119-140.

55. W cieniu Parańskich pinjorów. *Wychodźca.* 1929 nr 49-51.

56. Historia i opisanie działalności „Domu Dzieciątka Jezus" we Wilnie, ul. Su-

bocz L. 16. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 33: 1930 s. 151-158.

57. Księża Misjonarze w Brazylii. *Skarb Rodziny.* R. 14: 1930 s. 99-103.

58. Mowa powitalna ks... W: *Zjazd Dzieci Maryi warszawskiej prowincji Sióstr Miłosierdzia w Warszawie w dniach 29 i 30 VIII 1930 r.* B. m. w. 1930 s. 10-15. — Toż. *Rocz. Mariański.* R. 6: 1930 s. 330-335.

59. Przemowa przy nadaniu medali Dzieciom Maryi w Warszawie na Walnym Zjeździe 30 VIII 1930 r. W: *Zjazd Dzieci Maryi warszawskiej prowincji Sióstr Miłosierdzia w Warszawie w dniach 29 i 30 VIII 1930 r.* B. m. w. 1930 s. 60-62.

60. Kazanie na zakończenie Zjazdu Dzieci Maryi w Warszawie na Tamce — 30 VIII 1930 r. W: *Zjazd Dzieci Maryi warszawskiej prowincji Sióstr Miłosierdzia w Warszawie w dniach 29 i 30 VIII 1930 r.* B. m. w. 1930 s. 78-82.

61. Sprawa emigracji polskiej na Kongresie Eucharystycznym. *Słowo* [Wilno]. 1931 nr 104.

62. Wielki dobroczyńca polskiego wychodźctwa X. wizytator Kasper Słomiński. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1931 [Wyd. 1] s. 11-115.

63. Jubileusz 50-letni Zakładu im. ks. Siemaszki. *Czas.* R. 85: 1932 z 22 V.

64. Bez ojca — bez matki... [O misjonarzach i siostrach miłosierdzia w Wilnie]. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 s. 19-20.

65. W 50-lecie zakładu sierocego — dobrze zasłużonego Polsce. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 s. 343-344.

66. Prace misyjne Księży Misjonarzy w Brazylii. Nawracanie Indian w obrębie kolonii polskich w południowej Brazylii. *Rocz. Akad. Kół Mis. w Pol.* R. 4: 1931/32 s. 16-56.

67. Pogląd na trzydziestolecie naszej pracy misyjnej w południowej Brazylii. *Meteor.* R. 25: 1933 s. 33-39.

68. Uczczenie jubileuszu trzechsetlecia Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1953 s. 186-190.

69. Przełożył i podał do druku: Katolik w czynach miłosierdzia. (Wyjątki z dzieła o. PALAU T. J.: Katolik w czynie). *Rocz. Mariański.* R. 9: 1933 s. 26-27. Toż. *Przyjaciel Rodziny* [Kurytyba]. R. 8: 1933 s. 46.

70. Jubileusz wielkiego dzieła jałmużnictwa Chrystusowego. [O Kongresie członków Konferencji św. Wincentego a Paulo w Paryżu]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 57-60.

71. Krzysztof Arciszewski, pierwszy Polak w Brazylii w walce z katolickimi misjami tego kraju. *Annal. Misiol.* T. 8: 1936 s. 168-215.

72. Red.: *Rocznik Parafii św. Krzyża.* W. 1937-1939.

73. Drugi z rzędu „Rocznik"... *Rocz. Paraf. św. Krzyża.* R. 2: 1937 s. 2 na okładce.

74. 200 lat pracy sióstr miłosierdzia w domu wychowawczym ks. Boduena (1736-1936). *Rocz. Paraf. św. Krzyża.* R. 2: 1937 s. 10-13.

75. Dwieście lat samarytańskiego dzieła. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 s. 528-529.

76. Trzeci z kolei „Rocznik"... *Rocz. Paraf. św. Krzyża.* R. 3: 1938 s. 2 na okładce.

77. List ks... pisany w Sandomierzu do misjonarzy w Wenchow, bez daty. *Misjonarz w Wenchow* [Chiny]. R. 1: 1938 s. 102.

78. List ks... do ks. [L.] Sitki, bez daty. *Misjonarz w Wenchow.* R. 1: 1938 nr 9 s. 15.

79. Czwarty z rzędu „Rocznik"... *Rocz. Paraf. św. Krzyża.* R. 4: 1939 s 2. na okładce.

80. Śp. kardynał Aleksander Kakowski, arcybiskup-metropolita warszawski. *Rocz. Paraf. św. Krzyża.* R. 4: 1939 s. 5-8.

81. Doniosłość dramatów Kalderona dla uświetnienia uroczystości kościelnych. *Rocz. Paraf. św. Krzyża.* R. 4: 1939 s. 28-31.

82. Podróże misjonarzy po krajach pogańskich. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1939 s. 31-32. — Toż. *Kalendarz Najśw. Panny z Lourdes.* 1939 s. 31-32.

83. Wychodźctwo polskie w Brazylii. *Głos Semin. Zagr.* 1957 nr 1 [z maja] s. 6-7.

84. Zakładanie Konferencji św. Wincentego a Paulo po miastach i wsiach. Kr. b. r. Nakładem „Misji XX Misjonarzy", Druk. „Powciągliwość i Praca" w Krakowie 8° s. 8.

II.

Trzy lata działalności K. B. K. Kr. 1918 s. 202, 209; SOKOŁOWICZ J.: Dom św. Wincentego w Krakowie na Kleparzu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 28, 29; Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1625-17 IV-1925). Kr. 1925 s. 146, 307; STAŃCZEWSKI J.: Polska w Brazylii. Kr. 1928 s. 8, 13; KORZONKIEWICZ J.: Udział Krakowa w akcji powstań i plebiscytu śląskiego (1919-1921). *Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Śl.* R. 3: 1931 s. 293, 294, 295, 299; OLSZAMOWSKA-SKOWROŃSKA Z.: Męczeńskie dzieje archidiecezji warszawskiej 1939-1945. W. 1948 s. 62; ŁUKASZEWICZ Z.: Gross-Rosen. *Biuletyn Głównej Komisji Badań Zbrodni Hitlerowskich w Polsce.* T. 8: 1956 s. 103; CHORZĘPA A.: Kronika. *Nasza Przeszł.* T. 12: 1960 s. 304; LEWEK M.: Górnośląski plebiscyt z roku 1921 oraz udział w nim duchowieństwa katolickiego.

Sacr. Pol. Mill. T. 7: 1960 s. 567; SERZYSKO T.: Wspomnienie o śp. księdzu Janie Rzymełce CM. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 42: 1960 s. 455-463; TENŻE pod kryptonimem Ks. T. S.: Wspomnienie o śp. ks. Janie Rzymełce. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 639; PITOŃ J.: Księża polscy w Brazylii. *Kalendarz Ludu* [Kurytyba]. 1971 s. 100; DĄB-KOCIOŁ J.: Moje życie, praca, myśli. W. 1971 s. 69, 70, 71; BARTOSZEWSKI W.: 1859 dni Warszawa. Kr. 1974 s. 70, 510; GERMAN F.: Ks. Wendelin Świerczek CM (1888-1974). *Hejnał Mariacki.* R. 23: 1979 nr 6 s. 16; SCHLETZ A.: Ks. Konrad Edmund Trzeciak w latach 1911-1939. *Nasza Przeszł.* T. 45: 1976 s. 316; SERZYSKO W.: Stulecie urodzin Jana Rzymełki CM. *Lud* [Kurytyba]. R. 57: 1977 nr 35 s. 2; DZIEDZIC T., GELIŃSKI P.: Padres vindes da Polonia para trabalhar no Brasil. W: *75 anos de presença dos Padres Vincentinos.* Curitiba 1978 s. 119, 125, 131; Padre Joao Rzymełka. Tamże s. 135-136; NOWAK J.: Federaçoa Catòliça Oświata. Tamże s. 217, 218, 229; ŚLIWIŃSKI T.: Periturus. Kr. 1979 s. 157; DWORECKI T.: Zmagania polonijne w Brazylii. T. 1. Polscy werbiści 1900-1978. W. 1980 s. 340, 355, 399, 400, 424, 610, 704, 705, 722; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 373. — Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1867-1925. Arch. Wizytatora Prow. Pol. Misjonarzy w Krakowie; Własnoręczny kwestionariusz ks. Rzymełki z ok. 1919 r. Tamże; Akta Zakładu ks. Siemaszki. Archiwum Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu; Akta domu św. Krzyża w Warszawie od 1918 r. Tamże; JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 285, 288, 290, 296. Msznps. Tamże; ZONN A.: Dom wileński Księży Misjonarzy na Górze Zbawiciela. [Wil.] b. r. s. 36, 37. Msznps. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 110; CHOMUK Z. C.: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Loretańskiej w pierwszym etapie rozwoju 1920-1949. W. 1973 s. 58, 59, 60, 61, 90. Msznps. Wypisy Ks. A. Schletza z Archiwum SS Loretanek w Warszawie. Arch. Naszej Przeszłości. Bez sygn.

Stanisław Janaczek

Salamucha Jan (1903-1944), filozof.

Urodził się 10 VI 1903 r. w Warszawie, był synem Andrzeja i Stanisławy z Marciniaków. Po ukończeniu nauk gimnazjalnych w Warszawie (1920) wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie, gdzie otrzymał w 1925 r. święcenia kapłańskie. Studia specjalistyczne odbył na Wydziale Filozoficznym Uniw. Warszawskiego (1927) i Uniw. Gregoriańskiego w Rzymie (1929). W 1920 r. był ochotnikiem w formacji sanitarnej. W 1931 r. nauczał w małym, a potem w wyższym Seminarium Duchownym w Warszawe. W 1935 r. prowadził wykłady zlecone z filozofii chrześcijańskiej na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. We wrześniu 1939 r. był kapelanem wojska polskiego broniącego Warszawy. Był aresztowany wraz z profesorami Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie 6 XI 1939 r. W Powstaniu Warszawskim był dziekanem obwodu Ochota. Zginął rozstrzelany 11 VIII 1944 r.

I.

1. Pojęcie dedukcji u Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu. Studium historyczno-krytyczne. W. 1930 Druk. B. Wierzbicki 8° s. X, 130. Warszawskie Studia Teologiczne t. 2.

2. Rola woli w naszym życiu psychofizycznym. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 7-15.

3. Na marginesie książki Bergsona o moralności i religii. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 525-536.

4. Uwagi nad kształceniem charakteru. *Mies. Katech.* R. 22: 1933 s. 6-28.

5. Dowód „ex motu" na istnienie Boga. Analiza logiczna argumentacji św. Tomasza z Akwinu. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 53-92. — Toż w tłum. ang. w: *The New Scholasticism.* Waszyngton. T. 32: 1958 nr 3.

6. Nauczanie logiki w Seminariach Duchownych. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Wilnie.* Wil. 1934 s. 171-182.

7. Krytyka poznania. Kr. 1935 s. 47.

8. Logika. Kr. 1935 s. 57.

9. Logika zdań u Wilhelma Ockhama. *Prz. Filoz.* R. 38: 1935 s. 208-239. — Toż w osob. odb. W. 1935.

10. Względność i bezwzględność etyki katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 36-51.

11. Zza kulis filozofii chrześcijańskiej. *Verbum.* R. 1936 s. 613-627.

12. Rec.: J. IWANICKI: Morin et les demonstrations mathematiques de l'existence de Dieu. Paris 1936. *Prz. Filoz.* R. 38: 1935 s. 156-158; *Kwart. Filoz.* T. 13: 1937 s. 171-172.

13. Współczesna scholastyka włoska. *Prz. Filoz.* R. 39: 1936 s. 84 n. — Toż w osob. odb. W. 1936.

14. Rola logistyki filozofii chrześcijańskiej. W. 1936. [Wraz z I. BOCHEŃSKIM, J. DREWNOWSKIM].

15. O „mechanizacji" myślenia. W: *Myśl katolicka wobec logiki współczesnej.* P. 1937 s. 112-121, 182-186.

16. O możliwościach ścisłego formalizowania dziedziny pojęć analogicznych. W: *Myśl katolicka wobec logiki współczesnej.* P. 1937 s. 122-153, 186-193.

17. Pojawienie się zagadnień antynomialnych na gruncie logiki średniowiecznej. *Prz. Filoz.* R. 40: 1937 s. 68-89, 320-343. — Toż w odb. W. 1937 8° s. 48.

18. Zestawienie scholastycznych narzędzi logicznych z narzędziami logistycznymi. W: *Myśl katolicka wobec logiki współczesnej.* P. 1937 s. 35-48, 167-169.

19. Rec.: I. BOCHEŃSKI: Z historii logiki zdań modalnych. Lw. 1938. *Kwart. Filoz.* T. 4: 1938 z. 2 s. 184-186.

20. Rec.: M. GRABMANN: Die Introductiones in logicum des Wilhelm von Shyreswood. München 1937. *Kwart. Filoz.* T. 15: 1938 s. 372-378.

21. Zagadnienie przymusu w życiu społecznym. *Prąd.* R. 26: 1939 t. 37 s. 172-182.

22. Struktura katolickiego poglądu na świat. Styl chrześcijański w filozofii. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 2 s. 1.

23. Teologia i filozofia. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 3 s. 5.

24. O naukową metafizykę. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 4 s. 3.

25. Tomizm jako „philosophia perennis". *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 5 s. 3.

26. Zagadnienia metodologiczne w filozofii scholastycznej. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 6 s. 3.

27. Z historii jednego wyrazu [istota]. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 7 s. 3-4.

28. O katolicką kulturę intelektualną. *Znak.* R. 2: 1947 s. 481-499.

29. Z dziejów nominalizmu średniowiecznego. W: *Charisteria.* Pod red. T. CZEZOWSKIEGO. W. 1960 s. 207-238.

II.

ŁOZA S.: Salamucha Jan. W: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 648; K. MICHALSKI: Ks. Jan Salamucha (1903-1944). *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 2 s. 2; TENŻE: Ks. Jan Salamucha. *Prz. Filoz.* R. 42: 1946 s. 337-341; Tož. *Pol. Sacra.* R. 3: 1950 s. 394-400; CZEŻOWSKI T.: Salamucha Jan. W: *Filoz. w Pol. Słown. s.* 342, tamże literatura.

Ks. Jan Kracik

Sapiński Stanisław (1889-1941), publicysta, kapelan akademicki.

Urodził się 10 II 1889 w Żywcu-Sporyszu jako syn rolnika. Wyświęcony w Krakowie w 1912 r. był wikariuszem w Nowym Targu, Andrychowie i Krakowie, przy kościele Mariackim. W 1923 r. uzyskał doktorat u historyka literatury Ignacego Chrzanowskiego. W 1927 r. został mianowany przez abpa Sapiehę duszpasterzem akademickim (pierwszy w Polsce). Oprócz działalności ściśle religijnej zajął się Sapiński warunkami bytowymi młodzieży. Organizował bursy i budowę domu akademickiego przy pl. Jabłonowskich w Krakowie. W 1929 r. utworzył Związek Promienistych, jako stowarzyszenie formacyjne katolickich działaczy społecznych. Jego program pokrywał się w dużej mierze z założeniami Akcji Katolickiej. Zmarł 15 XII 1941 r.

I.

1. Doświadczenia poczynione w dotychczasowej religijno-oświatowej pracy w stowarzyszeniu młodzieży męskiej opartem na statucie diecezjalnym. Referat wygłoszony na zjeździe Księży Patronów w sprawie organizacji młodzieży męskiej w Krakowie dnia 5 lipca 1917. Kr. 1917 Druk. Głosu Nar. 8° s. 28.

2. Jasiek-ksiądz [opowiadanie]. Kr. 1918 Druk. Głosu Nar. 16° s. 40.

3. Poezye. Kr. 1918 Druk Głosu Nar. 16° s. 111, nlb. 3.

4. U bram świątyni. Kr. 1919 Katol. Spółka Wyd. Prawda 16° s. 180, nlb. 3.

5. Książeczka wiejska. Kr. 1923 Druk Głosu Nar. 16° s. 91.

6. Nowele i obrazki. Kr. 1923 Druk Głosu Nar. 16° s. 93.

7. Badania źródłowe nad kazaniami niedzielnymi i świątecznymi Skargi. Kr. 1924 Druk Głosu Nar. 8° s. X, 335. Prace Historyczno-Literackie nr 20.

8. Grudniowy śnieg. Kr. 1924 Druk Głosu Nar. 16° s. 67.

9. Pieśń sumienia narodowego. Kr. 1924 Druk Głosu Nar. 16° s. 26.

10. Rycerzyk woli niezłomnej. Kr. 1926 Druk Anczyca i Ski 8° s. 27, nlb. 3.

11. Garść ziemi obcej [stylizowany dziennik podróży do Włoch] Kr. 1927 Druk Głosu Nar. 16° s. 343, nlb. 4.

12. Nad trumną Słowackiego. Kr. 1927 Druk Gronusia i Orłowskiego 16° s. 26, nlb. 2.

13. Śp. ks. infułat Jan Krupiński. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 2 s. 5-7.

14. Przedmowa. W: *Gniazdo Promieniste.* Kr. 1933.

15. Rzecz o wspólnocie. Kr. 1936 Druk Powśc. i Praca 16° s. 77, nlb. 1.

16. Żagiew paląca. Kr. 1939 8° s. 96.

II.

KRACIK J.: Początki duszpasterstwa akademickiego w Krakowie. W: *Księga Sapieżyńska.* T. 1. P. 1982 s. 243-250.

Ks. Jan Kracik

Sarna Władysław Józef (1858-1929), historyk Kościoła, publicysta.

Urodził się 25 VI w Strzyżowie n/Wisłokiem. Pochodził z ubogiej rodziny mieszczańskiej. Był synem Józefa i Tekli z d. Drążek. Do Gimnazjum uczęszczał w Rzeszowie w l. 1872-1879 i bezpośrednio po maturze

wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Po ukończeniu teologii, 22 VII 1883 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W ciągu pierwszych trzech lat był wikarym w Krośnie n/Wisłokiem, potem w l. 1887-1890 w katedrze przemyskiej. W r. 1887 zdał egzamin kwalifikacyjny na proboszcza. W 1890 r. objął parafię Szebnie k. Jasła. Trochę później został wicedziekanem jasielskim i wizytatorem religii w Gimnazjum w Jaśle oraz szkołach ludowych parafii jasielskiej. W 1908 r. został proboszczem w Sanoku, gdzie również był wicedziekanem, wizytatorem religii w prywatnym Gimnazjum sanockim i przedstawicielem ordynariatu do Rady Szkolnej. Wiosną 1909 r. z prezenty biskupa ordynariusza Józefa Pelczara wszedł do kapituły przemyskiej, w której z czasem doszedł do godności dziekana. Równocześnie działał w konsystorzu biskupim jako referent, sędzia do spraw małżeńskich. Ponadto został proboszczem katedry i od 29 VI 1909 r. dziekanem i archidziekanem przemyskim, oraz penitencjarzem katedry. Jeszcze przed I wojną światową był także egzaminatorem w komisji kwalifikacyjnej na katechetów szkół ludowych, cenzorem ksiąg, członkiem Rady Diecezjalnej do administracji dóbr kościelnych. W ostatnich latach życia był także diecezjalnym dyrektorem Papieskiego Dzieła Rozkrzewienia Wiary. Równocześnie w szerokim zakresie udzielał się w pracy społecznej. Stał na czele diecezjalnego Komitetu Opieki nad Sierotami. Na wszystkich placówkach, które zajmował, popierał zakładanie kółek rolniczych oraz kas Stefczyka. W Przemyślu należał do Powiatowego Zarządu Kółek Rolniczych, był członkiem wydziału TSL., współzałożycielem Składnicy Kółka Rolniczego. Był także członkiem przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Kilkakrotnie chwalony oficjalnie przez biskupów Łukasza Soleckiego i Pelczara za wzorową działalność, w 1914 r. został odznaczony godnością podkomorzego papieskiego. Zmarł 9 I 1929 r. w Przemyślu.

Ks. Sarnę cechowała ogromna pracowitość, a równocześnie zamiłowanie do pracy naukowej. Dzięki temu, choć brakowało mu metodycznego do niej przygotowania i mimo różnorodnych zajęć, pozostawił po sobie liczący się dorobek naukowy, zwłaszcza w zakresie etnografii i historii Kościoła. Jego główne dzieło o biskupach przemyskich, wobec zaginięcia niektórych archiwaliów wykorzystanych przez niego ma niekiedy charakter źródła.

I.

1. Wspomnienie o ks. Feliksie Dymnickim. *Tyg. Rzeszowski.* R. 1885 nr 24, 25, 27, 29, 30, 31, 39. — Toż w osob. odb. Rzeszów 1886 nakł. hr. R. Łubieński, druk E. F. Arvaya 8° s. 32, 14.

2. Książeczka do nabożeństwa dla młodzieży. Przemyśl 1890 nakł. autora, druk W. Leńka 16° s. 160. — Toż. Wyd. 2 powiększone. Przemyśl 1891 32° s. 256.

3. O farze i dzwonach krośnieńskich. *Gwiazda Katolicka.* R. 1: 1890. s. 30-33, 83-86, 142-144, 196-197, 247-249. — Toż w osob. odb. Lw. 1890 nakł. Red. Gwiazdy Katolickiej 16° s. nlb. 4, 39, nlb. 1.

4. Kościół i klasztor oo. Kapucynów w Krośnie. Kr. 1891 Druk. Czasu F. Kulczyckiego 16° s. 15 [odb. z *Dzwonka 1891*].

5. Mały kalendarz Mariański na rok 1894. Winterberg, nakł. i druk J. Steinbrennera, J. A. Pelar 4° s. 64, nlb. 40. — Toż. Na rok 1895-1900 s. 72, nlb. 2.

6. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi dzieci do szkoły nie uczęszczających, zawarte w 24 katechezach. Gródek 1894 Druk J. Czaińskiego 16° s. 189, nlb. 2.

7. Wielki kalendarz Mariański dla ludu katolickiego na rok Pański 1894. Winterberg, nakł. i druk. J. Steinbrennera, J. A. Pelar 4° s. 112. — Toż. Na rok 1895-1901 s. 96, XVI.

8. Katolicyzm Adama Mickiewicza w jego życiu. Krótka literacka notatka na uczczenie 100-letniej rocznicy urodzin wielkiego poety. Odb. z *Kalendarza Ma-*

riańskiego na rok 1898. Rzeszów 1897 16° s. 23.

9. Przygotowanie do I Komunii św. *Dwutyg. Katech.-Wychow.* R. 1: 1897 s. 21-23, 54-58, 75-77, 93-96, 112-114, 132-134, 154-157, 179-181, 194-196, 214-216, 287-288, 301-303, 352-356.

10. Przygotowanie do św. sakramentu bierzmowania. *Dwutyg. Katech.-Wychow.* R. 2: 1898 s. 276-278, 293-295, 311-313, 366-368.

11. Kasy Reiffeisenowskie. *Echo Przemyskie.* R. 4: 1899 nr 66 s. 2 [Artyk. nie podpisany].

12. O pożytku powtórzenia najgłówniejszych prawd wiary z okazji egzaminu przedślubnego. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 3: 1899 s. 272-273, 284-288.

13. Katechezy przedślubne. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 12-16, 59-63, 239-244, 313-318, 353-357.

14. Dzieje diecezji przemyskiej o[brządku] ł[acińskiego]. A. Czasy przed biskupem Erykiem Winsen. *Kron. Diec. Przem.* R. 1: 1901 s. 250-261, 283-292. — B. Poczet biskupów przemyskich: 1. Eryk Winsen 1377-1391. *Kron. Diec. Przem.* R. 1: 1901 s. 292-294, 318-323; 2. Maciej zwany Janina 1392-1420, s. 324-326, 342-349; 3. Janusz z Lubienia Lubieński h. Doliwa. 1420-1435, s. 385-388; 4. Piotr z Chrząstowa Chrząstkowski h. Strzegonia, albo Kościesza 1435-1452, s. 388-392; 5. Mikołaj z Błażejowic Błażejowski h. Odrowąż 1452-1474, s. 427-432; 6. Andrzej z Oporowa Oporowski h. Sulima dożywotni administrator diecezji i biskupstwa przemyskiego 1475-1482, s. 432-437; 7. Piotr z Bnina Moszyński h. Łodzia 1482-1483, R. 2: 1902 s. 34-35; 8. Jan Kazimirski h. Biberstein czyli Rogala 1484-1485, s. 35-37; 9. Jan z Targowiska Targowiski h. Tarnawa 1485-1492, s. 37-39; 10. Mikołaj Prymus z Krajowa Krajowski h. Łabędź 1492-1498, s. 39-42; 11. Andrzej Boryszewski h. Poraj, czyli Róża 1501-1504, s. 96-99; 12. Maciej z Drzewicy Drzewicki h. Ciołek 1503-1513, s. 99-106; 13. Piotr z Tomic Tomicki h. Łodzia 1514-1520, s. 145-155; 14. Rafał z Leszna Leszczyński h. Wieniawa 1520-1523, s. 193-196; 15. Andrzej Krzycki h. Kotficz 1523-1527, s. 197-207; 16. Jan Karnkowski h. Junosza, czyli Baranek 1527-1531, s. 237-243; 17. Jan Chojeński h. Habdank 1531-1535, s. 244-249; 18. Piotr Gamrat h. Sulima 1535-1537, s. 287-296; 19. Stanisław Tarło h. Topór 1537-1544, s. 297-303; 20. Jan Dziaduski h. Jelita 1545-1559, s. 327-344, 377-388; 21. Filip Padniewski h. Nowina 1560, s. 411-415; 22. Walenty Herburt z Fulsztyna h. Pawęza 1560-1572, s. 416-429; 23. Łukasz Kościelecki h. Ogończyk 1575-1577, s. 456-459; 24. Wojciech Sobiejuski ze Starożrzebów h. Dołęga 1577-1580, s. 460-463; 25. Szymon Ługowski h. Junosza, biskup nominat przemyski 1583, s. 463-464; 26. Jan z Bylina Borukowski h. Junosza 1583-1584, s. 464-465; 27. Wojciech Baranowski h. Jastrzębiec 1585-1590. R. 3: 1903 s. 25-31; 28. Wawrzyniec Goślicki h. Drzymała 1591-1601, s. 67-74; 29. Maciej z Bużenina Pstrokoński h. Poraj 1601-1609, s. 140-156; 30. Stanisław Siecieński h. Rogala 1609-1619, s. 167-178; 31. Jan Wężyk h. Wąż 1620-1624, s. 220-225, 260-271; 32. Achacy Grochowski h. Junosza 1624-1627, s. 310-316; 33. Adam Nowodworski h. Nałęcz 1628-1631, s. 317-323; 34. Henryk z Dąbrowicy Firlej h. Lewart 1631-1635, s. 346-356; 35. Andrzej z Szołder Szołdrski h. Łodzia 1635-1636, s. 391-398, 424-432; 36. Piotr Gembicki h. Nałęcz 1637-1643, R. 4: 1904 s. 22-32, 73-77; 37. Aleksander Trzebieński h. Jastrzębiec 1643-1644, s. 118-122; 38. Paweł z Piaseczna Piasecki h. Janina 1644-1649, s. 122-124, 148-155, 185-190; 39. Jan Chrzciciel Zamoyski h. Jelita 1650-1654, s. 190-194; 40. Andrzej Zawisza Trzebicki h. Łabędź 1655-1658, s. 211-221; 41. Stanisław Sarnowski h. Jastrzębiec 1658-1671, s. 255-263; 42. Jan Stanisław Zbąski h. Nałęcz 1678-689, s. 276-288; 43. Jerzy Albrech Doenhoff h. Doenhoff [Świnka] 1690-1701, s. 305-312; 44. Jan Kazimierz de Alten Bokum h. Paprzyca 1701-1719, s. 313-317; 45. Jan Krzysztof na Słupowie Szembek h. Szembek 1719-1724, s. 148-165; 46. Aleksander Antoni z Pleszowic na Przędzelu Fredro h. Bończa 1724-1734, s. 392-400; 47. Walenty Aleksander Czapski h. Leliwa 1737-1742. R. 5: 1905 s. 15-17; 48. Wacław Hieronim z Bogusławic Sierakowski h. Ogończyk 1742-1760, s. 18-22, 55-61, 97-105, 131-139, 7159-169; 49. Michał z Granowa hr. Wodzicki h. Leliwa 1760-1764, s. 203-206; 50. Walenty Franciszek Salezy z Osin Wężyk h. Wąż 1765-1766, s. 231-235; 51. Antoni Stanisław Kostka Młodziejowski h. Korab 1767-1768, s. 270-276; 52. Józef Tadeusz Kiekrza Kierski h. Jastrzębiec 1768-1783, s. 297-301, 333-343; 53. Antoni Wacław Betański 1783-1786, s. 380-387; R. 6: 1906 s. 28-36; 54. Antoni z Gołasza Dąb Gołaszewski h. Kościesza 1786-1824, s. 154-166; 55. Jan Antoni de Potoczki 1826-1832, s. 207-211; 56. Michał Tomasz Korczyński h. Sas s. 212-217; 57. Franciszek Ksawery Abgaro Zachryasiewicz 1840-1845, s. 262-268; 58. Franciszek Ksawery Berzstein Wierzchlejski 1848-1860. R. 7: 1907 s. 41-50; 59. Adam Sas Jasiński 1860-1862, s. 70-73; 60, Antoni z Wałaginów Manastyrski h. Sas s. 100-106; 61. Maciej Hirschler 1870-1881, s. 132-140; 62. Łukasz Ostoja Solecki 1882-1900, 167-175, 206-222; Domówienie s. 271-275. Indeks s. 27. — Toż pod tyt.: Biskupi prze-

myscy obrz[ądku] łac[ińskiego]. Przemyśl 1903-1910. Nakł. Red. Kroniki Diecezji Przemyskiej, Druk J. Styfiego 4° cz. 1. 1375-1624 s. 254; cz. 2 s. 256-558, 31.

15. Garść wspomnień o starym kościele w Trześni. *Kron. Diec. Przem.* R. 1: 1901 s. 268-370.

16. Katechezy liturgiczne dla szkół wiejskich. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 5: 1901 s. 208-212, 236-239, 285-288, 346-348, 385-387, 437-440, 474-476; R. 6: 1902 s. 16-18, 119-121, 144-146, 252-253, 278-281, 466-469, 503-507, 530-532.

17. Synod diecezjalny w Przemyślu odprawiony w dniach 19-21 VIII 1902 r. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 6: 1902 s. 365-370, 402-407.

18. [Korespondencja] Jasło 19 VII 1903. [Sprawozdanie z zebrania V ogólnej Rady Towarzystw Kółek Rolniczych 8-9 VII 1903]. *Echo Przemyskie.* R. 8: 1903 nr 57 s. 1-2. [Artyk. nie podpisany].

19. Kółka rolnicze. *Echo Przemyskie.* R. 8: 1903 nr 53 s. 1. [Artyk. nie podpisany].

20. Wizytki wileńskie w Jaśle. Kilka wspomnień na podstawie kroniki klasztornej. Przemyśl 1905 Druk J. Łazora 8° s. nlb. 4, 50, tabl. 7.

21. Kółka rolnicze w Galicji w roku 1905. *Echo Przemyskie.* R. 11: 1906 nr 54 s. 1-2. [Artyk. nie podpisany].

22. Opis powiatu jasielskiego. Jasło 1908 Nakł. autora, Druk S. Kuźniarskiego 8° s. 743, VI.

23. Opis powiatu krośnieńskiego pod względem geograficzno-historycznym. Przemyśl 1908 Nakł. autora, druk J. Styfiego 8° s. 536, X.

24. Jakimi sposobami ożywić należy działalność Związku Katolicko-Społecznego. *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 453-458.

25. Wspomnienie pośmiertne o ks. Romanie Piekosińskim. *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 668-670.

26. Składnica towarowa. *Echo Przemyskie.* R. 15: 1910 nr 39 s. 1-2; nr 47 s. 1-2; nr 50 s. 1-2. [Artyk. nie podpisany].

27. Z mojej misyjnej wycieczki do Alzacji. *Echo Przemyskie.* R. 15: 1910 nr 31 s. 2; nr 32 s. 2; nr 33 s. 2; nr 34 s. 2; nr 36 s. 2; nr 37 s. 2; nr 38 s. 2; nr 39 s. 2; nr 40 s. 2.

28. Gdzie utworzyć nowe probostwa, czy ekspozytury, jako też, gdzie zbudować nowe kościoły, czy kaplice publiczne? *Kron. Diec. Przem.* R. 11: 1911 s. 21-38. [Artyk. nie podpisany].

29. Spółki oszczędności i pożyczek systemu Reifeisena i inne spółki rolnicze. W: *Księga pamiątkowa II Kongresu Mariańskiego polskiego... odbytego w Przemyślu 26-28 VIII 1911 r.* Przemyśl 1912 s. 228-234.

30. Śp. ks. Bronisław Markiewicz. *Kron. Diec. Przem.* R. 12: 1912 s. 73-87.

31. O tworzeniu nowych parafii, budowie kościołów, o funduszu mszalnym i diecezjalnym. W: *Akta kongregacji synodalnej, czyli synodu diecezjalnego XXI odbytego 7-9 VII 1914 w Chyrowie...* Przemyśl 1916 s. 42-50.

32. Listy: San Benigno Canavese, Italia, 27 I 1887. Ks. Br. Markiewicz do ks. W. Sarny. W: *Listy ks. B. Markiewicza.* Miejsce Piastowe. b. r. T. 1 nr 1.

II.

MOMIDŁOWSKI S. ks.: Śp. ks. Władysław Sarna. *Kron. Diec. Przem.* R. 29: 1929 s. 33-37; [Wspomnienie pośmiertne]. *Ziemia Przemyska.* R. 15: 1929 nr 3 s. 1-2. — Schematismus universi cleri saecularis et regularis dioecesis rit. lat. Premislienensis pro A. D. 1883. Premisliae 1882; Toż za l. 1884-1929; — Catalogi auditorum s. Theologiae ex annis 1880-1895 s. 10. w Archiw. Sem. Duch. w Przemyślu; Tabela urzędowa — Kuria biskupia. Teczka „S".

Ks. Tadeusz Śliwa

Sas Józef (1868-1931), jezuita, historyk Kościoła.

Urodził się w Brodach 4 IV 1868 r. Gimnazjum ukończył w Tarnopolu. Do zakonu wstąpił 1 VIII 1884 r. Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Tarnopolu (1888-1891), a teologię w Krakowie (1892-1896), gdzie 15 VII 1895 r. przyjął święcenia kapłańskie. Ukończył też Wydział Historyczny Uniw. Jagiellońskiego (1896-1899). Od 1899 r. uczył historii i geografii w Zakładzie Naukowo-Wychowawczym w Chyrowie, gdzie też w l. 1920-1925 był dyrektorem Zakładu. Zmarł w Truskawcu 24 VII 1931 r.

I.

1. Aleksander Lorencowicz. Studium z epoki panegirycznej. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 39 s. 81-102, 185-209, 368-387.

2. Ksiądz Tomasz Młodzianowski i jego kazania. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 51 s. 307-325; t. 52 s. 78-94, 212-234.

3. Stosunki polsko-tureckie w pierwszych latach Zygmunta III. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 55 s. 99-123, 219-236.

4. Wyprawa Zamojskiego na Mołdawię. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 56 s. 74-89.

5. Jeszcze o kazaniach sejmowych Skargi. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 58 s. 319-324.

6. Układy o ligę przeciw Turkom za Zygmunta III. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 63 s. 54-71, 190-211; t. 64 s. 350-369.

7. Zaburzenia w Siedmiogrodzie i w krajach wołoskich za Michała Multańskiego i jego wojna z Polską. *VIII Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1901.* Bąkowice 1901 s. 3-50. — Toż w osob. odb. Bąkowice pod Chyrowem 1901 8° s. 50.

8. Odznaczenie chyrowskiego konwiktu na Wystawie Przyrodniczo-Lekarskiej we Lwowie 1907 r. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 417-418.

9. Początki chyrowskiego kolegium. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 221-238, 343-352, 493-502.

10. Anatol France w sprawie Joanny d'Arc. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 151-172, 313-329. — Toż w osob. odb. Kr. 1908 8° s. 40. Broszury o chwili obecnej z. 21.

11. Dziewica Orleańska bł. Joanna d'Arc. Cz. 1-2. Kr. 1909 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32, 32. Głosy Katol. nr 105-106.

12. Czy W. Książe Konstanty umarł katolikiem? *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 218-230.

13. Z historii polskiej misji na Krymie. Misja ks. Piotra Borowskiego T. J. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 174-191, 369-388.

14. Medale i krzyże orderowe Konwiktu OO. Jezuitów w Tarnopolu i Chyrowie. *Wiad. Num.-Archeol.* T. 1: 1909 s. 5-9.

15. Rec.: Studia historyczne wydane ku czci prof. Wincentego Zakrzewskiego. Kr. 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 103-110.

16. Rec.: M. OFFMAŃSKI: Królestwo Polskie (1815-1830). W. 1907. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 110-111.

17. Nieznany list Kościuszki z 1773 r. *XVII Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1910.* Przemyśl 1910 s. 61-62.

18. Nasz grobowiec na chyrowskim cmentarzu. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 57-60.

19. Dawniejsze nazwy i zmiany terytorialne Prowincji Galicyjskiej. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 457-468.

20. W sprawie jezuitów na Białej Rusi. Z okazji książki M. LORETA: Kościół katolicki a Katarzyna II. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 189-208, 368-381; t. 111 s. 69-80.

21. Konwikt chyrowski w latach 1886-1911. *XVIII Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1911.* Przemyśl 1911 s. 3-56. — Toż w: *Pamiętnik jubileuszowy Konwiktu Chyrowskiego, 1886-1911.* Chyrów 1911 s. 1-44.

22. W odpowiedzi p. Loretowi w kwestii jezuitów białoruskich. *Prz. Powsz.* R. 28: 1912 t. 116 s. 33-51.

23. O Skardze „największym wichrzycielu Rzeczypospolitej". *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 119 s. 334-360; t. 120 s. 29-46, 228-244, 380-408. — Toż. *XX Sprawozdanie Zakładu Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1912/1913.* Bąkowice [1913] s. 3-106. — Toż w osob. odb. Przemyśl 1913. Druk. J. Styfiego 8° s. 106.

24. Z odwiedzin cesarza Józefa II u jezuitów w Mohylewie. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 429-433.

25. Z czasu walk ruskich na chyrowskim odcinku. *XXVI Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1919/20.* Bąkowice 1920 s. 3-29.

26. Bony konwiktu OO. Jezuitów w Chyrowie. *Zapiski Numizmatyczne.* Lwów. T. 1: 1925 s. 46-47.

27. Księżna łowicka, Joanna Grudzińska. *Posł. Serca Jez.* Nowy Jork. R. 1930 s. 342-345.

28. Narodowość Tadeusza Kościuszki. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 17: 1930 s. 84-86.

29. Rkps: Notatki historyczne, s. 359. Rkps w ATJKr., sygn. 1144.

II.

Śp. O. Józef Sas T. J. *Prz. Chyr.* R. 39: 1931 nr 157 s. 204-205; POPLATEK J.: Praca pisarska ks. Józefa Sasa T. J. *Prz. Chyr.* R. 39: 1931 nr 157 s. 206-215; Śp. O. Józef Sas T. J. *XXXVIII Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1931/32.* Chyrów 1932 s. 41-44; Ostatnie chwile O. J. Sasa T. J. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 94-96; [BZOWSKI T.]: Ojcowie i bracia Towarzystwa Jezusowego zmarli w polskich prowincjach od r. 1820. Kr. 1932 s. 193-194; Ks. Józef Sas T. J. *Rocz. Katol.* Red. N. Cieszyński. R. 10: 1932 s. 385-387. ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ in annum 1885 [...in annum 1918], Catalogus provinciae Poloniae SJ in annum 1919 [...in annum 1926], Catalogus provinciae Poloniae Minoris in annum 1927 [...in annum 1932].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Sawicki Franciszek (1877-1952), filozof, teolog, apologeta, popularyzator teologii.

Urodził się 13 VII 1877 r. w Godziszewie pod Pelplinem, jako syn Augustyna, piekarza; w rodzinie jego byli Polacy i Niemcy, co odegrało niemałą rolę w kształtowaniu się jego osobowości. Młode lata spędził u swego stryja, ks. Roberta Sawickiego, proboszcza w Tczewie, który finansował jego naukę. Kształcił się w Progimnazjum biskupim „Collegium Marianum" w Pelplinie, następnie w Klasycznym Gimnazjum w Chełmnie, gdzie złożył egzamin dojrzałości (1896). Po studiach w Seminarium Duchownym w Pelplinie, otrzymał 1 IV 1900 r. święcenia kapłańskie. Został wikarym w Gdańsku, skąd udał się na dalsze studia uniwersyteckie do Fryburga Bad. Na podstawie rozprawy „Koheleth und der moderne Pessimismus für das Lebenselend" uzyskał doktorat (11 VII 1902). Po pracy duszpasterskiej w Chełmży, dalsze życie spędził w Pelplinie, gdzie jako długoletni profesor teologii dogmatycznej i filozofii (1903-39; 1945-52) przez swoje wykłady ukształtował w przyszłych kapłanach diecezji chełmińskiej pewien typ myślenia religijnego.

Interesowały go współczesne kierunki filozoficzne, egzystencjalizm, personalizm, które wpłynęły na zapotrzebowanie teologii żywej, wrażliwej na problemy bliskie człowiekowi. Uprawiał „filozofię życia"; widział chrześcijaństwo jako idealną religię osobowości, afirmującą życie; aktualne pozostają jego zasługi dla chrześcijańskiej antropologii filozoficznej, której był jednym z wczesnych przedstawicieli.

Swymi pracami w języku niemieckim zyskał sobie uznanie w kołach niemieckich teologów i świeckich katolików. Jako młody naukowiec był kandydatem na katedry uniwersyteckie (Bonn, Würzburg, Wrocław), których jednak nie otrzymał ze względów politycznych. Z przywiązania do uczelni pelplińskiej odmówił przyjęcia katedry profesorskiej jaką mu ofiarował Uniwersytet Wileński i Warszawski. Starania tych uczelni były znamiennym dowodem jego naukowego autorytetu. Zaliczony został do czołowych myślicieli chrześcijańskiej Europy. Wydawnictwo F. Meinera w Lipsku, publikujące cykl autobiografii wybitnych myślicieli swego czasu, umieściło go w panteonie myśli katolickiej (1927).

Wyjeżdżał z wykładami do Warszawy, Poznania i innych miast; za artykuły i odczyty o narodowym socjaliźmie atakowany był systematycznie przez prasę hitlerowską w Gdańsku. Skoro Stolica Apostolska wyznaczyła go na biskupa diecezji gdańskiej (1938), senat gdański sprzeciwił się tej nominacji. Byłby podzielił los kapłanów pelplińskich, którzy zginęli zamordowani (1939), lecz ocaliła go od śmierci tajemnicza interwencja. Pozwolono mu odprawiać nabożeństwa dla ludności w kościele pelplińskim (1939-45). Był kanonikiem gremialnym kapituły chełmińskiej (1920), prałatem domowym (1927), dziekanem (1945) i prepozytem kapituły (1948), infułatem. Przez pewien okres czasu pełnił obowiązki oficjała Sądu Duchownego. W 1951 r. otrzymał doktorat honoris causa KUL.

Oprócz książek i artykułów zostawił około 150 recenzji ogłoszonych w Theologische Revue (1907-34), Literarische Rundschau (1909-14), Miesięczniku Diecezji Chełmińskiej (1929-39). Zmarł w Pelplinie 7 X 1952 r.

I.

1. Der Prediger, Schopenhauer und Ed. v. Hartmann oder Biblischer und moderner Pessimismus. Fulda 1903. Fulder Actiondruckerei 8° s. IV, 108.

2. Ed. v. Hartmanns Autosoterie und die

christliche Heterosoterie. *Der Katholik.* Jg 27: 1903 H. 1 s. 1-30; H. 2 s. 135-151.

3. Das wahre Christentum als Synthese von Gegensätzen. *Der Katholik.* Jg 28: 1904 H. 3 s. 176-186.

4. Über Glauben und Wissen in der modernen protestantischen Theologie und Philosophie. *Der Katholik.* Jg 29: 1905 H. 1 s. 1-24; H. 2 s. 109-125.

5. Der Pessimismus, ein Zeichen der Zeit. *Der Kath. Seelsorger.* Jg 1905 s. 155-164.

6. Das Christentum als Heimittel für die Not der Zeit. *Der Kath. Seelsorger.* Jg 1905 s. 500-505, 542-548.

7. Gebetserhörung und Naturordnung. *Theol. Quartalschrift.* Jg 1905 s. 580-592.

8. Rudolf Eucken und sein Kampf um einen geistigen Lebensinhalt. *Wissenschaftliche Beilage zur Germania.* Berlin. Jg 1905 s. 201-202.

9. Wert und Würde der Persönlichkeit im Christentum. Köln 1906 J. P. Bachem 8° s. 105.

10. Christus oder Buddha? *Der Kath. Seelsorger.* Jg 1906 s. 343-349.

11. Die neue Kontroverse über dem ewigen Tod. *Der Kath. Seelsorger.* Jg 1906 s. 414-418, 452-456.

12. Ein moderner Denker über die Bedeutung der Heiligen für das Leben. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1906 s. 77-79.

13. Das Problem des Übermenschen im 19. Jahrhundert. *Wiss. Bailage zur Germania.* Jg 1906 s. 329-332, 337-340, 348-351.

14. Katholische Kirche und sittliche Persönlichkeit. Köln 1907 J. B. Bachem 8° s. 116.

15. Das Problem der Persönlichkeit bei Kant. *Der Katholik.* Jg 31: 1907, H. 6. s. 44-66.

16. Zölibat und sittliche Persönlichkeit. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1907 s. 145-149.

17. Apologetische Grundfragen. *Der Kath. Seelsorger.* Jg 1907 s. 7-18, 51-58, 113-126, 156-164, 195-203, 243-254, 291-301, 339-350, 387-401, 435-450, 483-490, 541-553; Jg 1908 s. 6-18, 101-112, 164-176, 197-209, 245-258, 293-305, 341-354, 389-400, 437-450, 489-502, 538-551; Jg 1909 s. 5-11, 51-57, 99-104, 147-155, 201-207, 243-248, 291-296, 339-346, 387-392, 440-445.

18. Der Modernismus und die Apologetik. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1908.

19. Religion und Leben. *Wiss. Bailage zur Germania.* Jg 1908 s. 193-195, 202-206.

20. Das religiöse Erkennen nach moderner Auffassung. *Der Katholik.* Jg 33: 1909 H. 4 s. 241-262; H. 5 s. 321-340; H. 6 s. 419-435.

21. Das Problem der Persönlichkeit und des Übermenschen. Paderborn 1909 F. Schöningh 8° s. VIII, 446. Studien zur Philosophie und Religion, H. 4. — Wyd. następne zob. poz.: 74.

22. Was ist Wahrheit? *Theol. u. Glaube.* Paderborn. Jg 1: 1909, H. 9 s. 708-718.

23. Bausteine für persönliche Kultur. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1909.

24. Das Problem des Todes. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1909.

25. Autorität und Freiheit. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1910 s. 149-152.

26. Der moderne Theosophismus. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1910 s. 309-312.

27. Christus und Buddha. *Wiss. Bailage zur Germania.* Jg 1910 s. 13-15, 21-25.

28. Nietsches Übermensch und der christliche Edelmensch. *Pharus.* Jg 1: 1910 H. 2 s. 97-109.

29. Im Banne des Pessimismus. *Pharus.* Jg 1: 1910 H. 6 s. 481-495.

30. Das moderne Persönlichkeitsideal. *Pharus.* Jg 1: 1910 H. 10 s. 289-302.

31. Die Wahrheit des Christentums. Paderborn 1911 F. Schöningh 8° s. XI, 453 — 2 verb. Aufl. Paderborn 1913 s. XI, 480. — 3 Aufl. Paderborn 1918 s. XI, 488. — 4 Aufl. Paderborn 1920 s. XI, 500. — 5 Aufl. Paderborn 1921 s. X, 505. — 6 Aufl. Paderborn 1922 s. X, 505. — 7 Aufl. Paderborn 1923 s. X, 505. — 8 Aufl. Paderborn 1924 s. X, 505.

32. Grundfragen der Charakterbildung. *Pharus.* Jg 2: 1911 H. 1 s. 11-26.

33. Das Recht der persönlichen Uberzeugung. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1911 s. 213-216.

34. Der Modernismus. *Mödchenbildung auf christlicher Grundlage.* Jg 7: 1911 H. 6 s. 237-246.

35. Das Problem der sittlichen Persönlichkeit. *Zeitschrift für christlichen Erziehungswissenschaft.* Jg 4: 1911 H. 7 s. 294-295.

36. Das Problem des Einsamen. *Die christliche Frau.* Jg 1911 s. 361-369.

37. Seelenwanderung oder ewiges Leben bei Gott? *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1911 nr 46 s. 361-366.

38. Die irrationale Wurzel des Glaubens. *Theol. u. Glaube.* Jg 3: 1911 s. 811-821.

39. Monistische Sonntagspredigten. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1912.

40. Das Recht des dogmatischen Religionsunterrichts. *Zeitschrift für christliche Erziehungswissenschaft.* Jg 1912.

41. Aesthetische Kultur. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1912 s. 233-237.

42. Glaube und Geschichte. *Der Katholik.* Jg 36: 1912 H. 3 s. 153-170; H. 5 s. 355-372.

43. Individualität und Persönlichkeit. Paderborn 1913 F. Schöningh 8° s. 83.

44. Der Sinn des Lebens. Eine katho-

lische Lebensphilosophie. Paderborn 1913 Bonifacius Druck. 8° s. XIII, 327. Katholische Lebenswerke. Monographien über die Bedeutung des Katholizismus für Welt und Leben, Bd 1. — 2 Aufl. Paderborn 1916 s. XIII, 340. — 3 Aufl. Paderborn 1921 s. XIII, 357. — 4 Aufl. u. 5 Aufl. Paderborn 1921 s. XIII, 357. — 6 Neubearb. Auflage. Paderborn [1937] s. XI, 330.

45. Die materialistische Geschichtsphilosophie. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1913 s. 193-196, 204-208.

46. Die historische Bedeutung der Ideen. W: *Festschrift für Georg v. Hertling zum siebzigsten Geburstag am 31 Aug. 1913.* Kempten — München 1913 s. 176-187.

47. Rudolf Eucken und das Problem des Lebens. *Pharus.* Jg 4: 1913 H. 2 s. 97-112.

48. Die moderne Apologie der Sünde. *Akademische Bonifaciuskorrespondenz.* Jg 1913 s. 226-233.

49. Die Versehung in der Geschichte. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1914.

50. Die persönlichkeit und das Unpersönliche. *Pharus.* Jg 6: 1915 s. 289-298.

51. Friedrich der Grosse als Philosoph. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1915.

52. Das Problem der historischen Offenbarung. *Akademische Bonifaciuskorrespondenz.* Jg 1915 s. 33-41.

53. Göttin und Priesterin. *Die christliche Frau.* Jg 1915.

54. Zur Apologetik der Schule. *Monatsblätter für Religionsunterricht.* Jg 1915.

55. Die Weltgeschichte als Weltgericht. *Theol. u. Glaube.* Jg 1915 s. 183-191.

56. Die deutsche Philosophie und der Weltkrieg, w: *Deutsche Kultur, Katholizismus und Weltkrieg.* Freiburg 1915 s. 117-132. — Sonderdruck. Freiburg 1915 s. 117-132. — Toż: La philosophie allemande et la guerre mondiale. [Freiburg 1915] 8° s. 16.

57. Der Gang Gottes über die Nationen. *Akademische Bonifaciuskorrespondenz.* Jg 1916 s. 1-12.

58. Das historische Recht des Stärkeren. *Theol. u. Glaube.* Jg 1916 s. 18-25.

59. Die Religion ohne Gott. *Magazin für Volkstümliche Apologetik.* Jg 1915/16 H. 1.

60. Politik und Moral. Paderborn 1917 F. Schöningh 8° s. 81.

61. Politik und Bergpredigt. *Magazin für Volkstümliche Apologetik.* Jg 15: 1917 H. 10 s. 297-304.

62. Politik und Moral. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1917 s. 33-36, 43-47.

63. Die Lebensphilosophie Kants und ihre pädagogische Bedeutung. *Pharus.* Jg 1917 s. 257-279.

64. Solovjeff. *Akademische Bonifaciuskorrespondenz.* Jg 1917 s. 129-136.

65. Schopenhauer als Geschichtsphilosoph. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1919.

66. Zur Ethik der Gesinnungen. *Pharus.* Jg 1919.

67. Lebensanschauungen moderner Denker. Bd 1. Vorträge über Kant, Schopenhauer, Nietsches, Haeckel und Eucken. Paderborn 1919 F. Schöningh 8° s. VIII, 265. — 2 Aufl. Paderborn 1920 s. VIII, 260. — 5 u 6 Aufl. Paderborn 1922 s. VIII, 264. — 7 Aufl. Paderborn 1926 s. VIII, 264.

68. Geschichtsphilosophie. Kempten 1920 J. Kössel 8° s. VIII, 306. Philosophische Handbibliothek, Bd. 2. — Toż. 2 Aufl. Kempten, München 1922 J. Kössel — F. Pustet s. 306. 3 Aufl. Kempten, München 1923 J. Kössel — F. Pustet s. 306. Wyd. polskie zob. poz. 147. Wyd. włoskie zob. poz. 79.

69. Polnischer und russischer Messianismus. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1920.

70. C. Isenkrahe, Das Endliche und das Unendliche... Briefwechsel zwischen Prof. Dr Sawicki, Pelplin, und Prof. Dr Isenkrahe, Trier. Bonn 1920.

71. Die katholische Frömmigkeit. Ihre Grundlagen, ihr Wessen und ihr Recht. Paderborn 1921 Bonifacius Druck. 8° s. X, 411. Katholische Lebenswerke. Monographien über die Bedeutung des Katholizismus für Welt und Leben, Bd 6.

72. Das Problem der erblichen Belastung. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1921 nr 5 s. 17-20.

73. Rudolf Steiner. *Wiss. Beilage zur Germania.* Jg 1921.

74. Das Ideal der Persönlichkeit. Paderborn 1922 F. Schöningh 8° s. IV, 4, 223. — 3 Aufl. Paderborn 1924 F. Schöningh 8° s. IV, 218.

75. Lebensanschauungen alter und neuer Denker. Bd. I-IV. Bd. I. Das heidnische Altertum. Paderborn 1923 F. Schöningh, 8° s. VII, 175. — 2 Aufl. Paderborn 1923 s. VII, 175. — 3 Aufl. Paderborn 1926 s. VIII, 177. — 4 Aufl. Paderborn 1935 s. VIII, 179. Bd II. Die christliche Antike und das Mittelalter. Paderborn 1923 F. Schöningh 8° s. VI, 175. — 2 Aufl. Paderborn 1923 s. VI, 175. — 3 Aufl. Paderborn 1926 s. VIII, 176. — 4 Aufl. Paderborn 1938 s. VIII, 178. — Wyd. polskie zob. poz. 120. Bd III. Von der Renaissance bis zur Aufklärung. Paderborn 1923 F. Schöningh 8° s. VIII, 198. — 2 Aufl. Paderborn 1923 s. VIII, 198. — 3 Aufl. Paderborn 1929 s. VIII, 238. Bd IV. Kant und das 19 Jahrhundert. Paderborn 1923 F. Schöningh 8° s. VIII, 276. — 2 Aufl. Paderborn 1923 s. VIII, 276. — 3 Aufl. Paderborn 1926 s. VIII, 276. — 7 Aufl. Paderborn 1929 s. VIII, 276. — 8 Aufl. Paderborn 1938 s. VIII, 276.

76. Philosophie der Liebe. Paderborn 1924 F. Schöningh 8° s. IV, 130. — 2 Aufl. Paderborn 1930 s. IV, 130. — Wyd. polskie zob. poz. 92.

77. Das Problem des Aseität. *Philosoph. Jahrb.* Bd 37: 1924 H. 2 s. 143-161.

78. Der Satz vom zureichenden Grunde. *Philosoph. Jahrb.* Bd 38: 1925 H. s. 1-11.

79. La Filosofia della storia. Trad. del tedesco del Guido Pagnini. Firenze [1925] Libr. Ed. Fiorentino 8° s. VI, 344.

80. Die Gottesbeweise. Paderborn 1926 F. Schöningh 8° s. VIII, 206.

81. Der letzte Grund der Gewissheit. *Philosoph. Jahrb.* Bd 39: 1926 H. 1 s. 1-8.

81 a. Franz Sawicki [autobiografia]. W: *Religionswissenschaft der Gegenwart in Selbstdarstellungen.* Leipzig. T. III. 1927 s. 127-165, fot. Sonderdruck. Franz Sawicki. Leipzig 1927 Verl. von Feliks Meiner 8° s. 39.

82. O zagadnieniu cierpień. Wykład religijno-filozoficzny. *Słowo Pomorskie.* Toruń. R. 1928 nr 70 s. 5; nr 72 s. 4; nr 74 s. 4; nr 76 s. 6; nr 78 s. 6; nr 79 s. 6; nr 80 s. 4; nr 81 s. 5.

83. Józef Wittig jako teolog. Wykład wygłoszony w Pelplinie na Inauguracji Wydziału Teologicznego toruńskiego Towarzystwa Naukowego. *Wiad. dla Duchow.* R. 1928 nr 7-8-9 s. 195-204.

84. Die vier Lebensalter. Ein Gang durch das Leben. Paderborn 1929 F. Schöningh 8° s. 208. — Wyd. polskie zob. poz. 98.

85. Die Geschichtsphilosophie als Philosophia Perennis. W: *Philosophia Perennis.* Abhandlungen zu ihrer Vorgangenheit und Gegenwart. Festgabe Joseph Geyster zum 60. Geburstag herausgegeben von Fritz Joachim v. Rintelen. Regensburg 1930 s. 511-525.

86. Św. Augustyn pierwszym człowiekiem nowożytnym. W: *Św. Augustyn.* Pod red. ks. St. BROSSA. P. 1930 s. 222-237.

87. Ateizm religijny. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 187 s. 90-103.

88. Das Irrationale in dem Grundlagen der Erkenntnis und die Gottesbeweise. *Philosoph. Jahrb.* Bd 44: 1931 s. 410-418. — Wyd. polskie zob. poz. 145.

89. Era żeńska w czasach zamierzchłych a w przyszłości. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 274-298.

90. Dusza nowoczesnego człowieka. Tło moralne i religijne Akcji Katolickiej. P. 1931 Księg. św. Wojciecha 16° s. 4, 126. — Wyd. słowackie: Duša moderného človeka. Tłum. Dr Stefan Zlatoš [Trnava] 1932 s. 100, 4.

91. Człowiek a wszechświat w świetle nauki i wiary. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 3-15.

92. Filozofia miłości. [Przekł.] z niem. P. 1934 Druk. św. Wojciecha 16° s. 116. Kultura Katolicka, t. 1. — Wyd. 2. P. 1937 Księg. św. Wojciecha 16° s. 126. Wyd. 3. Kr. 1945 Księg. Krakowska 16° s. 126.

93. Nowoczesne teorje rasowe. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 19-33.

94. Zwrot myśli w filozofii współczesnej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 1 s. 54-65.

95. Dlaczego wierzę? P. 1935 Księg. św. Wojciecha 16° s. 119. Kultura Katolicka, t. 8. — Wyd. 2. Kr. 1948. Wyd. Mariackie 16° s. 120.

96. Religia narodowa i rasowa. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 5/6 s. 450-460. — Odb. Pelplin 1935 s. 13.

97. Przedmowa. W: PELLOWSKI Leon: Zagadnienie życia pozagrobowego. Wąbrzeźno 1935 s. [7].

98. Życie ludzkie. Przełożyła z niemieckiego Janina Brossowa. P. 1936. Księg. św. Wojciecha 16° s. 195.

99. Filozofia życia. P. 1936. Księg. św. Wojciecha 16° s. 172. Kultura Katolicka, t. 11. — Wyd. 2. P. 1946 Księg. Ziem Zachodnich 8° s. 148.

100. Wiara i filozofia współczesna. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa dra Stanisława W. Okoniewskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie.* Pelplin 1936 s. 11-27. — Odb. Pelplin 1936 Nakł. Sem. Duch. 8° s. 19.

101. Filozofia egzystencjalna. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 195-210.

102. Der Kreislauf und das Todeschicksal der Kulturen. *Philosoph. Jahrb.* Bd 49: 1936 H. 1 s. 84-97. — Wyd. polskie zob. poz. 147.

103. Kryzys kultury a religia chrześcijańska. P. [1937] Nakł. Naczelny Inst. Akcji Kat. 16° s. 31. Biblioteka Kultury t. 4.

104. Moralne przyczyny bezbożnictwa. W: *Pamiętnik Międzynarodowego Kongresu Chrystusa Króla w Poznaniu.* P. 1937 s. 137-156. — Odb. P. 1937 Księg. św. Wojciecha 8° s. 24. Biblioteka Akcji Katolickiej, nr 50.

105. Założenia filozoficzne katolickiej myśli społecznej. W: *Katolicka myśl społeczna.* Pamiętnik III katolickiego studium w Warszawie (5-10 IX 1937). P. 1938 s. 21-34. — Odb. P. [1937] Inst. Akcji Kat. 8° s. 19. Biblioteka Akcji Katolickiej, nr 62.

106. Filozofia ducha w walce z filozofią życia. Płock 1938 [antedat. 1937] Diec. Inst. Akcji Kat. 16° s. 31.

107. Fenomenologia wstydliwości. (Problemy moralności seksualnej). Odczyt wygłoszony w Audytorium Maximum Uniwersytetu J. P. dn. 21 XI 1937. W. 1938

Studium Fil. Rel. Studentów Uniwersytetu J. P. 8° s. 34.

108. Zagadnienie cudu w świetle wiary i wiedzy. *Wiara i Życie*. R. 11: 1938 nr 9 s. 246-253.

109. Materializm a filozofia ducha. *Wiara i Życie*. R. 11: 1938 nr 12 s. 354-361.

110. Przyrodnik a chrześcijanin. *Mies. Diec. Chełm*. T. 10: 1938 nr 8 s. 624-635. — Odb. Pelplin 1938 Księg. i Druk. 8° s. 14. — Toż: Naturforscher und Christ. *Katholisches Sonntagsblatt für das Eistum Danzig*. Jg 5: 1938 nr 41 s. 642-643, 644; nr 43 s. 659, 660-661.

111. Katolicyzm statyczny i dynamiczny. *Mies. Diec. Chełm*. T. 10: 1938 nr 11/12 s. 807-817. — Odb. Pelplin 1938 Druk. i Księg. 8° s. 12. — Toż: Statischer und dynamischer Katholizismus. *Kath. Sonntagsblatt für das Bistum Danzig*. Jg 6: 1939 nr 5 s. 66-67, 68; nr 6 s. 82, 83, 84.

112. Rasa i światopogląd. (Z zagadnień nowoczesnego rasizmu). Odczyt wygłoszony w Audytorium Maximum Uniwersytetu J. P. dn. 24 listopada 1938 r. W. 1939 Wyd. Studium Filoz. Relig. 8° s. 30.

113. Wiara religijna i nauki przyrodnicze. *Wiara i Życie*. R. 12: 1939 nr 3 s. 66-72.

114. Wpływ religii na rozwój charakteru. *Mies. Diec. Chełm*. T. 11: 1939 nr 4 s. 282-299. — Odb. Pelplin 1939 Druk. i Księg. 8° s. 20.

115. Eucharystia w życiu społeczeństwa. *Mies. Diec. Chełm*. T. 11: 1939 nr 8/9 s. 644-652.

116. Katolicyzm jako religia osobowości i społeczności. [W. 1939] Archid. Inst. Akcji Kat. 8° s. 28. [Bibl. Akcji Kat. Nowa Seria, nr 17].

117. Das Irrationale im Weltgrund. *Phil. Jahrb*. Bd 52: 1939 H. 4 s. 369-383.

118. Osobowość w nauce chrześcijańskiej. *Aten. Kapł*. 46: 1947 nr 1 s. 1-14.

119. Osobowość chrześcijańska. Kr. 1947 Wyd. Mariackie 16° s. 64.

120. U źródeł chrześcijańskiej myśli filozoficznej. (Św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu, mistrz Eckhard). Autoryzowany przekład z niemieckiego. Katowice 1947 Księg. św. Jacka 8° s. 157, 3.

121. Teologia dogmatyczna. Według wykładów... T. I. Rok akademicki 1947/1948. Pelplin [1948] Koło Misyjne Kleryków 4° s. 183, powiel. — Wyd. 2 poprawione. Pelplin [1950] Seminarium Duchowne 4° s. 185, powiel. — Wyd. 3 poprawione i uzupełnione. Pelplin [1951] Seminarium Duchowne 4° s. 185, powiel. Teologia dogmatyczna. Według wykładów... T. II. Rok akademicki 1948/1949. Pelplin [1949] Seminarium Duchowne 5° s. 170, powiel.

122. Sören Kierkegaard. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 225 s. 81-91.

123. Filozofia egzystencjalna niemiecka. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 225 s. 185-195.

124. Jean Paul Sartre. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 225 s. 253-264.

125. Chrześcijańska filozofia egzystencjalna. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 225 s. 340-350.

126. Socjologia kultury. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 226 s. 223-248.

127. Socjologia religii. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 226 s. 302-312.

128. Socjologia wiedzy. *Prz. Powsz*. R. 65: 1948 t. 226 s. 377-387.

129. Jeszcze problem krytyczny. (Głos obrony ks. prof. Fr. Sawickiego). *Oręd. Diec. Chełm*. T. 4: 1948 nr 3 s. 205-208.

130. Deus Caritas est. *Aten. Kapł*. T. 48: 1948 s. 209-236; 313-326; 417-450. — Odb.: Włocławek 1948 Księg. Powszechna 8° s. 8[illegible] — Wyd. 2. pod tyt.: Bóg jest Miłością. Kr. 1949 Krajowa Centrala „Caritas" 8° s. 88. — Wyd. niemieckie zob. poz. 144.

131. Caritas w oświetleniu społecznym i moralno-religijnym. *Caritas*. R. 5: 1949 s. 290-298, 324-331.

132. Przyrodnik wierzący i niewierzący. *Prz. Powsz*. R. 66: 1949 t. 228 s. 134-144.

133. „Ten ci jest miłośnik braci i całego ludu..." Przemówienie z okazji przeniesienia zwłok śp. Ks. Biskupa Konstantego Dominika w Pelplinie dnia 6 marca 1949 roku. *Oręd. Diec. Chełm*. T. 5: 1949 nr 2 s. 122-125.

134. Lebensanschauungen moderner Denker. Bd. I. Kant und das 19. Jahrhundert. Paderborn 1949 F. Schöningh 8° s. 362; Bd II. Die Philosophie der Gegenwart. Paderborn 1952 F. Schöningh 8° s. 403.

135. Wolność woli w nowym oświetleniu. *Rocz. Filoz. KUL*. T. 2/3: 1949/1950 s. 185-195.

136. Bóg filozofii a Bóg religii. *Prz. Powsz*. R. 67: 1950 t. 230 s. 209-217.

137. Co mówi przyroda o Bogu. *Prz Powsz*. R. 67: 1950 t. 230 s. 391-401.

138. Religia i życie moralne. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 182-191; R. 26: 1957 s. 45-56.

139. Pojęcie i zagadnienie nicości u Heideggera. *Rocz. Filoz. KUL*. T. 4: 1951 s. 125-137.

140. Indywiduum i osoba. *Tyg. Powsz*. R. 8: 1952 nr 4 s. 1.

141. Człowiek religijny a człowiek etyczny. *Tyg. Powsz*. R. 8: 1952 nr 34 s. 1-2.

142. Poznanie wartości. *Pol. Sacra*. A. 5: 1952 f. 1/4 s. 181-193.

143. Spotkanie z Bogiem. *Głos Karmelu*. R. 21: 1952 s. 71-75.

144. Gott ist in Liebe. Aus. d. Poln. Übertr. von Aleksander Lubomski, nachw.

Linus Bopp. Paderborn 1955 F. Schöningh 8° s. 110.

145. Zasada dostatecznej racji w dowodzie na istnienie Boga. Tłum. i słowo wstępne ks. Marian Michalski. *Życie i Myśl.* R. 6: 1956 nr 3 s. 1-10.

146. Teologia egzystencjalna. (Z pośmiertnych rękopisów). *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 65-71.

147. Filozofia dziejów. Przełożył [przedmowa] Karol Górski. Gdynia [1974] Druk. Nowator 8° s. IV, 278. — Dodatek I. Ruch cykliczny i śmierć kultur, s. 263-278.

II.

OSOWICKI K.: Ks. Franciszek Sawicki jako filozof życia. *Pro Christo.* R. 7: 1926 s. 519-527; Franz Sawicki. W: *Die Religionswissenschaft der Gegenwart in Selbstdarstellungen.* Bd 3. Leipzig 1927 s. 1-39 [autobiografia]; MAŃKOWSKI A.: Prałaci i kanonicy katedralni chełmińscy od założenia kapituły do naszych czasów. *Rocz. TN Tor.* R. 34: 1927 s. 363-364; MANTHEY F.: Profesor Dr Franz Sawicki 1877-13 Juli 1938. Tczew [1938] s. 23; PELPLIŃSKI F.: Ks. Franciszek Sawicki jako teoretyk poznania. *Pelplin* 1947 s. 104; TENŻE: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 383-386; MANTHEY F.: Ks. Franciszek Sawicki. Z okazji jubileuszu. *Rocz. Filoz. KUL.* R. 2/3: 1949/50 s. 347-363; ŚWIĘTOJAŃSKI F.: Prace naukowe Ks. Infułata Franciszka Sawickiego. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 3 s. 195-205; PASIERB J. St.: Filozofia ks. Franciszka Sawickiego. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1952 nr 4 s. 6, 7; MANTHEY F.: Śmiertelny człowiek i nieśmiertelny wieczny Bóg. Kazanie wygłoszone z okazji eksporty zwłok śp. ks. infułata Franciszka Sawickiego w dn. 12 X 1952 r. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 5/6 s. 224-229; TENŻE: Przyczynki do poznania osobowości ks. Franciszka Sawickiego. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 9/10 s. 395-400; ZNANIECKI F.: Chrześcijański humanizm śp. ks. Fr. Sawickiego na tle współczesnego kryzysu człowieka. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 9: 1958 nr 6 s. 186-195; MAJKOWSKI J.: Filozofia religii ks. Franciszka Sawickiego. *Aten. Kapł.* R. 52: 1960 nr 308 s. 435-444; STACHNIK R.: Sawicki Franz. W: *Altpr. Biographie.* Bd 1963 s. 594-595; LIEDTKE A.: Tradycje naukowe Pelplina. *Stud. Pelpl.* 1969 s. 317-321; PISZCZ E.: Sprawa nominacji ks. Franciszka Sawickiego na biskupa Diecezji Gdańskiej w 1938 r. *Stud. Pelpl.* 1969 s. 39-48; PASIERB J. St.: Ks. Franciszek Sawicki w pamięci uczniów. *Stud. Pelpl.* 1971 s. 9-25; KOTLENGA T.: Religijne poznanie Boga według ks. Franciszka Sawickiego. *Stud. Pelpl.* 1971 s. 27-57; WERNER D.: Z filozofii życia według ks. Franciszka Sawickiego. *Stud. Pelpl.* 1971 s. 59-78; KOŁAKOWSKI L.: Sawicki Franciszek. W: *Filozofia w Polsce.* Słownik pisarzy. Wr. 1971 s. 343; PASIERB J. St.: Ksiądz Franciszek Sawicki. W: *Miasto na górze.* Kr. 1973 s. 52-71; PLENKIEWICZ M.: Wokół sprawy nominacji ks. Franciszka Sawickiego na biskupa gdańskiego. *Studia z Nauk Społecznych,* z. 1. Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Bydgoszcz 1976 s. 81-96; PASIERB J. St.: Aktualność myśli ks. Franciszka Sawickiego. *Tyg. Powsz.* R. 31: 1977 nr 50 s. 6; PAWŁOWICZ Z.: Osobowość jako miejsce zdarzeń religijnych w antropologii Franciszka Sawickiego. W: *Studia z antropologii teologicznej.* Praca zbiorowa. W. 1978 s. 107-158; TENŻE: Religijne doznawanie przyrody i dziejów przez człowieka według F. Sawickiego. *Stud. Theol. Vars. 1980* f. 1 s. 73-96; TENŻE: Aktywna postawa człowieka wobec Boga według ks. Franciszka Sawickiego. *Stud. Pelpl.* 1978 [druk 1981] s. 7-18.

Ks. Henryk Mross

Sawicki Stefan Polikarp (1909-1949), paulin, kanonista, działacz społeczno-polityczny.

Urodził się 1 III 1909 r. w Sawicach-Bronisze pow. Sokołów Podl., gdzie uczył się w Gimnazjum, ukończone u paulinów w Krakowie w 1928 r. Nowicjat rozpoczął w 1929 r. Teologię studiował w Instytucie Teologicznym u misjonarzy w Krakowie; święcenia kapłańskie otrzymał 30 IX 1934 r. Prawo kanoniczne studiował na Gregorianum w Rzymie, uzyskując doktorat w 1938 r. Po powrocie do kraju był profesorem prawa kanonicznego, liturgii i niektórych zagadnień teologii moralnej w paulińskim Instytucie Teologicznym, nadto archiwistą i bibliotekarzem na Jasnej Górze, moderatorem Sodalicji Mariańskich. W okresie okupacji hitlerowskiej pełnił rolę kapelana podziemia z ramienia klasztoru i faktycznego reprezentanta Jasnej Góry w kontaktach antyhitlerowskich. Dla

prasy podziemia napisał wiele artykułów, zwł. dla częstochowskiego „Alarmu". Tytułów ich nie znamy z powodu niezachowania się żadnych egzemplarzy. Zmarł przedwcześnie 16 XII 1949 r. w Warszawie, pochowany na Jasnej Górze.

I.

1. Beati omnes [cnota łagodności w życiu kapłana]. *Homo Dei.* R. 1936 s. 296-299.

2. Pielgrzymki religijne. *Homo Dei.* R. 1936 s. 196-198.

3. De Missa Conventuali in capitulis et apud religiosos historice — canonice — liturgice. Cracoviae 1938 8° s. 161.

4. Tętniące serce Polski. [Jasna Góra w roku 1938]. *Rocz. Katol.* T. 16: 1939 s. 287-300.

5. Gruber Jan Teodor (1740-1808). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 36-37.

6. Chrystus w rodzinie. Kazanie na drugą niedzielę po Trzech Królach. *Wiad. Duszp.* R. 1948 s. 33-35.

7. [Dziennik o. Sawickiego, 1937-1944]. Rkps w Arch. Jasnej Góry 2950.

II.

KWAŚNIEWSKI T.: Z lat bohaterskich. 2. Tajne kursy akademickie w Częstochowie. *Nad Wartą.* R. 11: 1968 nr 12 s. 5; PASTERNAK F.: O. Polikarp Sawicki [Stefan] 1909-1949. *Prawo Kanon.* R. 14: 1971 nr 3-4 s. 305-306; AULEYTNER W.: Z działalności katolickiej młodzieży akademickiej w Warszawie w latach okupacji hitlerowskiej. *Chrześc. w Świecie.* R. 1980 nr 91-92 s. 89; ZBUDNIEWEK J.: Jasna Góra w okresie okupacji hitlerowskiej, *Studia Claromontana.* T. 1 s. 328 i n; PASTERNAK F.: Sawicki Stefan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 155-156. — Arch. Jasnej Góry: Personalia o. Sawickiego, sygn. 2677, 2980, 2950; Korespondencja, sygn. 2979, 2922.

Ks. Janusz Zbudniewek ZP

Schaeffer Józef (1884-1975), zmartwychwstaniec, konsultor Kongregacji Papieskich, autor prac historycznych i ascetycznych.

Urodził się 13 IX 1884 r. w Saverne (Alzacja), gdzie uzyskał wykształcenie podstawowe i zaczął średnie. Ukończył je w Rzymie, dokąd przybył ze swoim ziomkiem ks. Augustem Mosserem, by wstąpić do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Śluby zakonne złożył 24 XI 1901 r. Studia filozoficzno-teologiczno-prawne odbył na Uniw. Gregoriańskim, uzyskując stopnie naukowe. Pracował przeważnie w Rzymie, jako rektor alumnatu (1922-1942, z małą przerwą), jako radny generalny, prokurator i sekretarz oraz konsultor Kongregacji Papieskich. Jedynie okres II wojny światowej spędził w Peskarze, pełniąc obowiązki przełożonego i odważnie zabiegając w sztabach o szanowanie zabytków. W Rzymie znany był z gruntownej i rozległej wiedzy i dobrej znajomości wielu języków nowożytnych i starożytnych. Zmarł w Rzymie 4 IX 1975 r.

I.

1. De Ecclesiis Orientalibus. *Vexil. Resur.* R. 2: 1928/9 nr 1 s. 4-6; nr 2 s. 4-7; nr 3 s. 2-5.

2. Wspomnienie o śp. ojcu Auguście Mosser. *Vexil. Resur.* R. 3: 1929/30 nr 3 s. 28-31.

3. De vita Christi in nobis. *Vexil. Resur.* R. 4: 1930/1 nr 1 s. 2-5; nr 2 s. 2-6; nr 3 s. 3-7.

4. Kapituły generalne zgromadzenia. *Vexil. Resur.* R. 5: 1932 nr 2 s. 4-13. — Toż w jęz. łacińskim pt. Capitula Generalia Congregationis. *Vexil. Resur.* [wersja angiel.]. R. 5: 1932 nr 3 s. 9-17.

5. De spiritu Congregationis nostrae. *Vexil. Resur.* R. 5: 1932 nr 4 s. 3-8; R. 5: 1933 nr 1 s. 6-10; nr 3 s. 5-7; nr 4 s. 6. — Toż. *Vex. Res.* [wer. ang.] R. 5: 1932 nr 1 s. 6-10; R. 6: 1933 nr 2 s. 7-10; nr 3 s. 20-22; 4 s. 14-17.

6. Resurrektionisten. W: *Lexikon f. Th. u. K.* T. 8: 1936 s. 844.

7. Congregazione della Risurrezione. W: *Enciclopedia Cattolica.* T. 4: 1950 kol. 293-294.

8. Historia Missionis Bulgaricae Congregationis a Resurrectione D. N. J. C. *Sacr. Pol. Mill.* T. 10: 1964 s. 295-318.

9. Commentarium in Constitutiones Congregationis a Resurrectione D. N. J. C. Mszps Arch. Congr. a Resur. Romae s. 125.

10. De philosophia p. Petri Semenenko C. R. Mszps tamże.

11. De studio domestico. Mszps tamże.

12. Listy: 99 listów do zmartwychwstańców z lat 1903-1947. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27981-28040.

II.

Śp. o. Joseph Schaeffer. *Notitiae*. R. 1975 t. 1 nr 1 s. 17-18, fotogr.; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 380, 406, 409, 410, 418, 421, 424, 427, 430, 438, 445, 449, 456, 476; Catal. Arch. Congr. a Resur. D. N. J. C. Romae [Roma 1957] s. 44; Catal. Congr. a Resur. D. N. J. C. na lata 1958-1976; Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Rome 1977 s. 223, 324 — Kronika rzymska. *Vexil. Resur.* z lat 1928-1939, passim.

Ks. Bolesław Micewski CR

Schletz Alfons, krypt.: A. S., Ks. mis. A. S., Ks. A. S., N. N.; pseud.: ks. Adam Sosnowski (1911-1981), misjonarz, redaktor i wydawca, historyk Kościoła.

Urodził się 29 III 1911 r. w miejscowości Ostrowite koło Chojnic. Jego rodzicami byli Józef, z zawodu urzędnik, i Anna z domu Brendt. Do szkoły podstawowej uczęszczał w rodzinnej miejscowości i w Chojnicach, gdzie rozpoczął też naukę w Gimnazjum Klasycznym. Kontynuował ją w misjonarskim Małym Seminarium w Wilnie (1927-1928) i w Krakowie na Kleparzu (1928-1932). Jako gimnazjalista wstąpił w 1928 r. do Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Śluby wieczyste złożył po dwuletniej próbie 27 IX 1930 r. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Instytucie Teologicznym zgromadzenia w Krakowie na Stradomiu i tam 20 XII 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie. W marcu 1937 r. został skierowany do Lwowa, gdzie misjonarze prowadzili parafię pod wezwaniem św. Wincentego a Paulo przy kościele św. Zofii i budowali własny kościół. Tam pełnił obowiązki wikariusza, a od r. 1938 zajmował się duszpasterstwem chorych jako kapelan Szpitala Powszechnego i Klinik Uniwersyteckich. Równocześnie studiował historię Kościoła i historię na Uniw. Jana Kazimierza. Magisterium z teologii zdobył na Wydziale Teologicznym w 1938 r., za pracę pisaną pod kierunkiem ks. prof. Józefa Umińskiego. Rozprawę doktorską natomiast pisał pod kierunkiem prof. Stanisława Łempickiego na Wydziale Humanistycznym, uzyskując we wrześniu 1939 tytuł doktora filozofii. We Lwowie pozostał do końca wojny, oddając się nadal pracy duszpasterskiej, szczególnie wśród założonej przez siebie w 1942 r. żeńskiej Sodalicji Mariańskiej. Prowadził także tajne nauczanie i rozwijał działalność kulturalno-oświatową w warunkach konspiracyjnych; urządzał m. in. odczyty i akademie, a nawet zorganizował tajny teatr młodzieżowy.

W l. 1945-1950 pracował w Krakowie na Stradomiu jako wykładowca patrologii i historii Kościoła w misjonarskim Instytucie Teologicznym. Jednocześnie uczył historii Kościoła w seminarium OO Paulinów w Krakowie (1946-1948) i w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach (1947-1950). W 1946 r. habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego, nie uzyskując jednak państwowego zatwierdzenia. W tym samym roku założył i zaczął redagować półrocznik naukowy „Nasza Przeszłość", poświęcony studiom z dziejów Kościoła i kultury katolickiej w Polsce. Wprawdzie w 1948 r. czasopismo zostało zawieszone, ale w r. 1957 ks. Schletz wznowił je i redagował do końca życia, wydając w sumie 55 tomów. W l. 1945-1949 był również redaktorem wydawnictwa „Analecta Historica Congregationis Missionis Prov. Polonorum". Od r. 1953 do 1956 występował pod pseudonimem, pracując jako kapelan Państwowego Domu Rencistów w Zielonkach k. Warszawy. Po powrocie

do Krakowa podjął w 1957 r. na nowo wykłady w Instytucie Teologicznym z historii Kościoła i metodologii historii; prowadził też seminarium naukowe z zakresu swej specjalności. Poza tym organizował wykłady, seminaria i prelekcje dla sióstr zakonnych z terenu Krakowa. Jako wykładowca trzymał się zasadniczo zawsze wiernie podręcznika ks. Umińskiego. W l. 1957-1972 był kapelanem sióstr augustianek w Krakowie. Niemal co roku głosił też rekolekcje zakonnicom, głównie szarytkom i albertynkom. W r. 1968 i 1969 przebywał w Stanach Zjednoczonych A. P. i w Brazylii, gdzie gromadził materiały do historii pracujących tam misjonarzy. Dzięki jego inicjatywie i przedsiębiorczości w latach 1969-1972 powstał w Krakowie przy ul. Strzelnica nowy dom misjonarski, do którego przeniósł się wraz z redakcją „Naszej Przeszłości". Tam też spędził ostatnie lata życia. Zostawił bogaty, kilkutysięczny księgozbiór, uporządkowane archiwum osobiste i archiwum „Naszej Przeszłości", zbiór medali i sporo innych dzieł sztuki, które gromadził ze znawstwem. Od wielu lat prowadził systematycznie dziennik; wiadomo, że obejmuje on 13 tomów, trudno jednak powiedzieć, gdzie ostatecznie został zdeponowany.

Był przede wszystkim historykiem swojego zgromadzenia. Dzięki jednak redagowanemu przez siebie czasopismu położył duże zasługi dla rozwoju badań nad historią Kościoła w Polsce. Zmarł po krótkiej chorobie w Krakowie 27 III 1981 r. i pochowany został na cmentarzu Salwatorskim.

I.

1. Odczyt misyjny. Kr. 1932 Nakł. Zw. Przyjaciół Pol. Misji w Chinach 8° s. 4 [Nie podpisany].

2. Alumn-Pomorzanin wyświęcony na kapłana na Dalekim Wschodzie. [O ks. J. Redzimskim]. *Słowo Pom.* z 21 II 1933.

3. Od redakcji. *Przyj. Pol. Misji w Chinach.* R. 1: 1933 s. 2. [Współautor ks. W. JĘCZMIONKA, obaj nie podpisani].

4. Struktura i cel Konferencji św. Wincentego a Paulo. *Meteor.* R. 25: 1933 s. 101-103. — Toż pt.: Organizacja i cel Konferencji św. Wincentego a Paulo. *Skarb Rodziny.* [USA]. R. 17: 1933 s. 551-553.

5. Święcenia kapłańskie i prymice Misjonarza-Pomorzanina na Dalekim Wschodzie. [O ks. J. Redzimskim]. *Dz. Pom.* z 22 II 1933. [Podpisany A. S.].

6. Z historii polskiej misji w Chinach. *Przyj. Pol. Misji w Chinach.* R. 1: 1933 nr 1 s. 9-11.

7. Trzej reformatorzy Starożytnego Wschodu. *Meteor.* R. 26: 1934 s. 11-16.

8. W setną rocznicę śmierci Fryderyka Schleiermachera (1834-1934). *Meteor.* R. 26: 1934 s. 82-87.

9. Kosmologia Kanta. *Meteor.* R. 26: 1934 s. 178-181.

10. Wśród synów ziemi. *Dz. Pom.* 1934 nr 72/73 z 30/31 III. [Podpisany Ks. mis. A. S.].

11. Zgromadzenie Księży Misjonarzy na Madagaskarze. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 344-355; R. 38: 1935 s. 214-220, 498-506.

12. Trzy wyzwolenia. *Meteor.* R. 27: 1935 s. 40-47.

13. Srebrny jubileusz Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu (1910-1935). *Meteor.* R. 27: 1935 s. 173-186. — Toż w wersji nieco rozszerzonej pt.: Dwudziestopięciolecie Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu (1910-1935). Kr. 1935 Nakł. i druk. Meteora 8° s. 28. — Toż w streszczeniu francuskim w: *Annales de la Congrégation de la Mission* [Paris]. 1936 s. 766-768.

14. Ks. Armand David C. M. (1826-1900). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 294-310; R. 39: 1936 s. 103-121.

15. Wiadomości z misji zagranicznych. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 342-349, 507-514.

16. Człowiek współczesny. *Meteor.* R. 28: 1936 s. 114-119.

17. IX Zjazd Misyjny inteligencji w Krakowie. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 755. [Podpisany Ks. A. S.].

18. Wiadomości z misji zagranicznych. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 122-132, 302-306.

19. Działalność misyjna Huca i Gabeta w Tartarii i Tybecie w latach 1844-1846. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 307-312; R. 40: 1937 s. 86-91.

20. Lei Ming Yuan. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 65-68. — Toż pt.: Lei Ming Yuan. Przedstawicieli współczesnej akomodacji w Chinach. Lw. 1939 8° s. 11.

21. Katechista krajowy. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 193-195.

22. X. Piotr Coste C. M. (1873-1935). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 40: 1937 s. 79-85.

24. Wiadomości z misji zagranicznych. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 41: 1938 s. 147-150.

25. Działalność naukowo-oświatowa ks. Józefa Jakubowskiego. Lw. 1939 8° s. 39.

26. Józef Jakubowski, żołnierz i kapłan (1743-1814). Kr. 1945 8° s. 223. Analecta Historica Congregationis Missionis Prov. Polonorum I.

27. Ks. biskup Michał Bartłomiej Tarło, opiekun ubogich. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 5 s. 15-17.

28. Bractwo św. Rocha w Warszawie. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 7 s. 10-13; nr 8 s. 5-8.

29. Organizator chrześcijańskiego miłosierdzia. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 15 s. 419. — Toż w pracy zbiorowej pt.: Św. Wincenty a czasy obecne. Kr. 1947 s. 3-25.

30. Od Redakcji. *Nasza Przeszł.* T. 1: 1946 s. 3-4.

31. Przyczynek do historii Zgromadzenia Misji w okresie rządów wizytatorskich ks. Michała Kownackiego. *Nasza Przeszł.* T. 1: 1946 s. 127-150.

32. Współpraca misjonarzy z Komisją Edukacji Narodowej (1773-1794). Przyczynek do historii kultury i oświaty w Polsce. Kr. 1946 8° s. 199. Nakładem Krajowej Centrali Caritas. Analecta Historica Congregationis Missionis Prov. Polonorum II.

33. Studia kardynała Ledóchowskiego w seminarium świętokrzyskim w Warszawie. *Nasza Przeszł.* T. 2: 1947 s. 245-253.

34. Ks. Franciszek Śmidoda C. M. (1902-1944). *Nasza Przeszł.* T. 3: 1947 s. 244-245.

35. Wyd.: Ks. Franciszka Śmidody, Szpitalnictwo Polski przedrozbiorowej w opiece Kościoła. *Caritas.* R. 4: 1948 nr 31 s. 94-97.

36. Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. *Caritas.* R. 4: 1948 nr 39 s. 346-352.

37. [Słowo wstępne]. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 5-7.

38. Stanisław Łempicki (1886-1947). *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 251-278.

39. Rec. A. ARTYMIAK: Mieszkańcy miasta Jędrzejowa w świetle najstarszej księgi metrykalnej (1743-1752). Jędrzejów 1947. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 365-367.

40. Działalność kulturalna misjonarzy w Polsce (1651-1864). *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 nr 3-4 s. 362-363.

41. Ejmont (Eymont) Konstanty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 213.

42. Erdman Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 287.

43. Eveillard Jakub. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 322-323.

44. Fabri Jan Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 340-341.

45. Fiedorowicz Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 435.

46. Gajdziński Marcin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1948 s. 212.

47. Gajewska Aniela. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1948 s. 213.

48. Prowincja warszawska Sióstr Miłosierdzia. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 2-8.

49. Dzieje prowincji krakowskiej Sióstr Miłosierdzia. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 118-126.

50. Zakon OO Bonifratrów na ziemiach polskich, litewskich i ruskich. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 331-337.

51. Brat Ludwik Perzyna, lekarz, nauczyciel, wychowawca ludu. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 360-366.

52. Gaworzewski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1949 s. 320-321.

53. Gawroński Hilary Feliks. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1949 s. 331-332.

54. Gasowski Jakub. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1949 s. 357.

55. O niektórych podręcznikach liturgicznych w dawnych seminariach duchownych w Polsce. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 193-209.

56. Zasługi królowej Jadwigi dla Kościoła Polskiego. *Skarb Rodziny* [USA, Erie, Pa]. R. 32: 1949 nr 11 s. 15-19; nr 12 s. 4-6.

57. Rec. A. KLAWEK: Zarys dziejów teologii katolickiej w Polsce. Kr. 1948. *Aten. Kapł.* R. 41: 1950 t. 52 s. 154-159.

58. Ludwik Perzyna, lekarz wiejskiego ludu. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 232 s. 222-237.

59. L'activité culturelle des Prêtres de la Mission en Pologne (1651-1864). *Annales de la Congrégation de la Mission.* T. 119/120: 1954 s. 113-134.

60. Działalność kulturalna misjonarzy polskich w latach 1651-1864. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 s. 263-300.

61. Po dziewięciu latach. *Nasza Przeszł.* T. 5: 1957 s. 5.

62. Jan Kanty Dąbrowski biskup tyt. helenopolitański i sufragan poznański (1791-1853). *Nasza Przeszł.* T. 5: 1957 s. 217-237. — Toż po francusku: Mgr Jan Kanty Dąbrowski, Lazariste, évêque auxiliaire de Poznań. Traduit en français par L. Rapacka. *Annales de la Congrégation de la Mission.* T. 122: 1957 s. 526-540.

63. Rec. F. GRYGLEWICZ: Studium Pisma św. w lubelskim seminarium duchownym. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 109-157. *Nasza Przeszł.* T. 5: 1957 s. 317-324.

64. Siostra Róża Okęcka (1878-1932). Zarys biograficzny. *Nasza Przeszł.* T. 6: 1957

s. 169-288. — Toż nieco poszerzone w odb. Kr. 1957 8° s. 159.

65. Nieznane kazania ks. A. Biernackiego z drugiej połowy XVIII wieku. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 128-138.

66. [Słowo wstępne]. *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 7.

67. Bibliografia prac ks. kard. Stefana Wyszyńskiego — Prymas Polski. *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 24-43.

68. Ks. Józef Umiński (1888-1954). *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 281-327.

69. Wieczór dyskusyjny w Redakcji „Naszej Przeszłości". *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 516.

70. Giersberg Bronisława. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1958 s. 444.

71. Najstarsza wzmianka w Polsce o śmierci św. Wincentego a Paulo. *Nasza Przeszł.* T. 9: 1959 s. 389-390.

72. Dziesięć tomów „Naszej Przeszłości". *Nasza Przeszł.* T. 10: 1959 s. 5-16.

73. Jan Albertrandi w latach 1731-1795. *Nasza Przeszł.* T. 10: 1959 s. 177-208.

74. Dziesięć tomów „Naszej Przeszłości" (Rozmowa z redaktorem ks. prof...). Rozmawiał J. Susuł. *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 28 s. 7.

75. Głogowski Jerzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 113.

76. Godquin Paweł. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 191-192.

77. Gołębiowski Chryzostom h. Prawdzic. *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 249-250.

78. Zgromadzenie Księży Misjonarzy w Polsce (Charakterystyka ogólna). *Nasza Przeszł.* T. 11: 1960 s. 24-34. — Toż przedr. fragm. w: *Kalendarz „Ludu"* [Curitiba]. 1962 s. 85-88.

79. Działalność Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Tykocinie na polu oświaty (1769-1864). *Nasza Przeszł.* T. 11: 1960 s. 361-440.

80. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. *Nasza Przeszł.* T. 12: 1960 s. 59-172. — Przedruk Résumé tegoż w *Annales de la Congrégation de la Mission.* T. 126: 1961 s. 55-61.

81. Góral Józef Joachim. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1960 s. 396-397.

82. Górnicki Jan Kanty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1960 s. 426. — Toż oraz pozycje 75, 76 i 81 w odb. pt.: Życiorysy członków obydwu rodzin św. Wincentego a Paulo w Polsce. Kr. 1960 16° s. 16.

83. Górny Honorat. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1960 s. 431. — Toż oraz poz. 77 w odb. pt. Prowincjałowie augustianów w Polsce: Chryzostom Gołębiowski i Honorat Górny. Kr. 1960 s. 8.

84. Grzankowski Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 9: 1960 s. 80.

85. Grzegdała (Grzegdala) Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 9: 1960 s. 80.

86. Ludwik Perzyna, lekarz, nauczyciel i wychowawca ludu 1742-1812. *Nasza Przeszł.* T. 13: 1961 s. 97-144.

87. Bibliografia prac ks. Franciszka Śmidody C. M. *Nasza Przeszł.* T. 13: 1961 s. 314-316.

88. Życiorys świątobliwego kleryka Antoniego Willicha (1739-1759). *Nasza Przeszł.* T. 14: 1961 s. 265-268.

89. Rec.: G. MIZGALSKI: Podręczna encyklopedia muzyki kościelnej. P. 1959. *Nasza Przeszł.* T. 14: 1961 s. 279-284.

90. Wydał, wstępem i przypisami opatrzył: O. Bernard ŁUBIEŃSKI: Listy do norbertanek w Krakowie na Zwierzyńcu. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 245-288.

91. Hussarzewski Tomasz h. Prus. W: *Pol. słow. biogr.* T. 10: 1962 s. 120-121.

92. Gołaszewski Filip Nereusz (1808-1895). *Nasza Przeszł.* T. 17: 1963 s. 233-234.

93. Gorzkiewicz Mateusz (1780-1860). *Nasza Przeszł.* T. 17: 1963 s. 234-235.

94. Górska Paulina (1816-1893). *Nasza Przeszł.* T. 17: 1963 s. 235-237.

95. Grabowski Wojciech (1873-1939). *Nasza Przeszł.* T. 17: 1963 s. 237-238.

96. Jachimowski Jakub (1724-1789). *Nasza Przeszł.* T. 17: 1963 s. 238-239.

97. Bielawski Zygmunt (1877-1939). *Nasza Przeszł.* T. 18: 1963 s. 233-236.

98. Jakubowski Józef h. Topór. W: *Pol. słow. biogr.* T. 10: 1963 s. 386-388. Współautor Seweryn SKRZYŃSKI.

99. Janowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 10: 1964 s. 568-569.

100. Wydał, wstępem i przypisami opatrzył: Pisma Adama Chmielowskiego (Brata Alberta). *Nasza Przeszł.* T. 21: 1965 s. 7-224.

101. Kaliński Wilhelm h. Jelita. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11: 1965 s. 475-477.

102. Kamiński Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11: 1965 s. 560-561.

103. Kamocki Marian Apolinary. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11: 1965 s. 585-586. — Toż oraz poz. 84, 85, 91, 99, 101 i 102 w odb. pt. Życiorysy członków obydwu rodzin św. Wincentego a Paulo. Kr. 1966 16° s. 32.

104. Działalność dobroczynna Kościoła krakowskiego na przestrzeni wieków. *Notif. e Curia Crac.* R. 1966 s. 115-122.

105. Kardynał Karol Wojtyła. Szkic biograficzny i bibliografia prac. *Nasza Przeszł.* T. 27: 1967 s. 7-28.

106. Koenigsmanówna Izydora, imię zakonne Emilia... W. *Pol. słow. biogr.* T. 13: 1967 s. 259-260.

107. Kominek Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13: 1968 s. 395.

108. Konieczny Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13: 1968 s. 529.

109. Korniłowicz Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14: 1968 s. 83-84.

110. Polska bibliografia teologiczna za lata 1940-1948. W. 1969 ATK 8° s. 210. Współautor o. J. BAR.

111. W Stanach Zjednoczonych i Brazylii. (Rozmowa z ks. prof...). Rozm. ks. A. Bardecki. *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 38 s. 3. — Toż fragm. *Hejnał Mariacki.* R. 15: 1970 nr 1 s. 7.

112. Ks. Hieronim Feicht, pierwszy duszpasterz Polaków we Wrocławiu na Oporowie (18 III-31 X 1946). *Nasza Przeszł.* T. 33: 1970 s. 215-231.

113. Krause Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15: 1970 s. 241.

114. Król Hugo Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15: 1970 s. 355-356.

115. Kryska Józef Karol. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15: 1970 s. 481-482.

116. Księżarski Henryk Bernard Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15: 1970 s. 634. Współautor M. TYROWICZ.

117. Janczak Łukasz (1835-1918). *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 189-190.

118. Korsch (Korsz, Corsz) Andrzej (1661-1719). *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 190-193.

119. Krzyżanowski Stanisław Kostka (1800-1863). *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 193-194.

120. Orzechowski Józef (1819-1887). *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 194-196.

121. Putiatycki Antoni (1787-1862). *Nasza Przesz.* T. 35: 1971 s. 196-198.

122. Weinreich Franciszek (1762-1829). *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 198-200.

123. Laws (Lavs, Laus, Ławs) Ignacy Alojzy (1761-1842). W: *Pol. słow. biogr.* T. 16: 1971 s. 587.

124. Ledóchowski Antoni Halka h. Szaława (1755-1835). W: *Pol. słow. biogr.* T. 16: 1971 s. 619-620. Współautor E. ROSTWOROWSKI.

125. Cracovien. Beatificationis et Canonisationis Servi Dei Fratris Alberti (in saeculo Adami Chmielowski) Fundatoris Fratrorum et Sororum III Ordinis S. Francisci pauperibus. [Romae 1972] s. 320-335. [Zeznanie ex officio w j. włoskim].

126. Ks. biskup Wincenty Urban. Szkic biograficzny i bibliografia prac. *Nasza Przeszł.* T. 37: 1972 s. 7-36. [Nie podpisany. Współautor Z. HRAPKOWICZ].

127. [Przemówienie... z okazji wręczenia Księgi Pamiątkowej biskupowi W. Urbanowi]. *Nasza Przeszł.* T. 37: 1972 s. 281-282.

128. Ks. Józef Bańka. Szkic biograficzny i bibliografia prac. *Nasza Przeszł.* T. 38: 1972 s. 7-22.

129. Ks. bp Pierre Zevaco, ordynariusz diecezji Fort Dauphin w redakcji „Naszej Przeszłości". *Nasza Przeszł.* T. 38: 1972 s. 280.

130. Uroczystość wręczenia Księgi Pamiątkowej ks. biskupowi Wincentemu Urbanowi. *Nasza Przeszł.* T. 38: 1972 s. 280-281.

131. Lewandowski Czesław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17: 1972 s. 205-206.

132. Lorek Jan Kanty Rafał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17: 1972 s. 547-548.

133. Aladel Jam Marie C. M. W: *Enc. katol.* T. 1: 1973 kol. 288.

134. Albertrandi (Albertrandy) Jan Chrzciciel. W: *Enc. katol.* T. 1: 1973 kol. 306-307.

135. Andreis Felice d' C. M. W: *Enc. katol.* T. 1: 1973 kol. 528.

136. Augustynowicz Mikołaj Krzysztof C. M. W: *Enc. katol.* T. 1: 1973 kol. 1132.

137. Auxcouteaux Lambert C. M. W: *Enc. katol.* T. 1: 1973 kol. 1170.

138. Dziecko w starożytnym Kościele. *Gość Niedz.* R. 51: 1975 nr 36 s. 1-2.

139. Wybitniejsi misjonarze Ślązacy w Polsce pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 269-305.

140. Matusiak Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20: 1975 s. 215-216. Współautor I. TRYBOWSKI.

141. Mazurkiewicz Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20: 1975 s. 308-309.

142. Michalski Wilhelm Wincenty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20: 1975 s. 603-605.

143. Mięsopust Jacek Bernard. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21: 1976 s. 47-48.

144. Mioduszewski Michał Marcin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21: 1976 s. 326-327.

145. Misicki (Mysicki) Tomasz (1866-1935). W: *Pol. słow. biogr.* T. 21: 1976 s. 361.

146. Ks. Konrad Edmund Trzeciak w latach 1911-1939. *Nasza Przeszł.* T. 45: 1976 s. 309-328.

147. Bibliografia prac ks. biskupa dra Ignacego Tokarczuka. *Nasza Przeszł.* T. 46: 1976 s. 7-10.

148. Bronny Ludwik C. M. W: *Enc. katol.* T. 2: 1976 kol. 1092.

149. Okęcka Róża Julia. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23: 1978 s. 656-657.

150. Orszulik Alojzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24: 1979 s. 263-264.

151. Orszulik Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24: 1979 s. 264-266.

152. Kronika parafialna. *Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiad. Diec.* R. 7: 1978 nr 5-6. — Toż. *Wiad. Diec. Lub.* R. 53: 1979 s. 43-51. — Toż. *Wiad. Urzęd. Diec. Opol.* R. 35: 1980 s 171-180.

153. Archiwum parafialne. *Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiad. Diec.* R. 7: 1978 nr 5-6. — Toż. *Wiad. Diec. Lub.* R. 53: 1979 s. 51-54. — Toż. *Wiad. Urzęd. Diec. Opol.* R. 35: 1980 s. 181-183.

154. Desdames Wilhelm C. M. W: *Enc. katol.* T. 3: 1979 kol. 1196.

155. Ożarowski Wiktor, w zakonie Piotr Damian (1791-1870). W: *Pol. słow. biogr.* T. 24: 1979 s. 680-682. Współautor E. JABŁOŃSKA-DEPTUŁOWA.

156. Pawellek Pius. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25: 1980 s. 360-361.

157. Pawlicki Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25: 1980 s. 422-423.

158. Petrzyk Leopold. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25: 1980 s. 711-712.

159. Piasecki Stanisław (1885-1962). W: *Pol. słow. biogr.* T. 25: 1980 s. 791-792.

160. Słowo od redakcji. *Nasza Przeszł.* T. 56: 1981 s. 5-6.

161. Red.: Analecta Historica Congregationis Missionis Prov. Polonorum 1945-1949. [Wyszły tylko trzy pozycje].

162. Red.: *Nasza Przeszłość.* T. 1: 1946 — T. 55: 1981.

II.

JAKUBOWSKI Z.: Ksiądz Alfons Schletz. Szkic biograficzny. *Nasza Przeszł.* T. 36: 1971 s. 20-28; SZTEINKE A.: Bibliografia prac ks. profesora dra Alfonsa Schletza [i dotycząca Naszej Przeszłości]. Tamże T. 36: 1971 s. 29-51; SZUL D.: Tajny teatr młodzieżowy Lwów-Sodaliskowo. Tamże R. 36: 1971 s. 53-79; *Nasza Przeszł.* T. 50: 1978 poświęcony w całości ks. Schletzowi, zawiera m. in. kalendarium jego życia oraz bibliografię do r. 1972; a także bibliografię przedmiotową; KUŚ J.: Ksiądz redaktor Alfons Schletz. *Tyg. Powsz.* R. 35: 1981 nr 19 s. 2, 6; NIWA P.: Śp. ks. Alfons Schletz. *Za i Przeciw* 1981 nr 21 s. 9. — Akta personalne i różne dokumenty z lat 1911-1978. Arch. Naszej Przeszł. Sygn. 2 Res nr 2.

Stanisław Janaczek

Schulz Józef Walenty Tadeusz (1884-1940), społecznik, pastoralista.

Urodził się 3 II 1884 w Kwasutach k. Żnina, był synem właściciela ziemskiego Andrzeja i Wiktorii z Domagalskich. Uczęszczał do Gimnazjum w Wągrowcu i należał do tajnej organizacji młodzieży polskiej Tow. T. Zana. Po złożeniu matury w 1904 r. wstąpił do Semnarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 9 II 1908 r. w Gnieźnie, od 15 III pełnił obowiązki wikariusza w Otorowie, powołany następnie od 1 I 1909 r. na wikariusza substytuta do Brenna i kolejno, od 1 IV 1909 r. do Śmieszkowa w tym samym charakterze. Po śmierci proboszcza był w Śmieszkowie od 1 XII 1909 r. administratorem parafii. Wikariusz w Ostrzeszowie od 1 IV 1910 r., zajmował się w tym okresie szczególnie pracą społeczną i narodową, kontynuując ją jako administrator parafii w Myjomicach od 1 IV 1914 r. Zwrócił tym uwagę abpa E. Dalbora, który 13 VIII 1917 mianował go sekretarzem generalnym Związku Towarzystw Kobiet Pracujących i redaktorem „Gazety dla Kobiet". W 1919 r., w sprzyjających warunkach odzyskanej niepodległości kraju, rozpoczął się rozwój organizacji katolickich. Ks. Schulz stał się współzałożycielem i pierwszym sekretarzem generalnym Związku Stowarzyszeń Polskiej Młodzieży Żeńskiej, zwanego też Związkem Młodych Polek. Okresowo (od 15 IV 1919 do 30 VI 1920) pełnił dodatkową funkcję prokuratora Seminarium Duchownego w Poznaniu. Reorganizacja stowarzyszeń kościelnych w ramach Akcji Katolickiej po roku 1930 sprawiła, że powrócił do pracy duszpasterskiej w parafii. Otrzymał 21 XII 1931 r. instytucję kanoniczną na beneficjum parafii farnej w Bydgoszczy. Nie zerwał jednak z działalnością organizacyjną, w okręgu bydgoskim pełnił funkcję asystenta kościelnego Związku Młodzieży Żeńskiej i Męskiej oraz Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet. Był nadto patronem Katolickiego Stowarzyszenia Ochrony Kobiet i Misji Dworcowej, inspektorem nauki religii w szkołach powszechnym, notariuszem dekanalnym i kapelanem więziennym. Po wybuchu II wojny światowej aresztowany już 7 IX 1939 r., trzymany w wię-

zieniu bydgoskim, został 21 IX 1939 r. osadzony w obozie koncentracyjnym w Dachau, lecz już 26 IX 1939 r. przewieziony do obozu w Buchenwaldzie, gdzie zginął 31 III 1940 r., choć podaje się także 17 IV 1940 r. jako datę jego śmierci.

Ks. Schulz posiadał bogate doświadczenie w duszpasterstwie organizacyjnym. Kard. E. Dalbor wyróżnił go 1 XII 1925 r. godnością honorowego kanonika kapituły kolegiackiej w Poznaniu. W porównaniu jednak z innymi kapłanami społecznikami nie opublikował zbyt wiele artykułów pastoralych. Jako redaktor „Gazety dla Kobiet", a potem „Doniesień Związku Młodych Polek" pisał artykuły redakcyjne, nie sygnowane, o sprawach ściśle organizacyjnych.

I.

1. Dlaczego winniśmy się zająć żeńską młodzieżą zarobkującą. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 418-422, 464-469.

2. Czy stowarzyszenia młodzieży żeńskiej są potrzebne? *Kierownik Stow. Młodz.* R. 1: 1922 s. 213-216, 229-231.

3. Rodzina a Stowarzyszenie. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 73-79.

4. Sprawozdanie o działalności Związku Stowarzyszeń Młodzieży Żeńskiej w Poznaniu za r. 1923. *Wiad. Past.* Dod. do *Mies. Kośc.* R. 1: 1924 nr 8.

5. Z życia Związku Młodych Polek. *Wiad. Past.* Dod. do *Mies. Kośc.* R. 2: 1925 nr 7.

6. Więcej słońca w życiu młodzieży. (Referat wygłoszony na Zjeździe Delegatów ZMP w Poznaniu). *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 324-331.

7. Metodyka kursów organizacyjnych w stowarzyszeniach młodzieży. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 268-275, 331-334.

8. Żywy Różaniec młodzieńców a Stowarzyszenie Młodzieży. *Wiad. dla Duch.* R. 13: 1926 nr 5 s. 3-6; nr 6 s. 17-22.

9. Red.: *Doniesienia Związku Młodych Polek.* Kwartalnik. R. 1: 1927 nr 1 — R. 6: 1932 nr 2. Od R. 3: 1929 tytuł: *Sprawie Służ! Od* R. 4: 1930 nr 1 — Miesięcznik.

10. Komunikaty Związkowe. *Sprawie Służ!* R. 5: 1931 nr 6 s. 1-2.

11. O książce i jej czytaniu. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 18: 1939 s. 35-36.

II.

ŁOZA St.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 656; SKONIECZNY M.: *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 206-207; *Głos Katol.* R. 7: 1951 nr 14 s. 112; *Kośc. Dz. Urzęd.* R. 23: 1908 s. 33; R. 24: 1909 s. 18, 58; R. 25: 1910 s. 15; R. 29: 1914 s. 19; R. 32: 1917 s. 84; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 41: 1925 s. 22; R. 46: 1931 s. 211, 224; R. 47: 1932 s. 35; JACEWICZ W.: Martyrologium polskiego duchowieństwa. T. 3 s. 65-66.

Ks. Marian Banaszak

Sejbuk Czesław (1906-1943), jezuita, misjolog.

Urodził się 4 X 1906 r. w Mołżewie, pow. Sokołów Podlaski, był synem Józefa i Julii Bohowicz. Do zakonu jezuitów wstąpił 13 X 1923 r. Nowicjat odbył w Kaliszu (1923-1925), studia gimnazjalne kontynuował w Starej Wsi k. Brzozowa i Pińsku (1925-1929), uczył następnie łaciny i greki w nowicjacie jezuitów obrządku wschodniego w Albertynie (1929-1930). Studia filozoficzne odbył na wydziale zakonnym w Krakowie (1930-1933), a teologiczne w kolegium Bobolanum w Lublinie (1933-1937), święcenia kapłańskie przyjął 21 VI 1936 r. Od 1937 r. współpracował w redakcji pisma „Oriens". W czasie okupacji niemieckiej został w lutym 1940 r. aresztowany na parafii Łysobyki na Lubelszczyźnie i więziony kolejno na zamku lubelskim, w Oranienburgu i Dachau, gdzie zmarł 20 IV 1943 r.

I.

1. Wielebny O. Jan Roothan, wielki czciciel i apostoł Najśw. Serca Jezusa. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 150-157.

2. Za wzorem św. Pawła. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 258-263.

3. O. Finn, wielki apostoł młodzieży. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 583-588.

4. Śp. O. Włodzimierz Piątkiewicz T. J. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 150-177.

5. Z misji ludowych. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 256-267.

6. Brat Antoni Krok T. J. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 410-412.

7. Śp. O. Henryk Pydynkowski. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 468-475.

8. Rec.: P. PIRRI: P. Giovanni Roothan; L. F. M. DE JONGE: De Dienaar Gods Jan Philip Roothaan. Wassenaar 1934; Epistolae Joannis Phil. Roothaan. Vol. 1. Romae 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 225-228.

9. Rec.: S. P. M.: Wanda Malczewska. W. 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 119.

10. Kapłan Chrystusowy. X. Włodzimierz Piątkiewicz. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 238-241.

11. Kapłańska żarliwość Skargi. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 355-356.

12. O. Józef Cataldo T. J. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 80-83.

13. Chluba Polski na Dalekim Wschodzie. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 344-345.

14. Papieże Damazy i Leon III a Filioque. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 116-119.

15. Gehenna Sołowieckich wysp. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 146-149.

16. Wśród śniegów Alaski. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 37-41.

17. Wielebny O. Marceli Mastrilli T. J. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 42-43.

18. Marana. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 94-95.

19. Ks. Apoloniusz Kraupa. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 269-271.

20. Najmłodsza polska prefektura apostolska. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 287-289.

21. Polska odrodzona misjom. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 313-318.

22. Ruch rekolekcyjny w anglikańskim Kościele. *Myśl Rekol.* R. 2: 1938 z. 1 s. 16-23.

23. Prawosławie na Alasce. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 22-24.

24. Pochwała pokory. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 386-389.

25. Wzmożenie akcji bezbożniczej... *Wiara i Życie.* R. 18: 1938 s. 146-149.

26. Nowe metody propagandy bezbożnictwa... *Wiara i Życie.* R. 18: 1938 s. 177-179.

27. Rec.: K. KANTAK: Franciszkanie polscy. T. 1: 1237-1517. Kr. 1937. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 387.

28. Rec.: S. SYDRY: O. Stanisław Papczyński i jego dzieło w świetle dokumentów. W. 1937; F. ŚMIDODA: Ks. Gabriel Baudouin i jego dzieło. W. 1938. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 218 s. 269-270.

29. Rec.: A. MARCHEWKA, K. WILK, C. WILCZYŃSKI: Gwiazdy katolickiej Polski. T. 1-2. Mikołów 1938. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 221 s. 381-382.

30. Szlakiem św. Andrzeja Boboli. *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 3-4.

31. „Światłość na oświecenie pogan". *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 33-34.

32. Pamięci Piusa XI. *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 65-66.

33. Kwitnące misje. *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 167-168.

34. Jezuickie misje. *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 199-203.

35. Misje na Podlasiu. *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 230-232.

II.

MRUK E.: Ostatnie chwile śp. O. Czesława Sejbuka T. J. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 6: 1952 s. 101-104; Ks. Czesław Sejbuk. W: KOZŁOWIECKI A.: Ucisk i strapienie. Kr. 1967 s. 543-544; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 1. W. 1977 s. 238; Z. 5. W. 1981 s. 91. — ATJKr.: Catalogus Provinciae Poloniae Maioris et Masoviae SJ, 1927-1939.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Semkowski Ludwik (1891-1977), jezuita, profesor Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, biblista.

Urodził się 22 XI 1891 r. w Starym Samborze, był synem Ignacego i Marceli ze Słociaków. Po ukończeniu IV kl. gimnazjalnej w Samorze, wstąpił 16 VII 1907 r. do zakonu jezuitów. W Starej Wsi k. Brzozowa odbywał nowicjat (1907-1909) i ukończył studia gimnazjalne (1909-1913). Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Krakowie, Dziedzicach i Nowym Sączu (1913-1916), a teologię w Dziedzicach i Starej Wsi (1916-1920), święcenia kapłańskie przyjął 8 II 1920 r. W l. 1920-1924 studiował na Papieskim Instytucie Biblijnym, specjalizując się przede wszystkim w semickiej filozofii biblijnej. Po odbyciu tzw. trzeciej probacji w Paray-le-Monial we Francji (1924-1925) został powołany do Papieskiego Instytutu Biblijnego w charakterze lektora języka hebrajskiego i aramejskiego, a od 1927 r. również języka hebrajskiego, archeologii i geografii biblijnej i epigrafiki semickiej w nowoerygowanej filii Instytutu w Jerozo-

limie. W 1931 r. wykładał znowu w Instytucie w Rzymie aż do 1949 r., kiedy został dyrektorem domu jerozolimskiego, kustoszem tamtejszego muzeum archeologicznego oraz wykładowcą. W l. 1955-1959 był rektorem Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie i prowadził wykłady w Instytucie Orientalnym oraz Instytucie Biblijnym. Mianowany ponownie dyrektorem domu jerozolimskiego 13 X 1959 zajmował to stanowisko aż do 1972 r., kiedy ze względów zdrowotnych powrócił na stałe do Rzymu. Jako emerytowany profesor wykładał jeszcze na Instytucie Biblijnym (język hebrajski nowożytny) oraz opiekował się do końca życia grupą księży polskich studiujących w Rzymie nauki biblijne. Zmarł 17 stycznia 1977 r. w Rzymie.

I.

1. Nowy przekład Pisma św. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 397-398, 405-406.

2. „Quasi temporaneum ante maturitatem autumni" (Is. 28, 4). *Verbum Domini.* Vol. 6: 1926 s. 20-21.

3. In civitatem Galilaeae cui nomen Nazareth. *Verbum Domini.* Vol. 6: 1926 s. 89-96.

4. Nazareth. *Verbum Domini.* Vol. 6: 1926 s. 185-190.

5. De nummis in NT commemoratis. *Verbum Domini.* Vol. 6: 1926 s. 349-352.

6. Note sur l'inscription de Ahiram. *Biblica.* Vol. 7: 1926 s. 95.

7. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Monoteizm izraelski i jego geneza. 1924. *Biblica.* Vol. 7: 1926 s. 337-338.

8. „Et tu Bethlehem terra Juda". *Verbum Domini.* Vol. 7: 1927 s. 54-62.

9. De exavationibus in Beisañ. *Verbum Domini.* Vol. 7: 1927 s. 218-224.

10. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg ST. 1927. *Biblica.* Vol. 8: 1927 s. 376.

11. Oprac. i wyd.: W. SZCZEPAŃSKI: Geographia Palestinae antiquae. Roma 1928 Pont. Inst. Bibl. 8° s. 403.

12. Rec.: S. TRZECIAK: Klimat i choroby w Palestynie w czasach Chrystusa Pana. 1928. *Biblica.* Vol. 10: 1929 s. 485.

13. Effossiones a Pontificio Instituto Biblico in valle Jordanis susceptae. *Verbum Domini.* Vol. 10: 1930 s. 183-189.

14. De situ Pentapoleos. *Verbum Domini.* Vol. 10: 1930 s. 219-223, 274-280. — Toż w osob. odb. Romae 1930 8° s. 14.

15. Si quis episcopatum desiderat quid tandem desiderat? *Verbum Domini.* Vol. 11: 1931 s. 106-109.

16. „Ostraca" Samariae. *Verbum Domini.* Vol. 11: 1931 s. 179-184.

17. De recentibus effossionibus in Jericho. *Verbum Domini.* Vol. 11: 1931 s. 52-55.

18. Rec.: K. MALOMORSKI: Szlakiem dawnych dziejów. W. 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 124-125.

19. Rec.: W. BORÉE: Die alten Ortsnamen Palästinas. 1930. *Biblica.* Vol. 12: 1931 s. 382-383.

20. Rec.: E. ROMER: Wielki atlas ścienny. X. Palestyna. *Biblica.* Vol. 12: 1931 s. 497-498.

21. La data della distruzione di Gerco. *Biblica.* Vol. 13: 1932 s. 354-357.

22. Tell En-Nasbeh. *Biblica.* Vol. 13: 1932 s. 363-365.

23. De effossionibus in Jericho a. 1931 peractis. *Verbum Domini.* Vol. 12: 1932 s. 94-96.

24. Archeologica Palestina. *Verbum Domini.* Vol. 12: 1932 s. 223-224.

25. De fossionibus a Pontificio Instituto Biblico in valle Jordanis susceptis. *Verbum Domini.* Vol. 12: 1932 s. 125-128.

26. Rec.: J. BONSIRVEN: Sur les ruines du Temple. 1928. *Biblica.* Vol. 13: 1932 s. 232-235.

27. Rec.: J. WEILL: Le judaisme. 1931. *Biblica.* Vol. 13: 1932 s. 236-240.

28. Rec.: P. THOMSEN: Palästina und seine Kultur in fünf Jahrtausendem. 1931. *Biblica.* Vol. 13: 1932 s. 348-350.

29. De recentibus laboribus in „Teleilāt Ghassūl". *Verbum Domini.* Vol. 13: 1933 s. 381-383.

30. Rec.: E. DĄBROWSKI: Przemienienie Chrystusa według Ewangelii synoptycznych. W. 1931. *Verbum Domini.* Vol. 13: 1933 s. 27-32.

31. Rec.: J. PRILL: Einführung in die hebräische Sprache. 1932. *Biblica.* Vol. 14: 1933 s. 125-126.

32. Rec.: A. VINCENT: Le judaisme. 1932. *Biblica.* Vol. 14: 1933 s. 482-483.

33. Rec.: U. A. FIC: Syon, miasto Dawidowe w świetle tekstów i wykopalisk. Lw. 1933. *Biblica.* Vol. 14: 1933 s. 483-484.

34. Rec.: G. MESSINA: I Magi a Betlemme e una predizione di Zoroastro. Romae 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 199 s. 324-328.

35. Pierwsze dwudziestopięciolecie Papieskiego Instytutu Biblijnego. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 491-494.

36. De morte Sennacherib quid e documentis recens inventis statui possit. *Micellanea Biblica.* Roma. Vol. 2: 1934 s. 148-160.

37. Nova documenta scripta in Palaestina inventa. *Verbum Domini.* Vol. 15: 1935 s. 163.

38. Rec.: D. SCHILLING: Grammaire hebraique élémentaire. 1933. *Biblica.* Vol. 16: 1935 s. 226-227.

39. Rec.: F. N. ABEL: Geographie de la Palestine. T. 1. 1933. *Biblica.* Vol. 16: 1935 s. 230-233.

40. Rec.: A. ROCHE: Grammaire hebraique. T. 1. 1932. *Biblica.* Vol. 16: 1935 s. 353-354.

41. Rec.: D. DIRINGER: Le iscrizioni antico-ebraiche palestinesi raccolte. 1934. *Biblica.* Vol. 16: 1935 s. 356-359.

42. Rec.: W: CHOMSKY: David Kimhi's Hebrew Grammar. 1933. *Biblica.* Vol. 16: 1935 s. 359-362.

43. Rec.: P. NOWICKI: Wzdłużenie przedakcentowe w języku hebrajskim. Wil. 1933. *Biblica.* Vol. 16: 1935 s. 478-480.

44. Betlejem. *Kwart. Chyr.* R. 43: 1935 s. 6-9.

45. Droga krzyżowa. — Kalwaria. — Grób. *Kwart. Chyr.* R. 43: 1935 s. 53-58.

46. Rec.: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie ks. Jakuba WUJKA. Kr. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 360-363.

47. Rec.: C. WATZINGER: Denkmäler Palästinas. T. 1-2. 1933-1935. *Biblica.* Vol. 17: 1936 s. 126-130.

48. Rec.: A. M. SCHNEIDER: Die Brotvermehrungskirche von et-Tabga. 1934. *Biblica.* Vol. 17: 1936 s. 263-267.

49. De septima expeditione in Teleilāt Ghassūl. *Verbum Domini.* R. 17: 1937 s. 219-224.

50. Wyd.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. W przekł. J. WUJKA. Tekst ustalili L. SEMKOWSKI i M. MORAWSKI. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 431. — Toż. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 432. — Toż. Kr. 1950 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 432. — Toż. Z dodatkiem pieśni i modlitw. Miasto Watykańskie 1942 16° s. XV, 511.

51. Conventus professorum Sacrae Scripturae in Polonia. *Verbum Domini.* Vol. 17: 1937 s. 192.

52. Rec.: P. G. DUNCKER: Compendium gramaticae linguae hebraicae biblicae. 1936. *Biblica.* Vol. 18: 1937 s. 242-244.

53. Wyd.: Nowy Testament. Na podstawie przekł. J. WUJKA. Opracowali: W. PROKULSKI, M. MORAWSKI, J. ANDRASZ, L. SEMKOWSKI. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 758. — Toż. Kr. 1951 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 755, XIV. — Toż. Kr. 1955 Wyd. Apost. Modl. 16° s. XV, 759.

54. Rec.: Z. S. HARRIS: A Grammar of the Phoenician Language. 1936. *Biblica.* Vol. 19: 1938 s. 112-116.

55. Rec.: D. DIRINGER: L'alfabeto nella storia della civiltà. 1937. *Biblica.* Vol. 19: 1938 s. 343-347.

56. VII Zjazd Orientalistów Polskich. *Rocz. Orient.* R. 14: 1938 s. 157-163.

57. Rec.: R. F. S. STARR — R. F .BUTIN: Excavations and Protosinaitic Inscriptions at Serabit el-Khadem. 1936. *Biblica.* Vol. 20: 1939 s. 349-352.

58. Rec.: S. SHUNAMI: Bibliography of Jewish Bibliographies. 1936. *Biblica.* Vol. 20: 1939 s. 356-357.

59. Mały zbiorek modlitw. Bukareszt 1939. Nakł. Komitetu opieki nad Uchodźcami 16° s. 222. — Toż. [Romae 1951] 16° s. 222.

60. Rozkopaliska palestyńskie: Teleilāt Ghassūl w dolinie Jordanu. *Prz. Biblij.* R. 3: 1939 s. 70-96.

61. Wyd.: Franciscus ZORELL: Lexicon haebraicum et aramaicum Veteris Testamenti. Fasc. 1-7. Roma 1940-1950. Pont. Inst. Bibl.

62. Tłum. i wyd.: Nowy Testament. Jerozolima 1941.

63. Tłum.: Święta Ewangelia Pana Naszego Jezusa Chrystusa i Dzieje Apostolskie z dodatkiem modlitw i pieśni. Miasto Watykańskie 1942 16° s. XV, 511.

64. Tłum.: PIUS XII: Encyklika... o sposobie należytego popierania studiów biblijnych. Watykan 1943 Tip. Poliglotta Vat. 8° s. 27.

65. Uzup. i wyd.: P. JOUON: Grammaire de l'hebreu biblique. Wyd. 2. Rome 1947.

66. Proboszcz wobec ślubu. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 793-794.

67. Rec.: B. UBACH: Legisne Toram? Grammatica practica linquae hebraicae I. Roma 1949. *Biblica.* Vol. 31: 1950 s. 523-524.

68. Rec.: Commentationes in Litteras Encyclicas Pii XII „Haurietis aquas"... ed. A. BEA, H. RAHNER. *Verbum Domini.* Vol. 38: 1960 s. 185-190.

69. Ponce Pilate a ecrit son nom. [Wywiad]. *Ecclesia.* Vol. 16: 1963 s. 87-90. — Toż w tłum. pol.: Nowe potwierdzenie prawdy biblijnej. Rozmowę przeprowadził Max Lazega. *Gość Niedz.* R. 32: 1963 s. 119.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 199 [błędnie Gemkowski]; HOMERSKI J.: Śp. O. Ludwik Semkowski (1891-1977). *Ruch Biblij.* R. 30: 1977 s. 338-342; CHMIEL J.: Życie jak otwarty Psałterz.

Tyg. Powsz. R. 1977 nr 11 s. 7. 100 lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Drukarnia Watykańska. 1966 s. 37-38. — ATJKr.: Katalogi prowincji polskiej i rzymskiej z lat 1908-1978.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Siara Aleksy, krypt.: A. S., Ks. Dr S. (1880-1943), katecheta.

Urodził się 2 IX 1880 r. w Żerdzinach, pow. Racibórz, jako syn Franciszka i Bibiany z Mosiów. W 1895 r. wyjechał do Włoch, gdzie w różnych zakładach salezjańskich pobierał nauki gimnazjalne i odbył studia teologiczne. Po święceniach kapłańskich, które przyjął 17 VIII 1907 r. we Lwowie, pracował w szkołach salezjańskich. W l. 1910-1912 był na studiach biblijnych w Palestynie, a w l. 1912-1915 duszpasterzował w polskiej kolonii w Adampolu, gdzie wybudował kościół, szkołę i plebanię. W l. 1915-1919 studiował w Wiedniu, Krakowie i Wrocławiu, gdzie uzyskał doktorat z filozofii. W l. 1919-1920 był dyrektorem Gimnazjum w Aleksandrowie Kujawskim. W 1921 r. przybył na Śląsk, obejmując kierownictwo Seminarium Nauczycielskiego w Bytomiu. W 1923 r. został przyjęty w poczet duchowieństwa Administracji Apostolskiej w Katowicach. W l. 1922-1925 pełnił funkcję dyrektora Gimnazjum w Tarnowskich Górach. Od 1925 r. pracował jako katecheta w Gimnazjum Humanistycznym w Chorzowie, będąc równocześnie wizytatorem obwodów szkolnych w Tarnowskich Górach, Lublińcu i Pszczynie. W 1935 r. został katechetą gimnazjalnym w Katowicach, a w 1939 r. objął duszpasterstwo w Piotrkowicach k. Katowic, gdzie zmarł 14 IX 1943 r.

I.

1. Kilka uwag i sprostowań o ostatniej pielgrzymce polskiej do Ziemi św. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 489-490.

2. List z Jerozolimy. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 598-599; R. 20: 1912 s. 6-7.

3. Z Palestyny. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 536-537.

4. Korespondencja z Jerozolimy. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 78-79, 108, 550-551.

5. Nieco z uroczystości wielkanocnych. Ogień święty Greków. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 243-245.

6. W ojczyźnie Samsona. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 315, 326-327, 353-354.

7. Wypadki w Bejrucie. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 157.

8. Der Gomidas, męczennik ormiański. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 15-17.

9. Wpływ wojny bałkańskiej na położenie Kościoła katolickiego na Wschodzie. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 86-88.

10. Wspomnienia z pobytu w Ziemi Św. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 286-287, 312, 327, 340-341.

11. Kryzys w Kościele ormiańsko-katolickim. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 125-126.

12. Z powodu art. p. n. X. Kajsiewicz. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 54-55.

13. Der Arbeitsschulgedanke in der Pädagogik. Breslau 1919 8° s. 68, nlb. 2.

14. Czego powinni się wystrzegać rodzice, aby nie popaść w pogardę u własnych dzieci? *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 18 s. 3-4.

15. Jak można w sercach dzieci wykorzenić miłość bliźniego. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 46 s. 4-5.

16. Jak się wychowuje dzieci na kłamców? *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 30 s. 7.

17. Matka Boska Częstochowska nad brzegami Bosforu. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 7 s. 4-5. — Toż. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 18 s. 9-10.

18. Statua Serca Jezusowego. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 52.

19. W jaki sposób mogą rodzice popaść w pogardę u własnych dzieci. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 39 s. 3-5.

20. W jaki sposób mogą rodzice stracić miłość i zaufanie swoich dzieci. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 38 s. 4-5.

21. W jaki sposób mogą rodzice zachować miłość i zaufanie swoich dzieci. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 28 s. 4-5.

22. Chcę być księdzem. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 9 s. 5-6.

23. Katolik a małżeństwo. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 3 s. 2-3.

24. Św. Franciszek Salezy wzór łagodności. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 4 s. 4-5.

25. Trędowaci. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 4 s. 2-3.

26. Drugi kongres katechetyczny w Monachium. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 z. 8 s. 394-401.

27. Rec.: A. SCHMITT: Katholische Apologetik. Freiburg i Br. 1927. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 351-352.

28. Rec.: J. SCHUSTERS: Biblische Geschichte für Kath. Volksschulen. Freiburg i Br. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1927 s. 352.

29. Rec.: WOLKER LUDWIG: Der Religionsunterricht in der Fortbildungsschule. Freiburg i. Br. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1927 s. 351.

30. Catechismus catholicus cura et studio Petri cardinalis Gasparri concinnatus. Tertia editio. *Mies. Katech. Wychow.* R. 21: 1932 s. 1-10.

31. Instytut Pedagogiczny w Katowicach. *Mies. Katech. Wychow.* R. 21: 1932 s. 138-140.

32. Nie izolujmy się! *Mies. Katech. Wychow.* R. 22: 1932 s. 375-381.

33. Żywoty świętych w nauczaniu religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 22: 1933 s. 145-154.

34. Współpraca katechety-wychowawcy z gronem nauczycielskim. *Mies. Katech. Wychow.* R. 24: 1935 s. 325-336.

35. Prawa i obowiązki wychowawcze rodziny według encykliki Divini Illius Magistri. *Mies. Katech. Wychow.* R. 28: 1939 s. 53-59.

36. Katechizm przygotowawczy do pierwszej Spowiedzi i Komunii św. Katowice 1945 Wyd. Księg. św. Jacka 16° s. 64. — Toż. Wyd. 2. Katowice 1946 Wyd. Księg. św. Jacka 16° s. 64.

II.

Akta personalne. Archiwum Diecezjalne w Katowicach. Sygn. P C 9; Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1923-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938; NIEMYSKI W.: W sprawie katechizmów. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 nr 4 s. 116-120; MIERZWA I.: Działalność wydawnicza diecezji katowickiej w pierwszym pięćdziesięcioleciu jej istnienia. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 138; Ks. Dr Aleksy Siara, katecheta w Katowicach. Szkice biograficzne. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 38: 1970 nr 10-12 s. 192-193.

Ks. Józef Mandziuk

Siatka Stanisław, krypt. Ks. S., Ks. S. S., X. S. S. (1869-1933), zmartwychwstaniec, polonijny działacz oświatowy, redaktor, wydawca źródeł historycznych.

Urodził się 10 III 1869 r. w Czechówce (pow. Myślenice), jako syn Antoniego i Agnieszki z Cyganów. Uczył się w Zakliczynie i w Myślenicach. Świadectwo dojrzałości uzyskał w Gimnazjum im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie. Dnia 9 X 1890 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Formację zakonną otrzymał w nowicjacie krakowskim, składając 17 I 1892 r. śluby zakonne. Studia filozoficzno-teologiczne odbył na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, gdzie 4 IV 1896 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Początkowo pracował w Rzymie, jako wicerektor Papieskiego Kolegium Polskiego. Następnie wyjechał do USA, gdzie uczył w Kolegium Św. Stanisława Kostki w Chicago (1897-1909, 1925-1929) organizując przy nim kurs handlowy i pomagając zmartwychwstańczym parafiom (św. Stanisława Kostki 1897/8; św. Jacka 1908 i 1929/30; św. Jana Kantego 1909 i M. B. Anielskiej 1909/11). W l. 1913/14 był proboszczem parafii św. Stanisława Kostki, w l. 1915-1920 proboszczem i przełożonym parafii Św. Jana Kantego, a w l. 1920-1923 parafii Św. Jadwigi. Położył znaczne zasługi dla prasy polonijnej, jako założyciel, redaktor i autor miesięcznika katechetycznego „Sierota" (1900-1906) oraz redaktor naczelny tygodnika „Kantowiak" (1919-1921) i „Dziennika Chicagoskiego" (1924—1931), prezes Polskiej Spółki Wydawniczej (1914-1933). W l. 1923-1926 uczył w Kolegium Maryi w St. Mary (Kentucky) i w seminarium w Mundelein. Ostatnie lata życia spędził przy parafii Św. Jadwigi w Chicago, gdzie zmarł 22 XII 1933 r.

I.

1. Syn marnotrawny. Dramat w 5 aktach i 10 odsłonach. Przełożył z włoskiego... Chicago 1899.

2. Własność kościelna. *Dz. Kośc.* R. 10: 1899 nr 45 s. 2; nr 46 s. 2.

3. Zawiadomienie. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 240 s. 4.

4. Sprawy Macierzy Polskiej. *Macierz Pol.* R. 1: 1899. — Toż. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 285 s. 3.

5. Nasza wspólna praca na wychodźstwie tutaj w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 11: 1900 nr 293 s. 15.

6. Polemika. Lekkomyślne wystąpienie „Narodu Polskiego", organu Zjednoczenia, na podstawie doniesień lichych a złośliwych raportów przeciw mnie. *Dz. Chic.* R. 11: 1900 nr 295 s. 2.

7. Założ. i red. nacz.: *Sierota.* Miesięcznik religijno-naukowy. Chicago 1900-1906.

8. Komunikaty szkolne i parafialne. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 16 s. 5; nr 28 s. 8; nr 35 s. 4; nr 46 s. 8; nr 52 s. 8; nr 70 s. 5; nr 207 s. 4; R. 19: 1908 nr 8 s. 5; nr 279 s. 5; nr 296 s. 1; nr 300 s. 8; R. 23: 1912 nr 133 s. 6; R. 24: 1913 nr 201 s. 8; nr 277 s. 8; nr 278 s. 8.

9. Odprawa „Polakowi w Ameryce". *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 194 s. 2.

10. Krótkie wspomnienie o życiu i działalności ks. Michała Wincentego Barzyńskiego C. R., napisane ku uczczeniu pamiątki odsłonięcia pomnika, w drugą rocznicę jego śmierci. Skreślił na podstawie pozostałych notatek... Chicago 1901 Druk. „Dziennika Chicagoskiego" 12° s. nlb. 6, 65, nlb. 1. — Toż. W: *Album pamiątkowy złotego jubileuszu Parafii Św. Stanisława Kostki.* Chicago, Ill. 1917 s. 34-40 [fragm.].

11. W drodze do Argentyny. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 132 s. 4; nr 135 s. 4; nr 155 s. 1. — C. d. pod zmien. tyt.: W podróży do Argentyny. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 160 s. 2; nr 161 s. 3; nr 162 s. 3; nr 173 s. 4; nr 174 s. 2; nr 175 s. 2; nr 190 s. 4; nr 197 s. 3; nr 198 s. 4; nr 203 s. 4; nr 204 s. 3; nr 233 s. 4; — C. d. pod zmien. tyt.: Jeszcze z Argentyny. Tamże. Nr 245 s. 4; nr 246 s. 2.

12. Z San Antonio, Texas. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 90 s. 3.

13. Z San Antonio i okolicy. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 118 s. 4; nr 119 s. 2.

14. Z Rzymu. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 146 s. 4.

15. Towarzyska zabawa Kółka Dramatycznego na Stanisławowie w Dniu Dziękczynienia. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 277 s. 5.

16. Nabożeństwo za braci poległych w powstaniu listopadowym. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 279 s. 8.

17. Po gwiazdce. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 302 s. 8.

18. Wianek nabożeństw odprawianych w ciągu roku kościelnego, z dodaniem rytualiku parafialnego. (Ex Rituali Romano). Chicago, Ill. 1904 Sp. Nakł. Wyd. Pol. 8° s. nlb. 3, 118, III. — Toż. Wyd. 2 popr. Chicago, Ill. 1924 Nakł. Sp. Wyd. Pol.

19. Poprawmy się! *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 290 cz. 2 s. 13.

20. Protestanci a przysięga antymodernistyczna. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 141 s. 2.

21. O katolików w Rosji. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 150 s. 2.

22. Kapela parafialna na Stanisławowie... *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 32 s. 2, ilustr.

23. Rocznica śmierci śp. ks. Wincentego Barzyńskiego C. R. *Dz. Chic.* R. 25: 1915 nr 100 s. 6; nr 101 s. 8.

24. Pamiętnik jubileuszowy parafii Św. Jana Kantego w Chicago, Illinois 1893-1918. [Chicago 1918] 8° s. nlb. 146 [współautor].

25. Z Kantowa. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 139 s. 7.

26. Obchód listopadowy w Seminarium Najświętszej Maryi Panny w Area, Illinois. *Dz. Chic.* R. 35: 1924 nr 277 s. 10.

27. Mowa. W: *Z bankietu jubileuszowego Towarzystwa im. Ks. Wincentego Barzyńskiego na Stanisławowie... Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 91 s. 12 [streszcz., fragm.].

28. Ze Stanisławowa. *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 251 s. 5.

29. Różaniec. *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 289 [dod. „Niedziela"] s. 1-2.

30. Zawiadomienie. *Dz. Chic.* R. 42: 1931 nr 16 s. 5; nr 18 s. 6.

31. Sława i wielkość Hiszpanii. Z miesięcznika „The Far East" przełożył dla „Dziennika Chicagoskiego"... *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 204 s. 3.

32. Życiorys św. Józafata Kuncewicza, skompilowany przez... *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 235 s. 5; nr 236 s. 5; nr 237 s. 5; nr 238 s. 5; nr 239 s. 5; nr 240 s. 5; nr 241 s. 5; nr 242 s. 5; nr 243 s. 5; nr 244 s. 5; nr 245 s. 5.

33. Moje wspomnienia. Chicago 1931 Rkps Arch. Prow. Chic. Zmartw.

34. Tomasz More. Przekł. z włoskiego. Mszps Arch. Prow. Chic. Zmartw.

35. Wina i przebaczenie. Przekł. z włoskiego. Mszps Arch. Prow Chic. Zmartw.

36. Listy: 60 listów do zmartwychwstańców rzymskich z lat 1896-1933. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 28142-28201. — Listy do współbraci amerykańskich. Rkps Arch. Chic. Prow. Zmartw.

II.

„Syn Marnotrawny"... *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 35 s. 5; nr 36 s. 4; „Sierota". *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 5 s. 4; R. 14: 1903 nr 58 s. 8; nr 66 s. 8; Ojciec Stanisław Siatka wraca. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 124 s. 4; Delegatem „Dziennika Chicagoskiego" [na zjazd dziennikarzy] jest ks... *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 127 s. 1, 6; nr 131 s. 8; Nie potrzebna nowa szkoła. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 276 s. 8; Szkoła Św. Stanisława Kostki

w płomieniach. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 213 s. 1, 4, ilustr.; Bankiet na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 302 s. 8; Obchód na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 24: 1913 nr 280 s. 7; Owacje dla ... Album pamiątkowy złotego jubileuszu parafii Św. Stanisława Kostki... Chicago, Illinois 1917 s. 319 i passim; Owacje dla ks. Stanisława Siatki C. R. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 112 s. 6; Na srebrny jubileusz kapłaństwa ks... *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 79 s. 4, ilustr.; nr 80 s. 10; *Prz. Kośc.* R. 8: 1921 nr 4 s. 267-268; Poświęcenie pomnika... *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 290 cz. 2 s. 14; Z bankietu dorocznego... *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 2 s. 10; Ze Stanisławowa. *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 251 s. 5; R. 38: 1927 nr 126 s. 12; R. 39: 1928 nr 83 s. 17; nr 126 s. 2; Ks. Stanisław Siatka, ks. F. Gordon CR... protestowali... Tamże. Nr 294 s. 12; Kółka Literackie im. ks. Piotra Skargi przy Seminarium N. M. P. w Mundelein, Ill. *Dz. Chic.* R. 39: 1928 nr 19 s. 8; nr 56 s. 8; nr 101 s. 6; Ks. Stanisław Siatka C. R. umarł. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 298 s. 1, fotogr.; Śp. ks. S. Siatka C. R. Tamże s. 4, 6. Nad trumną śp... Tamże. Nr 299 s. 13; Zwłoki śp... Tamże. Nr 300 s. 8; Śp. o. Stanisław Siatka C. R. *Vexil. Resur.* R. 7: 1934 nr 1 s. 50-51; Złoty jubileusz Parafii Św. Jadwigi. Chicago 1938 s. 23-24; Wydawca „Sieroty" ks. Stanisław Siatka C. R. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz 6 s. 65; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 359, 372, 383, 385, 390 392, 404, 408, 427; Catalogus Archivi Congregationis a Resurrectione... Romae [1958] s. 56-57; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 67, 68, 95, 97, 123, 208, 211, 216; JANAS E. T.: Siatka Stanislaus. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 55-56; Siatka Stanisław ks. (1869-1933). W: *Resurrectionist Studies.* Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Rome 1977 s. 193, 240, 270, 333, 395.

Ks. Bolesław Micewski CR

Sieczka Tadeusz, pseud.: Stanisław Stasiak, (1902-1941), historyk Kościoła.

Urodził się w 1902 r. w Łodzi. W 1920 r. służył jako ochotnik w wojsku. Gimnazjum ukończył w Warszawie i w 1924 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie. Seminarium i Wydział Teologiczny USB ukończył w 1929 r. ze stopniem magistra. Następnie pracował jako wikariusz w Nowej Wilejce, w Wilnie przy Ostrej Bramie i w Sokółce, a od 1931 r. był rektorem kościoła w Jaszunach i od 1933 — na takimż stanowisku w Plebanii k. Kraśnego nad Uszą. Jednocześnie prowadził badania naukowe nad dziejami Ostrej Bramy, ogłosił szereg prac z tej dziedziny i doktoryzował się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wileńskiego. W 1936 r. został prefektem w Raduniu. W l. 1937-1938 był proboszczem w Łopienicy, a następnie w Wesołusze (1938-1939). W 1939 r. został przeniesiony na probostwo do Dziembrowa k. Lidy, gdzie po wybuchu wojny zorganizował wśród swoich parafian służbę porządkową (samoobronę), za co został aresztowany. Ostatni raz widziano go w 1941 r. w więzieniu w Mińsku i najprawdopodobniej w tym roku zginął.

I.

1. Godzinki ku czci Najśw. Maryi Panny — Matki Miłosierdzia na Ostrej Bramie w Wilnie z dodatkiem litanii, pieśni, modlitw. Wydał i poprawił... Wil. 1930 s. 26.

2. Kazanie ostrobramskie, wygłoszone przez radio w Ostrej Bramie dnia 5 IV 1930 r. Wil. 1930 16° s. 16.

3. Dzieje święta opieki Najśw. Maryi Panny Ostrobramskiej. Wil. 1930 16° s. 31.

4. Bateria — ognia! Wil. 1933 s. 128.

5. O łaskach NMP Ostrobramskiej. Studium historyczne. Wil. 1933 8° s. 39.

6. O wotach NMP Ostrobramskiej. Studium historyczne. Wil. 1934 16° s. 92.

7. Kult obrazu N. Maryi Panny Ostrobramskiej w dziejowym rozwoju. Dysertacja doktorska. Wil. 1934 8° s. VIII, 95, nlb. 5, ilustr. 9. Studia Teologiczne. T. 6.

8. Ostra Brama i Wszechnica Batorowa. *Dz. Wil.* R. 1934 nr 334.

9. Gazetka parafialna. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 199-201.

10. Ostra Brama twierdzą Wilna. *Wil.* 1935 s. 12.

11. Ostra Brama i prawosławni. Wil. 1935.

12. Ostra Brama i Żydzi. Wil. 1935 s. 16.

13. Ostra Brama sercem Wilna. *Wil.* 1935.

II.

Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1939; Wiad. Archidiec. Wil. z lat 1927-1939; ZMITROWICZ J.: Ks. dr Tadeusz Sieczka. Rys biograficzno-literacki. Białystok 1970 [maszynopis].

Ks. Tadeusz Krahel

Siemienik Alojzy, pseud. i krypt.: Cieszyński Adam, Dembowski W., A. S. (1895-1977), popularyzator teologii, wydawca, redaktor.

Urodził się 19 V 1895 r. w Cieszynie, jako syn Jana i Marii z d. Koźdoń. Szkołę elementarną i Gimnazjum ukończył w Cieszynie, a studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Widnawie. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 30 VI 1918 r. pracował jako wikary w Grodźcu, Dziedzicach, Mysłowicach i w parafii św. Józefa w Chorzowie. W latach 1926-1939 był redaktorem „Gościa Niedzielnego", pełniąc równocześnie funkcję sekretarza Ligi Katolickiej i obowiązki kapelana elżbietanek w Katowicach. Podczas wojny był notariuszem Sądu Duchownego w Katowicach. W latach 1945-1970 prowadził wydawnictwo św. Jacka, będąc również egzaminatorem prosynodalnym, cenzorem ksiąg religijnych i radcą duchownym. W 1970 r. przeszedł w stan spoczynku. Zmarł 24 X 1977 r. w Katowicach-Brynowie.

I.

1. Chrystus powinien panować. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 25 s. 3-4.

2. Higiena dusz. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 12 s. 3-4.

3. Na „Święto Druhen". *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 21 s. 3.

4. O kino i film. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 20 s. 3-4.

5. Przed otwarciem szkoły ducha apostolskiego. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 36 s. 3-4.

6. W obronie szkoły katolickiej. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 13 s. 3-4.

7. Z perspektywy wieczności. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 1 s. 3.

8. U grobu św. Wacława. *Gość Niedz.* R. 7: 1929 nr 21 s. 5-6.

9. Dziecię Jezus i ty. [Modlitewnik]. Katowice 1935. Wyd. Księg. i Druk. Kat. 16° s. 48.

10. Mały katechizm, zawierający krótkie przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii św. [Współautor J. WRZOŁ]. Katowice [przed 1946] Księg. św. Jacka 8° s. 80, ilustracje. — Toż. Wyd. 6. Katowice 1949 Księg. św. Jacka 8° s. 88. — Toż. Wyd. 7. Katowice 1949 Księg. św. Jacka 8° s. 88. — Toż. Wyd. 9. Stalinogród 1953 Wyd. Kurii Diecezjalnej 8° s. 125, ilustracje. — Toż. Wyd. 10. Katowice 1958 Wyd. Kurii Diecezjalnej 8° s. 101. Do innych wydań nie udało się dotrzeć.

11. Wyd.: TOMANEK R.: Mszał na niedziele i święta. Katowice 1947 Księg. św. Jacka 16° s. XXXVI, 536.

12. Wyd.: TOMANEK R.: Mszalik niedzielny i świąteczny. Katowice 1949 Księg. św. Jacka 16° s. 440.

13. Mała historia biblijna. Katowice b. r. Nakł. Kurii Diecezjalnej 8° s. 95. — Toż. Stalinogród 1935 Nakł. Kurii Diecezjalnej 8° s. 91, ilustracje. — Toż. Opole 1958 Wyd. św. Krzyża 8° s. 95, ilustracje.

14. Historia biblijna. Katowice 1956 Księg. św. Jacka 8° s. 296. — Toż. Wyd. 2. Katowice 1973 Księg. św. Jacka 8° s. 351. [Współautorka: K. MOŚCIŃSKA].

15. Katechizm Królestwa Bożego. Katowice 1958 Księg. św. Jacka 8° s. 160. — Toż. Wyd. 2. Opole 1958 Wyd. św. Krzyża 8° s. 158. — Toż. Wyd. 3. Katowice 1959 Księg. św. Jacka 8° s. 163. — Toż. Wyd. 4. Opole 1959 Wyd. św. Krzyża 8° s. 159.

16. Służba słowu. *Gość Niedz.* R. 37: 1968 nr 28.

17. Bóg zbawia nas. Komentarz — rozwinięcie — zastosowanie do „Małej historii biblijnej". Katowice 1969 Wyd. Kurii Diecezjalnej 8° s. 195.

18. Redakcja: *Gość Niedz.* R. 4: 1926 — R. 17: 1939.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1918-1926; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1977; GAWOR J.: Czasopisma diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 147, 149; MIERZWA I.: Działalność wydawnicza diecezji katowickiej w pierwszym pięćdziesięcioleciu jej istnienia. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 124, 126, 129, 131, 133, 134, 135, 139, 144, 145. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PS 10.

Ks. Józef Mandziuk

Sieniatycki Maciej (1869-1949), profesor Uniw. Lwowskiego i Uniw. Jagiellońskiego, dogmatyk.

Urodził się 17 II 1869 r. w Miechowicach Małych k. Tarnowa. Po ukończeniu Gimnazjum w Tarnowie studiował w Seminarium Duchownym we Lwowie i na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego, a następnie na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie (1883-1888), gdzie też uzyskał doktorat teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1895 r. Pracował następnie jako wikariusz i prefekt Seminarium Duchownego we Lwowie. W 1901 r. habilitował się z zakresu teologii dogmatycznej na Uniw. Lwowskim, a w 1902 r. został profesorem nadzw. tegoż przedmiotu. W 1908 r. objął katedrę dogmatyki na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Był kilkakrotnie dziekanem Wydziału Teologicznego i przez okres roku (1918/19) rektorem Uniw. Jagiellońskiego. W 1934 r. przeszedł na emeryturę. Był wytrawnym wykładowcą i pedagogiem oraz mniej oryginalnym w treści i formie autorem podręczników dogmatyki dla studentów i młodzieży licealnej. Zmarł 11 II 1949 r.

I.

1. Wniebowzięcie NMP. Studium teologiczne. Lw. 1904 Druk. J. Chęcińskiego s. 122, nlb. 2.

2. Teologiczne podstawy do dogmatycznego orzeczenia Wniebowzięcia z ciałem Matki Boskiej. W: *Księga pamiątkowa Maryańska.* Lw. 1905 t. 1 s. 13-26.

3. Dowód kosmologiczny na istnienie Boga. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906. — Toż w osob. odb. Lw. 1906 s. 48.

4. Jak uczyć dogmatyki szczegółowej w szkołach średnich. W: *Pamiętnik pierwszego kursu katechetycznego we Lwowie.* Lw. 1907 s. 70-89.

5. Nauczanie dogmatyki szczegółowej [streszczenie referatu]. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 409-413.

6. Rec.: C. PESCH: Theologische Zeitfragen. 4. Folge: Glaube, Dogmen und geschichtliche Tatsachen. Eine Untersuchung über den Modernismus; 5. Folge: Glaubenspflicht und Glaubensschwierigkeiten. Freiburg in Br. 1908. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 105 s. 256-265; t. 107 s. 406-420.

7. Czy teologia jest umiejętnością? *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 309-324; R. 28: 1911 t. 109 s. 55-70.

8. Dogmatyka katolicka. Podręcznik szkolny. Kr. 1910 Druk. Anczyca s. II, 213, II. — Toż. Lw. 1912. — Toż. Wyd. poprawione. Kr. 1918. — Toż. Kr. 1920. — Toż. Hanower 1947 8° s. 237.

9. Eucharystia w Didache. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 3: 1911 t. 5 s. 366-374, 419-429.

10. Początki hierarchii kościelnej. Studium historyczno-dogmatyczne. Lw. 1912 Druk. W. Anczyca 8° s. VI, 216.

11. Główne zasady etyki Kanta a etyka chrześcijańska. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 309-326; t. 119 s. 54-65.

12. Modernizm w książce polskiej. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 69-78, 209-223; t. 131 s. 40-56, 279-294; t. 132 s. 73-82.

13. „System modernistów". *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916. — Toż w osob. odb. Lw. 1916 s. 22.

14. Rec.: C. PESCH: Zur neuern Litteratur über Nestorius; Der hl. Cyprian und das Kennenzeichen der Kirche. Freiburg i[n] Br. 1914. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 411-413.

15. Dogmatyka ogólna. Podręcznik szkolny. Kr. 1917 Druk. W. Anczyca s. 136. — Toż. Kr. 1920 s. 139. — Toż. Kr. 1923 s. 4 nlb. 200. — Toż. Wyd. popr. i poszerz. Kr. 1925 Druk. Głosu Nar. 8° s. 237; — Toż. 1927 Druk. F. Zemanka s. 258; — Toż. Jerozolima 1943 s. 167.

16. Etyka katolicka. Podręcznik szkolny. Kr. 1919 s. nlb. 2, 158. — Toż. Kr. 1921. — Toż. Wyd. popr. i rozszerz. Kr. 1925 Druk. Głosu Nar. s nlb. 2, 197. — Toż. Kr. 1928 Druk. F. Zemanka s. 204.

17. Pokuta kościelna według Ojców Zachodnich w pierwszych pięciu wiekach. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 33-39, 147-160, 213-236.

18. Obraz życia chrześcijan u apologetów 2 wieku. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 49-51, 87-88.

19. Nauka Ojców Apostolskich o Kościele. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 31-52.

20. Spory na Zachodzie o dyscyplinę pokutną. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 273-301.

21. Problem istnienia Boga. P. 1923 Druk. Księg. św. Wojciecha s. VI, nlb. 2, 218.

22. Z pism **Tertuliana**. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 195-208.

23. Św. Cyprian o śmierci i wobec śmierci. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 231-237.

24. Św. Cyprian o wyznawcach i mę-

czennikach. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 154-165.

25. Zarys dogmatyki katolickiej. T. 1. O Bogu jednym i trójosobowym, s. 4, 320; T. 2. O Bogu Stworzycielu i Odkupicielu, s. 2, 368; T. 3. O łasce i cnotach wlanych, s. 4, 287; T. 4. O sakramentach i rzeczach ostatecznych. s. 4, 473. Kr. 1928-1930 Druk. F. Zemanka. — Toż. Wyd. 2 popr. i uzup. Kr. 1933-1935 Druk Powściągliwość i Praca.

26. Rec.: J. SLIPYJ: Num Spiritus Sanctus a Filio abstinguatur, si ab eo non procederet? Leopoli 1927. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 531.

27. Kilka rysów z życia pierwszych chrześcijan, tak jak owo się przedstawia w pismach Ojców Apostolskich. *Głos Nar.* R. 38: 1931 nr 92-93 s. 4-5.

28. Apologetyka czyli dogmatyka fundamentalna. Kr. 1932 Druk. F. Zemanka 8° s. XVI, 379.

29. Rec.: A. TYMCZAK: Nauka św. Augustyna o wierze. Studium patrystyczno-dogmatyczne. Przemyśl 1933. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 178.

30. Rec.: L. WASILKOWSKI: Zesłanie Ducha św. Włocławek 1933. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 311.

31. Hierarchia kościelna św. Cypriana. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s. 417-440; t. 36 s. 47-59.

32. W sprawie ruchu liturgicznego. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 67-69.

33. Nowy program nauki religii w II klasie gimnazjum nowego typu. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 438-440.

34. Rec.: A. TYMCZAK: Quaestiones disputatae de ordine. Premisliae 1936. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 150.

35. Rec.: S. MOMIDŁOWSKI: Kazania przygodne. T. 2. Miejsce Piastowe 1935. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 222.

II.

E. FLORKOWSKI: Śp. ks. Maciej Sieniatycki. *Pol. Sacra.* R. 2: 1949 s. 196-199; Tenże: Zasłużony polski teolog. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 12 s. 6.

Ks. Jan Kracik

Sigmund Adolf (1857-1933), historyk Kościoła.

Urodzony w 1857 r. Święcenia kapłańskie przyjął w 1880 r. we Lwowie. Pełnił obowiązki wikarego w Brodach (1880-1883), wikarego i katechety w szkole św. Marcina we Lwowie (1883-1892). Był następnie proboszczem w Baryszu (do 1918), gdzie odnowił i rozszerzył kościół parafialny, a od 7 X 1918 r. pierwszym proboszczem parafii św. Elżbiety we Lwowie, gdzie pracował nad wystrojem nowego kościoła w ołtarze, ambonę i organy. Był kanonikiem honorowym kapituły metropolitalnej. Zmarł 2 IV 1933 we Lwowie.

I.

1. W sprawie podatku osobisto-dochodowego. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 357-359.

2. Wzajemne pożycie księży na plebanii. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 149-150.

3. Przemówienie przy poświęceniu parowozowni na głównym dworcu we Lwowie — 24 lutego 1924. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 69.

4. Kilka uwag z dziedziny homiletyki. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 317-320.

5. Nabożeństwo dodatkowe w archidiecezji lwowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 344-345, 353-355.

6. Jeszcze o kwesti ruskiej. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 75-76, 87-89.

7. Wspomnienia sprzed 60 lat. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 134-136.

8. X. Franciszek Ksawery Wierzchleyski, metropolita i arcybiskup lwowski. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 526-528, 538-540, 550-552, 562-564, 574-576, 586-589.

9. W sprawie kazań kleryków. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 301-302.

10. X. dr Łukasz Ostoja Solecki, biskup w Przemyślu. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 223-224, 233-234, 245-246, 258-259.

11. Jeszcze o śp. X. Stojałowskim. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 38.

II.

P[ECHNIK] A.: Jubileusz zasłużonego kapłana. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 386; SZYDELSKI S.: Śp. X. Adolf Sigmund. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 308-309.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Sitkowski Tadeusz Teofil (1906-1960), liturgista.

Urodził się 19 I 1906 r. w Warszawie jako syn Teodora i Feliksy z Łączyńskich. Uczęszczał do Gimnazjum św. Stanisława Kostki i tam zdał maturę w 1923 r. Seminarium Duchowne ukończył w Warszawie i 21 IX 1928 r. przyjął święcenia kapłańskie. Studiował na sekcji biblijno-dogma-

tycznej Wydziału Teologicznego Uniw. Warszawskiego (1927-1932) i uzyskał stopień magistra teologii dogmatycznej. Był następnie wikariuszem w Jazgarzewie (1931), prefektem szkół w Skierniewicach (1932-1934), wikariuszem w Warszawie w par. N. M. Panny (1935-1936) i w parafii archikatedralnej św. Jana (1937-1942). Mianowany w 1937 r. profesorem Seminarium Duchownego w Warszawie, wykładał do 1959 r. liturgikę, rubrycystykę i ceremonie. W l. 1943-1950 był proboszczem parafii archikatedralnej św. Jana. Zmarł w Warszawie 25 IV 1960 r.

I.

1. O obowiązkach wikariusza. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 24: 1934 s. 420-428.

2. Obrzędy przy błogosławieniu małżeństwa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 119-128.

3. Jak założyć w parafii Bractwo Różańca św.? *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 197-199. — Toż. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 177-181.

4. Kilka uwag o odpustach różańcowych. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 181-183.

5. Pierwsza spowiedź dzieci. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 205-211.

6. Prymicje. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 266-269.

7. O aktach stanu cywilnego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 400-411.

8. Zagadnienia liturgiczne w *Wiadomościach Archidiecezjalnych Warszawskich* w okresie 25 lat ich istnienia. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 438-441.

9. Wystawienie Najśw. Sakramentu. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 209-213.

10. Czterdziestogodzinne nabożeństwo. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 485-490.

11. Nowe oficja brewiarzowe i nowe formularze Mszy św. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 502-504.

12. Wielki Tydzień. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 27: 1937 s. 64-68.

13. Kazanie na „Dzień Polaka Zagranicą". *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 27: 1937 s. 74-77.

14. O używaniu biretu. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 27: 1937 s. 78-81.

15. Tabernakulum eucharystyczne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 28: 1938 s. 65-76.

16. Święta w styczniu. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 20-22.

17. Oremus et pro antistite nostro N. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 80-81.

18. Zmiana obrządku przy małżeństwie katolików różnego obrządku. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 219-221.

19. Erekcja drogi krzyżowej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 30: 1946 s. 75-76.

20. Świadectwo wolnego stanu. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R .31: 1947 s. 30-32.

21. Przyjmowanie akatolików na łono Kościoła. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 24-30, 62-64.

22. Wizytacja pasterska. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 85-91.

23. Najczęstsze wypadki eksekracji ołtarza. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 91-92.

24. Śp. arcybiskup Stanisław Gall. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 121-126.

25. Nakładanie odpustów na dewocjonalia. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 210-214.

26. Antyfona o tytule kościoła. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 214.

27. Ceremonie święte. W. 1948 s. 42. Maszyn. powiel.

28. Srebrny jubileusz stołecznej bazyliki. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 32: 1948 s. 91-94.

29. Pozwolenie rodziców na ślub małoletnich. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 32: 1948 s. 116-119.

30. Modlitwa nakazana. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 33: 1949 s. 97-101.

31. Responsa ad dubia. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 33: 1949 s. 194-195.

32. Błogosławieństwo apostolskie na godzinę śmierci. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 33: 1949 s. 257-259.

33. Przyczyny dla uzyskania dyspens od przeszkód małżeńskich i indultów od głoszenia zapowiedzi przedślubnych. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 23: 1949 s. 182-191.

34. Liturgika. W. 1949 s. 56. Maszyn. powiel.

35. Dzwony i dzwonki w liturgii rzymskiej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 34: 1950 s. 79-85.

36. Światła ołtarzowe w liturgii rzymskiej. *Wiad. Duszp.* R. 6: 1950 s. 221-227.

37. Pokropienie niedzielne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 40-45.

38. O odpustach parafialnych. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 111-113.

39. Msza pierwszopiątkowa do Najśw. Serca Pana Jezusa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 145-147.

40. Tytuł kościoła. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 394-396,

41. Wielkanocne święcenia pokarmów. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 7-10.

42. Zapowiedzi o wyższych święceniach. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 36: 1952 s. 6-12.

43. Biskup ordynariusz asystujący w mucecie podczas mszy świętej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 38: 1956 s. 107-111.

44. Nabożeństwo wielkotygodniowe. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 39: 1957 s. 129-151.

45. Godności papieskie i odznaczenia diecezjalne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 40: 1958 s. 80-90.

II.

GOŚCIMSKI A.: Sitkowski Tadeusz Teofil. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 165-166, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Siuda Antoni (1873-1949), autor rozpraw historycznych.

Urodził się 11 VII 1873 r. w Lubiążu Małym. Studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Jagiellońskim, otrzymując 5 VII 1896 r. święcenia kapłańskie w Krakowie. Pracował w różnych ośrodkach duszpasterskich archidiecezji krakowskiej. W 1932 r. przybył do diecezji katowickiej, gdzie został kapelanem sióstr Boromeuszek w Rybniku .W 1947 r. zamieszkał w Bielszowicach, spełniając posługę kapelańską tamtejszych sióstr Boromeuszek. Zmarł 10 IX 1949 r.

I.

1. Św. Stanisław. W świetle Galla — Kadłubka i Wojciechowskiego. Kr. 1910 Druk. „Prawda" 8° s. 94.

2. Piotr Skarga. W: *Sprawozdanie III Gimnazjum w Krakowie.* 1912.

3. Pamięć Galla (1114-1914). W: *Sprawozdanie III Gimnazjum w Krakowie.* 1914. — Toż w osob. odb. Kr. 1914 Druk. Wil. Anczyca i Ski 8° s. nlb. 2, 43.

4. Rec.: W. SEMKOWICZ: Sprawa św. Stanisława w świetle nowego źródła ikonograficznego. Lw. 1925. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 9-10.

5. Wiejskie Małżeństwa. Obraz sceniczny w 7 odsłonach. Kr. b. r. wyd. Wyd. Kat. Spółki Wydaw. „Prawda" 8° s. 23.

II.

Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1934-1947; Katalog kościołów i duchowieństwa archidiecezji krakowskiej. Kr. 1967 s. 320.

Ks. Józef Mandziuk

Siwiec (Schiwietz) Stefan (1863-1941), historyk Kościoła Wschodniego.

Urodził się 23 VIII 1863 r. w Miasteczku Śl. jako syn Piotra i Ewy z Celarych. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej, uczęszczał do Gimnazjum w Bytomiu, gdzie w 1881 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Studia teologiczne odbył we Wrocławiu i Innsbrucku. Rok alumnatu spędził w Freising w Bawarii, otrzymując tam 26 VI 1886 r. święcenia kapłańskie. Jako wikary pracował przez trzy miesiące w Wirku, a następnie w Toszku. W 1896 r. zdobył doktorat z teologii na podstawie pracy pt.: „De S. Theodoro Studita, reformatore monachorum Basilianorum". Do 1922 r. był katechetą gimnazjalnym w Raciborzu. Odbył szereg podróży naukowych, zwiedzając Francję, Włochy, Grecję, Turcję, Palestynę, Rumunię, Hiszpanię i Wielką Brytanię. Trzykrotnie proponowano mu katedrę uniwersytecką. W 1922 r. został dyrektorem gimnazjum w Rybniku, Pełnił też funkcję konsultora diecezjalnego i inspektora nauki religii. W 1926 r. został kanonikiem honorowym kapituły katowickiej. W 1929 r. przeszedł w stan spoczynku. Zmarł 26 IV 1941 r. w Rybniku i został pochowany na cmentarzu w Knurowie.

I.

1. De S. Theodoro Studita, Reformatore Monachorum Basilianorum. Vratislaviae 1896 Typis Ephemeridis Schlesische Volkzeitung 8° s. 31.

2. Methode des katholischen Religionsunferrichts auf der unteren, mittleren und oberen Stufe der kath. Lahranstalten. Ratibor 1899 Druck von J. Schimitzek 8° s. 22.

3. Die Achtlasterlehre des Evagrius. Pontikus und die griechische Philosophie. *Katholik.* [Mainz]. 82: 1903 s. 211-322.

4. Zehn Betrachtungen auf das Fest der hl. Ursula und ihrer Gefährtinnen. Ratibor 1906 Druck von J. Schimitzek 8°.

5. Die altchristliche Tradition über den Berg Sinai und Kosmas Indikopleustes. *Katholik.* [Mainz]. 87: 1908 s. 9-30.

6. Dans Morgenländische Mönchtum. T. 1. Das Ascetentum der drei ersten christlichen Jahrhunderte und das ägyptische Mönchtum im 4 Jahrhundert. Mainz 1912 8° s. 352. T. 2. Das Mönchtum auf Sinai und in Palëstina im 4 Jahrhundert. Mainz 1913 8° s. 192.

7. Stammt das christliche Hauptsündeschema aus der astrologischen Planetenlehre? *Theologie und Glaube.* [Paderborn]. R. 4: 1912 s. 374-383.

8. Die Eschatologie des hl. Johannes Chrysostomus und ihr Verhältnis zu der origenistischen. Mainz 1914 8° s. 79.

9. Rec.: F. DEGENHART: Der hl. Nilus, sein Leben und seine Lehre vom Mönchtum. *Deutschen Literaturzeitung.* [Berlin]. R. 1916 s. 128-129.

10. Dotąd nieuwzględnione świadectwo dotyczące sakramentu olejem namaszczenia. Dogmatyczno-historyczny przyczynek z kościoła egipskiego. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 236-246.

11. Nowy sposób wyjaśnienia tekstu I Kor. 7,36-38. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 225-239. — Toż w j. niemieckim. *Theologie und Glaube.* [Paderborn]. R. 19: 1927 s. 1-14.

12. Sługa Boży Teodor Christoph, świątobliwy proboszcz śląski. Wydał A. Koziołek. Siemianowice Śl. b. r. wyd. Druk. Kat. 8° s. 43. — Toż. Katowice [po 1945] Wyd. Księg. i Druk. Kat. 8° s. 43.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1887-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938; SZRAMEK E.: Ks. Siwiec, jego 50-lecie kapłaństwa. *Gość Niedz.* R. 13: 1936 nr 26; WRÓBEL S.: W 25 rocznicę śmierci Ks. Dr Stefana Siwca. *Gość Niedz.* R. 35: 1966 nr 28 s. 164; Szkice biograficzne o zmarłych księżach diecezji katowickiej. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 38: 1970 s. 116; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 226, 232-233; LIBURA J.: Ks. Stefan Siwiec. *Gość Niedz.* R. 54: 1977 nr 5 s. 35. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, PS 15.

Ks. Józef Mandziuk

Skaziński Stanisław (1892-1958) katecheta.

Urodził się 6 IV 1892 r. w Pakości k. Mogilna; był synem Jana i Scholastyki z Ankielów. Uczęszczał do Gimnazjum w Gnieźnie, lecz w 1911 r. musiał je opuścić z powodu zaangażowania się w tajną działalność polityczno-narodową. Wyjechał wówczas na studia do Strasburga w Alzacji i zapisał się na wydział prawno-ekonomiczny. Po pierwszym semestrze przeniósł się do Fryburga Szwajc., gdzie przed komisją uniwersytecką złożył egzamin abiturienckí i podjął studia na wydziale filozoficznym. Po czterech semestrach kontynuował studia na wydziale teologicznym. Chcąc przyjąć święcenia kapłańskie, postarał się o inkardynację do archidiecezji Santa Fé w Ameryce. Wyświęcony 29 VI 1916 r., kontynuował studia specjalistyczne z teologii spekulatywnej i zajmował się jednocześnie duszpasterstwem polskich emigrantów w Szwajcarii. Do Polski powrócił w sierpniu 1919 r. z zamiarem objęcia kierownictwa Pogotowia dla dzieci w Warszawie, został wszakże od 1 XII 1919 r. wikariuszem w Pakości. Stamtąd przeszedł 1 I 1925 r. na wikariat w Ostrowie Wlkp., a już 1 IX 1925 r. otrzymał wokację na katechetę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Ostrzeszowie. Dodatkowo uczył języka polskiego w miejskim gimnazjum. Powołany od 1 IX 1928 r. na prefekta w Gimnazjum im. Mickiewicza w Poznaniu, zajmował się także duszpasterstwem młodzieży pozaszkolnej, a w 1934 r. objął funkcję kapelana Wielkopolskiej Chorągwi Harcerstwa. Na początku okupacji aresztowany przez policję niemiecką, znalazł się od 7 I 1940 r. w obozie przejściowym w Lądzie n. Wartą, skąd zwolniony po pięciu miesiącach, wyjechał do Generalnej Gubernii. Po zakończeniu wojny powrócił do archidiecezji

poznańskiej i został administratorem parafii w Nowym Tomyślu, lecz już 1 X 1946 r. przeniósł się na probostwo w Lesznie Wlkp. Z archidiecezji poznańskiej ekskardynował się 12 VIII 1950 i został przyjęty do diecezji chełmińskiej. Od 1953 r. był penitencjarzem przy kościele Najśw. Maryi Panny w Gdyni. Zmarł w Gdyni 16 V 1958 r. Znane są jego trzy artykuły z dziedziny metodyki katechetycznej.

I.

1. II-ga lekcja pokazowa według metody ks. dra Adriana na temat „Ostatnie namaszczenie". W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 140-149.

2. Szkoła pracy w nauczaniu. W: *Księga pamiątkowa kursu katechetycznego.* Kr. 1929 s. 224-225.

3. „Święty Boże, Święty Mocny" Jana Kasprowicza. (Kilka uwag dotyczących genezy hymnu). W: *Spraw. Gimn. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za r. szk. 1930/31.*

4. Mowa żałobna nad trumną Jana Kasprowicza, wygłoszona na starym cmentarzu w Zakopanem 1 sierpnia 1933 r. przez ks... *Kur. Pozn.* R. 1933 nr 360.

5. O współczesną metodę w nauczaniu religii w nowej szkole polskiej. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 446-453.

II.

Mies. Kośc. R. 40: 1925 s. 6; R. 43: 1928 s. 66; *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 1: 1946 s. 193; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 16150.

Ks. Marian Banaszak

Skibniewski Mariusz (1881-1939), jezuita, profesor Papieskiego Instytutu Orientalnego w Rzymie, historyk Kościoła.

Urodził się 20 IV 1881 r. w Balicach k. Mościsk, był synem Bronisława i Olgi z Dzieduszyckich. W 1900 ukończył prywatne Gimnazjum w Chyrowie, a następnie udał się do Rzymu, gdzie w kolegium Germanicum ukończył filozofię i teologię oraz przyjął 28 X 1906 r. święcenia kapłańskie. Do zakonu jezuitów wstąpił 24 X 1907 r. i po nowicjacie odbytym w Starej Wsi k. Brzozowa (1907-1908), uzupełniał studia teologiczne, a później studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim geografię i historię (1911-1915). Przeznaczony na profesora historii Kościoła wykładał ten przedmiot na wydziale teologicznym zakonu w Czechowicach-Dziedzicach (1915-1916, 1917-1918), Starej Wsi (1918-1921), Krakowie (1921-1926) i Lublinie (1926-1935). W 1935 r. udał się do Rzymu i wykładał historię Kościoła Wschodniego na Papieskim Instytucie Orientalnym. W chwili wybuchu drugiej wojny światowej przebywał w Polsce. Został rozstrzelony 28 IX 1939 r. we dworze Szeptyckich w Przyłbicach k. Lwowa.

I.

1. „San-Pastore" — willa w okolicach Rzymu. *Z Chyrowa.* R. 9: 1901 s. 85-87.

2. Pokłosie wrażeń wakacyjnych. Rzym. *Z Chyrowa.* R. 11: 1903 s. 118-131.

3. Międzynarodowy Kongres Mariański w Rzymie. *Z Chyrowa.* R. 13: 1905 s. 65-76.

4. Podróż z Rzymu przez Grecję i Palestynę. *Z Chyrowa.* R. 16: 1908 s. 4-8, 67-72, 193-198; R. 17: 1909 s. 70-73.

5. Jezioro Genezaret. *Z Chyrowa.* R. 17: 1909 s. 204-209.

6. Nazaret, Tabor i okolice. *Z Chyrowa.* R. 18: 1910 s. 18-22.

7. Konno do Jerozolimy. *Z Chyrowa.* R. 18: 1910 s. 68-76.

8. Towarzystwo wobec katastrofy w Mesynie. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 521-532.

9. W Jerozolimie. *Z Chyrowa.* R. 18: 1910 s. 136-141.

10. Wycieczki z Jerozolimy. *Z Chyrowa.* R. 18: 1910 s. 214-220.

11. Odczyt X. Władysława Szczepańskiego w Rzymie dnia 3 marca 1912. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 562-564.

12. Tydzień etnologiczny w Lowanium. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 343-357.

13. Rec.: W. SKIBNIEWSKI: O łapownictwie. Studium społeczno-etyczne. W. 1913. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 119 s. 378-380.

14. Stefan II biskup lubuski 1316-1345. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 122 s. 368-389. — Toż w osob. odb. Kr. 1914 8° s. 24.

15. Współczesna Jamaika. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 123 s. 212-223.

16. Ethnologische Woche in Löwen. *Ztschr. f. Kathol. Theol.* Innsbruck. Bd 38: 1914 s. 379-384.

17. Tłum.: S. SMOLKA: Moskwa. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 1-14. Jest to fragment książki S. SMOLKI w jęz. francuskim.

18. Wrażenia z Kampanii rzymskiej. Kampania jako jednostka geograficzna i historyczna. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 69-83, 210-222. — Toż w osob. odb. Kr. 1918 8° s. 29.

19. Rec.: Z MORAWSKI: Sacco di Roma. Kr. 1921; Tenże: Z Rawenny. Kr. 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 289-291.

20. Rec.: B. DUHR: Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge. Bd 3. Regensburg 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 450-452.

21. Rec.: L. HERSCH: Le Juif errant d'aujourd'hui. Paris 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 268-272. — Toż. *Prz. Judaistyczny* 1922 s. 345-351.

22. Rec.: KORBEL-SAWICKI: Atlas geograficzny. Kr. 1922. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 354-355.

23. Rec.: GALL ANONIM: Kronika Polska. Tłum. R. Grodecki. Kr. 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 169-170.

24. Rec.: J. KRZYSZKOWSKI: Polska misja w Afryce. Kr. 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 165-166.

25. Rec.: WOŁYNIAK: Wykaz klasztorów dominikańskich prowincji ruskiej. Cz. 2. Kr. 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 166-167.

26. Rec.: KORBEL-SAWICKI: Atlas geograficzny. Z. 2. Kr. 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 267-268.

27. Historia kościelna w jej stosunku do powszechnej. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 329-336.

28. O metodzie traktowania historii kościelnej i o jej stosunku do powszechnej. W: *Pamiętnik IV Zjazdu Historyków w Poznaniu*, 1925. Sekcja IV. [P. 1925] 8° s. 8.

29. Gli Atlanti di Polonia. *Rivista Maritima.* Roma 1925 s. 1097-1100.

30. Czwarty zjazd historyków polskich w Poznaniu. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 112-119.

31. Quatrième Congrès des historiens de Pologne à Poznań. Grenoble 1926 8° s. 12. *Revue de Pologne.* R. 3 nr 3. — Toż w skrócie: *Revue d'Histoire Ecclesiastique.* Louvain 1926 s. 755-756.

32. Czwarty Zjazd Związku Zakładów Teologicznych im. św. Jana Kantego w Kielcach, 20-22 IV 1927 r. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 520-524.

33. O kartografii w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 119-125.

34. Stosunek Napoleona I do Polski w latach 1812-1813 na tle jego korespondencji. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 124-35.

35. O warunkach pracy nad historią Kościoła. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 430-436. — Toż w osob. odb. Włocławek 1927 8° s. 8. — Toż w: *Pamiętnik IV Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezwaniem im. św. Jana Kantego w Kielcach 20-22 IV 1927 r.* Kielce 1927 s. 171-179.

36. Kilka uwag o dydaktyce geografii. *Muzeum.* R. 42: 1927 s. 266-274.

37. De développement de la cartographie en Pologne depuis la guerre. *Le Monde Slave.* Paris 1928 s. 98-103.

38. Dwa ujęcia historii kościelnej o wybitnej wartości naukowej. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 4: 1929 s. 21-26.

39. Stosunek Kościoła do państwa w prowincjach zabranych przez Prusy w drugim rozbiorze Polski w latach 1973, 94 i 95. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 353-364, 446-467.

40. Potęga spowiedzi. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 407-410.

41. Rec.: J. KAMIŃSKI: Urzędy hetmańskie w dawnej Polsce. 1929. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 218-219. — Toż. *Kwart. Hist.* R. 44: 1930 t. 2 s. 262. — Toż. *Wojskowy Prz. Prawniczy.* W. 1930 s. 79-80 [151-152].

42. Rec.: F. MOURRET: Histoire générale de l'Église. Paris 1924. Hergenröther: Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte... Freiburg 1925. *Kwart. Hist.* R. 44: 1930 t. 1 s. 205-213.

43. Pojęcie natchnienia u Oryginesa. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 24-31. — Toż w osob. odb. Włocławek 1931 8° s. 10.

44. Tłum. na j. franc.: A. BUKOWSKI: L'opinion de saint Augustin sur la réincarnation des âmes. *Gregorianum.* Vol. 12: 1931 s. 57-85.

45. Rec.: F. DVORNIK: Żywot św. Wacława. Praga 1929. *Kwart. Hist.* R. 45: 1931 t. 1 s. 345-347.

46. Stosunek etyki do historii w nauczaniu. *Kwart. Fedagog.* R. 1932. — Toż w osob. odb. W. 1932 8° s. 13.

47. Rec.: T. CAMPBELL: The Jesuits, 1534-1921. New York. T. 1-2. *Kwart. Hist.* R. 46: 1932 t. 1 s. 501-508.

48. Znaczenie dydaktyczne historii w szkołach średnich. Lubl. 1933. Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej 8° s. 105.

49. L'Influence du droit romain sur la procédure judiciaire de tribunaux de l'inquisition. W: *La Pologne au VIIe Congrès International des Sciences Historiques.*

Varsovie 1933. Vol. 1 s. 357-364. — Toż w osob. odb. Varsovie 1933 8° s. 8.

50. Trzy kongresy naukowe. Zjazd Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Konferencja Federacji Towarzystw Historycznych Europy Wschodniej. Międzynarodowy Kongres Historyków. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 509-521. — Toż w osob. odb. Włocławek 1933 8° s. 14.

51. Rec.: F. MOURRET, J. CARREYRE: Précis d'histoire de l'Église. Paris 1924; A. ENDER: Die Geschichte der katholischen Kirche. Einsiedeln 1926. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 209-217. — Toż. *Kwart. Hist.* R. 47: 1933 t. 1 s. 89-100.

52. Trois Congrès Scientifique. Congrès Theologique. — Congrès de la Fédération des Sociétés Historiques de l'Europe Orientale. — Congrès Historique International. *Orientalia Christiana*. Vol. 35: 1934 s. 193-205.

53. La question de l'union ecclésiastique et l'archivistique au Congrès de Vilno. *Collect. Theol.* Vol. 16: 1935 s. 663-667. — Toż w osob. odb. Lw. 1935 8° s. 7.

54. Comment juger les faits et les événements historiques. *Nasza Myśl Teol.* T. 2: 1935 s. 256-272. — Toż w osob. odb. W. 1935 8° s. 19.

55. Rec.: L. HOMO: Les empereurs romains et le Christianisme. Paris. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s. 414.

56. Le 6me Congrès des Historiens Polonais (Wilno 1935). *Orientalia Christiana Periodica*. Vol. 2: 1936 s. 273-277.

57. Rec.: J. BOŽITKOWIĆ: Kritički ispit popisa bosanskih vikara i provincjala (1339-1735). *Orientlia Christiana Periodica*. Vol. 2: 1936 s. 524-525.

58. Rec.: A. DERUGA: Piotr Wielki a unici i unia kościelna, 1700-1711. Wil. 1936. *Orientalia Christiana Periodica*. Vol. 3: 1937 s. 330.

II.

Księga pamiątkowa pięćdziesięciolecia Konwiktu i Gimnazjum OO. Jezuitów w Chyrowie, 1886-1936. Kr. 1936 s. 185; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 669; [BZOWSKI T.]: Ku pamięci zmarłych i poległych chyrowiaków w latach 1939-1946. Stara Wieś 1946 s. 16-17; POPLATEK J.: Ks. Mariusz Skibniewski T. J. *Kwart. Hist.* R. 54: 1947 s. 66-67; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 1. W. 1977 s. 238; Z. 5. W. 1981 s. 92. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ [1908-1918], provinciae Poloniae SJ [1919-1926], provinciae Poloniae Minoris SJ [1927-1939]; tamże akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Skibniewski Stefan Leon (1878-1942), profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, filozof, popularyzator teologii.

Urodził się w 1878 r. w Balicach pod Przemyślem. Studia gimnazjalne odbywał w publicznym niemieckim Gimnazjum we Lwowie, a później w Teresianum w Wiedniu; maturę zdał w 1897 r. Studia teologiczne odbył w Innsbrucku i w 1901 r. otrzymał w Wiedniu święcenia kapłańskie. Doktorat teologii uzyskał w Uniw. w Grazu, a doktorat prawa kanonicznego na uniwersytecie Apolinarego w Rzymie. Był następnie kapelanem nadwornym na dworze cesarskim w Wiedniu, przydzielony tam do osoby arcyksięcia Karola Stefana. Przeniesiony następnie do Kongregacji Propagandy Wiary pracował do 1908 r. jako Wikariusz Generalny na wyspie Korfu. Później pracował kolejno na uniwersytetach w Cambridge, Monachium, Bonn, Nymwegen i Louvain. W 1936 r. habilitował się na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, a w 1938 r. został tam profesorem nadzwyczajnym filozofii. Zmarł po odbytej operacji we Lwowie 5 I 1942 r.

I.

1. De Bar Nasa, Filio Hominis. Vindobonae 1908.

2. Archiwum rodzinne Skibniewskich przydomku Kurzec, herbu Ślepowron. Kr. 1912 Nakł. Autora, Druk. Anczyca 8° s. XVI, 253, 1.

3. Theologie und Abstammungstheorie. 1925.

4. Theologie der Mechanik. Paderborn 1928 Schöningk 8° s. VII, 200.

5. Kausalität. Paderborn 1930 Schöningk 8° s. 128.

6. Zagadnienie implikacji. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 393-437.

7. Wrażenia z Zachodu. (16 lat w Niemczech, Holandii i Belgii). *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 51-54, 63-65, 75-77, 99-102, 111-114, 123-125, 135-137.

8. Psychologiczna diagnoza powołania kapłańskiego. Podręcznik naukowy. Lw. 1936 Druk. Narodowa w Lublinie 8° s. nlb. 4, 49.

9. Reflexion — Implication. Lemberg 1935, Lwów-Wien 1936 Mayer 8° s. nlb. 2, 360.

10. Naukowe zasady duszoznawstwa czyli psychognozji. Dla użytku kół duchownych. Lw. 1938 Zw. Zakł. Graficzne 8° s. 133, nlb. 10.

11. Dusza w świetle badań psychologii katolickiej. Lw. 1938 Nakł. Lw. Bibliot. Pedagog. 8° s. 32.

12. Rec.: J. BILENKYJ: De principiis metaphysicae. Stanislaopoli 1937. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 234-235.

13. Wpływ czasu na umysłowość ludzką. (Ze szczególnym uwzględnieniem roli przeszłości). Lw. 1939 Nowa Druk. Lwowska 8° s. 35.

14. Rec.: J. BILENKYJ: De calculo philosophico differentialiintegrali. Stanislaopoli 1938. *Collect. Theol.* R. 20: 1939 s. 110-112.

15. Rec.: J. VAN DER VELDT: Prolegomena in psychologiam. Roma 1938. *Collect. Theol.* R. 20: 1939 s. 112-113.

II.

SKIBNIEWSKI S. L.: Dusza w świetle badań psychologii katolickiej. Lw. 1938; INGARDEN R.: Ks. Stefan Leon Skibniewski. W: *Wspomnienia o filozofach zmarłych*, 1939-1945. W. 1946 s. 41; SZYDELSKI S.: Ks. Stefan Leon Skibniewski, myśliciel i apologeta. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 281-287.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Skierkowski Władysław (1886-1941), etnograf.

Urodził się 12 III 1866 r. we wsi Głużek k. Mławy. Po skończeniu miejscowej szkoły ludowej uczył się prywatnie muzyki w Mławie, potem w Płocku u ks. E. Gruberskiego. W 1906 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku i ukończył je przyjmując 23 VI 1912 r. święcenia kapłańskie. Wikariuszem był w Dzierzgowie 1912-1913, Myszyńcu 1913-1915, Krasnosielcu 1915-1917 i Różanie 1917-1920. Podczas pobytu w Myszyńcu w Puszczy Kurpiowskiej zaczął zbierać melodie i teksty bogatych obrzędów i zwyczajów chrzcielnych, weselnych i pogrzebowych zarówno świeckich jak i religijnych. Najwięcej czasu tym sprawom poświęcił podczas proboszczowania w Ciachcinie 1920-1925 i Imielnicy 1925-1941. Będąc członkiem Towarzystwa Naukowego w Płocku często wygłaszał referaty na temat Puszczy, zwyczajów i pieśni odtwarzając przy fortepianie ich melodie. Przez swoje publikacje uratował dla kultury polskiej wiele pieśni i melodii już zapomnianych. W 1935 r. otrzymał godność honorowego kanonika kapituły pułtuskiej. Aresztowany 7 III 1941 r. przewieziony do obozu śmierci w Działdowie zmarł 20 VIII 1941 r.

I.

1. Z Puszczy Kurpiowskiej. *Mazowsze Płockie i Kujawy*. R. 1: 1926 nr 3 s. 47.

2. Z Towarzystwa Naukowego. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 288 s. 2; nr 291 s. 2; nr 297 s. 2.

3. Puszcza Kurpiowska w pieśni. *Rocz. Tow. Nauk. w Płocku*. R. 1: 1929 Cz. 1 s. 25-117; R. 2: 1931 cz. 2 s. 1-160; R. 3: 1934 cz. 2 s. 161-272. — Toż w osob. odb. Płock 1929-1934 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 8° s. 384.

4. Wesele na Kurpiach. Płock 1933 Druk. Dziennika Płockiego 8° s. 110.

5. Zwyczaje i obrzędy pogrzebowe w Puszczy Kurpiowskiej. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 68 s. 2; nr 69 s. 2-3; nr 70 s. 2; nr 71 s. 2; nr 72 s. 2; nr 73 s. 2; nr 74 s. 2; nr 75 s. 2; nr 76 s. 2; nr 77 s. 2; nr 78 s. 2; nr 79 s. 2; nr 81 s. 2; nr 82 s. 2; nr 83 s. 2; nr 84 s. 2; nr 85 s. 2; nr 86 s. 2; nr 87 s. 2.

II.

Wesele na Kurpiach. Wielki dzień Teatru Płockiego. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 61 s. 2; nr 64 s. 2; nr 75 s. 2; Z teatru. *Dz. Płocki* R. 7: 1928 nr 240 s. 2; Wielki sukces „Wesela na Kurpiach". *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 155 s. 3; Ks. Skierkowskiego „Pieśni Kurpiowskie" zainteresowały jednego z największych współczesnych kompozytorów prof. B. Bartoka z Budapesztu. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 293 s. 3; JEZUSEK W.: Ks. kan. Skierkowski Władysław proboszcz parafii Imielnica. *Mies. Past. Płoc.* R. 42: 1948 nr 7/8 s. 326-330; GRZYBOWSKI M.: Ks. Skierkowski Władysław (1886-1941), kanonik kolegiaty pułtuskiej, proboszcz w Imielnicy, zamordo-

wany w Działdowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945*. Tamże bibliografia [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Słomiński Kasper, krypt.: Ks. K. S., X. K. S. (1869-1929), misjonarz, redaktor, historyk Kościoła.

Urodził się w miejscowości Wielichowo na terenie archidiecezji poznańskiej, był synem Michała i Małgorzaty Górnej. Szkołę powszechną ukończył w rodzinnej miejscowości, a średnią w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie, gdzie uczył się od 1882 r. Do zgromadzenia misjonarzy wstąpił w 1886 r.; śluby wieczyste złożył 31 VIII 1888 r. Święcenia kapłańskie przyjął 10 I 1892 r. po ukończeniu misjonarskiego Seminarium Duchownego w Krakowie na Kleparzu. Następnie kontynuował studia wyższe na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, które rozpoczął jeszcze jako alumn. Pracy dyplomowej jednak nie pisał prawdopodobnie dlatego, że nie posiadał matury państwowej. Równocześnie uczył filozofii i teologii moralnej w seminarium swego zgromadzenia, a od 1894 r. był też dyrektorem alumnów. W dwa lata później został dyrektorem seminarium internum, będącego u misjonarzy odpowiednikiem zakonnego nowicjatu. Na urzędach tych wykazał dużo troski o poziom nauczania. W l. 1896-1899 był także redaktorem kwartalnika „Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego a Paulo".

W 1899 r. został mianowany superiorem nowoutworzonego domu misjonarzy przy Małym Seminarium Arcybiskupim o. ł. we Lwowie, a zarazem rektorem tego zakładu. Pracował tam krótko, bo tylko do 1901 r., ale przeprowadził w tym czasie jego całkowitą reorganizację, nadając mu charakter zgodny z przeznaczeniem. Jednocześnie uprawiał na terenie Lwowa działalność rekolekcyjną, ciesząc się opinią utalentowanego konferencjonisty. W l. 1901-1906 był superiorem i proboszczem w Kaczykach na Bukowinie, gdzie wybudował nowy kościół parafialny.

W 1906 r. otrzymał nominację na wizytatora polskiej prowincji księży misjonarzy i równocześnie na dyrektora sióstr miłosierdzia prowincji krakowskiej. Obydwa te stanowiska zajmował do 1925 r. Jako wizytator położył duże zasługi dla kierowanej przez siebie prowincji. Uporządkował w niej wiele spraw zaniedbanych i niedopatrzonych przez poprzedników. Zaprowadził karność, regularnie przeprowadzał wizytację, dbał o poziom wykształcenia, popierał ludzi uzdolnionych. Troszczył się zarówno o dzieło misji jak i pracę misjonarzy nad wychowaniem kleru. Wykazał dużo zrozumienia dla działalności duszpasterskiej i oświatowej misjonarzy pracujących wśród rodaków na obczyźnie, głównie w Brazylii, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i Francji. Za jego poparciem powstało m. in. Kolegium Polskie św. Jana Kantego w Erie, Pa. w USA i szereg szkół polskich w Brazylii. Za rządów wizytatorskich Słomińskiego, zwłaszcza w pierwszych latach, nastąpił znaczny wzrost liczebny misjonarzy, dzięki czemu po r. 1918 mogli oni wrócić na niektóre placówki zlikwidowane w czasie zaborów i przyjąć nowe poza granicami dawnej Galicji. Równie duże zasługi położył Słomiński dla sióstr miłosierdzia, którymi opiekował się z dużym zaangażowaniem. Krakowska prowincja szarytek zawdzięcza mu m. in. prawne uporządkowanie wielu swych fundacji oraz fachowe przygotowanie sióstr pracujących zwłaszcza w szpitalach. Jako dyrektor sióstr Słomiński był także dyrektorem

Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia na diecezję krakowską i na tym stanowisku wykazał wiele troski w organizowanie miłosierdzia chrześcijańskiego.

W 1925 r. zrezygnował z zajmowanych urzędów, a objął stanowisko dyrektora sióstr miłosierdzia prowincji chełmińskiej, które sprawował do śmierci. Zmarł na raka 13 II 1929 r. w Poznaniu, a pochowany został w grobowcu misjonarskim w Krakowie na Cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Ks. Stanisław Sokołowski. Studium do dziejów kaznodziejsstwa XVI wieku. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 34 s. 305-323; t. 35 s. 38-55, 213-229, 357-383.

2. Red.: *Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego à Paulo* 1896-1899.

3. Ks. Piotr Hyacynt Śliwicki wizytator XX Misjonarzy (1705-1774). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 2: 1896 s. 40-48, 107-117.

4. Konferencje ogłaszane anonimowo w *Dwutygodniku Katechetycznym i Duszpasterskim.*

5. Śp. X. Wojciech Wdowicki. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 8: 1902 s. 27-34 [nie podpisany].

6. List do redaktora z Kaczyki z 11 XII 1902 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 9: 1903 s. 1-6.

7. List do redaktora z Kaczyki z 26 II 1903 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 9: 1903 s. 83-88.

8. Poświęcenie kościoła w Kaczyce. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 10: 1904 s. 232-238.

9. Medalik Cudowny. Nabożeństwo do Najśw. Maryi Panny w Lourdes, u nas: Szkaplerz niebieski. W: *Księga pamiątkowa mariańska.* T. 1. Lw. 1905 s. 79-86.

10. Dwie uroczystości odpustowe w Kaczyce. List ks... z 22 grudnia 1905 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 12: 1906 s. 55-56.

11. Listy okólne do polskiej prowincji misjonarzy z l. 1906-1925, zazwyczaj dwa rocznie jako druki ulotne.

12. Z podróży X wizytatora XX Misjonarzy polskich w Ameryce. *Misje Katol.* R. 26: 1907 s. 257-262, 299-303, 323-328.

13. Z podróży wizytacyjnej ks... do Ameryki. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 1-17, 93-103, 203-223.

14. Kilka uwag o szpitalnictwie. *Miłos. Chrześc.* R. 4: 1908 s. 88-97.

15. Jubileusz najprzewielebnieszego o. generała [A. Fiata]. List do redakcji z Paryża 15 czerwca 1908 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 65-69.

16. Z działalności Sióstr Miłosierdzia. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 155-159.

17. Z okazji 50-letniego jubileuszu otwarcia domu centralnego i nowej prowincji krakowskiej Sióstr Miłosierdzia. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 15: 1909 s. 225-234 [pod kryptonimem].

18. Z podróży ks... do Ameryki Północnej. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 16: 1910 s. 244-257.

19. Jubileusz najczcigodniejszego księdza [J.] Kiedrowskiego. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 17: 1911 s. 81-82.

20. Kazanie wypowiedziane przez... w czasie uroczystości jubileuszowej ks. superiora [F.] Blocka we Lwowie, dnia 6 lipca 1910 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 17: 1911 s. 83-88.

21. Z podróży wizytacyjnej ks. w Brazylii odbytej 12/11 1910-18/3 1911. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 17: 1911 s. 161-172, 246-262; R. 18: 1912 s. 3-23, 97-109, 193-201.

22. Do członków św. Dziecięctwa. [Kazanie] W: J. SOSNOWSKI: Nauki dla Stowarzyszenia św. Dziecięctwa. Kr. 1911 s. 134-143.

23. Prace SS Miłosierdzia w Paryżu na rzecz robotników kolejowych. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 76-81.

24. Miłosierdzie chrześcijańskie w Brazylii. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 126-133.

25. Śp. ks. Felicjan Bystrzanowski. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 340-350 [pod kryptonimem].

26. Z podróży wizytacyjnej w Brazylii odbytej w 1910-11 r. przez... *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 67-72, 98-102, 133-139, 201-206.

27. Uwagi wstępne. W: *Rozmyślania Zgromadzenia Księży Misjonarzy.* T. 1. Kr. 1912 s. VIII-IX [nie podpisany].

28. Stosunek „Konferencji św. Wincentego" założonych przez Ozanama do „Męskich Bractw Miłosierdzia" założonych przez św. Wincentego. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 29-49.

29. Szkoła polska w Brazylii. *Misje Katol.* R. 32: 1913 s. 78-79 [pod kryptonimem].

30. Kolegium i nowy dom Zgromadzenia [Księży Misjonarzy] w Erie Pa. [Ameryka Pół.]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 19: 1913 s. 3-8. [Nie podpisany].

31. Dzieło wiel. Ludwiki Marillac. *Miłos. Chrześc.* R. 10: 1914 s. 4-9.

32. Przemówienie ks... na zebraniu jubileuszowym [Pań Miłosierdzia]. *Miłos. Chrześc.* R. 13: 1918 s. 6-14.

33. Kościół i dom św. Krzyża w War-

szawie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 22: 1920 s. 14-22.

34. Nasze domy w Brazylii. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 137-142, 224-234.

35. Misja w Sao Matheus [Parana]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 142-147.

36. Siostry polskie w Brazylii. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 234-240.

37. Kazanie na triduum beatyfikacyjne bł. Ludwiki de Marillac i 4 bł. męczenniczek, powiedziane dnia 24 października 1920 roku w pierwszy dzień tryduum w Krakowie przez... *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 24: 1922 s. 53-61.

38. Kazanie na cześć czterech sióstr miłosierdzia, męczenniczek z Arras, wygłoszone podczas tryduum ich beatyfikacji, 25 października 1920 r. na nieszporach w kościele SS Miłosierdzia, przy ulicy Warszawskiej w Krakowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 24: 1922 s. 146-159 [nie podpisany].

39. Zgromadzenie Księży Misjonarzy obchodzi... W: *Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy* (1625 — 17 IV — 1925). Kr. 1925 s. 7-20.

40. Kazanie ks... [miane przy założeniu kamienia węgielnego pod kościół św. Wincentego a Paulo w Bydgoszczy]. *Gaz. Bydg.* z 29 IX 1925 r. — Toż. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 27: 1925 s. 78-84.

41. Uroczystości jubileuszowe [300-lecia zgromadzenia misjonarzy] w Paryżu 19-21 VII 1925 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 28: 1926 s. 84-91 [pod kryptonimem].

42. Kopie listów z r. 1911, 1912, 1913. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

43. Dziennik z l. 1907-1925. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

II.

ŚCISKALSKI J.: Kilka szczegółów historycznych o Seminarium Internum, opowiedzianych z okazji jubileuszu, obchodzonego 17 sierpnia 1907 r. w Krzeszowicach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 241; SOKOŁOWICZ J.: Dom św. Wincentego w Krakowie na Kleparzu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 28; Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1625 — 17 IV — 1925). Kr. 1925 s. 138, 141, 152, 238, 271, 307; VERDIER F.: List do misjonarzy prowincji polskiej z 14 IX 1925 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 27: 1925 s. 126-128; RZYMEŁKA J.: Wielki dobroczyńca polskiego wychodźstwa X wizytator Kasper Słonimski. *Kalend. Cudow. Medal. 1931* [wyd. 1] s. 111-115; USOWICZ A., KŁÓSAK K.: Konstanty Michalski (1879-1947). Kr. 1949 s. 15, 19, 29; ŚWIERCZEK W.: Na 70-lecie krakowskiej misji w Brazylii. Kalendarz Ludu [Kurytyba]. 1970 s. 83; PITOŃ J.: Księża polscy w Brazylii. Tamże 1971 s. 91; H[ŁADKI] F.: Ś. P. ks. Kasper Słomiński przełożony prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy, Sióstr Miłosierdzia i kierownik Dzieł Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. Chełmno b. r. — Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1867-1925. Arch. Wizyt. Prow. w Krakowie; Teczka akt personalnych ks. K. Słomińskiego. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu; JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 49-54, 110, 119, 162, 178-179, 261, 262, 280, 287, 290 Maszynopis. Tamże: WIŚLIŃSKI-CHODZIDŁO: Przeżycia i wspomnienia s. 15, 111-114. Arch. Nasz. Przeszł. w Krakowie, sygn. 86.

Stanisław Janaczek

Słonicki Feliks, krypt.: F. S., (1879-1949), prałat papieski, biblista.

Urodził się 26 X 1879 r. we wsi Zawady dawnym powiecie łomżyńskim jako syn Stefana i Anny z Marczaków. Do szkoły uczęszczał początkowo w Bronowie następnie w Łomży. Do Seminarium Duchownego w Płocku wstąpił w 1899 r. i ukończył je otrzymując 3 IX 1905 r. święcenia kapłańskie. Był wikariuszem kolejno w Klukowie, Bielsku i przy katedrze w Płocku. Dalsze studia od 1907 r. odbywał w Akademii Duchownej w Petersburgu zdobywając stopień magistra teologii, a od 1911 r. w Rzymie w Papieskim Instytucie Biblijnym otrzymując licencjat nauk biblijnych. Ze względów politycznych we Włoszech używał nazwiska Felice Costantini. Odbył wiele podróży po Europie. Po powrocie do Płocka w 1914 r. pełnił obowiązki profesora w Seminarium Duchownym wykładając przedmioty biblijne i teologię pastoralną. W odrodzonej Polsce od 1918 do 1933 r. był kapelanem Wojsk Polskich w płockim garnizonie, sędzią w sądzie biskupim oraz dyrektorem Diecezjalnego Instytutu Wyższej Kultury Religijnej w Płocku. W 1925 r. otrzymał godność szambe-

lana papieskiego zaś w 1939 r. został prałatem papieskim, a w 1933 r. kanonikiem teologiem w kapitule płockiej. W 1947 r. został prałatem scholastykiem płockim. Okres wojny 1939-1945 spędził na kapelanii u sióstr w Międzylesiu. Po wojnie do końca życia piastował godność rektora Seminarium. Zmarł w Płocku 12 XII 1949 r., pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Rec.: J. KORSZYŃSKI: Wstęp ogólny historyczno-krytyczny do Pisma świętego. Włocławek 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 1 s. 42-43.

2. Orzeczenie Komisji Biblijnej w powtórnym przyjściu Chrystusa Pana w listach św. Pawła. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 5 s. 140-141.

3. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Cztery Ewangelie. Kr. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 9 s. 297-298.

4. Miłośnikowi prawdy — odpowiedź. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 11 s. 344-348.

5. Literatura Powszechna. Podręcznik dla klas wyższych J. Zakrzewskiego. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 131 s. 4; nr 132 s. 4; nr 133 s. 3-4.

6. Cześć św. Stanisława Kostki w Rzymie. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 255 s. 3; nr 256 s. 2; nr 257 s. 2.

7. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg świętych Nowego Testamentu. Włocławek 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 1 s. 29-34.

8. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Cztery Ewangelie. Kr. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 8 s. 222-225.

9. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Kr. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 8 s. 225-226.

10. Rec.: J. KRUSZYŃSKI. Historia Święta Starego Testamentu. Historia Święta Nowego Testamentu. Włocławek 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 8 s. 226-227.

11. Wezwanie. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 182 s. 3.

II.

JEZUSEK W.: Śp. ks. prałat Feliks Słonicki. *Mies. Past. Płoc.* R. 44: 1949 nr 11/12 s. 495-501; GRZYBOWSKI M.: Ks. Słonicki Feliks (1879-1949), mgr teologii, licencjat nauk biblijnych, prałat katedry płockiej, rektor Seminarium Duchownego, więziony w Płocku i Pruszkowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945*. Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Służałek Władysław (1881-1954), oratorianin, autor rozpraw z dogmatyki i historii Kościoła.

Urodził się 14 I 1881 r. w Siewierzu. Po przeniesieniu się rodziny Służałków do Częstochowy (1886), Władysław uczęszczał do Gimnazjum Filologicznego. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym we Włocławku oraz w Akademii Duchownej w Petersburgu, a ukończył je z tytułem magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1905 r. Studia teologiczne uzupełniał we Fryburgu szwajcarskim (1905-1907), gdzie specjalizował się również w historii sztuki oraz pedagogice. Po powrocie do kraju był kapelanem biskupa S. Zdzitowieckiego, wikariuszem parafii we Włocławku (od 1908) i prefektem Szkoły Handlowej (od 1909). W 1921 r. wstąpił do Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri na Świętej Górze w Gostyniu. Zostawszy przełożonym klasztoru przygotował uroczystość koronacji cudownego obrazu Matki Bożej Świętogórskiej połączoną ze Zjazdem Katolickim w Gostyniu w 1928 r. Podczas drugiej wojny światowej przebywał w Studziannie, a po jej zakończeniu powrócił do Gostynia, gdzie też zmarł 3 II 1954 r.

I.

1. Nauka Cerkwi rosyjskiej o karze doczesnej i epitymii. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 2: 1910 t. 4 s. 124-131.

2. Notatka o częściach Sakramentu Pokuty wedle nauki Cerkwii rosyjskiej. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 3: 1911 t. 5 s. 45-47.

3. Nauka Cerkwi rosyjskiej o rozgrze-

szeniu. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 3: 1911 t. 5 s. 447-455.

4. Tajemnica spowiedzi w Cerkwi rosyjskiej. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 3: 1911 t. 6 s. 450-454.

5. Nauka Cerkwi rosyjskiej o Sakramencie Pokuty. W. 1912 Gebethner i Wolff 8° s. 78.

6. Zola a Lourdes. *Aten. Kapł.* T. 13: 1917 s. 79-100.

7. Przedmowa w: SKRUDLIK M.: Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny w nauce Kościoła i w sztuce. P. 1936 Nakł. Oratorium św. Filipa.

8. Męczeństwo i upadek sztuki kościelnej. P. 1938 Księg. św. Wojciecha 8° s. 63.

9. Dominikowski Kasper. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 320.

10. Rkpsy w Arch. Kongr. Oratorium na Świętej Górze: Historia teologii w Polsce; Św. Franciszek z Asyżu; Historia Kościoła w Polsce XIV w.; Prześladowania chrześcian; Życiorysy świętych.

II.

Arch. Kongr. Oratorium na Świętej Górze. Akta personalne.

Ks. Tadeusz Badura

Smagliński Franciszek (1906-1947), historyk Kościoła.

Urodził się 2 III 1906 r. w Klaskawie pod Chojnicami; rodzicami jego byli Feliks, rolnik i Marianna Górnowicz. Kształcił się w progimnazjum w Czersku, następnie w Państwowym Gimnazjum Klasycznym w Chojnicach (1921-25). Po egzaminie dojrzałości studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie otrzymał 21 XII 1929 r. święcenia kapłańskie. Pracował w duszpasterstwie jako wikary w Papowie Biskupim, Dobrczu, Byszewie (1934-37); zgromadził tu materiały archiwalne do swej pracy o łaskami słynącym obrazie Matki Boskiej Byszewskiej. Będąc kapelanem Szpitala w Toruniu ogłaszał artykuły w „Słowie Pomorskim". W okresie okupacji niemieckiej (1939-45) ukrywał się w Klaskawie, Czersku i okolicznych wioskach, pełniąc potajemnie posługę kapłańską. Po zakończeniu działań wojennych był przejściowo duszpasterzem w swej rodzinnej parafii Czersk, następnie został administratorem w Zblewie pod Starogardem Gd., gdzie zmarł 6 I 1947 r.

I.

1. Cudowny obraz Matki Boskiej Byszewskiej. Kilka słów o Krajnie i Byszewie. Toruń 1937 Nakł. autora 16° s. 76.

2. Dwie Jadwigi. Księżniczka Śląska i królowa Polski. *Słowo Pomorskie.* Toruń. R. 1938 nr 238 s. 4.

3. Zbrojne powstanie w Czersku. *Słowo Pomorskie.* R. 1939 nr 5 s. 10.

4. Jak podtrzymywano ducha polskiego w Borach Tucholskich w dniach niewoli. *Słowo Pomorskie.* R. 1939 nr 18 s. 4.

5. Powstanie w Czersku. Spis osób oskarżonych o zdradę stanu. *Słowo Pomorskie.* R. 1939 nr 27 s. 4.

6. Rocznica, której Pius XI nie doczekał. *Słowo Pomorskie.* R. 1939 nr 35 s. 4.

7. Cenne dzieło sztuki w kościele w Przecznie. *Słowo Pomorskie.* R. 1939 nr 71 s. 8.

8. Piękna królowa czeka na swego malarza. *Słowo Pomorskie.* R. 1939 nr 102 s. 8.

II.

Elenchus omnium ecclesiarum necnon universi cleri Dioecesis Culmensis. Pelplinie 1929 — toż za lata 1930-1939; Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej 1947. Pelplin 1947 s. 182. — Archiwum Parafialne w Czersku — Liber baptisatorum 1906 poz. 87; informacje ks. Konrada Schefflera z Byszewy.

Ks. Henryk Mross

Smoczyński Józef (1904-1939), dogmatyk.

Urodził się 2 IX 1904 r. w Grudziądzu; rodzicami jego byli Albin, kupiec, oraz Marta Chojnacka. Wykształcenie średnie uzyskał w Grudziądzu, otrzymując w tamtejszym klasycznym Gimnazjum świadectwo dojrzałości w 1924 r. Uzdolniony alumn Seminarium Duchownego w Pelplinie, zwrócił na siebie uwagę „logiką myślenia i krytycznym podchodzeniem do zagadnień". Bp Okoniewski wysłał go na Uniwersytet Warszawski, aby na Wydziale Teologicznym kontynuował studia (1927-1931). Był

uczniem prof. A. Bukowskiego i z jego inicjatywy zajął się osobą kard. Hozjusza. W trakcie studiów otrzymał w Pelplinie święcenia kapłańskie (28 IX 1928). Pracę doktorską, napisał u ks. prof. W. Kwiatkowskiego na temat „Eklezjologia Stanisława Hozjusza" (27 V 1931). Został wikariuszem w Brodnicy, następnie prefektem i nauczycielem łaciny w Państwowym Gimnazjum Humanistycznym w Chełmży (1931-1933). Dnia 10 IX 1933 r. ustanowiony został profesorem dogmatyki i historii dogmatów w Seminarium Diecezjalnym. Obok pracy pedagogicznej z zamiłowaniem badał życie, naukę i rolę jaką odegrał kard. Hozjusz w dziejach Kościoła. Skoro Episkopat polski podjął na nowo myśl wyniesienia Hozjusza na ołtarze, został wice-postulatorem sprawy jego beatyfikacji. Gromadził listy Hozjusza zamierzając wydać je drukiem. Wybuch drugiej wojny światowej, który go zastał w Zamościu, przerwał jego ożywioną działalność naukową. Po powrocie do Pelplina (IX 1939) zastał mieszkanie zajęte przez gestapo i był świadkiem zagłady swoich rękopisów. Udał się do Gniewu, gdzie mieszkali rodzice; 30 X został aresztowany. Był więziony w lochach zamku gniewskiego, skąd 2 XI 1939 r. wywieziono go wraz z innymi na śmierć męczeńską do lasu szpęgawskiego k. Starogardu.

I.

1. Ogólny ustrój Kościoła i prymat jurysdykcyjny u Hozjusza. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 3 s. 228-246.

2. Czy można komunię św. ofiarować? *Myst. Christi.* R. 6: 1934/1935 nr 4 s. 101-103.

3. Uwagi o studiach i pracy teologicznej Hozjusza. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 2 s. 128-140; nr 3 s. 242-256.

4. Kardynał Hozjusz o autorytecie magisterskim soborów i papieży. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa dra Stanisława W. Okoniewskiego Biskupa Chełmińskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie.* Pelplin 1936 s. 134-149.

5. Pojęcie Kościoła na Wschodzie w świetle zachodnich przeobrażeń eklezjologicznych. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 1 s. 89-102.

6. Eklezjologia Stanisława Hozjusza. Pelplin 1937 s. XV, 116. Wydawnictwo Teologiczne Diecezji Chełmińskiej, t. 1.

7. Bibliografia Hosiana. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 12 s. 972-981.

8. Świątobliwy Sługa Boży Stanisław Hozjusz (1504-1579). Pelplin 1938 s. 54. Wydawnictwo Teologiczne Diecezji Chełmińskiej, t. 4.

9. St. RESCIUS: Stanislai Hosii vita. Pelplin 1938 s. 224. Wydawnictwo Teologiczne Diecezji Chełmińskiej, t. 2. — [Do druku przygotował ks. J. SMOCZYŃSKI].

II.

[MANTHEY F.]: „...Qui nos praecesserunt cum signo fidei...". Rzecz o profesorach Seminarium Duchownego w Pelplinie pomordowanych, poległych i zmarłych w związku z wojną 1939-1945. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 2 s. 172-173; LIEDTKE A.: Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny. Środowisko pelplińskie. *Aten. Kapł.* t. 47: 1947 s. 321-322; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 389-390; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* t. 11: 1965 s. 231; LIEDTKE A.: Tradycje naukowe Pelplina. *Stud. Pelpl.* 1969 s. 36; MĘCLEWSKI A.: Pelplińska jesień. Gdańsk 1971 s. 49, 101; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Zeszyt II. W. 1977 s. 107; MROSS H.: Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej (1929-1939). Bibliografia zawartości. Stud. Pelpl. 1976 [indeks].

Ks. Henryk Mross

Smolikowski Paweł, krypt.: Ks. P. S., X. P. S., pseud.: Sługa Bractwa (1849-1926), zmartwychwstaniec, autor prac historycznych, teologicznych i filozoficznych, rektor Papieskiego Kolegium Polskiego.

Urodził się 4 II 1849 r. w Twerze (Rosja), jako syn inżyniera-zesłańca

Seweryna i Melanii z Komojewskich. Uczył się z czworgiem rodzeństwa w domu, a od 1858 r. w Warszawie, gdzie chlubnie ukończył Liceum i rozpoczął studia teologiczne w Seminarium Duchownym św. Jana (1866 r.). W 1867 r. przeniósł się do zmartwychwstańczego Kolegium Polskiego w Rzymie i wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego (śluby 8 XII 1868 r.). Studia ukończył doktoratem teologii, przyjmując święcenia kapłańskie w obrządku wschodnim 15 IV 1873 r., z myślą pracy misyjnej na Wschodzie. Krótko był mistrzem nowicjatu i sekretarzem ks. P. Semenenki, następnie pedagogiem w internatach misyjnych i w Katolicko-Bułgarskim Gimnazjum zmartwychwstańców w Adrianopolu (1874-1882), rektorem Zakładu Wychowawczego we Lwowie, gdzie 1889 r. zorganizował Seminarium Duchowne i był w nim wykładowcą kilku dyscyplin. Od 1892 r. był rektorem Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, pełniąc dalej obowiązki wykładowcy seminarium i sekretarza generalnego, generała zgromadzenia (1895-1905) i konsultora 2 ważnych Kongregacji Papieskich. Okres I wojny światowej spędził w Kętach, prowadząc wykłady i rekolekcje dla zmartwychwstanek. W l. 1919-1920 zabiegał o wznowienie prac Kolegium Polskiego w Rzymie. Resztę życia spędził w kraju, jako mistrz nowicjatu, który wznowił 1920 r. w Radziwiłłowie k. Skierniewic, a na początku 1922 r. przeniósł do Krakowa, gdzie też zreorganizował zmartwychwstańcze wydawnictwo, kontynuując wydawanie m. in. dzieł ks. P. Semenenki. Zmarł 11 IX 1926 r. w Krakowie w opinii świętości.

I.

1. O unii w Bułgarii księża zmartwychwstańcy. *Prz. Lwow.* R. 4: 1874 t. 8 s. 720-723 [anonimowo].

2. Korespondencja „Czasu"... Adrianopol, 2 maja. *Czas.* R. 1979 nr [?] s. 2 [anonim]. — Toż pod zm. tyt.: Misja Bułgarska. Z listu jednego z członków Misji... *Kur. Pozn.* R. 8: 1879 nr 122 s. 1-2.

3. Dzieci bułgarskie... *Czas.* [R. 32]: 1879 nr 197 s. 1-2. — Toż w jęz. ruskim pt.: Dity bułharskyje. *Vestnyk.* R. 1: 1886/7 nr 1 s. 2-11.

4. Dwie wycieczki misyjne w Bułgarii. *Prz. Lwow.* R. 9: 1879 t. 18 s. 143-147.

5. Porządek domowy Internatu Ruskiego Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. Lw. 1882 32° s. 36 [anonim.]. — Toż pod zm. tyt.: Przepisy domowe uczniów Internatu Ruskiego Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. Kr. 1889 16° s. 18. — Toż w jęz. ruskim pt.: Poradok domovyj Internata Ruskoho Vozkreseciv v Lvovie. Lviv 1882 16° s. 23. — Toż. W: [TENŻE]: Esperimenti pedagogici. *Annali dei Risurrezionisti.* R. 1: 1900 nr 3 s. 80-85; nr 6 s. 188-189 [fragm.].

6. Wezwanie Ducha Świętego we mszach wschodnich. *Prz. Kośc.* R. 4: 1882/3 nr 30 s. 235-237; nr 31 s. 243-245. — Toż w osob. odb. P. 1883 Nakł. redakcji Prz. Kośc. 16° s. 20. — Toż przerobione i znacznie poszerzone w jęz. łacińskim pt.: Epiklesis. *Analecta Ecclesiastica.* R. 1893 s. 282-285, 372-375. — Toż w osob. odb. pt.: Epiklesis, seu invocatione Spiritus Sancti. Romae 1893.

7. O źródle władzy w społeczeństwie i o stosunku władzy świeckiej do władzy kościelnej. *Prz. Kośc.* R. 4: 1882/3 nr 47 s. 371-373; nr 48 s. 379-381; nr 49 s. 387-389.

8. List pierwszy o Wschodzie. *Dobry Pasterz.* R. 1: 1883 nr 10 s. 73-76; ciąg dal. pod zm. tyt.: Listy o wschodzie. Tamże. Nr 11 s. 81-84; nr 12 s. 89-94; nr 13 s. 97-100; nr 14 s. 105-108. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt.: Listy o Wschodzie do redaktora pisma „Dobry Pasterz". Lw. 1883 Nakł. autora, Księgarnia Seyfartha i Czajkowskiego, Druk. Ludowa pod zarząd. St. Baylego 12° s. nlb. 5, 69, nlb. 3.

9. Kilka słów o obrządkach. *Dobry Pasterz.* R. 1: 1883 nr 23 s. 177-178; nr 24 s. 185-186; nr 25 s. 195-196; *Wiad. Katol.* R. 1: 1883 nr 26 s. 203-205. — Toż w osob. odb. Lw. 1884 Druk. red. „Dobr. Past.". 16° s. 24.

10. [Wypowiedź w sprawie krzyża trzyramiennego]. W: *Komisja dla liturgii w Kościele Unickim. Gaz. Narod.* R. 22: 1883 nr 253 s. 2.

11. Głosy z kraju. (Jeszcze w sprawie krzyżów trzyramiennych). *Gaz. Narod.* R. 22: 1883 nr 259 s. 2 [anonim.].

12. Zasługi Ojców Świętych w psycho-

logii. *Prz. Kośc.* R. 5: 1883[4 nr 22 s. 171-173; nr 23 s. 179-182.

13. Katechizm sporny. *Prz. Kośc.* R. 5: 1883/4 nr 49 s. 391-393; nr 50 s. 399-402; nr 51 s. 407-409; nr 52 s. 415-418. — Toż w osob. odb. P. 1884 Nakł. Księgar. Katol., Druk. Jarosława Leitgebra 8° s. nlb. 3, 41, nlb. 3. — Toż. W: PRAWDOMIR: Gdzie prawda? T. 1. P. 1914 s. 35-36 [fragm.]. — Toż w jęz. łaciń. pt.: Cathechismus controversalis. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 31737, 31738 s. 160. [Fragm. tegoż w brul. autor. Arch. Prowinc. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 17 k. nlb. 1, I-II, 21].

14. Komisja Obrzędowa Ruska. *Dobry Pasterz.* R. 2: 1884 nr 1 s. 1-3.

15. Pravyła i mołytvy Bractva Prześviatoj Boharodyci od Zvania. Lwiw 1884 16° s. 31.

16. Wspomnienia misjonarza bułgarskiego z wojny rosyjsko-tureckiej 1877-1878 roku. *Misje Katol.* R. 4: 1885 s. 25-28, 57-63. — Toż. *Prz. Polit. Społ. i Liter.* [R. 1]: 1885 nr 40 s. 1; nr 41 s. 1; nr 42 s. 1; nr 43 s. 1; nr 44 s. 1; nr 45 s. 1; nr 46 s. 2. — Toż w osob. odb. Kr. 1885 W druk. „Czasu" F. Kluczyńskiego i Sp., Nakł. autora 8° s. nlb. 3, 30, nlb. 1. — Toż w jęz. bułgarskim pt.: Zapiski na rusko-tureckata vojna 1877-1878 g. Odrin 1910. Piečatnica Otcev Vuzkresencev 16° s. 50. — Toż w jęz. pol. w: J. HOŁUBOWICZ: Bułgaria, jej przeszłość dziejowa i jej obecne narodowe i religijne odrodzenie. Kr. 1885 s. 123-150.

17. Rec.: W. SOŁOWIEW: Żydostwo i kwestia chrześcijańska. Moskwa 1884. *Prz. Pol.* R. 20: 1885/6 t. 80 s. 175-182.

18. Artykuł „Rusi". *Czas.* R. 39: 1886 nr 32 s. 3.

19. Śp. ks. Walerian Kalinka. *Gaz. Narod.* R. 25: 1886 nr 188 s. 2 [anonim.].

20. Głosy publiczne. (Podziękowanie lekarzom za opiekę nad ks. W. Kalinką CR). *Gaz. Lwow.* R. 76: 1886 nr 291 s. 5. — Głosy publiczne. (Wyjaśnienie w sprawie traktowania wychowanków unickich w Internacie Ruskim). Tamże. R. 78: 1888 nr 61 s. 4-5.

21. Wspomnienie o śp. ojcu Kalince. *Prz. Kośc.* R. 9: 1887 t. 1 s. 319-325.

22. Stowarzyszenie Opieki nad Internatem Ruskim Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. Ogólne zebranie odbyte we Lwowie dnia 4 marca 1887. [Sprawozdanie]. Lw. 1887 Nakł. Stowarzyszenia Opieki, Druk. Ludowa 8° s. 21. — Toż za rok 1888. Lw. 1888 Stowarzyszenie Opieki 8° s. 17. — Toż pod zm. tyt.: Internat Ruski Zmartwychwstańców we Lwowie i zapatrywania między unitami w Galicji na Kościół Katolicki. *Prz. Kośc.* R. 10: 1888 t. 1 s. 285-295. — Toż za rok 1889 pod zm. tyt.: Stowarzyszenie Opieki nad Zakładem Wychowawczym Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. [Sprawozdanie...]. Lw. 1889 Nakł. Stowarzyszenia Opieki 8° s. 21. — Toż pod zm. tyt.: Internat Ruski we Lwowie. Ustępy ze sprawozdania odczytanego przez o. Smolikowskiego na zgromadzeniu d. 9 marca w Krakowie. *Czas.* R. 42: 1889 nr 58 s. 1; nr 59 s. 1. — Toż w osob. odb. Kr. 1889 8° s. 22. — Toż pod zm. tyt.: Internat Ojców Zmartwychwstańców. *Prz. Polit. Społecz. i Liter.* R. 5: 1889 nr 71 s. 2 [fragm.]. — Toż pod zm. tyt.: Internat Ojców Zmartwychwstańców we Lwowie. *Gaz. Lwow.* R. 79: 1889 nr 80 s. 3 [fragm.]. — Toż pod zm. tyt.: Sprawozdanie Opieki nad Zakładem Wychowawczym Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. *Kur. Pozn.* R. 18: 1889 nr 82 s. 1-2 [streszcz.]. — Toż za rok 1890 pod zm. tyt.: Sprawozdanie z Opieki nad Zakładem Wychowawczym Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. Lw. 1890 8° s. 2.

23. Zakład Wychowawczy Księży Zmartwychwstańców we Lwowie. [Odpowiedź „Diłu"]. *Prz. Polit. Społ. i Liter.* R. 6: 1890 nr 135 s. 2 [anonim.].

24. Początki odrodzenia religijnego na wychodźstwie. *Prz. Pol.* R. 25: 1890/1 t. 100 s. 497-536; R. 26: 1891/2 t. 101 s. 370-410, 622-665; t. 102 s. 37-96, 308-356. — Toż pod zm. tyt.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. T. 1. Kr. 1892 s. 1-247.

25. Pierwszy zakon przez Polaków w Rzymie założony. *Prz. Pol.* R. 26: 1891/2 t. 104 s. 393-440, 564-624; R. 27: 1892/3 t. 105 s. 125-169, 305-347, 548-598; t. 106 s. 100-128, 272-304; t. 107 s. 109-143. — Toż pod zm. tyt.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. T. 2. Kr. 1893 s. 1-53, 55-167.

26. Rozmyślania o Męce Chrystusa Pana podług notatek ks. Piotra Semenenki ułożył... Kr. 1892 W Drukarni „Czasu" Fr. Kluczyńskiego i Sp. 16° s. nlb. 5, 124, nlb. 4. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1931 Nakł. Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców 16° s. nlb. 5, 125, nlb. 3.

27. Miesiąc Maryi. Ułożył... Kr. 1892 Nakł. autora, w Druk. „Czasu" F. Kluczyckiego i Sp. 16° s. nlb. 5, 327, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1903 Spółka Wydawnictwa Polskiego, Druk. „Czasu" 16° s. 331. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1923 Nakł. Ks. Zmartwychwstańców 12° s. nlb. 5, 214, nlb. 2. — Toż w jęz. litewskim pt.: Marijos Menuo. Lenkiškai sudestė... Lietuviškai išguldė C. N. S. B. P. Tilže 1903 O. V. Mauderodė 8° s. 152. — Toż pod zm. tyt.: Ménuo Šv. Marijos Panos. Kiekvienai ménesio die nai parinktos maldos. Paraše kun.

Povilas Smolikovskis. Tilžeje 1905 8° s. 120.

28. Votum canonistae z 26 II 1892. Romae 1892 4° s. 10. — Toż z 2 V 1897. Romae 1897 4° s. 6. — Toż z 1 VIII 1897. Romae 1897 4° s. 5. — Toż z 12 II 1901. Romae 1901 4° s. 7. — Toż z 30 IV 1902. Romae 1902 4° s. 6. — Toż z 15 III 1905. Romae 1905 4° s. 6 [Plocenso-Varsaviensis]. — Toż z 15 III 1905. Romae 1905 4° s. 6 [Vratislaviensis]. — Toż z 13 IV 1905. Romae 1905 4° s. 7.

29. Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Podług źródeł rękopiśmiennych napisał... T. 1-4. Kr. 1892-1896 Spółka Wyd. Polska, Druk. „Czasu" 8° s. nlb. 10, 261, nlb. 2, portr. 1; s. nlb. 6, 367, nlb. 4, portr. 5; s. nlb. 6, 429, nlb. 3, portr. 5; s. nlb. 6, 348, nlb. 1, portr. 5.

30. Pierwsi Bracia Zmartwychwstania Pańskiego i początki towiańszczyzny. *Prz. Pol.* R. 28: 1893/4 t. 111 s. 290-322, 533-553; t. 112 s. 96-120, 338-386, 526-559; R. 29: 1894/5 t. 113 s. 67-101; t. 114 s. 278-309, 540-577; t. 115 s. 499-544; R. 30: 1895/6 t. 118 s. 482-539; t. 119 s. 94-124. — Toż. W: TENŻE: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. T. 3. Kr. 1895 s. 1-168; T. 4. Kr. 1896 s. 1-246.

31. Modlitwy wspólne Kolegium Polskiego w Rzymie. Kr. 1894. W Druk. „Czasu" F. Kulczyckiego i Sp. pod zarząd. J. Łakocińskiego 16° s. nlb. 5, 28, nlb. 2 [anonim.]. — Toż pod zm. tyt.: Modlitwy wspólne Kolegium Polskiego w Rzymie. Rzym 1914 Druk. Watykańska 16° s. nlb. 5, 38, nlb. 2 [anonim.].

32. Przepisy Kollegium Polskiego w Rzymie. Kr. 1894 W drukarni „Czasu" F. Kulczyckiego i Sp. pod zarz. J. Łakocińskiego 16° s. nlb. 3, 17, nlb. 3 [anonim.]. — Toż pod zm. tyt.: Przepisy dla alumnów Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Turyn 1912 Druk. Międzynarodowej Spółki Wydawniczej 16° s. nlb. 3, 14, nlb. 2. — Toż w jęz. włoskim pt.: Regolamento per gli Alumni del Pontificio Collegio Polacco in Roma. Roma 1909 12° s. 13.

33. Nel participarvi... [List okólny z 6 VIII 1895]. Roma 1895 4° s. 3.

34. Deus, qui amat... [List okólny z 11 VIII 1895]. Roma 1895 4° s. 3.

35. Kolegium Polskie w Rzymie. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 47 s. 313-335; t. 48 s. 40-61, 174-197, 362-378; R. 13: 1896 t. 49 s. 190-208, 373-393. — Toż pod zm. tyt. i w osob. odb.: Historia Kolegium Polskiego w Rzymie. Podług źródeł rękopiśmiennych napisał... Kr. 1896 Księg. Spół. Wydawn. Pol., nakł. autora, Druk W. L. Anczyca i Sp. 8° s. nlb. 5, 171, nlb. 5.

36. Słowianofilstwo i zmartwychwstańcy. *Prz. Pol.* R. 30: 1895/6 t. 119 s. 331-358, 636-664; t. 120 s. 42-77. — Toż pod zm. tyt.: Ks. Hipolit Terlecki. W: TENŻE: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. T. 4. Kr. 1896 s. 251-348.

37. Korespondencja „Czasu". Rzym, 4 sierpnia... *Czas.* R. 49: 1896 nr 181 s. 1-2. — Toż pod zm. tyt.: Poglądy... na stosunki polskie w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 196 s. 4.

38. Z Misji Bułgarskiej. Adrianopol... *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 40 s. 364-365. — Mała Tyrnawa... Tamże. Nr 41 s. 369-370. — Konstantynopol... Tamże. Nr 42. s. 380.

39. Wyd.: Mistyka ułożona podług nauk konferencyjnych ks. Piotra Semenenki CR. Kr. 1896. W Druk. „Czasu" F. Kluczyckiego i Sp. 8° s. nlb. 7, 324, nlb. 2. — Toż pod zm. tyt.: Mistyka podług nauk konferencyjnych ks. Semenenki. Kr. 1904 Czcionkami Druk. „Czasu" 8° s. nlb. 7, 321, nlb. 5.

40. Quod olim... [List okólny z 15 IV 1896]. Romae 1896 4° s. 3.

41. Dziękuję serdecznie... [Przemówienie z 16 VI 1896 r.]. W: Recepcja generała Zgromadzenia Ojców Zmartwychwstańców w Parafii św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 140 s. 3.

42. Rozmyślania dla braci Zmartwychwstania Pańskiego. Kr. 1896 Druk. „Czasu" F. Kluczyckiego i Sp. 16° s. nlb. 5, 128, nlb. 2.

43. Rozmyślania dla alumnów Kolegium Polskiego w Rzymie. T. 1-2. Kr. 1896 Druk. „Czasu" F. Kluczyckiego i Sp. 16° s. nlb. 3, 370, nlb. 4; s. nlb. 5, 458, nlb. 6.

44. Pierwsze misjonarki Polki. *Czas.* R. 50: 1897 nr 12 s. 1-2; nr 13 s. 1-2 [anonim. wstęp do listów m. Celiny Borzęckiej] — Toż. *Kur. Pozn.* R. 28: 1899 nr 297 s. 2-3; R. 29: 1900 nr 4 s. 2; nr 5 s. 3; nr 11 s. 2; nr 24 s. 3; nr 26 s. 2; nr 27 s. 3.

45. Magistri vitae spiritualis... [List okólny z 10 VI 1897] Romae 1897 4° s. 4.

46. Kilka myśli ks. Kalinki. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1897 nr 10 s. 179-180.

47. Założenie Misji Księży Zmartwychwstańców w Adrianopolu. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 54 s. 1-23. — Toż w osob. odb. Kr. 1897 Druk W. L. Anczyca i Sp., Nakł. autora 4° s. nlb. 3, 25, nlb. 1.

48. Niezależni. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 35 s. 2; nr 36 s. 4; nr 38 s. 2.

49. Stosunek Adama Mickiewicza do Księży Zmartwychwstańców. (Odczyt na posiedzeniu Kółka Dramatycznego parafii Św. Stanisława Kostki w Chicago) d. 13 III 1898. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 65 s. 2-3; nr 71 s. 2; nr 76 s. 2. — Toż w osob. odb. Kr. 1899 W Druk. „Czasu" F. Kluczyckiego

i Sp. Nakł. Ks. Zmartwychwstańców 4° s. nlb. 7, 44, nlb. 1.

50. Polacy w Ameryce. *Ruch Katol.* R. 2: 1898 nr 191 s. 1; nr 193 s. 1.

51. W sprawie ruskiej. *Ruch Katol.* R. 2: 1898 nr 215 s. 1.

52. In ultimis litteris... [List okólny z 4 XI 1898 r.]. Romae 1898 4° s. 4.

53. Anno elapso... [List okólny z 19 III 1899 r.]. Romae 1899 4° s. 7.

54. Do sprawy polskiej w Rzymie od r. 1861 do r. 1864. *Prz. Pol.* R. 34: 1899/1900 t. 133 s. 270-300, 484-503; t. 134 s. 60-87, 298-320; R. 35: 1900/1 t. 140 s. 66-84, 268-295.

55. Storia dela Congregazione dela Risurrezione di N. S. G. C. *Annali dei Risurrezionisti.* R. 1: 1900 nr 1 s. 26-35; nr 2 s. 59-67; nr 3 s. 87-108; nr 4 s. 131-142; nr 5 s. 165-180; nr 6 s. 199-212; nr 7 s. 231-244; nr 8 s. 264-280; nr 9 s. 297-319; nr 10 s. 343-371; R. 2: 1901 nr 1 s. 23-31; nr 2 s. 52-65; nr 3 s. 91-107; nr 4 s. 148-161; nr 5 s. 203-218; nr 6 s. 246-260; nr 7 s. 297-311; nr 8 s. 366-376; R. 3: 1902 nr 1 s. 15-25; nr 2 s. 39-57; 3 s. 77-87; nr 4 s. 125-133; nr 5 s. 160-176; R. 4: 1905 s. 1-130, nlb. 2. — Fragm. powyższego w przekładzie na jęz. angielski przez John IWICKI pt.: Poverty. *Regnum Christi.* R. 2: 1953/4 nr 1 s. 18; pt. Charity. Tamże s. 20.

56. Experimenti pedagogici. *Ann. dei Risur.* R. 1: 1900 nr 2 s. 45-54; nr 3 s. 77-85; nr 4 s. 117-122; nr 5 s. 150-160; nr 6 s. 187-193; nr 7 s. 221-225. — Fragm. tegoż w przekł. na jęz. ang.: przez J. IWICKI pt.: The Educatio of Youth. *Reg. Chr.* R. 4: 1956 nr 3/4 s. 14-27.

57. Tutti sono oggi... W: Una festa a S. Sebastianello (onomatico di fra Adolfo Lanciotti). *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 5 s. 149.

58. Votum theologi z 11 II 1900. Romae 1900 4° s. 6. — Toż z 18 V 1900. Romae 1900 4° s. 3. — Toż z 16 XI 1900. Romae 1900 4° s. 3. — Toż z 27 VII 1902. Romae 1902 4° s. 5. — Toż z 10 I 1903. Romae 1903 4° s. 5. — Toż z 3 XI 1903. Romae 1903 4° s. 5. — Toż z 4 XI 1904. Romae 1904 4° s. 6. — Toż z 27 VII 1905. Romae 1905 4° s. 5. — Toż z 13 XI 1905. Romae 1905 4° s. 7. — Toż z 8 III 1906. Romae 1906 4° s. 4. — Toż z 9 VIII 1906. Romae 1906 4° s. 3. — Toż z 8 XII 1906. Romae 1906 4° s. 10. — Toż z 8 I 1907. Romae 1907 4° s. 20. — Toż z 21 VII 1907. Romae 1907 4° s. 8.

59. Litterae circulares z 18 IV 1901. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 5 s. 227. — Toż w osob. odb. Romae 1901 4° s. 3.

60. [Conferenza] z 20 II 1901. W: Cronaca. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 3 s. 111-115. — Toż z 24 III 1901. Tamże. Nr 4 s. 162-166. — Toż z 20 IV 1901. Tamże. Nr 5 s. 221-224. — Toż z 25 V 1901. Tamże. Nr 6 s. 275-282.

61. Paulus Smolikowski... [List okólny z 11 VII 1901]. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 8 s. 355-357. — Toż w osob. odb. Romae 1901 4° s. 3.

62. Rogitus Solemnis Coronationis Beatae Mariae de Mentorella. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 8 s. 349-352.

63. Tutti sanno... [Toast z 13 III 1902 r., po uzyskaniu zatwierdzenia Constitutiones]. W: Cronaca. *Ann. dei Risur.* R. 3: 1902 nr 3 s. 102-103.

64. Quum saepius... [List okólny z 26 V 1902 r.]. Romae 1902 4° s. 6.

65. Animadversiones defensoris matrimonii ex officio... Romae 1902 4° s. 8.

66. Pavlina Maria Żariko [w jęz. bułgarskim]. *Zvanie.* [R. 3]: 1887 nr 1 k. 47-57; nr 4 k. 87-102. — Toż w jęz. polskim pt.: Paulina Maria Jaricot założycielka Żywego Różańca. *Sierota.* R. 3: 1902. — Toż w osob. odb. Chicago 1902 Druk. Spółki Nakł. Wyd. Pol. 8° s. nlb. 3, 31, nlb. 1. — Toż pod zm. tyt. Ofiara miłości Paulina Maria Jaricot. P. 1914 Czcionkami Druk. i Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 3, 36, nlb. 1.

67. Przełożony główny Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego do wielebnych ojców... [List okólny] z 4 marca 1903. Rzym [1903] Druk. Tow. Boskiego Zbawiciela 4° s. 7, nlb. 1.

68. Andrzej Towiański. *Rocz. Kol. Pol. w Rzymie.* R. 2: 1903 nr 1 s. 13-29 [anonim.]. — Toż. *Gaz. Narod.* R. 44: 1904 nr 295 s. 3-4.

69. System ascetyczny ks. Semenenki. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 1-19. — Toż znacznie poszerzone. W: P. SEMENENKO: Ćwiczenia duchowne. Wstęp. Kr. 1903 s. 5 82. — Fragm. tegoż w przekładzie na jęz. angielski przez F. GRZECHOWIAKA pt.: Father Semenenko's systeme of Ascetism. *Regn. Chr.* R. 9: 1960 nr 3 s. 30-40. — Fragm. tegoż w przekł. pt. Christ's Life in Us. Tamże. R. 12: 1963 nr 1 s. 4-13. — Toż w streszcz. tegoż pt. The Spiritual Exercises. Tamże. Nr 2 s. 55-67.

70. Wydał: P. SEMENENKO: Ćwiczenia duchowne, poprzedzone wstępem Kr. 1903 Czcionkami Drukarni „Czasu" 8° s. nlb. 5, 395, nlb. 1.

71. Votum consultoris z 1 VI 1904. Romae 1904 4° s. 15. — Toż z 30 III 1907. Romae 1907 4° s. 8. — Toż z 29 IV 1907 4° s. 7. — Toż z 29 IV 1908. Romae 1908 4° s. 7.

72. W. A. Maciejowski na indeksie. *Gaz. Narod.* R. 44: 1904 nr 137 s. 2; nr 138 s. 2.

73. Przegrana Rosji i przyszłość Polski.

Gaz. Narod. R. 44: 1904 nr 159 s. 1. — Toż pod zm. tyt.: Dlaczego jeszcze Polacy muszą życzyć Rosji porażki? *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 181 s. 2.

74. O religijności we Włoszech. *Gaz. Narod.* R. 44: 1904 nr 179 s. 1-2.

75. O religijności we Włoszech [cz.] II. *Gaz. Narod.* R. 44: 1904 nr 187 s. 1; nr 188 s. 1; nr 189 s. 1; nr 190 s. 1; nr 191 s. 1; nr 192 s. 1-2. — Toż pod zm. tyt.: Dolina Pompejańska. Lw. 1904 Druk. i Litogr. Pillera i Sp. 8° s. nlb. 3, 30, nlb. 1. — Toż. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 295 s. 2; nr 296 s. 2; nr 298 s. 2; nr 300 s. 2. — Toż pod zm. tyt. Valle dei Pompei. *Sod. Mar.* R. 4: 1904/5 s. 338-342, 357-363, 393-401. — Toż pod zm. tyt. Najświętsza Panna Pompejańska. Kr. 1914 Druk. Prawda 8° s. nlb. 5, 26, nlb. 2.

76. System filozoficzny ks. Piotra Semenenki. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 nr 26 s. 106-117; nr 27 s. 200-209; nr 28 s. 258-265; nr 29 s. 339-357.

77. Pius X w świetle swoich encyklik. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 nr 29 s. 313-318.

78. Miesiąc czerwiec. Kr. 1904 Druk. „Czasu", Nakł. autora 16° s. nlb. 5, 295, nlb. 1. — Toż pod zm. tyt.: Miesiąc Najsłodszego Serca Jezusowego. Kr. 1904 Czcionkami „Czasu" pod zarz. A. Świerzyńskiego 12° s. nlb. 7, 301, nlb. 3.

79. Juliusz Verne. *Czas.* R. 58: 1905 nr 186 [wieczor.] s. 3.

80. Do historii Polaków w Ameryce. Początki Misji w Texas. (Ustęp z historii Zgromadzenia Ojców Zmartwychwstańców). *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 293 s. 3; nr 294 s. 3; nr 295 s. 3.

81. De philosophia excolenda ac perficienda patris Petri Semenenko CR. Elucubravit... Romae 1905 Ex Typis Ephemerides Vera Roma 8° s. nlb. 3, 124, nlb. 4.

82. De vita spirituali. Auctore... iuxta tradita a p. Petro Semenenko CR. Romae 1905 Typis Ephemeridis Vera Roma 16° s. nlb. 5, 163, nlb. 5. — Toż w przekł. na jęz. angielski przez F. KIEDA.: *Vex. Resur.* [wers. angiel.]. R. 7: 1934 nr 1 s. 14-17 [fragm.]. — Toż. w przekł. na jęz. angiel. przez J. LESOUSKY, F. GRZECHOWIAK, E. JANUS, E. RĄCZKA pt.: The Spiritual Life. *Regn. Chr.* R. 11: 1962/3 nr 3 s. 1-98.

83. Ks. Kruszka i jego dokumenty. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 34 s. 3. — Toż. W: A. BAKANOWSKI: Moje wspomnienia 1840-1863-1913. [Dodatek]. Lw. 1913 s. 212-217.

84. Relazione con sommario e voto z 30 III 1907. Romae 1907 4° s. 15, 21, 8.

85. Hube Józef. W: *Podr. enc. kośc.* T. 15/16: 1908 s. 373.

86. O Towiańskiego. *Myśl Katol.* R. 2: 1909 nr 47 s. 369-371; nr 48 s. 378-379. — Toż w jęz. francuskim pt.: Un precurseur du modernisme Andrée Towiański. *La Correspondence de Rome.* R. 62: 1909 nr 51, 52; R. 65: 1912 nr 61. — Toż w jęz. włoskim pt.: Alcuni precursori del modernismo. *La Civiltà Cattolica.* R. 64: 1912 t. 4 s. 140-154.

87. Jański Bogdan. *Podr. enc. kośc.* T. 17/18: 1909 s. 399-400.

88. Z powodu „Pamiętników" ks. dra L. Postawki. *Wiara...* R. 2: 1910 nr 2 s. 59-60. — Toż po zm. tyt.: Pamiętniki ks. Postawki a Księża Zmartwychwstańcy. W: A. BAKANOWSKI: Moje wspomnienia... Lw. 1913 s. 218-221.

89. Przyczynek do poznania stosunku papieża Piusa IX do Polaków. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 31 s. 4.

90. Ostatnie chwile i śmierć o. Hieronima Kajsiewicza. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 62 s. 5 [fragm. nowego oprac. Historii Zgromadzenia].

91. (Pro o contra o dr W. Lutosławskim i jego stosunku do katolicyzmu). Po śladach Towiańskiego. *Wiara.* R. 2: 1910 nr 13 s. 244-249; nr 14 s. 264-269.

92. O stanowisko Maciejowskiego. *Świat. Słow.* R. 6: 1910 t. 1 nr 65 s. 327-328. — Toż. W: S. KUJOT: Ustalenie sądu o Maciejowskim. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 175-176 [fragm.].

93. Maciejowski a Semenenko. *Świat Słow.* R. 6: 1910 t. 2 nr 67 s. 34-45.

94. Jełowicki Aleksander. W: *Podr. enc. kośc.* T. 18/19: 1910 s. 22-24.

95. Kaczanowski Karol. W: *Podr. enc. kośc.* T. 18/19: 1910 s. 176.

96. Kajsiewicz Hieronim. W: *Podr. enc. kośc.* T. 18/19: 1910 s. 184-186.

97. Kalinka Walerian. W: *Podr. enc. kośc.* T. 18/19: 1910 s. 196-198.

98. Quelques remarques sur la questio de l'Oriente. *Roma e l'Oriente.* R. 1: 1910/11 s. 135-141.

99. Ippolito Terlecki. *Roma e l'Or.* R. 1: 1910 nr 11 s. 274-285.

100. Nicola Gogol a Roma. *Roma e l'Or.* R. 1: 1910 nr 12 s. 329-336.

101. Krótki życiorys ks. Hieronima Kajsiewicza, współzałożyciela Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 46 s. 6; nr 47 s. 6; nr 48 s. 6; nr 49 s. 6; nr 50 s. 6; nr 51 s. 6; nr 53. s. 6. — Toż w osob. odb. Chicago 1912. Nakł. Księży Zmartwychwstańców, drukiem „Dzien. Chicag." 8° s. nlb. 3, 55, nlb. 2.

102. Towianizm i Towiański. *Myśl Katol.* R. 5: 1912 nr 26 s. 201-202; nr 26 s. 210-211; nr 28 s. 217-219; nr 29 s. 225-226; nr 30 s. 233-236. — Toż pod zm. tyt.: Przesłaniec modernizmu Andrzej Towiański. W. 1912 [Druk Br. Święcki, Częstochowa] 8° s. nlb. 3, 40, nlb. 1.

103. Semenenko Piotr. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/46: 1912 s. 168-170.

104. Z życia kardynała Dunajewskiego. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 10-14.

105. Z okazji jubileuszu Konstantynowego o chrzcie Konstantyna Wielkiego. *Myśl Katol.* R. 6: 1913 nr 4 s. 25-26; nr 5 s. 33-34.

106. Kakony polskie w Rzymie. W: *Enc. kośc.* [Nowodw.] T. 32: 1913 s. 493-494.

107. Ks. Piotr Semenenko jako przewodnik dusz. *Aten. Kapł.* [R. 6]: 1914/15 t. 11 s. 385-404. — Toż. *Prz. Kośc.* R. 2: 1915 nr 1 s. 13-22; nr 2 s. 94-104.

108. Strona dogmatyczna ascezy ks. Piotra Semenenki. *Aten. Kapł.* [R. 6]: 1914/1915 t. 12 nr 56/72 s. 144-165.

109. The Spirit of Father Louis [Funcken] and his Views of Christian Education, as found in his Correspondence. [Przekład z włoskiego rękopisu ks. P. Smolikowskiego pt.: I principi del Collegio di S. Girolamo in Berlino, Canadese]. *St. Jerome's Schoolman.* R. 17: 1917 t. 17 nr 4 s. 194-205.

110. Zmartwychwstańcy. (Zgromadzenie Zmartwychwstania Pańskiego). W: *Podr. enc. kośc.* T. 43/44: 1916 s. 251.

111. Przeciwko powrotom. My chcemy Polski... [wiersz]. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 59 s. 4. — Toż pod zm. tyt.: Przeciwko rządom socjalistów. *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 2 s. 94. — Toż pod zm. tyt.: Wiersz o. Pawła Smolikowskiego CR. *Vexil. Resur.* R. 5: 1932 nr 2 s. 16. — Toż pod zm. tyt.: My chcemy Polski. Listopad 1918. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 3 s. 29. — Toż. Tamże. R. 55: 1945 nr 77 cz. 1 s. 1.

112. Dla miłej Ojczyzny. (Dramacik dla młodzieży...). *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 71 s. 5; nr 72 s. 6; nr 73 s. 5; nr 74 s. 13; nr 75 s. 8. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt.: Dla miłej Ojczyzny. Szkic sceniczny dla panien w trzech odsłonach. Chicago 1920 Druk. Spółki Wydawnictwa Polskiego 8° s. nlb. 2, 27, nlb. 5 [anonim.].

113. Res sacra miser. (Szkic dramatyczny). Rzecz dzieje się w Małopolsce w czasie wielkiej wojny. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 120 s. 4; nr 125 s. 4; nr 126 s. 4; nr 127 s. 4; nr 128 s. 4 [anonim.]. — Toż w osob. odb. [Chicago 1920] 12° s. nlb. 2, 19, nlb. 1.

114. Z dziejów bardzo dawnych. *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 2 s. 92-93.

115. Założycielka Żywego Różańca. Opowieść sceniczna w ośmiu odsłonach. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 148 s. 5; nr 149 s. 5; nr 150 s. 6; nr 153 s. 4; nr 154 s. 4; nr 155 s. 4; nr 156 s. 13; nr 157 s. 6; nr 158 s. 3; nr 160 s. 2; nr 161 s. 6; nr 164 s. 4; nr 165 s. 6; nr 166 s. 3; nr 167 s. 8; nr 168 s. 7. — Toż w osob. odb. Chicago 1920 Nakł. Sp. Wydaw. Polskiego 8° s. nlb. 3, 61; nlb. 1.

116. Ks. Piotr Semenenko jako filozof, teolog, ascetyk i mistyk. *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 6 s. 395-398; nr 7 s. 258-274; nr 8 s. 650-672; nr 9 s. 722-735; R. 8: 1921 nr 1 s. 21-34. — Toż w osob. odb. Chicago 1921 Druk „Narodu Polskiego" 8° s. nlb. 3, 72, nlb. 2.

117. Przemówienie z 3 I 1920 r. W: E. REJMAN: Dni Polskie w Stolicy św. Piotra w Rzymie. *Prz. Kośc.* R. 8: 1921 nr 4 s. 226-227.

118. De Maistre predisse il nihilismo. *Osser. Rom.* R. 61: 1921 nr 109 s. 1.

119. Droga Krzyżowa wspólnie z Chrystusem Panem odbywana i Różaniec. Kr. 1923 Nakł. Ks. Zmartw. 16° s. nlb. 5, 31, nlb. 1, ilustr.

120. Rozmyślania wspólnie z Panem Jezusem odbywane. T. 1-3. Kr. 1924 Nakł. Zgrom. Zmartw. Pańskiego 12° s. nlb. 5, 320, nlb. 1 + s. nlb. 7, 283, nlb. 1 + s. nlb. 7, 266, nlb. 2.

121. Do Pana, by nas ratował. (Wyciąg z Rozmyślań). Kr. 1924 Nakł. Zgrom. Zmartw. Pańskiego 16° s. nlb. 3, 20, nlb. 1. — Toż pod zm. tyt.: Rozmyślania narodowe. W: TENŻE: Rozmyślania wspólnie z Panem Jezusem odbywane. Kr. 1924 T. 1 s. 299-316.

122. Rekolekcje czyli ćwiczenia duchowne. Ułożył... Kr. 1924 Nakł. Zgrom. Zmartw. Pańskiego. W Druk. Czasu 4° s. nlb. 8, 292, nlb. 3. — Fragm. tegoż w przekł. na jęz. ang. przez F. GRZECHOWIAKA pt.: The Birth of Jesus Christ. *Regn. Chr.* R. 11: 1962/3 nr 1 s. 26-29 i pt.: The Spiritual Exercises. Tamże. R. 12: 1963/4 nr 2 s. 55-57.

123. Nowy miesiąc Maryi. Kr. 1924 Nakł. Zgrom. Zmartw. Pańskiego, W Druk. Czasu 12° s. nlb. 5, 169, nlb. 3. — Toż pod zm. tyt.: Rozmyślania o Matce Boskiej [na maj]. W: TENŻE: Rozmyślania wspólnie z Panem Jezusem odbywane. Kr. 1924 T. 3 s. 99-261.

124. Obudzenie się ducha religijnego wśród Polaków w XIX wieku. Kr. 1925 Nakł. Zgrom. Zmartw. Pańskiego. Odb. w Druk. Czasu 4° s. nlb. 5, 138, nlb. 2, ilustr. — Toż pod zm. tyt.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego podług źródeł rękopiśmiennych. Wydanie nowe, przerobione i uzupełnione. Kr. 1925 Nakł. Zgromadz. Zmartwychwst. Pańskiego.

125. Bóg w historii. T. 1-3. Kr. 1926 Nakł. Zgrom. Ks. Zmartw. Pańskiego. Druk. Czasu 4° s. nlb. 5, 227, nlb. 4 + s. nlb. 5, 248, nlb. 3 + s. nlb. 7, 267, nlb. 1 [ciąg dalszy w rkps].

126. Dyrektorium Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. Lw. 1932

Druk. K. S. Jakubowskiego... 12° s. nlb. 3, VIII, nlb. 2, 285, nlb. 3. — Toż w przekł. na jęz. ang.: przez s. M. Louise KIELPINSKI pt.: Directorium of the Sisters of the Resurrection. Rome 1962 8° s. nlb. 5, XI, 274, nlb. 3.

127. Złe i dobre w nas Polakach. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]; 1942 nr 80 cz. 1 s. 8. — Toż. W: TENŻE: Rekolekcje czyli ćwiczenia duchowne. Kr. 1924 s. 74-82.

128. The Spirit of the Congregatio. [Przekł. E. JANASA z rękopisu pt. O duchu zgromadzenia, Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31607]. *Regn. Chr.* R. 9: 1960/1 nr 1 s. 28-37.

129. Animadversiones defensoris matrimonii ex officio. Romae 17 VI 1910. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31720.

130. Animadversiones in animadversiones defensoris vinculi. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31727.

131. Applicatio systematis P. Semenenko misticae. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 11 z. II a s. 151-165 i 157 bis.

132. Ascetyka czyli o doskonałości chrześcijańskiej. (Według ks. Scaramellego T. J. „Directorio ascetico"). Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 3 s. nlb. 2, 188 + s. nlb. 2, 100.

133. Cathechismus controversalis. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 17 k. nlb. 1, II, 21.

134. Ćwiczenia duchowne. T. 1-6. — Toż w jęz. włoskim pt.: Esercizi spirituali. T. 1-5. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31680.

135. Ćwiczenia duchowne. Kr. 1922. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 5/1-2 s. nlb. 2, 137.

136. Ćwiczenia mistyczne. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 5/2-3 s. nlb. 4, 136.

137. [De logica]. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 24 k. 1-4, 7-8, 12-13, 25, 27, 30-31, 34, 36, 43-44, 47, 51-56, 64, 66, nlb. 11 [fragm.].

138. Dodatek do „Rozmyślań o Najświętszej Pannie", jeśli się chce odprawiać nabożeństwo majowe. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 26-27 k. 60 + 30.

139. Do encyklopedii: nazaretanki, zmartwychwstanki. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31600-31601:

140. Dyrektorium Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. T. 2. Kęty 1917 i Dodatki z 1922 [s. 30, 44, 53, 56]. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 15 z. 2 s. nlb. 1, 97.

141. Exercicia hebraica. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. nr II k. nlb. 12.

142. Filozofia. Rkps Arch. Sióstr Zmartw. w Kętach, b. sygn. s. 95.

143. Filozofia ułożona podług notatek ks. Semenenki. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 3949, 3960.

144. Gdzie i kiedy zostały użyte konferencje z „Ćwiczeń". Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 5/3-4 s. 71-109.

145. Gramatyka hebrajska. Z. 1-2, 2 bis-3. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. nr II k. nlb. 16, 20, 20, 22.

146. Gramatyka jęz. łacińskiego. Toż w jęz. włoskim. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31734.

147. Gramatyka łacińska. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 23 s. 115-278.

148. Gramatyka słowiańska [i formowanie się wyrazów]. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 3 s. nlb. 62. [jako dodatek do „Lexicon latino-slavum" t. 3].

149. Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Podług źródeł rękopiśmiennych napisał... T. 1-31. Wydanie nowe przerobione i uzupełnione. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. z. 1-31 k. [łącznie] 2894 czyli 95, 97, 98, 95, 97, 95, 93, 95, 89, 94, 95, 99, 98, 97, 99, 97, 97, 94, 95, 97, 97, 96, 97, 96 90, 98, 87, 87, 92, 96, 38. [Ogłoszono tylko powyższe fragm.].

150. Internat lwowski. Rkps Rrch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. z. 31 k. 65-111.

151. I principii del Collegio di S. Cirolamo in Berlino [Canadese]. Rkps Arch Congr. a Resur. Romae, sygn. 31604.

152. Katechizm dla Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. Kęty 1917. Rkps Arch. Sióstr Zmartw. w Kętach, b. sygn.

153. Katechizm ułożony przez... T. 1. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 16 k. nlb. 4 in 4° + 185, nlb. 5 in 8°.

154. Kazania. T. 1-3. Rkps Arch. Sióstr Zmartw. w Kętach, b. sygn. s. 103, 101, 50 in 8°. — Kazania 1920. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 6 s. nlb. 2, 109. — Kazania. Rkps tamże, sygn. VII B/Sm. 18 k. nlb. 1, 113, nlb. 2.

155. Konferencje: 12 O miłości Bożej; 15 O niebie; Konferencje dodatkowe. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 29 k. nlb. 11 in 8°; sygn. VII B/Sm. 5/3-4 s. nlb. 2, 70 in 8°. — Konferencje duchowne. Rkps Arch. Sióstr Zmartw. w Warszawie, b. sygn.

156. Królestwo Boże w dziejach. Bóg w historii. [Ciąg dalszy powyższego druku].

Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 10 z. 14-29 k. nlb. 1, 94; nlb. 1, 97; nlb. 1, 97; nlb. 1, 95; nlb. 1, 97; nlb. 7, 97; nlb. 1, 93; nlb. 1, 97; nlb. 1, 93; nlb. 1, 93; nlb. 1, 93; nlb. 1, 94; nlb. 1, 97; nlb. 1, 94; nlb. 1, 95; nlb. 1, 28. [Łącznie k. 1469].

157. Lexicon latino-slavum. [Vocabolarium latino-slavum]. T. 1-3. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-2/Sm. 1-3 s. nlb. 292, 300, 358.

158. Namiestnicy Chrystusowi. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 28 k. nlb. 5 in fol.

159. O Bułgarii. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 5006-5009.

160. Odpowiedź na zarzuty ks. Brzeski. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 3898.

161. O duchu Zgromadzenia. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31607.

162. O Kolegium Polskim. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. z. 31 k. 39-64.

163. O kontemplacji. (Według ks. SCARAMELLEGO T. J. Direttorio mistico. Cytacje są brane w większej części ze Scaramellego) Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 7 s. nlb. 4, 160.

164. Philosophia iuxta tradita a p. Petro Semenenko CR. Cracoviae 1922. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 10 z. 29 k. nlb. 1, 69.

165. Pierre SEMENENKO CR: Mystique — traduction de Sophie CHRZANOWSKA. Z. 1. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 10 k. nlb. 1, 94, nlb. 1 [ręczna kopia ks. P. S.].

166. Protest przeciw „Polakowi w Ameryce". Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31858.

167. Psychologia et theologia iuxta editionem p. Petri Semenenko. Pars I-II. Powiel. Arch. Dom. Zmartw. w Krakowie, b. sygn. s. nlb. 3, 72; nlb. 3, 103.

168. [Publicystyka różnorodna. Zebrał ks. J. MRÓWCZYŃSKI CR]. Kr. 1973. Mszps s. 256.

169. Różne notatki (z lat 1918-1919). Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 23 s. 351-377, nlb. 13, [Zawartość: Do przyszłego wydania „Miesiąca Maryi" s. 353-357; Dodatki o m. Darowskiej s. 359-361; Z dziejów bardzo dawnych (artykuł w czasie wojny nie przyjęty z obawy) s. 161-164; Przeciw rządom socjalistów s. 365-366; Fundusze Kolegium Polskiego s. 367-374].

170. [Sprawozdania i polemiki ruskie. Zebrał ks. J. MRÓWCZYŃSKI]. Mszps s. 136.

171. Sprawozdania z nowicjatu. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII A/Sm. s. 2 in fol.

172. Sprawozdanie [z Internatu Ruskiego] za r. 1890, napisane 1891 r. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, b. sygn. [współoprawne z drukowanymi] s. nlb. 2, 29, nlb. 12.

173. Sprawy Krakowskiego Wydawnictwa [Zmartwychwstańców]. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII A/Sm. z. 1-2, k. nlb. 16 + nlb. 14 in 16°. — Rkps Arch. Dom. Zmartw. w Krakowie, b. sygn. k. nlb. 24 + nlb. 24 in 16°.

174. Studia hebrajskie. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. nr I k. nlb. 18.

175. Tablice chronologiczne od roku 4135 [przed Chrystusem] do 1126 [po Chrystusie]. T. 1-2, 2a. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 11 z. I-IIa s. nlb. 1, 196; nlb. 200; nlb. 110.

176. Theologia universalis ordine historico exposita. T. 3 De directa Papae potestate in societatem civilem. 1872. Rkps Arch. Dom. Zmartw. w Krakowie, b. sygn. s. nlb. 6, 50, nlb. 1.

177. Votum consultoris... z 1 III 1909; z 8 IV 1909; z 12 II 1910; z 3 XI 1910; z 30 III 1911; — toż in causa Maronitarum z 1912 r.; — toż circa sacerdotes degentes in America b. d.; toż in causa Fesulana compositionis b. d.; toż in causa Siri [b. d. i b. zakończ.]. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31719-31731.

178. Votum theologi... z 12 II 1908. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 31718 s. 11.

179. Wobec prądów obecnych. Rkps Bibl. Narod., sygn. IV 5999 k. 40-49.

180. Wykład Konstytucji Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. T. 1-2. [Kr.] 1924-1925. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 22/1-2 k. nlb. 1, 96, nlb. 1; nlb. 1, 97-188, nlb. 1.

181. Założycielka Żywego Różańca. [Dramat w 8 aktach]. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 23 s. 279-350.

182. Zarys filozofii. Rkps Arch. Sióstr Zmartw. w Kętach, b. sygn. s. 95.

183. Zarys filozofii według systemu filozoficznego ks. Piotra Semenenki CR. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 23 s. nlb. 4, 114.

184. Listy: 2 listy do redakcji „Czasu" z r. 1879 i 1892. *Czas.* [R. 32]: 1879 nr 184 s. 1-2; R. 45: 1892 nr 108 s. 1-2; Do red. „Przeglądu Kościelnego" z 11 X 1888 r. *Prz. Kośc.* R. 10: 1888 t. 2 s. 786-788; Do bpa Barros z Parany z 1900 r. *Ann. dei Risur.* R. 1: 1900 nr 1 s. 16-17; Do P. M. J. Thomélier z 17 I 1902 r. *Ann. dei Risur.* R. 3: 1902 nr 2 s. 66-67 [b. zakończ.]; Do red.

„Polaka w Ameryce" z 1903 r. *Pol. w Amer.* R. 17: 1903 nr 296. — 2 listy do red. „Gazety Kościelnej" z 1909 i 1910 r. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 nr 6 s. 70-71; R. 18: 1910 nr 37 s. 454-455; Do A. Dunajewskiego z 1 I 1868 r. Rkps WAP Kr. sygn. I. T. — 1137 b. pag.; Do H. Kajsiewicza z 1869 r. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie, sygn. P. 13. 3. II. 33; 256 listów do W. Przewłockiego z lat 1875-1894. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 30658-31587 s. 875; Do J. Łozińskiego z 1883 r. Rkps Ossol., sygn. 6515-II s. 411-413; Do W. Bełzy z 1884 r. Rkps Ossol., sygn. 12660-II s. 143-146; Do M. Darowskiej z 1888 r. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie, sygn. P. 11. 5. I. 7; 8 listów do S. Pawlickiego z lat 1888-1915. Rkps BJ, sygn. 8699 t. 5 k. 287-301; 3 listy do L. Mańkowskiego z lat 1887-1891. Rkps BJ, sygn. 7641-II t. 11 k. 172; sygn. 7642-II t. 12 k. 178; sygn. 7645-II t. 15 k. 228; 15 listów do D. Zaleskiego z lat 1891-1904. Rkps Bibl. Jag., sygn. 9246-III k. 19-36; 2 listy do Konsystorza Biskupiego w Krakowie z 1901 i 1902 r. Rkps Arch. Kurii Metrop. w Krakowie, sygn. „Zmartwychwstańcy" b. pag.; 5 listów do Sz. Karskiego z lat 1911-1923. Arch. Rodzin. Karskich w Warszawie, b. sygn. i b. pag.; 16 listów do s. Filomeny od Dziec. Jezus z lat 1912-1921. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie, sygn. P. 12.3.55; sygn. P. 12.3.V. 55; Do T. Olejniczaka z 1912 r. Rkps Ossol., sygn. 6845-II b. pag.; 7 listów do s. Walerii Kopernickiej z lat 1917-1923. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie, sygn. P. 12.3.V.56; 17 listów do s. Gertrudy od Niepok. Pocz. N.M.P. z lat 1917-1926. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie, sygn. P. 12.2.I.31; sygn. P. 12.2. II.32; syg.n P. 12.2.II.32$^{II-IIV-1}$; sygn. P. 12. 2.II.32^{V-IX}; Brulion listu Episkopatu Polski z 13 VIII 1919 r. Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie, sygn. VII B/Sm. 23 s. 375-376; Do alumnów z 14 VI 1925. Rkps tamże, sygn. VII A/Sm. k. 1; Do B. Zapolskiego z 14 VI 1925. Rkps tamże; Do pani N. z 9 I 1926. Rkps tamże; Do J. Kuklińskiego z 5 III 1926 r. Rkps Arch. Dom. Zmartw. w Krakowie, b. sygn. k. 1; — Korespondencja polska. Zebrał ks. J. Mrówczyński CR. T. 1-2. Mszps s. 190, 166, 10; Korespondencja z P. Semenenką. Zebrał tenże. Mszps s. 225; Listy do A. Bakanowskiego. Zebrał tenże. Mszps s. 211, 18; Listy do W. Moszyńskiego i K. Czorby. Zebrał tenże. Mszps s. 191; Listy do 3 generałów Zgromadzenia — J. Kasprzyckiego, W. Zapały i J. Jagały. Zebrał tenże. Mszps s. 122, 21; Listy do różnych zmartwychwstańców. Zebrał tenże. Mszps w 2 cz. s. 299, 165; Listy do różnych adresatów. Zebrał tenże. Mszps s. 133; Listy do J. Sapieżyny. Rkps Arch. Sapiehów z Krasiczyna. Teka 122 w Bibl. Czart.

II.

MRÓWCZYŃSKI J.: Smolikowski Paweł Klemens. W: *Hagiografia polska.* T. 2. P. 1972 s. 357-369, tamże bibliografia R. GUSTAWA s. 366-369. — Ponadto: Księża Smolikowski i Wronowski. *Prz. Lw.* R. 4: 1874 t. 8 s. 560, 739-740; [Noty kronikarskie o ks. P. S.] Tamże. R. 9: 1879 t. 18 s. 253-254; *Prz. Kośc.* R. 4: 1882/3 nr 48 s. 385; *Wiad. Kośc.* R. 5: 1887 nr 4 s. 33; *Tyg. Katol.* R. 2: 1892 s. 858; Nowy generał Ojców Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 6: 1895 nr 142 s. 1; Korespondencja. Rzym... *Czas.* R. 48: 1895 nr 149 s. 1; Kronika kościelna. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 27 s. 260. Generał... w Chicago. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 117 s. 2; Przyjęcie... na Kantowie. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 124 s. 2; Popis dziatwy szkolnej z parafii św. Stanisława K. na cześć generała. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 138 s. 1; nr 139 s. 2; Recepcja generała... w parafii św. Stanisława K. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 140 s. 3; B[YSTRZONOWSKI] A.: Z podróży ks. generała... po Ameryce. *Czas.* R. 49: 1896 nr 173 s. 2; Toż. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 191 s. 4; Toż. *Kur. Pozn.* R. 25: 1896 nr 175 s. 3; O tymże. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 17 s. 166; nr 32 s. 302; Nasze interesy z... generałem... *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 206 s. 2; Najprzew. generał... wraca do Europy. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 206 s. 4; Visita del R-mo Padre Generale in America. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 s. 358-365, ilustr. 12; Korespondencja. Rzym. *Gaz. Narod.* R. 43: 1903 nr 278 s. 1; [Doniesienie kronikarskie]. *Tyg. Ilustr.* R. 46: 1905 nr 32 s. 599; Obrządek grekokatolicki w Ameryce i w Polsce. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 279 s. 6; Letnie wywczasy. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 nr 38 s. 447-448; P[IETRYKA] P.: Jubileusz zmartwychwstańca. *Głos Nar.* R. 30: 1923 nr 73 s. 3; TENŻE: Pięćdziesięciolecie ks. Pawła Smolikowskiego. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 110 s. 6; TEODOROWICZ J.: Przemówienie... podczas jubileuszu... *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 112 s. 6; Toż w osob. odb. W. [1923]; J. W.: „Głos Narodu" o zasłużonym Jubilacie zmartwychwstańcu. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 114 s. 5; Złoty jubileusz kapłaństwa ks. P. S. *Prz. Kośc.* R. 10: 1923 nr 5 s. 373; KRUSZKA W.: Siedem siedmioleci... P. 1924. T. 1 s. 764-767; T. 2 s. 183, 229-232, 518, 549-554. — Nekrologi zamieściły: *Polak-Katolik.* R. 17: 1926 nr 209 s. 1; nr 212 s. 2; *Kur. Warsz.* R. 106: 1926 nr 253 nr 11; *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 227 s. 10; *Prz. Katol.* R. 5: 1926 nr 36 s. 590-591; *L'Osser. Rom.* z 12 II 1929;

Corriere d'Italia z 13 II 1929; *Messagiero* z 13 i 14 II 1929. — ASANKA-JAPOŁ M.: Pamięci ks. Pawła Smolikowskiego. *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 234 s. 4; TEODOROWICZ J.: Mowa żałobna... *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 44 s. 6; nr 45 s. 6; nr 46 s. 7; nr 47 s. 6; nr 48 s. 6; NOWAKOWSKI H.: Ci co żyją wiecznie. *Vexil. Resurec.* R. 1: 1927/8 nr 1 s. 3-4; TENŻE: O. Smolikowski a założyciele *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 s. 1; TENŻE: Jeden dzień w życiu o. Smolikowskiego. Tamże; TENŻE: Kilka fragmentów z życia o. Smolikowskiego. Tamże s. 2; TENŻE: O. Smolikowski w swoich „Rozmyślaniach". Tamże s. 4; TENŻE: „Finita la musica mia" Tamże; KALBARCZYK J.: Pamięci ojca Smolikowskiego. *Vexil. Resur.* R. 1: 1927/8 nr 1 s. 1; R. 3: 1929/30 nr 1 s. 2-3; KOSIŃSKI W.: Ojciec Smolikowski. *Vexil. Resur.* R. 1: 1927/8 nr 3 s. 6-8; GRZYBOWSKI J.: Ojciec Smolikowski w swoich rekreacjach. *Vexil. Resur.* R. 3: 1929/30 nr 2 s. 10-14; Uznanie zasług o. Smolikowskiego przez obcych. *Vexil. Resur.* R. 9: 1936 nr 2 s. 18-19; M[ICHALCZYK] S.: W rocznicę śmierci o. Pawła Smolikowskiego. *Vexil. Resur.* R. 9: 1936 nr 3 s. 26-27; [ORPISZEWSKI W.]: Ostatnie dnie życia o. Pawła Smolikowskiego. *Vexil. Resur.* R. 10: 1937 nr 1 s. 31-39; Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 s. 26; TOROSIEWICZ S. M.: Osobiste wspomnienie o ojcach zmartwychwstańcach minionej generacji. Tamże s. 6-7; POLIŃSKI J.: Ks. Paweł Smolikowski wielki asceta i wybitny historyk Zgromadzenia. Tamże s. 15; GERMAN F.: W trzydziestą rocznicę zgonu ks. Pawła Smolikowskiego. *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 264 s. 3; KOSIŃSKI W.: Sługa Boży ks. Paweł Smolikowski CR. Capua 1957. [Ulotka]; MRÓWCZYŃSKI J.: Sługa Boży ks. Paweł Smolikowski b. m. 1966, 1970; Proces beatyfikacyjny o. Smolikowskiego. *Za i Przeciw.* R. 11: 1967 nr 6 s. 4; Toż. *Hejnał Mar.* R. 1967 nr 4 s. 4; Toż. *Msza Św.* R. 19: 1967 nr 4 s. [72 bis]; Sługa Boży o. Paweł Smolikowski CR. *Ad Gloriam.* R. 1: 1967 nr 3/4 s. 1-2; PADACZ W.: Paweł Smolikowski. W: *Z polskiej gleby.* Kr. 1972 s. 317-322; WÓJTOWICZ K.: Pamięci o. Pawła Smolikowskiego. *Notitiae.* R. 2: 1976 t. 2 nr 4 s. 17-20; L[ENCZOWSKI] K.: Uroczystości w Krakowie. *Słowo Powsz.* R. 30: 1976 nr 221 s. 5; TENŻE: O. Paweł Smolikowski. *Zorza.* R. 30: 1976 nr 44 s. 6; BŁACHNIO R.: 50 rocznica śmierci o. Pawła Smolikowskiego... *Słowo Powsz.* R. 30: 1976 nr 221 s. 5, ilustr.; SUSUŁ J.: Pamięci o. Pawła Smolikowskiego. *Tyg. Powsz.* R. 30: 1976 nr 44 s. 3; W. R.: Umiał łączyć. *Przew. Katol.* R. 82: 1976 nr 42 s. 6; G[ERMAN] F.: Ku czci ks. Pawła Smolikowskiego. *Za i Przeciw.* R. 20: 1976 nr 46 s. 8; TENŻE: Ks. Paweł Smolikowski. *Novum.* R. 8: 1976 nr 12 s. 114-120; MRÓWCZYŃSKI J. Sylwetka człowieka. Kr. 1976 [powiel.]; GERMAN F.: Twórczość modlącego się wytrwale. W 50 rocznicę śmierci ks. P. Smolikowskiego. *Za i Przeciw.* R. 21: 1977 nr 2 s. 8.

Ks. Bolesław Micewski CR

Smoroński Kazimierz (1889-1942), redemptorysta, biblista, redaktor.

Urodził się 18 II 1889 r. w Nowym Rybiu k. Limanowej. Do pierwszych klas Gimnazjum uczęszczał w Nowym Sączu w latach 1899-1902, a następnie w małym Seminarium OO. Redemptorystów w Tuchowie od 1902 do 1905 r. Po ukończeniu VI klasy, 2 VIII 1905 rozpoczął nowicjat zakonny, a profesję złożył 2 VIII 1906 r. Po dalszych pięciu latach studiów filozoficzno-teologicznych 2 VII 1911 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1912 do 1914 studiował na Biblicum w Rzymie. Wybuch wojny przeszkodził nie tylko jego wyprawie do Ziemi Świętej, ale i ukończeniu studiów biblijnych. 10 IX 1914 osiadł w Wiedniu i opiekował się tu Polakami na Uniwersytecie, był kapelanem „Schwarzebergkaserne", a ponadto spieszył z posługą duszpasterską do kilku innych szpitali wojskowych. Głosił kazania po polsku i niemiecku, a spowiedzi żołnierzy słuchał ponadto po włosku, czesku, słowacku, słoweńsku i chorwacku. Od 9 X 1914 był także wolnym słuchaczem na Uniwersytecie Wiedeńskim, uczęszczając na wykłady z zakresu Pisma św. Po przełamaniu frontu pod Gorlicami i cofnięciu się Rosjan wrócił do Polski, do Maksymówki (1915), gdzie objął wykłady z biblistyki w Seminarium redemptorystów, a greki i niektórych innych przedmiotów w ostatnich klasach małego Seminarium. Był ponadto pomocnikiem prefekta (wychowawcy) Seminarium. W mar-

cu 1916 r. otrzymał od Czerwonego Krzyża odznaczenie II klasy za pracę w szpitalach w Wiedniu.

Wydarzenia wojenne od 1917 do 1920 sprawiły, że razem z Seminarium redemptorystów dzielił losy i często zmieniał miejsce pobytu. Od r. 1921 zaczął normalną pracę profesora Seminarium w Tuchowie, przerwaną rocznym wyjazdem do Rzymu, 1923/1924, celem ukończenia studiów biblijnych i uzyskania stopnia licencjata nauk biblijnych na Biblicum. Już wówczas rozpoczął działalność pisarską, publikując najczęściej swoje artykuły w „Przeglądzie Katolickim". Jego dyplomowa praca: „Et Spiritus Dei ferebatur...", opublikowana w 1925 w „Biblica" oraz inne artykuły sprawiły, że w tymże roku zaproponowano mu katedrę biblistyki na KUL. Od roku 1927 do 1933 był redaktorem popularnego i bardzo poczytnego czasopisma „Chorągiew Maryi". Wcześniej, bo od ok. 1920 r. zaczął prowadzić w kraju Ligę Świętości Kapłańskiej i od czasu do czasu wydawać dla niej maszynowy biuletyn. Od 1931 czynił starania, by „Głos Kapłański" użyczył mu miejsca dla tematyki „Ligi". Śmierć jej redaktora, ks. I. Kłopotowskiego, kazała zmienić plany. Tak narodziła się idea założenia specjalnego czasopisma dla kapłanów i kleryków „Homo Dei". S. podjął się jego wydawania w 1932 dla uczczenia 200-letniej rocznicy założenia redemptorystów i kierował nim aż do wybuchu drugiej wojny światowej. Równocześnie publikował artykuły z zakresu biblistyki i pracował nad podręcznikiem seminaryjnym „Historia Izraela".

Innym polem jego działalności, obok sporych zangażowań duszpasterskich, było prowadzenie biblioteki seminaryjnej po o. Szołdrskim. Dzięki niemu księgozbiór wzbogacił się o dalsze liczne i cenne dzieła, wydawnictwa czy też czasopisma. Propagował również Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, Dzieło Dziecięctwa Jezusowego, organizował składki na potrzeby misji zagranicznych. Wybuch drugiej wojny światowej ograniczył jego działalność naukową i wydawniczą. Rozproszonym za granicą czy przebywającym w Wilnie współbraciom pisał obszerne listy, informujące o sytuacji w Generalnym Gubernatorstwie, co nie mogło ujść uwadze niemieckich władz okupacyjnych. Niestety S. zlekceważył ostrzeżenie i 6 II 1942 r. został aresztowany. Osadzony najpierw w więzieniu w Tarnowie, przeżył ciężkie pobicie, a następnie 16 IV t.r. został wywieziony do obozu w Oświęcimiu i otrzymał nr 29706. Ponieważ zdrowie miał raczej słabe, niedługo mógł wytrzymać warunki życia obozowego. Swoją pobożnością i postawą podnosił na duchu innych więźniów. Zmarł 21 V 1942 w szpitalu obozowym „z powodu dojścia wody do serca".

I.

1. „Afferte Domino, filii Dei". Ps. 28-29. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 483-485.

2. Rec.: L. BRANCHEREAU: Rozmyślania dla kapłanów i kleryków. Lw. 1923. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 551.

3. „Conserva me Domine". (Ps. 15). *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 259-261.

4. Czcig. Bł. B. Robert kard. Bellarmin. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 207-209.

5. Rec.: P. DAUSCH: Der Wunderzyklus Mt 8/9 und die synoptische Frage. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 160-162.

6. Język i pismo pierwotne Pentateuchu. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 177-194.

7. Rec.: E. KÖNIG: Theologie des Alten Testaments. Stuttgart 1922. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 323-325.

8. Rec.: W. KOSIŃSKI: Technika głoszenia kazań. Wyd. 2. Lw. 1923. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 615.

9. Liga świętości kapłańskiej. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 451-452.

10. Listy Rzymskie. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 795-797 [podp.: Sm.].

11. Pojedynek w świetle nauki Kościoła. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 291-293.

12. „Quare fremuerunt gentes". (Psalm 2). *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 131-133, 146-148.

13. Rec.: RAUER MAX: Die „Schwachen" in Korinth und Rom. Freiburg i. Br. 1923. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 599.

14. Rec.: J. SCHMALOHR: Das Buch des Propheten Joel. Münster 1922; P. DÖLLER: Die Wahrsagerei im. A. Test. Biblische Zeitfragen, X. Hft 11-12. Münster 1923; P. HEINISCH: Die persönliche Weisheit. Biblische Zeitfragen, XI, Hft. 1-2. Münster 1923. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 549-550.

15. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Palestyna po wojnie światowej. Kr. 1923. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 550-551.

16. Św. Tomasz z Akwinu jako uczeń. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 542-544.

17. Rec.: R. TAUBENSCHLAG: Proces apostoła Pawła w świetle papirusów. Kr. 1921. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 325-327.

18. Z podróży do Rzymu. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 740-742, 770-771 [podpis.: Sm.].

19. Rec.: Biblische Zeitfragen. XI Folge. Heft 112, 315, 617. Münster 1923. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 378-379.

20. Nie będzie odjęte berło od Judy — „Non auferetur sceptrum a Juda". (Gen. 49, 10). *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 773.

21. Niespodzianka dla biblistów. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 22-24.

22. Psalmy złorzeczące. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 674-675, 690-693.

23. Rec.: RIES — HEIDET: Atlas Scripturae Sacre, Friburgi Br. 1924. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 332-333.

24. Rec.: L. RICHEM: Die Wiedergrabe biblischer Ereignisse in den Geschichten der Anna Katharina Emmerich. Freiburg i. Br. 1923. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 11-12.

25. Rec.: H. SIMON: Praelectiones biblicae. Novum Testamentum. Vol. I. Introductio et commentarius in 4 Jesu Christi Evangelia. Torino 1924. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 619-620.

26. 1400-lecie cudownego obrazu B. B. [S. Maria in Porticu]. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 362-363.

27. Rec.: Z. A. CZERNICKI: Schematyzm Kościoła rzymsko-katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Kr. 1925. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 410-411 [podp.: Sm.].

28. Rec.: Der Weg der Kirche im hl. Jhr 1925, hrsg. von der Abtei Maria Lach. München 1924. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 61.

29. Et Spiritus Dei ferebatur super aquas, Inquisitio historico-exegetico in interpretationem textus Genesis 1, 21. *Biblica.* R. 6: 1925 s. 140-156, 275-293, 361-395.

30. Rec.: S. LANDERSDORFER: Die Kultur der Babylonier und Assyrier. München 1925. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 28.

31. „Mittamus lignum in panem eius". (Jer. 11, 19). *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 202-203.

32. Rec.: G. RICCIOTTI: Lamentazioni di Geremia. Torino 1924; Tenże: Il libro di Giobbe. Torino 1924. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 585-586.

33. Świętość kapłańska. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 138-139.

34. Na rocznicę święceń kapłańskich. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 289-290.

35. Nie znane dotąd świadectwa Józefa Flawiusza o Chrystusie Panu. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 386.

36. Rec.: O. M. PREMOLI: Storia ecclesiastica contemporanea (1900-1925). Torino 1925. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 265-266.

37. Rec.: P. STACH: Poselstwo św. Jana Chrzciciela do Chrystusa w świetle historii egzegezy i krytyki biblijnej. W. 1924. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 87-89.

38. Śp. ks. dr Stanisław Dutkiewicz. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 238-239.

39. Wykopaliska w Palestynie w r. 1924 i 1925. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 292-293, 307-310, 340-341.

40. Źródło egipskie do Przypowieści 22, 17-24. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 371-373.

41. Rec.: GUERANGER: Rok liturgiczny. Adwent. Sandomierz 1927. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 740.

42. Ideał duszpasterza podług drugiego listu do Koryntian. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19. s. 280-285.

43. Rec.: K. MARMION: Chrystus wzorem zakonnika. Kr. 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 315-316.

44. Rec.: R. CORNELY: Introductionis in s. Scripturae libros compendium. Ed. 8. Paris. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 427-430.

45. O pożywaniu mięsa w zwykłe dni Wielkiego Postu. *Gaz. Kośc.* R. 70: 1927 s. 149-152.

46. Rec.: H. SIMON: Praelectiones biblicae N. T. Vol. I: Introductio et commentarii in 4 Evangelia. Ed. 3. Torino 1926. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 461-462.

47. Spór o Italę św. Augustyna. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 437-439.

48. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg św. Starego Testamentu. Kr. 1927. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 300-306.

49. Rec.: O. BARDENHEWER: Der Brief de hl. Jakobus. Freiburg i. Br. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 403.

50. Rec.: Biblische Zeitfragen. XII Folge. Hefte 1-10. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 508-512.

51. Rec.: J. GOUTTSBERGER: Einleitung

in das Alte Testament. Freiburg i. Br. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 400-402.

52. Nieco o odpustach. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 56-58.

53. Rec.: T. SOIRON: Das hl. Buch. Freiburg i. Br. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22, s. 402-403.

54. Kazanie o kapłaństwie Piusa XI. (Na obchód jubileuszowy). *Nowa Bibl. Kazn.* R. 1929 t. 36 s. 427-435.

55. Rec.: Rituale parvum pro Polonis. Katowice 1928. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 99-100.

56. Uroczystości świętowacławskie w Pradze. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 503-505, 515-517.

57. Liga świętości kapłańskiej. *Głos Kapł.* R. 4: 1930 s. 8-10.

58. Marya i Józef szukają w sercach ludzkich gospody dla Jezusa. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 1930 t. 39 s. 424-432.

59. O Duchu Świętym w Starym Testamencie. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 38-59. — Toż. w: *Nasza Myśl Teol.* R. 1: 1930 s. 83-104.

60. Liga Świętości Kapłańskiej. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 588-589.

61. Rec.: Encyklopedia powszechna w dwu tomach. W. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 142.

62. „Non in commotione Dominus" (3 Reg. 19, 11). *Homo Dei.* R. 1: 1932 nr 3 s. 9-11.

63. „Septies cadet justus et resurget" (Prov. 24, 16). *Homo Dei.* R. 1: 1932 nr 1 s. 11-13.

64. Skutki i obowiązki wynikające z poświęcenia nowego kościoła. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 1932 t. 43 s. 99-110.

65. Rec.: SZCZEPAŃSKI — PROKULSKI: Pismo św. Nowy Testament. T. 1. P. 1932. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 610.

66. Rec.: E. DĄBROWSKI: Przemienienie Chrystusa według ewangelii synoptycznych. W. 1931. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 87-92.

67. Rec.: K. GOŁĘBIEWSKI: Le langage d'après St. Augustin. Biuletyn Polskiego Tow. Językoznawczego. Z. 3. i osob. odb. Kr. 1932. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 41 s. 307-308.

68. Rec.: K. GOŁĘBIEWSKI: Le langage d'après St. Augustin. Biuletyn Polskiego Tow. Językoznawczego. Z. III. i osob. odb. Kr. 1932. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 93.

69. Liga Świętości Kapłańskiej. *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 11.

70. Rok śmierci Pana Jezusa. *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 26-31, 42-46.

71. „Homo nascitur ad laborem" (Job 5,7). *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 108-109.

72. Liga Świętości Kapłańskiej. *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 12-14.

73. „O quam pulchra est casta generatio!" (Ks. Mądr. 4,1). *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 170-172.

74. Wykład historii Izraela w seminarium duchownym. W: *Pamiętnik VII zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Wilnie.* Wil. 1934 s. 186-192.

75. Attende lectioni! *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 133-140.

76. „Exsurgat Deus" (Ps. 67). *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 222-230.

77. Liga Świętości Kapłańskiej. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 151-156.

78. Mędrcy i gwiazda. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 26-36.

79. Wielkiej wagi odkrycia odnoszące się do czasów Abrahama. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 42-45.

80. Matka Boska w świetle Pisma św. St. T. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 177-188, 319-330, 378-389. — Toż w osob. odb. Tuchów 1936 8° s. 36.

81. Tłum.: Alfons Maria LIGUORI: Krótka praktyka doskonałości. Tuchów 1937.

82. Cudowne obrazy M. B. w Polsce ukoronowane uroczyście. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 331-333.

83. „Oremus pro invicem". *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 10-11.

84. Znaczenie Wulgaty w Kościele Katolickim. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 385-386, 401-402.

85. „Fundamenta ejus in montibus sanctis (Ps. 86). *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 126-131.

86. Haec est victoria, quae vincit mundum — fides vestra (I Joan. 5,4). *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 20-22.

87. Liga Świętości Kapłańskiej. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 56-62.

II.

Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris ab anno 1911 ad 1918. Cracoviae 1920 s. 65; M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie II 404; III 387; STACH P.: O. Kazimierz Smoroński jako biblista. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 17-21; SZWEDA K.: Ostatnie dni o. Smorońskiego CSSR. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 365-366; CZ. KUDROŃ; „Homo Dei" nr 100. *Homo Dei.* R. 39: 1960 s. 482-487; SZOŁDRSKI W.: Redemptoryści w Polsce. Cz. III [mps] s. 181-187; — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne, nr 34; Kronika Prowincji Polskiej. T. I s. 214; O. SMOROŃSKI: Pamiętnik (1912-1917). — Arch. Sem. i Klaszt. w Tuchowie: Kroniki Studentatu. T. 3-7 passim; Kroniki klasztoru. T. 3-6 passim.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Sobalkowski Szczepan (1901-1958), biskup sufragan kielecki, moralista, kaznodzieja, redaktor.

Urodził się 23 XII 1901 r. w Kromołowie pod Zawierciem w rodzinie mieszczańsko-robotniczej. Uczył się najpierw w miejscowej szkole, a następnie dzięki uzyskanemu prywatnemu stypendium ukończył sześć klas Gimnazjum w Zawierciu. W 1919 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach, gdzie wkrótce ze względu na wybitne zdolności i pracowitość został przesunięty z pierwszego roku studiów na trzeci. W 1923 r. został skierowany na dalsze studia do Insbrucka; tam 27 VI 1924 r. otrzymał święcenia kapłańskie a w 1926 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej. Po powrocie do kraju pełnił przez 2 lata obowiązki wikariusza, najpierw przez krótki czas we Włoszczowie, następnie w Chmielniku. W l. 1928-1929 był prefektem Gimnazjum im. bł. Kingi w Kielcach i kierownikiem młodzieży pozaszkolnej. W l. 1929-1935 pełnił funkcję prefekta w Biskupim Gimnazjum św. Stanisława Kostki. W dniu 5 X 1929 r. został profesorem teologii moralnej w kieleckim Seminarium Duchownym, a w dn. 6 VIII 1936 r. także wicerektorem tej uczelni. W czasie wakacji prowadził pracę duszpasterską wśród robotników polskich zagranicą (we Francji w l. 1929-1934, w Niemczech w 1935 r. i w Austrii 1938 r.). W 1938 r. objął także wykłady w świeżo założonym Instytucie Wyższej Kultury Religijnej w Kielcach i został mianowany diecezjalnym asystentem Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej. W dn. 27 czerwca 1939 r. został mianowany dyrektorem Gimnazjum i Liceum św. Stanisława Kostki i zwolniony z pracy w Seminarium.

Podczas wojny włączył się w tajne nauczanie współpracując z oddziałami NSZ. W październiku 1939 r. został referentem do spraw szkolnych w diecezji, a w rok później podjął ponownie wykłady teologii moralnej w Seminarium Duchownym. W dn. 2 VI 1945 r. został rektorem tejże uczelni; musiał częściowo rewindykować i odnawiać gmach seminaryjny po zniszczeniach wojennych, a później pomieścić w nim także mimo ciasnoty Niższe Seminarium Duchowne. W l. 1947-1950 był redaktorem czasopisma kaznodziejskiego „Współczesna Ambona". Kaznodziejstwu oddawał się z zapałem. Wygłosił mnóstwo kazań i wiele z nich opublikował zarówno przed jak i po wojnie. W 1956 podjął na nowo funkcje rektora i profesora Seminarium Duchownego mimo mocno nadszerpniętego zdrowia. W dn. 3 VI 1957 r. został mianowany biskupem sufraganem kieleckim. Konsekrowany został, równocześnie z bpem J. Jaroszewiczem, 11 II 1958 r.Nazajutrz, mimo choroby i osłabienia wybrał się na Jasną Górę, gdzie w kaplicy Matki Bożej upadł u stóp ołtarza i zmarł, rozpocząwszy odprawianie Mszy św.

I.

1. Ego te absolvo. *Kiel. Prz. Diec.* R. 15: 1928 *s.* 159-160.

2. Kabania eucharystyczne. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 185-199.

3. Kazanie na uroczystość Wniebowzięcia N. M. P. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 41-45.

4. Bohaterowie Żeromskiego. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 605-606.

5. 1918-1928. Dziesięć lat odzyskanej wolności. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 681-682.

6. Hamack a katolicka nauka o skuteczności sakramentów „ex opera operato". *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 s. 51-57.

7. Sprawozdanie ze zjazdu delegatów kół ks. ks. prefektów w Krakowie. *Kiel. Prz. Diec.* R. 16: 1929 s. 153-154.

8. Rec.: AGNEL ARNAUD: St. Vincent de Paul Maître d'Oraison. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 311.

9. Rec.: HOCH TH.: Das Kind bei der heiligen Messe. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 232.

10. Rec.: KABE: Ścieżki młodości wielkich mężów. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 233.

11. Rec.: Listy Polki z wyspy św. Trójcy. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 238.

12. Rec.: P. MESART: Doctrine spirituelle de S. Jeanne-Françoise de Chantal. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 235.

13. Rec.: H. PINARD: Chrystus wobec historii. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 303-304.

14. Rec.: O. SCHMID: Dusze ofiarne. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 234-235.

15. Rec.: Wykłady o alkoholiźmie. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 234.

16. Kazanie na Poniedziałek Wielkanocny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 38: 1930 s. 268-271.

17. Kazanie na uroczystość św. Bartłomieja Apostoła. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s. 76-83.

18. Niebiański zakątek. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 292-294.

19. Powstanie i korzyści szkaplerza karmelitańskiego [kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s. 60-67.

20. Rec.: AGNEL ET ESPINEY: Le scrupule. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 74-75.

21. Rec.: Paweł BUREAU: Rozprężenie obyczajów. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 73-74.

22. Rec.: E. DUBONY: Christus Dux. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 149-150.

23. Rec.: K. W. HYNEK: Konnersreuth à la lumière de la science médicale et psychologique. *Prz. Hom.* R. 8: 1930, s. 158-159.

24. Rec.: L. KLEMENTOWSKI: Bóg jest miłością. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 313.

25. Rec.: K. KOWALSKI: Kazania pasyjne. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 230-231.

26. Rec.: Lasset uns hinaufziehen nach Jerusalem und Ostern halten. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 68.

27. Rec.: H. MARYAŃSKI: Kult żywego słowa. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 70.

28. Rec.: R. J. MEYER: Człowiek w całej swej prawdzie. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 78.

29. Rec.: K. NASKRĘCKI: Krótkie nauki o prawdach wiary katolickiej. T. 1 cz. 1 „Credo". *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 67-68.

30. Rec.: E. PRZYWARA: Christus lebt in mir. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 155-156.

31. Rec.: J. TUSZOWSKI: Egzorty domowe. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 70.

32. Rec.: J. ZDANOWSKI: Iluminowane rękopisy księgozbioru kapitularza katedralnego i Seminarium Duchownego w Kielcach oraz kościoła parafialnego w Miechowie, Kielce 1929. *Kiel. Prz. Diec.* R. 17: 1930 s. 66.

33. W blaskach krzyża. Cykl kazań pasyjnych. Kielce 1931 s. 69.

34. Mała droga do świętości. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1932 s. 224-229.

35. Szlakiem Stanisława. Nauki dla młodzieży szkół średnich na triduum ku czci św. Stanisława Kostki. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 355-371.

36. Śmierć rozdziela i rozmieszcza ludzi. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 287-292.

37. Rec.: J. CZERNECKI: Ojcze odpuść im. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 231-232.

38. Rec.: J. HONNEF: Die Botschaft des Wortes Gottes. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 230.

39. Rec.: B. LEMUS: Le Culte du Coeur Eucharistique de Jésus. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 149.

40. Rec.: P. LIPPERT: Die Kirche Christi. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 234.

41. Rec.: J. SOBAŚ: Nowenna kazań o św. Stanisławie Kostce. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 313-314.

42. Rec.: M. H. SZPYRKÓWNA: Cuda w Lourdes. W. 1930. *Kiel. Prz. Diec.* R. 18: 1931 s. 29.

43. Rec.: FR. WALCZYŃSKI: Podręcznik do kazań i nauk o rzeczach ostatecznych. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 152-153.

44. Rec.: J. ZDANOWSKI: Kościół katedralny NMP w Kielcach. Kielce 1930. *Kiel. Prz. Diec.* R. 18: 1931 s. 29.

45. Na dzień zaduszny [kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 s. 293-296.

46. Rec.: M. JEŻ: Egzorty dla młodzieży szkolnej. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 234.

47. Rec.: K. GROEBER: Christus Pastor. Obraz Dobrego Pasterza, Freiburg im Breisgau 1933. *Kiel. Prz. Diec.* R. 20: 1933 s. 156-157.

48. W kwestii moralności pożycia małżeńskiego. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 66-67.

49. Nauki rekolekcyjne dla młodzieży. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 45: 1933 s. 105-162.

50. Rec.: W. GADOWSKI: Egzorty dla szkół powszechnych. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 151-152.

51. Duszpasterz wychowawca. *Kiel. Prz. Diec.* R. 21: 1934 s. 244-247.

52. Kazanie eucharystyczne. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 228-231.

53. Sztuka nauk na czas rekolekcji zamkniętych dla maturzystów. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 149-161, 251-264, 354-365.

54. W służbie życia. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 334-339.

55. Rec.: *Chrysologus* — miesięcznik homiletyczny wyd. przez ks. ks. Jezuitów

w Valkenburgu. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 280-282.

56. Rec.: A. ROGÓŻ: Bądź mężem [nauki rekolekcyjne]. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 374-375.

57. Rec.: W. ROSŁON: Istotne cechy łaski. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 373-374.

58. Rec.: A. SYSKI: Krótkie nauki na niedziele i święta całego roku. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 78-79.

59. Cnoty kardynalne. (Cykl szkiców kaznodziejskich na Adwent). *Prz. Hom.* R. 13: 1935.

60. Nauczanie wychowawcze. Kazania stanowe. Kielce 1935 s. 64.

61. Nauczanie wychowawcze [kazania stanowe i zawodowe]. W: *Homiletyka duszpasterska.* Kielce 1935 s. 376-436.

62. Rola wychowawcza ambony w kształceniu. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 132-136.

63. Wykład niedzielnych Ewangelii. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 300-304.

64. Rec.: *„Ekklesia"* — [miesięcznik dla kazań na czasie]. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 367-368.

65. Rec.: F. KRAJEWSKI: Christus bei den Kindern. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 182-186.

66. Rec.: J. MATYSIAK: Kazania radiowe. Kielce 1935. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 182-186.

67. Rec.: L. SOUBIGOU: Les épitres de l'année liturgique. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 80-81.

68. Rec.: TIHAMER TOTH: Die Lehre Christi. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 77-78.

69. Na 40-godzinne nabożeństwo [kazania]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 50: 1936 s. 178-227.

70. O zjednoczenie chrześcijan. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 155-161.

71. Ambona przeciw bezbożnictwu. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 162-170.

72. Hasła akademickiego ślubowania. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 349-353.

73. Głos z krzyża. Cykl kazań pasyjnych. Kielce 1936 s. 93.

74. Rec.: K. DORNER: Neue Stunde des Kindes. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 371-373.

75. Rec.: J. HÄTTENSCHWILLER: O miłości Serca Jezusowego. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 375.

76. Rec.: WŁ. ROSŁAN: Idea ZSZH w pismach Ojców Apostolskich. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 374-375.

77. Rec.: T. JACHIMOWSKI: Bądź wola Twoja. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 81-82.

78. Rec.: Wybór kazań ks. Tomasza MŁODZIANOWSKIEGO TJ. Wyd. A. SYSKI. *Prz. Hom.* R. 13: 1936 s. 270-276.

79. Rec.: J. POPLATEK: Błogosławiony Andrzej Bobola. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 373-374.

80. Rec.: F. SAWICKI: Filozofia życia. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 184-185.

81. Rec.: V. A. SPRENGERS: Conferentiae ad usum sacerdotum pro recollectione menstrua. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 370-371.

82. Rec.: TIHAMER TOTH: O małżeństwie chrześcijańskim. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 276-280.

83. Rec.: H. WERYŃSKI: Niedzielna siejba. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 177-179.

84. „Ignem veni mittere". [Konferencja]. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 8-11.

85. Nad świeżą mogiłą. [Śp. ks. dr Stanisław Przygodzki]. *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 94-95.

86. Odrodzenie rodzin przez różaniec. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 52: 1937 s. 411-425.

87. O ducha Chrystusowego w życiu współczesnym. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 52: 1937 s. 411-425.

88. Rec.: Ambona polska wobec rocznicy Skargi (1536-1936). *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 125-126.

89. Rec.: M. S. GILLET: Kształtowanie charakteru. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 244-246.

90. Rec.: Gottes Wort im Heute. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 438.

91. Rec.: J. GRABOWSKI: Chrystus w duszy dziecka. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 118-119.

92. Rec.: KARD. A. M. LÉPICIER: La plus belle fleur du paradis. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 250.

93. Rec.: O. L. PYŻALSKI: Matka dzieci Bożych. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 249.

94. Rec.: T. TOTH: Wierzę w życie wieczne. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 340-341.

95. Rec.: J. UNSZLICHT: Kazania dla wychodźców. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 112-113.

96. Rec.: A. VALLET: Mes conferences. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 250.

97. Rec.: H. WERYŃSKI: Boże ziarna. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 111-112.

98. Krew, która woła. [6 przemówień na temat znaczenia kanonizacji św. Andrzeja Boboli]. Kielce 1938 s. 141.

99. Na powitanie św. Andrzeja Boboli. *Kiel. Prz. Diec.* R. 25: 1938 s. 186-202.

100. Na uroczystość św. Jana Bosko [kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 54: 1938 s. 22-23.

101. Religia krwi, rasy ubóstwienie narodu jako nowe niebezpieczeństwo naszych czasów. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 498-517.

102. Troska duszpasterza o małżeństwo chrześcijańskie. Kielce 1938 s. 36.

103. Troska o małżeństwo chrześcijańskie. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 202-235.

104. Rec.: *Annales Missiologicae.* [Rocznik Misjologiczny]. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 84-85.

105. Rec.: J. GRABOWSKI: Egzorty niedzielne i świąteczne dla młodzieży szkół powszechnych. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 82-83.

106. Rec.: F. KWIATKOWSKI: Kazania pasyjne. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 78.

107. Rec.: Peter LIPPERT: Unseres leidenden Herrn Reden und Schweigen vor den Menschen. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 178-180.

108. Rec.: W. MAJEWSKI: Maryja przyczyną naszej radości. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 180.

109. Rec.: A. MARCHEWKA, K. WILK, C. WILCZYŃSKI: Gwiazdy katolickiej Polski t. I. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 277-279.

110. Rec.: G. STRÖBELE: Mysterium fidei. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 78-79.

111. Rec.: P. TURBAK TJ: Ku czci św. Andrzeja Boboli Tow. Jezusowego. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 180-181.

112. Rec.: Was wäre der Mensch ohne Gott? *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 180.

113. Pomóżmy dźwigać krzyż Chrystusowi (Siedem kazań pasyjnych). P. 1939 s. 70.

114. Z zagadnień powstania i dziejów religii. Historia religii. Kielce 1939 s. 188.

115. Rec.: W. BANGHA: Świat i zaświaty. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 185-186.

116. Rec.: F. DE HOUVRE, P. Tochowicz. Podstawy współczesnej pedagogiki. Włocławek 1938. *Kiel. Prz. Diec.* R. 26: 1939 s. 237-238.

117. Rec.: Kirche an Werk. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 81-82.

118. Rec.: A. MARCHEWKA, K. WILK, C. WILCZYŃSKI: Gwiazdy Katolickiej Polski t. II. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 82-84.

119. Rec.: J. PISKOSZ: Wiara parafian. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 277.

120. Rec.: T. TOTH: Ojcze nasz. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 270-271.

121. Dopuście dziateczkom przyjść do mnie. *Kiel. Prz. Diec.* R. 27: 1940 s. 100-105.

122. Odwiedziny duszpasterskie u parafian. *Kiel. Prz. Diec.* R. 28: 1941 s. 23-29.

123. O czynnym uczestnictwie ludu w ofierze Mszy św. *Kiel. Prz. Diec.* R. 28: 1941 s. 162-167.

124. Boże Narodzenie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 633-637.

125. Kazanie prymicyjne. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 271-275.

126. Na uroczystość Chrystusa Króla. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 488-492.

127. Niedziela I Adwentu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 613-617.

128. Niedziela II Adwentu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 617-621.

129. Niedziela III Adwentu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 624-628.

130. Niedziela IV Adwentu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 628-633.

131. Niedziela XVII po świętach MB Różańcowej. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 478-481.

132. Niedziela XVII po świętach. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 509-512.

133. Niedziela XVIII po świętach. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 512-515.

134. Niedziela XIX po świętach. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 515-518.

135. Niedziela I po Trzech Królach. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 26-30.

136. O wychowaniu chrześcijańskim dzieci i młodzieży w domu. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 78-80.

137. O wychowaniu chrześcijańskim dzieci i młodzieży w domu. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 396-409.

138. Szkice nauk i nowenny ku czci św. Stanisława Kostki dla młodzieży starszej i pozaszkolnej. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 688-698.

139. Uroczystość Chrystusa Króla. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 518-521.

140. Uroczystość św. Szczepana. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 642-647.

141. Świętych Aniołów Stróżów. Zgorszenia dzieci i młodzieży. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 662-666.

142. Boże Narodzenie. Homilia na Ewengelię św. Jana: 1, 1-14. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 811-816.

143. Kazania dla młodzieży: Świętość na codzień — [9 kazań]. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 827-866.

144. Kazania pasyjne na tle drogi krzyżowej. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 93-128.

145. Św. Mikołaj Biskup, Ludzkość. Zapomniana cnota. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 793-798.

146. Na trzecią rocznicę Powstania Warszawskiego. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 534-538.

147. Niedziela VI po świątkach: Czy chleb sam wystarczy? *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 457-461.

148. Niedziela VII po świątkach: Wola Ojca Niebieskiego. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 461-467.

149. Niedziela IX po świątkach: Płacz Chrystusa nad grobem i ruinami życia łaski. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 472-477.

150. Niedziela XX po świątkach: Ojcowie i synowie. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 625-630.

151. Niedziela XVI po świątkach: Podnieśmy Krzyż Chrystusowy. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 682-687.

152. Niedziela III Wielkiego Postu. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 180-183.

153. O powołaniu do służby Bożej. [Kazanie na św. Piotra i Pawła]. *Kiel. Prz. Diec.* R. 33: 1947 s. 149-155.

154. Tajemnica Maryi. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 798-806.

155. Św. Teresa od Dzieciątka Jezus: Dziewczęta na front! *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 667-676.

156. Żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 534-538.

157. Na Nowy Rok. Troski i nadzieje. [Kazanie]. *Kspółcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 3-10.

158. Na św. Floriana. Dwa ognie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 466-472.

159. Na uroczystość św. Anny. Niewiastę mężną któż znajdzie? [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 556-562.

160. Na uroczystość świętych Piotra i Pawła. Klucze i Miecz. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 439-472.

161. Niedziela misyjna. [Materiał dla starszych i młodzieży]. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 734-739.

162. Pasterz anielski. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 330-336.

163. Teologia moralna i jej stanowisko chrystocentryczne w całości nauk teologicznych. [Rozprawa]. *Aten. Kapł.* R. 40 t. 48: 1948 s. 313-332.

164. Z Chrystusem do nieba. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 423-427.

165. Członki Ciała a Głowa. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 827-832.

166. Członki ciała mistycznego wobec siebie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 833-837.

167. Dziecięctwo Boże. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 927-933.

168. Głowa mistycznego Ciała Chrystusa. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 814-821.

169. Jeszcze „Crux confessariorum". *Aten. Kapł.* R. 41 t. 50: 1949 s. 463-471.

170. Kościół Mistyczny Chrystusa. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 801-814.

171. Matka Chrystusowego Ciała — Niepokalana. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 821-827.

172. Nauki stanowe dla młodzieży. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 316-331.

173. Nauki stanowe dla młodzieży. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 452-465.

174. Nauki stanowe dla młodzieży. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 927-930.

175. Na uroczystość Trójcy Świętej. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s 430-434.

176. Noworoczne życzenia. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 188-196.

177. Bierzmowanie — sakrament mocy, cel i skutki. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 283-289.

178. Cel życia ludzkiego. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1960 s. 856-862.

179. Chrzest Ogniem i Duchem Świętym. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 88-93.

180. Chrzest — zadaniem i obowiązkiem. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 100-105.

181. Cienie i blaski pożycia małżeńskiego. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 452-459.

182. Człowiek jest i staje się. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 867-873.

183. Człowiek jest rozumną wolą. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 862-867.

184. Duch Święty — dusza mistycznego Ciała Chrystusowego. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 295-307.

185. Eucharystia jako ofiara. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 545-558, 570-593.

186. Grzech. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 110-116.

187. Jezus — Zbawiciel świata. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 3-10.

188. Kąpiel odrodzenia — Chrzest św. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 77-83.

189. Komunia święta — wielka Tajemnica zjednoczenia z Bogiem. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 603-608.

190. Małżeństwo ostoją albo ruiną Kościoła i państwa. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 459-473.

191. Małżeństwo w porządku łaski. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 437-444.

192. Małżeństwo w porządku natury. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 429-436.

193. Małżeństwo w prawie, w liturgii i życiu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 444-452.

194. Na Matkę Boską Szkaplerzną. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 494-498.

195. Módl się i pracuj. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 507-513.

196. Nadprzyrodzone wyposażenie człowieka na drogę do celu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 873-879.

197. Najwyższy kapłan — Summus Pontifex. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 337-342.

198. Nasz udział w odnowieniu świata. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 10-16.

199. Nowy byt i nowe życie w Jezusie Chrystusie — Chrzest święty. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 93-100.

200. Pamiętaj, człowiecze, żeś proch. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 105-109.

201. Pośredniczka łask wszelkich. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 405-411.

202. Profundo Dei — Głębie Boże. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 308-312.

203. Rodzina w mistycznym Ciele Chrystusowym. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 16-24.

204. Sakrament Ducha Świętego. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 238-243.

205. Sakrament pokuty od strony ministra. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 211-217.

206. Sakrament pokuty od strony penitenta, spowiedź — zadośćuczynienie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 202-210.

207. Sakrament pokuty od strony penitenta — żal i mocne postanowienie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 194-201.

208. Sakrament pokuty — sakrament Bożego miłosierdzia. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 188-194.

209. Światło na oświecenie narodów. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 93-97.

210. Święcona woda. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 289-294.

211. Tabor i ołtarz — nasze przemienienie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 476-481.

212. Tajemnica sakramentalna w Kościele. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 24-29.

213. Ustanowienie Najświętszego Sakramentu. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 481-487.

214. Współodkupicielka. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 272-275.

215. Źródła życia, narzędzia łaski — sakramenty święte. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 30-36.

216. Człowiek — istota społeczna. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 35-40.

217. Grzech w porządku natury i nadnatury. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 40-45.

218. Grzechy przeciw miłości Bożej. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 235-241.

219. Grzechy przeciw miłości bliźniego. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 278-285.

220. Grzechy przeciw miłości siebie samego. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 248-254.

221. Miłość Boża — konieczność — przymioty i skutki aktu Miłości Bożej. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 228-235.

222. Miłość Boża — koroną cnót wszystkich. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 220-227.

223. Miłość siebie samego. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 242-247.

224. Obowiązki miłości wobec duszy bliźniego. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 262-269.

225. Różne rodzaje grzechów. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 45-50.

226. Teologiczna miłość bliźniego. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 255-262.

227. Uczynki miłosierne co do ciała. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 269-277.

228. Wada główna charakteru i praca nad sobą. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 50-56.

229. W Jezusie Chrystusie. [Kazanie katech.]. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 2-6.

230. Chrzest podstawą przynależności do Kościoła. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 195-199.

231. Dziewięć lat pod znakiem Maryi. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 179-185.

232. Ewangelia — księgą cudów. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 542-546.

233. Ewangelia źródłem natchnienia i prowadzenia życia Bożego. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 547-551.

234. Ewangelia — to Chrystus pod postacią Słowa. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 513-517.

235. Kazanie rekolekcyjne dla młodzieży. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 69-98.

236. Kościół mistyczne Ciało Chrystusa. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 199-204.

237. Kościół społeczność sakramentalna i widzialna. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 216-220.

238. Kształtowanie i prostowanie su-

mień wiernych przez konfesjonał. *Kiel. Prz. Diec.* R. 38: 1957 s. 336-346.

239. Narodzenię Najświętszej Maryi Panny. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 344-347.

240. „Normy" — Kongregacji Św. Oficium, dotyczące sposobu postępowania spowiedników w konfesjonale, gdy chodzi o materię VI przykazania. *Kiel. Prz. Diec.* R. 38: 1957 s. 97-108.

241. Owocność męki Jezusowej. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 13-17.

242. Przyrzekamy wierność Bogu, Krzyżowi i Ewangelii, Kościołowi i Jego Pasterzowi. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 185-188.

243. Uroczystość Chrystusa Króla. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 369-372.

244. Uroczystość Matki Boskiej Częstochowskiej. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 336-340.

245. Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 329-332.

246. Zmartwychwstanie Pańskie. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 17-21.

247. Krzyż pokuty. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 1-4.

248. Krzyż umartwienia. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 11-14.

249. Ponawiamy ślubowanie jasnogórskie. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 254-257.

250. Po roku od dnia ślubowania. [Kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 257-261.

II.

Zmiany personalne. *Kiel. Prz. Diec.* R. 26: 1939 s. 344; R. 19: 1932 s. 252; R. 23: 1936 s. 195; Orędzie J. E. ks. bpa Ordynariusza o mianowaniu ks. ks. bpów Sufraganów. *Kiel. Prz. Diec.* R. 39: 1958 s. 1-3; Życiorys ich Ekscelencji Księży Biskupów Nominatów. Tamże s. 3-4; Bulla nominacyjna J. E. ks. bpa Szczepana Sobalkowskiego. Tamże s. 41-42; Radosne dni diecezji kieleckiej. Tamże s. 65-79; Żałoba. Tamże s. 80-88; GOSEK M.: Z zagadnień ruchu homiletycznego w Kielcach. W: *Księga Jubileuszowa, 1727-1977.* Kielce 1977 s. 193-194; WRÓBEL T.: Dzieje Seminarium Duchownego w Kielcach na przestrzeni 250 lat. W: *Księga Jubileuszowa, 1727-1977.* Kielce 1977. s. 170-467. — Źródła: Arch. Diec. Kiel.: AK — B II — 7 k. 1-131, AK — 803 k. 329; Arch. Sem. Duch. 163 k. 27, 44, 72-132; Kronika Sem. 1925-1943 k. 40; Elenchus cleri Dioec. Kielc. 1920-1939; Katalog duch. 1946, 1958; ZUBERBIER A.: O teologii i profesorach Seminarium s. 178.

Ks. Władysław Łydka

Sobczyński Antoni (1888-1959), homileta, popularyzator teologii.

Urodził się jako syn Stanisława i Katarzyny z Arendarskich 31 V 1888 r. Uczęszczał początkowo do szkoły w Szydłowie, a później do Gimnazjum męskiego w Kielcach, gdzie wykazał szczególne zamiłowanie do języków starożytnych i matematyki. Za udział w strajku szkolnym został wydalony z Gimnazjum i maturę z wynikiem celującym zdał w Rosji w Woroneżu. W 1907 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Już w roku 1909 został wysłany do Rzymu na dalsze studia. Na Uniw. Gregorianum przebywał dwa lata i wrócił do kraju z doktoratem z filozofii. Dnia 1 XI 1911 r. otrzymał święcenia kapłańskie w Kielcach. Pracę kapłańską rozpoczął w Zagłębiu Dąbrowskim w Niwce. W 1916 r. został mianowany profesorem Seminarium Duchownego w Kielcach, gdzie powierzono mu wykłady Pisma św. Starego i Nowego Testamentu. Pełnił również funkcję prefekta szkół średnich. Wiele zajmował się sprawami społecznymi i politycznymi. Wygłaszał wiele kazań, prowadził serie rekolekcji, a nawet próbował życia zakonnego u ks. Małysiaka, założyciela „Betanek i Betanów". Jako znakomity mówca pozyskał sobie zaufanie społeczeństwa, które przez dwie kadencje wysunęło jego kandydaturę do Sejmu Polskiego.

Po roku pracy w Seminarium Duchownym przyjął probostwo w parafii Ostrowiec, a następnie Brzesko Nowe i Minoda. Zamiłowanie do pracy społecznej i wychowawczej było jednak zbyt silne, dlatego wrócił do Kielc, przyjmując wykłady w Seminarium Duchownym oraz naukę j. ła-

cińskiego w szkołach średnich. Pełnił też wiele funkcji kościelnych i społecznych.

W dniu 6 XII 1938 r. został mianowany proboszczem parafii Książ Wielki. Po kilku latach czynił starania o inkardynację do diecezji łódzkiej. 15 II 1947 r. został mianowany przez Ojca św. Piusa XII szambelanem honorowym. 13 VI 1947 r. ks. A. Sobczyński przeszedł do diec. łódzkiej i został mianowany administratorem parafii Zelów, a następnie rektorem kościoła filialnego w Pabianicach. Od października 1947 r. prowadził wykłady w Studium Wyższej Wiedzy Religijnej w Łodzi. Czasowo również zastępował nieobecnego profesora Pisma św. w Seminarium Duchownym w Łodzi. Następnie został administratorem parafii Głowno oraz diecezjalnym referentem trzeźwościowym. W 1957 r. na własną prośbę uzyskał rezydenturę przy kościele katedralnym w Łodzi, obejmując kapelanię szpitala im. dra Pirogowa i sekretarza referatu duszpasterskiego w Kurii Biskupiej. Zmarł prawie nagle i niespodziewanie w dniu 14 VIII 1959 r.

I.

1. O bibliotekach diecezjalnych. *Prz. Diec. Kiel.* R. 5: 1918 s. 268-272.

2. Wiek dzieci do 1-ej Komunii świętej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 5: 1918 s. 193-201, 225-233.

3. Dział pasterski. Potrzeba związku kapłanów społeczników. *Prz. Diec. Kiel.* R. 6: 1919 s. 31-36.

4. Dział pasterski. Potrzeba organizacji Polskiego Związku Ludu Katolickiego. *Prz. Diec. Kiel.* R. 6: 1919 s. 84-88.

5. Sprawozdanie z Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Związku Ks. Diec. Kieleckiej „Praca" [dyrektor biura „Praca"]. *Prz. Diec. Kiel.* R. 7: 1920 s. 203-205.

6. Kilka słów o zjazdach duchowieństwa. *Prz. Diec. Kiel.* R. 8: 1921 s. 4-7.

7. Sekretariat Pracy Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 8: 1921 s. 145-150.

8. Stosunek proboszcza do nauczycielstwa. *Prz. Diec. Kiel.* R. 8: 1921 s. 190-196.

9. Liber de statu animarum. Kielce 1921 Nakł. Funduszu im. Ks. L. Maciejewskiego s. 24. Biblioteka pasterska 1.

10. Acedia — Lenistwo w służbie Bożej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 8: 1921 s. 244-245.

11. Rec.: S. ŻUKOWSKI: Pismo św. w kazaniu — zarys metody. Lw. 1921. *Prz. Diec.* R. 8: 1921 s. 15.

12. Rec.: A. WÓYCICKI: Chrześcijański ruch robotniczy w Polsce. Monografia społeczna. P. 1921 Nakł. Ks. św. Wojciecha. *Prz. Diec.* R. 8: 1921 s. 86.

13. Rec.: O. HALECKI: Liga Narodów. P. 1920. *Prz. Diec. Kiel.* R. 8: 1921 s. 87.

14. Rec.: J. WORONIECKI: Raport niebieski, gawęda żołnierska. W. 1921. *Prz. Diec. Kiel.* R. 8: 1921 s. 230.

15. Rec.: J. WORONIECKI: Wychowanie społeczne i praca społeczna. Biblioteka „Prądu" Nr 8. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 s. 47.

16. Rec.: A. KOPERSKA: Zasady polityki chrześcijańskiej. P. 1921. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 s. 101.

17. Rec.: L. HALBAN: Zasady społeczne nowego kodeksu prawa kościelnego. Próba syntezy. P. 1922. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 s. 119.

18. Rec.: J. CIEMBRONIEWICZ: O zawodowe przygotowanie polskich nauczycieli. P. 1922. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 s. 119.

19. Rec.: S. ADAMSKI: Szkoła wyznaniowa, czy mieszana? P. 1921. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 s. 135.

20. Rec.: A. SKI: Stanowisko religii w szkole. P. 1921. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 s. 135.

21. Jak ożywić zebrania kół diecezjalnych „Pracy". *Prz. Diec. Kiel.* R. 10: 1923 s. 209-217.

22. Wykład Pisma św. w Kościele. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 23-31.

23. Psalmy nieszporne na niedziele wyłożone do użytku kaznodziejów (Ps. 109). *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 81-105.

24. Psalmy nieszporne... (Ps. 110). *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 161-175.

25. Masoneria przeciw Kościołowi i przeciw Polsce. *Prz. Diec. Kiel.* R. 10: 1923 s. 29-37.

26. Biblioteka patrologiczna dla kaznodziejów polskich. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 10: 1923 s. 554-557.

27. Sztandary wojskowe. *Ojczyzna.* R. 6: 1923 nr 22, s. 4.

28. Sztandary wojskowe. *Ojczyzna.* R. 6: 1923 nr 23, s. 4.

29. „Z uroczystości jubileuszowych w Jędrzejowie [napomnienie w przemówieniu o stosunkach społecznych w Polsce]. *Ojczyzna.* R. 6: 1923 nr 36 s. 4.

30. Rec.: J. BIAŁECKI: Ewangelia, a so-

cjalizm. Kielce 1923. *Prz. Diec. Kiel.* R. 10: 1923 s. 22.

31. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie — rok 1922. P. 1922. *Prz. Diec. Kiel.* R. 10: 1923 s. 207.

32. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Co to jest Pismo święte? Sprawy Biblijne. P. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 154.

33. Rec.: R. H. BENSON: Paradoksy katolicyzmu. P. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 308-310.

34. Rec.: W. MICHALSKI: Ozeasz. Wstęp, nowy przekład, komentarz. Lw. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 152-153.

35. Rec.: T. VANDERSTUYF: Les Hymnes de L'ordinaire du Brev. Rom. Paris 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 147-149.

36. Rec.: S. ŻUKOWSKI: Wykład perykop ewangelij niedzielnych dla użytku katechetów i kaznodzieji. Lw. 1923. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 153.

37. Rec.: L. BREMOND: Le diable existe-t-ie? Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 78.

38. Rec.: G. DIRKEIMER: Anne — Catherine Emmerid. Paris 1923. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 76-77.

39. Rec.: F. LISIŃSKI: Kazania postne. Kielce 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 157.

40. Rec.: SCHOTT-BIHLMEYER: Römisches Sonntagsbuch. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 156.

41. Kazania społeczne. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 43-48.

42. Jeszcze o ożywieniu zebrań dekanalnych. Referat prasowy. *Prz. Diec. Kiel.* R. 11: 1924 s. 127.

43. Rec.: Pisma O. Kościoła w polskim tłumaczeniu pod naczelną redakcją prof. Uniwersytetu Poznańskiego dr Jana Sajdaka. Pisma Ojców Apostolskich: Nauka dwunastu Apostołów — Barnaba — Klemens Rzymski — Ignacy Antiocheński — Polikarp — Hermas. Z greckiego tłumaczył, zaopatrzył wstępami i objaśnieniami Ks. Arkadiusz LISIECKI. P. 1924. *Prz. Diec. Kiel.* R. 11: 1924 s. 127.

44. Stowarzyszenia młodzieży. *Prz. Diec. Kiel.* R. 12: 1925 s. 60-67.

45. 15-lecie rządów pasterskich. J. E. Ks. Biskupa Augustyna Łosińskiego. *Prz. Diec. Kiel.* R. 12: 1925 s. 97-104.

46. Rec.: J. KNABENBAUER: Commentarius in Prophetas Minores. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 304-305.

47. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Jezusa Chrystusa Kazanie na górze. P. 1923. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 305-306.

48. Rec.: J. HUBY: Évangile selon Saint Marc. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 306.

49. Egzegeza homiletyczna Ps. 90 „Kto się w opiekę". *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 192-204, 241-253.

50. Rec.: A. MILLER: Einführung in die Psalmen. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 63.

51. Rec.: P. STACH: Wypędzenie przekupniów ze świątyni. P. 1923. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 63-64.

52. Rec.: M. HUBER: L'imitation des Saints Théorie et practique. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 70-71.

53. Ze Związku Księży „Praca". Zapowiedź walnego zebrania w styczniu. *Prz. Diec. Kiel.* R. 14: 1927 s. 60.

54. Stanowisko Posła w narodzie. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 8 s. 1.

55. Ostoja Polski. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 9 s. 2.

56. Do obrony skarbów narodowych. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 12 s. 2.

57. Obiecanki cacanki. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 13 s. 2.

58. Bałamuty — uwodziciele. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 14 s. 2.

59. Po czem poznać fałszywych przyjaciół. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 17 s. 2.

60. Kiedy bieda to od żyda! *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 19 s. 1-2.

61. [List]. Sprawozdanie ze zjazdu powiatowego Zw. Lud.-Nar. w Stopnicy. *Ojczyzna.* R. 10: 1927 nr 24 s. 3.

62. Z konferencji żydoznawczej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 9: 1922 nr 1 s. 2-8.

63. Rec.: A. CZĄSTKA: Wiara w Boga i w czyn z wiary. Lw. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 67.

64. Rec.: F. GILEWSKI: Wielka idea — wielki cel. P. 1925. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 68-69.

65. Rec.: I. BOBICZ: W ślady Maryi. Nauki majowe o obowiązkach chrześcijańskich. Kr. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 149-150.

66. Rec.: W. BOGACKI: Maryja wzór młodzieży. Uwagi i nabożeństwo na maj. Łomża 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 149-150.

67. Rec.: WŁ. STAICH: Nauki majowe o Królowej Korony Polskiej. Kr. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 149-150.

68. Rec.: E. DUPLESSY: Sermons de Carême. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 234.

69. Rec.: E. Ł.: Dla chorego. Kr. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 236-237.

70. Rec.: J. S.: W kościele i w cerkwi. Kr. 1926. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 238-239.

71. Rec.: WŁ. STAICH: Królewski orszak Maryi. Kr. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 309-311.

72. Rec.: DUPANLOUP: Conferences aux femmes chrétiennes. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 311-313.

73. Rec.: M. DUPORTAL: De la Soufrance. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 318-319.

74. Rec.: A. BARBEZIEUX: Lectures Evangeliques pour tous les jours du mois de Marie. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 319.

75. Rec.: G. J. CHAMINADE: Petit Traité de la Connaissance de Marie. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 319.

76. Rec.: R. GOSSELIN: Lettres à un Retraitant. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 319.

77. Rec.: N. L. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na Rok Pański 1928. P. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 157-158.

78. Rec.: J. KŁOS: Mowy żałobne (1895-1924). P. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 230-232.

79. Rec.: TISSIER: Grands Santuaires Français. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 232-235.

80. P. LHANDE: L'Evangile pardessus les toits. Radio — Sermons. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 235.

81. Rec.: EISENHOFER: Grundriss der Katholischen Liturgik. Freiburg i Br. Herder 1926. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 238.

82. Rec.: Ordo Divini Officii Recitandi pro Anno 1929. Taurini, Marietti 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 239.

83. Rec.: A. O'RAHILLY: Vie du Pére William Doyle S.J. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 239-240.

84. Rec.: J. KASJAN: Rozmów dwadzieścia cztery. P. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 306-307.

85. Rec.: M. PRIBILLA: Um die Wiederveinigung im Glauben. Freiburg 1926. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 307.

86. Rec.: J. LUBELSKI: Chrystus i grzesznicy. Wyd. 2. Tarnów 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 316-317.

87. Rec.: RICHAUD: Veillées de Priére. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 317.

88. Program szczegółowy introdukcji do Starego Testamentu. W: *Pamiętnik piątego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Łodzi*. Kielce 1929 s. 145-164.

89. Znajomość parafii. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego*. Kr. 1929 s. 29-56.

90. Wymowa św. Katarzyny z Sieny. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 93-107.

91. Rec.: L. ROUZIC: Servir. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 78.

92. Rec.: H. PRZEŹDZIECKI: Listy pasterskie i przemówienia 1918-1928. P. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 145-146.

93. Rec.: MGR TISSIER: Evêque de Châlons, La Doctrine de nos Fêtes. Les Fêtes de Saintes. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 146-147.

94. Rec.: K. PIEPER: Św. Paweł, Misjonarska indywidualność i działalność Apostoła Narodów. Kr. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 225-226.

95. Rec.: P. KIRSTEIN: Argue, obsecra, increpa czyli Słowo Boże na ambonie. Łomża 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 229-230.

96. Rec.: ST. WILCZEWSKI: Pius XI i wielcy jego imiennicy na Stolicy Piotrowej. Katowice 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 331-332.

97. Rec.: CH. CHOUZIER: Ma vie de Fils adoptif de Dieu. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 334.

98. Rec.: Z. WEITZ: Wieść z Konnersreuth. Kielce 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 335.

99. Rec.: BRENNENDER DORNBUSCH: Vorträge zur Lebensgestaltung im Geiste des Evangeliums von Robert Linhardt. II. [schluss]. Freiburg i Br. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 305.

100. Rec.: TH. REGATTIERI: L'evangile Eucharistique. Exortations pour les heures d'adoration. Turin 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 307.

101. Rec.: MILLOT: Ce que c'est qu'une Eglise, Discurs de circonstance. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 307.

102. Rec.: H. MORICE: La Bonne Providence. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 311.

103. Rec.: DOM MEUNIER: Sous la Garde des Anges. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 311-312.

104. Rec.: DUPLESSY: Histoire d'un Defi aux adversaires de Lourdes sur guérison de Pierre De Rudder. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 313.

105. Rec.: A. VALLET: Lourdes. Comment interpréter ses guérisons. Paris 1919. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 313.

106. Rec.: L. MARION: Histoire de L'Eglise. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 314.

107. Rec.: W. CHARKIEWICZ: Zmierzch Unii Kościelnej na Litwie i Białorusi. Słonim 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 314.

108. Rec.: J. DUBOWIK: Rządy Papieża Jubilata. W. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 314.

109. Duszpasterska homiletyka. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 43-48.

110. Chrystus Król [szkice kazań]. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 295-299.

111. Rec.: ST. BROSS: Akcja Katolicka, a Polska. P. 1929; GUERRY: Kodeks Akcji Katolickiej. P. 1929; S. ADAMSKI: Akcja Katolicka, a duchowieństwo. P. 1929; R. MÄDER: Katolikiem jestem. P. 1929. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 75-76.

112. Rec.: L. KOPLER: Kościół, a poli-

tyka. Kr. 1929. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 76-78.

113. Rec.: I. BOBICZ: Pod znakiem różańca. Kielce 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 151-153.

114. Rec.: B. KUHN: Saint Jean Chrysostome et la Predication. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 227-230.

115. Rec.: M. S.: Osiem szkiców kazań o Najświętszym Sakramencie. P. 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 234.

116. Rec.: Triduum Eucharystyczne. P. 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 235.

117. Przygotowanie kleryków do Akcji Katolickiej. W: *Pamiętnik szóstego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] *w Poznaniu.* Kielce 1931 s. 311-319.

118. Z Komisji Wiary i Obyczajów. [Dyrektor Akcji Katolickiej]. *Prz. Diec.* R. 18: 1931 s. 174-177.

119. Rec.: GÓRSKI: Księga Psalmów. Tekst i komentarz. Sandomierz 1930. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 71-72.

120. Rec.: J. M. TISSIER: Les Puissances morales et surnaturelles des femmes. Paris 1930. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 76.

121. Rec.: L. Ż.: Apostolstwo książki. Wil. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 159.

122. Rec.: CZ. S. MĄCZKA: O zorjentowaniu się w życiu [nauki rekolekcyjne]. Lw. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 227-229.

123. Rec.: J. CRASSET: Chrześcijanin na samotności [dziesięciodniowe rekolekcje]. Kr. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 229-230.

124. Rec.: K. M. ŻUKIEWICZ: Na tej dolinie łez, rozważania różańcowe. Miejsce Piastowe 1929. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 236.

125. Rec.: S. KOLIPIŃSKI: Krótkie rozmyślania różańcowe. Lw. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 236-237.

126. Rec.: P. KIRSTEIN: Argue, obsecra, increpa — czyli Słowo Boże na ambonie. T. 2. Kazania świąteczne z dodatkiem kazań pasyjnych i eucharystycznych. Pelplin 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 311-312.

127. Rec.: KOWALSKI: Dwa kazania eucharystyczne na tle hymnów św. Tomasza z Akwinu. Lw. 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 153.

128. Rec.: FR. ŚWIĄTEK: Życiorysy świątobliwych Polaków i Polek ostatnich wieków. T. 2. Miejsce Piastowe 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 156.

129. Rec.: K. ŻUKIEWICZ: Salve Regina. Rozważania majowe. Lw. 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 233-234.

130. Rec.: J. L. MONSABRÉ: Rozważania różańcowe. Lw. 1930. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 308-309.

131. Rec.: CZ. MAŁYSIAK: Trzy dni kursu nistrukcyjnego dla rekolekcjonistów. Trzebinia 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 311-312.

132. Rec.: C. MARKIEWICZ: Zalety dobrego rekolekcjonisty. P. 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 312.

133. Cała Ewangelia w perykopach niedzielnych i świątecznych w ciągu trzechlecia. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 161-194.

134. Z Komisji Akcji Katolickiej. [Program Uroczystości Chrystusa Króla. Kurs instrukcyjny dla księży misjonarzy parafialnych. Powstanie domu rekolekcyjnego w Kielcach]. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 231-237.

135. Sprawozdanie z III-go Dorocznego Posiedzenia Rady Diecezjalnej Akcji Katolickiej w Kielcach dn. 29 listopada 1933 r. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 297-315; R. 21: 1934 s. 8-31.

136. Rekolekcje półzamknięte w warunkach niekorzystnych. *Ruch. Katol.* R. 3: 1933 s. 222-224.

137. Zarządzenie o misjach parafialnych. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 165-170.

138. Rocznica 300-lecia zwycięstwa pod Wiedniem. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 170-172.

139. Rec.: A. MAĆKO: Młodzieńcze wstań! Konferencje wielkopostne. Tarnów 1932. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 150.

140. Rec.: MGR CHAPON: La femme chrétienne et française, Conferences. Paris 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 235.

141. Rec.: Kazania i szkice Księży Towarzystwa Jezusowego. T. 1. z. 4: 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 332-333.

142. Rec.: CZ. MAŁYSIAK: Trzy dni kursu dla rekolekcjonistów. Trzebinia 1932. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 154-155.

143. Rec.: *Kłosy z Bożej Roli* — wyd. miesięczne księży Salezjanów. W. 1933. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 157.

144. Rec.: Pamiętnik kursu Społeczno-Duszpasterskiego, urządzonego przez Związek Kapłanów „Unitas" w Katowicach, 20 i 21 kwietnia 1932 r. Katowice 1932. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 157.

145. Rec.: C. MARKIEWICZ: Zalety dobrego rekolekcjonisty. Biblioteka Rekolekcyjna nr 1. P. 1932. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 158.

146. Rec.: Przeciw bezwstydowi w druku i obrazku. P. 1932. *Prz. Diec. Kiel.* R. 20: 1933 s. 158.

147. Z Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 21: 1934 s. 82-87.

148. Rekolekcje zamknięte matek. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 222-225.

149. Rec.: LUSSEAU et COLLOMB: Manuel d'etudes bibliques. Paris 1934. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 92.

150. Rec.: L. SOUBIGOU: L'enseignement de saint Paul dans les épîtres de l'année liturgique. Paris 1933. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 179-180.

151. Rec.: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Seria 2. Kr. 1934 *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 180.

152. Rec.: A. WAROL: Osnowy kaznodziejskie na niedziele i święta. Kr. 1934 *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 180.

153. Wykład kaznodziejski Psalmu 94 „Venite Exultemus". *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 289-299.

154. Sprawozdanie z IV-ego dorocznego posiedzenia Rady Diecezjalnej Akcji Katolickiej w Kielcach dn. 10 XII 1934 r. *Prz. Diec. Kiel.* R. 22: 1935 s. 9-23; 43-50.

155. Hasło „Chrystus uświęca rodzinę" w tegorocznych rekolekcjach parafialnych. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 57-59.

156. Stary i Nowy Testament w perykopach niedzielnych i świątecznych w ciągu trzechlecia. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 204-226.

157. Uzasadnienie nowego systemu perykop biblijnych na niedziele i święta w ciągu trzechlecia. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 289-326.

158. Księża w działalności nad Akcją Katolicką. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 18-24.

159. Niezbędne wydawnictwa Akcji Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 24-27.

160. Formalności pisemne w Akcji Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 129-133.

161. Organizacje Akcji Katolickiej do zwalczania wolnomyślicielstwa, bezbożnictwa i komunizmu. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 257-258.

162. Duszpasterstwo integralne ogarnia także Akcję Katolicką. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 291-296.

163. Rekolekcje dla organistów. Przyjmowanie organistów na posady. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 142-145.

164. Catholica non leguntur. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 147-150.

165. Dom rekolekcyjny na Karczówce. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 356-358.

166. Rec.: L. ŚWIDERSKI: Rekolekcje i misje. Kielce 1935. *Prz. Diec. Kiel.* R. 23: 1936 s. 60.

167. Rec.: Der grosse Herder: Nachschlagewerk für Wissen und Leben. Vierte völlig neubearbeitete Auflange von Herders Konverstionslexikon. 12 Bände und 1 Welt-und Wirtschaftsatlas. Freiburg im Breisgau 1931-1935. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 95-96.

168. Rec.: J. ŁAPOT: Przyjdźcie do mnie wszyscy! Czytania o Sercu Jezusowym. Kielce 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 180.

169. Rec.: M. KLEPACZ: Wartości życiowe religii, konferencje radjowe. Kielce, Karczówka b. r. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 183-184.

170. Rec.: A. REJOWSKI: Homilie na wszystkie niedziele i święta. Tarnów 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 366-367.

171. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Król Boleści. Nauki o Męce Pańskiej. Wil. 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 368-369.

172. Rec.: ŚW. AUGUSTYN: Wybór kazań. Przetłumaczył, wstępem i komentarzem zaopatrzył Wacław EBOROWICZ. P. 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 369-370.

73. Wykład kaznodziejski perykop na niedzielę Trójcy świętej. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 232-238.

174. Wykład kaznodziejski perykop na niedzielę XIV po Świętach o grzechach przeciw przykazaniom. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 301-311.

175. Wykład kaznodziejski perykop na niedzielę XV po Świętach o pokusach do grzechów. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 312-327.

176. Wykład kaznodziejski perykop na Uroczystość Nowego Roku o cierpieniu. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 407-425.

177. Myśli wychowawcze w rekolekcjach parafialnych. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 43-45.

178. Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej. Właściwości parafialnego Zarządu Akcji Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 2-5.

179. Sprawozdanie ze Zjazdu Rady Diecezjalnej Akcji Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 19-22.

180. Zagadnienie ożywienia bractw religijnych. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 45-50.

181. Odległość parafian od kościoła parafialnego w duszpasterstwie. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 113-120.

182. Diecezjalny I. A. Kat. Zjazdu Parafialnych Zarządców Akcji Katolickiej. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 137-141.

183. Diec. Inst. Akcji Katolickiej. Błogosławieństwo Nuncjusza Apostolskiego. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 164-167.

184. Diec. Inst. Akcji Katolickiej. Komitet Uczczenia Pamięci Ks. Biskupa A. Łosińskiego. Pielgrzymka mężów na Jasną Górę. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 205-209.

185. Bractwo Najświętszego Sakramentu po parafiach. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 219-222.

186. Rec.: J. TEODOROWICZ: Od Jahwy do Mesjasza. P. 1936. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 109-110.

187. Rec.: M. RĘKAS: Rekolekcje chorych. Apostolstwo chorych. Lw. 1936. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 115.

188. Rec.: S. MARCHEWKA: Konferencje i kazania misyjne i rekolekcyjne. Kielce 1937. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 115-117.

189. Rec.: Abbé LUSSEAU et Abbé COLLOMB: Manuel d'Etudes Bibliques. T. 3. Paris 1936. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 121.

190. Rec.: M. RORE: Kazania społeczne. P. 1937 s. 243.

191. Rec.: S. HELSZTYŃSKI: Proroctwo Amosa. P. 1936. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 251.

192. Rec.: J. PRADO: Praelectiones Biblicae — Vetus Testamentum. De Veteris Testamenti Doctrina. Torino 1937. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 439.

193. Rec.: M. PASZKIEWICZ: Skarbiec Pielgrzymów. Częstochowa 1937. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 443.

194. Rec.: J. GRABOWSKI: Chrystus w duszy dziecka. Nauki rekolekcyjne dla młodzieży szkolnej. Kielce 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 63.

195. Rec.: Ambona polska wobec rocznicy Skargi (1536-1936). Pamiętnik kursu homiletycznego odbytego w Krakowie dnia 9-11 września 1936 r. Kielce 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 125-126.

196. Rec.: WŁ. SZCZEPAŃSKI: Bóg — Człowiek w opisie Ewangelistów. Kr. 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 158-159.

197. Rec.: S. ADAMSKI: Podstawy pracy Akcji Katolickiej. P. 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 158-159.

198. Rec.: J. RATYŃSKI: O wychowanie nowego człowieka. Płock 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 159.

199. Rec.: M. LIGOWSKI: Walka o duszę dziecka polskiego. Płock 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 159.

200. Rec.: B. MUSSOLINI: Wartości ducha. Myśli wyjęte z pism i przemówień. Katowice 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 239.

201. Rec.: F. MILIK: Obrzydło nam życie w Rosji. Zwierzenia austriackich robotników, zbiegów z Rosji. Kr. 1937. *Prz. Diec. Kiel.* R. 24: 1937 s. 239.

202. Poglądy antysemitów na Stary Testament. *Prz. Diec. Kiel.* R. 25: 1938 s. 220-227.

203. Walka z alkoholizmem [referat]. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 22: 1948 s. 213.

204. Stanowisko duszpasterstwa w zwalczaniu alkoholizmu [referat z duszpasterskiego zjazdu diecezjalnego]. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 23: 1949 s. 217-221.

205. Rec.: J. KORNOBIS: Święte owoce krzyża. Kazania pasyjne dla ludu. Kielce 1938. *Prz. Diec. Kiel.* R. 25: 1938 s. 114-115.

206. Rec.: J. KORNOBIS: Pokutę czyńcie. Rekolekcje wielkopostne dla ludu. Kielce 1938. *Prz. Diec. Kiel.* R. 25: 1938 s. 115-116.

207. Rec.: E. KRÓL: Ofiara krzyżowa według Apostoła narodów. Kr. 1937. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 86.

208. Rec.: I. BOBICZ: Jezus Chrystus Syn Boży [wykład Ew. św. Marka w 65 homiliach]. Lw. 1938. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 175-177.

209. Rec.: JANSSENS-MORANDI: Introductio Biblica seu Hermeneutica Sacra in omnes libros Veteris ac Novi Foederis. Taurini Marietti 1937. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 377.

II.

Ks. Dr Antoni Sobczyński. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 33: 1958 s. 288.

Ks. Franciszek Semik

Sobczyński Jan Nepomucen, (1861-1942) autor rozpraw historycznych. Urodził się w Jelitowie koło Ostrowa Wielkopolskiego dnia 13 V 1861 r. Szkołę średnią ukończył w Ostrowie Wielkopolskim. Czując powołanie do kapłaństwa, a nie mogąc wstąpić do seminarium w Poznaniu z powodu szalejącego wówczas w zaborze pruskim kulturkampfu, przybył na teren diecezji kujawsko-kaliskiej. Wstąpił w 1881 r. do Seminarium Duchownego we Włocławku. Dnia 14 XII 1884 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa Bereśniewicza. Pierwszą placówką duszpasterską młodego kapłana była Zduńska Wola, gdzie był wikariuszem. Jako znający świetnie język niemiecki, sprawował opiekę duszpasterską nad katolikami niemieckiego pochodzenia zamieszkałymi na terenie tej parafii. Od 15 III 1886 r. do 10 IX 1887 r., był wikariuszem w Piotrkowie Trybunalskim.

Z Piotrkowa powołany został na profesora we Włocławskim Seminarium Duchownym. Wykładał filozofię chrześcijańską, historię powszechną oraz język łaciński. Obok pracy profesorskiej interesował się duszpa-

sterstwem oraz pracami w archiwum przy boku księdza Stanisława Chodyńskiego. Ponadto w latach 1894-1901 był notariuszem Sądu Biskupiego. W 1898 r. wyróżniono go godnością kanonika honorowego kapituły kaliskiej.

W 1901 r. powierzono mu probostwo parafii św. Mikołaja w Kaliszu. Odtąd z Kaliszem związał się na stałe. Był zresztą nie tylko proboszczem, ale sprawował liczne funkcje kościelno-administracyjne, jak sędziego surogata Konsystorza Foralnego Kaliskiego od 1901 r., następnie od 1905 jego przewodniczącego. Po wprowadzeniu zaś w życie nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego został wikariuszem generalnym na były Oficjalat Kaliski i wiceoficjałem Sądu Pomocniczego Kaliskiego. Pełnił te urzędy do ich zniesienia w 1929 r. Jednocześnie od 1908 r. był dziekanem kaliskim. W 1910 zaś roku wszedł do kapituły kaliskiej jako kanonik rzeczywisty, piastując w niej urzędy, aż do prałata prepozyta. Chociaż był proboszczem i urzędnikiem diecezjalnym, pasją jego życia była historia i kolekcjonowanie książek. Zgromadził pokaźny zbiór liczący od 10 do 15 tysięcy druków i rękopisów, także archiwalnych. Interesowała go szczególnie historia Kalisza, którą znał doskonale i chętnie się nią dzielił. Chociaż nie pozostawił po sobie szerszej spuścizny pisarskiej, poza nielicznymi drobnymi pracami, ważnym jego dziełem jest pisana na bieżąco kronika parafii św. Mikołaja i miasta Kalisza. Szkoda tylko, iż z siedmiu jej tomów, zawieruchę wojenną przetrwały cztery tomy.

Zmarł w Kaliszu 30 III 1942 r.

I.

1. Cmentarz przy kościele i groby w kościele św. Mikołaja w Kaliszu. W: *Kalendarz Kaliski*. Kalisz 1909 s. 18-20.

2. Wiadomość historyczna o cechu rzeźnickim w Kaliszu. W: *Kalendarz Kaliski*. Kalisz 1911 s. 15.

3. Z akt dawnych parafii Chlewo. *Goniec Kaliski*. R. 2: 1923 i odb. Kalisz 1923.

4. Historia kaplicy Matki Bożej Pocieszenia w kościele św. Mikołaja w Kaliszu. *Kaliskie Wiadomości Parafialne*. T. 2: 1928.

5. Proces rodziny Lipskich przeciw fiskusowi pruskiemu o zwrot skonfiskowanych dóbr chockich w r. 1797. *Ziemia Kaliska*. R. 1: 1930 s. 177-186, 253-261.

6. Kronika Kościelna Kalisza [rkps w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku].

II.

DOŁEGA-KOWALEWSKI J.: Ks. Jan Sobczyński (w dniu pięćdziesięciolecia Jego kapłaństwa). *Echo Kaliskie Ilustrowane*. R. 2: 1934 nr 342; LIBROWSKI ST. KS.: Kronika Kościelna Kalisza 1901-1938 i jej autor. *Kron. Diec. Włocł.* T. 42 s. 88-96; — TENŻE: Ksiądz Jan Nepomucen Sobczyński (1861-1942). *Arch. Bibl. Muz.* T. 2: 1961 s. 323-330; — TENŻE: Kronika Kościelna Kalisza z lat 1901-1938. *Arch. Bibl. Muz.* T. 18: 1969 s. 17-28; SZCZEPANIAK T. KS.: Ksiądz Jan Sobczyński jako duszpasterz, społecznik i historyk Kalisza w latach 1901-1942. Włocławek 1980 [maszynopis w Bibliotece im. XX. Chodyńskich we Włocławku]; Schematyzmy Diecezji Włocławskiej 1881-1949. — Arch. Diec. Włocł.: pers. 310 — Akta ks. Sobczyńskiego J. (1861-1942).

Ks. Witold Kujawski

Sobkowski Ludwik Kajetan (1862-1940), historyk.

Urodził się 7 VIII 1862 w Krotoszynie, był synem kuśnierza Jana i Tekli z Nowaczkiewiczów. Uczęszczał do Gimnazjum w rodzinnym mieście i złożył maturę 20 III 1884 r. Ze względu na zamknięte Seminarium Duchowne w Poznaniu podczas Kulturkampfu udał się na studia teologiczne do Würzburga. Przez jeden semestr słuchał także wykładów na Wydziale Teologicznym w Innsbrucku, po czym odbył w Gnieźnie tzw. kurs praktyczny teologii i przyjął święcenia kapłańskie 25 VII 1888 r. Skierowany na wikariat do Wilkowa Polskiego, uzyskał pozwolenie na ukończenie

w Würzburgu pracy konkursowej n.t. „Episkopat a Presbyterat w pierwszych trzech wiekach chrześcijaństwa", za którą otrzymał także stopień doktora teologii 25 VII 1889 r. Powołany 3 VIII 1889 r. na wikariat w Grodzisku Wlkp., oddawał się wyłącznie pracy duszpasterskiej. Kiedy jednak objął 19 VII 1894 r. beneficjum parafialne w Starym Gostyniu, będącym ongiś własnością benedyktynów z pobliskiego Lubinia, zajął się badaniem jego przeszłości. W 1920 r. został prodziekanem, wkrótce zaś dziekanem gostyńskim, otrzymał też w 1931 r. godność honorowego radcy duchownego. Ze względu na posunięty wiek złożył 11 IV 1936 r. rezygnację z beneficjum parafialnego i jako emeryt zamieszkał w Poznaniu. Zmarł tam 12 V 1940 r.

Wspólnie z Ludwikiem Krotoskim, swoim szwagrem, opracował monografię Starego Gostynia, która została wyróżniona przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu na konkursie na najlepszą monografię wsi wielkopolskiej. Pisał także o benedyktynach w Starym Gostyniu i o szpitalu św. Ducha w mieście Gostyniu.

I.

1. Episkopat und Presbyteriat in den ersten christlichen Jahrhunderten. Würzburg 1893 Beckers Univ. — Buchdruckerei 8° s. XI, nlb. 1, 98.

2. Rec.: K. KROTOSKI: Historia powszechna na klasy niższe szkół średnich. T. 1. Historia starożytna. Kr. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 2: 1909 s. 301.

3. O benedyktynach lubińskich w Starym Gostyniu. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 7: 1912 s. 401-418; T. 8: 1912 s. 11-27. — Toż. P. 1913 Nakł. autora 8° s. 37, ilustr. [Na okładce rok wydania: 1912].

4. Szpitala Ducha Świętego w Gostyniu. *Kronika Gostyńska*. T. 2: 1930 z. 1 s. 1-16.

5. Kościół parafialny i obraz cudowny Matki Boskiej w Starym Gostyniu. *Kronika Gostyńska*. T. 3: 1931/32 z. 3 s. 53-62.

6. Współautor: [L. KROTOSKI] Stary Gostyń. Monografia wsi wielkopolskiej, uwieńczona pierwszą nagrodą na konkursie im. Andrzeja Żółtowskiego z Popówka z okazji 70-letniego jubileuszu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu dn. 20 czerwca 1928 roku. P. 1938 Tow. Miłośników Historii 8° s. nlb. 8, 160, nlb. 1. [Prace Towarzystwa Miłośników Historii w Poznaniu. Nr 2].

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 3: 1888 s. 11; R. 4: 1889 s. 11; R. 9: 1894 s. 9; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 35: 1920 s. 50; R. 46: 1931 s. 105; R. 51: 1936 s. 161; *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 35 s. 553; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 9350.

Ks. Marian Banaszak

Sokołowski Czesław (1877-1951), biskup siedlecki, profesor Uniw. Warszawskiego i rektor Katol. Uniw. Lubelskiego, dogmatyk.

Urodził się 9 VII 1877 r. w Warszawie, był synem Mansweta i Józefy z Rekwartów. Po ukończeniu Gimnazjum realnego w Warszawie studiował w Seminarium Duchownym w Warszawie i w Akademii Duchownej w Petersburgu. Święcenia kapłańskie przyjął w 1901 r. Spełniał obowiązki wikariusza w Raszynie i Żbikowie oraz kapelana więziennego w Warszawie. Od 1904 r. był profesorem Seminarium Duchownego w Warszawie, od 1913 r. kanclerzem kurii arcybiskupiej. Należał do organizatorów i pierwszych profesorów Wydziału Teologicznego Uniw. Warszawskiego. W 1919 r. został biskupem sufraganem podlaskim. W l. 1919-1922 był rektorem i profesorem Seminarium Duchownego w Siedlcach, a w l. 1924-1925 rektorem Katolickiego Uniw. Lubelskiego. Od 1929 r. wikariusz generalny diecezji podlaskiej. Zmarł 11 XI 1951 r. w Michalinie pod Warszawą.

I.

1. Capelli Alojzy. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 295.

2. Cenzura duchowna książek. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 366-368.

3. Red. z innymi: *Podręczna encyklope-*

dia kościelna. T. 9/10: 1906 — T. 33/34: 1914.

4. Kamieniec Podolski, bpstwo. W *Podr. enc. kośc.* T. 19/20 s. 213-216.

5. Kijowskie biskupstwo grecko-unickie. W: *Podr. enc. kośc.* T. 21/22 s. 97-100.

6. Konstancjeński sobór. W: *Podr. enc. kośc.* T. 21/22 s. 257-260.

7. Kujawskie biskupstwo w Polsce. W *Podr. enc. kośc.* T. 23/24 s. 111-113.

8. Czy Antoni Szech jest heretykiem? O pismach Antoniego Szecha ze stanowiska dogmatycznego. W. 1906 Druk. P. Laskauera 8° s. 16. Odb. z *Notatek Bibliogr.*

9. Chrystus na tle dokonanych uzdrowień. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 189-206, 237-247, 326-338.

10. Nasza najnowsza literatura homiletyczna w oświetleniu krytycznym. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 155-168, 206-217.

11. Kronika kościelna. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 64-69, 107-114, 168-175, 224-231, 266-268.

12. Kronika miejscowa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 69-74, 175-184.

13. Rec.: I. RADZISZEWSKI: Geneza religii w świetle nauki i filozofii. Włocławek 1911. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 78-79.

14. Rec.: J. KACZMARCZYK: Bóstwo Chrystusowe istotą Ewangelii. Kr. 1910. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 184-186.

15. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Wierzę. W. 1910; Tenże: Jesteś o Boże. W. 1911. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 186-187.

16. Rec.: Błogosławiona Magdalena Zofia Barat. Lw. 1908. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 311-312.

17. Rec.: Religia nowoczesna. Stanisławów 1911. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 312-314.

18. Rec.: Akademia. Obchód... na cześć Piusa X. Tarnów 1911. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 352-354.

19. Trzechsetlecie Skargi. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 5-6.

20. Jubileusz Skargi. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 154-159, 199-204, 227-231, 249, 290-292, 316-324.

21. Mocarz słowa — mocarz czynu. [Ks. Piotr Skarga]. *Wiad. Archdiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 250-255.

22. Mocarz słowa, mocarz czynu. Mowa wygłoszona w katedrze metropolitalnej w Warszawie d. 27 IX 1912 na nabożeństwie żał. za duszę ks. Piotra Skargi. W. 1912 Nakł. Kron. Rodz. 8° s. 20.

23. Przedmowa. W: WILANOWSKI B.: Proroctwa Starego Testamentu a chrystianizm. W. 1912.

24. Życie dogmatu. (Odczyt publiczny). W. 1913 Kron. Rodz. 8° s. 48.

25. Wstęp. W: RIVIÈRE: Rozkrzewienie chrystianizmu w pierwszych trzech wiekach po Chrystusie. Tłum. J. PIOTROWSKI. W. 1913.

26. Teologiczno-prawne wyjaśnienia i instrukcje dotyczące binacji. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 439-442.

27. Red.: *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie*. R. 2: 1912 — R. 3: 1913.

28. Poznanie prawdy. W. 1914.

29. Tłum.: Dekret „Quam singulari". *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 61-67.

30. Wyjaśnienie prawne o ławce kolatorskiej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 102-105.

31. Czy Wigilia przed świętem Zwiastowania NMP obowiązuje nas do postu. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 132-133.

32. Prawo o cmentarzach. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 289-291.

33. W sprawie aktów stanu cywilnego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 291-292.

34. Dwuznacznik w aktach stanu cywilnego. *Wiad. Archidiec. Warsz* R. 4: 1914 s. 292.

35. Rec.: E. KOMAR: Kardynał Puzyna. Kr. 1912. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 89-90.

36. Z naszej literatury nawróceń. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 165-170.

37. O psychologii nawrócenia. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 230-233.

38. W sprawie Wydziału Teologicznego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 302-306.

39. Binacja. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 12-15.

40. O dyspenzie od postu w dni świąteczne uroczyście obchodzone. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 40-45.

41. Rec.: E. SZCZODROWSKI: Testament Chrystusowy na krzyżu. W. 1915. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 401-402.

42. Przedmowa. W: RETTE A.: Kilka uwag nad psychologią nawrócenia. W. 1915.

43. Przysięga antymodernistyczna. Studium krytyczne. W. 1916 Kron. Rodz. 8° s. 210, XXX.

44. Uświadomienie religijne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 36-40.

45. Nieco wyjaśnień prawnych w sprawie pracy społecznej duchowieństwa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 243-247.

46. Problemat nawrócenia w najnowszej powieści Żeromskiego. Szkic krytyczny. W. 1917 Kron. Rodz. 8° s. 30.

47. Alfred Loisy. Analiza psychologiczna. W. 1918 Kron. Rodz. 8° s. XII, 602.

48. Częsta Komunia święta na Wschodzie akatolickim. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 329-337.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 682; Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Lubl. 1969 s. 60, 64, 105; PRZYBYLSKI B.: Teologia dogmatyczna. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. T. 3 cz. 1. Lubl. 1976 s. 167-168.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Sokołowski Edward Piotr (1912-1972), bernardyn, historyk Kościoła i kanonista.

Urodził się 2 XII 1912 r. w Kozłowie w woj. tarnopolskim jako syn Jana i Marceli Tarniowy. Osierocony w dzieciństwie znalazł opiekę w swym stryju, bernardynie br. Janie Sokołowskim, który w 1925 r. skierował go po ukończeniu Szkoły Powszechnej w Kozłowie do Pryw. Gimnazjum Bernardynów w Radecznicy. Uczył się tam do 1930 r., gdyż 28 VIII tegoż roku wstąpił do zakonu bernardynów. Po ukończeniu nowicjatu w Leżajsku kontynuował naukę gimnazjalną w Pryw. Gimnazjum zakonu w Sokalu w latach 1931/32—1933/34; świadectwo dojrzałości uzyskał w 1934 r. w neoklasycznym Państw. Gimnazjum w Sokalu. Teologię studiował w Seminarium Duchownym swego zakonu we Lwowie w latach 1934/35—1937/38 oraz na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego w r. szk. 1938/39, gdzie też otrzymał stopień magistra teologii. Profesję solemną złożył 14 III 1935 r., święcenia kapłańskie przyjął 25 VI 1939 r.

Podczas okupacji pracował w duszpasterstwie przyklasztornym w Krakowie, Kalwarii Zebrzydowskiej i znowu w Krakowie, przygotowując się równocześnie do doktoratu pod konspiracyjnym kierunkiem ks. T. Glemmy, profesora U. J. Doktorat teologii w zakresie historii Kościoła uzyskał 16 V 1946 r. na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell. Od 1945/46 do 1946/47 studiował historię na Wydziale Humanistycznym tegoż Uniwersytetu oraz w r. szk. 1947/48 na takimże Wydziale KUL, gdzie też otrzymał stopień magistra filozofii. Studiował także dorywczo prawo kanoniczne i w 1953 r. uzyskał stopień licencjata z tego zakresu na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL.

Od 1948 do 1950 r. uczył historii w Pryw. Gimnazjum bernardynów w Radecznicy. W 1950 r. przeszedł do Seminarium Duchownego zakonu w Kalwarii Zebrzydowskiej i do 1953 r. wykładał historię Kościoła i patrologię, a potem do 1960 r. prawo kanoniczne. W latach 1953-1960 był rektorem Seminarium. Od 1954-1960 r. należał do zarządu zakonnej prowincji. W tym okresie układał dla antonianek i bernardynek statuty. W 1952 r. wizytował w charakterze wizytatora apost. klasztor bernardynek w Krakowie. W czerwcu 1960 r. ciężko zachorował i już nie wrócił do pracy. Ostatnie lata życia (od 1966) spędził w klasztorze w Łodzi, gdzie też zmarł 18 V 1972 r., pochowany w grobowcu zakonnym na cmentarzu na Dołach.

I.

1. Dzieje klasztoru OO. Bernardynów pod nazwą „łóbek" w Krakowie. Kr. 1949 wyd. OO. Bernardynów 8° s. XV, nlb. 1, 128. Dysertacja doktorska.

2. Gabriel z Czerniejewa. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 191.

3. Gabriel z Gródka. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 191-192.

4. Gamalski Serafian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 260-261.

5. Godziszewski Jerzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 194-195.

6. Gozdecki Cyprian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 391.

7. Grodecki Florian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 607.

8. Artykuły w: *Enc. katol.*: Agata św. (t. 1 kol. 169 razem z H. Frosem); Agnieszka św. (t. 1 kol. 179-180 razem z H. Frosem); Agnieszka z Pragi (t. 1 kol. 180-181); Aleksy bernardyn (t. 1 kol. 153); Alfons de Castro (t. 1 kol. 358); Alvarez Pelavo (t. 1 kol. 398); Alwernia (t. 1 kol. 397); Antoni z Padwy św. (t. 1 kol. 660-663 razem z K. Kuźmak); Antonianum (t. 1 kol. 668-669); Augustianie Eremici (t. 1 kol. 1073-1975); Augustianie Rekolekci (t. 1 kol. 1079). [H. Fros i K. Kuźmak uzupełnili 3 artykuły po śmierci Sokołowskiego].

9. Klasztor OO. Bernardynów we Lwowie do końca XVI wieku. Maszynopis w Arch. Uniw. Lwowskiego. Dysertacja do uzyskania magisterium teologii.

10. Gabriel z Gródka założyciel reformatów w Polsce. Maszynopis w Arch. KUL. Dysertacja do uzyskania magisterium filozofii.

11. Definitorium kapituły prowincjonalnej w zakonie bernardynów, s. 68. Maszynopis w Arch. KUL. Dysertacja do uzyskania licencjatu prawa kanon.

12. Statuty zjednoczenia klasztorów PP. Bernardynek III Zakonu Regularnego św. Ojca Franciszka Seraficlkiego w Polsce pod wezwaniem Niepok. Poczęcia NMP., s. 12. Maszynopis w Arch. Prow. Bern. Kr., b. sygn.

13. Ustawy III Zakonu św. O. Franciszka z Asyżu dla Zgromadzenia Sióstr Antonianek od Chrystusa Króla, s. 43. Maszynopis w posiadaniu SS. Antonianek w Łodzi.

14. Uwagi o Ustawach III Zakonu św. O Franciszka z Asyżu dla Zgromadzenia Sióstr Antonianek od Chrystusa Króla, s. 14. Maszynopis w posiadaniu SS. Antonianek w Łodzi.

15. Konstytucje dla zakonnic Trzeciego Zakonu Regularnego św. Franciszka zwanych Bernardynkami ułożył..., s. 149. Maszynopis w Arch. Prow. Bern. Kr., b. sygn.

II.

Schemat. Prow. Bernardynów na lata 1931-1939, 1958, 1965. — Arch. Prow. Bern. Kr.: Teczka akt personalnych.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Sopoćko Michał (1888-1975), docent Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, autor prac teologicznych i pedagogicznych.

Urodził się 1 XI 1888 r. w Juszewszczyźnie (Nowosadach) w powiecie oszmiańskim. Uczył się w Wołożynie, Zabrzeziu i Oszmianie. W l. 1908-1910 pracował jako nauczyciel w szkole parafialnej w Zabrzeziu i w internacie Jadwigi Waltz w Wilnie. W 1910 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie, które ukończył w 1914 r. Po święceniach pracował jako wikariusz w Taboryszkach, a w 1918 r. wyjechał do Warszawy, gdzie studiował na Uniwersytecie teologię moralną pełniąc jednocześnie obowiązki kapelana wojskowego. Ukończył również ze stopniem magistra Wyższy Instytut Pedagogiczny. W 1924 r. został proboszczem garnizonu wojskowego w Wilnie. Jednocześnie był prefektem Gimnazjum i wykładowcą na Wyższym Kursie Nauczycielskim. W 1926 r. doktoryzował się na Uniw. Warszawskim z teologii moralnej. W 1927 r. arcybp R. Jałbrzykowski zamianował ks. Sopoćkę ojcem duchownym Seminarium Duchownego w Wilnie, a w następnym roku powierzono mu wykłady z teologii pastoralnej na USB w charakterze zastępcy profesora. W 1929 r. zwolnił się z pracy w wojsku. W 1934 r. habilitował się w Warszawie i odtąd prowadził wykłady jako docent. W Wilnie był też spowiednikiem sióstr zakonnych z różnych zgromadzeń, m. in. sióstr ze Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia, a wśród nich w l. 1933-1936 s. Faustyny Kowalskiej. Od tego czasu datuje się jego zainteresowanie kultem Miłosierdzia Bożego i gorliwe szerzenie go. W czasie wojny i okupacji uniknął aresztowania i ukrywał się przed Niemcami. W 1944 r. znowu rozpoczął pracę w Seminarium Duchownym i w jego ramach działającym Wydziale Teologicznym. W końcu 1944 r. założył w Wilnie Zgromadzenie Sióstr Miłosiernego Zbawiciela. W 1947 r. przybył do Białego-

stoku i tu pracował w Seminarium Duchownym jako profesor teologii pastoralnej, pedagogiki, katechetyki i homiletyki oraz pracował duszpastersko w kaplicy przy ul. Poleskiej. W 1962 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 15 II 1975 r.

I.

1. Obowiązki względem Ojczyzny. W. 1922 Kuria Biskupia W. P. 8° s. 115, nlb. 1.

2. Alkoholizm a młodzież szkolna. Praca seminaryjna w Państwowym Instytucie Pedagogicznym (semestr letni 1924) przyjęta za pracę dyplomową. *Prz. Pedag.* r. 1924 z. 4 s. 244-289. — Toż w osob. odb. W. 1925 8° s. 48.

3. Rodzina w prawodawstwie na ziemiach polskich. (Studium etyczno-prawne). Wil. 1926 8° s. 159, nlb. 1.

4. Do wszystkich, komu przyszłość kraju jest drogą. Wil. 1927.

5. Z akcji katolickiej na Uniwersytecie Stefana Batorego. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 301.

6. Alkoholizm a młodzież szkolna. W: *Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie* (od 9 do 12 kwietnia włącznie 1929 r.). Kr. 1929 s. 206-219.

7. Abstynencja i trzeźwość. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 191-194.

8. O obowiązkach społecznych. Wil. 1931 8° s. VI, 138.

9. [Konferencja o jedności]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 27-28.

10. W jedności siła. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 44-45.

11. W jedności zbawienie. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 58-59.

12. Sacerdos alter Christus. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 75-76.

13. W jedności pomyślność. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 90-92.

14. [Konferencja o posłuszeństwie]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 105-107.

15. [Konferencja o modlitwie brewiarzowej]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 123-124.

16. [Konferencja o Najświętszym Sakramencie]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 140-142.

17. Veni Creator Spiritus. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 156-157.

18. [Konferencja o Najświętszym Sercu Jezusa]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 171-172.

19. [Konferencja o soborach i synodach]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 185-186.

20. Salve Sancta parens, enixa puerpera regem. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 204-205.

21. [Konferencja o Matce Boskiej]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 251-252.

22. [Konferencja o św. Janie od Krzyża i mistyce]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 267-268.

23. Na pasterkę. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 292-294.

24. [Konferencja o radości]. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 297-299.

25. Za wzorem Mędrców ze Wschodu. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 22-24.

26. Et principem fecit illum... *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 149-152.

27. O czynną i ofiarną miłość kapłańską. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 166-168.

28. Pośrednictwo N. P. Maryi. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 198-201.

29. Chrystus-Król we Mszy św. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 262-264.

30. Wspólnota Chrystusowa. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 292-295.

31. W X rocznicę Piusa XI, „nieustraszonego w wierze" Sternika Łodzi Piotrowej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 37-44. — Toż w osob. odb. Wil. 1932 8° s. 8.

32. Cel, podmiot i przedmiot wychowania duchowego według Mikołaja Łęczyckiego. Wil. 1933 Wyd. Studiów Teologicznych 8° s. VII, nlb. 1, 140, nlb. 3.

33. Zwierowicz Stefan, bp wileński i sandomierski. W: *Enc. kośc.* T. 33, s. 344-348.

34. Rec.: Encyklopedia kościelna. T. 33. Włocławek 1933. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 209.

35. Biskup Stefan Zwierowicz. Wil. 1933 16° s. 30.

36. Centrum i peryferia. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 181-184.

37. Pedagogika. Wykłady w r. akad. 1932/33. Wil. 1933. Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów U. S. B. 8° s. 192. Powiel.

38. Rec.: Encyklopedia kościelna. T. 33. Włocławek 1933. *Słowo.* R. 1934 nr z 12 X.

39. Szkic kazania o pijaństwie. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 3-11.

40. Podróż do Ziemi Świętej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 280-283, 299-302, 327-331; R. 9: 1935 s. 28-30, 126-128, 143-145, 159-162, 289-291.

41. Obraz N. M. P. Świętomichalskiej. *Słowo.* R. 1935 [13 VII].

42. Mikołaj Łęczycki o wychowaniu duchowym. Studium teologiczno-pedagogiczne. Wil. 1935 8° s. VIII, 304.

43. Organizacja kursów religijnych, dni

i zjazdów katechetycznych. (Referat wygłoszony na IV kursie duszpasterskim archidiecezji wileńskiej 21 XI 1935 r.). *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 336-342, 354-358; R. 10: 1936 s. 7-13. — Toż w osob. odb. Wil. 1936 8° s. 16.

44. Program katechetyki w seminariach duchownych. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu w Wilnie 19 IV — 21 IV 1933.* Wil. 1934 s. 309-319. — Toż w osob. odb. Wil. 1936 8° s. 13.

45. Rec.: Homiletyka duszpasterska. (Zbiorowy podręcznik nauki kaznodziejskiej dla polskiego kleru). Kielce 1935. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 17.

46. Szkice kazania o abstynencji. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 25-29.

47. Szkice kazań o abstynencji i pijaństwie. Wil. 1936 16° s. 32.

48. W 14 rocznicę koronacji Piusa XI. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 44-46.

49. Kult męki Chrystusa Pana. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 54-57.

50. Miłosierdzie Boże. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 104-106, 118-121, 134-137, 152-155, 167-170, 181-185. — Toż nieco zmienione: Miłosierdzie Boże. (Studium teologiczno-praktyczne). Wil. 1936 8° s. 20.

51. Słuchanie Mszy św. przez radio. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 63-65.

52. Dyspensa od ślubów i ich zamiana. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 387-390.

53. Obowiązki rodziców chrzestnych. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 183-185.

54. Polskie i katolickie ideały i systemy wychowawcze. Referat wygłoszony w czasie II Katolickiego Studium w Wilnie. W: *Pamiętnik II Katolickiego Studium o wychowaniu.* P. 1936 s. 169-198. — Odb. P. 1936 8° s. 32. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr 35.

55. Na tydzień wstrzemięźliwości. Szkic kazania o abstynencji. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 50: 1936 s. 40-47.

56. Myśli do kazań o Miłosierdziu Bożym. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 243-249.

57. Główny czynnik owocności nauczania religii. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 302-304.

58. Rec.: A. BOROWSKI: Warunkowe szafarstwo sakramentalne. Włocławek 1936. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 358-359.

59. Duszpasterz jako katecheta młodzieży wiejskiej. Referat wygłoszony na V Kursie Duszpasterskim w Wilnie dnia 10 listopada 1936 roku. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 316-319, 331-334, 351-352; R. 11: 1937 s. 7-9, 25-26, 35-37, 57-58, 75-77, 93-94, 109-111. — Odb. Wil. 1937 8° s. 19, nlb. 1.

60. Z zagadnień etycznych. Wil. 1937 16° s. 66.

61. Przyrodzone i nadprzyrodzone czynniki wychowania. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu w Częstochowie 15-17 IV 1936.* Kr. 1937 s. 274-288. — Toż w osob. odb. Kr. 1937 8° s. 24.

62. Korelacja w nauczaniu religii z innymi przedmiotami. W. 1937 8° s. 20.

63. Idea Miłosierdzia Bożego w liturgii. *Myst. Christi.* R. 8: 1937 s. 102-116. — Toż. P. 1937 8° s. 16. Biblioteka Mist. Christi nr 3.

64. Alkoholizm a moralność. (Referat wygłoszony na Kursie Alkohologii w Wilnie 11 marca 1937 roku). *Trzeźwość.* R. 12: 1937 s. 132-138. — Toż poszerzone: W. 1937 8° s. 16.

65. Łączność i jednolitość nauczania religii z innymi przedmiotami. *Mies. Katech.* R. 26: 1937 s. 369-386. — Toż w osob. odb. W. 1937 8° s. 20.

66. Fides intrepida. Piętnaście lat rządów Piusa XI. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 105-121. — Toż w osob. odb. Włocławek 1937 8° s. 20.

67. Głos 80-letniego Jubilata. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 176-178.

68. Miłosierdzie Boże. *Słowo.* R. 1937 nr z 4 IV.

69. Ku odrodzeniu. *Słowo.* R. 1937 nr z 16 VII.

70. Jezu ufam Tobie. Kr. 1937 s. 16. — Toż. Wil. 1939 16° s. 16. — Toż. Kr. 1942 16° s. 16.

71. Rec.: M. KLEPACZ: Kierunki organizacyjne oraz ideały wychowawcze we współczesnym szkolnictwie polskim. Katowice 1937. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 369.

72. Rec.: P. GANTKOWSKI: Technika żywej mowy. Kielce 1937. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 117. — *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 531-532 i *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 241-242.

73. Rec.: W. KOCHAŃSKI: Przewodnik Drogi Krzyżowej w Kalwarii pod Wilnem. Wil. 1937. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 201.

74. Nemo dat, qui non habet. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 342, 344, 364-365; R. 12: 1938 s. 10-12.

75. Data śmierci Mikołaja Łęczyckiego. *Aten. Wil.* T. 13: 1938 z. 1 s. 230-232.

76. Wygłoszenie kazania. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 16-29, 97-110. — Toż w osob. odb. Kielce 1938 8° s. 29, nlb. 3.

77. Program homiletyki w seminariach duchownych. (Referat wygłoszony na Zjeździe Teologicznym w Krakowie w r. 1938). *Kazalnica Popularna.* T. 2: 1938 s. 153-163.

78. Rekolekcje i misje ludowe. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 40-42, 58-60, 72-75, 89-93. — Toż w osob. odb. Wil. 1938 8° s. 16.

79. [List do redakcji Tygodnika Katolickiego — Nasz Przyjaciel]. *Tyg. Kat. Nasz Przyj.* R. 1938 nr 17 s. 4.

80. Rec.: K. MAZURKIEWICZ: Wychowanie w świetle chrześcijańskiej prawdy. Potulice 1938. *Aten. Kapł.* T. 42: 1938 s. 199-201. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1938 s. 45-46. — Toż. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 280-281. — Toż. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 18.

81. Rec.: F. DE HOVRE, P. TOCHOWICZ: Podstawy współczesnej pedagogiki. Włocławek 1938. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 355-356.

82. Rec.: P. BOROWSKI: Warunkowe szafarstwo sakramentalne. Włocławek 1936. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 94-95.

83. Rec.: W. F. POTEMPA: Więcej psychologii w duszpasterstwie czyli teologia pasterska w świetle psychologii. Włocławek 1938. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 129.

84. Największa idea chrześcijańska. *Słowo.* R. 1938 nr z 24 IV.

85. Homiletyka. Wil. [przed 1939] Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów U. S. B. 8° s. 160. Powiel.

86. Autorytet w rodzinie a wolność dziecka. *Ku Szczytom.* R. 3: 1939 s. 255-261.

87. Przygotowanie do małżeństwa. Nauka przedślubna. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 13: 1939 s. 180-183, 196-200, 209-215, 226-231. — Odb. pt.: Nauka przedślubna. Wil. 1939 8° s. 16.

88. Ufność w życiu kapłana. W. 1939 8° s. 32.

89. Nauka i wychowanie religijne w szkole. Wil. 1939 8° s. 20.

90. Rec.: H. WERYŃSKI: Niedzielna siejba. Wyd. 2. Kielce 1938. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 177-178. — Toż. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 13: 1939 s. 125.

91. Rec.: F. DE HOVRE, P. TOCHOWICZ: Podstawy współczesnej pedagogiki. Włocławek 1938. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 84-85.

92. Poglądowe nauczanie katechizmu. *Tyg. Kat. Nasz Przyj.* R. 1939 nr 18.

93. Trzydziestolecie Ateneum Kapłańskiego. *Słowo.* R. 1939 5 II.

94. Miłosierdzie Boże a ufność. *Słowo.* R. 1939 18 IX.

95. Ufność kapłana a miłosierdzie Boże. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 298-304.

96. Kapłan jako szafarz Miłosierdzia Bożego. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 356-358.

97. De misericordia Dei deque eiusdem festo instituendo. Tractatus dogmaticus ac liturgicus. Vilnae [1941] 4° s. 46. Masz. powiel.

98. De Misericordia Dei deque eiusdem festo instituendo. Tractatus dogmaticus ac liturgicus. Varsaviae 1947 8° s. 57, nlb. 1.

99. De Misericordia Dei deque eiusdem festo instituendo. Tractatus dogmaticus ac liturgicus. Detroit 1943 s. 30.

100. Duszpasterstwo w rodzinie. W: *Nauka pasterzowania.* Pod red. Z. PILCHA. T. 2. Kielce 1947 s. 5-31.

101. O święto Najmiłosierniejszego Zbawiciela. P. 1947 Księgarnia św. Wojciecha 8° s. 59.

102. Nauka przedślubna. Wr. 1948 16° s. 46, nlb. 2.

103. Spowiedź młodzieży szkolnej. *Prz. Katech.* R. 1948 s. 22-28, 51-59.

104. Alkoholizm a moralność. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 300-301.

105. Alkoholizm a młodzież i jej wychowanie. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 314-322.

106. Miłosierdzie Boże nadzieją ludzkości. Wr. 1948 16° s. 61, nlb. 3.

107. Kult Serca Jezusowego a kult Miłosierdzia Bożego. *Aten. Kapł.* T. 48: 1948 s. 33-40.

108. Ostatnia posługa grzesznikom. *Aten. Kapł.* T. 48: 1948 s. 269-272.

109. Kult Serca Jezusowego a kult Miłosierdzia Bożego. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 354-358.

110. Serce Jezusa a Miłosierdzie Boże. *Prz. Katech.* R. 31: 1948 s. 161-166.

111. O nabożeństwie do Miłosierdzia Bożego. *Straż Honorowa* R. 1948.

112. Serce Jezusa a Miłosierdzie Boże. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 223-228.

113. Chrzest jako wyraz Miłosierdzia Bożego. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 350-352.

114. Katechetyka. Wykłady. Białystok 1948 4° s. 61, VII. Powiel.

115. Pedagogika. Wykłady. Białystok 1948 4° s. 42. Powiel.

116. Miłosierdzie Boże — jedyna nadzieja ludzkości. Wyd. 1. Londyn 1949 s. 64. — Wyd. 2 uzup. Londyn 1949 16° s. 52.

117. Nałogowcy i recydywiści. *Aten. Kapł.* T. 51: 1949 s. 61-67.

118. Miłosierdzie Boże względem grzeszników. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 s. 477-483.

119. Alkoholizm a młodzież i jej wychowanie. Kr. 1949 8° s. 35, nlb. 1. Trzeźwość nr 1.

120. Król Miłosierdzia. P. 1949 4° s. 4.

121. Poznajmy Boga w Jego miłosierdziu. Rozważania o miłosierdziu Bożym na tle litanii. P. 1949 Pallotinum 16° s. 220.

122. Bractwo trzeźwości. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 420-430.

123. Dyskusja liturgiczna. (Obszerny głos w dyskusji w związku z felietonem dyskusyjnym ks. Alfonsa Wolnego pt. „O czystość ducha liturgicznego". *Homo Dei.*

R. 18: 1949 s. 220-227). *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 723-731.

124. Godzina święta i nowenna do Miłosierdzia Bożego nad światem. P. 1949 Albertinum 16° s. 128.

125. Jezus Król Miłosierdzia. *Wiad. Duszp.* R. 5: 1949 s. 86-88.

126. Ciemności świata a światło Chrystusowe. *Wiad. Duszp.* R. 5: 1949 s. 115-117.

127. Szlaki Zmartwychwstania. *Wiad. Duszp.* R. 5: 1949 s. 118-120.

128. Miłosierdzie Boże. *Wiad. Duszp.* R. 5: 1949 s. 143-145.

129. Dzieła Miłosierdzia Wniebowstępującego Chrystusa. *Wiad. Duszp.* R. 5: 1949 s. 173-176.

130. Uroczystość Trzech Króli. *Wiad. Duszp.* R. 5: 1949 s. 396-398.

131. Miłosierdzie Zbawiciela w ukazaniu się Magdalenie. *Wiad. Duszp.* R. 6: 1950 s. 78-80.

132. Duch liturgii niedzieli przewodniej. *Wiad. Duszp.* R. 6: 1950 s. 83-85.

133. Rozmyślanie o Męce Pańskiej. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 29-35.

134. Miłosierdzie Boże a sprawiedliwość Boża. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 619-622.

135. O trzeźwości (szkic). *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 268-272.

136. Serce Jezusa a Miłosierdzie Boże. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 45-48.

137. Miłosierdzie Boże i ludzkie. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 375-383.

138. Miłosierdzie Boże źródłem prawdziwej radości. *Królowa Apostołów.* R. 1951 nr 3 s. 29-31.

139. Serce Jezusa wzorem skupienia. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 185-189.

140. Serce Jezusa wzorem ofiarności i poświęcenia. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 189-192.

141. Serce Jezusa wzorem cierpienia. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 192-193.

142. Serce Jezusa ujawnieniem Miłosierdzia Bożego. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 335-338.

143. Serce Jezusa wzorem miłości ku Matce Najświętszej. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 339-341.

144. Serce Jezusa wzorem roztropności i prostoty. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 484-487.

145. Serce Jezusa wzorem zgadzania się z wolą Bożą. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 488-490.

146. Serce Jezusa wzorem cichości. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 491-493.

147. Serce Jezusa wzorem miłości Boga. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 656-659.

148. Serce Jezusa wzorem miłości Ojczyzny. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 659-661.

149. Serce Jezusa wzorem miłości bliźniego. *Współcz. Ambona.* R. 6: 1951 s. 661-664.

150. Božije Słowo na woskresienija i prazdniki wo Wsielenskoj Cerkwi. Białystok 1951 4° cz. 1 s. 62; cz. 2 s. 63. Powiel.

151. Spowiedź jako czynnik postępu w doskonałości. *Głos Karmelu.* R. 21: 1952 s. 104-113.

152. Jezu, ufam Tobie. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 130-132.

153. Skutki ufności. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 132-135.

154. Potrzeba ufności. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 135-138.

155. Liturgia Miłosierdzia Bożego. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 270-277.

156. Ufność a Miłosierdzie Boże. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 315-317.

157. Matka Miłosierdzia pobudką ufności. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 318-320.

158. Ufność a bojaźń Pańska. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 320-323.

159. Ufność a pokuta. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 323-325.

160. Najskuteczniejszy motyw ufności. *Współcz. Ambona.* R. 7: 1952 s. 326-328.

161. Misericordia Divina unica speranza dell' umanita. Udine 1954 Segretariato Italiano Divina Misericordia 16° s. 80.

162. God is Mercy. St. Meinrad, Indiana 1955 8° s. XV, 173.

163. Matka Miłosierdzia. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 900-903.

164. Kult Serca Jezusowego a kult Miłosierdzia Bożego. *Aten. Kapł.* T. 54: 1957 s. 452-456.

165. W sprawie wstrzemięźliwości. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 s. 65-66.

166. La Misericorde de Dieu nous donne Marie comme Mére de Misericorde. *Messager de la Misericorde Divine.* R. 1957 nr 8 s. 14-15.

167. Miłosierdzie Boże w dziełach Jego. T. 1. Londyn 1959 Katolicki Ośrodek Wydawniczy „Veritas" 8° s. 223, nlb. 1.

168. Wielbijmy Boga w Jego Miłosierdziu. Modlitewnik. Stockbridge Mass. 1961 Apostolat Maryjny, Wyd. Zgromadzenia OO. Marianów 16° s. 251.

169. Nowenna i inne modlitwy do Miłosierdzia Bożego. Stockbridge Mass. 1961 s. 251.

170. [Wspólnie z J. CHRÓŚCIECHOWSKIM]: Divine Mercy Devotions and Prayers. Wyd. 1. Stockbridge Mass. 1961 s. 32. — Toż. Wyd. 2. Stockbridge Mass. 1962 s. 38.

171. Miłosierdzie Boże w dziełach Jego. T. 2: Męka, śmierć, zmartwychwstanie i wniebowstąpienie. Rzym-Paryż-Londyn 1962 Wyd. Pallotti 8° s. 295, nlb. 1.

172. Miłosierdzie Boga w dziełach Jego. T. 3: Duch Święty, Kościół, łaska, cnota, dary Ducha Świętego, modlitwa, ufność, sakramenty święte. Rzym-Paryż-Londyn 1962 Wyd. Pallotti 8° s. 232.

173. The Mercy of God in his Works. Vol. 1. Stockbridge, Mass. 1962 8° s. 232.

174. God is Mercy. Meditations on God's Most Consoling. Stockbridge Mass. 1965 Marian Apostolate 8° s. 104.

175. Umiłowany przez Boga i ludzi. Ks. prałat Karol Lubianiec (1866-1942). *Homo Dei.* R. 36: 1967 s. 207-210.

176. Miłosierdzie Boga w dziełach Jego. T. 4: O uroczystość Najmiłosierniejszego Zbawiciela. Paryż 1967 Wyd. „Naszej Rodziny" 8° s. 247, nlb. 1.

177. [Wspólnie z J. CHRÓŚCIECHOWSKIM]: Domine, miserere nobis! De Christo Salvatore miserentissimo adorando et de sua misericordia generi humano imploranda. Oxon 1968 8° s. 85, nlb. 1.

178. The Mercy of God in his Works. Vol. 2. Stockbridge Mass. 1968 8° s. VIII, 277.

179. The Mercy of God in his Works. Vol. 3. Stockbridge Mass. 1968 8° s. XI, nlb. 1, 236.

180. [Wspólnie z J. CHRÓŚCIECHOWSKIM]: Lord, have mercy on us. Hereford 1969 8° s. 77, nlb. 2.

181. Duch liturgii niedzieli II Wielkanocy. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 22: 1971 s. 37-52.

182. The Mercy of God in his Works. Vol. 4. Hereford 1972 Marian Apostolate 8° s. XIX, nlb. 1, 236.

183. Duch liturgii II niedzieli Wielkanocy. W: *Powołanie człowieka.* T. 2: „...Bo Jego miłosierdzie na wieki". P.-W. 1972 Pallotinum. Praca zb. pod red. T. BIELSKIEGO, s. 377-392.

184. Treść pojęcia: Miłosierdzie Boże, Miłosierdzie Boże w Piśmie św. [Dyskusja po referacie ks. J. Krasińskiego: Miłosierdzie Boże w nauce magisterium Kościoła]. W: *Powołanie człowieka.* P.-W. 1972 s. 80.

185. Kult Serca Jezusowego a kult Miłosierdzia Bożego. [Głos w dyskusji po referacie ks. R. Foryckiego: Kult Miłosierdzia Bożego w świetle encykliki „Haurietis aquas"]. W: *Powołanie człowieka.* P.-W. 1972 s. 109-111.

186. [Głos w dyskusji po referacie ks. S. Burzawy: Miłosierdzie Boże w roku liturgicznym]. W: *Powołanie człowieka.* P.-W. 1972 s. 201-204.

187. Uwagi do referatu ks. prof. Stanisława Burzawy: Miłosierdzie Boże w roku liturgicznym. W: *Powołanie człowieka.* P.-W. 1972 s. 204-205.

188. Duch liturgii niedzieli II Wielkanocy. *Msza Św.* R. 29: 1973 s. 88-89.

189. The Benefits from the Virtue of Mercy. *The Messenger of Divine Mercy.* R. 2: 1973 nr 1 s. 7-8.

190. Maryja — Matką Miłosierdzia. *Zwiastun Miłosierdzia.* R. 1975 nr 5-6 s 4-5.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej z lat 1911-1925; Schemat Archidiec. Wileńskiej z lat 1926-1939; *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1910-1915; *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1927-1939; ŻONGOŁŁOWICZ B.: Wydział Teologiczny U. S. B. w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego.* T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251; Skład Uniwersytetu [Stefana Batorego] z lat 1933/34 — 1937/38; Spis wykładów [USB] z lat 1929/30 — 1937/38; Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939, Wil. 1938; KISIEL E.: Śp. ksiądz kanonik dr Michał Sopoćko, apostoł Miłosierdzia Bożego. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku.* R. 1: 1975 nr 1 s. 118-120; Śmierć ks. Michała Sopoćko, apostoła Miłosierdzia Bożego. *Zwiastun Miłosierdzia.* R. 1975 nr 5-6 s. 6; STRZELECKI S.: Idea Miłosierdzia Bożego w życiu i działalności ks. Michała Sopoćki. *Homo Dei.* R. 48: 1979 s. 59-65; BUJONEK J.: Kronika archidiecezji w Białymstoku. W: *Spis kościołów i duchowieństwa archidiecezji w Białymstoku.* Rok 1979. Białystok 1979 s. 57-58.

Ks. Tadeusz Krahel

Sossalla Jan (1908-1979), historyk Kościoła.

Urodził się 26 VI 1908 r. w Chorzowie, gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej. Nauki gimnazjalne pobierał w Bytomiu, zdobywając w 1927 r. świadectwo dojrzałości. W l. 1927-1931 odbył studia filozoficzno-teologiczne na Uniw. Wrocławskim, otrzymując 21 I 1932 r. święcenia kapłańskie. Pełniąc obowiązki wikariusza katedralnego we Wrocławiu, równocześnie zajmował się duszpasterstwem Polaków przy kościele św. Marcina. Na Wydziale Teologicznym Uniw. Wrocławskiego zdobył doktorat z teologii, przedstawiając pracę pt.: „Die Säkularisation der Matthias-Stiftskommende Neuhorf bei Kreuzburg OS". W 1938 r. objął administra-

cję parafii Kluczbork, a w 1942 r. został proboszczem parafii Bożego Ciała w Bytomiu-Miechowicach, w której owocnie pracował 36 lat. W 1956 r. został radcą duchownym, a w 1973 r. otrzymał godność prałata. Przez wiele lat był dziekanem dekanatu Bytom-Zachód. Ponadto pełnił obowiązki cenzora ksiąg religijnych i sędziego prosynodalnego. W związku z utworzeniem diecezji opolskiej, przygotowywał materiały, zestawienia i mapy, potrzebne do przedstawienia Stolicy Apostolskiej. Swoją działalność pisarską związał z historią Opolszczyzny. W 1978 r. przeszedł w stan spoczynku. Zmarł 18 II 1979 r. w Bytomiu i został pochowany na miejscowym cmentarzu przy kościele św. Krzyża.

I.

1. Die Säkularisation der Matthias-Stiftskommende Neuhof bei Kreuzburg OS. Cz. 1-2. Ohlau 1937-1939 Spezialdruckerei für Dissertationen Dr. Hermann Eschenhagen 8° s. 51, 90.

2. Kult Serca Jezusowego na Śląsku. *Katolik*. R. 1: 1955 nr 24 s. 5.

3. Rec.: URBAN W.: Leopold hr. Sedlnicki — Książe Biskup Wrocławski. W. 1955. *Katolik*. R. 2: 1956 nr 43 s. 8.

5. Sanctus Hyacinthus, sanctus totius urbis et orbis. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 14: 1959 nr 12 s. 560-572.

6. Przyczynek do dziejów kultu św. Jacka, zwłaszcza na Śląsku. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 15: 1960 nr 9 s. 388-409.

7. Święty Jacek w Sanktuarium Ziemi Opolskiej. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 16: 1961 nr 8 s. 250-260.

8. Ocalenie kodeksu ostowskiego. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 10 s. 7.

9. Studia nad ikonografią św. Jacka. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 17: 1962 nr 7 s. 200-221; R. 19: 1964 nr 8 s. 253-259.

10. Milczenie Ewangelii św. Jana o słowach ustanowienia eucharystii św. *Ruch Biblij.* R. 6: 1963 nr 5-6 s. 251-261.

11. Pamięci śp. ks. radcy duchowego Roberta Płonki. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 18: 1963 nr 4 s. 119-120.

12. Parafia polska we Wrocławiu w latach 1919-1934 i jej kościół. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 18: 1963 nr 9 s. 236-239.

13. Śp. Ksiądz dziekan Jan Szymała. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 18: 1963 nr 8 s. 213-216.

14. Ks. kanonik dr teologii i filozofii Paweł Lukaszczyk. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 19: 1964 nr 10 s. 238-239.

15. Wschodnia obserwacja Wielkiego Postu na Śląsku. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 19: 1964 nr 7 s. 164-167.

16. Z historii ksiąg metrykalnych na Śląsku. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 19: 1964 nr 1 s. 14-17.

17. 20 lat terytorium kościelnego Śląska Opolskiego 1945-1965. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 20: 1965 nr 8 s. 175-184.

18. 900 lat polskiej przeszłości Śląska Opolskiego. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 20: 1965 nr 8 s. 185-192.

19. Przemówienie w czasie nocnej adoracji św. na Jasnej Górze w dniu 28 września 1964 r. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 29: 1965 nr 1 s. 22-24.

20. Ksiądz Norbert Bończyk. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 21: 1966 nr 8 s. 196-198.

21. Przyczynki do historii krzyżowców z czerwoną gwiazdą. *Nasza Przeszł.* T. 23: 1966 s. 199-237.

22. Udział Śląska w Anno Santo 1400. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 21: 1966 nr 8 s. 186-191.

23. Początki kultu Serca Jezusa na Śląsku. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 23: 1968 nr 7 s. 180-182.

24. Patronaty fiskalne na Śląsku Opolskim na przełomie wieków XVIII i XIX. *Rocz. Teol. Śl. Opol.* T. 2: 1970 s. 209-239.

25. Błogosławiona Bronisława współpatronka diecezji opolskiej. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 26: 1971 nr 5 s. 146-152.

26. Św. Anna, patronka główna terytorium kościelnego Śląska Opolskiego. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 27: 1972 nr 1 s. 27-30.

27. Św. Jacek, główny patron diecezji opolskiej. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 27: 1972 nr 2 s. 50-57.

28. Sylwetka świątobliwej Ofki. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 27: 1972 nr 2 s. 57-60.

29. Historyczne przesłanki dla zrozumienia religijnej i prawnej sytuacji Kościoła Katolickiego na Śląsku Opolskim. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 28: 1973 nr 3-4 s. 123-128.

30. Zobrazowanie św. Jacka w Austrii. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 29: 1974 nr 8 s. 252-254.

31. Najstarszy żywot św. Jadwigi Śląskiej. *Gość Niedz.* R. 52: 1975 nr 42 s. 346.

32. Pamiątki kultu św. Jacka w niektórych krajach Europy Wschodniej. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 30: 1975 nr 1-2 s. 62-64.

33. Św. Jadwiga Śląska i jej ród. Sto-

sunki między Wschodem a Zachodem. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 30: 1975 nr 4 s. 121-124.

34. Zobrazowanie św. Jacka we Włoszech. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 30: 1975 nr 9 s. 284-287.

35. Pamiątki kultu św. Jacka w Europie Zachodniej. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 31: 1976 nr 2 s. 48-51.

36. Śp. ks. proboszcz Joachim Szymon. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 31: 1976 nr 11-12 s. 378-380.

37. Franciszek Jop. Pierwszy biskup ordynariusz diecezji opolskiej. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 32: 1977 nr 11 s. 325-337.

38. Madonna Bytomska w Szombierkach. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 33: 1978 nr 8 s. 224-247.

39. Kościółek św. Marcina we Wrocławiu i jego przedwojenna wspólnota polonijna. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 33: 1978 nr 4-5 s. 148-150.

40. Pasterz ludu śląskiego. *Przew. Katol.* R. 68: 1978 nr 1 s. 2, 6.

41. Historia parafii Bożego Ciała w Miechowicach. Maszynopis. Archiwum Parafialne w Bytomiu-Miechowicach.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1932-1942; Rocznik Diecezji Opolskiej. Opole 1953-1954; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Sl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 227, 244; SCHENK W.: Z dziejów liturgiki. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 70; KRAWCZYK P.: Śp. Ks. Prałat Dr Jan Sossalla. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 35: 1980 nr 3 s. 70-72.

Ks. Józef Mandziuk

Spachacz Zbigniew (1909-1981), pastoralista.

Urodził się 18 III 1909 w Wielkich Strzelcach na Górnym Śląsku, był synem mistrza krawieckiego Tomasza i Katarzyny z Wesołowskich. Uczęszczał do Gimnazjum najpierw w Opolu, a od 1921 r. w Poznaniu (Gimnazjum im. św. Jana Kantego), gdzie złożył maturę 13 V 1927 r. Studia seminaryjne odbywał w Gnieźnie i Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął 12 VI 1932 r. Na pierwszy wikariat został powołany do Rawicza od 1 VII 1932 r., skąd dokładnie po roku przeniesiono go do Poznania na wikariat w parafii św. Wojciecha, gdzie dodatkowo pełnił obowiązki kapelana więzienia przy ul. Młyńskiej. Podczas okupacji aresztowany 20 IV 1940 r., więziony w Forcie VII, został wywieziony 25 IV do obozu koncentracyjnego w Dachau. Od 6 VI do 8 XII 1940 r. przebywał w obozie koncentracyjnym w Gusen, po czym znalazł się powtórnie w Dachau, poddany doświadczeniom z wirusami malarii. Wyzwolony 29 IV 1945 r., po okresie rekonwalescencji powrócił do kraju i 1 VI 1946 r. objął parafię w Kicinie. Od 26 VII 1956 r. pełnił nadto obowiązki dziekana goślińskiego, a 10 I 1966 r. został mianowany kanonikiem honorowym kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny w Poznaniu. W parafii kicińskiej pobudował kościół w Czerwonaku i zorganizował przy nim nową parafię. Otrzymał ją 24 XII 1978 r. w tymczasowy zarząd, a 15 X 1979 r. został jej administratorem po rezygnacji z parafii w Kicinie. Zmarł 9 III 1981 r. w Czerwonaku.

Napisał tylko trzy artykuły, które jednak dotyczą rzadko poruszanych w podręcznikach pastoralnych zagadnień duszpasterstwa więźniów.

I.

1. O książki dla więźniów. *Tygodnik Parafialny Parafii Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 32.

2. Miłosierdzie chrześcijańskie a opieka nad więźniami i ich rodzinami. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 s. 336-338.

3. Duszpasterz a zwolniony więzień. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 253-257.

II.

Arch. Archid. w Poznaniu, Akta personalne ks. Zbigniewa Spachacza, bez sygn., i kartoteka księży.

Ks. Marian Banaszak

Sprusiński Stanisław (1904-1965), popularyzator teologii.

Urodził się 21 XII 1904 r. w Łodzi, w rodzinie mieszczańskiej. Seminarium Duchowne ukończył w Warszawie i w 1928 r. przyjął święcenia kapłańskie. W ostatnim roku Seminarium Duchownego uczęszczał na Uniw. Warszawski, który ukończył ze stopniem magistra prawa kanonicznego. Pracował jako prefekt szkół, od 1938 r. jako proboszcz w Kamieńczyku nad Bugiem, a od 1946 r. proboszcz parafii Narodzenia Najśw. Maryi Panny na Lesznie. Przystąpił wówczas do odbudowy kościoła parafialnego zburzonego podczas wojny i redagował miesięcznik „Kółko Różańcowe". W latach pięćdziesiątych pełnił obowiązki kapelana w Zalesiu Górnym, gdzie odnowił niewielki kościółek i zorganizował życie parafialne. Po pięcioletnim pobycie w Zalesiu osiadł jako rezydent przy parafii Chrystusa Króla w Warszawie i pełnił obowiązki sędziego Sądu Arcybiskupiego. W r. 1961 został proboszczem parafii św. Jadwigi w Milanówku. Zmarł 21 XII 1965 r.

I.

1. Rec.: F. HORTYŃSKI: Filozofia przyrody. Kr. 1929. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 779.
2. Rec.: *Ogniwa.* R. 8: 1929. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 763.
3. Apostolstwo chorych. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 71-73.
4. Duszpasterz — wobec zagadnienia alkoholizmu. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 101-105.
5. Ksiądz Karol Sonnenschein, Apostoł Wielkomiejski. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 212-215.
6. Parafialny Dom Katolicki. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 346-352.
7. Katolicka Biblioteka Parafialna. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 387-394.
8. Asystent kościelny parafialnych organizacji Akcji Katolickiej. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 521-531.
9. Na marginesie programu pracy parafialnego oddziału K. S. M. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 75-79.
10. Ksiądz asystent Akcji Katolickiej w roli prefekta. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 110-115.
11. Centrala niemieckiego związku „Caritas". *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 296-303.
12. O maksymalny program organizacyjny Akcji Katolickiej na parafii. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 347-354.
13. Societas Christi Regis. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 318-321.
14. Podręcznik organizacyjny oddziału K. S. M. W. 1937 Wyd. Zw. Katol. Mężów 16° s. 262. Współpraca z W. DEPTUŁĄ.
15. Red.: *Kółko Różańcowe.* R. 37: 1946 — R. 43: 1952. Tamże wiele drobnych artykułów.
16. Kto napisał Ewangelię *Gość Niedz.* R. 23: 1950 s. 221.
17. Co to jest Pismo święte? *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 143-144.
18. Stary Testament. *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 172-174.
19. Nowy Testament. *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 202-203.
20. Na co Pan Bóg dał Pismo św.? *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 225-226.
21. Jak czytali i rozumieli Pismo św. Izraelici przed Chrystusem. *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 251-252.
22. Czego Pan Jezus uczy o Piśmie św. *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 280-281.
23. Św. Piotr poucza jak należy rozumieć Pismo św. *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 312-313.
24. Pismo św. a Kościół Chrystusowy. *Kółko Różańc.* R. 43: 1952 s. 335-336.

II.

TWORKOWSKI S.: Ksiądz Stanisław Sprusiński. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 56: 1966 s. 159-162.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Stach Piotr (1886-1961), profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i Uniw. Jagiellońskiego, egzegeta.

Urodził się w Ujanowicach (pow. Limanowa) 14 VIII 1886 r. Studia gimnazjalne odbył w Nowym Sączu (1899-1903) i Tarnowie (1903-1907). Dnia 1 X 1907 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie i po jego ukończeniu przyjął 29 VI 1911 święcenia kapłańskie. Studia biblijne od-

był w Rzymie (1911-1914) i w tym też czasie odbył podróż naukową do Palestyny. Po powrocie do kraju został w 1914 wikariuszem w Trzcianie k. Bochni, a w 1915 w Tarnowie przy kościele katedralnym. W listopadzie 1917 r. uzyskał w Uniw. Jagiellońskim stopień doktora teologii. W 1919 r. objął wykłady z Pisma św. Nowego Testamentu na Wydziale Teologicznym we Lwowie w charakterze zastępcy profesora.

W lutym 1920 r. habilitował się z egzegezy Nowego Testamentu. W czasie wojny 1920 r. był kapelanem przy szpitalach wojskowych w Tarnowie. Dnia 10 VI 1921 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego, a 11 IX 1925 na profesora zwyczajnego na katedrze Pisma św. Nowego Testamentu Uniw. Jana Kazimierza. W latach 1919/20 — 1921/22 wykładał egzegezę z tekstu greckiego, a w l. 1920/21 — 1921/22 również archeologię biblijną, egzegezę z tekstu hebrajskiego i język hebrajski. W r. 1922/23 wykładał zastępczo egzegezę Starego Testamentu i prowadził ćwiczenia seminaryjne. W l. 1925/26 — 1926/27, 1928/29 — 1930/31 wykładł język hebrajski. Od r. 1927/28 do 1932/33 wykładał archeologię i geografię Palestyny, od 1926/27 do 1932/33 język grecki biblijny, a od 1926/27 do 1932/33 patrologię. W l. 1930/31 — 1932/33 wykładał też w zastępstwie ks. Szydelskiego apologetykę. Kilkakrotnie pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Teologicznego, a w r. akad. 1938/39 był prorektorem uniwersytetu.

Kilkakrotnie wyjeżdżał w celach naukowych do Ziemi św. oraz na kongresy biblijne, misyjne i eucharystyczne. Okres drugiej wojny światowej spędził we Lwowie. Zaraz po wojnie przeniósł się do Kalwarii Zebrzydowskiej, gdzie wykładał w seminarium archidiecezji lwowskiej, a następnie w Seminarium Duchownym w Tarnowie. W l. 1950-1953 był profesorem egzegezy Nowego Testamentu na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Ostatnie lata (1953-1961) spędził w rodzinnej miejscowości w Ujanowicach. Zmarł 19 VI 1961 r. w Nowym Sączu.

I.

1. Komisja Biblijna i wstęp szczegółowy do ksiąg świętych N. T. X. J. Kruszyńskiego. *Gaz. Kośc.* R. 26: 1919 s. 211-212.

2. Wstęp szczegółowy do ksiąg świętych N. T. X. Kruszyńskiego w świetle dekretów Komisji Biblijnej. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 54-57.

3. Nieomylność Chrystusa w kwestii eschatologicznej. Studium egzegetyczno-apologetyczne. Lw. 1920 Nakł. Autora 8° s. XI, 72.

4. Autentyczność czwartej Ewangelii w świetle krytyki racjonalistycznej. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 296-298, 307-308.

5. Rec.: J. SICKENBERGER: Kurzgefasste Einlaitung in das Neue Testament. Freiburg i. Br. 1920. *Mies. Katech. Wychow.* R. 9: 1920 s. 294-296.

6. Biblica. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 6-7.

7. Rec.: W. WILBRAND: Kritische Erörterungen über den katolischen Religionsunterricht an höheren Schulen. Tübingen 1919. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 130-131, 142-143.

8. Rec.: A. KLAWEK: Noc betlejemska — historia czy legenda. P. 1921. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 257-258.

9. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Co to jest Pismo święte. P. 1922. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 345-347.

10. Wypędzenie przekupniów ze świątyni. P. 1923 Księg. Św. Wojciecha 8° s. 96. Sprawy biblijne nr 5-6.

11. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Palestyna po wojnie światowej. Kr. 1923. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 144-145.

12. Rec.: F. KORTLEITNER: Hermeneutica biblica. Innsbruck 1923. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 145.

13. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Babilon, Egea i Hatti. W. 1923. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 190.

14. Wizje Anny Katarzyny Emmerich w świetle najnowszych badań. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 69-70.

15. Palestyna po wojnie światowej. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 120-121, 141-142, 153-154, 163-165, 187-188, 202-203.

16. Poselstwo św. Jana Chrzciciela do

Chrystusa w świetle historii egzegezy i krytyki biblijnej. W. 1924 s. 112.

17. Pismo święte Starego Testamentu w świetle wykopalisk. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 222-223, 247-248; R. 32: 1925 s. 4-5, 17-18, 29-30, 40-42.

18. Rec.: M. J. LAGRANGE: Évangile selon S. Matthieu. Paris 1923. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 71.

19. Rec.: L. Cl. FILION: Vie de N. S. Jésus-Christ. Paris 1922. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 71-72.

20. Rec.: F. PRAT: Saint Paul. Paris 1922. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 72.

21. Rec.: A. REATZ: Jesus Christus. Freiburg 1924. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 170.

22. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Tak zwany sobór Jerozolimski. Lw. 1924. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 217-218.

23. Syjonizm a odbudowa Palestyny w ostatniej dobie. Kr. 1925 Druk. Głosu Narodu 8° s. 78.

24. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Jezus Chrystus w świetle krytyki. P. 1925. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 95.

25. Rec.: Dr J. SICKENBERGER: Kurzgefasste Einleitung in das Neue Testament. Freiburg 1925. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 502.

26. Komunizm w pierwotnym chrześcijaństwie a czasy obecne. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 185-188. — Toż w osob. odb. Lw. 1926 16° s. 40.

27. Rec.: F. ROSŁANIEC: Św. Tomasz z Akwinu jako egzegeta na tle swej epoki. W. 1925. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 165.

28. Rec.: Biblia i teologia. P. 1925. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 177-178.

29. Rec.: A. BLUDAU: Die ersten Gänger der Johannesschriften. Freiburg 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 226-227.

30. Rec.: K. SMOROŃSKI: Et Spiritus Dei forebatur super aquas. Romae 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 274-275.

31. Rec.: E. RUFFINI: Chronologia Veteris et Novi Testamenti. Romae 1924. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 322-327.

32. Księgi Przysłów, Eklezjastesa Pieśni nad Pieśniami, Mądrości, Eklezjastyka. W: Pismo Święte w tłumaczeniu X. Jakuba WUJKA. T. 3. 1927 s. 359-690. Zawiera wstępy do wymienionych ksiąg, poprawiony tekst Wujka i krótki komentarz.

33. Ks. Wł. Szczepański. Wspomnienie pośmiertne. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 439-444.

34. Wierzenia chrześcian o końcu świata. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 172-176, 184-188, 196-200. — Toż w osob. odb. Lw. 1927 8° s. 23.

35. Apokalipsa i jej znaczenie dla chrześcijaństwa. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 100-104, 112-116, 123-128.

36. Wykopaliska w Palestynie. Referat. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 346-350, 358-361, 370-373, 382-385, 394-398, 406-411.

37. Wrażenia z podróży do Ziemi świętej. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 442-446, 454-457, 466-469, 478-480, 490-493, 502-505, 514-519, 550-552, 562-565, 574-577, 586-589, 598-601; R. 35: 1928 s. 2-5, 14-17, 26-30, 74-77, 86-89, 122-125, 134-137, 146-149, 158-161, 170-173, 182-185, 194-197, 206-209, 218-222, 230-233, 242-245, 254-257, 266-269, 278-282, 290-294, 302-305, 314-317, 334-337, 342-345, 350-353, 358-360. — Toż w osob. odb. Lw. 1928 8° s. 208.

38. Nazaret i Loreto. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 329-346.

39. Rec.: O. BARDENHEWER: Der Brief des hl. Jacobus. Freiburg 1928. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 375.

40. Rec.: Der katholische Gedanke. *Ruch Teol.* R. 1: 1929 s. 30-32.

41. Rec.: L. CL. FILLION: l'Étude de la Bible. Paris 1922. *Ruch Teol.* R. 1: 1929 s. 33-39. Rec. pt. Pismo św. a kwestia biblijna.

42. Rec.: J. CZUJ: Żywot św. Augustyna. Kr. 1928. *Ruch Teol.* R. 1: 1929 s. 30-31.

43. Rec.: F. RUTKOWSKI: X. Wincenty Kluczyński. P. 1929. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 403.

44. Miejsce powstania listów więziennych św. Pawła. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 98-117, 220-258.

45. Pismo św. a kwestia biblijna. *Ruch Teol.* R. 1: 1929 s. 33-39.

46. Z pamiętnych chwil w Rzymie. Wspomnienia. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 369-372.

47. Rec.: Listy św. Pawła. Przekł. arcbpa Symona. Kr. 1929. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 157-161.

48. Pius XI a misje katolickie. *Nowy Wiek.* R. 1929 nr 8050.

49. Św. Augustyn w walce z heretykami. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 209-210, 220-221, 234-235, 257-259, 282-284, 306-307, 325-326, 343-345, 356-357, 371-372, 394-396. — Toż w osob. odb. Lw. 1930 Nakł. Autora 8° s. 70.

50. Św. Augustyn jako biblista. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 414-450.

51. Ostatnie chwile św. Augustyna na ziemi i losy jego relikwii. Referat. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 429-431.

52. Katecheta wobec dzieci sekciarzy. Referat. *Mies. Katech. Wychow.* R. 19: 1930 s. 1-19.

53. Wartość religijna Starego Testamentu i jego stosunek do Nowego. Referat. *Ruch. Teol.* R. 2: 1930 s. 24-30.

54. Najnowsze przekłady polskie dzieł św. Augustyna. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 531-535.

55. Rec.: R. TOMANEK: Lekcje i Ewangelie. Cieszyn 1930. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 98-102.

56. Gdzie leży Emmaus ewangeliczne? Referat. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 224-225, 235-236.

57. Najnowsza reforma wyższych studiów kościelnych. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 467-469, 480-482, 493-496, 505-508. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 8° s. 30.

58. Po kursie katechetycznym we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 386-388.

59. Rec.: K. MAŁOMORSKI: Szlakiem dawnych dziejów. W. 1930. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 249-250.

60. Działalność misyjna Piusa XI. Referat. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 349-350, 374-375, 388-391. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 8° s. 23.

61. Znaczenie O. L. Foncka dla nowoczesnego ruchu biblijnego. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 161-207. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 8° s. 47.

62. Akcja misyjna konsekwencją katolicyzmu. *Rocz. Misjolog.* R. 5: 1932 s. 62-80. — Toż w osob. odb. P. 1932 8° s. 20.

63. Liga świętości kapłańskiej. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 241-242.

64. Rec.: Polska bibliografia biblijna od 1900 do 1930 r. Kr. 1932. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 323.

65. Rec.: E. DĄBROWSKI: Przemienienie Chrystusa według Ewangelii synoptycznych. W. 1931. *Collect. Theol.* R. 1932 s. 137-140.

66. Rec.: J. KACZMAREK: Męka Chrystusa podług czterech Ewangelii. Kr. 1932. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 574-575.

67. Rec.: S. MOMIDŁOWSKI: Kazania o Męce Pańskiej. Miejsce Piastowe 1932. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 70-71.

68. Rec.: H. WERYŃSKI: Zew apostolski. Kazania niedzielne. Kr. 1933. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 142-143.

69. Rec.: J. BOCHENEK: Chrystus w parafii. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 225.

70. Z okazji jubileuszu encykliki „Providentissimus Deus". *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 545-548, 556-559, 566-568, 586-588, 596-599, 607-608; R. 41: 1934 s. 3-4, 14-15, 23-25, 34-35, 44-45, 57-58. — Toż w osob. odb. pt Kwestia biblijna w świetle encykliki „Providentissimus Deus". Lw. 1934 8° s. 74.

71. Działalność ks. dr. Jana Korzonkiewicza na polu biblijnym. W: *X. Jan Korzonkiewicz.* Życie i działalność. Praca zbiorowa. Kr. 1934 s. 66-78.

72. Polski przewodnik po Ziemi świętej. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 94-95.

73. Wieczernik w Piśmie świętym i tradycji chrześcijańskiej. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 178-180, 192-193, 204-206, 216-217, 227-228. — Toż w osob. odb. Lw. 1934 8° s. 32, nlb. 2.

74. Życiorys X. Arcbpa J. Cieplaka. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 206-207.

75. Mesjanizm a kwestia żydowska. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 561-563.

76. Rec.: J. HUHN: Ursprung und Wesen des Bösen und der Sünde nach der Lehre des Kirchenvaters Ambrosius. Paderborn 1933. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 149-150.

77. Rec.: Kohelet. Tłum. S. HELSZTYŃSKI. P. 1934. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 617-618.

78. O kodeksach Nowego Testamentu. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 69-70.

79. Nowe polskie wydanie Pisma świętego. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 169-170.

80. Proces Chrystusa. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 184-185.

81. Działalność literacka śp. X. dr. A. Pechnika. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 289-293, 306-319. — Toż w: X. *Aleksander Pechnik.* Wspomnienia o jego życiu i dziełach. Zebrał i opracował X. Piotr STACH. Lw. 1935 s. 19-76.

82. Pierwsza naukowa podróż księży do Ziemi świętej. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 469-471, 484-486, 498-500, 511-513, 523-524, 532-534, 543-546, 555-559, 569-572.

83. Praktyczny komentarz do Pisma św. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 505-507.

84. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Kosmologia biblijna w świetle starowschodnich opowiadań i nauki. Kr. 1934. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 356-357; R. 43: 1936 s. 4-8, 21-24, 33-37. — Toż w osob. odb. Lw. 1936 8° s. 494.

85. Rec.: J. KACZMAREK: Charakter Jezusa Chrystusa. Kr. 1935. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 383.

86. O potrzebie nowego polskiego przekładu Pisma świętego. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 432-461. — Toż w osob. odb. Lw. 1936 8° s. 32.

87. Rec.: E. KRÓL: Ziemia święta. Przewodnik dla pielgrzymów i turystów. Kr. 1936. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 558-563.

88. Pierwszy zjazd biblistów polskich w Krakowie. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 701-722.

89. Z okazji pierwszego zjazdu biblistów polskich w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 175-177.

90. Nowy żywot Pana Jezusa dla młodzieży. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 306-307.

91. Praktyczny komentarz do Pisma św. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 439-440.

92. Rec.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Kr. 1936. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 723-734.

93. Rec.: C. ANGELINI: Żywot Pana Je-

zusa. Jerozolima 1937. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 306-307.

94. Myśli społeczne w liście św. Jakuba. *Prz. Biblij.* R. 1: 1937 s. 165-188; R. 2: 1938 s. 41-59. — Toż w osob. odb. Kr. 1938 16° s. 45.

95. Kilka uwag o działalności biblijnej śp. ks. Norberta Petersa. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 386-388.

96. Rec.: J. STĘPIEŃ: Uzdrowienie ślepych w Jerycho. W. 1936. *Prz. Biblij.* R. 2: 1938 s. 95-99.

97. Rec.: S. KOWALSKI: Zstąpienie do piekieł Chrystusa Pana. Wedle nauki św. Piotra Apostoła. P. 1938. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 250-256.

98. Rec.: Nowy Testament. Przekł. Jakuba WUJKA. Kr. 1936. *Collect. Theol.* R. 20: 1939 s. 237-243.

99. O. Kazimierz Smoroński jako biblista. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 17-21.

100. Misje jezuitów w diecezji tarnowskiej 1846-1946. *Aten. Kapł.* R. 38: 1946 t. 45 s. 389-396.

100a. Stuletnia rocznica. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 6 s. 8-12.

101. Uwagi o najnowszych wydaniach Ewangelii i Nowego Testamentu. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 400-402.

102. Arcybiskupa Teodorowicza działalność na polu biblijnym. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 449-456; t. 48 s. 77-82, 182-184.

103. Rec.: E. DĄBROWSKI: Dzieje Pawła z Tarsu. W. 1947. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 478-483.

104. Rec.: Księga Psalmów oraz pieśni biblijne Brewiarza rzymskiego. Tłum. S. WÓJCIKA. Wr. 1947. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 277-279.

105. Rec.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Tłum. F. GRYGLEWICZ. Katowice 1947. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 s. 308-314.

106. Życie i działalność duszpasterska ks. Ernesta Christa. *Currenda.* R. 91: 1947 s. 169-186.

107. Sobór trydencki a czytanie Pisma świętego w języku ludowym. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 202-208.

108. Krótki życiorys i działalność ks. W. Serwatowskiego na polu biblijnym. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 323-327.

109. Rec.: Pismo święte Nowego Testamentu. Przekł. E. DĄBROWSKIEGO. P. 1947. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 105-118.

110. Rec.: J. KĘDZIORA: Szymon syn Jony. Portret człowieka. Kr. 1948. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 650-651.

111. Na stulecie prefekta Seminarium Duchownego. [Życiorys ks. Jana Chełmeckiego ze Żmiący]. *Curr.* R. 97: 1948 s. 415-425, 462-470.

112. Proboszcz sprzed 100 lat. Ks. Mikołaj Głąbiński (1831-1865). *Curr.* R. 97: 1948 s. 186-200, 233-246.

113. Z dziejów diecezji tarnowskiej. *Curr.* R. 99: 1949 s. 46-54.

114. Jubileusz Biblii Wujka. *Homo Dei.* 19: 1950 s. 354-363.

115. Rec.: E. DĄBROWSKI: Prolegomena do Nowego Testamentu. Opole 1949. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 240-248.

116. Rec.: J. DOBRACZYŃSKI: Święty miecz. P. 1948. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 54-65.

117. Miejsce zaśnięcia Najśw. Maryi Panny. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 59-82.

118. Rec.: D. ROPS: Dzieje Chrystusa. T. 1-2. W. 1950-1951. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 170-203.

119. Rec.: E. DĄBROWSKI: Św. Paweł, życie i pisma. P. 1950. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 318-325.

120. Rec.: T. SINKO: Literatura grecka. T. 3: Kr. 1951. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 179-187.

121. Tolle, lege! Jak należy czytać Pismo św. *Królowa Apostołów.* R. 39: 1953 s. 16.

122. Rec.: J. DOBRACZYŃSKI: Jezus Chrystus i jego Apostołowie. W. 1953. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 47-56.

123. Życie i działalność śp. ks. dra Stanisława Bulandy. *Currenda.* R. 111: 1961 s. 227-244.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 122-125; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 688; Księdzu Piotrowi Stachowi w 30-lecie pracy w Polskim Towarzystwie Teologicznym. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 1-4; GRZYBEK S.: Ostatnia droga śp. ks. prof. Piotra Stacha. *Ruch Biblij.* R. 14: 1961 s. 264-266; SZTEINKE A.: [Śp. ks. P. Stach]. *Nasza Przeszł.* T. 14: 1961 s. 307-308; SZURLEJ J.: Pogrzeb jubileuszowy. Śp. ks. prof. Piotr Stach. *Gość Niedz.* R. 30: 1961 s. 284; Śmierć ks. prof. Stacha. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 27 s. 9.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Staniszewski Wacław (1907-1979) autor artykułów z teologii pasterskiej i dogmatycznej.

Urodził się 13 VII 1907 r. w Brzesku Nowym koło Mnichowa w Ziemi Kieleckiej, jako syn Wojciecha i Anny z Koreptów. Ukończył szkołę powszechną w Brzesku Nowym, sześć klas gimnazjalnych w Miechowie,

a następne dwie klasy w Liceum Biskupim w Lublinie. Do Seminarium Duchownego w Lublinie zapisał się w 1926 r. nie mając jeszcze matury. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1931 r., 30 VI 1931 r. został mianowany wikariuszem w parafii Gościeradów. Po 3 miesiącach pracy został skierowany na studia teologiczne w Katol. Uniw. Lubelskim. 26 VI 1932 r. zdał egzamin licencjacki i został mianowany wikariuszem w parafii Piaski, a 17 VIII 1934 r. wikariuszem w parafii św. Pawła w Lublinie. Od 9 II 1935 r. prefekt szkół powszechnych nr 10 i 26 oraz wikariusz parafii św. Agnieszki w Lublinie. W 1936 r. doktoryzował się na podstawie pracy „Kościół jako mistyczne Ciało według św. Augustyna". Został następnie prefektem Państwowego Gimnazjum Męskiego i rektorem kościoła św. Katarzyny w Zamościu.

Po wybuchu wojny, 5 IX 1939 r. przybył do niego wysłannik Muzeum z Krakowa przywożąc obraz J. Matejki „Hołd Pruski" celem ukrycia w podziemiach kościoła św. Katarzyny. Staniszewski zaprzysiągł profesora gimnazjum Stefana Milera i burmistrza Wazowskiego i razem ukryli obraz. Wazowski ukrył jednak obraz nieco później w Krakowie. Ukrycie obrazu było przyczyną aresztowania Staniszewskiego 21 VI 1940 r. Przeszedł Rotundę Zamojską, Zamek Lubelski, 30 czerwca osadzono go w Sachsenhausen z numerem obozowym 26686, a od 14 XII 1940 r. był w Dachau z numerem 22702. W obozie uczył się języka rosyjskiego. 1 VII 1945 r. wrócił do kraju. 29 VIII 1945 r. mianowany został proboszczem w Mełgwi. 23 IX 1949 r. biskup P. Kałwa mianował go proboszczem parafii Rozesłania Apostołów i dziekanem w Chełmie. We wrześniu pod naciskiem władz państwowych został usunięty z Chełma. 24 I 1955 r. mianowany proboszczem w Starym Zamościu, w 1965 objął parafię w Kazimierzu Dolnym, 4 VIII 1969 r. przeszedł na emeryturę. Poza pracą doktorską pisał artykuły do czasopism głównie z dziedziny teologii praktycznej. Zmarł w nocy z 10 na 11 V 1979 r. w Zamościu.

I.

1. Kościół jako mistyczne ciało Chrystusa według św. Augustyna. Lubl. 1936. Wyd. TN KUL s. VI, 148. Praca doktorska.
2. Duszpasterstwo w szkole powszechnej. Zamość 1937 s. 87.
3. Problem religii i religijności w dzisiejszym duszpasterstwie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 3 s. 99-100.
4. Na marginesie tzw. „kolędy". *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 7 s. 250-251.
5. „Przyszliśmy do Serca Maryi i Matki". [Nauka na] Pierwszym Kongresie Różańcowym w Diecezji Lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 8-9 s. 314.
6. „Związek człowieka z Bogiem podstawą kultu Maryi". [Nauka na] Pierwszym Kongresie Różańcowym w Diecezji Lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 8-9 s. 314.
7. Kongres Maryjny w Chełmie Lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 819 s. 321-322.
8. Poświęcenie pól w parafii. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 3 s. 143-145.
9. Obraz Matki Boskiej Chełmskiej i kult Jej Serca. Chełm 1950 [broszura].
10. Jak uratowaliśmy „Hołd Pruski?". W: *Za i Przeciw* z 27 II 1977 nr 9 s. 12-13.
11. Zarys duszpasterstwa chorych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 52: 1978 nr 1-4 s. 55-65.

II.

CZUK A. F.: Śp. ks. dr Wacław Staniszewski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 55: 1981 nr 2 s. 43-48; BAZYLAK J.: Ks. Wacław Staniszewski (13 VII 1907 — 11 V 1979). 1981, rkps s. 1-3.

Ks. Franciszek Stopniak

Stankowski Kazimierz (1878-1929), pastoralista.

Urodził się 3 III 1878 w Kruszwicy, był synem lekarza Klemensa i Jadwigi z Prusinowskich. Gimnazjum rozpoczął w Inowrocławiu, a ukończył maturą 8 III 1900 w Wągrowcu. Studia seminaryjne odbywał w Poznaniu

i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 13 XII 1903 i objął kapelanię w Potulicach. Udzielał się w pracy społecznej i narodowej, w pobliskim Nakle był prezesem Towarzystwa Śpiewu, Sokoła, Przemysłowców, patronem Czytelni dla kobiet, inspektorem parafialnym Czytelni Ludowej. Za propagowanie narodowej organizacji „Straż" i popieranie strajku szkolnego polskich dzieci został ukarany grzywnami przez władze pruskie. Należał do Bractwa Księży Misjonarzy Dobrego Pasterza i wyjeżdżał do ubogich parafii z misjami, współpracował z „Nową Biblioteką Kaznodziejską". Z Potulic przeniesiony 1 III 1908 r. na wikariat w Strzelnie, pracował tam tylko przez miesiąc, następnie został wikariuszem w Inowrocławiu. Jako proboszcz od 1 VII 1912 r. w Ostrowie nad Gopłem utrzymywał kontakty narodowe z polskimi organizacjami za kordonem rosyjskim. 6 I 1919 r. wstąpił do wojska jako kapelan, brał udział w kampanii wschodniej, potem jako dziekan Okręgu Wojskowego Poznań organizował duszpasterstwo wojskowe w Wielkopolsce. Abp E. Dalbor powierzył mu 1 I 1921 r. parafię w Krotoszynie, gdzie niespodziewanie zmarł 3 VIII 1929 r.

I.

1. Obowiązki bibliotekarza powiatowego. *Prz. Oświat.* R. 6: 1911 s. 197-203.

2. Nowe metody pracy w Stowarzyszeniach Młodzieży. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/ /25 s. 165-166.

3. Historyczny rozwój Dzieła Rozkrzewienia Wiary i praktyczne wskazówki szerzenia idei misyjnej w parafii. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego.* P. 1927 s. 367-378.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 44: 1929 s. 84; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 1084.

Ks. Marian Banaszak

Starker Alojzy (1868-1934), jezuita, autor rozpraw z historii Kościoła.

Urodził się 10 XI 1868 w Nysie (Opolskie). Do zakonu wstąpił 30 IV 1884 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat i studia humanistyczne 1884-1888), następnie nauczał w konwikcie chyrowskim jęz. niemieckiego i historii (1888-1892). Studia filozoficzne odbył w Tarnopolu (1892-1895), a teologiczne w Krakowie (1895-1899); święcenia kapłańskie przyjął 31 X 1897 w Przemyślu. W l. 1903-1913 nauczał historii Kościoła w kolegium krakowskim, a następnie był superiorem domu zakonnego w Opawie (1913-1920). W 1921 r. przeszedł do prowincji wschodnioniemieckiej. Zmarł w Bytomiu 11 II 1934.

I.

1. O. Maurycy Peter. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 157-161.

2. Rec.: F. ZEIBERT: Compendium Historiae Ecclesiasticae. Brunae 1903. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 85 s. 141-142.

3. Rec.: W. GADOWSKI: Zarys historii Kościoła katolickiego dla szkół średnich i seminariów nauczycielskich. Kr. 1905. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 101-102.

4. Rec.: L. PASTOR: Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters. Bd. 2. Freiburg 1904. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 92 s. 243-245.

5. Rec.: F. KRYŠTUFEK: Protestanstvi v Čechách až do bitvy Bělohorské (1517-1620). Praha 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 235-237.

6. Z nowin historycznych. Pierwotny grób św. Cyryla. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 454-459.

7. Rec.: A. STEINHUBER: Geschichte des Kollegium Germanicum Hungaricum in Rom. Bd 1-2. Rom 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 120-124.

8. Rec.: L. STEINBERGER: Die Jesuiten und die Friedensfrage. Freiburg 1906; H. H. CREUTZBERG: Karl von Miltitz. Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 279-282.

9. Rec.: J. BRAUN: Die belgischen Jesuitenkirchen. Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 116-118.

10. Z nowin historycznych. Medyceusze na tronie papieskim. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 140-144.
11. Galileusz w świetle nowych badań. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 104 s. 348-369.
12. Oberammergau w r. 1910. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 358-371.
13. Wiece i kongresy w ostatnich miesiącach. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 1-14.
14. Na przyszły wiec katolicki. Położenie religijne wielkich miast. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 1-14. — Toż w osob. odb. Kr. 1911 Druk. A. Koziańskiego 8° s. 14.
15. Przysięga antymodernistyczna. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 175-188.
16. W sprawie unii katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 291-300.
17. Rec.: L. PASTOR: Geschichte der Päpste. Bd 5. Freiburg 1909. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 400-404.
18. Sprawy Kościoła. *Kalendarz Posłańca Serca Jezusowego na rok 1912.* Kr. 1911 s. 241-246.
19. Wiedeński kongres Eucharystyczny. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 1*-8* [przed s. 1].
20. Najnowsza biografia Lutra. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 25-35.
21. Redagował w *Prz. Powsz.* dział: Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 — R. 30: 1913 t. 109.

II.

ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ ineunte anno 1885 [...ineunte anno 1918], Catalogus provinciae Poloniae SJ in annum 1919 [...in annum 1921].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Starzyński Mieczysław, krypt. M. S., Ks. M. S., X. M. S., X. M. S. C. R. (1897-1976), zmartwychwstaniec, popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 6 XII 1897 r. w Chicago. Szkołę podstawową ukończył u zmartwychwstańców (Szkoła św. Stanisława Kostki), średnią w Collegium Lane Junior. Formację zakonną otrzymał w nowicjacie chicagowskim, gdzie 2 III 1921 r. złożył śluby. Studia odbywał w St. Paul University w Chicago, na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie i w St. Louis University, uzyskując licencjat teologii i magisterium filozofii. Święcenia kapłańskie otrzymał 17 XII 1927 r. w St. Louis. Pracował jako pedagog (1928-1935, 1942-1948) i rektor (1931-1935) zmartwychwstańczej Weber High School. Założył w tym czasie Klub Ojców i Matek, który dotąd działa. W l. 1935-1955 był redaktorem „Dziennika Chicagowskiego" i zamieścił wiele artykułów, kazań, mów i odczytów. Krótko pełnił obowiązki prokuratora generalnego zgromadzenia w Rzymie (1938/9). W 1949 r. otrzymał doktorat honoris causa Loyola University. Należał do kierownictwa Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce, był sekretarzem generalnym Polonii Amerykańskiej, moderatorem Koła Katolickiego oraz członkiem Gallery of Living Catholic Authors i Międzynarodowej Akademii Maryjnej. Posiadał odznaczenia: Order Polonia Restituta (1952), Złoty Medal Archidiecezji Chicagowskiej C. Y. O. (1952) i Papieski Medal Maryjny (1955). Przy licznych zajęciach pedagoga i redaktora udzielał się też w pracy duszpasterskiej w Parafii M. B. Anielskiej (1928, 1960-1976), św. Jacka (1939/40), św. Stanisława Kostki (1955-1957) i w Parafii św. Jana Kantego (1957-1960). Ponadto był wicepostulatorem prowincjonalnym i założycielem Ligi Ks. Piotra Semenenki dla szerzenia jego czci. Zmarł 15 II 1976 r. w Chicago.

I.

1. Dzieje Parafii św. Stanisława Kostki. W: *Złoty jubileusz... Parafii św. Stanisława Kostki.* Chicago 1917 s. 6-32 [współautor anon.].
2. Z bibliografii kościelnej. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 27 s. 2.
3. Działalność św. Tomasza. *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 125 [dod. *Niedziela*] s. 1-4.
4. Wieści z Rzymu. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 62 s. 7.
5. Mowa ks. rektora... [na wieczorku Stowarzyszenia Pomocniczego Pań i Klubu Matek przy Weber High School]. *Dz. Chic.* R. 43: 1932 nr 290 s. 6.
6. W którym roku dzieci mają przystąpić do Pierwszej Komunii św. *Dz. Chic.* R.

44: 1933 nr 78 s. 3; nr 79 s. 5; nr 80 s. 5; nr 81 s. 2.

7. Przemówienie [w Dniu Matki]. W: *Kolegium św. Stanisława Kostki uroczyście uczciło matki swych wychowanków*. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 118 s. 5.

8. Przemówienie ks... podczas Mszy św. na zakończenie roku szkolnego w Kolegium św. Stanisława Kostki dnia 9 czerwca 1933. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 135 s. 3.

9. [Komunikaty szkolne]. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 143 s. 3; nr 147 s. 7; nr 167 s. 3; R. 45: 1934 nr 176 s. 10; nr 178 s. 8; nr 190 s. 5; nr 203 s. 6; nr 204 s. 2; nr 207 s. 8; nr 208 s. 2.

10. Ks. dr Jan S. Zybura — filozof, myśliciel, autor. [Napisał ks.]. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 218 s. 2.

11. Mowa na bankiecie 18 IX 1933. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 218 s. 2.

12. Neopoganizm nowoczesnego teatru migawkowego. Wpływ obrazów filmowych na młodzież. Referat wygłoszony... na... posiedzeniu Klubu Ojców Wyższej Szkoły Arcybiskupa Webera. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 1 s. 5.

13. Kazanie [z 16 II 1934 r. w czasie modłów młodzieży szkolnej za duszę śp. arcybiskupa J. Cieplaka na Trójcowie]. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 41 s. 2.

14. Kazanie ks. rektora... [podczas modłów za duszę śp. arcybiskupa Józefa Webera C. R. na Stanisławowie 23 III 1934 r.]. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 70 s. 5.

15. Kazanie ks. rektora... (podczas koncertu w kościele na Marianowie 15 IV 1934 r.). *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 90 s. 3.

16. Mowa ks... [13 V 1934 r. dla uczczenia matek uczniów w Szkole Wyższej im. Arcybiskupa Webera]. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 113 s. 7.

17. Mowa ks. rektora... (10 VI 1934 r. na zakończenie roku szkolnego w Wyższej Szkole im. Arcybiskupa Webera). *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 137 s. 3.

18. Refleksje wielkopostne. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 56 s. 2; nr 57 s. 4; nr 58 s. 4; nr 59 s. 4; nr 60 s. 4; nr 61 s. 4; nr 62 s. 4; nr 63 s. 4; nr 64 s. 4; nr 65 s. 4; nr 66 s. 4; nr 67 s. 4; nr 68 s. 4; nr 69 s. 4; nr 70 s. 4; nr 71 s. 4; nr 72 s. 4; nr 73 s. 4; nr 74 s. 4; nr 75 s. 4; nr 76 s. 4; nr 77 s. 4; nr 78 s. 4; nr 79 s. 4; nr 80 s. 4; nr 81 s. 4; nr 82 s. 4; nr 83 s. 4; nr 84 s. 4; nr 85 s. 4; nr 86 s. 4; nr 87 s. 4; nr 88 s. 4; nr 89 s. 4; nr 90 s. 4; nr 91 s. 4; nr 92 s. 4; nr 93 s. 4; nr 94 s. 4; —

[Część II]: *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 48 s. 4; nr 49 s. 4; nr 50 s. 4; nr 51 s. 4; nr 52 s. 4; nr 53 s. 4; nr 54 s. 4; nr 55 s. 4; nr 56 s. 4; nr 57 s. 4; nr 58 s. 4; nr 59 s. 4; nr 60 s. 4; nr 61 s. 4; nr 62 s. 4; nr 63 s. 4; nr 64 s. 4; nr 65 s. 4; nr 66 s. 4; nr 67 s. 4; nr 68 s. 4; nr 69 s. 4; nr 70 s. 4; nr 71 s. 4; nr 72 s. 4; nr 73 s. 4; nr 74 s. 4; nr 75 s. 4; nr 76 s. 4; nr 77 s. 4; nr 78 s. 4; nr 79 s. 4; nr 80 s. 4; nr 81 s. 4; nr 82 s. 4; nr 83 s. 4; nr 84 s. 4; nr 85 s. 4; nr 86 s. 4; nr 87 s. 4; nr 88 s. 4; nr 89 s. 4; nr 90 s. 4; nr 91 s. 4; nr 92 s. 4; nr 93 s. 4; nr 94 cz. 1 s. 4. — Toż w osob. odb. Chicago 1946.

19. Nowości ze świata katolickiego. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 58 s. 5; nr 64 s. 5; nr 70 s. 5; nr 76 s. 5; nr 82 s. 5; nr 88 s. 5; nr 94 s. 5; nr 99 s. 3; nr 105 s. 5; nr 111 s. 6; nr 117 s. 5; nr 123 s. 5; nr 128 s. 2; nr 134 s. 3; nr 216 s. 5; nr 222 s. 5; nr 229 s. 5; nr 234 s. 5; nr 240 s. 5; nr 246 s. 5; nr 252 s. 5; nr 258 s. 5; nr 264 s. 5; nr 270 s. 8; nr 276 s. 5; nr 281 s. 5; nr 287 s. 5; nr 293 s. 5; nr 299 s. 5; nr 304 s. 5; — R. 47: 1936 nr 3 s. 5; nr 9 s. 5; nr 15 s. 5; nr 21 s. 5; nr 44 s. 5; nr 51 s. 5; nr 57 s. 5; nr 63 s. 5; nr 69 s. 5; nr 75 s. 5; nr 81 s. 5; nr 92 s. 5; nr 98 s. 5; nr 104 s. 5; nr 110 s. 5; nr 116 s. 5; nr 122 s. 5; nr 127 s. 5; nr 143 s. 5.

20. Egzorta wygłoszona przez ks. rektora... przy pogrzebie śp. ks. Franciszka Dembińskiego. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 96 [bis] s. 7.

21. Przemówienie ks. rektora (na temat wykształcenia katolickiego młodzieży). W: *Zabawa jubileuszowa alumnów Kolegium św. Stanisława Kostki* [Weber High School]. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 111 s. 7 [streszcz., fragm.].

22. Odrodzenie życia rodzinnego jako środek do rozwiązania problemu zbrodni wśród młodzieży. (Odczyt wygłoszony przez... na wieczornicy Polish Walfera Asson). *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 114 s. 7.

23. Szkoła katolicka wychowawczynią dobrych obywateli i wiernych synów Koś-

cioła. (Przemówienie ks... rektora Wyższej Szkoły im. Arcybiskupa Webera, wygłoszone z okazji 45 rocznicy założenia tej uczelni). *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 128 s. 5.

24. Kazanie [z 4 VII 1935 r. na złotym jubileuszu Sióstr Nazaretanek w kaplicy Akademii Najświętszej Rodziny]. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 156 s. 2.

25. Kazanie [z 17 XI 1935 r. na srebrnym jubileuszu Stowarzyszenia Alumnów Szkoły św. Stanisława Kostki]. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 271 s. 6 [fragm.]; nr 272 s. 5.

26. Przemówienie [z 25 XI 1935 r. nad grobem śp. dra Daniela D. Coffey'a]. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 278 s. 7.

27. Zawiadomienie. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 2 s. 8; nr 3 s. 10.

28. Mowa wygłoszona na akademii ku czci ks. Teodora Gieryka. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 46 s. 6.

29. Egzorta w kościele... [na żałobnym nabożeństwie śp. Franciszki Jasińskiej]. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 132 s. 7.

30. Przemówienie przy poświęceniu kamienia węgielnego pod nową szkołę na Marianowie 22 XI 1936 r. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 276 s. 8 [streszcz., fragm.].

31. Kazanie na pogrzebie śp. Anny Korzeniewskiej w kościele św. Jacka. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 78 s. 7.

32. „Jeśli Chrystus z nami, kto przeciw nam?" — Mowa z 3 X 1937 r. na zebraniu Towarzystwa Najświętszego Imienia Jezus na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 231 s. 5.

33. Przemowa w kościele [przy zwłokach] śp. Michała Jasińskiego [ojca ks. Leona CR]. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 94 s. 10.

34. Kazanie wygłoszone przy poświęceniu witraży w Nowicjacie św. Józefa w Cragin [13 X 1940]. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 243 s. 5.

35. Zarys historyczny „Dziennika Chicagoskiego". *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 289 cz. 2 s. 1-4.

36. Jak Amerykanie pokochali kulturę, literaturę i język polski. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 289 cz. 3 s. 1-2.

37. Kazanie na obchodzie złotego jubileuszu Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego 6 I 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 5 s. 5.

38. Kazanie... na prymicjach ks. Józefa Wiśniewskiego C. R. na Jadwigowie 22 VI 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 147 s. 5.

39. Mowa na złotych godach Antoniego i Katarzyny Lakówków. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 224 s. 2 [fragm. i streszcz.].

40. Egzorta pogrzebowa... nad trumną śp. Antoniego F. Lakówki w kościele św. Jacka 6 X 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 236 s. 7-8.

41. Ks. arcybiskup Józef Weber CR gorliwy apostoł czci Serca Jezusowego. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 1 s. 10.

42. Kapituły generalne Zgromadzenia Ojców Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 4 s. 45 [współautor].

43. Przemówienie na uroczystej akademii z okazji stulecia [ślubów zakonnych pierwszych członków] Zgromadzenia Ojców Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 105 s. 8.

44. Kazanie w czasie poświęcenia kaplicy św. Józefa w nowicjacie [chicagowskim zmartwychwstańców] 16 VIII 1942 r. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 193 s. 5.

45. Kazanie... na Mszy św. w kościele marianowskim 10 X 1943 r. z okazji 4 zjazdu Polskich Oddziałów Czerwonego Krzyża. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 239 s. 3.

46. Inwokacja na uroczystości złotego jubileuszu parafii św. Jana Kantego. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 7 s. 6.

47. Przemówienie [na uroczystym zakończeniu roku szkolnego w Wyższej Szkole Webera]. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 131 s. 8 [fragm. i streszcz.].

48. Okolicznościowe kazanie w czasie modłów za żołnierzy w nowicjacie w Cragin 23 VII 1944 r. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 174 s. 8 [fragm., streszcz., ilustr.].

49. Przemówienie [na akademii z okazji urodzin I. Paderewskiego 28 XI 1944 r.]. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 281 s. 9.

50. Wyjątki z kazania... W: *Podniosły przebieg uroczystości prymicyjnych księży zmartwychwstańców... Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 1 s. 8.

51. Egzorta pogrzebowa ks. redaktora... W: *„Pod pobożnym kierownictwem śp. Antoniny Miliszkiewicz dwaj jej synowie poświęcili się życiu kapłańskiemu". Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 38 s. 8.

52. Przemówienie. W: *Weterani mogą polegać na pomocy liderów katolików. Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 126 s. 8.

53. Niech żyje Chrystus Król! [Na uroczystość niedzielną Chrystusa Króla opracował...] *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 255 s. 7.

54. [Przemówienie na bankiecie redaktora Stanowicza w jęz. angiel.]. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 264 s. 8.

55. Pierwszy w Chicago zmartwychwstaniec. [Wyjątek z historii parafii św. Stanisława Kostki]. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 275 cz. 6 s. 1.

56. Księża Zmartwychwstańcy na różnych misjach Prowincji Chicagoskiej. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 275 cz. 6 s. 1.

57. Mowa [na bankiecie ks. F. Krakowskiego z okazji jego srebrnego jubileuszu kapłaństwa]. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 307 s. 6 [fragm. i streszcz.].

58. Arcybiskup Weber — gorliwy apostoł czci Serca Jezusowego. [Z kazania, które wygłosił na nabożeństwie w 16 rocznicę zgonu tego Sługi Bożego ks...]. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 141 [bis]: s. 20.

59. Mowa nad grobem Ignacego J. Górzyńskiego 19 VI 1946 r. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 145 s. 8 [fragm.].

60. Mowa na otwarciu letniska Macierzy Polskiej. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 154 s. 8 [fragm.].

61. Czasopismo jako pomoc naukowa w szkole i jako pomoc duszpasterska... W: *Pamiętnik drugiego zjazdu homiletycznego duchowieństwa polskiego w Ameryce, 14-16 maja 1946.* Pittsburgh Pa. Pittsburgh 1946 s. 141-156.

62. Krótki zarys historyczny Spółki Wydawnictwa Polskiego. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 163 cz. 1 s. 1-3.

63. Kardynał Stritch w uznaniu zasług Spółki Wydawnictwa [Polskiego w Chicago]. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 163 cz. 1 s. 1.

64. Kazanie z 21 VI 1948 r. na pogrzebie śp. ks. Władysława Zapały C. R.: „Miły Bogu i ludziom, którego pamięć jest w błogosławieństwie". *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 147 s. 5.

65. Mowa — Wiktor L. Schlaeger szczerze hołdował tradycjom polskim i katolickim. *Dz. Chic.* R. 59: 1949 nr 22 s. 6. — Toż w jęz. angiel. pt. „Martyr to Duty" Says Editor at obsequies for Victor L. Schlaeger. Complet Tex of Sermon. *Dz. Chic.* R. 59: 1949 nr 22 s. 7.

66. Ks. Ligman świecił przykładem pokory, dobroci, uprzejmości i grzeczności. [Eulogia wygłoszona przez...]. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 78 s. 5.

67. Kazanie na 50-lecie kapłaństwa ks. Jana Zwierzchowskiego 16 IV 1950 r. na Młodziankowie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 90 s. 8.

68. Kazanie przed sejmem Unii Polskiej 10 III 1950 r. w kościele Św. Trójcy w Chicago. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 213 s. 5.

69. Kazanie na nabożeństwie w kościele św. Stanisława Kostki w Chicago za śp. [Ignacego] Paderewskiego i [Władysława] Sikorskiego 1 VII 1951 r. *Dz. Chic.* R. 61: 1951 nr 155 s. 7.

70. Inwokacja — modlitwa. W: *Otwartym sercem podejmowała Polonia gen. Józefa Hallera. Dz. Chic.* R. 61: 1951 nr 242 s. 7.

71. Ku pociesze duchowej. Rozmyślania na Wielki Post, zaczerpnięte z dzieł księży zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 62: 1952 nr 49 s. 4; nr 50 s. 4; nr 51 s. 4; nr 52 s. 4; nr 53 s. 4; nr 54 s. 4; nr 55 s. 4; nr 56 s. 4; nr 57 s. 4; nr58 s. 4; nr 59 s. 4; nr 60 s. 4; nr 61 s. 4; nr 62 s. 4; nr 63 s. 4; nr 64 s. 4; nr 65 s. 4; nr 66 s. 4; nr 67 s. 4; nr 68 s. 4; nr 69 s. 4; nr 70 s. 4; nr 71 s. 4; nr 72 s. 4; nr 73 s. 4; nr 74 s. 4; nr 75 s. 4; nr 76 s. 4; nr 77 s. 4; nr78 s. 4; nr 79 s. 4; nr 80 s. 4; nr 81 s. 4; nr 82 s. 4; nr 83 s. 4; nr 84 s .4; nr 85 s. 4; nr 86 s. 4; nr 87 s. 4; nr 88 cz. 1 s. 4.

72. Biskupi polskiego pochodzenia w hierarchii amerykańskiej na przestrzeni 45 lat od biskupa Rhodego do biskupa Króla. *Dz. Chic.* R. 63: 1953 nr 174 s. 5, ilustr.

73. Ks. Władysław Kwiatkowski C. R. obchodzi złoty jubileusz kapłaństwa. *Dz. Chic.* R. 63: 1953 nr 221 s. 4, ilustr.

74. Wykład o Polonii w Chicago pt. Pacience, Promise and Power: the History of the Poles in Chicago. *Dz. Chic.* R. 63: 1953 nr 262 s. 5 [stresz. i fragm.].

75. Zgromadzenie Księży Zmartwychwstańców traci wybitnego działacza. Wspomnienie pośmiertne księdza dra Władysława Kwiatkowskiego. *Dz. Chic.* R. 64: 1954 nr 140 s. 5.

76. Eulogia na pogrzebie Jana B. Brezy. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 40 s. 9 [streszcz. i fragm.].

77. Seventy-fifth Anniversary St. Stanislaus Bishop and Martyr Church... Chicago, Illinois 1893-1968. Ed. rev. Mitchell N. Starzyński CR. Marceline, Mo. [1968] Walsworth 4° s. 256, ilustr.

78. Aspects of the Synoptic's Arguments for Christ's Divinity. St. Louis 1926. Mszps Arch. Prow. Chic.

79. Przemówienie radiowe. Mszps Arch. Prow. Chic.

80. Demokracja katolicka. Mszps Arch. Prow. Chic.

81. Listy: Znaczna ilość w Arch. Prow. Chic. — 55 listów do zmartwychwstańców w Rzymie z l. 1927-1958. Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 30119-30177.

II.

JANAS E. T.: Starzyński Mitchell. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 213-215. E. SZAREK: Śp. Mieczysław Starzyński (1897-1976). *Notitiae.* R. 2: 1976 t. 2 nr 1 s. 24-25; Ponadto: nowy pracownik w Winnicy Pańskiej. *Dz. Chic.* R. 38: 1928 nr 295 s. 9, fotogr.; nr 296 s. 3; Nowy rektor Kolegium św. Stanisława Kostki. Tamże. R. 42: 1931 nr 44 s. 10; Z Kolegium. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 43 s. 8; nr 258 s. 2; Klub Matek uczcił ks. rektora... Tamże. Nr 279 s. 6; Nowy generalny zarządca „Dzien. Chicag." *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 303 s. 8, fotogr.; W planie ks. Starzyńskiego... *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 304 s. 6; Nowy redak-

tor naczelny „Dzien. Chicag." *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 303 s. 8, fotogr.; Ks. M. Starzyński CR i 15 innych osób odznaczonych za współpracę w poczynianiach Ligi Morskiej przez konsula gener. dra Gawrońskiego. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 55 s. 3; Z kapituły Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców. Tamże. Nr 141 s. 8; Na stanowisku. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 208 s. 8; STARZYŃSKI M.: Zarys historyczny „Dziennika Chicagoskiego". Tamże. Nr 289 cz. 2 s. 1-2; STEFANOWICZ Z.: Rada Polonii Amerykańskiej i jej zadania. Tamże s. 6; Na dzień imienin. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 287 s. 3; R. 52 [bis]: 1942 nr 286 s. 12, fotogr.; „Dziennik Chicagoski" pod zarządem Księży Zmartwychwstańców... *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 6 s. 61; Został członkiem Wydziału Pomocy Naukowej Z. P. R. K. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 155 s. 10; Polonia zjednoczona w obronie Polski... *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 21 s. 5; Moderatorem Koła Polskiego [Catholic Circle]. Tamże. Nr 27 s. 10, fotogr.; Przemawiać będzie na zebraniu polskich adwokatów. Tamże. Nr 288 s. 8; Nowy zarząd Koła Katolickiego zainstalowany. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 26 s. 6; Katoliccy weterani uczczą wieleb.... Tamże. Nr 123 s. 8; Dziś dekoracja ks... Tamże. Nr 125 s. 12; nr 126 s. 8; Na koralowym jubileuszu „Głosu Polek"... *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 254 s. 2; Ks. Starzyński odmówił inwokację na otwarcie obrad Kongresu [22 V 1946 r.] w Washington. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 121 s. 1; nr 125 s. 5; Ks. redaktor Starzyński przyjęty na członka Galerii Żyjących Autorów Katolickich. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 172 s. 8; Zarządcy Spółki Wydawnictwa Polskiego. *Dz. Chic.* 57: 1947 nr 163 s. 4-5; Burmistrz Kennelli i ks. redaktor [Starzyński] otrzym. doktoraty. *Dz. Chic.* R. 59: 1949 nr 124 s. 8; Kennelli Harrison i ks. Starzyński nagrodzeni honorowymi doktoratami [przez University Loyola]. Tamże. Nr. 132 s. 7; Redaktor Starzyński... Tamże. Nr 268 s. 5; Inwokację wygłosił ks... *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 114 s. 7; Pierwszy pod względem ofiarności. Tamże. Nr 248 s. 8; Trzech zarządców na... 60 lat „Dz. Chic." Tamże. Nr 275 s. 2. — Naczelni redaktorzy. Tamże. Pogrzeb śp. Bronisławy Starzyńskiej [matki]. *Dz. Chic.* R. 61: 1951 nr 258 s. 6; Bankiet na cześć ks... *Dz. Chic.* R. 62: 1952 nr 259 s. 20; Jubileusz ks... Tamże. Nr 265 s. 13, fotogr.; nr 271 s. 5; nr 272 s. 5; nr 273 s. 8; nr 274 s. 5; KRAWIEC W.: Ad multos annos. Tamże. Nr 171 s. 1 [rysunek] MIKOŁÓWNA A.: Na srebrny jubileusz ks. dr... Tamże s. 6; Ks. M. Starzyński CR dekorowany Orderem „Polonia Restituta". Tamże. Nr 272 s. 1, 8.

Ks. Bolesław Micewski CR

Stawarczyk Jan (1887-1944), profesor Uniw. Warszawskiego, filolog biblijny.

Urodził się 31 III 1887 r. w Bukowsku k. Sanoka; był synem Wincentego i Katarzyny z Jadwisieńczaków. Po trzech latach nauk gimnazjalnych w Sanoku, został przyjęty do tzw. małego seminarium w Przemyślu, gdzie w 1906 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Seminarium Duchowne ukończył w Przemyślu (1906-1910); święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1910 r. Po krótkim pobycie na wikariatach w Odrzykoniu i Korczynie, został pod koniec 1910 r. skierowany na studia do Rzymu. Odbył je w l. 1911-1914 w Papieskim Instytucie Biblijnym. Po uzyskaniu stopnia licencjata Pisma św. odbył kilkumiesięczną podróż do Ziemi św. Dnia 1 XII 1914 r. objął funkcję kapelana bpa J. Pelczara i w tym charakterze towarzyszył biskupowi w jego wojennej tułaczce. Od 1 VIII 1915 do 1 VII 1916 r. był wikariuszem w Przemyślu na Błoniu, pozostając nadal kapelanem. W kwietniu 1916 r. zwolniony z obu obowiązków i po trzymiesięcznym urlopie zdrowotnym został mianowany wikariuszem w Dębowcu k. Jasła. W 1918 r. został zaangażowany na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego, początkowo jako wykładowca okresowy filologii biblijnej, a od 1920 r. profesor zwyczajny tego przedmiotu. W r. akad. 1926/27 był dziekanem Wydziału Teologicznego. Z zamiłowaniem oddawał się studiom judaistycznym. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego. Zmarł 26 VI 1944 r. w Otwocku. Pokaźną bibliotekę specjalistyczną odziedziczyła w części Biblioteka Uniw. Warszawskiego, w części zaś Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu.

I.

1. Chronologia ksiąg Ezdrasza i Nehemiasza. Przemyśl 1919 Nakł. autora, druk. Zagajewskiego i J. Łazora 8° s. 33.

2. Studia filologiczno-krytyczne z zakresu hebraiki i judaistyki. W. 1920 Nakł. autora, druk. Tow. Rozwój 8° s. 48.

3. Protomandaizm a powstanie gnozy. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 519-530. — Toż w osob. odb. Lw. 1935 8° s. 14.

4. Zagadnienie mandajskie i próby jego rozwiązania. W: *Nasza myśl teol.* T. 2. W. 1935 s. 134-150.

5. Mandaizm. W: *Religie świata.* W. 1957 s. 177-190.

6. Rkps: Tractatus Gittin (fol. 2a-11b) sive de libello repudii Mišnae et Gemarae babylonicae textus originalis punctis vocalibus exornatus latinitate donatus et brevi commentario illustratus. (Accesserunt variantes lectiones ex Codice Monacensi 95). Romae 30 IV 1914. Folio k. 114. Rkps w Bibl. Sem. Duch. w Przemyślu [w teczce po śp. ks. R. Głodowskim].

II.

JAKUBIEC C.: Ks. Jan Stawarczyk. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 289; *Rocz. Orient.* T. 15: 1939-1949 s. 452; Śp. lic. Jan Stawarczyk. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 s. 167-168; MOMIDŁOWSKI S.: Śp. ks. Jan Stawarczyk. Wspomnienie pośmiertne. *Kron. Diec. Przem.* R. 45: 1959 s. 49-50. — Kuria biskupia w Przemyślu: Tabela urzędowa teczka „S".

Ks. Tadeusz Śliwa

Stawinoga Władysław, krypt.: S. W. (1906-1976), misjonarz, kanonista.

Pochodził z dawnego powiatu miechowskiego z Igołomii. Urodził się 7 VII 1906 r. w rodzinie chłopskiej jako syn Józefa i Zofii Kwiatek. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej uczył się od 1919 r. w Małym Seminarium misjonarskim w Krakowie. W 1922 r. wstąpił do misjonarzy i po dwóch latach próby złożył 27 XI 1924 r. śluby wieczyste. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Instytucie Teologicznym swego zgromadzenia w Krakowie na Stradomiu. Święcenia kapłańskie przyjął 29 XII 1929 r. W l. 1930-1934 studiował prawo kanoniczne na Gregorianum w Rzymie, gdzie uzyskał doktorat. Po powrocie do kraju zamieszkał w Krakowie i tam przebywał do końca życia. Do stałych jego zajęć, którym był bardzo oddany, należały wykłady z prawa kanonicznego, a w miarę potrzeby także z principiów teologii moralnej w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy. Przejściowo, w l. 1943-1945, wykładał prawo kanoniczne również w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie. Przed wojną i w czasie okupacji działał w wincentyńskich stowarzyszeniach charytatywnych na terenie Krakowa. Innym, ważnym zajęciem Stawinogi była praca w sądownictwie kościelnym. I tak w l. 1935-1947 był obrońcą węzła małżeńskiego w Sądzie Metropolitalnym w Krakowie. W r. 1947 został sędzią prosynodalnym w tym Sądzie, a od 1951 r. do śmierci pracował w Sekretariacie Prymasa Polski w Warszawie w sprawach „super rato non consumato". Oprócz wspomnianych wyżej zajęć, w l. 1943-1963, a faktycznie do 1961 r. był sekretarzem prowincji. Zarówno w tym czasie, jak i w okresie późniejszym, jako prawnik służył wizytatorom prowincji radą i odgrywał dużą rolę na konwentach prowincjalnych swego zgromadzenia. Ponadto od 1946 do 1970 r. sprawował urząd dyrektora sióstr miłosierdzia prowincji krakowskiej. Zmarł 24 X 1976 r. w Krakowie i został pochowany w misjonarskim grobowcu na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Red.: *Meteor*, 1929.

2. Wniebowzięcie Najśw. Maryi Panny w wierze i nauce Kościoła. *Meteor.* R. 20: 1928 s. 160-161; R. 21: 1929 s. 4-8.

3. Mariawici, ich credo i posłannictwo narodowe. *Meteor.* R. 21: 1929 s. 47-50, 74-76.

4. Kilka słów o moderniźmie. *Meteor.* R. 21: 1929 s. 86-89, 105-110.

5. Śp. kardynał Piotr Gaspari jako prawnik. *Czas.* R. 86: 1934 z 15 XI.

6. Władze i przywileje przysługujące księżom konfratrom. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 334-341, 480-497; R. 39: 1936 s. 284-301. — Toż w osob. odb. pt.: Najważniejsze władze i przywileje Zgromadzenia Księży Misjonarzy z uwzględnieniem przepisów prawa kanonicznego. Kr. 1936 Druk. Księży Misjonarzy 8° s. 49.

7. Ordynariusz miejscowy a zakony. Władza ordynariusza miejscowego nad zakonami i zgromadzeniami zakonnymi. Kr. 1939 Nakł. i Druk. XX Misjonarzy 8° s. nlb. 6, 140.

8. Rec.: J. BAR: Tercjarstwo franciszkańskie. Kr. 1945. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 8 s. 31-32.

9. Rec.: P. KAŁWA: Stanowisko Kościoła polskiego wobec osadników niemieckich w średniowieczu. Lubl. 1947. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 355-356.

10. Przygotował do druku i uzup.: BĄCZKOWICZ F.: Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa. [Wyd. 3]. T. 1-3. Opole 1957-1958. Wyd. Diec. św. Krzyża, Druk. Związkowa 8° s. XIV, nlb. 1, 784; IX, nlb. 2, 659; XI, nlb. 1, 758. Współautor ks. J. BARON.

11. Rec.: M. MACHEJEK, W. PADACZ: Sprawy beatyfikacyjne na terenie diecezji. P. 1957. *Nasza Przeszł.* T. 10: 1959 s. 471-473.

II.

Naczelni redaktorzy „Meteora". *Meteor.* R. 25: 1933 s. 26; BIMA FR.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 169; KRZYWDA J.: Stawinoga Władysław. W: *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX). Cz. 2. W. 1981 s. 191-192.

Stanisław Janaczek

Stefaniak Ludwik Walenty (1930-1972), docent i kierownik Katedry Archeologii Chrześcijańskiej na ATK, biblista.

Urodził się 23 III 1930 r. w miejscowości Przechowo w parafii Świecie nad Wisłą w województwie bydgoskim. Był synem Jana i Stanisławy z domu Młynarskiej. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Świeciu i tam rozpoczął naukę w Liceum Ogólnokształcącym, którą od 1946 r. kontynuował w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. W rok później wstąpił do zgromadzenia misjonarzy; śluby wieczyste złożył 2 X 1949 r. Filozofię i teologię studiował w Instytucie Teologicznym swego zgromadzenia w Krakowie, uczęszczając zarazem na Wydział Teologiczny Uniw. Jagiellońskiego, na którym w 1952 uzyskał magisterium z teologii za pracę pisaną na Seminarium Nauk Biblijnych Nowego Testamentu. Po święceniach kapłańskich, które przyjął 21 VI 1953 r., kontynuował studia uniwersyteckie. Doktorat z teologii uzyskał w 1954 r., a w roku następnym zaczął wykładać archeologię biblijną i język hebrajski w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. W tym okresie nawiązał współpracę z „Ruchem Biblijnym i Liturgicznym" i wszedł wkrótce w skład komitetu redakcyjnego tego czasopisma. Latem 1960 r. Stefaniak brał udział w trzymiesięcznym szkoleniowym obozie archeologicznym na terenie Palestyny i kilku innych państw Bliskiego Wschodu. Następnie w semestrze zimowym 1960/61 r. prowadził wykłady z archeologii Palestyny w The Pennsylvania State University. W 1961 r. uzyskał na Uniw. Würzburskim, gdzie przebywał i wcześniej na stypendium, „veniam legendi pro disciplina exegeseos Novi Testamenti". Po powrocie do kraju przestał jednak wykładać w misjonarskim Instytucie Teologicznym i skierowany został do parafii św. Wincentego w Bydgoszczy. Tam, będąc luźno związany z duszpasterstwem, kontynuował pracę naukową specjalizując się głównie w archeologii Palestyny. Nawiązał szereg kontaktów z zagranicznymi ośrodkami badawczymi. Brał także udział w międzynarodowych kongresach i spotkaniach naukowych, wyjeżdżał z odczytami i wykładami. Podobne kontakty utrzymywał z ośrodkami krajowymi, a zwłaszcza z Komisją Archeologii Polskiej Akademii Nauk. W PAN przedstawił też swoją pracę habilitacyjną pt. „Ele-

menty judaistyczne i motywy hellenistyczne rozdziału XII Apokalipsy Janowej w świetle tekstów qumrańskich i danych z archeologii". Spotkał się jednak ze sprzeciwem władz państwowych i ostatecznie habilitował się na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w kwietniu 1970 r. Wkrótce potem objął katedrę Archeologii Chrześcijańskiej na ATK i przeniósł się do Warszawy, zamieszkując w domu misjonarskim przy kościele św. Krzyża.

Zmarł w Bydgoszczy 9 III 1972 r. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Świeciu nad Wisłą.

I.

1. Rec.: W. HŁADOWSKI: Początki chrześcijaństwa według egzystencjalnej interpretacji R. Bultmanna. Studium historyczno-krytyczne. P. 1954. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 237-238.

2. Rec.: B. LE FROIS: The Woman Clothed with the Sun (Apoc. 12), Individual or Collective? Roma 1954. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 58-62.

3. Przypowieści o modlitwie w Ewangelii św. Łukasza. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 84-107.

4. Rec.: W. BAUER: Wörterbuch zum Neuen Testament. Berlin 1952. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 165-166.

5. Rec.: L. BOUYER: La Bible et l'Évangelie. Paris 1951. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 280-284.

6. Historyczność zmartwychwstania Chrystusa w Listach św. Pawła. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 306-327.

7. Rec.: E. DĄBROWSKI: Konkordancja podręczna Pisma św. Nowego Testamentu. P. 1955. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 374-375.

8. Zmartwychwstanie Chrystusa rękojmią naszego zmartwychwstania w świetle Listów św. Pawła. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 51-60.

9. Tłum.: O. Atanazy MILLER: Instrukcja Papieskiej Komisji Biblijnej dotycząca stowarzyszeń, kongresów i zjazdów biblijnych. *Acta Apostolicae Sedis.* R. 48: 1956 s. 61-64. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 139-142.

10. Rec.: E. DĄBROWSKI: Synopsa łacińsko-polska czterech Ewangelii. P. 1955. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 174-180.

11. „Mulier acicta sole" (Apok. 12, 1-17) w świetle współczesnej egzegezy biblijnej. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 262-283.

12. Rec.: J. E. STEINMUELLER, K. SULLIVAN: Catholic Biblical Old and New Testaments Encyclopedia. New York 1956. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 318-320.

13. Rec.: E. DĄBROWSKI: Synopsa łacińsko-polska czterech Ewangelii P. 1955. *Biblica.* R. 38: 1957 s. 475-476. — Toż. *The Catholic Biblical Quarterly.* R. 20: 1958 s. 120.

14. Rec.: Z. STAROWIEJSKA-MORSTINOWA: Fakty i Słowa. W. 1956. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 156-157.

15. Sposób zmartwychwstania ciał na podstawie Listów św. Pawła. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 81-101, 189-200.

16. Rec.: J. SCHMID: Studien zur Geschichte des griechischen Apokalypse-Textes. München 1955/56. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 345-348.

17. Rec.: G. KITTEL: Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. T. V. Ks. — Pa. Stuttgart 1954. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 351.

18. Red.: *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 nr 6: Odkrycia nad Morzem Martwym (1947-1957). Współredaktorzy ks. Stanisław GRZYBEK i o. Franciszek MAŁACZYŃSKI.

19. Apokryf aramajski Księgi Rodzaju. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 445-451.

20. Kronika odkryć nad Morzem Martwym. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 463-467.

21. Rec.: J. M. ALLEGRO: The Dead Sea Scroll. Hatmondsworth 1957. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 498-500.

22. Sensacyjne odkrycie biblistyczne. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 20 s. 4.

23. Jerycho w świetle wykopalisk ostatnich lat. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 37 s. 2.

24. „Mistrz Sprawiedliwości" a Chrystus. W odpowiedzi prof. Konstantemu Grzybowskiemu. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 44 s. 3.

25. Interpretacja 12 rozdziału Apokalipsy św. Jana w świetle historii egzegezy. P. 1957 Pallotinum 8° s. 189, nlb. 3.

26. De Novo Testamento ut Christianismi basi historica. *Divus Thomas.* R. 61: 1958 s. 113-130.

27. Rec.: H. STRĄKOWSKI: Manuskrypty z Qumran a Chrześcijaństwo. Lubl. 1958. *Ruch Biblij.* R. 11: 1958 s. 359-360.

28. Rec.: H. STRĄKOWSKI: Manuskrypty z Qumran a Chrześcijaństwo. Lubl. 1958. *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 773-774.

29. Rec.: F. GRYGLEWICZ: Chronologia Życia Chrystusa Pana. Lubl. 1957. *Ruch Biblij.* R. 11: 1958 s. 360-363.

30. Biblistyka polska wobec Millenium. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1958 nr 32 s. 3.

31. Międzynarodowe kongresy nauk biblijnych. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1958 nr 48 s. 7.

32. Nowy Testament a historyczne podstawy chrześcijaństwa. W: *Pismo Święte w duszpasterstwie współczesnym.* Wykłady dla duchowieństwa w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim 21-23 VIII 1956 r. Lubl. 1958 s. 83-119.

33. Śp. ks. prof. dr Stanisław Styś T. J. (1896-1959). *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 18 s. 7.

34. Wieża Babel (Historia czy Legenda?). *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 24 s. 4.

35. Śp. ks. prof. dr Stanisław Styś T. J. (1896-1959). *Ruch Biblij.* R. 12: 1959 s. 217-219.

36. Chrystus w świetle badań współczesnej epigrafiki, paleografii i archeologii. *Ruch Biblij.* R. 12: 1959 s. 230-245.

37. Die polnische Bibel übersetzungen. *New Testament Studies.* 5: 1958/59 s. 328-333.

38. Die Erneuerungsbestrebungen innerhalb der polnischen Bibelwissenschaft. *New Testament Studies.* 5: 1958/59 s. 334-338.

39. Jeszcze raz w sprawie manuskryptów z Qumran. *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 1 s. 3.

40. Sensacyjne odkrycie. (Listu z Jabne Jam). *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 20 s. 5.

41. XIV Internationale Arbeitstagung der „Studiorum novi Testamenti Societas". *Biblische Zeitschrift.* 4: 1960 s. 132-134.

42. Sprawozdanie z Czternastego Międzynarodowego Kongresu „Studiorum Novi Testamenti Societas". *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 s. 73-76.

43. Rec.: G. KITTEL, G. FREDRICH: Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. T. VI. Peitho — Ryomai. Stuttgart 1959. *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 s. 177-179.

44. Kierunki i postulaty współczesnej biblistyki katolickiej. *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 s. 285-287.

45. Sensacyjne odkrycie tekstu hebrajskiego. *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 s. 363-367.

46. Moderne Bibleübersetzungen. *Zeitschrift für katholische Theologie.* R. 82: 1960 s. 319-320.

47. Nurty we współczesnej egzegezie biblijnej. *Spraw. Tow. Nauk. KUL.* Nr 10: 1959 [druk 1960] s. 122-126.

48. Wstęp i komentarz. W: *Pieśń nad Pieśniami, która jest Salomona.* Przekł. J. A. IHNATOWICZ. *Znak.* R. 12: 1960 s. 192-195.

49. Czołowi bibliści o odkryciach w Qumran. Wywiady dla „Znaku" przeprowadzone przez... *Znak.* R. 12: 1960 s. 1550-1963. Wywiad z J. T. Milikiem i Y. Yadin.

50. Kim byli członkowie sekty z Qumran? *Ruch Biblij.* R. 14: 1961 s. 129-133.

51. Nowy Testament w świetle badań współczesnej paleografii i archeologii. *Znak.* R. 13: 1961 s. 966-981. — Toż w osob. odb. Kr. 1961 8° s. 39.

52. Najnowsze osiągnięcia archeologii. Wywiad z ks... *Znak.* R. 13: 1961 s. 982-999.

53. 190 haseł W: *Podręcznej encyklopedii biblijnej.* T. 1-2. P. 1961, w tym: Zmartwychwstanie. T. 2 s. 688-701.

54. Nowe odkrycia na Pustyni Judzkiej. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 7 s. 8.

55. Dziesięć lat pracy ks. Milika nad manuskryptami z Qumran. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 21 s. 7.

56. Poglądy mesjańskie czy eschatologiczne sekty z Qumran? *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 9: 1962 nr 4 s. 59-72.

57. Biblioteka Bodmeriańska odsłania swoje tajemnice. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 5 s. 7.

58. Znamienny proces w Jerozolimie. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 9 s. 3.

59. Messianische oder eschatologische Erwartungen in der Qumransekte? W: *Neutestamentliche Aufsatze.* Festschrift für Prof. Josef Chmid hrsgg. vin J. Blinzer-O. Kuss-F. Mussner. Regensburg 1963 s. 294-302.

60. Rec.: H. WERYŃSKI: W apostolskiej szkole. P. 1962. *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 s. 63.

61. Rec.: Studia biblijne i archeologiczne. P. 1963. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 16 s. 5.

62. Ruch biblijny w Polsce. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 35 s. 5.

63. Rec.: R. SCHNACKENBURG: La Théologie du Noveau Testament. Bruges 1961; TENŻE: Neutestamentliche Theologie. München 1963. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 125-127.

64. Rec.: R. SCHNACKENBURG: Gottes Herschaft und Reich. Freiburg 1959. *Collect. Theol.* R. 35: 1964 s. 203-211.

65. Współczesna problematyka teologii biblijnej. W: *Pod tchnieniem Ducha Świętego.* P. 1964 s. 129-155.

66. Prałat Stanisław Łach Konsultorem Papieskiej Komisji Biblijnej. *Homo Dei.* R. 34: 1965 s. 245.

67. Rec.: D. FRAKASFALVY: L'Écriture Sainte dans la Thèologie de saint Bernard. Studia Anselmiana 53. Romae 1964. *Collect. Theol.* R. 36: 1966 s. 251-254.

68. Wołanie o „aggiornamento" katechezy biblijnej. *Katecheta.* R. 9: 1965 nr 5/6 s. 104-107.

69. Rec.: P. BENOIT I INNI: Studia biblijne i archeologiczne. P. 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 56-58.

70. Rec.: W. MARCHEL: Abba, Vater! Die Vaterbotschaft des Neuen Testaments. Düsseldorf 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 58.

71. Rec.: G. KITTEL, G. FREDRICH: Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. T. VII. Sābbaton — Sophrosyna. Stuttgart 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 114.

72. Rec.: E. LOHSE: Die Texte aus Qumran. München 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 120.

73. Tworzywo pojęciowe i literackie doktryny św. Pawła Apostoła. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 152-161.

74. Rec.: TH. MULLER: Das Heilsgeschehen im Johannesevangelium. Zürich-Frankfurt a. M. 1961. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 250-251.

75. Rec.: D. E. H. WHITELEY: The Theology of St. Paul. Oxford 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 251.

76. Rec.: G. R. BEASLEY-MURRAY: Baptism in the New Testament. London 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 319.

77. Rec.: L. KRINETZKI: Der Bund Gottes mit den Menschen nach dem Alten und Neuen Testament. Düsseldorf 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 62-63.

78. Rec.: CHR. BURCHARD: Bibliographie zu den Hanschriften vom Toten Meer, II. Nr 1557-4459. Berlin 1965. *Revue de Qumran.* T. 5: 1965 fasc. 3 [19] s. 129-131.

79. Notatnik archeologiczny: Palestyna 1962-1964. *Znak.* R. 17: 1965 s. 913-938. Współautor ks. E. SITARZ.

80. Wstęp i przekł. z hebr.: Proroctwo Joela. W: *Pismo św. Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych.* Oprac. zespół polskich biblistów pod red. Benedyktynów Tynieckich. P. 1965 s. 1103-1107. — Toż popraw. w wyd. 2 zmien. P. 1971 s. 1062-1066. — Toż w dalszych wydaniach Biblii Tysiąclecia.

81. Wstęp i przekł. z grec.: Pierwszy List do Tessaloniczan. W: *Pismo św. Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych.* Oprac. zespół biblistów polskich pod red. Benedyktynów Tynieckich. P. 1965 s. 1456-1460. — Toż w: *Pismo Święte Nowego Testamentu.* P. 1969 s. 557-566. — Toż w 2 popraw. wyd. Biblii Tysiąclecia. P. 1971 s. 1339-1342. — Toż w dalszych wydaniach.

82. Wstęp i przekł z grec. Drugi List do Tessaloniczan. W: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych.* Oprac. zespół biblistów polskich pod red. Benedyktynów Tynieckich. P. 1965 s. 1461-1463. — Toż w: *Pismo Święte Nowego Testamentu.* P. 1969 s. 567-571. — Toż w 2 popr. wyd. Biblii Tysiąclecia. P. 1971 s. 1343-1345. — Toż w dalszych wydaniach.

83. Instrumenty medyczne z grot Wadi Murabb'ât. *Meander.* R. 21: 1966 s. 310-322. Współautor D. DĘBICKA.

84. Międzynarodowe Sympozjum Archeologii Palestyńskiej. *Meander.* R. 21: 1966 s. 543-545.

85. Medical [Surgical?] Instruments Found at Wadi Murabb'ât Caves. An Attempt to classify Some of Material Culture. *Archeologia.* R. 20: 1969 s. 191-195.

86. Rec.: R. SCHNACKENBURG: Die Kirche im Neuen Testament. *Stud. Theol. Vars.* R. 5: 1967 fasc. 2 s. 302-313.

87. Rec.: W. TYLOCH: Rękopisy z Qumran nad Morzem Martwym. W. 1963. *Prz. Orient.* 1967 nr 3 [63] s. 273.

88. Old Hebrew Inscription from Tel Arad. *Folia Orientalia.* R. 11: 1969 s. 266-277.

89. Rec.: S. GRZYBEK, H. CZERWIEŃ, B. PANASIUK: Polska bibliografia biblijna za lata 1931-1965. T. 1-2. W. 1968. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 156.

90. Red.: Studia z Archeologii Azji Przedniej i Starożytnego Bliskiego Wschodu. Prace Komisji Archeologicznej nr 9. Kr. 1970. Współredaktor M. L. BERNHARD.

91. Archeologia palestyńska: termin i zarys jej historii. Studia z Archeologii Azji Przedniej i Starożytnego Bliskiego Wschodu. Prace Komisji Archeologicznej nr 9. Kr. 1970 s. 83-119.

92. Znaczenie badań archeologicznych na Bliskim Wschodzie dla rozwoju studiów nad Nowym Testamentem. *Znak.* R. 23: 1971 s. 1011-1032.

93. Rec.: G. KITTEL, G. FRIEDRICH: Theologischen Wörterbuch zum Neuen Testament. T. VIII. T. — Y. Stuttgart 1969. *Ruch Biblij.* R. 25: 1972 s. 69.

94. Rec.: S. MĘDALA: Parabola oleastri (Rzym. 11, 16-24). Romae 1970. *Collect. Theol.* R. 42: 1972 nr 3 s. 230-232.

95. The Excavarations of Paul Wilbert Lapp in the Midde East. *Archeologia.* R. 22: 1971 [druk 1972] s. 203-204.

96. Red.: Archeologia Palestyny. P. 1973.

97. Wstęp. W: *Archeologia Palestyny.* P. 1973 s. 7-9.

98. Archeologia Palestyny. Termin i zarys jej historii. W: *Archeologia Palestyny.* P. 1973 s. 23-46.

99. Materiały do bibliografii z zakresu archeologii Palstyny. W: *Archeologia Palestyny.* P. 1973 s. 145-195. Współautorzy: V. FRITZ i Z. KAPERA.

100. Budownictwo synagogalne na terenie starożytnej Palestyny. W: *Archeologia Palestyny.* P. 1973 s. 733-736.

101. Znaczenie badań archeologicznych na Bliskim Wschodzie dla rozwoju studiów nad Nowym Testamentem. W: *Archeologia Palestyny.* P. 1973 s. 809-823.

102. Przekł. z ang.: W. F. ALBRIGHT:

Epoka żelaza. W: *Archeologia Palestyny*. P. 1973 s. 311-338. Współtłumacz T. KĘSIK.

103. Artykuły w codziennej prasie bydgoskiej z l. 60-tych i 70-tych, do których nie udało się dotrzeć. Wśród nich m. in. o prof. K. Michałowskim.

104. Abstrakty polskich prac biblistycznych z „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego" w *Internationale Zeitschrift für Bibelwissenschaft und Grenzgebiete* [Tübibgen] w l. 1964-1970.

105. Z polskich badań nad tekstami i doktryną qumrańska. W: *Współczesna biblistyka polska*. Praca zbiorowa pod red. J. ŁACHA i M. WOLNIEWICZA. W. 1972 s. 438-465.

106. Elementy judaistyczne i motywy hellenistyczne rozdziału XII Apokalipsy [Janowej] w świetle tekstów qumrańskich i danych z archeologii 4° s. 92. Maszynopis pracy habilitacyjnej złożonej na ATK.

II.

Biuletyn Informacyjny ATK. 1970 nr 2 s. 16; Śp. Ludwik Stefaniak. *Meteor*. R. 44: 1972 nr 2 s. 68-70; KAPERA Z. J.: Działalność naukowa ks. Ludwika Stefaniaka CM (1930-1972). *Ruch Biblij*. R. 26: 1973 s. 130-138; TENŻE: Bibliografia prac ks. Ludwika W. Stefaniaka CM. Tamże s. 139-147; TENŻE: Ludwik Stefaniak (1930-1972). *Prz. Orient*. Nr 1 [85] 1973 s. 84-85.

Stanisław Janaczek

Steinmetz (Stajmec) Paweł (1876-1940), pastoralista.

Urodził się 13 I 1876 w Kórniku, był synem mistrza rzeźnickiego Pawła i Florentyny z Warzechów. Ojciec w 1896 r. ustalił sądownie brzmienie nazwiska, które pisano wcześniej — oprócz Stajmec — także Staynitz, Stanic. Paweł uczęszczał do Gimnazjum im. Fryderyka Wilhelma w Poznaniu, pod koniec nauki przeniósł się do Gimnazjum w Wschowie, gdzie złożył maturę 2 III 1898 r. Studia seminaryjne odbył w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 15 XII 1901 r. Powołany na wikariusza w Lesznie Wlkp. od 1 I 1902, otrzymał wkrótce dodatkowe obowiązki nauczyciela religii w tamtejszym Gimnazjum. Jako proboszcz w pobliskiej Osiecznej od 1 X 1906 nadal działał w Lesznie na polu narodowym i społecznym, tak samo jak w swojej parafii. W Osiecznej założył w 1907 r. „Rolnika" i był prezesem jego rady nadzorczej, zasiadał w Radzie Miejskiej, w Lesznie założył Drukarnię Leszczyńską, która wydawała „Głos Polski" i „Głos Leszczyński", należał do zarządu Komunalnej Kasy powiatu leszczyńskiego, był członkiem Sejmiku Powiatowego i Wydziału Powiatowego. Mianowany w 1911 r. dyrektorem zakładu Księży Emerytów w Osiecznej, był krótko prodziekanem, a od 2 XII 1920 r. dziekanem leszczyńskim, od 1928 r. członkiem Consilium a vigilantia, od 1929 r. inspektorem powiatowym nauki religii w szkołach powszechnych, od 1930 r. deputatem arcybiskupim do spraw majątku Seminarium Duchownego w Poznaniu, od 1931 r. inspektorem arcybiskupim dla kościelnych zakładów opiekuńczych. Znany szczególnie za udział w Powstaniu Wielkopolskim, otrzymał od miasta Poznania prezentę na beneficjum parafialne przy kościele farnym, objął je 5 VI 1935 r. i stał się prepozytem kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny. W Poznaniu pełnił obowiązki wizytatora nauki religii w szkołach powszechnych II rejonu miasta, był też od 24 III 1936 r. prezesem Zarządu Instytutu Zasiłkowego Kasy Emerytalnej dla Księży. W Osiecznej i Poznaniu udzielał się w Związku Kapłanów „Unitas", głosił referaty na zebraniach i kursach duszpasterskich, oparte na bogatym doświadczeniu. Wybrany przewodniczącym Rady Nadzorczej Spółdzielni „Letnisko Księży — Hel", przyczynił się do zorganizowania ośrodka wypoczynkowego dla księży na Helu. Po wkroczeniu wojsk niemieckich do Poznania w 1939 r. został aresztowany, osadzony w więzieniu na ul. Młyńskiej, następnie wywieziony do obozu przejś-

ciowego w Kazimierzu Biskupim, okresowo trzymany w więzieniu w Koninie jako zakładnik. Zwolniony 14 XII 1939 r. wyjechał do Generalnej Guberni i osiadł w parafii Poręba Radlna. Aresztowany powtórnie 6 I 1940 r., po trzech dniach więzienia w Tarnowie został przetransportowany do Poznania i osadzony w osławionym Forcie VII, skąd zabrano go pewnej nocy styczniowej 1940 r. i wywieziono z innymi więźniami w nieznanym kierunku. Prawdopodobnie został z nimi rozstrzelany w lasach zbąszyńskich. Daty śmierci dotąd nie ustalono.

I.

1. Jaką wartość mają obecnie kapitały kościelne? *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 1 s. 7-17.
2. Szkoła daltońska i jej zastosowanie w nauce religii. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 157-169.
3. Walka z alkoholizmem ze strony duszpasterza. *Świt.* R. 29: 1932 s. 168-172.
4. Duszpasterz wśród ubogich. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 nr 2 s. 35-37.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 18: 1902 s. 67; R. 21: 1906 s. 49; R. 22: 1907 s. 6; R. 26: 1911 s. 56; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 35: 1920 s. 20; R. 36: 1921 s. 8; R. 43: 1928 s. 82; R. 44: 1929 s. 76; R. 45: 1930 s. 119; R. 46: 1931 s. 14; R. 50: 1935 s. 378, 399; R. 51: 1936 s. 135; KASPRZYCKI M.: Biogramy księży archidiecezji poznańskiej za lata okupacji hitlerowskiej [maszynopis], poz. 545.

Ks. Marian Banaszak

Stepa Jan (1892-1959), profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, biskup tarnowski, filozof.

Syn Szczepana, rzeźbiarza i Joanny z d. Pokorna. Urodził się 24 VI 1892 r. w Sasowie, archid. lwowskiej. Szkołę podstawową ukończył w Sasowie, Gimnazjum najpierw do klasy 4-tej w Złoczowie, następnie we Lwowie. Czując powołanie do stanu duchownego wstąpił do Małego Seminarium we Lwowie. Maturę zdał z odznaczeniem w 1911 r. Po czym wstąpił do Seminarium archid. lwowskiego i rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego. Ostatni rok studiów kontynuował podczas I wojny światowej a święcenia kapłańskie otrzymał z rąk arcybpa Józefa Bilczewskiego w 1915 r.

Od 15 IX 1915 do 31 VIII 1918 r. pełnił obowiązki wikariusza w rodzinnej parafii Sasowie, następnie przez jeden rok był administratorem parafii Pieniaki, pow. Brody. W grudniu 1918 r. dostał się za pracę patriotyczną do więzienia w Złoczowie i przebywał w nim do końca maja 1919 r. Po zwolnieniu z więzienia pracował jako proboszcz od lipca 1919 do września 1921 r. w Zazulach-Kozakach, pow. Złoczów.

W 1921/22 został przeniesiony na wikariusza przy katedrze lwowskiej. Był równocześnie prefektem szkół podstawowych i średnich. Ale już w następnym roku skierowano go na studia filozoficzne w Lowanium, które na tamtejszym Uniwersytecie Katolickim trwały 3 lata. Po ukończeniu studiów powrócił do Lwowa i do przerwanych funkcji prefektowskich. Uczył najpierw w Gimnazjum im. Staszica (1925/26), i po rocznej przerwie w szkole im. Klementyny Tańskiej. Od 1926/27 do 1930 pełnił też obowiązki duszpasterskie przy parafii św. Antoniego. W październiku 1927 r. rozpoczął wykłady zlecone z filozofii chrześcijańskiej na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, a po przejściu na emeryturę ks. Kazimierza Waisa 1 III 1929 r. otrzymał zastępstwo katedry filozofii chrześcijańskiej. 21 VI 1929 r. habilitował się na Wydziale Teol. Uniw. Lwowskiego na podstawie pracy ogłoszonej drukiem jeszcze w 1927 r. pt. „Neokantowskie próby realizmu a neotomizm". 1 IX 1932 r. otrzymał nominację na profesora

nadzwyczajnego filozofii chrześcijańskiej na tymże uniwersytecie. Na tym stanowisku trwał do końca istnienia wspomnianej uczelni.

Podczas drugiej wojny światowej ks. J. Stepa wykładał w Seminarium Duchownym we Lwowie, a po przeniesieniu tego zakładu do Kalwarii Zebrzydowskiej był jego rektorem. Jakiś czas pełnił obowiązki wikariusza generalnego arcybpa E. Baziaka. Na tym stanowisku zastała go nominacja na biskupa tarnowskiego 4 III 1946 r. Rządy diecezji objął 30 IV 1946 r., a konsekrację przyjął 19 V 1946 w katedrze tarnowskiej.

Jako biskup tarnowski odbył trzeci synod diecezjalny w 1948 r., utworzył 3 nowe dekanaty, 53 parafie, 12 wikarii parafialnych. Za jego czasów wybudowano 30 nowych kościołów parafialnych, 3 rozbudowano, a dalsze 4 były w budowie. Baczną troską otoczył muzeum i archiwum diecezjalne. Ilość alumnów w seminarium osiągnęła najwyższą liczbę na przestrzeni 150 lat (315). W 1947 r. utworzył Diecezjalny Instytut Wydawniczy „Veritas". W 1950 zorganizował rok jubileuszowy, 1952 diecezjalny rok eucharystyczny, 1954 maryjny jubileusz Niepokalanej, a 1956/57 polski rok maryjny. Po długiej chorobie zmarł 29 V 1959 r. w uroczystość Bożego Ciała.

Ks. J. Stepa był dobrym pedagogiem. Do wykładów przygotowywał się sumiennie opracowując skrypty ze wszystkich dziedzin filozofii. W ujęciu przedmiotu był szeroki, nie trzymał się kurczowo jednego systemu. Jako egzaminator był wymagający, ale zawsze opanowany. Brał czynny udział w naukowych zjazdach zarówno w Polsce jak i za granicą. Wygłaszał często prelekcje, niektórym sekcjom na zjazdach przewodniczył.

Wśród publikacji są prace ściśle filozoficzne, naukowe, oraz artykuły o tematyce duszpasterskiej, historycznej. Sporo też opracował recenzji. Jako lowańczyk starał się upowszechniać w Polsce dzieła autorów piszących po francusku. Był też wielbicielem kard. Merciera, co znalazło wyraz w jego publikacjach. Jako biskup kierował do swoich diecezjan orędzia, odezwy i listy.

I.

1. Jeszcze kilka uwag o odczytach Ks. Oraczewskiego. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 67-68, 80-81.

2. Wrażenia z podróży. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 394-395, 419-420, 433-434.

3. Na marginesie artykułu „Brak kapłanów". *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 78-79.

4. Listy z Belgii. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 18-20, 41-42, 72-73, 89-90, 106.

5. Kardynał Mercier. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 115-116.

6. Dwa tygodnie na misjach wśród polskich robotników we Francji. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 4-5, 13-14, 35-36, 45-47.

7. Słowo prawdy o konferencjach w Malines. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 54-55.

8. Niedola polskich robotników rolnych we Francji. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 81-82.

9. Jubileusz kapłański Kard. Merciera. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 114-115.

10. Problem religijny we Francji współczesnej. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 209-210, 226-227, 236-238.

11. Na marginesie czasopism katolickich. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 157-159.

12. Miasto polskich pamiątek we Francji [Nancy]. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 171.

13. Głos uczonego protestanta o roli społecznej Kościoła katolickiego. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 159-161.

14. [Dłuższy artykuł po francusku przeciw napaściom majora francuskiej misji d'Etschegoyen]. *La Jeune République* [1926].

15. Benedyktyn belgijski o Unii. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 160-161.

16. Pierwiastek irracjonalny w życiu społecznym i narodowym. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 447-448.

17. Jeszcze w sprawie artykułu „Benedyktyn belgijski o Unii". *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 208-209.

18. Zagadnienia religijno-moralne we współczesnej Francji. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 135-136, 147, 159-160, 170-171, 182-183, 195.

19. Katolicka działalność społeczna we

Francji. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 254-255, 267-268, 278-280.

20. Les difficultés entre la Pologne et l'Allemagne. *La Jeune République* [1927] s. 26.

21. Związek katolicki młodzieży belgijskiej. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 62-64, 74-75.

22. Neokantowskie próby realizmu a neotomizm. t. 1, Lw. 1927, s. 154, nlb. 6. [Praca habilitacyjna].

23. Co każdy inteligent powinien wiedzieć o teorii Einsteina? *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 137-140, 149-152, 162-164.

24. Refleksje z powodu książki ks. dra Krzesińskiego pt.: „W obronie świata transcendentalnego". *Aten. Kapł.* T. 22 [1928] s. 502-507.

25. Katolicy prą naprzód. *Rocz. Katol.* P. 1929, s. 133-152.

26. Realistyczne dążności Külpego a filozofia św. Tomasza. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 118-146.

27. Rec.: RABEAU GASTON: Réalitée et Relativé. Paris 1927. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 161-165.

28. Ks. Drowi Krzesińskiemu w odpowiedzi na odpowiedź. *Aten. Kapł.* R. 23: 1929 s. 313-316.

29. Najważniejsze publikacje X. Kazimierza Waisa. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 7-9.

30. Rec.: J. PASTUSZKA: Niematerialność duszy ludzkiej u św. Augustyna. Lubl. 1930. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 549-552.

31. Poznawalność świata rzeczywistego w oświetleniu św. Tomasza. (Studium z zakresu teorii poznania). Lw. 1930.

32. [Gabryl Fr. ks.]. Noetyka. Wyd. 2, uzupełnione przez Ks. Dr Jana Stepę. Lubl. 1930 s. 378.

33. Pewne kwestie z dziedziny poznania .*Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 255-257.

34. Rec.: P. SIWEK: L'âme et le corps d'après Spinoza. Paris 1930. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 423-424.

35. Rec.: W. STEGEMANN: Augustinus Gottestaat. Tübingen 1928. *Ruch Teol.* R. 3: 1931 s. 42-43.

36. Rec.: P. CHOJNACKI: Postulaty i logika budowy filozofii tomistycznej. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 146-148.

37. [Wais K. ks.]. Dokończył Ks. Dr Jan Stepa: Kosmologia szczegółowa. Cz. 2. O ciałach nieorganicznych. Gniezno 1932 s. 170.

38. Tomizm wobec elektronicznej teorii o budowie materii. Lw. 1932 s. 12 [odb. z WAIS: *Kosmologia szczegółowa*].

39. Na temat konferencji socjologów katolickich. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 281-282.

40. Zagadnienia katolicyzmu w Polsce a kryzys kultury. *Aten. Kapł.* R. 31: 1933 s. 356-363.

41. Rec.: STEIN Edith: Des hl. Thomas von Aquino Untersuchungen über die Wahrheit (Quaestiones disputatae de veritate) Übertragung, Breslau 1931. *Prz. Filoz.* R. 36: 1933 s. 297-298.

42. Kongres tomistów w Poznaniu. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 431-432.

43. Labia sacerdotis custodiunt scientiam... *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 122-123.

44. Rec.: J. DEWEY: Jak myślimy. Lw. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 558.

45. Rec.: W. RUBCZYŃSKI: Główne kierunki filozoficzne. P. 1934. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 558.

46. Rec.: *Oecumenica.* Revue de synthèse théologique trimestrielle. R. 1: 1931 vol. 1, Londres-Paris. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 558.

47. Ks. Kazimierz Wais. [Wspomnienia pośmiertne]. *Prz. Filoz.* R. 37: 1934 s. 303-306.

48. Rec.: A. KRZESIŃSKI: Kultura nowoczesna i jej tragizm. W. 1934. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 537-538.

49. Życie i działalność śp. ks. Kazimierza Waisa. Śp. ks. Kazimierz Wais jako filozof. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 17-22.

50. Rec.: B. KIESZKOWSKI: Platonizm renesansowy. W. 1935. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 687-691.

51. Metafizyczne podstawy nauki Arystotelesa o państwie. W: *Nasza myśl teologiczna.* T. 2. W. 1935 s. 317-339. (Referat wygłoszony na II Naukowym Zjeździe Teologicznym w Polsce).

52. Le caractère total de l'etat d'apres s. Thomas d'Aquin. Gniezno 1935.

53. Kształcenie światopoglądu katolickiego w szkole. Lw. 1935. Drukiem „Tow. Biblioteka Religijna" we Lwowie im. X. Arbp. Bilczewskiego. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 181-183, 195-197. — Toż. *Mies. Katech. Wychow.* R. 24: 1935 s. 205-217.

54. Mit współczesny na tle prądów umysłowych epoki. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 325-326, 340-342.

55. Metoda nauczania szkolnego, a kryzys kultury. *Kultura i Wychowanie.* R. 3: 1935-1936 s. 183-189.

56. Rec.: J. W. PRZYSŁAWSKA: Przyjaźń w Etyce Arystotelesa. Lubl. 1935. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 479-480.

57. Istota państwa u Hegla. *Prz. Filoz.* R. 39: 1936 s. 382. (Streszczenie referatu wygłoszonego na III Polskim Zjeździe Filozoficznym. W dyskusji zabierali głos: St. Budziński i J. Mosdorf).

58. Filozoficzne podstawy i sens heglowskiej teorii państwa. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 433-459 i odb.: Włocławek 1936 s. 31.

59. W sprawie logistyki. P. 1938 s. 8.
60. Méthode des recherches scientifique et l'esprit de la culture. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 565-615 i odb.: Lw. 1937 s. 53, nlb. 3.
61. Kuszenie nowoczesnego człowieka. P. 1937.
62. Prądy społeczne a duch kultury. *Aten. Kapł.* R. 42: 1938 s. 439-450 i odb.: Włocławek 1938, s. 14, nlb. 2.
63. U źródeł niemieckiego totalizmu. W. 1938 s. 40.
64. Rec.: J. HASENFUS: Die moderne Religionssociologie und ihre Bedeutung für die religiöse Problematik. Paderborn-Wien-Zürich 1937. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 257-260.
65. Wolność a autorytet. Lw. 1939 s. 29.
66. Kościół a współczesny kryzys wolności. Lw. 1939 s. 26.
67. Trudności nauki Arystotelesa o państwie jako całości. *Polski Prz. Tomist.* R. 1: 1939 s. 25-36 i odb.: Lw. 1939 s. 12.
68. Zadania współczesnej teologii na tle prądów epoki. *Aten. Kapł.* T. 45: 1946 s. 213-224.
69. Filozofia wychowania [w rękopisie].
70. List pasterski w dniu konsekracji i intronizacji do duchowieństwa. *Curr.* R. 95: 1946 s. 33-37.
71. List pasterski na objęcie diecezji do wiernych. *Curr.* R. 95: 1946 s. 38-43.
72. List pasterski o bł. Kindze. *Curr.* R. 95: 1946 s. 53-55.
73. List pasterski na ofiarowanie diecezji Niepokalanemu Sercu Maryi w dniu 15 sierpnia 1946. *Curr.* R. 95: 1946 s. 57-63.
74. Orędzie do młodzieży w uroczystość św. Stanisława Kostki. *Curr.* R. 95: 1946 s. 82-84.
75. Atmosfera duchowa w pracy Caritas. *Caritas.* R. 3: 1947 s. 17-20.
76. Bóg, świat, człowiek. Tarnów 1947 s. 73.
77. Przemówienie w Seminarium Duchownym na inauguracji roku akademickiego 29 IX 1946. *Curr.* R. 96: 1947 s. 13-15.
78. Do Duchowieństwa w wigilię Bożego Narodzenia. *Curr.* R. 96: 1947 s. 15-18.
79. Mowa na poświęcenie odbudowanych warsztatów kolejowych w Tarnowie 22 IX 1946 r. *Curr.* R. 96: 1947 s. 18-21.
80. Vos estis lux mundi. *Curr.* R. 96: 1947 s. 57-60.
81. Uczmy się i uczmy drugich (list pasterski 4 III 1947). *Curr.* R. 96: 1947 s. 81-91 i odb.: Tarnów 1947, s. 11.
82. Zagadnienia duszpasterstwa na tle epoki. *Curr.* R. 96: 1947 s. 464-478.
83. Orędzie do młodzieży w uroczystość św. Stanisława Kostki. *Curr.* R. 96: 1947 s. 519-522.
84. „Aby byli jedno jako i my" (Konferencja wygłoszona na adoracji kapłanów w Tarnowie 7 XI 1947). *Curr.* R. 96: 1947 s. 587-592.
85. Rec.: Fr. KWIATKOWSKI: Filozofia wieczysta w zarysie. *Tyg. War.* nr 1, 1948 r.
86. Orędzie o walce z alkoholizmem. *Curr.* R. 97: 1948 s. 2-5.
87. List pasterski o pladze sekciarstwa. *Curr.* R. 97: 1948 s. 49-59.
88. Odezwa w sprawie III Synodu. *Curr.* R. 97: 1948 s. 59-62.
89. List pasterski o rodzinie katolickiej. *Curr.* R. 99: 1949 s. 158-164.
90. Odezwa w sprawie beatyfikacji królowej Jadwigi. *Curr.* R. 99: 1949 s. 203-204.
91. Orędzie do wiernych w dniu modlitw za kapłanów. *Curr.* R. 99: 1949 s. 305-306.
92. Orędzie na Tydzień Miłosierdzia. *Curr.* R. 99: 1949 s. 306-308.
93. List pasterski wielkopostny o roku jubileuszowym [streszczony]. *Curr.* R. 100: 1950 s. 53-60.
94. List pasterski o miłosierdziu chrześcijańskim, skrypt 1950.
95. List pasterski: Wierzę w ciała zmartwychwstanie, skrypt 1950.
96. Orędzie wielkopostne o trzeźwości. *Curr.* R. 101: 1951 s. 1-6.
97. List pasterski o Dogmacie Wniebowzięcia NMP, skrypt 1951.
98. Orędzie do młodzieży o potrzebie życia chrześcijańskiego, skrypt 1951.
99. Orędzie na Tydzień Miłosierdzia Chrześcijańskiego, skrypt 1951.
100. Wielkopostny list pasterski: Eucharystia ośrodkiem życia chrześcijańskiego, 3 części, skrypt 1952.
101. Orędzie do duchowieństwa o Roku Eucharystycznym, skrypt 1952.
102. List pasterski do młodzieży i rodziców o nadprzyrodzonej postawie, skrypt 1953.
103. List pasterski: Pośrednictwo NMP, skrypt 1954.
104. Orędzie na niedzielę kapłańską, skrypt 1954.
105. Orędzie do Księży Dziekanów i Księży kondekanalnych z okazji świąt Bożego Narodzenia w 1954 r. Skrypt.
106. List pasterski: Pokłosie Roku Maryjnego, skrypt 1954.
107. Orędzie o miłosierdziu w planach Opatrzności, skrypt 1954.
108. Orędzie do Duchowieństwa w dniu Bożego Narodzenia, skrypt 1955.
109. List pasterski: Ratujmy młodzież, skrypt 1956.
110. List pasterski o kapłaństwie w mistycznym ciele Chrystusa, skrypt 1955.

111. Orędzie wielkanocne do kapłanów, skrypt 1956.
112. List pasterski o nowych obrzędach Wielkiego Tygodnia, skrypt 1956.
113. Odezwa na 10-lecie konsekracji J. E. Ks. Bpa Sufragana Dra K. Pękali. *Curr.* R. 107: 1957 s. 209-210.
114. List pasterski: O kapłanach pomocnikach Bożych. *Curr.* R. 107: 1957 s. 507-511.
115. List pasterski na uroczystość św. Stanisława Kostki, skrypt.
116. Odezwa na rozpoczęcie roku szkolnego, skrypt.
117. Orędzie do młodzieży: Wierz i żyj z wiary. *Curr.* R. 107: 1957 s. 264-268.
118. Kształcenie i wychowanie kleru w świetle współczesnego kryzysu. *Curr.* R. 107: 1957 s. 264-268.
119. Nova et vetera w obecnym duszpasterstwie. *Curr.* R. 107: 1957 s. 82-86.
120. Apostolskie posłannictwo rodziny. *Curr.* R. 107: 1957 s. 143-147.
121. Logos chrześcijański. *Curr.* R. 107: 1957 s. 211-213.
122. Ethos chrześcijański. *Curr.* R. 107: 1957 s. 473-476.
123. Eros. *Curr.* R. 107: 1957 s. 623-627.
124. Przemówienie na otwarcie i na zakończenie Synodu. *Curr.* R. 107: 1957 s. 331-337.
125. List pasterski na Wielki Post. *Curr.* R. 108: 1958 s. 193-199.
126. Głębsze źródła kryzysu kultury. *Curr.* R. 108: 1958 s. 206-208.
127. Racjonalizm czy intelektualizm. *Curr.* R. 108: 1958 s. 245-249.
128. List pasterski na Niedzielę Kapłańską, skrypt.
129. Wielkopostny list pasterski o Spowiedzi św. *Curr.* R. 109: 1959 s. 38-45.

II.

WYSZYŃSKI St.: Przemówienie żałobne. *Curr.* R. 109: 1959 s. 346-350; KOWALSKI K. J.: Kazanie pogrzebowe. *Curr.* R. 109: 1959 s. 351-357; PĘKALA K.: Kazanie pogrzebowe. *Curr.* R. 109: 1959 s. 358-366; BEDNARCZYK P.: Filozofia duszpasterska ks. biskupa Jana Stepy. *Curr.* R. 109: 1959 s. 391-402; REGNER L.: Biskup Jan Stepa jako filozof. *Curr.* R. 109: 1959 s. 379-390; ROGÓŻ J.: Akcje duszpasterskie ks. biskupa Stepy. *Curr.* R. 109: 1959 s. 403-413; Bibliografia prac ks. biskupa Jana Stepy. *Curr.* R. 109: 1959 s. 418-423; Sprawozdanie z uroczystości pogrzebowych. *Curr.* R. 109: 1959 s. 367-370; Ważniejsze fakty i dzieła dokonane za rządów księdza biskupa Jana Stepy. *Curr.* R. 109: 1959 s. 414-417; Życiorys księdza biskupa Jana Stepy. *Curr.* R. 109: 1959 s. 373-378; Ks. Jan Stepa [nekrolog]. *Ruch Filoz.* T. 19: 1959/60 s. 132; BOCHENEK J.: W rocznicę śmierci śp. ks. biskupa Stepy. Próba ujęcia przemiany wewnętrznej. *Curr.* R. 110: 1960 s. 409-416; ABLEWICZ J.: Kazanie [Z okazji przeniesienia zwłok śp. ks. bpa Jana Stepy]. Curr. R. 114: 1964 s. 127-130; Przeniesienie zwłok śp. ks. biskupa Jana Stepy. *Curr.* R. 114: 1964 s. 126; CHALCARZ J.: Teoria poznania w ujęciu biskupa Jana Stepy. *Stud. Philos. Christ.* R. 2: 1966 z. 1 s. 317-326; [Życiorys]. *Rocz. Diec. Tarn.* 1967, 1972 i 1977; OGONOWSKI Z.: Stepa Jan. W: *Filozofia w Polsce.* Słownik pisarzy. Wr. 1971 s. 171; BEDNARCZYK P.: Ideał wychowawczy w ujęciu biskupa Jana Stepy. W: *Księga pamiątkowa z okazji 150 rocznicy założenia Instytutu Teologicznego i Seminarium Duchownego w Tarnowie, 1821-1971.* Tarn. Stud. Teol. T. 5. Tarnów 1972 s. 295-312.

Ks. Adam Nowak

Steuer Albert (1874-1967), filozof.

Urodził się 3 VI 1874 r. w Lesznie Wlkp., był synem właściciela ziemskiego Józefa i Marii z Thomasów. W Poznaniu uczęszczał do Gimnazjum św. Mari Magdaleny, po uzyskaniu matury zgłosił się do Seminarium Duchownego w 1895 r. Po trzech latach został wysłany na studia specjalistyczne w Münster. Święcenia kapłańskie przyjął 25 III 1899 r. i kontynuował studia w Münster, ukończone w 1901 r. doktoratem z filozofii na podstawie rozprawy „Die Philosophie des Iustus Lipsius". Po powrocie do Poznania został przejściowo mianowany wikariuszem substytutem w Niepruszewie, a od zimowego semestru 1901/2 objął wykłady filozofii w Seminarium Duchownym. Prowadził je do reorganizacji studiów seminaryjnych w 1919 r. W międzyczasie otrzymał funkcję cenzora książek treści religijnej, egzaminatora prosynodalnego i dyrektora Stowarzyszenia Kapłanów Adoratorów Najśw. Sakramentu, mianowany 1 VII 1911 r. kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej poznańskiej, a 1 X 1918 r. radcą konsystorza arcybiskupiego. W okresie międzywojennym pełnił

obowiązki sędziego prosynodalnego i lektora języka niemieckiego w Seminarium Duchownym. Będąc narodowości niemieckiej, pełnił przez długie lata obowiązki patrona niemieckiego stowarzyszenia czeladników katolickich. Podczas okupacji zajmował się duszpasterstwem, m. in. jako kapelan więzienny. Po wyzwoleniu Poznania został aresztowany i przebywał w więzieniu 11 miesięcy. Oczyszczony z zarzutów politycznych i zwolniony, objął 7 VI 1946 r. kapelanię u SS. Elżbietanek w Pokrzywnie pod Poznaniem, gdzie obchodził złoty i diamentowy jubileusz swego kapłaństwa. Zmarł 22 IV 1967 r. i został pochowany w grobowcu kapitulnym w Poznaniu.

I.

1. Rec.: J. S. ADAMSKI: Studium o duszy ludzkiej. *Prz. Kośc.* T. 4: 1903 s. 222-225.

Polem.: ADAMSKI St. J.: Odpowiedź na recenzję o „Studium o duszy ludzkiej". *Prz. Kośc.* T. 4: 1903 s. 317-320.

Odpow.: Kilka uwag do odpowiedzi na recenzję „Studium o duszy ludzkiej". *Prz. Kośc.* T. 4: 1903 s. 399-400.

2. Rec.: J. NUCKOWSKI: Początki logiki ogólnej dla szkół. *Prz. Kośc.* T. 4: 1903 s. 478-480.

3. Rec.: Fr. GABRYL: Metafizyka ogólna czyli Nauka o bycie. Kr. 1903. *Prz. Kośc.* T. 5: 1904 s. 85-87.

4. Lehrbuch der Philosophie. Erster Band: Logik und Noetik. Zum Gebrauche an höheren Lehranstalten und zum Selbstunterrichte. Paderborn 1907 F. Schöningh 8° s. 386.

5. Lehrbuch der Philosophie. Bd 2: Metaphysik. 1 Halbband: Ontologie und Naturphilosophie. Paderborn 1909 F. Schöningh 8° s. IX, nlb. 1, 531, nlb. 1.

6. Rec.: Szkice o moderniźmie. Praca zbiorowa. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 6: 1911 s. 316-319.

7. Rec.: J. GREDT: Elementa Philosophiae Aristoteletico-Thomisticae. Friburgi Brisgoviae 1909, 1912. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 8: 1912 s. 141-144.

8. Rec.: BOEDDER: Theologia naturalis. Friburgi Brisgoviae 1911; C. EWICK: Ontologie. Friburgi Brisgoviae 1911. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 8: 1912 s. 229-232.

9. Rec.: Ph. KNEIB: Handbuch der Apologetik als der wissenschaftlichen Begründung einer glaübigen Weltanschauung. Paderborn 1912. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 9: 1913 s. 389-390.

10. Rec.: V. CATHREIN: Glauben und Wissen. Vierte und fünfte Auflage. Freiburg i. Br. 1911. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 7: 1912 s. 467-468.

11. Rec.: V. CATHREIN: Moralphilosophie. Eine wissenschaftliche Darlegung der sittlichen, einschliesslich der rechtlichen Ordnung. Wyd. 5. T. 1-2. Freiburg 1911. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 7: 1912 s. 311-313.

12. Rec.: K. TWARDOWSKI: O psychologii, jej przedmiocie, zadaniach, metodzie, stosunku do innych nauk i o jej rozwoju. W. 1913; O czynnościach i wytworach. Kr. 1911. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 10: 1913 s. 390-393.

13. Rec.: O. WILLMANN: Philosophische Propädeutik. Freiburg 1914. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 12: 1914 s. 225-228.

14. Rec.: E. HANISCH: Die Geschichte Polens. Bonn und Leipzig 1923. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 4: 1924 s. 99-100.

15. Rec.: K. MAZURKIEWICZ: Początki Akademii Lubrańskiego w Poznaniu (1519-1535). P. 1921. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 4: 1924 s. 107-108.

16. Rec.: WORWAN: Le guide des étrangers à Poznań. Librairie d'édition Fr. Gutowski. P. 1924. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 4: 1924 s. 108-109.

17. Rec.: A. HOUNDER: Zu Füssen des Meisters. Kurze Betrachtungen für vielbeschäftige Priester. Freiburg i. Br. 1925. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 6 s. 26-28.

18. Rec.: M. WICHERKIEWICZ: Rynek Poznański i jego patrycjat. *Posener Tageblatt.* Jg. 47: 1925 nr 162.

19. Rec.: K. RIEDER: Gottes Gnadenruf und die Antwort die Menschenseele. Freiburg i. Br. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 6 s. 29.

20. Die Berhnardiner und ihre Verdienste um das Deutschtum in Polen. *Deutsche Rundschau in Polen.* Jg. 1926 nr 225.

21. Prälat Dr. Robert Weimann. *Posener Tageblatt.* Jg. 48: 1926 nr 7.

22. Rec.: K. MAZURKIEWICZ: Benedykt Herbest. *Posener Tageblatt.* Jg. 48: 1926 nr 162.

23. Rec.: F. WUTZ: Die Psalmen des Breviers. München 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 188.

24. Deutsche Domherren in den Domkapiteln von Posen und Gnesen. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 8: 1928 s. 110-127. — Toż. *Posener Tageblatt.* Jg. 50: 1928 nr 113.

25. Rec.: J. RUTKOWSKI: Poddaństwo

włościan w XVIII wieku w Polsce i niektórych innych krajach Europy. P. 1921. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 8: 1928 s. 158-160.

26. Rec.: E. KOZŁOWSKI: Uwarstwienie ludności wiejskiej w Wielkopolsce w drugiej połowie XVI w. P. 1928. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 8: 1928 s. 161-162.

27. Rec.: M. WOJCIECHOWSKA: Z dziejów książki w Poznaniu w XVI w. P. 1927. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 8: 1928 s. 162-163.

28. Rec.: L. BIAŁKOWSKI: Szkice z życia Wielkopolski w siedemnastym wieku. P. 1925. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 8: 1928 s. 166-167.

29. Geschichte der deutschen Katholiken in den Erzdiözesen Gnesen-Posen. *Jahrb. d. Reichsverb. f. Kath. Auslanddeut.* Münster 1931/2.

30. Rec.: J. M. HOENE-WROŃSKI: Prodrom des Messianismus oder der absoluten Philosophie. *Posener Tageblatt.* Jg. 52: 1930 nr 88. — Toż. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 11: 1931 s. 205-206.

31. Rec.: H. BRAUN: Frazeologia niemiecko-polska. Deutsch-polnische Phraseologie. P. 1931. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 11: 1931 s. 206.

32. Rec.: J. TEODOROWICZ: Zjawiska mistyczne i ich tłumaczenie (Konnersreuth). P. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 83-90.

33. Rec.: P. SIWEK: Metody badań zjawisk nadprzyrodzonych. Problem Konnersreuth. Kr. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 83-90.

34. Rec.: K. KANTAK: Bernardyni polscy. T. 1-2. Lw. 1933. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 14: 1934 s. 158-161.

35. Der Posener Dom. *Posener Tageblatt.* Jg. 57: 1935 Nr 88.

36. Die Zisterziensabtei Szpetal. Ein Beitrag zu den Beziehungen zwischen Deutschland und Polen im Mittelalter. *Deut. Wissen. Zeitschr.* Jg. 15: 1935 s. 337-348. — Toż. Odb. Posen 1935.

37. Rec.: O. HELLMANN: Die Hellmann, das Bild einer deutschen Familie. Glogau 1933, 188 S.; Sie Sippe Kahl aus Schlabitz (Kr. Guhrau) 1936. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 16: 1936 s. 281-283.

38. Rec.: O. HELLMANN: Die Archidiakone des Kollegiatstiftes zu Unserer lieben Frau in Glogau. Glogauer Druckerei 1938. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 18: 1938 s. 317-318.

39. Die Wahl des Nuntius Graf Miecislaus Ledóchowski zum Erzbischof von Gnesen und Posen. *Deut. Wissen. Zeitschr. f. Polen.* Jg. 19: 1939 s. 115-126.

II.

KARŁOWSKI K, *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 19: 1968 s. 14-16; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 16155, KM 1405.

Ks. Marian Banaszak

Stopniak Piotr (1892-1979), historyk Kościoła.

Urodził się 5 II 1892 r. we wsi Cichostów należącej do parafii Parczew, w rodzinie Tomasza i Julianny z domu Wojciechowskiej. Szkołę podstawową ukończył w Milanowie i Parczewie, średnią w Lublinie. W 1910 r. zapisał się do Seminarium Duchownego w Lublinie. 5 V 1912 r. przyjął święcenia niższe w kaplicy seminaryjnej w Lublinie. 25 VII 1915 r. arcybiskup warszawski A. Kakowski wyświęcił go na kapłana w katedrze w Warszawie. Wskutek działań wojennych nie mógł wrócić do Lublina i dlatego administrator diecezji lubelskiej Z. Kwiek 4 X 1915 r. zamianował go wikariuszem w Parczewie. 29 X 1917 r. został wikariuszem w parafii Skierbieszów. Jako wikariusz 9 XII 1918 r. został imatrykulowany na studia w Uniw. Lubelskim. Nowy biskup lubelski M. L. Fulman zwolnił go 11 X 1919 r. z wikariatu. W 1920 r. pełnił funkcję kapelana w Wojsku Polskim. W 1922 r. ukończył studia uniwersyteckie i został profesorem w Seminarium lubelskim. Początkowo pełnił też funkcje kierownika biblioteki. W l. 1922-1962 wykładał m. in. socjologię, ekonomikę polityczną, homiletykę, patrologię i historię Kościoła. Doktoryzował się na podstawie dysertacji „Spór o niezależność sądownictwa kościelnego w Polsce w XIII wieku". W czasie studiów był prefektem szkoły żeńskiej na Żmigrodzie w Lublinie, 21 IX 1923 r. został pierwszym wiceprezesem Koła Księży Prefektów powołanego w 1918 r. 19 I 1926 r. był sekretarzem zebrania w gmachu Uniw. na którym powołano Towarzystwo Teologiczne

w Lublinie. Uczestniczył w zjeździe tego Towarzystwa w 1928 r. we Lwowie, przedstawił wówczas program zorganizowania archiwów i napisania podręcznika historii Kościoła. W l. 1929-1939 brał udział w pracach nad włączeniem Seminarium Duchownego do Wydziału Teologicznego KUL. W zakresie prac diecezjalnych dokonał opracowania pierwszego w diecezji synodu diecezjalnego w 1928 r., którego został promotorem. W tym też roku został mianowany kanonikiem honorowym kapituły lubelskiej, a w r. 1931 rzeczywistym. Od 1929 r. był wicerektorem Seminarium Duchownego, od 1932 r. rektorem.

8 XI 1939 r. został aresztowany przez Gestapo i osadzony na Zamku Lubelskim, skąd został zwolniony 17 III 1940 r. Brał udział w odtworzeniu zdezorganizowanej Kurii Biskupiej, od końca stycznia 1942 r. zaczął kierować wznowionym Seminarium Duchownym w Krężnicy. Uczestniczył w pracach Rady Głównej Opiekuńczej. Z Seminarium w Krężnicy wysłano 456 paczek żywnościowych dla księży w obozach koncentracyjnych.

23 III 1944 r. biskup M. L. Fulman mianował go wiceoficjałem w Sądzie Biskupim. W 1944 r. uzyskał nominację na doradcę wikariusza generalnego ks. J. Kruszyńskiego. W okresie 19 IV 1945 — 26 V 1946, po śmierci biskupa Fulmana, był wikariuszem kapitulnym, 17 VII 1946 został zwolniony z funkcji rektora Seminarium. 22 II 1949 r. papież Pius XII obdarzył go godnością Protonotariusza Apostolskiego „ad instar". Po odejściu biskupa S. Wyszyńskiego był ponownie wikariuszem kapitulnym w okresie od 5 II 1949 r. 30 IX 1949 r. prymas Polski jako legat Stolicy Apostolskiej mianował go archidiakonem Kapituły katedralnej. 13 IV 1957 r. został administratorem parafii katedralnej. Od 26 V 1945 r. z przerwami na wikariat kapitulny był stale wikariuszem generalnym.

Prace administracyjne nie pozwalały mu na działalność dydaktyczno naukową. Wykładał do r. 1961. Od 1944 był członkiem korespondentem Tow. Naukowego KUL, od 1946 członkiem czynnym tegoż Towarzystwa. Prac naukowych specjalnie nie pisał. Niektóre artykuły zasługują jednak na uwagę np. o przygotowaniu się do kazań, czy o latach okupacji. Zmarł 5 XII 1979 r., pochowany na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie.

I.

1. Canones et theses, quas una cum dissertatione „Spór o niezależność sądownictwa kościelnego w Polsce w XIII wieku"... ad gradum doctoris iuris canonici rite et legitime obtinendum publice propugnabit Petrus Stopniak... diebus 11 et 12 mensis Martii anno 1927. Lubl. 1927 s. 12.

2. Praca apostolska św. Cyryla i Metodego wśród Słowian. [Wykład] na Diecezjalnym Kursie Teologicznym. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 6 s. 153-154.

3. Stosunki kościelno polityczne w Królestwie Polskim i wpływ ich na ustosunkowanie się Stolicy Apostolskiej do rządu Królestwa w dobie powstania listopadowego. 2 wykłady na Diecezjalnym Kursie Teologicznym 23-26 VIII 1927 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 6 s. 153-154.

4. Pierwszy zjazd naukowy Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Lwowie, odbyty w dniach 11-12 kwietnia 1928 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 5 s. 165-167.

5. „Uwagi o przygotowaniu kazania". Referat na Kursie duszpastersko-społecznym w Lublinie 29 VIII 1929. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1928 nr 7 s. 221-222; nr 8 s. 240-242; nr 9 s. 280-288.

6. Konferencja wygłoszona na otwarciu roku 1932/33 dn. 9 IX 1932. Rkps s. 1-4.

7. [Przemówienie na święcenia kapłańskie na rok 1933], maszynopis s. 1-3 [powtarzane do 1938 r.].

8. Przemówienie na zamknięcie roku szkolnego w Seminarium Duchownym Lubelskim dn. 22 VI 1933 r. Rkps, s. 1-6.

9. Przemówienie na otwarcie roku szkolnego 1933-1934 dn 9 X 1933 r. Rkps s. 1-5.

10. Sprawozdanie za rok szkolny 1933-1934 złożone przez ks. Rektora Seminarium

Duchownego na uroczystym zamknięciu roku, dn. 21 VI 1934, maszynopis, s. 1-5.

11. Sprawozdanie za rok szkolny 1934-1935, złożone... dn. 21 VI 1935 r. Maszynopis, s. 1-3.

12. Na otwarcie roku szkolnego 1934/35, dn. 12 IX 1934. Maszynopis, s. 1-5.

13. Na otwarcie roku szkolnego 1935-1936 dn. 9 IX 1935. Maszynopis, s. 1-5.

14. Sprawozdanie za rok szkolny 1936-1937... dn. 19 VI 1937. Maszynopis, s. 1-5.

15. Sprawozdanie za rok szkolny 1935-1936... dn. 21 VI 1936. Maszynopis s. 1-3.

16. Na otwarcie roku szkolnego 1936-1937 dn. 9 IX 1936. Maszynopis, s. 1-5.

17. Na otwarcie roku szkolnego 1937-1938 dn. 9 IX 1937. Maszynopis, s. 1-5.

18. Cerkiew rosyjska wobec bolszewizmu. [Wykłady dla duchowieństwa 22 V — 4 VI 1937. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 10 s. 301-302]. W: *Bolszewizm.* Praca zbiorowa. Lubl. 1938; *Prąd.* R. 25: 1938 t. 35 s. 3-31; Odb. z *Prądu*, s. 31.

19. Sprawozdanie za rok szkolny 1937-1938... d. 21 VI 1938. Maszynopis, s. 1-4.

20. Na otwarcie nowego roku szkolnego 1938-1939, dn. 9 IX 1938. Maszynopis s. 1-3.

21. Sprawozdanie za rok szkolny 1938/39... dn. 21 VI 1939. Rękopis, s. 1-4.

22. Ocena kapitalizmu w „Rerum Novarum" i „Quadragesimo Anno". W: *Korporacjonizm.* Praca zbiorowa. Lubl. 1939 s. 1-25.

23. Stosunek prawny Kościoła do Żydów w ciągu wieków. Rkps s. 1-31. [ok. 1938 r.].

24. Na pięćdziesięciolecie kapłaństwa i dwudziestolecia biskupa J. E. Ks. Biskupa Mariana Leona Fulmana. Rkps 1-146. [Przygotowywana na uroczystość 13 V 1939, była w druku, we wrześniu 1939 r. zdołano ocalić rękopis i część złożonego do korekty tekstu]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 5 s. 178. [Na podstawie tej pracy Z. GOLIŃSKI napisał hasło o biskupie Fulmanie: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 181-183].

25. Sprawozdanie z losów i prac Seminarium Duchownego za lata 1939-1945. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 7 s. 259-264.

26. Do WW. Księży proboszczów i rektorów kościołów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 1 s. 14. [O biskupie M. L. Fulmanie].

27. Gratulacje dla J. Em. ks. kard. A. S. Sapiehy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 1 s. 14. [Z racji uzyskania godności kardynała].

28. Do WW Księży proboszczów i rektorów kościołów oraz wiernych Diecezji Lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 2 s. 47-48 [List].

29. J. Eminencja ks. Prymas kardynał August Hlond arcybiskupem metropolitą gnieźnieńskim i warszawskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 4 s. 121.

30. J. E. ks. dr Stefan Wyszyński biskupem lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 4 s. 121-122.

31. Na dzień konsekracji i ingresu J. E. ks. Biskupa dra Stefana Wyszyńskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 5 s. 178.

32. Przemówienie powitalne ks. prał. P. Stopniaka wikariusza kapitulnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 6 s. 209-218. [26 V 1946 — nieco danych z czasów wojny, na ingres Wyszyńskiego].

33. Listy pasterskie biskupa lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 4 s. 139-140 [*Listy S. Wyszyńskiego*].

34. Praca „Budowa świątyni" ks. L. Gościckiego w archiwum parafialnym. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 5 s. 169.

35. Ogólnopolski wakacyjny kurs katechetyczny na KUL. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 6 s. 236-237.

36. Okólnik w sprawie zabranych przez władze niemieckie dzwonów kościelnych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 6 s. 238-239 [ankieta dla odzyskania dzwonów].

37. Znakowanie szat liturgicznych, sprzętów i naczyń kościelnych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 11 s. 401-402.

38. Ankieta. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 12 s. 467. [Instytut Socjol. KUL na temat strat wojennych].

39. Uroczystość złotego jubileuszu kapłaństwa ojca św. Piusa XII. *Wiad. Diec. Lub.* **R. 26: 1949 nr 3 s. 123.**

40. Kazania katechizmowe. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 3 s. 124-125.

41. O powołanie kapłańskie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 5 s. 230-231.

42. Na dzień ingresu i konsekracji J. E. ks. biskupa lubelskiego dra Piotra Kałwy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 295.

43. Atenagoras z Aten, 150 wierszy, Maszynopis. 1957 [napisany dla *Encyklopedii katolickiej*], nie opublikowany.

II.

Synod Diecezjalny. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 8 s. 255 [mianowany kanonikiem honorowym]; Skład osobowy urzędów Pierwszego Synodu Lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 202-203 — mianowany promotorem synodu; Zmiany wśród duchowieństwa diecezji. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 7 s. 200 mianowany wicerektorem; Budowa Gimnazjum Biskupiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 5 — wpłacał składki; Z Seminarium Duchownego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11:

1929 nr 7 s. 223 — mianowany rektorem; Kapituła Lubelska. *Wiad. Diec. Lub.* R. 13. 1931 nr 9 s. 318 mianowany kanonikiem rzeczywistym; Kurs dla pracowników społecznych w Lublinie 15-26 II 1932. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 3 s. 88; Kurs społeczny dla duchownych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 4 s. 125-128; Prymas Polski do Wikariusza Kapitulnego diec. lubelskiej [Stopniaka 27 XII 1945] z Poznania. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 1 s. 13-14; GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo 1939-1945. Lubl. 1946 s. 7; Czynności ks. wikariusza kapitulnego [Stopniaka]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 4 s. 158; ...mianowany prałatem scholastykiem kapituły. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 7 s. 241; WYSZYŃSKI S.: Ks. prałat P. Stopniak mianowany wikariuszem generalnym. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 6 s. 224; D. Tardini do Stopniaka wikariusza kapituły 15 II 1946. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 4 s. 123; GOLIŃSKI Z.: Życzenia noworoczne dla wikariusza kapitulnego ks. prałata P. Stopniaka. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 1 s. 28-32; Wybór wikariusza kapitulnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 1 s. 12; GOLIŃSKI Z.: Z prac śp. ks. biskupa M. L. Fulmana. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 5 s. 178-180; Komitet Odbudowy Gmachu Seminarium Duchownego w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 6 s. 235; Mianowanie i przeniesienia wśród duchowieństwa w kapitule katedralnej lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 9-12 s. 378; WYSZYŃSKI S.: Wielebny ks. infułat dr Piotr Stopniak Wikariusz Kapitulny [List z 29 V 1949]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 289; Wikariusz Kapitulny Diecezji Lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 2 s. 71; MŁYNARCZYK S.: Seminarium Diecezjalne Lubelskie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 38: 1964 nr 1-7 s. 121-136; Jubileusz 50-lecia kapłaństwa ks. inf. dra Piotra Stopniaka wikariusza generalnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 8-12 s. 262-264; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. Rzym 1965 s. 239; DĄBROWSKI Cz.: KUL w latach hitlerowskiej okupacji. *Życie i Myśl* 1968 nr 10 s. 263; MŁYNARCZYK S.: Ks. Biskup Henryk Strąkowski sufragan lubelski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 49: 1975 nr 10-12 s. 98; SUCHOLSKI R.: Ks. infułat Piotr Stopniak (1892-1979). *Słowo Powsz.* z 9-10 II 1980 nr 31 s. 7; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diecezji lubelskiej... Lubl. 1979, s. 57-58 [Maszynopis]. WYSZYŃSKI S.: [List z 6 XII 1979 do biskupa lubelskiego Bolesława Pylaka i Prześwietnej Kapituły Katedralnej, Świętego Prezbiterium Kościoła Diecezjalnego Lubelskiego z okazji śmierci ks. Piotra Stopniaka]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 54: 1980 nr 3 s. 71-72; STOPNIAK F.: Śp. ks. Piotr Stopniak (1892-1979). *Wiad. Diec. Lub.* R. 54: 1980 nr 2 s. 43-48, nr 3 s. 69-71.

Ks. Franciszek Stopniak

Stradowski Bolesław (1896-1940), popularyzator teologii.

Urodził się 8 II 1896 r. we wsi Gołuchów, pow. Pińczów w rodzinie chłopskiej. Był synem Andrzeja i Stanisławy z Lechów. Po ukończeniu szkoły początkowej w rodzinnej miejscowości uczęszczał do Gimnazjum w Pińczowie. W 1913 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Święcenia kapłańskie otrzymał w Kielcach w dniu 5 IV 1919 r. Jako wikariusz pracował w parafiach Busko i Jędrzejów, a od 1921 r. jako prefekt etatowy w Seminarium Nauczycielskim w Jędrzejowie. W 8 VI 1924 r. został mianowany proboszczem nowopowstałej parafii Granica (obecnie nazwa Sosnowiec-Maczki). Obok pracy duszpasterskiej podjął polemikę z ekskapłanem katolickim Andrzejem Huszno, który zorganizował placówkę kościoła narodowego w Dąbrowie Górniczej, a w całym Zagłębiu Dąbrowskim występował bardzo aktywnie przeciwko Kościołowi katolickiemu. 19 XII 1935 r. biskup Kubina mianował go administratorem parafii Blachownia w pow. częstochowskim. Jednakże ze względu na zły stan zdrowia zrzekł się tego stanowiska i w 1938 r. przeszedł na emeryturę. Z powodu wielkiego braku kapłanów w diecezji częstochowskiej biskup Kubina powierzył mu czasowo administrację parafii św. Rocha w Częstochowie, a kiedy stan jego zdrowia się poprawił, mianował go 25 VII 1939 r. administratorem parafii Czastary w powiecie wieluńskim.

W pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej był prześladowany

przez władze niemieckie. W kazaniach i rozmowach prywatnych występował w obronie polskości i moralności katolickiej. Miejscowe władze policyjne fałszywie oskarżyły go o posiadanie broni, za co został zamordowany w dniu 21 V 1940 r. w Czastarach przed plebanią. Został pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Maczkach [Granicy]. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 9 s. 7-8.
2. Człowiek a społeczeństwo. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 18 s. 4-5.
3. Znaczenie ceremonii w życiu religijnym. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 19 s. 1-2.
4. Związek małżeński — to związek święty. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 19 s. 2-3.
5. Koniec „Narodowego Kościoła" Andrzeja Huszny. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 19 s. 4-5.
6. Nierozerwalność małżeństwa — jedyna ostoja rodziny. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 22 s. 2-3.
7. Tajny wróg kościoła katolickiego. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 22 s. 5-6.
8. Z ostatnich łamańców Huszny. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 26 s. 4-5.
9. Czemu łaciński, a nie polski. *Niedziela*. R. 2: 1927 nr 1 s. 3-4.
10. O Mszy św. Czym jest i jej znaczenie. *Niedziela*. R. 4: 1929 nr 41 s. 481.
11. Chrystus Król w rodzinie. *Niedziela*. R. 4: 1929 nr 43 s. 508-509.
12. Na Wszystkich Świętych. Znaczenie liturgii Mszy św. *Niedziela*. R. 4: 1929 nr 44 s. 518-520.
13. Rok liturgiczny. *Niedziela*. R. 4: 1929 nr 49 s. 578-579.
14. Boże Narodzenie w liturgii i zwyczajach pobożnych. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 51 s. 619-622.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochoviensis, l. 1926-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, l. 1939-1978; Żałobne pokłosie w szeregach duchowieństwa. *Wiad. Diec.* R. 15: 1945 nr 1 s. 23; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. Rzym 1965 s. 233; ZWIĄZEK J.: Straty diecezji częstochowskiej w okresie okupacji hitlerowskiej (1939-1945). *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 361; TENŻE: Martyrologium kapłanów diecezji częstochowskiej w czasie II wojny światowej. *Częst. Stud. Teol.* R. 4: 1976 s. 275-276; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. W. 1977 z. 2 s. 159-161; TOMCZYK Cz.: Diecezja częstochowska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945. W: *Studia z historii Kościoła w Polsce*. T. 4 W. 1978 s. 377-378.

Ks. Jan Związek

Strąkowski Henryk (1910-1965) biskup sufragan lubelski, wykładowca Katol. Uniw. Lubelskiego, biblista.

Urodził się 16 I w Woli Uchańskiej Ziemi Hrubieszowskiej, syn rolnika Karola i Anieli z Gałanów. Ukończył 5 klas szkoły powszechnej w Uchaniach, 28 VI 1928 r. uzyskał świadectwo dojrzałości w Państwowym Gimnazjum im. Hetmana Stefana Czarnieckiego w Chełmie Lubelskim. 22 VIII 1928 r. zapisał się do Seminarium Duchownego w Lublinie i 18 VI 1933 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa M. L. Fulmana. Jako kleryk należał do Sodalicji Mariańskiej. W 1933 r. zapisał się na Wydział Teologiczny Katol. Uniw. Lubelskiego na sekcję Pisma św. Nowego Testamentu. 22 VI 1935 r. uzyskał licencjat z teologii, a studia ukończył w 1936 r. W czasie studiów zaczął pisać pracę doktorską „Chrystus — Baranek w Piśmie świętym" pod kierunkiem prof. O. Huberta Hoemackera, potem ks. prof. J. Kruszyńskiego. 23-24 VI 1939 r. uzyskał doktorat z teologii z notą „imprimis in Sacra Scriptura Novi Testamenti". Zamierzał wyjechać na dalsze studia do Rzymu, ale wojna przerwała te plany, a dyplom doktorski uzyskał 14 VI 1947 r. W l. 1936-1937 był kapelanem Sali Sierot w Lublinie, a w l. 1937-1939 kapelanem w Szpitalu Dzieciątka Jezus. M. innymi zajmował się przeniesieniem drewnianego kościoła z parafii św. Mi-

chała do Kazimierzówki. W 1938 r. był prefektem w szkołach podstawowych i w Seminarium Wychowawczyń Przedszkoli. W 1939 r. podjął pracę, ale po pierwszych aresztowaniach w Lublinie udał się do rodzinnego domu. 15 VIII 1940 r. objął administrację parafii Turowiec. Swym taktem ocalił kościół od przejęcia przez Ukraińców. 30 III 1943 r. został mianowany tymczasowym administratorem parafii Uchanie i pracował tu do końca wojny. 31 VIII 1944 r. został zwolniony z parafii i został prefektem szkół powszechnych i wikariuszem parafii katedralnej w Lublinie. W okresie od 1 XI 1944 do 15 V 1945 r. miał zlecone wykłady Pisma św. na KUL. Od 1 XI 1944 r. uczył języka greckiego w Seminarium lubelskim. W l. 1945-1951 uczył religii w Gimnazjum i Liceum sióstr kanoniczek, w l. 1945-1947 w Państw. Seminarium Wychowawczyń Przedszkoli, a w l. 1945-1949 Państw. Kursach Pedagogicznych. 29 X 1945 został diecezjalnym moderatorem Sodalicji Mariańskiej. W l. 1949-1950 uczył też religii w Państw. Szkole Muzycznej, a w l. 1950-1952 w Gimnazjum Biskupim. W roku akademickim 1950/51 objął naukę języka hebrajskiego w Seminarium Duchownym, uczył tam również łaciny. W roku akad. 1951/52 miał seminarium naukowe z Pisma św. Nowego Testamentu na KUL. W 1952 r. przejął wykłady z Pisma św. Nowego i Starego Testamentu, języka greckiego, hebrajskiego i łacińskiego. W 1952 r. został mianowany kanonikiem kapituły katedralnej.

8 V 1958 r. papież Pius XII mianował go biskupem tytularnym Girby i sufraganem lubelskim. 29 VI 1958 r. bp Kałwa przy współudziale biskupów Z. Golińskiego i T. Wilczyńskiego udzielił mu sakry. 18 IX 1958 r. został przewodniczącym duszpasterstwa i wizytatorem diecezjalnym zakonów, a 10 XI 1958 oficjałem Sądu Biskupiego. Był współpracownikiem „Podręcznej encyklopedii biblijnej". Pozostało po nim ponad 60 haseł biblijnych do „Encyklopedii katolickiej". Był członkiem Tow. Nauk. KUL od 1945 r., przez wiele lat sekretarzem Zarządu Głównego tej instytucji, następnie wiceprezesem Rady Naczelnej Towarzystwa Przyjaciół KUL. Po nominacji na biskupa był członkiem Komisji Trzeźwości Episkopatu W r. 1962 brał udział w pracach II soboru watykańskiego. Testamentalnie przekazał księgozbiór dla Seminarium lubelskiego. Zmarł 6 VI 1965 r. w szpitalu w Lublinie.

I.

1. DMOCHOWSKI CZ., STRĄKOWSKI H.: Ogólno polski Zjazd Kół Misyjnych w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 2 s. 73-77.

2. Obowiązki i korzyści duchowe członków Unii Apostolskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 12 s. 373-376.

3. Ślubowanie młodzieży akademickiej (24 V 1936). *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 6-7 s. 231-237.

4. Zawieszenie ryngrafu jasnogórskiego w kościele akademickim KUL. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 1 s. 36-39.

5. „Do Wielebnych księży Diecezji Lubelskiej. W sprawie Unii Apostolskiej". *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 2 s. 51-52.

6. Unia Apostolska w Polsce. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 3 s. 109-111.

7. Chrystus. Odkupiciel. Męka Chrystusowa: Cierpienia duszy Chrystusa. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 2 s. 215-222.

8. Chrystus Odkupiciel. Męka Chrystusowa: cierpienia ciała (Niedziela III Postu). *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 2 s. 228-236.

9. Pismo św. w duszpasterstwie współczesnym. [Wykłady dla duchowieństwa w KUL]. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 143-159.

10. Rec.: A. MICHEL: Le Maitre de Justice d'après les documents de la Mer Morte, la litterature apocryphe et rabinique. Avignon 1954. W: *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 476-478.

11. Mistrz Sprawiedliwości i Gmina Nowego Przymierza na podstawie manuskryptów odnalezionych nad Morzem

Martwym. *Wiad. Diec. Lub.* R. 31: 1957 nr 3 s. 91-96; nr 4 s. 117-127.

12. Komentarz do Habakuka. *Ruch Bibl.* R. 10: 1957 nr 6 s. 394-416.

13. [Rękopisy biblijne w grocie skalnej pustyni judejskiej nad Morzem Martwym]. Odczyt wygłoszony na inauguracji roku akad. w Seminarium Duch. w Lublinie 23 IX 1956. *Wiad. Diec. Lub.* R. 31: 1957 nr 3 s. 91.

14. Manuskrypty i Gmina z Qumran. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 4: 1957 z. 1 s. 151-163.

15. Manuskrypty z Qumran a Pismo N. Testamentu. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 4: 1957 z. 2 s. 177-205.

16. Baranek Boży. *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 514-520.

16a. Inauguracja zjazdu. W: *Pismo święte w duszpasterstwie współczesnym.* Lubl. 1958 s. 9-20.

17. Manuskrypty z Qumran a chrześcijaństwo. Lubl. 1958 Wyd. Tow. Nauk KUL, Wykłady i Przemówienia Nr 40 s. 30, mapa. — Toż w: *Studia biblijne* 1959

18. Rec.: J. T. MILIK: Dix ans de découvertes dans le désert de Juda. Paryż 1957. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 5: 1958 z. 2 s. 106.

19. Palestyna. W: *Studia biblijne.* Lubl. 1959 s. 127-142.

20. Artykuły w *Podręcznej encyklopedii biblijnej.* P. 1959. T. I-II: Hasła w T. J.: Abaddon s. 2; Abana s. 2; **Abarim s. 2-3**; Abel s. 5-6; Abesan s. 6; Abilena s. 7; Achiz s. 17; Adarsa s. 22; Adullam s. 23; Afek s. 23-24; Ajalon s. 27-28; Akkaron s. 29; Akko s. 29-30; Akra s. 30; Aleksandria s. 35; Amfipolis s. 43; Ar s. 83; Araba s. 83; Arabia s. 83-84; Aran s. 86; Ararat s. 86; Arbela s. 83; Arisz s. 100-101; Armagedon s. 103; Avoer s. 103-104; Asjongaber s. 109; Askalon s. 110; Asor s. 110.

Bamak s. 136; Banaia s. 137-138; Baranek s. 138-141; Baranek Boży s. 141-145; Basan s. 152; Beelfajor s. 153; Beelsefon (w Palestynie) s. 153; Berea s. 158; Bersabea s. 158; Betania s. 158-159; Betel s. 159-160; Batfage s. 160; Bethoron s. 160; Betlejem (w Galilei) s. 160; Betlejem (w Judei) s. 160-162; Betsaida (miejsce łowienia ryb) s. 162; Betsames s. 163; Betsur s. 163-164; Betulia s. 164; Bereta (dom oliwy) s. 164-165; Bereta (wzgórze jerozolimskie) s. 164; Biblos s. 189-190; Bitynia s. 190; Błogosławieństwa (Góra) s. 190-194; Bosra s. 194-195.

Cedron s. 205; Ceila s. 206; Celesyria s. 206; Cezarea Nadmorska s. 208; Chorozain (Korozain) s. 215.

Dothain s. 287-288.

Eden s. 303; Edom s. 303-304; Edrai s. 305; Efrata s. 310; Efrem s. 310; Ekbatana s. 319; Elath s. 326; Emath s. 334; Endor s. 337; Engadii s. 337; Ezdrelon s. 358.

Faran s. 366-367; Fasga s. 370; Fenicja s. 370-373; Ful s. 397-398.

Gabaa s. 399; Gabaon s. 399-400; Gadara s. 402-403; Galaad s. 403; Galgala s. 406; Garizim s. 409; Gat s. 409-410; Gaulanitis s. 410; Gehon s. 412-413; Gelboe s. 413; Genara s. 417; Geraza s. 417-418; Gergezyjczycy s. 418; Gessen s. 418; Gessur s. 418; Getsemani s. 418-419; Gezer s. 419-420; Gihon s. 421; Gomora s. 430.

Haj s. 439-440; Haran s. 440-441; Hauran s. 444; Hebal s. 445; Hebron s. 451-452; Hermon s. 454; Hesebon s. 459; Hewit s. 461; Hor s. 469-470; Horeb s. 470; Horma s. 470.

Idumea s. 474-474.

Jabes s. 502; Jaddua s. 503; Jamunia s. 509; Jerycho s. 545-546; Judea s. 628-630.

Kaath s. 634; Kades s. 634; Kana s. 638; Kanaan s. 638-641; Karchemisz s. 656; Kariataim s. 656; Kariot s. 656-657; Karmel s. 657; Kenchry s. 658; Keneret s. 659.

Lachis s. 712-713; Lebna s. 717; Leontopolis s. 719-720; Liban s. 724; Licja s. 725; Litostrotos s. 750-752; Lydda s. 757.

21. Hasła w *Podręcznej encyklopedii biblijnej.* P. 1959. T. II: Magada s. 11; Malianaim s. 14; Makpelah s. 14; Mambre s. 22; Maon s. 26; Massebah s. 64; Media s. 76-77; Megiddo s. 77-78; Mello s. 79-80; Merneftah s. 81; Mezopotamia s. 92; Miasta „Ucieczki" s. 94; Mikmas s. 97-98; Maria s. 113; Morze Brązowe s. 113-114; Morze Czerwone s. 114; Morze Martwe s. 114-115.

Nebo s. 146-147; Negeb s. 148.

Ofel s. 176-177; Ofir s. 182.

Pafos s. 192; Palestyna s. 193-203; Patmos s. 217.

Rafaim s. 426; Rafidim s. 425-426; Ramleh s. 429-430; Ramoth — Galaad s. 430.

Salem s. 465-466; Sarepta s. 490-491; Saron s. 492; Seba s. 494; Sefarwaim s. 495; Seir s. 496; Sennaar s. 503; Settim s. 515; Siceleg s. 518; Siddim s. 518-519; Sin s. 519; Sabna s. 527; Sodoma s. 528; Sur s. 548; Sura s. 548-549; Syjon s. 553.

Tarsis s. 593; Tubalkain s. 636; Tyberiadzkie Jezioro s. 638-639; Tygrys s. 641; Tyropeon s. 646; Wieczernik Jerozolimski s. 657-658; Zabulon s. 678.

22. Mapy w zakończeniu *Podręcznej encyklopedii biblijnej.* P. 1959. T. II. „Mapy do *Podręcznej encyklopedii biblijnej* opracował ks. biskup Dr Henryk STRĄKOWSKI na podstawie Atlante Storico Della Biblia Paulin Lemaire e Donato Baldi. Roma 1955".

23. Ofiara Sługi Jahwe. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 7: 1960 z. 3 s. 71-79.

24. Chrystus Baranek w Piśmie świę-

tym. Studium z teologii biblijnej. L. 1961 Wyd. TN KUL s. 154.

25. Problem historyczny i literacki księgi Jozuego. *Ruch biblij.* R. 14: 1961 s. 82-95.

26. Podbój Kanaan w świetle wykopalisk z Hazor. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 5: 1962 s. 3-24.

27. Wykopaliska w Jerycho. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 10: 1963 z. 1 s. 93-106.

28. Przemówienie J. E. ks. bpa dra Henryka Strąkowskiego sufragana lubelskiego wygłoszone przez Radio Watykańskie dnia 18 stycznia 1963 r. Pismo święte w obradach Soboru. *Wiad. Diec. Lub.* R. 36: 1963 nr 1-6 s. 105-108.

29. Hasła [ponad 60] do Encyklopedii katolickiej. [S. MŁYNARCZYK: bp Henryk Strąkowski... *Wiad. Diec. Lub.* R. 49: 1975 nr 10-12 s. 88-110].

30. „Problematyka księgi Jozuego". Praca habilitacyjna przygotowana do druku.

31. Księga Jozuego, tłumaczenie. [Przygotowane do druku].

32. Komentarz do Księgi Jozuego. [Na ukończeniu].

II.

„Z Seminarium Duchownego". *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 4 s. 123; Zarząd Unii Apostolskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 12 s. 382-383; Nominacje i zmiany wśród duchowieństwa. *Wiad. Diec. Lub.* R. 32: 1958 nr 10-12 s. 254-255; List S. Wyszyńskiego do kanonika H. Strąkowskiego z 4 VI 1958 r. zawiadamiający o nominacji na sufragana biskupa P. Kałwy w Lublinie z tytułem bpa Girby. *Wiad. Diec. Lub.* R. 32: 1958 nr 5-6 s. 128-129; Życiorys J. E. ks. biskupa dra Henryka Strąkowskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 32: 1958 nr 5-6 s. 129-130; Konsekracja J. E. ks. dra Henryka Strąkowskiego biskupa Girbitańskiego sufragana lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 32: 1958 nr 7-9 s. 223-223; Sprawozdanie z wizytacji pasterskiej w parafii św. Mikołaja w Lublinie 10-11 X, parafii św. Teresy 3-4 X, Wąwolnicy 7 IX, konsekracji dzwonów w parafii Kazimierzówka 30 VIII, wizytacji punktu katechetycznego w Tomaszowie 17 IX 1959 r. dokonanych przez J. E. bpa H. Strąkowskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7-9 s. 229-233; Przemówienie żałobne, wygłoszone przez J. E. biskupa dra Józefa Drzazgę podczas uroczystości pogrzebowych śp. ks. bpa Henryka Strąkowskiego, sufragana lubelskiego, w katedrze lubelskiej dnia 9 czerwca 1965 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 8-12 s. 204-270; IDZIAKOWSKI E.: Sąd biskupi lubelski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4-8 s. 127-129; Strąkowski Henryk bp. *Zesz. Nauk. KUL.* 1966 nr 1-2 s. 200-203; Strąkowski Henryk X. Nekrolog. *Spraw. z Czyn. Wydawn. i Pos. TN KUL* nr 15: 1967 s. 138; GRYGLEWICZ F.: 50 lat sekcji biblijnej. *Rocz. Teol.-Kanon.* 15: 1968 z. s. 11; MŁYNARCZYK S.: Wspomnienie pośmiertne. Ks. biskup Henryk Strąkowski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 49: 1975 nr 10-12 s. 88-110.

Ks. Franciszek Stopniak

Strojnowski Józef krypt.: X. S., X. J. S., J. S., X. Str. (1872-1941), popularyzator teologii, socjolog.

Urodził się 6 IV 1872 r. w Płońsku w rodzinie inteligenckiej jako syn Walentego i Leokadii z Szymańskich. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Płońsku i gimnazjum w Płocku, wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1894 r. Jako wikariusz pracował w Woźnikach 1894-1897 zaś jako proboszcz w Guminie 1897-1899, Skołatowie 1899-1902, Mochowie 1902-1906, Kobylnikach 1906-1909, Szczutowie 1909-1911. W 1911 r. powołany został na stanowisko Ojca duchownego w seminarium płockim i nauczyciela religii w szkole prywatnej. W 1914 r. utworzył „Wydział Przyjaciół Dzieci" przy Parafialnym Związku Katolickim w Płocku i zaopatrywał dziatwę w niezbędne pomoce szkolne. Przy dzienniku „Kurier Płocki" wychodziło z jego inicjatywy pisemko dla dzieci pt. „Przyjaciel Dzieci". W 1918 r. ks. Strojnowski opracował nowy statut i odtąd organizacja ta nazywała się „Katolickie Towarzystwo Przyjaciół Młodzieży i Dzieci w Płocku". Zwolniony w 1918 r. z obowiązków Ojca duchownego, poświęcił się całkowicie pracy społecznej wśród dzieci i młodzieży. W 1919 r. powstał w Płocku „Płocki Sekretariat Diecezjalny do Spraw Społecznych" którego dyrektorem był ks. Strojnowski. Odznaczony został kanonią pułtuską, a potem

prałaturą tejże kolegiaty. Aresztowany przez Gestapo 10 III 1941 r. przewieziony został do obozu w Działdowie i tam 1 IX 1941 r. zmarł.

I.

1. Z Żurawina. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 nr 24 s. 380-381.

2. Budynki poklasztorne w Czerwińsku. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 34 s. 523-525.

3. Czemu nie jesteś bogatym. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 28 s. 217-219.

4. „Po wykupie". *Mazur.* R. 5: 1910 nr 14 s. 168.

5. Handel spożywczo-kolonialny w Płocku. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 7 s. 110; nr 8 s. 125-126; nr 11 s. 174; nr 13 s. 205-206; nr 14 s. 221; nr 15 s. 237-238; nr 16 s. 253-254.

6. Pożyteczny projekt. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 13 s. 193-194.

7. Konferencje rekolekcyjne dla sfery przemysłowo-rzemieślniczo-handlowej m. Płocka. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 12 s. 179-180.

8. W sprawie dzieci m. Płocka. *Mazur.* R. 10: 1915 nr 11 s. 79-80.

9. List otwarty do dzieci. *Mazur.* R. 10: 1915 nr 5 s. 38; nr 6 s. 44; nr 7 s. 53; nr 8/9 s. 62; nr 11 s. 78; nr 12 s. 86; nr 13 s. 93; nr 14 s. 101; nr 16 s. 117-118; nr 17 s. 124.

10. List otwarty do dzieci. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 1 s. 5; nr 2 s. 12.

11. List otwarty w sprawie pornografii. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 4 s. 3.

12. Z „Wydziału Przyjaciół Dzieci". *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 54 s. 3.

13. List otwarty. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 76 s. 3; nr 115 s. 2-3; nr 289 s. 3.

14. Od Zarządu Wydziału Przyjaciół Dzieci — podziękowanie. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 125 s. 3.

15. Co robi dzisiaj Wydział Przyjaciół Dzieci? *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 247 s. 3.

16. Zagonki dla dzieci, ich kwiatki i warzywa. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 69 s. 3.

17. Na intencję Ojczyzny. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 74 s. 2.

18. Głosy czytelników. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 84 s. 4.

19. Skrzynka do listów. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 281 s. 3.

20. Zadania naszych Stowarzyszeń Młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 13 s. 111-112.

21. Od Generalnego Sekretariatu Młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 7 s. 60-61; nr 11 s. 95-96.

22. Przyczynek do uznania konieczności organizowania młodzieży u nas. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 8 s. 70.

23. Zjazd delegatów biskupich w sprawach społecznych. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 3 s. 64-65.

24. Cześć kupiectwu polskiemu m. Płocka. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 18 s. 1.

25. Do naszej młodzieży. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 170 s. 1.

26. O honor polskiego żołnierza. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 225 s. 1.

27. Sanktuarium młodzieży polskiej w Rostkowie. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 243 s. 1.

28. Sala Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży i Dzieci w gmachu pobenedyktyńskim. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 13 s. 3.

29. List otwarty do naszych instytucji przyjmujących pożyczkę państwową. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 182 s. 3.

30. List otwarty do dzieci. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 8 s. 3; nr 36 s. 3; nr 245 s. 3.

31. List otwarty do dzieci. *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 12 s. 3.

32. Z okazji zjazdu katolickiego w Płocku. *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 131 s. 2.

33. Zjazd katolicki w Płocku a my katolicy. *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 137 s. 2.

34. Najbliższe zadania sekretariatów okręgowych. *Wiad. z Sekretariatu Diec. do Spraw Społ. w Płocku.* R. 3: 1922 nr 1/2 s. 2.

35. Dzwon młodzieży pod wezwaniem św. Stanisława Kostki. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 142 s. 2.

36. Uroczystość górnośląska. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 158 s. 1.

37. Uczącej się młodzieży i dziatwie. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 197 s. 2.

38. Do młodzieży wezwanie serdeczne. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 235 s. 3.

39. Nasza ofiarność na Akcję Katolicką wśród młodzieży *Wiad. z Sekretariatu Diec. do Spraw Społ. w Płocku.* R. 4: 1923 nr 24 s. 4-7.

40. Nasi sekretarze Jeneralni i ich pomocnicy. *Wiad. z Sekretariatu do Spraw Społ. w Płocku.* R. 4: 1923 nr 25 s. 7-8.

41. Relikwie św. Stanisława Kostki. *Wiad. z Sekretariatu Diec. do Spraw. Społ. w Płocku.* R. 4: 1923 nr 25 s. 12.

42. List otwarty w sprawie dnia dla dzieci płockich. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 159 s. 3.

43. Płock, a „dzieci pokuty narodowej" oraz „wieczór sylwestrowski". *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 295 s. 2.

44. O Sierpcu głos z Płocka. *Dz. Płoc.* R. 3: 1924 nr 271 s. 1-2.

45. Dzień społeczny w parafiach naszych. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 7 s. 181-183.

46. Uroczystość św. Stanisława Kostki. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 10 s. 370-371.

47. Collecta in commodum consociationum Juventutis Catholicae. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 11 s. 395-397.

48. Pięciolecie płockiego Związku Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej 1919-1924. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 12 s. 376-378.

49. O mieszanych stowarzyszeniach młodzieży. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/5 s. 257-262.

50. Doświadczenia poczynione przy rozdziale stowarzyszeń mieszanych. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/5 s. 667-670.

51. Zjazd patronacki w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 3 s. 110-111.

52. Stosunek duszpasterzy i ich parafii do kolekty z uroczystości św. Stanisława Kostki za rok 1924. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 3 s. 111-112.

53. List otwarty do Szanownych Księży Proboszczów. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 30 s. 117-119.

54. Kilka myśli o społecznej pracy kapłana w mieście i na wsi polskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 6 s. 216-219.

55. Zjazd katolicki w Mławie, a sekcja młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 8 s. 287-289.

56. Rezolucja z sekcji młodzieży pozaszkolnej na III Zjeździe katolickim w Mławie w dniu 5-7 września 1925 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 12 s. 470.

57. O naszą młodzież pozaszkolną. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 15 s. 1.

58. Zjazd patronacki w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 87 s. 3.

59. Zjazd katolicki w Mławie, a sekcja młodzieży. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 192 s. 2.

60. Młodzież pozaszkolna a nauczycielstwo. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 201 s. 2.

61. Liga obrony moralności publicznej, a Płock. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 225 s. 2.

62. Fundamenty przyszłości w młodzieży. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 265 s. 2.

63. O młodzież na płockim Mazowszu. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 231 s. 2.

64. W sprawie młodzieży. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 284 s. 2.

65. Do naszej młodzieży. W: *Odradzająca się Młoda Polska (1919-1924).* Płock 1925 s. 35-36.

66. Czy Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej mogą być mieszane czy też mają być wyłącznie albo czysto męskie, albo czysto żeńskie? W: *Odradzająca się Młoda Polska.* Płock 1925 s. 41-47.

67. Nasze Stowarzyszenia młodzieży. W: *Odradzająca się Młoda Polska.* Płock 1925 s. 82-87.

68. Głos doradczy w sprawie bezrobocia w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 6 s. 3-4.

69. Wezwanie do Kółek Rolniczych powiatu płockiego. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 7 s. 1.

70. Wiosenne kłopoty Katolickiego Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży i Dzieci na czas „Wielkanocnego Alleluja". *Dz. Płoc. R.* 5: 1926 nr 77 s. 2.

71. Wielkie uroczystości ku czci św. Stanisława Kostki z Rostkowa. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 104 s. 2.

72. Uroczystości Rostkowskie w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 115 s. 3.

73. Naczelne hasła. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 159 s. 2.

74. W doniosłą rocznicę. *Dz. Płcc.* R. 5: 1926 nr 289 s. 2.

75. List otwarty do Szanownego Duchowieństwa dekanatów gąbińskiego i gostyńskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 1 s. 22-23.

76. Sprawy społeczne ogólnego znaczenia. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 1 s. 26.

77. Bierna opozycja czy skuteczne poparcie. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 2 s. 66-69.

78. Uroczystości w Rostkowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 5 s. 182-183.

79. O maszynę do pisania dla Płockiego Związku Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 5 s. 185-186.

80. Czy przyczyniać się do powstania Stowarzyszeń młodzieży pozaszkolnej, czy też przejść nad tą sprawą do porządku dziennego? *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 8 s. 311-312.

81. List otwarty Sekretarza Jeneralnego Związku Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 1 s. 22.

82. Nasze zjazdy delegatek i delegatów Stowarzyszeń Polskiej Młodzieży Związku Płockiego w Raciążu i Sońsku. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 6 s. 225-228.

83. Szczęśliwe Związki Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 9 s. 316-318.

84. Sprawozdanie z działalności Płockiego Związku Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej za 1925 i 1926 rok. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 9 s. 319-320.

85. Serdeczna skarga „Przyiaciela Dzieci". *Dz. Płoc.* R. 6: 1927 nr 299 s. 3.

86. Starsze społeczeństwo a młodzież szkolna. *Dz. Płoc.* R. 6: 1927 nr 285 s. 2.

87. List otwarty do dzieci. *Dz. Płoc.* R. 6: 1927 nr 172 s. 3.

88. List do dziatwy szkolnej m. Płocka. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 37 s. 2.

89. Kurs wychowania fizycznego w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr [?] s. 2.

90. Konferencja porozumiewawcza pomiędzy Związkami Młodzieży Polskiej w Płocku a O. T. Rolniczym na terenie die-

cezji płockiej. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 223 s. 1.

91. Prośba Związku Młodzieży Polskiej Męskiej i Żeńskiej w Płocku do wielebnego duchowieństwa diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 10 s. 310.

92. O ciągłość pracy w Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 4 s. 113-114.

93. Troska o szlachetną młodzież. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 9 s. 267-268.

94. Sprawozdanie z walnego dorocznego zebrania Katolickiego Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży i Dzieci w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 48 s. 2.

95. Komitet Zjazdu Delegatek Stow. Młodzieży Polskiej Żeńskiej w d. 6 i 7 IV r. b. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 62 s. 3.

96. Ze Zjazdu delegatek Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej na dni 6 i 7 kwietnia. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 71 s. 3.

97. Szlachetna gościnność mieszkańców miasta Płocka a zjazd delegatek Stow. Mł. Polskiej Żeńskiej. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 74 s. 2-3.

98. Sprawa ważna dotycząca przede wszystkim pań. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 149 s. 2.

99. Konkursy rolnicze. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 72 s. 1.

100. Z działalności Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej przy końcu 1930 r. *Hasło Katol.* R. 1: 1930 nr 1 s. 6.

101. Dom dla młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 1 s. 23-25.

102. Czy Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej czy też Koła Młodzieży Wiejskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 5 s. 153-154.

103. Konferencja społeczna w dekanacie ciechanowskim. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 1 s. 2-4.

104. Serdeczne wezwanie do kobiet. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 2 s. 8.

105. Nakaz doby obecnej. *Hasło Katol.* R. 2: 1931 nr 10 s. 96-97.

106. Mistrz Paderewski o katolickim Kościele. *Hasło Katol.* R. 2: 1931 nr 28 s. 310-311.

107. Po smutnych ekscesach w Płocku w dniu 2 lipca 1931 r. *Hasło Katol.* R. 2: 1931 s. 323-324.

108. O dom katolicki w Płocku. *Hasło Katol.* R. 2: 1931 nr 34 s. 394-396.

109. Niech ślepi przejrzą! *Hasło Katol.* R. 2: 1931 nr 34 s. 399.

110. Ruch religijno społeczny w Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej Żeńskiej w Płocku. *Hasło Katol.* R. 2: 1931 nr 52 s. 619.

111. Ze Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej w Płocku. *Hasło Katol.* R. 2: 1931 nr 52 s. 619-620.

112. Nakaz doby obecnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 2 s. 44-46.

113. Organista-społecznik. Organistowska szkoła. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 9 s. 354-356.

114. Sprawa nagła. *Dz. Płoc.* R. 10: 1931 nr 264 s. 2.

115. W imię sprawiedliwości. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 99 s. 3.

116. Młodzież pozaszkolna żeńska w pracy twórczej. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 249 s. 3.

117. Prośba księży proboszczów i ich parafianek. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 13 s. 156.

118. Rozwój życia religijnego i społecznego w Patronatach Żeńskich. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 21 s. 254-255.

119. Przyszłość narodu. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 23 s. 279.

120. Bądź zdrowym patriotą! *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 25 s. 293-294.

121. Różaniec w ręku polskiej druhny. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 40 s. 485-486.

122. Oświadczenie. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 42 s. 503.

123. Nowy sposób rozbudzania wiary. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 1 s. 17-18.

124. Sprawa nader ważna. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 3 s. 109-111.

125. Diecezja płocka wobec rozrostu S.M.P. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 9 s. 350-352.

126. Dom rekolekcyjny w diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 12 s. 482-484.

127. Duszpasterstwo społeczne przewielebnych księży dziekanów. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 1 s. 19-20.

128. Nasze święta w Polsce. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 3 s. 107-108.

129. Nasze rekolekcje zamknięte. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 6 s. 251-252.

130. Nasze patronaty. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 8 s. 328-330.

131. Sprawa o krzyże. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 10 s. 427-428.

132. Sprawa na czasie. S.M.P.Ż. w każdej parafii. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 2 s. 66-67.

133. Zadania opiekunów dekanalnych. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 3 s. 125-127.

134. Dotychczasowy Związek, a obecnie Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 9 s. 403.

135. Rekolekcje zamknięte Stow. Młodzieży Żeńskiej diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 11 s. 491-493.

136. Do byłych druhen S.M.P.Ż. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 33 s. 397.

137. Władza państwowa. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 48 s. 574.

138. Boże Narodzenie w rodzinie polskiej. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 51/52 s. 613.

139. Laicyzm. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 53 s. 1.

140. Nauczyciel katolik a Akcja Katolicka. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 40 s. 3.

141. O naszą młodzież. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 1 s. 10-12.

142. Rzecz na czasie i ciekawa. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 2 s. 71-73.

143. Asystent kościelny przy Oddziale Kat. Stow. Młodzieży Żeńskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 5 s. 203-205.

144. Rekolekcje a służba kościelna i plebańska. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 8 s. 345-347.

145. Jaki to siew? I co z tego wyrośnie? *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 9 s. 396-398.

146. O nasze pozdrowienie katolickie. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 10 s. 445-447.

147. Prośba o pomoc dla dusz dziewczęcych. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 1 s. 21-24.

148. Dziesięciolecie założenia relikwii św. Stanisława Kostki w Rostkowie 1926-1936. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 1 s. 24-25.

149. Miłosierdzie zorganizowane. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 3 s. 113-114.

150. Ku serdecznej rozwadze duszpasterzy. Ruch młodowiejski ale groźny. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 3 s. 115-117.

151. Kongres Eucharystyczny a nasza młodzież żeńska. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 4 s. 156-158.

152. Do przewielebnego duchowieństwa diecezji płockiej serdeczna prośba. *Mies. Past. Płoc.* R. 31. 1936 nr 5 s. 205-206.

153. Kongres Eucharystyczny w Pułtusku a księża proboszczowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 5 s. 211-212.

154. Kongres Eucharystyczny i po kongresie. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 6 s. 260-262.

155. Prośba o wymianę myśli. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 7 s. 293-294.

156. Uwagi na czasie po Kongresie Eucharystycznym w Pułtusku. Rekolekcje zamknięte wśród naszych druhen. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 8 s. 358-360.

157. Dekanalne rekolekcje dla druhen K.S.M.Ż. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 10 s. 449-451.

158. 10-lecie założenia relikwii św. Stanisława Kostki. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 3 s. 3.

159. O los dzieci polskiego rękodzielnika i robotnika. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 22 s. 1.

160. Kongres Eucharystyczny w Pułtusku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 62 s. 3.

161. Kongresowe „Alleluja". *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 86 s. 4.

162. Dzieci płockie na usługach Kongresu Eucharystycznego w Pułtusku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 91 s. 5.

163. W Pułtusku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 150 s. 5.

164. Rozwój rekolekcji zamkniętych wśród druhen K.S.M. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 171 s. 3.

165. W sprawie 1200000 repetentów w szkołach powszechnych. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 173 s. 1.

166. Pracujmy dla Polski! *Głos Mazow.* R. 4 :1936 nr 179 s. 1.

167. Czyn godzien pochwały i naśladowania. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 285 s. 2.

168. Nowe świty. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 299 s. 6.

169. Anioł ziemski z Rostkowa. Płock 1936 Druk. Braci Detrychów 8° s. 155.

170. Jam młoda, bawić się muszę. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 2 s. 17.

171. 10-lecie założenia relikwii św. Stanisława Kostki w Rostkowie. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 3 s. 26.

172. Druhny a spółdzielczość. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 7 s. 83.

173. KSMŻ — to przyszłość Kościoła i Ojczyzny. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 16 s. 190.

174. Rodzice i młodzież. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 17 s. 202.

175. Niezatrute wspomnienia. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 30 s. 358.

176. Trzeba brać swoje sprawy w swoje ręce. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 30 s. 366.

177. KSMŻ w dekanacie wyszogrodzkim. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 nr 32 s. 391.

178. O dalsze prace nasze. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 1 s. 23-25.

179. Samodzielność i samowystarczalność naszej młodzieży, a statut Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937.

180. Proboszcz i organista w stosunku do parafialnej Akcji Katolickiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 5 s. 236-237.

181. Nasz Boski wzór czyli sprawa tzw. Intronizacji Serca P. Jezusa w oddziałach K.S.M.Ż. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 6 s. 284-285.

182. Z powodu rocznicy Kongresu Eucharystycznego w Pułtusku. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 6 s. 288-290.

183. Serdeczne słowo do przewielebnego duchowieństwa diecezji płockiej i orga-

nizacji. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 8 s. 379-381.

184. Nasz Katolicki Uniwersytet Ludowy a inne. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 9 s. 428-430.

185. Rekolekcje zamknięte. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 11 s. 509-512.

186. Dwie gwiazdy. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 4 s. 2.

187. Nauczycielstwo a społeczeństwo. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 26 s. 3.

188. Młodzieży pozaszkolna twoje miejsce w szeregach K.S.M. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 158 s. 3.

189. Polskiemu kupiectwu ku rozwadze. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 170 s. 1.

190. Prośba do pań ziemianek. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 280 s. 1.

191. W sprawie dawnej i przyszłej hurtowni towarów kolonialnych w Płocku. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 293 s. 5.

192. Młodzież przed wizytacją kanoniczną w dek. płockim. *Hasło Katol.* R. 7: 1937 nr 17 s. 251.

193. Dokąd pójdą. *Hasło Katol.* R. 7: 1937 nr 25 s. 370.

194. Szanujmy duszę młodzieży. *Hasło Katol.* R. 7: 1937 nr 29 s. 436.

195. Do druhen dekanatu sierpeckiego. *Hasło Katol.* R. 7: 1937 nr 32 s. 483.

196. Co to są rekolekcje zamknięte. *Hasło Katol.* R. 7: 1937 nr 42 s. 632.

197. Przysposobienie rolnicze. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 32 s. 1.

198. Ziemia z pamiętnych okopów. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 169 s. 3.

199. Bohaterstwo, poświęcenie się, męstwo. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 181 s. 2.

200. 20-lecie Katolickiego Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży i Dzieci w Płocku. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 265 s. 4.

201. Z Płocka o Płocku. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 267 s. 4.

202. „Plon". *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 27 s. 405.

203. Stała ważna sprawa w pracy duszpasterskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 2-3 s. 104-106.

204. Asystent kościelny pośród Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 4 s. 159-161; nr 5 s. 214-217; nr 6 s. 285-286.

205. O dekanalne rekolekcje zamknięte. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 4 s. 146-147.

206. Druheńskie rekolekcje zamknięte w poszczególnych okręgach. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 5 s. 211-212.

207. Jedna z bolączek proboszcza. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 7 s. 339-341.

208. Konfesjonał. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 9 s. 411-413.

209. Teoria i praktyka. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 11 s. 529-530.

210. Zaszczytne, ale i odpowiedzialne zadanie Asystenta kościelnego w oddziałach K.S.M.Ż. wobec pań współpracujących. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 12 s. 583-584.

211. Pomoc rekolekcyjna godna zalecenia. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 2 s. 72-74.

212. Czy rekolekcje zamknięte w obrębie parafii są możliwe? *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 3 s. 136-138.

213. Związek rekolekcyjny. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 7 s. 339-341.

214. Serdeczna prośba do ks. Asystentów Kościelnych w okręgach Kat. Stow. Młodzieży Żeńskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 8 s. 403-404.

215. Sprawa koedukacji w grodzie Konradowym — Płocku. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 126 s. 3.

216. Rosja — Polska — Niemcy a katolicyzm. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 166 s. 3.

217. Piękny zwyczaj. *Hasło Katol.* R. 9: 1939 nr 24 s. 354.

II.

GRZYBOWSKI M.: Ks. Strojnowski Józef (1872-1941), prałat kolegiaty pułtuskiej, Dyrektor Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej, administrator w Górze, zamordowany w Działdowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Stryczek Jan (1905-1976), biblista.

Urodził się 10 IX 1905 r. w Zbychowie pod Wejherowem w rodzinie nauczycielskiej, jako syn Abdona i Pelagii Radtke. Uczęszczał do gimnazjum w Gdańsku (1916-20) i w Wejherowie, gdzie złożył egzamin dojrzałości (1924). Studia filozoficzno-teologiczne odbywał w Seminarium Duchownym w Pelplinie (1924-27), które kontynuował na Wydziale Teol. Uniw. Warszawskiego. Na podstawie rozprawy „Arcykapłaństwo Chrystusa Pana w Liście św. Pawła do Żydów" uzyskał doktorat (1931). W trakcie studiów otrzymał w Pelplinie święcenia kapłańskie 2 IX 1928 r. Był następnie wikariuszem w Swarzeniowie, prefektem w Gimnazjum i Liceum

w Brodnicy (1931-34), wikariuszem w Ostrowitem k. Chojnic oraz kapelanem Domu Rekolekcyjnego w Zamku Bierzgłowskim (1936-37). Jako proboszcz w Płochocinie k. Nowego n. Wisłą (1937-1945) swoją ofiarną posługą kapłańską zyskał sobie wdzięczność i przywiązanie parafian. W latach 1945-1976 był profesorem i cenionym wychowawcą przyszłych kapłanów w Seminarium Duchownym w Pelplinie. Wykładał archeologię biblijną, egzegezę Pisma św. oraz był lektorem języka greckiego i hebrajskiego. Powołany został w skład kapituły katedralnej chełmińskiej (1948); pełnił obowiązki egzaminatora prosynodalnego (później synodalnego), cenzora ksiąg religijnych, ponadto był członkiem „Consilium a vagilantia".

Zmarł 11 II 1976 r. w szpitalu w Gdyni, pochowany został na cmentarzu parafialnym w Pelplinie.

I.

1. Duszpasterstwo istotne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 9 s. 636-645.

2. Archeologia biblijna. Według wykładów... Pelplin 1949 Wyd. i nakład Koło Misyjne Kleryków przy Seminarium Duchownym w Pelplinie 4° s. 54, mapa Ziemi Świętej, powiel. — Wyd. 2. Poprawione. Pelplin 1950 Seminarium Duch. 4° s. 59, powiel. — Wyd. 3. Pelplin 1959 4° s. 59, powiel.

3. Wstęp ogólny do Pisma Świętego. Pelplin 1949 Seminarium Duchowne 4° s. 51, powiel. — Wyd. 2. Pelplin 1950 4° s. 51. Wyd. [3]. Pelplin 1959 4° s. 72.

4. Wstęp szczegółowy do Pisma św. Pelplin [1949] Seminarium Duchowne 4° s. 86.

5. Egzegeza Ewangelii św. Mateusza. Rozdz. I-XIII. Pelplin 1949 Wyd. i nakład Koło Misyjne Kleryków 4° s. 179, powiel. — Wyd. 2. Pelplin 1957 4° s. 161, powiel.

6. Egzegeza Ewangelii św. Mateusza. Rozdz. XIV-XXV. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 4° s. 152, powiel. — Wyd. 2. Pelplin 1958 4° s. 160, powiel.

7. Egzegeza I Listu św. Pawła do Koryntian. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 4° s. 127, III, powiel. — Wyd. 2. Pelplin 1966 4° s. 123, powiel.

8. Powołanie Chrystusa Pana na Arcykapłana według Listu do Żydów. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 1 s. 36-43.

9. Stworzenie świata i pierwszych ludzi na podstawie Księgi Genesis. Rozdz. I i II. Wydane na prawach rękopisu. Pelplin 1957 Seminarium Duchowne 4° s. 57, powiel.

10. Genesis. Rozdz. III-XXI. Pelplin 1958 Seminarium Duchowne 4° s. 88, powiel.

11. Wskazania praktyczne na Niedzielę Biblijną. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 7/8 s. 280-281.

12. Szkic kazania na Niedzielę Biblijną. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 7/8 s. 281-286.

13. Materiał do kazania na Niedzielę Biblijną. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 9: 1958 nr 7 s. 212-215.

14. Historia Męki i Zmartwychwstania Chrystusa Pana. Pelplin 1959 Seminarium Duchowne 4° s. 147, powiel.

15. Egzegeza Psalmów. Pelplin 1959 Seminarium Duchowne 4° s. 74, powiel. — Wyd. 2. Pelplin 1966 4° s. 82, powiel.

16. Znaczenie wykopalisk dla Pisma św. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 10: 1959 nr 3/4 s. 105-114.

17. Stosunek kapłana do Pisma św. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 14: 1963 nr 9/10 s. 238-246.

II.

PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 390-391; Spis kościołów i duchowieństwa Diecezji Chełmińskiej. Na rok 1975. Pelplin 1975 [indeks]; *Oręd. Diec. Chełm.* T. 27: 1976 nr 1/2 s. 64. — Archiwum Diecezji Chełmińskiej — Akta personalne ks. J. S.

Ks. Henryk Mross

Stuczeń Stefan (1850-1928), badacz przeszłości.

Urodził się 30 VIII 1850 r. we wsi Sadowa, pow. będziński, z rodziców Jana i Marianny z Gnatów, rolników. Początkowo uczył się w szkole elementarnej w Mierzęcicach, od 1863 r. w Siewierzu, a od 1865 r. w Progimnazjum klasycznym w Częstochowie. Po czterech klasach wstąpił w 1869 r. do Seminarium Duchownego w Kielcach, które zakończył przyjęciem kapłaństwa 31 VIII 1873 r. Pracował na wikariatach w Staromieś-

ciu i Małogoszczu (od 1876 r.), a od 27 VII 1883 r. był proboszczem małej parafii Wrocieryż. Tam został odznaczony przez bpa Augustyna Łosińskiego honorową kanonią katedry kieleckiej 29 VIII 1923 r. podczas jubileuszu kapłańskiego. We Wrocieryżu pracował do śmierci, która nastąpiła 19 XI 1928 r.

„Miłość naszej przeszłości" pobudzała go do odwiedzania wielu parafii, dworów ziemiańskich i przeprowadzania tam badań materiałów archiwalnych. To umiłowanie nakazywało mu przesiadywać przez wiele dni w archiwach krakowskich i w Bibliotece Jagiellońskiej. „Zarażony" od swojego profesora i proboszcza ks. Nestora Bierońskiego ideą badania przeszłości, poświęcił jej cały czas wolny od zajęć duszpasterskich. Przede wszystkim badał źródła z dziedziny historii Kościoła i sztuki kościelnej.

I.

1. Ze starych inwentarzy kościelnych. *Prz. Katol.* R. 1892 s. 597-602. Odpowiedzi na artykuł, tamże, s. 631-632, 667-668, 675-679; R. 1893 s. 69-72, 136-139, 148-150, 488-490.

2. Dwa obrazy w Lelowie. *Prz. Katol.* R. 1892 s. 709-711.

3. Resztki tryptyku w Rakoszynie. *Prz. Katol.* R. 1892 s. 803-807.

4. Z metryk i inwentarzy. *Prz. Katol.* R. 1893 s. 599-602, 614-617. Wyjaśnienie X na s. 652.

5. Jeszcze kilka szczegółów z inwentarzy kościelnych. *Prz. Kośc.* R. 1894 s. 8-10.

6. Ślad synodu kurzelowskiego. *Prz. Katol.* R. 1894 s. 33-37.

7. Dziad szpitalny na początku wieku XVII. *Prz. Katol.* R. 1895 s. 20-22.

8. W sprawie książek do nabożeństwa. *Prz. Katol.* R. 1895 s. 639-640.

9. Parafia małogoska i jej ostatni proboszcz ks. Nestor Bieroński. *Prz. Katol.* R. 1899 s. 296-297, 328-330, 345-346.

10. Kilka słów o Józefie Benedykcie Grodzkim, kanoniku krakowskim. *Prz. Katol.* R. 1899 s. 818-819.

11. Słówko o Janie Ciepielewskim, plebanie w Lubczy około Pilzna w XVI wieku. *Prz. Katol.* R. 1900 s. 725-726.

12. Kilka szczegółów o Janie z Buska, proboszczu małogoskim w drugiej połowie XIV wieku. *Prz. Katol.* R. 1901 s. 694-696.

13. Kilka przyczynków do historii klasztoru Ordinis Praemonstratensium w Krzyżanowicach. *Kwart. Teol.* R. 1: 1902 z. 1-2 s. 98-113; z. 3-4 s. 59-70.

14. Kilka szczegółów historycznych o czci Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny [w kościołach: Skalbmierzu, Rembieszycach, Małogoszczu, Mierzwinie, Pinczowie i innych]. *Maryawita.* R. 1: 1903 s. 148-149, 252-253, 736-737.

15. Krótka historia obrazu Matki Boskiej łaskawie słynącej we Wrocieryżu. Kielce 1904 Wyd. Maryawita 8° s. 88.

16. Obchód uroczystości mariańskiej we Wrocieryżu. *Maryawita.* R. 1: 1903 s. 662-663, 754-755.

17. Recenzja książki Michała Rawity-Witanowskiego, Kłodowa i jej okolice pod względem historyczno-ludoznawczym. *Prz. Katol.* R. 1905 s. 47-48.

18. Słówko o świętej relikwii z mleka Najświętszej Maryi Panny. *Prz. Katol.* R. 1905 s. 271-273, 288-290.

19. Jubileusz 50-letni kapłaństwa ks. Kajetana Świderskiego. *Prz. Katol.* R. 1905 s. 481-485.

20. W jaki sposób unormować należy jura stolae i taksę stypendialną. Referat na kongregację dekanalną. *Tyg. Diec.* Nr 21: 1906 s. 161-163. Dodatek do numeru 47 Jutrzenki.

21. Z pamiętnika ks. Józefa Sadowskiego. *Kwart. Teol.* R. 6: 1907 z. 1-4 s. 352-358.

22. Czemu przypisać należy brak historycznych danych o kościołach w diecezji. *Prz. Diec.* R. 1: 1911 s. 11.

23. O kościele w Drugni. *Prz. Diec.* R. 1: 1911 s. 59-61, 75-77, 87-90.

24. Kilka słów o kościele w Rokitnie. *Prz. Diec.* R. 1: 1911 s. 119-120.

25. To mu nie zaszkodzi do beatyfikacji. [O biskupie Macieju Łubieńskim]. *Prz. Diec.* R. 1: 1911 s. 134-136, 152-154.

26. Kilka dodatków do monografii Chęcin, napisanej przez ks. Witalisa Grzelińskiego. *Prz. Diec.* R. 1: 1911 s. 167-168, 183-185.

27. Gawędy o kościele i byłym klasztorze OO Reformatów na Mirowie pod Pinczowem. *Prz. Diec.* R. 1: 1911 s. 215-217; R. 2: 1912 s. 9-12, 60-62, 92-93, 101-106.

28. Historia o cudownym obrazie Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych. *Prz. Diec.* R. 2: 1912 s. 106-107, 120-124, 135-142, 148-156, 167-172; R. 3: 1913 s. 35-40, 50-56, 86-90, 133-141.

29. Historia kościoła parafialnego w Chrobrzu. *Prz. Diec.* R. 3: 1913 s. 156-158, 171-173, 185-188; R. 4: 1914 s. 11-15, 28-31, 55-59, 76-78, 85-87, 101-103, 122-123.

30. Malarstwo obrazowe w kościołach diecezjalnych — sprostowanie. *Prz. Diec.* R. 8: 1921 s. 24-26.

II.

DANILEWICZ J.: Śp. kan. Stefan Stuczeń. *Prz. Diec.* R. 15: 1928 s. 209-211; WYCZAWSKI H. E.: O warszawskim „Przeglądzie Katolickim". *Stud. Theol. Vars.* R. 16: 1978 nr 2 s. 270-271. — Arch. Diec. Kiel.: AK-AS-54, AK-OP-802, AK-PW-9/1.

Ks. Tomasz Wróbel

Stychel Antoni (1859-1935), prałat papieski, poseł, działacz społeczny. Urodził się 13 VI 1859 w Dłusku nad Wartą; był synem urzędnika sądowego Władysława i Joanny z Przygockich. W Poznaniu uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny, w którym należał do Tow. Tomasza Zana. Po maturze w 1880 r. podjął studia inżynieryjne na Uniw. Berlińskim i kontynuował działalność społeczno-narodową w środowisku polskich emigrantów. Na studia teologiczne zdecydował się w 1886 r. Ze względu na zamknięte Seminarium Duchowne w Poznaniu podczas Kulturkampfu odbył je na Wydziale Teologicznym w Würzburgu. Święcenia kapłańskie przyjął 25 VII 1889 r. i rozpoczął 30 VII pracę duszpasterską na wikariacie przy kościele kolegiackim św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Po trzech latach przeniesiony do archikatedry poznańskiej, był od 18 VII 1892 r. penitencjarzem i kaznodzieją katedralnym, okresowo także dyrektorem biura Ordynariatu Arcybiskupiego i od 5 VII 1894 nauczycielem języka polskiego w Seminarium Duchownym. W pracy społecznej skoncentrował się na kwestii robotniczej, w 1892 r. założył w Poznaniu pierwsze Katolickie Towarzystwo Robotników Polskich, a gdy powstało więcej takich towarzystw w obu archidiecezjach, zjednoczył je w 1900 r. w związek, którego prezesem pozostał do końca swojego życia. Instytuowany 12 III 1896 r. prepozytem kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny w Poznaniu i proboszczem złączonej z nią parafii farnej, pełnił dodatkowo diecezjalne funkcje egzaminatora i sędziego prosynodalnego. Abp E. Dalbor wyjednał mu 24 VII 1925 godność papieskiego prałata domowego. Oprócz pracy duszpasterskiej i społecznej zajmował się ks. Stychel działalnością polityczną, przede wszystkim jako poseł, a potem senator. W l. 1898-1914 był posłem w sejmie pruskim, 1904-1918 także posłem w parlamencie Rzeszy, w 1918 r. brał udział w obradach Sejmu Dzielnicowego i został wybrany do Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, 1919-1922 dzierżył laskę wicemarszałka Sejmu Ustawodawczego i należał do jego komisji konstytucyjnej i oświatowej, 1923-1928 zasiadał w senacie i też pełnił urząd jego wicemarszałka. Zmarł 13 I 1935 w Poznaniu.

Szeroki zakres działalności ks. Stychla nie sprzyjał pracom piśmienniczym. Opublikował zaledwie kilka artykułów i to raczej o charakterze organizacyjnym, wszakże w ogłoszonym drukiem „Kazaniu sejmowym", które wypowiedział z okazji otwarcia Polskiego Sejmu Dzielnicowego 3 XII 1918, znalazły się także jego dwie mowy z Parlamentu Rzeszy, posiadające wartość źródła historycznego do spraw kościelnych i narodowych w ostatnim okresie zaboru pruskiego.

I.

1. Towarzystwo robotników. Odezwa. *Przew. Katol.* R. 6: 1900 nr 31 s. 246.

2. W sprawie kas repartycyjnych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 nr 2 s. 26-34.

3. W sprawie związków zawodowych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 nr 20 s. 468-474. Współautor: Wacław MAYER.

4. V-ty Zjazd XX. Patronów katolickich Towarzystw robotników polskich w archi-

diecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 127-133.

5. I. Zjazd świeckich delegatów katolickich towarzystw robotników polskich w archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej obradował w dniu 15 maja w Poznaniu. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 392-400. Współautor: ks. Stanisław ADAMSKI.

6. Kazanie sejmowe przy otwarciu Polskiego Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu w kolegiacie farnej dn. 3 grudnia 1918 r. P. 1919 [B. m. i dr.] 8° s. 32. — Toż. P. 1934 Nakł. Zarządu Miejskiego w Poznaniu 8° s. nlb. 22. — Zawiera: Mowa w Parlamencie Rzeszy z dn. 23 października 1918 w sprawie wskrzeszenia Polski..., z dn. 28 lutego 1918 w sprawie chełmskiej o politycznym stanowisku Polaków. — Toż: Jak nasz Prezes walczył o wolną Polskę? (Mowa ks. Stychla w Parlamencie Rzeszy dn. 23 X 1918). *Robotnik.* R. 31: 1935 nr 8-11. — Toż: Kazanie sejmowe. *Robotnik.* R. 31: 1935 nr 12-13.

7. Przemówienie Prezesa Związku. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 13.

II.

PIETRZAK J.: Stychel Antoni. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 710-711 [bibliografia]; *Kośc. Dz. Urzęd.* R. 4: 1889 s. 11; R. 9: 1894 s. 9; R. 11: 1896 s. 14; R. 27: 1912 s. 82.

Ks. Marian Banaszak

Styś Stanisław (1896-1959), jezuita, profesor KUL, egzegeta.

Urodził się 19 IV 1896 w Chorostkowie, pow. Husiatyn. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Samborze oraz 4 klas gimnazjum w Samborze i Krakowie, wstąpił 25 IX 1910 r. do zakonu jezuitów. Nowicjat odbył w Starej Wsi (1910-1912), po czym ukończył szkołę średnią w Starej Wsi i Chyrowie, gdzie w 1916 złożył egzamin maturalny. Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1917-1920), a teologiczne w Krakowie (1920-1924), gdzie też przyjął 24 VI 1923 r. święcenia kapłańskie. W l. 1924-1927 studiował na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Po powrocie do kraju i odbyciu tzw. trzeciej probacji w Chyrowie (1927-1928), wykładał Pismo św. i język hebrajski w kolegium Bobolanum w Lublinie (1928-1939) i był rektorem kolegium (1935-1938). Lata wojny światowej spędził w Nowym Sączu, Zakopanem, Krynicy i Warszawie. W 1944 r. został zaproszony przez KUL na zastępcę profesora Pisma św. Starego Testamentu i języków wschodnich. Pracę tę kontynuował do 1952 r., kiedy to przeniósł się do Warszawy na wydział teologiczny jezuitów. W 1956 powrócił do Lublina i objął wakującą katedrę teologii biblijnej KUL, początkowo jako docent, a od maja 1957 r. jako profesor nadzwyczajny. Równocześnie wykładał języki biblijne: hebrajski, grecki oraz orientalne: arabski, syryjski i akkadyjski. Zmarł w Lublinie 20 III 1959 r.

I.

1. Autentyczność i wiarygodność Ewangelii świętych w świetle ewangelii apokryficznych. *Wiara i Życie.* R. 4: 1924 s. 65-77, 104-120.

2. „Benedixit diei septimo et canctificavit illum". *Verbum Domini.* Vol. 9: 1929 s. 236-268, 333-339.

3. Rec.: P. VANUTELLI: Libri synoptici Veteris Testamenti. Romae 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 310-312.

4. Rec.: U A. FIC: Syon, miasto Dawidowe w świetle tekstów i wykopalisk. Lw. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 464-465.

5. Rec.: P. NOWICKI: Wydłużenie przedakcentowe w języku hebrajskim. Wil. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 166-168.

6. Rec.: P. HEINISCH: Das Buch Exodus übersetzt und erklärt. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 109-111.

7. Rec.: F. DREWNIAK: Die mariologische Deutung von Gen 3, 15 in der Väterzeit. Breslau 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 114-116.

8. Rec.: LUSSEAU-COLLOMB: Manuel d'études bibliques. T. 2. Paris 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 339-342.

9. Rec.: F. NÖTSCHER: Das Buch Jeremias übersetzt und erklärt. Bonn 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 344-346.

10. Oprac.: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Przekł. J. WUJKA. Wstęp, opracowanie i komentarz: St. STYŚ [Stary Test.] Jan ROSTWOROWSKI [Nowy Test.] Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 1121, 286. — Toż. Pismo święte Starego

Testamentu. Wstęp, opracowanie i komentarz St. STYŚ. Kr. 1956 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 1136. — Toż. Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Opracowanie tekstu i komentarz: St. STYŚ [Stary Test.], Wł. LOHN [Nowy Test.]. Kr. 1962 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 1462.

11. Rec.: W. KNEBLEWSKI: U źródeł świętej rzeki. Szkice podróży po Palestynie. W. 1934. *Prąd.* 1936 t. 30 s. 93.

12. Nowy kościelny przekład Psalmów. *Aten. Kapł.* R. 38: 1946 t. 45 s. 67-75, 169-175.

13. Tłum.: PIUS XII papież: Motu proprio „In cotidianis precibus". *Aten. Kapł.* R. 38: 1946 t. 45 s. 266-269. — Toż w licznych przedrukach.

14. Biblijne ujęcie stworzenia świata wobec nauki. Lubl. 1947 Tow. Nauk. KUL 8° s. 30, nlb. 2. — Toż. Wyd. 2 zmienione. Lubl. 1948 8° s. 30, nlb. 2. — Toż. Wyd. 3. Lubl. 1955 8° s. 36. — Toż w: *Studia biblijne.* Lubl. 1959 s. 5-26.

15. Egzegetyczne podstawy tłumaczenia maryjnego, Rodz. 3,15. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 1: 1949 s. 11-109. — Toż w osob. odb. Lubl. 1949 8° s. 109. — Toż w streszczeniu. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 330-331. — Toż w streszczeniu. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 400-403.

16. Duchowy tragizm Jeremiasza. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 81-93.

17. Rec.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Z greck. tłum. F. GRYGLEWICZ. Katowice 1947. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 1: 1949 s. 367-374. — Toż. *Wiadom. Diec. Lubel.* R. 25: 1948 s. 89-90.

18. Rec.: S. WÓJCIK: Księga Psalmów oraz Pieśni Biblijne Brewiarza Rzymskiego według najnowszego przekładu łac. z tekstów pierwotnych, tłumaczenie ze wstępem i objaśnieniami. Wr. 1947. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 375-387.

19. Rec.: F. MIREK: Psałterz rzymski według wydania watykańskiego z r. 1945. Kr. 1947. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 387-392.

20. Rec.: A. TYMCZAK: Księga Psalmów i Pieśni Brewiarzowe. Przełożył wierszem według nowego przekładu łacińskiego z 1945 r. Detroit 1947. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 392-397.

21. Protoewangelia a Marya. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 9-25.

22. O sensie pełniejszym w Piśmie św. *Spraw. KUL.* Nr 4: 1952 s. 6-11.

23. Rec.: T. GALLUS: Interpretatio mariologica Protoevangelii (Gen 3, 15) tempore pospatristico usque Consilium Tridentinum. Romae 1948. *Collect. Theol.* R. 23: 1952 s. 366-380.

24. De antithesi „Eva-Maria" eiusque relatione ad Protoevangelium apud Patres. *Collect. Theol.* R. 23: 1952 s. 318-365.

25. Antyteza „Ewa-Maria" a Protoewangelia. *Spraw. KUL.* Nr 5: 1953 s. 10-13.

26. Rec.: T. DIEDERICH: Das Prophetische Berufsbewustsein bei Jeremias. Peking 1942. *Ruch Biblij.* R. 6: 1953 s. 208-210.

27. Rec.: A. BEA: Liber Ecclesiastae qui ab Hebraeis appellatur Qohelet. Nova e textu primigenio interpretatio latina cum notis criticis et exegeticis edita curis... Romae 1950. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 285-288.

28. Rec.: Questioni bibliche alla luce dell'enciclica „Divino afflante Spiritu". Paris 1-2. Romae 1949-1950. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 273-285.

29. Rec.: F. ZORELL, L. SEMKOWSKI: Lexicon hebraicum et aramaicum Veteris Testamenti. Romae 1952. Fasc. 1-8. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 289-296.

30. Sitne Justinus revera auctor interpretationis christiologico-mariologicae, Gen. 3, 15? *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 3: 1956 z. 2 s. 70-128.

31. Czy i o ile idea pośrednictwa N. P. Maryi i jej współuczestnictwo w dziele Odkupienia znajduje oparcie w Piśmie św. *Spraw. KUL.* Nr 7: 1958 s. 22-24.

32. Rec.: P. GAECHTER: Maria im Erdenleben. Innsbruck 1954-1955. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 5: 1958 z. 4 s. 123-131.

33. Rec.: F. M. BRAUN: La Mère des Fidèles. Tournai-Paris 1954. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 5: 1958 z. 4 s. 123-131.

34. Nadprzyrodzony charakter profetyzmu izraelskiego w świetle pism prorockich. *Ruch Biblij.* R. 12: 1959 s. 1-23. — Toż w streszczeniu. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 8: 1961 z. 3 s. 49-51.

35. Polski komentarz do Starego Testamentu. *Ruch Biblij.* R. 12: 1959 s. 98-101. Współpraca ze S. ŁACHEM.

36. Kosmogonia biblijna. *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 15 s. 3.

37. Podręczna encyklopedia biblijna. Pod red. E. DĄBROWSKIEGO. P. 1959. Artykuły w t. 1: Amos (księga) s. 47-48, Baruch s. 148-149, Baruch (księga) s. 149-151, Dawid s. 263-267, Ezechiel s. 359-360, Ezechiel (księga) s. 360-364, Kosmogonia biblijna s. 677-680.

38. Rec.: A. JOUGAN: Słownik kościelny łacińsko-polski. Wyd. 3. P. 1958. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 7: 1960 z. 3 s. 129-133.

39. Encyklopedia katolicka. T. 1. Lubl. 1973. Artykuły: Aaron ben Mosze ben Aszer s. 4, Adonai s. 92, Alter Franz Karl (1749-1804) s. 389.

40. Rkps: Dziennik podróży do Ziemi św., 1931, s. 118, 81. Rkps w ATJKr., sygn. 1359 IX, X.

41. Rkps: O sensie pełniejszym Pisma św. Maszynopis.
42. Rkps: Idea fundamentalis sanctitatis in Vetere Testamento. Maszynopis.

II.

BULANDA E.: Ks. Stanisław Styś. W: *Podr. enc. biblijna.* Pod red. E. DĄBROWSKIEGO. T. 1. P. 1959 s. VII-IX; GOCŁAWSKI T.: Ks. Stanisław Styś. *Nasza Przeszł.* T. 10: 1959 s. 487-488; JÓŹWIAK F., PYTEL J.: Wspomnienie studentów o księdzu profesorze Stysiu. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 436; ŁACH S.: Wspomnienie pośmiertne. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 2: 1959 s. 147-151; STEFANIAK L.: Śp. ks. prof. dr Stanisław Styś. *Ruch Biblij.* R. 12: 1959 s. 217-219; TENŻE: Śp. ks. Stanisław Styś. *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 18 s. 7; MADEY J.: Nachruf für Stanislaw Styś. *Bibel und Kirche.* R. 14: 1959 s. 114-115; PYTEL J.: Śp. ks. Stanisław Styś T. J. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 7: 1960 z. 3 s. 5-11; Ks. Stanisław Styś [nekrolog]. *Spraw. z Czynn. Wydawn. i Posiedz. Nauk. TN KUL.* Nr 10: 1960 s. 204; GRZEGORCZYK P.: Stanisław Styś, 1896-1959. *Znak.* R. 13: 1961 s. 547; MADEY J.: Styś Stanisław SJ. W: *Lexikon für Theologie und Kirche.* T. 9: 1964 s. 1129; GRYGLEWICZ F.: 50 lat sekcji biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 15: 1968 z. 1 s .10-11; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 213. — ATJKr.: Catalogus Provinciae Galicianae SJ, 1911-1918; Catalogus Provinciae Poloniae SJ, 1919-1926; Catalogus Provinciae Poloniae Minoris SJ, 1927-1959; Akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Surdacki Zygmunt (1905-1941) autor prac z teologii praktycznej, działacz społeczny.

Urodził się 6 VI w Urzędowie. Szkołę podstawową ukończył w Urzędowie. Gimnazjum w Janowie Lubelskim. W 1921 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie i ukończył je w 1926 r. z wynikiem kwalifikującym go do wyższych studiów. Przedtem jako 19-letni brał udział w wojnie w 1920 r. i dostał się do niewoli w walkach o Hrubieszów. Po ukończeniu Seminarium z racji młodego wieku nie został wyświęcony i bezpośrednio studiował prawo na Wydziale Prawa KUL. W grudniu 1927 r. został wyświęcony na kapłana. W 1930 r. uzyskał doktorat i został mianowany wikariuszem w parafii katedralnej w Lublinie. W 1932 r. został dyrektorem Akcji Katolickiej na diecezję lubelską i rektorem kościoła św. Józefata przy ul. Zielonej. Zarządzał budynkami po Instytucie Misyjnym. Jeździł na zjazdy, głosił referaty, odbywał konferencje, kontaktował się z ośrodkami społecznymi w Warszawie, Poznaniu i Krakowie. W 1936 był z ogólnonarodową pielgrzymką w Ziemi św., w 1938 brał udział w Kongresie Eucharystycznym w Budapeszcie.

Po aresztowaniach księży w Lublinie 9 i 17 XI 1939 r. Surdacki ukrywał się zmieniając mieszkania. Biskup M. L. Fulman z miejsca internowania w Nowym Sączu przysłał mu nominację na wikariusza generalnego. Surdacki ukrywał się dalej m. innymi w domu Jarosińskich. Po zwolnieniu z Zamku 15 III 1940 16 księży zaczęto organizować Kurię przy ul. Narutowicza 6, gdyż gmachu Kurii i pałacu biskupiego nie zwrócono. Poza zarządem diecezji Surdacki organizował tajny Uniwersytet. W tym celu prowadził rozmowy z profesorami, którzy poza prof. Kuraszkiewiczem zostali zwolnieni. Konferował z rektorem KUL A. Szymańskim przebywającym w Bełżycach. Wszedł jednak w zatarg z ks. H. Sekreckim, którego zwolnił z rektorstwa kościoła powizytkowskiego, a potępienie poświęcenia sklepu w Lublinie w obecności umundurowanych Niemców doprowadziło bezpośrednio do konfliktu z władzami okupacyjnymi. Biskup z kolei zwolnił go z funkcji wikariusza generalnego wskutek zarzutów przeciw Surdackiemu o dążność do ustanowienia administratury apostolskiej w Lublinie. Prawdopodobnie nie przerwał też akcji w Stronnictwie Pracy, którego był członkiem.

Faktycznie czynił starania o przeniesienie go do diecezji sandomierskiej. Biskup J. K. Lorek w liście z 28 III 1941 r. przeznaczał mu parafię Wojciechowice pod Opatowem. Jednak w kwietniu 1941 r. Surdacki został aresztowany i osadzony w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. Wg niektórych relacji zarzucano mu pomaganie Żydom. W krótkim czasie poniósł śmierć w Oświęcimiu, o czym zawiadomiono kurię lubelską 30 IV 1941 r.

I.

1. Sprawozdanie z działalności Akademickiego Koła Misyjnego w Lublinie za rok 1927/28. *Rocz. Zw. Akad. Kół Misyjnych w Polsce*. R. 1: 1928 s. 189-190.

2. Organizacje mężów katolickich. [Streszczenie]. Referat na Diecezjalnym Zjeździe Duchowieństwa. *Wiad. Diec. Lub.* R. 15: 1931 nr 5 s. 161-164.

3. Rekolekcje zamknięte dla Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 5 s. 134-135.

4. W sprawie Akcji Katolickiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 6 s. 178-181.

5. „O współpracy p. organistów w Akcji Katolickiej". Referat na zjeździe organistów powiatu tomaszowskiego w Tomaszowie lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 10 s. 341.

6. Rec.: J. SADOWSKI: O panujących nastrojach religijnych wśród ludu naszego w obecnej chwili. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 2 s. 58-60.

7. Kongres Eucharystyczny w Chełmie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 6-7 s. 206-207.

8. Nowy rok pracy w Akcji Katolickiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 10 s. 338-339.

8a. Kilka postulatów w sprawie Akcji Katolickiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 11 s. 383-384.

9. Tydzień Miłosierdzia dn. 15-22 VII 1936. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 2 s. 47-53.

10. Przejawy komunizmu w Lubelszczyźnie. [Referat]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 1 s. 13.

11. „Propaganda bolszewicka". Referat na wykładach uniwersyteckich dla duchowieństwa 22 V — 4 VI. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 10 s. 301-302.

12. Metoda propagandy bolszewickiej. W: *Bolszewizm*. Praca zbiorowa. Wykłady z 1937 r. T. III, s. 325.

13. „Prądy ideowe wśród dzisiejszej młodzieży polskiej". [Referat]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 11 s. 396.

II.

Wiad. Diec. Lub. R. 14: 1932 nr 7 s. 216 [nominacja na dyrektora Akcji Katolickiej]; GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo. Lubl. 1946 s. 13, 17; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 267; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego... Rzym 1965 s. 241; DĄBROWSKI Cz.: KUL w latach hitlerowskiej okupacji. *Życie i Myśl*. 1968 nr 10; SŁOWIKOWSKI M.: O księdzu Zygmuncie Surdackim. Lubl. 1974 s. 1-20. Maszynopis; *Wiad. Diec. Lub.* R. 22: 1945 nr 1 s. 36; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... T. 3. W. 1978 s. 276; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diec. lubelskiej... Lubl. 1979 s. 29. Maszynopis.

Ks. Franciszek Stopniak

Suszyński Władysław (1898-1968), biskup administrator apostolski Archidiecezji w Białymstoku, profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, autor rozpraw z pogranicza filozofii i teologii.

Urodził się 22 I 1898 r. w Janowie k. Sokółki w rodzinie Aleksandra i Julii Solnik. Tam też pobierał początkowe nauki. Do Gimnazjum uczęszczał w Sokółce i Grodnie. W 1916 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie. Święcenia kapłańskie przyjął w 1921 r. Do 1923 r. studiował teologię na Katolickim Uniw. Lubelskim, gdzie zdobył stopień licencjata. Dalsze studia odbywał na Wydziale Filozoficznym Instytutu Katolickiego w Paryżu, gdzie uzyskał doktorat filozofii pod kierunkiem ks. prof. J. Maritaina. Po powrocie do kraju został administratorem parafii Jazno na Wileńszczyźnie. W 1928 r. otrzymał nominację na wykładowcę filozofii chrześcijańskiej i prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym w Wilnie, w 1930 r. na zastępcę profesora w Uniw. Stefana Ba-

torego a w 1936 r. na wicerektora Seminarium. W 1942 r. został aresztowany przez Niemców i osadzony w więzieniu na Łukiszkach, potem w Wiłkowiszkach i Szałtupiu, gdzie zapadł na zdrowiu. Zwolniony w 1943 r. wrócił na krótko do Wilna, potem ukrywał się do zakończenia wojny.

W lipcu 1945 r. podjął pracę w Seminarium Duchownym w Białymstoku i w Sądzie Arcybiskupim jako wiceoficjał (oficjałem został po śmierci ks. prał. Haleckiego). W 1946 r., po odejściu ks. I. Świrskiego na biskupstwo podlaskie, został rektorem Seminarium w Białymstoku. Początkowo prowadził wykłady z kosmologii, teodycei, historii filozofii, prawa kanonicznego, potem przez jakiś czas nadto z metafizyki i psychologii, by ograniczyć się wreszcie do prawa kanonicznego. W czerwcu 1947 r. przeprowadził przewód habilitacyjny na Uniw. Warszawskim na podstawie dorobku naukowego i rozprawy pt. Idea Boga w filozoficznym rozwoju św. Augustyna. Dnia 15 I 1948 r. został prekonizowany biskupem tytularnym Tabory i pomocniczym arcybpa R. Jałbrzykowskiego. Konsekracja odbyła się 9 V 1948 r. w farze białostockiej pod przewodnictwem kard. A. Hlonda. W 1955 r. po śmierci arcybpa R. Jałbrzykowskiego został wybrany wikariuszem kapitulnym, po miesiącu wszakże ze względu na sytuację w kraju zrzekł się tego urzędu. Po raz wtóry wszedł nań 21 V 1968 r. po śmierci bpa A. Sawickiego. Wtedy to przekazał urząd rektora Seminarium ks. Prał. A. Cichońskiemu, a oficjała — ks. prof. L. Namiotowi. W lipcu t. r. otrzymał nominację na administratora apostolskiego Archidiecezji w Białymstoku. Podczas uroczystości jubileuszu 50-lecia Katol. Uniw. Lubelskiego przeziębił się i w stanie przedzawałowym udał się do szpitala Sióstr Elżbietanek w Warszawie, gdzie zmarł 27 X 1968 r. Pogrzeb odbył się w Białymstoku, ciało spoczęło w grobowcu przy prokatedrze.

I.

1. Les preuves de l'existence de Dieu chez Descartes à la lumière du Thomisme. Paris 1927. Druk bliżej nie znany.

2. Jednostka a społeczeństwo. Przyczynek do studiów teologicznych. Wil. 1929 8° s. 19.

3. Czego się Uniwersytet Lubelski spodziewa po duchowieństwie. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 129.

4. Problem istnienia Boga u św. Augustyna. W: *Św. Augustyn.* P. 1931 s. 238-295. — Toż wyd. 2 samoistne. P. 1931 Nakładem autora, Drukarnia św. Wojciecha 8° s. 58.

5. Rec.: J. MARITAIN: Sept leçons sur l'être et les premiers principes de la raison speculative. Paris 1934. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 99-100.

6. Rec.: G. DWELSHAUVERS: Etude de la pensée, méthodes et resultats. Paris 1934. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 100-102.

7. Ostateczny cel drogowskazem życia studenta-katolika. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 9-10 s. 320-325.

II.

KOTKOWICZ R.: Ksiądz biskup Władysław Suszyński 1898-1968. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Biał.* R. 4: 1978 nr 4 s. 40-48.

Bp Edward Ozorowski

Swastek Józef (1913-1977) historyk Polonii amerykańskiej, twórca Archiwum Polonijnego w Orchard Lake.

Urodził się 10 III 1913 r. w parafii św. Jadwigi Śląskiej w Detroit. Rodzice jego Piotr i Maria Róża z domu Szewczyk mieszkali w Detroit, w parafii św. Jadwigi Śląskiej. W tej też parafii ukończył szkołę parafialną w 1928 r. Dalsze nauki pobierał w Niższym Seminarium Duchownym Bożego Serca i Kolegium (Sacred Heart Seminary High School and College) w Detroit (1928-1936). W 1936 r. został przyjęty do Wyższego

Seminarium Duchownego SS. Cyryla i Metodego w Orchard Lake, Michigan. Po ukończeniu teologii przyjął w dniu 18 V 1940 r. święcenia kapłańskie. W 1940 r. uzyskał także naukowy stopień Master of Arts. Dalsze studia specjalistyczne z zakresu historii odbył: na Uniw. w Detroit, na Uniw. Notre Dame, Ind. (1940/41), na Kat. Uniw. w Washington DC (1941/42), na kanadyjskim Uniw. w Ottawie, na Uniw. w Ann Arbor, Mich; studia z archiwistyki odbył w National Archives. Od r. 1942 aż do swej śmierci związał się pracą naukową i organizacyjną z Polskimi Zakładami Naukowymi w Orchard Lake oraz Kurią Arcybiskupią (od 1966) w Detroit. W Orchard Lake, obok zajęć dydaktycznych, pełnił funkcję ojca duchownego studentów oraz bibliotekarza Zakładów Polonijnych organizując od podstaw tę naukową instytucję. Utworzył tu również Archiwum Polonijne dla gromadzenia źródeł, dokumentów i pamiątek do dziejów Polonii amerykańskiej; na szczególną uwagę zasługują zgromadzone przez niego bogate archiwalia do dziejów Polonii w stanie Michigan. Do tych licznych już funkcji i zajęć doszła jeszcze w 1966 praca w Kurii Metropolitalnej w Detroit (dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego) i praca dydaktyczna na stanowisku profesora w Kolegium w Detroit.

W latach 1943-47 był on redaktorem czasopisma „Sodalis-Polonia". Również i po 1947, gdy przestał być naczelnym redaktorem, zamieszczał na łamach tegoż czasopisma liczne artykuły i sprawozdania; wśród tych ostatnich na uwagę zasługują cenne sprawozdania z rocznych zjazdów Stowarzyszenia Historycznego Polsko-Amerykańskiego (od grudnia 1948), którego był współtwórcą, a w l. 1949-1951 pełnił funkcję prezesa tej ważnej instytucji naukowej. Był również — od chwili jej powstania — redaktorem biuletynu naukowego tegoż Stowarzyszenia PAHA (Polish American Historical Association). W 1945 został zastępcą redaktora „Polish American Studies", wydawanego początkowo pod auspicjami Polsko-Amerykańskiej Komisji Historycznej, działającej od 1942 w ramach powołanego w tymże roku Polskiego Instytutu Naukowego w Nowym Jorku. W 1946 został redaktorem tego periodyku. Funkcję tę pełnił aż do 1969. Jest to jak dotąd jedyny naukowy organ poświęcony historii Polonii amerykańskiej.

Należał m. in. do Amerykańskiego Towarzystwa Historycznego dla badań regionalnych i stanowych, do wspomnianego już wyżej Polsko-Amerykańskiego Towarzystwa Historycznego, do Amerykańskiego Towarzystwa Historycznego, Katolickiego Towarzystwa Bibliotekarzy, a także do Stowarzyszenia Kapłanów dla spraw polskich w archidiecezji Detroit. W uznaniu jego zasług otrzymał w 1971 r. — na wniosek Polsko-Amerykańskiego Towarzystwa Historycznego — wysoko cenioną w amerykańskim środowisku polonijnym nagrodę im. Mieczysława Haimana zaś w 1975 r. został wytypowany do nagrody najwybitniejszego wychowawcy Ameryki „Outstandig Educator for America for 1975". Zmarł 5 IX 1977 r. w szpitalu św. Józefa w Pontiac.

I.

1. The Polish Settlement in South Bend, Indiana (1868-1914). University of Notre Dame 1941.

2. What is a Polish American? *Polish American Studies.* Vol. 1: 1944 s. 34-44.

3. Polish Travelers in Nineteenth Century United States. *Polish American Studies.* Vol. 2: 1945 s. 38-45.

4. The Poles in South Bend to 1914. *Polish American Studies.* Vol. 2: 1945 s. 79-88.

5. Polonian Panorama. Orchard Lake 1946.
6. M. Haiman. *Sod. Polonia.* R. 30: 1949 nr 2.
7. O początkach szkolnictwa polskiego w Stanach Zjednoczonych. *Sod. Polonia.* R. 30: 1949 nr 4 s. 15-18.
8. Pierwsi polscy księża w Stanach Zjednoczonych. *Sod. Polonia.* R. 30: 1949 nr 6 s. 12-14.
9. Stulecie Polonii amerykańskiej. *Sod. Polonia.* R. 30: 1949 nr 9 s. 13-16.
10. Patriarcha Polonii O. Leopold Moczygemba. *Sod. Polonia.* R. 31: 1950 nr 2-12.
11. Księża polscy w Michigan. *Sod. Polonia.* R. 32: 1951 nr 3.
12. Najdawniejszy detroicki dokument polski. *Sod. Polonia.* R. 32: 1951 nr 4.
13. Statystyka Polonii amerykańskiej. *Sod. Polonia.* R. 32: 1951 nr 6.
14. Polacy w diecezji detroickiej. *Sod. Polonia.* R. 32: 1951 nr 9.
15. Pierwszy list amerykański ks. Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 32: 1951 nr 9.
16. Drugi list amerykański ks. Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 32: 1951 nr 12.
17. Ks. Moczygemba i ks. Dąbrowski. *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 2.
18. Trzeci rektor Seminarium Polskiego. *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 4.
19. Listy felicjańskie Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 5.
20. Listy zmartwychwstańskie ks. Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 6.
21. Kto pierwszy proponował rozbiór Polski? *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 9-10.
22. Listy studenckie ks. Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 11.
23. Jeszcze o pierwszym liście amerykańskim ks. Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 33: 1952 nr 12.
24. Dokończenie pierwszego listu amerykańskiego ks. Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 34: 1953 nr 1.
25. Żywot ks. Józefa Dąbrowskiego. *Sod. Polonia.* R. 34: 1953 nr 2-3.
26. Początki polonijnego szkolnictwa parafialnego. *Sod. Polonia.* R. 34: 1953 nr 4.
27. Myśl założenia Seminarium Polskiego. *Sod. Polonia.* R. 34: 1953 nr 10.
28. Kłosy felicjańskie. *Sod. Polonia.* R. 34: 1953 nr 12.
29. The Polish American Story. Buffalo 1953.
30. Przebieg X Zjazdu Historycznego. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 1.
31. Wkład Polski do katolicyzmu w Ameryce. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 2.
32. Założenie Seminarium Polskiego w Detroit. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 2.
33. Skarbnik pieśni polskiej. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 2.
34. Bitter Sorrows. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 3-4.
35. Arcybiskup Cieplak w Seminarium Polskim. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 6.
36. Myśl założenia Seminarium Polskiego. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 10.
37. Dzieje Seminarium Polskiego w Detroit. *Sod. Polonia.* R. 35: 1954 nr 11-12.
38. The Formative Years of the Polish Seminary in the United States. *Sacr. Pol. Mill.* Vol. 6: 1959 s. 39-153.
39. Catholic Priests of Polish Descent in the U. S. to 1957. A Tentative List. *Sacr. Pol. Mill.* Vol. 6: 1959 s. 153-253. Współpraca z F. Bolkiem.
40. Poland's 1000 th Anniversary of Christianity 966-1966. Detroit 1963. Wyd. 2.
41. Rec.: LEDIT J.: Archbishop John Baptist Cieplak (1857-1926). With introduction Walerian Meysztowicz. Montreal Palm Publieshers. *Polish American Studies.* Vol. 20: 1964 nr 2 s. 128.
42. Biskupi polscy w Ameryce. *Przew. Katol.* 23 I 1966 nr 4 s. 28.

Ks. Józef Swastek

Sychowski Stanisław (1869-1921), autor prac z etyki społecznej.

Urodził się 9 VII 1869 r. w Skrzeszewie na Kaszubach; rodzicami jego byli Jan oraz Maria Dekowska. Do szkoły średniej uczęszczał w Gdańsku i Wejherowie, gdzie należał do tajnej patriotycznej organizacji filomackiej „Wiec". Po egzaminie dojrzałości (1887) studiował na uniwersytetach w Würzburgu i Monachium i na podstawie pracy „Hieronymus als Literarhistoriker" (1894) uzyskał doktorat. Święcenia kapłańskie przyjął 30 VII 1893 r. w Pelplinie. W duszpasterstwie pracował na terenie diecezji chełmińskiej w Golubiu, Gniewie, Komórsku, Kościelnej Jani; w latach 1896-1916 był administratorem rozległej parafii Śliwice położonej w Borach Tucholskich. Sam zorganizował „przemysł korzykarski" (chałupnicze wyplatanie krzeseł) z bazą w plebanii, następnie założył filię fabryki cygar z Wejherowa, która wkrótce stała się własnością powołanej przez niego instytucji społecznej. Jednocześnie kiero-

wał parafian do pracy w polskich majątkach na terenie Wielkopolski, gdzie nie groziło im wynarodowienie i utrata wiary; przygotowywał ich do wyjazdu, utrzymywał stały kontakt za pośrednictwem wydawanej „Gazetki Parafialnej". Zachęcał do oszczędzania, w czym ważną rolę spełniał Bank Ludowy w Śliwicach, mieszczący się w nowo zbudowanym budynku z dużą salą teatralną. Skupiało się w nim życie oświatowe i narodowe. Opiekował się chórem „Orfeusz", który położył wielkie zasługi w krzewieniu kultury polskiej. Powiększył kościół parafialny (1901-1902), założył piękny cmentarz (1908); przyczynił się do powstania ośrodków duszpasterskich na krańcach parafii w Legbądzie (1913) i Zdrojach (1914). Współdziałał z działaczami polskimi Prus Zachodnich i Wielkopolski; uczestniczył w akcjach prowadzonych przez Związek Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu.

W latach 1916-1921 był proboszczem w Byszewie pod Bydgoszczą, gdzie rozwinął również żywą działalność społeczną. Czynił przygotowania do budowy kościoła w odległej części parafii Trzemiętowie, lecz zmarł w sile wieku 9 VII 1921 r. w Byszewie. Nazwano go „najwybitniejszym na Pomorzu pracownikiem społecznym".

I.

1. Hieronymus als Literarhistoriker. Münster 1894 s. 198. Kirchengeschichtliche Studien, Bd II, H. 2.

2. Die Hausindustrie in der Tuchler Heide. Ziel, Geschichte und Entwicklung der Korbflechterei in Gr. Schliewitz, Kr. Tuchel und Umgebung. Gr. Schliewitz. Selbstverl. 1902 8° s. 14.

3. O przemyśle domowym. Referat wygłoszony na IV Sejmiku Społecznym na Pr. Zachodnie w Pelplinie dnia 17 maja 1906 r. *Pielgrzym*. R. 1906 nr 63; nr 64.

4. Próba skierowania wychodźstwa z Śliwic [Pr. Zach.] do W. Księstwa Poznańskiego i doświadczenia przytem poczynione. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 7: 1908/09 nr 4 s. 115-120; nr 6 s. 150-154; nr 7 s. 189-203. — Odb.: P. 1909 Księg. św. Wojciecha 8° s. 35, nlb. 1.

II.

MAŃKOWSKI A.: Odrodzenie narodowe na Pomorzu w XIX i XX wieku. W: *Polskie Pomorze*. Pod red. J. BOROWIKA. T. II. Przeszłość i Kultura. Toruń 1931 s. 73-74; SYCHOWSKA T.: Ks. dr Stanisław Sychowski. *Biuletyn Pomorski*. W. R. 2: 1938 nr 7 s. 1-3; nr 8 s. 17-18; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm*. T. 4: 1948 nr 4 s. 288-289; SŁUPSKI J.: Ks. dr Stanisław Sychowski. W 40-lecie śmierci. *WTK* 1962 nr 50; BORZYSZKOWSKI J.: Stanisław Sychowski (1869-1921), ksiądz, działacz spółdzielczy i kulturalny, opiekun polskich emigrantów sezonowych. W: *Zasłużeni ludzie Pomorza Nadwiślańskiego z okresu zaboru pruskiego*. Szkice biograficzne. Gdańsk 1979 s. 218-221.

Ks. Henryk Mross

Syski Aleksander, krypt.: X., A. S., Al., X. S., X. A. S., Ks. A. S., Ks. Al. S., pseud.: Ks. Klonowicz, Ks. Peregrinus, Stanisław Żelechowski, Wojciech Żmuda, (1876-1945), popularyzator teologii, historyk Polonii Amerykańskiej, redaktor.

Urodził się 26 II 1876 r. we wsi Żelechy jako syn Aleksandra i Florentyny z Maciejewskich średniozamożnych gospodarzy. Jeden z jego braci Hieronim był także księdzem w diecezji płockiej. Po ukończeniu Gimnazjum w Pułtusku wstąpił w 1892 r. do Seminarium Duchownego w Płocku. W l. 1897-1901 studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie uzyskał stopień magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1901 r. Po powrocie do Płocka był wikariuszem w katedrze i sekretarzem w konsystorzu. W l. 1902-1907 pełnił funkcję wikariusza w Skępem i prefekta w Seminarium Nauczycielskim w Wymyślinie. W 1907 r. opuścił Polskę udając się do Paryża i był tam kapelanem w sierocińcu św. Kazimierza,

a w 1908 r. wyjechał do Ameryki. Wykazując wiele inicjatywy, zorganizował za wiedzą władz kościelnych parafię w Norwood w stanie Massachusetts, w Haverhill zbudował kościół oraz pracował w Hyde Park do 1930 r. Znany był również z licznych publikacji oraz działalności kaznodziejskiej. Pisał dla Polaków przebywających na emigracji, potem kupił drukarnię w Bostonie i zaczął wydawać dziennik po polsku „Gazeta Bostońska", który przekształcił się w pismo o nazwie „The Boston Courier", potem w „The Polish Daily Courier" wychodzący do dziś. Pracował w ośrodkach polonijnych agitując na rzecz I. Paderewskiego i nowo tworzącego się Państwa Polskiego. W 1927 r. w Bostonie założył sierociniec pod nazwą Polskiego Domu św. Teresy. Od 1935 r. był ojcem duchownym w polskim Seminarium Duchownym w Orchard Lake w stanie Michigen i profesorem homiletyki. W 1941 r. zorganizował Radę Homiletyczną złożoną z księży i osób świeckich. Zmarł 13 XI 1945 r. w Bostonie, pochowany w Lowell stanie Massachusetts. W dorobku pisarskim pozostawił wiele artykułów i opracowań przeważnie teologicznych. Opracował także kilkanaście haseł do Encyklopedii kościelnej ks. M. Nowodworskiego.

I.

1. Ze skrzynki redakcyjnej. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 5: 1902 nr 94 s. 5.

2. Rec.: M. NOEL: Nowy wykład katechizmu z ambony. Kielce 1902. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 5: 1902 nr 95 s. 6.

3. Śp. Ks. Walenty Jędrzejewski. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 6: 1903 nr 14 s. 3.

4. W obronie aforyzmu swego. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 6: 1903 nr 30 s. 3-4.

5. Skępe. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 6: 1903 nr 52 s. 3.

6. Ze skrzynki redakcyjnej. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 6: 1903 nr 54 s. 3.

7. Z tajemnic ciszy i łez. *Mariawita.* R. 1: 1903 s. 23.

8. Z Mławy. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 78.

9. Medice, cura te ipsum. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 219-220.

10. Śp. ks. Franciszek Szadkowski. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 349-350.

11. Skępe. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 396.

12. Zdrowie Ojca św. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 449-450.

13. Leon XIII papież zasnął w Panu. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 466-467.

14. Rec.: M. NOEL: Nowy wykład katechizmu z ambony. Kielce 1903. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 624.

15. Zbożna rada pod adresem panów karierowiczów. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 s. 698.

16. Nasze szkolnictwo elementarne. *Kwart. Teol.* R. 2: 1904 z. 4 s. 1-8.

17. Ks. Aleksander Kazimierz Bereśniewicz biskup kujawsko-kaliski. *Rocz. dla Organistów.* R. 11: 1903 s. 52-54.

18. O kantyczkowej poezji. *Rocz. dla Organistów.* R. 11: 1903 s. 78-85.

19. Katedra płocka pod wezwaniem Najśw. Marii Panny Mazowsza. *Mariawita.* R. 1: 1903 s. 34-35; R. 1: 1904 s. 80-83.

20. Pustelnia św. Salomei. *Mariawita.* R. 1: 1903 s. 40-43; R. 1: 1904 s. 119-122, 220-221, 282-283, 442-443, 507-509, 536-537. — Toż w osob. odb. Kielce 1905 Druk. Mariawity 16° s. 60; — Toż New Britain 1918 Druk. Przewodnika Katolickiego 8° s. 25.

21. Pierścień błogosławionej Kunegundy. *Mariawita.* R. 1: 1904 s. 310-311.

22. Cudowny obraz Matki Boskiej Smardzewskiej. *Mariawita.* R. 1: 1904 s. 407-408, 504-507, 537-538, 601-603, 670-671, 703-705. — Toż w osob. odb. Włocławek 1932 Druk. Diecezjalna 16° s. 45.

23. Rec.: S. WYSOCKI: O Spowiedzi. W. 1903. *Kwart. Teol.* R. 3: 1904 z. 1/2 s. 2-3.

24. Rec.: B. FAVRE: L'Egide. Paryż 1903. *Kwart. Teol.* R. 3: 1904 z. 1/2 s. 14-16.

25. Rec.: W. BOGACKI: Homilie na niedziele całego roku. Kielce 1903. *Kwart. Teol.* R. 3: 1904 z. 3/4 s. 19-20.

26. Znaczenie teologii wobec nauk świeckich. *Kwart. Teol.* R. 3: 1904 z. 1/2 s. 130-134.

27. System ascetyczny Ks. Piotra Semenenki. *Kwart. Teol.* R. 3: 1904 z. 3/4 s. 193-200.

28. Maleńka uwaga polemiczna pod adresem p. Wł. Jabłonowskiego z powodu powieści Bourgeta „Po szczeblach". *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 42-43.

29. W sprawie prześladowania religijnego. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 94-96, 110-112, 126-128.

30. Rec.: A. SZANIAWSKI: Jubileuszka ku czci Niepokalanie Poczętej N. Marii Pannie na czas jubileuszu nadanego przez

J św. Piusa X w r. 1904. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 240.

31. Kardynał Hozjusz. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 325-326, 342-343.

32. Rec.: F. JARMIŃSKI: Wykład litanii Loretańskiej. Płock 1903. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 335-336.

33. Z walki masońskiej przeciw Kościołowi. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 493-495.

34. Rec.: Pamiętnik majora J. F. Kierzkowskiego. W. 1904. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 560.

35. Rec.: J. SCHMITT: Manna quotidianum sacerdotum. Friburg 1903. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 s. 640.

36. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Poza Kościołem nie ma zbawienia. W. 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 67-68.

37. Rec.: L. LEWANDOWSKI: Stolica Apostolska wakująca. W. 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 68.

38. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Kościół i obraz cudowny Matki Boskiej w Żurominie. Kielce 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 72.

39. Rec.: F. KULIGOWSKI: Nowenna do św. Stanisława Kostki. Płock 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 2 s. 151-152.

40. Rec.: P. SEMENEŃKO: Ćwiczenia duchowne. Kr. 1903. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 3 s. 219-220.

41. Rec.: M. RADZIWIŁŁ: Ostateczne czasy. W. 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 4 s. 280.

42. Rec.: K. SIEDLECKI: Nowenna jubileuszowa na cześć Niepokalanego Poczęcia N.M.P. Częstochowa 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 4 s. 281.

43. Rec.: W. GŁUSZECKI: O przyjściu Antychrysta. W. 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 4 s. 281.

44. Rec.: W. ZAŁUSKI: Niezbadane drogi Opatrzności Bożej. W. 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 4 s. 281-282.

45. W sprawie sprawdzianu natchnienia dla ksiąg Nowego Testamentu. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 8 s. 490-491.

46. Rec.: Encyklopedia kościelna. T. 32: 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 11 s. 743.

47. Powaga Biblii w rzeczach historycznych. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 758-763.

48. Rec.: W. ZAŁUSKI: Cudowne obrazy Przenajświętszej Bogarodzicy w diecezji płockiej. Kielce 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 796-797.

49. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Mowa żałobna nad zwłokami śp. Teofila Czermińskiego. W. 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 797.

50. Rec.: K. DEBIŃSKI: Kościół we Włostowicach i kaplica w Nowo-Aleksandrii. W. 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 797-798.

51. Rec.: A. MACIEJOWSKI: Źródło żywe. Kielce 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 798-799.

52. Rec.: W. BOGACKI: Kazania i mowy wyborowe. Kielce 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 799-800.

53. Rec.: W. ZAŁUSKI: Żywot świętej Jadwigi, księżnej śląsko-polskiej. Kielce 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 800.

54. Rec.: P. SEMENEŃKO: Męka i śmierć Jezusa Chrystusa Pana naszego. Kr. 1903. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 800.

55. Rec.: P. SCHANZ: Apologia chrześcijaństwa. W. 1904. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 12 s. 800-801.

56. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Kościół i obraz cudowny Matki Boskiej w Żurominie. Kielce 1904. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 64.

57. Rec.: B. MARIAŃSKI: W hołdzie dla Maryi. W. 1904. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 5 s. 80.

58. Rec.: J. NUCKOWSKI: Kilka uwag o nowym podręczniku logiki. Chyrów 1904. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 215-216.

59. Wizyta pasterska w dekanacie mławskim. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 325-326.

60. Rec.: Lekcje i Ewangelie. W. 1904. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 343-344.

61. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Poza Kościołem nie ma zbawienia. Kielce 1904. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 632.

62. Ze Skępego. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 661.

63. O czasopiśmie „Mariawita" wychodzącym w Kielcach. W: *Księga pamiątkowa Maryańska.* Lw. 1905 t. 1. Lw. 1905 s. 282-285.

64. Orygines w wydaniu berlińskim. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 680.

65. Ingres J. E. biskupa Wnukowskiego w Płocku. *Mariawita.* R. 2: 1905 s. 62-63.

66. Wizyta J. E. biskupa płockiego ks. Apolinarego Wnukowskiego u stóp cudownej Matki Boskiej w Żurominie. *Mariawita.* R. 2: 1905 s. 451-452, 483-484, 515-516.

67. Śp. ks. Stanisław Kunkowski. *Mariawita.* R. 2: 1905 s. 515-516.

68. Wyd.: Kazania pasyjne o Męce Pańskiej z kazań ks. T. MŁODZIANOWSKIEGO. Wydał i opracował... W. 1905 Druk. S. Niemiry 16° s. 77.

69. U księży Salwatorianów w Trzebini. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 s. 191-192, 206-208.

70. Rec.: BESSONNET FAVRE: L'egide. Paryż 1903. *Wiad. Past.* R. 2: 1906 nr 4 s. 254-256.

71. W dwóchsetną rocznicę pojmania arcybiskupa Zielińskiego. *Wiad. Past.* R. 3: 1907 nr 11 s. 659-679.

72. Śp. ks. Aleksander Zaremba. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 s. 218-221.

73. O wyznaniową szkołę polską. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 87-91.

74. Odezwa zasługująca na jak najszersze rozpowszechnienie. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 221-222, 234-235.

75. Wiadomości z konsulatu duńskiego, ważne dla naszych robotników wychodźców. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 235.

76. Kartka z dziejów Kościoła. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 423-428, 438-442, 456-460. Toż w osob. odb. 1908 Druk. S. Niemiry 16° s. 47.

77. Z Berlina. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 494-495.

78. Północno-niemiecki Lloyd. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 623-624.

79. Pogadanka misyjna. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 639.

80. Nowiny z obczyzny i Ojczyzny. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 s. 687.

81. Z Poręby. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 8 s. 88-89.

82. Z zagranicy. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 71-74.

83. Ustrój pracy w Val-des-Bois. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 179-182.

84. Rec.: E. BOGUSŁAWSKI: Społeczeństwo i cywilizacja. W. 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 190-191.

85. Z dziejów socjalizmu francuskiego i syndykalizmu rewolucyjnego. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 273-277.

86. Poradnik. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 277-279.

87. Rec.: A. WÓJCICKI: Związek chłopski w Belgii i Holandii. W. 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 285.

88. Rec.: E. MICHALSKI: Kredyt dla włościan. Włocławek 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 285.

89. Rec.: J. ZYSKAR: Polacy na rozproszeniu. Petersburg 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 286-287.

90. Rec.: Piotr Skarga. Lw. 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 288.

91. Dr Karl Lueger. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 377-379.

92. Rec.: S. SADOWSKI: Jak przemawiać na zebraniach i zgromadzeniach. P. 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 382.

93. Rec.: A. WÓJCICKI: Praca polityczno-społeczna katolików niemieckich. W. 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 382-383.

94. Rec.: M. KUZNOWICZ: W sprawie młodzieży pracującej. Kr. 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 384.

95. Rec.: T. JESKE-CHOIŃSKI: Żydzi oświeceni. W. 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 94.

96. Rec.: A. WÓJCICKI: La classe ouvriere dans la grande industrie du Royaume de Pologne. Louvain 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 96.

97. Encyklika o „Sillonie". *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 169-174.

98. Rec.: GRASSET: Morale scientifique et morale evangelique devant la sociologie. Paris 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 189.

99. Rec.: GRASSET: L'Evangile et la sociologie. Paris 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 189.

100. Rec.: L. CONTENSON: Les syndicats professionels feminis. Paris 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 189.

101. Rec.: E. LAMY: Catholiques et socialistes. Paris 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 190-191.

102. Rec.: A. EGGER: Duchowieństwo a walka z alkoholem. P. 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 191.

103. Rec.: H. KONIC: Materiały do dziejów Komisji Rządzącej. W. 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 191-192.

104. Rec.: J. BARANOWSKI: Materiały do dziejów wsi polskiej. W. 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 192.

105. Rec.: T. BARANOWSKI: Księgi refendarskie 1582-1602. W. 1910. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 4 s. 384.

106. Z protestanckiej akcji społecznej. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 1 s. 83-86.

107. Śmierć Józefa Montwiłła. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 3 s. 266.

108. Wieś dawniejsza i dzisiejsza. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 3 s. 267-273.

109. Rec.: J. GNATOWSKI, I. BALIŃSKI, J. WEYSSENHOFF: Dla młodzieży. W. 1911. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 3 s. 288.

110. Stowarzyszenie ochrony kobiet. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 4 s. 370-374.

111. Z dziejów postępu w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 4 s. 374-379.

112. Piąte ogólne zebranie „Wyzwolenia". *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 5 s. 455.

113. Wyznaniowość Akcji Katolickiej. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 6 s. 82-89.

114. Z dziejów socjalizmu w Królestwie. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 7 s. 268-270.

115. Z zagranicy. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 z. 8 s. 360-364.

116. Rec.: Kalendarz Kroniki Rodzinnej na rok 1912. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 1 s. 94.

117. Rec.: J. PAWELSKI: Z powodu pewnego poglądu na rocznicę Skargi. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 3 s. 282-283.

118. J. ŻYSKAR: Kilka słów o poszukiwaniu chleba na obczyźnie. Wil. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 3 s. 283.

119. Rec.: I. MOSZCZYŃSKA: Zdradne sieci. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 3 s. 283.

120. Z zagranicy. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 4 s. 372-374.

121. Rec.: Anne'e sociale internationale 1912. Reims 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 4 s. 380-381.

122. Rec.: M. DOMAŃSKA: Ku prawdzie. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 9 s. 375.

123. Rec.: J. ANDRUSZEWSKI: Spowiedź ojca. Lw. 1911. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 10 s. 471.

124. Rec.: J. KOSSAK-PEŁEŃSKA: Rozbieżne drogi. Lw. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 10 s. 472.

125. Rec.: Jednodniówka Skargowska 1612-1912. Chyrów 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 10 s. 472-473.

126. Rec.: Obowiązkowe ubezpieczenie robotników. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 10 s. 473.

127. Rec.: G. GAJAN: Les catholiques an pouvoir. Paris 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 z. 10 s. 474-475.

128. Rec.: M. KRZESINOWSKI: Prawa języka polskiego w instytucjach publicznych. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 2 s. 187.

129. Rec.: A. MOHL: Duchowieństwo zakonne w cerkwi rosyjskiej. P. 1912. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 2 s. 187-188.

130. Rec.: J. TUMPACH, A. PODLAHA: Dejiny abibliografie czesko katolickie literatury nabożeńske. Praha 1912. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 2 s. 188-189.

131. Rec.: Nowa ustawa o własności literackiej i artystycznej oraz konsekwencja pomiędzy Rosją i Francją. W. 1913. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 3 s. 283.

132. Rec.: I. NIEDŹWIEDZIŃSKI: Socjalizm. P. 1911. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 3 s. 283.

133. Rec.: G. DANIŁOWSKI: Maria Magdalena. Kr. 1913. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 5 s. 477-478.

134. Rec.: W. GRABSKI: Komasacja i praca kulturalna u nas. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 6 s. 91-92.

135. Rec.: A. MARYLSKI: Polityka narodowa. W. 1912. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 6 s. 92.

136. Polska Macierz Szkolna w Ameryce. *Prz. Polsko-Amerykański.* R. 3: 1913 nr 3 s. 41-46.

137. Rec.: J. SŁOMKA: Pamiętnik włościanina. Kr. 1912. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z. 10 s. 476.

138. Wśród Mariawitów. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 1 s. 68-71.

139. Rec.: H. TENNENBAUM: Znaczenie przemysłu włóknistego w bilansie handlowym Królestwa Polskiego. W. 1913. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 1 s. 91.

140. Rec.: J. SPILLMANN: Tajemnica spowiedzi. W. 1913. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 1 s. 91-92.

141. Rec.: Dzieje duszy. Żywot siostry Teresy od Dzieciątka Jezus i od Najświętszego Oblicza. P. 1912. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 1 s. 92.

142. Rec.: E. MALISZEWSKI: Polacy i polskość na Litwie i Rusi. W. 1914. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 1 s. 97.

143. Rec.: S. NOWODWORSKI: Ubezpieczenia robotnicze. W. 1913. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 1 s. 98.

144. O moralność rodzinną. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 2 s. 155-158.

145. Rec.: J. PIOTROWSKI: Zarys psychologii praktycznej. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 227-228.

146. Wśród katolików austriackich. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 250-254.

147. Rec.: A. SZELĄŻEK: Społeczny porachunek sumienia w palącej sprawie. Płock 1916. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 234-235.

148. Rec.: P. Skargi kazania i pisma co najprzedniejsze. W. 1913. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 5 s. 477.

149. Rec.: E. STRASBURGER: Wielkomiejska polityka społeczno-gospodarcza. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 237.

150. Rec.: I. KARPIŃSKI: O bankowości w Polsce dziś i jutro. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 237.

151. Rec.: J. LUTOSŁAWSKI: Niedomówienie. W. 1911. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 237.

152. Rec.: S. KOSZUTSKI: Nasze miasta a samorząd. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 237.

153. Rec.: Kodeks praw i zwyczajów wojny ludowej. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 236.

154. Rec.: S. KOSZUTSKI: Wojna europejska a życie ekonomiczne ziem polskich. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 236.

155. Rec.: Emerytury czyli pensje dożywotnie i zapomogi dla żołnierzy i ich rodzin. W. 1915. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 z. 3 s. 236.

156. The Poles and the Nar, Address at the Polish Mass Mecting, Fanenil Hall Sept. 6, 1914. Boston 1914.

157. Potrzeba i korzyści z Organu Kapłanów Polskich w Ameryce. Referat odczytany... na wiecu kapłanów polskich w Ameryce, w Detroit, Mich. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 2: 1915 s. 4-12.

158. Caveant consules, Póki czas! *Prz. Kośc.* Chicago. R. 2: 1915 s. 161-166.

159. Polska jako lenno Stolicy Apostolskiej. *Prz. Kośc. Chicago.* R. 2: 1915 s. 257-268.

160. Kapłan a obchody narodowe. *Prz. Kośc. Chicago.* R. 2: 1915 s. 401-405.

161. The Peasants and Nobility of Poland. *Free Poland.* Chicago. R. 3: 1916 nr 11 s. 4.

162. Mr G. Mason's Poland's Future. *Free Poland.* Chicago. R. 3: 1916 nr 14 s. 3.

163. „Do Starego Roku". *Prz. Kośc.* Chicago. R. 3: 1916 s. 19.

164. Dwie rzeczy niezmiernie ważne pod adresem Kapłanów Polskich w Ameryce. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 3: 1916 s. 235-239.

165. Kazanie na uroczystość Patrona Polski św. Stanisława B. i M. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 3: 1916 s. 239-248.

166. Dlaczego wielcy artyści są ludźmi głęboko wierzącymi? *Prz. Kośc.* Chicago. R. 3: 1916 s. 324-332.

167. Sprawa, o której wcale się nie pisze, a o której ciągle pisaćby należało. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 3: 1916 s. 452-456.

168. Post-Impresyonizm, Kubizm, Futuryzm i Synchronizm. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 4: 1917 s. 108-112.

169. Prometeusze ducha i Ameryka. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 4: 1917 s. 321-323.

170. Kazanie przy poświęceniu sztandaru dla Armii Polskiej we Francji wypowiedziane w kościele św. Wojciecha w Hyde Parku. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 4: 1917 s. 744-748.

171. Rec.: Kalendarz św. Piotra Klawera, rok 1917. Salzburg 1917. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 3 s. 237-238.

172. Rec.: M. SIEDLECKI: Z ziemi lubelskiej. Kr. 1916. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 238.

173. Rec.: M. SOBIESKI: G .Vico, twórca filozofii i historii. P. 1916. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 238-239.

174. Rec.: S. BOJARSKA: Nasz dorobek kulturalny. W. 1916. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t .13 s. 239.

175. Rec.: M. ROSTWOROWSKI: Wojna i traktat pokojowy. Kr. 1916. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 240.

176. Nauka religii katolickiej. Chicago 1918 Druk. Przewodnika Katolickiego 8° s. 280.

177. The United States of Poland, with two Explanatory Maps. Boston 1918 s. 25.

178. Konferencja Kapłanów Polskich ze Wschodu z mistrzem Paderewskim. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 5: 1918 s. 183-187.

179. Rec.: M. KUZNOWICZ: Wychowanie polskiej młodzieży dla polskiego przemysłu. Kr. 1917. *Aten. Kapł.* R. 10: 1918 t. 15 s. 221-222.

180. Rec.: L. LIPKA: Problem socjalny obecnej wojny światowej. Kr. 1917. *Aten. Kapł.* R. 10: 1918 t. 15 s. 215-216.

181. Rec.: L. LIPKA: Kacper Decurtins katolicki polityk socjalny. *Aten. Kapł.* R. 10: 1918 t. 15 s. 223.

182. Nowi misjonarze Polscy w Ameryce. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 9: 1922 s. 177-179.

183. Organizacja społeczna wiejska. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 9: 1922 s. 401-409.

184. U Jego Em. ks. kard. Kakowskiego w pałacu biskupim w Warszawie. Z podróży do Polski w sierpniu 1922 r. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 10: 1923 s. 127-134.

185. Ks. dr Popkiewicz i ideologia jego lewicowa. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 10: 1923 s. 365-369.

186. Jeszcze trochę o ideologii lewicowej ks. dr Popkiewicza. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 10: 1923 s. 541-543.

187. Kongres katolicki na wychodztwie jako postulat życia naszego religijnego. *Prz. Kośc.* R. 10: 1923 s. 587-588.

188. Muzeum Wychodztwa naszego w Polsce. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 11: 1924 s. 44-47.

189. W sprawie Kongresu Katolickiego na Wychodztwie Polskim w Ameryce. *Prz. Kośc. Chicago.* R. 11: 1924 s. 147-151.

190. Kazanie na poświęcenie cmentarza wygłoszone w parafii św. Trójcy w Lowell, Mass, dnia 26 XI 1924. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 11: 1924 s. 701-709.

191. Przed Kongresem Polskim Wychodztwa. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 12: 1925 s. 24-29.

192. Przyczynek do poznania psychologii niedowiarków. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 12: 1925 s. 47-49.

193. Odpowiedź nasza tym, którzy nawołują nas na wychodztwie do samobójstwa Narodowego. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 12: 1925 s. 193-201.

194. Po Kongresie Wychodztwa. *Prz. Kośc.* Chicago. R. 12: 1925 s. 254-264.

195. Krótki katechizm dla dzieci do pierwszej Komunii św. Chicago 1926 16° s. 32. — Toż. Brunswik 1945 8° s. 34. — Toż. Brema 1946 8° s. 34. — Toż. Hanower 1946 8° s. 23.

196. „W bibliotece św. Michała". *Prz. Katol.* Milwaukee, Wis., R. 1: 1926 s. 12-14, 34-36, 152-153, 224-225; R. 2: 1927 s. 34-36; R. 4: 1929 s. 234.

197. Nad trumną dwóch mocarzy pióra (Żeromski und Reymont). *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 1: 1926 s. 57-59.

198. Powrotna fala. Kilka uwag luźnych o dziennikarzach i o prasie naszej na Wychodztwie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 2: 1927 s. 28-29.

199. Ks. dr Kruszyński. Studia nad po-

równawczą historią religii. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 2: 1927 s. 58-60, 74-75.

200. Co najpierw trzeba zrobić dla ulepszenia naszego szkolnictwa w Ameryce. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 2: 1927 s. 89-90.

201. Kazanie na poświęcenie obrazu św. Teresy z Lisieux w Lowell, Mass. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 2: 1927 s. 147-149.

202. Bł. Imelda. Włocławek 1928 Druk. Diecezjalna 16° s. 39.

203. Hymnał św. Krzyża. Włocławek 1928 Druk. Diecezjalna 16° s. 32.

204. Wspólna Komunia św. w rodzinach chrześcijańskich. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 4: 1929 s. 203-205.

205. Żywot świątobliwego Sługi Bożego ks. Patryka Power'a. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 5: 1930 s. 52-54, 72-74, 92-95.

206. List z okręgu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 5: 1930 s. 112-113.

207. Ks. Henryk Perreyve i stosunek jego do Polski. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 s. 435-437, 452-455, 472-474, 488-489, 503-505, 518-520. — Toż. w osob. odb. W. 1931 Druk. Archidiecezjalna 16° s. 47.

208. U źródła prawdy. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 s. 264.

209. Krótkie nauki na niedziele i święta całego roku z dodaniem nauk przygodnych. W. 1932-1933 Druk. Archidiecezjalna 16° T. 1 s. 334; T. 2 s. 315; T. 3 s. 374.

210. Rozkoszna wyspa jej stare dzieje i straszliwa przy niej katastrofa. New Britain 1932 Druk. Przewodnika Katolickiego 16° s. 19.

211. Ascetyka katolicka w krótkich naukach dla osób świeckich. Łuck 1933 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 194.

212. Teoria społeczna Adama Mickiewicza. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 1/3 s. 6-7.

213. Trochę zwierzeń dla konfratrów. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 1/3 s. 19-21.

214. Jak rozwiązać sprawę społeczną. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 4 s. 5-8.

215. O fundamencie filozoficznym nowoczesnego komizmu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 4 s. 17.

216. Wszechświatowa konsolidacja Wychodztwa Polskiego a nasze stanowisko katolickie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 5 s. 22-23.

217. Znaczenie choroby w życiu ludzkim. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 6 s. 15-16.

218. Fryderyk Oznam i stulecie Konferencji św. Wincentego a Paulo. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 6 s. 16-19. — Toż. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 680-681, 697-698.

219. Żywotność katolicyzmu we Francji. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 6 s. 21-23.

220. Z Paryża. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 7/8 s. 12-13.

221. Udział duszpasterstwa polskiego w życiu organizacyjnym Wychodztwa. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 7/8 s. 16-17.

222. Niezwykła książka. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 7/8 s. 18-19.

223. Nowe odkrycie szowinistów niemieckich, król Jan Sobieski nie wyswobodził Wiednia. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 9 s. 6-7.

224. Na wystawie w Chicago. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 9 s. 7-9.

225. Dwa pytania niezmiernie interesujące i ciekawa na nie również odpowiedź. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 9 s. 9-11.

226. Suspensa Ex informata conscientia. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 10 s. 15.

227. Tydzień gościnności polskiej na wystawie w Chicago. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 10 s. 16-17.

228. Historia Mnicha. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 11 s. 12-13.

229. Z Zakładu św. Kazimierza w Paryżu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 8: 1933 nr 12 s. 13-14.

230. Odrodzenie katolickie we Francji. (Przykład z życia). *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 261-265, 276-280.

231. Rok 1933 w życiu polskiem kościelnem. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 1 s. 4-5.

232. Rec.: I. WIKTOR: Wierzby nad Sekwaną. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 1 s. 14-15.

233. Po powrocie z podróży. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 1 s. 15-16.

234. Niemieccy chrześcijanie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 2 s. 4-5.

235. Hoene-Wroński. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 2 s. 6-8.

236. Z Łucka na Wołyniu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 2 s. 12-14.

237. Wychodztwo Polskie pożyteczne jest dla Polski, ale nie trzeba go do Polski zrażać. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 2 s. 14-15.

238. Na jubileusz biją dzwony. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 3/4 s. 10.

239. Miejsce rodzinne JE ks. biskupa Rhodego. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 3/4 s. 28-30.

240. Wódz duchowy wychodztwa polskiego w Ameryce JE ks. biskup Rhode. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 3/4 s. 31-41.

241. Na pogrzebie śp. Heleny Paderew-

skiej. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 5 s. 10.

242. Społeczne prawa Pana naszego Jezusa Chrystusa Króla. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 5 s. 14.

243. Cudowny krzyż krwawiący. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 6 s. 14.

244. List z Rzymu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 6 s. 16.

245. Hołd młodzieży katolickiej z całego świata Chrystusowi Panu i Zbawcy. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 6 s. 17.

246. Na cmentarzu Obrońców Lwowa. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 6 s. 19.

247. Kanonizacja św. Ludwiki de Marillac. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 7 s. 10-11.

248. O tem co było, a jeszcze więcej, czego nie było na Zjeździe Polaków z zagranicy w Warszawie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 8 s. 9-10.

249. Św. Ludwika de Marillac. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 8 s. 14-15.

250. Międzynarodowa wystawa sztuki religijnej w Rzymie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 8 s. 15-17.

251. Grzech o pomstę do Boga wołający. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 8 s. 18-19.

252. Kardynał Gasparri. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 9 s. 4-5.

253. Z Londynu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 9 s. 21-22.

254. Z posiedzenia parlamentu angielskiego w Londynie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 9: 1934 nr 9 s. 22-24.

255. Śp. ks. Michał Dutkiewicz. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 10 s. 479—480.

256. *Doskonałość chrześcijańska na tle* życia św. Stanisława Kostki. W. 1934 Druk. Braci Drapczyńskich 8° s. 72.

257. Wyd.: Wybór kazań ks. Tomasza Młodzianowskiego. T. J. W 1935 8° T. 1 s. 244; T. 2 s. 204.

258. W Pradze Czeskiej u Witosa. Chicago 1935 16° s. 36.

259. Rok ubiegły w życiu kościelnem. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 10: 1935 nr 1 s. 4-6.

260. Intronizacja jako czynnik społeczny. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 10: 1935 nr 1 s. 14-15.

261. Kongres Francuzów z zagranicy w Paryżu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 10: 1935 nr 1 s. 17.

262. Rec.: A. WAROL: Osnowy kaznodziejskie na niedziele i święta. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 10: 1935 nr 1 s. 18.

263. Na Zamkowej Górze w Wilnie i na Wysokim Zamku we Lwowie. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 10: 1935 nr 2 s. 14.

264. Cel i znaczenie uroczystości jubileuszowych w Lourdes na zakończenie Roku Świętego. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 426-428.

265. O powołaniu do kapłaństwa na tle encykliki Ojca św. Piusa XI o kapłaństwie katolickim. Łuck 1936 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 434.

266. Paderewski w dziejach Polski. W 75 rocznicę życia Paderewskiego. New Britan 1936 Druk. Przewodnika Katolickiego 8° s. 44.

267. Kapłan Piątkowski na wyspie św. Heleny z Napoleonem. Łuck 1936 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 68.

268. Zakład św. Kazimierza w Paryżu. Szkic historyczny. Łuck Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 422.

269. Sobota kapłańska. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 1 s. 4-5.

270. Wszechświatowe znaczenie zeszłorocznych uroczystości w Lourdes. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 1 s. 12-15.

271. The Fall of Poland. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 1 s. 16.

272. Korespondencja z Manrezy. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 1 s. 9-11, 17-19.

273. O mordach rytualnych w Polsce i o studni pożeraczy dzieci w Szwajcarii. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 2 s. 8-9.

274. Antoni Starodworski, Tragedia Cerkwii Prawosławnej w ZSRR. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 2 s. 16.

275. Związek Wojujących Bezbożników. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 2 s. 17.

276. W sprawie kanonizacji bł. Andrzeja Boboli. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 3 s. 8-10.

277. Emigracja. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 4 s. 6.

278. Największa potęga świata. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 4 s. 7-8.

279. Z Orchard Lake. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 4 s. 11-15.

280. O światło Prawdy Chrystusowej i dla Żydów. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 4 s. 12-13.

281. Grzech pierworodny ekonomii i socjologii amerykańskiej. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 5 s. 13-14.

282. Z piśmiennictwa. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 5 s. 14-15.

283. *Siła i prawo. Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 7/8 s. 17-18.

284. Udział kapłana w Akcji Katolickiej ludzi świeckich. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 9 s. 13-15.

285. Duma Albionu. *Prz. Katol.* Milwaukee. R. 11: 1936 nr 11 s. 14-16.

286. Śp. ks. Tomasz Misicki. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 71-72.

287. Alter Christus. Konferencje duchowne. Łuck 1937 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 306.

288. Amerykańskie bajki plugawe, niecenzuralne, tylko dla dorosłych. N.B. dzieciom surowo zabrania się je czytać. New Jork 1937 8° s. 28.

289. Ks. Prałat Hugh T. Henry. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 290-300.

290. Kaznodziejstwo współczesne protestanckie w Ameryce. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 393-399.

291. Katolicki ruch katechetyczny w Stanach Zjednoczonych. *Mies. Katech. Wychow.* R. 26: 1937 s. 304-310.

292. Sprawiedliwość rozdzielcza na ambonie. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 314-316.

293. Złoty list z nieba św. Andrzeja Boboli do Polonii w Ameryce. Orchard Lake 1938 Druk. Kazalnicy Popularnej 8° s. 40.

294. Prototyp księdza polskiego w Ameryce, ks. Józef Dąbrowski. Łuck 1938 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 12.

295. Nad wodami Babilonu. Kazanie o Polsce po pogromie jej przez Niemców w r. 1939' wygłoszone na obchodzie patriotycznym dnia 3 grudnia 1939 r. w kościele św. Wojciecha w Chicago. Orchard Lake 1939 Druk. Kazalnicy Popularnej 8° s. 16.

296. Dmowskiemu w hołdzie jako podzwonne akademii 26 III 1939 w Buffalo, N.J. Buffalo 1939 Druk. National Printing 8° s. 16.

297. Rosnąca sława śp. Romana Dmowskiego. Przemówienie ks. prałata dra... wygłoszone w niedziele 26 II na akademii żałobnej w kościele św. Heleny w Chicago, urządzonej przez wszystkie patriotyczne organizacje ideowe. Buffalo 1939 Druk. National Printing 8° s. 4.

298. Proroctwo św. Andrzeja Boboli. Obrazek sceniczny. Orchard Lake 1939 s. 8.

299. Akcja katolicka i akcja społeczna. *Sodalis.* Orchard Lake. R. 20: 1939 nr 4 s. 10-11.

300. Mój niedzielny mszalik przetłumaczył... Broklyn N.Y. 1940 s. 352.

301. Jen. Józef Haller. Opowiadanie historyczne. Chicago 1940 s. 32.

302. Sen żołnierza polskiego w Noc Listopadową. Obrazek sceniczny ze śpiewami. Orchard Lake 1940 Druk. Kazalnica Popularna 8° s. 12.

303. Konstytucja 3-go maja. Obrazek sceniczny na tle powieści J. Bernatowicza. Chicago 1940 Druk. Dziennika związkowego 8° s. 15.

304. Obchód listopadowy w obozie internowanych żołnierzy polskich w Szwajcarii. Obrazek sceniczny. New Britan 1940 Druk. Przewodnika Katolickiego 8° s. 40.

305. Regale sacerdotium. Rozważania o kapłaństwie. Orchard Lake 1941 s. 227. — Fragmenty w: *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 7-12, 199-204.

306. W obronie spotwarzanego Narodu. List otwarty do Jego Ekscelencji Jana Ciechanowskiego Ambasadora Rzeczpospolitej Polskiej w Waszyngtonie. Orchard Lake 1941 s. 4.

307. Wyd.: Pamiętnik pierwszego Polskiego Zjazdu Homiletycznego w Ameryce... Detroit, dnia 22-23 kwietnia 1941. Orchard Lake, Mich. 1941 s. 240. Tu też artykuł Syskiego: Historia kaznodziejstwa polskiego w Ameryce s. 143-151.

308. Ks. Józef Dąbrowski. Monografia historyczna. Orchard Lake 1942 s. 383.

309. Katolicyzm polski a Polska. List otwarty do Jego Ekscelencji Jana Ciechanowskiego, Ambasadora Rzeczpospolitej Polskiej w Waszyngtonie. Orchard Lake 1942 s. 7.

310. Teologia ascetyczna. Orchard Lake 1943 Druk. Narodu Polskiego 8° s. 192.

311. Z cyklu nauk ascetycznych o pobożnym rannym wstaniu, o dobrych uczynkach i o modlitwie. Orchard Lake 1943 s. 42.

312. Z cyklu nauk patriotycznych. Orchard Lake 1943 s. 52.

313. Katolicyzm a Polska. New Britan 1943 Druk. Przewodnika Katolickiego 8° s. 32.

314. Polka królową Anglii. Chicago 1943 s. 23.

315. Wiadomości z kraju. *Sodalis.* Orchard Lake. R. 25: 1943 nr 1 s. 16-18.

316. The nestor of Polish Historians in America. Reverend Wacław Kruszka. *Polish-American Studies.* New Jork. R. 3: 1944 s. 102-110.

II.

CHARSZEWSKI I.: Amerykański pater-spiritualis rodem z Seminarium Płockiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 11 s. 535-538; JEZIERSKI B.: Father Aleksander Syski. *Polish-American Studies.* 1945 z. 3/4 s. 95-107; HAIMAN M.: A tentative bibliography of the writings of msgr. Syski. *Polish-American Studies.* 1945 z. 3/4 s. 107-113; KULA J.: Ks. prałat Syski w prasie polonijnej. *Sodalis.* Orchard Lake. R. 27: 1946 nr 1 s. 7-8, 28; HAIMAN M.: Ks. Aleksander Syski. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 30: 1946 s. 46-48; Praca pisarska ks. A. Syskiego. *Sodalis.* Orchard Lake. R. 27: 1946 nr 1 s. 9-10, 22.

Ks. Michał Grzybowski

Szajca (Scheitza) Roch (1880-1959), werbista, historyk regionalny, redaktor.

Urodzony 7 V 1880 r. w Dobrzeniu W. koło Opola, był synem Andrzeja i Joanny z d. Adamiec. Od 1893 do 1899 r. był uczniem Małego Seminarium Misyjnego św. Krzyża w Nysie prowadzonego przez Werbistów. Nowicjat odbył w St. Gabriel w Mödling k. Wiednia. Tam złożył śluby zakonne i otrzymał święcenia kapłańskie 24 II 1906 r. Po święceniach został wysłany na jednoroczny kurs języka i literatury polskiej na Uniw. Jagiellońskim w Krakowie. Do 1918 r. był nauczycielem. Od 1907 do 1912 r. uczył kleryków anatomii, fizjologii oraz języka i literatury polskiej w specjalnym seminarium w St. Gabriel. W następnych latach był wychowawcą i nauczycielem w Małym Seminarium Mis. w Bischofshofen w Austrii oraz w Seminarium Nauczycielskim we Wiedniu. W chwili odzyskania niepodległości Polski w 1918 r. został przeniesiony do domu Św. Krzyża w Nysie. Na Śląsku pozostał już do końca życia.

Mając na uwadze ludność polską Śląska właśnie w Nysie w październiku 1919 r. wydał pierwszy numer miesięcznika „Skarb Rodzinny", a w następnym roku zredagował „Kalendarz Królowej Apostołów". Od stycznia 1921 zaczął wydawać miesięcznik dla Kongregacji Mariańskich „Dzwonek Marji". W 1922 r. kardynał Bertram oddał mu redakcję tygodnika diecezjalnego „Posłaniec Niedzielny" dla rodzin polskich. Od stycznia 1920 r. zamieszkał ze swoją redakcją w Bytomiu przy ul. Krakowskiej 13 z nadzieją, że Bytom będzie należał do Polski. Stało się inaczej i O. Szajca musiał w końcu przekazać redagowanie „Dzwonka Marji" O. Drobnemu do Rybnika (1924 r.), a „Skarbu Rodzinnego" i „Kalendarza" do Górnej Grupy O. Teodorowi Drapiewskiemu. Sam musiał usunąć się z Bytomia do Nysy i tam nadal redagował „Posłaniec Niedzielny". Opracowywał także monografie miejsc, gdzie przebywał. W 1929 r. odbył pielgrzymkę do Ziemi Świętej, po której zamieszkał w Kudowie Zdroju, a od lipca 1934 r. u sióstr jadwiżanek. Po wojnie stanął do pracy w Polskiej Prowincji i przyjął rektorstwo Domu Św. Krzyża (1946-1947). Resztę życia spędził jako kapelan sióstr elżbietanek w ich Domu Macierzystym w Nysie, był też pomocnikiem okolicznych duszpasterzy. Zmarł 19 VI 1959 r. i został pochowany na cmentarzu klasztornym w Nysie.

I.

1. Mąż katolik. *Skarb Rodzinny*. R. 1: 1919 s. 74, 111, 144.

2. Niewiasta chrześcijańska. *Skarb Rodzinny*. R. 1: 1919 s. 188, 204.

3. Młodzieniec. *Skarb Rodzinny*. R. 1: 1919 s. 267.

4. Dziewica chrześcijańska. *Skarb Rodzinny*. R. 1: 1919 s. 322.

5. Męczeństwo w pierwszych wiekach chrześcijaństwa. *Kalendarz Królowej Apost.* 1920 s. 58-62.

6. Kwiaty Misyjne. Bytom 1922 Nakł. Zakł. Mis.

7. Wystaw Panu ołtarz w sercu twem. *Dzwonek Marji*. R. 4: 1922 s. 208-211.

8. Uroczystości Misyjne. Bytom 1923. Nakł. Zakł. Mis.

9. *Kronika Parafii Wielko Dobrzyńskiej*. W. 1934. Czcionkami „Schlesische Volkszeitung".

10. Familien — Chronik. Bearbeitet von P. Rochus Scheitza SVD Oberschles. Gesellschaftsdruckerei. Oppeln 1941.

11. Die Prämonstratenser im Kloster Czarnowanz (Klosterbrück). Mit einem Anhang die Pfarrgeistlichkeit in Czarnowanz nach Aussterben der Prämonstratenser von P. Rochus Scheitza SVD. Oppeln 1941.

12. Liczne artykuły w czasopismach redagowanych przez siebie, zwłaszcza w *Posłańcu Niedzielnym*.

II.

KOSZOSZ A.: Ks. Roch Szajca. *Gość Niedz.* R. 28: 1959 nr 37 (13 IX); 50 lat Werbistów w Polsce. Pieniężno 1973 s. 43-45. — ArSVD Pieniężno, ArSVD St. Gabriel. ArSVD Generalat w Rzymie.

Ks. Józef Arlik SVD

Szczepański Władysław (1877-1927), jezuita, profesor Uniw. Warszawskiego i Instytutu Biblijnego w Rzymie, biblista.

Urodził się 21 V 1877 r. w Białej (krakowskie). Do zakonu jezuitów wstąpił 29 IX 1891 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat (1891-1893) i uzupełniał wykształcenie humanistyczne (1893-1896). Filozofię studiował w Nowym Sączu (1897-1900), a teologię w Krakowie (1900-1904), gdzie 23 V 1903 r. przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1904-1907 studiował języki wschodnie w Instytucie Orientalnym w Bejrucie i odbywał naukowe podróże po Syrii, Palestynie, Egipcie. Po rocznym pobycie w Innsbrucku (1907-1908) i rocznej probacji w Tarnopolu (1908-1909) został profesorem archeologii biblijnej oraz języka hebrajskiego w Instytucie Biblijnym w Rzymie (1909-1915). Zmuszony do opuszczenia Rzymu w czasie wojny światowej powrócił do kraju we wrześniu 1915 r. i w Czechowicach oraz Krakowie przygotowywał liczne publikacje, m. in. nowy przekład Ewangelii. Brał udział przy tworzeniu Wydziału Teologicznego na Uniw. Warszawskim i w 1918 r. objął na nim katedrę studium biblijnego Nowego Zakonu. Był też w l. 1919-1920 dziekanem Wydziału Teologicznego. W 1927 r. zrezygnował z profesury w Warszawie i miał objąć kierownictwo nowego Instytutu Biblijnego w Jerozolimie. W drodze na nową placówkę zatrzymał się w Innsbrucku, gdzie poddał się operacji nerek, która zakończyła się śmiercią 30 V 1927 r.

I.

1. Indeks książek zakazanych. W: *Encyklopedia podręczna prawa publicznego.* Wyd. Z. Cybichowski. T. 1. s. 185-188.

2. Nowy Indeks książek zakazanych... Cz. 1: dogmatyczno-historyczna. *Kwart. Teol.* R. 1: 1902 z. 3/4 s. I-LXXXIII, R. 2: 1903 z. 3/4 s. 45-88.

3. Z wydawnictw przyrodniczych. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 75 s. 274-280.

4. Rzym wobec „Ksiąg pielgrzymstwa". *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 76 s. 374-385; R. 20: 1903 t. 77 s. 388-401.

5. Nowe prawo Indeksu o dziennikach, czasopismach i periodycznych wydawnictwach. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 266-267, 273-275, 283-285, 291-292, 302-304.

6. Nowy Indeks książek zakazanych oraz jego uzasadnienie, dzieje i nowe prawo. Rzecz o nowym Indeksie i komentarz do konstytucji Leona XIII: Officiarum ac munerum. Kr. 1903 Wyd. Apost. Modl. 8° s. XX, 388. — Wyjątki ogł. *Dwutyg. Katech.* R. 7: 1903 s. 261-270, 325-333.

7. Prawomocność ustawy „Tametsi" na ziemiach zamieszkałych obecnie przez Polaków. *Kwart. Teol.* R. 2: 1903 z. 4 s. 77-97. — Toż w osob. odb. W. 1903 8° s. 20.

8. Rec.: J. LAURENTIUS: Institutiones iuris ecclesiastici. Friburgi 1903. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 80 s. 281-283.

9. Das bischöfliche Bücherverbot und die Exemption der Ordenleute. *Theol.-Prakt. Qschr.* R. 56: 1903 s. 838-857. — Toż w osob. odb. Linz 1904 8° s. 20.

10. Z naszych wydawnictw religijno-społecznych. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 81 s. 282-297.

11. Nowy Indeks. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 81 s. 380-396.

12. Kazania na święto Niepokalanego Poczęcia NMP. W: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 8: Kr. 1904 s. 224-241. — Toż w: *Kazania o Najświętszej Maryi Pannie księży Towarzystwa Jezusowego.* T. 1. Kr. 1921 s. 43-57.

13. Rec.: J. HILGERS: Der Indeks der verbotenen Bücher. Freiburg 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 85 s. 425-430.

14. W Arabii skalistej. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 342-356; t. 90 s. 113-128; t. 91 s. 67-83, 196-207, 285-305; t. 92 s. 358-381, — Toż w osob. odb. Kr. 1907 Druk. W. L. Anczyca 8° s. VIII, 139.

15. Ma dan Tûr Sînâ. (Kopalnia turkusów na Synaju). Bejrut 1906 8° s. 20.

16. Rec.: S. TRZECIAK: Wrażenia z podróży do Egiptu. P. 1904. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 203-208.

17. Les terrains miniers du Sinai. *Al-Masrik.* R. 9: 1907 [?] s. 1063-1073.

18. Na Synaju. Na podstawie podróży z

r. 1906. Kr. 1908 Druk. A. Koziańskiego 8° s. XVI, 375. — Fragment pt.: W bibliotece synajskiej. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 483-494.

19. Nach Petra und zum Sinai Reiseberichte. Iśnnsbruck 1908 Fel. Rauch 8° s. XX, 597. Obejmuje powiększone wydanie poz. 14 i 18 w tłum. niemieckim.

20. Der Durchzug der Israeliten durch das Rote Meer. *Ztschr. f. Kathol. Theol.* R. 32: 1908 s. 230-253. — Toż w osob. odb. Innsbruck 1908 Druck von Rauch 8° s. 25.

21. Pierwsza skarga Joba. Uwagi i próbka przekładu. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 58-67. — Toż w osob. odb. Kr. 1908 8° s. 12.

22. Rec.: A. RABBATH: Documents inédits pour servir à l'histoire du christianisme en Orient. T. 1. Paris 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 278-279.

23. Rec.: Mélanges de la Faculté Orientale de l'université St. Joseph, Beyrouth. Leipzig 1906-1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 408-411.

24. Rec.: Trzy aramejskie papyrusowe dokumenty z Elefantiny. Przełożył i objaśnił F. GOŁBA. Kr. 1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 104-107.

25. Kościoły i pamiątki Rzymu. W: *Posłaniec Noworoczny Apostolstwa Serca Jezusowego.* Kalendarz na rok 1908. Kr. [1908] s. 29-32, 46-48, 79-80.

26. Rec.: L. FONCK: Wissenschaftliches Arbeiten. Innsbruck 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 100 s. 114-116.

27. Przemówił Jahwe. Przekład z hebrajskiego. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 201-209. — Toż w osob. odb. Kr. 1911 Nakł. Autora 8° s. 11.

28. Z dziedziny palestynologii. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 131-138, 280-286.

29. Fra i graniti del Sinai. *Civilta Cattolica.* R. 62: 1911 s. 271-291. — Toż w osob. odb. Roma 1911 8° s. 21.

30. La Palestina preistorica. *Civilta Cattolica.* R. 63: 1912 s. 290-302. — Toż w osob. odb. Roma 1912 8° s. 15.

31. Geographia Palestinae antiquae. Roma 1912 8° s. 227. — Toż. Roma 1926 [na okł. 1928! Pont. Inst. Bibl. 8° s. 403.

32. Palestyna przedhistoryczna w świetle najnowszych wykopalisk. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 8 s. 81-93. — Toż w osob. odb. P. 1912 8° s. 23.

33. Stulecie wykopalisk na Wschodzie. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 8 s. 1-10. — Toż w osob. odb. P. 1912 8° s. 23.

34. „Super flumina Babilonis". Wspomnienie wygnańca. Psalm 136 (137). *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 7 s. 253-260. — Toż w osob. odb. P. 1912 8° s. 23.

35. Rec.: W. HOZAKOWSKI: Klemens z Aleksandrii o siedemdziesięciu tygodniach Daniela proroka. P. 1912. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 408-409.

36. La civilta e la religione dei Nabatei a Petra. *Civilta Cattolica.* R. 64: 1913 s. 35-52, 672-691. — Toż w osob. odb. Roma 1913 8° s. 40.

37. Bóg-Człowiek w opisie Ewangelistów. Nowy, synoptyczny przekład czterech Ewangelii w jednej, na podstawie tekstu greckiego. Rzym 1914 Pap. Inst. Biblijny, Tiopografia Pontificia 4° s. XL, 467. — Toż. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° 457. — Toż. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 447. — Toż. Kr. 1950 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 435.

38. Aprobata dla książek o treści religijnej... Ku wygodzie potrzebujących aprobaty, tudzież cenzorów najpotrzebniejsze uwagi. Wyciągi i streszczenia... z dzieła Nowy Indeks książek zakazanych. Kr. [1914] 8° s. 11. Drukowano jako rękopis.

39. Co znaczy Kibrat ha ares? Kr. 1916 8° s. 5. *Spraw. Akademii Umiejętności Wydz. Filolog.* VII 1916.

40. Chronologia życia Chrystusowego. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 332-344, t. 131 s. 57-66.

41. Rec.: W. MICHALSKI: Pascha i ostatnia wieczerza. Lw. 1916. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 85-86.

42. Tłum.: Ewangelie na każdy dzień roku kościelnego. W nowym przekładzie... P. 1916 Księg. św. Wojciecha 8° s. XVI, 322. — Toż. Kr. 1917 Nakł. Tłumacza, Druk. Uniw. Jagiell. 16° s. XIII, 322.

43. Tłum.: Cztery Ewangelie. Wstęp ogólny. Kr. 1916 8° s. VII, 160. Stanowi cz. 1 wstępną do Czterech Ewangelii wyd. 1917 r. [zob. poz. 45]. — Toż. pt.: Palestyna za czasów Chrystusa Pana. Wiedeń 1920 Gebethner 8° s. IV, 86. Studia nad Palestyną nr 6.

44. Rec.: *Rocznik Orientalistyczny.* Kr. 1914-1915. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 360-362.

45. Tłum.: Cztery Ewangelie. Kr. 1917 8° s. XXXII, 612.

46. Tłum.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Kr. 1917 Wyd. Ks. Jez., Druk. E. K. Koziańskich 16° s. XVI, 742.

47. Jeruzalem i Jerycho w świetle dziejów i wykopalisk. Cztery odczyty. Kr. 1917 Gebethner 8° k. nlb. 2, s. 174, ilustr. 130, k. nlb. 2.

48. Przypowieści Chrystusa. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 135 s. 131-133.

49. Jerozolima współczesna. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 736-755.

50. Jeruzalem Chrystusowe. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 137 s. 41-64. Por. 47.

51. Jerycho w świetle dziejów i wykopalisk. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 137 s. 257-298. Por. poz. 47.

52. Rec.: F. A. SYMON: Psałterz Dawidowy dla użytku wiernych. Kr. 1917. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 807-809.

53. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp ogólny historyczno-krytyczny do Pisma św. Włocławek 1915. *Biblische Zeitschrift.* R. 14: 1917 s. 346.

54. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg świętych Nowego Testamentu. Włocławek 1916. *Biblische Zeitschrift.* R. 14: 1917 s. 346.

55. Rec.: J. KACZMARCZYK: Ewangelie. Studium krytyczne. Kr. 1915. *Biblische Zeitschrift.* R. 14: 1917 s. 363.

56. Rec.: P. KARGE: Rephaim. Die Vorgeschichliche Kultur Palästinas und Phöniziens. Paderborn 1918. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 138 s. 353-357.

57. Rec.: J. SAJDAK: De Gregorio Nazianzeno poetarum christianorum fonte. Cracoviae 1917. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 629-631.

58. Mieszkańcy Palestyny pierwotnej [do 1400 przed Chr.]. Kr. 1920. Nakł. PAU 8° s. 59. Prace Komisji Orientalistycznej PAU nr 3.

59. Zesłanie Izraela do Babilonii. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 181-190.

60. Homo quidam descendebat ab Jericho in Jerusalem. Lc. 10, 30. *Verbum Domini.* R. 1: 1921 s. 315-317.

61. Źródła księgi Dziejów Apostolskich. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 113-123. — Toż w osob. odb. Lw. 1922 8° s. 9.

62. Najstarsze cywilizacje Wschodu klasycznego. Egipt. Lw. 1922 Nakł. Ossolineum 8° s. XVI, 256.

63. Dzisiejszy stan badań archeologicznych w Palestynie. Na podstawie podróży z r. 1922. *Spraw. z Czyn. PAU.* 1922 IX s. 2.

64. Początki narodu żydowskiego (586-330 przed Chr.). *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* 1922 X s. 4.

65. Rec.: A. KLAWEK: Noc betlejemska historia czy legenda? Obrona wiarygodności. P. 1921. *Biblica.* R. 3: 1922 s. 244.

66. Najstarsze cywilizacje Wschodu klasycznego. [T. 3]. Egea i Hatti. W. 1923 Książnica Polska 8° s. VIII, 174, atlas s. VIII, 112.

67. Najstarsze cywilizacje Wschodu klasycznego. T. 2. Babilon. W. 1923 Książnica Polska 8° s. VIII, 182, VII, 96*.

68. Palestyna po wojnie światowej. Światła i cienie. Kr. 1923. Nakł. i druk. Prz. Powsz. 8° s. 405. Studia nad Palestyną t. 7.

69. Badania naukowe w Palestynie. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 12-27.

70. Monoteiści palestyńscy. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 1-10, 33-40, 65-70, 97-104.

71. Chronologia żywota św. Pawła. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* 1924 I s. 5.

72. Eucharystia w świetle listów św. Pawła. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 3-17.

73. Tak zwany Sobór Jerozolimski. Studium krytyczno-egzegetyczne do 15 rozdz. Dziejów Apostolskich. Lw. 1924 8° s. 69. Wydawnictwa Prz. Teol. seria C. Rozprawy naukowe 11.

74. Bazyliki Rzymu. Przewodnik dla pielgrzymów. Kr. 1925. Wyd. Ks. Jez. 16° s. 312.

75. Prawda o Tutanchamonie. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 257-272.

76. Impedimenta matrimonialia apud Hebraeos et in iure canonico. Beyrouth 1925 Imprimerie Cath. 8° s. 75.

77. Jezus z Nazaretu w świetle krytyki. Sześć konferencji. P. 1925 Księg. św. Wojc. 8° s. 65, k. nlb. 2. Sprawy biblijne 12.

78. Najstarsze osady jerozolimskie w świetle ostatnich wykopalisk. W: *Pamiętnik pierwszego Zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu.* P. 1925 8° s. 7.

79. Pius XI wobec problemu palestyńskiego. *Prz. Katol.* R. 1925 s. 69-73.

80. Pismo św. Nowego Testamentu. T. 1: Cztery Ewangelie, Dzieje Apostolskie. W oprac. W. SZCZEPAŃSKIEGO i W. PROKULSKIEGO. P. 1926-1932 8° s. XII, 666. Księg. św. Wojc.

81. Red.: *Acta Pontificii Instituti Biblici.* Nr 3: 1910 8° s. 32, Nr 8: 1912 8° s. 16.

82. Rkps: Biblioteka Teologiczna Bobolanum w Warszawie: Topografia Jerozolimy, sygn. 107; Wstęp do ksiąg Nowego Testamentu, sygn. 112; Żydzi pod Chaldejczykami i Persami, sygn. 125; Israel in exilio babilonica, sygn. 126; Archeologia biblijna, sygn. 127; Wstęp do języków semickich, sygn. 135; Damaszek, Synaj, sygn. 138; Valor historicus Evangeliorum, Tabellae metrologicae, sygn. 142; Palestyna, sygn. 147; Impedimenta matrimonialia apud Hebreos et in jure canonico, sygn. 151; Praelectiones de literatura et bibliographia palestinologica, sygn. 156; Listy więzienne św. Pawła, sygn. 203; Wschód chrześcijański, sygn. 208 I-IV; Dzieje Apostolskie, sygn. 231; Klasyczny Wschód, sygn. 232; Listy św. Pawła do Koryntian, sygn. 233; Ewangelie niedzielne, sygn. 234; List św. Pawła do Rzymian, sygn. 235; Święty Paweł i jego listy, sygn. 237; Nabatejczycy i ich kultura, sygn. 238; List św. Jakuba, sygn. 239; Św. Paweł na tle Pisma św., sygn. 241; Prace naukowe na temat św. Pawła, sygn. 243.

83. Listy: Kilkadziesiąt listów z lat

1904-1925. Rkps w ATJKr., m. in. sygn. 980, 985, 986, 1314 II, 1916, 2007. 2 z nich 1907 ogł. Nasze Wiad. T. 2: 1906-1909 s. 339-342. — List do B. Rychter-Janowskiej z 1921. Rkps w Bibl. Ossolińskich we Wrocławiu, sygn. 12242 s. 501-506.

II.

ZAŁĘSKI S.: Jezuici w Polsce. T. 5. Kr. 1906 s. 1181; SKIBNIEWSKI M.: Odczyt ks. Władysława Szczepańskiego w Rzymie, dnia 8 marca 1912 r. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 562-564; BIEŃKOWSKI P.: Instytut Biblijny w Rzymie a palestynologia. *Eos.* R. 19: 1913 s. 165-173; ARCHUTOWSKI J.: Vetera et nova. Odnowienie tekstu Wujkowego i nowe przekłady ksiąg świętych. *Aten. Kapł.* R. 9/10: 1917/1918 t. 14 s. 28-43; BARTYNOWSKI M.: Szczepański Władysław. W: *Podr. Enc. kośc.* T. 37/38 s. 363; SAJDAK J.: Nowe tłumaczenie Pisma św. i jego stosunek do Wujka. *Mies. Katech. Wychow.* R. 6: 1917 s. 387-395; R. 7: 1918 s. 34-41, 74-81, 122-129. Toż w osob. odb. Lw. 1918; CHRZANOWSKI I.: Nowy przekład polski Pisma świętego. Kr 1920 16° s. 32; MICHALSKI W.: Śp. ks. prof. Władysław Szczepański T. J. W: *Pamiętnik czwartego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] *w Kielcach, 20-22 IV 1927.* Kielce [1927] s. 263-269; MICHALSKI W.: Śp. O. Władysław Szczepański T. J. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 317-320; List U. Holzmeistera o ostatnich chwilach W. Szczepańskiego. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 321-322; MICHALSKI W.: Ks. prof. Władysław Szczepański. *Muzeum.* R. 42: 1927 s. 321-323; MICHALSKI W.: Śp. ks. prof. Władysław Szczepański. *Prz. Katol.* R. 1927 s. 375-377; Zgon śp. ks. dr. Władysława Szczepańskiego. *Prz. Katol.* R. 1927 s. 367. STACH P.: Śp. ks. Władysław Szczepański. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 439-444; STACH P.: Uczczenie śp. O. Władysława Szczepańskiego przez Lwowskie Towarzystwo Teologiczne. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 428-432; Śp. Ks. Władysław Szczepański. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 286-287. KLAWEK A.: Śp. ks. Władysław Szczepański. *Rocz. Orient.* R. 4: 1926 [Lw. 1928] s. XXII-XXV. Toż w osob. odb. Lw. 1928 8° s. V; [BZOWSKI T.]: Ojcowie i bracia Towarzystwa Jezusowego zmarli w polskich prowincjach od r. 1820. Kr. 1932 s. 142-143; KOCH L.: Jesuitenlexikon. Paderborn 1934 s. 1724-1726; MOKRZYCKI J.: Po śp. Wł. Szczepańskim wspomnienia w Innsbrucku. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 312-315; GĄSIOROWSKI S. J.: Badania polskie nad sztuką starożytną. Kr. 1948 s. 38-40; KLAWEK A.: Zarys dziejów teologii katolickiej w Polsce. Kr. 1948 s. 36, 48; PROKULSKI W.: Ptaki „niebieskie" czy „powietrzne". *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 226 s. 84-91; ZIELIŃSKI B.: L. Szczepański. W: *Enciclopedia cattolica.* Vol. 11: 1953 s. 1669. BOBER A.: Wkład jezuitów do polskiej patrystyki. W: TENŻE: Studia i teksty patrystyczne. Kr. 1967 s. 183-184; EJSMONT M.: Czterdziesta rocznica śmierci ks. prof. Władysława Szczepańskiego. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 nr 1 s. 48-54; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1792. Kr. 1972 s. 112. 213-214; STACHOWIAK L.: Rozwój nauk biblijnych w XIX i początkach XX wieku. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 1. Lubl. 1976 s. 59-60. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae ineunte anno 1892 [...ineunte anno 1927]; rkps 878 XV, 1916 [dokumenty].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szczurek Tadeusz (1922-1981), biblista.

Pochodził z rodziny nauczyciela Franciszka i Marii z d. Kotarska; urodził się 12 VI w Kozłówku pow. Strzyżów n. Wisłokiem. Uczęszczał do Gimnazjum w Jaśle, gdzie w 1939 r. ukończył I klasę liceum. W okresie okupacji należał do AK. Pod koniec okupacji prywatnie przerobił materiał z zakresu II klasy liceum i egzamin dojrzałości zdał 20 XI 1944 r. przed tajną komisją kwalifikacyjną w klasztorze jezuitów w Starej Wsi k. Brzozowa. Bezpośrednio potem wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. W dniu 19 VI 1949 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Jako neoprezbiter został wyznaczony na wikarego do Łąki k. Rzeszowa, a od 16 VII 1951 r. był wikarym w Stalowej Woli. W 1955/6 r. rozpoczął studia w zakresie biblistyki na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W czerwcu 1957 r. uzyskał tam magisterium z teologii. W ciągu kilku miesięcy był asystentem przy katedrze filologii biblijnej. Na polecenie bpa Franciszka Bardy, kontynuował studia na Katol. Uniw. Lubelskim, w którym 5 V 1961 r. uzyskał doktorat z teologii na

podstawie rozprawy „Anijim i anawim w księdze Izajasza Proroka". Już od marca 1961 r. pracował ponownie jako wikary w parafii Przemyśl-Błonie. W kwietniu następnego roku został mianowany wicerektorem Seminarium Duchownego, a w jesieni t. r. rozpoczął wykłady z Pisma św. Nowego Testamentu w Diecezjalnym Instytucie Teologicznym. Pierwszą z tych funkcji wypełniał do 1963 r., we wrześniu bowiem t. r. objął obowiązki ojca duchownego w Seminarium. W 1966/7 r. zrezygnował z nich chcąc się przygotować do egzaminu kwalifikacyjnego do stopni biblijnych na KUL. W trakcie tego przygotowywania wypełniał obowiązki rektora kościoła karmelitanek bosych w Przemyślu. Po egzaminie był sekretarzem bpa Ignacego Tokarczuka. We wrześniu 1969 r. został mianowany wikariuszem ekonomem tworzącej się parafii w Przemyślu na Zasaniu przy klasztornym kościele św. Trójcy benedyktynek, a w rok później jej proboszczem. Dzięki ogromnej ofiarności, zaangażowaniu, przy współpracy sióstr przeprowadził odbudowę klasztoru, remont kościoła i odnowienie jego polichromii. Pod koniec tych prac, w których występował i jako fizyczny pomocnik, zachorował. Przewieziony do szpitala zmarł 9 VIII 1981 r. na zawał serca. Pochowany został w grobowcu seminaryjnym. W l. 1974-1979 wykładał Nowy Testament. Miał bardzo szerokie zainteresowania i doskonałą pamięć. Podejmował się bardzo różnorodnych zajęć i prowadził bardzo ruchliwy tryb życia. Od końca 1966 r. redagował w „Kronice Diecezji Przemyskiej" nekrologi księży.

I.

1. Śp. ks. Zygmunt Skrętkowski. *Kron. Diec. Przem.* R. 50: 1964 s. 23-24.

2. Konsekracja, oraz ingres do bazyliki katedralnej w Przemyślu J. E. ks. bpa Ignacego Tokarczuka. *Kron. Diec. Przem.* R. 52: 1966.

3. Diecezjalny dzień biblijny dla duszpasterzy 13/14 VII 1967 r. *Kron. Diec. Przem.* R. 53: 1967 s. 71-73.

4. Komentarz do nowych czytań mszalnych. *Kron. Diec. Przem.* R. 55: 1969 s. 50-54.

5. Setna rocznica urodzin sługi Bożego ks. Jana Balickiego. *Kron. Diec. Przem.* R. 55: 1969 s. 55-56.

6. Niezłomny Sługa Jahwe (Iz. 42, 1-4). W: *Mesjasz w biblijnej historii zbawienia.* Praca zbior. pod red. ks. S. ŁACHA i ks. M. FILIPIAKA. Lubl. 1974 s. 95-117.

7. Pierwszy list do Tymoteusza. [Wstęp, przekład i komentarz]. W: *Pismo św. Starego i Nowego Testamentu. Nowy Testament.* Red. ks. M. WOLNIEWICZ. P. 1975 s. 502-512.

8. Drugi list do Tymoteusza. [Wstęp, przekład, komentarz]. W: *Pismo św. Starego i Nowego Testamentu. Nowy Testament.* Red. ks. M. WOLNIEWICZ. P. 1975 s. 513-520.

9. List do Tytusa. [Wstęp, przekład, komentarz]. W: *Pismo św. Starego i Nowego Testamentu. Nowy Testament.* Red. ks. M. WOLNIEWICZ. P. 1975 s. 521-525.

10. Pielgrzymki księży przemyskich do Ziemi świętej. *Kron. Diec. Przem.* R. 65: 1975 s. 37-40.

11. Ukazał się aniołom. (1 Tm. 3, 16). *Ruch Biblij.* R. 30: 1977 s. 195-198.

12. Ks. dr Piotr Federkiewicz. *Kron. Diec. Przem.* R. 63: 1977 s. 94-96. — Toż [w skróceniu]. *Ruch Biblij.* R. 30: 1977 s. 342.

13. Ks. infułat dr Roman Głodowski. *Kron. Diec. Przem.* R. 65: 1979 s. 116-117. — Toż [w skróceniu]. *Ruch Biblij.* R. 32: 1980 s. 110.

14. Przypowieść o robotnikach w winnicy. Mt 19, 30-20, 16. Studium egzegetyczne. Praca magisterska... rozpoczęta pod kierunkiem śp. ks. prof. Seweryna Kowalskiego, kontynuowana pod kierunkiem doc. ks. dra Stanisława Grzybka, ukończona pod kier. prof. ks. dra Pawła Nowickiego. W. 1957 4° s. nlb. 2, 78. Mszps w Bibl. Sem. Duch. Przemyślu b. sygn.

15. Anijim i anawim w księdze Izajasza Proroka. Praca doktorska napisana pod kierunkiem ks. prof. dr Stanisława Łacha. Lubl. 1960 KUL. 4° s. XV, 220. Mszps w Bibl. Sem. Duch. w Przemyślu b. sygn.

II.

FILIPIAK M.: Egzaminy kwalifikacyjne do stopni biblijnych na KUL w r. 1966/7. *Ruch Biblij.* R. 24: 1971 s. 224-225; Diecezjalna pielgrzymka kapłanów przemyskich do Ziemi świętej. *Kron. Diec. Przem.* R.

66: 1980 s. 134; Obchody jubileuszowe św. Benedykta w Przemyślu. *Kron. Diec. Przem.* R. 66: 1980 s. 134; ZARYCH S.: Ks. Tadeusz Szczurek. *Kron. Diec. Przem.* R. 67: 1981 s. 142-144; — Rocznik diecezji przemyskiej na rok 1952 Przemyśl. — Toż na r. 1958/9, 1966 i 1979 [mszps].

Ks. Tadeusz Śliwa

Szczygieł Paweł (1881-1950), sercanin, biblista.

Urodził się 7 I 1881 r. w Śmiczu na Śląsku Opolskim. Po ukończeniu szkoły powszechnej wstąpił do Zgromadzenia Najśw. Serca Jezusowego. Rozpoczęte studia gimnazjalne w Antwerpii ukończył w Hiltrup w pobliżu Monasteru. Wyższe studia teologiczne odbył w Rzymie, gdzie 25 VII 1904 r. przyjął święcenia kapłańskie. Tam też uzyskał doktorat teologii. W l. 1907-1930 był profesorem Pisma św. w zakonnym zakładzie teologicznym w Oeventrop (nad rzeką Rurą). W 1939 r. powrócił do Śmicza i tu zastała go II wojna światowa. Z powodu złego stanu zdrowia oddawał się odtąd wyłącznie życiu kontemplacyjnemu. Zmarł 23 V 1950 r. w rodzinnym Śmiczu.

I.

1. Rytmika w poezji biblijnej. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 452-456.

2. Z przedhistorycznej epoki kamienia. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 2: 1910 t. 4 s. 178-194.

3. Bogactwo i ubóstwo. Uwagi do św. Mateusza. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 19-34, 210-218.

4. Zburzenie Jerozolimy a koniec świata w świetle układu rytmicznego. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 3: 1911 t. 5 s. 94-103, 274-282. — Toż w osob. odb. P. 1911 8°.

5. Rec.: N. PETERS: Die jüdische Gemeinde von Elephantine-Syene. Freiburg 1910. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 3: 1911 t. 5 s 69-70.

6. Zur polnischen Katechetik. *Theologie und Glaube.* R. 3: 1911 s. 46n.

7. Die Parusierede Matth. 24 gemäss ihrer rhythmisch-strophischen Struktur erklärt. *Theologie und Glaube.* R. 3: 1911 s. 265-273.

8. Nie zabijaj. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 4: 1912 t. 7 s. 186-192.

9. Zum Aufbau der Rede Joh. 6, 25 f. Ein Beitrag zum sprachlichen Rhythmus bei Johannes. *Pastor Bonus.* R. 24: 1911/12 s. 257-267.

10. Joh. 1, 1-18. *Ztsch. f. Kath. Theol.* R. 36: 1912 s. 191-196.

11. Zarys strofiki hebrajskiej. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 289-311; R. 5: 1913 t. 9 s. 213-232.

12. Pieśń Debory. *Mies. Kośc.* R. 5: 1913 t. 9 s. 161-182.

13. Der Parallelismus stropharum. *Biblische Zeitschrift.* R. 11: 1913 s. 10-17, 129-142.

14. Polonica. *Theologie und Glaube.* R. 5: 1913 s. 220-223.

15. Psalm 68 (Vulg. 67). *Theol.-Prakt. Qschr.* R. 73: 1920 s. 61-72, 201-212.

16. Die Bergpredigt (Mt. 5-7) nach ihrer strophischen Struktur. *Pastor Bonus.* R. 34: 1921/22 s. 449-460, 508-517.

17. Zum Aufbau und Gedankengang des Hohen Liedes. *Theologie und Glaube.* R. 14: 1922 s. 35-47.

18. Von den Perioden der Wochenprophetie (Dan. 9, 24-27) und den anderen Zahlen bei Daniel. *Theologie und Glaube.* R. 15: 1923 s. 268-283.

19. Zur Parusierede Mt. 24. *Theologie und Glaube.* R. 17: 1925 s. 379-390.

20. Das Buch Job übersetzt u. erklärt. Bonn 1931 Hanstein 8° s. XIII, 258. Die Heilige Schrift des Alten Testament V Bd, 1 Abt.

21. Daniel i Judyta w Księdze Siracha. *Prz. Biblij.* R. 1: 1937 z. 2 s. 117-147.

22. Rec.: J. SCHMIDT: Studien zur Stilistik der alttestamentlichen Spruchliteratur. Münster 1936. *Prz. Biblij.* R. 2: 1938 z. 1 s. 88-90.

II.

BAKSIK S.: Śp. ks. dr Paweł Szczygieł MSC. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 230-233.

Ks. Piotr Badura SJ

Szefler Piotr (1909-1974), biblista.

Urodził się 29 VIII 1909 r. w Grudusku jako syn Władysława i Marianny z Naszkiewiczów. Do szkoły podstawowej chodził w Grudusku, a w 1924 r. wstąpił do Państwowego Zakładu Kształcenia Nauczycieli w Mławie. Po ukończeniu Seminarium Nauczycielskiego od 1931 r. był

nauczycielem szkół podstawowych w Czachorowie, Żurominie, Sierpcu i Wołominie. Od 1937 r. był wolnym słuchaczem Wydziału Humanistycznego Uniw. Warszawskiego, a od 1938 r. już słuchaczem rzeczywistym. Wybuch wojny 1939 r. zastał go we Francji, gdzie spędzał wakacje. Okrężną drogą powrócił do kraju chcąc razem z innymi stanąć w obronie Ojczyzny. Przez 3 miesiące był studentem Wydziału Teologicznego Uniw Wileńskiego, a potem przez Litwę, Łotwę i Finlandię udał się do Szwecji i na Uniw. w Uppsali kontynuował studia. Po półtorarocznym pobycie w Szwecji wyjechał do Anglii, gdzie zaciągnął się do wojska w randze porucznika do wojsk spadochronowych. Po wojnie w 1945 r. znowu podjął studia teologiczne w Seminarium, tym razem w Anglii w Up Holland College koło Liverpool. Święcenia kapłańskie otrzymał 22 V 1948 r. Przez 5 lat duszpasterzował wśród Polonii angielskiej mieszkając w Bicester koło Oxford. W 1953 r. za wiedzą i zgodą bpa płockiego udał się do Rzymu, gdzie studiował Pismo św. i teologię. Studia ukończył w 1958 r. uzyskaniem licencjatu nauk biblijnych i filozofii oraz doktoratem z teologii. Po powrocie do Polski i Płocka został profesorem Pisma św. w Seminarium Duchownym. W l. 1966-1968 wykładał archeologię i geografię Palestyny na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Zbierał materiały do habilitacji. W 1973 r. dojeżdżał z wykładami egzegezy Pisma św. do Semiarium we Włocławku. W uznaniu zasług w 1961 r. otrzymał godność honorowego kanonika kapituły katedralnej. Zmarł 21 III 1974 r. w Płocku, pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Mariologia P. Justini Miechoviensis, O. P. (1590-1649). Roma 1961 Typis Pontificae Universitatis Gregorianae 8° s. 109.
2. Apokryfy o męce i zmartwychwstaniu Chrystusa Pana. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 9: 1962 z. 4 s. 75-105.
3. Księga Nahuma. Wstęp, przekład, komentarz. W: *Pismo św. Starego Testamentu.* Pod red. S. ŁACHA. T. 12 cz. 2. P. 1968. Księgi proroków mniejszych. Nahuma, Habakuka, Sofoniasza, Aggeusza, Zachariasza, Malachiasza. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz s. 7-76.
4. Księga Micheasza. Wstęp, przekład, komentarz. W: *Pismo Święte Starego Testamentu.* Pod red. S. ŁACHA. T. 12 cz. 1. P. 1968. Księgi proroków mniejszych: Ozeasza, Joela, Amosa, Abdiasza, Jonasza, Micheasza. s. 345-415.
5. 1 Księga Kronik. Przekład. W: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu.* Wyd. 1. P. 1965 s. 400-425. — Toż. Wyd. 2 P. 1971 s. 368-391.
6. Księga Micheasza. Przekład. W: *Pismo św. Starego i Nowego Testamentu.* Wyd. 1. P. 1965. s. 1123-1129. — Toż. Wyd. 2. P. 1971 s. 1083-1088.
7. Historia wykopalisk archeologicznych w Ziemi św. *Stud. Płoc.* R. 1: 1973 s. 11-47.
8. Żydzi w IV Ewangelii. *Stud. Płoc.* R. 2: 1974 s. 17-41.
9. Wizje prorockie Apokalipsy (4-22). *Stud. Płoc.* R. 5: 1977 s. 310-323.

II.

KONARZEWSKI Z.: Kazanie wygłoszone na pogrzebie śp. ks. prof. dra Piotra Szeflera. *Mies. Past. Płoc.* R. 59: 1974 nr 11 s. 430-433.

Ks. Michał Grzybowski

Szelążek Adolf Piotr, krypt.: Ks. A. Sz., X., (1865-1950), biskup Łucki, prawnik apologeta.

Urodził się 30 IX 1865 r. w Stoczku Łukowskim na Podlasiu w rodzinie urzędniczej jako syn Stanisława i Marii z Gregorjewiczów. Szkołę powszechną ukończył w Wągrowie, zaś Gimnazjum w Siedlcach. W 1883 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku i w 1888 r. przyjął święcenia kapłańskie. Przez rok pełnił obowiązki wikariusza w farze płockiej. W 1889 r. wysłany na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, uzyskał tam tytuł magistra teologii. Po powrocie do Płocka

w 1893 r. był sekretarzem w konsystorzu otrzymując tam w 1896 r. funkcję regensa. W l. 1894-1904 był profesorem prawa kanonicznego w Seminarium płockim. W l. 1904-1907 był asesorem w kolegium petersburskim i profesorem w Seminarium mohilewskim. Po powrocie w 1907 r. przyjął ponownie w Płocku wykłady prawa w Seminarium, a w 1909 r. został jego rektorem i pełnił te funkcję do 1918 r. Brał czynny udział w pracach społeczno-charytatywnych w Towarzystwie Dobroczynności w Płocku, którego był prezesem. Z jego inicjatywy powstały przy Towarzystwie tzw. Sale Pracy. Był prezesem powstałego Związku Katolickiego i działaczem w Stowarzyszeniu Robotników Chrześcijańskich. W 1902 r. odznaczony został godnością kanonika katedralnego płockiego, szambelana papieskiego, a w 1904 r. prałata domowego. Odznaczony był także orderem św. Anny.

W 1918 r. mianowany został tytularnym biskupem Barki i sufraganem płockim; sakrę przyjął w Płocku 24 XI 1918 r. z rąk bpa A. Nowowiejskiego. Po powstaniu Rady Regencyjnej został Szelążek z woli Episkopatu doradcą w sprawach kościelnych, potem Naczelnikiem Wydziału w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Przebywał stale w Warszawie. Od Piusa XI otrzymał doktorat teologii honoris causa. Mianowany 14 XII 1925 r. ordynariuszem w Łucku ofiarnie pracował do 1939 r. W czasie drugiej wojny światowej więziony był w Kijowie. Od 1946 r. przebywał w Zamku Bierzgłowskim pod Toruniem. Zmarł w Tczewie 9 II 1950 r. Pochowany w kościele św. Jakuba w Toruniu.

I.

1. Nauki apologetyczne. Płock 1901 [Druk. K. Miecznikowskiego] 16° s. 350.

2. Rec.: Robotnik polski. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 610.

3. Rec.: Wrogowie wiary i Ojczyzny. W. 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905.

4. Rec.: M. STRASZEWSKI: Religia przyszłości. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 609-610.

5. Rec.: W. KOKOWSKI: Pamiątka dla moich parafian. Wieluń 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 609.

6. Rec.: H. PRZEZDZIECKI: Do robotników. W. 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 609.

7. Rec.: C. P.: Cywilizacja w świetle chrystianizmu. W. 1905. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 607-608.

8. Rec.: GARRIQUET: Introduction a l'etude de la sociologie. Paryż 1903. *Wiad. Past.* R. 2: 1906 nr 11 s. 702-703.

9. Odpowiedź na jakoby rażący błąd w pieśni „Chwała i dziękczynienie". *Mies. Pst. Płoc.* R. 2: 1907 nr 7 s. 191.

10. Kłamstwa „Narodu". *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 35 s. 556-557.

11. Straszny koniec odstępców i bluźnierców wiary św. z powodu herezji kozłowieckiej. W. 1908 Druk. Polak-Katolik 16° s. 29.

12. Wychodztwo i obieżysastwo polskie z uwzględnieniem ankiety diecezjalnej płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 11 s. 287-295; nr 12 s. 321-324.

13. 200-letni jubileusz istnienia Seminarium Duchowneog w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 10 s. 253.

14. Mowa regensa Seminarium płockiego podczas jubileuszu tegoż seminarium w dniu 10 maja 1910 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 7 s. 174-177.

15. Nowy dokument publicznej nauki i stanowiska marjawitów. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 2 s. 29-44.

16. Konferencja drezdeńska „Caritas Verbandu" dnia 25-28 IX 1911 r. w sprawie organizacji opieki nad robotnikami imigrującymi do Niemiec. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 11 s. 335-349; nr 12 s. 369-383. — Toż w osob. odb. Płock 1911 Druk. Miecznikowskiego 8° s. 31.

17. Wrażenia doznane na Kongresie Eucharystycznym w Wiedniu 12-15 września 1912 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 10 s. 255-259.

18. Kilka wspomnień z Kongresu Eucharystycznego we Wiedniu 12-15 września r. b. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 39 s. 618-619; nr 40 s. 633-634; nr 42 s. 663-664; nr 43 s. 682-683; nr 44 s. 696-697.

19. Walka o duszę dziecka. W: *Wiązanka literacka ziemi polskiej* s. 33-49.

20. Społeczny porachunek sumienia w palącej sprawie. Płock 1913 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 21.

21. W sprawie wychodztwa sezonowe-

go. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 1 s. 14-16.

22. Pasterstwo względem żołnierzy. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 10 s. 249-251.

23. Rec.: W. KOSIAKIEWICZ: Mój syn wstępuje do szkoły. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 2 s. 75.

24. Na chleb dla dzieci w Ochronkach Płockiego Towarzystwa Dobroczynności. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 240 s. 3.

25. Pod dobrą wróżbą. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 104 s. 2.

26. Szkoła zawodowa oraz jej stosunek do szkoły powszechnej. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 112 s. 1; nr 114 s. 1; nr 116 s. 1; nr 117 s. 1.

27. Projekt ustroju Szkoły Rzemiosł w Płocku. Płock 1917 Druk. Kur. Płoc. 8° s. 46.

28. Memoriał w sprawie majątków kościelnych w Królestwie Polskim zabranych na mocy ukazów 1864 i 1865 r. Płock 1917 Druk. Kuriera Płockiego 8° s. 72.

29. Charakter stosunku Kościoła i państwa w czasach ostatnich. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/2 s. 20-37, 92-107. — Toż w osob. odb. Kr. 1919 8° s. 34.

30. Koordynacja jako podstawa stosunku państwa i Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/2 s. 1-7 [po s. 96].

31. Historia święta w obrazach. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 158 s. 3.

32. Rys historyczny zaboru dóbr kościelnych w ziemiach Rzeczpospolitej Polskiej od r. 1795. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 3-5, 25-27, 51-53, 85-87, 145-146, 162-163.

33. Wyd.: Statatuta Synodi dioecesane Luceoriensis A. D. 1927 diebus 30, 31 Augusti, 1 Septembris... celebratae. Luceoriae [1928] Typ. Curiae Episc. 8° s. VII, 244.

34. List pasterski w sprawie wyborów na Wołyniu w r. 1928 do Sejmu i Senatu. Łuck 1928 Druk Kurii Biskupiej 8° s. 7.

35. Uwagi o zapisywaniu na marginesach metryk kościelnych wzmianki o faktach zgłaszanych przez urzędy świeckie. *Mies. Diec. Łuckiej.* R. 7: 1932 s. 31-52. — Toż w osob. odb. Łuck 1932 8° s. 24.

36. Erekcja diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Łucku. Łuck 1932 Druk Kurii Biskupiej 8° s. 69, nlb. 2.

37. Przedmowa. W: A. SYSKI: Ascetyka katolicka. Łuck 1933.

38. Przemówienie wygłoszone na bankiecie z okazji jubileuszu 25-lecia biskupstwa J. E. ks. Arcybiskupa Nowowiejskiego w Płocku w dniu 12 b. m. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 134 s. 2; nr 135 s. 2; nr 136 s. 2.

39. Zapis aktów metrycznych kościelnych dla dzieci nieślubnych w Polsce. *Mies. Diec. Łucki.* R. 8: 1933 s. 23-44. — Toż. Łuck 1933 Druk Kurii Biskupiej 8° s. 24.

40. Czy w obrządku wschodnim istnieje przeszkoda do święceń wskazana w k. 987, KPK? *Mies. Diec. Łucki.* R. 9: 1934 s. 147-154.

41. List pasterski o zwalczaniu niewiary. Łuck 1935 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 30.

42. Orędzie bpa A. Szelążka z okazji pięćdziesiątej rocznicy jego święceń kapłańskich. Łuck 1938 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 26.

43. Podstawy dotacji duchowieństwa katolickiego w Polsce w okresie przedkonkordatowym, Toruń 1947 Druk. Spółdzielni Wydawniczej 8° s. 160.

44. Hasła w *Encyklopedii kościelnej* M. Nowodworskiego.

II.

Z okazji konsekracji J. E. ks. biskupa sufragana płockiego. *Kurier Płocki.* R. 4: 1918 nr 268 s. 1-2; nr 269 s. 1-2; Konsekracja ks. prałata Adolfa Szelążka na tytularnego biskupa Barki, sufragana płockiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 12 s. 236-239; Nowy biskup łucki J. E. ks. Adolf Szelążek Piotr dotychczasowy biskup tytularny Barki, sufragan płocki, prałat dziekan kapituły bazyliki katedralnej, domowy prałat Jego Świątobliwości. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 2 s. 59-62; SZNARBACHOWSKI F.: Początek i dzieje rzymsko-katolickiej diecezji Łucko-Żytomierskiej... W. 1926 s. 302-307; PESKI A.: W służbie Chrystusa J. E. ks. biskup Adolf Piotr Szelążek biskup łucki. *Mazowsze Płockie i Kujawy.* R. 2: 1927 nr 3 s. 17-18; Biskup łucki J. E. ks. Szelążek do młodzieży katolickiej Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej diecezji płockiej zebranej na kongresie w Płocku. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 145 s. 3; Ze wspomnień J. E. ks. biskupa A. Szelążka o marszałku Piłsudskim. *Pro Christo.* R. 11: 1935 nr 6 s. 39-40; WYROBISZ B.: J. E. ks. dr Adolf Szelążek biskup łucki. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 nr 1 s. 11-12; Program obchodu jubileuszu 50-lecia kapłaństwa J. E. ks. biskupa dra Adolfa Piotra Szelążka pasterza diecezji łuckiej. Łuck 1938 Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 31; 50-lecie kapłaństwa J. E. ks. biskupa A. Szelążka. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 39 s. 580; 50-lecie kapłaństwa J. E. ks. biskupa Szelążka. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 209 s. 2; Złote gody kapłaństwa J. E. ks. biskupa łuckiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 9 s. 434-435; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 718; GÓRALSKI W.:

Szelążek Adolf. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 201-202; SZUBA Z.: Adolf Szelążek. W: *Kościół katolicki na ziemiach Polski w czasie II wojny światowej.* T. 10 z. 5. W. 1981 s. 278.

Ks. Michał Grzybowski

Szewczak Edmund, krypt. ks. Ed. Sz., (1911-1973), autor artykułów z historii Kościoła.

Urodził się 29 X 1911 r. we wsi Bądkowo par. Łopacin koło Ciechanowa w rodzinie rolników, jako syn Józefa i Feliksy z Wesołowskich. Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości w 1930 r. w Gimnazjum humanistycznym w Ciechanowie, wstąpił do Seminarium Duchowengo w Płocku. Po dwóch latach w 1932 r. został wysłany do Rzymu na dalsze studia teologiczne na Papieskim Uniw. Gregoriańskim, gdzie w 1936 r. otrzymał licencjat z teologii. Z polecenia biskupa zapisał się także na wydział historii tegoż uniwersytetu oraz do Watykańskiej Szkoły Archiwistyki i odbył studia historyczne. Święcenia kapłańskie otrzymał w Rzymie 6 VI 1936 r. W 1939 r. powrócił do kraju i otrzymał wikariat w Płoniawach, potem w Pomiechowie. W kampanii wrześniowej 1939 r. brał udział jako kapelan wojskowy, a podczas okupacji przebywał w diecezji przemyskiej, tarnowskiej i kieleckiej biorąc czynny udział w walce polskiego podziemia. Po wyzwoleniu w 1945 r. powrócił do Płocka i objął wykłady Historii Kościoła w Seminarium Duchownym, przez jakiś czas pełnił także obowiązki prefekta w Szkole Handlowej oraz administratora parafii Ciachcin i Trzepowo. Jesienią 1945 r. został mianowany wicerektorem Seminarium, funkcję tę pełnił do 1957 r. Będąc profesorem historii do 1960 r. spełniał ponadto funkcje obrońcy węzła małżeńskiego, sędziego prosynodalnego, był członkiem wielu komisji diecezjalnych. Za wieloletnią pracę otrzymał w 1957 r. godność honorowego kanonika katedralnego. Od 1960 r. przeniósł się do pracy parafialnej i otrzymał probostwo w Bodzanowie, w 1966 r. probostwo i dziekanię w Przasnyszu, a od 1969 r. takież stanowisko w Mławie. Zmarł 29 X 1973 r. w Mławie i tam został pochowany.

I.

1. Gościcki Leon. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 378.

2. Gruberski Eugeniusz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 37.

3. W związku z rekoncyliacją katedry płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 35: 1946 nr 7/8 s. 102-104.

4. Trzydziestolecie sióstr Pasjonistek. *Mies. Past. Płoc.* R. 42: 1948 nr 5/6 s. 265-267.

5. Sprawozdanie z konferencji ekumenicznej w Warszawie dnia 17 IV 1969 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 64: 1969 nr 5/9 s. 214-215.

II.

WYCZAŁKOWSKI S.: Przemówienie wygłoszone na pogrzebie śp. księdza kanonika E. Szewczyka w Mławie dnia 31 X 1973 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 59: 1974 nr 3 s. 118-121.

Ks. Michał Grzybowski

Szlagowski Antoni Władysław (1864-1956), arcybiskup, profesor i rektor Uniw. Warszawskiego, biblista, kaznodzieja, publicysta.

Urodził się 10 VII 1864 r. w Gulczewie (woj. warszawskie), był synem Kazimierza i Hipolity z Dobrowolskich. Studia gimnazjalne odbył w Częstochowie i Kaliszu. Studia teologiczne rozpoczął w Seminarium Duchownym w Warszawie, a ukończył w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie w 1891 r. uzyskał stopień magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1890 r. W Seminarium Duchownym w Warszawie wykładał Pismo św. (1895-1918) oraz patrologię i homiletykę (1897-1910). Od wios-

ny 1918 r. wykładał homiletykę na Uniw. Warszawskim, gdzie w 1919 r. został profesorem zwyczajnym. Na Uniw. pełnił obowiązki dziekana Wydziału Teologicznego (1918-1919), rektora (1927-1928) i prorektora (1928-1929). 7 X 1928 został bpem sufraganem warszawskim. Po śmierci biskupa S. Galla kierował od 18 IX 1942 r. do 31 V 1946 r. archidiecezją warszawską jako wikariusz kapitulny. Oddawszy w 1946 r. rządy w ręce kard. A. Hlonda, sam poświęcił się całkowicie pracy naukowej. Zmarł 28 II 1956 r. w Milanówku k. Warszawy.

I.

1. Mowa nad zwłokami śp. ks. Jana Gołaszewskiego, proboszcza parafii Pieczyska, wypowiedziana w Warszawie w kościele Wszystkich Świętych dnia 25 lutego 1892 roku. W. 1892 M. Orgelbrand, druk. S. Niemiry 8° s. 19.

2. Mowa żałobna nad zwłokami śp. ks. Teofila Osińskiego, proboszcza parafii Wierzbno, powiedziana w Wierzbnie dnia 25 stycznia 1893 r. W. 1893 Druk. S. Niemiry 8° s. 16.

3. Mowa żałobna nad zwłokami śp. Ad. Fiatowskiego powiedziana w katedrze warszawskiej dnia 30 października 1896 roku. W. 1897 Druk. S. Niemiry 8° s. 7.

4. Mowa żałobna nad zwłokami śp. St. Niemiry, wydawcy i właściciela drukarni, wypowiedziana dnia 29 maja 1896 r. na cmentarzu Powązkowskim. W. 1897 Druk. Niemiry 8° s. 6.

5. Mowa żałobna nad zwłokami śp. Teresy z Gutkowskich Paciorkowskiej, powiedziana w kościele parafialnym w mieście Błoniu dnia 13 maja 1897 r. W. 1898 Druk. Niemiry 8° s. 20.

6. Ostatnie pięćdziesięciolecie, mowa wygłoszona w seminarium warszawskim z okazji 50-letniego jubileuszu ks. Winc. Teofila Chościak-Popiela, arcybiskupa warszawskiego. W. 1899 Kron. Rodz., druk. E. Skowrońskiego 8° s. 15.

7. Konferencje wypowiedziane na rekolekcjach dla mężczyzn... 1900 r. w kościele św. Józefa w Warszawie. W. 1900 Druk. E. Skowrońskiego 8° s. 106.

8. O rzekomej niezgodzie między nauką i wiarą. Siedem konferencji wygłoszonych w kościele pp. Wizytek w Warszawie. Włocławek 1900 Druk. H. Neumana, E. Wende i Sp. w Warszawie 8° s. 60. Odb. z Homiletyki.

9. Wady i przymioty woli ludzkiej, rozebrane na tle Męki Pańskiej w sześciu konferencjach pasyjnych. W. 1900 Druk. L. Szkaradzińskiego 8° s. 59.

10. Nowy Testament Jezusa Chrystusa. W przekł. ks. Jakuba WUJKA, oprac. ks. Antoni SZLAGOWSKI. W. 1900 Nakł. Wendego i Sp. 16° s. 874, nlb. 3. — Toż. Wyd. 2 uzup. W. 1913 Nakł. Księg. E. Wendego i Sp. 16° s. 1192. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 1090. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 1096. — Ewangelie i Dzieje Apostolskie w przekł. J. WUJKA. Oprac. ks. A. SZLAGOWSKI. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 598. — Toż. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 558. — Cztery Ewangelie dla wszystkich. Przekł. ks. J. WUJKA. Oprac. A. SZLAGOWSKI. Kr. 1931 Księg. Krak. 16° s. 700. — Święta Ewangelia Jezusa Chrystusa. Tekst w przekładzie ks. J. WUJKA. Oprac. A. SZLAGOWSKI. W. 1936 Verbum 16° s. 524, nlb. 4. — Lekcje i Ewangelie na niedziele i święta. Tekst ustalił... Lw. 1937 Nakł. Tow. Biblioteka Religijna 16° s. 247.

11. Konferencje wypowiedziane na rekolekcjach dla mężczyzn... w kościele św. Józefa. W. 1901 Druk. E. Skowrońskiego 8° s. 115.

12. Mowa pogrzebowa wypowiedziana nad zwłokami śp. Wawrzyńca Gaworskiego prałata scholastyka kapituły metropolitalnej warszawskiej, w kościele św. Jana dnia 28 listopada 1900. Włocławek 1901 8° s. 11. Odb. z *Homiletyki*.

13. Wydał i wstępem zaopatrzył: BIRKOWSKI F.: Mowy pogrzebowe i przygodne. W. 1901 8° s. nlb. 8, 268, 260, nlb. 2.

14. Kościół i cywilizacja. Konferencja I wypowiedziana 21 marca 1902 r. w kościele św. Józefa. W. 1902 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 32.

15. Kościół i postęp. Konferencja II... 22 marca 1902. W. 1902 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 32.

16. Kościół i etyka. Konferencja III... 23 marca 1902. W. 1902 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 34.

17. Kościół i tolerancja. Konferencja IV... 24 marca 1902. W. 1902 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 35.

18. Leon XIII. Żywot i prace. W. 1902 8° s. nlb. 6, II, IV, 314. Współpraca z I. RADZISZEWSKIM.

19. Konferencje wypowiedziane na rekolekcjach dla mężczyzn 1903 r. w Warszawie. W. 1903 Wyd. ks. M. Godlewskiego 8° s. 132.

20. Leon XIII. Mowa wypowiedziana na nabożeństwie żałobnym odprawionym dnia

23 lipca 1903 r. W. 1903 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 15.

21. Kazanie na rozpoczęcie półwiekowego jubileuszu ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia Najśw. Maryi Panny. Kielce 1904 8° s. 15. Odb. z *Maryawity*.

22. Redagował z innymi: Podręczna encyklopedia kościelna. T. 1/2: 1904 — T. 33/34: 1914.

23. Konferencje wypowiedziane na rekolekcjach dla mężczyzn w r. 1905. W. 1905 Księg. Kron. Rodz. 8° s. 93.

24. Ojcze nasz. Siedem przykazań Nowego Zakonu, wyłożone w 7 kazaniach pasyjnych. W. 1905 Gebethner i Wolff 8° s. 119.

25. Totemizm a religia izraelska. *Kwart. Teol.* R. 5: 1906 z. 3/4 s. 146-178; R. 6: 1907 z. 1/2 s. 142-189. — Toż w osob. odb. W. 1908 8° s. 79.

26. Ziarna przeniczne. W. 1906 Druk. E. Nicza i Sp. 8°. Cz. 1: Wołanie do ludu polskiego, s. 8; cz. 2: Co Tomasz Kasprowi o Mankietnikach powiedział, s. 40; cz. 3; U Tomasza rozmowa o Mankietnikach, s. 38; cz. 4: Przyrzeczenia i odrzeczenia, s. 2.

27. Wstęp ogólny do Pisma świętego historyczno-krytyczny. W. 1908-1909 Gebethner i Wolff 8°. T. 1: Natchnienie — kanon, teksty pierwotne, s. 232; T. 2: Przekłady ksiąg św. Starego Testamentu, s. VIII, 325; T. 3: Hermeneutyka, wykładania sensu w księgach świętych, s. VII, 300, 65, 7, 4.

28. Konferencje wypowiedziane na rekolekcjach dla mężczyzn w kościele św. Józefa w Warszawie. W. 1909 Księg. Kron. Rodz. 8° s. 28, 23, 31, 32.

29. Mowy żałobne. W. 1909 Księg. Kron. Rodz. 8° s. 184.

30. Przejście Izraelitów przez Morze Czerwone. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 253-258.

31. Rec.: J. KORZONKIEWICZ: JeHôsua. Studium biblijne o początkach narodu izraelskiego i zdobyciu Palestyny pod Jozuem. Kr. 1909. *Prz. Katol.* R. 1909 s. 402-404.

32. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Na Synaju. Kr. 1908. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 180-184.

33. Mowa żałobna nad zwłokami śp. ks. Antoniego Tauera... wypowiedziana w kościele św. Józefa w Warszawie 10 listopada 1910 r. W. 1910 Druk. Polaka-Katolika 8° s. 16.

34. Odrodzenie duchowe na tle Męki Pańskiej. Sześć konferencji pasyjnych. W. 1910 Księg. Kron. Rodz. 8° s. 99.

35. Wierzę. W. 1910 Wyd. Kron. Rodz. 16° s. 16.

36. Witaj Królowo! Kazanie wypowiedziane w kaplicy na Jasnej Górze podczas koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej... 22 maja 1910 roku. W. 1910 Druk. Polaka-Katolika 8° s. 16.

36a. Jesteś o Boże. W. 1911 Kron. Rodz. 8° s. 16.

37. Moralność współczesna. Konferencja IV wypowiedziana na rekolekcjach dla mężczyzn dnia 10 kwietnia 1911 r. W. 1911 Księg. Kron. Rodz. 8° s. 28.

38. Ks. German Grabowski jako kaznodzieja i pisarz ludowy. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 277-286.

39. Ciało Pańskie a ciało zmartwychwstania. Referat teologiczny wygłoszony na XXIII Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym 1912 r. w Wiedniu. W. 1912 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 38.

40. Kongres Eucharystyczny. Mowa... *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 277-284.

41. Trzy pierwsze rozdziały Księgi Rodzaju w świetle orzeczeń Rzymskiej Komisji Biblijnej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 149-154, 177-194.

42. Mowa wygłoszona przy zwłokach śp. arcybiskupa-metropolity W. Popiela. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 3: 1913 s. 12-17.

43. Mowy akdemickie, 1915-1921. P. 1921 Księg. św. Wojciecha 8° s. XII, 158, nlb. 2.

44. Mowy synodalne wygłoszone w katedrze św. Jana dnia 4, 5 i 6 VII 1922 r. P. 1923 8° s. 24.

45. Śp. Henryk Sienkiewicz. Mowa żałobna... *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14. 1924 s. 184-187.

46. Śp. ks. dr Jan Niedzielski. Mowa nad zwłokami śp. ks. dra Jana Niedzielskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 91-93.

47. Mowa na rozpoczęcie Tygodnia Lotniczego, wygłoszona w metropolitalnym kościele św. Jana w Warszawie dnia 5 października 1924 r. W. 1925 Druk. Akademicka 8° s. 7.

48. Mowa nad zwłokami śp. ks. prałata J. Gnatowskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 15: 1925 s. 287-290.

49. Mowa w setną rocznicę zgonu St. Staszica. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 16: 1926 s. 68-71.

50. Mowa żałobna przy zwłokach śp. ks. bpa Szcześniaka. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 16: 1926 s. 320-322.

51. Mowa żałobna przy zwłokach śp. ks. Leopolda Łyszkowskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 16: 1926 s. 369-373.

52. Mowy narodowe. P. 1927 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 292.

53. Kiedy nastąpi koniec świata? *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 445-448.

54. A Imię Jego: Naród. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 697-698.

55. Koniec świata. Oczekiwania i obliczenia. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 306-308, 321-323, 338-341.

56. Stara przepowiednia o papieżach przypisywana św. Malachiaszowi w nowym oświetleniu. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 225-227, 241-243, 257-259.

57. Przemówienie. W: *Idea Boga.* Cykl odczytów. W. 1930 s. 5-9.

58. Pro Christo. Zmartwychwstanie Polski. *Pro Christo.* R. 1930 s. 705-711.

59. Anhelli w świetle Biblii. *Spraw. TN Warsz.* Wydz. I, 24. 1931 s. 56-65.

60. Ojciec zadżumionych w świetle Biblii. W: *Księga pamiątkowa celem uczczenia 350-ej rocznicy założenia Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.* W. 1931 s. 329-337.

61. Przedmowa. W: *Studia augustiańskie.* W. 1931.

62. Małżeństwo w świetle nauki katolickiej. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 214-215.

63. Co to jest człowiek? *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 1-4.

64. Królowa Jadwiga. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 167-175.

65. Rozmyślanie podczas godzinnej adoracji kapłańskiej poleconej przez Ojca św. Piusa XI. W. 1934 8° s. 54.

66. Rozmyślanie wygłoszone w roku jubileuszowym Odkupienia w katedrze warszawskiej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 24: 1934 s. 154-163. — Toż. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 193-203.

67. Pedagog Chrystusowy. Przemówienie na rozpoczęcie „dni katechetycznych" w Warszawie. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 59-62.

68. Pozdrowienie anielskie. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 139.

69. Mowa na pierwszym w Polsce powszechnym zejździe księży rekolekcjonistów. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 62-64.

70. Mowa u trumny św. Andrzeja Boboli. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 242-245.

71. Syn marnotrawny. Rozwinięcie przypowieści ewangelicznej. W. 1946 Druk. Loretańska 8° s. 24.

72. Lilla Wereda w świetle Biblii. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 11 s. 4-5; nr 12 s. 5.

73. Mowa podczas ingresu [prymasa Hlonda]. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 30: 1946 nr 17-22.

II.

R. D.: Nowy biskup sufragan warszawski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 18: 1928 s. 250-253; *Rocz. Katol.* R. 7: 1929 s. 393-396; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 721; TZ.: Ks. arcybiskup Antoni Szlagowski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 30: 1946 s. 34-37; KURAN A.: Wspomnienie o arcybiskupie Antonim Szlagowskim. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 38: 1956 s. 111-118; Pogrzeb arcybiskupa Szlagowskiego. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1956 nr 11 s. 3; WOJDECKI W.: Kaznodziejstwo w odrodzonej Polsce w ujęciu arbpa Antoniego Szlagowskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 63: 1973 s. 150-161; Tenże: Dwudziesta rocznica śmierci arcybiskupa Antoniego Szlagowskiego (1864-1956). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 66: 1976 s. 50-54; Dzieje teologii katolickiej w Polsce. T. 3 cz. 1 Lubl. 1976 s. 59; WOJDECKI W.: Abp Antoni Szlagowski jako mówca i konferencjonista. W: *Studia z historii kaznodziejstwa i homiletyki.* T. 3. W. 1982 s. 319-373.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szmigielski Jan (1889-1947), popularyzator teologii.

Urodził się 15 VI 1889 r., był synem Jana i Pauliny z Kruszewskich. Ukończył Seminarium Duchowne w Warszawie, Wydział Filozoficzny Uniw. Paryskiego oraz Szkołę Nauk Politycznych w Paryżu. Święcenia kapłańskie przyjął w 1902 r. Był wieloletnim prefektem szkół warszawskich, profesorem socjologii w Seminarium Duchownym w Warszawie (1921-1947), radnym stołecznego miasta Warszawy, redaktorem dziennika „Rzeczpospolita", administratorem parafii św. Michała w Warszawie oraz prezesem Katolickiego Związku Caritas. Po II wojnie światowej był też przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego „Wiadomości Archidiecezji Warszawskiej". Zmarł 17 X 1947 r.

I.

1. Drugi tydzień etnologii religijnej w Lowanium. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 355-363.

1a. Sprawiedliwość w życiu narodowym. W: *Moralne podstawy życia narodowego.* W. 1915 s. 13-32.

2. O apologetyce. W: *Pamiętnik VII ogólnego zjazdu ks. prefektów Królestwa Polskiego w Warszawie.* W. 1917 s. 220-222.

3. Odpowiedź [na krytykę „Apologetyki"]. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 342-344.

4. Kilka słów o „Pamiętniku Religijno-Moralnym". *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 8: 1918 s. 241-244.

5. Prasa i wydawnictwa. (Kilka uwag o katolickim ruchu wydawniczym). *Pol. Przew. Katol.* R. 1: 1927 s. 385-396.

6. Mowa żałobna przy zwłokach śp. ks. Jana Albrechta... w kościele św. Marcina dnia 9 lipca 1929 r. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 19: 1929 s. 291-294.

6a. Duszpasterstwo a problem świętowania po miastach. W: *Duszpasterstwo miejskie.* W. 1930 s. 141-157.

7. Czy jeden z odczytanych papirusów mówi o Mojżeszu? *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 308.

8. Pius XI i Akcja Katolicka. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 79-81.

9. Kapłan wedle Serca Bożego. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 19-21.

10. Przyczyna niepowodzenia Ligi Narodów. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 116-119.

11. „Spiritus flat ubi vult". *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 594-595.

12. W XI rocznicę pontyfikatu papieża Piusa XI. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 57-61.

13. Przedszkole Akcji Katolickiej. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 147.

14. Akcja Katolicka. O większy wysiłek społeczny. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 311-312.

15. Akcja Katolicka. Wskazania doktrynalne. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 216-218.

16. Głos episkopatu niemieckiego. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 443-449.

17. List papieża Piusa XI do biskupów Kolumbii w sprawie Akcji Katolickiej. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 369-373.

18. Modlitwa i akcja. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 417-419.

19. Wcielenie zasad Chrystusowych w całym swym życiu. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 517-520.

20. Wskazania papieskie na chwilę dzisiejszą. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 145-147.

21. Pius X i Pius XI. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 274-275.

22. Kongres Eucharystyczny w Buenos Aires. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 478-482.

23. Ojciec św. w Castel Gandolfo. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 396-398.

24. Zaszczytne odznaczenie księdza katolickiego. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 340-343.

25. Zmierzch pozytywizmu. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 497-499.

26. Akcja Katolicka zorganizowana. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 372-375.

27. Działalność Akcji Katolickiej wśród młodzieży włoskiej. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 80-83.

28. Gounod — kandydat do stanu duchownego. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 438-440.

29. Kapłan apostata. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 97-101.

30. Katolicki pogląd na kryzys światowy. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 425-428.

31. Nawrócenie holenderskiego ministra oświaty. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 352-354.

32. Nowi patronowie Anglii. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 244-254.

33. Nowy proboszcz z Ars. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 494-496.

34. O sprawiedliwość i pokój. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 482-485.

35. Ojciec św. do młodych kapłanów o Akcji Katolickiej. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 151-153.

36. Parafia — komórka religijnego i narodowego życia. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 9-11.

37. Podwójny jubileusz uniwersytetu w Lowanium. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 329-331.

38. Sprawiedliwość i słuszność. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 547-549.

39. Stuletnia rocznica urodzin papieża Piusa X. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 293-297.

40. XIII rocznica rządów papieża Piusa XI. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 49-51.

41. Ustroje państwowe oparte na dwu światopoglądach. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 129-131.

42. Zakończenie jubileuszu Odkupienia. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 193-198.

43. Biskup Akcji Katolickiej [A. Kakowski]. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 262-269.

44. XIV rocznica koronacji Ojca św. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 49-50.

45. Ekonomiczne i społeczne błędy socjalizmu. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 370-374.

46. Episkopat niemiecki w walce o prawa i zasady katolickie. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 115-118.

47. Międzynarodowa wystawa prasy katolickiej w mieście watykańskim. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 168-171.

48. Paweł Bourget. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 20-23.

49. Podstawowe wskazania osiągnięcia społecznej harmonii. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 26-28.

50. Pokojowa działalność Stolicy Apostolskiej. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 60-64.

51. Dyrektywy przy organizowaniu Akcji Katolickiej. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 22-24.

52. Jubileusz kapłaństwa arcybiskupa St. Galla. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 241-247.

53. Trzeci Zakon i Akcja Katolicka. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 480-481.

54. Śp. O. Lagrange. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 175-176.

55. Belloc o katolicyzmie w III Rzeszy

— List pasterski biskupa Berlina. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 38-42.

56. Światła i cienie. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 38-42, 77-82, 169-176, 215-220, 278-283, 340-346, 439-447, 492-496, 540-544; R. 13: 1939 s. 40-42, 94-95, 138-140, 276-279, 345-348.

57. Jego Świątobliwość papież Pius XII. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 145-147.

58. Czterdziestoletnia rocznica święceń kapłańskich Ojca św. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 238-239.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 722; Śp. ks. prałat Jan Szmigielski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 193; WÓYCICKI A.: Śp. ks. Jan Szmigielski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 33: 1949 s. 260-262.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szmyd Gerard (1885-1938), kerygmatyk, liturgista.

Urodził się 22 XII 1885 r. w Krościenku Wyżnym k. Krosna, był synem Michała i Marii z Kielarów. Gimnazjum ukończył w Jaśle w 1906 r. Teologię studiował na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego, święcenia kapłańskie przyjął w 1910 r. Był profesorem w IV gimnazjum lwowskim i prezesem oddziału lwowskiego Związku Harcerstwa Polskiego, należał do uczestników obrony Lwowa w 1918 r. Był też kapelanem wojska polskiego w 1920 i 1925-1930 r. W 1930 r. został proboszczem parafii św. Marii Magdaleny we Lwowie. Był kanonikiem kapituły lwowskiej i członkiem Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Zmarł nagle w grudniu 1938 r. we Lwowie.

I.

1. Modlitewnik żołnierza polskiego — według książeczki do modlitwy konfederatów barskich. Lw. 1915 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. VIII, 174.

2. Skauting polski. Ustrój organizacyjny, cele i zasady. Lw. 1918 Nakł. Zw. Pol. Gmin. Sokolich 8° s. 15. Polska biblioteka skautowa nr 1.

3. Rec.: MANDONNET, I. DESTREZ: Bibliographie Tomiste. Kain 1921. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 261-262.

4. Czytania biblijne i katechizmowe. Cz. 2-3. Lw. 1923-1924. — Toż. Wyd. 2 na nowo opracowane. Lw. 1932 Nakł. K. S. Jakubowskiego 8° s. nlb. 4, 167. — Toż. Cz. 3. Lw. 1934 Nakł. i Druk. K. S. Jakubowskiego 8° s. nlb. 4, 110. Współpraca z A. GERSTMANNEM.

5. Śpiewnik kościelny z nutami i modlitewnik dla użytku młodzieży szkolnej. Lw. 1926 Ossolineum 8° s. 358, nlb. 2.

6. Uzupełnił i wyd.: J. BOCZAR: Dzieje biblijne. Cz. 1-2. Lw. 1926 Ossolineum 8° s. 90, 95.

7. Nowy Doktor Kościoła. Św. Jan od Krzyża i jego dzisiejsze znaczenie. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 526-530, 538-543.

8. Liturgika katolicka. Z ilustracjami i dodatkiem. Podręcznik szkolny. Lw. 1928 Ossolineum 8° s. 218, 31. — Toż. Lw. 1930 Ossolineum 8° s. 235, 32. — Toż. Wyd. 3. Lw. 1934 Ossolineum 8° s. 212. — Toż. Wyd. 4. Lw. 1935 Ossolineum 8° s. 212.

9. Msza św. recytowana. Podręcznik do czynnego uczestnictwa w Najświętszej Ofierze. Lw. 1929 16° s. 69. — Toż. Lw. 1931. — Toż. Wyd. 3. Lw. 1933 Nakł. Autora 16° s. 15.

10. Ministrantura zawierająca przepisy liturgiczne dla ministrantów, akolitów i turiferarza wraz z tekstem mszy św. w języku łacińskim i polskim. Lw. 1934 Nakł. Autora 16° s. 103.

11. Wstęp. W: E. KOSTECKA: Kościół jego społeczność liturgiczna. Lw. 1934 8° s. 59. — Toż pt. Liturgia a Akcja Katolicka. *Myst. Christi.* R. 6: 1934/35 s. 56-57.

12. Akcja Katolicka i ruch liturgiczny. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 597-598.

13. Mszał Rzymski na niedziele i święta... w języku łacińskim i polskim dla użytku wiernych. Lw. 1935 Nakł. i druk. Tow. „Biblioteka Religijna" 16° s. XIV, 1374.

14. Życie chrześcijanina z Chrystusem w Kościele i liturgii. Podręcznik do nauki religii rzymsko-katolickiej dla I klasy gimnazjalnej. Lw. 1937 Ossolineum 8° s. 146.

15. Mszał szkolny na niedziele i święta w języku łacińskim i polskim dla użytku młodzieży. Lw. 1939 [1938] Tow. „Biblioteka Religijna" 16° s. XV, 574.

II.

Gaz. Kośc. R. 45: 1938 s. 816; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 723; Brat Gracjan śp. ks. dr Gerard Szmyd. *Głos Karmelu.* R. 13: 1939 s. 74-77, 114-116, 195-197.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szmyd Wojciech (1876-1930) popularyzator teologii.

Urodził się jako syn rolnika Pawła 10 IV 1876 r. w Haczowie pow. Krosno n. Wisłokiem. Uczęszczał do Gimnazjum w Jaśle, Stanisławowie i Sanoku, gdzie w 1896 r. złożył egzamin dojrzałości. W l. 1896-1900 studiował w Seminarium Duchownym w Przemyślu teologię i 22 VII 1900 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 25 VIII 1900 do 10 II 1902 r. pracował jako wikariusz w parafii Rudnik n. Sanem. Od 10 III do 6 XII 1902 r. przebywał w Miejscu Piastowym k. Krosna, gdzie z nominacji bpa J. Pelczara był formalnie wikariuszem w tamtejszej parafii, faktycznie zaś kierownikiem domowego studium klas gimnazjalnych i równocześnie wicedyrektorem zakładu wychowawczego dla ubogich chłopców, prowadzonego przez ks. B. Markiewicza. Wobec rozbieżności, które wynikły w związku z jego funkcją, został odwołany i do 22 II 1903 r. był wikariuszem w Ostrowie k. Przeworska. Od końca lutego 1903 r. do czerwca 1906 r. pogłębiał studia teologiczne w Wiedniu , gdzie 15 VI 1906 r., na tamtejszym Uniw. uzyskał doktorat. Po powrocie do Przemyśla objął obowiązki kapelana bpa Pelczara i od października t. r. wykładał socjologię w miejscowym Instytucie Teologicznym. Po roku, został zwolniony z obowiązków kapelana, objął zaś funkcje sekretarza w konsystorzu. Wykonywał je do 1 IV 1909 r. kiedy to został mianowany profesorem teologii moralnej, w konsystorzu zaś przejął obowiązki asesora i referenta. W 1911 r. wszedł do Rady Diecezjalnej Związku Katolicko-Społecznego. W następnym roku został jednym z sędziów diecezjalnych w sprawach małżeńskich. W l. 1908-1912 był prawdopodobnie redaktorem „Echa Przemyskiego". W czasie działań wojennych w 1915 r., na krótko został wywieziony z Przemyśla przez wojska rosyjskie. W r. 1916/17 w ciągu jednego semestru wykładał historię Kościoła, poprzednie zaś obowiązki profesorskie, jak i konsystorskie wykonywał aż do śmierci. Zmarł nagle w Szebniach k. Jasła i został pochowany w rodzinnym Haczowie.

I.

1. Korespondencja (z Wiednia). *Echo Przem.* R. 8: 1903 nr 37, 45, 92; R. 9: 1904 nr 23, 31, 51, 94, 100; R. 10: 1905 nr 42, 89, 98; R. 11: 1906 nr 16.

2. Wykopaliska babilońskie, a Pismo św. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 156-159, 365-370.

3. Dwa światy — Los von Rom na wszechnicy wiedeńskiej. — Kurs pedagogiczny w Wiedniu. *Echo Przem.* R. 10: 1915 nr 20.

4. Kilka słów o „mankietnikach" czyli „Mariawitach" w Królestwie Polskim. *Kron. Diec. Przem.* R. 6: 1906 s. 269-183. [Autorstwo prawdopodobne, artyk. podpisano krypt.: dr W. Sz.].

5. Sprawozdanie z wiecu austriackich katolików, który się odbył we Wiedniu w listopadzie 1905 r. *Kron. Diec. Przem.* R. 6: 1906 s. 45-52.

6. O szerzeniu pożytecznej oświaty wśród ludu, a mianowicie o czytelnikach, pismach ludowych, pogadankach i wykładach. *Kron. Diec. Przem.* R. 7: 1907 s. 319-332.

7. O kwestii społecznej. *Kron. Diec. Przem.* R. 8: 1908 s. 235-241, 270-276, 371-380; R. 9: 1909 s. 25-31, 93-98, 150-161, 198-209, 266-270, 331-336, 564-569.

8. Kwestia robotnicza w dzisiejszej dobie. W: *Księga pamiątkowa II Kongresu Mariańskiego polskiego, odbytego w Przemyślu 26-28 VIII 1911 r.* Przemyśl 1912 s. 129-153.

9. Z teologii moralnej. (Kwestie). *Kron. Diec. Przem.* R. 11: 1911 s. 678-679.

10. Jak zapobiegać złym skutkom wychodźstwa pod względem materialnym, higienicznym i moralnym. W: *Akta kongregacji synodalnej, czyli synodu diecezjalnego XXI odbytego 7-9 VII 1914 r. w Chyrowie.* Przemyśl 1916 s. 88-102.

11. Śp. ks. Józef Niewodowski. *Kron. Diec. Przem.* R. 27: 1927 s. 68-74.

12. Praca społeczna. Zasadnicze dane do pracy społecznej. Część praktyczna. Przemyśl 1925 16° s. nlb. 1, 82, nlb. 1. Mszps w Bibl. Sem. Duch. w Przemyślu.

II.

M[OMIDŁOWSKI S.]: Śp. ks. Wojciech Szmyd. *Kron. Diec. Przem.* R. 30: 1930 s. 300-303. — Schematismus cleri dioec. Prem. pro A.D. 1901. toż za l. 1902-1930. — Tabela urzędowa w Kurii biskupiej — Przemyśl.

Ks. Tadeusz Śliwa

Szmyd Wojciech (1874-1938), jezuita, moralista, kanonista.

Syn Jana i Anny Piecuch urodził się 19 IV 1874 r. w Starej Wsi (woj. krośnieńskie). Do zakonu jezuitów wstąpił 28 VII 1890 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi (1890-1892). W l. 1892-1895 uzupełnił w Starej Wsi wykształcenie średnie, następnie na zakonnych wydziałach studiował filozofię w Nowym Sączu (1895-1898) i teologię w Krakowie (1898-1902). W Krakowie 28 VI 1901 r. przyjął święcenia kapłańskie. Od 1904 do 1937 r. był profesorem teologii moralnej związanym z jezuickim Wydziałem Teologicznym. W okresie pierwszej wojny światowej na Wydziale tym wykładał również prawo kanoniczne. W l. 1922-1924 teologię moralną wykładał także w Seminarium Arcybiskupim w Poznaniu, zaś w l. 1936-1937 w Seminarium O.O. Kapucynów w Lublinie. Ostatni rok życia spędził w Starej Wsi, gdzie zmarł 16 V 1938 r.

I.

1. Rec.: D. M. PRÜMMER: Manuale theologiae moralis sec. principia S. Thomae Aqu. in usum scholarum, Friburgi Br. 1915. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 280-285.

2. Tłum. [wspólnie z Janem ROTHEM TJ]: Prawo zakonne. Przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego. Kr. 1918 Wydawnictwo Towarzystwa Jezusowego 16° s. 172, III.

3. Visitatio canonica. Cracoviae 1920 Curia Ep. Cr. s. 10.

4. Zarys prawa małżeńskiego. Kr. 1920 Kuria Biskupia 8° s. 19.

5. Na czas jubileuszu w Rzymie. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 258-261.

6. Przepisy Kodeksu o egzaminie przedślubnym. *Wiad. Past.* R. 1: 1924 nr 6.

7. Przepisy Kodeksu o świadectwie chrztu i o zapowiedziach dla nupturientów. *Wiad. Past.* R. 1: 1924 nr 8.

8. Prawna forma, jakiej się wymaga od ważnego zawarcia małżeństwa. *Wiad. Past.* R. 2: 1925 nr 11 s. 1-3.

9. Rec.: J. RIVIÈRE: Saint Basile, Paris 1925; Ph. LEGRAND: Saint Jean Chrysostome. Paris 1924. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 92-95.

10. Kiedy małżeństwo można ważnie zawrzeć wobec dwóch świadków zwykłych. *Wiad. Past.* R. 3: 1926 nr 7 s. 2-3.

11. Władza dyspenzowania od przeszkód małżeńskich. *Wiad. Past.* R. 3: 1926 nr 12 s. 1-3.

12. Rec.: V. CATHREIN: Philosophia moralis. Ed. 13, Friburgii 1925. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 336.

13. Rec.: Z ruchu teologicznego — teologia moralna. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 434-436 [omówienie kilku pozycji z zakresu teologii moralnej].

14. Praktyczny podręcznik prawa małżeńskiego. Kr. 1929 Wydawnictwo Księży Jezuitów 16° s. 252, II.

15. Kary kościelne. Kr. 1929 Wydawnictwo Księży Jezuitów 16° s. 190, II.

16. Odpusty. Kr. 1930 Wydawnictwo Księży Jezuitów 16° s. 357.

17. Rec.: O. V. NELL-BREUNING: Grundzüge der Börsenmoral. Freiburg 1928. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 402-404.

18. Odpust. *Głosy Katolickie* Nr 370: 1931 s. 32.

19. Rkps: Teologia morálna. s. 646 [maszynopis w ATJKr].

II.

MACIAK P. SJ: Ks. Wojciech Szmyd (1874-1938). *Prawo Kanon.* R. 21: 1978 nr 3-4 s. 235-237; TENŻE: Szmyd Wojciech. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 203-204.

Ks. Paweł Maciak SJ

Sznarbachowski Feliks (1876-1931), autor rozprawy o dziejach diecezji łuckiej.

Kapłan diecezji łuckiej urodzony w 1876 r., wyświęcony na kapłana w 1899 r. Był protonotariuszem apostolskim, kanonikiem honorowym i dziekanem kapituły ołyckiej. W 1918 r. zorganizował w Ołyce Seminarium Duchowne. Był w Kowlu proboszczem i swoim kosztem rozpoczął

w 1924 r. wznosić nowy kościół, który został ukończony w 1931 r. Zmarł 10 VIII 1931 r.

I.

1. Nieco o kapłaństwie. W. 1906 M. Szczepkowski 8° s. 54.

2. Obrazki ze wsi. Nowele. W. 1906 M. Szczepkowski 12° s. 79.

3. Co to jest Komunia święta? I jak się ma spowiedź do Komunii świętej? Żytomierz 1907 Skł. gł. księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 13.

4. Co to jest kradzież? Żytomierz 1907 Skł. gł. księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 38.

5. Co to jest oszukaństwo, wyzysk i lichwa? Żytomierz 1907 Skł. gł. księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 24.

6. Co to jest restytucja? Żytomierz 1907 Skł. gł. księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 24.

7. Kiedy i jak się masz przygotować do przyjęcia ostatniego Olejem Świętym Namaszczenia. Żytomierz 1907 Skł. gł. księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 10.

8. Maćko Cudak. Obrazek z wieśniaczej doli. Wyd. drugie poprawne. Żytomierz 1907 Skł. gł. w księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 31.

9. Nawróżyła. Żytomierz 1907 Skł. gł. w księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 15.

10. Wielkanoc dla biedaka. Żytomierz 1907 Skł. gł. w księg. Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 15.

11. Z chłopskiej doli. Żytomierz 1907 Skł. gł. księg Szczepkowskiego w Warszawie 16° s. 10.

12. Monografia Brahiłowa i historia cudownej statuy Pana Jezusa Brahiłowskiego. Żytomierz 1911 Nakł. Autora 8° s. 55.

13. Pieśń do P. Jezusa Brahiłowskiego. Żytomierz 1911 Nakł. Autora 16° s. 4.

14. Żywy różaniec, jego początek, zadania i ustawy. Żytomierz 1911 Druk. M. Denenmana 16° s. 36.

15. Egzamin do spowiedzi i Komunii świętej. Wyd. 3. Kowel 1926 Czcionkami Drukarni Polskiej 8° s. 16.

16. Początek i dzieje rzymsko-katolickiej diecezji łucko-żytomierskiej, obecnie łuckiej w zarysie. W. 1926 Druk. Społeczna 8° s. 308.

17. Życie i czyny śp. arcybiskupa Jana Cieplaka. Nowy Jork 1926.

II.

SZNARBACHOWSKI F.: Początek i dzieje rzymsko-katolickiej diecezji Łucko-Żytomierskiej. W. 1926 s. 210; Elenchus ecclesiarum et cleri dioecesis Luceoriensis pro anno 1931 s. 60.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Sznuro Józef (1898-1941), kanonista.

Urodził się 9 VIII 1898 r. w Simoni, pow. Będzin, jako syn sztygara Stanisława i Marii ze Smołków. Po 4 latach nauki w progimnazjum w Pińczowie wstąpił w 1915 r. do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, a w 1919 r. rozpoczął studia prawa kanonicznego na Uniw. Lubelskim. Po otrzymaniu święceń kapłańskich w 1921 r. kontynuował studia w Instytucie Prawa Kanonicznego na Uniw. w Strassburgu. W czasie wolnym pracował wśród polskich robotników we Francji. W 1924 r. otrzymał doktorat prawa kanonicznego. Po powrocie do diecezji objął w 1925 r. etat prefekta szkół powszechnych w Radomiu, a w 1928 r. został prefektem tamtejszego Gimnazjum im. M. Konopnickiej. W nocy z 25 na 26 I 1941 r. aresztowany w Radomiu, zmarł na skutek pobicia 8 III 1941 r. w obozie w Oświęcimiu.

I.

1. **Les origines** du droit d'alternative beneficiale. Le Puy 1924 8° s. 90. Rozprawa doktorska.

2. **Kilka** uwag na zakończenie Roku Jubileuszowego. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 74-77.

3. Nowy sposób wybierania papieży. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 62-64.

4. Ideowe podstawy nowoczesnego wychowania. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 s. 224-233.

II.

WÓJCIK W.: Sznuro Józef. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 204-205, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szołdrski Władysław Wojciech (1884-1971), redemptorysta, historyk Kościoła.

Urodził się 22 IV 1884 r. w Kliczkowie Wielkim w Ziemi Sieradzkiej, w rodzinie hrabiowskiej, o wielkich tradycjach historycznych i zasługach dla Kościoła w Polsce. Do Gimnazjum uczęszczał w Kaliszu, w którym nie było nauczania ani literatury, ani historii polskiej. Ten brak musiał uzupełniać prywatnie, kryjąc książki przed rewizjami. W 1902 wstąpił do Seminarium Diecezjalnego we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 28 X 1906 r. w Płocku, a następnie objął obowiązki wikariusza w Grocholicach k. Piotrkowa. W lecie 1907 r. brał udział w rekolekcjach we Włocławku, głoszonych przez o. B. Łubieńskiego i pod wpływem tego spotkania zdecydował się ostatecznie na wstąpienie do redemptorystów. W marcu 1908 r. rozpoczął nowicjat i 2 II 1909 złożył śluby zakonne. Po krótkim kursie misyjnym w Maksymówce i krótkim pobycie w Krakowie, w sierpniu 1909 r. wyjechał do Warszawy, gdzie redemptoryści posiadali hospicjum. Podczas misji w Chorzelach policja wykryła, że nie posiada zgody na pracę w Królestwie jako redemptorysta. Po obejściu przepisów carskich wyjechał znów do Krakowa w 1910 r., skąd wyjeżdżał na misje parafialne. Zamiłowanie do historii i brak prac misyjnych w okresie pierwszej wojny sprawiły, że Sz. zainteresował się św. Klemensem Hofbauerem, a w pierwszym rzędzie jego aresztowaniem w Krakowie w 1795. Owocem tych zainteresowań stały się „Monumenta Hofbaueriana", z których tom pierwszy ukazał się w 1915 r., a w których wykorzystał dokumenty znajdujące się w Polsce i wielu archiwach europejskich. W tym samym czasie kilka sanktuariów maryjnych otrzymało jego monografie.

W 1921 r. został mianowany profesorem historii Kościoła w Seminarium redemptorystów w Tuchowie. Na tym stanowisku, na prośbę bpa Wł. Krynickiego, przygotował 3 i 4 wyd. jego „Dziejów Kościoła powszechnego", uzupełnionych przede wszystkim w zakresie historii Kościoła w Polsce. Jego dziełem jest również zorganizowanie solidnej biblioteki seminaryjnej i zdobycie dla niej wielu cennych pojedynczych dzieł oraz całych wydawnictw, zwłaszcza z dziedziny historii, pochodzących z taniego zakupu lub darów. W 1925 przeniesiono go na profesora historii w małym Seminarium w Stawkach k. Torunia, a od 1928 w samym Toruniu. 3 VI 1927 zdał przed Komisją Kwalifikacyjną na Uniwersytecie Poznańskim egzamin z zakresu historii, uprawniający go do nauczania historii w szkołach średnich. W Toruniu również zorganizował cenioną naukową bibliotekę liczącą w 1939 około 40 000 woluminów. W okresie toruńskim przetłumaczył i wydał kilka dzieł św. Alfonsa oraz opublikował szereg artykułów z zakresu historii Kościoła.

Po zajęciu Torunia przez Niemców, 7 IX 1939, został wraz z kilku innymi redemptorystami aresztowany i osadzony w toruńskim „okrąglaku". Zwolniony z więzienia pod koniec 1939 r. wyjechał do Krakowa. Na polecenie prowincjała zaczął wówczas zbierać materiały do historii redemptorystów w Polsce, wykorzystując m. in. kroniki klasztoru warszawskiego, które w 1944 r. spłonęły. W 1940 r. wydał potajemnie u Michaelitów XIII tom „Monumenta Hofbaueriana" z datą: 1939 r. W Krakowie gromadził także materiały do żywotu i kultu św. Wojciecha, korzystając z zasobów Biblioteki Jagiellońskiej dzięki p. Pietrasowi. Od kwietnia

1942 r. pracował w Tuchowie uczestnicząc m. in. w tajnym nauczaniu. Pod koniec maja 1945 r. wyjechał do Torunia, by rewindykować zdewastowaną bibliotekę. W sierpniu 1946 r. przeniesiono go do Wrocławia, gdzie m. in. duszpasterzował w szpitalach klinicznych, dopóki w grudniu 1952 r. nie uległ wypadkowi. Złamana w biodrze noga ograniczyła jego swobodę ruchu, ale mógł być nadal bardzo cenionym spowiednikiem. Resztę czasu poświęcał przede wszystkim dalszemu gromadzeniu — wspólnie z o. M. Pirożyńskim — materiałów do martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie drugiej wojny światowej. Sporządzony przez niego wykaz prześladowanego duchowieństwa był gotowy w 1948 (zachowała się „szczotka"). Został on wydany dopiero w 1966 r. w Rzymie w „Sacrum Poloniae Millennium".

Na lata kalectwa przypadają liczne tłumaczenia, zwłaszcza dzieł Ojców Kościoła, publikowane w „Pismach Starożytnych Pisarzy", wydawanych przez ATK. (Na 16 pierwszych tomów o. Sz. przetłumaczył 10). W tym czasie nadal gromadził materiały i pisał dzieje redemptorystów w Polsce (3 tomy), pozostające w maszynopisie. Nie doczekał się również druku gotowy żywot św. Wojciecha. Swoją mrówczą pracą o. Sz. zgromadził dla innych badaczy wiele cennego materiału, który zapewne przepadłby bezpowrotnie. Dotyczy to nie tylko „Monumenta Hofbaueriana". Zmarł 7 IV 1971 r. we Wrocławiu.

I.

1. Św. Gerard Majella. Patron dobrej spowiedzi. Żywot i nowenna. Włocławek 1908 Druk. Diecezjalna 16° s. 24. [anonimowo].

2. Wydał: *Monumenta Hofbaueriana.* T. 1-15 [tomy 14 i 15 przy współpracy o. Karola SZRANTA]. Kr.-Toruń-Roma 1915-1951. 4° s. 97, 96, 96, 152, 168, 185, 206, 283, 380, VII + 260, 344, 338, 332, VIII + 253, 214.

3. Cuda i łaski Matki Boskiej Tuchowskiej w XVII i XVIII wieku. Kr. 1917 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 171. — Toż. Cieszyn 1920 s. 158.

4. Św. Władysław, król węgierski. Kr. 1917 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 132.

5. Tłum.: K. KLEMENS: Dzieciątko betleemskie. Kr. 1918.

6. Cudowny obraz Najświętszej Panny w kościele św. Jana w Krakowie. Cieszyn 1920 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 111.

7. Historia kościoła i cudownego obrazu Najświętszej Maryi Panny w Tuchowie. Cieszyn 1920 Nakł. OO. Redemptorystów 8°. Wydanie bez źródeł s. VIII, 174; wydanie ze źródłami s. VIII, 262.

8. Kościół i cudowny obraz Najświętszej Panny w Zawadzie. Kr. 1920 Nakł. Urzędu Parafialnego w Zawadzie 16° s. 62.

9. Kościół i cudowny obraz Najświętszej Panny w Zielenicach. Cieszyn 1920 Nakł. ks. Józefa Łakomskiego 16° s. 116.

10. Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris ab anno 1911 ad 1918. Cracoviae 1920 Sumptibus Provinciae Polonicae CSSR 8° s. 102.

11. Kościół i cudowny obraz Najświętszej Panny w Smardzowicach. Kr. 1921 Nakł. ks. Stanisława Raczkowskiego 16° s. 96.

12. Ks. biskup Michał Piechowski. *Zap. Tow. Nauk. Tor.* T. 6: 1923-1925 s. 188-190.

13. Czy proboszcz, nie będąc zawodowym historykiem, może coś zdziałać dla swojej parafii. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 210-212.

14. Kościół i cudowny obraz Najświętszej Panny w Okulicach. Kr. 1922 Nakł. „Ludu Katolickiego" 16° s. 75.

15. Oprac.: Wł. KRYNICKI: Dzieje Kościoła powszechnego. Włocławek 1925 Druk. Diecezjalna 8° s. 825. — Toż. Włocławek 1930 Druk. Diecezjalna 8° s. 831, X.

16. Kościół i cudowny obraz Najświętszej Panny w Domosławicach. Włocławek 1926 Nakł. ks. Kazimierza Kozaka 16° s. 72.

17. W sprawie afery Biblioteki Dzieł Wyborowych. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 69-70.

18. Wywiezienie Benonitów z Warszawy dn. 20 VI 1808. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 261-277, 375-394, 463-474. — Toż w osob. odb. Włocławek 1926 8° s. 48.

19. Z dziejów jubileuszu 1826 roku. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 666-667.

20. Z dziejów parafii Odporyszowskiej. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 490-492, 505-506.

21. Tłum: Św. Alfons Maria LIGUORI: Myśli pobożne. Włocławek 1927.

22. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Nowenna do Ducha św. Włocławek 1927.

23. Tłum.: Św. Alfons LIGUORI: Rozmyślania na każdą porę roku. Włocławek 1927.

24. Dzieje misji katolickich w zarysie. Kr. 1927 Wyd. OO. Jezuitów 8° s. 174.

25. Rec.: W. GŁADYSZ: X. Maciej Kazimierz Sarbiewski a reforma hymnów brewiarzowych za czasów papieża Urbana VIII. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 202-203.

26. Historia cudownego obrazu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. W: [B. ŁUBIEŃSKI]. Podręcznik dla członków bractwa Matki Boskiej Nieustającej Pomocy i św. Alfonsa. Kr. 1927 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 6-25.

27. Kościół dominikanów i kaplica P. Jezusa w Kościanie. Włocławek 1927 Druk. Diecezjalna 8° s. 104.

28. Misje OO. Redemptorystów. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 242-248, podpis.: R.

29. Św. Klemens Hofbauer, apostoł Warszawy. Kr. 1927 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 190.

30. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Przewodnik życia chrześcijańskiego. Włocławek 1928.

31. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Strzały ogniste; o miłości Bożej i środkach jej pozyskania. Włocławek 1928.

32. Dorobek naukowy Towarzystwa Naukowego w Toruniu. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 82-87.

33. Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris ab anno 1918 ad 1927. Cracoviae b. r. Sumptibus Provinciae Polonicae CSSR 8° s. 87.

34. Idea misyjna. W: *Ojciec św. Pius XI i jego pontyfikat.* Lubl. 1929 s. 40-48. — Toż. *Prąd.* R. 1929 t. 16 s. 304-312.

35. Relikwie św. Germana. *Mies. Diec. Chełm.* R. 72: 1929 s. 706-711.

36. Z dziejów dominikanów w Toruniu. *Zap. Tow. Nauk. Tor.* 1929. s. 43-86.

37. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Rozmyślania rekolekcyjne i prawdy wieczne. W. 1930.

38. Z dziejów benedyktynek toruńskich. *Mies. Diec. Chełm.* R. 73: 1930 s. 757-776.

39. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Rozważania o cierpiącym Zbawicielu. Kr. 1931 i 1936.

40. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Uwagi o męce P. Jezusa dla dusz pobożnych. Toruń 1931.

41. Z dziejów parafii swarzewskiej. *Mies. Diec. Chełmiń.* R. 75: 1932 s. 538-549. — Toż w osob. odb. Pelplin 1932 8° s. 14.

42. Zgromadzenia zakonne. W: *Enc. kośc.* T. 33 [pod red. S. Biskupskiego]. Włocławek 1933 s. 194-206.

43. Kronika benedyktynek toruńskich. *Mies. Diec. Chełmiń.* R. 77: 1934 s. 136-152, 247-262, 377-390, 498-520, 595-610. — Toż w osob. odb. Pelplin 1934.

44. Rec.: M. MORAWSKI: Monografia Włocławka. Włocławek 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 s. 515-517.

45. Zakony i zgromadzenia zakonne w Polsce. Lubl. 1934 Druk. Państwowa 8° s. 54.

46. Les ordres religieux et les congrégations [art. „Pologne"]. W: *Dictionnaire de théologie catholique.* T. 12. kol. 2453-2461.

47. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: Rozmyślania na wszystkie dni całego roku z pism... zebrał o. Jakub CRISTINI. T. 1-2. Toruń 1935.

48. Kronika benedyktynek grudziądzkich. *Mies. Diec. Chełm.* R. 78: 1935 s. 658-682, 829-845, 896-914, 972-987. — Toż. w osob. odb. Pelplin 1935 s. 77.

49. Kronika XX Misjonarzy w Chełmnie (1697-1715). *Mies. Diec. Chełm.* R. 79: 1936 s. 640-654, 756-769, 874-903; R. 80: 1937 s. 46-57, 124-136.

50. Z dziejów antyjezuickiego prądu w Królestwie Kongresowym. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 211 s. 59-80.

51. Kronika benedyktynek chełmińskich. *Mies. Diec. Chełm.* R. 80: 1937 s. 509-529, 613-636, 704-726, 825-849, 911-934, 987-1013; R. 81: 1938 s. 141-155, 229-251.

52. Rec.: M. MORAWSKI: Synod piotrkowski w roku 1589. Włocławek 1937. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 40 s. 108-109.

53. Kronika benedyktynek poznańskich. *Mies. Diec. Chełm.* R. 81: 1938 s. 565-579, 652-671, 749-769, 874-895; R. 82: 1939 s. 91-113, 197-226, 335-359, 489-497, 591-601, 680-702.

54. Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris 1927-1938. Cracoviae [1940]. Sumptibus Provinciae Polonicae CSSR 8° s. 108.

55. Danina krwi zakonnej 1939-1945. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 433.

56. Sekwencja „In laudem sancti". *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 261-262.

57. Święty Wojciech. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 78-83.

58. Z dziejów kultu św. Wojciecha. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 313-323.

59. Rec.: R. GUSTAW: Klasztor i kościół św. Józefa SS. Bernardynek w Krakowie (1646-1946). Kr. 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 253.

60. Rec.: S. LIBROWSKI: Ofiary zbrodni niemieckiej pośród duchowieństwa diecezji włocławskiej 1939-1945. Włocławek 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 125.

61. Nasze martyrologium 1939-1945. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 66-71, 201-207, 459-464, 571-576.

62. Rec.: K. TYMIENIECKI: Dzieje Niemiec od początku ery nowożytnej. P. 1948. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 125.

63. Św. Wojciech w hymnologii łacińskiej. *Mies. Diec. Chełm.* R. 92: 1949.

64. Rec.: S. BISKUPSKI: Krzysztof Żebrowski, polski kanonista XVIII stulecia. Włocławek 1950. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 154-155.

65. Rec.: S. LIBROWSKI: Kapituła katedralna włocławska. W. 1949. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 302-303.

66. Spór polsko-czeski o relikwie św. Wojciecha. *Ateń. Kapł.* R. 42: 1950 t. 52 s. 256-265.

67. Rec.: A. PETRANI: Kolegium Duchowne w Petersburgu. Lubl. 1952. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 160.

68. Św. Wojciech w legendzie i literaturze. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 191-220.

69. Kult św. Wojciecha poza Polską. *Homo Dei.* R. 21: 1952 s. 80-94.

70. Miscelanea żukowskie. *Nasza Przeszł.* T. 6: 1957 s. 327-377.

71. Z dziejów Kościoła św. Benona w Warszawie. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 308.

72. Kościół św. Benona w Warszawie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 40: 1958 s. 521-532.

73. Z dziejów kultu Najświętszej Maryi Panny w Bardo Śląskim. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 889-901; R. 29: 1960 s. 121-133.

74. Rec.: W. URBAN: Studia nad dziejami wrocławskiej diecezji w pierwszej połowie XV wieku. Wr. 1959. *Homo Dei.* R. 29: 1960 s. 786-787.

75. Czy ks. Umiński przemilczał. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 8 s. 7.

76. Święty Benon, biskup miśnieński. *Homo Dei.* R. 30: 1961 s. 75-80, 171-178.

77. Św. Wacław. *Przew. Katol.* R. 1961 s. 619-620.

78. Peregrynacja (Aetherii?) do miejsc świętych. *Homo Dei.* R. 31: 1962 s. 67-77, 172-179, 270-273, 363-367; R. 32: 1963 s. 251-254; R. 33: 1964 s. 49-55, 115-119.

79. Piętnaście tomów „Naszej Przeszłości". *Homo Dei.* R. 31: 1962 s. 379-380.

80. Benedyktynki od Nieustającej Adoracji (Sakramentki) w Warszawie (1687-1960). *Nasza Przeszł.* T. 19: 1964 s. 125-148.

81. Św. Władysław. *Przew. Katol.* R. 1964 s. 230.

82. Martyrologium duchowieństwa polskiego. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11 s. 7-477.

83. Tłum.: ŚW. CYPRIAN: Listy. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 1. W. 1969.

84. Tłum.: ŚW. GRZEGORZ WIELKI: Dialogi. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 2. W. 1969.

85. Tłum.: ŚW. GRZEGORZ WIELKI: Homilie na ewangelie. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 3. W. 1969.

86. Tłum.: ŚW. AMBROŻY: Hexaemeron. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 4. W. 1969.

87. Tłum.: ŚW. HIERONIM: O znakomitych mężach; Eteria, Pielgrzymka do miejsc świętych. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 6. W. 1970.

88. Tłum.: ŚW. AMBROŻY: Wybór pism. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 7. W. 1971.

89. Klemens Hofbauer, Jan Maria. W: *Hagiografia polska.* Słownik bio-bibliograficzny. Pod red. o. R. GUSTAWA T. 1. P. 1971 s. 780-790.

90. Tłum.: ŚW. HIERONIM: Żywoty mnichów. Dialog przeciw Pelagianom. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 10. W. 1973.

91. Tłum.: ŚW. AUGUSTYN: Homilie na ewangelie. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 15. Cz. I. W. 1977.

92. Tłum.: ŚW. AMBROŻY: Wykład ewangelii według św. Łukasza. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 16. W. 1977.

93. Tłum.: ŚW. AUGUSTYN: Homilie na ewangelie. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy. T. 15. Cz. 1-2. W. 1977.

94. Ponadto krótkie recenzje informacyjne, zwłaszcza w *Homo Dei* i *Ateneum Kapłańskie*, oraz informacje „Z życia Kościoła" w *Gazecie Toruńskiej* przed 1939, podpisywane „O. R." W spuściźnie po o. Sz. pozostało wiele tomów maszynopisów tłumaczeń, zwłaszcza kazań.

II.

M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie II 415-417, III 394; Wspomnienie. O. Władysław Szołdrski — redemptorysta. *Za i Przeciw.* R. 1971 nr 41 [759] s. 8; Księgozbiór OO. Redemptorystów na Bielanach. *Słowo Pomorskie* r. 1936 [pocz. listopada]. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Kroniki Klasztoru w Krakowie. T. II. passim od 1910 do 1921 [s. 283: charakterystyka osoby i pracy S., pióra o. B. Łubieńskiego]; Kroniki Prowincji Polskiej. T. I s. 256; Tłumaczenia i korespondencja o. Władysława Szołdrskiego; Kroniki juwenatu w Stawkach i Toruniu, 1925-1939. —

Arch. Sem. i Klaszt. w Tuchowie: Kroniki Studentatu. T. III i IV passim; Kroniki Klasztoru. T. III passim. — Arch. Klaszt. we Wrocławiu: Kroniki Klasztoru. T. II passim.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Szpetnar Stanisław, pseud. Pilarski Marian (1883-1952) pedagog, popularyzator teologii.

Urodził się 5 V 1883 r. jako syn Jana w Kolonii Polskiej pow. Jarosław. Gimnazjum w Jarosławiu ukończył w 1904 r. Studia teologiczne odbył w Przemyślu w l. 1904-1908 i 21 VI 1908 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Pełnił obowiązki wikariusza w Krośnie n. Wisłokiem (do 13 IX 1910 r.), a równocześnie był zastępcą prefekta przy męskim Seminarium Nauczycielskim we wrześniu 1910 r. przeszedł na równorzędne stanowisko do Szkoły Realnej, ale w zimie 1911 r. powrócił do Seminarium Nauczycielskiego. W październiku 1911 r. złożył egzamin kwalifikacyjny na katechetę szkół średnich. Od 1 III 1912 r. wypełniał obowiązki etatowego prefekta w Szkole Realnej, a potem w Gimnazjum. W l. 1923-1929 był dyrektorem Prywatnego Seminarium Nauczycielskiego żeńskiego, potem ponownie objął funkcję prefekta w Gimnazjum. Wskutek choroby, w 1931 r. został zwolniony z tych obowiązków, a w połowie lipca t. r. został kapelanem sióstr Niepokalanek w Jarosławiu. Od 1933 r. do wybuchu II wojny światowej nauczał religii w Gimnazjum prowadzonym przez siostry niepokalanki. Za zasługi, w 1916 r. otrzymał krzyż zasługi II klasy, a w 1931 r. obdarzono go tytułem podkomorzego papieskiego. W Krośnie był członkiem Rady Szkolnej Powiatowej.

Najcenniejsze prace z jego spuścizny pisarskiej miały ścisły związek z jego działalnością jako wychowawcy młodzieży. Zmarł na owej kapelanii w Jarosławiu 24 X 1952 r. Pochowany został w rodzinnych Cieplicach.

I.

1. Duszpasterstwo w szkole. (Z doświadczeń ks. prefekta). *Mies. Katech. i Wychow.* R. 14: 1925 s. 322-328.

2. Ze wspomnień o śp. ks. B. Markiewiczu. *Powściągliwość i Praca.* R. 19: 1925 s. 31-32.

3. Jakie ideały winien katecheta stawiać przed oczy dzisiejszej młodzieży. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 8-16.

4. Red.: Nowenna do św. Judy Tadeusza. Przemyśl 1930. — Toż. Kielce 1932. Toż Wyd. 4. Kielce 1937. Toż. Wyd. 5 pomnożone. Rzeszów [po 1941 r.] Nakł. Stanisława Atamana, druk J. A. Pelara 16° s. 191, nlb. 1.

5. Sodalicja św. Piotra Klawera. Dom sodalicji w Krośnie. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 439-450 i odb. Przemyśl 1931 Nakł. Sodalicji św. Piotra Klawera. 8° s. 12.

6. Teresa Neumann stygmatyczka z Könnersreuth. Kr. 1931 nakł. i druk „Powściągliwość i Praca" 16° s. 190, nlb. 1.

7. Do wychowanków i przyjaciół świątobliwej pamięci ks. B. Markiewicza. *Powściągliwość i Praca.* R. 26: 1932 s. 70-72.

8. Dom zgromadzenia sióstr Najśw. Rodziny z Nazaretu. [w Komańczy]. *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 119-123.

9. Tłum.: MUT D. W.: Święta Teresa od Dzieciątka Jezus. Czytania duchowne o drodze dziecięctwa duchowego. Nabożeństwo do św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Miejsce Piastowe 1932 Nakł. tłumacza, druk Tow. św. Michała Arch. 16° s. 170, nlb. 3.

10. Nabożeństwo do czternastu św. wspomożycielów [!] św. Ekspedyta i św. Ryty. Kr. 1932.

11. Na zagrożonym szańcu. (Młodzież pozaszkolna). *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 41-43.

12. Małżeństwo czy wolna miłość. Niepokalanów 1935 Druk. Rycerza Niepokalanej 16° s. 56.

13. Prawda o księżach. Niepokalanów 1935 Druk. Rycerza Niepokalanej 16° s. 64.

14. Anielska dusza. — Głębie serca małej Polki — Krysi de Nagy Köwes Krabarówny. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 187.

15. Związek Młodzieży Wiejskiej (Wici — Znicz — Społem), wobec religii. Tuchów 1939 Wyd. OO. Redemptorystów 16° s. 30.

16. Ks. Wojciech Surman — pierwszy proboszcz parafii Najśw. Rodziny w Gdyni. B. m. r. i w. 16° s. 77.
17. Związek modłów pod wezwaniem Matki Boskiej Różańcowej. Odezwa.

II.

Kron. Diec. Przem. R. 8: 1908; R. 10: 1910; R. 24: 1924; R. 29: 1929; R. 31: 1931; R. 33: 1933; Schematismus cleri dioec. Prem. pro AD. 1909 Premisliae. Toż za l. 1910-1938. — Tabela służbowa — Kuria bpa; Teczka personalna księży. Archiw. Diec. Przem. bez sygn. — Catalogus alumnorum... 1893-1916 w Arch. Sem. Duch. Przemyśl.

Ks. Tadeusz Śliwa

Szramek (Schramek) Emil, Michał, pseud. i krypt.: Makkabaeus, Lubomir, Dr S., E. S., Ks. dr S., S. (1887-1942), historyk Kościoła na Śląsku, redaktor.

Urodził się 29 IX 1887 r. w Tworkowie k. Raciborza jako syn chałupnika Augusta i Józefy z Kandziorów. Wychowaniem siedmiorga dzieci zajęła się matka, gdyż ojciec wyjechał do Ameryki i stamtąd nie wrócił. Szkołę elementarną ukończył w miejscowości rodzinnej, a nauki gimnazjalne pobierał w Raciborzu. W l. 1907-1911 odbył studia teologiczne na Uniw. Wrocławskim. Po przyjęciu święceń kapłańskich 22 VI 1911 r. we Wrocławiu, został wikariuszem w Miechowicach. Od stycznia 1912 r. był współpracownikiem ks. Jana Kapicy w Tychach. W tymże roku brał udział w XXIII Kongresie Eucharystycznym w Wiedniu. W 1915 r. otrzymał tytuł doktora teologii, przedstawiając pracę pt.: „Das Kollegiatstift zum hlg. Kreuz in Oppeln", pisaną pod kierunkiem ks. prof. Józefa Jungnitza na Wydziale Teologicznym Uniw. Wrocławskiego. W 1916 r. przez 10 miesięcy pracował jako wikary w Zabrzu, a następnie został przeniesiony do Mikołowa, gdzie był współzałożycielem Towarzsytwa Oświaty im. św. Jacka. W l. 1918-1924 był redaktorem kwartalnika „Głosy znad Odry". W Towarzystwie pełnił funkcje sekretarza generalnego, a od 1923 r. był jego prezesem. W okresie plebiscytowym był rządcą parafii mikołowskiej. W 1923 r. przeniósł się do Katowic, gdzie został pierwszym kanclerzem Administracji Apostolskiej dla Śląska Polskiego. W 1926 r. wszedł do grona nowoutworzonej katowickiej kapituły katedralnej, piastując w niej urząd skarbnika i sekretarza. Od 1927 r. był delegatem do spraw budowy katedry w Katowicach, a następnie kierownikiem Komitetu Budowy.

W 1926 r. objął parafię Niepokalanego Poczęcia NMP w Katowicach. W dalszym ciągu współpracował z centralnymi władzami diecezji. Należał do egzaminatorów prosynodalnych, do członków Consilium Vigilantiae i do diecezjalnej Komisji Konserwatorskiej. W 1931 r. otrzymał nominację na szambelana papieskiego. W uznaniu zasług w 1928 r. został odznaczony złotym krzyżem zasługi, a w 1935 r. srebrnym wawrzynem akademickim. Jako prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku wydał 6 tomów „Roczników" i 4 tomy „Fontes". Był organizatorem wieczorów dyskusyjnych. Nawiązywał i podtrzymywał kontakty śląskich placówek naukowych z ośrodkami ogólnopolskimi, głównie zaś z Polską Akademią Umiejętności. Pozostawił obfitą spuściznę z historii Śląska, historii Kościoła, kultury i sztuki oraz z socjologii. Był kolekcjonerem dzieł sztuki, zgromadził wspaniały księgozbiór na temat dziejów Śląska. Aresztowany 8 IV 1940 r. został osadzony w obozie koncentracyjnym w Dachau. Przebywał następnie w obozach w Gusen i Mauthausen, a następnie znowu w Dachau, gdzie zginął 13 I 1942 r.

I.

1. Was bedeutet der Ausdruck decima in gonitwam. *Oberschlesische Heimat*. T. 9: 1913 s. 147-154; T. 10: 1914 s. 35-36.

2. O zbiorach pieśni ludowych na Górnym Śląsku. Bytom 1914 Wyd. „Katolika" 8° s. 18.

3. Das Kollegiatstift zum hl. Kreuz in Oppeln. *Oberschlesische Heimat*. T. 11: 1915 s. 1-18, 49-66, 97-109, 145-160; T. 12: 1916 s. 1-22, 49-67. — Toż. Breslau 1915 Druck. und Verlag Schlesische Volkzeitung 8° s. 74. — Toż pt.: „Das Kollegiatstift Pfarrkirche zum heiligen Kreuz in Oppeln. Opole 1916 Druk i Nakład Erdmanna Raabego 8° s. 108.

4. Das Messkorn. Eine zehntrechtliche Untersuchung. *Oberschlesische Heimat*. T. 12: 1916 s. 166-167.

5. Górny Śląsk pod względem obyczajów, języka i usposobienia ludności. W: *Ze Śląska Polskiego*. Opole 1917 s. 10-16.

6. Kościółek św. Sebastiana w Opolu, pamiątka zarazy z wieku siedemnastego. W: *Ze Śląska Polskiego*. Opole 1917 s. 39-41.

7. Chrystus — kamień węgielny. *Głosy znad Odry*. R. 1: 1918 nr 2 s. 50-51.

8. Entgegnung des „Towarzystwo Oświaty na Śląsku im. św. Jacka" auf die Ausführungen des Herrn Kultusministers dr. Schmidt, betreffend das sogenannte Wasserpolnisch in Oberschlesien. Opole 1918 s. 20.

9. Książka — Przyjaciółka. *Głosy znad Odry*. R. 1: 1918 nr 1 s. 4-5.

10. Norbert Bończyk, życiorys w 25-letnią rocznicę zgonu jego. Opole 1918 Wyd. Tow. Oświaty na Śląsku im. św. Jacka 8° s. 48.

11. Pieśń ludowa na Górnym Śląsku. *Głosy znad Odry*. R. 1: 1918 nr 1 s. 15-19.

12. Wiersz: Zaprzyjaźnienie. *Głosy znad Odry*. R. 1: 1918 nr 1 s. 6.

13. *W obronie polskości Górnego Śląska, referaty i szkice Ludomira i innych autorów górnośląskich*. Cz. 1. Opole 1918 Tow. Oświaty na Śląsku im. św. Jacka 8° s. 81.

14. Co to jest Związek Narodów. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 1 s. 30-32.

15. Czy Kościół jest potrzebny. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 4 s. 169-173.

16. Das Recht auf die Muttersprache im Lichte des Christentums. Eine zeitgemässe Erörterung mit besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse in Oberschlesien. Opole 1919 Nakł. Tow. Oświaty na Śląsku im. św. Jacka 8° s. 111.

17. Das Recht der Familie, der Kirche und des Staates an der Volkschule nach katholischen Grudsätzen. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 40: 1919 nr 4 s. 44-47; nr 5 s. 60-62; nr 6 s. 73-77.

18. Kościół katolicki a narodowość. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 2 s. 51-57.

19. Kuria Wrocławska a język polski na Śląsku. B. m. wyd. 1919 16° s. 38.

20. Nie zwyciężą go. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 1 s. 2-5.

21. Prawo rodziców do szkoły. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 2 s. 68-73.

22. Psalm 9, w. 1-12. [Do rozważania w obecnym czasie]. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 2 s. 50.

23. Stara bajka o strejku. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 3 s. 98-99.

24. Wyznanie narodowe Śląska — Głos jego poezji. Opole 1919 Wyd. Tow. Oświaty na Śląsku im. św. Jacka 8° s. 32.

25. Znaczenie Juliusza Ligonia. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 4 s. 145-168.

26. Bajki dla dziatwy polskiej. Dwa zeszyty. [Wybór E. Szramek, stylizacja F. Skiba]. Mikołów 1920-1921.

27. Co sądzić o gwarze śląskiej. *Głosy znad Odry*. R. 3: 1920 nr 3 s. 117-125.

28. Geschichtlicher Überblick über die Schprachenfrage in den letzen zwei Jahrhunderten in Oberschlesien. *Der Oberschlesier*. R. 2: 1920 nr 20 s. 6-7; nr 21 s. 1-2.

29. Ks. Konstanty Damroth [Czesław Lubieński], wieszcz śląski, życiorys w 25-letnią rocznicę zgonu jego z dwiema podobiznami. Opole 1920 Nakł. Tow. Oświaty na Śląsku im. św. Jacka 8° s. 43.

30. O mowo polska — mowo ukochana. *Głosy znad Odry*. R. 3: 1920 nr 2 s. 53-65.

31. Precz z gramofonem. *Głosy znad Odry*. R. 3: 1920 nr 1 s. 44.

32. Śpiewaj ludu górnośląski. *Głosy znad Odry*. R. 3: 1920 nr 3 s. 113-115.

33. Das polnische Nationalbewusstsein in Oberschlesien. *Der Oberschlesier*. R. 3: 1921 s. 140-142.

34. Jak powstały nasze nazwiska. *Głosy znad Odry*. R. 4: 1921 nr 2 s. 44-49; nr 3 s. 89-93. [Współautor: F. SKIBA].

35. Karolinka na tle pieśni ludowej. *Głosy znad Odry*. R. 4: 1921 nr 1 s. 21.

36. O „pieronach" górnośląskich. *Głosy znad Odry*. R. 4: 1921 nr 3 s. 66-68.

37. Rec.: J. KUDERA: Obrazy Ślązaków wspomnienia godnych. T. 1. Mikołów 1920. *Głosy znad Odry*. R. 4: 1921 nr 1 s. 28-29.

38. Rec.: *Wiara i Życie*. R. 1: 1921. *Głosy znad Odry*. R. 4: 1921 nr 2 s. 62-63.

39. Ortsnamenforschung in Oberschlesien. *Der Oberschlesier*. R. 4: 1922 nr 27 s. 1-27.

40. Rec.: K. DAMROTH: Dzieje Biblijne Starego i Nowego Testamentu. Mikołów 1922. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 3 s. 94.

41. Rec.: A. SNOWACKI: Nowy Elementarz z obrazkami. Wr. 1921. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 1 s. 29.

42. Rec.: *Szkoła Śląska* — czasopismo. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 3 s. 92.

43. Wytyczne polityki chrześcijańskiej. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 2 s. 33-35.

44. Do czynu katolickiego. *Głosy znad Odry*. R. 6: 1923 nr 3-4 s. 17-23.

45. Kolęda. *Głosy znad Odry*. R. 6: 1923 nr 1-2 s. 8-10.

46. List z Rzymu. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 16 s. 4-5.

47. W drodze do diecezji górnośląskiej. *Głosy znad Odry*. R. 6: 1923 nr 1-2 s. 1-2.

48. Colligite fragmenta, ne pereant. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 51.

49. Cztery miesiące więzienia za artykuł do „Katolika". *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 42 s. 12.

50. Karol Miarka, 1824-1882. *Gość Niedz.* **R. 2: 1924 nr 42 s. 2-4.**

51. Oświaty zaciętym wrogiem jest kler? *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 11 s. 7.

52. Stan organizacji kulturalno-oświatowych na Śląsku Polskim. *Głosy znad Odry*. R. 7: 1924 nr 1-2 s. 1-3.

53. Towarzystwo Oświaty im. św. Jacka. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 3 s. 46.

54. Zur Geschichte von Mokrau, Kr. Pless. *Mitteilung des Beuthener Geschichts- und Museumsvereins*. R. 1924 z. 5-6 s. 29-30.

55. Do Rzymu. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 1 s. 2-3.

56. Piekary. Pamiątka koronacji Matki Boskiej Piekarskiej, 15 sierpnia 1925. Piekary 1925 s. 144.

57. Die Kulturarbeit der Mönche im Mittelalter. *Der Sonntagsbote*. R. 2: 1926 nr 31 s. 7; nr 32 s. 6-7; nr 33 s. 11-12; nr 34 s. 5-6; nr 35 s. 6-7; nr 36 s. 7.

58. Krótki zarys kościelny Górnego Śląska. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 1 s. 15.

59. Pieśni ludowe z polskiego Śląska, z rękopisów zebranych przez [...] oraz zbiorów dawniejszych A. Cinciały i J. Rogera. Wydał J. St. Bystroń. Kr. P. A. U. Wydaw. Śląskie. T. 1 z. 1. Pieśni balladowe. 1927 8° s. nlb. 2, 98. T. 1 z. 2. Pieśni o zalotach i miłości. 1934 8° s. 101-539. T. 2. Pieśni balladowe o zalotach i miłości. 1938 8° s. XXII, 800.

60. Was hört man vom Dom-Bau? *Der Sonntagsbote*. R. 3: 1927 nr 1 s. 3; nr 45 s. 7.

61. Wyd.: Statuta Capituli Katowicensis. Katowice 1927 8° s. 23. — Toż. Wyd. 2. Katowice 1928.

62. Dziesięciolecie Polski Katolickiej. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 46 s. 9-10.

63. Obraz „Regina Pacis" w kościele Mariackim w Katowicach. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 31.

64. Rdzenna polskość Śląska. *Ziemia*. R. 1928 nr 15-16 s. 251-252.

65. Wolność prasy. W: *Akcja Katolicka*. Zbiór kazań. P. 1928 s. 91-103.

66. Co słychać o katedrze. *Gość Niedz.* R. 7: 1929 nr 2 s. 6; nr 45 s. 7-8.

67. Ks. dr Jan Chrząszcz. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 258-261.

68. Ks. Proboszcz Józef Gregor. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 254-258.

69. O potrzebie łączności pracy naukowej na obu Śląskach, polskim i niemieckim *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 227-228.

70. O pracy parafialnej na Śląsku. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 403-413.

71. Organiczny związek urzędów szkolnych z kościelnymi w historycznym rozwoju Śląska. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 58-68.

72. Rec.: Katedra Śląska. Katowice 1927. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 241.

73. Czeskie obrazy wotywne Matki Boskiej Piekarskiej. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 279-280.

74. Dr med. Józef Rostek, życiorys a zarazem przyczynek do dziejów odrodzenia Śląska (1859-1929). *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 142-169.

75. Historia zbiorów pieśni ludowych na Śląsku. W: *Księga pamiątkowa VI ogólnopolskiego zjazdu śpiewaków i śląskich uroczystości moniuszkowskich w Katowicach*. Katowice 1930 s. 29-39.

76. Kazanie nad grobem ks. inf. Kapicy. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 38 s. 4-6.

77. Ks. Norbert Bończyk, Homer górnośląski, poeta walki kulturalnej. Studium historyczno-literackie w 50 lat po pierwszym wydaniu „Starego Kościoła Miechowskiego". *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 1-62.

78. Rec.: T. KLENCZAR: Dotacja kościelna Chorzów-Dąb i rozwój jej górniczych stosunków. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 350.

79. Sprawozdanie o dotychczasowej budowie katedry i innych gmachów diecezjalnych od początku aż do 31 grudnia 1930. Katowice 1930.

80. Szczegółowy [częściowy] wykaz z dziesiecin archidiakona opolskiego z roku 1464. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 271-278.

81. Śp. Adam Napieralski. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 299-331.

82. Z toponomii śląskiej — Łyski czy Łyski, Nazwa Tychy. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 256-260.

83. Żona dobra w zwierciadle Pisma św. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 30 s. 3-5.

84. Antoni Bederski. Wspomnienie pośmiertne. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 384-385.

85. Instytut Fonetyczny w Katowicach. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 351-355.

86. Ks. Jan Kapica. *Gość Niedz.* R. 9: 1931 nr 14.

87. Ks. Jan Kapica, życiorys a zarazem fragment z historii Górnego Śląska. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 1-86. — Toż. Katowice 1931 Nakł. Komitetu uczczenia pamięci ks. Infułata Kapicy 8° s. 94, nlb. 1.

88. Rec.: A. BENISZ: Górny Śląsk w walce o polskość. Katowice 1930. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 405.

89. Rec.: O. DROBNY: Kościół św. Antoniego w Rybniku. Rybnik 1931. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 407-408.

90. Rec.: Geschichte der Herrschaft Falkenberg in Oberschlesien. Herausgegeben von Graf Praschma. Falkenberg O/S 1929. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 401.

91. Rec.: Kloster Czarnowantz. Herausgegeben von Ernst Lange. Oppeln 1930. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 401-402.

92. Rec.: Kronika o Polskim Morzu. Dzieje walk, zwycięstw i pracy. Pod red. Cz. PECHEGO. T. 4. W. 1930. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 422-423.

93. Rec.: R. LUTMAN: Plebiscyt górnośląski. Strażnica Zachodnia. Poznań 1931 nr 3 s. 354-384. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 404.

94. Rec.: L. ŁAKOMY: Święta Barbara, Skarbnik i Zabrzeski. Katowice 1931. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 413-416.

95. Rec.: M. MELŻYCKI [Nowina-Doliwa]: Wspomnienia i przyczynki do historii III-go powstania górnośląskiego. Mikołów 1931; M. GRAŻYŃSKI: Walka o Śląsk. Fragmenty wspomnień, sierpień 1920, czerwiec 1921. O wolność Śląska. R. 1931 s. 5-26; L. RĘGOWICZ: Górny Śląsk w czasie plebiscytu i III powstania. Katowice 1931. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 405-406.

96. Rec.: Real-Handbuch des Bistums Breslau. Wr. 1929. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 402-403.

97. Rec.: Sprawozdanie o dotychczasowej budowie katedry i innych gmachów diecezjalnych, od początku aż do 31 grudnia 1930. Katowice 1930. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 427.

98. Zjazd katolickich akademików niemieckich w Gliwicach. *Katolik.* R. 1931 nr 119.

99. Znaczenie katedry. *Gość Niedz.* R. 9: 1931 nr 14 s. 3-5.

100. Bazylika św. Apolinarego w Classe pod Rawenną. *Gość Niedz.* R. 10: 1932 nr 29 s. 4.

101. Wyd.: Historia residentiae et templi Societatis Jesu Piekarii (1678-1716). *Fontes Tow. Przyj. Nauk na Śląsku.* T. 1. Katowice 1931 8° s. VIII, 53.

102. Jak dawniej budowano katedry? Katowice 1932 Nakł. Komitetu Budowy Katedry 16° s. 12.

103. Obraz parafii Najśw. Maryi Panny w Katowicach. *Gość Niedz.* R. 10: 1932 nr 26 s. 5-7; nr 27 s. 4-5. — Toż. Katowice 1932 16° s. 14.

104. Początki pierwszego „Tow. Polskich Górnoślązaków" przy Uniwersytecie Wrocławskim (1863-76). *Śląska Myśl Akademicka.* R. 1932 s. 23-33.

105. Czy 3000 zł. za milczenie, czy obłuda oszczerców. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 8.

106. Ks. Bernard Skulik z Szopienic, zapomniany krzewiciel oświaty katolickiej (1867-1924). *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 37 s. 405-407.

107. Wyd.: Jan KAPICA: Kazania — mowy — odezwy. Katowice 1933 Wyd. Księg. i Druk. Kat. 8° s. XVI, 378, tabl. 1.

108. Praca wychowawcza duszpasterska na ambonie. [Referat]. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 nr 4 s. 257-268.

109. Przy poświęceniu nowego toru kolejowego Wisła-Głębce. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 39 s. 449.

110. Rec.: J. KAPICA: Kazania — mowy — odezwy. Katowice 1933. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 21.

111. Wyd. Wybór poezji ks. Skowrońskiego. Mikołów 1933 s. 79.

112. Św. Jacek hetman Akcji Katolickiej i Misji Wewnętrznej. [Kazanie]. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 8 s. 225-229.

113. Z okazji 70-lecia ks. prałata Skowrońskiego. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 6 s. 73-74.

114. Bezrobotni przy budowie katedry. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 9: 1934 s. 203-205.

115. Homiletyczne pokłosie z podróży do Ziemi św. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 z. 1 s. 1-15.

116. Kazania na uroczystość Matki Boskiej, Królowej Polski. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 z. 1 s. 56-60.

117. Ks. Franciszek Ziegler. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 250-254.

118. Ks. Wiktor Loss. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 241-248.

119. Naród wybrany. *Gość Niedz.* R. 12: 1934 nr 3 s. 29-30.

120. Od „Katolika" do „Polonii". *Polonia*. R. 1934 nr 3678.

121. Rec.: Brennende Wunden. Tatsachenbericht über die Notlage der Evangelischen Deutschen in Polen. Herausgegeben von Gottfried Martin. Berlin 1931. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 274-275.

122. Rec.: J. GALICZ: Ks. Ignacy Świeży, jego życie i działalność. Cieszyn 1933. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 281-282.

123. Rec.: T. GRENTRUP: Religion und Muttersprache. Münster i. W. 1932. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 281-282.

124. Rec.: J. KOWALCZYK: Odrodzenie Górnego Śląska. Katowice 1932. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 284.

125. Rec.: Krzysztof Celestyn Mrongowiusz (1764-1855). Księga pamiątkowa pod red. W. Pniewskiego. Gdańsk 1933. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 314-315.

126. Rec.: FR. SCHINKEL: Polen, Preussen und Deutschland. Wr. 1931; Problem niemiecki na Ziemiach Zachodnich. P. 1933; A. BRACKMANN: Deutschland und Polen. München und Berlin 1933; K. LUCK: Deutsche Aufbaukräfte in der Entwicklung Polens. Plauen i. Vogtland 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 275-279.

127. Śląsk jako problem socjologiczny. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 22-95. — Toż w osob. odb. Katowice 1934 8° s. 76.

128. Śląski przyczynek do polskiej semazjologii. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 4: 1934 s. 214-216.

129. Śp. Ks. Edward Mende. *Gość Niedz.* R. 12: 1934 nr 3 s. 29-30.

130. Typy Chrystusa w sztuce chrześcijańskiej a kapłan jako alter Christus. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 272-277.

131. Der Bilder — Zyklus in der Katowitzer Marienkirche. Katowice 1935 Nakł. Parafii Mariackiej w Katowicach 8° s. 11.

132. Ks. Ferdynand Szubert, proboszcz w Pruchnej [† 1 I 1935]. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 10: 1935 nr 1 s. 19.

133. Ks. Ludwik Vogt (1854-1935). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 10: 1935 nr 433.

134. Przemówienie przy poświęceniu nowego gmachu Syndykatu Polskich Hut Żelaznych w Katowicach. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 nr 3 s. 269-270. — Toż. *Homo Dei.* R. 5: 1936 nr 2 s. 268.

135. Rec.: H. HOFFMANN: Die Geschichte des Breslauer Alumnats. Wr. 1935. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 10: 1935 s. 331-332.

136. Bieniek Paweł. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 70.

137. Ks. Aleksander Skowroński. Obraz życia i pracy na tle problematyki kresów zachodnich. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 8-214. — Toż w osob. odb. Katowice 1936 8° s. 212, nlb. 2.

138. Ks. Jan Ew. Mocko (1866-1935). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 11: 1936 s. 65.

139. Ks. Jan Kurpas (1875-1935). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 11: 1936 s. 66.

140. Ks. Siwiec, Jego 50-lecie kapłaństwa. *Gość Niedz.* R. 14: 1936 nr 26 s. 372.

141. PAU Górnoślązakowi w hołdzie. *Kuźnica.* R. 1936 nr 12.

142. Rec.: J. BIENIEK: Parafia tzw. starokatolicka w Katowicach w oświetleniu historyczno-prawnym. Katowice 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 376-377.

143. Rec.: J. BIENIEK: Szkoła katolicka na Górnym Śląsku w oświetleniu historyczno-prawnym. Katowice 1933. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 375-376.

144. Rec.: H. EHREN: Graf Franz von Ballestrem. Wr. 1935. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 389.

145. A. LIEDTKE: Walka Księcia Jana Opolskiego „Kropidły" z Krzyżakami w obronie majątkowych praw diecezji wrocławskiej. *Rocz. Tow. Nauk. Tor.* R. 1932. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 389-390.

146. Rec.: J. LONDZIN: Kościoły drewniane na Śląsku Cieszyńskim. Cieszyn 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Śl.* T. 5: 1936 s. 379-380.

147. Rec.: L. ŁAKOMY: Inż. Józef Kiedroń. Katowice 1933; L. ŁAKOMY: Piotr Niedurny. Katowice 1936; L. ŁAKOMY: Nauczyciel Wincenty Janas. Katowice 1936; M. DEREŻYŃSKI: Jan Karol Mańkowski. Bydgoszcz-Inowrocław 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Śl.* T. 5: 1936 s. 385-387.

148. J. MIROCHA: Dzieje parafii w Zarzeczu. Cieszyn 1935. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Śl.* T. 5: 1936 s. 369.

149. Rec.: L. MUSIOŁ: Z ruchu pietystycznego na Śląsku w XVIII wieku. Lw. 1930 „Minerwa Polska" s. 55-76. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 372-373.

150. Rec.: R. SCHEITZA: Kronika parafii Wielko-Dobrzyńskiej w zarysie. Wr. 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 368-369.

151. Rec.: F. STEUER: Dialekt Sulkowski. Kr. 1934; STEUER: Branické Podřeči. Ołomuniec 1932; RES F. [STEUER]: Ostatni Gwajźdźaurz. Katowice 1935; RES F. [STEUER]: Z naszej żymjy ślunskiej. Katowice 1935. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 360-361.

152. Rec.: A. WACKOWITZ: Die deutsche Sprachinsel Anhalt-Cöthen in Oberschlesien in ihrer geschichtlichen Entwicklung. Plauen i. Vogtland 1932. *Rocz. Tow. Przyj Nauk Śl.* T. 5: 1936 s. 380-382.

153. Christoph Teodor W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 445-446.

154. Kazanie patriotyczne. W: *Ambona polska wobec rocznicy Skargi (1536-1936).* Pamiętnik kursu homiletycznego, odbytego w Krakowie dnia 9-11 września 1936 r. Kielce 1937 s. 80-90. — Toż. *Prz. Hom.* R. 14: 1937 nr 1 s. 80-90.

155. Ks. Franciszek Linek. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 12: 1937 s. 136.

156. Ks. Józef Łomozik (1867-1937). *Wiad .Diec.* [Kat.]. R. 12: 1937 s. 173.

157. Ks. Kan. Jan Ew. Milik (1877-1936). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 12: 1937 s. 32-33.

158. Ks. Wilhelm Scholz (1879-1937). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 12: 1937 s. 137.

159. Uroczyste objęcie części Górnego Śląska przez Polskę w 1922 roku. W: *1922-1937, Jedniodniówka Śląskiego Związku Akademickiego.* Katowice 1937 s. 11-40.

160. Ciemięga Henryk W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 48.

161. Cygan Antoni W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 121.

162. Cytrynowski Józef W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 134.

163. Damrot Konstanty W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 399-400.

164. Diecezja i parafia w prawie kanonicznym i w uchwałach I Polskiego Synodu Plenarnego. [Referat]. P. 1938 Nakł. Nacz. Inst. Akcji Kat. 8° s. 20. — Toż. W: *Pamiętnik IV Katolickiego Studium.* P. 1939 s. 58-75.

165. Kazanie przy poświęceniu kościoła Przemienienia Pańskiego w Katowicach. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 16 s. 223.

166. Kazanie z okazji przewozu relikwii św. Andrzeja Boboli. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 25 s. 366.

167. Ks. Franciszek Miczek, braterstwa miłośnik. Katowice 1938 Wyd. Księg. i Druk. 16° s. 60.

168. Obraz Matki Boskiej Piekarskiej w Opolu na tle gotyckich wizerunków polskiego typu. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 203-222. [Współautor: T. DOBROWOLSKI].

169. Rec.: *Archiv für schlesische Kirchengeschichte.* T. 1: 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 419.

170. Rec.: J. BAŃKA: Dekanat pszczyński w czasie reformacji protestanckiej i odrodzenia katolickiego na tle stosunków kościelnych Śląska. Chorzów 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 423.

171. Rec.: N. BOŃCZYK: Stary Kościół Miechowski. Katowice 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 442-443.

172. Rec.: J. DWORAK: Historia Ruchu Młodzieżowego w Nowym Bytomiu w latach 1890-1922; TENŻE: Historia Polskiego Chrześcijańskiego Ruchu Zawodowego przed rokiem 1922. Nowy Bytom 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 433-434.

173. Rec.: J. DWORAK: Historia parafii Nowobytomskiej. Nowy Bytom 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 424-425.

174. Rec.: ED. DWORACZEK: The first Polish colonies of America in Texas. Texas 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 394.

175. Rec.: J. KNOSALLA: Das Dekanat Beuthen O/S in seinem schlesischen Theil. Katowice 1935. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 421-423.

176. Rec.: B. KOWALCZYKÓWNA: Odrodzenie narodowe Górnego Śląska od roku 1821 do 1903. Katowice 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 389-390.

177. Rec.: AL. KOZIEŁEK: Knurów i Krywałd. Kronika na tle historii ziemi Gliwickiej. Katowice 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nak Śl.* T. 6: 1938 s. 430-431.

178. Rec.: Ks. JAN KORZONKIEWICZ: Życie i działalność. Praca zbiorowa pod red. M. KORDULA. Kr. 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 443-444.

179. Rec.: Księga Pamiątkowa Powstań i Plebiscytu na Śląsku. Katowice 1936; Piętnastolecie III-go Powstania Śląskiego. Katowice 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 394.

180. Rec.: J. LONDZIN: Jaki wpływ wywarła reformacja na ukształtowanie się stosunków polskich na Śląsku Cieszyńskim. Cieszyn 1934; P. PRAWDZIC: Protestantyzm na Śląsku Cieszyńskim w świetle prawdy, czyli „Wiązanka z prasy protestanckiej na Śląsku". Cieszyn 1928; Wł. ZABAWSKI: Droga do Ziemi Obiecanej. Ruch narodowy na Śląsku Cieszyńskim i udział w nim ewangelików (1848-1920). Cieszyn 1928; A. POSELSKI: Droga do prawdy historycznej. Sprawozdania, uzupełnienia i dopowiedzenia. Cieszyn 1935. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 413-416.

181. Rec.: L. ŁAKOMY: Piśmiennictwo śląskie przed założeniem Akademii Krakowskiej. Katowice 1934. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 435-436.

182. Rec.: A. MAŃKOWSKI: Księża ślązacy w diecezji chełmińskiej. Pelplin 1932. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 434.

183. Rec.: L. MUSIAŁ: Archiwa i archiwalia w województwie śląskim. Katowice 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 338.

184. Rec.: Pszczyna — monografia. Katowice 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 429-430.

185. Rec.: AL. NOWACK: Schlesische Wallfahrtsorte älterer und neuerer Teit im

Erzbistum Breslau. Wr. 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 419-421.

186. Rec.: W. OGRODZIŃSKI: Dzieje Dzielnicy Śląskiej „Sokoła". Katowice 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 393-394.

187. Rec.: Polski słownik biograficzny. T. 3. Kr. 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 355-356.

188. Rec.: J. PRAŻMOWSKI: Szkolnictwo w województwie śląskim: przedszkola, szkoły wszelkiego typu, nauczycielstwo. Katowice 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. :6 1938 s. 408-409.

189. Rec.: Rocznik Diecezji Śląskiej. 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 409-410.

190. Rec.: R. SCHNEIDER: Gedenkbuch der Evangelischen Kirche in Polnisch-Oberschlesien-- Kościół Ewangelicki na Górnym Śląsku. P. 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 410-412.

191. Rec.: F. STEUER: Narzecze Baborowskie. Kr. 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 358-359.

192. Rec.: M. TOBIASZ: Poseł ks. Wajda i jego czyny. Katowice 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 444.

193. Rec.: H. VOSS: Die Unierte Evangelische Kirche in Polnisch-Oberschlesien. Szopienice 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 412-413.

194. Rec.: S. WASYLEWSKI: Na Śląsku Opolskim. Katowice 1937. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 402-403.

195. Rec.: Wykaz bieżącej literatury o Śląsku (za lata 1935/1936). Katowice 1936. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 6: 1938 s. 339.

196. Diecezja i parafia w prawie kanonicznym i w uchwałach I Polskiego Synodu Plenarnego. W: *Posłannictwo katolicyzmu polskiego.* P. 1939 s. *58-75.*

197. Rec.: G. ZIMMERMANN: Das Breslauer Domkapitel im Zeitalter der Reformation und Gegenreformation (1500-1600). Weimar 1938. *Kwart. Hist.* R. 53: 1939-1945 s. 358-359.

198. Deloch Edward. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 60.

199. Germanizacja per nefas. *Fontana.* R. 1939 nr 7-8 s. 4-5.

200. Juliusz Ligoń. Wyd. 2. Katowice 1939 s. 60.

201. Ks. Norbert Bończyk. Studium biograficzne. Katowice 1939 Wyd. Księg. i Druk. Kat. 8° s. 72.

202. Wystawa współczesnej sztuki religijnej zorganizowana przez Sekcję artystów i plastyków religijnych im. Brata Alberta. Czerwiec-lipiec 1939. [Katalog]. Kr. 1939 16° s. 16.

203. Zagadnienie plastycznej sztuki religijnej. [Referat]. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 222 s. 246-253. — Toż. *Kalendarz Ligi Katolickiej* na r. 1940 s. 55-61.

204. Kazanie na Nowy Rok 1941. W: STEINWENDER: Christus im KZ. Salzburg 1946 s. 124-125. — Toż. *Gość Niedz.* R. 34: 1965 nr 3 s. 15.

205. Dzierżoń Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 165-166.

206. Redakcja: 1) *Głosy znad Odry.* R. 1: 1918 — R. 7: 1924; 2) *Wiadomości Diecezjalne.* Katowice R. 1: 1923 — R. 4: 1926; 3) *Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku.* T. 1: 1929 — T. 6: 1938.

207. Catalogus sacerdotum dioecesis Katowicensis. Katowice 1923. Rkps. Archiwum Diecezjalne w Katowicach.

208. Mój pierwszy proboszcz Jan Kuboth. Katowice 1940 4° s. 8. *Maszynopis.* Archiwum Diecezjalne w Katowicach.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1913-1935; SKOWROŃSKI A.: Oświaty kaganiec dla Śląska Polskiego. Opole 1918; Rocznik Diecezji Śląskiej. Katowice 1924-1947; PIOTROWICZ K.: Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku w zakresie historii. W: *Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku.* Katowice 1936 s. 341; OGRODZIŃSKI W.: Dzieje Dzielnicy Śląskiej „Sokoła". Katowice 1937 s. 34; TENŻE: *50-lecie* ks. kanonika dra Emila Szramka. *Gość Niedz.* R. 15: 1937 nr 40 s. 589; BEDNORZ R.: Śp. Ks. Prałat Kanonik Dr Emil Szramek. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 10 s. 76; GAWOR J.: Jak ks. Szramek przygotowywał się do ostatniego kazania? *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 13-42; BEDNORZ H.: Dlaczego zginął ks. Szramek. *Dz. Zachodni.* R. 1946 nr 100; TENŻE: Ks. Emil Szramek (1887-1942). *Kwart. Hist.* T. 54: 1947 s. 67-70; BIŁKO L.: Wspomnienie o przyjacielu. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 3; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej (1 IX 1939 — 1 III 1946). W. 1947; BEDNORZ H.: Wiosna Ludów na Górnym Śląsku. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 13 s. 105; ENDER J.: Ks. Emil Szramek, trybun ludu Śląskiego. W. 1952; GOŁBA K.: Pamięci ks. Emila Szramka. *Królowa Apostołów.* R. 38: 1952 s. 8-10; ROGALSKI A.: Kościół katolicki na Śląsku. W. 1955 s. 325 n.; TARG A.: Emil Szramek. Śląski Kalendarz na rok 1956. W. 1955 s. 212-215; KORASZEWSKI J., SUCHOCKI M.: Rola twórczości Adama Mickiewicza w rozbudzeniu i utrzymaniu polskości na Śląsku. P. 1957 s. 53, 83, 99, 117, 125, 129, 165; Korespondencja literacko-wydawnicza Emila Szramka z Janem Kuderą. Wyd. J. Reiter. *Rocz. Bibl.* T. 1: 1957 s. 231-237; MAYER J.: Śląsko-Dąbrowskie Towarzystwo Urzyjaciół Nauk

(1945-1950). *Zar. Śl.* R. 20: 1957 z. 1-2 s. 31-41; DUBIEL P.: Wrzesień 1939 na Śląsku. Katowice 1960; Materiały do listy strat kultury polskiej na Śląsku w latach 1939-1945. Oprac.: L. Brożek, R. Hajduk i in. *Zar. Śl.* R. 23: 1960 z. 4 s. 648; TARG A.: Szramek Emil. *Zar. Śl.* R. 23: 1960 z. 4 s. 629-651; BAŃKA J.: 20-lecie śmierci ks. E. Szramka. *Nasza Przeszł.* T. 15: 1962 s. 305; NAWROCKI W.: Działalność oświatowa i literacka Juliusza Ligonia. Katowice 1962 s. 5, 9, 54; WICHURA-ZAJDEL E.: Za Polskę ofiarowali życie. Duchowieństwo woj. katowickiego w latach okupacji. *Wrocł. Tyg. Kat. Katolik.* R. 8: 1962 nr 39 s. 5; BAŃKA J.: Ks. Emil Szramek (1887-1942). Szkic biograficzny. *Nasza Przeszł.* T. 18: 1963 s. 141-185; SZYMICZEK F.: Stowarzyszenia akademickie polskiej młodzieży górnośląskiej we Wrocławiu 1863-1918. Wr. 1963 s. 9, 10, 33, 114, 131-132; ŚWIERC P.: Z badań nad śląską pieśnią ludową. *Zar. Śl.* R. 26: 1963 s. 449-466; BAŃKA J.: Towarzystwo Oświaty im. św. Jacka i ks. Emil Szramek. *Gość Niedz.* R. 33: 1964 nr 43 s. 254; nr 44 s. 262; nr 45 s. 275; OGRODZIŃSKI W.: Dzieje piśmiennictwa śląskiego. *Katowice* 1965 s. 279, 395-397 i in.; BEDNORZ H., BAŃKA J.: Życie i działalność ks. Emila Szramka 1887-1942. Katowice 1966; TARG A.: Książka o ks. Emilu Szramku. *Tyg. Powsz.* R. 20: 1966 nr 39 s. 5; DOMIN CZ.: Pamięci ks. Emila Szramka. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 10 s. 83; KOKOT J.: Emil Szramek. *Kwart. Opol.* R. 13: 1967 nr 1 s. 136; WALECZEK J.: Ks. dr Emil Szramek — więzień Dachau. *Życie i Myśl.* R. 17: 1967 nr 3 s. 64-70; ZAJDEL-WICHURA E.: Społeczno-naukowe aspekty działalności ks. dra Emila Szramka. *Życie i Myśl.* R. 17: 1967 nr 3 s. 59-63; TENŻE: Z dziejów duchowieństwa śląskiego w czasie wojny. W. 1968; HIEROWSKI Z.: Życie literackie na Śląsku w latach 1922-1939. Katowice 1969; PILLICH K.: Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku. *Gość Niedz.* R. 39: 1970 nr 47 s. 270; ŁUKASZEK W.: Męczeństwo ks. Emila Szramka. Nieznany pamiętnik. *Wrocł. Tyg. Kat.* R. 23: 1975 nr 6 s. 8; MAROŃ F.: Historia diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 35, 44; MIERZWA I.: Działalność wydawnicza diecezji katowickiej w pierwszym pięćdziesięcioleciu jej istnienia. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 120, 124, 126, 140-141; MOSKAL J., WILCZEK S.: Album pisarzy śląskich. Opole 1975 s. 116-117; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 227-228, 237, 240, 244, 248-249; POŚPIECH J.: Emil Szramek (1887-1942). Materiały do słownika folklorystów śląskich. *Kwart. Opol.* R. 21: 1975 nr 2 s. 131-135; BEDNORZ H.: Pamięci ks. Emila Szramka. [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 54: 1977 nr 6 s. 43, 48; TARG A.: Szramek Emil. W: *Śląski słownik biograficzny.* T. 1. Katowice 1977 s. 250-252; BAŃKA J.: Praca religijno-społeczna ks. dra Emila Szramka na tle jego życia (1887-1942). Studium dyskusyjne. Katowice 1963. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-4011; KUDERA J.: Notatki o Szramku. Rkps. Arch. Diec. w Katowicach.

Ks. Józef Mandziuk

Szrant Karol Stanisław (1886-1975), redemptorysta, popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 28 X 1886 w Pniewach, w pow. Szamotuły, jako syn dra med. Wiktora i Leonardy Langner. Do gimnazjum przygotowywał się w niemieckiej szkole prywatnej w Pniewach. Od 1898 do 1905 r. uczęszczał do Gimnazjum w Ostrowie Wielkopolskim. Tu pod wpływem starszego brata Józefa, wstąpił do tajnego Towarzystwa Tomasza Zana. W nim miał okazję zapoznać się z historią i literaturą Polski oraz jej kulturą. Choć po trzech latach w wyniku wewnętrznego rozłamu opuścił Towarzystwo, żył wyniesionym z niego dorobkiem duchowym. Na jego religijną formację miał wpływ katecheta gimnazjalny, ks. W. Głębocki. Filologiczny typ gimnazjum dał mu możliwość nauczenia się języka łacińskiego, francuskiego i greckiego. W 1905 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Pod wpływem o. H. Haducha TJ, filipina ks. B. Preibisza, a ostatecznie o. B. Łubieńskiego wstąpił do redemptorystów i 26 V 1908 w Mościskach rozpoczął nowicjat. Śluby złożył 26 V 1909 r., a 29 VI otrzymał na Wawelu święcenia kapłańskie. W tym samym roku został skierowany do „Schola Major" redemptorystów w Rzymie, gdzie dwa lata studiował teologię dogmatyczną.

W 1911 r. objął obowiązki profesora tego przedmiotu w Seminarium redemptorystów polskich w Maksymówce i pełnił je do 1927 r., dzieląc losy Seminarium rozpraszanego i przenoszonego w wyniku wojny: do Tuchowa, Mościsk, Krakowa i ostatecznie do Tuchowa w 1921 r. Od 1918 do 1924 r. pełnił także obowiązki głównego wychowawcy kleryków, tzw. prefekta, a od 1924 do 1927 r. rektora Seminarium i klasztoru w Tuchowie. Działalność pisarską rozpoczął od tłumaczenia i wydania w 1913 r. dzieła A. Desurmonta: „Reguła nasza". W okresie I wojny publikował w „Gazecie Kościelnej" artykuły z zakresu teologii dogmatycznej. Od 1917 do 1927 był redaktorem naczelnym czasopisma „Chorągiew Maryi".

W 1921 r. był po raz pierwszy delegatem na kapitułę generalną zgromadzenia. Chcąc być misjonarzem został w 1927 zwolniony z pracy w Seminarium. W następnych latach pełnił obowiązki rektora w kilku klasztorach: Warszawie, Mościskach, Tuchowie, Zamościu i Toruniu. Tu zastała go okupacja hitlerowska i aresztowanie. Cały ten okres od 1927 r. spędził w większości na misjach i rekolekcjach. Zwolniony przez Niemców pod koniec września, w początkach listopada 1939 r. udał się do Warszawy, gdzie jako rekolekcjonista i spowiednik pracował w różnych wspólnotach zakonnych. W październiku 1940 r. został ponownie rektorem w Mościskach, a 15 X 1942 superiorem w Kielcach-Karczówce i tamtejszym proboszczem. Od 1945 do 1948 r. był misjonarzem w Toruniu. Stąd został wezwany na konsultora generalnego zgromadzenia w Rzymie. Wyjechał w lutym 1948 i pełnił ten urząd do 1963 r. W 1950 wizytował polskich redemptorystów w Argentynie, a następnie redemptorystów francuskich.

Ponadto wiele lat był konsultorem do spraw małżeńskich w Kongregacji Sakramentów (ponad 500 spraw), censorem pism kandydatów na ołtarze w Kongregacji Obrzędów; współuczestniczył w pracach Komisji Przygotowawczej Soborowej, schematu o biskupach i zarządzie diecezjami; 14 lat był spowiednikiem głuchoniemych; pełnił obowiązki w Kolegium Polskim i w różnych domach zakonnych; „głosił rekolekcje we Włoszech, Francji i Anglii oraz konferencje ascetyczne dla duchowieństwa polskiego. W pierwszych latach pobytu w Rzymie uczestniczył w posiedzeniach historycznych organizowanych przez ks. W. Meysztowicza, współpracował z archiwistą generalnym, a także z o. Szołdrskim w przygotowaniu 14 i 15 tomu Monumenta Hofbaueriana. Uczestniczył jeszcze w dwóch kapitułach generalnych zgromadzenia: w 1954 i 1963 r. Po powrocie do Polski został po raz trzeci rektorem Seminarium i klasztoru w Tuchowie. Złamanie nogi uczyniło go kaleką i wówczas na jego życzenie zwolniono go z pełnionego stanowiska. Resztę życia spędził w Tuchowie służąc m. in. klerykom swoją doskonałą znajomością języka niemieckiego, wiernym i konfratrom w konfesjonale oraz tłumacząc życiorysy św. Klemensa i Gerarda. Zmarł 6 I 1975.

I.

1. Tłum.: A. DESURMONT: Reguła nasza w odniesieniu do celu naszego zgromadzenia. P. 1913.

2. O powołaniu kapłańskim. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914/15 s. 343-344, 355-357, 377-379, 391-393.

3. Tłum.: Św. Alfons Maria LIGUORI: O powołaniu zakonnym. P. 1916. — Toż. Wyd. 2. P. 1928.

4. O łasce Odkupiciela. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 433-434, 449-451, 459-460, 482-484.

5. O mistycznym Ciele Chrystusa. *Gaz.*

Kośc. R. 23: 1916 s. 543-545, 557-558, 565-567.

6. Tajemnice treścią religii katolickiej. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 217-218, 230-232.

7. Życie łaski w stosunku do Trójcy Przenajświętszej. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 265-267, 277-278, 290-291, 302-303, 314-316.

8. Komunia św. jako przedłużenie Wcielenia. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 13-16.

9. Sakrament odrodzenia. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 158-159, 172-173.

10. Udział Matki Boskiej w dziele Odkupienia. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 217-219.

11. Pamiątka stuletniej rocznicy śmierci św. Klemensa Hofbauera. Cieszyn 1920.

12. Rec.: J. BIARD: Les vertus théologales. Paris. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 732.

13. Rec.: J. TIXERONT: L'ordre et les ordinations. Paris. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 44.

14. Z ruchu teologicznego. Dogmatyka. [Rec.]. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 243-246.

15. Rec.: A. ŻYCHLIŃSKI: Teologia, jej istota, przymioty i rozwój. P. 1923. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 96-99.

16. Tłum. Św. Alfons Maria LIGUORI: Prawdziwa oblubienica Chrystusowa. T. 1-3. Kr. 1926.

17. Sekularyzacja i regularyzacja. *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 9-10.

18. Śp. O. Bernard Łubieński CSSR. *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 84-88.

19. Dlaczego wierni odwracają się od nas? *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 33-35.

20. Kapłaństwo duchowe. *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 65-66.

21. Nowa fundacja. *Chor. Maryi.* R. 30: 1934 s. 276-278.

22. Requiescite pusillum! *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 97-98.

23. Misje parafialne w Alzacji i Lotaryngii. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 36-38.

24. Conformamini. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 95-98.

25. Rec.: J. DEMBOWSKI: Psychologia małp. Łódź 1946. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 61.

26. Rec.: M. PIROŻYŃSKI: O. Bernard Łubieński. Wr. 1947. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 518-519.

27. O nowe metody duszpasterstwa. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 489-491.

28. Instytuty świeckie. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 71-76.

29. Rec.: S. M. MAGD. KUJAWSKA: Matka Urszula Ledóchowska. Kielce 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 124-125.

30. G. C. INGONI: Vlodimiro Ledóchowski... Roma 1945. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 374-375.

31. List z Rzymu. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 502-503.

32. List z Rzymu: 30-lecie Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Żeńskiej w Italii. Compostella i Rzym. Wykopaliska rzymskie. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 796-801.

33. Materia i forma sakramentu kapłaństwa. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 468-469.

34. The Pilgrin — Pielgrzymująca Dziewica. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 801-802.

35. XXXV Tydzień Społeczny w Lyonie, 19-24 VII 1948. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 802-803.

36. List z Rzymu: 1. Przemówienie do duchowieństwa. 2. Msza jubileuszowa Papieża. 3. Mali śpiewacy drewnianego Krzyża. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 449-454.

37. O kanonizację Królowej Jadwigi. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 382-388.

38. Z zarządzeń Stolicy Apostolskiej. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 105-107.

39. Kongres syndologów. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 146-152.

40. List z Rzymu: Wincenty Pallotti. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 291-297.

41. List z Rzymu: 1. Św. Alfons patronem spowiedników i moralistów. 2. Le Glorie di Maria. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 463-466.

42. Listy z Rzymu: 1. Św. Antoni Maria Claret. 2. Św. Wincenty Strambi. 3. Św. Maria Goretti. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 748-763.

43. Św. K. Hofbauer w Warszawie (1787-1808). *Duszp. Pol. Zagr.* R. 2: 1950 s. 41-59.

44. Pokłosie wrażeń z 1 listopada 1950. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 154-156.

45. MMM — Movimento per il Mondo Migliore. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 460-462.

46. Myśli Piusa XII o współżyciu narodów. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 594-597.

47. Sensacyjne odkrycia w Jerycho. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 437-438.

48. Duch czasu. *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 72-74.

49. Oprac.: Don Angelo RONCALLI: Nad grobem kierownika duszy. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 15-21.

50. Redemptoristae in Polonia dispersi post supressionem conventus S. Bennonis 1808-1883. *Spicilegium Historicum.* R. 7: 1959 s. 118-151.

51. Redagował czasopismo *Chorągiew Maryi*, 1917-1927.

II.

Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Re-

demptoris ab anno 1911 ad 1918 Cracoviae 1920 s. 2-3, 6; M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie II 416-417; III 394; PIETRZAK J.: Odszedł nestor polskich redemptorystów. O. Karol Szrant (1886-1975). *Kierunki*. R. 1975 nr 8, s. 7. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne nr 41. — Arch. Sem. i Klasztoru w Tuchowie: Nekrolog o. Karola Szranta [własnoręcznie napisany w 1966 r.] s. 32; Wspomnienie jubileuszowe o. Karola Szranta s. 6.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Szulc Bartłomiej (1875-1947), misjonarz, katecheta, historyk Kościoła. Urodził się 21 XI 1875 r. w Orzeszu (dawniej Orzech) w parafii Radzionków na Górnym Śląsku. Był synem Franciszka i Marianny z domu Bąk. Od 1890 r. uczył się w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie i tam wstąpił do zgromadzenia misjonarzy w 1894 r.; śluby złożył 8 IX 1896 r. Jako subdiakon wysłany został do Rzymu, gdzie 1 VI 1901 r. przyjął święcenia kapłańskie, a po ukończeniu studiów na Angelicum i Gregorianum uzyskał w roku następnym doktorat z filozofii i teologii. Po powrocie do Krakowa był dyrektorem misjonarskich kleryków na Kleparzu, a równocześnie katechetą w kilku szkołach. W l. 1902-1905 uczył teologii dogmatycznej w Seminarium Duchownym swego zgromadzenia na Stradomiu, a w l. 1906-1908 także filozofii. W r. szk. 1905/6 pracował jako katecheta w Gimnazjum Konarskiego we Lwowie. Od r. 1908 był we Lwowie prefektem, a od 1917 r. rektorem Małego Seminarium Arcybiskupiego. Jednocześnie uczył religii w VI Gimnazjum i współpracował czynnie z miejscowym Kołem Katechetów. W 1919 roku został przeniesiony do Pabianic na proboszcza parafii M. R. Różańcowej i superiora tamtejszego domu misjonarzy. W 1927 r. wrócił do Lwowa, gdzie był ponownie rektorem Małego Seminarium Arcybiskupiego (1927-1932), dyrektorem Pań Miłosierdzia na archidiecezję lwowską, dyrektorem bursy Abramowiczów (1933-1935) i katechetą w prywatnym Gimnazjum SS Urszulanek (1935-1939). Drugą wojnę światową spędził we Lwowie, pomagając w pracy duszpasterskiej przy parafii św. Wincentego a Paulo. Od 1946 r. był administratorem parafii św. Anny we Wrocławiu, a od maja następnego roku administratorem parafii św. Józefa. Zmarł na raka 1 XI 1947 r. we Wrocławiu i tam został pochowany przy kościele św. Anny.

I.

1. Słowo o genezie i chronologii Kazań sejmowych. *Prz. Powsz.* T. 57: 1898 s. 70-80.

2. Ks. Piotr Skarga w dedykacjach i przedmowach do dzieł swoich. Lw. 1913 8° s. 64.

3. Wyd.: Wspólne modlitwy wychowanków Małego Seminarium Arcybiskupów we Lwowie. Lw. 1928 16° s. 28.

II.

JANACZEK S.: Prowincja Krakowska Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 199. Mnps. Arch. Misj. w Krakowie na Stradomiu; BIMA FR.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/78-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 170; SCHLETZ A.: Wybitniejsi misjonarze Ślązacy pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł.* T. 45: 1975 s. 300-303 [tamże w przypisach literatura].

Stanisław Janaczek

Szulc Bronisław (1925-1967), autor rozprawy z prawa kanonicznego. Urodził się 21 VII 1925 w Bojanowie k. Rawicza; był synem mistrza piekarskiego Wincentego i Marii z Śliwińskich. Uczęszczał do Gimnazjum w Rawiczu, wybuch drugiej wojny światowej przerwał mu naukę, został z rodzicami wysiedlony do Tarnobrzegu, gdzie podjął pracę w piekarni. Po zakończeniu wojny zdobył maturę 27 V 1947 r. w Rawiczu

i wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 30 V 1953 i od 1 lipca rozpoczął pracę duszpasterską na wikariacie w Kościanie. Zwolniony 1 VIII 1955 r. na studia specjalistyczne z prawą kanonicznego na Katolickim Uniw. w Lublinie, ukończył je w 1959 roku licencjatem i 1 października powrócił do pracy duszpasterskiej na wikariacie w parafii Najśw. Serca Jezusa i św. Floriana w Poznaniu: Powołany 5 I 1961 r. na prokuratora Seminarium Duchownego w Poznaniu, prowadził też od nowego roku akademickiego wykłady z prawa kanonicznego. Z powodu poboru kleryków do wojska wszedł w konflikt z władzami i został skazany na 6 miesięcy więzienia z zawieszeniem na trzy lata. Kontynuując wykłady w Seminarium Duchownym, został 1 VIII 1964 r. mianowany wicekanclerzem Kurii Metropolitalnej, pełnił nadto obowiązki obrońcy węzła małżeńskiego i egzaminatora prosynodalnego; należał do komisji przygotowujących Synod Poznański. Zapalenie trzustki spowodowało krótką, ale niezwykle bolesną i śmiertelną chorobę. Zmarł 1 VIII 1967 w Poznaniu, został pochowany na cmentarzu parafialnym w Bojanowie.

Ks. Szulc uzyskał doktorat w 1961 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim za dysertację „Szafarz dedykacji Kościoła". Zdołał opublikować tylko część tej rozprawy o tematyce prawno-historycznej. Posiada ona szczególną wartość przez to, że dotyczy zagadnienia z dziejów Kościoła Powszechnego, co jest rzadkością w polskiej historiografii.

I.

1. Szafarz dedykacji kościoła od edyktu mediolańskiego do VII wieku. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 10: 1963 z. 3 s. 61-86.

II.

KARŁOWSKI K., *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 19: 1968 s. 188-189; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 16312.

Ks. Marian Banaszak

Szulc Władysław (1910-1941), jezuita, historyk zakonu.

Urodził się 5 VI 1910 r. w Raczycach k. Poznania. Po ukończeniu gimnazjum w Poznaniu, wstąpił 12 IX 1929 r. do zakonu jezuitów. Nowicjat ukończył w Kaliszu (1929-1931), studia filozoficzne na wydziale jezuitów w Krakowie (1931-1934), a historię w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (1934-1938). Wojna zaskoczyła go w czasie studiów teologicznych w Lublinie. Aresztowany 2 II 1940 r. przebywał na zamku lubelskim, potem od 20 VI 1940 r. w Sachsenhausen i od 14 XII 1940 w Dachau, gdzie zmarł 27 II 1941 r.

I.

1. Kilka szczegółów z życia O. Macieja Kazimierza Sarbiewskiego T. J. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 428-432.

2. Śp. br. Wincenty Staniszewski. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 477-480.

3. Rec.: K. DRZYMAŁA: Działalność jezuitów wileńskich w XVI w. Bąkowice 1936. *Aten. Wil.* R. 12: 1937 s. 606-608.

4. Rec.: J. POPLATEK: Błogosławiony Andrzej Bobola Towarzystwa Jezusowego. Kr. 1936. *Aten. Wil.* R. 13: 1938 z. 1 s. 296-302.

5. Nieznany list bpa Waleriana Protaszewicza do papieża Grzegorza XIII z 1576 w sprawie erekcji Uniwersytetu Wileńskiego. *Aten. Wil.* R. 13: 1938 z. 2 s. 270-271.

6. Spory Akademii Wileńskiej z pijarami o wyłączne prawo na szkoły, 1723-1753. *Aten. Wil.* R. 14: 1939 z. 1 s. 70-144. — Toż w osob. odb. Wil. 1939 8° s. 75.

II.

[BEDNARZ M.]: Władysław Szulc. W: KOZŁOWIECKI A.: Ucisk i strapienie. Kr. 1967 s. 546; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 1. W. 1977 s. 239; Z. 5. W. 1981 s. 107-108. — ATJKr.: Katalogi zakonne z l. 1930-1939.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szuman Henryk Antoni (1882-1939), autor prac z etyki społecznej, redaktor.

Urodził się 13 VI 1882 r. w Toruniu; rodzicami jego byli Leon, patriota i społecznik, „lekarz ubogich", ceniony chirurg oraz Eugenia Gumpert. Henryk Antoni, najstarszy uczęszczał do gimnazjum toruńskiego, gdzie był przewodniczącym tajnej patriotycznej organizacji filomackiej (1896-1900). Sądzony był w słynnym procesie filomatów pomorskich w Toruniu (1901). Po egzaminie dojrzałości (1904) studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie 23 II 1908 r. W duszpasterstwie pracował w Brodnicy, Lubichowie, Dobrczu. W l. 1911-12 studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i współpracował ze Związkiem Młodzieży Przemysłowej założonym przez ks. M. Kuznowicza TJ. Był następnie wikarym w Nidzicy i Wielu, oraz proboszczem w Trzebczu (1915-1920) i w Nawrze (1920-1932). Ceniono go jako ideowego kapłana, który więcej oddziaływał swoją osobowością niż słowem. Pozbawiony daru mowy, umiał jednak zainteresować głębią myśli i trafnymi spostrzeżeniami. Brał żywy udział w licznych polskich organizacjach oświatowych i charytatywnych, m. in. był członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu (w l. 1915-1918 członek zarządu), oraz bibliotekarzem i członkiem komitetu TCL na pow. chełmiński (1918-20). Wydawał „Nasz Przewodnik" (1913-18) i „Mały Światek" (1925-27). Założył Pomorskie Towarzystwo Opieki nad Dziećmi (1918) z siedzibą w Toruniu, którego był długoletnim prezesem. Dla bezdomnych dzieci z kresów, sierot wojennych, założył „Sierociniec im. gen. Hallera" w Toruniu (1920) przeniesiony następnie do Ostrowitego koło Golubia. Zorganizował i wspierał własnymi funduszami pierwsze w Polsce kolonie nad morzem (Gdynia 1920-1939) z których korzystało w kilku turnusach około 1200 dzieci rocznie. Powołany został na członka Rady Opieki Społecznej w Warszawie przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.

Od pierwszych lat pracy kapłańskiej pociągał go również ruch abstynencki. Brał udział w Międzynarodowym Kongresie Przeciwalkoholowym w Scheweningen w Holandii (1911), a na Polskim Kongresie Przeciwalkoholowym w Krakowie wygłosił odczyt. Przez szereg lat pełnił obowiązki prezesa Pomorskiego Koła Księży Abstynentów i na polecenie bpa St. W. Okoniewskiego ułożył nowy statut. Jako proboszcz w Starogardzie (1932-39) położył wielkie zasługi dla rozwoju „Caritasu". Budował nowy kościół pw. św. Wojciecha w Starogardzie dla nowej parafii. Był członkiem „Consilium a vigilantia", asystentem Katolickiego Stowarzyszenia im. Piotra Skargi, członkiem Zarządu Związku Towarzystw Charytatywnych „Caritas" Diecezji Chełmińskiej, dziekanem starogardzkim (1937-39). W uznaniu zasług został ozdobiony fiolatami prałackimi i orderem „Polonia Restituta". Po zajęciu Starogardu przez Niemców musiał parafię opuścić (16 IX). Udał się do Fordonu, gdzie zamieszkał u ks. inf. J. Szydzika. Zginął 2 X 1939 r. w Fordonie przed wejściem do kościoła śmiercią męczeńską w czasie akcji pacyfikacyjnej.

I.

1. Red.: *Nasz Przewodnik.* Miesięcznik z obrazkami dla dzieci. Pisemko Dziecięcych Bractw Wstrzemięźliwości. Druk. „Pracy" w Poznaniu 8° R. 1: 1913 — R. 6: 1918. Od 1916 r. zmiana podtyt.: Miesięcznik obrazkowy dla dzieci. Pisemko Dziecięcych Bractw Abstynenckich.

2. Red.: *Mały Światek.* Miesięcznik obrazkowy dla starszej dziatwy. Nakł. Zjednoczenia Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej w Poznaniu. Czcionkami Druk. Sp.

Akc. „Ostoja" 8° R. 37: 1925 — R. 39: 1927.

3. Dziesiąta rocznica śmierci śp. ks. dr [Stanisława] Kujota historyka Pomorza. *Słowo Pomorskie*. R. 1924 nr 299 s. 6.

4. Wytrwajmy przy sztandarze wiary katolickiej i haseł filomackich. [Kazanie na Jubileuszowym Zjeździe Filomatów Pomorskich w Toruniu]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 nr 9 s. 235-244.

5. Statut Bractw i Związku Bractw Wstrzemięźliwości pod opieką Matki Boskiej Gromnicznej w Diecezji Chełmińskiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 11 s. 805-809. [Nie podpisany].

6. Rola naszych organizacji przeciwalkoholowych w Akcji Katolickiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 11 s. 831-835.

7. Co przemawia za osobistą abstynencją kapłana? Wykład wygłoszony na Polskim Kongresie Przeciwalkoholowym w Krakowie w sekcji duchowieństwa. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 3 s. 277-283.

8. Dlaczego i jak powinien tercjarz walczyć z alkoholizmem. *Wiadomości Tercjarskie*. R. 1935 nr 35 s. 346-353.

9. Ze wspomnień o premierze Holandii śp. Ruys de Beerenbroucku [prezesie Światowego Związku Przeciwalkoholowego]. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 12 s. 1014-1015.

10. Św. Andrzej Bobola TJ. Misjonarz i męczennik, Prorok i Patron Polski. Starogard 1938 Nakł. ks. prał. Szumana 8° s. 32.

11. Kler krajowy niedocenionym zagadnieniem misyjnym. *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 8/9 s. 651-658.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 [indeks]; ŁOZA ST.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 729; BUKOWSKI A.: Straty kultury polskiej na Pomorzu. *Jantar*. R. 4: 1946 z. 1 s. 48; SYCHTA B.: Śp. ks. prałat Henryk Szuman. *Ored. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 5 s. 478-482; PODLASZEWSKA K.: Gimnazjum toruńskie w latach 1817-1920. W: *Krótka historia Gimnazjum Toruńskiego, 1568-1968*. Toruń 1968 s. 112, 113, 114; SZUMIATO W.: Wspomnienie o ks. Henryku Szumanie. *Przew. Katol.* R. 1971 nr 11 s. 94-96; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 112; DĄBROWSKI K.: Ksiądz Prałat Henryk Antoni Szuman. Życie i działalność. *Stud. Pelpl.* 1976 s. 43-55.

Ks. Henryk Mross

Szuniewicz Wacław, krypt.: Dr med. S., W. S., Pe Wenceslau CM, nazwisko chińskie Suen Wei Jen, (1892-1963), doktor medycyny, misjonarz w Chinach, działacz polonijny w Stanach Zjedn. Ameryki Półn. i w Brazylii, teoretyk i popularyzator misji.

Pochodził z Wileńszczyzny, z miasteczka Głębokie, gdzie urodził się 28 XII 1892 r. w rodzinie rzemieślniczej. Był synem Romualda i Pauliny z Cybulskich. Nauki początkowe pobierał w rodzinnej miejscowości; Gimnazjum ukończył w Smoleńsku, dokąd przeniósł się wraz z rodziną. Następnie studiował medycynę na Uniw. Moskiewskim, zdobywając w 1917 r. doktorat. Jako lekarz powołany został na front, wkrótce jednak zaraził się na tyfus i przechodził dłuższą kurację. Potem pracował przejściowo w szpitalu w Smoleńsku, a po wojnie w Woroneżu, specjalizując się w okulistyce. Po zawarciu pokoju ryskiego przybył do Wilna. Tam prowadził gabinet okulistyczny, a jednocześnie od 1922 r. pracował w klinice uniwersyteckiej jako asystent prof. Jasińskiego, specjalisty w zakresie pediatrii. W tym okresie uprawiał też działalność charytatywną, głównie na rzecz ubogich dzieci i matek.

W maju 1927 r. wstąpił do zgromadzenia misjonarzy w Krakowie i tam studiując teologię odbył okres próby przed ślubami wieczystymi, które złożył 3 V 1929 r. Święcenia kapłańskie przyjął 8 IX 1930 r. W tym samym jeszcze roku wyjechał na misje do Chin. Od 1931 do 1948 r. przebywał wraz z grupą polskich misjonarzy w Suntehfu w prowincji Hopeh w północnych Chinach. Zajmując się pracą misyjną uprawiał także działalność lekarską jako okulista. W krótkim czasie zorganizował w Shuntehfu szpital chorób ocznych oraz 14 przychodni w okolicznych miejsco-

wościach. Ciesząc się opinią dobrego specjalisty wezwany został do Pekinu, by zorganizować Oddział Chorób Ocznych w Szpitalu Centralnym. W Suntehfu Szuniewicz zajmował się też pediatrią, ale w znacznie mniejszym stopniu niż okulistyką. Ponadto propagował w kraju idee misyjną poprzez publikację artykułów, pisanych jednak przeważnie w formie listów.

Po likwidacji polskiej placówki misyjnej w Suntehfu Szuniewicz przebywał jeszcze przeszło rok w Tientsin i w Pekinie, podejmując pracę z zakresu swej specjalności w szpitalach prowadzonych przez francuskie siostry miłosierdzia. Zmuszony do wyjazdu z Chin na początku lutego 1949 r. udał się do polskiej wiceprowincji misjonarzy w Stanach Zjedn. Ameryki Półn., by podjąć pracę wśród tamtejszej Polonii. Do końca 1951 r. był wikariuszem w New Haven, Conn., a zarazem pracował na uniwersytecie w Yale w charakterze instruktora oftalmologii. Na uniwersytecie kontynuował także badania nad krzywizną rogówki, którymi zajmował się jeszcze w Chinach.

Marzył o powrocie do kraju i spożytkowaniu swej wiedzy lekarsko-misyjnej w Polsce, ale ostatecznie udał się na początku 1952 r. do Brazylii, gdzie do końca życia prowadził czynną działalność religijną, społeczną i publicystyczną wśród Polonii. Do 1956 r. mieszkał w Mafra w stanie Santa Catarina, pełniąc obowiązki wikariusza. Potem przeniósł się do parafii św. Michała Archanioła w Irati w stanie Parana. I tam zmarł na serce 16 X 1963 r.; jest pochowany na cmentarzu w Irati.

Zebranie pełnej bibliografii Szuniewicza nastręcza sporo trudności, zwłaszcza jeśli chodzi o jego publikacje z Brazylii. Pisał tam dużo i to zarówno w języku polskim jak i portugalskim, który mimo podeszłego wieku opanował doskonale.

I.

1. Rec.: F. CIESZYŃSKI: Higiena noworodka i niemowlęcia. *Opieka nad Dzieckiem.* R. 4: 1926 s. 354.

2. Medycyna na usługach misji. *Meteor.* R. 20: 1928 s. 26-29. — Toż. W: SZUNIEWICZ Wacław: Listy. Przejrzał i do druku przygotował ks. F. STAWARSKI. Curitiba 1977 s. 24-26.

3. O organizacji katolickiej medycyny misyjnej. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 30: 1928 s. 48-55.

4. Pomoc medyczna na misjach dziełem miłosierdzia chrześcijańskiego. *Kalendarz Cudownego Medalika* 1930 s. 90-94. — Toż. *Kalendarz św. Wincentego* 1930 s. 90-94. — Toż. *Kalendarz X Baudouina* 1930 s. 90-94.

5. Medycyna na usługach misji. Na marginesie wyjazdu polskich misjonarzy do Chin. *Głos Narodu.* R. 37: 1930. — Toż w osob. odb. Kr. 1930 16° s. 15. — Toż. *Rocz. Mariański.* R. 6: 1930 s. 422-424; R. 7: 1931 s. 12-14.

6. Wiadomości z misji w Chinach. *Meteor.* R. 23: 1931 s. 156-158.

7. W sercu chińskiego handlu. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 167-173.

8. Dni grozy nad polską misją w Chinach. *Rocz. Mariański.* R. 7: 1931 s. 286-288.

9. Z polskiej misji w Chinach. List ks... *Rocz. Mariański.* R. 7: 1931 s. 356. — Toż. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 29. — Toż. W: SZUNIEWICZ W.: Listy. Curitiba 1977 s. 58-59.

10. Do Chin. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 34: 1931 s. 146-150.

11. W Chinach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 34: 1931 s. 150-164.

12. Pierwsza wizyta lekarska. *Kalendarz Cudownego Medalika* 1932 s. 82-86.

13. Z listu X... misjonarza w Chinach do ks. J. Barona w Krakowie. [Kr. 1932] 8° s. 2. Druk ulotny.

14. List z 17 IX 1931. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 29-30.

15. Więcej katechistów dla polskiej misji w Chinach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 90-93. — Toż. W: *Misje XX Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia.* R. 1: 1932 nr 2 s. 37-41.

16. Ogniowy chrzest polskiej misji w Chinach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 115-120. — Toż pt.: Chrzest ogniowy polskiej misji w Chinach. W: SZUNIEWICZ W.: Listy. Curitiba 1977 s. 59-61.

17. Prawdziwe oblicze Chin. List ks... do alumnów Seminarium Częstochowskiego w Krakowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 120-122. — Toż. W: SZUNIEWICZ W.: Listy. Curitiba 1977 s. 71-72.

18. Do Centrali Stow. Dzieci Maryi Prowincji Warszawskiej. [List]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 122-124. — Toż. W: SZUNIEWICZ W.: Listy. Curitiba 1977 s. 73-74.

19. Życzenia noworoczne dla Przyjaciół Polskiej Misji w Chinach. *Listy Polskich Misjonarzy z Chin.* 1934 nr 1 s. 2-3.

20. Ciężko naszym ojcom w Chinach. *Listy Polskich Misjonarzy z Chin.* 1934 nr 1 s. 9.

21. List z 25 I 1934 r. do ks. [W.] Szymbora. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 241-244.

22. Działalność misyjno-lekarska w Shonehfu, Chiny. *Medycyna Praktyczna.* R. 9: 1935 z. 12 s. 1-7.

23. Założenie polskiej placówki lekarskiej, misyjnej w Chinach. *Nowiny Lekarskie.* 1935 z. 24. — Toż w osob. odb. P. 1935 8° s. 6. — Toż. W: SZUNIEWICZ W.: Listy. Curitiba 1977 s. 64-68.

24. Szuneh [!] woła o lekarzy. *Rocz. Pap. Dzieła Rozkrz. Wiary i Pap. Dzieła św. Piotra Apost.* R. 11: 1935 s. 56-57.

25. Stajenka shuntehfeńska. *Rocz. Marianski.* R. 12: 1936 s. 48-49.

26. Do szpitala polskiej misji w Kiulu. *Wiad. Mis. i Listy Ks. Misjon. i Sióstr Miłos.* 1937 nr 2 s. 7-9.

27. Drogie Dzieci Maryi okręgu chełmińskiego. (List z 3 II 1937 r.). *Wiad. Mis. i Listy Ks. Misjon. i Sióstr Miłos.* 1937 nr 4 s. 16.

28. S. O. S. Ratujcie swoją polską misję w Shunehfu. *Wiad. Mis. i Listy Ks. Misjon. i Sióstr Miłos.* 1938 nr 2 s. 3-4.

29. Wielce szanowni i drodzy przyjaciele. *Wiad. Mis. i Listy Ks. Misjon. i Sióstr Miłos.* 1939 nr 1 s. 5-6.

30. Na złoty jubileusz Ojca św. [Piusa XII]. [Wiersz]. *Patron.* [Brooklyn] R. 9: 1949 nr 13 s. 10.

31. Matka siedmiu boleści. [Wiersz]. *Patron.* R. 9: 1949 nr 14 s. 5.

32. Na Niedzielę Palmową. [Wiersz]. *Patron.* R. 9: 1949 nr 15 s. 5.

33. W szeregi „Kanty Prep.". [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* [Erie, Pa]. R. 33: 1950 nr 3 s .2.

34. Szlakiem Kantego. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 33: 1950 nr 3 s. 21-22.

35. Psalm 138. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 33: 1950 nr 5 s. 19-20.

36. Na rozdrożu. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 33: 1950 nr 9 s. 6-7.

37. Zajedź na głębię. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 33: 1950 nr 9 s. 15-16.

38. Dokąd idziemy. *Skarb Rodziny.* R. 34: 1951 nr 4 s. 18-19.

39. The Mighty Collnig. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 34: 1951 nr 7/8 s. 32.

40. *New Haven Register* z 20 I 1952. Wywiad z ks. Szuniewiczem po angielsku.

41. Do matki. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 39: 1956 nr 5 s. 8.

42. Siedem boleści. [Wiersz]. *Skarb Rodziny.* R. 43: 1960 nr 3 s. 6.

43. List z Brazylii. *Meteor.* R. 36: 1960 s. 129-130.

44. Listy. Przejrzał i do druku przygotował ks. Franciszek Stawarski. Curitiba 1977 Wyd. nakł. Zgrom. Ks. Misjon. w Druk. Grafica Vincentina Ltda. 8° s. 242. [Zbiór zawiera 92 listy do rodziny z l. 1927-1963 i 16 listów do innych osób]. Nb. na okładce i pierwszej stronie książki podano błędny tytuł: Sylwetka duchowa księdza doktora Wacława Szuniewicza, sugerując przy tym, że autorem książki jest ks. F. STAWARSKI.

45. 60 listów do przełożonych i współbraci z l. 1930-1957. Arch. Misjon. w Krakowie na Stradomiu. — Fotokopie w Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie. Sygn. 73.

46. 450 listów do sióstr z l. 1927-1963. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 74.

47. Korespondencja z l. 1930-1961. Listy oryginalne i kopie. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 75.

48. 120 listów do różnych osób z l. 1949-1960. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 76.

49. 200 listów do różnych osób z l. 1948-1962. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 77.

50. Wycinki z prasy, głównie brazylijskiej, z artykułami teologicznymi, z zakresu medycyny, artykuły inne i wiersze. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 78. 78. Zawarte tam pozycje drukowane nie dadzą się ująć w pełny opis bibliograficzny.

II.

Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego. T. 2. Wil. 1929 s. 445; KAPITAŃCZYK K.: Udział Polaków w dziele misyjnym. P. 1933 s. 143, 144; RUTTEN P.: Praca misyjno-medyczna ks. dr Wacława Szuniewicza w Shentehfu. *Wiad. Mis. i Listy Ks. Misjon. i Sióstr Miłos.* 1936 nr 2 s. 8-9. [Przedruk we fragmentach z *Les Dossiers de la Commission Synodale.* R. 9: 1935 s. 243-252]; KUBINA T.: Polski apostoł — lekarz w Chinach. *Tydzień.* Bezpłatny dod. do nr 92 *Głosu Narodu* R. 2: 1937 nr 14 s. 1-2; CIESZYŃSKI Fr.: Ks. dr Wacław Szuniewicz lekarz-misjonarz w polskiej Prefekturze Apostolskiej w Shuntehfu [Chiny Północne]. *Medycyna i Przyroda.* R. 2: 1938 nr 4 s. 14-19; KRAUSE E.: Na żyznych stokach chińskie-

go wulkanu. Łomża 1939 s. 9, 10; [KRZYSZTECZKO G.]: Historia 50-lecia Księży Misjonarzy w Ameryce Północnej 1904 1905. Erie, Pa. [1954] s. 59; Zgon wybitnego lekarza i kapłana. *Gość Niedz.* R. 33: 1964 s. 46; KURTYKA P.: Wspomnienia z polskiej placówki misyjnej w Wenchow w Chinach. Erie, Pa. 1966 s. 71, 72; SOJKA W.: Kilka słów o pierwszej polskiej placówce misyjnej w Shuntehfu w Chinach. Tamże s. 82, 84, 86; ŚWIERCZEK W.: Na 70-lecie Krakowskiej misji w Brazylii. *Kalendarz Ludu* [Kurytyba] 1970 s. 86; DZIEDZIC T., GELIŃSKI P.: Padres vindos da Polônia para trabalhar no Brasil. W: *75 anos de presença dos Padres Vicentinos.* Curitiba 1978 s. 121, 130; SZUNIEWICZ W.: Listy. Przejrzał i do druku przygotował ks. F. STAWARSKI. Curitiba 1977; ARCIMOWICZ K.: Wspomnienie o śp. ks. dr Wacławie Szuniewiczu, siostry jego..., z domu Szuniewicz. Tamże s. 5-10. — Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1925-1950. Arch. Wizytatora Prow. w Krakowie; Listy ks. W. Szuniewicza. Arch. Naszej Przeszłości. Sygn. 73, 74, 75, 76, 77, 78. [Por. też bibliografię podmiotową nr 45-50]; Wypisy ks. A. Schletza do biografii ks. W. Szuniewicza. Tamże. Bez sygn.

Stanisław Janaczek

Szurek Stanisław (1885-1964), profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, liturgista, historyk Kościoła.

Urodził się 3 IV 1885 r. w Męcinie Wielkiej w pow. gorlickim. Do szkół normalnych uczęszczał w Kobylance, we Lwowie i w Bieczu, do gimnazjum III i VI we Lwowie, maturę zdał w 1904 r. W l. 1904-1908 ukończył Wydział Teologiczny we Lwowie i przyjął święcenia kapłańskie 28 VI 1908 r. Był wikarym i katechetą w Rohatynie i w Stryju. W l. 1909-1913 studiował na Wydziale Teologicznym w Uniw. Wiedeńskim, gdzie w 1913 r. uzyskał doktorat teologii. W l. 1913-1914 był sekretarzem abpa J. Bilczewskiego, katechetą Zakładu Ociemniałych i redaktorem Gazety Kościelnej. W maju 1914 wyjechał do Rzymu, gdzie przez rok był wicerektorem Hospicjum polskiego, oraz agentem biskupów polskich w Watykanie. W Rzymie studiował też ascetykę oraz liturgikę. Z początkiem wojny światowej wyjechał do Szwajcarii i w Uniw. we Fryburgu studiował nauki biblijne, filozofię i dogmatykę. Z końcem 1915 r. powrócił do Lwowa, gdzie objął stanowisko ojca duchownego w Seminarium Duchownym. W Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie objął w październiku 1921 r. wykłady zlecone z liturgiki, a w październiku 1922 z teologii pasterskiej. Dnia 27 listopada 1923 r. habilitował się jako docent teologii pastoralnej. Od 1928 r. był kustoszem Muzeum archidiecezjalnego we Lwowie. W 1923 r. otrzymał godność tajnego szambelana Ojca św. Zmarł 26 III 1964 r. w Kalwarii Zebrzydowskiej, gdzie zamieszkał po II wojnie światowej.

I.

1. Wacław Zaleski jako katolik. *Gaz. Narod.* Lw. 1913 s. 298. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 9-10.

2. Kazanie na Zielone Święta, wypowiedziane w Bazylice lwowskiej 24 maja 1920 r. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 112-114.

3. Kilka ważnych potrzeb Kościoła katolickiego obrz. łac. w Polsce. *Wiad. Diec. Podlaskie* 1922 s. 145-149. — Toż w osob. odb. Łuków 1922 s. 8.

4. Wrażenia z odczytów ks. Oraczewskiego. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 43-44.

5. Rec.: Pamiętnik pierwszego zjazdu Związku Zakładów Teologicznych, odbytego we Włocławku 30 X — 1 XI 1921. Włocławek [1922]. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 338-345.

6. Brak kapłanów w Polsce i środki zaradcze. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 461-462, R. 30: 1923 s. 1-2.

7. Wspomnienie z Rzymu. Śmierć i pogrzeb Piusa X. Wybór i koronacja Benedykta XV. *Rzeczpospolita.* R. 1922 s. 26.

8. Wrażenia z podróży do Włoch. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 453-455; R. 30: 1923 s. 4-6, 16-17, 52-53, 64-65.

9. Ojciec duchowny i jego praca w seminarium kleryków. Lw. 1923 Biblioteka Religijna 8° s. 154. Wydawnictwa Przeglądu Teologicznego, seria C, rozprawy naukowe 9.

10. Tłum.: L. BRANCHERAU: Rozmyśla-

nia dla kapłanów i kleryków. Lw. 1923. Cz. 1. 8° s. 324.

11. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Egipt. Lw. 1922. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 21-22.

12. Jak żył i umierał ks. abp Bilczewski. *Rzeczpospolita.* R. 1923 s. 109.

13. Rola ojca duchownego w wychowaniu kleryków. W: *Pamiętnik drugiego Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych odbytego w Lublinie 3 VII — 5 VII 1923 r.* Włocławek [1924] s. 23-36.

14. Rec.: J. BOCIAN: De praelato Isidoro Dolnyzkyj, patre spirituali, liturgiste, melodo. *Ephemerides Liturgicae.* Romae 1924 s. 273.

15. Liturgia I niedzieli Adwentu. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 506.

16. Zjazd misyjny w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 422-423.

17. O przepisach moralnych dla Seminariów Duchownych w Polsce. Referat... z dodaniem przekładu Norm pap. Piusa X dla urządzenia włoskich seminariów duchownych. W: *Pamiętnik III zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce.* Lubl. [1926] s. 114-129, 252-278. — Toż w osob. odb. Lubl. [1926] s. 40.

18. Z nowszej literatury o powołaniu kapłańskim i zakonnym. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 431-432.

19. Lektura w Seminariach Duchownych. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 109-112.

20. Polska bibliografia liturgiczna w ostatnim dziesięcioleciu (1915-1925). *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 217-220, 335-336, 453-455.

21. Geneza i początki święta Matki Boskiej Gromnicznej. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 43-57. — Toż w osob. odb. Lw. 1927 8° s. 15.

22. Geneza i początki paschału. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 412-420. — Toż w osob. odb. Lw. 1928 8° s. 9.

23. Rec.: G. SZMYD: Liturgika katolicka. Lw. 1928. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 577-578.

24. Pszczoła w liturgii. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 147-153. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 7.

25. Walka z niemoralnością. W: *Sprawy duszpasterskie.* Wykłady z kursu duszpasterskiego, Lw. 24-26 IX 1929 s. 98-112. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 21.

26. Kościół a radio. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 206-208, 218-221, 230-232, 242-244, 254-256, 266-268. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 28.

27. Tłum.: Św. Kongregacja Seminariów i Uniwersytetów. Urządzenie Seminariów. W: *Pamiętnik X zjazdu Związku Zakładów Teologicznych.* Kielce 1929 s. 301-328. — Toż w osob. odb. Kielce 1929 8° s. 30.

28. Kapituła łacińska we Lwowie w latach 1727-1763. Lw. 1930 Biblioteka Religijna 8° s. 50.

29. Powołanie kapłańskie. Odczyt dla maturzystów. Lw. 1930 Biblioteka Religijna 8° s. 22.

30. Nasz synod a nasza przeszłość. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 381-382, 392-393, 404-405, 426-427, 442-444, 475-477, 502-503, 510-511, 539-540, 587-588; R. 38: 1931 s. 4-6.

31. Ks. Szczepan Mikulski, archidiakon lwowski (1714-1783). *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 558-559, 571-573. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 8° s. 12.

32. Rec.: W. ROETZER: Des heiligen Augustinus Schriften als Liturgiegeschichtliche Quelle. München 1930. *Ruch Teol.* R. 2: 1930 s. 62-63.

33. Ustawy synodów lwowskich z lat 1564, 1593, 1641, 1765. Lw. 1931 8° s. 56. Biblioteka Religijna.

34. Przewodnik dla urzędów parafialnych wedle kurend Kurii Metropolitalnej obrz. łac. we Lwowie z lat 1899-1929. Cz. 1. Lw. 1931 8° s. 64.

35. Seminarium katedralne we Lwowie. Lw. 1932 Nakł. Autora 8° s. 176. Omówienie książki podał sam autor w *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 592-593.

36. Kongregacja synodalna w Dunajewie w r. 1768. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 186-187, 199-200.

37. Tłum.: BRANCHEREAU L.: Rozmyślania dla kapłanów i kleryków. Cz. 2. Cnoty. Kr.-Lw. 1932 Nakł. druk. Powściągliwość i Praca i Biblioteka Religijna 8° s. 370.

38. Kongregacja synodalna w Dunajewie. Lw. 1932 8° s. 15. Jest to przedruk uzupełnionego artykułu, zob. poz. 36.

39. Z przeszłości kościoła św. Kazimierza we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 558-560.

40. *Sic transit gloria mundi. Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 595.

41. Gawęda o królu Janie III. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 435-436, 446-447, 459, 470-472, 482-483.

42. Jak ludzkość obchodzi 1900-tną rocznicę swego Odkupienia? *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 120-122.

43. O misjonarzach lwowskich. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 505-506.

44. Seminarium arcybiskupa Wyżyckiego we Lwowie. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 245-251.

45. Archiwa archidiecezji lwowskiej obrz. łac. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 367-374.

46. Gawęda o hałasie i ciszy. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 209-211, 222-223.

47. Gawęda o Zamoyskich. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 66-67, 80-81, 89-91. — Toż w osob. odb. Lw. 1935 8° s. 19.

48. Z życia marszałka Piłsudskiego. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 232-234.

49. Pascha rosatum. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 265.

50. „I szli jak powódź". *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 277-278.

51. Gawęda o Magierowie. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 531-532.

52. Rec.: S. BROSS: Zbiór ustaw Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. T. 1. P. 1934. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 118.

53. Bilczewski Józef (1860-1923). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 94-95.

54. Kapłan a biskup. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 409-410.

55. Tezy rozwinięte. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 502-503, 516-517, 526-527.

56. Tłum.: BRANCHEREAU L.: Rozmyślania dla kapłanów i kleryków. Cz. III. Lw. 1936 Nakł. Tłumacza 8° s. 283.

57. Z wakacyjnej włóczęgi. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 458-459, 474-474, 488-490, 505-506, 521-522, 555-557.

58. Tłum.: BRANCHEREAU L.: Rozmyślania dla kapłanów i kleryków. Cz. IV. Lw. 1938 Nakł. Tłumacza 8° s. 262.

59. Dwa synody. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 296-298.

60. Matejko a Bilczewski. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 313-314.

61. Rozważania statystyczne. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 402-404.

62. Wspomnienia wakacyjne. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 489-490, 505-506, 519-521.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 134-136; Katalog kościołów i duchowieństwa Archidiecezji Krakowskiej, 1958 s. 210, 283; Katalog kościołów i duchowieństwa Archidiecezji Krakowskiej, 1967.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Szwedziński Stanisław (1888-1956), popularyzator teologii.

Urodził się 25 IX 1888 w Izabeli, par. Zabartów, był synem ogrodnika Franciszka i Stanisławy z Pisarzewskich. Wyjątkowo trudne warunki materialne sprawiły, że rozpoczętą naukę w Gimnazjum Nakielskim, kontynuowaną w konwikcie arcybiskupim w Gnieźnie, musiał przerwać i dopiero jako eksternista zdobył maturę 15 III 1913 w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Po studiach seminaryjnych w Poznaniu i Gnieźnie przyjął 18 II 1917 święcenia kapłańskie. Był kolejno wikariuszem w Wirach (od 1 IV 1917), Bninie (1 VII 1918), Lesznie (19 IV 1921) i Rawiczu (16 VIII 1922). Zastępczo powierzono mu administrację parafii w Bojanowie-Gołaszynie (1 V 1923), lecz już 1 X 1923 r. powołano go na samodzielny wikariat przy kościele filialnym w Kruszewie, skąd zaś 1 X 1924 r. na administratora parafii w Wyszynach. Pragnął wówczas podjąć na Uniw. Poznańskim studia z psychologii i pedagogiki, lecz nie uzyskał pozwolenia. Krótki czas był wikariuszem w Inowrocławiu, skąd przeszedł 1 VII 1926 r. na wikariat w Obornikach i dopiero jako administrator (od 16 VII 1927) parafii w Skalmierzycach Nowych pozostał dłużej na tej placówce. 15 X 1931 r. został proboszczem w Buczu, gdzie przygotował pracę magisterską pt. „Duszpasterz a nerwowi" i przedstawił ją na Wydziale Teologicznym UJ. Uznano ją za zbyt obszerną, dlatego jej część pt. „Duszpasterstwo a neurastenicy" wystarczyła do uzyskania 18 II 1939 r. dyplomu magistra teologii. Podczas okupacji zabrany z Bucza przez policję niemiecką i internowany w Lubiniu z innymi kapłanami, otrzymał pozwolenie na wyjazd do Generalnej Guberni. Osiadł w Krakowie przy kościele Mariackim i stał się głośnym wówczas spowiednikiem. Po zakończeniu wojny abp W. Dymek udzielił mu 19 III 1945 r. wokacji na administratora parafii w Dłużynie, pozostał jednak w Krakowie, by ukończyć rozprawę doktorską p.t. „Duszpasterstwo psychopatów". Na jej podstawie otrzymał 3 VII 1946 r. doktorat z teologii. Do Poznania powrócił po trzech latach, ustanowiony 15 XI 1949 r. proboszczem parafii św. Krzyża. Uwzględniając jego gorliwość jako spowiednika, mianowano go 1 VII 1951 r. penitencjarzem przy Kolegiacie farnej w Po-

znaniu, a 9 VI 1954 r. obdarzono godnością kanonika gremialnego w kapitule tejże Kolegiaty. Zmarł 10 V 1956 w Poznaniu.

Nie wydał drukiem ani pracy magisterskiej, ani doktorskiej. Oprócz zagadnień psychologicznych interesował się duszpasterstwem liturgicznym, któremu poświęcił kilka artykułów popularyzatorskich. Interesujący jest jego artykuł o duchowości chrześcijańskiej, opartej na nabożeństwie do św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

I.

1. Red.: *Bóg i Ojczyzna.* Tygodnik parafialny dla Skalmierzyc. Skalmierzyce. R. 2: 1927 nr 38 — R. 6: 1931 nr 42. — Od R. 3: 1928 nr 1 tytuł: *Głos Kościelny.*

2. Wespół z parafią przeżywać będę każdy dzień w duchu liturgicznym. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 42 s. 674.

3. Liturgia to najlepsza droga do doskonałości. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 43 s. 686.

4. Za jedną ceremonię Kościoła gotowam oddać życie. (Św. Teresa od Jezusa). *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 45 s. 721.

5. Z liturgią jest związane całe życie chrześcijańskie. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 46 s. 731.

6. W liturgii pierwszym modlącym się jest Jezus Chrystus, głowa Kościoła. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 49 s. 785.

7. Dzisiejszy styl pobożności w Kościele, to pobożność liturgiczna. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 49 s. 802.

8. Liturgia głosi najlepiej chwałę Boga na wysokości. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 51 s. 814.

9. Tylko przez liturgię można naprawić dzisiejsze wadliwe życie religijne. *Przew. Katol.* R. 42: 1936 nr 18 s. 290.

10. Znaczenie św. Teresy od Dzieciątka Jezus dla życia duchowego i społecznego dzisiejszych czasów. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 10 s. 6-12; nr 11 s. 5-13; nr 12 s. 6-11; R. 17: 1948 nr 10 s. 5-11.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 32: 1917 s. 33; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 36: 1921 s. 24; R. 37: 1922 s. 34; R. 41: 1926 s. 78; R. 42: 1927 s. 40; R. 46: 1931 s. 199; *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 9: 1958 s. 118-119 [nekrolog]; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 16102.

Ks. Marian Banaszak

Szydelski Szczepan, krypt.: X. S., Sz. (1872-1967), profesor Uniw. Lwowskiego, apologeta.

Urodził się 25 XII 1872 r. w Sokołowie Małopolskim, jako syn garncarza Łukasza i Franciszki z Deców. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej, nauki gimnazjalne pobierał w Rzeszowie, a w l. 1892-1896 odbył studia teologiczne na Wydziale Teologicznym Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. Święcenia kapłańskie przyjął w katedrze lwowskiej 19 VII 1896 r. z rąk arcybpa Seweryna Morawskiego. Po święceniach pracował jako wikary w Buczaczu, następnie we Lwowie w l. 1901-1902 w parafii św. Marcina, w l. 1902-1904 w parafii św. Antoniego, a w l. 1904-1906 w parafii katedralnej. W 1905 r. doktoryzował się na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, przedkładając pracę pt.: „Z walki o nadprzyrodzony charakter Biblii". W l. 1906-1913 był katechetą gimnazjalnym we Lwowie. Jako nauczyciel religii zajmował się gorliwie sprawami szkolnictwa, brał czynny udział w zebraniach Towarzystwa Nauczania Szkół Wyższych, należał do organizatorów kursu katechetycznego we Lwowie. Wydana w 1911 r. w Warszawie praca pt.: „Początki chrześcijaństwa. Studium" otworzyła mu drogę do katedry uniwersyteckiej i została przyjęta przez Wydział Teologiczny we Lwowie jako habilitacja z apologetyki. W 1912 r. został profesorem nadzw., a w 1919 r. profesorem zw. Uniw. Jana Kazimierza. W l. 1919-1922 pełnił funkcję dziekana i prodziekana Wydziału Teologicznego. W l. 1930-1931 był delegatem Wydziału do senatu akademickiego. Wydział Teologiczny Uniw. Warszawskiego proponował mu przeniesienie się do Wraszawy na ka-

tedrę historii religii; związany jednak pracą społeczną we Lwowie, z propozycji nie skorzystał.

W l. 1913-1925 zwiedził liczne miasta europejskie, interesując się szczególnie muzeami etnologicznymi. W ciągu długoletniej pracy profesorskiej rozwinął bardzo ożywioną działalność naukową. Cechą charakterystyczną jego dorobku naukowego była aktualność prac, dotyczących problemów żywo dyskutowanych w danej chwili. Pragnąc rozwoju polskiej nauki teologicznej, stał się organizatorem Polskiego Towarzystwa Teologicznego, którego przez kilkanaście lat był przewodniczącym. Pracował również bardzo intensywnie w dziedzinie społeczno-politycznej. We Lwowie brał czynny udział w pracach Związku Katolickich Towarzystw, Czytelni Katolickiej, zajmował się żywo chrześcijańskim ruchem zawodowym oraz wydawał dwutygodnik „Katolicki Głos Pracy". Był długoletnim radnym miasta Lwowa. Z ramienia Rady Miejskiej wszedł do Lwowskiej Rady Szkolnej. Od 1928 r. był członkiem Zarządu Związku Miast Polskich. W l. 1930-1938 posłował na Sejm Rzeczypospolitej. Umiłowanym jego zajęciem było pomaganie ubogim. W l. 1939-1946 przebywał w Sokołowie Małopolskim, a następnie objął wykłady w Seminarium Duchownym w Kalwarii Zebrzydowskiej. W 1950 r. przeniósł się do Nysy, gdzie w Seminarium Duchownym prowadził wykłady z apologetyki, patrologii i historii religii. W 1952 r. został radcą duchownym i prałatem. W 1960 r. przeszedł na emeryturę, spędzając ostatnie lata życia w zaciszu swego mieszkania. Zmarł 28 XI 1967 r. w Nysie i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Cech garncarski w Sokołowie [koło Rzeszowa]. Lw. 1899 8° s. 54.

2. Instytut Braci szkół chrześcijańskich we Francji i najświeższy dekret Combesa przeciwko temuż. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 257-258.

3. Jeszcze w sprawie świętych Cyryla i Metodego. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 22-23, 29-30, 37-38.

4. Klęska pożarów. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 272-273.

5. Mniej sensacji, a więcej rozwagi. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 241-242.

6. „Nie przyszedłem puszczać pokoju, ale miecz". *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 57-58, 73-74, 93-94.

7. O alkoholu. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 117-118.

8. O szkołę niemiecką. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 229-230.

9. Parafia polska w Ameryce Północnej. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 111-113.

10. Rec.: Biblioteka „Prawdy". *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 226.

11. Rec.: M. CZERMIŃSKI: Wyprawa na Patmos, Efez i Kretę w r. 1899 i 1903. Kr. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 274-275.

12. Rec.: M. GODLEWSKI: Archeologia biblijna. W. 1903. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 152.

13. Rec.: L. LIPKE: Nowe kierunki społeczne i ideały przyszłości. Kr. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 374.

14. Rec.: J. A. ŁUKASZEWICZ: Nad wodami Adriatyku. P. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 274.

15. Rec.: J. ŁUKASZEWICZ: Żywoty Świętych. Winterberg 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 130.

16. Rec.: J. NUCKOWSKI: Kilka uwag o nowym podręczniku logiki. Chyrów 1904 *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 243.

17. Rec.: WŁ. SZCZEŚNIAK: Obrządek słowiański w Polsce pierwotnej. W. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 411-412.

18. Rec.: Zbawienny skarb. Kr. 1903; Wie erlangt man ein Ehefähigkeitszeugniss seitens des königl. Ungar. Justizministers? Graz 1902; Mgr. LANDROIT: Grzech mowy. W. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 266-267.

19. Struve o Kancie. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 439-440.

20. Uwagi na czasie. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 290-291, 297-298.

21. Wiec nauczycielski. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 253-254.

22. Z walki o nadprzyrodzony charakter Biblii. Lw. 1904 8° s. 88.

23. Kilka uwag o bractwach kościelnych. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 54-55, 77-78.

24. „Kurierowi Lwowskiemu". *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 281-282.

25. Nauka religii w szkołach. *Muzeum.* R. 21: 1905 s. 345-354, 441-450.

26. Rec.: WŁ. GRYZIECKI: Duchowieństwo a socjalna kwestia. Lw. 1902. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 241-242.

27. Rec.: A. PECHNIK: Nowe hasła i dążenia demokracji socjalnej. Lw. 1903. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 241.

28. Rec.: ST. TEMPIŃSKI: Komentarz do małego katechizmu religii katolickiej. Lw. 1905. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 453-454.

29. Wieża Babel. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 155-156.

30. Kilka słów o obrazie N. Maryi Panny Łaskawej w katedrze lwowskiej w 250 rocznicę ślubów królewskich. Lw. 1906. 8° s. 90.

31. Nasze hipotezy o św. Stanisławie, Biskupie krakowskim. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 13-15, 23-24, 54-56.

32. Rec.: G. ARDANT: Papieże i lud. W. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 319-320.

33. Rec.: J. BŁASZCZAK: Katechizm rzymsko-katolicki dla szkół ludowych. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 387-388.

34. Rec.: WŁ. CHOTKOWSKI: Arcybiskup Florian Stablewski. Wspomnienie pośmiertne. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 523.

35. Rec.: T. RZYMSKI: W sprawie katolickiej organizacji społecznej kilka uwag na czasie. Kr. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 408-409.

36. Rec.: Dzisiejsze zadania katolicyzmu w Polsce. Ankieta „Przeglądu Powszechnego". *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 378.

37. Rec.: W. GADOWSKI: Ilustrowany katechizm średni. Tarnów. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 312-313.

38. Rec.: J. GOŁĄB: O tłumaczeniu Nowego Testamentu przez ks. Jakuba Wujka. W. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 522-523.

39. Rec.: J. KROŚNIŃSKI: Piękność obrzędów Kościoła katolickiego. Tarnów 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 87.

40. Rec.: J. MAŁECKI: Czytaj młodzieńcze! Rady i wskazówki dla młodzieńców, idących do wojska. P. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 428.

41. Rec.: Ks. NAUDET: Ogólne zasady socjologii katolickiej. W. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 137-138.

42. Rec.: AL. PECHNIK: Pierwsza pielgrzymka uczniów szkół średnich z Galicji i Bukowiny do Rzymu. Lw. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 87.

43. Rec.: ST. WYSOCKI: O kongregacjach dekanalnych w dawnej Polsce. Lw. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 159.

44. W sprawie kursu katechetów. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 229-230.

45. Zjazd nauczycieli szkół wyższych w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 385-387, 405-406, 421-422, 435-436, 452-454, 463-464, 486-488, 508-510; R. 15: 1907 s. 3-5.

46. Kilka myśli biskupa Spaldinga o wychowaniu. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 328-329, 338-339.

47. Kurs katechetów we Lwowie. *Muzeum.* R. 23: 1907 t. 1 s. 440-448.

48. Podział parafii katedralnej lwowskiej w r. 1763. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 458-460, 466-468.

49. Rec.: J. BŁASZCZAK: Katechizm rzymsko-katolicki dla szkół ludowych. Wyd. 2 poprawione. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 159.

50. Rec.: D. BĄCZKOWSKI: Kilka uwag o wychowaniu młodzieży. Kijów 1907. *Muzeum.* R. 23: 1907 t. 2 s. 623-624.

51. Rec.: W. M. KOZŁOWSKI: Wykłady z filozofii współczesnej. Lw. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 321-322.

52. Zabiegi o przyjaźń Żydów. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 250-251.

53. Dzieje biblijne Starego Zakonu. Lw. 1908 8° s. 90. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1910 8° s. 90.

54. Przemyskie bractwo księży w XV wieku. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 203-204, 212-213, 225-226, 238-239, 249-250.

55. Rec.: WŁ. ABRAHAM: Jakub Strepa, Arcybiskup Halicki. Kr. 1908. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 445-446.

56. Sprawa założenia domu dla księży chorych i starców na synodzie lwowskim w r. 1641. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 88-90, 98-100, 128-129.

57. Założenie pierwszego seminarium duchownego we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 599-602, 612-614, 622-624.

58. Duchowieństwo a T.S.L. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 197-198.

59. Przekł.: L. WINTREBERT: Problem pochodzenia człowieka. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 94-95, 107.

60. Rec.: J. BILCZEWSKI: Der Religionslehrer an Mittelschulen als Studentenseelsorgen. Wien 1908. *Muzeum.* R. 25: 1909 t. 1 s. 297-299.

61. Rec.: T. GROMNICKI: Świętopietrze w Polsce. Kr. 1909. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 8, 20-21.

62. Rec.: A. JOUGAN: Jan Paweł Woronicz. Lw. 1908. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 404-405.

63. Rec.: J. PTAŚNIK: Denar św. Piotra obrońcą jedności politycznej i kościelnej w Polsce. Rozpr. Akademii Umiejętności. T. 26. Seria 2. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 191-192, 204.

64. *Słowo o moim podręczniku.* *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 81-83.

65. Archidiecezja lwowska na synodzie w roku 1641. *Przew. Nauk. Liter.* R. 38:

1910 s. 713-721, 805-818, 906-918, 972-986, 1079-1201. — Toż w osob. odb. Lw. 1910 8° s. nlb. 1, 184.

66. Didache. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 557-559, 573-574.

67. Dyskusja szkolna w paryskiej izbie Deputowanych. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 207-237, 289-307.

68. Dzieje biblijne Nowego Przymierza. Lw. 1910 8° s. 204. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1912 8° s. 123. — Toż. Wyd. 3. Lw. 1918 Nakł. Książnicy Polskiej 8° s. 167, map 2, ilustracje. — Toż. Wyd. 4. Lw. 1920 Nakł. Książnicy Polskiej 8° s. 206, nlb. 4, mapa, ilustracje.

69. Konstanty Zieliński arcybiskup lwowski. Kr. 1910 Nakł. AU 8° s. nlb. 4, 195, nlb. 3.

70. My a Wschód Słowiański. *Świat Słowiański.* R. 6: 1910 t. 2 s. 135-150.

71. „Orfeusz" Reinacha. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 504-506, 522-524.

72. Arcybiskup Sierakowski i szkoły parafialne w archid. lwowskiej. Lw. 1911 Druk. Józefa Chęcińskiego 16° s. 79, nlb. 1.

73. Chrystus a astrologia żydowska. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 302-303, 314-316.

74. Czwarty kongres międzynarodowy filozoficzny w Bolonii. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 301-302.

75. Dwadzieścia pięć lat pracy w Albigowej. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 362-363, 526-527.

76. Kilka uwag z powodu wyborów. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 325-326, 337-338, 349-351.

77. Księża a strzeżenie zabytków naszej przeszłości. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 356-357, 364-366, 375-376.

78. Kwiaty i chwasty. *Rola.* R. 1911 nr 2 s. 5.

79. Ludy Pigmejskie a stan człowieka pierwotnego. Z powodu dzieła ks. W. Schmidta, Die Stellung der Pygmaenvölker in der Entwicklungsgeschichte des Menschen. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 395-410.

80. P. Andrzej Niemojewski. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 126-128.

81. Pius X o wypadkach portugalskich. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 290-291.

82. Początki chrześcijaństwa. Studium. W. 1911 8° s. XXI, nlb. 1, 322.

83. Potrzeba sekretariatu kościelnego. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 557-558.

84. Proces Bricarelli — Verdesi. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 313-314.

85. Rec.: M. CZERMIŃSKI: O. Maksymilian Ryłło T.J. Misjonarz Apostolski. Kr. 1911 *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 410, 421.

86. Rec.: W. GRYZIECKI: Przyjaciel ucznia terminatora. Miejsce Piastowe 1911. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 517.

87. Rec.: W. JAMES: Pragmatyzm. W. 1911. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 613-614.

88. Rec.: A. JASEK: Was ist die Cyrillo-Methodeische Idee? Velehrad 1911. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 235.

89. Św. Sebastian. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 394-395.

90. Wobec zbliżających się wyborów do Rady miejskiej. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 86-87.

91. W sprawie wynagrodzenia za naukę religii w szkołach ludowych. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 619-621.

92. Potrzeba naukowej biblioteki dla księży we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 545-546.

93. Rec.: Dr LAPPONI: Hypnotyzm i spirytyzm. Lw. [1912]. *Gaz. Kośc.* R. 20. 1912 s. 493-494.

94. Rec.: BR. DUCHOWICZ: Napoje alkoholowe i ich wpływ na duszę i ciało człowieka. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 453.

95. Rec.: J. HUBY: Christus. Manuel d'Histoire des religions. Paris 1911. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 577, 588-589.

96. Rec.: M. SIENIATYCKI: Początki hierarchii kościelnej. Studium historyczno-dogmatyczne. Lw. 1912. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 269-271.

97. Rec.: S. TRZECIAK: Rozwój naturalny Chrystianizmu z innych religii. Petersburg 1912. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 441-442.

98. Rec.: WŁ. WISZNIEWSKI: Bóg Jezus. Odessa 1911. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 96.

99. U grobu Skargi. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 498-500.

100. Z zakrystii czy do zakrystii? *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 581-584.

101. W stuletnią rocznicę śmierci ks. Kołłątaja. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 7 s. 241-252, 334-345, 419-432.

102. Administratorzy parafii a Msze erekcjonalne. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 399-400.

103. „Czas" o stanowisku biskupów. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 181-183.

104. Duchowieństwo nasze w czasie wyborów i po wyborach. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 357-358, 370-371.

105. Episkopat polski odpowiedział. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 194-196.

106. Jedność między nami. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 231-232.

107. X. Kajsiewicz. [Z powodu artykułu prof. Skoczylasa w „Słowie Polskim"]. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 597-599, 610-611, 622-624.

108. Przed wyborami do Rady miejskiej. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 17-18.

109. Przed wyborami do Sejmu. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 241-243.

110. Rec.: A. BAKANOWSKI: Moje wspomnienia 1840-1863-1913. Lw. 1913. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 425.

111. Rec.: Z. BIELAWSKI: Sakrament Pokuty i Ołtarza. Lw. 1913. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 212.

112. Rec.: A. DEIMEL: Veteris Testamenti Chronologia. Romae 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 509-510.

113. Rec.: J. DZIEDZIC: Czy socjaliści pójdą na wieś. Przemyśl 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 212.

114. Rec.: J. DZIEDZIC: Żyd we wsi. Przemyśl 1913. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 211-212.

115. Rec.: G. FRÉMONT: Les prophéties messianiques realisées dans la personne du Christ-Jésus. Paris 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 247-248.

116. Rec.: K. KANTAK: Dzieje Kościoła Polskiego. T. 1. Gdańsk-P. 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 400-401.

117. Rec.: H. LAMMENS: Fatima et les filles de Mahomet. Romae 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 545-546.

118. Rec.: W. SCHMIDT: Der Ursprung der Gottesidee. Münster-Aschendorf 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 177, 188.

119. Rec.: L. SZCZEPAŃSKI: Synopsis Praelectionum de Palaestinologia. Vol. 1. Romae 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 473-474.

120. Śp. X. Michał Czechowski. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 57-58.

121. Śp. X. Infułat Zygmunt Lenkiewicz. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 253-255.

122. Śp. X. Walenty Wołcz (1854-1913). *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 153-154, 164-165.

123. Wiek człowieka na ziemi. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 99-100, 112-113.

124. Historia religii a religia objawiona. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 206-207, 218-220, 242-243, 271-272, 282-283.

125. Jeszcze o Polakach w Brazylii. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 297-298.

126. Ks. Adam Wesoliński. [Nekrolog]. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 nr 15.

127. Ku czci N. Maryi P. Królowej Korony Polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 193-195.

128. Kult Faraonów. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 27-29, 40-41, 52-54.

129. Lud nasz w Brazylii woła o pomoc. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 205-206, 217-218.

130. Rec.: J. DÉCHELETTE: Manuel d'archéologie prehistorique, celtique et gallo-romaine. T. 1-2. Paris 1910-1912. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 80-81.

131. Rec.: GASTON BONET-MAURY: l'unite'morale des religions. Paris 1913. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 165.

132. Rec.: H. LAMMENS: Le Bercau de l'Islam. Roma 1914. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 69.

133. Rec.: LEMONNYER O. P.: La révélation primitive et les données actuelles de la science. Paris 1914. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 236-237.

134. Rec.: J. SMIT: De daemoniacis in historia evangelica. Roma 1913. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 152-153.

135. W sprawie rzymskiej. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 49-51.

136. Śp. X. Bruno Maurycy Lauszka. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 601.

137. Śp. X. Tadeusz Skorny. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 601-602.

138. Z akcji dobroczynnej księży polskich we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 552-554.

139. Arcybractwo Królowej Korony Polskiej we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 505-506, 519-520.

140. Historia religii a religia objawiona. Lw. 1916 Druk. Z. N. im. Ossolińskich 8° s. 7, 323, 1.

141. Odpowiedź w sprawie Bractwa Królowej Korony Polskiej i święta Królowej Korony Polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 549-550.

142. Rec.: A. GISLER: Der Modernismus. Einsiedeln 1913. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 501-502.

143. Rec.: A. SCHWEITZER: Geschichte der Leben Jesu-Forschung. Tübingen 1913. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 94, 105.

144. Rec.: SEMKOWICZ Wł.: Przysięga na słońce. Kr. 1916. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 477-478.

145. Rec.: J. SIEMIEŃSKI: 1) Pierwsze odrodzenie Polski i odrodzenie praw człowieka. Kr. 1916. 2) Znaj samego siebie. Kr. 1916. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 46-47.

146. Rec.: Wł. SZCZEPAŃSKI: Co znaczy Kbrt há — āres? Spraw. Akad. Umiej. w Krakowie za lipiec 1916. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 622.

147. Rec.: Wł. SZCZEPAŃSKI: Cztery Ewangelie. Cz. 1. Kr. 1916. Cz. 2. Kr. 1917. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 368-370; R. 24: 1917 s. 213.

148. Rec.: M. TARNOWSKI: Kodeks Zamoyskiego na tle stosunków kościelno-państwowych za czasów Stanisława Augusta. Lw. 1916. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 439-440.

149. Rec.: Zapiski z wykładów Pisma św. Nowego Zakonu. Cz. 1. Przemyśl 1913. Cz. 3. Przemyśl 1916. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 536.

150. Słów parę o działalności Komitetu ratunkowego K.B.K. w archidiecezji lwowskiej i naszych nastrojach. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 409-411.

151. Studia nad początkami religii. Lw. 1916 Druk. M. Schmitta 8° s. VIII, 462, nlb. 2.

152. Towarzystwo św. Józefa z Arymatei we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 451-452, 462-463, 472-475.

153. Wpływajmy na ludl *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 73-74.

154. Kult ogniska domowego i przodków. P. 1917 Wyd. „Ostoja" 8° s. 45, nlb. 1.

155. Młodzież szkół średnich w sodalicji. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 605-606.

156. Odczyt p. Gajewskiego w Czytelni Katolickiej. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 117-118.

157. Rec.: W. MICHALSKI: Pascha i Wieczerza Pańska. Lw. 1916. *Mies. Katech. Wychow.* R. 1917 s. 421-427.

158. Rec.: Wł. SZCZEPAŃSKI: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Kr. 1917. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 345-346.

159. Rec.: K. WEINMANN: Dzieje muzyki kościelnej. Ratyzbona 1906. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 226.

160. Religia, a wychowanie i szkoła. P. 1917 Nakł. Księg. św. Wojciecha 8° s. 101, nlb. 3. — Toż. Lw. 1917 16° s. 194.

161. Rec.: A. KOZICKI: Dogmatyka katolicka. *Muzeum.* R. 33: 1918 s. 282-285.

162. Śp. X. Jakub Nowakowski proboszcz w Kamionce Strumiłowej. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 s. 52-54, 64-66, 74-76.

163. Prolegomena in sacram theologiam. Pars I. Leopoli 1920 Druk. Piller-Neumanna 8° s. 522, V. Pars 2. Leopoli 1921 Druk. Piller-Neumanna 8° s. 410.

164. Proroctwo Daniela z czasów Dariusza II. *Prz. Teol.* R. 1: 1920 s. 127-132.

165. Sekretariat katolicki we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 191-192.

166. Śp. X. Władysław Jelonek. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 268.

167. Towarzystwo św. Wincentego a Paulo. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 180-181.

168. Rec.: A. KLAWEK: Noc Betlejemska historia czy legenda? Obrona wiarygodności Łuk. 2, 1-20. P. 1921. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 319-322.

169. Epistola Apostolorum. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 163-182.

170. Metoda filologów w badaniach nad początkami chrześcijaństwa. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 183-204.

171. Rec.: R. GASZYNIEC: Studia do dziejów magii. Lw. 1922. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 328-333.

172. Dzieje Objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Cz. 1. Lw. 1923 Książnica Polska 8° s. 144. — Toż. Wyd. 3. Lw. 1930 Książnica Atlas 8° s. 132, mapa 1, ilustracje.

173. Dzieje Objawienia Bożego w Starym Testamencie. Lw.-W. 1923 Książnica Polska 8° s. 156, mapy 2, ilustracje 39. [Współautor: K. THULLIE].

174. Filolog o Ewangelii Bożego Narodzenia. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 112-139.

175. Ks. Arcybiskup Bilczewski. *Kwart. Hist.* T. 37: 1923 s. 267-270.

176. Kurs etnologii religijnej z historii religii w St. Gabriel. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 z. 2 s. 262-271.

177. Rozszerzenie święta Królowej Polski. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 149-150.

178. Śp. Arcybiskup Bilczewski. *Gaz. Lwowska.* R. 1923 nr 216.

179. Tydzień etnologii katolickiej i historii religii w St. Gabriel dla krajów Europy środkowej i wschodniej. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 169-170, 176, 186-187, 194-195.

180. Z powodu „Ewangelii Bożego Narodzenia" prof. Gańszyńca. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 26-28.

181. Dzieje Objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Cz. 2. Lw. 1924 Książnica Atlas 8° s. 140, mapa 1, ilustracje 24. [Współautor: K. THULLIE]. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1927 Książnica — Atlas 8° s. 128, mapy 2, ilustracje.

182. Jezus, Światłość świata. Nauka na dzień N.M.P. Gromnicznej. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 10-11.

183. Krytyka katolicka a liberalna. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 53-54, 70-71, 83-85, 94-95, 107-109, 119-120, 190-131.

184. Rec.: Dictionnaire apologétique de la foi catholique. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 305-310.

185. Rec.: KIRCH S. J.: Enchiridion fontium historiae antiquae. Fryburg 1923. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 170.

186. Rec.: W. KOPPERS: Die Anfänge des Menschlichen Gemeinschaftslebens im Spiegel der nauern Völkerkunde. München-Gladbach 1921. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 310-311.

187. Rec.: W. SCHMIDT: Die Geheime Jugendweihe eines australischen Urstammes. Paderborn 1923. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 311.

188. Śp. Arcybp Bilczewski a praca społeczna. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 9-10, 17-18.

189. Cienie w akcji społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 338-339.

190. Duchowieństwo a akcja społeczna. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 327-328.

191. In aeternum renatus. W: *Księga pamiątkowa ku czci prof. Balzera.* Lw. 1925 s. 563-581.

192. Potrzeby akcji społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 350-352.

193. Z ruchu teologicznego. Filozofia religii. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 104-110.

194. „Action Français" w opinii przed-

stawicieli Kościoła. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 565-566, 578-580, 591-593.

195. Ciekawy człowiek (Sundar — Singh). *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 244-247, 255-256.

196. Duchowieństwo a polityka. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 373-374, 386-387, 398-399, 422-424.

197. „Męczeństwo [?!] katolików niemieckich w Polsce". *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 471-472.

198. Obywatelski czyn. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 414.

199. Oskarżenie kłamliwe. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 497-498.

200. Próba rzeczywistej historii czasów przedhistorycznych. [Streszczenie referatu]. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 455-456.

201. Rec.: Biblia i Teologia. Praca zbiorowa. P. 1925. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 177-178.

202. Śp. X. Mieczysław Śliwak. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 380-381.

203. Antropos mityczny. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 225-268.

204. Czasy przedhistoryczne w świetle badań J. Morgana i ks. W. Schmidta. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 s. 126-148.

205. Jeszcze o pacyfiźmie. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 456-458.

206. Katolicyzm a idea pokoju światowego. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 417-419.

207. „Policja a religia". *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 381-382.

208. Rec.: B. KRAFT: Die Zeichen für die K. S. wichtigeren Handschriften des griech. N. Test. Freiburg i. Br. 1926. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 131.

209. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Studia nad porównawczą historią religii. P. 1926. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 406-410.

210. Rec.: Th. MAINAGE: Les religions de la préhistoire. Paris 1921. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 214-218.

211. Rec.: J. ROSTWOROWSKI: Charakter i znaczenie biskupstwa w pierwszych dwóch wiekach dziejów Kościoła. Kr. 1925. *Gaz. Kośc.* R. 1927 s. 272-274. — Toż. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 83-87.

212. Rec.: L. WOLKER: Die Religionsumterricht in der Fortbildungsschule. Freiburg i. Br. 1926. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 130.

213. Ruch naukowy myśli katolickiej. *Polski Przewodnik Katol.* R. 1: 1927 s. 357-359.

214. Śp. X. Hubert Wegmann. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 274-275.

215. Trudności Watykanu we Francji i Włoszech. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 168-170.

216. Co by należało czynić? *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 569-570.

217. Coraz śmielej. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 449-450.

218. Dlaczego nie jest lepiej? *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 545-546.

219. Jak my stoimy? *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 497-499.

220. Jak zakładać i prowadzić Ligi parafialne? *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 485-486.

221. Liga katolicka we Lwowie wczoraj i dziś. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 473-475.

222. Prezes Chaciński i Chrześc. Demokracja. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 88-91.

223. Rec.: P. CAZIN: L'hotellerie du Bacchus sans tête. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 286-287.

224. Rec : E. KOSIBOWICZ: Problem ludów pigmejskich. Kr. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 s. 188-190.

225. Religia helleńska, Stary Testament i chrześcijaństwo. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 s. 1-16, 105-135, 227-247. — Toż w osob. odb. Włocławek 1928 8° s. 71.

226. Udział katolików w życiu publicznym. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 273-292.

227. W sprawie organizowania Lig katolickich. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 461-463. — Toż. Lw. 1928 Biblioteka Religijna 16° s. 18.

228. Akcja Katolicka i organizacja Katolicka. W: *Sprawy duszpasterskie.* Wykłady z kursu duszpasterskiego. Lw. 1929 s. 67-76.

229. Irracjonalizm w dzisiejszym ruchu naukowo-literackim w Niemczech. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 25-76.

230. Nowe wydanie „Historii religii" Chantepie de la Saussaye'a. *Ruch Teol.* R. 1: 1929 nr 2 s. 25-30.

231. Dzieje Objawienia Bożego w Starym Testamencie dla kl. I. Lw. 1929 8° s. 147.

232. Rec.: A. ANWANDER: Die Religionen der Menschheit. Freiburg i. Br. 1927. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 378-381.

233. Rec.: L. GRANDMAISON: Jésus Christ. T. 1-2. Paris 1928. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 271-277.

234. Rec.: E. SCHNEIDER: Les Heures bénédictines. Collection „Les Grands Ordres Monastiques" 1927. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 81-82.

235. Rec.: M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej. T. 1. Kr. 1928. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 167-174.

236. Seminarium apologetyczne. Jak prowadzić? W: *Pamiętnik piątego zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezw. św. Jana Kantego.* Kielce 1929 s. 171-186.

237. Wystawa w Poznaniu. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 269-272.

238. Główne ogniska ruchu unijnego na

Zachodzie. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 313-334. — Toż w osob. odb. Włocławek 1930 8° s. 24.

239. Historia dogmatów. *Ruch Teol.* R. 2: 1930 nr 1 s. 10-15.

240. Idea odrodzenia w mysteriach hellenistycznych, a u św. Pawła. P. 1930 Wyd. Księg. św. Wojciecha 8° s. 91. Sprawy biblijne. Z. 14/15.

241. Problem apologetyki. *Ruch Teol.* R. 2: 1930 nr 3 s. 33-41.

242. Rec.: M. BIAŁOWĄS: Sprawa robotnicza. Miejsce Piastowe 1930. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 166-167.

243. Rec.: L. BROEL-PLATER: De primatu Romanorum Pontificium ab Anastasio II ad Pelagium II (496-590). Romae 1930. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 590-591.

244. Rec.: K. VÖLKER: Kirchengeschichte Polens. Berlin-Leipzig 1930. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 482-483.

245. Rec.: M. WYSZYŃSKI: Ze studiów nad historią dziesięciny w Polsce średniowiecznej. Lw. 1929. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 143.

246. Studia ks. Engerta nad filozoficzno-religijnymi prądami w dzisiejszych Niemczech. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 178-184.

247. „Unjatyzm" X. C. Korolewskiego. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 297-298, 317-318.

248. W pięćsetletnią rocznicę Kapituły lwowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 16-18, 30-31, 42-43, 51-53, 66-67, 77-78, 90-91, 104-105. — Toż. W: *Pięćsetna rocznica założenia kapituły metropolitalnej lwowskiej obrz. łac.* Lw. 1930 Nakł. Kapituły Lwowskiej s. 46-86.

249. W sprawie oddzielnych wakacji dla mężów i żon. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 359.

250. Wyjaśnienie w sprawie stosunków obrządkowych w Charbinie. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 76-78.

251. Do pracy społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 97-98.

252. Indywidualność św. Augustyna (w tysiąc pięćsetletnią rocznicę jego śmierci). *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 237-257, 328-339. — Toż w osob. odb. Włocławek 1931 8° s. 33.

253. Jedno z doświadczeń unijnych. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 181-183.

254. Jeszcze w sprawie ubezpieczeń służby kościelnej. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 551-552.

255. Kilka uwag przeciw przecenianiu wpływów perskich na eschatologię żydowską i chrześcijańską. W: *Księga pamiątkowa ku czci Władysława Abrahama.* T. 2. Lw. 1931 s. 103-110. — Toż. Lw. 1930 8° s. 17.

256. Patrzeć realnie. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 134-136.

257. W sprawie opłat ubezpieczeniowych za służbę kościelną. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 496.

258. Kartoteka duchowieństwa archid. lwowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 330-331.

259. Rec.: Nowy Testament. T. 1. Cztery Ewangelie oraz Dzieje Apostolskie. Oprac. SZCZEPAŃSKI W. TJ, PROKULSKI W. TJ. P. 1932. *Przew. Katol.* R. 1932 s. 124.

260. Sekty i ich niebezpieczeństwo. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 437-439.

261. Sprawy duchowieństwa parafialnego. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 195-196.

262. Subsidium charitativum duchowieństwa archidiec. lwowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 319-320.

263. Ustawa o składkach na rzecz Kościoła katolickiego. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 121-122, 246-248.

264. W sprawie konferencji socjologów chrześcijańskich. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 265-266.

265. W sprawach naszego duchowieństwa. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 1-2.

266. Wyznania katolickie w tegorocznym budżecie. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 73-75, 86-87, 110-111.

267. Z ostatnich walk o religijny charakter szkoły polskiej. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 53-59.

268. Jeszcze w sprawie książki p. Bułhaka. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 229-230.

269. Kilka słów o nowej ustawie akademickiej. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 82-95.

270. X. Jakub Nowakowski. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 609-610.

271. Przemówienie w komisji budżetowej Sejmu. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 62-63.

272. Rec.: J. UMIŃSKI: Historia Kościoła. T. 1. Lw. 1933. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 441.

273. Sprawa „Areopagików". W obronie p. Bułhaka i jego dzieła. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 169-170.

274. Sprawy religijne w nowym budżecie Państwa. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 496-505.

275. Stosunek kultury moralno-duchowej pierwotnego chrześcijaństwa do ówczesnego pogaństwa. *Prąd.* R. 20: 1933 t. 25 s. 77-90, 144-156. — Toż w osob. odb. Lubl. 1933 8° s. 27.

276. Śp. X. Adam Sigmund. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 308-309.

277. Czy nie na fałszywej drodze? *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 240-243.

278. Konstytucje Kościoła egipskiego a

czasy nasze. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 166-167.

279. X. Gorazdowski. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 157-158.

280. X. Bruno Maurycy Lauszka. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 315-316.

281. X. Edward Nałęcz Podolski. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 328-329.

282. X. Józef Nowakowski. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 304.

283. X. Zygmunt Odelgiewicz. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 45-46.

284. X. Stanisław de Omelany Gromnicki. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 363-364.

285. X. Adam Wesoliński. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 15-16.

286. Na terenach powodziowych. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 466-467.

287. Rec.: J. UMIŃSKI: Historia Kościoła. T. 2. Lw. 1934. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 450-451.

288. Sprawa erygowania probostwa. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 68.

289. Sprawy religijne na ostatniej sesji sejmowej. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 92-104. — Toż w osob. odb. Włocławek 1934 8° s. 15.

290. Stosunki kościelno-polityczne w Niemczech. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 456-468.

291. Towarzystwo Wzajemnej Pomocy Kapłanów. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 231-232.

292. Zbiór monet X. Gryzieckiego. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 479-480.

293. Złote gody kapłańskie. [Uroczystości jubileuszowe w Dolinie]. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 419-420.

294. Z okazji rekolekcji kapłańskich. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 408-409.

295. „Filius Hominis" w Parabolach Henocha. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 nr 4 s. 483-519.

296. Hellenizm a judaizm. W: *Pamiętnik VI Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Wilnie 17-20 IX 1935.* T. 1. Lw. 1935 s. 516-534.

297. Józef Piłsudski, pierwszy Marszałek Polski. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. I-VIII.

298. Sprawy wyznaniowe na tegorocznej sesji budżetowej. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s. 497-503.

299. Śp. X. prałat Aleksander Pechnik. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 86-87.

300. Wspomnienie o śp. Ks. Prałacie Pechniku. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s. 385-390.

301. Areopagitica. [P. Bułhak a jego krytycy]. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 390-404.

302. Do odpowiedzi Ks. Prof. Michalskiego. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 112.

303. Na marginesie literatury Skargowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 349-351, 364-366, 378-379, 590-591; R. 44: 1937 s. 8-9, 20, 31-32.

304. Potęga tradycji religijnej. *Gregoriana.* R. 2: 1936 nr 1-2 s. 46-58. — Toż w osob. odb. Lw. 1936 s. 16.

305. Walne Zebranie Delegatów Towarzystwa Wzaj. Pomocy Kapłanów. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 216.

306. Działalność naukowa ks. Marii Józefa Lagrange'a Zak. Kazn. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 40 s. 10-33. — Toż w osob. odb. Włocławek 1937 8° s. 26.

307. Na marginesie literatury skargowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 8-9, 20, 31-32.

308. Pierwotne chrześcijaństwo wobec cywilizacji grecko-rzymskiej. W: *Kultura i cywilizacja.* Lublin 1937 s. 70-116. — Toż w osob. odb. Lubl. 1937 Wyd. Tow. Wiedzy Chrześc. 8° s. 70-116.

309. Przeciwne obozowisko ani nie drgnęło. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 237-238, 248-249, 261-262.

310. Przekład Psalmów ks. Kruszyńskiego. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 116-118, 179-181, 188-190.

311. VI Unijna Konferencja w Pińsku. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 397-402, 411-412, 422-423.

312. Śp. Ks. Dr Antoni Cieślik. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 108-109.

313. Współpraca Związku Z. T. z Polskim Tow. Teol. W: *Pamiętnik VIII Zjazdu Związku Zakł. Teol. w Polsce pod wezw. św. Jana Kantego w Częstochowie* (15-17 IV 1936). Kr. 1937 s. 25-26.

314. Apologetyka chrześcijańska w ostatnim sześćdziesięcioleciu. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 319-331, 451-471; R. 31: 1939 t. 43 s. 131-141, 354-372, 472-482; R. 31: 1939 t. 44 s. 31-41. — Toż w osob. odb. Włocławek 1939 8° s. 90.

315. Delikatna sprawa i niedelikatne jej przedstawienie. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 661-663.

316. De recto sensu vaticini Danielis 70 hebdomadum. (Dan. 9, 24-27). *Collect. Theol.* R. 19: 1938 nr 1 s. 59-114. — Toż w osob. odb. Lw. 1938 8° s. nlb. 2, 56.

317. Eschatologia irańska a biblijna. Lw. 1938 8° s. 130.

318. Eschatologia irańska a biblijna. *Spraw. Tow. Nauk.* Lw. 18: 1938 s. 47-49.

319. Hellenizm a Chrześcijaństwo. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 209-232, 337-351. — Toż w osob. odb. Włocławek 1938 8° s. 40.

320. O. M. J. Lagrange jako apologeta i historyk religii. *Prz. Biblij.* T. 2: 1938 nr 2 s. 198-230.

321. O kult królowej Jadwigi. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 728-730.

322. Z zagadnień życia publicznego. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 618-620, 650-651, 684-686.

323. Zjazd teologiczny w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 633-635.

324. Człowiek w świetle historii i etnologii a rasizm. Lw. 1939 Wyd. Inst. Wyższej Kultury Religijnej 8° s. 59.

325. XIX Posiedzenie Rady Opieki Społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 56-57, 74-76.

326. Głupia maskarada „Zadrugi". *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 36-39. — Toż pt. „Zadruga" chce być głośną. *Wiara i Życie.* R. 19: 1939 s. 98-100.

327. Proroctwa mesjańskie a dzisiejszy rasizm. Lw. 1939 Wyd. Inst. Wyższej Kultury Religijnej 16° s. 48.

328. Rec.: W. KWIATKOWSKI: Apologetyka totalna. T. 1-2. W. 1937-1938. *Collect. Theol.* R. 20: 1939 nr 1 s. 209-234.

329. Rekolekcje kapłańskie w przedwojennym nastroju. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 568-569.

330. Śp. X. Zygmunt Bielawski. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 329-331.

331. Trzydziestolecie „Ateneum Kapłańskiego". *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 107-108.

332. Chrześcijaństwo a świat starożytny. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 s. 221-236, 324-329, 427-441. — Toż w osob. odb. Włocławek 1947 8° s. 38.

333. Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny. Wydział Teol. Uniw. Jana Kazimierza. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 467-470.

334. Czy zasada przyczynowości dla apologetyki i teologii nadal żyje? *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 320-321.

335. Ks. Stefan Leon Skibniewski, myśliciel i apologeta. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 281-287.

336. Rec.: *Nasza Przeszłość.* T. 4. Kr. 1948. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 76-77.

337. Troska o zbawienie w religiach indyjskich. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 318-319.

338. Testimonium animae naturaliter christianae. *Collect. Theol.* R. 25: 1954 nr 1-2 s. 178-193.

339. Rec.: W. KWIATKOWSKI: Apologetyka totalna. T. 2 cz. 1. W. 1954. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 nr 4-5 s. 255-267.

340. Etienne Gilson o iluminiźmie św. Augustyna. *Kuźnica Kapł.* R. 4: 1956 nr 13/14 s. 6-10.

341. Rec.: M. M. LABOURDETTE: Le péché originel et les origines de l'homme. Paris 1953. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 3: 1956 z. 2 s. 407-409.

342. Rec.: R. PACIORKOWSKI: Chrześcijaństwo w apolegetycznej myśli św. Augustyna. P. 1952. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 3: 1956 z. 2 s. 402-407.

343. Źródła św. Augustyna do dzieła „Państwo Boże". *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 4 s. 535-540.

344. Plutarch o Bogu. *Roczn. Teol.-Kanon.* T. 7: 1960 z. 1 s. 93-101.

345. Adonis. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 93.

346. Wspomnienie z moich czasów. Nysa 1953 4° s. 335. Maszynopis. Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu. Syn. APD 1984-1989.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1933. Lw. 1934 s. 113-115; De professore Stephano Szydelski. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 z. 4 s. 393-396; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 731; KLAWEK A.: Ks. Szczepan Szydelski (w 40-lecie pracy naukowej). *Tyg. Powsz.* R. 8: 1952 nr 17 s. 4; Ku uczczeniu 40-letniej działalności naukowej ks. Szczepana Szydelskiego. *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 z. 3 s. 179-180; Rocznik diecezji opolskiej. Opole 1955-1963; Bibliografia prac ks. prof. dr Szczepana Szydelskiego 1904-1947. *Kuźnica Kapł.* R. 4: 1956 nr 13-14 s. 51-52; KĄCKI F.: 50-lecie pracy naukowej ks. prof. dr Szczepana Szydelskiego. *Kuźnica Kapł.* R. 4: 1956 nr 13-14 s. 4-5; Dedykacja ks. Szydelskiemu. *Collect. Theol.* R. 30: 1959 nr 1-4 s. 5-9; Jubileusz ks. Szydelskiego. *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 39 s. 7; Jubileusz nestora polskich teologów. *Nasza Przeszł.* T. 12: 1960 s. 303-304; Sześćdziesiąta piąta rocznica święceń kapłańskich księży prałatów: Jana Malcera i Szczepana Szydelskiego. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 16: 1961 nr 7 s. 227; BAGIŃSKI J.: Krótkie wspomnienie o śp. księdzu prałacie dr Szczepanie Szydelskim z okresu pobytu w Nysie. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 23: 1968 nr 6 s. 150-163; GUMOL K.: Zgon ks. prof. dr Szczepana Szydelskiego. *Collect. Theol.* R. 38: 1968 nr 3 s. 177-178; KOPEĆ E.: Ks. Prof. Sz. Szydelski (1872-1967). *Roczn. Teol.-Kanon.* T. 15: 1968 z. 2 s. 167-168; Ks. prof. Szczepan Szydelski [Nekrolog]. *Tyg. Powsz.* R. 22: 1968 nr 3 s. 5; URBAN W.: O wpływie O. Bernarda Łubieńskiego na duchowość ks. prof. Szczepana Szydelskiego. *Homo Dei.* R. 37: 1968 nr 1 s. 60-61; TENŻE: Pamięci śp. Księdza Profesora dr Szczepana Szydelskiego (zm. 28 XI 1967). *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 23: 1968 nr 6 s. 148-150; TENŻE: Ks. Prof. Szczepan Szydelski (1872-1967). Rzym 1969; GUMOL K.: Ks. prof. Szczepan Szydelski. Wspomnienie. *Rocz. Teol. Śl. Opol.*

T. 2: 1970 s. 279-284; GIELA J.: W stulecie urodzin ks. prof. Szczepana Szydelskiego 25 XII 1872 — 25 XII 1972. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 28: 1973 nr 6 s. 188-189; URBAN W.: Duszpasterska siejba kapłanów — repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970. Wr. 1972 s. 44-47; NAGY S.: Apologetyka polska. W: Dzieje teologii katolickiej w Polsce. T. 3 cz. 1. Lubl. 1976 s. 185-186, 208-209, 211-212; NOWACKI T.: Ks. profesor Szczepan Szydelski (1872-1967). *Novum.* R. 1980 nr 5 s. 141-148; SZYDELSKI Sz.: Wspomnienia z moich czasów. Nysa 1953. Maszynopis. Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu. Sygn. APD 1984-1989; GIELA J.: Ks. Szczepan Szydelski jako historyk archidiecezji lwowskiej. Lubl. 1975. Maszynopis. Bibl. KUL-u.

Ks. Józef Mandziuk

Szymański Adam (1880-1956) profesor Akademii Duchownej w Petersburgu, autor artykułów filozoficznych i teologicznych.

Pochodził z rodziny drobnomieszczańskiej. Urodził się 14 X 1880 w Zawichoście, jako syn Jakuba i Józefy z Adamskich, mających gospodarstwo rolne. Po ukończeniu 4 klas w męskim Progimnazjum w Sandomierzu wstąpił w 1895 r. do miejscowego Seminarium Duchownego. W 1901 r. wysłany został na dalsze studia w Rzymsko-Katolickiej Akademii w Petersburgu. Otrzymał tam w r. 1904 święcenia kapłańskie. Następnie udał się na studia filozoficzne w Uniwersytecie Katolickim w Lowanium, gdzie po roku otrzymał stopień licencjata, a w r. 1907 stopień doktora filozofii św. Tomasza z Akwinu.

Po powrocie do Sandomierza mianowany został profesorem Seminarium Duchownego i rektorem kościoła św. Józefa. Wykładał przedmioty filozoficzne, apologetykę, nauki społeczne i język francuski. W l. 1909-1910 był wiceregensem seminarium. Jesienią 1913 r. objął stanowisko profesora filozofii w Akademii Duchownej w Petersburgu. W r. 1917 nadał mu senat akademii stopień doktora teologii. Po zamknięciu uczelni w 1918 r. wrócił do Sandomierza i objął stanowisko rektora Seminarium Duchownego. Nie zgodził się na propozycję przyjęcia katedry na Uniwersytecie Lubelskim. W Seminarium wykładał encyklopedię i metodologię filozofii, historię filozofii, patrologię i teologię pasterską. Był wzorowym wykładowcą. Zabezpieczył podstawy gospodarcze seminarium przez rozbudowę gospodarstwa rolnego. Przeprowadził realizację wymogu matury ze szkoły średniej od kandydatów przyjmowanych do seminarium. Stworzył Niższe Seminarium Duchowne. Wybudował 2-piętrowy gmach dla tej szkoły. Postarał się o pełne prawa państwowe dla niej. Czynił zabiegi o uzyskanie dla Seminarium Duchownego praw szkół wyższych. Był właściwym wykładowcą kleryków. Okazywał im na zewnątrz surowość a w rzeczywistości wszystko czynił, aby każdemu umożliwić dojście do kapłaństwa. Zmarł 17 II 1956 r. Pochowany w Zawichoście.

I.

1. O znaczeniu prasy. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 16-22, 145-158, 179-186.

2. O moderniźmie. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 113-122, 145-158, 179-186.

3. Szkice z ruchu religijnego wśród Słowian. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 81-96, 113-134, 161-170, 211-225.

4. Sceptycyzm. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 93-97.

5. Schelling Fr. W. J. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 103-104.

6. Schleiermacher F. E. D. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 109-110.

7. Scholastyka. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 113-126.

8. Schopenhauer. Artur. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 127-129.

9. Scotus Duns Jan. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 149-150.

10. Sensualizm. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 195-197.

11. Skotyści. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 294-295.

12. Sofiści. *Podr. enc kośc.* T. 35/36 s. 401-402.
13. Sofizmat. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 402-403.
14. Sokrates. *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 408-410.
15. Sorites. *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 8.
16. Spinoza. *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 25-28.
17. Stoicyzm. *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 134-138.
18. Substancja. *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 195-197.
19. Psychologia. *Podr. enc. kośc.* T. 33/34 s. 95-100.
20. Teologia. *Podr. enc. kośc.* T. 39/40 s. 81-82.
21. Tomasz z Akwinu. *Podr. enc. kośc.* T. 39/40 s. 182-189.
22. Tomizm. *Podr. enc. kośc.* T. 39/40 s. 196-198.
23. O kierunkach antyintelektualistycznych we współczesnej filozofii. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 129-155.
24. Artykuły w: *Enc. kośc.* T. 33.

II.

WIŚNIEWSKI J.: Katalog prałatów i kanoników Kapituły Sandomierskiej. Radom 1928 s. 293 — z fotografią; KOTOWSKI S.: Ks. Prałat Adam Szymański. *Kron. Diec. Sand.* R. 49: 1956 s. 78-80; PASTUSZKA J.: Wspomnienie o ks. Adamie Szymańskim. *Kron. Diec. Sand.* R. 61: 1968 s. 256-260; KOTKOWSKI S.: Seminarium Duchowne w Sandomierzu 1842-1926. Lubl. 1971, maszynopis w Bibliot. Wydziału Teol. KUL. — Akta osobiste ks. Adama Szymańskiego 1880-1956 w Arch. Kurii Diec. w Sandomierzu; tamże Akta Sem. Duch. w Sandomierzu 1883-1918, 1918-1949, 1950-1965.

Bp Walenty Wójcik

Szymański Antoni, krypt.: A. S., Sz., pseud.: Antoni Hoffen, Dr A. S-ki (1881-1942), profesor i rektor Katolickiego Uniw. Lubelskiego, etyk, przedstawiciel katolickiej myśli społecznej, redaktor.

Urodził się 27 X 1881 w Praszce, pow. Wieluń. Po ukończeniu szkoły średniej w Częstochowie i Seminarium Duchownego we Włocławku, jako ksiądz wyjechał na studia do Louvain w Belgii. Studiował tam filozofię i nauki społeczne. Występował tam pod przybranym nazwiskiem Antoni Hoffen, ponieważ władze carskie zabraniały księżom polskim studiować za granicą. Pod tym nazwiskiem ukazały się niektóre jego publikacje. W latach 1908-1918 ks. Szymański wykładał filozofię i nauki społeczne w Seminarium Duchownym we Włocławku oraz współredagował „Ateneum Kapłańskie". Rozwijał w tym czasie swą pracę naukową, publicystyczną i społeczną.

W r. 1918 ks. Szymański przeszedł do Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, gdzie objął wykłady z polityki społecznej i historii katolicyzmu społecznego. W 1919 r. uzyskał habilitację z zakresu chrześcijańskiej nauki społecznej na Uniw. Jagiellońskim, a w r. 1924 został profesorem zwyczajnym polityki społecznej. W r. 1930 objął ponadto wykłady z etyki.

Poza pracą naukową i pedagogiczną ks. Szymański prowadził na KUL działalność organizacyjną i administracyjną. Od r. 1918 praca na KUL i troska o jego rozwój pozostały dla ks. Szymańskiego głównym zadaniem życiowym. W l. 1920-1921 był dziekanem Wydziału prawa kanonicznego, w l. 1922-1926 pełnił obowiązki prorektora, w tym zastępując rektora w latach 1922 i 1924; w r. 1931/32 był dziekanem wydziału prawa i nauk społeczno-ekonomicznych. Pełniąc te funkcje troszczył się szczególnie o stworzenie ideowej kadry personelu nauczycielskiego KUL, zaangażowanej w pracy naukowej. Na podkreślenie zasługuje troska ks. Szymańskiego o rozwijanie akcji wydawniczej. W tym celu założył w r. 1928 Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej, które wydało kilkadziesiąt prac naukowych. Od r. 1929 redagował ks. Szymański miesięcznik „Prąd". Miesięcznik ten stał się od r. 1930 organem prasowym Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej, którego był też założycielem i długoletnim prezesem.

Brał też czynny udział w organizowaniu Tygodni Społecznych „Odrodzenia" w Lublinie, które przyczyniły się do rozwoju katolickiej myśli społecznej w Polsce.

Wl. 1933-1942 pełnił funkcję rektora KUL. Nie porzucając pracy naukowej, skupiał on swój wysiłek wokół nadania Katolickiemu Uniw. Lubelskiemu należytej pozycji wśród wyższych uczelni w Polsce. Rezultatem jego starań było zapewnienie Uniwersytetowi należytych podstaw finansowych oraz uzyskanie dla KUL w 1938 r. pełnych praw szkoły akademickiej. W r. 1934 powstało z inicjatywy Ks. Szymańskiego Towarzystwo Naukowe KUL. Od 1935 r. organizował uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa.

W latach trzydziestych był członkiem Międzynarodowego Związku Badań Społecznych w Malines oraz prezesem Rady Społecznej przy Prymasie Polski, która skupiała najwybitniejszych przedstawicieli katolickiej myśli społecznej w Polsce.

Po wybuchu wojny w 1939 r. udzielał schronienia w gmachu Uniwersytetu licznym uchodźcom, a w październiku tegoż roku rozpoczął nowy rok akademicki. W listopadzie 1939 r. został aresztowany i osadzony w więzieniu w Lublinie. Po zwolnieniu z więzienia ukrywał się na plebanii w Bełżycach. Stamtąd kierował sprawami Uniwersytetu, czuwał nad jego archiwum i biblioteką, dojeżdżał na wykłady do Krężnicy, organizował wykłady i pomoc dla pracowników naukowych oraz ich rodzin. Zmarł 9 X 1942 r. w Bełżycach. Od 1946 r. spoczywa na cmentarzu w Lublinie.

I.

1. Mowa kleryka do kleryków. *Dla Swoich.* 1904 nr 1 s. 69-72.

2. O pracy społecznej. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 153-176.

3. Współpraca wiernych w sprawie Bożej. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 501-517.

4. Z naszej katechezy. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 528-531.

5. Wskazówki Leona XIII o demokracji chrześcijańskiej. *Wiad. Past.* T. 2: 1906 s. 129-149.

6. Przekł.: FALLON W.: Związek ludowy. *Wiad. Past.* T. 2: 1906 s. 257-270.

7. O szczególnych zadaniach katolicyzmu w Polsce. *Wiad. Past.* T. 2: 1906 s. 449-467, 513-533.

8. Do skarbonki. *Poradnik Językowy.* Kr. 1906.

9. Wśród Słowieńców. Szkice z życia uspołecznionych pobratyńców. W. 1907. Druk Seweryn Saryusz Zaleski 16° s. 163.

10. Katolicka literatura społeczna za granicą. *Wiad. Past.* T. 3: 1907 s. 257-289.

11. Z Kongresu Eucharystycznego w Tournay. *Wiad. Past.* T. 3: 1907 s. 449-457.

12. Gwałtowna potrzeba. W sprawie tygodnika naukowego. *Dz. Powsz.* Warszawa 1908 nr 197.

13. Zarys poglądów demokracji chrześcijańskiej we Francji. *Bibl. Warsz.* T. 271: 1908 s. 49-68.

14. Kurs społeczny w Poznaniu. *Kron. Diec. Kuj. Kal.* 1908 s. 245-251.

15. Synteza filozoficzna prof. M. Straszewskiego. Z powodu jego pracy „W dążeniu do syntezy". *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 157-164.

16. [Prace omawiające historię ruchu katolicko-społecznego]. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 272-273.

17. Sprawa żydowska. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 365-368.

18. Sprawa Chełmszczyzny. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 368-371.

19. Religia w życiu narodowym W. Lutosławskiego. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 470-473.

20. O stronnictwo katolicko-narodowe. *Dz. Powsz.* 1909 nr 292.

21. Le mouvement social chrétien en Pologne Prusienne. *Mouvement Social.* Paris 1909 s. 908-913.

22. Jak się walczy z religią. *Polak Katolik* 1909.

23. La démocratie chrétienne en France. Louvain 1909 s. 82. — Toż W: *Revue Social Catholique.* Louvain 1908-1909.

24. Z Warszawy. Ogólne zebranie Stow. Robotników Chrześcijańskich. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2. s. 69-70.

25. L'Action Populaire w Paryżu i św. Wojciecha w Poznaniu. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2 s. 266-269.

26. Co młodzież czyta? *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2 s. 474-476.

27. Le mouvement social chrétien en Pologne Russe. *Mouvement Social* 1910 nr 1 s. 64-72.

28. Przegląd naukowy. Mianowania naukowe. Odznaczenia. Wydawnictwa. Esperanto. Kronika. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 261-263, 452-458.

29. Lewkowicz Jakób. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 260.

30. Gloger Zygmunt. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 263-264.

31. Dębicki Michał Wł. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [4] s. 260.

32. Konopczyński Emilian. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [4] s. 260.

33. Krogh-Tonnigh. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [4] s. 260-261.

34. Lescoeur O. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [4] s. 264.

35. Charakter katolicki pracy społecznej. *Pracownik Polski.* (Warszawa) 1910 nr 7.

36. Katolicyzm socjalny we Francji. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 333-343; R. 2: 1910 t. [4] s. 134-145, 326-345. Toż. w rozsz. odb. Włocławek 1911 Druk. Diec. 8° s. 56.

37. [Literatura prawno-społeczna dotycząca Królestwa Polskiego]. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 277-279.

38. Encyklika o Sillonie. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [4] s. 169.

39. Z dziejów „Kultury polskiej". *Dz. Powsz.* 1910 nr 60.

40. Protest. Przeciw J. Ostrowskiemu z powodu jego recenzji o Demokracji chrześcijańskiej w „Myśli katolickiej". *Rola.* 1910 nr 38 s. 622-623.

41. Z powodu odpowiedzi na mój protest. *Rola.* 1910 nr 42 s. 694-695.

42. Poglądy demokracji chrześcijańskiej we Francji (r. 1892-1907). P. 1910. Księg. św. Wojciecha. 16° s. 152.

43. O czystości współczesnego spojrzenia. Polemika z Pieńkowskim. *Rola.* 1910 nr 3.

44. Rocznica Skargi. *Rola.* 1910 nr 41 z 14.X.

45. Z Zagranicy: Z protestanckiej akcji społecznej. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 83-86.

46. Czy w encyklice Notre charge Apostolique zostały potępione kooperatywy, jako niezgodne z duchem ekonomii chrześcijańskiej? *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 87.

47. Wieś dawniejsza i dzisiejsza. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 267-273.

48. Ruch społeczny. Emigracja i P. Towarzystwo emigracyjne. T. Popierania Przemysłu Ludowego. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 261-264.

49. Z dziejów postępu w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 374-379.

50. Darowska Maria Marcelina. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 251-252.

51. Kronika. Biblioteki. Konkursy. Czasopisma. Towarzystwa. Kongresy. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 257-260, 356, 465-468; R. 3: 1911 t. 6 s. 79-80, 249-252, 266-268, 373, 456-457.

52. Piąte ogólne zebranie Wyzwolenia. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 455.

53. Z zagranicy. Wyznaniowość Akcji Katolickiej. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 82-89.

54. Z Warszawy. Z dziejów socjalizmu w Królestwie. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 268-270.

55. Z zagranicy. Propaganda społeczna. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 360-364.

56. Socjalizm, socjalizm w Polsce, socjalny katolicyzm, socjalny katolicyzm w Polsce. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35-36 s. 350-360.

57. Wszelka moralność jest moralna. Uwagi z powodu „Źródeł moralności" Świętochowskiego. *Rola.* Warszawa 1912.

58. Przekł.: LE ROY: Religia ludów pierwotnych. Przekład wspólnie z W. Kottem. W. 1912 s. 367. Bibliot. Dzieł. Chrześcij.

59. Kronika. Czasopisma. Towarzystwa naukowe. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 82, 461-464.

60. Biernacki Ed. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 82.

61. Kowalczyk Jan. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t 7 s. 82.

62. Krasnowolski Antoni. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 82.

63. Z zagranicy. Nie masz moralności bez religii. Walka z pornografią. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 372-374.

64. Stan badań nad religią pierwotną. Z powodu polskiego przekładu dzieła ks. bpa Le Roy. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 250-261.

65. Gdzie można znaleźć wiadomości dotyczące sporu o związki zawodowe? *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 266-267.

66. Jakie istnieją przepisy prawne dotyczące używania języka polskiego w biurowości instytucji katolickich i w aktach stanu cywilnego. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 364-365.

67. Ozanam jako teoretyk i działacz społeczny. W setną rocznicę urodzin. *Prz. Powsz.* Kr. 1913. — Toż pod zm. tyt.: Ozanam jako historyk cywilizacji. W setną rocznicę urodzin. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 10 s. 228-244.

68. Uświadomienie katolickie. Przegląd krytyczny literatury religijno-katolickiej

polskiej. W. 1913 Druk. Józefa Zawadzkiego 16° s. 166, nlb. 2.

69. Spór o stowarzyszenia chrześcijańskie w Niemczech. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 33-35.

70. Studia i szkice. W. 1913 s. 248. Bibl. Dzieł Chrześcij. nr 151.

71. G. Kurth. Kościół w okresach przełomowych historii. W: *Współczesne zagadnienia podstawowe.* W. 1913 z. 5 s. 156.

72. Przegląd nauk społecznych. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 166-177.

73. Sprawy religijne polskie. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 438-352.

74. Wśród katolików austriackich. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 250-254.

75. Moabit i duchowieństwo katolickie w Prusach. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 351-353.

76. Wśród mariawitów. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 68-71.

77. Sprawy religijne. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 .t 11 s. 152-158.

78. Ojciec św. o zadaniach swego pontyfikatu. *Aten. Kapł.* R. 6 i 7: 1914 t. 12 s. 63-66.

79. Niemcy katolicy w Łodzi. *Aten. Kapł.* R. 6 i 7: 1914-1915 t. 12 s. 74-76.

80. Tolerancja. W: *Podr. enc. kośc.* T. 39-40 s. 170-177.

81. Znaczenie wielkiego przemysłu w naszym bogactwie narodowym. *Kron. Rodz.* 1914 nr 5 s. 156.

82. Z obozu postępowo radykalnego. *Kron. Rodz.* 1914 nr 8 s. 195-197.

83. Jeszcze jedna przysługa. *Kron. Rodz.* 1914 nr 13 s. 316-319.

84. Ustrój stowarzyszeń zawodowych. *Aten. Kapł.* R. 6 i 7: 1914-1915 t. 12 s. 117-143.

85. Samorząd miejski. *Dz. Powsz.* Włocławek 1915 nr 202.

86. Autonomia rosyjska dla Polski. *Dz. Powsz.* Włocławek 1915 (5 VIII).

87. Sprawa Rzymska. *Aten. Kapł.* R. 8: 1916 t. 13 s. 157-162.

88. Stowarzyszenie ochrony kobiet. *Aten. Kapł.* R. 8: 1916 t. 13 s. 369-374.

89. Co może zdziałać zła szkoła. *Kalendarz Powszechny.* Włocławek 1916 s. 576.

90. Zagadnienie społeczne. Włocławek 1916 Księg. Powsz. 8° s. 540. — Toż. Wyd. 2. Lubl. 1929 Tow. Wiedzy Chrześcij. s. 468. — Toż. Lubl. 1938 Tow. Wiedzy Chrześcij. 8° nlb. 2, 206. — Toż. Zagadnienia społeczne. Wyd. 3 przerobione. Lubl. 1939 Tow. Wiedzy Chrześcij. 8° s. nlb. 6, 497.

91. Papiestwo w wojnie. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 154-157.

92. Życie eucharystyczne. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 162-163.

93. Brak duchowieństwa. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. s. 163.

94. Görresgesellschaft [Wydawnictwa]. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 468-469.

95. Misje katolickie w r. 1916 poza granicami Europy. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 163-169.

96. Albert br. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 169-170.

97. Honorat O. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 170-171.

98. Ogólnoludzka powszechność poczucia moralnego. Z powodu dzieła V. Cathreina: „Die Einheit des sittlichen Bewusstseins der Menschheit". Freiburg 1914. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 181-187.

99. Stanowisko religii w szkole. Włocławek 1918 s. 50. — Toż Wyd. II na nowo opracowane. P. 1922 s. 110. „Głosy na czasie" nr 47.

100. Formy rządu. *Gaz. Niedzielna* (Włocławek) 1918 nr 41-42.

101. Własność prywatna. *Wiad. Diec.* (Lublin) 1919 nr 6 s. 178-185.

102. Próby dyktatury proletariackiej we Francji. *Przew. Społ.* R. 1: 1919-1920 nr 2 s. 60-64.

103. Wojskowe zasiłki dla żołnierzy. *Obrona* (Lublin) 1920 nr 19 s. 5-6.

104. Społeczeństwo. *Rycerz Polski.* (Warszawa) 1920 nr 5 s. 58-59.

105. Położenie warstwy robotniczej w ustroju kapitalistycznym. *Przew. Społ.* R. 1: 1919-1920 nr 8 s. 338-343.

106. Życie religijne we Francji. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 355-366; R. 38: 1921 t. 149/150 s. 33-48.

107. Stanowisko pracy w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Lubl. 1920 Druk. Tow. Popierania Ruchu Społecznego. s. 29.

108. Międzynarodowa organizacja pracy. *Przew. Społ.* R. 2: 1920-1921 s. 152-157, 237-243, 321-326, 406-410.

109. Współczesne znaczenie Encykliki Rerum Novarum. *Przew. Społ.* R. 2: 1920-1921 s. 273-281.

110. Śp. M. Straszewski. *Głos Lubelski.* 1921 nr 59.

111. Usunięcie najemnictwa. *Głos Lubelski.* 1921 nr 197.

112. La nouvelle législation agraire en Pologne. Dossier de l'Action Populaire. 1921 s. 8.

113. Bolszewizm. P. 1921 Druk. św. Wojciecha. 8° s. 90.

114. Walka klasowa a walka zawodowa. P. 1921. Biblioteka Społeczno-Polityczna z. 15.

115. Dlaczego duchowieństwo zajmuje się pracą społeczną. P. 1921 Biblioteka Społeczno-Polityczna z. 18.

116. Zniesienie najemnictwa. *Ruch Prawno-Ekonomiczny.* P. 1922 s. 17-35.

117. Udział robotników w zarządzie przedsiębiorstwem. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 98-111, 151-154, 178-195.

118. Ustalenie pracy zarobkowej przez urzędy. *Przew. Społ.* R. 6: 1924-1925 s. 193-201.

119. Sprawiedliwość. *Przew. Społ.* R. 6: 1924-1925 s. 289-294, 337-343.

120. Rozjemstwo i pojednanie. *Ruch Prawny i Ekonomiczny.* 1925 z. 3 s. 677-695.

121. Polityka społeczna. Lubl. 1925 Uniwersytet Lubelski 8° s. nlb. 4, 448.

122. Przedwiośnie Żeromskiego. *Prąd.* 1926 t. 15 s. 58-76.

123. Stosunki robotnicze. *Ruch Prawny i Ekonomiczny.* 1926 z. 1 s. 207-214; z. 2 s. 451-459.

124. Praca. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 nr 2 s. 51-56; nr 3 s. 81-84.

125. Organizacja zawodowa. *Związkowiec.* (Warszawa) 1926 nr 6.

126. Akcje pracy. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 257-275.

127. Zadania organizacji zawodowej. *Związkowiec.* 1926 nr 6.

128. Przekł.: Katolickie tezy gospodarcze. Międzynarodowy związek studiów społecznych. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 298-305.

129. Korporacyjna organizacja społeczeństwa włoskiego. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 381-386, 430-437, 457-471.

130. Wpływy rewolucji bolszewickiej. W. 1926 s. 24.

131. Wyniki ankiety w sprawie podręcznika do filozofii. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych]. Lubl. 1926 s. 216-217.

132. Życie społeczne. W: *Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych.* Wyd. Zbior. pod red. J. WORONIECKIEGO. Wyd. 2. P. 1927 s. 269-334.

133. Mussolini i korporacyjna przebudowa Włoch. Prace z dziedziny socjalistyki. Lubl. 1927 z. 2 s. 112.

134. Seminarium polityki społecznej. Okres 1919-1926. Lubl. 1927 s. 14.

135. Stan religijny młodzieży uniwersyteckiej. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 301-303.

136. Uwagi z powodu projektu Rozporządzenia Prezydenta o umowach zbiorowych. *Ruch Prawny, Ekonomiczny i Socjolog.* 1928 z. 1 s. 52-56.

137. Rozwój i znaczenie umów zbiorowych. *Prz. Powsz.* R. 35: 1928 t. 178 s. 60-73.

138. Socjologia rozwodów. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej.* Lubl. 1928 s. 267-310.

139. Przemiany społeczne. *Tęcza.* Poznań 12 V 1928.

140. W sprawie wykładu socjologii. Referat na zjeździe Związku Zakładów Teologicznych w r. 1927. W: *Pamiętnik IV zjazdu w Kielcach.* Kielce 1928 s. 220-227.

141. Nauki wynikające z potępienia Action Française. W: *VI Tydzień Społeczny Odrodzenia.* Lubl. 1928 s. 35-63.

142. Czym jest Odrodzenie. Lubl. 1928. Wyd. Zw. Seniorów Odrodzenia s. 48.

143. Kapitalizm w świetle nauki katolickiej. W: *VII Tydzień Społeczny Odrodzenia.* Lubl. 1929 s. 122-129.

144. Przewodnie idee pontyfikatu Piusa XI. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 20-29.

145. Notatki. Z komisji oświatowej. Kongres Pax Romana. Odrodzenie i prof. Lutosławski. Dzień Polski i Tęcza. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 112-115, 124-127.

146. Kardynał Schultze o kapitaliźmie. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 165-170.

147. Państwo i społeczeństwo. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 193-205.

148. Uchwały niemieckiej komisji naukowej o własności i dochodzie bez pracy. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 65-67.

149. Kościół a stowarzyszenia zawodowe. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 197-203.

150. List J. E. kard. Staretti o stowarzyszeniach zawodowych. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 204-213, 259-264.

151. Etatyzm i wolność gospodarcza. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 247-259. Toż. W: *VIII Tydzień Społeczny Odrodzenia.* Lubl. 1930 s. 99-110.

152. Stosunek harcerstwa do religii w świetle uchwał konferencji instruktorek. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 280-286, 342-347.

153. Przekł. ze wstępem. Kościół a stowarzyszenia zawodowe. Reskrypt Św. Kongregacji Koncilium w zatargu między pracodawcami i zarobnikami z czerwca 1929 roku. Lubl. 1929. Tow. Wiedzy Chrześcij. s. 32.

154. Wstęp o akcji katolickiej do „List J. Św. Papieża Piusa XI do kard. A. Bertrama o akcji katolickiej z dnia 13 listopada 1928 r." Lubl. 1929 Tow. Wiedzy Chrześcij.

155. Rozwody i śluby cywilne. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 170-174.

156. Ze spraw sejmowych. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 174-175.

157. Wyższe studia wśród duchowieństwa. *Prąd.* 1929 t. 16 s. 244.

158. Wypadki lwowskie. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 68-73.

159. Ideologia działacza wszechpolskiego. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 153-158.

160. Związki zawodowe katolików w Polsce. *Prąd.* 1929 t. 17 s. 149.

161. Oprac.: Ojciec św. Pius XI i jego pontyfikat. Lubl. 1929.

162. Walka o szkołę. *Prąd.* 1930 t. 18 s. 197-207.

163. Rewizja Konstytucji Marcowej i postulaty katolickie. *Prąd.* 1930 t. 18 s. 237-246. — Toż. w osobnym odb. Lubl. 1930 s. 16 Bibl. Prądu z. 4.

164. Zapobieganie narodzinom. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 417-428.

165. O pogłębienie moralności współżycia. *Prąd.* 1930 t. 18 s. 273-279.

166. Zasadniczy problemat etyki płciowej. *Prąd.* 1930 t. 18 s. 390-397.

167. Fakt walki bez podstaw. *Prąd.* 1930 t. 18 s. 330-331.

168. Wskazania socjalne. *Prąd.* 1930 t. 18 s. 363-377.

169. Rewolucja bolszewicka od wewnątrz. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 317-334.

170. Kościół i kapitalistyczny ustrój. Z powodu Listu Pasterskiego J. E. X. Bpa Kubiny. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 3-14.

171. Obowiązek nauczycieli katolickich. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 83-90. — Toż w osob. odb. Lubl. 1930 s. 16. Bibl. Prądu z. 8.

172. Kongres Eucharystyczny w Poznaniu i sprawy z nim związane. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 1.

173. Cud nad Wisłą. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 139.

174. [Dziewiąty] IX Tydzień Społeczny. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 140-141.

175. Statut Akcji Katolickiej. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 185-188.

176. Minister W.R. i O.P. o zadaniach nauczycieli. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 254-266.

177. Po wyborach. Uwagi o warunkach pracy katolickiej. *Prąd.* 1930 t. 19 s. 273-288.

178. Książki Ign. Czumy. *Prąd.* 1930 t 19 s. 330-333.

179. Ograniczenie urodzin i karalność przerywania ciąży. Lubl. 1930 Druk. Państwowa 8° s. 72.

180. Kościół i kapitalizm. Z powodu dzieła J. E. X. Bpa Kubiny „Akcja Katolicka i akcja społeczna". *Prąd.* 1931 t. 20 s. 3-15.

181. Sprawa brzeska. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 50-53.

182. Wezwanie do miłosierdzia. Z powodu Listu Pasterskiego J. E. X. Kardynała Kakowskiego. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 57-64.

183. Doktrynalne i organizacyjne uchwały biskupów angielskich. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 102-107.

184. Sprawy religijne w komisji spraw zagranicznych. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 152-157.

185. Projekt prawa małżeńskiego komisji kodyfikacyjnej. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 146-151.

186. Czcigodny sługa Boży P. Ferrini. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 223-226.

187. Zakon przyrodzony. Lw. 1931 s. 22.

188. Studia ekonomiczne we Lwowie i Lublinie. *Ruch Prawny, Ekonomiczny i Socjologiczny.* 1931 z. 1 s. 81-97.

189. Akcja Katolicka a działalność gospodarczo-społeczna. P. 1931 Książnica Akcji Katolickiej s. 50.

190. Ludzie i rzeczy w Hiszpanii. *Prąd.* 1931 t. 20 s. 338-343.

191. Akcja Katolicka. Przykład z życia. *Prąd.* 1931 t. 21 s. 97-107.

192. Projekt prawa małżeńskiego komisji kodyfikacyjnej. *Prąd.* 1931 t. 21 s. 128-129.

193. Odnowienie porządku społecznego. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 3-29.

194. Społeczne znaczenie rozwodów. Lubl. 1931 16° s. 88. Tow. Wiedzy Chrześcij. t. 12.

195. Jak omawiać w kazaniach zasady encyklik w kwestii społecznej i robotniczej. *Wiad. Diec. Lub.* 1931 nr 9 s. 310-317.

196. Projekt prawa małżeńskiego. *Prąd.* 1931 t. 21.

197. Projekt prawa małżeńskiego przygotowany przez komisję kodyfikacyjną. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 490-495.

198. Niepolityczni katolicy. *Wiad. dla Duchow.* 1931 nr 48.

199. Stolica Apostolska o odrodzeniu porządku społecznego. *Ruch Prawny, Ekonomiczny i Socjologiczny.* 1932 z. 1 s. 26-36.

200. Podstawy polskiego prawa małżeńskiego. *Prąd.* 1932 t. 22 s. 7-47. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt.: Rozbiór krytyczny projektu prawa małżeńskiego, uchwalonego przez K.K. Praca zbiorowa pod red. ks dra Jana WIŚLICKIEGO. Tow. Wiedzy Chrześcij. Lubl. 1932.

201. Ogólnopolski zjazd pisarzy katolickich w Warszawie. *Prąd.* 1932 t. 22 s. 175-178.

202. Sprawy religijne w parlamencie. *Prąd.* 1931 t. 22 s. 178-190.

203. Projekt ustawy o składkach kościelnych. *Prąd.* 1932 t. 22 s. 235-237. — Toż. pod zm. tyt.: Ustawa o składkach na rzecz Kościoła Katolickiego. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 172-176.

204. List Pasterski o zasadach życia państwowego. *Prąd.* 1932 t. 22 s. 257-258.

205. Dwie odezwy w sprawie Unii. *Prąd.* 1932 t. 22 s. 335-348.

206. List Ojca Św. do Episkopatu R.P. *Prąd.* 1932 t. 22 s. 365-387.

207. O kanonizację królowej Jadwigi. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 27.

208. Postawa katolicka wobec kryzysu. Lubl. 1932.

209. Praca unijna w Polsce. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 88-90.

210. Kryzys gospodarczy. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 106-111. — Toż pod zm. tyt.: Postawa katolicka wobec kryzysu. Lubl. 1932.

211. W sprawie unii. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 175-182.

212. Bezskuteczność statolatryzmu i nacjonalizmu. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 214-227.

213. Manifestacje antyżydowskie. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 234-246.

214. Niewłaściwa deklaracja ministra W. R. i O. P. *Prąd.* 1932 t. 23 s. 246-247.

215. Jak omawiać w kazaniach zasady encyklik w kwestii społecznej i robotniczej. W: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie.* P. 1932 s. 93-102.

216. Współczesny kapitalizm. W: *Pamiętnik kursu społeczno-duszpasterskiego, urządzonego przez Związek Kapłanów Unitas w Katowicach, 20 i 21 IV 1932 r.* Katowice 1932 s. 11-17.

217. Nacjonalizm polski wobec chrztu Żydów. *Prąd.* t. 24 s. 34-38.

218. Dyskusja w Niemczech o korporacyjnym ustroju. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 88-93.

219. Wychowanie państwowe i narodowe. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 113-143.

220. Głos Stolicy Piotrowej. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 145-149.

221. Deklaracja Komitetu A. K. Francuskiej. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 166-169.

222. Zwycięstwo hitleryzmu w Niemczech. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 181-188.

223. Recenzje o Morawskim i Iwanickiej. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 189, 191.

224. Katolicki Uniwersytet Lubelski i nowa ustawa o szkołach akademickich. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 193-199.

225. Gleichschaltung; Kościół w Niemczech; hitleryzm. *Prąd.* 1933 t. 24 s. 269-282.

226. Biskupi niemieccy wobec Trzeciej Rzeszy. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 63-74.

227. Ruch zawodowy w Niemczech. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 110-112.

228. Na marginesie. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 126-128.

229. Ruch antybojowski. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 179-183.

230. Na marginesie. Nacjonalistyczne igraszki z Kościołem. Zacietrzewienie. Źródło nieporozumień i sprzeczności. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 182-184.

231. Narodowosocjalistyczny program Federa. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 213-219.

232. Konkordat niemiecki i sprawy z nim związane. *Prąd.* t. 25 s. 223-232.

233. Antyklerykalizm w Polsce. Ułaszyn. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 239-240.

234. Sterylizacja w Niemczech. *Prąd.* 1933 t. 25 s. 277-278.

235. Uwagi o nowej Konstytucji. *Prąd.* 1934 t. 26 s. 45-52.

236. Przekł.: O nowej moralności rodzinnej i Biskupi austriaccy o zagadnieniach polityczno-państwowych. *Prąd.* 1934 t. 26 s. 53-58.

237. Z powodu Listu Pasterskiego Episkopatu Polski. *Prąd.* 1934 t. s. 134-143.

238. Rec.: JELEŃSKA: Szatan zwyciężony. *Prąd.* 1934 t. 27 s. 107.

239. Religijna ideologia Legionu Młodych. *Prąd.* 1934 t. 27 s. 146-150.

240. Przemówienie rektorskie. *Prąd.* 1934 t. 27 s. 200-208.

241. Szkoła wyznaniowa. *Prąd.* 1935 t. 28 s. 3-6.

242. Błędne hasło i Legion Młodych i wpływy bolszewickie. *Prąd.* 1935 t. 28 s. 47-52.

243. Rec.: „Gospodarka narodowa" Doboszyńskiego. *Prąd.* 1935 t. 28 s. 104-105.

244. Rec.: S. WYSZYŃSKI: Kultura bolszewicka a inteligencja polska. *Prąd.* 1935 t. 28 s. 105.

245. Wychowanie religijne i wychowanie państwowe. *Prąd.* 1935 t. 28 s. 113-121.

246. Walka z Kościołem. *Prąd.* 1935 t. 29 s. 105-107.

247. Rec.: Cz. LECHICKI: Przewodnik po literaturze. *Prąd.* 1935 t. 29 s. 111-112.

248. Polskie prawo małżeńskie. *Prąd.* 1935 t. 29 s. 115-131.

249. Przemówienie rektorskie. *Prąd.* 1935 t. 29 s. 203-218.

250. W sprawie żydowskiej. *Prąd.* 1936 t. 30 s. 81-82.

251. List Pasterski Kardynała Prymasa o katolickie zasady moralne. *Prąd.* 1936 t. 30 s. 159-168.

252. Rec.: A. MALATYŃSKI: Św. Tomasz z Akwinu i obóz narodowy. *Prąd.* 1936 t. 30 s. 196.

253. Martwota katolicka. *Głos Narodu.* 1936 4 IV.

254. Komunizm, bezbożnictwo, front ludowy. *Prąd.* 1936 t. 30 s. 286-289.

255. Rec.: JÓZEF PIŁSUDSKI: Pisarz, wydawca i drukarz. *Prąd.* 1936 t. 31 s. 61-62.

256. Ekonomia i etyka. *Prąd.* 1936 t. 31 s. 79-97, 138-164.

257. List biskupów posynodalny. *Prąd.* 1936 t. 32 s. 106-113.

258. Ekonomia i etyka. Lubl. 1936 Tow. Wiedzy Chrześcij. 16° s. 84.

259. Kilka uwag o wyzwoleniu proletariatu. *Prąd.* 1936 t. 31 s. 164-175.

260. Katolicyzm a kultura i cywilizacja. *Prąd.* 1936 t. 31 s. 197-226. — Toż w osob. odb. Lubl. 1936 Tow. Wiedzy Chrześcij. 8° s. 30. — Toż. W: *Kultura i cywilizacja.* Lubl. 1937 s. 17-46.

261. Rec.: *Rodzina*. *Prąd*. 1936 t. 31 s. 234.
262. Sprawozdanie rektorskie za r. 1935/36. *Prąd*. 1936 t. 31 s. 1-24.
263. Rec.: A. MALATYŃSKI: Ruch narodowy. *Prąd*. 1936 t. 31 s. 335.
264. Przekł.: Co Legay widział w Rosji. *Prąd*. 1937 t. 32 s. 203-206.
265. Bolszewizm jako prąd kulturalny i cywilizacyjny. *Prąd*. 1937 t. 32 s. 207-243. — Toż w: *Kultura i cywilizacja*. Lubl. 1937 s. 197-233.
266. Etyka. Wiadomości wstępne. Lubl. 1937 Tow. Wiedzy Chrześcij. s. 170.
267. Kapitalizm i komunizm jako prądy ideowo-ekonomiczne. Tydzień Społeczny w Sosnowcu 15-21 IV 1937 r. Sosnowiec 1937 s. 26-49.
268. Sprawozdanie rektorskie ze stanu KUL w r. ak. 1936/37. *Prąd*. 1937 t. 33 s. 73-95.
269. Z dyskusji o sprawiedliwości społecznej. *Prąd*. 1937 t. 33 s. 124-151.
270. Rec.: Kard. HLOND: Listy pasterskie. *Prąd*. 1937 t. 33 s. 155.
271. Rec.: Biskup ADAMSKI: Podstawy pracy stowarzyszeń A. K. *Prąd*. 1937 t. 33 s. 155.
272. Rec.: CIESZYŃSKI: Roczniki. *Prąd*. 1937 t. 33 s. 156.
273. Rec.: Adam „Jezus Chrystus". *Prąd*. 1937 t. 33 s. 156.
274. Rec.: Ks. WÓJCICKI: Praca społeczna w parafii. *Prąd*. 1937 t. 33 s. 157.
275. Wyzwolenie proletariatu. P. 1937 Bibl. Akcji Katolickiej s. 66.
276. O sprawiedliwości społecznej. Lubl. 1938. Tow. Wiedzy Chrześcij. s. 50.
277. Wyzwolenie proletariatu. W: *Katolicka myśl społeczna*. Pamiętnik III Katolickiego Studium w Warszawie. 1937 r. P. 1938 s. 161-172.
278. Rec.: Sól ziemi polskiej. Kamień i woda. *Prąd*. 1938 t. 34 s. 60-61.
279. Pamiętnik absolwentów. „Siew" i Polskie Radio. *Prąd*. 1938 t. 34 s. 298-302.
280. Planowa organizacja kultury. *Prąd*. 1938 t. 38 s. 42-57.
281. Rec.: K. KOWALSKI: Kwestia żydowska w średniowieczu wg św. Tomasza i „Spiritus Sanctitatis". *Prąd*. 1938 t. 35 s. 72-73.
282. Korporacjonizm. *Prąd*. 1938 t. 35 s. 199-212. — Toż w osob. odb. Lubl. 1938 Tow. Wiedzy Chrześcij. s. 13.
283. Gospodarstwo socjalistyczne w Sowietach. Lubl. 1938 Tow. Wiedzy Chrześcij. s. 65.
284. Katolicka myśl społeczna w uchwałach Synodu. W: *Posłannictwo katolicyzmu polskiego*. Pamiętnik IV Katolickiego Studium w Katowicach, 1938. P. 1939 s. 335-342. — Toż w osob. odb. P. 1939 s. 12.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 733; STRZESZEWSKI Cz.: Śp. ks. Antoni Szymański. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 37; GOLIŃSKI Z.: Śp. ks. dr Antoni Szymański, Rektor KUL. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 s. 419-423; TENŻE: Ks. Dr Antoni Szymański, Rektor KUL [1881-1942]. *Aten. Kapł.* 1947 t. 47 s. 93-94; STRZESZEWSKI Cz.: Ks. Antoni Szymański. *Roczn. Nauk Społecz.* [R] 1: 1949 s. 1-19; STRZESZEWSKI Cz.: Ks. Antoni Szymański jako profesor i rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Zesz. Nauk. KUL*. R. 5: 1962 nr 3 s. 103-114; WILCZYŃSKI T.: Ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego... *Zesz. Nauk. KUL*. R. 5: 1962 nr 3 s. 115-126; DUDEK W.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 292-294; KOŁAKOWSKI L.: Szymański Antoni. W: *Filozofia w Polsce*. Słownik pisarzy. Wr. 1971 s. 388.

Ks. Zbigniew Skrobicki

Szymański Stanisław (1901-1964), autor artykułów historycznych i pastoralnych.

Urodził się 6 X 1901 r. w Dreźnie, był synem Józefa i Józefy z Basińskich. W Poznaniu uczęszczał do gimnazjum i po złożeniu matury w 1922 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 12 III 1927 r. i otrzymał wokację na wikariusza przy kościele farnym w Bydgoszczy. 1 IX 1928 r. przeszedł na stanowisko nauczyciela religii w męskim Gimnazjum w Gostyniu Wlkp., gdzie należał do kręgu miłośników Ziemi Gostyńskiej, badając jej przeszłość. W tym okresie napisał kilka artykułów historycznych i redagował tygodnik parafialny. Publikował także kazania w „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej". Mianowany 1 IV 1932 r. nauczycielem religii w państwowym Gimnazjum Żeńskim im. Gen. Zamoyskiej w Poznaniu, był jednocześnie kapelanem Zakładu Sióstr Miłosierdzia p.w. św. Józefa. W Poznaniu przeżywał pierwszy

okres okupacji i pomagał w duszpasterstwie przy kościele św. Jana Kantego. Aresztowany przez policję niemiecką 6 X 1941 r. i osadzony w osławionym Forcie VII, 30 X 1941 r. został przetransportowany do obozu koncentracyjnego w Dachau. Po uwolnieniu 29 IV 1945 r. powrócił do Poznania i na swoje dawne stanowisko nauczyciela religii w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Gen. Zamoyskiej. Dodatkowo pełnił obowiązki kapelana Wielkopolskiej Chorągwi Harcerek. Za zgodą abpa W. Dymka przyjął 1 IX 1948 r. stanowisko Ojca Duchownego w Seminarium Duchownym w Gnieźnie i inkardynował się do tamtejszej archidiecezji. Pogłębiając nieustannie swoją wiedzę kapłańską, uzyskał magisterium teologii na Uniw. Jagiellońskim w Krakowie. W Seminarium Duchownym wykładał teologię ascetyczną i mistyczną. W 1957 r. został obdarzony godnością tajnego szambelana papieskiego. Zmarł 14 V 1964 w Gnieźnie.

I.

1. Garść wiadomości z dziejów Gostynia. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 6/7 s. 7-8.

2. Św. Góra pod Gostyniem. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 6/7 s. 8-9.

3. Cześć Matki Boskiej w Polsce. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 6/7 s. 11-14.

4. Odnowicielka obyczajów chrześcijańskich. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 6/7 s. 14-16.

5. Walka z Kościołem w Polsce. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 6/7 s. 16-17.

6. Nowy atak. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 12 s. 3-4.

7. Z historii cechów. Kronika Gostyńska. T. 1: 1929/30 z. 6 s. 9-10. [Tekst dwóch dokumentów z 18 wieku].

8. Dokument sądownictwa gostyńskiego w r. 1595. *Kronika Gostyńska.* T. 1: 1929/ /30 s. 13-16.

9. Kult N. Marji Panny w dawnym Gostyniu i jego pamiątki. *Kronika Gostyńska.* T. 3: 1931/32 z. 2 s. 37-51.

10. Red.: *Wiadomości Parafialne.* Organ parafii św. Małgorzaty w Gostyniu. R. 3: 1931 nr 3 — R. 4: 1932 nr 24.

11. Sodalicja Mariańska. W: *Sprawozdanie Państw. Gimn. Żeńs. im. Gen. Zamoyskiej w Poznaniu za rok szkolny 1933/ /34 i 1934/35.* P. 1935 s. 50-51.

12. Pius XI wobec liturgii. *Myst. Christi.* R. 10: 1938/39 s. 98-101.

13. „Sapientia crucius" (na tle 1 Kor. 1, 17-25). *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 2 s. 34-35.

14. Św. Andrzej Bobola — pasterz i łowca dusz. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 3 s. 66-67.

15. Wyzwolenia „Obozu śmierci" w Dachau. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 3 s. 29-32.

16. Duszpasterstwo liturgiczne. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 8 s. 8-11.

17. Zeznania byłych więźniów politycznych obozu koncentracyjnego w Dachau przeciw Fritzowi Becherowi. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 11 s. 10-12.

18. O wywodzie. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 11 s. 12-14.

19. „Programowe" kazanie Maryjne na Nowy Rok. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 12 s. 27-28.

20. Kult Liturgiczny Niepokalanego Serca Maryi. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 nr 1 s. 6-8.

21. Współautor: Z życia polskich księży w Dachau. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 nr 3 s. 94-97.

II.

Mies. Kośc. R. 42: 1927 s. 34; R. 43: 1928 s. 66; R. 47: 1932 s. 35; R. 48: 1933 s. 10; *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 3: 1948 s. 351; *Rocz. Archid. Gnieźn.* 1958 s. 34; KASPRZYCKI M.: Biogramy księży Archidiecezji Poznańskiej za lata okupacji hitlerowskiej maszynopis poz. 579; Z kroniki żałobnej. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 28 s. 247.

Ks. Marian Banaszak

Szymbor Wilhelm, krypt.: Ks. W. S., X. W. S. (1879-1949), misjonarz, redaktor, historyk zgromadzenia misjonarzy.

Pochodził z Zagłębia Dąbrowskiego z miejscowości Niwka w diecezji kieleckiej. Urodził się 16 X 1879 r. jako syn Antoniego i Teresy z domu Teller. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Mysłowicach od 1893 r.

uczył się w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. W 1896 r. jako małoseminarzysta wstąpił do zgromadzenia misjonarzy i po odbyciu próby złożył 1 XI 1898 r. śluby wieczyste. Filozofii i teologii uczył się w misjonarskim Seminarium Duchownym w Krakowie na Kleparzu i Stradomiu. Po święceniach kapłańskich, które przyjął 5 VII 1903 r. zamieszkał w domu kleparskim, skąd do 1908 r. wyjeżdżał na misje i rekolekcje ludowe. W l. 1908-1911 sprawował urząd dyrektora Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie na Nowej Wsi. Następnie wrócił na Kleparz do grupy misyjnej, której został dyrektorem. Od 1912 r. do wybuchu I wojny światowej pracował także wśród wychodźców polskich w Niemczech, Danii i Szwecji, głosząc misje i rekolekcje. W czasie wojny związany był z Książęco-Biskupim Komitetem Pomocy dla dotkniętych klęską wojny. Po wojnie pracował nadal na misjach, a od 1919 r. redagował też misjonarskie czasopismo „Rocznik Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego a Paulo".

Od 1922 r. pracował we Francji, dokąd został wysłany w celu zorganizowania duszpasterstwa wśród tamtejszej Polonii. W maju t. r. otrzymał nominację na rektora Misji Polskiej i stanowisko to sprawował do sierpnia 1928 r. Jako rektor przyczynił się m. in. do zawarcia porozumienia pomiędzy episkopatem francuskim a polskim odnośnie zasad funkcjonowania Misji, przeprowadził reorganizację duszpasterstwa polonijnego i doprowadził do zjednoczenia różnych organizacji religijnych w Związek Towarzystw Katolickich. W tym czasie prowadził także ożywioną działalność publicystyczną i odczytową w kraju, informując społeczeństwo o problemach Polonii francuskiej.

Po rezygnacji misjonarzy z kierowania Misją Polską we Francji Szymbor zatrzymał się jeszcze przez kilka miesięcy w Courbecie, gdzie pomagał w pracy duszpasterskiej. Następnie udał się do Brazylii, by wraz z ks. Wiktorem Bieniaszem przeprowadzić misje we wszystkich parafiach prowadzonych przez polskich misjonarzy, a także w innych ośrodkach duszpasterstwa polonijnego. Pracując tam przez rok od lipca 1929 r. wygłosił ponad 10 serii misji i rekolekcji, w tym częściowo i dla ludności niemieckiej. W 1931 r. został superiorem domu i rektorem Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. W tym czasie uczył też teologii pastoralnej i homiletyki, a zarazem współpracował z Radiem Polskim, wygłaszając często konferencje dla chorych. Nadto w 1933 r. objął ponownie redakcję „Roczników Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego a Paulo". W dwa lata później mianowany został rektorem Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie i kierował nim do wybuchu II wojny światowej. W okresie okupacji udzielał się w miarę możliwości jako rekolekcjonista. Uczył także homiletyki i teologii pastoralnej w prowadzonym konspiracyjnie Seminarium Duchownym Księży Salwatorianów na Zakrzówku w Krakowie. W sierpniu 1944 r. został aresztowany przez Niemców i wywieziony do obozu koncentracyjnego we Flossenburg, a stamtąd do Mülsen i Dachau. Po wyzwoleniu udał się do Paryża, gdzie przebywał przez kilka miesięcy w domu macierzystym swego zgromadzenia. Wróciwszy do kraju został po raz drugi rektorem i superiorem w Krakowie na Stradomiu. Urzędy te sprawował do końca życia. Zmarł 9 XII 1949 r. w Krakowie i tam został pochowany w grobowcu misjonarskim na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Afryka — Abisynia. [Wiadomości misyjne]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 87-89.

2. Sprawozdanie z misji w Galicji i Królestwie [Polskim] od jesieni 1906 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 132-146, 224-233.

3. Misje na Podlasiu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 280-327.

4. Nasza zaniedbana młodzież. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1908 s. 266-269; R. 4: 1908 s. 14-29.

5. Jubileusz Najświętszej Panny z Lourdes w Krakowie na Kleparzu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 35-49.

6. Sprawozdanie z misji za rok 1907. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 80-101.

7. Trzy lata w życiu ks. [Piotra Jacka] Śliwickiego 1732-34. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 15: 1909 s. 247-262; R. 16: 1910 s. 31-46, 188-205.

8. Sprawa Cudownego Medalika na Kongresie Mariańskim w Salzburgu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 16: 1910 s. 241-243.

9. Rec.: A. PIEPR: Ein Handbuch herausgegeben unter Mitwirkung von Vereinpräsides von... *Miłos. Chrześc.* R. 7: 1911 s. 220-222.

10. Misja w Radogoszczy 20-28 sierpnia 1911. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 17: 1911 s. 279-283.

11. Na poświęcenie sztandaru Dzieła św. Dziecięctwa. W: J. SOSNOWSKI: Nauki dla Stowarzyszenia św. Dziecięctwa. Kr. 1911 s. 153-163.

12. Nasi wychodźcy sezonowi w Niemczech. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 102-110.

13. Rec.: L. CARO: Auswanderung und Auswanderungspolitik in Oestereich. Leipzig 1909. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 115-116.

14. Rec.: A. TOMASZEWSKI: Książka o emigracji [*Prz. Powsz.* 1911 s. 43-57, 229-245]. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 116-117.

15. Rec.: Die III Konferenz für Auswanderwesen in Dresden. *Caritas* [Freiburg] 1912 s. 200-251. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 117-118.

16. Wzmianki bibliograficzne. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 118-119.

17. Szpitalnictwo w Rzymie. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 123-126.

18. Wzmianki bibliograficzne. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 143-144.

19. Nasi wychodźcy sezonowi w Niemczech. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 156-165, 181-184.

20. Rec.: Protokol der im. k. k. Handelsministerium durchgefürten Vernehmung von Auskunftspersonnen über die Auswanderung aus Oestereich. Wien 1912. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 167-168.

21. Towarzystwo opieki nad wychodźctwem sezonowym w Rzeszy Niemieckiej. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 172-175.

22. Rec.: Sprawozdanie szpitala dziecięcego św. Józefa w Poznaniu za rok 1911. P. 1912; Sprawozdanie Towarzystwa Opieki Szpitalnej dla dzieci w Krakowie za rok 1911. Kr. 1912. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 189-190.

23. Pięćdziesiątlecie Stowarzyszenia Dzieci Maryi w Poznaniu 1861-1911. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 48-50.

24. Wśród Polaków w północno-zachodnich Niemcach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 202-215.

25. Nasi wychodźcy w Danii. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913.

26. A. BAUDRILLART: La Charité aux premiers siècles du Christianisme. Paris 1907. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 263-264.

26a. Wśród Polaków w północno-zachodnich Niemczech. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 19: 1913 s. 9-21, 108-115.

27. Duńskie prawodawstwo wobec wychodźców. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 208-210.

28. Notatki bibliograficzne. *Miłos. Chrześc.* R. 10: 1914 s. 119-120.

29. Rec.: S. SYCHOWSKI: Praktyczny podręcznik dla opiekujących się wychodźcami. P. 1913. *Miłos. Chrześc.* R. 10: 1914 s. 195-196.

30. Rec.: P. WUSTER, P. M. HENNIG: Was jedermann Heute v. d. Inneren Mission wissen muss. Hulbornn 1913. *Miłos. Chrześc.* R. 10: 1914 s. 218-220.

31. Wśród wychodźców naszych w Danii. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 20: 1914 s. 20-25, 99-108, 297-336.

32. Dwie misje w Hamburgu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 20: 1914 s. 253-257.

33. Wyd.: Książeczka misyjna zawierająca krótki zbiór modlitw na misji potrzebnych tudzież pieśni i nabożeństw pospolicie używanych. Wyd. 11. B. m. 1917. Nakł. XX. Misjonarzy, Druk Z. Jelenia w Tarnowie 16°, s. 478, nlb. 1. — Toż. Wyd. 12. Kr. 1920 Druk. Tow. „Powściągliwość i Praca" w Miejscu Piastowym 16° s. 478, nlb. 1.

34. Red.: *Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego à Paulo*, 1919-1921.

35. Ważne ogniwo w organizacji wychodźctwa sezonowego. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1920 s. 621-622, 634-636.

36. Rzut oka na losy zgromadzenia [księży misjonarzy] w latach wojny. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 22: 1920 s. 3-9.

37. Misje w czasie wojny. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 22: 1920 s. 22-29, 151-163; R. 23: 1921 s. 45-50.

38. Tygodniowa uroczystość beatyfikacyjna [bł. SS Miłosierdzia] w Krakowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 22: 1920 s. 148-150.

39. Nieznany portret św. Wincentego. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 1 [pod kryptonimem].

40. Nieco statystyki zgromadzenia [misjonarzy]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 2-4.

41. Kościół Polski w Paryżu. *Polak we Francji.* 1923 nr 1 s. 5-8.

42. Internat dla panien pracujących w Lille. *Polak we Francji.* 1923 nr 1 s. 14-15.

43. Program prac wielkanocnych. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 15 s. 3.

44. Stowarzyszenia katolickie. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 21 s. 13.

45. Biskupi francuscy w Polsce. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 24 s. 3-4; nr 30 s. 8-9.

46. Gorąca prośba do Polski. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 35 s. 2.

47. W sprawie szkolnictwa polskiego we Francji. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 36 s. 3-5.

48. Ostrzeżenie. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 38 s. 5.

49. Kościół polski w Paryżu. *Kalendarz Polaka we Francji na rok Pański 1925* s. 49-52.

50. Głód wytchnienia wyższego. *Kalendarz Polaka we Francji na rok Pański 1925* s. 129-130.

51. [Wywiady w prasie poznańskiej i górnośląskiej o pracy duszpasterskiej wśród Polonii francuskiej z 1925 r.].

52. Mowa ks... na Zjeździe [Związków Towarzystw Kościelnych]. *Polak we Francji.* R. 2: 1925 nr 68 s. 5-6.

53. Podpisy Polaków z wychodźctwa do Ojca świętego. *Polak we Francji.* R. 2: 1925 nr 77 s. 3.

54. Polskie siostry miłosierdzia we Francji. *Polak we Francji.* R. 2: 1925 nr 78 s. 2-3.

55. Z życia św. Wincentego. *Polak we Francji.* R. 2: 1925 nr 81 s. 8 [nie podpisany].

56. Rok jubileuszowy. *Polak we Francji.* R. 2: 1925 nr 112 s. 2. — Toż tamże. R. 3: 1926 nr 119 s. 2.

57. Pielgrzymka polska do Lourdes. *Polak we Francji.* R. 3: 1926 nr 128 s. 4.

58. Formalności ślubne dla Polaków we Francji. *Polak we Francji.* R. 3: 1926 nr 137 s. 2-3.

59. Życie i troski wychodźców. *Polak we Francji.* R. 3: 1926 nr 137 s. 3.

60. Święto Wniebowzięcia w kościele polskim w Paryżu. *Polak we Francji.* R. 3: 1926 nr 140 s. 1.

61. Ostrzeżenie przed podróżą do Algieru. *Polak we Francji.* R. 3: 1926 nr 154 s. 1.

62. Troska emigracyjna. *Czas.* R. 79: 1927 nr 32 s. II. — Toż. *Polak we Francji.* R. 4: 1927 nr 8 s. 1.

63. Bezrobocie we Francji a emigracja polska. *Kur. Warsz.* 1927 z 5 II.

64. Opieka duszpasterska. *Polak we Francji.* R. 4: 1927 nr 1 s. 3.

65. Przygotowanie do spowiedzi i Komunii św. *Polak we Francji.* R. 4: 1927 nr 3 s. 6.

66. Nauka katechizmu w Paryżu. *Polak we Francji.* R. 4: 1927 nr 3 s. 6.

67. Rocznica wychodźctwa polskiego w Brazylii. *Lud* [Kurytyba]. R. 10: 1929 nr 88.

68. Cuda przyrody brazylijskiej. *Lud.* R. 11: 1930 nr 78. — Toż. Ilustr. Kur. Codz. 1930.

69. Obecny stan misji katolickich w Chinach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 32: 1930 s. 94-114.

70. Św. Wincenty w literaturze współczesnej. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 32: 1930 s. 115-123.

71. Obecny stan misji katolickich w Chinach. *Kalendarz Cudownego Medalika 1931* [wyd. 2.] s. 94-110.

72. Nasze misje w Brazylii. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 34: 1931 s. 65-91, 177-192; R. 35: 1932 s. 51-63, 124-128; R. 36: 1933 s. 151-169, 292-312.

73. Emigracja polska w Brazylii. *Głos Narodu.* R. 25: 1932 z 30 V.

74. Red.: *Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego à Paulo,* 1933-1938.

75. Stradomskie konwenty domowe. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 264-274.

76. Historia jednego roku 1933. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 3-10.

77. Rok ubiegły. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 3-8.

78. Jubileuszowe. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 65-66.

79. Szpital św. Łazarza w Krakowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 40: 1937 s. 127-133; R. 41: 1938 s. 5-17.

80. Konwent sześcioletni. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 41: 1938 s. 3-4.

81. Śp. kardynał [Aleksander] Kakowski. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 41: 1938 s. 190-192.

82. La province [de la Pologne de la Congrègation de la Mission] pendant la guerre 1939-1945. *Annales de la Congrégation de la Mission* [Paris]. T. 108/109: 1943-44 [druk 1945] s. 167-191.

83. Przełożył z franc. i wstęp.: Przewodnik dla alumnów Seminariów Duchownych. Kr. 1947 Nakł. Ks. Misj. 8°, s. 342, nlb. 5.

84. Nauka o misjach i rekolekcjach. Kr. 1929 4°, s. 138. Druk powielany. Bibl. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

85. Czym ma być parafia i diecezja w życiu chrześcijanina. [Kraków] b. r. 4°, s. 45. W posiadaniu ks. F. Brachy w Krakowie.

86. Opór ducha przeciwko przewadze materialnej w obozach. Maszynopis 8°, s. 29. Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie, sygn. 111.

87. Co trzymało w obozie. (Odpowiedź na ankietę ks. Konstantego Michalskiego). Maszynopis i rękopis 8°, s. 14. Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie, sygn. 111.

88. Pisma różne. 8°, k. 78. Rękopis. Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie, sygn. 281.

89. Kazania. Rękopis. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

II.

Trzy lata działalności K. B. K. Sprawozdanie Książęco-biskupiego Komitetu Pomocy dla dotkniętych klęską wojny za lata 1915-1917. Kr. 1918 s. 223; Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1925-17 IV-1925). Kr. 1925 s. 141; Ks. rektor Szymbor w Polsce. *Polak we Francji.* R. 2: 1925 nr 60 s. 3; KACZMAREK Cz.: L'émigration polonaise en France après la guerre. [Paris 1928] s. 280; STOŁYHWO K.: Sprawozdanie z podróży z Brazylii. W. 1931 s. 15; ZIELIŃSKI S.: Mały słownik pionierów polskich kolonialnych i morskich. W. 1933 s. 539, 540; SCHLETZ A.: Dwudziestopięciolecie Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie (1910-1935). Kr. 1935 s. 8, 9, 20; USOWICZ A., KŁÓSAK K.: Konstanty Michalski (1879-1947). Kr. 1949 s. 17; KORSZYŃSKI F.: Jasne promienie w Dachau. P. 1957 s. 211; BIMA Fr.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 170; KAMIŃSKI Cz.: Duszpasterstwo na emigracji. W: *Księga tysiąclecia katolicyzmu w Polsce.* T. 1. Lubl. 1969 s. 648; PITOŃ J.: Księża polscy w Brazylii. *Kalendarz Ludu* [Kurytyba] 1971 s. 100; WEILER E.: Die Geistliche in Dachau. Mödling [1971] s. 660; Salwatorianie w Polsce 1900-1975. Rzym 1975 s. 181; ŻEBROK F.: Dzieje Śląskiego Seminarium Duchownego. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 112-114; PACZKOWSKI A.: Prasa i społeczność polska we Francji 1920-1940. Wr. s. 75; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 360. — Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1867-1925. Arch. Wizytatora prow. w Krakowie; Akta personalne ks. W. Szymbora. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu; BRUKWICKI P.: Wspomnienia. Tamże.

Stanisław Janaczek

Szymeczko Jan Kanty (1885-1961), autor rozprawy o etyce katolickiej, apologeta.

Urodził się 27 VIII 1885 r. w Dworach k. Oświęcimia. Święcenia kapłańskie przyjął 5 VII 1908 r. Był kolejno wikariuszem w Wilamowicach (1908-1910) i Wadowicach (1910-1912) i katechetą w Krakowie (1912-1913). Studiował następnie na Uniw. we Fryburgu Szwajcarskim (1913-1916), gdzie uzyskał doktorat teologii. Od 1916 r. uczył w szkołach w Wieliczce, a od 1918 do 1956 w różnych szkołach średnich Krakowa (Gimnazjum III, IV, V). W 1956 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 3 IV 1961 r. w Oświęcimiu.

I.

1. Jezus Chrystus w świetle najstarszych dokumentów literackich. Kr. 1913 8° s. 310.

2. Przedmiot apologetyki według zasad filozoficznych. Kr. 1916.

3. Zagadnienia apologetyczne. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 338-340, 361-363, 373-375.

4. O granicach rozumu ludzkiego. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 457-459.

5. Metody apologetyczne. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 277-280, 294-296, 375-377.

6. Czego od nas chcą? *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 385-387.

7. Etyka katolicka. Kr. 1930 Księg. Krakowska 8° s. 126.

II.

Arch. Archidiec. Kra.: Pers. A 1084.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Ściesiński Jan (1881-1976), pedagog.

Urodzony 27 III 1881 w Salnie koło Bydgoszczy; był synem rolnika Franciszka i Apolonii z Świetlików. Po ukończeniu szkoły elementarnej pobie-

rał 1897-1899 naukę w Rogoźnie, następnie przez trzy lata kształcił się w Seminarium Nauczycielskim w Kcyni i jako nauczyciel krótko pracował w Wielowsi koło Pakości, a przez cztery lata w Mikołajewie koło Czarnkowa. Pragnąc wstąpić do Seminarium Duchownego, uzupełnił swe średnie wykształcenie w Dreźnie i Halle, gdzie w 1909 r. złożył egzamin dojrzałości. Po studiach seminaryjnych w Poznaniu przyjął święcenia kapłańskie 15 II 1913 r. Od 1 III był wikariuszem w Krobii, skąd jesienią 1915 r. powołano go na kapelana wojskowego. Zwolniony po roku, pełnił przejściowo od 2 XI 1916 r. obowiązki wikariusza w Kostrzynie Wlkp., mianowany od 1 I 1917 wikariuszem w Nowym Tomyślu, pracował przy tamtejszym kościele jako sukursalnym parafii Wytomyśl i przygotował erekcję nowej parafii. Od 1 VIII 1919 r. był krótko administratorem parafii w Miejskiej Górce, 1 I 1921 r. objął parafię w Wilkowie Polskim. W tym okresie podjął studia specjalistyczne na Uniw. Poznańskim z psychologii i pedagogiki. Na podstawie rozprawy „Pojęcie Boga podług Karola Libelta" uzyskał 26 XI 1926 doktorat z filozofii. Udzielał się także w pracy społecznej, w 1928 wyjechał do Nadrenii na duszpasterstwo wśród polskich robotników, od 1929 pełnił urząd inspektora nauki religii w szkołach powszechnych powiatu śmigielskiego, od 1931 był członkiem Powiatowej Rady Szkolnej. Ustanowiony 1 III 1936 r. proboszczem rozległej parafii w Zbąszyniu, pozostał w niej do śmierci, z wyjątkiem okresu II wojny światowej. Uprzedzony o zamierzonym aresztowaniu przez policję niemiecką, opuścił 8 III 1940 r. Zbąszyń i przedostał się do Warszawy, gdzie pomagał w duszpasterstwie przy kościele św. Anny i brał udział w konspiracyjnym nauczaniu. Do Zbąszynia powrócił w kwietniu 1945 r. i oprócz obowiązków proboszczowskich pełnił urząd dziekana. Obdarzony 15 IV 1951 godnością kanonika honrowego kapituły katedralnej poznańskiej, pracował w Zbąszyniu mimo słabnących sił. W 1960 r. zrezygnował z urzędu dziekana, 15 XII 1961 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 7 X 1976 w Zbąszyniu.

I.

1. Zagadnienia wychowania. *Aten. Kapł.* T. 27: 1931 s. 452-463.

2. Rec.: J. MIRSKI: Zagadnienie karności w wychowaniu. P. 1931. *Aten. Kapł.* T. 29: 1932 s. 201-202.

3. Rec.: K. MAZURKIEWICZ: Kwestia seksualna w wychowaniu. P. 1931. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 409-412; *Kwart. Pedag.* R. 5: 1933 s. 216-219.

4. Wychowanie państwowe w świetle zasad nauki katolickiej. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 113-130, 267-290. — Toż. Włocławek 1935 Druk. Diecezjalna 8° s. 64, nlb. 2.

5. Postulaty Kościoła względem wychowania państwowego. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 1-18.

6. Postulaty Kościoła względem wychowania państwowego i ich uzasadnienia. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 8: 1934 nr 3 s. 97-99.

7. Nauka religii a wychowanie państwowe. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 461-471.

8. Zasady katolickiej myśli wychowawczej. W: *Wśród problemów szkoły i wychowania.* P. 1938 s. 71-83.

II.

BANASZAK M.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 28: 1977 s. 137-139.

Ks. Marian Banaszak

Śledziewski Piotr (1884-1950), dyrektor Muzeum Archidiecezjalnego we Wrocławiu, historyk sztuki sakralnej.

Urodził się 6 VII 1884 r. we wsi Gatne, pow. Augustów, jako syn nauczyciela Jana i Weroniki z d. Stefanowskiej. Nauki gimnazjalne pobierał w Suwałkach, a studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Sejnach. W 1908 r. otrzymał święcenia kapłańskie i rozpoczął pracę

jako wikary w Lachowie, a następnie w Tykocinie. Po ukończeniu studiów z zakresu sztuki w Krakowie, w l. 1918-1922 był konserwatorem w Łomży i Białymstoku. W l. 1923-1939 pełnił funkcję kapelana wojskowego. Po wojnie był konserwatorem wojewódzkim w Białymstoku, a w 1947 r. objął stanowisko dyrektora Muzeum Archidiecezjalnego we Wrocławiu. Zmarł 8 XII 1950 r. we Wrocławiu i został pochowany na cmentarzu św. Wawrzyńca.

I.

1. Artystyczna oprawa ksiąg liturgicznych w Wilnie. *Myst. Christi.* R. 4: 1932/33 nr 8 s. 248-250.

2. Kościół św. Anny — św. Barbary. Intra muros castri Vilnensis. *Aten. Wil.* R. 9: 1934. — Toż w osob. odb. Wil. 1934 8° s. 36.

3. W poszukiwaniu kości W. Ks. Witolda. *Pax.* R. 2: 1934 nr 9 s. 3-4.

4. Gdzie się znajdują ossa Vitoldi M. D. Lit. *Pax.* R. 3: 1935 nr 2 s. 1-5.

5. Jan Bułhak. Trzydziestolecie pracy artystycznej. Wil. 1936 Wyd. Fotoklub Wileński 8° s. 16, tabl. 6, portret 1. [Współautor: S. TURSKI].

6. Dialog albo rozmowa o adoracji Krzyża św. na fasadzie bazyliki wileńskiej. *Środy Literackie.* R. 1937 nr 7. — Toż w osob. odb. Wil. 1937 Tow. Wyd. „Pogoń" 8° s. 19, nlb. 1.

7. Treść — pomysł artystyczny — forma w sztuce kościelnej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 3: 1948 nr 10-12 s. 302-304.

8. O twórczości artystycznej w plastyce kościelnej stosownie do wskazań encykliki Papieża Piusa XII „Mediator Dei". *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 8-10 s. 198-207.

II.

URBAN W.: Ks. dr Piotr Śledziewski (1884-1950). *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 8: 1952 nr 5 s. 191-193; TENŻE: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 53; TENŻE: Duszpasterski wkład księży repatriantów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1970. Wr. 1970 s. 191; TENŻE: Muzeum Archidiecezjalne we Wrocławiu oraz katalog jego zbiorów. *Arch. Bibl. Muz.* T. 27: 1973 s. 152-153.

Ks. Józef Mandziuk

Ślepicki Marceli (1863-1936), katechetyk.

Urodził się 30 XI 1863 r. w Słotwinie pow. Brzesko syn Jana i Marianny Żelaski. Po ukończeniu studiów gimnazjalnych i teologicznych został wyświęcony 10 VII 1887 r. w Krakowie. Po krótkim okresie wikariatu w Kętach przeszedł do Krakowa gdzie od 1902 r. był katechetą i kierownikiem szkoły SS. Klarysek, a od 1906 r. katechetą seminarium nauczycielskiego męskiego oraz prefektem bursy. Prowadził wykłady z katechetyki w Seminarium Duchownym, którego był również rektorem (1912-1914). Od 1913 r. był wizytatorem religii w szkołach wydziałowych, ludowych i prywatnych w Krakowie oraz w seminariach nauczycielskich całej diecezji. Torował drogę do tzw. monachijskiej metody nauczania religii. Opracował nowy plan religii do szkół ludowych zatwierdzony przez Konferencję Biskupów Polskich 29 VIII 1919 r. W 1925 r. został Oficjałem Sądu Biskupiego, a w dwa lata później nadto dziekanem Kapituły Metropolitalnej. Zmarł w Krakowie 21 IV 1936 r.

I.

1. O katechizmach najnowszych. W: *Pamiętnik pierwszego kursu katechetycznego we Lwowie.* Wyd. A. Pechnik. Lw. 1907, druk. J. Chęcińskiego 8° s. 127-137. — Toż. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 273-282. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 329-330, 346-348.

2. O metodach katechizowania. W: *Pamiętnik pierwszego kursu katechetycznego we Lwowie.* Wyd. A. Pechnik. Lw. 1907 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 150-156. — Toż. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 345-350. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 390-391, 398-400.

3. Plan nauki religii proponowany dla szkoły średniej zreformowanej. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 166-167, 177-178.

4. O katechiźmie. *Mies. Katech. i Wych.* R. 3: 1913 s. 305-308.

5. Plany nauki religii w szkołach ludowych (pospolitych i wydziałowych) z

uwzględnieniem wzajemnego stosunku biblii i katechizmu przez wszystkie lata nauczania w szkole ludowej. *Mies. Katech. i Wych.* R. 3: 1913 s. 32, 34.

6. Pod adresem Zjazdu Katechetycznego w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 442-443.

7. Rękopisy 65 kazań głoszonych w latach 1887-1889. Arch. Kap. Kat. Krak. sygn. Sp 27.

8. Rozprawka o jednolitości w nabożeństwach. 1896. Rkp. Arch. Kurii Metrop. Krak. sygn. Pers. 769/XXIII.

9. Konferencje głoszone w klasztorze SS. Wizytek w Krakowie w 1927 r. Rkp. Arch. Kurii Metrop. Krak. sygn. Pers 769/ /XXIII.

II.

Ks. Ślepicki Marceli. W. *Podr. enc. kośc.* W. 1916 t. 43-44 s. LXIV; Kurs katechetyczny we Lwowie. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 123; Księga Pamiątkowa Kursu Katechetycznego w Krakowie w dniach od 12-15 XI 1913. Wyd. Ks. Sz. HANUSZEK. Kr. 1916 s. IV, 3, 154, 240; Trzy lata działalności K. B. K. Sprawozdanie K. B. K. Pomocy dla dotkniętych klęską wojny za lata 1915-1917. Kr. 1918 s. 7, 31, 33, 35, 64, 256; Sprawozdanie Krakowskiego Koła Księży Katechetów za lata 1917, 1918, 1919. *Mies. Kat. i Wych.* R. 9: 1920 s. 41; Synodus Dioecesana Cracoviensis Anno 1923 celebrata. Kr. 1923 s. 10, 37, 39, 41-43, 45; STOSUR J.: K. B. K. Tempus Liberum R. 2: 1936 s. 15-16; Zgon śp. ks. infułata Ślepickiego. *Głos Narodu.* R. 43: 1936 nr 140 s. 2; Pogrzeb śp. ks. infułata Ślepickiego. *Głos Narodu.* R. 43: 1936 nr 142 s. 7; Statuta Capituli Cathedralis Cracoviensis A. D. 1924 condita. *Notificationes.* 1958 nr 2-3 s. 111; ŚWIŻEK K.: O kanonizację Bł. Wincentego Kadłubka w atmosferze 900 lecia męczeństwa św. Stanisława biskupa. *Notificationes.* R. 118: 1980 nr 7-8 s. 179.

Ks. Michał Jagosz

Śmidoda Franciszek (1902-1944), misjonarz, docent Uniw. Jagiellońskiego, historyk Kościoła.

Pochodził ze Zbąszynia w Archid. Poznańskiej; urodził się 13 IX 1902 r. jako syn Alfonsa i Marty z domu Schmergal, a brat Hieronima, również misjonarza. Po ukończeniu niemieckiej szkoły powszechnej w Zbąszyniu uczył się od 1916 r. w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. Tam również w 1920 r. wstąpił do zgromadzenia misjonarzy i po dwuletniej próbie 8 XII 1922 r. złożył śluby wieczyste. Po złożeniu matury w 1924 r. rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. Już w tym czasie dał się poznać jako zdolny i zamiłowany historyk, co zadecydowało, że w 1927 r., po święceniach subdiakonatu, został skierowany na Uniw. Warszawski. Studiował tam na Wydziale Teologicznym, specjalizując się w historii Kościoła w Polsce. Święcenia kapłańskie przyjął 1 I 1928 r.; studia natomiast ukończył w 1931 r., uzyskując stopień doktora teologii. W l. 1931-1935 wykładał historię Kościoła, patrologię i historię sztuki starochrześcijańskiej w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie. W tym czasie pełnił także obowiązki dyrektora alumnów.

W 1935 r., kiedy misjonarze objęli zarząd Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie, Śmidoda mianowany został wicerektorem i prokuratorem tego zakładu. Początkowo uczył też j. niemieckiego. W 1938 r. habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego z historii Kościoła. W okresie II wojny światowej przebywał dłuższy czas w Rytwianach na terenie diecezji sandomierskiej, gdzie zajmował się pracą duszpasterską. Zmarł w wyniku zakażenia 14 IV 1944 r. w szpitalu bonifratrów w Krakowie. Jest pochowany w grobowcu misjonarskim na Cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Zachodnia Słowiańszczyzna a w szczególności Polska w świetle archeologicznym i wczesnohistorycznym. *Meteor.* R. 16: 1924 s. 62-65, 78-80, 99-100.

2. Red. *Meteora* 1924-1925.

3. Rok 1925. *Meteor.* R. 17: 1925 s. 3-6.
4. Alfred Nobel (1833-1896). *Meteor.* R. 17: 1925 s. 18-20.
5. Rys historii zgromadzenia [misjonarzy] w Polsce. *Meteor.* R. 17: 1925 s. 60-68.
6. Z cudów atmosfery. *Meteor.* R. 17: 1925 s. 141-145.
7. Modlitwa Hellady i starożytnego Rzymu. *Meteor.* R. 18: 1926 s. 11-15.
8. Ofiary Hellady i starożytnego Rzymu. *Meteor.* R. 18: 1926 s. 30-34.
9. Sprawa Liberiusza, Wigiliusza i Honoriusza a kwestia nieomylności papieży. *Meteor.* R. 18: 1926 s. 46-49, 65-69, 81-84.
10. Krwawy zmierzch caratu. *Meteor.* R. 18: 1926 s. 69-73, 92-94.
11. Christus Rex. *Meteor.* R. 18: 1926 s. 87-89.
12. Jasełka w dawnej Polsce. *Meteor.* R. 18: 1926 s. 97-100.
13. Kościół św. Krzyża [w Krakowie]. *Rocz. Mariański.* R. 2: 1926 s. 172-175.
14. Kościół św. Anny [w Krakowie]. *Rocz. Mariański.* R. 2: 1926 s. 207-210.
15. Powstanie i dzieje kościoła słowiańskiego na Kleparzu. *Meteor.* R. 19: 1927 s. 10-15.
16. Schizma wschodnia i jej wpływ na Słowiańszczyznę i Polskę. *Meteor.* R. 19: 1927 s. 69-71, 78-80.
17. Kościół św. Agnieszki [w Krakowie]. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 14-17.
18. Kościół św. Krzyża w Warszawie. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 39-44.
19. Skałka. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 103-108.
20. Święty Stanisław, patron Polski. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 143-147. — Toż. *Lud* [Kurytyba]. R. 28: 1953 nr 19.
21. Kościół i klasztor OO Kamedułów na Bielanach pod Krakowem. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 168-175.
22. Kościół XX Misjonarzy na Stradomiu [w Krakowie]. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 216-222.
23. Kościół i klasztor OO Karmelitów na Piasku [w Krakowie]. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 367-375.
24. Kościół i klasztor OO Dominikanów [w Krakowie]. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 403-413.
25. Jasełka w dawnej Polsce. *Rocz. Mariański.* R. 4: 1928 s. 10-14. — Toż. *Skarb Rodziny* [Erie, Pa.]. R. 24: 1940 s. 707-710.
26. Pierwsze karty z dziejów Sióstr Miłosierdzia w Krakowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 30: 1928 s. 30-47, 83-103.
26a. Sprawy duchowieństwa na sejmie warszawskim 1578 roku. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 196 s. 217-224.
27. Konferencja o śp. X. Wilhelmie Wronie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 97-100.
28. Sprawy dziesięcin w Trybunale Koronnym w latach 1578-1589. Karta z walki szlachty z duchowieństwem za Stefana Batorego i pierwszych lat Zygmunta III Wazy. W. 1933 8° s. XVIII, 126.
29. Życzenia jubileuszowe. *Meteor.* R. 25: 1933 s. 14.
30. Spory z zakresu sądownictwa między duchowieństwem a szlachtą w Polsce w XVI wieku przed powstaniem Trybunału Koronnego. *Nasza Myśl Teol.* 1935 s. 273-287.
31. Barszczewski Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 309.
32. Basiński Jakub. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 349.
33. Baudouin Gabriel Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 357-359.
34. Baczkowicz Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 379.
35. Bakowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 383.
36. Bieńkowski Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 74.
37. Bohdanowicz Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 221-222.
38. Bojanowski Tomasz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 239-240.
39. Borowska Łucja. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 345.
40. Z okazji obchodu dwóchsetnej rocznicy założenia Szpitala Podrzutków im. Dzieciątka Jezus w Warszawie. *Rocz. Obydw. Zarom.* R. 39: 1936 s. 185-196; R. 40: 1937 s. 37-48.
41. Ks. Gabriel Baudouin, apostoł miłosierdzia Warszawy. (Z okazji obchodu w 2 grudnia ub. r. dwóchsetnej rocznicy założenia Szpitala Podrzutków w Warszawie). *Prz. Powsz.* T. 213: 1937 s. 218-227.
42. Ks. Gabriel Baudouin, misjonarz, jałmużnik Warszawy. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1937 s. 15-19. — Toż w *Kalendarzu im. X. Baudouina.* 1937 s. 15-19.
43. Ks. Gabriel Baudouin, jałmużnik Warszawy. *Rocz. Parafii św. Krzyża* [Warszawa]. R. 2: 1937 s. 6-9.
44. Buczkowski Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 86.
45. Chmielowski Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 340-341.
46. O „Historii Kościoła" ks. Umińskiego. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu Zw. Zakładów Teologicznych w Częstochowie.* Kr. 1937 s. 222-229. — Toż w osob. odb. Kr. 1937 8° s. 8.
47. Dąbrowska Anna. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 469.
48. Ks. Gabriel Piotr Baudouin i jego dzieło w latach 1732-1768. W. 1938 8° s. 279.

49. M. Gabriel-Pierre Baudouin, apôtre de la charité à Varsovie (1689-1768). *Annales de la Congrégation de la Mission*. T. 103: 1938 s. 277-280.

50. Misje ludowe dawnej polskiej prowincji Zgromadzenia XX Misjonarzy. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 41: 1938 s. 69-77.

51. „Nie ogłoszenie Konstytucji 3 maja" — lecz uroczysty obchód jej pierwszej rocznicy. *Ilustr. Kur. Codz.* 1939 nr 128.

52. Rec.: J. WORONIECKI, J. FIJAŁEK: Zbiór formuł zakonu dominikańskiego prowincji polskiej z lat 1338-1411. Kr. 1938. *Kwart. Hist.* T. 53: 1939 s. 314-316.

53. Zgromadzenie Księży Misjonarzy św. Wincentego à Paulo. *Posł. Serca Jez.* R. 67: 1939 s. 258-263.

54. Desdams Wilhelm. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 129-130.

55. Dębkowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 144-145.

56. Dmochowski Walenty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 210.

57. Domaniewska Henryka. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 293.

58. Dorobis Andrzej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 330.

59. Drewnowski Rafał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 374.

60. Szpitalnictwo Polski przedrozbiorowej w opiece Kościoła. (Wydał z rękopisu ks. A. Schletz). *Caritas*. R. 4: 1948 nr 31 s. 94-97.

II.

Kronika. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 517; Kronika. Tamże. R. 39: 1936 s. 139; SCHLETZ A.: Dwudziestopięciolecie Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu (1910-1935). Kr. 1935 s. 13; TENŻE: Ks. Franciszek Śmidoda C. M. (1902-1944). *Nasza Przeszł.* T. 3: 1947 s. 244-245; TENŻE: Bibliografia prac ks. Franciszka Śmidody C. M. *Nasza Przeszł.* T. 13: 1961 s. 314-316; USOWICZ A., KŁÓSAK K.: Konstanty Michalski (1879-1947). Kr. 1949 s. 122; BIMA Fr.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 170.

Stanisław Janaczek

Śmiśniewicz Leon Marian (1891-1932), moralista.

Urodził się 9 X 1891 w Gołańczy; był synem aptekarza Leona i Marianny Józefy z Witkowskich. W Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu uzyskał maturę i na Wielkanoc 1911 r. wstąpił do Seminarium Duchownego. Wysłany na studia teologiczne do Fryburga, doznał w nich przerwy po wybuchu I wojny światowej, gdyż powołano go do wojska. Zwolniony z niego przy końcu 1915 r., powrócił do Fryburga i 22 XII 1916 r. został promowany na doktora teologii za dysertację o nauce przedstawicieli scholastyki na temat przeszkód małżeńskich. W Gnieźnie odbył tzw. kurs praktyczny teologii i 24 VI 1917 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1 VIII 1917 r. był wikariuszem w Pobiedziskach, 1 X 1918 r. przeniesiony na wikariat w Kruświcy, 2 I 1919 ustanowiony administratorem parafii w Chomiąży. Próbował wówczas zająć się nauką, przygotowywał kilka prac, które pozostały w rękopisach, wśród nich rozprawa przewidziana jako habilitacyjna o poglądach scholastycznych na małżeństwo. W Warszawie zabiegał o habilitację i stanowisko docenta. Zwolniony z pracy duszpasterskiej 1 X 1921 r., podjął zajęcia na Wydziale Teologicznym UW., ale prowadził je tylko przez jeden rok akademicki. Z Warszawy udał się do Krzemieńca, podejmując nauczanie przedmiotów świeckich w tamtejszym Liceum. Odwołany do archidiecezji gnieźnieńskiej, 1 IV 1924 objął administrację parafii w Płonkowie. Potem był od 1 VII 1927 proboszczem parafii w Runowie Krajińskim, od 1 X 1928 referentem w Kancelarii Prymasa Polski w Poznaniu i obrońcą węzła małżeńskiego w tamtejszym Sądzie Metropolitalnym. Administrator parafii Turkowy od 1 IX 1929, już 1 VII 1930 został przeniesiony na probostwo w Nekli, otrzymując dodatkowo administrację pobliskiej parafii w Opatówku. Zmarł nagle 20 V 1932 w Nekli.

I.

1. Die Lehre von den Ehehindernissen bei Petrus Lombardus und bei seinen Kommentatoren: Albert d. Gr., Thomas v. Aquin, J. Bonaventura und J. D. Scotus, den Hauptverretern der Hochscholastik, dargestellt nach Massgabe der vierfachen Kausalität der Ehe von Dr S. Theol... P. 1917 Druk. Katolicka 8° s. XVI, nlb. 1, 258.

2. Zadośćuczynienie sakramentalne — modo vicario. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 154-156.

3. Problem etycznego estetycyzmu. (Przyczynek do historii etyki i pedagogicznego moralizmu). P. 1923 Nakł. Spółki Zjednoczenia Młodzieży 8° s. nlb. 4, 114.

4. De conceptione Salvatoris quoad materiam. Rkps w jęz. niem., 2° k. 73. Bibl. Arcyb. Sem. Duch. w Poznaniu, Oddział Rękopisów, MS 3036.

5. Teologia moralna w czasach św. Alfonsa Liquori. Rkps w jęz. niem. i pol., 2° k. 10. Tamże, MS 3037.

6. Monogamia. Rkps w jęz. pol., 2° k. 103. Tamże, MS 3038,1.

7. Ethnologisch-historischer und sozialwissenschaftliche Abhandlung über Ehe, Polyandrie und Poligamie. Rkps w jęz. pol. 2° k. 103. Tamże, MS 3038, 2.

8. Daemonologia et neuropathologia. W. 1921/22. Rkps wykładów w jęz. pol., 2° s. 129. Tamże, MS 3039.

9. Virtusalismus christianus (aliique tractatus ethici). Rkps w jęz. pol., 2° k. 12, s. 100. Tamże, MS 3040.

10. Die Ehe als Naturrechtsvertrag in der Darstellung der Hochscholastik. Rkps w jęz. niem., 2° k. 3, 117.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 33: 1918 s. 71; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 39: 1924 s. 24; R. 45: 1930 s. 98; R. 47: 1932 s. 66 [nekrolog]. *Rocz. Katol.* P. T. 11: 1933 s. 440-442; *Arch. Archid.* w Poznaniu, KA 1060.

Ks. Marian Banaszak

Śpikowski Onufry Antoni (1884-1943), pastoralista.

Kapłan archidiecezji poznańskiej. Urodził się 12 VI 1884 r. w Kępnie; był synem krawca Walentego i Bibiany z Taborskich. Uczęszczał do Gimnazjum najpierw w Kępnie, następnie w Poznaniu, gdzie 2 III 1906 r. złożył mautrę w Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Studia seminaryjne odbył w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 30 I 1910 r. Wikariusz od 15 II 1910 w Wilczynie, od 1 VII 1911 w Otorowie, od 1 III 1912 w Wieleniu, od 1 IV 1914 w Ostrzeszowie, udzielał się w tych latach szczególnie intensywnie w działalności społeczno-narodowej, pisząc także kilka recenzji i artykułów z dziedziny duszpasterstwa organizacyjnego. Od wybuchu wojny do 1 IX 1916 r. powoływany kilkakrotnie do służby wojskowej, zdołał powrócić do duszpasterstwa parafialnego w Ostrzeszowie, skąd skierowano go 15 V 1918 r. do Podzamcza, gdzie organizował nową parafię, budując kaplicę i plebanię. W okresie Powstania Wielkopolskiego był więziony przez straż graniczną pruską. Dobrowolnie zgłosił się na kapelana wojskowego podczas polskiej kampanii wschodniej. Po zwolnieniu z funkcji kapelana 25 VIII 1920 r. przebywał krótko przy farze poznańskiej, a od 1 XI 1920 r. został administratorem parafii w Tuchorzy. Stąd został przeniesiony 1 VII 1924 do parafii w Sobocie i otrzymał jednocześnie administrację pobliskiej parafii w Chludowie (do 1 IX 1927). Czynił starania o zmianę placówki, dopiero jednak 1 III 1934 r. przyznano mu probostwo w Drawsku. Podczas okupacji aresztowany już 29 IX 1939 r. i więziony kolejno w Krzyżu i Pile, został osadzony w obozach koncentracyjnych, najpierw w Oranienburgu, następnie w Sachsenhausen, a od 26 IX 1941 w Dachau, gdzie zginął 8 II 1943 r.

I.

1. Rec.: MELCHER-RZEWUSKI: Stopięćdziesiąt kazań albo nauk katechizmowych według trzech części katechizmu. T. I. W. 1910. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 4: 1910 s. 425-426.

2. Rec.: PRAWDOMIR: Gdzie prawda? P. 1910. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 6: 1911 s. 478-479.

3. Rec.: Die Demut. Freiburg 1911. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 6: 1911 s. 479-480.

4. Reforma naszych wyszynków. *Świt.* R. 8: 1911 s. 7-10, 28-31, 74-78.
5. Śp. ks. Patron Wawrzyniak a kwestya alkoholizmu. *Świt.* R. 8: 1911 s. 88-89.
6. Związek Księży Abstynentów. *Świt.* R. 8: 1911 s. 99-101.
7. Trzeba nam ideału! *Świt.* R. 8: 1911 s. 129-131.
8. Rec.: J. WEISBRODT: Der hl. Gertrud der Grossen, Gesandter der göttlichen Liebe. Freiburg i. Br. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 7: 1912 s. 465-467.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 25: 1910 s. 8; R. 26: 1911 s. 37; R. 27: 1912 s. 23; R. 29: 1914 s. 20; R. 33: 1918 s. 46; *Mies. Kośc.* [Poznań] R. 35: 1920 s. 60; R. 49: 1934 s. 90; KASPRZYCKI M.: Biogramy księży Archidiecezji Poznańskiej za lata okupacji hitlerowskiej [maszynopis], poz. 587; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 12568.

Ks. Marian Banaszak

Śpikowski Władysław (1897-1980), patrolog, liturgista, tłumacz.

Urodził się w Kępnie 18 V 1897 r. w rodzinie mistrza krawieckiego Walentego i Bibiany Taborskiej, którzy po kilku latach przenieśli się do Poznania. Władysław uczęszczał do sławnego Gimnazjum Marii Magdaleny. W tej szkole udzielał się czynnie w patriotycznym Towarzystwie Tomasza Zana. Maturę uzyskał 23 II 1917 r. 18 III 1918 r. zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Wysłany wskutek zajęcia poznańskiego gmachu do Fuldy, spędził tam letni semestr 1918 r. Potem studiował w Poznaniu (1919-1922). Po ukończeniu studium praktycznego w Gnieźnie otrzymał święcenia kapłańskie 8 X 1922 r. z rąk kard. Dalbora w Gnieźnie.

Niebawem został wysłany na dalsze studia do Strassburga, gdzie studiował dogmatykę. Zanim studia ukończył, został odwołany i skierowany do pracy w duszpasterstwie parafialnym. Trzy lata (1925-1928) pracował jako wikariusz w Szamotułach, ale nie zerwał z nauką. Ukończył rozprawę doktorską i ogłosił ją drukiem (Strassbourg 1926) i 2 XII 1926 uzyskał doktorat z teologii. Został oddelegowany do pracy w szkolnictwie. Działał najpierw w Lesznie (1928-1932), a potem w Poznaniu, gdzie uczył aż do emerytury, z wyjątkiem okresu okupacji spędzonego na terenie kielecczyzny (Zarzecze, Busko), biorąc także udział w tajnym nauczaniu.

Już w Szamotułach i Lesznie chwytał za pióro zabierając głos na tematy aktualne w miejscowych dziennikach i czasopismach. Kontynuował też studia nad Ireneuszem, przekładał „Adversus haereses" dla serii Pisma Ojców Kościoła w polskim tłumaczeniu, ale tekst złożony w 1939 w drukarni zniszczyli Niemcy. Nawiązał kontakt z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk i został członkiem Wydziału Teologicznego, 8 II 1934 r. jego sekretarzem. W połowie lat trzydziestych zwrócił swoje zainteresowania ku liturgii, zwłaszcza mszy świętej. Rozwijał w tej dziedzinie bardzo ożywioną działalność; pisał artykuły i kazania, organizował kółka liturgiczne, głosił rekolekcje i wygłaszał wykłady. Stał się wybitnym i znanym w całym kraju zwolennikiem i prekursorem ruchu liturgicznego. Po przejściu na emeryturę (1960) prowadził nadal ożywioną działalność, pracował też w Kurii jako cenzor ksiąg treści religijnej, przewodniczący Komisji Obrzędów Liturgicznych, Synodalnej Komisji Liturgicznej, sekretarz Rady Liturgicznej. Przez pewien czas (1963) prowadził też wykłady na Prymasowskim Studium Życia Wewnętrznego w Warszawie na temat „Liturgia a życie wewnętrzne". W 1964 r. został kanonikiem honorowym Kapituły kolegiaty św. Marii Magdaleny (Fara) w Poznaniu. Umarł 19 III 1980 r. po dłuższej chorobie.

I.

1. La doctrine de l'Eglise dans saint Irénée. Thèse pour le doctorat en théologie presentée et soutenue par. Ladislas Śpikowski pretre du dioecese de Poznań. Strassbourg 1926 8° s. XVI, 161.

2. Prymat rzymski według św. Ireneusza. (Streszcz. wykładu wygł. 22 XI 1927 na posiedzeniu Komisji Teol. i Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1: 1927 s. 46.

3. Nauka o Kościele według św. Ireneusza. (Streszczenie wykładu wygłoszonego na posiedzeniu Komisji Teol. i Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk odbytym w dniu 17 maja 1927 r.). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1: 1927 s. 46.

4. Tłum.: J. KOENIG: Nowy miesiąc Serca Jezusowego według Ewangelii św. Z oryg. przełożył ks. Wł. ŚPIKOWSKI. P. 1928 Księg. św. Wojciecha s. 301.

5. Nauka o Kościele u św. Ireneusza. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 159-166.

6. Prymat rzymski według św. Ireneusza „Contra haereses" III, 3, 2. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 369-377.

7. Nauka gnostyków o Bogu według św. Ireneusza. (Streszczenie wykładu wygł. 5 XII 1929 na posiedzeniu Komisji Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 3: 1929 s. 51-53.

8. Św. Ireneusza refutacja nauki gnostyków o Bogu. (Streszczenie wykładu wygł. 24 II 1931 na posiedzeniu Komisji Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 5: 1931 s. 19-21.

9. Raj stracony i odzyskany... *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 50 s. 820-821.

10. Wyd. i oprac.: PIUS XI, papież: Encyklika o małżeństwie chrześcijańskim („Casti connubii") z dnia 31 grudnia 1930. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° s. 147, nlb. 5. Razem z ks. St. BROSEM. Książnica Akcji Katolickiej, nr 14.

11. Najnowsza encyklika Ojca św. o największym niebezpieczeństwie ciężkich naszych czasów i o środkach zaradczych. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 210-216.

12. Ideał potwierdzony z nieba. *Cześć Maryi.* R. 11: 1932/33 nr 6 s. 117-119.

13. Polemika św. Ireneusza z gnostykami o Bogu. *Collect. Theol.* R. 14: 1933 s. 38-91, 389-522 i odb. Leopoli 1933 Biblioteka Religijna 8° s. 196.

14. W krzyżu zbawienie. Rozważania o drodze jaką dusza powraca do Boga. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 16° s. 102, nlb. 2.

15. W Chrystusie odkupienie. P. 1934 Nacz. Inst. Akcji Katolickiej 8° s. 20. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr 9.

16. O dziele Odkupienia. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 4: 1934 nr 2 s. 22-25; nr 3 s. 41-43; nr 4 s. 55-59; nr 5 s. 77-80; nr 5 s. 77-80; nr 6 s. 93-95.

17. Znaczenie męki i śmierci Chrystusowej. *Szk. Chryst.* R. 5: 1934 t. 9 s. 180-193.

18. Nasze uczestnictwo we mszy świętej. (Streszcz. referatu). *Biul. Zw. Kapł. „Unitas" w Poznaniu.* R. 1: 1935 nr 3 s. 25-26.

19. Istota Odkupienia. (Streszcz. wykładu wygł. 25 I 1935 na posiedzeniu Wydz. Teolog. Pozn. Tow. Przyj. Nauk). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 9: 1935 s. 58.

20. Nasz udział we mszy świętej. P. [1936] 16° s. 103, nlb. 1. Wyd. II. P. 1947 Instytut Wyd. „Kultura" 8° s. 65, nlb. 3.

21. Komentarze do tekstów mszalnych na niedziele i święta roku kościelnego. *Msza Święta.* R. 1: 1936 — R. 3: 1938.

22. „Spuście nam na ziemskie niwy Zbawcę, niebios obłoki". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 s. 785.

23. Boże, który błądzącym ukazujesz światło... *Przew. Katol.* R. 43: 1937 s. 248.

24. „Pożyteczną jest dla was rzeczą, abym odszedł". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 s. 264.

25. „Aby radość wasza była pełna". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 18 s. 280.

26. „Pan wstępując na wysokości, powiódł za sobą jeńców". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 19 s. 294.

27. Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 23 s. 366.

28. Jedność i zgoda w rodzinie Kościoła św. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 25 s. 410-411.

29. „Bo żołdem grzechu jest śmierć, a darem Bożym życie wieczne...". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 27 s. 446.

30. „Jeśli jesteście synami Bożymi, tedy i dziedzicami Bożymi, a współdziedzicami Chrystusa". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 28 s. 462.

31. „Czy potraficie pić kielich, który ja mam pić?". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 30 s. 494.

32. „Z łaski Bożej jestem tym, czym jestem.". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 31 s. 510.

33. „Abyśmy byli sługami nowego przymierza nie literą, lecz duchem, bo litera zabija, a duch ożywia". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 32 s. 526.

34. „Maria najlepszą cząstkę obrała, która jej odjęta nie będzie na wieki". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 33 s. 542.

35. „Szukajcie przeto na pierwszym miejscu królestwa Bożego i sprawiedliwości Jego, a wszystko inne będzie wam

przydane". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 34 s. 560.

36. „Młodzieńcze rozkazuję ci: wstań!". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 35 s. 576.

37. „Nakłoń, Panie ucha Twego, bom ci ja biedny i ubogi". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 36 s. 592.

38. „Rozjaśnij oblicze Twoje nad Świątynią Twoją i łaskawie wejrzyj na lud ten, nad którym wezwane jest Imię Twoje, Boże". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 37 s. 610.

39. „Pójdźcie na gody". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 39 s. 642.

40. „Panie, wybierz się w drogę, zanim umrze synaczek mój!" *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 40 s. 658.

41. „Czy możesz już dzisiaj stanąć spokojnie przed obliczem twego wiecznego Sędziego?". *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 41 s. 674.

42. Budowa Mszy św. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 1 s. 15-17.

43. Układ Mszy świętej. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 3 s. 55-56.

44. Liturgiczna Msza św. ludowa. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 4 s. 81-82.

45. Kapłan — hostia. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 8 s. 176-177.

46. Do wczesnej komunii św. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 8 s. 183-185.

47. Niedziela XVI, XVII, XVIII, XIX, po Zesłaniu Ducha Świętego. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 9 s. 196-199.

48. Eucharystia a chorzy. *Msza Święta.* R. 2: 1937 nr 9 s. 204.

49. „To jest ciało moje — ten jest kielich krwi mojej". *Myst. Christi.* R. 9: 1937/ /38 nr 6 s. 165-168.

50. Pascha nostrum immolatus est Christus! (Formularz mszalny na Niedzielę Wielkanocną). *Duszpasterz.* R. 2: 1938 nr 2 s. 47-49.

51. Spiritus Domini replevit orbem terrarum... (Rozważanie duszpasterza o formularzu mszalnym na uroczystość Zesłania Ducha Świętego). *Duszpasterz.* R. 2: 1938 nr 3 s. 83-85.

52. Assumpta est Maria! (Objaśnienie formularza mszalnego na uroczystość Wniebowzięcia N.M.P.). *Duszpasterz.* R. 2: 1938 nr 4 s. 112-113.

53. Terribilis est locus iste! (Formularz mszalny na rocznicę konsekracji kościoła). *Duszpasterz.* R. 2: 1938 nr 5 s. 143-144.

54. Uroczystość Bożego Narodzenia. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 nr 6 s. 174-177.

55. Nasz współudział w życiu Kościoła. *Msza Święta.* R. 3: 1938 nr 1 s. 3.

56. Co oznacza chleb. Co oznacza wino. *Msza Święta.* R. 3: 1938 nr 5 s. 84-85.

57. Uroczystość Najśw. Serca P. Jezusa. Msza „Cogitationes". *Myst. Christi.* R. 10: 1938/39 nr 4 s. 157-168.

58. Wielki Tydzień. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 14 s. 217.

59. Uroczystość św. Trzech Króli. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 1 s. 21-23.

60. Niedziela Palmowa. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 2 s. 49-51.

61. „Ascendit Deus in jubilatione!". (Objaśnienie formularza mszalnego na uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego). *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 3 s. 76-77.

62. Czytania brewiarzowe II i III nokturnu na Wniebowstąpienie Pańskie. (W przekładzie Ks. Dra Wład. ŚPIKOWSKIEGO). *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 3 s. 77-78.

63. „Et transfiguratus est ante eos". Uroczystość Przemienienia Pańskiego 6 sierpnia. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 4 s. 111-112.

64. Czytania brewiarzowe II i III nokturnu na Przemienienie Pańskie. Przeł. Ks. Prof. Dr Wład. ŚPIKOWSKI. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 nr 4 s. 112-113.

65. Konsekracja. Pogadanka liturgiczna. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 18: 1939 s. 93-94.

66. Jeszcze o konsekracji. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 18: 1939 s. 123-125.

67. Modlitwy ofiaryjne kanonu. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 18: 1939 s. 190-191.

68. Memento czyli wspomnienie w Kanonie. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 18: 1939 s. 217-218.

69. Niedziela XVII po Świątkach. Szkic kazania. Znaczenie Bóstwa Pana Jezusa dla naszego życia. *Wiad. Duszp.* R. 1: 1945 nr 2 s. 21-23.

70. Liturgiczna Msza Św. wiernych. P. [1946] Księg. św. Wojciecha 16° s. 51. Wyd. 3 z formularzem o Najśw. Sercu Jezusa [1947]. s. 55. — Wyd. 4. 1951 s. 56.

71. Wielkanoc a nasze zmartwychwstanie. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 17 s. 131.

72. Trzy msze św. na Boże Narodzenie. (Rozważanie liturgiczne). *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 52 s. 415.

73. Rec.: ETTENSPERGER: W służbie ołtarza. Podręcznik dla ministrantów wraz z dodatkami: „Służba ceremoniarza" i „Służba Boża w Wielkim Tygodniu". Przeł. i uzup. ks. Teodor NOGALA. P. 1948. *Mies. Kośc. Arch. Pozn.* R. 3: 1948 s. 167.

74. Rec.: Wielki Tydzień. Obrzędy wielkotygodniowe i ich znaczenie. Radom — Skaryszew 1948. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 4: 1948 s. 423.

75. Aktualne znaczenie słów konsekracyjnych. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 305-314.

76. Trzech Króli — 6 stycznia. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 1 s. 3.

77. 9 stycznia — Św. Rodziny. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 2 s. 12.

78. Niedziela Siedemdziesiątnicy. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 7 s. 52.

79. Sens Wielkiego Postu. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 10 s. 77-80.

80. Rec.: Nieszpory polskie na uroczystość Bożego Ciała. Na Dokonanie Dnia. Modlitwa w kościele św. Jana Kantego w Poznaniu. Przekład liturgicznej modlitwy kościoła św. w niedzielę ad Completorium jako próba wzorowego nabożeństwa wieczornego. Poznań. Własność kościoła św. Jana Kantego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 4: 1949 s. 423-424.

81. Popielec. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 8 s. 54.

82. Pierwszy list liturgiczny. Co to jest liturgia. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 10 s. 76.

83. Rodzaje nabożeństw. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 11 s. 85.

84. Co to znaczy, że Kościół sprawuje liturgię. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 12 s. 95.

85. Czynne uczestniczenie wiernych w liturgii. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 13 s. 105.

86. Czynny udział we mszy św. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 15 s. 128.

87. Dostojność nabożeństwa liturgicznego. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 18 s. 161.

88. Znaczenie nabożeństwa prywatnego i paraliturgicznego. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 19 s. 172.

89. Wzajemny stosunek kultu wewnętrznego i zewnętrznego. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 20 s. 183.

90. Podwójny cel liturgii. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 21 s. 195.

91. Skuteczność liturgii. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 25 s. 235.

92. Świętość obiektywna i subiektywna. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 26 s. 243.

93. Przez liturgię Kościół uświęca ludzkość. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 27 s. 252.

94. Szafarz liturgii. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 28 s. 259.

95. Rec.: J. Ch. MUELLER: Mały Ceremoniał dla kleryków i kapłanów. Ponownie wyd. J. Umberg. Tłum. A. PRUMBA. P. 1949. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 86-87.

96. Rec.: P. PARSCH: Rok liturgiczny. T. 1: cykl Bożego Narodzenia. P. 1950. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 88-90.

97. W jakim kierunku winna iść praca duszpasterzy nad ożywieniem życia liturgicznego wiernych w myśl encykliki „Mediator Dei". *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 nr 8/9 s. 225-234.

98. Uaktywnienie uczestnictwa wiernych we mszy św. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 323-340.

99. Kazania o uczestnictwie wiernych we mszy św. (29 kazań). *Wiad. Duszp.* R. 6: 1950 s. 239-260, 291-318; R. 7: 1951 s. 20-26, 125-135, 282-288.

100. Łacińskie odpowiedzi mszalne. *Głos Katol.* R. 7: 1951 nr 37 s. 302; nr 38 s. 312-313; nr 39 s. 320-321.

101. Stałe śpiewy mszalne. *Głos Katol.* R. 7: 1951 nr 41 s. 338; nr 42 s. 344-345. Zmienne śpiewy mszalne. *Głos Katol.* R. 7: 1951 nr 46 s. 376; nr 47 s. 384.

102. Msza św. w życiu parafian. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 z. 6 s. 171-179. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 336-344.

103. Nowy Ordo Sabbati Sancti. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 137-142.

104. Sprawozdanie z wykładów uniwersyteckich dla duchowieństwa w Lublinie w dniach 21-23 VIII 1951 r. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 479-484.

105. Święta Maryjo, módl się za nami. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 18 s. 147, 150.

106. Luźne uwagi o mszy św. dla dzieci. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 z. 4 s. 82-84.

107. Obrzędy pogrzebowe. Czy dobrze sprawuję liturgię? *Wiad. Duszp.* R. 8: 1952 s. 179-188.

108. Obrzędy ślubne, błogosławieństwo nowopoślubionej. Czy dobrze sprawuję liturgię? *Wiad. Duszp.* R. 8: 1952 s. 398-402.

109. Projekt rozwiązania kwestii polskich śpiewów mszalnych. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 86-87.

110. Wielki Tydzień. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 198.

111. W oczekiwaniu zmartwychwstania. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 212-213.

112. Wielki Tydzień. (Katechezy na V klasę). *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 1 s. 83-93.

113. O obrzędach Mszy św. (katechezy na VI klasę). *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 3 s. 262-283.

114. Święcenia kapłańskie. *Przew. Katol.* R. 64: 1958 s. 340-341.

115. Rozdzielanie Komunii św. w duchu liturgicznym. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 403-409; R. 30: 1961 s. 147-149. Przedruk z *Wiad. Diec. Lub.* R. 35: 1961 s. 146-154.

116. Liturgia mszy św. O doskonałym uczestnictwie we mszy św. wyd. 1. P. 1960 Księg. św. Wojciecha 16° s. VII, nlb. 1, 187 nlb. 1.

117. Przygotowanie techniczne do Wielkiego Tygodnia. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 11: 1960 s. 107-115.

118. Co każdy świecki katolik powinien wiedzieć o nowych przepisach liturgicznych. *Przew. Katol.* 1961 nr 5 s. 68, 76.

119. Błogosławcie Panu wszystkie dni. Co warto wiedzieć o dniach liturgicznych. *Przew. Katol.* 1961 nr 6 s. 83-84.

120. O polskim czytaniu lekcji i Ewangelii we mszy św. Z zagadnień duszpasterskich. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 14: 1963 s. 139-144.

121. O nowym rytuale polskim. Z zagadnień duszpasterskich. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 16: 1965 s. 15-18.

122. Zmiany liturgiczne w aspekcie ascezy kapłańskiej. *Homo Dei.* R. 34: 1965 s. 72-75.

123. Katechizm o mszy świętej. Najważniejsza chwila. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 14 s. 128.

124. Katechizm o mszy świętej. Znaczenie konsekracji. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 19 s. 176.

125. Katechizm o mszy świętej. O Komunii świętej. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 21 s. 192.

126. Katechizm o Mszy świętej. Przygotowanie darów ofiarnych czyli tzw. ofiarowanie. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 24 s. 216.

127. Katechizm o Mszy świętej. Z jakich dwóch zasadniczych części składa się Msza św. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 29 s. 264.

128. Co nowego w liturgii? *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 29 s. 263.

129. O nowych czytaniach mszalnych. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 32 s. 310-311.

130. O dniach liturgicznych. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 46 s. 440.

II.

Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. R. 1: 1927 — R. 17: 1951, passim; *Mies. Kośc. Archid. Gnieźn. i Pozn.* 1922-1939; MIELIŃSKI R.: Złoty jubileusz kapłaństwa ks. Władysława Śpikowskiego. *Przew. Katol.* R. 62: 1972 s. 379; *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* 1946-1980; passim; RYTWIŃSKI K.: Wspomnienie o śp. ks. prof. dr Władysławie Śpikowskim. *Przew. Katol.* 1980 nr 21 s. 6; RYTWIŃSKI K.: Śp. ks. prof. dr Władysław Śpikowski. *Msza Święta.* R. 36: 1980 s. 262-263; WOLNIEWICZ M.: Ks. Władysław Śpikowski (1897-1980). *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 32: 1981 s. 136-139. — Arch. Archid. w Poznaniu, zespół KA.

Ks. Marian Wolniewicz

Świątek Franciszek (1889-1976), redemptorysta, misjonarz, hagiograf. Urodził się 16 V 1889 w Mędrzechowie w diec. tarnowskiej. Po ukończeniu szkoły ludowej wstąpił do małego Seminarium w Tuchowie, a po szóstej klasie, 2 VIII 1908 r. rozpoczął nowicjat zakonny, zokończony 2 VIII 1909 r. profesją wieczystą. Następnie kończył dwie klasy gimnazjalne i w 1911 r. rozpoczął w Maksymówce studia filozoficzno-teologiczne, które z racji wojny w roku seminaryjnym 1914/1915 kontynuował w seminarium redemptorystów w Mautern (Austria) i tam 25 VII 1915 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Ostatni rok studiów znów spędził w Seminarium w Maksymówce (1915-1916). Następnie krótko pełnił obowiązki profesora w małym Seminarium w Tuchowie, a w pierwszym półroczu 1917 r. był w Mościskach na specjalnym przeszkoleniu misyjnym prowadzonym wówczas przez o. B. Łubieńskiego. W ciągu kilku dalszych lat (z przerwami) uczył w starszych klasach gimnazjalnych małego Seminarium redemptorystów: 1918-1919 w Mościskach, 1920-1921 w Krakowie, a od 1921 do 1924 pracował w małym Seminarium redemptorystów w Stawkach k. Torunia. Od 1924 poświęcił się pracy misyjno-rekolekcyjnej przebywając w Mościskach (1924-1927), Krakowie (1927-1932), Tuchowie (1932-1934), Warszawie (1934-1937), a wreszcie w Wilnie. Równolegle z pracami misyjnymi, od 1924 r. zajął się sprawami beatyfikacji i kanonizacji polskich świętych oraz ich kultem.

W latach trzydziestych został członkiem Academia Mariana Vilnensis, założonej w 1932, której celem było m. in. szerzenie kultu polskich świętych. Wspomniane tu związki z Wilnem i prace apostolskie na Wileńszczyźnie sprawiły, że redemptorystom zaproponowano fundację w Wilnie. Dzięki poparciu arcybiskupa R. Jałbrzykowskiego, o. Świątek mógł w 1937 zainicjować tę placówkę zostając pierwszym przełożonym na Pośpieszce w Wilnie (1937-1942). Tu przeżył wszystkie wypadki wojenne stopniowo ulegając paraliżowi. Po wyjeździe innych ojców do Polski, o. Świątek pozostał i mimo kalectwa (posługiwał się wózkiem inwalidz-

kim) pracował głównie dla Polaków katolików, najpierw w Wilnie, a od 1952 w Brasławiu. Wówczas całe niedziele spędzał w kościele celebrując Mszę św., głosząc kazania i spowiadając do 250 osób dziennie. W 1959 powrócił do Wilna, zamieszkał w Czarnym Borze, a pracował w Nowej Wilejce. Mimo trudnych warunków głosił także rekolekcje zamknięte, a ponadto pisał kazania, opracowywał dzieło o. Justyna Żapartowicza: „Discursus praedicabiles super Litanias Lauretanas", z myślą o jego przyszłym wydaniu. Pisał także dalsze tomy swego dzieła „Świętość Kościoła w Polsce" (III, IV, V). W 1963-1964 przybył na wózku inwalidzkim do Polski. Tu podejmował starania o wydanie niektórych swoich maszynopisów. Jako obywatel ZSRR wrócił do Wilna. Stąd zabiegał jeszcze o wydanie wspomnianych „Discursus". Zmarł 4 III 1976, a w pogrzebie wzięło udział ok. 50 kapłanów i ponad 10 000 wiernych.

I.

1. O cześć i kanonizację świętych polskich. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 501-503, 513-515, 533-534, 550-552 [podpisany: S. M. redemptorysta].

2. Jeszcze w sprawie katolicyzmu naszej katolickiej prasy. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 30-31.

3. Polskie alabastry [Żurawno]. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 376-377.

4. Nowenna ku czci św. Alfonsa Liguori... wraz z krótkim życiorysem. Kr. 1928. Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 128.

5. O cześć i kanonizację patronów Polski. Kielce 1929 Nakł. Służebnic Najśw. Serca Jezusowego 16° s. 47.

6. Świętość Kościoła w Polsce w okresie rozbiorowym i porozbiorowym. T. 1. Kielce 1930 Nakł. Zgromadzenia Służebnic N. Serca Jezusowego 8° s. 350; T. 2 pt.: Życiorysy świątobliwych Polaków i Polek ostatnich wieków. Miejsce Piastowe 1932 Wyd. Tow. św. Michała Archanioła 8° s. 194.

7. Kazalnica a kult św. patronów Polski. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 161-176.

8. Świętość Kościoła w Polsce w XIX i XX wieku. *Prąd.* R. 18: 1931 t. 20 s. 289-304.

9. Przykłady do kazań. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 293-297; R. 12: 1934 s. 68-72, 166-171.

10. Przykłady do kazań dla młodzieży męskiej zebrał... *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 131-134.

11. Przykłady i materiały do kazań, zebrał... *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 310-314.

12. Na marginesie polskiej mistyki. *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 176-178.

13. Antyreligijna ankieta wolnomyślicieli. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 159-163.

14. Błyski bezbożnicze w Polsce. *Chor. Maryi.* R. 31: 1935 s. 120-124.

15. Kazania o świętych pańskich i o patronach narodu. W: Homiletyka duszpasterska. Kielce 1935 Wyd. Przeglądu Homiletycznego 8° s. 350-356.

16. Obecny stan beatyfikacji i kanonizacji patronów Polski. *Cześć Św. Pol.* R. 2: 1935 s. 315.

17. Obecny stan spraw beatyfikacji i kanonizacji patronów Polski. *Cześć Św. Pol.* R. 2: 1935 nr 1/3 s. 3-5.

18. Obecny stan spraw beatyfikacji naszych Sług Bożych. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 156-159.

19. Przykłady z życia. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 166-170.

20. W blaskach anioła [Aniela Salawa]. Kr. 1935 Nakł. OO. Redemptorystów. 16° s. 202. — Toż. Kr. 1949 Do druku przygotował o. Joachim Bar 8° s. 176.

21. Z dziejów kazań o świętych. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 318-320.

22. 400-na rocznica urodzin X. Piotra Skargi. *Homo Dei.* R. 1936 s. 88-90.

23. Z ostatnich walk o autentyczność dzieł św. Dionizego Areopagity. *Homo Dei.* R. 5: s. 208-225.

24. Z Wilna — Ostra Brama. *Chor. Maryi.* R. 32: 1936 s. 133-136.

25. Z dziejów polskiego żywotopisarstwa świętych. Lubl. 1937 Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej 8° s. VIII, 175.

26. Kościół M. B. Zwycięskiej i klasztor OO. Redemptorystów w Wilnie w budowie. *Chor. Maryi.* R. 34: 1938 s. 58-59.

27. Polskie żywotopisarstwo świętych. *Cześć Św. Pol.* R. 5: 1938 s. 2.

28. Warunki owocnej pracy apostolskiej. (Szkic konferencji). *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 481-485.

29. Zawiązki żywotopisarstwa w Polsce. *Cześć Św. Pol.* R. 5: 1938 s. 34-35.

30. Głosy krytyki o Królowej Jadwidze. *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 159-162.

31. Jasny i mocny duch — Antoni Wiwulski, 1877-1919. Wil. 1939 Nakł. Klasztoru OO. Redemptorystów 16° s. 72.

32. Krytyka o królowej Jadwidze. *Cześć Św. Pol.* R. 6: 1939 s. 23-26.

33. Mój Tatuś — Michał Świątek, South Bend b. r. 16° s. 35. [Słowo wstępne napisał ks. Kazimierz GOŁĘBIEWSKI].

34. Nie doceniany w Polsce wielki rodak mariolog, o. Justyn z Miechowa Zapartowicz OP. *Homo Dei.* R. 37: 1968 s. 179-184.

35. Płomień ofiarny Rodziny z Nazaretu. W 25-lecie męczeńskiej śmierci jedenastu nazaretanek. *Homo Dei.* R. 38: 1969 s. 292-293.

II.

Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis Sanctissimi Redemptoris ab anno 1911 ad 1918. Cracoviae 1920 passim; Annales... ab anno 1918 ad 1927. Cracoviae b. r. passim; Annales... 1927-1938. Cracoviae b. r. passim; CIESZYŃSKI N.: Czy piszę „barokiem"? [W odpowiedzi o. Fr. Świątkowi i innym]. *Rocz. Katol.* T. 10: 1932 s. 445-449; DE MEULEMEESTER M.: Bibliographie II 414; III 493; GRAMZ B.: Academia Mariana Vilnensis. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 361-362; ŚWIĄTEK F.: Mój Tatuś — Michał Świątek. South Bend b. r. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne nr 44; Kronika Klasztoru w Wilnie. — Archiwum Seminarium i Klasztoru w Tuchowie: Kroniki Studentatu. T. 3 passim.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Świątkowski Łukasz (1875-1941), zmartwychwstaniec, autor prac teologicznych.

Urodził się 14 IX 1875 r. w Poznaniu, w rodzinie urzędnika bankowego Antoniego i Tekli z Gosławskich. Wykształcenie podstawowe i średnie otrzymał w rodzinnym mieście. Dnia 28 X 1896 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Nowicjat odbył w Krakowie, gdzie 22 XI 1897 r. złożył śluby zakonne. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, uzyskując stopnie naukowe. Święcenia kapłańskie otrzymał tamże 21 IX 1901 r. W pierwszych latach pracował w Europie, ucząc w unijnym Katolicko-Bułgarskim Gimnazjum zmartwychwstańców w Adrianopolu (1901-1904) oraz w duszpasterstwie Misji Polskiej w Wiedniu. L. 1908-1922 spędził w USA, jako wikariusz zmartwychwstańczych parafii w Chicago (św. Stanisława B. M. 1908; św. Stanisława Kostki 1909-1913 i 1920-1922, św. Jacka 1913/1914; M. B. Anielskiej 1915—1918 i św. Jadwigi 1919/20), oraz współpracownik miejscowego miesięcznika naukowego („Przegląd Kościelny"), „Dziennika Chicagoskiego" i autor osobnych prac. Resztę życia spędził w Europie na pracy duszpasterskiej w Poznaniu (1923-1929), we Lwowie (1930-1933), w Wiedniu (1933-1939) i w Radziwiłłowie Mazowieckim koło Skierniewic, gdzie dłuższy czas chorował i zmarł 17 V 1941 r.

I.

1. Postęp czy zacofanie? *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 205 s. 4.

2. Uwagi. [Głos kapłana prawosławnego o przyczynach schizmy wschodniej]. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 234 s. 4.

3. Modernizm w rosyjskiej cerkwi. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 275 s. 2.

4. Przedmiot nauki religii w klasach niższych. [Katechizm czy historia biblijna?]. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 141 s. 4; nr 142 s. 4.

5. Buddyzm a chrystianizm. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 289 s. 3; nr 292 s. 2.

6. Modernizm włoski. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 57 s. 3.

7. Barbarzyństwo Greków w Macedonii. *Dz. Chic.* R. 24: 1913 nr 211 s. 5.

8. Rec.: Wykład małego katechizmu przez ks. Feliksa ŁADONIA. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 228 s. 5.

9. Ojcowie Kościoła a epikleza eucharystyczna. Studium historyczno-dogmatyczne. Opracował... Chicago, Illinois 1914 Nakł. autora 8° s. nlb. 5, 203, nlb. 3.

10. Rec.: Dr R. EISLER: Historia monizmu. *Prz. Kośc.* R. 2: 1915 nr 3-6; R. 3: 1916 nr 1-3.

11. Rec.: J. DWELSHAUWERS: Nieświadome życie psychiczne. *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 6-7; nr 8 s. 508-509; nr 9; nr 10 s. 664-678; nr 11-12; R. 4: 1917 nr 1 s. 18-30.

12. Ceremoniał Czterdziestogodzinnego Nabożeństwa dla użytku w kościołach katolickich w Ameryce. Chicago, Illinois 1916 Druk. i nakł. Sp. Wyd. Pol. 8° nlb. 7, 147, nlb. 1.

13. Religia a bezwiedna czynność psychiczna duszy. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 2-4.

14. Ceremonie przy schowaniu Przenajświętszego Sakramentu po benedykcji. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 7 s. 485-489.

15. Rec.: *Przyjaciel Dzieci [i Młodzieży]* — redaktor i wydawca ks. Feliks Ładoń. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 10 s. 711-713.

16. Projekt czterech kazań przeciw błędom russelianów. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 4 s. 239-254.

17. Tłum. z jęz. ang. A. M. LUPI: Dzień narodzenia Pana i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 5 s. 308-320.

18. Flammarion o końcu świata. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 6 s. 422-423.

19. Krótki zarys historyczny Czterdziestogodzinnego Nabożeństwa. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 324-327. — Toż. W: TENŻE: Ceremoniał Czterdziestogodzinnego Nabożeństwa. Chicago 1914 s. 7-12.

20. Listy: 54 listy do zmartwychwstańców rzymskich z l. 1899-1940. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 30235-30291. — Listy do zmartwychwstańców amerykańskich. Rkps Arch. Prow. Chicag. Zmartw.

II.

Album pamiątkowy złotego jubileuszu parafii Św. Stanisława Kostki. Chicago 1917 s. 29, 31, 314; Ks. Łukasz Świątkowski wyjażdża do Polski. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 282 s. 9; Srebrny jubileusz parafii N. M. P. Anielskiej. Chicago 1924, passim; Dwudziestopięcioletni [!] jubileusz kapłaństwa Łukasza Świątkowskiego C. R. w Poznaniu. *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 256 s. 5 [stresz. kazania jubil. ks. W. Zapały CR]; Ks. Łukasz Świątkowski C. R. nie żyje. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 151 s. 8; Filozof i teolog śp. ks. Łukasz Świątkowski C. R. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 8 s. 83; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 366, 446, 449, 450; Catalogus archivi Congregationis a Resurrectione... Romae [1958] s. 60; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 98, 109, 125, 246; JANAS E. T.: Świątkowski Luke. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 59-60; Świątkowski Łukasz ks. (1877-1941). W: *Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality*. Rome 1977 s. 272-273.

Ks. Bolesław Micewski CR

Świerczek Stanisław, krypt. S., Ks. S., Ks. S. Ś., X. S. Ś. (1875-1969), zmartwychwstaniec, pedagog zakonny, popularyzator teologii.

Urodził się 5 XII 1873 r. w Koszycach Wielkich (Tarnowskie). Uczył się na miejscu w Tarnowie. Formację zakonną otrzymał w nowicjacie krakowskim. Śluby złożył 15 VIII 1899 r. Studia filozoficzno-teologiczne rozpoczął w Wyższym Seminarium Duchownym zgromadzenia w Rzymie (1899-1901), kontynuował w Chicago (1901/2) i we Lwowie (1902/3), a ukończył na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, gdzie 24 IX 1904 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Pracował przeważnie w Chicago, gdzie początkowo uczył w Kolegium św. Stanisława Kostki, następnie był proboszczem i współorganizatorem parafii św. Jadwigi (1906-1909 i 1926-1929) oraz parafii św. Stanisława Biskupa i Męczennika (1909-1926). W dalszych latach pomagał w duszpasterstwie parafii św. Jadwigi, wykładał dogmatykę w Seminarium św. Jana Kantego w St. Louis (1936-1939), kierował Nowicjatem św. Józefa w Chicago (1939-1945) jako jego mistrz i przełożony, poświęcając też czas Polskiej Spółce Wydawniczej, Macierzy Polskiej i pisaniu artykułów do czasopism polonijnych. Ostatnie lata życia spędził przy parafii św. Jana Kantego (1954-1961) i domu prowincjalnym w Winnetka, Illionis. Zmarł 8 listopada 1969 r. w Chicago.

I.

1. O kasach oszczędności dla dzieci i młodzieży. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 218 s. 4.

2. Cragin. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 255 s. 8; Z Cragin. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 32 s. 5; nr 170 s. 5; R. 37: 1926 nr 163 s. 3.

3. Rec. F. R. WHITZEL: Nowa hipoteza o zmartwychwstaniu Jezusa. *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 6 s. 402-406.

4. Kazanie. W: *Z wczorajszej uroczystości w Cragin*. *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 255 s. 6 [stresz., fragm.].

5. Przemówienie na zebraniu Kółek Dramatycznych 15 XI 1928 r. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 270 s. 12 [stresz., fragm.].

6. Mowa pogrzebowa [na cmentarzu św. Wojciecha w Chicago, podczas pogrzebu ks. J. Kasprzyckiego CR 7 V 1933 r.]. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 107 s. 8.

7. Egzorta ks... [na pogrzebie ks. Stanisława Rogalskiego CR w Chicago 27 VIII 1933 r.]. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 200 s. 8.

8. Życiorys śp. ks. Stanisława Siatki C. R. Skreślił... *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 299 s. 13.

9. Przemówienie [nad trumną śp. ks. S. Siatki]. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 300 s. 8.

10. Maryja opiekunka sierot. Dramat religijny w 5 aktach. Chicago 1933.

11. W Noc Betlejemską. Misterium religijne. Chicago 1934.

12. Mowa żałobna nad trumną śp. ks. Jana Obyrtacza C. R. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 78 s. 7.

13. Ofiara tajemnicy spowiedzi. Dramat. Przełożył z języka angielskiego... Chicago 1935.

14. Egzorta w kościele [na Mszy św. pogrzebowej za śp. ks. Wojciecha Kmiecika C. R. 4 V 1939 r.]. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 106 s. 10 [stresz. i fragm.].

15. Z nowicjatu w Cragin. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 200 s. 5.

16. Pielgrzymka do nowicjatu Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 210 s. 12.

17. Program Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców w pracy parafialnej. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 4 s. 47.

18. Towarzystwo Opieki nad Nowicjatem Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 7 s. 76.

19. Z nowicjatu Księży Zmartwychwstańców w Cragin. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 190 s. 8.

20. Modlitwa do św. Józefa [odmówiona za żołnierzy 23 VII 1944 r. w nowicjacie]. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 174 s. 8.

21. Ze wspomnień osobistych o ks. Adolfie Bakanowskim C. R. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 275 cz. 4 s. 37.

22. Czy w Polsce pierwotnej istniał obrządek słowiański? *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 175 cz. 5 s. 51.

23. Przemówienie do [Stowarzyszenia] Matek [uczniów ze] Szkoły Arcybiskupa Webera C. R. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 276 s. 3.

24. Fatalizm i wolna wola. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 294 s. 5.

25. Objawienie Boże. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 300 s. 5.

26. Racjonalizm. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 305 s. 5.

27. Talmud. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 3 s. 5.

28. Błędy Talmudu. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 9 s. 5.

29. Talmud o Zbawicielu i Matce Jego. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 15 s. 5.

30. Teozofia. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 21 s. 5.

31. Spirytyzm. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 27 s. 5; nr 33 s. 5; nr 39 s. 5.

32. Prawdziwa religia. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 45 s. 5; nr 51 s. 5.

33. Boskość Kościoła Katolickiego. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 57 s. 5.

34. Herezje. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 63 s. 5.

35. Schizma wschodnia. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 69 s. 5.

36. Cezaropapizm. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 75 s. 5.

37. Wolnomularstwo. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 81 s. 5; nr 87 s. 5; nr 93 s. 5.

38. Liberalizm. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 99 s. 5.

39. Komunizm. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 105 s. 5; nr 111 s. 5; nr 117 s. 5; nr 123 s. 5.

40. Demokracja chrześcijańska. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 129 s. 5.

41. Inkwizycja. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 135 s. 5.

42. Grzech pierworodny protestantów. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 140 s. 5.

43. Amerykanizm. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 146 s. 5.

44. Nazizm a katolicyzm w Niemczech. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 152 s. 5.

45. Wspomnienia osobiste o arcybiskupie Weberze. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 141 [bis] s. 11-12. — Toż w jęz. ang. w przekł. J. IWICKIEGO CR pt.: Archbichop Joseph Weber. *Regn. Chris.* R. 5: 1956 nr 1/2 s. 13-25.

46. O potrzebie prasy katolickiej. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 163 cz. 2 s. 20.

47. Czy św. Stanisław biskup krakowski był zdrajcą? *Dz. Chic.* R. 59: 1949 nr 108 s. 5.

48. Wysiedleńcy polscy w Niemczech oczekują na pomoc Polonii w USA. *Dz. Chic.* R. 59: 1949 nr 203 s. 5.

49. Fakt dogmatyczny o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 246 s. 5; nr 247 s. 5; nr 248 s. 5; nr 249 s. 5; nr 250 s. 5.

50. Sylwetka osoby ks. dr Władysława Kwiatkowskiego C. R. z okazji jego złotego jubileuszu kapłańskiego. *Dz. Chic.* R. 63: 1953 nr 221 s. 5, ilustr.

51. Duch Sługi Bożego o. Piotra Semenenki C. R. *Dz. Chic.* R. 63: 1953 nr 272 s. 5, ilustr.

52. Jak poznałem śp. księdza Władysława Kwiatkowskiego C. R. [Wspomnienie

pośmiertne]. *Dz. Chic.* R. 64: 1954 nr 141 s. 5.

53. Przemówienie ks... W: *Coraz wspanialej rozwija się Liga Ojca Semenenki. Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 154 s. 9 [fragm.].

54. Przemowa. W: *Z posiedzenia Ligi Ojca Piotra Semenenki... Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 40 s. 12.

55. Przemówienie ks... W: *Z zebrania Ligi O. Piotra Semenenki. Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 39 s. 5.

56. Zaślubiny św. Józefa z Najśw. Maryją Panną. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 65 s. 5; nr 66 s. 7.

57. Ucieczka św. Józefa do Egiptu. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 114 s. 3.

58. Apostolstwo miłości św. Teresy od Dzieciątka Jezus. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 232 s. 3.

59. Duch Sługi Bożej matki Celiny Borzęckiej. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 255 s. 7.

61. Przemówienie ks... W: *Sylwetka Sługi Bożego o. Piotra Semenenki. Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 131 s. 7.

62. Chwała św. Józefa na ziemi. Dzieje kultu Oblubieńca N. M. P. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 162 s. 3.

63. Kazanie o Najświętszej Maryi Pannie: Maryja w myśli Bożej od wieków. *Dz. Chic.* R. 72: 1962 nr 187 s. 7.

64. Piękność cielesna Matki Najświętszej. *Dz. Chic.* R. 72: 1962 nr 188 s. 3.

65. *O piękności duchowej Najświętszej Maryi Panny. Dz. Chic.* R. 72: 1962 nr 189 s. 12.

66. Święty Józef Patron robotników. Napisał... *Dz. Chic.* R. 73: 1963 nr 103 s. 3.

67. Listy: List do redakcji „Dziennika Chicagoskiego" b. d. W: *Towarzystwo Popierania Wydawnictw Polskiej Akademii Umiejętności. Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 167 s. 4. — 27 listów do zmartwychwstańców rzymskich z lat 1901-1954. Rkps Arch. Congr. Resur. Romae, sygn. 30296-30322.

II.

TRZCIŃSKI M.: Dwudziesta rocznica założenia parafii w Cragin. *Dz. Chic.* R. 24: 1913 nr 269 [dod.] s. 1, 2, ilustr.; Cragin. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 219 cz. 2 s. 1, ilustr.; Piętnastolecie probostwa w Cragin. *Dz. Chic.* R. 35: 1924 nr 9 s. 11, ilustr.; Z pogrzebu... Tamże. Nr 12 s. 10; Z bankietu pożegnalnego na cześć ks... CR w Cragin. *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 1 s. 2; Nowi proboszczowie. Tamże. Nr 6 s. 16; Z wczorajszej [9 stycz.] uroczystości w Cragin i na Jackowie. Tamże. Nr 7 s. 10; Z bankietu na Jackowie. Tamże Nr 8 s. 2; Z popisu Szkoły św. Jacka. Tamże. Nr 144 s. 2; Cragin święcić będzie niezwykłą uroczystość... poświęcenie nowego kościoła pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa i Męczennika. *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 254 s. 9, ilustr.; nr 255 s. 6; Niezwykła uroczystość [25-lecia kapłaństwa] na Jackowie. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 162 s. 9, fotogr.; Podniosła była uroczystość srebrnego jubileuszu kapłaństwa ks... C. R. Tamże. Nr 265 s. 8; nr 266 s. 2; „Maryja opiekunka sierot". Dramat... *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 24 s. 8; „W Noc Betlejemską". Misterium... Tamże. Nr 302 s. 2; Kółko Dramatyczne w Cragin... *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 223 s. 2; Nowicjat Księży Zmartwychwstańców. Ks. Stanisław Świerczek C. R. mistrz nowicjuszów i przełożony domu. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 7 s. 75; Doczekał się 40 rocznicy kapłaństwa. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 231 s. 12, fotogr.; Bankiet 20-lecia Towarzystwa Opieki nad Nowicjatem w Cragin. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 272 s. 5, fotogr.; Trzech zarządców na przestrzeni 60 lat „Dziennika Chicagoskiego". Tamże. Nr 275 s. 2; Uczcili kapłana... w rocznicę dnia urodzin. *Dz. Chic.* R. 62: 1952 nr 288 s. 7; Ks... odprawi jutro [19 IX] na Kantowie Mszę jubileuszową [z okazji 50-lecia kapłaństwa]. *Dz. Chic.* R. 64: 1954 nr 220 s. 5. fotogr.; Zmartwychwstaniec ks... 50 lat kapłanem, 56 w Zakonie Zmartwychwstania. Tamże. Nr 224 s. 4; Catalogus Archivi Congregationis a Resurrectione D. N. J. Ch. Romae [1956] s. 60; IWICKI J.: The First one Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 96a, 102, 174; JANAS E. T.: Świerczek Stanislaus. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 154-155. Zmarł ks... C. R. *Dz. Chic.* R. 79: 1969 nr 223 s. 6, fotogr.; Z pogrzebu śp... Tamże. Nr 225 s. 6; Świerczek Stanisław ks. (1873-1969). W: *Resurrectionist Studies.* Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Romae 1977 s. 274.

Ks. Bolesław Micewski CR

Świerczek Wendelin (1888-1974), misjonarz, kompozytor, liturgista, wydawca i zasłużony badacz dziejów muzyki religijnej.

Urodził się w rodzinie chłopskiej 16 I 1888 r. w Żytniej, parafia Pstrążna, na terenie byłego powiatu rybnickiego. Był piątym z piętnaściorga dzieci Jakuba i Franciszki z Świdergołów, a starszym bratem misjonarza Leona. Po ukończeniu szkoły podstawowej, do której uczęszczał w Pstrążnej i Żytnej, uczył się od 1902 r. w Małym Seminarium Księży Misjona-

rzy w Krakowie na Nowej Wsi. Do zgromadzenia misjonarzy wstąpił w 1906 r. i po odbyciu próby 8 IX 1908 r. złożył śluby wieczyste. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Seminarium Duchownym misjonarzy w Krakowie i tam 22 VI 1913 r. przyjął święcenia kapłańskie. W tym samym roku skierowany został do domu nowowiejskiego w Krakowie i przeznaczony do pracy w Małym Seminarium jako nauczyciel śpiewu, łaciny, j. niemieckiego, a także chemii i fizyki. W 1917 r. władze pruskie powołały go do wojska, w którym służył w charakterze kapelana i pracownika kancelarii szpitala w Tarnowskich Górach i Nysie. Po zakończeniu wojny wrócił do poprzednich obowiązków, ale już w 1919 mianowany został kapelanem wojskowym inwalidów wojennych w Krakowie. W styczniu 1921 r. skierowany został na Górny Śląsk do pracy plebiscytowej. Brał również, jako kapelan, udział w III powstaniu śląskim.

Od 1922 r. Świerczek pracował ponownie w Krakowie na Nowej Wsi, a równocześnie podjął studia muzykologiczne na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego. Ukończył je w 1926 r., ale z powodu licznych zajęć pracy doktorskiej nie napisał. W 1927 r. przeniesiony został do domu stradomskiego w Krakowie i objął tam naukę śpiewu w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy. Jednocześnie pełnił obowiązki kapelana w więzieniu św. Michała i w forcie przy ul. Kamiennej. Od 1929 r. uczył śpiewu gregoriańskiego w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie, a w rok później został też w nim ojcem duchownym. Nadto w l. 1933-1936 uczył tam j. niemieckiego. W 1936 r. został przeniesiony do Wilna, gdzie do 1938 r. pełnił obowiązki dyrektora seminarium internum zgromadzenia misjonarzy. Stamtąd udał się do Tarnowa i do wybuchu II wojny światowej sprawował opiekę nad klerykami obrządku greckiego, którzy mieszkali w domu misjonarskim, a studiowali w Tarnowskim Seminarium Duchownym. W czasie wojny do 1942 r. pracował w duszpasterstwie parafialnym przy kościele św. Rodziny w Tarnowie.

Od października 1942 r. do grudnia 1967 r. Świerczek mieszkał i pracował w Sandomierzu. Był tam profesorem śpiewu w Seminarium Duchownym i dyrygentem chóru katedralnego. Od 1945 r. był też członkiem diecezjalnej komisji do spraw organistowskich, a w r. 1954 pełnił przejściowo funkcję ojca duchownego w Sandomierskim Seminarium Duchownym. Nadto w l. 1945-1948 uczył śpiewu w Państwowym Gimnzajum i Liceum w Sandomierzu. Zarówno w Sandomierzu, jak i na poprzednich placówkach organizował amatorskie zespoły sceniczne, z którymi wystawiał różnego rodzaju sztuki teatralne. Przede wszystkim jednak był niestrudzonym propagatorem religijnej kultury muzycznej. Duże zasługi położył też w upowszechnianiu pieśni religijnych. Opracowany przez niego w 1928 r., przy współudziale B. Wallek Walewskiego, „Śpiewnik kościelny" ks. J. Siedleckiego, według oceny znawców, odznacza się nie tylko wysokimi walorami muzycznymi, ale i naukowymi. Śpiewnik ten za życia Świerczka doczekał się w kraju 13 poprawianych wydań. Trwały wkład w muzyczną kulturę religijną posiadają także niektóre inne jego prace.

Ostatnie lata życia Świerczek spędził w Krakowie na Kleparzu, dokąd przeniósł się na początku 1968 r. Do końca zachował sprawność umysłu i pracował naukowo, przygotowując do druku m. in. Katalog kancjo-

nałów i pieśni sandomierskich. Zmarł 12 VIII 1974 r. i został pochowany w grobowcu misjonarskim w Krakowie na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Chopin muzykiem narodowym. *Meteor.* R. 2: 1910 s. 112-127.

2. Organy. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 156-158, 176-179.

3. Święta Cecylia. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 189-192, 217-221.

4. „Chorał" w wydaniu watykańskim według podręczników Johnera i Birklego. Kr. 1911 Nakł. Meteora 8°, s. 18.

5. Melodia do: Pan z Grobu wstał. Na chór męski i tow. Organów. Kr. 1913.

6. Zebrał i ułożył: Śpiewniczek młodzieży polskiej zawierający dawne i nowe pieśni z muzyką na dwa głosy. Z. 1-3. Kr. 1917. Nakł. XX Misjonarzy, druk. Związkowa. 16°, s. 96. Do Z. 2 i 3 nie udało się dotrzeć. — Toż. Wyd. 2. Tamże. Nie udało się do niego dotrzeć. — Toż Z. 1. Wyd. 3 poprawione. Tamże 1922. 16° s. 96; Z. 2. Wyd. 3. Tamże b. r. 16°, s. 112; Z. 3. [Wyd. 3]. Tamże 1923 16°, s. 96.

7. Opracował: Wesołe śpiewki. Kr. 1919.

8. Pieśni powstańców górnośląskich. B. m. 1921. Współautor ks. J. RZYMEŁKA. Nb. druk unikalny, nie udało się do niego dotrzeć.

9. Odezwa do mieszkańców Rybnika z 3 maja 1927. Druk ulotny także w przekładzie niemieckim A. TRUNKHARDTA.

10. Melodie do 9 pieśni. W: [A. WIELHORSKI]: Śpiewnik żołnierza. W. 1921.

11. Opracował: Ecce sacerdos na chór mieszany z tow. organów. Kr. 1922. — Toż. Tamże 1929 8°, s. 4. — Toż na chór męski i mieszany. Kr. 1931 8°, s. 7.

12. Opracował: Śpiewniczek młodzieży polskiej zawierający dawne i nowe pieśni na 1, 2 i 3 równe głosy mieszane. Trzeci głos [męski] do dwóch dawnych w pierwszych 3 zeszytach Śpiewnika Mł. P. Kr. 1924 Nakł. Ks. Misj., Druk. Związkowa 16°, s. 64.

13. Opracował: J. SIEDLECKI: Śpiewnik kościelny z melodiami na dwa głosy. Zawiera pieśni polskie i śpiewy łacińskie oraz różne nabożeństwa i modlitwy. Wydanie jubileuszowe 1878-1928. Lw. 1928 Nakł. Ks. Misj. 8°, s. XIV, nlb. 2, 526, nlb. 1. Współautor opracowania B. WALLEK WALEWSKI. — Toż bez podtytułu. Wydanie jubileuszowe 1878-1928. Kr. 1928 8°, s. nlb. 4, 328. — Toż pod jego redakcją 13 dalszych, poprawionych wydań od 1931 do 1975 r.

14. Opracował i wyjaśnieniami opatrzył: Najstarsza pieśń religijna i pierwszy hymn narodowy „Bogu-Rodzica". Do śpiewu z towarzyszeniem organu lub harmonium. Kr. 1928 Nakł. Ks. Misj. Lit. Akord. 8°, s. nlb. 3. — Toż. Wyd. 2 do którego nie udało się dotrzeć. — Toż Wyd. 3. pt.: Bogu-Rodzica. Najstarsza w Polsce pieśń kościelna i pierwszy hymn narodowy. Kr. 1939 8°, s. nlb. 2.

15. „Cześć Pieśni" do Pamiętnika 15-letniej rocznicy Tow. Śpiewaczego „Seraf" w Rybniku. Rybnik 1928.

16. Śpiewnik Kościelny X. Jana Siedleckiego (1878-1928). *Kalendarz Cudownego Medalika* 1930 s. 115-119 [nie podpisany]. — Toż. *Kalendarz św. Wincentego* 1930 s. 115-119. — Toż. *Kalendarz X Baudouina* 1930 s. 115-119.

17. Dominikańska księga sekwencji. *Muz. Kośc.* R. 5: 1930 nr 4, 5, 6. — Toż w osob. odb. P. 1930 Rolnicza Druk. i Księg. 8°, s. 9, nlb. 1.

18. Towarzyszenie organowe do jubileuszowego wydania Śpiewnika X. J. Siedleckiego. Kr. 1930-1948. Współautor.

19. Święta Cecylia — patronka muzyki. Kr. 1931 Nakł. Zjednoczonych Chórów Kościelnych diecezji krakowskiej 8°, s. 16.

20. Wydał: 4 pieśni z rękopisu staniąteckiego z 1707 r. Staropolskie pieśni religijne. Z. 3. Kr. 1931.

21. Wydał: Mikołaj GOMÓŁKA: 3 psalmy na chór mieszany a cappella. Staropolskie pieśni religijne. Z. 4. Kr. 1931.

22. Wydał: Mikołaj GOMÓŁKA: 3 psalmy na chór mieszany a cappella. Staropolskie pieśni religijne. Z. 5. Kr. 1931.

23. Opracował na 3 głosy: J. SIEROSŁAWSKIEGO: Kantata ku czci Matki Boskiej Królowej Cudownego Medalika. Kr. 1931.

24. Niedziela w seminarium duchownym jako objaw życia liturgicznego. W: *Pamiętnik VII zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce.* Wil. 1933 s. 342-351.

25. 25 lat pracy stradomskiego Chóru Teologów XX Misjonarzy pod artystycznym kierownictwem Bol. Wallek Walewskiego (1907-1932). *Meteor.* R. 25: 1933 s. 47-57.

26. Sprostowania i uzupełnienia do artykułu „25 lat pracy chóru". *Meteor.* R. 25: 1933 s. 127.

27. Ave Maria na chór mieszany. Kr. 1933. Nakł. Ks. Misj. Zakład graf. „Litodruk" 8°, s. nlb. 2.

28. Wypisał i wydał: Trzy kolędy „Staniąteckie" na chór mieszany ze starych śpiewników Panien Benedyktynek w Staniątkach. Kr. 1933 Nakł. Ks. Misj.

29. Wypisał, sharm. i wyd.: Cztery kolędy „staniąteckie" na chór męski ze starych śpiewników klasztoru Panien Benedyktynek w Staniątkach. Kr. 1933 Nakł. Ks. Misj.

30. Rok liturgiczny. *Muz. Kośc.* R. 8: 1933 s. 154-157; R. 9: 1934 s. 5-8, 97-100, 126-128, 155-158; R. 10: 1935 s. 38-43.

31. Hymn misyjny. Kr. 1934 Nakł. XX Misj.

32. Krótkie utwory okolicznościowe na 4 głosy, chór męski. Kr. 1936.

33. Melodia do słów ks. J. SWAŁTKA: Zmartwychwstał Pan. Kantata Wielkanocna — na chór męski i organ. Kr. 1938 Druk. „litodruk". 4°, s. 8. — Toż. Wyd. 2 pt.: Kantata Wielkanocna [„Zmartwychwstał Pan"] na chór męski i organ. Tamże 1939 4°, s. 8.

34. Potrzeba i cel zrzeszenia księży muzyków. *Biuletyn Zrzeszenia Księży Muzyków.* 1947 nr 1 s. 5.

35. Kancjonały Panien Benedyktynek w Staniątkach. *Biuletyn Zrzeszenia Księży Muzyków.* 1947 nr 2 s. 2.

36. Kancjonały sandomierskich Panien Benedyktynek. *Kron. Diec. Sand.* R. 51: 1958 s. 123-127, 240-243, 307-310. Przedruk z *Biuletynu Zrzeszenia Księży Muzyków* 1947-1949.

37. Przygotował do druku i wstęp.: G. G. GORCZYCKI: Letatus sum. A canto, alto, tenore, basso, due vilini, due clari con basso continuo. Kr. 1958 Wyd. Dawnej Muzyki Polskiej z. 37. 4° s. 22. — Toż. Wyd. 2. Tamże. — Toż Wyd. 3. Tamże 4° s. 22, nlb. 2.

38. Rękopiśmienne zabytki dawnej muzyki w bibliotece Seminarium Duchownego w Sandomierzu. *Kron. Diec. Sand.* R. 52: 1959 s. 217-222, 248-288, 304-310, 340-342, 374-377; R. 53: 1960 s. 26-30, 56-60, 90-94, 148-181, 234-238, 281-285; R. 54: 1961 s. 26-30, 124-127, 175, 277-279; R. 55: 1962 s. 29-30.

39. Słowo wstępne. W: J. SIEDLECKI: Śpiewnik Kościelny. Opole 1959 s. V-VI.

40. Oprac. i wyd.: S. S. SZARZYŃSKI: Veni Sancte Spiritus. Kr. 1963 PWM.

41. Katalog rękopiśmiennych zabytków muzycznych biblioteki Seminarium w Sandomierzu. *Arch. Bibl. Muz.* T. 10: 1965 s. 223-278.

42. Rękopisy kazań i przemówień śp. bpa Jana Lorka. Kron. Diec. Sand. R. 60: 1967 s. 58-60.

43. Oprac. i wyd.: B. BOHDANOWICZ: Symfonia. Kr. 1967 PWM.

44. [Czternaście] 14 modeli do pieśni religijnych. W: J. SIEDLECKI: Śpiewnik kościelny. Opole 1973. — Toż w wydaniach wcześniejszych.

45. Przyg. do wydania: G. G. GORCZYCKI: Missa rorate. Per chorum quattour vocum. Wyd. 2. Kr. 1975 PWM 4° s. 29, nlb. 5. — Toż. Wyd. 3. Tamże 1981 4° s. 29, nlb. 7. Do wydania pierwszego nie udało się dotrzeć.

46. Kantata ku czci bł. Franciszka Kleta na chór męski. Kr. b. r.

47. Katalog kancjonałów staniąteckich i pieśni. Maszynopis złożony i przyjęty do druku w 1971 r. *Arch. Bibl. Muz.* 4° s. 125.

48. Wspomnienia z pracy plebiscytowej na Górnym Śląsku. Rękopis w posiadaniu F. German w Gliwicach. — Fragmenty tegoż w: GERMAN F.: Wendelin Świerczek CM (1888-1974). *Hejnał Mariacki.* R. 23: 1979 nr 6 s. 16.

II.

JACHOMECKI Z.: Muzyka u OO Misjonarzy krakowskich. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 168 s. 4, 5; TENŻE: Tamże. R. 42: 1935 nr 128 4, 5; SCHLETZ A.: Dwudziestopięciolecie Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. Kr. 1935 s. 17-18; MROWIEC K.: Liturgia i muzyka u Księży Misjonarzy w Polsce (1651-1939). *Nasza Przeszł.* T. 13: 1961 s. 204, 224; Wendelin Świerczek CM (1888-1974). *Vincentiana* [Roma]. R. 19: 1975 f. 3 s. 166-168; KOWALSKI J.: Dzieje Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. *Częst. Stud. Teol.* T. 2: 1974 s. 162, 168, 169; KOŁODZIEJCZYK M.: Profesorowie i wykładowcy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Tamże s. 175; CHWAŁEK J.: Z życia i działalności ks. Wendelina Świerczka CM (1888-1974). *Kron. Diec. Sand.* R. 70: 1977 s. 213-226, 274; GERMAN F.: Ks. Wendelin Świerczek CM (1888-1974). *Hejnał Mariacki.* R. 23: 1979 nr 6 s. 16. — *Katalog misjonarzy prowincji polskiej. 1867-1925.* Arch. Wizytatora prow. w Krakowie; Akta personalne ks. W. Świerczka. Arch. Misj. w Krakowie na Stradomiu; Korespondencja ks. W. Świerczka z l. 1945-1974. Tamże; Akta domu Księży Misjonarzy w Krakowie na Nowej Wsi; Album studiosorum Uniw. Cracoviensis ab anno 1922/23-1929/30. S II 516 (418) IV. Arch. Uniw. Jagiel.; Katalog Wydziału Filozoficznego U. J. WF II 388, 391, 394, 397. Tamże; Małe Seminarium Ks. Ks. Misjonarzy Kraków N. Wieś. Sprawozdanie roczne 1913-14 s. 19, 20. Tamże; Sprawozdanie roczne 1914-16 s. 4, 5, 18. Tamże; Sprawozdanie roczne 1917 s. 4, 18, 19. Tamże.

Stanisław Janaczek

Świetlicki Stefan (1889-1965), szambelan papieski, teolog, liturgista, duszpasterz.

Urodził si ę w Sandomierzu dn. 15 XII 1889 r.; syn Józefa i Marii z Małysów. Do szkoły podstawowej i średniej uczęszczał w Sandomierzu. Tutaj też wstąpił do Seminarium Duchownego, które ukończył w 1910 r. Po przyjęciu subdiakonatu został skierowany do Rzymu na wyższe studia, które odbywał na Uniwersytecie Gregoriańskim. W Rzymie przyjął diakonat, a dn. 22 III 1913 r. święcenia kapłańskie w Bazylice Laterańskiej. W następnym roku ukończył studia, uzyskując doktorat teologii. W czasie studiów żywo interesował się liturgią i śpiewem gregoriańskim. W tym czasie bowiem pap. Pius X przeprowadził reformy w dziedzinie liturgii i śpiewu kościelnego. W r. 1914 wrócił do Polski. Z racji na zawieruchę wojenną nie mógł dotrzeć do swojej diecezji. Zatrzymał się więc w Warszawie i poświęca się pracy duszpasterskiej. W r. 1915 przybył do Sandomierza i zostaje mianowany wikariuszem w Łagowie Kieleckim, a następnie w Opocznie. W 1916 r. otrzymał nominację na profesora Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Wykładał teologię moralną, apologetykę, przez pewien czas uczył łaciny, śpiewu kościelnego i historii sztuki. Jako profesor seminarium odznaczony został godnością szambelana papieskiego. W 1929 r. otrzymał nominację na stanowisko proboszcza w Wierzbniku-Starachowicach, a w 1937 r. objął probostwo w Skaryszewie k. Radomia. Zmarł w Skaryszewie dn. 10 XII 1965 r. Ks. Świetlickiego cechowało wielkie umiłowanie Kościoła, głębokie przywiązanie do Stolicy Apostolskiej i swoich Pasterzy. Oddanie sprawie Bożej ujawniał nade wszystko w rozpowszechnianiu znajomości liturgii i śpiewu gregoriańskiego. W tych dziedzinach wzbogacił naszą literaturę religijną. W 1958 r. przyczynił się do zorganizowania pierwszego w Polsce Kongresu Muzyki Kościelnej na Jasnej Górze. Jako duszpasterz pracował usilnie nad wprowadzaniem wiernych do czynnego udziału w liturgii. Pracę tę prowadził nie tylko w swojej parafii, ale i w sąsiednich, najczęściej podczas uroczystości odpustowych. Przed główną Mszą św. wygłaszał krótkie objaśnienie, dyrygował śpiewem, zmuszając obecnych do głośnego odpowiadania na inwokacje śpiewane przez celebransa.

I.

1. Psallite sapienter — O potrzebie i sposobie podniesienia śpiewu liturgicznego. *Kron. Diec. Sand.* R. 12: 1919 s. 84-86.

2. Śpiew gregoriański. Odczyt wygł. w Tygodniu Liturgicznym w Warszawie 22-29 XI 1925. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 23-25. — Toż w osob. odb. W. 1926.

3. Muzyka i śpiew według myśli Kościoła. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 77-84, 106-109.

4. Nasz stosunek do muzyki liturgicznej. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 240-250, 307-312, 365-370.

5. Czy wskazaną i możliwą jest rzeczą szerzyć wśród wiernych chorał gregoriański. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927. — Toż w osob. odb. Sandomierz 1927. — Toż. *Prz. Katol.* R. 6: (powojenny): 1927 s. 85-88, 105-107.

6. Przepisy obowiązujące w sprawie śpiewów podczas Mszy św. i Nieszporów. *Prz. Katol.* R. 6: (powojenny): 1927 s. 249-251, 265-267.

7. Liturgia w świetle teologii. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927. — Toż w osob. odb. Sandomierz 1929.

8. Wyd.: Rok liturgiczny. Dom Prosper Gueranger w przekładzie polskim wydali ks. S. ŚWIETLICKI i ks. H. NOWACKI. Tom 1: Adwent. Sandomierz 1927 Wyd. Diecezjalny Zakład Drukarski; T. 2: Okres Bożego Narodzenia. Cz. 1. Sandomierz 1928; T. 3: Okres Bożego Narodzenia. Cz. 2. Sandomierz 1929; T. 4: Okres Siedemdziesiątnicy czyli Przedpoście. Sandomierz 1931; T. 5: Okres Wielkiego Postu. Wyd.

Drukarnia Diecezjalna Łomża 1933; T. 6: Wielki Tydzień. Druk. Diec. Łomża 1935.

9. Pius X. *Ustawa prawomocna o muzyce kościelnej*. Sandomierz 1927.

10. Śpiewniczek liturgiczny. Zbiór najczęściej używanych śpiewów kościelnych do wykorzystania przez wszystkich wiernych. Sandomierz 1927.

11. Weź mnie z sobą na Mszę św. Wyd. 1 [?...]. — Wyd. 2 zmienione. Modlitewnik dla praktykujących katolików z objaśnieniami w/g Roku Liturgicznego Guerangera. Sandomierz 1928. Wyd. 3. Łomża 1935.

12. Nieszpory na święta Matki Bożej. Dla użytku wszystkich wiernych. Sandomierz 1928 [tekst łac.-pol. z nutami].

13. Nasz stosunek do muzyki kościelnej. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 503-504, 513-514.

14. Tłum.: Mszał Rzymski. O. G. LEFEBURE. Przekład polski ks. S. Świetlicki i ks. H. Nowacki. Opactwo św. Andrzeja Lophen lez Bruges 1931.

15. Wyd.: X. X. DUTILLEIT i VIGOUREL: Mały katechizm liturgiczny czyli krótkie wyjaśnienie głównych obrzędów Kościoła Rzymsko-Katolickiego oraz Katechizm śpiewu liturgicznego z przedmową J. K. Huysmansa w tłum. ze 102 wydania franc. wydał ks. S. Świetlicki. Sandomierz 1933.

16. Zaślubiny N. Maryi P. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 132-133.

17. Zwiastowanie Najśw. Maryi P. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 327-334.

18. Cathechismus catholicus kard. P. Gasparriego. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 121-125.

19. Pamiątka wizyty duszpasterskiej. Krótki zbiór zasad życia chrześcijańskiego ułożony przez kard. Merciera. Wyd. 1. Wierzbnik 1934. — Wyd. 2. Skaryszew 1938.

20. Jak modli się moja parafia podczas Mszy św. *Homo Dei*. R. 7: 1938 s. 304-307, 500-504.

21. Wykład o śpiewie liturgicznym Kościoła Katolickiego, wygł. w Instytucie Wyż. Kultury Religijnej w Radomiu z dodaniem Motu Proprio Piusa X pap. O muzyce kościelnej i Konstytucji Piusa XI pap. O potrzebie szerzenia znajomości liturgii, śpiewu liturgicznego i muzyki świętej. Skaryszew k/Radomia 1939.

22. Którędy droga. *Homo Dei*. R. 1947. — Toż w osob. odb. Wr. 1948.

23. Wielki Tydzień. Obrzędy wielkotygodniowe i ich znaczenie. Radom-Skaryszew 1948.

24. Śpiew w naszych kościołach. *Kron. Diec. Sand.* R. 41: 1948 s. 31-41.

25. Śpiew i muzyka w Encyklice Mediator Dei. *Kron. Diec. Sand.* R. 42: 1949 s. 117-121.

26. Jak wprowadzać wiernych w czynne uczestnictwo we Mszy św. *Kron. Diec. Sand.* R. 43: 1950 s. 119-127, 167-179.

27. Encyklika Musicae Sacrae Disciplinae z dn. 25 XII 1955 r. Komentarz. *Kron. Diec. Sand.* R. 51: 1958 s. 272-277, 302-307, 348-351; R. 52: 1959 s. 58-61, 155-158, 184-187.

28. Śpiew liturgiczny pilnym zagadnieniem wychowawczym i duszpasterskim. *Kron. Diec. Sand.* R. 51: 1958 s. 184-186.

29. Instrukcja Kongregacji Św. Obrzędów o muzyce i liturgii z dn. 3 IX 1958. *Kron. Diec. Sand.* R. 52: 1959 s. 277-283.

30. Tłum.: X. MARTIMORT: L'Eglise en prière. Wyd. 3. 1965. Praca w rękopisie [w Księgarni Św. Wojciecha w Poznaniu].

II.

Arch. Diec. Sand.: Akta personalne ks. Świetlickiego.

Ks. Stanisław Wrocławski

Świętochowski-Sapek Robert Walery (1907-1978), dominikanin, historyk.

Urodził się 14 I 1907 r. w Huszczy na Podlasiu. Na chrzcie otrzymał imię Walery. Uczęszczał do Gimnazjum w Białej Podlaskiej w l. 1920-1923, następnie do Seminarium Nauczycielskiego w Ostrogu na Wołyniu. Habit dominikański przyjął w 1925 r. w Krakowie, gdzie też jako eksternista zdał egzamin dojrzałości w 1929 r. Studia filozoficzno-teologiczne odbywał w l. 1928-1934 w kolegium swego zakonu we Lwowie. Tam również otrzymał 26 XI 1933 r. święcenia kapłańskie. W 1935 r. zapisał się na historię i polonistykę na Uniw. Jana Kazimierza. Po roku zrezygnował ze studiów polonistycznych, a historię ukończył dopiero w tajnym Uniw. Lwowskim w 1944 r., uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie historii, na podstawie pracy pisanej u prof. S. Łempickiego pt. „Dzieje męczenników Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce". W l. 1939-1941 przebywał w konwencie lubelskim i w tym czasie związał się z pod-

ziemiem antyniemieckim. W 1941 r. przeniesiony do Żółkwi, od razu włączył się w tajne nauczanie w zakresie szkoły średniej. Działalność tę prowadził także w Czortkowie w l. 1943-1944.

Po wojnie został przez władze zakonne wytypowany na misje do Chin. Starania o paszport prowadzone do 1948 r. nie dały żadnych rezultatów. W l. 1950-1954 przebywał w Gidlach, pełniąc obowiązki katechety szkół podstawowych w tamtejszej parafii. Równocześnie przygotowywał rozprawę doktorską z historii u prof. L. Białkowskiego na KUL-u. „Ród Świętochowskich". Praca ta przez promotora nie została przyjęta. Kolejne lata 1955-1958, to okres pobytu w Gdańsku w charakterze katechety w szkołach średnich. Pobyt swój w tym mieście wykorzystał dla napisania pracy o germanizacji ludności polskiej w Gdańsku. Z powodu konfliktu opuścił Gdańsk w 1958 r. Schronienie znalazł w Borku Starym. W 1959 r. otrzymał asygnatę do klasztoru w Krakowie. Tu oprócz normalnych zajęć duszpasterskich, w l. 1959-1973 pełnił obowiązki archiwisty prowincji. W tym czasie uporządkował i zinwentaryzował część akt, przeprowadzał kwerendy dla osób i instytucji. Chętnie służył pomocą. Pracę w archiwum wykorzystał dla badań nad kulturą dominikańską w Polsce. Dalszym jego zamierzeniem było opracowanie słownika biograficznego dominikanów polskich. Zdążył zebrać materiał w kartotece liczącej kilkanaście tysięcy kart. W latach 60-tych założył w klasztorze gidelskim muzeum, gdzie zgromadził wiele cennych eksponatów. W 1974 r. za całokształt pracy naukowej, a szczególnie za niezwykle cenne badania nad germanizacją ludności polskiej w Gdańsku, otrzymał Złoty Krzyż Zasługi. Zmarł w Krakowie 7 VII 1978 r.

I.

1. Tłum.: A. BACHILLER: Z mistyki dominikańskiej. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 6 s. 316-323.

2. Rec.: M. SKRUDLIK: Królowa Korony Polskiej, szkice z historii malarstwa i kultu Bogarodzicy w Polsce. Lw. 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 6 s. 279.

3. Tłum.: B. KROTZ: Rekolekcje na morzu. Z dziennika... *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 1 s. 25-27; nr 2 s. 57-59; nr 3 s. 78-81; nr 4 s. 118-120.

4. Rec.: H. M. JURAK: Ordien bratiew propowiednikow ili dominikancew. Wil. 1930. *Szk. Chryst.* T. 3: 1931 nr 78-79.

5. Bądźmy misjonarzami. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 7 s. 195-196.

6. Św. Albert Wielki. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 11 s. 340-343.

7. Wst. i wyd.: O. FABIAN BIRKOWSKI: O przeklętej potwarzy. *Szk. Chryst.* T. 4: 1932 nr 6 s. 292-298.

8. Kochajmy i czcijmy Marję. *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 10 s. 324-325.

9. Tłum.: A. BACHILLER: Życie wewnętrzne bł. Henryka Suzona. *Szk. Chryst.* T. 6: 1933 nr 3 s. 109-118.

10. Tłum.: Św. AUGUSTYN: O przygotowaniu się do świąt Bożego Narodzenia. *Szk. Chryst.* T. 9: 1934 nr 6 s. 349-353.

11. Dlaczego różaniec jest najdoskonalszą modlitwą. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 12 s. 398-400.

12. Wspomnienie ze szkoły rosyjskiej. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 9 s. 317-318.

13. Tłum.: Św. AUGUSTYN: Kazanie o miłości Bożej i bliźniego. *Szk. Chryst.* T. 10: 1935 nr 2 s. 89-94.

14. Tłum.: M. ST. GILLET: O „Wiecznym Różańcu". *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 6 s. 205-207.

15. Św. Józef — przyjaciel Bogarodzicy. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 3 s. 84-85.

16. Tłum.: Hymny. W: *Kompleta.* Modlitwa wieczorna wedle liturgii dominikańskiej. [Lw. 1935] s. 15-16, 85, 87, 89, 97, 99, 101, 103, 105, 107, 109.

17. Derjakubowicz Protazy (1710-1767), prowincjał dominikanów. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 127.

18. Dominik z Międzyboża († 1648), dominikanin, męczennik. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 319.

19. Domosławski Bernard (1734-1821), dominikanin, profesor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 321.

20. Drążek Alfons (1869-1899) dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 362.

21. Drewaczyński Angelik (1826-1899), dominikanin, malarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 370-371.

22. Drogoszewski Piotr (1652-1729), dominikanin, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 379-380.

23. Duniecki Paweł (1728-1791), dominikanin, prowincjał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 469.

24. Narodowa gospodarka dominikanów lwowskich w XV, XVI i XVII w. *Słowo Narod.* R. 3: 1939 nr 54 s. 8.

25. Dzieszkowski Damian (1770-1847), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 166-167.

26. Dziwlowski Jan Ambroży († 1676), dominikanin, misjonarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 185-186.

27. Eufemia (zm. między 1359-1362), żona Ziemowita III. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 319.

28. Eymontt (Eymont) Gundysław (1761-1846), dominikanin, kaznodzieja. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 326-327. [Współautorzy: S. KOZAKIEWICZ i M. MORELOWSKI].

29. Falkenberg Jan († ok. 1430), dominikanin, polityk-polemista. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 355-357.

30. Falkowski Jakub Zebed. (1778-1836), dominikanin, nauczyciel. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 360-361.

31. Feliks z Kazimierza († 1554), dominikanin, biskup. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 406-407.

32. Feliks z Sieradza († 1602), dominikanin, prowincjał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 407.

33. Fic Atanazy (1901-1943), dominikanin, archeolog biblijny, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 429.

34. Fic Urban Atanazy (1901-1943), dominikanin. *Aten. Kapł.* T. 48: 1948 z. 2 s. 186-187.

35. Filipowicz Augustyn (1700-1751), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 452-453.

36. Foltin-Kmeler Walentyn (pierwsza poł. w. XVII), papiernik. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 50.

37. Frydrychowicz Dominik (1647-1718), dominikanin, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 173.

38. Garnuchowski Michał († 1705), dominikanin, profesor teologii. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 284-285.

39. Garwoliński Paweł (pierw. poł. w. XVII), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 293.

40. Gawłowicz Jan Ew. († 1720), dominikanin, panegirysta. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 319.

41. Gawłowicz Paweł († 1776), dominikanin, wizjoner. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 319-320.

42. Straty polskiej nauki teologicznej podczas wojny. Sandomierz. *Aten. Kapł.* T. 49: 1948 z. 1 s. 69-71. [Współautor: F. ZBROJA].

43. Śp. O. Górnisiewicz Antonin. *Aten. Kapł.* T. 49: 1948 z. 5 s. 483-484.

44. Z dziejów Różańca św. w Polsce. *Róża Duch.* R. 50: 1948 nr 1 s. 27-29; R. 51: 1949 nr 10 s. 279-280.

45. O. Jacek Woroniecki O.P. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 nr 4 s. 293-296.

46. Śp. Ks. Konstanty Żukiewicz O.P. *Aten. Kapł.* T. 50: 1949 z. 5 s. 483-484.

47. Królowa Aniołów. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 5-6 s. 133-134.

48. Grabiecki Wojciech († 1673), dominikanin, pisarz, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 465.

49. Leonard Niezabitowski tłumaczem Biblii Leopolity. *Ruch Biblij.* R. 14: 1961 nr 5 s. 195-197.

50. Sanktuarium maryjne w Jarosławiu. *Kron. Diec. Przem.* R. 48: 1962 s. 147-151.

51. Sanktuarium Maryjne w Tarnobrzegu. *Kron. Diec. Przem.* R. 48: 1962 z. 6 s. 186-190.

52. Sanktuarium Maryjne w Borku Starym. *Kron. Diec. Przem.* R. 49: 1963 z. 1 s. 29-32.

53. W dziesiątą rocznicę śmierci O. Efrema Glińskiego O.P. (1953-1963). *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 nr 5-6 s. 319-320.

54. [Artykuły w *Słow. muzyk. pol.*]: Derey Błażej, t. 1 s. 107; Gruszkowski, Hruskowski Prokop, t. 1 s. 174; Izajasz z Lipnicy, t. 1 s. 333; Mach Alan, t. 2 s. 9; Masłowski Dominik Józef, t. 2 s. 24; Niżankowski Andrzej, t. 2 s. 96; Pych Leopold, t. 2 s. 133; Raszek Wacław, t. 2 s. 138-139; Werberger Sadok, t. 2 s. 271.

55. Jan ze Svenkenfeldu († 1431), dominikanin, inkwizytor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 10 s. 481-482.

56. Jasiński Kamil Wojciech (1573-1649), dominikanin, prawnik. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 s. 49.

57. Jasiński (Jasieński) Ludwik Bartłomiej (1800-1842), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 s. 51-52.

58. Dzieje parafii w Borku Starym 1465-1965. *Kron. Diec. Przem.* R. 51: 1965 z. 4 s. 93-95.

59. Un mariologue peu connu: Zapartowicz Justin de Miechow. *Ephem. Mariolog.* T. 15: 1965 f. 2-3 s. 307-311.

60. Der Einfluss und die Bedeutung Heinrich Seuses O.P. in Polen. W: *Hein-*

rich Sueses Studien zum 600 Todestag 1366-1966. Köln 1966 s. 409-436.

61. Germanizacja nazwsk polskich na terenie Gdańska w latach 1874-1944. Prace Kom. Język. PAN nr 9. Wr. 1966 Ossolineum 8° s. 192.

62. Klimowicz Ignacy Leonard (1833-1902), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12 s. 629-630.

63. Kołek (Paxillus) Bernard († 1629 lub 1630), dominikanin, pisarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 333-334.

64. Korotkiewicz Piotr Zachariasz (1803-1873), konspirator, prowincjał dominikanów. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 98-99.

65. Korzeniewski Alojzy (1766-1833), dominikanin, fizyk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 162-163.

66. Kossakowski Jerzy († ok. 1726), dominikanin, misjonarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 267-268.

67. Kownacki Ignacy († 1613), dominikanin, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 587.

68. Proces Uniwersytetu Krakowskiego z dominikanami o prebendy i kościół św. Idziego w Krakowie (1591-1595). *Stud. Hist.* R. 11: 1968 z. 2 s. 213-223.

69. Na marginesie art. F. Markowskiego: Gotycki kościół dominikański we Lwowie w świetle rękopisu z XVI w. *Kwart. Archit. i Urban.* T. 14: 1969 z. 2 s. 89-103.

70. Tradycje teatralne Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce (1500-1809). *Pam. Teatr.* R. 18: 1969-70 z. 1-2 s. 48-64.

71. Kozłowski Jan Mateusz (1759-1839), dominikanin, profesor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 21-23. [Współautor A. DUTKOWA].

72. Królikowski Andrzej Tomasz (1706-1760), prowincjał dominikanów, publicysta. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 380-381.

73. Źródła do dziejów nowożytnych Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 19: 1970 s. 84-91.

74. Cegielnia OO. Dominikanów w Warszawie (1604-1784). *Kwart. Hist. Kultury Mater.* R. 19: 1971 nr 2 s. 203-229.

75. Kulesza Wicenty († 1704), prowincjał dominikanów. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 149-150.

76. O. Gundysław Junik (1880-1956). *Prawo Kanon.* R. 14: 1971 nr 1-2 s. 330-331.

77. O. Tadeusz Stasica (1909-1966). *Prawo Kanon.* R. 14: 1971 nr 1-2 s. 331-332.

78. Podstawa źródłowa historii dominikanów w Polsce 1772-1970. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 20: 1971 s. 82-89.

79. Twórczość pisarska dominikanów w okresie porozbiorowym. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 20: 1971 s. 70-76.

80. Litwanides (Litus, Litwinkowicz) Bartłomiej Walerian (1574-1635), prowincjał dominikanów, pisarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 487-488.

81. Maliszowski Fabian, Malisovius, Fabian ze Stołpców (1583-1644), dominikanin, sługa Boży. W: *Hagiog. pol.* T. 2 s. 70-76.

82. Sadok i 48 Męczenników Sandomierskich († 1260?), dominikanin, męczennik, błogosławiony. W: *Hagiog. pol.* T. 2 s. 283-294.

83. Artykuły w *Enc. katol.*: Afre, Afri Mikołaj bp, t. 1 kol. 131-132; Aleksy ze Lwowa OP, t. 1 kol. 353-354; Andrzej z Sandomierza, Andrzej Rusiniec, Rutheni OP, t. 1 kol. 543; Andrzejewicz Ludwik OP, t. 1 kol. 544; Awedyk Bonawentura OP, t. 1 kol. 1179; Bagesi, Bagienz, Augustyn OP, abp, t. 1 kol. 1258; Bagiński Wojciech Wincenty Jan Kanty OP, t. 1 kol. 1258; Bajer Jan Czesław OP, t. 1 kol. 1265; Bartoszewicz Marcin OP, t. 2 kol. 88; Baryczka Jacek OP, t. 2 kol. 91; Białecka Róża OP, t. 2 kol. 361; Bogucki Henryk OP, t. 2 kol. 719; Chodykiewicz Klemens OP, t. 3 kol. 205-206; Cieszejko Amand Wiktoryn bp, t. 3 kol. 483; Cisowski Kazimierz OP, t. 3 kol. 497; Czarnkowski Jan Paweł OP, t. 3 kol. 759; Diana d'Andalo, Cecylia i Amata bł., t. 3 kol. 1293 razem z K. Kuźmak.

84. Kapela OO. Dominikanów w Gidlach. *Muzyka.* R. 18: 1973 nr 4 s. 58-74.

85. Lubomlczyk Seweryn z Lubomla (1552-1612), dominikanin, pisarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 69-70.

86. Ludolf († 1519), dominikanin, profesor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 92-93.

87. Łukasz ze Lwowa, Lwowczyk (ok. 1523-1583), dominikanin, kaznodzieja. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 534-535.

88. Mach Alan († 1773), dominikanin, muzyk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 616-617.

89. Zagadnienie autorstwa 2 cykli obrazów z lat 1668-1669 w Muzeum OO. Dominikanów w Gidlach. *Biul. Hist. Sztuki.* R. 35: 1973 nr 2 s. 162-173.

90. Maciej Walerian z Warszawy († 1547), dominikanin, pisarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 40.

91. Artykuły w *Słow. artystów pol. i obcych w Polsce działających:* Dobrakowski Stanisław, t. 2 s. 65; Domański, t. 2 s. 84; Eggenfelder (Ekkenfelder) Ignacy, t. 2 s. 156-157; Fabian, t. 2 s. 180; Garliński Kazimierz, t. 2 s. 406; Gertner Tomasz, t. 2 s. 318; Grabowski, t. 2 s. 442; Grzegorz, t. 2 s. 508-509; Husarzewski, t. 3 s. 137; Jabłoński Jan, t. 3 s. 157; Jan, t. 3 s. 210; Jan, t. 3 s. 209; Jan, t. 3 s. 202; Jan (Hans), t. 3 s. 209; Jargosz Jan, t. 3 s. 235; Jaworski Franciszek, t. 3 s. 274; Jerzy, t. 3 s. 285; Jeżowski Jan, t. 3 s. 290; Kasper

(Gaspar), t. 3 s. 378; Kazimierz, t. 3 s. 388; Kiernikier Łukasz, t. 3 s. 408.

92. Inwentarz spuścizny malarskiej Imeldy Neugebauer OP. *Arch. Bibl. Muz.* T. 31: 1975 s. 209-224.

93. Marian z Jaślik († 1658), dominikanin, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 11.

94. Mączka Stanisław Czesław (1872-1939), dominikanin, kaznodzieja, pisarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 330-331.

95. Mdzewski Stefan Antonin (ok. 1653-1718), dominikanin, biskup. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 352-353. [Współautor St. MICHALKIEWICZ].

96. Melchior z Mościsk (ok. 1511-1591), prowincjał dominikanów. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 404-405.

97. Miaskowski Zygmunt († 1647), dominikanin, biskup. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 550-551.

98. Polonia dominicana apud extraneos. W: *Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222-1972* pod red. Jerzego Kłoczowskiego. W. 1975 T. 2 s. 467-572. [Współautor A. CHRUSZCZEWSKI].

99. Szkolnictwo teologiczne dominikanów. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. Lubl. 1975. T. 2 cz. 2 s. 211-285.

100. Biblioteka OO. Dominikanów w Krakowie. *Arch. Bibl. Muz.* T. 33: 1976 s. 299-311.

101. Kapela OO. Dominikanów w Podkamieniu. *Muzyka*. R. 20: 1976 nr 3 s. 56-76.

102. Mikołaj Lyboldy (ok. 1371-1420), dominikanin, profesor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 96-97.

103. Mokrzecki Filip (1807-1887), dominikanin, kaznodzieja. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 609.

104. Mosiński (Moszyński) Jan Dionizy (1597-1642), dominikanin, kaznodzieja. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 40.

105. Narkielewicz Tomasz Stefan († 1700), dominikanin, pisarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 542-543.

106. Niezabitowski Leonard († 1583), dominikanin, kaznodzieja. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 100-101.

107. Nowowiejski Felicjan (ok. 1689-1760), dominikanin, historyk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 400-401.

108. Ochabowicz Wojciech († 1746), prowincjał dominikanów, teolog. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 484-485.

109. Ogarek Julian Jan Zygmunt Maria (1886-1955), dominikanin, profesor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 588-589.

110. Ohm Januszowski Ferdynand (1639-1712), dominikanin, filozof. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 652-653.

111. Okolski Szymon (1580-1653), dominikanin, prowincjał, teolog, historyk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 679-681. [Współautor W. DWORZACZEK].

112. Owłoczymski (Obłoczymski) Józef Wawrzyniec (1724-1763), dominikanin, misjonarz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 659-660.

113. Początki dominikańskiej prowincji ruskiej (1596-1602). *Prawo Kanon.* R. 23: 1980 nr 1-2 s. 51-86.

114. Artykuły w *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX): Bażan Pius Maria, cz. 1 s. 19-20; Chromicki (Chromycki) Tomasz Onufry Edward, cz. 1 s. 78-79; Ciecierski Faust, cz. 1 s. 80-82; Dzieszkowski Jakub Damian, cz. 1 s. 110-112; Gawłowski Franciszek Wojciech, cz. 1 s. 141-142; Herman Franciszek Alan Edward, cz. 1 s. 171-172; Junik Franciszek Gundysław, cz. 1 s. 201-203; Kaniak Michał Czesław, cz. 1 s. 214-216; Kaniewski Feliks, cz. 1 s. 216; Kołomyski (Kołomyjski) Zefiryn, cz. 1 s. 237-238; Kulesza Dionizy, cz. 1 s. 267-268; Mankiewicz Edward, cz. 2 s. 27-28; Mizera (Mizerski Józef) Alojzy Albert, cz. 2 s. 41-42; Niemczanowski (Niemczynowski) Karol Hieronim, cz. 2 s. 64-65; Rokicki Marcin, cz. 2 s. 189-190; Stasica Władysław Tadeusz, cz. 2 s. 190-191; Szumski Romuald Sebastian Andrzej Wicenty, cz. 2 s. 210-211; Wszelaki Sebastian Teofil, cz. 2 s. 237-239; Zmaczyński Romuald Ludwik, cz. 2 s. 261-262.

115. Dzieje męczenników Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 197 s. 318. Toż rozdział IV i X w tłumaczeniu niemieckim, rkp. sygn. Ao 200 s. 60.

116. Epidemia w Akademii. Sztuka humorystyczna w dwóch aktach. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 209 s. 22.

117. Heroizm w „Wojnie Chocimskiej" Wacława Potockiego. Studium literacko-obyczajowe. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 203 s. 45.

118. Materiały do dziejów muzyki w kościele OO. Dominikanów w Borku Starym. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 1945 s. nlb. 8, 126.

119. Materiały do dziejów muzyki w kościele OO. Dominikanów w Podkamieniu. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 202 s. 322.

120. Materiały do dziejów muzyki w kościele św. Jacka OO. Dominikanów w Warszawie. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 192 s. 130.

121. Materiały do dziejów muzyki w kościele OO. Dominikanów w Tarnobrzegu. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 204 s. 114.

122. Materiały do historii papierni do-

minikańskich w Polsce. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 210 s. 109.

123. Przez ciernie do gwiazd. Inscenizowane obrazki z życia św. Tomasza z Akwinu. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 211 s. 32.

124. Ród Świętochowskich. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 190 s. 277.

125. Sen Zoriana. Dramat w dwóch aktach. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 212 s. 20.

126. Słownik biograficzny OO. Dominikanów w Polsce. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. bez sygn. T. 1 k. 368; T. 2 k. 434.

127. Wkład kulturalny Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. Ao 193 s. 71.

II.

GÓRA J.: Ostatniemu Prusowi. *Tyg. Powsz.* R. 33: 1979 nr 16 s. 4. — Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: O. Robert ŚWIĘTOCHOWSKI: Curriculum vitae, rkp. sygn. Ao 186 s. 9-19; TENŻE: Index articulorum (1930-1965), rkp. sygn. Ao 186 s. 489-509; Dokumenty osobiste O. Roberta Świętochowskiego (1907-1978), sygn. Ao 186.

O. Zygmunt Mazur OP

Świrski Ignacy (1885-1968), biskup ordynariusz podlaski, profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, moralista.

Urodził się 20 IX 1885 r. w Elernie k. Dyneburga jako syn Michała i Emilii Sankiewicz. Początkowe nauki pobierał w domu rodzinnym, do szkoły średniej uczęszczał w Dyneburgu, maturę zdobył w Gimnazjum im. Aleksandra I w Petersburgu. W 1905 r. wstąpił do Mohylowskiego Seminarium Duchownego w Petersburgu, po 2 latach pobytu udał się na studia na Gregorianum do Rzymu, gdzie w 1910 r. uzyskał doktorat filozofii, 28 X 1913 r. przyjął święcenia kapłańskie, a w rok później otrzymał stopień doktora teologii. W tymże roku wrócił do Petersburga i został profesorem oraz ojcem duchownym w Mohylowskim Seminarium Duchownym, a 1 I 1918 r. — kierownikiem katedry teologii moralnej w miejscowej Akademii Duchownej. Na przeł. 1918/1919 r. pracował przez 6 miesięcy jako dyrektor Gimnazjum polskiego w Dyneburgu, po czym objął funkcje kapelana szpitala polowego, proboszcza garnizonu mińskiego i wreszcie proboszcza 9 dywizji oraz dziekana czwartej Armii WP.

Dnia 18 IX 1921 r. otrzymał nominację na kierownika katedry teologii moralnej na Wydziale Teologicznym Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, gdzie poza teologią moralną wykładał w l. 1927-1928 teologię pasterską i w l. 1928-1939 filozofię. Kilkakrotnie był dziekanem Wydziału. W 1939 r. przeniósł się z wykładami teologii moralnej i psychologii do miejscowego Seminarium Duchownego. Uniknął aresztowania przez Niemców i przez okres wojny ukrywał się na wsi. Wznowił następnie wykłady w Seminarium Wileńskim, 14 V 1945 r. został mianowany rektorem Seminarium Duchownego w Białymstoku, gdzie również wykładał teologię moralną szczegółową i psychologię. Dnia 30 III 1946 r. został prekonizowany biskupem ordynariuszem podlaskim, 30 VI t. r. przyjął sakrę, a 4 VII t. r. odbył ingres do katedry w Siedlcach. Przez 22 lata rządów przyczynił się znacznie do ożywienia życia religijnego w diecezji. Zmarł 25 III 1968 r. i został pogrzebany w niszy grobowej pod zakrystią kanonicką katedry siedleckiej.

I.

1. Peter Skarga und seine Bedeutung in der Geschichte Polens. *Bonifaziusvereinsblatt.* 1912. Druk bliżej nie znany.

2. Przekład na język niemiecki kazania X. Piotra Skargi na III niedzielę po Wielkanocy. *Homiletische Wochenblatt.* 1912. Druk bliżej nie znany.

3. O palingenezie słów kilka. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. 121-142. — Toż w

osob. odb. Wil. 1925 Druk. Józefa Zawadzkiego 8° s. 24.

4. W sprawie palingenezy. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. 191-194. Współautorstwo z LUTOSŁAWSKIM.

5. Wiązanka wspomnień z pracy duszpasterskiej w wojsku polskim. W: *Na szlaku Batorego.* Wil. 1926 s. 39-52.

6. Arcypasterzowi w hołdzie. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. V-VIII.

7. Rec.: W. WICHER: Ks. Szymon Stanisław Makowski, teolog moralista polski z XVII wieku. Kielce 1926. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 z. 3 s. 324-327.

8. Rec.: E. SZWEJNIC: Etyka. P. 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 110-112.

9. Rec.: S. MYSTKOWSKI: Idea prawa naturalnego w starożytności i u scholastyków. W. 1928. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 z. 3 s. 321-324.

10. Idee zasadnicze pontyfikatu Piusa XI. *Słowo* 1929 nr 105.

11. Początek i koniec Unii. *Dz. Wileński* 1929 nr 299.

12. W sprawie rewindykacji kościołów. *Dz. Wileński* 1930 nr 102.

13. Zgorszenie maluczkich. *Dz. Wileński.* 1931 nr 103.

14. Nie symulacja, lecz terminologia. *Dz. Wileński* 1931 nr 110.

15. Kongres Eucharystyczny w Wilnie. *Słowo* 1931 nr 105.

16. Kościół a polityka. *Pro Christo.* R. 7: 1931 s. 211-218.

17. Główne różnice między systemem moralnym katolickim a prawosławnym. W: *Pamiętnik II Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku.* Pińsk 1932 s. 47-66.

18. Red.: Studia teologiczne. T. 1-10. Wil. 1932-1938 Drukarnia „Zorza" 8° [współredaktorzy: C. FALKOWSKI i L. PUCIATA]

19. Sakrament pokuty w rosyjskim Kościele prawosławnym. W: *Pamiętnik III Konferencji Kapłańskiej w sprawie unii Kościelnej w Pińsku.* Pińsk 1932 s. 43-57.

20. Eugenika a moralność. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 433-450.

21. Nauka prawosławnego Kościoła o obowiązkach penitentów. W: *Pamiętnik IV Pińskiej Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej.* Pińsk [1934] s. 31-43.

22. O moralności życia małżeńskiego. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 31 s. 500-501; nr 32 s. 515-517; nr 33 s. 528-529; nr 34 s. 546-548; nr 35 s. 562-564. — Toż. Pińsk 1934 Drukarnia Diecezjalna 16° s. 48.

23. Zagadnienie sterylizacji. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 370-387. — Toż w osob. odb. Włocławek 1934 8° s. 17.

24. Procuratio abortus w oświetleniu lekarskim. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 225-237, 355-372.

25. Ideał świętości w pojęciu rosyjskich teologów prawosławnych. Pińsk 1935. Druk bliżej nie znany.

26. Czystość życia małżeńskiego według św. Tomasza. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Kongresu Filozofii Tomistycznej w Poznaniu.* 1935.

27. Poglądy teologów rosyjskich na ascezę. W: *Pamiętnik V Pińskiej Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej.* Pińsk 1935 s. 92-110.

28. Gdy się Chrystus rodzi. *Dz. Wileński* z 24-26 XII 1937.

29. Ks. Zygmunt Łoziński, biskup piński. *Szkoła Chryst.* R. 18: 1939 nr 5-6 s. 373-386.

30. Czy błędne koło? *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 12-16.

31. Do walki o dobrą książkę. *Homo Dsi.* R. 8: 1939 s. 23-30, 124-129. — Toż w osob. odb. Wil. 1939 Druk. „Grafika" 8° s. 20. — Toż. *Aten. Kapł.* R. 31: 1939 t. 43 s. 262-272.

32. List pasterski z okazji objęcia rządów biskupich w diecezji podlaskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 22: 1946 s. 43-45.

33. List pasterski o potrzebie niesienia pomocy powodzianom. *Wiad. Diec. Podl.* R. 23: 1947 s. 44-45.

34. List pasterski w sprawie poświęcenia się kapłanów Sercu Jezusowemu. *Wiad. Diec. Podl.* R. 24: 1948 s. 66-68.

35. List pasterski do duchowieństwa w drugą rocznicę objęcia rządów diecezją. *Wiad .Diec. Podl.* R. 24: 1948 s. 77-80.

36. List pasterski o potrzebie trzeźwości. Instrukcja. *Wiad. Diec. Podl.* R. 24: 1948 s. 135-140.

37. List pasterski z racji Tygodnia Miłosierdzia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 24: 1948 s. 150-155.

38. W obronie godności wesela. P. 1949 *Albertinum* 16° s. 31.

39. List pasterski o trzeźwości. *Caritas.* R. 5: 1949 nr 5 s. 150-155.

40. Alkohol a macierzyństwo. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 337-341.

41. List pasterski z racji jubileuszu 50-lecia kapłaństwa Piusa XII. *Wiad. Diec. Podl.* R. 25: 1949 s. 25-27.

42. List pasterski na tydzień miłosierdzia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 25: 1949 s. 79-81.

43. List pasterski do wiernych o roku jubileuszowym. *Wiad. Diec. Podl.* R. 25: 1949 s. 84-86.

44. List pasterski do duchowieństwa o roku jubileuszowym. *Wiad. Diec. Podl.* R. 25: 1949 s. 87-89.

45. List pasterski w sprawie budowy Seminarium Duchownego w Siedlcach. *Wiad. Diec. Podl.* R. 26: 1957 nr 1-8 s. 9-13.

46. Program pracy duszpasterskiej w

pierwszym roku wielkiej Nowenny przed Millenium. *Wiad. Diec. Podl.* R. 26: 1957 s. 73-80.

47. Zapowiedź uroczystości diecezjalnych nawiedzenia parafii przez Matkę Bożą Królową Polski. *Wiad. Diec. Podl.* R. 27: 1958 s. 218-222.

48. Instrukcja obowiązująca na czas nawiedzenia parafii przez Matkę Boską Królową Polski. *Wiad. Diec. Podl.* R. 27: 1958 s. 223-232.

49. List pasterski na wprowadzenie w trzeci rok Wielkiej Nowenny przed Tysiącleciem Chrztu Polski. *Wiad. Diec. Podl.* R. 28: 1959 s. 80-84.

50. Przemówienie... w dniu zakończenia „Nawiedzenia" diecezji siedleckiej przez MB Częstochowską w Jej obrazie (28 IV 1959). *Wiad. Diec. Podl.* R. 29: 1960 s. 180-183.

51. List pasterski na wprowadzenie w IV rok Wielkiej Nowenny przed Tysiącleciem Chrztu Polski. *Wiad. Diec. Podl.* R. 29: 1960 s. 144-147.

52. Wprowadzenie w życie nowych rubryk brewiarza i mszału rzymskiego. *Wiad. Diec. Podl.* R. 30: 1961 s. 29-30.

53. Duszpasterskie przypomnienie wielkopostne. *Wiad. Diec. Podl.* R. 30: 1961 s. 30-32.

54. Oddanie diecezji siedleckiej czyli podlaskiej Matce Bożej w katedrze siedleckiej w dniu 25 III 1962. *Wiad. Diec. Podl.* R. 31: 1962 s. 181-183.

55. List pasterski na wprowadzenie w VI rok Wielkiej Nowenny. *Wiad. Diec. Podl.* R. 31: 1962 s. 184-187.

56. List pasterski z okazji XVIII tygodnia miłosierdzia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 31: 1962 s. 368-369.

57. Kazania... wygłoszone w katedrze siedleckiej w dniu 6 VI 1963 po Mszy św. żałobnej pontyfikalnej [po śmierci Jana XXIII]. *Wiad. Diec. Podl.* R. 32: 1963 s. 158-162.

58. List pasterski na rozpoczęcie VII roku Wielkiej Nowenny. *Wiad. Diec. Podl.* R. 32: 1963 s. 162-163.

59. List pasterski z okazji koronacji obrazu MB w Leśnej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 33: 1964 s. 152-154.

60. Przemówienie w dniu koronacji obrazu w Leśnej 18 VIII 1963. *Wiad. Diec. Podl.* R. 33: 1964 s. 156-158.

61. List pasterski z okazji XX tygodnia miłosierdzia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 33: 1964 s. 268-270.

62. List pasterski z okazji nominacji nowego biskupa sufragana. *Wiad. Diec. Podl.* R. 33: 1964 s. 4-5.

63. List pasterski na nowy rok. *Wiad. Diec. Podl.* R. 34: 1965 s. 39-44.

64. List pasterski z okazji XXI tygodnia miłosierdzia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 35: 1966 s. 8-11.

65. List pasterski o ochronie zwierząt. *Wiad. Diec. Podl.* R. 35: 1966 s. 11-12.

66. List pasterski na wielki post. *Wiad. Diec. Podl.* R. 35: 1966 s. 108-110.

67. Nadzwyczajny jubileusz posoborowy w diecezji siedleckiej czyli podlaskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 35: 1966 s. 111-112.

68. Jubileusz tysiąclecia Chrztu Polski w diecezji siedleckiej czyli podlaskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 35: 1966 s. 112-113.

69. List pasterski z okazji dnia modlitw o powołania kapłańskie i zakonne. *Wiad. Diec. Podl.* R. 36: 1967 s. 106-108.

70. List pasterski na rozpoczęcie XXIII tygodnia miłosierdzia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 28-29.

71. List pasterski na uroczystość św. Stanisława Kostki. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 29-33.

72. List pasterski na rozpoczęcie nowego 1968 roku. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 72-75.

73. List pasterski zapowiadający Millenium. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 105-108.

74. Przemówienie podczas uroczystości milenijnych w Siedlcach. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 109-110, 116-119.

75. List pasterski po uroczystościach millenijnych. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 126-128.

76. Testament. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 s. 226-228.

II.

Księga pamiątkowa Uniwersytetu Wileńskiego. T. 2. Wil. 1929 s. 248; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 743; ZUBKA J.: Jubileuszowe piętnastolecie J. E. Ks. biskupa Ignacego Świrskiego. *Wiad. Diec. Podl.* R. 31: 1962 nr 1-3 s. 53-56; Złoty jubileusz kapłaństwa Arcypasterza diecezji siedleckiej czyli podlaskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 33: 1964 nr 5 s. 107-117; FURMAN W.: Dziewiętnasta rocznica prekonizacji J. E. ks. biskupa dra Ignacego Świrskiego na ordynariusza diecezji siedleckiej czyli podlaskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 34: 1965 nr 7 s. 168-169; Dwudziesta rocznica ingresu J. E. ks. biskupa dra Ignacego Świrskiego do katedry siedleckiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 35: 1966 nr 8-9 s. 201; Telegram kondolencyjny sekretarza Stanu Cicognaniego — kazanie pogrzebowe ks. kard. S. Wyszyńskiego — podziękowanie bpa W. Skomoruchy — *opis śmierci i pogrzebu* — życiorys i listy pasterskie bpa I. Świrskiego — wspomnienia. *Wiad. Diec. Podl.* R. 37: 1968 nr 11 s. 226-249; MŁYNARSKI Z.: Ks. bp Ignacy Świrski. *Gość Niedz.* R. 1969 s. 101.

Bp Edward Ozorowski

Taczak Teodor (1878-1941), kanonista.

Urodził się 16 X 1878 r. w Mieszkowie, pow. Jarocin; był synem Andrzeja i Balbiny Warasieckiej. Szkołę ukończył w Ostrowie Wlkp. w 1897 r. Studia filozoficzne i teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 19 III 1901 r. Studiował następnie na Uniw. w Monasterze i uzyskał tam w 1903 r. doktorat z teologii. Po powrocie do kraju był przez 5 lat mansjonarzem przy kościele św. Wojciecha w Poznaniu, a od 1908 r. profesorem prawa kanonicznego, teologii moralnej i zagadnień socjalnych w Seminarium Duchownym w Gnieźnie. Równocześnie spełniał inne obowiązki w Seminarium i w administracji kościelnej. W l. 1921-1925 pracował w duszpasterstwie polonijnym we Francji. W 1925 r. otrzymał probostwo w Śremie, a w 1930 r. przeniósł się na probostwo św. Marcina w obozie wysiedleńców w Poznaniu i Kazimierzu Biskupim, dostał się do Warszawy, gdzie zmarł nagle 22 VI 1941 r.

I.

1. Dämonische Besessenheit. P. 1906 Księg. św. Wojciecha 8° s. 62.

2. Hypnotyzm i spirytyzm. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 8° s. 88. Głosy na czasie nr 15. — Część pierwsza: Hypnotyzm ogł. też *Prz. Kośc.* R. 6: 1908 t. 12 s. 387-414.

3. Ius matrimoniale ecclesiasticorum alumnorum seminarii archiepiscopalis gnesnensis usui accomodavit... Gniezno 1911 B. J. Lange 8° s. 148. Druk. jako rękopis.

4. Tractatus de sacramento poenitentiae alumnorum... Gniezno b. r. 8° s. 142. Druk. jako rękopis.

5. Tractatus de censuris... Gniezno b. r. 8° s. 73. Druk. jako rękopis.

6. Współred.: *Wiadomości Apologetyczne*. R. 1: 1911/12 — R. 2: 1912/13.

7. Czy człowiek pochodzi od małpy? W: *Zbiór wykładów apologetycznych*. P. 1912 s. 23-30.

8. Czy człowiek ma duszę nieśmiertelną? W: *Zbiór wykładów apologetycznych*. P. 1912 s. 30-36.

9. Kościelne prawo majątkowe dla użytku alumnów Seminarium Duchownego gnieźnieńskiego jako manuskrypt drukowane. Gniezno [1913?] 8° s. 152.

10. Kazanie w setną rocznicę zgonu Tadeusza Kościuszki. Gniezno 1917 8° s. 11.

11. Buddyzm a chrześcijaństwo. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 59.

12. Ważniejsze zmiany prawa małżeńskiego w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego. *Wiad. dla Duchow.* R. 5: 1918 s. 15, 27-28, 39-40.

13. Duszpasterstwo we Francji. W: *Organizacja parafii w Polsce*. Pamiętnik kursu duszpasterskiego. P. 1928 s. 12-17.

II.

GLEMP J.: Ks. Teodor Taczak. *Prawo Kanon.* R. 16: 1973 z. 1-2 s. 285-288; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 169; BAR J. R.: Taczak Teodor. W: *Polscy kanoniści*. W. 1981 cz. 2 s. 215-216; GLEMP J.: Taczak Teodor. W: *Wielkop. słow. biogr.* W. 1981 s. 759-760.

Ks. Marian Wolniewicz

Taranowicz Jan (1876-1938), popularyzator teologii, działacz Polonijny.

Urodził się w 1976 r. Święcenia kapłańskie przyjął w 1901 r. Był katechetą w II Gimnazjum w Stanisławowie (przynajmniej w 1909/10). Po 1910 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych A. P., gdzie pracował w duszpasterstwie. Zmarł w sierpniu 1938 r. w Brenham, Texas.

I.

1. Katechizm ludowy na podstawie pacierza. Lw. 1908 Druk. „Polonia" 8° s. 148, VI.

2. O Kościele Chrystusowym. Kr. 1912 Druk. „Prawdy" 8° s. 32. Czytanki dla Członków Stowarzyszenia czyli Bractwa Nauki Chrześcijańskiej. Nr 1.

3. Jasełka ludu polskiego. (Obraz sceniczny w 5 odsłonach). Stanisławów 1912 8° s. 32, 11.

4. O miłości Ojczyzny i o sakramentach. Z dzieł ks. Piotra Skargi. New York 1919.

5. Mniejszy katechizm z dodatkiem zawierającym przygotowanie do spowiedzi i Komunii św. New Britain 1921. [Druk.] Przewodnik Katolicki. 16° s. 126. — Toż. P. 1922 Druk. i Księg. św. Wojciecha. 16° s. XVI, 132.

6. Katechizm obrazkowy. Ramsey 1924 s. 67. — Toż. Ramsey 1925 16° s. 219. Wydawnictwo im. S. Konarskiego. — Toż. New Britain 1925 s. 219.

7. Katechizm większy religii chrześcijańsko-katolickiej. Ramsey 1925 Ks. Ks. Salezjanie, Wydawnictwo S. Konarskiego 16° s. 252, nlb. 4. — Toż. New York 1925 Don Bosco Polish Institute 8° s. 252, nlb. 8.

8. Katechizm dla dziateczek. New York 1925 s. 64. — Toż. New. Britain 1929 16° s. 64. — Toż. [B.m.] 1930 Progress Book Bindery 16° s. 64. — Toż. New York 1930 s. 64.

8a. Potrójny jubileusz O. Waroła. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 240-244.

9. Ofiara Nowego Zakonu. New York 1927 s. XI, 434 ilustr. — Toż. New Britain 1929 16° s. IV, 247, ilustr.

10. Skarb w ofierze Mszy. [Modlitewnik] New Britain 1930 s. 127.

11. Mój mszalik. New Britain 1930 s. 96.

12. Catechism for Little Children. New Britain 1930 s. II, 65.

13. Żywot św. Antoniego i Nowenna do św. Antoniego. New Britain 1931 The Progress Publ. Co. 16° s. 39.

14. Nowenna do Ducha Świętego. New Britain 1931 s. 30.

15. Metody nauczania katechizmu i katechezy. New Britain 1931 Progress Publishing 16° s. 256.

16. The Seventh Centenary of St. Anthony of Padua. Chicago 1931 s. 62.

17. Godzina święta. Ku czci Pana Jezusa w Przenajśw. Sakramencie. New Britain 1931 s. 63.

18. My Little Missal. New Britain 1932 s. 62, ilustr.

19. Zgromadzenie zakonne złożone z braci. Eureka 1934 s. 16, ilustr.

20. Primary Pictorial Catechizm. Containing 27 artistic Pictures... New Britain 1936. The Progress Publ. Co. Współpraca z Joseph WACHOWSKI.

21. Catechizm for First Communion. New Britain 1936 s. 32.

22. English Sounds and Letters. New Britain 1938 s. III, 223, 14.

23. Owe czerwone czuwające lampki palące się w kościele i przy grocie Najśw. M. P. na Szczepanowie. Chicago [?] s. 4.

24. High Lights of the Polish History — świetlane chwile Narodu Polskiego. Współpraca z ks. J. WACHOWSKIM.

II.

BOLEK F.: Who's Who in Polish America. Wyd. 3. New York 1943 s. 456-457.

Ks. Piotr Badura SJ

Tarnawski Mieczysław (1886-1928), profesor Uniw. Jana Kaz. we Lwowie, historyk Kościoła.

Urodził się 24 XI 1886 r. w Tartakowie w woj. lwowskim. Po ukończeniu gimnazjum we Lwowie (1898-1906) wstąpił do Seminarium Duchownego i zapisał się na Wydział Teologiczny Uniw. Święcenia kapłańskie przyjął 26 VI 1910 r. Następnie studiował na Uniw. w Innsbrucku, gdzie 24 II 1912 r. otrzymał doktorat teologii. Od marca 1912 do czerwca 1913 był w Rzymie, gdzie jako członek austriackiego Instytutu Historycznego studiował historię Kościoła. W 1913 r. habilitował się w Uniw. Lwowskim, jako docent Historii Kościoła. Od 1913 do 1919 r. był prefektem studiów w Seminarium Duchownym obrz. łac. we Lwowie, a równocześnie wykładał historię Kościcła w Uniw. Lwowskim. Podczas pierwszej wojny światowej administrował parafię w Siemianówce (1914-1915). Dnia 13 XI 1916 został profesorem nadzwyczajnym, a 7 X 1919 profesorem zwyczajnym. W czasie działań wojennych w 1920 r. był kapelanem wojskowym. Z początkiem roku szkolnego 1926/1927 zapadł po-

ważnie na zdrowiu i zrezygnował z wykładów w Uniw. Zmarł po długiej chorobie 21 I 1928 r. we Lwowie.

I.

1. Kuria rzymska a Kodeks Zamojskiego. *Przew. Nauk. Liter.* R. 41: 1913 s. 193-208, 289-306, 385-404, 481-501. — Toż w osob. odb. Lw. 1913 8° s. 73.

2. Czy Symmachus uznał świętokupczy wybór papieża za nieważny? *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914 s. 212-220, 289-290.

3. Kodeks Zamojskiego na tle stosunków kościelno-państwowych za czasów Stanisława Augusta. Lw. 1916 Nakł. Autora 8° s. 291.

4. Studia alumnów józefińskiego Seminarium Generalnego obrz. łac. we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 s. 290-292, 304-305, 317-319, 342-344, 352-355, 378-380.

5. Zarząd józefińskiego Seminarium Generalnego (1783-1790). *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 s. 410-412, 422-424.

6. Alumni józefińskiego Seminarium Generalnego we Lwowie (1783-1790). *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 s. 434-436, 448-449.

7. Asceza alumnów józefińskiego Seminarium Generalnego we Lwowie (1783-1790). *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 s. 458-460, 470-471.

8. Dyscyplina w józefińskim Seminarium Generalnym we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 26: 1919 s. 62-63, 88-89, 145-146, 175-176.

9. Unia we Wschodniej Małopolsce w czasie inwazji rosyjskiej (1914-1917). *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 97-99, 114-118, 126-128, 140-141, 150-152, 174-176, 186-190, 201-203, 211-214. — Toż w osob. odb. pt. Cerkiew unicka we Wschodniej Małopolsce w czasie inwazji rosyjskiej (1914-1917). Lw. 1920 s. 79.

10. Arcybiskup Józef Bilczewski. Krótki rys życia i pracy. Lw. 1924 Biblioteka Religijna 8° s. 210. — Toż we fragmentach. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 99-111, 270-280. — Toż w tłum. B. HAMELA: Un Evêque polonais, Mgr Joseph Bilczewski. Paris 1937 Librairie Lecoffre 16° s. 278.

11. Powojenne trudności Cerkwi unickiej w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 89-92, 101-104, 112-116, 124-128. — Toż w osob. odb. Lw. 1926 8° s. 30.

II.

GERSTMANN A.: Śp. ks. Mieczysław Tarnowski. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 89-93; Zgon wybitnego kapłana. *Prz. Katol.* R. 1928 s. 73; GYURKOVICH A.: Śp. X. profesor Tarnawski. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 66-67; WAIS K.: Śp. X. Mieczysław Tarnawski. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 73-76; X: Śp. X. Mieczysław Tarnawski jako kapelan. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 128-129; Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 115-117.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Teodorowicz Józef Teofil (1864-1938), arcybiskup obrz. orm. we Lwowie, biblista.

Urodził się 25 VII 1864 r. w Żywaczowie, pow. obertyński, był synem Grzegorza i Gertrudy z Ohanowiczów. Gimnazjum ukończył w Stanisławowie, wydział prawny Uniwersytetu w Czerniowcach (od 1882), Wydział Teologiczny we Lwowie (1882-1887). Po otrzymaniu w 1887 r. święceń kapłańskich pracował przejściowo jako wikariusz w Stanisławowie, a od 1890 był najpierw administratorem, a następnie proboszczem w Brzeżanych. Wybrany po śmierci abpa Isakowicza arcybiskupem lwowskim obrz. ormiańskiego (30 V 1901), został konsekrowany 2 II 1902 r. W 1912 r. Uniwersytet Lwowski nadał mu tytuł honorowy dokora. Jako członek wiedeńskiej Izby panów występował w okresie wojny światowej i po jej zakończeniu w sprawie niezawisłości Polski, wyjeżdżał też w 1920 r. na zachód w celu zjednania państw zachodnich dla sprawy polskiej w okresie plebiscytu śląskiego. W 1923 r. wycofał się na życzenie papieża z życia politycznego. Katedrę ormiańską we Lwowie wspaniale odnowił i zamówił Jana Henryka Rosena do jej wymalowania. Jako wybitny mówca występował na licznych kongresach międzynarodowych, zjazdach i rocznicach religijnych i patriotycznych. Należał też do licznych organizacji społecznych i kulturalnych. Otaczał opieką Ormian polskich. Popierał moralnie i materialnie liczne pisma katolickie. Był wybitnym znawcą

Starego Testamentu i pozostawił wiele pism z tej dziedziny. Często uciekał też do polemiki i apologii broniąc nauki Kościoła. Zmarł we Lwowie 4 XII 1938 r.

I.

1. Śp. Władysław Faszczewski. Wspomnienia pośmiertne. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 s. 40-42.

2. Ks. Zygmunt Szczęsny Feliński. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 s. 363-364, 372-374.

3. Loretto. Wrażenia z podróży. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 s. 453-454, 462-463.

4. Śp. Jan Szymonowicz. *Gaz. Kośc.* R. 5: 1897 s. 118-120, 127-129.

5. Rec.: Przewodnik duchowny dla seminarzystów. Lw. 1897. *Gaz. Kośc.* R. 5: 1897 s. 113-114.

6. Rodzina a szkoła. Lw. 1898 Gubrynowicz i Schmidt 16° s. 40.

7. Leon XIII a dzisiejszy ruch umysłowy. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 57 s. 157-168.

8. List pasterski... do duchowieństwa i wiernych obrządku ormiańskiego wydany 2 lutego 1902 r. w dzień konsekracji biskupiej i intronizacji. Lw. 1902 Druk. Katol. 8° s. nlb. 30.

9. Z ostatnich doświadczeń. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 76 s. 1[x]-16[x] [po s. 156].

10. Z ostatnich doświadczeń. Uwagi po sztrejkach. Lw. 1903 Nakł. Autora, Druk. Udziałowa 8° s. 64.

11. Leon XIII wobec swego wieku. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 79 s. 1[x]-30[x] [po s. 153]. — Toż w osob. odb. Kr. 1903 8° s. 32.

12. Katechizm w szkołach średnich. Z mowy sejmowej. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 8: 1903 s. 596-700, 743-747.

13. Przemówienie... na posiedzeniu sejmowym z dnia 3 listopada 1903 podczas zamknięcia sejmu. Lw. 1903 Druk. Winiarza 8° s. 4.

14. O zjednoczeniu narodowym. Mowa wypowiedziana w Dzikowie podczas uroczystości koronacyjnej cudownego obrazu dnia 8 września 1904. Lw. 1904 Druk. „Polonia" 8° s. 24.

15. Z pielgrzymki do Rzymu. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 82 s. 1[x]-10[x] [po s. 328].

16. Pierwiastek nadprzyrodzony a dzisiejsza doba Polski. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 84 s. 1-27 [po s. 340]. — Toż w osob. odb. Kr. 1905 Nakł. Autora 8° s. 27.

17. Mowa na pogrzebie śp. arcybiskupa Izaaka Isakowicza. Lw. 1905.

18. Das Vater Unser der Kultur. Wien. 1905.

19. Z audiencji u Piusa X w sprawie jego listu do Polski. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 1[x]-18[x] [przed s. 1]. — Toż w osob. odb. Kr. 1906 Nakł. Autora 8° s. 18.

20. Odpowiedź na ankietę. Dzisiejsze zadania katolicyzmu w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 5[x]-23[x] [po s. 144].

21. Katolicyzm a cywilizacja. W. 1907 Druk. Noskowskiego 8° s. 68.

22. Broszury Szecha. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 12.

23. Wobec zbliżających się wyborów w Galicji. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 1[x]-23[x] [przed s. 1]. — Toż w osob. odb. Kr. 1907 8° s. 25. Broszury o chwili obecnej z. 7.

23a. O przyczynach zaniku pojęć religijnych u dzisiejszej naszej młodzieży. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego.* Lw. 1907.

24. Dwie mowy do robotników wygłoszone... dnia 22 czerwca 1907 r. i 21 marca 1908 r. w kościele Matki Boskiej Pocieszenia w Warszawie. W. 1908 Księg. Kroniki Rodzinnej 8° s. 31.

25. Obecny moment kwestii polsko-ruskiej. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 1[x]-16[x] [po s. 172]. — Toż w osob. odb. Kr. 1908 8° s. 18. Broszury o chwili obecnej z. 17.

26. Mowa wygłoszona w sejmie 2 XI 1908. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 545-547, 558-560.

27. Przedmowa. W: CARO L.: Nowe drogi. P. 1908 s. I-VIII.

28. Pius X a Leon XIII. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 1-12. — Toż w tłum. niem.: Leo XIII — Pius X. Wien 1909.

28a. Z powodu jubileuszu „Przeglądu Powszechnego". *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 1[x]-7[x].

29. Nad trumną Luegera. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 1[x]-19[x] [przed s. 1]. — Toż w osob. odb. Kr. 1910 8° s. 21.

30. Matka Marcelina Darowska. Mowa żałobna wypowiedziana podczas obrzędu pogrzewogeo w Jazłowcu dnia 14 stycznia 1911 r. Lw. 1911 Druk. Polonia s. 38.

30a. Kazanie. W: *Księga pamiątkowa II Kongresu Mariańskiego i zarazem Wiecu Katolickiego...* Przemyśl 1912 s. 371-386.

31. Leone XIII — Pio X discorso tenuto per al chiusura del sinodo armeno. Roma 1912.

32. Wychowanie narodowe a Eucharystia. Mowa wygłoszona w czasie Kongresu Eucharystycznego w Wiedniu... 1912. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 8° s. 37.

33. Czyn samarytański. Kazanie wypowiedziane na Kongresie Mariańskim w Przemyślu. Lw.-Brody 1913 F. West 8° s. 26.

34. Wstęp w: SZCZEPAŃSKI W.: Bóg — Człowiek w opisie Ewangelistów. Roma

1914 s. IX-XI. — Toż w wydaniach następnych.

35. Mowa wygłoszona dnia 8 grudnia na wspólnym nabożeństwie sodalicyjnym w kościele OO. Jezuitów we Lwowie 1915 r. *Sod. Mar.* R. 15: 1916 s. 4-7.

36. Anna Torosiewiczowa. Wspomnienie pośmiertne. Mowa żałobna. Lw. 1917 Zakł. Druk. „Grafia" 8° s. 13.

37. Wobec ideałów Sienkiewicza. Mowa na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. Sienkiewicza w kościele Mariackim w Krakowie. Kr. 1917 Druk. W. L. Anczyca 16° s. 61.

38. Z dziejowej chwili. Lw. 1918 Książnica Polska 8° s. 67.

39. „Mnie żyć jest Chrystus". P. 1919 Księg. Św. Wojciecha 16° s. VII, 260.

40. Dzisiejszy stosunek episkopatu polskiego do Chrystusa i narodu. Mowa wygłoszona w katedrze na Wawelu w czasie zjazdu biskupów w Krakowie dnia 29 maja 1921 r. Kr. 1921 Nakł. Spółki „Lud Katolicki" 8° s. 31.

41. Magnificat. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 3-5.

42. Na otwarcie I Kongresu „Odrodzenia". Kazanie wygłoszone dnia 8 grudnia 1922. *Prąd.* R. 11: 1923 s. 88-95.

43. Na przełomie. Przemówienia i kazania narodowe. P. 1923 Księg. Św. Wojciecha 4° s. VIII, 344, nlb. 4. — Fragment: Myśl religijna w narodzie. Jerozolima 1944 Katol. Duszpasterstwo Polskie 16° s. 29. Przedruk s. 129-145. — Fragment: misja Kościoła w Polsce. *Duszp. Pol. Zagr.* Dział kaznodziejski. R. 10: 1959 s. 131-134.

44. Przemówienie... z okazji 50-letniego jubileuszu kapłańskiego ks. Pawła Smolikowskiego CR dnia 15 kwietnia 1923 r. w Krakowie. W. 1923 Druk. Polska 16° s. 20.

45. Okruchy ewangeliczne. Lw. 1923 Bibl. Religijna 8° s. 357.

46. [9 artykułów polemicznych z Ryszardem Ganszyńcem]. *Słowo Polskie.* R. 1923.

47. Bolesław Chrobry. W: *W 900-ną rocznicę koronacji Bolesława Chrobrego, 1025-1925.* W. 1925.

48. Mowa żałobna wygłoszona w Krakowie 15 września przy zwłokach śp. O. Pawła Smolikowskiego. W. 1926 Druk. Archidiec. 8° s. 21.

49. O ducha narodu polskiego. Przemówienie wygłoszone w Kossowie 15 VIII 1927 r. P. 1927 Księg. Św. Wojciecha 16° s. 43.

50. Św. Franciszek z Asyżu. W: *Ojcu Serafickiemu w hołdzie.* W 700 rocznicę śmierci św. Franciszka z Asyżu. W. 1927.

51. Chrystus w walce o swe królestwo. Przemówienie wygłoszone na Walnym Zebraniu Stowarzyszenia Ziemianek w Warszawie... 1927. P. 1928 Nakł. Narod. Organizacji Kobiet 8° s. 16.

52. Przedmowa. W: ZAHORSKA A.: Trucizny. Powieść współczesna. W. 1928.

53. Jego Świątobliwość Pius XI. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 16 s. 267-276.

54. Arcybiskup Hryniewiecki. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 17 s. 58-64.

55. O akcji katolickiej w Polsce. W: *Sprawy duszpasterskie.* Wykłady z Kursu Duszpasterskiego... 1929. Lw. 1929 s. 78-85. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 10.

56. Przemówienie na otwarciu Kongresu. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 18 s. 123-136.

57. Św. Paweł Apostoł Narodów. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 18 s. 209-232, 278-293. — Toż w osob. odb. Lubl. 1930 8° s. 40. Biblioteka Prądu z 5.

58. Państwo chrześcijańskie a państwo pogańskie. Kazanie. *Posł. Św. Grzegorza.* R. 15: 1931 nr 48-49. — Toż w osob. odb. W. 1931 Nakł. Stronnictwa Narodowego 16° s. 47. — Toż. Lw. 1931 8° s. 23. — Toż w: *Księga pamiątkowa Kongresu Mariańskiego...* Kr. 1932 s. 43-62.

59. Przedmowa. W: *Życie wewnętrzne podług nauk konferencyjnych X. Piotra Semenenki CR.* Lw. 1931 Nakł. Zgrom. XX. Zmartw. 8° s. XXVII, 364.

60. Jezus Chrystus. T. 2. Od Betlejem do Nazaretu. P. 1932 Księg. Św. Wojciecha 8° s. XIV, 338. — Toż we fragmentach. *Gregoriana.* T. 2: 1936 s. 1-17, 81-104, 174-178. — Toż w tłum. niem.: Vom Bethlehem nach Nazareth. Karlsruhe 1937 Badenia 8° s. 270.

61. Miłosierdzie chrześcijańskie. Przemówienie. *Posł. Św. Grzegorza.* R. 16: 1932 nr 60-61. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 Druk. Polska 8° s. 12.

62. Zjawiska mistyczne i ich tłumaczenia. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29. — Toż w osob. odb. Włocławek 1932 8° s. 80.

63. List do Matki Generalnej Małgorzaty Dąbrowskiej CR. W: SMOLIKOWSKI P.: Dyrektorium Zgromadzenia SS Zmartwychwstania Pańskiego. Lw. 1932.

64. Zjawiska mistyczne i ich tłumaczenie [Konnersreuth]. P. 1933 Księg. Św. Wojciecha 8° s. XI, 390.

65. Aus der Schule des hl. Paulus. W: *Die 2 Salzburger Hochschulwohen.* Salzburg 1933 s. 85-89.

66. Mowa [na akademii ku czci królowej Jadwigi w Krakowie w dniu 9 stycznia 1933]. W: *Królowa Jadwiga.* Kr. 1933 s. 13-24.

67. Chrystus w walce o swe królestwo. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 387-390.

68. Znaczenie misji dla państwa. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 19-22.

69. Duch jednego życia kapłańskiego. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 21-22.

70. Eucharystia a życie wewnętrzne. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 114.

71. Ks. Jan Korzonkiewicz. W: X. *Jan Korzonkiewicz.* Życie i działalność. Kr. 1934.

72. Wstęp. W: HERVÉ-BAZIN M. A. H. L.: Siostra Maria od Baranka Bożego ze Zgromadzenia NMP Wynagradzającej. Lw. 1935 [1934].

73. Wskrzeszenie Polski. Urywek z kazania. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 159-160.

74. Znaki czasu. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 33-36.

75. Monoteizm Starego Testamentu: Bóg Jedyny. *Gregoriana.* T. 1: 1935 s. 1-9.

76. Z dziejów Sióstr Miłosierdzia. *Gregoriana.* T. 1: 1935 s. 13-21.

77. Czyn miłosierdzia. *Gregoriana.* T. 1: 1935 s. 22-24.

78. Dekalog. *Gregoriana.* T. 1: 1935 s. 66-85.

79. Typy proroków. *Gregoriana.* T. 1: 1935 s. 135-155.

80. Piękno ksiąg Starego Testamentu. *Gregoriana.* T. 1: 1935 s. 175-182.

81. [Jezus Chrystus. T. 1]. Od Jahwy do Masjasza. P. 1936 Księg. Św. Wojciecha 8° s. XII, 354.

82. Św. Ludwika de Marillac, 1591-1660. P. 1936 Księg. Św. Wojciecha 16° s. 30. Postacie świętych nr 62.

83. Święty Paweł jako wzór dla katolickiej pracy apostolskiej. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 98-102, 151-155, 203-208, 255-259. — Toż w osob. odb. P. 1936 8° s. 24. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr 29.

84. „Dobre i szlachetne serce" Jego Eminencji. *Prz. Katol.* R. 74: 1935 s. 371-372.

85. Konnersreuth im Lichte der Mystik und Psychologie. Salzburg-Leipzig 1936 A. Pustet 8° s. 535.

86. Przedmowa. W: MIŁASZEWSKA W., REMBIELIŃSKI J., MIŁASZEWSKI S.: Chór wieków. Antologia poetycka. P. 1936 [1935] s. I-XII.

87. Królestwo Boże. *Gregoriana.* T. 2: 1936 s. 1-17, 81-104, 174-178. Są to fragmenty książki: Jezus Chrystus. T. 2. Od Betlejem do Nazaretu P. 1932.

88. Kazanie na zakończenie roku. *Gregoriana.* T. 2: 1936 s. 219-223.

89. Jan Chrzciciel. *Gregoriana.* T. 2: 1936 s. 223-230.

90. Znaczenie Skargi. *Gregoriana.* T. 2: 1936 s. 230-232.

91. Jezus Chrystus. T. 3. Herol Chrystusa na tle epoki. P. 1937 Księg. Św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 260, nlb. 4.

92. List do ks. kanonika Leona Isakowicza. *Gregoriana.* T. 3: 1937 s. 37-39.

93. Nikodem. *Gregoriana.* T. 3: 1937 s. 1-13.

94. Rozmowa z Samarytanką. *Gregoriana.* T. 3: 1937 s. 65-73.

95. [Przemówienie podczas akademii 29 V 1937 r. w auli Uniwersytetu Lwowskiego z okazji 50-lecia kapłaństwa]. *Gregoriana.* T. 3: 1937 s. 94-98.

96. [Przemówienie podczas akademii w dniu 29 IV 1937 r. z okazji 50-lecia kapłaństwa]. *Gregoriana.* T. 3: 1937 s. 107-112.

97. Moralność Królestwa Bożego. *Gregoriana.* T. 3: 1937 s. 113-135, t. 4: 1938 s. 1-26.

98. Kuszenie Chrystusa. Wielkopostne konferencje radiowe. Kr. 1938 Katol. Tow. Wydawn. 8° s. 87.

99. Kazanie w święto Trzech Króli. *Gregoriana.* T. 4: 1938 s. 26-31.

100. Scena w świątyni. *Gregoriana.* T. 4: 1938 s. 133-140.

101. Fragmenty z przemówień... *Pro Christo.* R. 14: 1938 s. 420-422.

102. Przedmowa. W: *Żywot matki Marii od Krzyża* [Ludwiki Nałęcz-Morawskiej]. B. m. 1938.

103. O miłości ojczyzny. Londyn 1942?

104. Myśl religijna w narodzie. Londyn 1943 8° s. nlb. 2, 17. Wyd. Polskiej Misji Katolickiej nr 3.

105. Z Chrystusem Jezusem. Rozważania. Kr. 1947 Wyd. Głosu Karmelu 8° s. 140. Biblioteka Carmelitana t. 23.

II.

B[ARTYNOWSKI] M.: Teodorowicz Józef. W: *Podr. enc. kośc.* T. 39/40 s. 96-97; LECHICKI Cz.: Kościół ormiański w Polsce. Lw. 1928 s. 144-151; Ormianie i ich arcybiskup-jubilat. *Rocz. Katol.* T. 6: 1928 s. 454-469; Ks. Arcybiskup Teodorowicz. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 271-272; Arcybiskupowi Teodorowiczowi w pięćdziesięciolecie kapłaństwa. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 40 s. 1-9; ARCHUTOWSKI J.: Stary Testament i krytycy. Kr. 1937; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 748-749; WĄDOŁOWSKI Z.: Śp. Arcybiskup Józef Teodorowicz. *Prz. Katol.* R. 76: 1938 s. 786-788; Śp. ks. arcbp Józef Teodorowicz. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 77-78; Odczyt o ks. arcbp. Teodorowiczu jako kaznodziei. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 174-176; Redakcja: Śp. ksiądz arcybiskup Józef Teofil Teodorowicz. *Aten. Kapł.* R. 31: 1939 t. 43 s. 67-69; Śp. ks. abp Józef Teodorowicz. *Rocz. Katol.* T. 16: 1939 s. 302-310; URBAN J.: Po zgonie arcybiskupa ormiańskiego. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 22-23; ŻULIŃSKA B.: Ks. Arcybiskup Teodorowicz w świetle swych medytacji. *Sz. Chryst.* R. 1939 s. 225-236; STACH P.: Arcybiskupa Teodorowicza działalność na polu biblijnym.

Aten. Kapł. R. 39: 1947 t. 47 s. 449-456; R. 40: 1948 t. 48 s. 77-82, 182-184; ŻULIŃSKA B. S.: Arcybiskup Teodorowicz. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 51 s. 2, 3; ŻULIŃSKA B. s.: Abp Józef Teodorowicz jako mistrz duchowny. *Głos Karmelu.* R. 18: 1949 nr 1 s. 26-30; KUŚ J.: Józef Teodorowicz, arcybiskup, kaznodzieja, pisarz. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 s. 688. TENŻE: W dwudziestą rocznicę śmierci ks. arcybiskupa Józefa Teodorowicza. *Prawo Kanon.* R. 2: 1959 nr 1/2 s. 445-448; MOYSA S.: Wielki erespochan. W czterdziestolecie śmierci Arcybiskupa Józefa Teodorowicza. *Tyg. Powsz.* 1978 R. 32: nr 49 [3 XII].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Thullie Kazimierz (1885-1957), autor prac z katechetyki.

Urodził się w 1885 r. we Lwowie, gdzie też uzyskał wykształcenie podstawowe i średnie. Po ukończeniu Seminarium Duchownego we Lwowie przyjął 6 VIII 1908 r. święcenia kapłańskie. Specjalistyczne studia teologiczne odbył na Uniw. w Innsbrucku; tam też uzyskał doktorat teologii. Po powrocie do Lwowa był katechetą w Gimnazjum X Henryka Sienkiewicza oraz Prywatnym Gimnzajum Dra Jordana. Swój majątek w Bronkach pod Niemirowem odstąpił na kolonie letnie dla młodzieży i sam je prowadził i wyposażał własnym kosztem. W 1933 r. objął probostwo w Janowie Lwowskim, a od 1940 r. był też dziekanem grodeckim. W okresie wojny należał do ruchu oporu i był więziony. Od 1945 r. pracował na Ziemiach Odzyskanych, najpierw w Kluczborku (1945-1947) a od 1947 r. w diecezji gdańskiej. Pełnił w tym czasie obowiązki katechety gimnazjalnego oraz wizytatora religii. Zmarł 2 I 1957 w Gdańsku Wrzeszczu.

I.

1. O wynikach badań alkohologicznych w Gimnazjum VIII we Lwowie. *Muzeum.* R. 30: 1914 t. 1 s. 507-510.

2. Jeszcze kilka uwag o odczytach X. Oraczewskiego. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 80.

3. Dzieje objawienia Bożego w Starym Testamencie. Lw. 1923. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1925 Książnica Atlas 8° s. 147. — Toż. Lw. 1929. Podręcznik do I kl. gimnazjalnej.

4. Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Lw. 1923. — Toż. Lw. 1925 Książnica Atlas 8° s. 144. — Toż. Wyd. 3. Lw. 1926 Książnica Atlas 8° s. 132. — Toż. Lw. 1930 Książnica Atlas 8° s. 132. — Toż. Lw. 1930 [właściwie 1932] Książnica Atlas 8° s. 132. Podręcznik dla II kl. gimnazjalnej.

5. Przed dorocznym zjazdem księży prefektów. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 71.

6. Uwagi metodyczne do dziejów objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Cz. 1-2. Lw. 1923 Książnica Atlas 8° s. 14, 8.

7. Wskazówki metodyczne nauczania Biblii i Katechizmu na podstawie „Dziejów objawienia w Starym Testamencie" ks. Szydelskiego i Thulliego. Lw. 1923 8° s. 16.

8. Rec.: Z. BARANOWSKI, S. KOWALSKI: Zasady życia chrześcijańskiego. P. 1922. *Muzeum.* R. 38: 1923 s. 158-159.

9. Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich. Lw. 1924 Książnica Atlas 8° s. 95. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1926 Książnica Atlas 8° s. 93, nlb. 3. — Toż. Lw. 1929 Książnica Atlas 8° s. 93, nlb. 2. — Toż. Lw. 1929 [właściwie 1933] Książnica Atlas 8° s. 93, nlb. 2. Podręcznik dla kl. IV-VI Gimnazjum.

10. Służenie do Mszy św. jako środek wychowawczy. *Muzeum.* R. 39: 1924 s. 72-74.

11. Życie chrześcijanina w obrzędach Kościoła. Modlitewnik liturgiczny. Wydanie dla młodzieży. Lw. 1925 Książnica Atlas 16° s. VII, 668, nlb. 4. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1928 Książnica Atlas 16° s. VII, 670. — Toż. Lw. 1935 Książnica Atlas 16° s. VII, 670, 8.

12. Życie chrześcijanina w obrzędach Kościoła. Modlitewnik liturgiczny. Wydanie dla dorosłych. Lw. 1925 Książnica Atlas 16° s. VII, 583.

13. Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Cz. 2. Podręcznik dla trzeciej klasy gimnazjalnej. Lw. 1927 Książnica Atlas 8° s. 128. — Toż. Lw. 1934 Książnica Atlas 16° s. 128.

14. O dyscyplinę w szkole. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 27-35.

15. Co sądzi nasza młodzież o Sodalicji? *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 52-54.

16. Koła rodzicielskie w szkołach — a my. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 81-85.

17. O zakładaniu sodalicji w szkole

średniej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 335-336.

18. Jak urządzać zebrania sodalicyjne? *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 358-364.

19 O religijną organizację dla młodszej dziatwy. *Mies. Katech. Wychow.* R. 16: 1927 s. 440-445.

20. Walka z wiatrakami. Ks. Gadowskiemu i ks. Kowalskiemu w odpowiedzi. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 145-156.

21. Ex ore tuo... Refleksje na temat XI-go przykazania. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 401-403.

22. Pielęgnowanie cnoty czystości wśród młodzieży. W: *Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie (1929).* Kr. 1929 s. 144-164.

23. Tłum.: Ernst DROUVEN: O duszę chłopięcą. Według zapisków rodzinnych... Lw. 1931 Nakł. Tow. Biblioteka Religijna 8° s. 87.

24. Redagował *Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy* oraz umieścił w nim wiele drobnych artykułów, sprawozdań i recenzji.

II.

Schematyzmy archidiecezji lwowskiej z lat 1908-1939; Śmierć ks. Kazimierza Thullie. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 63.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Tochowicz Paweł (1891-1979), autor prac z zakresu katechetyki i pedagogiki.

Urodził się 19 I 1891 r. w Igołomi. Szkołę podstawową ukończył w Słomnikach, a Gimnazjum i Seminarium Duchowne w Kielcach. Studia z dziedziny filozofii odbył jeszcze jako kleryk w Akademii Duchownej w Petersburgu (1912-1913). Po otrzymaniu święceń kapłańskich (13 IX 1914 r.) pracował w l. 1914-1915 jako wikariusz w duszpasterstwie parafialnym. Od 1916 do 1922 r. studiował we Fryburgu szwajcarskim, gdzie zdobył tytuł doktora filozofii. Po powrocie do diecezji otrzymał nominację na profesora Seminarium Duchownego w Kielcach. Wykładał: historię filozofii, pedagogikę, katechetykę, okresowo zaś etykę i teodyceę, a także język francuski. Równolegle do zajęć w Seminarium prowadził także wykłady dla młodzieży licealnej i udzielał się czynnie w Związku Księży Prefektów. W 1936 r. został mianowany wizytatorem diecezjalnym szkół średnich i powszechnych. Przejął także od 1938 r. Referat Spraw Szkolnych w Kurii Biskupiej. Jako wykładowca i referent dał się poznać przede wszystkim w metodyce nauczania religii. Ustawicznie mobilizował katechetów do stosowania nowszych metod pedagogicznych, zabiegał o nowoczesne pomoce do nauki religii oraz zapoznawał kler diecezjalny z nową myślą katechetyczną. Czas okupacji hitlerowskiej spędził poza granicami Polski, głównie w Brazylii, Włoszech i Francji. Na emigracji nie przestał pracować zarówno duszpastersko jak i twórczo. Uprawiał także pracę dydaktyczną, prowadząc wykłady na Wydziale Pedagogiki w Rio de Janerio. Opublikował kilka artykułów, wygłaszał odczyty do tamtejszej Polonii, udzielał się czynnie w pracy społecznej.

W latach powojennych czasowo przebywał w Rzymie. Wygłosił szereg odczytów w Radio Watykańskim. Szerszą działalność rozwinął we Francji biorąc czynny udział w zjazdach i kursach katechetycznych. Był też organizatorem kursu katechetycznego w Anglii (1956) dla nauczycieli polskiej sobotniej szkoły. Do kraju powrócił w 1957 r. Osiadł w Łodzi, gdzie został zaangażowany jako profesor pedagogiki, psychologii wychowawczej i katechetyki. Prowadził także Referat Katechetyczny w Kurii Biskupiej. Ostatnie lata (1967-1979) spędził w macierzystej diecezji kieleckiej prowadząc do końca życie niezwykle uporządkowane, zdyscyplinowane i pracowite.

I.

1. Joannis Duns Scoti de cognitione doctrina. Paryż 1926 Libraire de Jeunes s. 133.

2. Podstawy filozoficzne nowoczesnej pedagogiki. *Aten. Kapł.* 1935 t. 35 s. 19-35.

3. Reakcja przeciwko naturalizmowi i jej odbicie w dziedzinie pedagogiki. *Aten. Kapł.* 1935 t. 35 s. 217-237.

4. Filozofia i pedagogika socjologizmu. *Aten. Kapł.* 1935 t. 35 s. 441-454; t. 36 s. 28-45.

5. Pedagogika radykalno-społeczna. *Aten. Kapł.* 1935 t. 36 s. 238-255; 1936 t. 37 s. 258-270.

6. Umiarkowani pedagogowie społeczni. *Aten. Kapł.* 1936 t. 38 s. 130-137, 265-278, 347-363.

7. Zasady wychowawcze nacjonalizmu i politycyzmu. *Aten. Kapł.* 1937 t. 39 s. 151-159, 250-263; t. 40 s. 367-378.

8. Fryderyk Wilhelm Foerster. *Aten. Kapł.* 1938 t. 41 s. 233-250, 438-451; t. 42 s. 39-64.

9. X. Dr Franciszek DE HOVRE, X. P. TOCHOWICZ: Podstawy współczesnej pedagogiki. Włocławek 1938 [odbitka z *Ateneum Kapłańskiego* s. 247].

10. „O que se pretende com a instruçao religiosa" pelo Pe Paul Tochowicz Professor da Faculdade de Pedagogia, Ciências e Letras, Instituto de Sta Ursula, Rio de Janeiro. *Revista Ecclesiastica Brasileira.* Vol. 1 fasc. 3 [setembro 1941] s. 540-546.

11. Instruçao e educaçao publica na Polônia autre as duas guerras mundiais. *„A ordem".* Nr 9 [setembro 1944] s. 15-17.

12. La segnuda gran reforma escolar de Polonia. *„Formaçao" — Revista Brasileire de Educaçao.* Outubro 1944. — Toż. *„Criterio".* Buenos Aires [Argentina] 1 XI 1945 s. 419-422.

13. W co wierzy chrześcijanin-katolik. Praca zbiorowa. Paryż 1956 s. 195. Współautor.

14. O nową formę żalu doskonałego. *Katecheta.* 1961 nr 4 s. 224-227.

15. Kerygmatyczne głoszenie nauki Pana Jezusa. *Wiad. Diec. Łódz.* 1963 s. 83-85.

16. Wzorzec Katechezy Kerygmatycznej. *Wiad. Diec. Łódz.* 1964 s. 94-97.

17. Jeszcze o kerygmie. *Wiad. Diec. Łódz.* 1965 s. 122-126.

18. Skrót wykładów z pedagogiki — maszynopis s. 40.

19. Nauczanie religii w szkole. Referat do księży dziekanów, 1938. Rkps s. 8.

20. Pojęcie kultury chrześcijańskiej. Odczyt w Rio de Janeiro 1942. Rkps s. 24.

21. Wykłady z psychologii na Fakultecie Pedagogiki w Rio de Janeiro. Rkps w jęz. franc. s. 35.

22. O duszy człowieka — 5 konferencji wygłoszonych w Radio Watykańskim. Msznps s. 27.

23. Pogadanka w Radio Watykańskim w 100-letnią rocznicę urodzin kard. Merciera [1951]. Msznps s. 4.

24. Z działalności ks. bpa M. Klepacza w macierzystej diecezji kieleckiej. Msznps s. 7.

II.

RUSIECKI M.: Ks. Paweł Tochowicz. *Kiel. Prz. Diec.* 1981 s. 276-280.

Ks. Mieczysław Rusiecki

Tołoczko Władysław (1887-1942), autor prac z zakresu historii Kościoła.

Urodził się w 1887 r. Seminarium Duchowne ukończył w Wilnie i w 1909 r. przyjął święcenia kapłańskie. Następnie studiował na Zachodzie Europy (Innsbruck?). Od 1911 r. pracował w Wołkowysku jako wikariusz i prefekt, później był mansjonarzem w Grodnie (1913-1914) i Wilnie (1914--1919), a od 1919 r. pracował jako katecheta i duszpasterz w Wilnie, gdzie zmarł 14 XI 1942 r. Jest autorem licznych artykułów, dotyczących głównie spraw z historii Kościoła.

I.

1. Z Innsbrucka. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 99, 187-188.

2. Choralkus i XX generalny zjazd zjednoczonych towarzystw św. Cecylii w Innsbrucku. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 296-299, 330-332.

3. Z powodu broszury „Welehradzkie utopie" — przez Jana Urbana. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 138-139.

4. Wszechświatowy kongres mariański w Salzburgu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 232-233, 243-245, 258-260.

5. Ks. Konstanty hr. Łubieński, biskup sejneński. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 84, 112, 124-125.

6. Trzeci zjazd unionistów w Velehradzie. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 214-215, 227-228, 241-244.

7. Rec.: O. L. CARHIER: Zjawienie się Matki Boskiej na górze la Salette. Kr. 1911. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 322.

8. „Amorem Meum populis meis". *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 325-326.

9. Z powodu wydania listów Włodzimierza Sołojewa. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 6-7.

10. Rec.: S. COUBE: Królowanie Maryi w niebie, na ziemi i w piekle. Kr. 1903. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 54-55.

11. „Śmierci, gdzie zwycięstwo twoje?" *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 77-79.

12. Wołkowysk. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 114-115.

13. O ostatnim utworze J. Wyssenhoffa. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 123-125.

14. List do Redakcji. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 130.

15. Żyje Bóg!... (Szkic organicznego dowodu istnienia Boga). *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 174-175.

16. O milczeniu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 202-204.

17. Krótki zarys dziejów Towarzystwa Jezusowego na Litwie w w. XVI. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 217-220, 232-235, 263-265, 291-294.

18. Jestem kapłanem tylko przy ołtarzu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 241-242.

19. Brzostwoica Wielka. *Dwutyg Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 272-273.

20. Śmierć a wieczność. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 276-278.

21. Międzyrzecz. Krynki. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 304-305.

22. Beneficium wołkowyskie a rok 1812. Studium kulturalno-historyczne. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 340-343; R. 4: 1913 s. 6-8, 17-19, 46-49, 59-62, 73-75, 103-104, 116-118, 144-146, 187-188, 201-204, 214-218, 229-230, 244-245.

23. Grodno. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 69, 110-111, 154-155, 167-168, 225-226, 239-240, 269, 285, 299-230.

24. Wołkowysk, Repla, Roś, Krzemienica. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 69-70, 96-97, 138-139.

25. Rec.: Z. HARTINGLI: Wiązanka majowa na cześć Matki Bożej. W. 1912. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 111-112.

26. Najśw. P. Maria — Matką jedności chrześcijańskiej. [Referat przesłany sekcji polskiej VI-go międzynarodowego kongresu mariańskiego w Trewirze 4-6 sierpnia]. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 100-102.

27. O potrzebie pierwiastka nadprzyrodzonego w życiu kapłańskim. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 156-159.

28. My i oni (Z myśli porekolekcyjnych). *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 174-176.

29. O przebaczaniu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 199-201.

30. „Anioł Pański". *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 293-294.

31. Ostatnie chwile żywota ziemskiego ks. Korzeniowskiego, plebana wołkowyskiego. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 290-293.

32. Wiadomość historyczna o kościele zelwiańskim. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 322-324.

33. Zelwa (pow. wołkowyski, gub. grodzieńska). *Przyjaciel.* R. 1913 s. 649.

34. Rec.: J. KURCZEWSKI: Biskupstwo wileńskie. Wil. 1912. *Mies. Kośc.* R. 5: 1913 s. 226-228.

35. Wołkowysk. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 255-256.

36. Nowy Dwór (sokólski). *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 283-284.

37. Zabłudów. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 316-317.

38. W obronie unionizmu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 5-6.

39. Grodno. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 13-14, 30-32, 46.

40. Protest pod niewłaściwym adresem. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 38-40.

41. Chrystianizm a dzieci. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 49-53, 66-67.

42. Śp. ks. kardynał Jerzy Kopp. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 61-62.

43. Z przeszłości Zabłudowa. Krótka wiadomość historyczna o mieście, kościele i b. cerkwi unickiej. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 83-86, 100-101.

44. Wiadomość historyczna o kościele kuźnickim. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 116-119.

45. Wiadomość historyczna o farze wołkowyskiej. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 133-136, 149-153.

46. Hamlet i Donkiszot w sutannach. (Szkic psychologiczno-literacki). *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 181-185.

47. Krzyżowi Chrystusowemu w hołdzie. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 195-198.

48. Societati Jesu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 210-213.

49. Śp. ks. dr Antoni Szadurski. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 222.

50. Życie i stosunek doń kapłanów. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 227-231.

51. Śp. o. Franciszek Ksawery Wernz T. J. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 247-249.

52. Brygidki grodzieńskie. (Studium historyczno-kulturalne). *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 249-250, 262-265, 279-283, 296-300, 310-312, 338-345, 257-259; R. 6: 1915 s. 53-55, 69-71.

53. Z powodu obioru nowego jenerała jezuitów. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 6: 1915 s. 20-23.

54. Śp. ks. arcybiskup Likowski. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 6: 1915 s. 24-25.

55. Doctora mistica. (W 400-letnią rocznicę urodzin św. Teresy od Jezusa). *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 6: 1915 s. 114-117.

56. Rec.: Five Centuries Record of The English Bridgettines of Syon Abbey 1420-1920. Rochdale. *Prz. Powsz.* T. 153-154: 1922 s. 62-63.

57. Rec.: L. JANOWSKI: Wszechnica Wileńska 1578-1842. Wil. 1921. *Prz. Powsz.* T. 153-154: 1922 s. 295-297.

58. Rec.: F. HAASSE: Die religiöse Psyche des russischen Volkes. Leipzig 1921. *Prz. Powsz.* T. 153-154: 1922 s. 298-300.

59. Rec.: E. ŻMIJEWSKA: Żona. W. 1922. *Prz. Powsz.* T. 153-154: 1922 s. 456-457.

60. Rec.: M. ZDZIECHOWSKI: Gloryfikacja pracy. Myśli z pism i o pismach Stanisława Brzozowskiego. Kr. 1921. *Prz. Powsz.* T. 153-154: 1922 s. 458-459.

61. Rec.: L. CZARKOWSKI: Pseudonimy i kryptonimy polskie. Wil. 1922. *Prz. Powsz.* T. 155-156: 1922 s. 78-80.

62. Rec.: M. BRENSZTEJN: Biblioteka Uniwersytecka w Wilnie do roku 1832. Wil. 1922. *Prz. Powsz.* T. 155-156: 1922 s. 168-169.

63. Rec.: A. LASKOWSKI: Biskup Krasiński na wygnaniu. Wil. 1922. *Prz. Powsz.* T. 155-156: 1922 s. 171-172.

64. Rec.: K. E. NEUMANN: Der Wahrheitpfad. München 1921. *Prz. Powsz.* T. 155-156: 1922 s. 272-273.

65. Rec.: K. HOLL: Tolstoi nach sainen Tapabüchern. Leipzig 1922. *Prz. Powsz.* T. 155-156: 1922 s. 368.

66. Wschód czy Zachód? *Prz. Wileński.* R. 6: 1923 nr 7 s. 2-3.

67. Rec.: *Kwartalnik Teologiczny Wileński.* R. 1: 1923. *Prz. Wileński.* R. 6: 1923 nr 12 s. 4-5.

68. Rec.: C. FALKOWSKI: Św. Franciszek z Asyżu. Wil. 1926. *Prz. Wileński.* R. 10: 1927 nr 1 s. 7.

69. Unijatski mogiły na wilenskich kładbiszczach. *Zapyski ČSVV.* T. 2: 1926 z. 1-2 s. 155-158.

70. Pro jubilej u greko-katolickoj cerkwi na Litwie i Biłij Rusi 1826 r. *Zapyski ČSVV.* T. 2: 1926 z. 3-4 s. 431-437.

71. Ostatnij wasylijanyn i z Litwy. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933-1935 s. 317-326.

71. Rec.: A. BOUDOU: Stolica Święta a Rosja. Kr. 1928-1930. *Zapyski ČSVV.* T. 3: 1928-1930 s. 262-264.

72. O brygidkach dawnych i dzisiejszych. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 s. 234.

73. Bełaruś u relacji o. Piotra Kaminskaha, audytara hrekakat. mitrapolii u 1685 h. Hadawik Bełar. *Nawuk. Taw.* T. 1: 1933 s. 46-51.

75. Rec.: J. TUSZOWSKI: O. Marian Morawski T. J. (1845-1901). Kr. 1932. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933 s. 403-405.

76. Rec.: K. KANTAK: Bernardyni polscy. T. 1-2. Lw. 1933. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933-1935 s. 418-421.

77. Rec.: C. BOGDALSKI: Bernardyni w Polsce. T. 1-2. Kr. 1933. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933-1935 s. 421-423.

78. Rec.: M. SOPOĆKO: Mikołaj Łęczycki o wychowaniu duchowym. Wil. 1935. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933-1935 s. 454-456.

79 Rec.: W. MEYSZTOWICZ: Dobra kościelne jako przedmiot uprawnień. Wil. 1935. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933-1935 s. 456-458.

80. Rec.: Lietuviškoji Enciklopedija. T. 1-4. Kaunas 1933-1935. *Zapyski ČSVV.* T. 6: 1933-1935 s. 465-466.

81. Dąbrowski Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 471-472.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej za lata 1907-1925; *Dwutyg. Diec. Wileński* z lat 1910-1915; Schemat. Archidiec. Wileńskiej za lata 1926-1939; Kalendarium liturgicum ad usum archidioecesis pro A. D. 1946. Białystok 1946.

Ks. Tadeusz Krahel

Tomaka Wojciech (1875-1967) biskup sufragan przemyski, katecheta. Urodził się 27 II we wsi Trzebownisku k. Rzeszowa. Po ukończeniu miejscowej szkoły ludowej, w l. 1888-1895 uczęszczał do I Gimnazjum w Rzeszowie. Uzyskawszy maturę, wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu i po odbyciu w l. 1895-1899 studiów teologicznych, 8 VI 1899 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W ciągu dwóch miesięcy pracował jako wikariusz w Połomii, potem w parafii Łąka sąsiadującej z jego wsią rodzinną. Od jesieni 1900 r. rozpoczął dalsze studia teologiczne na Papieskim Uniw. Gregorianum w Rzymie, ale po roku, na polecenie bpa J. Pelczara przeniósł się na prawo kanoniczne, które ukończył, uzyskując 3 VII 1903 r. doktorat. Po powrocie do diecezji został wikariuszem

parafii Odrzykoń, a po nie całych dwóch miesiącach został mianowany (1 X 1903), kapelanem bpa Pelczara. W ciągu dwuletniego wykonywania obowiązków kapelana przez pół roku (1904) był zastępcą prefekta Seminarium Duchownego, a w roku następnym podjął wykłady z prawa kanonicznego w Instytucie Teologicznym; kontynuował je do 1909 r. Obok obowiązków seminaryjnych nauczał religii najpierw w filii Gimnazjum im. Morawskiego na Zasaniu, następnie od 1 IX 1907 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Przemyślu, wreszcie w 1911/12 r. objął obowiązki dyrektora w prywatnym żeńskim Seminarium Nauczycielskim u benedyktynek na Zasaniu w Przemyślu. Nauczanie religii i kierowanie Seminarium Nauczycielskim kontynuował — z wojenną przerwą — do 1926 r.

Równocześnie z nauczaniem religii w szkołach włączył się do działalności społecznej w ramach bardzo popieranego i założonego w 1906 r. przez bpa Pelczara Związku Katolicko-Społecznego. W 1909 r. należał do Rady Diecezjalnej związku jako jej sekretarz. Należał także do zarządu Miejskiej Kasy Oszczędności, po I wojnie światowej działał w zarządzie Składnicy Kółek Rolniczych i w organizacjach młodzieżowych Akcji Katolickiej. Należał także do Związku Katechetów i Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Długoletnia praktyka pedagogiczna sprawiła, że w zakresie nauczania religii był specjalistą na miarę diecezjalną. Z tych względów, w 1923 r. bp Pelczar powierzył mu wykłady z pedagogiki i katechetyki w Instytucie Teologicznym, które prowadził do czerwca 1933 r. Jeszcze w 1916 r. został zatrudniony także w konsystorzu biskupim w charakterze referenta głównie do spraw nauczania religii. W okresie międzywojennym był egzaminatorem diecezjalnym, a nadto w ciągu kilku lat przewodniczącym komisji kwalifikacyjnej dla katechetów szkół średnich. W 1929 r. został mianowany wizytatorem religii szkół średnich w Przemyślu i członkiem Rady Szkolnej Powiatowej. Był także członkiem Rady Administracyjnej do zarządu majątkiem kościelnym w diecezji. Równocześnie wszedł w skład sądu biskupiego do spraw małżeńskich, w którym spełniał różne obowiązki; w l. 1926-1934 był jego oficjałem, natomiast w l. 1942-1945 i 1950-1966 prezesem sądu do spraw małżeńskich II instancji. W charakterze prawnika brał czynny udział w przygotowaniu synodu diecezjalnego w 1955 r. W r. 1946 został przewodniczącym diecezjalnej komisji do spraw duszpasterstwa w kurii biskupiej. W 1924 r. wszedł do katedralnej kapituły przemyskiej, w której 9 III 1938 r. został prepozytem.

W uznaniu jego działalności 22 VII 1925 r. został odznaczony tytułem papieskiego prałata domowego, a 25 XI 1933 r. został mianowany biskupem tytularnym hellenopolitańskim i biskupem sufraganem przemyskim. Konsekrowany 21 I 1934 r. przez bpa przemyskiego Franciszka Bardę, mianowany 5 II wikariuszem generalnym, współpracował z biskupami przemyskimi przez ponad 30 lat. Głównymi dziedzinami jego działalności po nominacji na biskupa była Akcja Katolicka, dla której 5 II 1934 r. został asystentem kościelnym w diecezji i odprawianie wizytacji pasterskich, w ramach których nawiedził wszystkie parafie. Czynnościom tym oddawał się z wielkim zamiłowaniem.

Po śmierci bpa Bardy w 1964 r., w okresie 17 XI 1964 — 17 II 1965 sprawował władzę w diecezji jako wikariusz kapitulny. Wybranie 90 let-

niego starca — na to stanowisko było jednak raczej wyrazem kurtuazji i sympatii ze strony kapituły.

Dzięki nadzwyczajnej prostocie, bezpośredniości, życzliwości dla ludzi, optymizmowi i poczuciu humoru, był nie tylko szanowany, ale i powszechnie lubiany. Jego działalność pisarska pozostawała w związku z działalnością katechetyczną i działalnością w organizacjach katolickich. Zmarł w 92 roku życia 6 II 1967 r., jako senior episkopatu polskiego i najstarszy kapłan diecezji. Pochowany został na cmentarzu przemyskim w grobowcu kapituły.

I.

1. Ze świata katolickiego. *Kron. Diec. Przem.* R. 1: 1901 s. 160-163; Srebrny jubileusz pontyfikatu Ojca św. Leona XIII w Rzymie. R. 3: 1903 s. 157-162.

2. Rzym, 14 II, 26 II, 3 III 1902 r. [Korespondencja]. *Echo Przem.* R. 7: 1902 nr 15, 19, 21.

3. Instrukcja św. Kongregacji dla Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych o demokracji chrześcijańskiej we Włoszech. *Kron. Diec. Przem.* R. 2: 1902 s. 221-223.

4. Rec.: A. FRIDRICH: Historie cudownych obrazów Najśw. Maryi Panny w Polsce. T. 1-2. Kr. 1904. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 408.

5. Legitymacja nieślubnego dziecka. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 127.

6. Przewodnik dla uczestników polskiej pielgrzymki mariańskiej do Rzymu 1904 r. Przemyśl 1904 Wyd. Komitet Pielgrzymki, druk. J. Łazora 16° s. nlb. 2, 94.

7. Unici spod zaboru rosyjskiego w Rzymie. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 229-230.

8. Strach Niemców przed galicyjskim przemysłem. *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 62.

9. Rec.: J. BŁASZCZAK: Katechizm rzymsko-katolicki dla szkół ludowych. Przemyśl 1906. *Kron. Diec. Przem.* R. 6: 1906 s. 286-287.

10. O jasełkach i obchodach ku uczczeniu jubileuszu kapłańskiego Piusa X. *Kron. Diec. Przem.* R. 7: 1907 s. 482-486.

11. Na obchód listopadowy. *Echo Przem.* R. 14: 1909 nr 95.

12. Współautor: ŁĘKAWSKI T.: W sprawie wieców przeciw pijaństwu. *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 585-586.

13. Współautorzy: GORCZYCA A., KOCHOWSKI W.: Sprawozdanie przemyskiego Koła księży Katechetów za rok szkolny 1911. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 2: 1912 s. 334-336.

14. Sprawozdanie z festynu na kolonię wakacyjną seminarzystek. *Echo Przem.* R. 18: 1913 nr 51.

15. Rec.: Dodatek katechizmowy do większego katechizmu elementarnego dla dorosłych i młodzieży. *Kron. Diec. Przem.* R. 19: 1919 s. 36-37.

16. Pielgrzymka polska do Rzymu w roku jubileuszowym 1925. *Kron. Diec. Przem.* R. 24: 1924 s. 102-103.

17. Rec.: W. PILSZAK: Katechizm religii katolickiej na tle dzieł Deharba TJ. i Likowskiego. Wyd. 2. Rzeszów 1928. *Kron. Diec. Przem.* R. 28: 1928 s. 189-190.

18. Sprawozdanie z działalności przemyskiego Koła Księży Prefektów za lata 1926-1928. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 17: 1928 s. 500-501.

19. Oprac.: Katechizm religii katolickiej dla szkół powszechnych. Przemyśl 1931 Druk J. Łazora 8° s. 158. — Toż. Przemyśl 1946 nakł. Kurii Biskupiej 8° s. 127.

20. Krótki rzut oka na dotychczasową Akcję Katolicką w diecezji Przemyskiej. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 158-164.

21. Metoda pracy w Akcji Katolickiej. (Streszczenie referatu). *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 274-275.

22. Apostolstwo świeckich. (Streszcz. referatu). *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 176-177.

23. Zjazd sodalicji szkolnych żeńskich. Diecezjalny kurs duszpasterski w Przemyślu. Obchód święta Chrystusa Króla. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 385-389.

24. Istota i zadania Akcji Katolickiej. *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 354-368.

25. Krucjata Eucharystyczna jako przedszkole Akcji Katolickiej — zakładanie i prowadzenie. (Streszcz. referatu). *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 312-313.

26. Stowarzyszenie „Żywego Różańca" jako przedszkole Akcji Katolickiej. (Reorganizacja i prowadzenie). *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 310-311.

27. Rola i zadania instruktorów dekanalnych. (Streszcz. referatu). *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 317-319.

28. Właściwe organizacje Akcji Katolickiej. „Liga". (Streszcz. referatu). *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 313-314.

29. Najważniejsze wiadomości z historii diecezji przemyskiej. Przemyśl [1932 lub 1933] Nakł. Diec. Instytut. Akcji Katolickiej, druk J. Łazora 16° s. 30.

30. Sprawozdanie z działalności diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej za rok 1932. *Kron. Diec. Przem.* R. 33: 1933 s. 52-59.

31. Obraz obecnego ustroju i życia diecezji przemyskiej. Przemyśl 1934 Nakł. Diec. Instytut Akcji Katolickiej, druk J. Łazora 16° s. 31.

32. [Przemówienie z okazji ingresu bpa ordynariusza Franciszka Bardy w dniu 21 I 1934 r.]. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 41-43.

33. Stan Akcji Katolickiej w naszej diecezji w obecnej chwili. (Streszcz. referatu). *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 298-303.

34. Do wielebnego duchowieństwa diecezji przemyskiej w sprawie diecezjalnego kongresu eucharystycznego. *Kron. Diec. Przem.* R. 36: 1936 s. 46-48.

35. Przemyśl 4 X 1937. Do wielebnego duchowieństwa diecezji. (W sprawie katolickiego Uniwersytetu Ludowego w Ujeznej). *Kron. Diec. Przem.* R. 37: 1937 s. 223-225.

36. Przemyśl 9 XI 1938. Instytut Wyższej Kultury Religijnej. *Kron. Diec. Przem.* R. 38: 1928 s. 310-311.

37. W sprawie książeczki do modlenia „Przenajświętsza Rodzina". *Kron. Diec. Przem.* R. 38: 1938 s. 117.

38. Idziesz przez wieki. (Hymn ku czci Chrystusa Króla). Tekst. W: LEWKOWICZ W.: Śpiewnik parafialny. Olsztyn 1960 s. 222-223; SIEDLECKI J.: Śpiewnik kościelny. Wyd. 35. Opole 1975 s. 516. [Tekst w obu przekazach zniekształcony].

39. Panno Najświętsza w grodzie naszym czczona. [Tekst pieśni ku czci NMP. czczonej w figurze NMP. w katedrze przemyskiej. Tekst powstał przed 1939 r.]. *Kron. Diec. Przem.* R. 45: 1959 s. 38.

40. Jak ożywić życie religijne parafii w obecnej chwili. (Stresz. referatu na kongregacji dziekanów w 1946 r.). *Kron. Diec. Przem.* R. 40: 1947 s. 18-23.

41. Odezwa wikariusza kapitulnego do duchowieństwa i wiernych. *Kron. Diec. Przem.* R. 50: 1964 s. 141-143.

42. Życie codzienne w Kolegium. W: *Stulecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, 1866-1966.* [Rzym] 1966 s. 43.

43. Kronika parafii katedry obrz. łac. w Przemyślu. Przemyśl. Cz. 1: 1924-1937 s. 374; cz. 2: 1938-1939 [do 28 IX] s. 58, 16° s. 59-70. Rkps w Bibl. Kapituły Przem., sygn. 23.

44. [W Bibliotece kapituły znajdują się także rkpsy nieuporządkowanych kazań].

II.

CIESZYŃSKI N.: *Roczniki Katolickie.* T. 12: 1934 P. s. 464; Konsekracja biskupia ks. W. Tomaki sufr. przem. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 43-44; Bulla papieska w sprawie nominacji ks. bpa sufragana dra Wojciecha Tomaki. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 21-25; Ważniejsze czynności bpa sufragana w r. 1936. *Kron. Diec. Przem.* R. 36: 1936 s. 299-300; R. 37: 1937 s. 253-254; R. 38: 1938 s. 312; R. 47: 1961 s. 145-147; Rzym, 6 IV 1949. Pap. Pius XII do ks. bpa W. Tomaki. [Z okazji jubileuszu 50-lecia kapłaństwa]. *Kron. Diec. Przem.* R. 42: 1949 s. 76; Jubileusz 65 lecia kapłaństwa bpa W. Tomaki sufr. w Przemyślu. *Kron. Diec. Przem.* R. 50: 1964 s. 94; Odezwa kapituły katedralnej po wyborze wikariusza kapitulnego. *Kron. Diec. Przem.* R. 50: 1964 s. 140-141; GÓRECKI S.: Śp. bp sufragan dr Wojciech Tomaka (1875-1967). *Kron. Diec. Przem.* R. 53: 1967 s. 61-71; Schematismus... cleri dioec. Prem. pro A. D. 1900. Toż za lata 1901-1938.

Ks. Tadeusz Śliwa

Tomala (Tomalla) Jan, krypt.: X. J. T. (1894-1972), biblista.

Urodził się 26 I 1894 r. w Żorach jako syn Franciszka i Marii z Somerlików. Nauki gimnazjalne najpierw pobierał w Gliwicach, a następnie w Żaganiu. Po ukończeniu studiów teologicznych na Uniwersytecie Wrocławskim, otrzymał 19 VI 1921 r. święcenia kapłańskie. Uczestniczył w pracach plebiscytowych na Górnym Śląsku. W latach 1923-1924 był katechetą w parafii św. Jadwigi w Chorzowie, następnie prefektem polskiego gimnazjum w Mikołowie. Od 1930 r. pełnił funkcję sekretarza Związku Młodzieży Katolickiej. W 1932 r. został proboszczem w Łaziskach Górnych. W 1937 r. doktoryzował się na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, przedkładając pracę pt.: „Teologia proroka Jeremiasza". W 1955 r. został proboszczem w Niedobczycach, gdzie duszpasterzował aż do przejścia na emeryturę w 1970 r. Zmarł w 1972 r. w Niedobczycach i tam został pochowany.

I.

1. Z ruchu naszej katolickiej młodzieży. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 13 s. 7; R. 2: 1924 nr 21 s. 6.

2. Dlaczego każdy młodzieniec powinien należeć do Stowarzyszenia Młodzieży polsko-katolickiej? *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 1 s. 6-8.

3. Do wszystkich Stowarzyszeń młodzieży katol. na Śląsku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 67 s. 2.

4. Krótka Historia Związku stowarzyszeń młodzieży polsko-katolickiej na G. Śl. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 32 s. 7.

5. Młodzież katolicka a Zjazd katolicki w Katowicach. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 69 s. 1.

6. Odezwa do wszystkich zarządów Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, Wiel. księży patronów i pp. nauczycieli województwa śląskiego. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 44 s. 2-3.

7. O wyrabianie charakteru. *Młodzież Katol.* R. 1: 1926 nr 5 s. 1-2.

8. Przemówienie powitalne na Akademii Druhen. *Młodzież Katol.* R. 17: 1926 nr 6.

9. W górę serca. *Młodzież Katol.* R. 1: 1926 nr 1 s. 1-2.

10. Wychowanie młodzieży. *Młodzież Katol.* R. 1: 1926 nr 1 s. 2.

11. Śląska młodzież katolicka. Historia organizacji polskiej młodzieży katolickiej na Śląsku od roku 1871-1926. Mikołów 1927 Nakł. Śląskiego Związku Młodzieży Polskiej 8° s. 60.

12. Sprawozdanie Związku Młodzieży Polskiej Męskiej w Mikołowie za rok 1927. Mikołów 1928 8° s. 32.

13. Z życia Stow. Młodzieży Polskiej części Śląska Górnego. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 47 s. 7-9.

14. Czy Bóg Starego Zakonu miłuje ludzi? *Ruch Teol.* R. 2: 1930 nr 3.

15. Dekalog w świetle najnowszych badań naukowych. *Ruch Teol.* R. 3: 1931 s. 4-14, 25-32.

16. Protokół Walnego Zebrania Diecezjalnego Koła XX. Prefektów w Katowicach. *Mies. Katech. Wychow.* R. 20: 1931 z. 2 s. 84-85.

17. Teologia proroka Jeremiasza. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 nr 2 s. 318-386; nr 4 s. 439-479. — Toż w osob. odb. Lw. 1939 8° s. 97.

18. Redakcja: *Młodzież Katolicka.* R. 1: 1926 — R. 4: 1929.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1921-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1977; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 753; SZYMICZEK F.: Stowarzyszenia akademickie polskiej młodzieży górnośląskiej we Wrocławiu 1863-1918. Wr. 1963 s. 149, 190, 195; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 208, 249. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PT 3.

Ks. Józef Mandziuk

Tomanek Rudolf, krypt.: Ks. R. T., R. T., Krz. (1879-1941), liturgista, wydawca, tłumacz.

Urodził się 1 II 1879 r. w Ropnicy na Śląsku Cieszyńskim, jako syn młynarza Franciszka i Zuzanny z Pszczółków. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej, uczęszczał do Gimnazjum w Cieszynie, gdzie w 1897 r. zdobył świadectwo dojrzałości. Studia teologiczne odbył w Ołomuńcu i Widnawie, przyjmując tam 25 VII 1901 r. święcenia kapłańskie. Od 1901 r. pracował jako wikary w Grodźcu, a następnie w Cieszynie. W 1907 r. został katechetą w niemieckim Seminarium Nauczycielskim w Cieszynie, a w l. 1911-1918 uczył religii w polskim Seminarium Nauczycielskim w Cieszynie-Bobrku. W l. 1918-1934 pełnił obowiązki katechety w Gimnazjum Humanistycznym w Cieszynie, wychowując całe pokolenie inteligencji cieszyńskiej. Troszczył się o odpowiednie warunki bytowe młodzieży szkolnej. W l. 1905-1921 był skarbnikiem, a następnie prezesem „Opieki nad kształcącą się młodzieżą katolicką, im. błog. Melchiora Grodzieckiego". W l. 1923-1933 był sekretarzem, a w 1928 r. prezesem „Dziedzictwa błog. Jana Sarkandra". Okazał się znakomitym publicystą, autorem licznych artykułów, zwłaszcza liturgicznych. W przekładzie perykop posługiwał się współczesnym językiem polskim, zrozumiałym dla szeregu ogółu czytelników. Była to w tym względzie praca pionierska. Może być nazwany prekursorem odnowy liturgicznej Soboru

Watykańskiego II. W 1932 r. otrzymał godność prałata, a w 1934 r. został cenzorem ksiąg religijnych. W tym też roku przeszedł na emeryturę. Zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau dnia 18 VII 1941 r.

I.

1. Przekł.: Precz z truciznąl Tylko zdrowy pokarm! Cieszyn 1906 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 31.

2. Adam Mickiewicz, jasna pochodnia narodu. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 3: 1908 s. 213-218.

3. Die innerkirchlichen Zustände in Noricum nach der Vita Severini des Eugippius. *Weidenauer Studien.* T. 2: 1908 s. 351-418.

4. Jednodniówka, czyli pamiątka I wiecu jubileuszowego polsko-katolickiej ludności w Księstwie Cieszyńskim, który odbył się 6 września 1908 r. w Cieszynie. Cieszyn 1908 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 20.

5. Sprawozdanie pierwszego wiecu [jubileuszowego] polsko-katolickiej ludności w Księstwie Cieszyńskim. Cieszyn 1908 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 47.

6. Chwalcie Pana. Kancjonał oraz książka modlitewna dla młodzieży szkolnej. Cieszyn 1909 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 232. — Toż. Wyd. 2 przejrz. i rozsz. Cieszyn 1911 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 439. — Toż Wyd. 3. Cieszyn 1914 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 700. — Toż. Wyd. 4. Cieszyn 1917 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 750. — Toż. Wyd. 5. Cieszyn 1921 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 766. — Toż. Wyd. 6. Cieszyn 1925 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 688. — Toż. Wyd. 7. Cieszyn 1931 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 686.

7. Nowy Kancjonał oraz książka modlitewna. Wyd. 2 popraw. i rozsz. Cieszyn 1909 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 578. Do I wyd. nie udało się dotrzeć.

8. „Jasełka", czyli „Oratorium Bożego Narodzenia" w 4 aktach. Cieszyn 1913 8° s. 23.

9. W trzechsetną rocznicę ks. Piotra Skargi. [Kazanie]. Cieszyn 1913 Nakł. Autora 8° s. 14.

10. Bóg mocą moją! Nabożeństwo dla żołnierzy katolickich w rozmyślaniach, modlitwach i pieśniach. Cieszyn 1915 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 32° s. 250.

11. Krótkie nabożeństwo na czas wojny w pieśniach i modlitwach. Cieszyn 1915 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 16.

12. Nabożeństwo dla żołnierzy katolickich, znajdujących się na placu boju. Cieszyn 1915 Dziedz. błog. Jana Sarkandra. 16° s. 16.

13. Hetman słowa czynu. Mowa żałobna, którą wygłosił [...] podczas nabożeństwa za spokój duszy śp. Henryka Sienkiewicza 16 listopada 1916. Cieszyn 1917 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 22.

14. „Cudze chwalicie". *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 153.

15. Nabożeństwo przy pogrzebach dorosłych według rytuału. Cieszyn 1921 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 24.

16. Pieśń do Mszy św. na uroczyste święta i okolicznościowe, ułożone według mszału rzymskiego. Cieszyn 1921 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 63. [Współautor: E. GRIM].

17. Kościół cierpiący, czyli książka, zawierająca zwięzłą naukę o duszach czyśćcowych, modlitwy Kościoła i pieśni za dusze w czyścu. Cieszyn 1922 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 320.

18. Nabożeństwo liturgiczne przy pogrzebach dorosłych i dzieci (według rytuału) po łacinie i po polsku. Cieszyn 1922 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 62.

19. Liturgia na ambonie. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 z. 1 s. 43-50.

20. Liturgia Wielkiej Soboty (ongiś „Wielkiej Nocy") jako źródło kazań wielkanocnych. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 z. 4 s. 287-293.

21. Dorobek półwiekowej działalności oświatowej. Krótki zarys dziejów i prac Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra dla ludu polskiego na Śląsku, 1873-1923, wydany z okazji 50-letniego jubileuszu. Cieszyn 1924 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 120.

22. Liturgia Bożego Ciała. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 2 s. 129-135.

23. Liturgia mszalna w uroczystość Objawienia Pańskiego. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 4 s. 285-287.

24. Liturgia trzeciej Mszy św. na Boże Narodzenie. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 4 s. 282-284.

25. Liturgia Wielkiego Piątku. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 1 s. 49-54.

26. Polskiej ambonie potrzeba polskiej Biblii. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 3 s. 202-205.

27. Rec.: N. GIHR: Dies irae. Freiburg 1923. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 3 s. 232-233.

28. Rec.: Skarbiec Pisma Świętego. Konkordancja rzeczowa. Wyd. F. St. FELDHEIM. Kielce 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 4 s. 309-310.

29. Szkic kazania liturgicznego o pogrzebie i obrzędach pogrzebowych. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 z. 3 s. 218-222.

30. Kazanie na uroczystość Zesłania Du-

cha Świętego. Szkic liturgiczny. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 2 s. 120-122.

31. Rec.: L. EISENHOFER: Katholische Liturgik. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 1 s. 76-78.

32. Rec.: N. GIHR: Veni, Sancte Spiritus. Die Sequenz der Pfingstwoche. Freiburg i. Br. 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 1 s. 74.

33. Rec.: J. KRAMP: Eucharistia. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 2 s. 155-156.

34. Rec.: E. KREBS: Was kein Auge gesehen. Freiburg 1923. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 2 s. 154-155.

35. Rec.: Na chwałę Bożą. Modlitewnik dla młodzieży. Lw. 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 1 s. 74.

36. Rec.: J. SCHÄFER: Der Rosenkranz ein Pilgergebet. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 3 s. 222.

37. Rec.: Słowa Żywota. Modlitewnik oparty na tekstach biblijnych. Lw. 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 z. 2 s. 156.

38. Chrystus królem dzieci. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 3 s. 207-211.

39. Kazanie na Boże Narodzenie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1926 s. 64-71.

40. Kazanie na urocz. Chrystusa-Króla. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 3 s. 161-173.

41. Liturgia mszalna na Nowy Rok. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 4 s. 299-305.

42. Liturgia mszalna w dniu Wniebowstąpienia Pańskiego. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 1 s. 40-43.

43. Liturgia mszalna w dniu Zmartwychwstania Pańskiego. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 1 s. 36-40.

44. Przemowa przy poświęceniu dzwonów. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1926 s. 395-402.

45. Rec.: A. DOSS: Die weise Jungfrau. Freiburg 1923. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 1 s. 74-75.

46. Rec.: S. NACHBAUR: Der heilige Johannes Franziskus Regis aus der Gesellschaft Jesu. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 z. 2 s. 156.

47. Chrystus Książę i Dawca prawdziwego pokoju. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 z. 4 s. 299-302.

48. Chrześcijanin — katolik na łożu boleści. Wskazówki, modlitwy i rozmyślania w chorobie. Cieszyn 1927 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 318, XV.

49. Czy nie należałoby zmienić? *Wiad. dla Duchow.* [Poznań]. R. 14: 1927 nr 12 s. 378-381.

50. Kazanie na Boże Narodzenie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 33: 1927 s. 433-439.

51. Kazanie na Nowy Rok. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 33: 1927 s. 450-455.

52. Kazanie na urocz. Najśw. Serca Jezusowego. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 z. 2 s. 128-134.

53. Kazanie na urocz. Zesłania Ducha Świętego. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 z. 1 s. 50-53.

54. Nowonarodzony Chrystus — to prawdziwy światłodawca. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 z. 4 s. 294-299.

55. Obraz Najśw. Serca Jezusowego. [Szkic kazania]. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 z. 2 s. 134-135.

56. Przekł.: Teksty liturgiczne w „Brewiarzyk i Manuale polskiej prowincji Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Cieszynie". Cieszyn 1927 16° s. III, 440.

57. Kazanie na uroczystość Chrystusa — Króla. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 253-260.

58. Kazanie na uroczystość Objawienia Pańskiego. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 435-442.

59. Kościół katolicki jest mieszkaniem Boga i tronem miłosierdzia Bożego na ziemi. [Kazanie na poświęcenie kościoła]. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 z. 4 s. 298-301.

60. Łzy Zbawiciela nad staro- i nowozakonną Jerozolimą. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 18-23.

61. Przemowa przy ślubie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 34: 1928 s. 300-303.

62. Rec.: Don Prosper GUÉRANGER: Rok liturgiczny: Adwent. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 z. 2 s. 147-148.

63. Tajemnica Trójcy Świętej jest przedmiotem naszej wiary i naszego uwielbienia. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 z. 2 s. 129-136.

64. Dzień Zaduszny w świetle Prefacji in Missis Defunctorum. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 3 s. 219-220.

65. Kazanie na urocz. Niepokalanego Poczęcia N. Maryi Panny. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 4 s. 280-285.

66. Kazanie na urocz. świętych Apostołów Piotra i Pawła. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 2 s. 126-131.

67. Kazanie na urocz. Wszystkich Świętych. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 2 s. 131-137.

68. Kilka drobiazgów. *Wiad. dla Duchow.* [Poznań]. R. 16: 1929 nr 7-8 s. 234-236.

69. Libera me Domine w Dzień Zaduszny. [Szkic kazania]. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 3 s. 218-219.

70. Liturgia Kościoła w Dzień Zaduszny. *Myst. Christi.* R. 1: 1929/30 nr 6 s. 13-17.

71. Liturgia Wielkiej Nocy dawniej a dziś. *Myst. Christi.* R. 1: 1929/30 nr 3 s. 1-5.

72. Msza wspólna w dniu św. Stanisława Kostki. P. 1929 Księg. i Druk Ostoi 16° s. 46.

73. Na roli Bożej. [Szkic kazania]. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 3 s. 217-218.

74. Procesja w Dzień Zaduszny źródłem homiletycznym. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 3 s. 220-223.

75. Przekł.: Teksty liturgiczne na j. polski w: a) Manuale Rituum et precum in usum sacerdotum archidioecesis Wratislaviensis; b) Supplementum Rituum... dioecesis Vratislaviensis. 1929.

76. W poczekalni nieba. [Szkic kazania]. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 3 s. 216-217.

77. Za bramą wieczności. [Kazanie]. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 z. 3 s. 207-216.

78. Co Chrystus w dniu dzisiejszym za nas uczynił. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 38: 1930 s. 305-316.

79. „Gratias agere" w liturgicznym tekście mszalnym. *Myst. Christi.* R. 2: 1930/31 nr 1 s. 38-41.

80. Wyd.: LONDZIN J.: Piśmiennictwo polskie na Śląsku Cieszyńskim. *Zaranie Śląskie.* R. 6: 1930 nr 3 s. 116-121.

81. Wyd.: LONDZIN J.: Poezja ludowa. *Zaranie Śląskie.* R. 6: 1930 nr 4 s. 169-170.

82. Lekcje i Ewangelie (perykopy) na każdy dzień roku kościelnego. Cieszyn 1930 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. XXVIII, 471. — Toż. Wyd. A [pełne], uzupełnione i poprawione. Cieszyn 1947 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. VI, 372. — Toż. Wyd. B [skrócone]. Cieszyn 1947 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. VI, 200. — Toż Wyd. B [skrócone], Cieszyn 1949 **8° s. VI, 200.**

83. Najlepsza cząstka Maryi. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s. 68-76.

84. Przemówienie przy poświęceniu ochronki. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 38: 1930 s. 463-466.

85. Co Dobry Pasterz dla swej trzody uczynił? [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 261-267.

86. Dlaczego Pan Bóg naszych modlitw często nie wysłuchuje? [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 340-346.

87. Dobroć, brak miłosierdzia, odrzucenie. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 246-255.

88. Królestwo niebieskie — a ziarnko gorczyczne i kwas chlebowy. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 321-328.

89. „Maluczko". [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 267-274.

90. Na zakończenie roku szkolnego. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 466-470.

91. Sądy Boże nad Jerozolimą. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 328-334.

92. Wesele królewskie — królestwo boże na ziemi. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 183-190.

93. Królewska Droga Krzyża. 12 nabożeństw Drogi Krzyżowej. Cieszyn 1932 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 16° s. 187. [Współautor: F. TROMBALA].

94. Wyd.: LONDZIN J.: Kościoły drewniane na Śląsku Cieszyńskim. Z pośmiertnych zapisków autora przejrzał, uzupełnił i do druku przygotował [...]. Cieszyn 1932 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. XI, 427. — Toż. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 62 — R. 84: 1931 nr 60. — Toż. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 19-35. [Frag.].

95. Nieszpory liturgiczne na cześć błog. Melchiora Grodzieckiego. Cieszyn 1932 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 4.

96. O chrześcijańskim patriotyźmie. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 s. 232-240.

97. O święceniu dnia Pańskiego. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 s. 54-60.

98. Paschalne objawienie i orędzie. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 42: 1932 s. 196-204.

99. Posłannictwo św. Jana Chrzciciela. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 s. 324-328.

100. Przystąpię do ołtarza Bożego, czyli 3 nabożeństwa podczas Mszy św. Cieszyn 1932 Dziedz. błog. Jana Sarkandra. 16° s. 80.

101. Sąd ostateczny nad grzesznymi. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 s. 316-323.

102. Sądy Ducha świętego nad światem. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 42: 1932 s. 286-295.

103. Chrystus a radość. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 44: 1933 s. 11-18.

104. Liturgia Wielkiej Nocy. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 44: 1933 s. 282-287.

105. Wyd.: LONDZIN J.: Jaki wpływ wywarła reformacja na ukształtowanie się stosunków polskich na Śląsku Cieszyńskim? *Gwiazdka Ciesz.* R. 86: 1933 nr 45-59. — Toż. Cieszyn 1934 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 30, II.

106. Obowiązek miłości bliźniego. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 44: 1933 s. 416-424.

107. Światło prawdziwej wiary w życiu i śmierci chrześcijanina. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 45: 1933 s. 179-185.

108. Ziarno słowa Bożego. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 44: 1933 s. 102-109.

109. Dlaczego źli między dobrymi. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 47: 1934 s. 249-255.

110. Mężczyzna stróżem moralności. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 46: 1934 s. 466-469.

111. Miłość i szacunek do żony. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 46: 1934 s. 392-395.

112. Pomnij na swe dzieci. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 47: 1934 s. 215-218.

113. U progu wieczności. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 47: 1934 s. 173-180.

114. Wezwanie do pracy nad duszą swoją. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 46: 1934 s. 16-21.

115. O modlitwie różańcowej. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 51: 1936 s. 182-188.

116. Przemówienie nad szczątkami wielkich Synów Śląska [K. Miarki, P. Stalmacha i X. I. Świeżego]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 90: 1937 nr 86, 88, 90, 92. — Toż. Cieszyn 1937 Dziedz. błog. Jana Sarkandra 8° s. 15.

117. Trzy cnoty społeczne. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 54: 1938 s. 8-14.

118. Źródła Zbawicielowe. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 55: 1938 s. 112-117.

119. Mszał na niedziele i święta. Katowice 1947 Księg. św. Jacka 16° s. XXXVI, 536. — Toż. Wyd. 2 poprawione. Katowice 1950 Księg. św. Jacka 16° s. XXXV, 544.

120. Mszalik niedzielny i świąteczny. Katowice 1948 Księg. św. Jacka 16° s. 440. — Toż. Wyd. 2 poprawione. Katowice 1956 Księg. św. Jacka 16° s. XL, 646. — Toż. Wyd. 3 poprawione. Katowice 1959 Księg. św. Jacka 16° s. XXVII, 528, tabl. 1.

121. Mszał. Katowice 1957 Księg. św. Jacka 16° s. XV, 904. — Toż. Wyd. 2. T. 1-2. Katowice 1958 Księg. św. Jacka 16° s. 944, 255. — Toż. Wyd. 3. t. 1-2. Katowice 1960 Księg. św. Jacka 16° s. XXVIII, 982, 306.

122. Mszał na niedziele i święta. Niezmienne części Mszy św. (Ordo Missae). Katowice b. r. Księg. św. Jacka 16° s. 20.

123. Redakcja: *Kalendarz Cieszyński* na l. 1909-1910; *Kalendarz Dziedzictwa błog. Jana Sarkandra* na l. 1910-1920 [z wyj. 1913].

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1901-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1930-1938; WRZOŁ J.: R. Tomanek. Sprawozdanie dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. A. Osuchowskiego w Cieszynie 1933/34 s. 112-115; MAREKWICA J.: Ks. prałat Rudolf Tomanek. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 2 s. 20; Ks. Rudolf Tomanek. *Gość Niedz.* R. 26: 1953 nr 6 s. 41-42; [BROŻEK L.]: R. Tomanek. *Gość Niedz.* R. 24: 1955 nr 6; OGRODZIŃSKI W.: Dzieje piśmiennictwa śląskiego. Katowice 1965 s. 281, 305, 326, 399; WRÓBEL S.: Ks. Rudolf Tomanek. W 25-rocznicę męczeńskiej śmierci. *Gość Niedz.* R. 34: 1965 nr 31 s. 186; nr 32 s. 192; nr 33 s. 197; nr 34 s. 203; nr 35 s. 210; TENŻE: Ks. Rudolf Tomanek. W dwudziestą piątą rocznicę śmierci. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 s. 278; WICHURA-ZAJDEL E.: Z dziejów duchowieństwa śląskiego w czasie wojny. W. 1968 s. 63, 75, 77-82, 173, 180-182; Szkice biograficzne o zmarłych księżach diecezji katowickiej. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 38: 1970 s. 119-120; MIERZWA I.: Działalność wydawnicza diecezji katowickiej w pierwszym pięćdziesięcioleciu jej istnienia. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 127, 133, 135; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 208, 222, 228, 233; ŻEBROK F.: Dzieje Śląskiego Seminarium Duchownego. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 101; BRZOZOWSKI M.: Teoria kaznodziejstwa. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 117; SCHENK W.: Z dziejów liturgiki. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 59; SZKLORZ J.: Studium homiletyczne dorobku kaznodziejskiego ks. Rudolfa Tomanka. W: *Studia z historii kaznodziejstwa i homiletyki.* T. 3. W. 1982 s. 190-279. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PT 4.

Ks. Józef Mandziuk

Tomaszewski Eugeniusz (1918-1978), apologeta.

Urodził się 28 IV 1918 r. w Nowotańcu k. Sanoka w wielodzietnej rodzinie Wojciecha i Franciszki z Banasiewiczów. Do szkoły elementarnej uczęszczał w Nowotańcu, następnie w Bukowsku. Nauki gimnazjalne pobierał w Żółkwi, gdzie w 1936 r. zdobył świadectwo maturalne. Studia teologiczne odbył we Lwowie. Po przyjęciu święceń kapłańskich 4 V 1941 r. w Brzozowie, przebywał w Nowotańcu, gdzie poświęcał się tajnemu nauczaniu, organizowaniu pomocy Żydom i przeprowadzaniu żołnierzy przez karpackie przejścia na Węgry. Od 1945 r. duszpasterzował w Kamieniu Wielkim, Pantalowicach i Bochni. Za zgodą ks. arcybpa Baziaka odbył studia na KUL-u, wieńcząc je stopniem doktora teologii na podstawie pracy: „Nauka Mariawitów o Kościele". W 1949 r. przybył do

archidiecezji wrocławskiej i został wykładowcą apologetyki w Seminarium Duchownym. W latach 1953-1957 pracował kolejno jako administrator w parafiach: Krzydlina Mała, Wińsko i Marciszów. W 1957 r. powrócił do pracy w Seminarium Duchownym, prowadząc wykłady z apologetyki, a od 1960 r. również z historii religii. W latach 1957-1961 był administratorem parafii św. Jerzego we Wrocławiu-Brochowie, a w 1961 r. objął administrację parafii św. Rodziny we Wrocławiu, w której duszpasterzował do końca życia. Dn. 10 III 1970 r. habilitował się na ATK w Warszawie, przedkładając pracę pt.: „Geneza tytułu „Kyrios" w najstarszych listach św. Pawła". Badania naukowe prowadził przy pełnym zaangażowaniu w pracy parafialnej i nauczaniu seminaryjnym. Zmarł 27 VII 1978 r. we Wrocławiu i został pochowany na cmentarzu w Tarnowie.

I.

1. Eucharystia. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 326-334.

2. Formizm a problem Chrystologiczny. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 423-435.

3. Rec.: O. CULLMANN: Petrus. Jünger — Apostel — Märtyrer. Zürich 1952. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 220-227.

4. Myśli o współczesnym kapłaństwie. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 4 s. 508-512.

5. Problematyka Chrystologiczna we współczesnej apologetyce. *Collect. Theol.* R. 30: 1959 z. 1-4 s. 43-60. — *Toż. Rocz. Teol.-Kanon.* T. 7: 1960 z. 1 s. 114-117. [Streszczenie].

6. Rec.: MILLAR BURROWS: More Light on the Dead Sea Scrolls. London 1958. *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 s. 179-182.

7. Rec.: P. GAECHTER: Petrus und seine Zeit. Neutestamentliche Studium 1958. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 8: 1961 z. 1 s. 106-114.

8. Kazanie z okazji siódmej rocznicy konsekracji Ks. Biskupa Ordynariusza Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 17: 1962 nr 1 s. 54-56.

9. Sukcesja apostolska w episkopacie, w świetle współczesnych badań biblijnych i historycznych. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 12: 1965 z. 2 s. 6-18.

10. Uwagi teologiczno-duszpasterskie o Sakramencie Pokuty. *Aten. Kapł.* R. 58: 1966 t. 69 z. 6 s. 369-378.

11. Historyczna prawda Ewangelii według konstytucji II Soboru Watykańskiego Dei Verbum. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 16: 1969 z. 2 s. 21-39.

12. Jezus historyczny a chrześcijańska wiara. *Colloq. Salutis.* T. 1: 1969 s. 129-140.

13. Z dyskusji nad problemem: Jezus Chrystus a Chrystus wiary. *Zesz. Nauk. KUL.* T. 12: 1969 z. 3 s. 19-28.

14. Geneza tytułu „Kyrios" w najstarszych listach św. Pawła. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 1 s. 267-284.

15. Początki chrześcijaństwa w świetle dyskusji wokół Jezusa historycznego. *Colloq. Salutis.* T. 2: 1970 s. 145-160.

16. Prymat św. Piotra w nauce Soboru Watykańskiego I. *Stud. Theol. Vars.* R. 9: 1971 nr 2 s. 23-33.

17. Wypowiedzi na Kongresie Teologów Polskich. W: *Teologia a antropologia — Kongres Teologów Polskich 21-23 IX 1971.* Kr. [1972] s. 209-212.

18. Kościół a ateizm. *Aten. Kapł.* R. 65: 1973 t. 81 z. 3 s. 367-379.

19. Zakres metody historycznej w badaniach nad Zmartwychwstaniem Jezusa na tle nowoczesnej egzegezy biblijnej. *Stud. Theol. Vars.* R. 11: 1973 nr 1 s. 83-107.

20. Historyczne elementy w przekazach o Wielkanocy. W: *Verbum Crucis.* Kardynałowi Bolesławowi Kominkowi w hołdzie. Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 161-183.

21. Najnowsza próba interpretacji wiary wielkanocnej. *Colloq. Salutis.* T. 6: 1974 s. 159-178.

22. Rec.: R. PACIORKOWSKI: Guérisons paranormales dans le christianisme contemporain. Varsovie 1976. *Stud. Theol. Vars.* R. 15: 1977 nr 1 s. 255-260.

23. Pusty grób i chrystofanie jako znaki zmartwychwstania Jezusa z Nazaretu. *Colloq. Salutis.* T. 10: 1978 s. 149-162.

24. Zmartwychwstanie Jezusa w ujęciu Bultmanna. [Wr. po 1971] 4° s. 5. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3644.

II.

Schematyzm diecezji wrocławskiej. Wr. 1952-1971; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 52, 53; TABACZYŃSKI W.: Sprawozdanie z posiedzeń zespołowej katedry apologetyki na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie za rok ak. 1967/68 i 1968/69. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 1

s. 361-375; URBAN W.: Dorobek naukowy księży repatriantów w latach 1945-1970. *Homo Dei.* R. 39: 1970 nr 3 s. 235; TENŻE: Duszpasterski wkład księży repatriantów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1970. Wr. 1970 s. 148-149; SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975 s. 401, 403; TABACZYŃSKI W.: Z problematyki studiów apologetycznych w Polsce. Działalność Warszawskiej Szkoły Apologetycznej w latach 1969-1977. *Część. Stud. Teol.* T. 5: 1977 s. 346-347, 351-352; T. 6: 483-485, 488; URBAN W.: Ks. profesor Eugeniusz Tomaszewski (1918-1978). *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 33: 1978 nr 8-9 s. 256-262; RUSECKI M.: Seminarium Sekcji Teologii Fundamentalnej (28 III 1978). *Stud. Theol. Vars.* R. 17: 1979 nr 1 s. 277-278; DEC I.: Ks. Eugeniusz Tomaszewski — teolog i duszpasterz (1918-1978). *Stud. Theol. Vars.* R. 19: 1981 [w druku].

Ks. Józef Mandziuk

Tomaszewski Jan (1906-1958), pastoralista.

Urodził się 27 XII 1906 r. w Głuszkowie, pow. Horodenka. Do Gimnazjum uczęszczał w Kołomyi, zdobywając w 1926 r. świadectwo dojrzałości. Po dwuletniej pracy urzędniczej i służbie wojskowej rozpoczął w 1929 r. studia teologiczne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Święcenia kapłańskie otrzymał 24 VI 1934 r. we Lwowie i rozwinął pracę jako wikary i katecheta w Zborowie, następnie we Lwowie na Sygniówce, w parafii św. Anny i Serca Jezusowego na Batorówce. W l. 1946-1948 duszpasterzował w parafii Sidzina k/Niemodlina, pełniąc również obowiązki dziekana skoroszyckiego. W 1948 r. został proboszczem i dziekanem w Niemodlinie, a po roku otrzymał nominację na pierwszego rektora Seminarium Duchownego w Opolu-Nysie. W 1951 r. zdobył doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim. W Seminarium Duchownym wykładał pedagogikę i katechetykę, starając się jako rektor o właściwy dobór grona profesorskiego. Zmarł 2 X 1958 r. w Nysie i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Droga do kapłaństwa. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 26 s. 4-5.
2. Kapłan — szafarz Sakramentu Miłości. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 27 s. 1.
3. O sprawiedliwości. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 23 s. 5.
4. Prawda nas wyzwoli. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 44 s. 4-5.
5. Próba oceny człowieka współczesnego. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 52-53 s. 10.
6. Wzór człowieka w nauce Pana Jezusa. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 2 s. 1-2.
7. Źródła chrześcijańskiego optymizmu. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 14-15 s. 6.
8. Cóż masz, czego byś nie otrzymał? *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 31 s. 1, 6.
9. Doświadczenie naukowe i wychowawcze seminarium nyskiego. *Katolik.* R. 2: 1956 nr 47 s. 10-11.
10. Kościół apostolski. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 26 s. 1, 4.

II.

Rocznik diecezji opolskiej. Opole 1953-1955; NABZDYK Z.: Śp. ksiądz rektor dr Jan Tomaszewski. *Wiad. Urz. Kurii Śl. Opol.* R. 13: 1958 nr 10 s. 471-473; DOLA K.: Kościół katolicki na Opolszczyźnie w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 104-105; URBAN W.: Dorobek naukowy księży repatriantów w latach 1945-1970. *Homo Dei.* R. 39: 1970 nr 3 s. 235; TENŻE: duszpasterska siejba kapłanów-repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970. Wr. 1972 s. 47-49.

Ks. Józef Mandziuk

Tomczak Kazimierz (1883-1967), biskup pomocniczy w Łodzi, patrolog.

Urodził się 17 II 1883 r. we wsi Biesiekierz-Gorzowo k. Łodzi, był synem Ignacego i Pauliny z Jagodzińskich. W l. 1890-1900 uczył się w Zakładzie Naukowo-Wychowawczym OO. Jezuitów w Chyrowie. W 1901 r. wstąpił do Semnarium Duchownego w Warszawie i po jego ukończeniu przyjął 7 I 1907 r. święcenia kapłańskie. W międzyczasie (1905-1908) studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu. Po dwuletniej pracy dusz-

pasterskiej w Słomczynie pod Warszawą (1908-1909) i w katedrze warszawskiej (1909-1910), rozpoczął wykłady różnych przedmiotów filozoficznych i teologicznych w Seminarium Duchownym w Warszawie (1910--1927). W tym też czasie studiował na Uniw. Warszawskim, uzyskując w 1923 r. doktorat z filozofii chrześcijańskiej, i we Fryburgu Szwajcarskim, gdzie specjalizował się w dziedzinie patrologii (1925-1926). Dnia 25 II 1927 r. został mianowany biskupem pomocniczym w Łodzi, a 3 IV 1927 r. został konsekrowany w Warszawie. Pełnił obowiązki wikariusza generalnego przy kolejnych trzech biskupach łódzkich i dwukrotnie był wybrany wikariuszem kapitulnym. W 1939 r. został w Łodzi, a następnie był internowany we własnym mieszkaniu (15 XI 1939 — II 1940). W maju 1941 został aresztowany ponownie przez okupanta i wywieziony do Biecza. Po wojnie był również proboszczem parafii Podwyższenia św. Krzyża w Łodzi (od 1945) oraz rektorem Studium Wyższej Wiedzy Religijnej w Łodzi (1946-1952). Zmarł 21 X 1967 r.

I.

1. Artykuły w *Podr. enc. kośc.* od t. 21/22.

2. Modernizm a protestantyzm liberalny. W. 1911 Kronika Rodzinna 8° s. 62. Współczesne zagadnienia podstawowe nr 2.

3. Rozporządzenie papieskie o głoszeniu Słowa Bożego. *Wiad. Archidiec., Warsz.* R. 1: 1911 s. 81-93.

4. Skarga Nauczyciel. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 2: 1912 s. 6-10, 33-40.

5. Kapłan i czytelnictwo. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 3: 1913 s. 297-300.

6. Rec.: CZ. SOKOŁOWSKI: Życie dogmatu. W. 1913. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 3: 1913 s. 325-326.

7. Wyd.: Wielki Tydzień, czyli nabożeństwo Wielkiego Tygodnia. Wg najnowszych wydań Mszału i Brewiarza. W. 1914 16° s. 638, nlb. 2. Oprac. wspólnie z J. ARCHUTOWSKIM.

8. Czym mogłyby być „Wiadomości Archidiecezjalne". *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 1-4.

9. Przyłóżmy rękę do wielkiego dzieła. (W sprawie przemysłu ludowego). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 31-34.

10. Stać na stanowisku. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 253-254.

11. Karność w życiu narodowym. W: *Moralne podstawy życia narodowego.* W. 1915 s. 33-49.

12. Encyklika Jego Świątobliwości Papieża Benedykta XV. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 4-11.

13. Wolność i autorytet. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 133-137.

14. Rec.: A. RETTE: Kilka uwag nad psychologią nawrócenia. W. 1915. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 367-368.

15. Konstytucja 3 Maja i jej rocznica. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 141-143.

16. Zagadnienia filozoficzne Tertuliana. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 319-345, 417-449.

17. Nowoczesny apostolat. W: *Akcja Katolicka. Zasady pracy.* Łódź 1930 s. 108-115.

18. Przedm. w: JAKUBISIAK A.: O wolność synów Bożych. Rozważania na tle Ewangelii. Łódź 1936.

19. Tłum.: LEON WIELKI ŚW.: Mowy. Przekł., wstęp i objaśnienia... P. 1957 16° s. LXXXVIII, 445. Pisma Ojców Kościoła t. 24.

20. Drobne artykuły w: *Wiad. Archidiec. Warsz.; Wierzę; Rola; Mies. Semin. Mohylowskiego* [Petersburg]; *Wiad. Diec. Łódz.*

II.

Tomczak Kazimierz. W: *Podr. enc. kośc.* T. 39/40 s. 195: GRALIŃSKI T.: J. E. Ks. Biskup Kazimierz Tomczak, sufragan łódzki, na 25-lecie sakry biskupiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 26: 1952 s. 148-156; Ks. Biskup Kazimierz Tomczak. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 148; KLEPACZ M.: Odezwa do kapłanów z racji 35-lecia sakry biskupiej J. E. Ks. Biskupa Kazimierza Tomczaka. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 142; Opis pogrzebu bpa Kazimierza Tomczaka. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 42: 1968 nr 3 s. 50-72; WOJDECKI K.: Biskup Kazimierz Tomczak, 1883-1967. W 10 rocznicę śmierci. *Tyg. Powsz.* R. 32: 1978 nr 5 s. 2; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium duchowieństwa rzymskokatolickiego od okupacją hitlerowską. Z. 2. W. 1977 s. 211; WOJDECKI W.: Działalność bpa Kazimierza Tomczaka na polu kaznodziejstwa i homiletyki. W: *Studia z historii kaznodziejstwa i homiletyki.* T. 3. 1982 s. 374-384.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Trombala Franciszek (1893-1975), popularyzator teologii.

Urodził się 30 XI 1893 r. w Karwinie. Święcenia kapłańskie otrzymał 8 XIII 1917 r. w Wiedniu. Od 1922 r. był katechetą w polskim Seminarum Nauczycielskim w Cieszynie-Bobrku. W latach 1923-1933 był związany z działalnością „Dziedzictwa bł. Jana Sorkandra". W 1934 r. został proboszczem w Kończycach Małych. Pełnił równocześnie funkcję asystenta Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet. W 1948 r. przeszedł do administracji Apostolskiej w Opolu i został proboszczem w Kuniowie k. Kluczborka, a w 1962 r. objął parafię św. Antoniego w Gliwicach. Zmarł 15 I 1975 r. w Gliwicach.

I.

1. O metropolii gnieźnieńskiej. *Gwiazdka Ciesz.* R. 79: 1926 nr 80 s. 1-2; nr 82 s. 1-2.

2. Królewska Droga Krzyża. 12 nabożeństw Drogi Krzyżowej. Cieszyn 1932 Dziedz. b. Jana Sarkandra 16° s. 187. [Współautor: R. TOMANEK].

3. Na 60-lecie „Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra". Szkic jego prac i wysiłków w latach 1923-1933. Cieszyn 1934 Dziedz. bł. Jana Sarkandra 8° s. 86. nlb. 3, ilust.

4. Nieszpory liturgiczne i Msza św. na cześć bł. Jana Sarkandra, Męczennika. Cieszyn 1934 Dziedz. bł. Jana Sarkandra 16° s. 20.

5. Msza św. „Rorate" czyli uroczysta wotywa o NMP w adwencie. Recytacja i śpiew tekstów liturgicznych. Cieszyn 1937 Dziedz. bł. Jana Sarkandra 16° s. 16.

6. Maran Atha. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 48 s. 363.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1917-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938; Rocznik diecezji opolskiej. Opole 1953-1974; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 228.

Ks. Józef Mandziuk

Trzeciak Stanisław (1873-1944), profesor Akademi Duchownej w Petersburgu, apologeta, socjolog, popularyzator teologii.

Urodził się 25 I 1873 r. w Rudnej Wielkiej k. Rzeszowa, był synem Jana i Katarzyny z Majchrów. Ukończył Gimnazjum w Rzeszowie. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Przemyślu, gdzie przyjął święcenia kapłańskie w 1898 r. Studia specjalistyczne odbył też we Fryburgu Szwajc., Wiedniu, Rzymie, Krakowie (gdzie uzyskał doktorat teologii) oraz w Jerozolimie. W l. 1903-1905 poświęcał się badaniom przyrody i chorób na terenie Egiptu i Palestyny. W l. 1906-1907 był sekretarzem konsystorza biskupiego w Przemyślu, a w l. 1907-1918 profesorem Akademii Duchownej w Petersburgu. Należał do współzałożycieli Polskiego Towarzystwa Pomocy Ofiarom Wojny w Petersburgu. W czerwcu 1918 r. powrócił do kraju i brał udział w obronie Lwowa. W 1921 r. zorganizował opiekę nad dziećmi wracającymi z ZSRR. W l. 1923-1928 był proboszczem w Dębowcu. Od 1928 r. pełnił obowiązki rektora kościoła św. Jacka w Warszawie. W 1906 r. był współredaktorem „Przeglądu Kościelnego" i współpracownikiem „Monumenta Judaica". W czasie II wojny światowej był proboszczem parafii św. Antoniego w Warszawie. W czasie powstania warszawskiego, 8 VIII 1944 r. został rozstrzelany przez Niemców.

I.

1. Rec.: HUMMELAUER F.: Nochmals der biblische Schöpfungsbericht. Freiburg 1898. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 60 s. 431-433.

2. Rec.: J. KNABENBAUER: Commentarius in Actus Apostolorum. Paris 1899. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 69 s. 305-312.

3. Rec.: K. GIDE: Zasady ekonomii społecznej. Kr. 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 71 s. 252-257.

4. Protestantyzm o zmartwychwstaniu

Chrystusa. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 75 s. 61-76, 200-214, 328-356; t. 76 s. 230-244.

5. Rec.: R. RIEZLER: Das Evangelium unseres Herrn Jesus Christus nach Lucas. Brixen 1900. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 76 s. 410-412.

6. Chrystus Pan i Apostołowie wobec Starego Testamentu. *Prz. Kośc.* T. 4: 1903 s. 440-454.

7. Obraz rozkładu w protestantyzmie wykazany na podstawie tłumaczenia Pisma św. o zmartwychwstaniu Chrystusa. W. 1903 Wyd. Kron. Rodz. 8° s. 132.

8. Oświata a dobrobyt. Studium ekonomiczno-socjalne. P. 1903 Księg. św. Wojciecha 8° s. 56. — Toż. Wyd. 2 poprawione. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 8° s. 62, II.

9. Rec.: H. HÖPFL: Die höhere Bibelkritik. Paderborn 1902. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 77 s. 263-267.

10. Dni stworzenia wobec astronomii, geologii i wykopalisk babilońskich. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 1-22.

11. Wrażenia z podróży do Egiptu. *Prz. Kośc.* T. 5: 1904 s. 39-52, 132-149, 210-225, 284-298, 358-373, 453-470; T. 6: 1904 s. 41-59. — Toż w osob. odb. P. 1904 Nakł. Prz. Kośc. 8° s. 114.

12. Rec.: G. GRUPP: Kulturgeschichte der römischen Kaiserzeit. München 1903. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 81 s. 460-462.

13. Chrystus Pan a współcześni mu ludzie. *Prz. Kośc.* T. 7: 1905 s. 81-96, 177-191, 249-267, 334-358, 422-437; T. 8: 1905 s. 16-37, 93-112, 199-208, 360-379.

14. Kler żydowski za czasów Chrystusa Pana. *Prz. Kośc.* T. 9: 1906 s. 373-378, 420-439.

15. Kolonie żydowskie za czasów Chrystusa Pana. *Prz. Kośc.* T. 9: 1906 s. 81-97, 256-266. — Toż w osob. odb. P. 1906 8° s. 28.

16. Stosunki polityczne u Żydów za czasów Chrystusa Pana. P. 1906 Druk. św. Wojciecha 8° s. 157.

17. Stosunki religijne w Ziemi świętej. *Prz. Kośc.* T. 9: 1906 s. 152-154, 228-231, 308-312, 379-384, 468-472.

18. Chrystus Pan a kwestia socjalna. *Prz. Kośc.* T. 10: 1906 s. 34-44, 123-132, 207-213, 255-264, 355-382. — Toż w osob. odb. P. 1907 Druk. św. Wojciecha 8° s. 55. — Toż. Wyd. 2 znacznie powiększ. Przemyśl 1907 Druk. Udziałowa 8° s. 66.

19. Pojęcie religijne u Żydów za czasów Chrystusa Pana. *Prz. Kośc.* T. 11: 1907 s. 1-8. — Toż w osob. odb. P. 1907 Druk. św. Wojciecha 8° s. 8.

20. Obchodzenie sabbatu w czasach Chrystusa Pana. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 438-446; t. 2 s. 23-31.

21. Prądy religijno-polityczne u Hebreów za czasów Chrystusa Pana. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 25-34.

22. Literatura i religia u Żydów za czasów Chrystusa Pana. Cz. 1-2. W. 1911 Księg. Nakł. M. Szczepkowskiego 8° s. XIX, 347, 428.

23. Rozwój naturalny chrystianizmu z innych religii albo teorie p. Andrzeja Niemojewskiego w świetle nauki. Petersburg 1912 Druk. A. Smolińskiego, Z. Kmity 8° s. 81.

24. Uwagi w sprawie recenzji ks. Jana Wasilewskiego o „Literaturze i religii u Żydów". *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 286.

25. Dzień ostatniej wieczerzy Chrystusa Pana. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 97-104.

26. Prokaza w biblejskija wremiena i w nastojaszczeje wremja s obraszczeniem asobawo wnimańja na połażenie waprosa a prokazie w Rosii. Petersburg 1913.

27. Quaestio alcoholica apud Judeos temporibus D. N. Jesu Christi. *Bessarione Revista di Studi Orientali.* Romae 1913. — Toż. Petropoli 1913 8° s. 51.

28. Klimat i choroby w Palestynie za czasów Chrystusa Pana. W. 1928 Druk. Salezj. Zakł. Graf. 8° s. 270.

29. Organizacja wojska w państwie żydowskim. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 279-280.

30. Prowadzenie wojen przez Żydów. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 247-248.

31. Talmud, bolszewizm i projekt prawa małżeńskiego w Polsce. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 470-472, 489-490, 538-539, 548-549, 570-571.

32. Wychowanie według Pisma świętego. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 52-64.

33. Żyd jako obrońca ślubów cywilnych i rozwodów dla katolików. W. 1932 8° s. 95. Strony 7-36 są przedrukiem poz. 31.

34. Mesjanizm a kwestia żydowska. W. 1934 Nakł. Autora 8° s. VIII, 377.

35. Die Protokolle der Weisen von Zion — der politische Katechismus des Judentums. W: *Gerichts-Gutachten zum Berner Prozess von Ulrich Fleischhauer.* Erfurt 1935.

36. Nauka i sposób nauczania u Żydów w czasach Chrystusa Pana. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 192-205.

37. Ubój rytualny w świetle Biblii i Talmudu. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 270-271, 299-300, 318-320. — Toż w osob. odb. W. 1935 Księg. Kron. Rodz. 8° s. 72.

38. Odżydzić wytwórczość i sprzedaż dewocjonaliów. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 494-498.

39. Rewolucja a Żydzi. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 132-134.

40. Własność ziemska a Żydzi. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 147-149.

41. Podłoże do rewolucji w Rosji. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 195-197.

42. Program światowej polityki żydowskiej. Konspiracja i dekonspiracja. W. 1936 8° s. 147. — Toż. Wyd. 2 rozszerz. W. 1936 8° s. 185.

43. Ubój rytualny czy mechaniczny? Opinia rzeczoznawcy wypowiedziana na posiedzeniu Komisji Administr. Gospodarczej Sejmu Pol. 5 marca 1936. W. 1936 Druk. Rolnicza 8° s. 42.

44. W obliczu grozy. Dwa przeciwne światy. *Wiarą i Czynem. Pro Christo.* R. 13: 1937 nr 3 s. 1-9.

45. Skończyć z profanacją świętości religijnych. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 s. 114.

46. Odżydzić wytwórczość i sprzedaż dewocjonaliów. Wyd. 2. W. 1937 8° s. 31.

47. W obliczu grozy. Jastrzębiec Jerzy — Rozpraszamy legendę. W. 1937 8° s. 8. Odb. z *Pro Christo.*

48. Pornografia narzędziem obcych agentów. W. 1938 8° s. 15.

49. Talmud o gojach a kwestia żydowska w Polsce. W. 1939 8° s. 380.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 759; *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 16; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego. Z. 2. W. 1977 s. 377.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Tudyka Paweł, krypt. Ks. P. T., Ks. P. T. C. R. (1875-1921), zmartwychwstaniec, popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 10 VI 1875 r. w Królewskiej Hucie, jako syn Pawła i Magdaleny z Łakomików. Szkołę podstawową i średnią ukończył w rodzinnym mieście. Dnia 28 VI 1893 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Formację zakonną otrzymał w krakowskim nowicjacie, gdzie 8 XII 1894 r. złożył śluby. Studia filozoficzno-teologiczne odbył na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, uzyskując stopnie naukowe. Święcenia kapłańskie otrzymał 4 VI 1898 r. W pierwszych latach wykładał teologię moralną w Wyższym Seminarium Duchownym Zmartwychwstańców w Rzymie (1898-1901), następnie pracował w Misji Polskiej zgromadzenia w Wiedniu (1901/2) i przy zmartwychwstańczym zakładzie wychowawczym we Lwowie (1902-1906). W 1906 r. wyjechał do USA, gdzie pomagał w duszpasterstwie parafii św. Stanisława Kostki (1906-1908, 1911-1914, 1917-1921), parafii św. Jadwigi (1908/9) i parafii św. Jacka (1910/11). W l. 1914-1917 uczył w Kolegium św. Stanisława Kostki, był dyrektorem Polskiego Apostolstwa Modlitwy w USA i wydawał czasopismo „Posłaniec Serca Jezusowego" (1915-1917). Ponadto umieszczał też artykuły naukowe i kazania w innych czasopismach, jak Annali dei Risurrezionisti", amerykański „Przegląd Kościelny", „Dziennik Chicagowski" i niektóre krajowe. Skierowany do pracy w odrodzonej Ojczyźnie, zmarł nagle 1 VI 1921 r. w czasie podróży na okręcie „Estonia", niedaleko Gdańska, gdzie został pochowany.

I.

1. Pieśń o św. Stanisławie Kostce. *Dzień Święty.* R. 15: 1897 nr 9 s. 155 [anonim.]. — Toż w osob. ulotce. [b. m. i b. r.].

2. Lo studio domestico. *Ann. dei Risur.* R. 1: 1900 nr 1 s. 13-14; nr 2 s. 55-57;

3. Le vecende della nostra Regola nei Capitoli. *Ann. dei Risur.* R. 1: 1900 nr 4 s. 126-130; nr 5 s. 160-163; nr 6 s. 193-198; nr 7 s. 225-230; nr 8 s. 260-263; nr 9 s. 293-296; nr 10 s. 333-337.

4. Catalogo degli usciti della Congregazione [della sua fundazione fino al 1900]. *Ann. dei Risur.* R. 1: 1900 nr 10 s. 338.

5. Del fine della nostra Congregazione. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 1 s. 3-11; nr 2 s. 33-40.

6. Della vita della nostra Congregazione. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 3 s. 69-78; nr 4 s. 117-127.

7. La forza nel vivere e nell'operare della nostra Congregazione. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 5 s. 187-204.

8. Alcune osservationi sopra nostre Constituzioni. *Ann. dei Risur.* R. 2: 1901 nr 6 s. 229-244; nr 7 s. 285-296.

9. Kazanie na Matkę Boską Różańcową.

Dwutyg. Katech. i Duszpast. R. 9: 1905 nr 18/19 s. 566-571.

10. Kazanie na Matkę Boską Gromniczną. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 10: 1906 nr 2 s. 41-46.

11. Kazanie na II niedzielę postu. O Przemienieniu Pańskim. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 12: 1908 nr 5 s. 175-180.

12. Kazanie na Zielone Świątki. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 12: 1908 nr 11 s. 411-416.

13. Pierwszy Katolicki Kongres Misyjny w Chicago. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 13: 1909 nr 10 s. 393-397.

14. Kazanie na św. Szczepana. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 14: 1910 t. 15 nr 8 s. 280-286.

15. Bóg się rodzi! Moc Truchleje! *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 297 s. 1.

16. Bogdan Jański i jego dzieło. Chicago 1910. — Toż w jęz. angielskim pt. The Life of Bogdan Janski. Chicago [b. r.].

17. Rec.: A. J. WAROL: Chleb w Kościele, albo czy Kościół chleba nie daje? *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 67 s. 4.

18. Potęga spowiedzi. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 72 s. 2.

19. Alleluja! *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 89 s. 1.

20. Przyjaciele ludu w świetle prawdy. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 268 s. 4.

21. Duchowieństwo a prasa katolicka. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 287 s. 4.

22. Gwiazda betlejemska. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 297 s. 6.

23. Wolnomyślicielom odpowiedź wola. [Rozmyślania duszom zbłąkanym na pożytek zbawienny ku zmartwychwstaniu w Chrystusie]. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 80 s. 4; nr 81 s. 4; nr 82 s. 4.

24. W ważnej sprawie. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 109 s. 4; nr 110 s. 4.

25. Skarga jako głos sumienia narodowego. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 232 s. 2, 4.

26. Alleluja! — po dniach smutku. *Dz. Chic.* R. 24: 1913 nr 69 s. 4.

27. Z kolonii Rusinów w Toronto, [w] Kanadzie. *Dz. Chic.* R. 24: 1913 nr 208 s. 5.

28. Wychowanie moralne. *Prz. Kośc.* R. 1: 1914 nr 3 s. 163-167.

29. Przewodnik Apostolstwa Modlitwy. Chicago 1915.

30. Paramentyka Kościoła pierwotnego. *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 8 s. 537-541; nr 9; nr 10 s. 703-709; nr 11; nr 12.

31. *Posłaniec Serca Jezusowego*, od X do XII 1916 r. [Redaktor naczelny].

32. Skarb modlitwy, czyli książka do nabożeństwa dla wszystkich katolików. Chicago, Illinois 1916 Sp. Nakł. Pol. 16° s. nlb. 3, 263, IV, ilustr.

33. O modlitwie jako środku otrzymania wszelkich łask od Boga. [Wierne tłumaczenie dziełka św. Alfonsa Liguori'ego o modlitwie]. Chicago, Illinois 1916.

34. Symbolizm na tkaninach kościelnych. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 1 s. 50-54; nr 2-3.

35. Z higieny duszpasterskiej. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 5 s. 337-342.

36. Kościół wobec nauk doświadczalnych. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 6-8.

37. Znaczenie Kościoła dla człowieka pojedyńczego i dla społeczeństwa. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 10-12.

38. Z cudownej historii ascetów Wschodu. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 1, 5.

39. Rec.: T. MISICKI: Nauki o Męce Pańskiej. — Osoby złe o Męce Pańskiej. — Moja książeczka. — H. Sienkiewicz. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 3 s. 206-207.

40. Rec.: T. MISICKI: Stanisław Tarnowski. Studium. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 2 s. 128-131.

41. Jański i jego Zgromadzenie Braci Katolików zewnętrznych i wewnętrznych świeckich i duchownych. Chicago 1921 4° s. 181. — Toż w jęz. włoskim pt.: Jański e i suoi Fratelli Cattolici Ecclesiastici — secolari o interni ed esterni. Chicago, Illinois 1921 4° s. nlb. 6, 124, VIII, nlb. 2, XXI [uzupełnione wstępnym listem otwartym i 3 dodatkami].

42. La politica sociale-christiana. W: TENŻE: Jański e i suoi Fratelli Cattolici... Chicago 1921 s. I-VIII.

43. Schema del nostro organismo vitale. W: TENŻE: Jański e i suoi Fratelli Cattolici. Chicago 1921.

44. Parole di Jański Bogdan. W: TENŻE: Jański e i suoi Fratelli Cattolici. Chicago 1921 s. I-XXI [wybór i przekład na jęz. włoski].

45. Alcune osservazioni sopra la nostra Regola o future Constituzioni. Rkps Arch. Dom. Zmartw. w Krakowie, b. sygn. k. 3 in fol. [kopia ręką ks. J. K. Giecewicza CR].

46. Kazania na uroczystości i święta całe roku. Mszps Arch. Prow. Chic. Zmartw.

47. Przykłady [i 11 kazań]. Mszps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie k. Skierniewic, sygn. VII A-1/Tu k. 55 in fol.

48. Listy: Lettera aperta do współbraci z 1921 r. W: Tenże: Jański e i suoi Fratelli Cattolici... Chicago 1921 s. nlb. 1; 35 listów do władz rzymskich zgromadzenia z l. 1899-1921. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 32952-31986.

II.

OSADA S.: Odpowiedź... *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 113 s. 6; nr 116 s. 4; Anons „Skarb modlitwy"... *Free Poland.* R. 3: 1916 nr 2 s. 15; Album pamiątkowy złote-

go jubileuszu Parafii Św. Stanisława Kostki. Chicago, Illinois 1917 s. 26, 44, 314; Wydawca dzieł pobożnych śp. Paweł Tudyka C. R. *Dz. Chic.* R. 52 [bis] 1942 nr 80 cz. 9 s. 91; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 358, 364, 481; Catalogus archivi. Romae [1958] s. 61-62; IWICKI J.: The Frist One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 213-215, 246; JANAS E. T.: Tudyka Paul. W: Tenże: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 64; Tudyka Paweł (1875-1921) W: *Resurrectionist Studies.* Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Rome 1977 s. 275-276, 341.

Ks. Bolesław Micewski CR

Turbak Piotr (1890-1966), jezuita, tłumacz, popularyzator teologii.

Urodził się 3 IV 1890 r. w Dąbrowicy k. Tarnobrzegu. Do zakonu jezuitów wstąpił 14 VII 1906 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Nowicjat i dwa lata gimnazjum przeszedł w Starej Wsi (1906-1910), dalsze klasy gimnazjalne ukończył w Chyrowie i w 1912 zdał egzamin maturalny. Studia filozoficzne i teologiczne odbył w okresie pierwszej wojny światowej w Nowym Sączu, Grafenbergu, Czechowicach-Dziedzicach i Starej Wsi (1912-1920), gdzie też 15 VIII 1920 przyjął święcenia kapłańskie. Najdłużej pracował w konwikcie chyrowskim (1921-1925, 1927-1935), gdzie uczył języka polskiego, łaciny i opiekował się teatrem konwiktowym, dla którego napisał kilka sztuk dramatycznych. Krócej pracował w Poznaniu (1920-1921), Nowym Sączu (1926-1927) i Czechowicach-Dziedzicah (1935-1936) i Krakowie (od 1936), gdzie redagował Głosy Katolickie. Uwięziony 10 XI 1939 r. przebywał w więzieniu na Montelupich, w obozie pracy w Wiśniczu, w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu i w końcu w Dachau, gdzie przetrwał do chwili wyswobodzenia 29 IV 1945 r. Po krótkim pobycie w Niemczech (1946) i Francji (1947) powrócił do Krakowa i resztę życia poświęcił pracy pisarskiej i tłumaczeniom z literatury obcej. Zmarł 4 X 1966 w Krakowie.

I.

1. Pójdźmy do Betlejem. Jasełka w 5 odsłonach. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 55. — Toż. Wyd. 2 *zmienione.* Kr. 1947 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 102.

2. Triumf Krzyża. Dramat religijny w 6 odsłonach. Chyrów 1930 Chyr. Koło im. P. Skargi 16° s. 99. — Toż. Kr. 1934 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 127.

3. Zwycięstwo prawdy. Dramat religijny w 6 odsłonach. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 88.

4. Złoty kwiat. Baśń dramatyczna w 4 obrazkach. Kr. [1936] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 98.

5. Front bezbożnictwa... Kr. 1936 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 432.

6. Front katolicki z katolickim światopoglądem! Kr. 1936 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 433.

7. Bojownik z frontu katolickiego! Kr. 1936 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 434.

8. Nam trzeba społecznej miłości. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 435.

9. Zagadnienie pokoju wedle głębokich wskazań Piusa XI na 15-lecie jego rządów Kościołem. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 436.

10. Precz z *egoizmem* kapitalizmu... Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 437.

11. Walka przeciwko Żydom! Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 438.

12. Czym Żydzi biją nas? Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 440.

13. Program walki... Kr. 1937 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 441.

14. Na front w obronie praw religii. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 442.

15. Frontem do wsi, czy wieś na front! Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 444.

16. Warunki lepszego jutra wsi! Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 445.

17. Biada światu dla zgorszenia! Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 446.

18. Chrystusowe apostołowanie Skargi. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 1-6. — Toż w:

Ambona polska wobec rocznicy Skargi (1536-1936). Pamiętnik kursu homiletycznego. Kielce 1937 s. 1-6.

19. Jak iść z Kościołem? Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 447.

20. Socjalizm... Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 448.

21. Dobry człowiek! Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 449.

22. Moralna ruina społeczeństwa. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 450.

23. Św. Andrzej Bobola. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 451. — Toż. Wyd. 2 poprawione. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 48.

24. Katolicka pobożność. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 455.

25. Mężczyźni! bądźcie mężczyznami! Cz. 1. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 456. — Toż. Cz. 2. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 31. Głosy Katol. nr 457.

26. Żywotność Kościoła w świetle liczb. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 31. Głosy Katol. nr 458.

27. Ku czci świętego Andrzeja Boboli Towarzystwa Jezusowego. Kazania i przemowy. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 94. Kazania i szkice seria 2 t. 2.

28. W obronie Chrystusa Króla. Dramat religijny w 7 odsłonach. Na tle powieści „Guadelupe". Kr. [1938] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 91.

29. Życie lub śmierć narodu. Kr. 1939 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 63. Głosy Katol. nr 459/460.

30. W obronie rodziny i potomstwa. Kr. 1939 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 461. — Toż. Cz. 2. Kr. 1939 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 462.

31. Królowa Jadwiga. Kr. 1939 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 64. Głosy Katol. nr 465/466.

32. *Tak mi dopomóż Bóg!* Wskazania i modlitwy dla polskiego żołnierza. Kr. 1939 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 63.

33. Chryste króluj nam! Książka do nabożeństwa. Kr. [1940] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 638. — Toż. Kr. [1947] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 638.

34. Ucieczka. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1948.* Kr. 1947 s. 102-107.

35. Cudownie ocaleni przez św. Józefa. *Posł. Serca Jez.* R. 77: 1948 s. 112-113.

36. Agnes. Dramat religijny. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 102.

37. Intencja miesięczna Apostolstwa Modlitwy. *Posł. Serca Jez.* R. 77: 1948 s. 2-4, 36-39, 67-69, 97-99, 132-134, 164-166, 193-196, 225-229, 257-260, 291-294, 323-326, 357-360; R. 78: 1949 s. 36-38, 66-69, 100-103, 130-133, 166-169, 200-204; R. 79: 1950 s. 4-8, 133-137, 147-149, 230-234, 257-260, 289-293, 321-324, 356-359; R. 80: 1951 s. 33-37, 70-74, 103-107, 166-170, 188-201, 259-264, 290-294, 326-330; R. 81: 1952 s. 98-101, 129-133, 165-169, 289-292, 321-325, 353-356.

38. W obecności Chrystusa Eucharystycznego. Kr. 1949 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 168.

39. Rok kościelny. *Posł. Serca Jez.* R. 80: 1951 s. 321-325.

40. Święć się Imię Twoje. Podręcznik pobożności praktycznej dla wiernych. Kr. 1952 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 638. — Toż. Wyd. 2 powiększone. Kr. 1958 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 791.

41. Pan z wami. Modlitewnik dla starszych. Kr. 1957 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 558. — Toż. Wyd. 2 poprawione. Kr. 1966 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 499.

42. Pójdź za mną. Mpdlitewnik zakonny. Kr. 1957 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 1432, 32.

43. Przed tak wielkim Sakramentem. Adoracje Najświętszego Sakramentu. Rozważania na Godzinę Świętą. Kr. 1957 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 284.

44. Miłość i dobroć. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 47: 1963 s. 226-229.

45. Miłość społeczna. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 47: 1963 s. 262-264.

46. Miłość przykazanie Chrystusowe. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 47: 1963 s. 287-289.

47. Praktyka dobroci, myśl dobrze o bliźnich! *Posł. Serca Jez. Chicago.* R. 47: 1963 s. 321-324.

48. Dobroć maśli. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 47: 1963 s. 358-360.

49. Wierzę w Boga. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1964 s. 83-85.

50. Wiara i pobożność. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1964 s. 149-152.

51. Całopalna ofiara. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1964 s. 182-184.

52. Znajomość wiary. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1964 s. 204-207.

53. Pokorny duch wiary. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1964 s. 255-258.

54. Wiara prawidłem miłości. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1964 s. 321-322.

55. Jak bronić swej wiary? *Posł. Serca Jez.* R. 49: 1965 s. 115-118.

56. Silni w wierze. *Posł. Serca Jez.* R. 49: 1965 s. 149-151.

57. Wiara w cierpliwości i w pracy. *Posł. Serca Jez.* R. 49: 1965 s. 227-229.

58. Wiara w modlitwie. *Posł. Serca Jez.* R. 49: 1965 s. 260-263.

59. Nadzieje. *Posł. Serca Jez.* R. 50: 1966 s. 262-265.

60. Wyd.: Martyrologium Rzymskie oraz Elogia Świętych i Błogosławionych z niektórych martyrologiów zakonnych. Przełożył i opracował... Kr. [1967]. Wyd. Apost. Modl. 8° s. 499.

61. Kazania w zbiorach: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Seria 2 t. 1. Kr. 1932 s. 21-30, 138-154, 241-250, 337-346; Śladami Skargi. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 5. Kr. 1948 s. 72-82; T. 6. Kr. 1948 s. 9-18; T. 7. Kr. 1948 s. 203-209; T. 8. Kr. 1948 s. 20-25, 80-98.

62. Rkps: Apostolstwo Modlitwy. Rozwój, praktyki, ustawy, s. 179. Rkps w ATJKr., sygn. 2818.

63. Rkps: Życie z wiary, s. 64. Rkps w ATJKr., sygn. 3363.

II.

Ks. Piotr Turbak SJ. W: A. KOZŁOWIECKI: Ucisk i strapienie. Kr. 1967 s. 544-545; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 214; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 5. W. 1981 s. 93-94. ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ [1907-1918], catalogus provinciae Poloniae SJ [1919-1926], catalogus provinciae Poloniae Minoris [1927-1966]; tamże akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Tuszowski Józef (1865-1936), jezuita popularyzator teologii i sztuki kościelnej.

Urodził się 11 II 1865 r. w Czortowcu. Studia teologiczne odbył w Innsbrucku i 26 VII 1896 r. przyjął święcenia kapłańskie. Do zakonu jezuitów wstąpił 31 VII 1896 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1896-1898), przez rok pracował w duszpasterstwie we Lwowie (1898-1899), od 1899 stale współpracował z wydawnictwami jezuickimi: „Przeglądem Powszechnym" i „Posłańcem Serca Jezusowego", (redagował go w 1904 r.). Był superiorem rezydencji w Zakopanem (1901-1903) i rezydencji św. Barbary w Krakowie (1906-1908, 1916-1919). W okresie pierwszej wojny światowej był kapelanem szpitalnym. Zmarł w Krakowie 17 VI 1936 r.

I.

1. Z wystawy obrazów. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 61 s. 469-472.

2. O charakterze i zadaniu muzyki kościelnej. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 63 s. 413-428; t. 64 s. 36-58, 184-209; R. 17: 1900 t. 65 s. 230-264.

3. Müntz o Leonardzie da Vinci. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 67 s. 313-330.

4. Myśl średniowiecznej sztuki. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 169-187; R. 1901 t. 69 s. 367-385; t. 70 s. 64-88.

5. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 308-314, 482-494; t. 66 s. 157-166, 348-356, 477-485.

6. Lex „Heintze" i liberalno-żydowska opozycja. *Prz. Katol.* R. 38: 1900 s. 369-371.

7. Rec.: J. KIESZKOWSKI: Z wycieczki do Radomia i Szydłowca, odbytej w 1897. Kr. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 329-331.

8. Rec.: J. K. HUYSMANS: Pages Catholiques. Paris 1900. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 67 s. 275-280.

9. Rec.: S. WILKIEWICZ: J. Kossak. W. 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 69 s. 453-460.

10. Śp. Wacław Mańkowski (1850-1909) *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 209-212. — Toż w osob. odb. Kr. 1909 8° s. 6.

11. Kazanie ekspiacyjne miane w Krakowie dnia 10 listopada 1910 r. dla Arcybractwa Adoracji Najśw. Sakramentu w kościele ss. Felicjanek na Smoleńsku. Kr. 1910 Nakł. Arcybr. Adoracji 16° s. 19.

12. Przemowa do Sodalicji panów na zakończenie rekolekcji. *Sod. Mar.* R. 10: 1911 s. 2-6.

13. Przemowa w kaplicy pałacu biskupiego w Krakowie dnia 18 lutego 1911. W dniu pierwszego ogólnego zebrania Związku Zamoyskich. Kr. 1911 Nakł. Biblioteki Kórnickiej 16° s. 12.

14. Po zamknięciu pierwszej wystawy sztuki kościelnej im. Piotra Skargi w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 339-353, t. 114 s. 67-79. — Toż w osob. odb. Kr. 1912 8° s. 31.

15. Śp. Antoni Chościak Popiel (1845-1912). *Sod. Mar.* R. 11: 1912 s. 168-172.

16. Rec.: P. MAŃKOWSKI: Tu es Petrus! Kr. 1913. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 447-448.

17. Rec.: A. SIERAKOWSKI: Listy z podróży. I. Podróż do Ziemi świętej. II. Włochy. W. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 448-450.

18. Śp. Stefan Korzbog Łącki. *Sod. Mar.* R. 22: 1923 s. 14-20. — Toż w osob. odb. Kr. [1923] 8° s. 8.

19. Przemówienie z okazji 25-letniego jubileuszu prezydentki i Sodalicji Pań Wiejskich ziemi krakowskiej. Kr. 1927 Nakł. Wiadom. Katol. 8° s. 7.

20. Egzorty domowe. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 317.

21. Rec.: J. PAGACZEWSKI: Gobeliny polskie. Kr. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 223-224.

22. Przemowa do Sodalicji Panów na zakończenie rekolekcji. *Moderator.* R. 2: 1930 t. 1 s. 143-154.

23. Garść przemówień. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 121.

24. O. Marian Morawski T. J. (1845-1901). Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 444.

25. Chrystus Król. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 440-443.

26. Kazania w zbiorach: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 3. Kr. 1899 s. 408-417; T. 4. Kr. 1900 s. 104-117, 161-202, 407-420; T. 5. Kr. 1901 s. 35-62; T. 7. Kr. 1903 s. 338-334; T. 9. Kr. 1905 s. 161-186; T. 10: Kr. 1906 s. 3-19, 237-262, 280-296, 383-431; Najświętszy Sakrament. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Kr. 1911 s. 249-268; O męce Pana Jezusa. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Kr. 1912 s. 306-319. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1923 s. 266-277; Na święta Pańskie. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 1. Kr. 1913 s. 291-308; Kazania o Najświętszej Maryi Pannie księży Towarzystwa Jezusowego. Kr. 1921 t. 1 s. 58-68, 255-258; t. 2 s. 48-58, 105-113.

II.

Wiadomości z Prowincji. R. 2: 1936 nr 5 s. 7-8; KWIATKOWSKI F.: Uczczenie zasług śp. O. Józefa Tuszowskiego. *Posł. Serca Jez.* R. 65: 1938 s. 30-31; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 214. — ATJKr.: Catalogus Provinciae Galicianae SJ, 1897-1918; Catalogus Provinciae Poloniae SJ, 1919-1926; Catalogus Provinciae Poloniae Minoris SJ, 1927-1936; akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Tuszyński Józef (1906-1940), popularyzator teologii.

Urodził się 5 IX 1906 r. w Lidzbarku Welskim z rodziców Teodora i Marty Zalewskiej. Po egzaminie dojrzałości (1926) studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie otrzymał 20 XII 1930 święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował na terenie diec. chełmińskiej jako wikariusz w Pieniążkowie, Redzie, Pokrzydowie, Polskim Brzoziu i Czersku. Od marca 1939 r. pełnił obowiązki kuratusa w Ostromecku pod Bydgoszczą. Aresztowany przez Niemców dnia 11 IV 1940 r., więziony był w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen, gdzie zmarł w lipcu 1940 r.

I.

1. Walka kulturalna w diecezji chełmińskiej w okresie od r. 1874-1880. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 8/9 s. 524-572. — Toż. W: *Walka kulturalna w diecezji chełmińskiej.* [Praca zbiorowa]. Pelplin 1931 s. 32-80.

2. Klasztor OO. Reformatów w Łąkach. *Mestwin.* Dod. naukowo-literacki *Słowa Pomorskiego.* Toruń. R. 5/6: 1930 nr 13 s. 4-6; nr 14 s. 5-7. — Toż. W: *Kalendarz Łąkowski.* Bezpł. dodatek do *Głosu Mazurskiego.* Nowe Miasto Lub. 1932 s. 22-27.

3. Pamiętnik 25-letniej rocznicy istnienia Tow. Śpiewu „Lutnia" w Pokrzydowie. Brodnica 1934 Druk. „Ziemi Michałowskiej" 16° s. 40.

4. Dekanat Zaborski. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 5/6 s. 530-533. — Toż: *Zabory.* Czasopismo regionalne Ziemi Zaborskiej. Mies. dod. *Dziennika Pomorskiego.* Chojnice. R. 4: 1938 nr 1 s. 11-12.

5. Bractwo pod opieką św. Józefa przy publicznej kaplicy w Mokrem. *Zabory.* R. 4: 1938 nr 3 s. 3-5.

II.

Elenchus omnium ecclesiarum necnon universi cleri Dioecesis Culmensis. Pelplini 1931; toż za lata 1932-1938; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 259; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 116-117. — Archiwum Parafialne Lidzbark Welski — Liber baptisatorum 1906 poz. 179.

Ks. Henryk Mross

Twardowski Bolesław (1864-1944), arcybiskup lwowski, autor listów pasterskich o kapłaństwie i małżeństwie.

Urodził się 18 II 1864 r. we Lwowie, był synem Marcelego i Franciszki ze Stańkowskich. We Lwowie ukończył Gimnazjum, Seminarium Duchowne i Wydział Teologiczny Uniw. Lwowskiego, a w Rzymie odbył studia specjalistyczne na Uniw. Gregoriańskim; tam też uzyskał doktorat prawa kanonicznego. Święcenia kapłańskie przyjął w 1886 r. we Lwowie. Pełnił obowiązki prefekta Seminarium Duchownego i katechety Seminarium Nauczycielskiego męskiego we Lwowie, następnie kanclerza kurii metropolitalnej (do 1902 r.), po czym został proboszczem w Tarnopolu. W czasie I wojny światowej został wywieziony do Podwołoczysk. W 1918 r. został mianowany kanonikiem scholastykiem kapituły metropolitalnej. Dnia 14 IX 1918 r. został prekonizowany na biskupa, a 12 I 1919 r. otrzymał konsekrację. Od 3 VIII 1923 r. był arcybiskupem obrz. łac. we Lwowie. Zmarł 22 XI 1944 r. we Lwowie.

I.

1. Kapłaństwo Chrystusowe. [List pasterski]. Lw. 1925 8° s. 48.
2. Odpust jubileuszowy w roku Pańskim 1926. List pasterski... Lw. 1926 Biblioteka Religijna 8° s. nlb. 2, 32, nlb. 2.
3. [List pasterski o pobycie w Rzymie z dnia 8 XII 1928 r.]. Lw. 1928 8° s. 3.
4. Diecezjalny Kongres Eucharystyczny we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 172-174.
5. List pasterski... Lw. 1929 8° s. 24.
6. [List o reformie chrześcijańskiej z dnia 24 XII 1930]. Lw. 1930 8° s. 7.
7. [List pasterski z dnia 3 V 1931 r. o Synodzie Lwowskim odbytym w dniu 25 IX 1930]. Lw. 1931 8° s. 3.
8. [List pasterski z dnia 8 IX 1931 o obchodzeniu 1500-letniej rocznicy Soboru Efeskiego]. Lw. 1931 8° s. 4.
9. Rodzina chrześcijańska. List pasterski. Lw. 1931 Kuria Biskupia 8° s. 24.
10. [Wezwanie do pracy nad umacnianiem i pogłębianiem wiary. List pasterski]. Lw. 1932 4° s. 10.
11. O wierze. List pasterski. Lw. 1932 Wyd. Kurii Metropolitalnej 16° s. 41.
12. [List pasterski]. Lw. 1933 Biblioteka Religijna 8° s. 12.
13. [List pasterski]. Lw. 1934 4° s. 4.
14. List pasterski. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 42.
15. Cele wielkiej rocznicy. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 113.
16. [List pasterski z okazji Kongresu Różańcowego]. Lw. 1935 4° s. 6.
17. Arcybiskup Metropolita Lwowski o pomocy zimowej. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 563.
18. [Orędzie z okazji pięćdziesięciolecia kapłaństwa]. Lw. 1936 4° s. 4.
19. [List pasterski o komuniźmie]. Lw. 1937 4° s. 10.
20. [List pasterski o miłości bliźniego i o miłosierdziu]. Lw. 1938 4° s. 7.
21. O miłości Boga. List pasterski... Lw. 1939 Biblioteka Religijna 16° s. 32.
22. [List pasterski]. Lw. 1939 Biblioteka Religijna 4° s. 8.

II.

PECHNIK A.: Ks. dr Bolesław Twardowski arcybiskupem lwowskim. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 169; Ks. Arcybiskup Dr Bolesław Twardowski. Lw. 1936; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 761.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Tymczak Adolf (1900-1961), docent Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, docent KUL, dogmatyk, tłumacz.

Urodził się 5 I 1900 r. w wielodzietnej rodzinie małorolnego chłopa w Turzympolu pow. Brzozów. Uczęszczał do gimnazjum w Brzozowie w. l. 1912-1919 i w Przemyślu 1919-1920 i po maturze wstąpił do Seminarium Duchownego. W l. 1920-1924 odbył studia filozoficzno-teologiczne i w dniu 1 VI 1924 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Następnie został przeznaczony na wikariusza do parafii Ołpiny k. Jasła, jednakże pod koniec grudnia t. r. został zwolniony i wyjechał na dalsze studia, które odbył w l. 1924-1928 w Rzymie. Na Papieskim Uniw. Angelicum uzyskał dokto-

rat z filozofii (1926) i teologii (1928). Po powrocie został wikariuszem katedralnym (1 VIII 1928 — 1 VIII 1930), a równocześnie rozpoczął (1 X 1928) wykłady z zakresu teologii fundamentalnej w Diecezjalnym Instytucie Teologicznym. W następnym roku został mianowany profesorem teologii dogmatycznej. Po zwolnieniu z obowiązków wikarego był również prefektem w Seminarium. W 1934 r. został mianowany cenzorem ksiąg o treści religijnej przy kurii biskupiej. Habilitował w 1935 r. na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie pracy „Wiara u św. Augustyna". W roku następnym rozpoczął wykłady z teologii fundamentalnej na Uniw. Lwowskim. Kolejnym osiągnięciem naukowym była praca dotycząca sakramentu kapłaństwa „Questiones disputatae de ordine", w której podjął się uzasadnienia, iż również tzw. święcenia niższe stanowią część sakramentu kapłaństwa, co prawdopodobnie przyczyniło się do późniejszego jasnego wypowiedzenia się Stolicy Apostolskiej w sensie przeciwnym.

Po wybuchu II wojny światowej i uruchomieniu Seminarium Duchownego w Brzozowie w maju 1940 r., prócz obowiązków profesorskich objął także funkcję prokuratora — w praktyce referenta do spraw zaopatrzenia. Obowiązki te spełniał do 31 X 1944 r. z ogromnym poświęceniem. W okresie okupacji, choć nie miał talentu poetyckiego, zabrał się do rymowanego tłumaczenia psalmów na język polski.

Po zakończeniu wojny, w 1945 r. jako docent objął wykłady z teologii fundamentalnej na Katolickim Uniw. Lubelskim. W maju 1946 r. opuścił kraj i udał się do Stanów Zjednoczonych AP. W ciągu kilku lat wykładał teologię w polskim Seminarium Duchownym w Orchard Lake, potem zaś w Seminarium diecezjalnym w San Diego w Kalifornii. Pod koniec lat 50-tych pracował w polskiej parafii św. Cyryla i Metodego w Nowym Jorku, a w końcu, po amputacji stopy spowodowanej chorobą krążenia krwi, był zatrudniony jako kapelan w żeńskim domu zakonnym w tej samej parafii. Na tym stanowisku zmarł nagle 2 IV 1961 r. w dzień Wielkanocy w Brooklinie, wskutek wylewu krwi do mózgu. Został pochowany w parafii św. Cyryla i Metodego w Brooklinie.

Większej działalności naukowej w Stanach Zjednoczonych nie rozwinął, natomiast w znaczącym okresie wspomagał materialnie Seminarium Duchowne w Przemyślu oraz KUL.

I.

1. Kościół jako Ciało Mistyczne Chrystusa. *Szk. Chryst.* R. 1: 1930 t. 1 s. 133-143; R. 2: 1931 t. 2 s. 63-68; t. 3 s. 103-107, 173-186. — Toż. Lw. 1931 wyd. oo. Dominikanów 16° s. 32.

2. Ustawy sodalicji błg. Imeldy. Kr. 1931 16° s. 24.

3. Sakrament małżeństwa. *Aten. Kapł* R. 18: 1932 t. 19 s. 417-444 i odb. Włocławek 1932 8° s. 30.

4. Świąteczne kazania św. Augustyna. (Boże Narodzenie, Nowy Rok, Objawienie Pańskie). *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 141-156; Kazania wielkopostne. Tamże. R. 12: 1934 s. 16-26; Kazania na okres Zmartwychwstania Pańskiego. Tamże, s. 97-119.

5. Nauka św. Augustyna o wierze. Studium patrystyczno-dogmatyczne. Przemyśl 1933 Wydano z zasiłkiem bpa A. Nowaka i kolegium profesorów Instytutu Teologicznego w Przemyślu, Druk. J. Łazora 8° s. XX, 244.

6. Theologorum conspectus dogmatico-historicus. Tabulae synopticae pro historia dogmatum ad usum auditorum. Premisliae 1933 4° [skrypt powielony].

7. Tłum.: Dziewica z Lukki, błog. Gemma Galgani. Krótki życiorys — Myśli — Nowenna. Miejsce Piastowe 1934 Towarzystwo św. Michała Archanioła 16° s. 168.

8. Tłum.: Św. AUGUSTYN: Kazanie na uroczystość konsekracji biskupiej. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 9-12.

9. Początek wiary i wolna wola według św. Augustyna. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 433-460; R. 21: 1935 t. 35 s. 36-50 i Odb. Włocławek 1935 8° s. 45.

10. Rec.: Wychowanie chrześcijańskie jako problem duszpasterski. Praca zbiorowa. Kielce 1934. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 325-326.

11. Tłum.: DEROUVILLE Al.: O naśladowaniu Najśw. Maryi Panny, na wzór „Naśladowania Chrystusa Pana" z dodatkiem wybranych modlitw do NMP. Kr. 1936 Towarzystwo „Powściągliwość i Praca" 16° s. 545. — Toż. Wyd. 2. San Diego, Kalifornia 1954 Druk The Francisc. Printery 16° s. 369, nlb. 8.

12. De sacramento ordinis. *Divus Thomas.* R. 32: 1936.

13. Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa. (Streszczenie). W: *Kościół.* T. 1. Wykłady dla duchowieństwa. Lubl. 1936 s. 24-60.

14. Questiones disputatae de ordine, Historico-dogmatica disquisitio de ordinibus minoribus nec non de questionibus connexis. Premisliae 1936 Nakł. autora druk J. Łazora 8° s. 396.

15. Społeczność nadprzyrodzona i jej podstawowy czynnik łączący. [O Eucharystii]. Lw. 1937. — Toż. *Szk. Chryst.* R. 8: 1937 t. 14 s. 94-108, 149-159, 218-231.

16. Z piśmiennictwa. [Przegląd nowości wydawniczych]. *Kron. Diec. Przem.* R. 37: 1937 s. 87-94.

17. Źródła nowoczesnej niewiary. *Szk. Chryst.* R. 8: 1937 t. 15 s. 246-273.

18. Akcja liturgiczna duszpasterza. W: *Nauka pasterzowania.* Praca zbiorowa pod red. ks. Z. PILCHA. T. 1. Kielce 1939 s. 190-247.

19. Udział wiernych we Mszy św. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 104-114.

20. Tłum.: Księga psalmów i pieśni brewiarzowe... wierszem według nowego przekładu łacińskiego z 1945 r. Detroit 1947 Nakł. Fundacji ks. Józefa Dąbrowskiego w Semin. Polskim... w Orchard Lake, Druk. „Ognisko Domowe" 16° s. 434.

21. Pierwiastek religijny i narodowy w psalmach. Lubl. 1947 s. 25.

22. Ze zjazdów międzynarodowych. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 201-203.

23. Lista papieży. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 489-492.

24. Diamentowy jubileusz Zjed[noczenia] P[olsko] R[zymsko] K[atolickiego]. *Sodalis.* Orchard Lake R. 29: 1948 nr 7 s. 2-5.

25. Uczestnictwo Najśw. Maryi Panny w Ofierze Krzyżowej. *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 nr 5 s. 436-448. [Była to część referatu wygłoszonego na Kongresie Mariologicznym w Lourdes 12 IX 1958 r. pt.: Ofiara Ciała Mistycznego, a Najśw. MP. Tekst pełny ogłoszono w aktach kongresu].

26. Warszawa — Londyn — Nowy Jork. (Wrażenia z podróży 8 V — 16 VI 1946 r. Orchard Lake — Michigan. 15 VII 1946). Rkps k. 23 w Arch. Sem. Duch. w Przemyślu.

27. Korespondencja. [Listy do ks. rektora M. Jastrzębskiego z l. 1946-1962, także kartki, widokówki]. Arch. Sem. Duch. w Przemyślu.

28. [Wykłady z dogmatyki]: De Deo uno. [Przemyśl] b. r. s. 92. De Deo Trino. [Premisliae] 1937/38 Sumptibus alumnorum s. 67. De Deo Creatore. [Premisliae] b. r. s. 151, nlb. 1. Skrypty powielone w Arch. Sem. Duch. w Przemyślu.

[Uw. w okresie pobytu w Ameryce ogłaszał drobne artykuły w prasie kościelnej lokalnej. Ze względu na trudny do niej dostęp, nie można ich opisać i wymienić].

II.

FEDERKIEWICZ P.: Śp. ks. dr Adolf Tymczak. *Kron. Diec. Przem.* R. 47: 1961 s. 90-95; [JASTRZĘBSKI M.]: Śp. ks. prof. Adolf Tymczak. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 29 s. 7; *Kron. Diec. Przem.* R. 24: 1924; R. 26: 1926; R. 28: 1928; R. 34: 1934; Schematismus cleri dioec. Prem. pro AD. 1925. Toż za l. 1926-1958. — Teczka personalna księży. Arch. Diec. — Przemyśl b. sygn.

Ks. Tadeusz Śliwa

Ufniarski Stanisław Aleksander (1899-1955), popularyzator teologii.

Urodził się 15 VII 1899 r. w Dąbrowie Górniczej; był synem Jana i Zofii z Skarbków-Białobrzeskich. Początkowo nauki pobierał w domu rodzinnym, a w 1909 r. został oddany do rosyjskiej Szkoły Realnej w Kaliszu, ale już w następnym roku szkolnym uczył się w Szkole Realnej w Sosnowcu. W 1916 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w 1921 r. i otrzymał święcenia kapłańskie. W tymże roku rozpoczął studia specjalistyczne na Wydziale Teologicznym Katol. Uniw. Lubelskiego w Lublinie oraz Instytucie Pedagogicznym tejże Uczelni. W 1924 r. uzyskał tytuł naukowy licencjata teologii. Od 1 X 1925 r. pełnił obowiązki prefekta w Miejskim Seminarium Nauczycielskim Męskim im. R. Traugutta w Dąbrowie Górniczej oraz w Publicznej Szkole Powszechnej w tymże mieście. Na tym stanowisku został inkardynowany do diecezji częstochowskiej. Od 1 IX 1927 r. uczył religii w szkołach średnich w Sosnowcu. W 1928 r. przebywał w Rzymie i przygotowywał się do złożenia egzaminu doktorskiego. Na podstawie pracy pt. „Badacze Pisma św. i ich nauka" napisanej pod kierunkiem ks. prof. Józefa Kruszyńskiego na Wydz. Teol. KUL 15 VII 1929 r. uzyskał tytuł doktora teologii. Do czerwca 1932 r. pozostał na stanowisku prefekta etatowego w szkołach średnich w Sosnowcu.

Po przejęciu przez diecezję częstochowską Gimnazjum w Wieluniu biskup mianował go pierwszym dyrektorem tegoż Gimnazjum Biskupiego im. Tad. Kościuszki w Wieluniu w dniu 1 VI 1932 r. Ze stanowiska tego zrezygnował 27 VI 1934 r. i został mianowany administratorem parafii Żarki, a 20 VII 1939 r. parafii św. Rocha w Częstochowie. Tutaj biskup Kubina mianował go 27 V 1941 r. sędzią prosynodalnym. W okresie okupacji hitlerowskiej uczył religii w szkole zawodowej. Po zakończeniu II wojny światowej pracował w Narodowej Radzie Miejskiej i Opiece Społecznej w Częstochowie. Następnie 23 XI 1945 r. został mianowany administratorem, a 20 XI 1947 r. proboszczem parafii Matki Bożej Anielskiej w Dąbrowie Górniczej. Natomiast 6 II 1946 r. otrzymał nominację na egzaminatora prosynodalnego i wicedziekana dekanatu dąbrowskiego, a w 1950 r. na dziekana tego dekanatu. Biskup Zdzisław Goliński mianował go 19 XII 1953 r. kanonikiem honorowym kapituły katedralnej w Częstochowie. Zmarł 23 II 1955 r. w Dąbrowie Górniczej.

I.

1. W jaki sposób młodzież szkolna powinna uczestniczyć w nabożeństwie. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 450-455.

2. 13 listopada w Rzymie. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 49 s. 560-561.

3. Święto Niepokalanego Poczęcia w Rzymie. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 1 s. 4-5.

4. Boże Narodzenie w Rzymie. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 1 s. 5-6.

5. Listy z Rzymu. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 4 s. 38-40.

6. Nabożeństwo z okazji 50-lecia kapłaństwa papieża Piusa XI w bazylice św. Piotra w Rzymie. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 6 s. 59-62.

7. List z Rzymu. Opis święceń biskupich kardynała Ludwika Sincero. *Niedziela*. R. 4: 1929 nr 6 s. 67-70.

8. Niezapomniane dni w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 43 s. 525-528.

9. Międzynarodowe Stowarzyszenie Badaczy Pisma św. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa*. P. 1931 r. s. 45-70.

10. Warunki przyjęcia do Gimnazjum Męskiego im. Tad. Kościuszki w Wieluniu. *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 23 s. 277.

11. Kartoteka parafialna. *Homo Dei*. R. 8: 1939 s. 114-123.

12. Nasza gehenna. *Niedziela*. R. 15: 1945 nr 31 s. 247; nr 33 s. 263; nr 35 s. 279; nr 36 s. 287; R. 16: 1946 nr 1 s. 7; nr 2 s. 14-15.

13. Międzynarodowe stowarzyszenie Badaczy Pisma św. [Świadkowie Jehowy]. Kr. 1947 Wyd. Mariackie s. XVI, 182.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochoviensis, l. 1926-1937: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, l. 1939-1978; KOŚCIÓW K.: Sąd Biskupi diecezji częstochowskiej. *Część. Studia Teol.* R. 2: 1974 s. 147; ZWIĄZEK J.: Księża dziekani diecezji częstochowskiej. *Część. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 152; TENŻE: Niższe seminaria duchowne diecezji częstochowskiej. *Część. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 208-209. — Akta personalne ks. Stanisława Ufniarskiego, Arch. Diec. w Częstochowie sygn. III 216.

Ks. Jan Związek

Umiński Józef (1888-1954), profesor Katolickiego Uniw. Lubelskiego, Uniw. Lwowskiego i Uniw. Warszawskiego, historyk Kościoła.

Urodził się 10 XI 1888 r. w Pieńkach, pow. rypińskim; był synem Władysława i Franciszki Apolonii Bertram. W l. 1894-1898 przebywał z rodzicami w Stanach Zjednoczonych; w Chicago uczęszczał do szkół. Po powrocie do kraju uczył się w szkole realnej w Gostyninie (1904-1905) i w Gimnazjum w Płocku (1905-1907). W 1907 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku i w 1913 r. przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1913-1914 studiował (pod przybranym nazwiskiem Jerzyński) na Uniw. Angelicum w Rzymie, a równocześnie był słuchaczem szkoły paleografii i dyplomatyki przy Archiwum Watykańskim. Po chwilowym pobycie na Uniw. we Fryburgu szwajcarskim powrócił do kraju, gdzie zastała go I wojna światowa. Po dwuletniej pracy parafialnej (1914-1916) kontynuował studia historyczne na Uniw. w Monachium (1916). Uwieńczony stopniem doktora filozofii, wrócił końcem sierpnia 1918 r. do Płocka i tu podjął wykłady w Seminarium Duchownym, a później również w Seminarium Nauczycielskim i w Gimnazjum im. Małachowskiego. Nie stronił też od pracy duszpasterskiej, kulturalnej i społecznej. W czasie wyjazdów zagranicznych przeprowadzał liczne kwerendy i archiwach i bibliotekach naukowych.

W październiku 1922 rozpoczął pracę naukową i wychowawczą na Katolickim Uniw. Lubelskim. W r. akad. 1923/24 pełnił urząd dziekana na Wydziale Teologicznym. W l. 1927-1930 był rektorem Seminarium Duchownego w Płocku. We wrześniu 1930 r. przeniósł się do Lwowa i zajął się organizownaiem zakładu historii Kościoła w Polsce i na Rusi w ramach Wydziału Teologicznego Uniw. Jana Kazimierza. W maju 1934 r. został członkiem czynnym Towarzystwa Naukowego Lwowskiego; pełnił też w r. akad. 1936/37 godność dziekana Wydziału Teologicznego. W 1937 r. został prałatem papieskim. Pracę twórczą i wychowawczą przerwała II wojna światowa. Dnia 7 XI 1939 r. przekroczył granicę i zamieszkał w Warszawie; we Lwowie pozostawił swoje bogate zbiory naukowe. W 1943 r. przeniósł się do Kielc i kontynuował wykłady historii Kościoła w Seminarium Duchownym (1943-1945). W 1945 r. udał się do

Wrocławia i zabiegał o utworzenie Wydziału Teologicznego przy tamtejszym uniwersytecie. Korzystając następnie z zaproszenia Wydziału Teologicznego Uniw. Warszawskiego wykładał w l. 1945-1947 historię Kościoła w charakterze zastępcy profesora. Po powrocie do Warszawy ks. Z. Obertyńskiego udał się w sierpniu 1947 r. na Dolny Śląsk i objął parafię Solice-Zdrój (dziś Szczawno) w pobliżu Wałbrzycha, a w lutym 1948 objął wykłady historii Kościoła we Wrocławskim Seminarium Duchownym i prowadził je do 1952 r. Zmarł dnia 1 V 1954 r. u Sióstr Służebniczek N. M. P., u których mieszkał od 1948 r.

I.

1. Tłum.: SCHANZ P.: Zachwycenie. W: *Enc. kośc.* T. 32: 1913 s. 468-481.

2. Kilka słów z racji nabożeństwa majowego. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 s. 13-14.

3. Modlitwa „Anioł Pański" i przywilej Piusa IX, nadający odpusty Polakom, odmawiającym ją za dusze w czyśćcu cierpiące. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 s. 27-29.

4. Deklaracja konstytucyjna. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 s. 49-53.

5. Rys historyczny Śląska. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 s. 110-117.

6. Niebezpieczeństwo tatarskie w połowie XIII w. i papież Innocenty IV. *Spraw. Tow. Nauk. Warsz.* T. 1: 1922 s. 39-44.

7. Niebezpieczeństwo tatarskie w połowie XIII w. i papież Innocenty IV. Lw. 1922 Nakł. Tow. „Biblioteka Religijna" 8° s. XVIII, 153.

8. Uwagi nad recenzją krytyczną książki mojej pt.: Niebezpieczeństwo tatarskie w połowie XIII w. i papież Innocenty IV, napisaną przez p. Karola Maleczyńskiego. *Kwart. Hist.* R. 38: 1924 s. 187-191.

9. W związku z projektem starań o beatyfikację kardynała Hozjusza. *Aten. Kapł.* T. 16: 1925 s. 80-81.

10. Czwarty Sobór Laterański i udział w nim Polski. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 210-234; t. 168 s. 42-69.

11. Arcybiskup gnieźnieński Henryk zwany Kietliczem. [Streszczenie]. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 113-116.

12. Bolesław Chrobry i św. Wojciech. *Głos Lub.* 7 IV 1925.

13. O podręcznikach do Historii Kościoła. W: *Pamiętnik III zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] *odbytego w Łomży 15-17 IV 1925 r.* Lubl. 1925 s. 206-209.

14. Stosowanie podręcznika przy nauczaniu historii Kościoła. (Wyniki ankiety). W: *Pamiętnik III zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] *odbytego w Łomży 15-17 IV 1925 r.* Lubl. 1925 s. 210-213.

15. Warmijczycy a Polska. Rys historyczny. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 s. 338-342, 371-374.

16. W związku z projektem starań o beatyfikację kardynała Hozjusza. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 s. 427-429.

17. O synodzie diecezjalnym płockim z r. 1216 słów kilka. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 s. 454-458.

18. Projekt polskiego „Wer ist's" (polskiego słownika współczesnych Polaków). W: *Protokoły IV zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu.* Lw. 1925 s. 75-76.

19. Arcybiskup gnieźnieński Henryk zwany Kietliczem a misja pruska. W: *Pamiętnik IV zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu.* Referaty. Lw. 1925 8° s. 8.

20. Humanizm i jego wpływy. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 s. 146-150.

21. Misja pruska w początkach XIII wieku. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 15-33, 162-182.

22. Henryk arcybiskup gnieźnieński zwany Kietliczem 1199-1219. Lubl. 1926 8° s. XII, 288.

23. Katolicyzm a Polska. *Aten. Kapł.* T. 18: 1926 s. 337-355.

24. Stosunki Rusi schizmatyckiej z Rzymem w połowie XIII w. *Prąd.* R. 14: 1926 s. 260-265.

25. W związku z projektem starań o beatyfikację kardynała Hozjusza. *Prąd.* R. 14: 1926 s. 285-287.

26. Rec.: M. PĘCKOWSKI: Józef Olechowski, archidiakon i sufragan krakowski 1735-1806. Kr. 1926. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 328-331.

27. Uchwały IV zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 s. 450-452.

28. [Uwagi na temat referatu ks. Likowskiego o potrzebie nowych warunków pracy na polu historiografii Kościoła polskiego]. W: *Pamiętnik IV Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu 6-8 grudnia 1925 r.* T. 2. Protokoły. Lw. 1927 s. 101-104.

29. Sprawozdanie z poszukiwań rzymskich do monografii o kardynale Hozjuszu. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 176-183.

30. Przemówienie i wykład... na uroczystej inauguracji roku seminaryjnego w dniu 12 września b. r. [1927]. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 s. 382-385.

31. Dzieje Kościoła. W: *Przewodnik po*

literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych. P 1927 s. 333-386.

32. Beziehungen Russlands zu Rom im XIII Jahrhundert. *Ex Oriente.* A. 1927 s. 228-232.

33. O warunkach pracy nad historią Kościoła w Polsce. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 292-298. — Toż w osob. odb. Włocławek 8° s. 8.

34. Stanisław Hozjusz. Płock 1928 s. 106. Żywoty Polaków i Polek dobrze zasłużonych Ojczyźnie nr 1.

35. Dwadzieścia lat dla seminarium płockiego. Przemówienie... *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 s. 10-15.

36. Sprawozdanie Rektora Seminarium Duchownego na zamknięcie roku seminaryjnego dn. 17 czerwca 1929 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 s. 243-245.

37. Towarzystwo Teologiczne w Płocku. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 287-288.

38. Przemówienie Ks. Rektora... na otwarcie roku szkolnego w Seminarium. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 s. 303-304.

39. Odpowiedź na artykuł prof. R. Grodeckiego pt.: O charakterystykę Kietlicza. *Kwart. Hist.* R. 44: 1930 s. 258-265.

40. Paszport paryski jenerała Umińskiego z r. 1831. *Kwart. Hist.* R. 44: 1930 s. 570-572.

41. Korespondencja Hozjusza z lat 1558-1579. W: *Pamiętnik V Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Warszawie.* T. 1. Referaty. Lw. 1930 s. 310-328. — Toż w osob. odb. Lw. 1930 8° s. 19.

42. Zagadnienia hozjańskie. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 135-152. — Toż w: *Nasza myśl teologiczna.* T. 1. Lw. 1930 s. 163-180.

43. Zagadnienia wpływu św. Augustyna na Stanisława Hozjusza. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 524-530.

44. Arcybiskup Wincenty z Niałka, następca Henryka, zw. Kietliczem. W: *Księga pamiątkowa ku czci Władysława Abrahama.* T. 2. Lw. 1931 s. 137-166. — Toż w osob. odb. Lw. 1930 8° s. 30.

45. Kandydatura Hozjusza na Stolicę Apostolską. *Prz. Powsz.* T. 191 s. 258-283. — Toż w osob. odb. Kr. 1931 8° s. 28.

46. Tomasz Treter i jego Theatrum virtutum D. Stanislai Hosii. [Streszcz.]. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 11: 1931 s. 23-26.

47. Dotychczasowe postulaty i uchwały sekcji historycznej oraz sprawa ich realizacji. [Streszcz.]. W: *Pamiętnik szóstego Zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Poznaniu.* Kielce 1931 s. 256-260. — Toż w osob. odb. Kielce 1931 8° s. 7.

48. Bolesław Chrobry i Święty Wojciech. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 63-65, 77-78, 88-90. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 8° s. 22.

49. Udział kleru polskiego we współczesnej historiografii kościelnej. *Rzeczpospolita.* R. 1931 nr 168.

50. Opinie o cnotach, świątobliwości i zasługach Stanisława Hozjusza. Lw. 1932 Nakł. Funduszu Hozjańskiego 8° s. VI, nlb. 2, 240.

51. Rec.: P. KAŁWA: Działalność kościelna Katarzyny Wapowskiej w Ziemi Sanockiej. Lw. 1931. *Wiad. Hist.* Dodatek do *Kwart. Hist.* R. 46: 1932 s. 58-59.

52. Tomasz Treter i jego Theatrum virtutum D. Stanislai Hosii. [Wewn. tyt.: Zapomniany rysownik i rytownik polski XVI w., Ks. Tomasz Treter...]. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 13-59. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 8° s. 47, tabl. 6.

53. Rec.: N. BAUMGARTEN DE: Chronologie ecclésiastique des Terres Russes du X-e au XIII-e siècle. *Orientalia Christiana.* Vol. 17: Roma 1930. *Kwart. Hist.* R. 46: 1932 s. 169-170.

54. Rec.: LORTZ J.: Kardinal Stanislaus Hosius. Köln 1931. *Kwart. Hist.* R. 46: 1932 s. 493-501. — Toż. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 388-391.

55. Historia Kościoła. Podręcznik dla szkół akademickich. T. 1. Chrześcijańska starożytność i wieki średnie. Lw. 1933 8° s. XVI, 576. — Toż. Wyd. drugie przejrz. i popraw. Lw. 1939 8° s. XVI, 573. — Toż. Wyd. 3. Opole 1949 8° s. XVI, 588. — Toż. Wyd. 4. Przygot. do druku i uzup. W. Urban. Opole 1959 Wyd. Św. Krzyża 8° s. XVIII, 671.

56. Historia Kościoła. Podręcznik dla szkół akademickich. T. 2. Czasy nowożytne. Lw. 1934 8° s. VIII, 563. — Toż. Wyd. drugie przejrz. i popraw. Lw. 1939 [tom ten nie ukazał się w rozpowszechnieniu z powodu wojny]. — Toż. Opole 1960 Wyd. Św. Krzyża 8° s. X, 607.

57. O podziale historii kościelnej na okresy. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 68-83.

58. Z dziejów apostolstwa kapłanów polskich. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 123.

59. Rec.: K. BRANDL: Die deutsche Reformation und Polen; F. HAASE: Der deutsche Katholizismus und seine Beziehungen zu Polen. *Kwart. Hist.* R. 48: 1934 s. 814-821. Rec. pt.: Niemcy i Polska.

60. Czy istniał Filip biskup poznański z 1211 roku? *Kwart. Hist.* R. 49: 1935 s. 104-107.

61. Najnowsze prace z historii zakonów w Polsce. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 668-680. — Toż w osob. odb. Lw. 1935 8° s. 16.

62. „Przeciwreformacja" w Litwie. W: *Pamiętnik VI zjazdu historyków w Wilnie.*

T. 1. Referaty. Lw. 1935 s. 353-361. — Toż w osob. odb. Lw. 1935 8° s. 9.

63. Pontyfikat papieża Piusa XI. W. XIII rocznicę koronacji. Płock 1935.

64. Polski słownik biograficzny. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 94-97.

65. Andrzej I biskup płocki. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 102.

66. Andrzej II biskup płocki. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 102.

67. Angełłowicz Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 112.

68. Ankwicz Andrzej Alojzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 115.

69. Bakanowski Adolf Sykstus. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 226.

70. Andrzej biskup zwierzyński w l. 1348-1356. [Streszcz.]. *Spraw. Tow. Nauk.* Lw. R. 16: 1936 s. 38-39.

71. Andrzej, biskup zwierzyński w latach 1348-1356. W: *Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego.* Lw. 1936. — Toż w osob. odb. Lw. 1936 8° s. 29.

72. Polska historiografia kościelna w latach 1886-1936. *Kwart. Hist.* R. 51: 1937 s. 327-337. — Toż w osob. odb. Lw. 1937 8° s. 13.

73. Der kirchliche Unionsgedanke in Polen in der zweiten Hälfte des XVI Jahrh. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 427-435. — Toż w osob. odb. Lw. 1937 8° s. 11.

74. Królestwo Boże na ziemi. Podręcznik dla III klasy gimn. Cz. 1. Lw. 1938 8° s. 160, ilustr. 42, mapy 3.

75. Teksty źródłowe do nauki dziejów Kościoła Powszechnego dla III klasy gimnazjalnej. Cz. 1. Lw. 1938 8° s. 98.

76. Polityczna rola Stanisława Hozjusza. W. 1938 Nakł. Archidiec. Instytutu Akcji Katol. 8° s. 28.

77. Rec.: W. KLIMKIEWICZ: Kardynał Ledóchowski na tle swej epoki. T. 1. P. 1939. *Kwart. Hist.* R. 53: 1939 s. 357-358.

78. Królestwo Boże na ziemi. Podręcznik do nauki historii Kościoła Powszechnego dla IV klasy gimn. Cz. 2. Lw. 1939 8° s. 152, ilustr. 60, mapy 2.

79. Teksty źródłowe do nauki dziejów Kościoła w szkołach średnich. Cz. 2. Dla IV klasy gimnazjalnej. Lw. 1939 8° s. 107.

80. Królestwo Boże na ziemi. Cz. 1-2. Londyn b. r. 8° s. 107.

81. Królestwo Boże na ziemi. Zarys historii Kościoła Powszechnego. Cz. 1. Od założenia Kościoła do Unii Florenckiej. P. 1946 8° s. 85.

82. Królestwo Boże na ziemi. Zarys historii Kościoła Powszechnego. Cz. 2. Od Unii Florenckiej do czasów obecnych. P. 1946 8° s. 68.

83. Arcybiskup Antoni Julian Nowowiejski, biskup płocki. *Nasza Przeszł.* T. 1: 1946 s. 173-192. — Toż w osob. odb. Kr. 1946 8° s. 20.

84. Edmund Bojanowski, założyciel Zgromadzenia Służebniczek Maryi Panny Niepok. Poczętej. *Kółko Różańcowe.* R. 37: 1946 s. 217-218.

85. Prymasowstwo polskie. *Tyg. Warsz.* R. 1946 nr 22.

86. Ks. Piotr Ściegienny, niepodległościowiec i organizator ludu polskiego. *Tyg. Warsz.* R. 1946 nr 26.

87. Ojciec ubogich — Brat Albert [Adam Chmielowski]. *Kółko Różańcowe.* R. 37: 1946 s. 241-242.

88. Za mało o Działdowie. *Tyg. Warsz.* R. 1946 nr 40.

89. Także szaleniec Boży. [O bracie Albercie Chmielowskim]. *Tyg. Warsz.* R. 1946 nr 42.

90. Edmund Bojanowski, wychowawca ludu polskiego. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 12/13 s. 16-19.

91. Nasza Przeszłość. *Tyg. Warsz.* R. 1947 nr 1.

92. Na 950-lecie śmierci św. Wojciecha. *Tyg. Warsz.* R. 1947 nr 17.

93. Królestwo Boże na ziemi. Krótka historia Kościoła Powszechnego. Cz. 1. Toruń 1947 Księg. Naukowa 8° s. 152, mapy 3.

94. Śmierć Leszka Białego. *Nasza Przesz.* T. 2: 1947 s. 3-36. — Toż w osob. odb. Kr. 1947 8° s. 34.

95. Drugi tom „Naszej Przeszłości". *Tyg. Warsz.* R. 1947 nr 22.

96. Zasługi Kościoła Katolickiego dla Państwa i Narodu polskiego. P. 1947 8° s. 17.

97. Kryzysy Kościoła Katolickiego. P. 1947 8° s. 19.

98. Rzekoma rozwiązłość Judyty Salickiej, drugiej żony Włodzisława Hermana. *Nasza Przeszł.* T. 3: 1947 s. 181-183.

99. Rec.: T. GOSTYŃSKI: Franciszek Krasiński, polityk Złotego Wieku. W. 1938. *Nasza Przeszł.* T. 3: 1947 s. 257-261.

100. W sprawie zatargu św. Stanisława z Bolesławem Szczodrym. *Prz. Hist.* R. 37: 1948 s. 138-152.

101. Jedność Państwa polskiego w XIII w. [Streszcz.]. *Spraw. Wr. Tow. Nauk.* R. 3: 1948 s. 109-110.

102. Powstanie biskupstwa poznańskiego i zależnego odeń archidiakonatu czerskiego. [Streszcz.]. *Spraw. Wr. Tow. Nauk.* R. 3: 1948 s. 244-245.

103. Rola Bolesława Krzywoustego w chrystianizacji Zachodniego Pomorza. [Streszcz.]. *Spraw. Wr. Tow. Nauk.* R. 4: 1949 s. 125-127.

104. Rola Bolesława Krzywoustego w uchrześcijanieniu Zachodniego Pomorza. 22: 1951 s. 18-41.

105. Archidiakonat czerski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 213-220.

106. Autor Księgi Henrykowskiej. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 227-285.

107. Powstanie biskupstwa poznańskiego i zależnego odeń archidiakonatu czerskiego. *Wiad. Kośc.* R. 7: 1952 s. 35-64.

108. Z dziejów rywalizacji polsko-niemieckiej w połowie XIII wieku. *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 s. 194-223, 275-289.

109. Pochodzenie i kariera Marcina Polaka. *Collect. Theol.* R. 24: 1953 s. 163-188.

110. Kanonizacja św. Stanisława. *Duszp. Pol. Zagr.* 1953.

111. Uwagi o przedkanonizacyjnym kulcie św. Stanisława ze Szczepanowa. *Duszp. Pol. Zagr.* 1953.

112. Czy przodkowie św. Piusa X pochodzili z Polski. *Katolik.* R. 2: 1957 z d. 13 I.

113. Plan „Dziejów Kościoła w Polsce". *Nasza Przeszł.* T. 5: 1957 s. 9-33.

114. Obrządek słowiański w Polsce IX-XI wieku i zagadnienie drugiej metropolii polskiej w czasach Bolesława Chrobrego. *Rocz. Hum.* T. 4: 1953 [wyd. Lubl. 1957] s. 1-44.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 130-131; LEWICKI K.: Bibliografia prac ks. prof. dr Józefa Umińskiego. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 8-16; URBAN W.: Śp. ks. prałat dr Józef Umiński. *Collect. Theol.* R. 26: 1955 s. 5-12; SCHLETZ A.: Ks. Józef Umiński. Bibliografia prac. *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 281-337; Śp. ks. prałat dr Józef Umiński b. prof., rektor Seminarium Duchownego. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 s. 311-318; ZIELIŃSKI Z.: 50 lat sekcji Historii Kościoła. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 15: 1968 z. 4 s. 13-15.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Unszlicht Julian (1883-?), popularyzator teologii, działacz polonijny we Francji.

Urodził się 10 I 1883 r. w Mławie w rodzinie żydowskiej. Wychował się w Warszawie, gdzie uczęszczał do szkoły Pankiewicza-Trojanowskiego. Studiował na Politechnice Warszawskiej i Uniwersytecie w Paryżu (do 1910 r.). W czasie wojny światowej służył w wojsku francuskim, a później przebywał w niewoli niemieckiej, gdzie przeszedł głęboką przemianę duchową zakończoną wstąpieniem do Seminarium Duchownego w Meaux. Święcenia kapłańskie przyjął w 1924 r. Odtąd poświęcił się pracy nad Polakami we Francji głównie w Meaux. Współpracował do 1939 r. z czasopismami polskimi. Dalsze losy Unszlichta nie są znane.

I.

1. Jeszcze o pogromach. Paryż 1910 A. Reiff 8° s. 8.

2. Socjal-litwactwo w Polsce. (Z teorii i praktyki „Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy"). Kr. 1911 „Życie" 8° s. nlb. 4, 167. Na k. tyt. aut. W. Sedecki [pseud.].

3. Pod pręgierz! Paryż 1911 Druk. Polska 8° s. nlb. 2.

4. O pogromy ludu polskiego. (Rola socjal-litwactwa w niedawnej rewolucji). Kr. 1912 Druk. Związkowa 8° s. 374.

5. Dwa lata misji wśród wychodźstwa w departamencie Seine-et-Marne. *Aten. Kapł.* T. 13: 1927 s. 397-407.

6. Z powodu nowego dzieła o Judaiźmie. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 255-267.

7. „L'Ami du Clerde" o duszpasterstwie cudzoziemców we Francji. *Aten. Kapł.* T. 27: 1931 s. 483-486.

8. Życie wspólne wśród świeckiego duchowieństwa Francuskiego. *Aten. Kapł.* 30: 1932 s. 47-53.

9. Życie i nauka Jezusa Chrystusa w zarysie. Według dzieła o. Lebretona. Tuchów 1934 Homo Dei 16° s. 101, nlb. 2, tabl. 1.

10. Rozgrzeszanie neomaltuzjanistów. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 52-57.

11. W sprawie judeo-katolicyzmu. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 373-377.

12. Ruch antyreligijny w Rosji sowieckiej według jego adeptów. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 160-162, 173-177.

13. O bestii apokaliptycznej. Wolna interpretacja rozdziału XIII-go Objawienia św. Jana. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 219-220.

14. Duszpasterstwo wychodźców [I] z Francji. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 170-175.

15. Z psychologii rewolucjonisty. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 537-538, 552-553.

16. Wstrzemięźliwość okresowa. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 155-165.

17. Współczesny racjonalizm francuski wobec osoby Jezusa. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 447-448, 462, 473-474, 492-493, 506-507.

18. Socjalizm a Judaizm. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 199-200, 213-214.

19. Rabin Klausner o Jezusie. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 262-3, 273-4, 310-11, 321-23, 333-34.

20. Kazania dla Wychodźców na niedziele i święta. Paryż 1936 Druk. Polak we Francji 8° s. 142.

21. Żydzi i chrześcijanie. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 289-91, 304-306, 316-318.

22. Świadectwo o Rosji Sowieckiej. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 208, 215-216.

23. Sprawa języka w spowiednicy. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 64-70.

24. Kapłan w wirze rewolucji. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 379-385.

25. Rozwój życia wspólnego wśród kleru francuskiego. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 320-323.

26. Wspomnienie z pielgrzymki do Ziemi św. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 683-5, 697-700, 712-714.

27. Przyszłość duszpasterstwa polskiego we Francji. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 181-183, 199-202.

28. Kler francuski wobec misji polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 578-80, 599-602, 632-3.

29. Katolicy francuscy wobec misji polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 402-405.

30. Arriba Espana! Z pielgrzymką francuską do narodowej Hiszpanii. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 779-81, 793-6; R. 46: 1939 s. 13-15, 23-25, 167-170, 187-189.

31. Kazanie o Opatrzności Boskiej. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 516-18.

32. Czy misje są potrzebne? *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 530-31, 548-9.

II.

SMOROŃSKI K.: Przedmowa. W: UNSZLICHT J.: Życie i nauka Jezusa Chrystusa w zarysie. Tuchów 1934 s. 5-6 [biogram Unszlichta].

Ks. Piotr Badura SJ

Urban Jan (1874-1940), jezuita, autor rozpraw z dziedziny teologii wschodniej, ekumenizmu i historii, redaktor.

Urodził się 23 I 1874 r. w Broku nad Bugiem, był synem Andrzeja i Franciszki z Baranowskich. Studia filozoficzne i teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Płocku, gdzie w 1899 r. przyjął święcenia kapłańskie. Do zakonu jezuitów wstąpił 20 XI 1899 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1899-1901), następnie powtarzał przez dwa lata filozofię w Nowym Sączu (1901-1903) i teologię w Krakowie (1903-1905). Przydzielony do grupy pisarzy jezuickich w 1905 r. rozwinął żywą działalność pisarską, której nie przerwał ani w czasie trzeciej probacji w Tarnopolu (1906-1907), ani też w czasie pracy misyjnej wśród unitów na Podlasiu (1907-1909). Od 1909 r. mieszkał stale w Krakowie a od 1935 r. w Warszawie. Jedynie w okresie pierwszej wojny światowej wykładał teologię w Widnawie (1914-1915), Gräfenbergu na Morawach (1915) i Czechowicach-Dziedzicach (1915-1916). Od 1918 do 1933 był naczelnym redaktorem „Przeglądu Powszechnego", a od 1933 r. redaktorem czasopisma „Oriens", które założył i rozwijał na wysokim poziomie. Brał czynny udział w licznych kongresach i zjazdach, dotyczących głównie chrześcijańskiego Wschodu (Welehrad, Pińsk). W 1935 r. założył i redagował do wybuchu wojny czasopisma unijne: „K'Sojedinieniju" oraz „Da Złuczennia". Urban należał bez wątpienia do prekursorów szeroko rozwiniętej akcji zjednoczeniowej Kościołów. Zmarł 27 IX 1940 r. w Krakowie.

I.

1. Czytania podlaskie. Kr. 1904 16° s. 152.

2. Wskazówki dla unitów. Kr. 1904 16° s. 15.

3. Doktryna Lwa Tołstoja. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 81 s. 15-39, 358-377; t. 82 s. 36-58, 384-406; t. 83 s. 62-79.

4. Niepokalane Poczęcie Bogarodzicy na tle dogmatycznego rozwoju Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 84 s. 15-51 [po s. 340].

5. Rec.: N. SUWOROW: Bizantyjskij papa. Moskwa 1902. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 83 s. 436-440.

6. Z najnowszego ruchu w łonie Kościoła rosyjskiego. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 87 s. 357-370.

7. Z ruchu w cerkwii rosyjskiej. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 452-455.

8. Rec.: G. B. MATULEWICZ: Doctrina Russorum de statu iustitiae originalis. Cracoviae 1903. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 95-102.

9. Rec.: J. K. PODLASIAK: Martyrologium czyli męczeństwo Unii na Podlasiu. Kr. 1905. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 87 s. 441-442.

10. Rec.: A. BAJKOW: Obecna międzynarodowa zdolność prawna papiestwa, w związku z teorią o międzynarodowej zdolności prawnej wogóle. Petersburg 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 87 s. 454-456.

11. Udział naszych ojców w tegorocznym zjeździe welehradzkim. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 747-748.

12. Mikołaj Nieplujew i jego bractwa pracy. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 21-37.

13. Z życia masonii. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 77-80.

14. Z nowszego ruchu w cerkwii rosyjskiej. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 241-248.

15. Posłowie ankiety. Dzisiejsze zadania katolicyzmu w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 91 s. 1^{x}-30^{x}.

16. Statystyka katolicyzmu w państwie rosyjskim. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 91 s. 183-195, 328-340.

17. Stanowisko cerkwii i teologii rosyjskiej względem Zachodu. *Świat Słowiański.* R. 2: 1906 t. 1 s. 142-158.

18. Ludzie złej woli. *Kalendarz Posłańca Najświętszego Serca Jezusowego na rok 1907.* Kr. 1906 s. 97-108.

19. Święty Jozafat Kuncewicz. Biskup i męczennik. Kr. 1906 Apost. Modl. 16° s. VIII, 277. — Toż. Wyd. 2. Kr. [1922] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 266.

20. Z polskich czasopism kościelnych za rok 1905. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 394-404.

21. Rec.: L. JELIĆ: Fontes historiae liturgiae glagolito-romanae a XIII ad XIX saeculum. Pragae. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 91 s. 387-390.

22. „Aby wszyscy byli jedno". Rozprawy w kwestii zjednoczenia Kościołów. I. Kwestia zjednoczenia Kościołów na zjeździe welehradzkim. Kr. 1907 Nakł. *Prz. Powsz.* 8° s. 31. Broszury o chwili obecnej z. 14. — Toż w części: *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 293-304.

23. Cerkiew rosyjska w ostatniej dobie. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 46-57.

24. De iis quae theologi catholici praestare possint ac debeant erga Ecclesiam Russicam. Oratio habita in conventu Velehradensi theologorum 25 Julii 1907. Pragae Boh. 1907 8° s. 23. — Toż. w: *Acta I Conventus Velehradensis Theologorum.* Pragae 1908 s. 13-35.

25. Tłum.: J. GAGARIN: Sokrowiszcze Christyanina. Kratkij katechizys i jeżedniewnyja molitwy. Żółkiew 1907 Druk. Bazylianów 16° s. 49.

26. O czytaniu Pisma św. Cracoviae 1907 8° s. 4. Odpowiedzi katolickie nr 15. — Toż w jęz. ruskim.

27. Poczajowska prawda. Kr. 1907 8° s. 4. Odpowiedzi katolickie nr 16. — Toż w jęz. ruskim.

28. O zmyślonej mowie biskupa Strossmayera przeciwko papiestwu. Kr. 1907 8° s. 4. Odpowiedzi katol. nr 18. — Toż w jęz. ruskim.

29. Zadania katolicyzmu w Rosji. *Świat Słowiański.* R. 3: 1907 t. 2 s. 221-235.

30. Apostołowie Słowian, św. Cyryl i Metody. Kr. 1907 8° s. 4. Odpowiedzi katolickie. — Toż w jęz. ruskim.

31. Kwestia zjednoczenia Kościołów na zjeździe Welehradzkim. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 293 n.

32. Rec.: P. PIERLING: La Russie et le Saint-Siége. T. 4. Paris 1907. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 245-247.

33. Tolerancja religijna i synod prawosławny. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 307-311.

34. Dwa zjazdy katolickie i stosunek ich do katolicyzmu. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 295-305.

35. Z naszych wydawnictw. Świat Słowiański. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 431-435.

36. Z ruchu słowiańskiego. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 137-140.

37. Z cerkwii rosyjskiej. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 463-468.

38. Gospodu pomolimsia. Modlitwiennik dla russkich katolików. Petersburg 1908 8° s. 254. — Toż. Petersburg 1912 8° s. 263. — Toż. W. 1923 8° s. 184.

39. Błog. Andrzej Bobola, męczennik Towarzystwa Jezusowego. Petersburg 1908 16° s. 63. — Toż. Wil. 1910 16° s. 62. — Toż. Kr. 1917 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 47. — Toż. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 57. — Toż. Kr. 1934 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 65. — Toż. W. 1938 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 77. — Toż. W. 1939 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 78. — Toż w tłum. węgierskim: Boldog Bobola András. Budapest 1918 16° s. 30.

40. Wierchownaja własť w cerkwi. Vilna 1908 8° s. 72.

41. W zaszczitu wiery. Petersburg 1908 8° s. 267. — Toż. Petersburg 1914 8° s. 266.

42. Opat prowalilis! Katoliczeskie otczity. Kr. 1908 16° s. 10.

43. Rec.: Dictionnaire de théologie catholique. T. 1-3. Paris 1899-1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 403-408.

44. Z wydawnictw teologicznych. Wei-

denaur Studien. Band 2. Wien 1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 134-137.

45. List do Redakcji. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 302.

46. Włodzimierz Sołowiew i biskup Strossmayer. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 159-171.

47. „Welehradzkie utopie". *Świat Słowiański.* R. 5: 1909 t. 2 s. 218-232. — Toż w osob. odb. Kr. 1909 8° s. 15.

48. Rec.: J. MOSZYŃSKI: Sprawy zgody Polski z Rosją wobec związku narodowej demokracji z masonią. Kr. 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 292-293.

49. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Wtóra podróż do Ciemnogrodu. W. 1909. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 435-437.

50. Katolicyzm eleuzyński. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 107 s. 301-327; t. 108 s. 29-45, 190-213, 375-394. — Toż w osob. odb. Kr. 1910. Nakł. Prz. Powsz. 8° s. 88. Broszury o chwili obecnej z. 28.

51. Nowy plan unii Kościołów. Z powodu artykułu księcia Maksymiliana Saskiego. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 42-54, 183-198. — Toż w tłum. franc.: Sur un nouveau plan d'union des Églises. *Études.* R. 48: 1911 t. 127 s. 153-177.

52. Podziemne drogi. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 1ˣ-14ˣ [po s. 152].

53. Po dyskusji o „Podziemne drogi". *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 149-150.

54. Tłum. z franc.: Ežednewnyja razmiszlenija o Gospodie naszem Isusie Chrystie. T. 1. Petersburg 1911 16° s. 302. T. 2. Petersburg 1912 16° s. 328.

55. Katolicyzm wobec prawa rosyjskiego. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 571-574.

56. L'oppressione del Cattolicismo in Russia. *La Civiltà Cattolica.* A. 62: 1911 t. 4 s. 385-399.

57. Rec.: A. PALMIERI: Theologia dogmatica orthodoxa ad lumen catholicae doctrinae examinata et discussa. Florentiae 1911. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 113-121.

58. Rec.: T. MICIŃSKI: Walka o Chrystusa. Warszawa 1911. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 400-405.

59. Rec.: P. DE MEESTER: Études sur la théologie orthodoxe. Maredsens 1911; A. BUKOWSKI: Die Genugtuung für die Sünde nach der Auffasung der russischen Orthodoxie. Paderborn 1911. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 416-418.

60. Katolicyzm a prawosławie. Kr. 1912. Nakł. autora 8° s. VIII, 207.

61. Wobec propagandy schizmy w Galicji. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 297-311; t. 115 s. 39-57. — Toż w osob. odb. Kr. 1912 Nakł. Przegl. Powsz. 8° s. 35. Broszury o chwili obecnej z. 32.

62. Wypadki bałkańskie a idea religijno-kościelna. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 197-212.

63. O wolność Kościoła w Rosji. *Czas.* R. 1912. — Toż w osob. odb. Kr. 1912 16° s. 18.

64. Rec.: J. A. HERBACZEWSKI: Głos bólu. Sprawa odrodzenia narodowego Litwy. Kr. 1912. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 294-295.

65. Rec.: M. D'HERBIGNY: Un Newman Russie: Vladomir Soloviev. Paris 1911. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 113-115.

66. Rec.: P. PIERLING: La Russie et le Saint-Siége. T. 5. Paris 1912. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 115 s. 129-137.

67. Jubileuszowe wydawnictwa o Skardze. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 115 s. 275-277.

68. Rec.: W. SŁUŻAŁEK. Nauka cerkwi rosyjskiej o sakramencie pokuty. Kr. 1912. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 319-321.

69. Oprac.: Ustawy Sodalicji Mariańskiej Gimnazjastek w Krakowie. Kr. 1913 16° s. 23. Drukowano jako rękopis.

70. Wykładowy język religii według najnowszego rozporządzenia ministra Kasso. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 147-151.

71. Cerkiew rosyjska w ostatnich latach. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 346-356.

72. Rec.: J. TRETIAK: Piotr Skarga w dziejach i literaturze Unii Brzeskiej. Kr. 1912. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 118-120.

73. Rec.: E. TEODOROWYCZ: Żytia światych na każdy deń. T. 1. Żowkwa 1912. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 119 s. 395-396.

74. Tłum.: W. SCUPOLI: Brań duchownaja. Kr. 1914 16° s. 217.

75. Rec.: T. S. GRABOWSKI: Dzieło rosyjskie o ks. Piotrze Skardze. Kr. 1913. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 110-112.

76. Wyd.: Wincenty CHOŚCIAK-POPIEL: Pamiętniki... T. 1-2. Kr. 1915 Spółka Wyd. Pol. 8° s. VIII, 371, 257. Wstęp. J. URBANA t. 1 s. III-VIII.

77. O jedność Kościoła polskiego. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 1ˣ-6ˣ.

78. Sodalis — obrońca wiary i Kościoła. *Sod. Mar.* R. 15: 1916 s. 345-350.

79. Rec.: WOŁYNIAK: Wiadomości o dominikanach prowincji litewskiej. Cz. 1. Kr. 1917. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 376-377.

80. O wyższe kursa religii dla inteligencji świeckiej. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 578-585.

81. Kościół wobec państw i narodowości. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 756-777.

82. „Filar i utwierdzenie prawdy". *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 135 s. 21-40.

83. Trwałość Kościoła a prawo rozwoju. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 135 s. 197-217.

84. Rec.: P. MAŃKOWSKI: Po naszemu. Pamiętnik liturgisty. Kr. 1917. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 137 s. 352-357.

85. Rec.: C. SOKOŁOWSKI: Przysięga antymodernistyczna. W. 1916. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 137 s. 357-358.

86. Duchowa spuścizna po carskich rządach. Kr. 1918 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 209.

87. Na wejście w świat. Wiązanka wskazówek etycznych dla dorosłych panien. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 8° s. 424. — Toż. wyd. 2. P. 1919 Księg. św. Wojciecha 16° s. 424. — Toż. Wyd. 3 zmienione. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 16° s. 238. — Toż. Wyd. 4. P. 1928 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 238. — Toż. w tłum. słowackim F. Lutopecky'ego: Na cestu životem. V Brtnici 1928 16° s. 151.

88. Spór o chełmskich wyznawców. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 139-150. — Toż w osob. odb. Kr. 1918 8° s. 14. Broszury o chwili obecnej z. 49.

89. O prawa obywatelskie dla kobiet. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 276-294; t. 139/140 s. 414-431. — Toż w osob. odb. Kr. 1918 8° s. 37. Broszury o chwili obecnej z. 50.

90. W przededniu pokoju. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 1ˣ-4ˣ [po s. 530].

91. Jeszcze do sporu o chełmskich wyznawców. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 546-555.

92. U Bożego grobu w poranek wielkanocny. *Sod. Mar.* R. 17: 1918 s. 49-56.

93. Kościół jako mistyczny organizm. *Sod. Mar.* R. 17: 1918 s. 154-162, 203-212.

94. Bolszewizm w zagadnieniu o początkach chrześcijaństwa. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 1-19.

95. O szkołę katolicką. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/152 s. 81-91.

96. Pierwszy sejm wolnej Polski. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 161-164.

97. Filozofia prawa. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 223-225.

98. Socjaliści a Kościół. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 241-246.

99. Wytyczne ustroju Polski. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 401-407.

100. Walka o religijność szkoły. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 470-472.

101. Z ziemi opornych. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 16-20.

102. Stanowy ustrój Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 81-97.

103. Przeciwko zarazie moralnej. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 289-298.

104. Co robić z Żydami? *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 369-384.

105. Rec.: C. PLATER-ZYBERKÓWNA: Na progu małżeństwa. W. 1918. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 308-311.

106. Rec.: T. JESKE-CHOIŃSKI: Historia Żydów w Polsce. W. 1919. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 250-252.

107. Rec.: A. DIVÉKY: Węgrzy a Polacy w XIX stuleciu. W. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 348-350.

108. Rec.: S. ZDZIARSKI: Dżingis-chan zmartwychwstały. Studia z psychopatologii rosyjskiej. P. 1919. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 423-424.

109. Manowce chorobliwego mistycyzmu. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 5-14.

110. Drożyzna a sumienie obywatelskie. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 161-171.

111. Posłowi Klemensiewiczowi małe wyjaśnienie. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 238-239.

112. Uczłonkowanie i rozwój hierarchii kościelnej. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 241-258.

113. W setną rocznicę przybycia jezuitów do Galicji. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 321-332.

114. Rozszerzenie własności prywatnej. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 5-10.

115. Potrzeba inteligencji katolickiej u nas. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 273-286. — Toż w osob. odb. Kr. 1921 8° s. 16.

116. Religijność protestancka i jej misjonarze. *Sod. Mar.* R. 19: 1920 s. 164-166.

117. Teologia popularna. Recenzje. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 48-51.

118. Z zagadnień kościelno-politycznych. Recenzje. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 52-54.

119. Rec.: J. CHRZCICIEL: Bolszewizm. Kr. 1920. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 253-254.

120. Rec.: P. POURRAT: La spiritualité chrétienne des Origines de l'Église au moyen-age. Paris 1919. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 254-256.

121. Rec.: O. A. GRATRY: Credo w rozważaniu filozoficznym. P. 1919. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 259-261.

122. Nawrócenie Rosji posłannictwem Polski. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 129-135.

123. Jak przywrócono publiczny kult bł. Andrzeja Boboli w Połocku. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 119-121.

124. Znieważenie relikwii bł. Andrzeja Boboli. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 183-185.

125. Międzynarodowy związek prawników katolickich. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 78-79.

126. „Biały jeździec". *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 79-80.

127. Sztuka chrześcijańska. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 80-81.

128. O inteligencję katolicką. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 123-130.

129. Paryskie „Misje południa". *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 158-159.

130. Wygląd loży masońskiej. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 159-160.

131. „Catholic Evidence Guild" w Londynie. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 239-240.

132. Z ruchu katolickiego wśród lekarzy. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 239.

133. Nasza konstytucja a program katolicki. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 241-249.

134. Związek historyków katolickich w Stanach Zjednoczonych Ameryki Płn. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 318-319.

135. Idźmy do Żydów. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 319-320.

136. Socjalistyczna ekskomunika. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 319.

137. Socjalizm jako religia. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 5-18.

138. Po warszawskim zjeździe. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 217-225.

139. P. Niemojewski w roli profesora homiletyki. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 288.

140. Biblia, Gazeta Warszawska, Naprzód. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 367-368.

141. Autokefalia prawosławnej cerkwi w Polsce w świetle historii. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 369-379.

142. Śmierć Andrzeja Niemojewskiego. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 442-443.

143. Sprawiedliwość faryzeuszów, a doskonałość chrześcijańska. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 99-108.

144. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: O nowożytną metodę nauczania religii. P. 1920. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 131-133.

145. Rec.: J. MARCINOWSKA: Anima mundi. Powieść. P. 1919. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 139-141.

146. Rec.: J. GERMAN: Światła z daleka. Powieść. W. 1920. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 141-142.

147. Rec.: M. D'HERBIGNY: De Deo universos evocante ad sui regni vitam, seu de institutione Ecclesiae primaeva. Paris 1920. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 406-407.

148. Rec.: A. KORCZOK: Die griechisch-katholische Kirche in Galizien. Leipzig 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 407-408.

149. Rec.: A. MICKIEWICZ: Trybuna ludów. Kr. b.r. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 69-71.

150. Rec.: M. SIENIATYCKI: Etyka katolicka. Wyd. 2. Lwów 1921; W. KALINOWSKI: Etyka. Wyd. 2. P. 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 183-185.

151. Rec.: S. GRABSKI: Rewolucja. Studium społeczno-psychologiczne. W. 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 270-271.

152. Rec.: B. PASCAL: Myśli. P. 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 422-423.

153. Położenie religijne na Syberii. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 16-18.

154. Z notatnika podlaskiego misjonarza. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 97-104, 153-158, 217-222, 263-268, 291-300.

155. Przyszła misja w Rosji a Rusini. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 117-119.

156. Walka o historyczne podstawy chrześcijaństwa. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 5-21, 81-97, 241-255.

157. Pius XI. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 161-165.

158. Odczyty ks. Oraczewskiego. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 240.

159. Uniwersytet katolicki w Mediolanie. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 319.

160. Związek katolików Ameryki Środkowej. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 319-320.

161. O zdrowie moralne w naszych rodzinach. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 420-438.

162. Rewolucja, Żydzi i księgi święte. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 97-108.

163. Jezus a życie chrześcijańskie. *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 48-53.

164. U naturalnych źródeł religii. *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 107-113, 146-153.

165. Rec.: M. D'HERBIGNY: Theologica de Ecclesia. Vol. 2. Parisiis 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 59-60.

166. Rec.: T. ZIELIŃSKI: Rzym i jego religia. Zamość 1920; Tenże: Hermes Trismegistos. Zamość 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 133-135.

167. Rec.: P. DE LA GORCE: Histoire de la Révolution française. T. 1-3. Paris. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 209-213.

168. Rec.: F. MADEJA: Zmartwychwstanie Chrystusa. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 348-349.

169. Znieważenie relikwii bł. Andrzeja Boboli. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1923.* Kr. 1922 s. 71-76.

170. Makryna Mieczysławska w świetle prawdy. Kr. 1923 Nakł. Prz. Powsz. 16° s. 139.

171. Na tematy współczesne. Kr. 1923 Nakł. Prz. Powsz. 16° s. 265.

172. Prześladowanie wiary katolickiej w Rosji. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1924.* Kr. 1923 s. 95-110.

173. O. Leonidas Fiodorow. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 114-115.

174. Z drugiej wycieczki misyjnej na Podlasie w r. 1903. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 136-145, 197-202, 235-240, 259-263. Artykuły: Z notatnika podlaskiego misjonarza [poz. 154] oraz z drugiej wycieczki misyjnej na Podlasie wyszły w osobnej książce: Wśród Unitów na Podlasiu. Pamiętniki wycieczek misyjnych. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 172.

175. Na jubileusz męczennika Unii. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 289-296.

176. Św. Jozafat a nasze Towarzystwo. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 49-52.

177. O odkażenie naszej atmosfery politycznej. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 5-16.

178. „Skamander" a indeks. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 191-192.

179. Anarchia umysłów i serc. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 232-238.

180. Nieco z... humorystyki. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 283.

181. Z domu zaczadzonych. Mariawici w świetle własnych publikacji. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 5-24. — Toż w osob. odb. Kr. 1923 8° s. 22.

182. Rozciągłość władzy papieskiej. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 5-25.

183. Religia a polska inteligencja radykalna. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 82-91.

184. Święty Jozafat Kuncewicz a chwila obecna. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 97-104.

185. Wobec tragedii krakowskiej. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 193-198.

186. O katolicyzmie p. Pieńkowskiego i „Gazety Warszawskiej" słów parę. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 284-286.

187. Podstawy prymatu papieskiego. *Wiara i Życie.* R. 3: 1923 s. 65-83.

188. Rec.: T. FLOURNOY: Filozofia Williama Jamesa. W. 1923; H. PINARD: La théorie de l'experience religieuse. Louvain 1921. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 155/156 s. 350-351.

189. Rec.: I. CHRZANOWSKI: Wśród zagadnień, książek i ludzi. Lw. 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 76-77.

190. Rec.: M. D'HERBIGNY: L'Anglicanisme et l'Orthodoxie gréco-slave. Paris 1922. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 68-69.

191. Rec.: H. PINARD DE LA BOULLAYE: L'Etude comparée des religions. Paris 1922. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 261-262.

192. Pracy dostojność i organizacja. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 97-108.

193. W rocznicę zbrodni... *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 3-12.

194. Wuzy i Rabfaki. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 91-94.

195. Kołowacizna astralna. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 94-95.

196. Książki religijne a nasze księgarnie. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 95-96.

197. Nacjonalizm katolicki a nacjonalizm wszechpolski. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 193-209.

198. Finał komedii kozłowickiej. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 284-286.

199. Po uchwaleniu ustaw kresowych. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 112-121.

200. Droga do rozbrojenia. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 97-109.

201. Śp. Maria Ihnatowiczówna, 1892-1924. *Sod. Mar.* R. 23: 1924 s. 59-65.

202. Rec.: P. DE LA GORCE: Histoire religieuse de la Révolution française. T. 5. Paris 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 173-175.

203. Rec.: M. D'HERBIGNY: L'Ame religieuse des Russes. Roma 1924. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 259-260.

204. Na ślubny kobierzec. Książka dla panien narzeczonych i młodych mężatek. P. 1925 Wyd. Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 162. — Toż wyd. 2. P. 1929 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 162.

205. Duchy w Brodach. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 3-31. Współpraca z F. Potockim.

206. Królewskie prawa Chrystusowe. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 129-140.

207. Masoni a ideologia masońska. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 3-22.

208. Rec.: T. ZIELIŃSKI: Z ojczystej niwy. Zamość 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 102-104.

209. Rec.: T. ZIELIŃSKI: La Sybille, trois essais sur la religion antique et le christianisme. Paris 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 104-105.

210. Rec.: B. LEIB: Rome, Kiev et Byzance à la fin du XI siècle. Paris 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 105-107.

211. Rec.: Żywot sługi Bożej Marii Franciszki Siedliskiej. Tłum. z włoskiego. Kr. 1925. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 295-296.

212. Czy można socjalizm pogodzić z katolicyzmem. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 3-20, 164-182.

213. Pojedynek a opinia katolicka. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 3-16.

214. Nauki krwawych dni. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 1^{x}-8^{x} [po s. 272].

215. O stosunek katolicyzmu do socjalizmu i socjalizmu do katolicyzmu. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 155-166.

216. Metody polemiczne pewnych naszych pism prawicowych. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 206-208.

217. Polonia católica. *Razón y Fe.* R. 74: 1926 s. 394-402.

218. Rec.: J. PTAŚNIK: Kultura wieków średnich. I. Życie religijne i społeczne. W. 1925. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 345-349.

219. Rec. F. W. FOERSTER: Etyka a polityka. Lw. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 250-251.

220. Nasz stosunek do socjalizmu. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 145-161, 314-340.

221. Ku uzdrowieniu polskiego nacjonalizmu. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 209-224.

222. O ideę dla Polski. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 3-17.

223. Co to są bolszewicy i komuniści. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1928.* Kr. 1927 s. 213-224.

224. Rec.: B. GRĄBCZEWSKI: Na służbie rosyjskiej. W. 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 104-105.

225. Rec.: A. J. KWIETNIOWSKI: T. G. Masaryk, życie i dzieło. We Frysztacie 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 371-373.

226. Rec.: M. WAŃKOWICZ: W kościołach Meksyku. W. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 170-174.

227. Rec.: K. SROKOWSKI: Elita bolszewicka. Studium socjologiczne. Kr. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 174-176.

228. Rec.: C. SMOGORZEWSKI: La Pologne restaurée. Paris 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 186-187.

229. Problem jedności Kościoła na Wschodzie. *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 529-538.

230. Po wyborach. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 3-17.

231. Zaufanie do państwa. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 3-12.

232. Dziesięciolecie niepodległości. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 137-145.

233. Wstęp. W: A. BOUDOU: Stolica Święta a Rosja. Stosunki dyplomatyczne między nimi w XIX stuleciu. T. 1. Kr. 1928 s. 5-7.

234. Rec.: C. LECHICKI: Kościół ormiański w Polsce. Lw. 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 102-103.

235. O Zdrowe ustawodawstwo małżeńskie w Polsce. Kilka luźnych uwag. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 48.

236. Stanowisko ireniczne w traktacie o Kościele. *Prz. Teol.* R. 20: 1929 s. 428-445. — *Nasza Myśl Teologiczna.* T. 1: 1930 s. 56-73.

237. Trzeci rok KAP'a. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 255-256.

238. Cittá del Vaticano. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 257-266.

239. Małżeństwo między państwem a Kościołem. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 257-275.

240. Przeciwko projektom rozwodowym. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 42-60.

241. Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 209-214.

242. Uniwersytet Batorego. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 3-9.

243. O misję religijną Polski na kresach wschodnich. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 s. 129-149.

244. Pius XI a Rosja dysydencka. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 257-266.

245. Rec.: B. BARTMANN: Lehrbuch der Dogmatik. Wyd. 7. Freiburg 1928; M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej. T. 1. Kr. 1928. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 228-231.

246. Rec.: W. CHARKIEWICZ: Placyd Jankowski. Życie i twórczość. Wil. 1928. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 118-120.

247. Rec.: E. SZMURŁO: Rimskaja Kuria na russkom prawosławnom wostokie w 1609-1654 godach. Praha 1928. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 120-122.

248. Rec.: J. BERNANOS: Pod słońcem szatana. W. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 124-127.

249. Rec.: J. OSTROWSKI: Ziemia świętego Krzyża. Brazylia. W. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 368-369.

250. Rec.: Zagadnienie etatyzmu w Polsce. W. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 168-169.

251. Rec.: Św. AUGUSTYN: Wyznania; J. CZUJ: Żywot św. Augustyna. Kr. 1928. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 310-311.

252. Rec.: E. LUDWIG: Syn człowieczy. Tłum. P. Hulka-Laskowski. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 240-241.

253. Rec.: M. PRIBILLA: Um kirchliche Einheit. Freiburg 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 241-243.

254. Walka z antychrystem. Kr. 1930. Wyd. Ks. Jez. 16° s. 24.

255. Wyraz „Sobornaja" w słowiańskim symbolu wiary. W: *Pamiętnik I Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku* (23-24 IV 1930 roku). Pińsk 1930 s. 26-43.

256. Niektóre przeszkody pracy unijnej u nas w dobie dzisiejszej. W: *Pamiętnik I Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku* (23-24 IV 1930 roku). Pińsk 1930 s. 109-120.

257. Słów parę w sprawie ślubów cywilnych. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 463-470. — Toż. w: J. URBAN: O zdrowe ustawodawstwo małżeńskie w Polsce. Kr. 1929.

258. Prześladowanie religii w Rosji. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 129-141.

259. Kilka zdań w sprawie książki dra Koplera. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 354-358.

260. Prawodawstwo religijne w Rosji sowieckiej. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 129-148.

261. Czytelnictwo religijne w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 293-304.

262. Na okres przedwyborczy. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 3-12.

263. Nowe ośrodki pracy katolickiej w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 245-248.

264. W obliczu wojującego ateizmu. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 257-273.

265. Rec.: A. WAŚKOWSKI: Makryna. Dramat w pięciu aktach. Kr. 1929. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 94-96.

266. Rec.: S. TYSZKIEWICZ: Katoliczeskij katichizis. Paryż 1929; Katoliczeskij Wremiennik. Cz. 3. Paryż 1929; W. WILIŃSKIJ: Katoliczestwo i ocerkowlenje żyzni. Paryż 1929. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 98-99.

267. Rec.: L. KOPLER: Kościół a polityka. Kr. 1929. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 100-101.

268. Rec.: F. GRIVEC: Św. Cyryl i Metody, Apostołowie Słowian. Kr. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 106-107.

269. Rec.: J. WASILEWSKI: Arcybiskupi i administratorowie archidiecezji mohylowskiej. Pińsk 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 107-108.

270. Rec.: H. CICHOWSKI: Ks. Stanisław Sokołowski a Kościół Wschodni. Lw. 1929. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 237-238.

271. Rec.: O. HALECKI: Un empereur de Byzance á Rome. W. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 106-107.

272. Rec.: L. CARO: Solidaryzm. Jego zasady, dzieje i zastosowania. Lw. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 227-229.

273. Rec.: A. MENOTTI: Ustrój faszystowski w Italii. W. 1930; *Prz. Współcz.* Kr. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 229-230.

274. Rec.: A. BOUDOU: Stolica św. a Rosja. T. 1-2. Kr. 1928-1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 233-234.

275. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Dogmat Niepokalanego Poczęcia w oświetleniu nowszych prawosławnych teologów rosyjskich. W. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 361-363.

276. Czterdziestolecie encykliki „Rerum novarum". *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 129-140.

277. Jak bronić małżeństwa? *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 273-290.

278. Obecny stan prawosławia w Polsce. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa.* P. 1931 s. 71-86.

279. Przeciwko projektom rozwodowym. *Pro Christo — Wiara i Czyn.* R. 7: 1931 s. 17-34.

280. Rec.: Ukraine und die kirchliche Union. Berlin 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 364-367.

281. Rec.: M. LORET: Życie polskie w Rzymie w XVIII wieku. Rzym 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 361-364.

282. Rec.: V. S. VILINSKY: K slovanské otázce. Praha 1930; Tenże: Duch ruské církve. Praha 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 362-364.

283. Rec.: F. MACHAY: Rozwiązanie sprawy społecznej w ramach Akcji Katolickiej. P. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 191 s. 168-169.,

284. Rec.: Księga Psalmów. Tekst i komentarz. Oprac. ks. E. GÓRSKI: Wyd. 2. Sandomierz 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 191 s. 170-171.

285. Rec.: K. ADAM: Istota katolicyzmu. P. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 244-245.

286. Rec.: W. GURIAN: Der Bolschewismus. Freiburg 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 375-376.

287. Rec.: M. FARBMAN: „Piatiletka", plan gospodarczy Sowietów. W. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 376-377.

288. A. HERTZ: Ludzie i idee. T. 6. W. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 378-379.

289. Rec.: B. RUSSEL: Małżeństwo i moralność. W. 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 379-380.

290. Współczesny stan prawosławia. W: *Pamiętnik II Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku* (1931). Pińsk 1932 s. 26-44.

291. Metody akcji unijnej. W: *Pamiętnik II Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku* (1931). Pińsk 1932 s. 88-92.

292. Prace jezuitów w Rosji. W: *Kościół katolicki w Rosji.* Materiały do jego historii i organizacji. Z. 1. P. 1932 s. 11-17. — Toż w jęz. franc.: Travaux des Jesuites en Russie. Tamże s. 17-22.

293. W sprawie artykułu „Jak bronić małżeństwa?". *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 1[x]-8[x] [po s. 273]. — Toż. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 47-48.

294. Ideologia bolszewizmu. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 129-143.

295. O. Marian Morawski. Z powodu książki o nim. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 277-287.

296. Rec.: L. DARWIN: Qu'est que l'Eugénique? Paris 1931; R. BROUILLARD: Eugénique et Eugénisme. Études 1931; L'Eglise et l'Eugénisme. Paris 1931. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 111-113.

297. Naokoło projektu prawa małżeńskiego. Recenzje. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 163-173.

298. Rec.: Polska bibliografia biblijna 1900-1930 r. Kr. 1932. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 190.

299. Akcja unijna a misja religijna Polski. W: *Pamiętnik III Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku (1932).* Pińsk 1933 s. 74-87.

300. Technika a modlitwa. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 257-270.

301. O Deubnera i nie o Deubnera. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 126-127.

302. Od dołu czy od góry? *Oriens.* R. 1: 1933 s. 129-131.

303. Konferencje pińskie. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 141-143.

304. Z Rusi Zakarpackiej. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 147-149.

305. Papież i „Papieże". *Oriens.* R. 1: 1933 s. 161-163.

306. Św. Kazimierz i akcja unijna. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 10-14.

307. Dookoła Oriensu. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 53-57.

308. Prawosławie w Polsce. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 60-61.

309. My i oni. O właściwy stosunek nasz do prawosławia. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 65-68.

310. Śp. O. Protoigumen Włodzimierz Piątkiewicz. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 83-85.

311. Śp. arcybiskup Piotr Mańkowski. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 85-86.

312. Unia a religijność ludu. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 97-99. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 421-423.

313. Święci Cyryl i Metody i ich dzieło. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 99-106.

314. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 1: 1933 s. 121-126, 153-155, 182-185.

315. Rec.: B. JASINOWSKI: Wschodnie chrześcijaństwo a Rosja. Wil. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 274-276.

316. Rec.: Encyklopedia kościelna. T. 33. Włocławek 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 561-562.

317. W poszukiwaniu człowieka. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 171-195. — Toż w osob. odb. Kr. 1934 8° s. 30.

318. Pokłosie po pracy o „Mieczysławskiej". *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 274-287.

319. Czy jest możliwe zwołanie przez prawosławnych soboru powszechnego? W: *Pamiętnik IV Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej* (1933). Pińsk 1934 s. 15-30.

320. Ostateczny stróż prawosławia. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 1-2.

321. Prawosławie i rozwody. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 16-19.

322. Akcja unijna a przeszłość. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 33-35.

323. Administracja apostolska dla Łemków. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 53-56.

324. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 2: 1934 s. 59-62, 85-88, 120-123, 153-155, 188-190.

325. Wobec bezbożnictwa w Rosji. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 65-67.

326. Miłość i dyscyplina. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 97-99.

327. Russkaja Prawda. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 102-105.

328. Ukrainizm a katolicyzm. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 105-107.

329. O. Aleksy Zierczaninow. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 107-109.

330. Praca dla Unii w Mandżu-di-go. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 110-113.

331. Wschód i kultura. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 129-131.

332. O konferencje pińskie. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 147-148.

333. Katolicyzm a cywilizacje. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 161-163.

334. Od Rusinów do Ukraińców i Rosjan. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 174-179.

335. Katolicyzm a kultura. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 46-68. — Toż w osob. odb. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 23.

336. My a bezbożnicy. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 3-22.

337. Zadanie i charakter polemiki z prawosławnymi. W: *Pamiętnik V-ej Pińskiej Konferencji Kapłańskiej w sprawie unii kościelnej.* Pińsk 1935 s. 13-23.

338. Dwa ideały. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 1-2.

339. Śp. Biskup Malecki. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 20-22.

340. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 3: 1935 s. 28-29, 90-92, 151-157, 186-188.

341. O walkę z ateizmem. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 33-34.

342. Nowy podział kompetencji. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 35-36.

343. Wśród książek i czasopism. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 59-62.

344. Dwa rozumienia jedności kościelnej. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 65-66.

345. Pytania bez odpowiedzi. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 97-99.

346. Unia w Bułgarii. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 107-108.

347. Katolicyzm a unia. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 129-131.

348. Piąta Konferencja Unijna. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 144-146.

349. O zrównanie kalendarzy. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 161-162.

350. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Idea Kościoła w ujęciu rosyjskiej teologii i historiozofii. W. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 111-112.

351. Przenikanie bezbożnictwa do umysłowości polskiej. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 210 s. 12-28.

352. Periodyki w ZSSR. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 210 s. 134-136.

353. O humanizm chrześcijański. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 276-291.

354. O wspólnych świętych. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 1-2.

355. Zagadnienia kalendarzowe. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 9-13, 39-42.

356. Wschodni kardynał. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 13-16.

357. Śp. ksiądz Pydynkowski. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 20-22.

358. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 4: 1936 s. 26-29, 54-58, 91-92, 119-123, 153-155, 184-188.

359. Wobec wspólnego zadania. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 33-35.

360. Piotr W. a unia. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 58-59.

361. Nie wódź nas na pokuszenie. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 65-67.

362. Czy prześladowanie? *Oriens.* R. 4: 1936 s. 87-91.

363. Tolerancja bolszewicka. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 97-99.

364. Synod warszawski wobec protestu amerykańskiego. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 117-119.

365. Jubileusz pasterza tułacza. [E. Ropp]. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 129-131.

366. Ksiądz Skarga a obrządek grecki. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 135-139.

367. Miłość jedności. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 161-162.

368. Rec.: P. KUBICKI: Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i ojczyzny. Cz. 2 t. 1. Sandomierz 1936. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 404-409.

369. Rec.: A. JAKUBISIAK: Od zakresu do treści. W. 1936. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 210 s. 352-353.

370. Bezbożnictwo w Polsce. W: *Międzynarodowy Kongres Chrystusa Króla.* XVII Zjazd Katolicki archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. P. 1937 s. 207-213.

371. Skarga a Kościół grecki. W: *Duch Skargi w Polsce współczesnej.* W. 1937 s. 129-137.

372. „Świętymi bądźcie" — Szkic rekolekcji dla inteligencji. *Myśl Rekol.* R. 1: 1937 s. 192-208.

373. Polemika katolicka. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 1-3.

374. Znaczenie zjazdu unijnego we Lwowie. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 14-17.

375. Oeuvre d'Orient. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 18-19.

376. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 5: 1937 s. 25-28, 88-92, 122-125, 156-158, 185-188.

377. Zmartwychwstanie. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 33-34.

378. Czy Abisyńczycy są monofizytami? *Oriens.* R. 5: 1937 s. 46-47.

379. Religia w konstytucji Stalina. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 57-59.

380. Odwieczna skała i nowe fale. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 65-66.

381. Po kongresie poznańskim. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 97-99.

382. Misja katolicka a polityka. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 129-130.

383. Języki w prawosławnej liturgii. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 130-134.

384. Jedność mistyczna i jedność społeczna. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 161-163.

385. Prawowierność papieża Liberiusza. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 165-170.

386. Rozwój Albertyna. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 172-174.

387. Walka o wiarę w Boga. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 6-8. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 4-6.

388. Religia a użyteczność i prawda. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 73-77. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 37-41.

389. U początków życia. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 120-125. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 69-73.

390. Pan Bóg czy pani ewolucja? *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 170-173. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 101-105.

391. Od Zwierząt czy od Boga? *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 220-225. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 133-138.

392. Materializm komunizmu. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 266-271. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 165-170.

393. Materializm w Rosji Sowieckiej. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 315-322. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 198-205.

394. Materia i jej Twórca. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 386-390. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 246-250.

395. Fizyka a bezbożnictwo. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 430-435. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 278-282.

396. „Umysł wszystko urządzi". *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 478-483. — Toż. *Wiara i Życie.* R. 17: 1937 s. 310-315.

397. Jezuici obrządku bizantyjsko-słowiańskiego. W: PIROŻYŃSKI M.: Zakony męskie w Polsce. Lubl. 1937 s. 298-306.

398. Pełny kult Chrystusa. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 1-2.

399. Chaldejscy unici i ich patriarcha. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 15-17.

400. W Byteniu i Żyrowicach. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 18-20.

401. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 6: 1938 s. 25-27, 58-61, 123-126, 154-158, 188-190.

402. Paradoksy tolerancji w Polsce. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 22-34.

403. Akcja unijna a konkordat. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 42-46.

404. Rosjanie w dzisiejszej Litwie. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 49-52.

405. Pomniejszyciele czci Bogarodzicy. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 53.

406. Ostatnie ataki na akcję unijną. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 54-57.

407. Testament duchowy św. Boboli. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 65-66.

408. Rozszerzenie władzy Kongregacji Wschodniej. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 67-69.

409. Wołyńskie rewindykacje. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 69-72.

410. Forma i treść. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 97-98.

411. Mickiewicz a rzeczy unickie. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 106-110.

412. Monachomachia w Drui. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 118-120.

413. Jubileusz chrztu Rusi. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 129-131.

414. Kontemplacja i czyn. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 161-163.

415. O katolicyzm Rusi przedmongolskiej. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 170-173.

416. Stosunki wyznaniowe na Rusi Zakarpackiej. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 178-182.

417. Kłopot z Jezusem. *Wiara i Życie.* R. 18: 1938 s. 2-7.

418. Tacyt i Józef Flawiusz o Chrystusie. *Wiara i Życie.* R. 17: 1938 s. 34-38.

419. Świadectwo św. Pawła o Jezusie. *Wiara i Życie.* R. 18: 1938 s. 326-331.

420. Materialiści a astronomia. *Wiara i Życie.* R. 18: 1938 s. 344-345.

421. Ewangelie jako źródło historyczne. *Wiara i Życie.* R. 18: 1938 s. 358-363.

422. Rec.: C. ŚWIETLIŃSKI: La Conception sociologique de l'Oecuménicité dans la pensée religieuse russe contemporaine. Paris 1938. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 93-96.

423. Rec.: M. HANDELSMAN: Ukraińska polityka ks. Adama Czartoryskiego przed wojną krymską. W. 1937. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 100-101.

424. Jagiellonowie wobec prawosławia i unii. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 221 s. 3-16.

425. Unia Brzeska a polska racja stanu. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 221 s. 139-158.

426. Jedność i powszechność. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 1-3.

427. Dzieło Józefa Siemaszki. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 4-9.

428. Po zgonie arcybiskupa ormiańskiego. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 22-23.

429. Co i jak piszą? *Oriens.* R. 7: 1939 s. 28-29, 92-93, 123-125.

430. Hołd Wschodu Piusowi XII. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 65-66.

431. Rosjanie haliccy a unia kościelna. *Oriens.* R. 7: 1939 sł. 73-77.

432. Szlachta zagrodowa i Polacy greckiego obrządku. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 83-88, 113-116.

433. Papież Wschodu. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 34-37.

434. Losy Unii Florenckiej na Rusi. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 104-108.

435. Jubileusz ks. metropolity Szeptyckiego. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 119-120.

436. Pokój i pogotowie. *Wiara i Życie.* R. 19: 1939 s. 225-226.

437. Między diabłem a beelzebubem. *Wiara i Życie.* R. 19: 1939 s. 257-258.

438. Bezbożnik o pierwotnym chrześcijaństwie. *Wiara i Życie.* R. 19: 1939 s. 262-266.

439. W l. 1911-1936 redagował stałą rubrykę *Przegl. Powsz.* pt. Sprawy Kościoła. W *Prz. Powsz.* zamieścił też ponad 100 drobnych recenzji oraz notatek bibliograficznych.

440. Rkps.: Tractatus de Ecclesia. Wykłady apologetyczne, s. 304. Rkps w ATJKr., sygn. 1301.

441. Rkps: Wykłady teologiczne, 1916, s. 331. Rkps w ATJKr., sygn. 1904.

II.

URBAN J.: Wśród unitów na Podlasiu. Pamiętnik wycieczek misyjnych. Kr. 1923; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 766; ROSTWOROWSKI J.: Pamięci trzech b. redaktorów „Przeglądu". *Prz. Powsz.* R. 64: 1947 t. 224 s. 14-20; GÓRKA L.: Początki ruchu ekumenicznego na Słowiańszczyźnie w XIX w. i na początku XX wieku. *Collect. Theol.* R. 40: 1970 z. 2 s. 137-141; TENŻE: Drogi słowiańskiego ekumenizmu. Ekumeniczny charakter działalności zjednoczeniowej ks. Jana Urbana SJ. *Collect. Theol.* R. 40: 1970 z. 3 s. 139-143; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 214. — ATJKr. Catalogus provinciae Galicianae SJ [1900-1918], provinciae Poloniae SJ [1919-1926], provinciae Poloniae Minoris SJ [1927-1939]; ZAWADZKA M.: Zapomniany publicysta, maszynopis.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Urmanowicz Walenty (1898-1969), kanonik kapituły w Białymstoku, zastępca profesora Uniw. Wileńskiego, potem profesor nadzw. Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, moralista.

Urodził się 27 II 1898 r. w Nowowilejce k. Wilna jako syn Marcina i Adeli Ejzerman. Uczęszczał do Gimnazjum im. Zygmunta Augusta w Wilnie, które ukończył w 1917 r. W latach 1917-1921 studiował teologię w wileńskim Seminarium Duchownym, a następnie na Wydziale Teologicznym miejscowego Uniwersytetu. Święcenia kapłańskie przyjął w 1921 r. Studia swe pogłębiał na Katolickim Uniwersytecie w Lublinie, uzyskując stopień licencjata teologii. Następnie studiował na Wydziale Filozoficznym Instytutu Katolickiego w Paryżu i w latach 1925-1928 na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu we Fryburgu (Szwajcaria), gdzie uzyskał doktorat teologii.

Wróciwszy do Polski, został Urmanowicz katechetą w Seminarium Nauczycielskim im. T. Zana w Wilnie. W 1930 r. powołano go na stanowisko asystenta na Wydziale Teologicznym Uniw. Wileńskiego i zlecono mu wykłady z teorii poznania. W r. szk. 1939/40 został zastępcą profesora przy katedrze etyki i chrześcijańskich nauk społecznych. Podczas okupacji przebywał w latach 1942-1943 w obozie ciężkich robót na Litwie. Po repatriacji był wykładowcą w Seminarium Duchownym w Białymstoku do 1961 r. W 1947 r. habilitował się na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego w zakresie teologii moralnej. Wykłady z teologii moralnej ogólnej i etyki objął na tymże Wydziale w 1952 r. Z przejściem do świeżo utworzonej w 1954 r. Akademii Teologii Katolickiej został mianowany profesorem nadzw. i objął katedrę teologii moralnej ogólnej. W latach 1956/57 — 1963/64 pełnił urząd Ddziekana Wydziału. Z końcem r. szk. 1967/68 przeszedł w stan spoczynku.

Zmarł 9 VII 1969 r. w Kołobrzegu na zawał serca, pogrzebany został w Białymstoku.

I.

1. De formatione virtutum a caritate. Vilnae 1931 8° s. XII, 101.

2. Zasady filozofii chrześcijańskiej. Wil. 1938 8° s. IV, 179.

3. Źródła władzy państwowej. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 132-154, 241-262, 340-382; R. 40: 1948 t. 48 s. 14-34, 128-146.

4. Rec.: Z. KOZUBSKI: Podstawy etyki płciowej. P. 1947. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 189-190.

5. Św. Tomasz z Akwinu a humanizm chrześcijański. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 24 s. 1.

6. Rec.: W. TATARKIEWICZ: O szczęściu. Kr. 1947. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 50 s. 284-287.

7. U źródeł nauki o zasięgu prawa naturalnego. *Collect. Theol.* R. 26: 1955 s. 777-799.

8. Zasięg prawa naturalnego w nauce św. Tomasza z Akwinu. *Collect. Theol.* R. 28: 1957 s. 393-425.

9. Zasady moralności chrześcijańskiej. Cz. 1: Teoria życia moralnego. W. 1958 8° s. 170.

10. Kultura a doskonałość człowieka. *Collect. Theol.* R. 31: 1960 s. 15-31.

11. Religijność a praktyki religijne. *Aten. Kapł.* R. 52: 1960 t. 60 s. 60-70.

12. Rec.: K. WOJTYŁA: Ocena możliwości zbudowania etyki chrześcijańskiej przy założeniach systemu M. Schelera. Lubl. 1959. *Aten. Kapł.* R. 53: 1961 t. 63 s. 279-284.

13. Założenia antropologiczne podmiotu moralności w etyce chrześcijańskiej. *Stud. Theol. Vars.* R. 2: 1964 nr 1 s. 31-77.

14. Swoistość determinizmu sprawności w życiu moralnym. *Stud. Theol. Vars.* R. 4: 1966 nr 1 s. 35-121.

15. Aspekty laikatu w organizacji Kościoła Rzymsko-Katolickiego. *Stud. Theol. Vars.* R. 5: 1967 nr 1 s. 141-151.

16. Istota świętości chrześcijańskiej. *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 2 s. 129-152.

II.

PRYSZMONT J.: Ks. Prof. Dr Walenty Urmanowicz (1898-1969) *Collect. Theol.* R. 40: 1970 nr 2 s. 163-165; Toż. *Stud. Theol.*

Vars. R. 8: 1970 nr 2 s. 3-9; TENŻE: Kierunek teologii moralnej. W: [Dwadzieścia] *XX lat Akademii Teologii Katolickiej.* Księga pamiątkowa 1954-1974. W. 1976 s. 106, 109, 113-114. — Teczka akt personalnych w Rektoracie Akad. Teol. Katol. w Warszawie.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Uth Grzegorz (1872-1941), augustianin, historyk zakonu.

Urodził się 21 XII 1872 r. w Gotthards w diec. Fulda. Do zakonu wstąpił 28 VIII 1892 r. Po ukończeniu studiów filozoficzno-teologicznych otrzymał 1 VIII 1897 r. święcenia kapłańskie. Dnia 7 VIII 1908 r. na kapitule prowincjalskiej w Münerstadzie w Bawarii został wybrany przeorem klasztoru w Krakowie. W Krakowie przeprowadził restaurację kościoła św. Katarzyny i zakupił majątek w Prokocimiu, gdzie w 1910 r. otwarto dom zakonny, a Uth został pierwszym superiorem i administratorem. W 1925 i 1931 r. był wybierany na trzyletnie kadencje komisarzem prowincji. Zmarł 9 IX 1941 r. w Woli Justowskiej.

I.

1. Szkic historyczno-biograficzny zakonu augustiańskiego w Polsce. Kr. 1930 Nakł. OO. Augustianów 8° s. VIII, 379.

2. Mój szkic historyczno-biograficzny zakonu augustiańskiego w Polsce, w oświetleniu krytyki. Kr. 1932 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 12.

II.

UTH G.: Szkic historyczno-biograficzny zakonu augustiańskiego w Polsce. Kr. 1930 s. 224-227.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Van Blericq Edward → zob. **Blericq** Edward

Waczyński Bogusław (1907-1981), jezuita, autor prac z teologii porównawczej, zastępca profesora Katol. Uniw. Lubelskiego.

Urodził się 19 X 1907 r. w Zblewie, pow. Starogard Gdański. Do zakonu jezuitów wstąpił 4 IX 1923 r. Studia filozoficzne odbył w Krakowie (1927-1930), a teologiczne w Lublinie w Bobolanum (1930-1934), gdzie też w 1933 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W l. 1934-1937 odbył studia w Papieskim Instytucie Studiów Orientalnych w Rzymie uzyskując w 1937 r. stopień doktora teologii. Był profesorem na Wydziale Teologicznym Bobolanum w Lublinie (1937-1939, 1942-1946) oraz zastępcą profesora na Wydziale Teologicznym Katol. Uniw. Lubelskiego (1946-1952, 1957-1967). W zakonie pełnił urzędy rektora kolegium w Starej Wsi k. Brzozowa (17 XII 1942 — 31 VII 1946), wiceprowincjała (od 23 I 1950) i prowincjała Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej (26 XI 1952 — 20 V 1956). Zmarł w Warszawie 25 IX 1981 r.

I.

1. Lublin. Rzut oka na dzieje Akademii Teologicznej. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 320-326.

2. Rec.: Warszawskie Studia Teologiczne. Z. 1-6. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 120.

3. Rec.: Studia Augustiańskie. W. 1931. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 121.

4. Czyściec a prawosławie. Z okazji książki ks. prof. M. Niechaja. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 50-51.

5. Obrzędy w Jerozolimie w IV wieku. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 74-76.

6. Rec.: W. HOZAKOWSKI: Dzieje mszy św. P. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 107-109.

7. Kazanie na niedzielę XI po Zielonych Świątkach. W: *Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego.* Seria 2 t. 2 z. 2. Kr. 1935 s. 127-132.

8. Kazanie na doroczny obchód „Cudu nad Wisłą". W: *Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego.* Seria 2 t. 2 z. 2. Kr. 1935 s. 133-135.

9. Kazanie o piekle. W: *Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego.* Seria 2 t. 2 z. 2. Kr. 1935 s. 136-143.

10. Prawosławie w ZSSR w świetle Wielkiej Encyklopedii Sowieckiej. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 114-116.

11. Prawosławni wobec jubileuszu Odkupienia. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 79-80.

12. Druga schizma Focjusza. Rzut oka na wyniki najnowszych prac o Focjuszu. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 35-39.

13. [Siódmy] VII Kongres Unijny w Velehradzie. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 142-145.

14. U mechitarystów w San Lązzaro. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 176-179.

15. Wschód na Wszechświatowej Wystawie Prasy Katolickiej. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 106-109.

16. Rec.: R. DĄBROWSKI: Dymitr Rostowski jako obrońca prawd wiary nieuznawanych dziś przez prawosławie. W. 1936. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 101-102.

17. Codex autographus Maximi Smotrycki. *Orientalia Christiana Periodica.* Vol. 3: 1937 s. 665-669.

18. Czasopisma poświęcone Wschodowi chrześcijańskiemu. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 188-189.

19. Zjazd „pro Oriente Christiano". *Oriens.* R. 5: 1937 s. 81-85.

20. Rec.: L. BERNACKI: La doctrine de l'Église chez le Cardinal Hosius. Paris 1936. *Orientalia Christiana Periodica.* Vol. 1937 s. 682-684.

21. Echa Unii Florenckiej w Polsce w czasach Unii Brzeskiej. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 99-103.

22. Focjusz jako przeciwnik Filioque a papieże. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 46-49.

23. Idea unijna w Polsce w XVI wieku. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 134-139.

24. Nachklänge der Florentiner Union in der polemischen Literatur zur Zeit der Wiedervereinigung der Ruthenen. *Orientalia Christiana Periodica.* Vol. 4: 1938 s. 441-472.

25. Św. Grzegorz i św. Zachariasz a Filioque. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 73-75.

26. Tło pierwszej schizmy Focjusza. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 3-8.

27. Rec.: B. STEIDLE: Patrologia seu Historia antiquae litteraturae ecclesiasticae. Friburgi 1937. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 219 s. 145.

28. Rec.: K. WROTNY-KLIMOWICZOWA: Tajemnica człowieczeństwa. P. 1937. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 219 s. 134-138.

29. Opisy moskiewsko-ruskie Soboru Florenckiego. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 70-73.

30. Sobór Florencki w dziejach teologii katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 222 s. 20-39.

31. Spuścizna pisarska Hipacego Pocieja. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 108-111.

32. Źródła do Soboru Florenckiego. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 38-43.

33. Rec.: I. BOBICZ: Jezus Chrystus Syn Boży. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 222 s. 389-390.

34. Felczak Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 393-394.

35. Zjazd Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 64: 1948 t. 225 s. 394-400.

36. Przegląd literatury teologicznej o Wschodzie chrześcijańskim w latach 1939-1947. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 1: 1949 s. 253-302.

37. Nieznane polskie dzieło o Epiklezie. (O. Łukasz Świętosławski: Ojcowie Kościoła a Epikleza eucharystyczna. Chicago 1915). *Spraw. KUL.* R. 4: 1952 s. 13-14.

38. Nauka o Kościele nowszych teologów niekatolickiego Wschodu. W: GRANAT W.: Dogmatyka katolicka. T. 4. Lubl. 1960 s. 234-240.

39. Eschatologia niekatolickiego Wschodu chrześcijańskiego. W: GRANAT W.: Dogmatyka katolicka. T. 8. Lubl. 1962 s. 343-354.

40. Myśl unijna Skargi. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 6: 1963 nr 2 s. 25-40.

II.

Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Praca zbiorowa. Lubl. 1969 s. 155. — ATJKr.: Katalogi Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej z lat 1927-1981.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wais Kazimierz (1861-1934) rektor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, filozof, popularyzator teologii.

Urodził się 6 II w Klimkówce pow. Krosno n. Wisłokiem. Był synem Floriana rolnika i cieśli równocześnie, oraz Marii z d. Bigos. Do Gimnazjum uczęszczał w Jaśle i po egzaminie dojrzałości wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Po odbyciu studiów teologicznych w l. 1885-1889, otrzymał święcenia kapłańskie 21 VII 1889 r. a potem pracował jako wikary w Gorlicach, Łańcucie i Przemyślu. W 1892 r. wyjechał na dalsze studia filozoficzne do Innsbrucka, ale wkrótce przeniósł się do Rzymu, gdzie kontynuował je na Uniw. Gregoriańskim. W r. 1894 uzyskał tam doktorat z filozofii. We wrześniu t. r. udał się do Lowanium, gdzie pogłębiał studia pod kierunkiem słynnego neoscholastycznego filozofa Desiré Mercierá. Po niemal trzymiesięcznym pobycie w Lowanium, wrócił w 1895 r. do kraju. Od 1 X t. r. zaczął wykładać filozofię w Diecezjalnym Instytucie Teologicznym w Przemyślu i równocześnie został prefektem w Seminarium Duchownym. W następnym roku został profesorem teologii fundamentalnej, a zwolniony z obowiązków prefekta. W 1897 r. został formalnie mianowany profesorem filozofii chrześcijańskiej. W 1902 r. zwiedził Częstochowę, Warszawę, Petersburg, Moskwę i Kijów. W 1904/5 r. udał się w roczną podróż naukową najpierw do Lowanium, głównie celem pogłębienia studiów nad kosmologią, ale zajmował się także badaniem kwestii społecznej i ruchem hipnotystycznym. Odbył w tym czasie także trzymiesięczną podróż do Londynu, gdzie zetknął się między innymi z Wincentym Lutosławskim i Henrykiem Struve. Po powrocie podjął poprzednie obowiązki w Przemyślu. W 1908 r. proponowano mu kanonię w kapitule przemyskiej. Zanim się zdecydował, Wydział Teologiczny Uniw. we Lwowie, oraz arcbp Józef Bilczewski

zaoferowali mu katedrę filozofii na Wydziale, na co od razu się zgodził. W marcu 1909 r. przybył do Lwowa i rozpoczął wykłady. Początkowo był profesorem filozofii i teologii fundamentalnej, od 1911 r. zaś tylko profesorem filozofii.

Dzięki sumienności, ogromnej pracowitości i walorom wychowawczym szybko zdobył sobie uznanie. Był dwukrotnie dziekanem, trzykrotnie prodziekanem i dwukrotnie 1918-1920 prorektorem. W r. akademickim 1917/18 był rektorem Uniwersytetu. Ponadto w l. 1913-1919 był rektorem Seminarium Duchownego we Lwowie, choć kanonicznie należał do diecezji przemyskiej. W niepodległej Polsce odegrał znaczną rolę w organizowaniu nauk teologicznych. Był współorganizatorem Polskiego Towarzystwa Teologicznego i pierwszym jego prezesem w l. 1923-1928, współpracownikiem „Przeglądu Teologicznego", w ramach swej katedry zorganizował seminarium naukowe.

Z zamiłowania oddawał się pracy naukowej, nie lubił natomiast prac o charakterze administracyjnym. Z tego głównie powodu nie przyjął proponowanej mu w 1917 r. przez arcbpa Bilczewskiego kanonii i sufraganii w kapitule lwowskiej, w 1923 r. po śmierci ks. Idziego Radziszewskiego nie przyjął proponowanego mu przez Episkopat polski stanowiska rektora KUL, a w 1923 r. kanonii i rektoratu Seminarium Duchownego w Przemyślu.

W działalności naukowej zajmował się głównie filozofią, a w jej ramach kosmologią i psychologią. Obok ks. M. Morawskiego S. J., ks. S. Pawlickiego CR i ks. Fr. Gabryla należał do pionierów ruchu neoscholastycznego na ziemiach polskich. Podręczniki opracowane przez niego odznaczały się jasnością wykładu, zwięzłością i ścisłością w wyrażaniu myśli. W poglądach politycznych sympatyzował z Narodową Demokracją, ale nie należał do żadnego stronnictwa politycznego.

W grudniu 1927 r. wskutek choroby zaprzestał wykładów, w 1929 r. został mianowany honorowym profesorem Uniw. Jana Kazimierza, osiadł w swoim domu w rodzinnej Klimkówce. Choroba oczu i nóg uniemożliwiły mu w ostatnich latach życia nawet czytanie i chodzenie. Zmarł 9 VII 1934 r. i został pochowany w Klimkówce.

I.

1. Rec.: M. DE MARIO: Compendium logicae et metaphisicae ad usum adolescentum, qui in seminariis et collegiis instituuntur, accomodatum. Romae 1897. *Gaz. Kośc.* R. 5: 1897 s. 372-373.

2. Dziwy hipnotyzmu w świetle najnowszych badań naukowych. *Echo Przem.* R. 3: 1898 — R. 4: 1899 i odb. Przemyśl 1899 Nakł. red. „Echa Przemyskiego", Druk J. Styfiego 16° s. 507, nlb. 3. — Toż. Wyd. 2 przerobione Lw. 1922 nakł. Towarzystwa Biblioteki Religijnej 8° s. 348 nlb. 2.

3. Psychologia. W. Druk P. Laskauer i W. Balicki 8°. T. 1: 1901 s. nlb. 2, II, 260, nlb. 1; T. 2: 1902 s. nlb. 2, II, 210; T. 3: 1903 s. nlb. 4, II, 192; T. 4: 1903, s. nlb. 4, II, 176.

4. Darwinizm w uniwersytecie ludowym. *Echo Przem.* R. 7: 1902 nr 13.

5. Rec.: K. A. KNELLER: Das Christentum und die Vertreter der neueren Naturwissenschaft. Freiburg in Br. 1903. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 39-41.

6. Sprawozdanie z walnego zgromadzenia bractwa „Boni Pastoris" odbytego 19 VIII br. w Seminarium Duchownym w Przemyślu. *Kron. Diec. Przem.* R. 3: 1903 s. 326-330.

6a. Artykuły w *Podr. enc. kośc.* T. 1/2: Aleksander z Hales, s. 117; Antropologia, s. 243; Assocyacya, s. 394-395; Assymilacya, s. 396; T. 5/6: Cel, s. 351-353; T. 7/8: Cieszkowski August, s. 102-103; Comte Izydor August, s. 170-172; Człowiek, s. 293-299; T. 9/10: Dualizm, s. 136-138; Duch, s. 143-145; Duchy, s. 172-173; Dusza, s. 202-208.

7. — Współautor: FISCHER K.: Zaproszenie na walne zgromadzenie bractwa

„Boni Pastoris". *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 272.

6. — Współautor FISCHER K.: Protokół walnego zgromadzenia członków bractwa „Boni Pastoris", które się odbyło 22 IX 1905 r. w gmachu seminaryjnym. *Kron. Diec. Przem.* R. 5: 1905 s. 354-356.

9. Co na polu społecznym robią katolicy za granicą? *Echo Przem.* R. 11: 1906 nr s. 1-2; nr 5 s. 3-4; nr 6 s. 1-2; nr 8 s. 1-2; nr 9 s. 2; nr 11 s. 2; nr 11 s. 2; nr 12 s. 2; nr 13 s. 2-3; nr 14 s. 2. — Toż w osob. odb. Przemyśl 1906 Druk. „Udziałowa" 8° s. 23.

10. — Współautor: FISCHER K.: Odezwa w sprawie walnego zgromadzenia bractwa „Boni Pastoris". *Kron. Diec. Przem.* R. 6: 1906 s. 243.

11. — Współautor: FISCHER K.: Protokół walnego zgromadzenia członków bractwa „Boni Pastoris", które się odbyło 21 IX 1906 r. w gmachu seminaryjnym. *Kron. Diec. Przem.* R. 6: 1906 s. 365-367.

12. Kosmologia czyli filozofia przyrody. Cz. 1 Kosmologia ogólna. W. 1907 Druk. Drukarnia Polska 8° s. nlb. 1, 270, II. Biblioteka Dzieł Chrześcijańskich.

13. Nawrócenie chorego pod wpływem sugestii hipnotycznej. *Kron. Diec. Przem.* R. 7: 1907 s. 116-118.

14. — Współautor: FEDERKIEWICZ J.: Odezwa do członków bractwa „Boni Pastoris". *Kron. Diec. Przem.* R. 7: 1907 s. 250-251.

15. O trasformiźmie. [Streszczenie referatu]. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 221-225.

16. O rozwoju gatunków. Odczyt wygłoszony na Pierwszym Kursie Katechetycznym we Lwowie. W: *Księga pamiątkowa I kursu katechetycznego we Lwowie.* Lw. 1907 s. 43-70. — Toż w osob. odb. Lw. 1907 8° s. 30. — Toż. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 43-70.

17. — Współautor: FISCHER K.: Protokół walnego zgromadzenia członków bractwa „Boni Pastoris", które się odbyło 25 IX 1907 r. w domu św. Józefa. *Kron. Diec. Przem.* R. 7: 1907 s. 442-444.

18. Co sądzić o inteligencji zwierząt? Odczyt wygłoszony w auli Uniwersytetu Jagiellońskiego 11 V br. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 3: 1908 nr 1 s. 1-7; nr 2 s. 46-50; nr 3 s. 85-88; nr 4 s. 132-135; nr 5 s. 161-165; nr 6 s. 206-213; nr 7 s. 246-249.

19. Rec.: S. MOMIDŁOWSKI: Papież Pius X. Życie i prace. Przemyśl 1908. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 nr 25 s. 300-301.

20. Rec.: A. SCHNITT: Das Zeugnis der Versteinerungen gegen den Darvinismus. Freiburg Br. 1908. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 nr 39 s. 488-489.

21. W obronie scholastyki. [Z powodu książki „O filozofii średniowiecznej"]. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 122-124, 146-147, 163-164, 186-188, 203-205, 280. — Toż w osob. odb. Lw. 1910 nakł. „Gazety Kośc." 8° s. 35.

22. O zwierzęcym pochodzeniu człowieka. *Mies. Katech. Wychow.* R. 1: 1911 z. 1 s. 15-23; z. 2 s. 58-68; z. 3 s. 105-116; z. 4 s. 149-162. — Toż w osob. odb. Lw. 1911 Druk. J. Chęciński 8° s. 48.

23. Początek życia. W: *Księga pamiątkowa 250 rocznicy założenia Uniwersytetu Lwowskiego przez Jana Kazimierza.* Kr. 1911 s. 1-53. — Toż w osob. odb. Lw. 1912 2° s. 53.

24. Prolegomena do dowodów na istnienie Boga. *Mies. Katech. Wychow.* R. 1: 1911 z. 7 s. 326-336; z. 8 s. 409-418; z. 9 s. 461-467; z. 10 s. 519-531.

25. Apologetyczne wykształcenie katechety. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 269-276, 351-356.

26. Bóg w przyrodzie. Teleologiczny dowód istnienia Boga. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 19-26, 118-134.

27. Czy i jaki jest Bóg? Przemyśl 1912 Nakł. Księgarni A. Juszyńskiego 8° s. 197 nlb. 2. — Toż. Wyd. 2 popr. i rozszerz. pt.: Bóg, Jego istnienie i istota. Lw. 1930 Nakł. Towarz. „Biblioteki Religijnej" 8° s. 248.

28. Jaźń psychiczna. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 257-265, 337-346, 417-424, 481-488, 533-540; R. 4: 1914 s. 12-18.

29. „Myślące" konie. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 467-468, 480-481.

30. O miłosierdziu. [Przemówienie na ogólnym zgromadzeniu członków męskiego Towarzystwa św. Wincentego a Paulo we Lwowie]. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 98-99, 110-112.

31. Dusza, a ciało. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 1-16, 115-132.

32. Rec.: J. BESSMER: Das menschliche Wollen. Freiburg Br. 1915. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 45-47.

33. Kilka uwag o duchowości duszy ludzkiej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 254-263, 325-341, 408-420.

34. O. Stefan Pawlicki. Wspomnienia pośmiertne. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 313-316.

35. Dusza ludzka. Kr. 1917 Nakł. Wydawn. Diec., Druk Jagiellońska 4° s. nlb. 2, 304. Obrona Religii Katolickiej. T. 3.

36. „Myślący" pies. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 328-330.

37. O pielęgnowaniu nauki św. Tomasza. [Z okazji listu O. Włodzimierza Ledóchowskiego generała zakonu]. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 361-363.

38. Przemówienie ks. rektora Waisa. [Jubileusz dra L. Kubali dnia 6 IX 1918 r.]. *Kur. Lw.* 1918 nr 417.

39. Przemówienie ks. prorektora prof.

dra Waisa. [Sprawozdanie z działalności Uniwersytetu za l. 1913-1918]. W: *Inauguracja roku akademickiego 1919/20 w Uniwersytecie Lwowskim 25 X 1919 r.* [Lw. 1919] s. 6-24.

40. Spirytyzm. [Odczyt miany we Lwowskiej Czytelni Katolickiej w lutym 1920 r.]. *Prz. Teol.* R. 1: 1920 s. 81-113. — Toż w osob. odb. Lw. 1920 nakł. Prz. Teol. 8° s. 35.

41. Śp. ks. Wawrzyniec Puchalski. [Wspomnienie pośmiertne]. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 207, 231-232.

42. Dante jako filozof. [W 600 rocznicę zgonu poety]. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 193-212. — Toż w osob. odb. Lw. 1921 Wyd. „Przeglądu Teologicznego" 8° s. 22.

43. Scholastyka. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 97-120.

44. Scholastyka i neoscholastyka. Lw. 1921 nakł. „Przeglądu Teologicznego" 8° s. 51, nlb. 1.

45. Neoscholastyka. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 6-30.

46. Rec.: A. MARCHAND: Les faits de Lourdes et le Bureau des contestations medicales. Paris-Lourdes 1923. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 224-226.

47. Teozofia nowoczesna. Lw. 1924 nakł. Towarz. Biblioteki Relig. 16° s. 96.

48. Znaczenie św. Tomasza jako filozofa. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 101-110. — Toż w osob. odb. Lw. 1924 s. 10.

49. Czy tzw. drugorzędne jakości ciał są rzeczywiste. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 391-416. — Toż w osob. odb. Lw. 1925 nakł. „Prz. Teol.". 8° s. 26.

50. Św. Tomasz z Akwinu wzorem kapłanów. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 87-88.

51. Teoria piękna w scholastyce. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 121-143. — Toż w osob. odb. Lw. 1925 nakł. Towarz. Biblioteka Religijna 8° s. nlb. 1, 23, nlb. 1.

52. Rec.: C. FRANK: Philosophia naturalis. Friburgi in Br. 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 238.

53. Rec.: J. GREDT: Elementa philosophiae aristotelis-thomisticae. T. 1 wyd. 4 Friburgi in Br. 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 238-239.

54. Rec.: P. JANET: Historia filozofii. Przekł. E. Rutkowska P. 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 239.

55. Ontologia czyli metafizyka ogólna. Lw. 1926 nakł. Towarz. Biblioteki Religijnej 8° s. 323, nlb. 1.

56. Śp. kardynał Mercier — wspomnienie pośmiertne. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 64-68, 76-80. — Toż w osob. odb. Lw. 1926 8° s. 18.

57. Główne kierunki dzisiejszej psychologii. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 1-31.

58. Obecny stan teozofii w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 223-224, 234-236.

59. Stanowisko Kanta wobec dowodów na istnienie Boga. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 340-355, 430-440.

60. Śp. ks. Mieczysław Tarnawski. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 73-76.

61. W odpowiedzi antropozofowi polskiemu. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 112-114, 126-127, 140-142.

62. Rec.: J. KŁOS: Na drugiej półkuli. T. 1-2. P. 1929. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 568-570.

63. Przed piętnastoma laty. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 383-384, 393-394.

64. Wspomnienia z pierwszego roku wojny światowej. Lw. 1930 nakł. Wydawn. „Wschód", Druk. L. Wiśniewski 8° s. 114, nlb. 2.

65. Kosmologia szczegółowa. Cz. 1: Gniezno 1931 „Studia Gnesnensia". T. 2 8° s. 391. Cz. 2: O ciałach nieograniczonych. Dokończył ks. Jan Stepa. Gniezno 1932 „Studia Gnesnensia". T. 4 8° s. 169, nlb. 1.

66. Z pamiętników śp. ks. Waisa. W: *Ks. Kazimierz Wais jako człowiek i filozof (1865-1934).* Lw. 1935 nakł. Towarzystwa Teologicznego. 8° s. 23-32.

67. Pamiętnik ks. dra Kazimierza Waisa prof. i rektora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Klimkówka 1931 16° rkps w posiadaniu rodziny ks. Waisa.

68. Rękopisy prac drukowanych i nie opublikowanych, oraz listy głównie o charakterze grzecznościowym — nie uporządkowane znajdują się w posiadaniu kilku członków rodziny ks. Waisa.

II.

GERSTMAN A.: Księdzu Kazimierzowi Waisowi — koledzy. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 3-6; STEPA J.: Najważniejsze publikacje ks. Kazimierza Waisa. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 7-9; KULCZYCKI W.: Ks. K. Wais parafianin Klimkówki. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 351-352; GERSTMAN A.: Mowa żałobna. [Z okazji śmierci ks. K. Waisa]. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 337-338; MOMIDŁOWSKI S.: Mowa żałobna [z okazji pogrzebu ks. W.]. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 nr 29 s. 335-337; TENŻE: Śp. ks. dr Kazimierz Wais, profesor Uniwersytetu we Lwowie. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 261-271; [GERSTMAN A., MOMIDŁOWSKI S., STEPA J.]: Ks. Kazimierz Wais jako człowiek i filozof. Lw. 1935 [tamże bibliografia podmiotowa, niekompletna]; Toż. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 1-2-; STEPA J.: Mgr Casimir Wais comme philosophe (1865-1934). *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 22; IWANICKI J.: [Wspomnienie pośmiertne]. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s.

306-307; [Nekrolog]. *Rocz. Katol.* R. 13: 1936 s. 309-314; SAWICKI J.: Filozofia bytu w ujęciu ks. Kazimierza Waisa. Lubl. 1961 mszps w archiwum KUL; RZĄSA Fr.: Problem istnienia Boga u polskich neoscholastyków pierwszej połowy XX wieku. Lubl. 1974 mszps w archiwum KUL.

Ks. Tadeusz Śliwa

Walczyński Franciszek (1852-1937), prałat papieski, kompozytor, pedagog i działacz muzyczny, pisarz religijny.

Urodził się 20 XII 1852 w Żywcu (nie w Żytomierzu jako podaje Słownik muzyków polskich). Pochodził „z zacnej rodziny mieszczańskiej". Ojciec jego był krawcem. Do szkoły podstawowej uczęszczał w rodzinnym Żywcu. Gimnazjum i studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Tarnowie. W 1876 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Józefa Pukalskiego. Jeszcze w czasach gimnazjalnych zdobywał wiadomości muzyczne drogą prywatnych lekcji. Studia muzyczne kontynuował równolegle ze studiami teologicznymi.

Po święceniach przez jeden rok pracował jako wikariusz w Limanowej, po czym został przeniesiony do katedry. Jako wikariusz katedralny pracował od 1877 do 1886. Pod koniec pobytu był seniorem wikariuszy i zajmował się chórem katedralnym. Jako wikariusz przy katedrze uczył również śpiewu w instytucie SS. Urszulanek, które wyrzucone przez Kulturkampf z Wielkopolski osiedliły się w Tarnowie. Uczył również śpiewu i to przez dwa okresy w seminarium duchownym, a mianowicie od 1880 do 1890 i od 1895 do 1897. Po zwolnieniu z obowiązków wikariuszowskich był długoletnim katechetą w I Gimnazjum w Tarnowie. Był współtwórcą „Towarzystwa ku wspieraniu muzyki kościelnej" p. w. św. Wojciecha, które powstało w Tarnowie w 1887 r. Przez długi czas był prezesem tego Towarzystwa. Prowadził również chór Towarzystwa. Był też organizatorem szkoły organistów w Tarnowie. Od 1915 r. do śmierci był prezesem Stowarzyszenia św. Filomeny i Domu dla Nieuleczalnie Chorych w Tarnowie. Był promotorem Apostolstwa Modlitwy i Bractwa Najśw. Serca P. Jezusa. Tył też egzaminatorem prosynodalnym, członkiem konsystorza biskupiego. Jakiś czas pracował w sądzie diecezjalnym. Był szambelanem papieskim, prałatem domowym. 5 XI 1896 został kanonikiem kapituły katedralnej w Tarnowie, od 1917 r. jej scholastykiem, a od 1922 dziekanem. W tym samym roku został protonotariuszem apostolskim. Zmarł w Tarnowie 12 VII 1937 r. Ks. Fr. Walczyński napisał 18 książek i 15 artykułów treści religijnej. Pozycje te nie odznaczają się teologiczną głębią, gdyż do takich prac nie miał specjalnego przygotowania. Są to dzieła popularne. Są one odbiciem wewnętrznych przeżyć autora. Miały znaczenie ascetyczne, praktyczne. Trwalszą wartość mają jego kompozycje. Skomponował około 230 utworów, z czego 200 wokalnych. Reszta to kompozycje organowe. I te utwory nie osiągają szczytów artyzmu. Był bowiem samoukiem.

I.

1. Nauki majowe. *Dwutyg. Katech.* R. 3: 1899 s. 147-152, 167-177, 188-198.

2. Egzorta na niedzielę mięsopustna. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 54-59.

3. O parafrazie pieśni kościelnych ludowych. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 177-179.

4. Parafraza kolędy: Anioł pasterzom mówił. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 254-257.

5. Parafraza pieśni adwentowej: Boże wieczny, Boże żywy. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 206-209.

6. Parafraza pieśni o Trójcy Przenajśw.: Jeden w naturze. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 412-415.

7. Parafraza pieśni: „Przybądź Duchu Stworzycielu". *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 392-395.

8. Parafraza pieśni wielkanocnej: „Wesoły nam dzień". *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 367-372.

9. Parafraza pieśni wielkanocnej: „O wszelka duszo nabożna". *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 327-330.

10. Egzorty wielkopostne. Tarnów 1901 Druk. J. Styrna 8° s. 40.

11. Godzina adoracji Przenajśw. Sakramentu. Napisał... Tarnów 1901 Nakł. Bractwa Wiecz. Adoracji, Druk. J. Styrna 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2. Tarnów 1913 Druk. Z. Jeleń 16° s. 40.

12. Św. Jan od Boga i św. Kamil de Lellis jako patronowie chorych zwłaszcza nieuleczalnie. Tarnów 1902 Nakł. Tow. św. Wincentego a Paulo, Druk. J. Styrny 8° s. 23.

13. Kazania eucharystyczne podczas nabożeństwa czterdziestogodzinnego. Tarnów 1903 Nakł. Autora, Druk. J. Styrna 8° s. 69, nlb. 2. Toż. Wyd. 2. Tarnów 1910 Nakł. i druk. Z. Jeleń 8° s. 78, nlb. 1.

14. Nabożeństwo czterdziestogodzinne ku czci Przenajświętszego Sakramentu w czterdziestu rozmyślaniach dla użytku członków Bractwa wieczystej adoracji. Tarnów 1903 Nakł. Bractwa Wieczystej Adoracji, Druk. J. Styrna 16° s. 283.

15. Kazania eucharystyczne podczas nabożeństwa czterdziestogodzinnego. Tarnów 1907 Nakł. autora, Druk. J. Styrna 8° s. 95, nlb. 1. Toż. Wyd. 2. Tarnów 1930 Nakł. i druk. Z. Jeleń 8° s. 104, nlb. 1.

16. Kazania pasyjne o tajemnicach Krzyża Pana Jezusa. 2 cykle. Tarnów 1909 Nakł. Księg. Z. Jeleń, [Druk. Z. Jeleń] 8° s. 169.

17. Kazania eucharystyczne podczas nabożeństwa czterdziestogodzinnego. Napisał... Zesz. 1. wyd. 2. Tarnów 1910 Nakł. Księg. i druk. Z. Jelenia, Druk. Z. Jeleń 8° s. 78, nlb. 1.

18. Kazania eucharystyczne podczas nabożeństwa czterdziestogodzinnego. Zesz. 3. Tarnów 1910 Nakł. Księg. i druk. Z. Jelenia, Druk. Z. Jeleń 8° s. 167, nlb. 1.

19. Podręcznik do kazań i nauk o Matce Boskiej. Tarnów 1910 Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 2, 350.

20. Chwała świętej Filomeny, panny i męczenniczki, wielkiej XIX wieku cudotwórczyni. Tarnów 1912 Druk. J. Jeleń 16° s. 71, tabl. 2.

21. „Przyjdź Panie Jezu" i „zostań z nami", czyli pobożne akty przed i po Komunii św. Tarnów 1912 Nakł. autora, Druk. Z. Jeleń 16° s. 68. — Toż. Wyd. 3. Tarnów 1929 Nakł. Księg. i druk. Z. Jeleń [Druk.] Z. Jeleń 16° s. 94.

22. Christus et sacerdos iuxta quatuor sancta Evangelia piae meditationi adaptatus. Tarnów 1913 Sumpt. auctoris, Druk. Z. Jeleń 16° s. 120.

23. Nowenna do Najświętszego Boskiego Dziecięcia o pokój. Tarnów 1915 Druk. Z. Jeleń 16° s. 61.

24. Ofiara dla Matki Boskiej na miesiąc. Rozmyślania, przykłady, modlitwy i pieśni mariańskie. Tarnów 1919 Nakł. i druk. Z. Jeleń 16° s. nlb. 4, 140, nlb. 3.

25. Rozważania o Najśw. Duszy Chrystusa. Tarnów 1928 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 8° s. 57, nlb. 2. Dodatek muzyczny [6] pieśni ku czci Najśw. Duszy Chrystusowej. Tekst pięciu pieśni: Ks. Mateusz Jeż, ostatniej ks. Fr. Walczyński. Melodia: ks. Fr. Walczyński s. XIII, nlb. 1.

26. Rozmowy z Panem Jezusem eucharystycznym. Tarnów 1929 Nakł. autora, druk. L. Styrna 8° s. nlb. 3, IV, 77, nlb. 1.

27. Kazania eucharystyczne podczas 40-to godzinnego nabożeństwa. Zesz. 4. Tarnów 1930 Nakł. i druk. Z. Jeleń 8° s. 89, nlb. 1. Zesz. 1 i 2 zob. poz. 5 i 7.

28. Podręcznik do kazań i nauk o rzeczach ostatecznych. Tarnów 1931 Nakł. i druk. Z. Jeleń pod zarz. Wł. Mroza 8° s. 132, nlb. 1.

29. Boska Eucharystia czyli Pan Jezus na ziemi. Tarnów 1932 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 16° s. 56, nlb. 1.

30. Co mówi Duch Święty o Najśw. Maryi Pannie w Piśmie Św. Starego i Nowego Zakonu. Pobożne o Matce Boskiej rozważania. Tarnów 1932 Nakł. autora, [druk. Z. Jeleń] 8° s. 43, nlb. 1.

31. Nabożeństwo do Boga Ojca. Tarnów 1933 Nakł. autora, Druk. Z. Jeleń 8° s. 46, nlb. 1.

32. Nowenna ku czci Chrystusa Króla. [Tarnów] 1935 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 8° s. 78, nlb. 1.

33. Memento! — Pamiętaj! Tarnów 1936 Nakł. autora, Druk. Z. Jeleń 16° s. 55, nlb. 1.

34. Królowo Polska. *Curr.* R. 107: 1957 nr 5 s. 330.

Utwory muzyczne:

1. Śpiewnik kościelny. Zebrał i na dwa głosy ułożył... Tarnów 1884 Nakł. autora, druk. J. Pisz 8° s. nlb. 4, 165, III. — Toż. Wyd. 2 nowe powiększone. Tarnów 1910 Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 8, 368. — Toż. Wyd. 3. Tarnów 1913 Druk. F. M. Geidel Leipzig. Op. 126 a.

2. Praeludia organi. Tarnów 1891. Op. V. — Toż. Praeludia organi. [Ed. 2.] Tarnoviae 1894 Sump. autoris, typ. A. Boehm et Filii, Augustae Vindel. et Vindobonae 8° [form. podł.] pp. 22. Op. V. — Toż. [Wyd. 3]Wyd. Tarnów 1897 Nakł. Tow.

Św. Wojciecha, druk. Kohen Regensburg 8° [form. podł.] s. 29. Op. 7. — Toż. Praeludia organi. Ed. 4 emend. [Przedr. ok. 1930] Gebethn. i Wolff G. 2044 W. 8° [form. podł.] s. 26. Op. 5.

3. Oratorium Bożego Narodzenia czyli t. zw. „Jasełka" w obrazach scenicznych ze śpiewem. Zebrał i ułożył... Tarnów 1892. — Toż. Wyd. 4. Tarnów 1907 Nakł. Bursy św. Kazimierza, druk. J. Styrna 16° s. 52. Dodatek zawierający melodie niektórych mniej znanych kolęd. Pagin. osobny s. 8. Dochód przeznaczony na Bursę św. Kazimierza. — Toż. Wyd. 6. Tarnów 1928 Nakł. i druk. Z. Jeleń 8° s. 62. Od str. 53 Dodatek zawierający melodie niektórych mniej znanych kolęd. — Toż. Wyd. 7. Tarnów 1929 [antedata 1927 Druk.] Z. Jeleń 8° s. 62. Z melodiami kolęd i pastorałek.

4. Krótki żywot św. Jadwigi patronki młodzieży szkolnej żeńskiej oraz dwie pieśni ku jej czci w układzie 2-głosowym. Tarnów 1893 Nakł. autora, druk. J. Pisza 4° s. 7.

5. Oda na uczczenie pięćdziesięcioletniego jubileuszu biskupiego... Papieża Leona XIII 19 lutego 1893. Napisana przez... Fr. HABURĘ. Muzykę ułożył X. F[ranciszek] W[ALCZYŃSKI] Tarnów 1893 Nakł. Tow. św. Wojciecha b. dr. 8° s. nlb. 7.

6. Postludia organi. Ed. Tarnoviae 1895 Typ. C. A. Roeder Lipsiae 8° [form. podł.] pp. 31 Op. 6. — Toż. Wyd. 2. Tarnów 1897. — Toż. Ed. 4 emend. W. [Przedr. ok. 1930] Gebeth. i Wolff G. 2045 W. 8° [form. podł.] s. 31. Op. 6.

7. Missa in honorem s. Joannis Baptis. tae. Tribus vocibus aequalibus concinenda. [W. 1896] 4° s. 29-44 [pag. C.] Op. 8. — Odb. Plociae 1897 Sumpt. aphem. „Śpiew Kościelny", typ. M. Gutkowski 4° s. 29-31, nlb. 16. Toż. Wyd. 2. Tarnów 1906 Druk. Gebeth. i Wolff 4°.

8. „Cantantibus Organis". LVI praeludia. Ed. Tarnoviae 1898 Sumpt. auctoris, typ. J. Eberle Viennae 8° [form. podł.] pp. 35. Op. 10. — Toż. Wyd. 2. 1902 8° [form. podł.] s. 68. Op. 10. Dodatek do czasopisma *Musica Sacra* 1902 nr 7.

9. Kantata. Cieniom Adama Mickiewicza. Słowa: Ign. NOWICKI. Muz.: Fr. WALCZYŃSKI [na 1 głos z tow. fort.] B. m. i r. Nakł. Tow. Pedag. [Druk.] Z. Gollob 8° s. nlb. 4. Na karcie tyt. podobizna A. Mickiewicza. W: SCHNEUR, PEPŁOWSKI St.: Adam Mickiewicz 1798-1853. Lwów 1898.

10. Nieszpory łacińskie na niedziele i najgłówniejsze uroczystości dla użytku kościołów parafialnych diec. tarnowskiej. „Towarzyszenie organowe" ułożył... Słowo wstępne: Rada Tow. św. Wojciecha w Tarnowie. Tarnów 1898 Nakł. Tow. św. Wojciecha w Tarnowie, druk. C. G. Roeder Lipsk 8° [form. podł.] s. 35. Op. 16. — Toż. Tamże. 16° s. 67. Op. 16.

11. Cantlenae Marianae 4 vocibus inaequalibus concinendae. *Ave Maris Stella* — *Beilage zu Caecilia.* — *Jg* 16: 1899 nr 7 s. 28. Stich und druck von C. G. Roeder-Leipzig.

12. „Laudate Dominum in organo". Ps. 150. Inventiones 3 et 4 vocum organo vel harmonio pulsandae. Ed. Tarnoviae 1899 Sumpt. auctoris, typ. C. G. Roeder Lipsiae 8° [form. podł.] pp. 43. Op. 17. — Toż. Wyd. 2. — Toż. Compozitioni per organo. Ed. 3. Milano B. w. i dr. 8° [form. podł.] s. 42. Op. 17.

13. Ad S. Joseph Ecclesiae Catholicae patronum. Ed. Milano 1900. A. Bertarelli. Op. 89.

14. Coram Crucifixo. Ed. Milano 1900 A. Bertarelli. Op. 20.

15. In honorem B. V. Mariae Cancellatae Islensium Patronae. 1. Ave Maria; 2. Maria Mater Gratiae. Na 3 głosy. [Partytura wokalna.] — A. DIRVEN: Adeste, fideles. Cantique de Noel. [Na 3 głosy z tow. org. lub fisharm. Partytura]. [Liège] 1900 „Courrier de St. Gregoire". 105. 4° s. 4. [Op. 30.]. Suppl. au „Cour. de St. Greg." [Livr Decembre 1900]. — Toż. Wyd. 2. Paryż 1932?

16. Laudes Eucharisticae. 3 vocibus aequalibus canendae. [Partytura]. [Ljubljana] 1900 „Cerkv. Glasb." 4° s. 29-39. Op. 26. Zaw.: 12. O salutaris; 13. Tantum ergo; 14. Adoro te; 15. O Deus; 16. Jesu dulcis memoria; 17. Ave verum; 18. Panis angelicus; 19. O sacrum Convivium.

17. 1. O gloriosa virginum; 2. Ave mundi spes, Maria. Ad 3 voces aequales; 3. Jesu, dulcis memoria. Ad 4 voces inaequales. [Partytura wokalna]. [Liège] 1900 „Courrier de St Gregoire". 103. 4° s. 4. [Op. 30b]. Suppl. au „Cour. de St. Greg." [Livr Juillet 1900].

18. Laudes marianae. 3 vocibus aequalibus canendae. [partytura]. [Ljubljana] 1901 „Cerkv. Glasb." Zadružna Tiscarna 4° pp. 25-32 Op. 27. Zaw.: 17. Omni die; 18. Ave maris stella; 19. Ave mundi spes; 20. Maria Mater gratiae; 21. O gloriosa Domina; 22. Ave Maria; 23. Stabat Mater; 24. Sub tuum praesidium i in.

19. Ad SS. Cor Jesu. Hymni. Leipzig 1901. G. G. Roeder.

20. Cor Jesu-Cor Matris. Benedictus. Leipzig 1901. G. G. Roeder.

21. Missa in honorem beatae Mariae Virginis Cancellatae, Islensium Patronae. Ad tres voces aequales. [Partytura wokalna] Liège 1901 „Courrier de St Gregoire" 107. 4° s. 12. Op. 24. Suppl. au „Cour. de St. Greg." [Livr. Fevrier-Avril. 1901].

22. Trzydzieści pieśni do Najsł. Serca Jezusowego na chór mieszany... Tarnów 1901 Nakł. Tow. św. Wojciecha, druk. F. M. Geidl, Lips 4° s. 24. Op. 25.

23. „Ad Mariam Virginem et Matrem". Cantilenae sacrae. N° 1. O Maria, Virgo pia; 2°. Omni die dic Mariae. Op. 49; N° 3. Oremus pro Pontifice nostro Leone. Op. 45. [Partytura wokalna z tow. organ. ad lib.]. Liège 1902 „Courrier de St Gregoire" 120. 4° s. 4.

24. Carmina sacra ad Mariam Virginem Matremque. [Na 4 głosy mieszane]. Ed. Ljubljana 1902. Op. 32. Zawiera: a) Ave Maria, b) Ave Maris Stella, c) O gloriosa Virginum, d) O Maria Virgo pia.

25. Coram Sanctissimo. Hymni sacri. N° 1. O salutaris Hostia; N° 2. Tantum ergo; N° 3. O sacrum convivium. [Partytura na 3 głosy z tow. org.] Liège 1902 „Courrier de St Gregoire". 124. 4° s. 5. Op. 48a. Suppl. au „Courrier de St Greg.]] [Livr. Novembre 1902].

26. Coram Sanctissimo. Hymni sacri. N° 4 Adoro Te. A. Dirven: Hymnus: Jesu Redemptor. [Partytura na 3 głosy z tow. org.] Liège 1902 „Courrier de St Gregoire". 125. 4° s. 4. Op. 48b. Suppl. au „Cour. de St Greg." [Livr. Decembre 1902].

27. Coram Sanctissimo. Hymni sacri. [Partytura na 3 głosy z tow. org.] Liège 1903. „Courrier de St Gregoire". 126. 4° s. 4. [Op. 48c]. Suppl. au „Courrier de St Greg." [Livr. Janvier 1903].

28. Invocatio B. V. Mariae. IV vocum inaequalium. N° 1. Inviolata, integra et casta Maria. Milano 1903 Composizioni per canto Pubblicate dalla Calcografia Musica Sacra. 1564 4° pp. 3. Op. 50a. Annesso al Periodico Musica Sacra 1903 N° 1.

29. Laudatio B. V. Mariae. IV vocum inaequalium. N° 2. Tota pulchra. Milano 1903 Composizioni per Canto Pubblicate dalla Calcografia Musica Sacra. 1565 4° pp. 4, 5. Op. 50b. Anesso al Periodico Musica Sacra N° 2.

30. Preludia kolędowe na harmonium lub organy. Ułożył... Wyd. W. 1903 Nakł. Red. „Śpiew Kościelny" [druk.] litogr. i sztych J. Mękarskiego 4° s. 18. — Toż. Wyd. Płock 1903. „Śpiew szkolny".

31. Trzydzieści pieśni do Najsłodszego Serca Pana Jezusa. Zebrał... Tarnów 1903 Nakł. autora, druk. J. Styrna 8° s. 23.

32. Dwie pieśni ku czci św. Józefa Oblubieńca N. M. Panny. Ułożył... Tarnów 15 III 1904 s. nlb. 2. Op. 63. Rkps. Ded.: Ks. Józefowi Lenartowiczowi, proboszczowi w Lubczy k. Tarnowa.

33. In honorem Immaculatae Conceptionis Beatae Mariae Virginis corona. XII praeludiorum organo vel harmonio pulsandorum. Auctore... Tarnoviae 1904 Typ. W. Benicke, Lipsiae 8° [form. podł.] pp. 15. Op. 55. Ded.: Piusowi X „Musicae sacrae... eximio, studiosissimoque Regeneratori".

34. Laudetur Sanctissimum Sacramentum. 6 cantica Eucharistica. Wyd. Ljbljana 1904. Op. 21.

35. O salutaris Hostia. Wyd. Ljubljana 1904 Tiscarna R. Miko-Eva. Op. 11.

36. XII pieśni do Najśw. Maryi Panny. Na cztery głosy mieszane. Tarnów 1904 Nakł. autora, [druk] F. M. Geidl Lipsk 8° s. 16. Op. 46.

37. Pieśni do Najśw. Maryi Panny Niepokalanie Poczętej. Na dwa różne głosy. Ułożył... Tarnów 1904 Nakł. autora, druk. C. G. Roeder Lipsk 8° s. 16. Op. 72. Na pamiątkę 50-letniej rocznicy ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia Najśw. M. P. (1854-1904).

38. Postna. Ljubljana 1904 Tiskarna R. Miko-Eva.

39. Tantum ergo. Ljubljana 1904. Tiskarna R. Miko-Ewa.

40. „Virgini Matri Immaculatae". Hymni sacri. IV vocibus canandi. Partytura [Ljubljana] 1904 „Cerkv. Glasb." 4° pp. 21-23. Op. 61. Zaw.: 20. 1. Te dicimus. 21. 2. Aurora. 22. 3. Omnis expertem.

41. a) „Iite ad Sanctum Joseph". N° 1. Salve, Pater Salvatoris. N° 2. Magne Joseph. N° 3. Te Joseph celebrent. [Na 3 głosy z tow. org. ad lib.]. [Liège 1905] „Courrier de St. Gregoire". 155. 4° s. 4. Op. 41. Suppl. au „Cour. de St. Greg." [Livr. Novembre 1905].

42. b) „Ite ad Sanctum Joseph". N° 4. Coelitum. Joseph, decus. N° 5. Iste quem laeti. [Na 3 głosy z tow. org. ad lib.] — A. Dirven: Responsorium: „Quicumque sanus vivere" [Na głos z tow. org.] [Liège 1905] „Courrier de St. Gregoire". 155 4° s. 4. Op. 41. Suppl. de St. Greg." [Livr. Decembre 1905].

43. Śpiewnik kościelny do użytku młodzieży szkolnej. Na dwa równe głosy. Opracował... Tarnów 1905 Nakł. Tow. św. Wojciecha, druk. C. G. Roedera Leipzig 8° s. 127. Op. 75.

44. Hymni Sacri ad SS. Cor Jesu. Ed. Ljubljana 1906 Op. 73.

45. Tantum ergo. Ljubljana 1906 Tiskarna R. Miko-Ewa.

46. Cztery pieśni ku czci św. Józefa... Na chór mieszany i męski. Ułożył... [a i b]. Tekst pierwszej pieśni stary-poprawiony. Tekst 2-4 pieśni układu Fr. Walczyńskiego [Partytura]. Płock 1907 Druk. K. Miecznikowski 4° s. 8 [teksty] II. Op. 63 A [na chór mieszany], Op. 63 B [na chór męski]. Dod. do *Śpiewu Kościelnego* marzec i kwiecień 1907.

47. Dziesięć pieśni łacińskich. Na 3 głosy. Arras 1907. Op. 89.

48. Flores Mariani. Motets en i honneur de la Ste Vierge. A 3 voix egales. Arras 1907 Procure Generale de Misique Religieuse 8° pp. 16. H. 358 D. Suppl. a la *Revue Ste Cecile* Juillet-Aout-Septembre 1907.

49. Pieces Faciles pour orgue ou harmonium sur des Cantiques populaires. Par... Arras 1907 Procure Generale de Musique Religieuse 8° pp. 15 Op. 86. Ecrin de l'Organiste. Ed. Diament N° 31. Suppl. a la *Revue Musicale Sainte Cecile* Octobre--Nov.-Dec. 1907.

50. Six motets a 4 Voix egales [sic!] [faktycznie mixtes]. Par... Arras 1907 Procure Generale de Musique Religieuse 8° pp. 7. Op. 77. Le Lutrin Paroissial. Ed. Diamant N° 33. Suppl. a la Revue Musicale Sainte-Cecile Mars 1907. Zaw.: „Coram Tabernaculo". Hymni sacri: N° 1. O salutaris hostia; N° 2. Tantum ergo; N° 3. Verbum supernum; N° 4. Pange lingua; N° 5. Panis angelicus; N° 6. Ave verum.

51. „Ubi Petrus, ibi Ecclesia". 50 praeludia organo vel harmonio pulsanda. Fecit... Ed. Tarnoviae 1908 Typ. F. M. Geidl Lipsiae W. 5. 8° pp. 47 Op. 91 [vel 81?]. In Memoriam sacerd. Jubilaei Beat. Patris Pii X.

52. Śpiewnik kościelny. 1908.

53. In honorem B. V. Mariae. I. Stabat Mater. II. Regina Coeli; „Ad pedes Crucifixi". III. Jesu, dulcis amor. Ad IV voces inequales. Liège 1909 „Courrier de St Gregoire" 182, 4° pp. 44. Op. 93. Suppl. au *Cour. de St Greg.* [Livr. Janvier 1909].

54. Requiem aeternam dona eis Domine. XX praeludia funebria organo vel harmonio pulsanda. Auctore... Ed. Tarnoviae [1909] Sumpt. auctoris, typ. F. M. Geidl Lipsiae 8° [form. podł.] pp. 23. Op. 105. Ded.: „Parentum meorum memoriae".

55. Cantilenae Eucharisticae tribus vocibus canendae. Op. 107. A. Adoro Te devote; B. Panis Angelicus; — 2 Cantilenae Marianae. Op. 108. A. Ave Maris stella; B. Maria Mater gratiae; C. Ave mundi spes Maria. [Na chór męski a Capp. Partytura]. Liège 1910 „Cour. de St Greg." 194. 4° pp. 4. Suppl. au *Cour de St Greg. de Liège* Livr. Janvier 1910.

56. Cantilenae eucharisticae tribus vocibus canendae. Adoro Te devote. Tarnów [Galiciae] 1910. Op. 107.

57. Deus ego amo Te. Milano 1910 A. Bertarelli.

58. Dodici pezzi Facili per armonio. Ed. Torino 1910 M. Capra, 4° pp. 10. Op. 51. — Toż. Wyd. 2. Tamże. b. r.

59. Hymni Mariani. Milano 1910 A. Bertarelli.

60. X. motetta organaria. Milano 1910 A. Martarelli. Op. 18.

61. Motetum in honorem s. Ceciliae. Ed. Milano 1910 A. Bertarelli. Op. 30.

62. Pezzi organarii per armonio. Torino 1910 M. Capra. Op. 53.

63. Soli Deo gloria. 20 Pezzetti facili per armonio et per organo. Ed. Torino 1910. M. Capra. Op. 74.

64. Pieces faciles pour orgue ou harmonium. Ed. Paris 1910 Procure Generale de Musique Religieuse. Op. 90.

65. XXX praeludia organi. Ed. Milano 1910 A. Bertarelli. Op. 19.

66. XII praeludii super antiquas cantilenas polonicas organi. — In Adventu Domini. — In Nativitate Domini. Ed. Milano 1910 A. Bertarelli 8° [form. podł.] pp. 29. Op. 76.

67. XII praeludia pastoralia organo vel harmonio pulsanda. Ed. Torino [1910] M. Capra 4° pp. 18. Op. 81. Edizione Marcelo Capra N° 1910.

68. Virgini Matri Sponsoque Patri XX praeludia organaria. Ed. Milano 1910 A. Bertarelli 4° [form. podł.] pp. 20. Op. 83.

69. Quadro pezzi per le parochie di campagna. Introito — Graduale — Offertorio e Benedizione. Milano 1910 A. Bertarelli. Op. 60.

70. Sancto Antonio Paduano. Praeludia et postludia. Ed. Milano 1910 A. Bertarelli 8° [form. podł.] pp. 16. Op. 92.

71. A. Lauda Sion. A 3 voix egales. Op. 107 N° 2; B. Te Joseph Celebrent. Cantilenae ad S. Joseph. Tribus vocibus virilibus canendae. Op. 109 N° 1; C. Magne Jozeph Op. 109 N° 2; D. Salve Pater Salvatoris. Op. 109 N° 3. [Liège 1911] *Courrier de St Gregoire*. 205. 4° pp. 4. Suppl. au „Cour. de St Greg." [Livr. Juin 1911].

72. Pieśń do Bł. Joanny d'Arc dziewicy orleańskiej. Słowa M. Paciorkiewicza. Muzyka... [Śpiew z tow. tarm. lub org.]. [Tarnów 1911 Z. Jeleń] 8° s. nlb. 3. Op. 116. — Toż. Słowa Or-Ota. Muzyka... [Śpiew z tow. harm. lub org.] Tarnów 1911 Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4. Op. 115.

73. Preludia Organaria de Passione et Resurectione Domini nostri Jesu Christi. Tarnów 1911 Druk. F. M. Geidel Lipsk W. 8. 4° s. 35. Op. 106 A i B.

74. Cantilenae Sacrae. Ad 2 voces aequales cum harmonio vel organo. 1. O salutaris Hostia. Op. 118 A; 2. Tantum ergo. Op. 118 B; 3. Ave Maria stella. Op. 118 C; 4. Maria, Mater gratiae. Op. 118 D. [Partytura vocalna z tow. fisharm. lub org.] Liège 1912 „Courrier de St Gregoire". 214. 4° s. 4. Suppl. au *Cour. de St. Greg.* [Livr. Octobre 1912].

75. Praeludia Pastoralia organo vel harmonio pulsanda. Torino 1912 Chenna 4° pp. 4. Op. 117 A. — Toż. Wyd. 2. Tamże [1933] J. Chenna N. 870. 4° pp. 4. Op. 117 A.

76. In Natali Domini. Praeludia Pastoralia organo vel harmonio pulsanda. Ed. Tarnoviae 1912 typ. F. M. Geidel Leipzig. Op. 117 B.

77. 1. O Cor Jesu, fons amoris. Op. 125 A; 2. Cor Jesu melle dulcius. Op. 125 B; 3. O Virgo pulcherrima. Op. 125 C; 4. Ave mundi spes Maria. Op. 125 D. A 2 voix egales. [Partytura wokalna z tow. org. lub fisharm.]. Liège 1913 „Courrier de St Gregoire" 221. 4° pp. 7. Suppl. au *Cour. de St Greg.* [Livr. Sept.-Oct. 1913].

78. Pieśni za dusze zmarłych na 1 głos z org. lub harm. Ułożył... Tarnów 1913 Nakł. Autora, [druk.] F. M. Geidel Leipzig W. 10. 8° form. podł. s. 14. Op. 127.

79. 15 pieśni za dusze zmarłych. Tarnów 1913 Druk. Z. Jeleń 16° s. 14. [Tekst bez nut].

80. Towarzyszenie organowe do *Śpiewnika kościelnego z 1910 r.* Tarnów 1913 Nakł. autora, druk. F. M. Geidel Leipzig W. 10. 8° [form. podł.] s. 131. Op. 126 B.

81. Pieśni do Matki Boskiej Tuchowskiej. Cieszyn 1920 Nakł. OO. Redemptorystów Druk. K. Prochaska 8° s. 14. 6 pieśni: pierwsza na dwa głosy z tow. organu. Inne na 4 głosy.

82. Salve mira creatura. Paris 1920 Probure Generale se musique.

83. Msza polska na chór dwugłosowy. P. 1924 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, Druk. „Ostoja" 8° s. 10. Dp. 141. — Toż. Wyd. 2. Tamże 1927 s. 11.

84. Pieśni do św. Stanisława Kostki. Na chór dwugłos. [a cap.]. P. 1924 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej. Kopj. K. Wekliński 8° s. 4. Op. 162. Egz. powiel. — Toż Wyd. 2. Tamże 1927 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk. „Ostoja" 8° s. 5. Op. 162.

85. „Już majowe świecą zorze" — 12 pieśni majowych ku czci Najśw. Maryi Panny. Na chór trzygłos. [A cap.]. P. 1925 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk „Ostoja" 8° s. 12. Op. 147 A.

86. „Królowo polska". 12 pieśni o Królowej Korony Polskiej. Na chór trzygłos. [a capp.] P. 1925 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk „Ostoja" 8° s. 12. Op. 147 B. Egz. powiel. — Toż. Wyd. 2. Na równy chór trzygłos. [a capp.], Tamże [ok. 1930] 8° s. nlb. 12.

87. „Gwiazdo Jasności". 12 pieśni ku czci Najśw. Maryi Panny. Na chór trzygłos. [a capp.] P. 1925 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk. „Ostoja" 8° s. 12 Op. 147 C. Egz. powiel.

88. „Nie opuszczaj nas". 12 pieśni ku czci Najśw. Maryi Panny. Na chór trzygłos. [a capp.] P. 1925 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk. „Ostoja" 8° s. 12. Op. 147 D.

89. 25 kolęd. Na dwa równe głosy. [a capp.] Tarnów 1925 Nakł. Urząd Paraf. w Zabawie, druk. Z. Jeleń 16° s. 28, nlb. 2. Op. 137. Świętej Teresie od Dzieciątka Jezus.

90. 30 kolęd oraz Msza św. polska kolędowa. Na dwa równe głosy. Wyd. 2. powiększone Ułożył... Tarnów 1930 Nakł. Urząd. Paraf. w Zabawie, druk. Z. Jeleń pod. zarz. Wł. Mroza 16° s. 31. nlb. 1. Op. 137. Świętej Teresie od Dzieciątka Jezus.

91. Dwie pieśni ku czci św. Teresy od Dzieciątka Jezus. 1. Cześć Ci składamy. Słowa i muzyka: ks. Fr. Walczyński; 2. Chwało Aniołów. Tekst z *Dzwonu Niedzielnego* R. 1925 nr 21, muzyka: ks. Fr. Walczyński. Na chór dwugłosowy. [a capp.] Tarnów 1925 Nakł. Urząd Paraf. w Zabawie, druk. Z. Jeleń 16° s. nlb. 4.

92. Dwie pieśni ku czci św. Teresy od Dzieciątka Jezus. 1. Cześć Ci składamy. Słowa i muzyka: ks. Fr. Walczyński. Op. 192 A. 2. Kwiatku Karmelu. Muz.: ks. Fr. Walczyński Op. 192 B. Na chór mieszany. [a capp.] Tarnów 1925 Nakł. autora, [druk. Z. Jeleń] 8° s. nlb. 4. Pieśń pierwszej bez zaznaczenia opusu przedrukowana w czasop. *Muzyka i Śpiew* R. 1925 nr 55 s. 9.

93. Pięć pieśni ku czci św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Na chór dwugłosowy. [a capp.] Tarnów 1930 Nakł. Urząd. Paraf. w Zabawie, druk. Z. Jeleń pod zarz. Wł. Mroza 8° s. 7, nlb. 1. Op. 192. 1. Cześć Ci składamy. Sł. i muz., ks. Fr. Walczyński; 2. Chwało Aniołów. Sł. i muz., ks. Fr. Walczyński; 3. Kwiatku Karmelu. Sł. i muz. ks. Fr. Walczyński; 4. Tereso święta. Sł. S. M. Immakulata, klaryska, muz.: ks. Fr. Walczyński; 5. Witaj w świętych Pańskich gronie. Słowa i muz.: jak pieśń 4.

94. S. MARIA IMMAKULATA, klaryska: Bł. Kinga. Kr. 1925. [Melodie do 8-miu pieśni o Bł. Kindze skomp. Fr. Walczyński]. Dodatek II, s. 194-219.

95. Pieśń do Matki Boskiej Zawadzkiej. [Na chór dwugłosowy]. Tarnów [ok. 1920]. Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 1.

96. Pieśni ku czci Przenajśw. Sakramentu. Na chór dwugłosowy. 1. Na ołtarzu wystawiony; 2. Pan Jezus na ziemi. *Chorągiew Maryi.* 1925 nr 4 s. 10.

97. Pieśni Wielkanocne. Na chór męski. Tarnów 1925 Nakł. i druk. Z. Jeleń 8° s. 7, nlb. 1. Op. 182.

98. [2] pieśni o M. Boskiej Domosławickiej. W: SZOŁDRSKI Wł., Kościół i łaskawy obraz Najśw. Panny w Domosławicach. Włocławek 1926 Nakł. ks. Kaz. Kozaka, Drukarnia Diecezjalna 16° s. 53-55. [Bez nut].

99. Walczyński Fr[anciszek]: Zegar. [chór 3-głosowy męski lub żeński [a capp.] Słowa: Cz. WOLNIEWICZÓWNA]. P. 1926 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk. „Ostoja" 8° s. nlb. 3. Echo: Zbiór pieśni, piose-

nek i utworów muzycznych Nr 13.

100. Walczyński Fr[anciszek]: Żaba. [chór 3-głosowy męski lub żeński [a capp.] Słowa: Cz. WOLNIEWICZÓWNA]. P. 1926 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk „Ostoja" 8° s. nlb. 3. Echo: Zbiór pieśni, piosenek i utworów muzycznych Nr 14.

101. Hymn ku czci Bogarodzicy Królowej Korony Polskiej. Na święto trzeciego maja. Na chór męski [a capp.] [Słowa Juliusza Słowackiego]. Tarnów 1928 Druk. Z. Jeleń 4° s. nlb. 3. Op. 183. [Ded.;] W. P. Zygmuntowi Jeleniowi w 45-lecie zawodowej pracy księgarskiej.

102. Kochajmy Pana! 1. Sześć pieśni do Najśw. Serca Jezusowego. Na trzy równe głosy. 2. Słowa do sześciu pieśni do Najśw. Serca Jezusowego. P. 1928 Zjedn. Młodz. Polskiej, druk. „Ostoja" 8° s. 7, nlb. 1. Op. 146 B.

103. Pieśni ku czci Najśw. Duszy Chrystusowej. [Na 2 głosy a capp.]. Tarnów 1928 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 8° s. XIII, nlb. 1. Jest to „Dodatek" do pracy: Rozważania o Najśw. Duszy Chrystusa. Tarnów 1928 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 8° s. 57, nlb. 1.

104. Uwielbiajmy, Wysławiajmy! Sześć pieśni eucharystycznych na 3 głosy równe. P. 1928 Nakł. Zjedn. Młodz. Polskiej, druk. „Ostoja" 4° s. 7, nlb. 1. Op. 146 A.

105. Album di venti pezzi... Wyd. 1? — Toż. Album di venti petzzetti per organo ad harmonio [Torino] b. d. [Ediz. 2] L. Chenna — 4° pp. 21. Op. 95. — Toż. Album di venti pezzi facile e melodici per organo ad harmonium. Ediz. 3. Torino 1929 L. Chenna L. 227 C. 4° pp. 33. Op. 95.

106. Adoremus in aeternum. A 4 voix mixtes. [Partytura] Paris [ok. 1930] Procure Generale P. 3890 G. 4° p. [1]. Suppl. a la „Revue Sainte Cecile" p. 4.

107. Bogarodzico Dziewico. Tarnów 1930 Druk. Z. Jeleń. Utwór na chór czterogłosowy męski.

108. Christus natus est nobis. A 4 voix d'hommes. [Partytura] Paris [ok. 1930] Procure Generale P. 3890 G. 4° p. [1]. Suppl. a la „Revue Sainte Cecile" p. 5.

109. Flores Eucharistici. Cantiones in honorem SS. Sacramenti ad 3 voces aequales. Composuit... Paris [ok. 1930] Procure Generale. P. 3764 G. 8° pp. 12. Zaw.: 1. O salutaris Hostia. 2. Tantum ergo. 3. Panis angelicus. 4. Lauda Sion. 5. Ecce panis. 6. Bone Pastor. 7. Adoro Te. 8. O sacrum convivium. 9. O Deus, ego amo Te. 10. Domine non sum dignus.

110. Flores Mariani. Cantiones in honorem B. Mariae Virginis ad 3 voces aequales. Composuit... Paris [ok. 1930] Procure Generale. P. 3765 G. 16° pp. 16. Zaw.: 1. Ave Maria. 2. Ave maris stella. 3. O Sanctissima. 4. Maria, Mater gratiae. 5. Inviolata. 6. Alma Redemptoris. 7. Ave Regina. 8. Regina coeli. 9. Salve Regina. 10. Sub tuum praesidium.

111. Missa in honorem S-te Theresiae ab Infante Jesu. Ad 3 voces aequales. [a capp. Partytura] Paris [ok. 1930] Procure Generale. P. 4060 G. 4° s. 12. Op. 174.

112. Msza święta polska kolędowa na 2 równe głosy. Ułożył... Tarnów 1930 Nakł. Urz. Par. w Zabawie, druk. Z. Jeleń 16° s. nlb. 2, 4, err. Op. 137. [Tyt. okł.].

113. Nowe pieśni za dusze zmarłych. Na jeden głos z organ. lub harm. Tarnów 1930 Nakł. autora, [druk.] Z. Jeleń 8° s. 19 + teksty s. 15, nlb. 1. Op. 140.

114. Osobno nowe pieśni za dusze zmarłych. Tarnów 1930 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 16° s. 15, nlb. 1. Teksty bez nut. [Tyt. okł.].

115. Nowenna ku czci św. Józefa w pieśniach wraz z litanią. Na chór 2-głosowy. [a capp.] Tarnów 1930 Nakł. autora, druk Z. Jeleń 16° s. 22, nlb. 1., ilustr. Op. 159.

116. O salutaris Hostia. Ad. 4 voces viriles. [Partytura] Paris [ok. 1930] Procure Generale. P. 4029 Gł 4° k. nlb. 1.

117. Tantum ergo. Ad 4 voces viriles. [Partytura]. Paris [ok. 1930] Procure Generale. P. 4029 G. 4° k. nlb. 1.

118. Na święto Trzeciego Maja. Modlitwa za Ojczyznę. Na chór męski. [a capp.] [Tekst z XVI wieku] Tarnów 1931 Nakł. i druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 3, Op. 175.

119. Nowe melodie do starych pieśni mszalnych. W układzie dwugłosowym dla użytku młodzieży szkolnej i chórów parafialnych. Tarnów 1931 Nakł. autora [Druk.] Z. Jeleń 8° s. 8. nlb. 1. Op. 150. Dodatek: Pieśń do M. B. N. Pomocy i „My chcemy Boga".

120. O sacrum convivium. Paris 1931. Procure Generale de musique Religieuse.

121. Pieśni ku czci św. Antoniego Padewskiego w 700-letnią rocznicę jego śmierci. Na chór dwugłosowy. Tarnów 1931 Nakł. Urz. Paraf. w Zabawie. Druk. Z. Jeleń 8° s. 8. Op. 196.

122. Six Chants de Noel, textes latins pour choeur a 4 voix d'homnes au choeur a l'unisson par Mgr... Paris 1931 Procure Generale de Musique Religieuse P. 3497 G. 4° pp. 7. Suppl. a la „Revue Sainte Cecile" Novembre 1931.

123. Six Motets pour Salut. 1) Ave, Verum Corpus. 2) Maria Mater Gratiae. 3) Tu es Petrus. 4) Da pacem. 5) Tantum ergo. 6) Laudate Dominum. [Partytura]. Paris 1931 Procure Generale de Musique Religieuse 4° s. 7. Suppl. a la *Revue Sainte-Cecile*. Avril 1931.

124. Tekst pieśni mszalnych. Dla użytku młodzieży szkolnej i chórów parafial-

nych. Tarnów 1931 Druk. Z. Jeleń 16° s. 22, nlb. 1. Bez nut.

125. Tryptyk kolędowy. Na chór męski [a capp.] Kr. 1931 Wydawn. Związku Chórów Kośc. 4° s. 6. Op. 152.

126. MĘŻYKÓWNA Paula: Kwiat polskiej ziemi. Tarnów 1931 s. 40. W tekście melodie układu ks. Fr. Walczyńskiego.

127. Łatwe preludia kolędowe na organy lub harmonium. Tarnów 1931 Nakł. Z. Jeleń, Druk. C. Przytulski Sosnowiec 8° s. 23, nlb. 1. Op. 132.

128. Ave Regina. Paris 1932 Procure Generale de Musique.

129. Cinq motets an l'Honneur du Sacre-Coeur. [1. O Cor amoris victima. 2. Jesu voluptes Cordium. 3. Cor dulce, cor amabile. 4. Cor Iesu, Cor purissimum. 5. Cor Matris et Cor Filii]. Ad 4 voix d'hommes. Adoro Te. A 3 voix d'hommes. [Partytura]. Paris 1933 Procure Generale de Musique Religieuse. P. 4462-4459 G. 4° s. 7. Suppl. a la *Revue Sainte Cecile*. Avril 1933.

130. O Maria, Mater Pia. A 4 voix mixtes ou pour choeur a l'unisson [i 5 innych]. Paris 1934 Procure Generale de Musique Religieuse. P. 4553-4558 G. 4° s. 25, 32-36. Suppl. a la *Revue Sainte-Cecile* Mai-Juin 1934.

131. Pezzo. — L'Organista Liturgico. Scuola practico-Primaria. An. 1934, vol. 3 p. 6, 7. V. 1186 C. Casa Music. Ediz. Carrara. — Bergamo.

132. Ave mundi spes, Maria. A 4 voix mixtes ou a 2 voix egales — [G. P. da Palestrina: Iesu, Rex Admirabilis. A 3 voix d'hommes. Albert Alain: Tantum ergo. A 3 voix egales. — Georges Renard: Je suis la voix, la Verita, la Vie. Cantuque a l'unisson avec refrain a 2 voix egales et accompagnement d'orgue. Paroles d-u P. E. J. — P. Martini: Tristis es anima mea. Motet a 3 voix egales pour le temps de la Passion. Partytura. Paris 1935]. Procure Generale de Musique Religieuse. P. 4609 M. [i in.] 4° s. 8. Suppl. a la *Revue Sainte-Cecile*. Janvier 1935.

133. Dwanaście pieśni ku czci Chrystusa Króla. Na chór 3-głosowy. [a capp.] Tarnów 1936 Nakł. autora, [Druk.] Z. Jeleń 8° s. 13, nlb. 1. Op. 224.

134. Dwanaście pieśni ku czci N. M. P. na chór 3-głosowy Tarnów 1936 Nakł. autora, Druk. Z. Jeleń 4° s. 12. nlb. 1. Op. 223.

135. Dwanaście pieśni do Najświętszego Serca Jezusowego. Na chór 3-głosowy. [a capp.] Tarnów 1936 Nakł. autora, Druk. Z. Jeleń 8° s. 14, nlb. 1. Op. 222.

136. Dwanaście pieśni ku czci Przenajświętszego Sakramentu. Na chór 4-głosowy [a capp.] Tarnów 1936 Nakł. autora, Druk. Z. Jeleń 8° s. 14, nlb. 1. Op. 221.

137. Godzinki o św. Walentym Kapłanie i męczenniku. Tarnów 1936 Nakł. ks. Wł. Gorlile, druk. Z. Jeleń 16° s. 14. Słowa: S. M. Immakulata ROGALSKA, klaryska. Melodia: ks. Fr. Walczyński.

138. Pezzo. — L'Organista Liturgico. Revista mensile di cultura e musica d'organo od armonio. An. 1936, vol. 5 p. 52, 53. V. 1324. Casa Music. Ediz. Carrara. — Bergamo.

139. Pieśni ku czci św. Stanisława B. i M. na chór 3-głosowy. [Tarnów 1936] Nakł. ks. Wł. Mendrala, Druk. Z. Jeleń 16° s. nlb. 1, 8. Op. 180.

140. WIECZOREK Paweł ks.: Święte Pachole. Fantazja sceniczna na tle młodości św. Stanisława Biskupa Krakowskiego. W 4 odsłonach ze śpiewami układu ks. Fr. Walczyńskiego. Szczepanów 1936 Nakł. ks. Wł. Mendrali, druk. Z. Jeleń pod zarz. Wł. Mroza 16° s. 128. Z cyklu: Św. Stanisław Szczepanowski. Cz. 1.

141. WIECZOREK Paweł ks.: Mały Apostoł. Fantazja sceniczna na tle młodości św. Stanisława Biskupa Krakowskiego. W 5 odsłonach z pieśniami układu ks. Fr. Walczyńskiego. Szczepanów 1936 Nakł. ks. Wł. Mendrali, druk. Z. Jeleń pod zarz. Wł. Mroza 16° s. 106. Z cyklu: Św. Stanisław Szczepanowski. Cz. 2.

142. WIECZOREK Paweł ks.: Św. Stanisław Szczepanowski Biskup Krakowski — męczennik. Dramat hist. z XI w. w 9 obrazach scenicznych ze śpiewami układu ks. Fr. Walczyńskiego. Szczepanów 1936 Nakł. ks. Wł. Mendrali, druk. Z. Jeleń pod zarz. Wł. Mroza 16° s. 127, nlb. 1, ilustr. Z cyklu św. Stanisław Szczepanowski. Cz. 3.

143. Breviloquia organaria. Dieci piccoli pezzi di media difficolta. Milano, b. r. [ok. 1910]. A. Bertarelli. Op. 56 V. Op. 59.

144. Andantino pastorale. Milano, b. r. [ok. 1910]. A. Bertarelli. Op. 56 bis.

145. Ecce sacerdos. Wyd. Milano, b. r. A. Bertarelli. Op. 28.

146. Fragmenta organaria. Dodici versetti facili per Vespro. Milano, b. r. A. Bertarelli.

147. Piae petitiones S. Augustini. IV vocibus inaequalium canendae. Op. XII. Karty wycięte z czasopisma „Musica sacra" per canto Pubblicato della Casa Editrice di Musica „Leonardo da Vinci". Milano 4° p. 4 [19-22].

148. Preludia o Najśw. Maryi Pannie. Wyd. 1? Op. 54. Toż. W wyd. późniejszych.

149. Preludia organowe kolędowe. Paris Procure Generale Op. 82.

150. Preludia o Matce Boskiej z Lurd. Op. 119.

151. Quinze pieces pour argue ou harmonium. Paris Procure Generale de Musique. Op. 85.

152. Salve Regina. Paris, b. r. Procure Generale P. 4152 G. 8° s. 3.

153. Salve Regina. Paris, b. r. Procure Generale P. 4159 G. 4° s. 3.

154. Preludium festivum. Op. 110 a.

155. Postludium festivum. Op. 110 b.

156. *Preludium eucharisticum.* Op. 110 c.

157. Allegretto pastorale. Torino, b. r. L. Chenna, L. 298-9 C. 4° pp. 1. Op. 110 d.

158. *Andantino pastorale. [Torino b. r.* L. Chenna], L. 298-9 C. 4° pp. 1. Op. 110 e.

Indeks kolejności opusów.

Opus	5 [V]	poz.	2
„	6	„	2
„	7	„	6
„	8	„	2 [Wyd. 2]
„	8	„	7
„	10	„	8
„	11	„	35
„	12 [XII]	„	147
„	16	„	10
„	17	„	12
„	18	„	60
„	19	„	65
„	20	„	14
„	21	„	34
„	24	„	21
„	25	„	22
„	26	„	16
„	27	„	18
„	28	„	145
„	30	„	61
„	30	„	15
„	30 *b*	„	17
„	32	„	24
„	41	„	41 a, b
„	46	„	36
„	48 a	„	25
„	48 b	„	26
„	48 c	„	27
„	49	„	23
„	50 a	„	28
„	50 b	„	29
„	51	„	58
„	53	„	62
„	54	„	148
„	55	„	33
„	56 bis	„	144
„	59	„	143
„	60	„	69
„	61	„	40
„	63 A	„	46
„	63 B	„	46
„	63	„	32
„	72	„	37
„	73	„	44
Opus	74	poz.	63
„	75	„	43
„	77	„	50
„	81	„	67
„	82	„	149
„	83	„	68
„	85	„	151
„	86	„	49
„	89	„	47
„	89	„	13
„	90	„	64
„	91	„	51
„	92	„	70
„	93	„	53
„	95	„	105
„	105	„	54
„	106 A i B	„	73
„	107	„	71 A
„	107	„	56
„	108	„	55
„	109	„	71 B, C, D
„	110 a	„	154
„	110 b	„	155
„	110 c	„	156
„	110 d	„	157
„	110 e	„	158
„	115	„	72 b
„	116	„	72
„	116	„	72 a
„	117 A	„	75
„	117 B	„	76
„	118 A, B, C, D	„	74
„	119	„	150
„	125 A, B, C, D	„	77
„	126 a	„	1 wyd. 3
„	126 b	„	80
„	127	„	78
„	132	„	127
„	137	„	90
„	140	„	113
„	141	„	83
„	146 A	„	104
„	146 B	„	102
„	147 A	„	85
„	147 B	„	86
„	147 C	„	87
„	147 D	„	88
„	150	„	119
„	152	„	125
„	159	„	115
„	162	„	84
„	174	„	111
„	175	„	118
„	180	„	139
„	182	„	94
„	183	„	101
„	192	„	93
„	192 A i B	„	92
„	196	„	121
„	221	„	136
„	222	„	135
„	223	„	134
„	224	„	133

II.

SURZYŃSKI K.: Matka Boska w muzyce polskiej. W: *Księga pamiątkowa mariańska*. Lw. L. 1905 s. 161-181; SURZYŃSKI M.: Muzyka kościelna. *Śpiew Kośc.* R. 13: 1908 nr 15 i 16 s. 280. Artykuł jest kontynuowany przez kilka numerów; CHYBIŃSKI A.: Muzyka kościelna w Polsce. W: WEINMANN K.: Dzieje muzyki kościelnej. Ratyzbona ok. 1910 s. 193-242; Śp. ks. infułat Franciszek Walczyński [nekrolog]. *Nasza Sprawa*. R. 5: 1937 s. 404; ORZECH W.: Działalność kościelno-muzyczna ks. infułata Franciszka Walczyńskiego. Przemyśl 1938 s. 16 [Odb. z dwumies. *Chór Parafialny*]; CHROBAK W.: Pieśniarz maryjny diecezji tarnowskiej [Ks. Fr. Walczyński]. *Curr.* R. 107: 1957 s. 328, 329; Podr. enc. muzyki kośc. Oprac. ks. G. MIZGALSKI. P. 1959; NOWAK A.: Bibliografia prac profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. T. 2. Tarnów 1966 s. 221-235. Msnps; TENŻE: Działalność pisarska księży profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. Zarys bibliograficzny. *Curr.* R. 118: 1968 s. 151-158; S[waryczewska] K.: Walczyński Franciszek. W: *Słownik muzyków polskich*. T. 2 [Kr. 1967] s. 264, 265; NOWACKI H.: Towarzystwo pod wezwaniem św. Wojciecha w Tarnowie ku wspieraniu muzyki kościelnej 1887-1910. Tarnów 1970. Msnps; PYTKA J.: Wicerektorzy i prefekci Seminarium Duchownego w Tarnowie. Tarnów 1971. Msnps; KOZIOŁ L.: Wychowanie muzyczne alumnów Seminarium Duchownego w Tarnowie (1821-1971). Tarnów 1973 Msnps; KAPAŁKA R.: Historia Towarzystwa św. Filomeny i Domu Księży Emerytów w Tarnowie. Tarnów 1979. Msnps.

Ks. Adam Nowak

Wałęga Leon (1859-1933), biskup tarnowski, profesor Uniw. Lwowskiego, dogmatyk.

Urodził się 25 III 1859 r. w Moszczenicy k. Gorlic w rodzinie rolniczej. Nauki gimnazjalne odbył w Tarnowie i Jaśle. W 1878 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Lwowie i studiował na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego. W 1881 r. udał się na dalsze studia do Rzymu, gdzie na Uniw. Gregoriańskim uzyskał tytuł doktora teologii i 24 III 1883 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po powrocie do kraju został mianowany wikariuszem przy kościele św. Marcina we Lwowie i prefektem Mołego Seminarium, a następnie był prefektem Wyższego Seminarium Duchownego, katechetą Seminarium Nauczycielskiego i wicerektorem Seminarium Duchownego. Na Uniw. Lwowskim wykładał katechetykę (1888-1889), a zastępczo również dogmatykę (1890-1891). W 1892 r. uzyskał „veniam legendi" z zakresu teologii dogmatycznej fundamentalnej. Nominację na profesora nadzw. teologii dogmatycznej fundamentalnej i filozofii chrześcijańskiej uzyskał w r. 1894. W 1897 r. opuścił stanowisko profesora i został kanonikiem katedralnym oraz proboszczem lwowskiej bazyliki metropolitalnej.

Po śmierci bpa tarnowskiego I. Łobosa, Wałęga został jego następcą. Konsekracja biskupia odbyła się 12 V 1901 r. w katedrze tarnowskiej. Jako biskup rozwijał sieć parafialną i dekanalną, inicjował budowy kościołów, założył Małe Seminarium. W licznych listach pasterskich poruszał zagadnienia teologiczne i społeczne, kładł nacisk na katechizację, misje i rekolekcje parafialne, stowarzyszenia katolickie i kult maryjny. Przeprowadził koronację obrazów Matki Bożej w Tuchowie (1904) i Zawadzie k. Dębicy (1920). W 1928 zwołał Pierwszy Synod Diecezji Tarnowskiej. Po rezygnacji z biskupstwa tarnowskiego ostatni miesiąc spędził w klasztorze redemptorystów w Tuchowie, gdzie też zmarł 22 IV 1933 r.

I.

1. De hominis elevatione per gratiam sanctificantem. Dissertatio. Leopoli 1891.

2. Pojęcie i potrzeba filozofii. *Gaz. Kośc.* R. 1: 1893 s. 49-51, 67-68.

3. Rzym po latach dziewięciu. *Gaz. Kośc.* R. 1: 1893 s. 138-140.

4. Śp. ks. Antoni Stańkowski. *Gaz. Kośc.* R. 1: 1893 s. 420-421.

5. W kwestii ruskiej. Lw. 1896.

6. Wieczory nad Lemanem ks. Mariana Morawskiego. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 s. 385-387.

7. Pamiętniki Zygmunta Szczęsnego Felińskiego. *Gaz. Kośc.* R. 5: 1897 s. 369-370, 379-380, 388-389, 395-397.

8. O potrzebie i znaczeniu świeckich apologetów. W: *Księga pam. wiecu katolickiego odbytego we Lwowie... 1896 r.* Cz. 2. Referaty. Lw. 1898 s. 355-365.

9. List pasterski w dniu konsekracji i ingresu do duchowieństwa. *Curr.* R. 51: 1901 s. 33-37.

10. List pasterski w dniu konsekracji i ingresu do wiernych. *Curr.* R. 51: 1901 s. 37-42.

11. List pasterski po powrocie z Rzymu 1902 r. *Curr.*. R. 52: 1902 s. 29-35.

12. List pasterski o założeniu Małego Seminarium. *Curr.* R. 52: 1902 s. 91-94.

13. List pasterski o Małym Seminarium. *Curr.* R. 53: 1903 s. 81-83.

14. List pasterski w sprawie ludowej. *Curr.* R. 53: 1903 s. 97-111.

15. Jubileusz ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny. *Curr.* R. 53: 1903 s. 115-117.

16. [Przemówienie do kapłanów po rekolekcjach w Tarnowie w dniu 25 września 1903]. *Curr.* R. 53: 1903 s. 93-96.

17. List pasterski po powrocie z Rzymu 1904. *Curr.* R. 54: 1904 s. 45-52.

18. List pasterski o Niepokalanym Poczęciu NMP. *Curr.* R. 54: 1904 s. 61-65.

19. Przemowa do kapłanów po rekolekcjach w Tarnowie w dniu 15 września 1905. *Curr.* R. 55: 1905 s. 49-53.

20. List pasterski o wychodźctwie „Archanioł Rafał". *Curr.* R. 56: 1906 s. 1-27. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 83-84.

21. Odezwa do WW. Duchowieństwa Diecezji Tarnowskiej. *Curr.* R. 59: 1909 s. 1-14.

22. List pasterski w sprawie wychodźctwa do duchowieństwa. *Curr.* R. 60: 1910 s. 151-160.

23. Przemowa na zakończenie Kongresu Mariańskiego w Przemyślu, 28 VIII 1911. Tarnów 1911.

24. Przemowa do kapłanów na zakończenie rekolekcji w Seminarium Tarnowskim dnia 21 września b. r. *Curr.* R. 61: 1911 s. 89-93.

25. Odezwa do Wielebnego Duchowieństwa Diecezji Tarnowskiej o opiece nad młodzieżą męską. *Curr.* R. 73: 1923 s. 45-48.

26. List pasterski z okazji 25 jubileuszu biskupstwa. *Curr.* R. 76: 1926 s. 53-57.

27. W sprawie Arcybractwa wiecznej adoracji Przenajśw. Sakramentu. *Curr.* R. 76: 1926 s. 3-4.

28. Mowa... przy zamknięciu Synodu. W: *Pierwszy Synod Diecezji Tarnowskiej.* Tarnów 1928 s. 38-45.

29. Mowa... przy otwarciu Synodu. W: *Pierwszy Synod Diecezji Tarnowskiej.* Tarnów 1928 s. 22-29.

30. List pożegnalny. *Curr.* R. 83: 1933 s. 9-10.

31. Po rekolekcjach do kapłanów. Konferencja wygłoszona w Tarnowie 1904 r. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 406-410.

32. Konferencja... na rozpoczęciu roku szkolnego w Seminarium Duch. w Tarnowie 1904 r. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 534-536.

33. Po rekolekcjach do kleryków. Konferencja... wyjęta z jego notatek. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 412-416.

34. [Coroczne listy pasterskie na Wielki Post, odezwy, wezwania i ogłoszenia z lat 1901-1932]. *Curr.* R. 51: 1901 — R. 82: 1932.

35. Listy do Michała Bobrzyńskiego z lat 1908-1913. Rkps w Bibl. Jagiell., sygn. 8090 III — 8097 III.

II.

[MAZUR K.]: Z okazji jubileuszu ks. Biskupa Wałęgi. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 268-272, 281-284; Ks. Biskup Leon Wałęga a młodzież. Tarnów 1926; SITKO R.: Śp. ks. Arcybiskup Leon Wałęga. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 223; TENŻE: Śp. X. Arcybiskup Leon Wałęga. *Curr.* R. 83: 1933 s. 34-48; MIDURA J.: U grobu śp. X. Arcybiskupa Wałęgi. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 498-500, 510-512; Wałęga Leon bp. *Rocz. Katol.* R. 12: 1934 s. 447-453; STACH P.: Szkic z dziejów diecezji tarnowskiej. *Curr.* R. 99: 1949 s. 87-101; PĘKALA K.: „Dilexit Ecclesiam"... Refleksje w 25-lecie zgonu księdza arcybiskupa Leona Wałęgi. *Curr.* R. 108: 1958 s. 253-257; BUDZIK S.: Działalność duszpasterska biskupa Leona Wałęgi. Lubl. 1977. Mszps. — Arch. Diec. Tarn.; Arch. Kurii Diec. w Tarnowie [STACH P.: Materiały do biografii L. Wałęgi]; Arch. Małego Sem. w Tarnowie. [Kronika z lat 1901-1937].

Ks. Stanisław Budzik

Warmiński Edward (1888-1942), pedagog.

Urodził się 11 października 1888 w Rakutowie pow. pleszewski. Po złożeniu matury i ukończeniu studiów seminaryjnych w Poznaniu i Gnieźnie otrzymał święcenia kapłańskie 13 II 1913 r. w Gnieźnie. Od 1 III 1913

do 1 X 1920 r. pracował na różnych placówkach w duszpasterstwie parafialnym, ostatni rok jako mansjonarz Kolegiaty Marii Magdaleny (Fara) w Poznaniu. Potem przeszedł do poznańskiego szkolnictwa — uczył religii w Gimnazjum im. Marcinkowskiego (1921-1928), w prywatnym żeńskim Gimnazjum im. Najśw. Serca P. Jezusa (1920-1921), państwowym Gimnazjum im. Generałowej Zamojskiej (od 11 IX 1930). Wycofany ze szkolnictwa w dramatycznych okolicznościach (31 III 1932) objął kapelanię w szpitalu sióstr elżbietanek w Sierakowie, a po przebytej chorobie i operacjach pracował od 1 VIII 1937 r. jako kapelan przy zakładzie Położniczo-ginekologicznym Poznańskiego Samorządu Wojewódzkiego w Poznaniu. W r. 1930, po uzyskaniu magisterium, rozpoczął pracę nad rozprawą doktorską na temat wpływu parsyzmu na religię chrześcijańską, którą zamierzał przedłożyć Wydziałowi Teologicznemu we Lwowie. Choroba i perturbacje życiowe bardzo utrudniały mu pracę, toteż nie zdołał jej ukończyć przed wojną. Jesienią 6 X 1941 r. w ramach ogólnej likwidacji duchowieństwa został aresztowany i uwięziony w Poznaniu, a następnie wywieziony do Dachau (30 X 1941), gdzie zginął w tzw. transporcie inwalidów 28 V 1942 r.

I.

1. Beethoven, twórca missae solennis i jego stosunek do Boga. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 217-221.

2. Przemowa na dzień uroczystej Komunii św. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 17: 1928 s. 334-337.

3. Laicyzm religijny w dobie obecnej. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 212-218.

4. Argumenty laicyzmu religijnego. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 279-283.

5. Ocena laicyzmu religijnego. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 305-308.

6. Fiasko laicyzmu religijnego. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 338-340.

7. Kant a współczesny subiektywizm religijny. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 106-109.

8. Epikureizm dawniej a dziś. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 272-274.

9. Rec.: L. BURGER: Die Mädchen der Pfadengasse. Breslau 1930. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 96.

10. Rec.: L. BURGER: 40 Jahre Storchentante. Aus dem Tagebuch einer Hebamme. Wyd. 41-60. Breslau. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 127.

11. Nasza praca duszpasterska w szkole średniej. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 342-347.

12. Egzorta z okazji 100-ej rocznicy śmierci Beethovena. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 266-270.

13. Cześć sercu macierzyńskiemu. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 457-462.

14. Przemowa na dzień uroczystej Komunii Św. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 17: 1928 s. 334-337.

15. Sprawozdanie z działalności księży profesorów Koła Poznańskiego za czas od 1-go września 1927 roku do 30 czerwca 1928 roku. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 17: 1928 s. 501-503.

16. Rec.: Biskup BOUGAUD: Jezus Chrystus. Księgarnia Św. Wojciecha. P. *Cześć Maryi.* R. 7: 1929 nr 12 s. 322-323.

17. 6 dni stworzenia. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 7 s. 103.

18. Credo in unam sanctam catholicam ecclesiam. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 25 s. 386.

19. Ruch sportowy jako religia mas. *Mies. Kośc.* R. 49: 1934 s. 269-271.

20. Niebezpieczeństwo współczesnego relatywizmu. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 6 s. 251-257.

21. Zadanie współczesnej apologetyki. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 428-430.

22. Spory o kulturę. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 12 s. 563-565.

23. Oblicze współczesnego hedonizmu. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 400-402.

24. Kultura a moralność. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 3 s. 111-113.

25. Etyka niezależności, jej zamierzenia i cele. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 369-370.

26. Laicyzm religijny środkiem do autonomii moralności. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 391-392.

27. Anomos u św. Pawła II Tes 2, 3-12. (Streszcz. pracy przedstawionej dnia 26 lutego 1936 na posiedzeniu Wydziału Teolog. PTPN przez ks. doc. Gładysza). *Sprawozd. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 10: 1936 s. 32-33.

28. Opętany w Gerazie (Mar 5, 1-20; Mt 8, 28-34; Łk 8, 26-36). (Streszcz. wykładu wygł. dnia 10 grudnia 1936 na posiedzeniu Wydziału Teolog. Pozn. Tow. Przyj.

Nauk). *Sprawozd. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 10: 1936 s. 140-141.

29. Uzasadnienie programu laicyzmu religijnego w ich interpretacji. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 341-343.

30. Czego brak etyce niezależnej? *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 494-495.

31. Fiasko laicyzmu religijnego. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 534-535.

32. Ocena etyki niezależnej. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 363-365.

33. Laicyzm religijny. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 352-353.

34. Nasze zadania w obliczu współczesnego relatywizmu. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 288-289.

35. Naukowe podstawy i cele relatywizmu. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 264.

36. Uzasadnienie relatywizmu w ich własnej interpretacji. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 278-279.

37. Z matni współczesnego relatywizmu. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 216-217, 226.

38. Kolebka aktywizmu i pasywizmu życiowego. *Tęcza.* R. 12: 1938 nr 6 s. 51-52.

39. U podstaw chrystianizmu. P. 1938 Skład główny w Księgarni Jana Jachowskiego 8° s. 114.

II.

DOMAGAŁA J.: Ci, którzy przeszli przez Dachau. W. 1957 s. 240; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego... Z. 4. W. 1978 s. 175. — Arch. Archid. Pozn., zesp. KA, sygn. 11533.

Ks. Marian Wolniewicz

Warol Alojzy (1859-1936), jezuita, homileta, autor pamiętników z pracy wśród Polonii amerykańskiej, redaktor.

Urodził się 19 I 1859 r. w Różance k. Strzyżowa. Do zakonu wstąpił 30 I 1877 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat (1877-1878), studia humanistyczne (1878-1881) i filozoficzne (1881-1884). Od 1884 r. pracował jako wychowawca w konwikcie jezuickim w Tarnopolu (do 1886) i Chyrowie (1886—1889), a równocześnie studiował prywatnie teologię. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1887 r. Studia teologiczne uzupełniał w Krakowie w l. 1889—1890 i 1891—1893. W l. 1896—1898 był przełożonym klasztoru bazylianów w Krystynopolu, gdzie równocześnie wykładał klerykom bazyliańskim teologię dogmatyczną i Pismo św. W 1900 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych AP. gdzie pracował jako wędrowny misjonarz w polskich ośrodkach parafialnych. W 1912 r. powrócił do kraju, lecz w 1916 r. wyjechał ponownie do Ameryki i w 1917 r. rozpoczął w Nowym Jorku redagować „Posłaniec Serca Jezusa". Kontynuował też pracę misyjną. Wróciwszy w 1928 r. do kraju poświęcił się pisaniu popularnych broszur i redagowaniu „Głosów Katolickich" (1935-1936). Zmarł w Krakowie 9 VIII 1936 r.

I.

1. Co księdzu do polityki? Kr. 1900 Druk. Anczyca 16° s. 50.

2. Pamiętnik polskiego misjonarza w Ameryce. *Misje Katol.* R. 20: 1901 s. 14-19, 34-41, 64-69, 86-93, 131-135, 155-157, 182-186, 202-206, 235-240, 260-264. — Toż w osob. odb. Kr. 1901 Druk. Czasu 8° s. 130.

3. Oświata. Przystępnie dla ludu napisał... Chicago 1904 8° s. 32. — Toż pt. Prawdziwa oświata. Kr. 1906 8° s. 32. Głosy Katolickie nr 64.

4. Trzy listy... misjonarza w Północnej Ameryce. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 13-24.

5. List... misjonarza w Północnej Ameryce, 23 IV 1904. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 191-192.

6. Wyjątek z listu..., 16 VII 1904. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 294-297.

7. Misje dla Polaków w Północnej Ameryce, 1900-1901. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 329-341.

8. Misje dla Polaków w Północnej Ameryce, 1901-1902. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 473-487.

9. Misje dla Polaków w Północnej Ameryce, 1902-1903. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 45-66, 179-181. — Toż w: *Kalendarz Apostolstwa N. Serca Jezusowego na rok 1907* s. 129-140.

10. Misje w Ameryce Północnej, 1903-1904. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 323-331.

11. Misje dla Polaków w Ameryce Północnej (1904-1906). Sprawozdanie obejmujące również prace OO. Beigerta, Büman-

na i Kobyłeckiego. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 539-562.

12. Co to jest misja i jakie z niej korzyści? Milwaukee 1908 M. H. Wiltzius 16° s. 112. — Toż. Milwaukee 1909 16° s. 113. — Toż. W. 1909 Księg. M. Szczepkowskiego 8° s. 93.

13. Dlaczego nie chcesz się spowiadać? Milwaukee 1909 Druk. Wiltziusa 16° s. 100. Istnieją też wydania wcześniejsze.

14. Niezależni w Ameryce. Kr. 1910 16° s. 38. Głosy Katolickie nr 119.

15. Spowiadać się, czy nie? Kr. 1910 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 114.

16. Chleb w Kościele, albo czy Kościół chleba nie daje? Milwaukee 1911 M. H. Wiltzius 16° s. 99.

17. Czy tylko o dusze troszczy się Kościół? Kr. 1911 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 130. — Toż. Kr. 1912 16° s. 72.

18. Prace misyjne... *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 353-357.

19. Jak Kościół daje chleb powszedni? Kr. 1911 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 131.

20. Spowiedź i spowiednicy. Kr. 1911 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 125.

21. Zgorszenie. Chicago 1911 Druk. Dyniewicza 16° s. 43.

22. Na czterdziestogodzinne nabożeństwo. Znaczenie tegoż nabożeństwa. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 11: 1911-1912. Dodatek s. 19-84.

23. Podręcznik kaznodziejski na 40-godzinne nabożeństwo. P. 1913 Druk. św. Wojciecha 8° s. 263, nlb. 5.

24. Czy Kościół, czy Pismo św.? New York 1917 16° s. 52.

25. Badacze Biblii. Co o nich sądzić? New York 1918 16° s. 32.

26. Boskie Serce w przypowieściach. New York 1921 16° s. 192. — Toż. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 192.

27. Apostoł Pensylwanii, ksiądz Dymitr Augustyn Gallitzin, książe misjonarz (1770-1840). Nowy Jork [1922?] 8° s. 24.

28. Miłosierny Samarytanin, czyli historia Boskiego Serca. Nowy Jork 1924 Red. Posł. Serca Jezusowego 16° s. 160.

29. Spółka szatańska, czyli siedmiu wspólników ducha nieczystego. Kr. 1926 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 44.

30. Jak powstał amerykański „Posłaniec"? *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 1-8, 57-63.

31. Z pamiętnika O. Warola. Od r. 1917-1927. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 202-207.

32. Pogadanka o Ameryce. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 467-468, 501-502, 515-516, 550-551.

33. Czy nasza wiara tylko na Piśmie św. stoi? Lw. 1932 Biblioteka religijna 16° s. 32.

34. O badaniu i wykładaniu Pisma św. Kr. 1932 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 376.

35. Dlaczego chodzić do kościoła? Kr. 1932 16° s. 46. Głosy Katolickie nr 377.

36. Apostolstwo pociechy. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 170.

37. Obietnice Boskiego Serca. Nauki osnute na tle obietnic Boskiego Serca. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 163.

38. Osnowy kaznodziejskie na niedziele i święta. Cz. 1-2. Kr. 1934 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 359, 478.

39. Rodzice i dzieci. Nauki i przykłady. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 192.

40. Co robią w klasztorach? Kr. 1935 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 422.

41. Co robią w klasztorach. Obrona. Kr. 1936 16° s. 30. Głosy Katolickie nr 423.

42. Co robią w klasztorach? Miłosierdzie. Kr. 1936 16° s. 30. Głosy Katolickie nr 424.

43. Instrukcja o Apostolstwie Modlitwy. Nowy Jork b. r. 16° s. 11.

44. Łaska i grzech. Nowy Jork b. r. 16° s. 112.

45. Redagował: *Posłaniec Serca Jezusa*, 1918-1928; *Głosy Katolickie*, 1935-1936.

46. Pamiętnik. Rkps w ATJKr., sygn. 1719, 2124.

47. Pamiętnik z prac wśród Polonii amerykańskiej na r. 1903. Rkps w ATJKr., sygn. 1543 s. 1-218.

II.

Jubileusz polskiego misjonarza w Ameryce. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 606-607; TARANOWICZ J.: Potrójny jubileusz O. Warola. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 240-244; Odjazd zasłużonego misjonarza polskiego z Ameryki. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 206-209; J. J.: Śp. O. Alojzy Warol. *Prz. Chyr.* R. 45: 1937 s. 30-31; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 215; Studia z dziejów kaznodziejstwa i homiletyki. T. 1. W. 1975 s. 153. — ATJKr.: Katalogi prowincji galicyjskiej [1877-1918], polskiej [1919-1926] i małopolskiej [1927-1936]; dokumenty osobiste, sygn. 1375 VI k. 1-39.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wasilkowski Ludwik, krypt.: Ks. L. W., O. Dr Aleksander W. Zak. Ref. O. A. W., W., w. (1890-1942), zastępca profesora Katolickiego Uniw. Lubelskiego, dogmatyk, popularyzator teologii.

Urodził się 24 V 1890 w Sławkowie, pow. olkuskiego. Rodzicami jego

byli Czesław i Aleksandra z Chmielewskich. Wykształcenie średnie zdobywał w Gimnazjum filologicznym im. Sobieskiego w Krakowie (maturę uzyskał w 1909 r.). Od sierpnia 1909 r. odbywał nowicjat u jezuitów w Starej Wsi, a po zwolnieniu (22 VI 1910) wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Ukończywszy tutaj seminaryjne studia filozoficzno-teologiczne, otrzymał 14 VI 1914 r. święcenia kapłańskie i przebywał czasowo w Chodczu. Następnie w 1915 r. udał się na specjalistyczne studia filozoficzno-teologiczne do Fryburga w Szwajcarii i po odbyciu ich oraz złożeniu przepisanych egzaminów uzyskał w 1918 r. stopień doktora teologii, na podstawie pracy pt. „Das Priestertum nach der Lehre des hl. Cyprians von Karthago", oraz świadectwo nauczyciela historii powszechnej. Wróciwszy do kraju, otrzymał nominację na profesora we Włocławskim Seminarium Duchownym (1919-1933). Wykładał tutaj teologię dogmatyczną i patrologię oraz uczył języków: niemieckiego i greckiego. Jednocześnie pełnił funkcję prefekta najpierw w Gimnazjum żeńskim W. Aspisówny we Włocławku (1923-1926), później (1926/27) — w tutejszej Państwowej Szkole Technicznej. W roku akademickim 1928/29 uczył jako zastępca profesora historii Kościoła na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Od 1929 r. był profesorem w Liceum im. Piusa X (Seminarium Niższe). Pełnił także inne, mniej pracochłonne, funkcje w diecezji: członka consilii a vigilantia, egzaminatora prosynodalnego oraz cenzora ksiąg o treści religijnej

W roku 1933 wyprowadził się z Włocławka i osiadł w Krakowie, gdzie zaczął czynić starania o przyjęcie do jezuitów, a następnie do franciszkanów. W międzyczasie starał się, za poparciem bpa K. Radońskiego, o wykłady teologii dogmatycznej na Katolickim Uniw. Lubelskim, ale bezskutecznie. W r. 1933 był brany pod uwagę jako kandydat na profesora Uniw. Wileńskiego. Ostatecznie wstąpił do Zakonu Braci Mniejszych prowincji Matki Bożej Anielskiej i po odbyciu nowicjatu złożył śluby czasowe 17 IX 1935 r., przyjmując imię zakonne — Aleksander. W czasie pobytu u franciszkanów wykładał dogmatykę w Studium Teologicznym prowincji w Wieliczce oraz był cenzorem „Posłańca św. Antoniego Padewskiego". W 1938 r. przeniósł się do filipinów w Gostyniu, gdzie też był profesorem. W czasie wojny zamieszkiwał w Studziannie (w 1940 r. przebywał przez dwa tygodnie w areszcie w Opocznie w związku ze sprawą Hubala). Zmarł 15 VII 1942 r. w Opocznie.

I.

1. Rec.: A. MAŁACHOWSKI: O chrześcijańskim wychowaniu dzieci. Petersburg 1914. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 477.

2. Pośrednictwo N. Maryi P. w teologii św. Tomasza z Akwinu. *Aten. Kapł.* R. 11: 1919/1925 t. 16 s. 19-32; R. 12: 1926 t. 17 s. 34-51.

3. Kongres religii porównawczej. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 457-460.

4. Zjazd etnologii religijnej. *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 231 s. 1-2.

5. Nauka św. Cypriana z Kartaginy o kapłaństwie w zestawieniu z tradycją pierwszych trzech wieków. Studium historyczno-dogmatyczne. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 3-33, 140-154. — Toż w osob. odb. Lw. 1923 Tow. „Bibl. Religijna" 8° s. 48.

6. Rec.: S. ADAMSKI: Łaska Boża. T. 1-2. Kr. 1924. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 620-622.

7. Znaczenie etnologii religijnej dla studiów seminaryjskich. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Lublinie.* Włocławek 1924 s. 139-146.

8. Rec.: M. BROISE DE LA: Najśw. Maryja Panna. Kr. 1925. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 322-323.

9. Rec.: J. LAGNEAU: De l'existence de Dieu. Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 520-523.

10. Rec.: H. LECHLEITNER: Die Heilige

Messe, das grosse Kunst und Wunderwerk. Innsbruck 1925. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 219-220.

11. Rec.: F. SAWICKI: Die Gottesbeweise. Paderborn 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 537-542.

12. Nauka św. Cypriana o sakramencie kapłaństwa. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 32-48, 149-162, 251-268, 433-449; t. 20 s. 28-40. Uwaga: Jest to dalszy ciąg poz. 5.

13. Rec.: A. LEPIDI: Explication dogmatique sur le culte du Coeur Eucharistique de Jésus. Paris 1926; L. GARRIGUET: Les deux grandes devotions de l'heure presente. Paris 1926; F. ANIZAN: Le centre du Plan Divin. Paris 1926. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 100-101.

14. Rec.: JUSTYN, ŚW.: Dialog z Żydem Tryfonem. Tłum. A. Lisiecki. P. 1926. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 422-424.

15. Rec.: H. KRÓL: Sprawa misyjna. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 538.

16. Rec.: M. MORAWSKI: Dogmat łaski. Kr. 1924. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 295-296.

17. Sakrament kapłaństwa w świetle tradycji starochrześcijańskiej do r. 258 po Chr. (Ze szczególnym uwzględnieniem pism św. Cypriana z Kartaginy). Włocławek 1927 [Druk.:] Druk. Diec. 8° s. nlb. 4, 171. Uwaga: Jest to uzup. przedr. poz. 5 i 12.

18. Rec.: J. CRONSIER: Pourquoi le Coeur de Jésus désire la Sainte Communion. Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 106.

19. Rec.: L. GARRIGUET: Eucharistie et Sacré Coeur. Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 105-106.

20. Rec.: J. HONTHEIM: Theodicea. Friburgi Br. 1926. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 197-199.

21. Rec.: W. KWIATKOWSKI: Palingeneza. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 309.

22. Rec.: L. LAJOIE: Transfigurée par l'Eucharistie et par la lutte, Ed. 3. Paris [1925]. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 106.

23. Rec.: D. J. MERCIER: Wszechpośrednictwo Najśw. Panny. W. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 514-515.

24. Rec.: G. RABEAU: Introduction de la theologie. Paris 1926. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 290-292.

25. Rec.: J. RICHE: Les savants sont-ils des croyants? Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 406-407.

26. Rec.: L. ROUZIC: En vacances, Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 524.

27. Rec.: E. SCHLUND; P. SCHMOLL: Erlösung Religiös. München 1925. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 310.

28. Rec.: E. SCHMIDT: Magnalia Dei. München 1926. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 308.

29. Rec.: M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej. T. 1-4. Kr. 1928-1931. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 500-502; R. 15: 1929 t. 24 s. 524-525; R. 16: 1930 t. 26 s. 425-427; R. 17: 1931 t. 28 s. 202-206.

30. Rec.: L. SZPIKOWSKI: La doctrine de l'Église dans saint Irénée. Strassbourg 1926. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 100-101.

31. Rec.: B. WILANOWSKI: Apologia Aristidesa. Cz. 1. Wil. 1926. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 298-299.

32. Rec.: P. BLOT: Au ciel on se reconnait. Paris 1927. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 532-533.

33. Rec.: I. CHARSZEWSKI: O absolutyzm idei Opatrzności w dziejach. W. 1928. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 417-419.

34. Rec.: A. ZACCHI: Spirytyzm a życie zagrobowe. Poznań 1925; Th. MAINAGE: L'immortalité. Paris 1926. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 402-406.

35. Jeszcze w sprawie „Zarysu filozofii historii" ks. dra A. Pechnika. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 195-197.

36. Rec.: H. PINARD DE LA BOULLAYE: Chrystus wobec historii. Kr. 1929. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 294-295.

37. Rec.: HEVRÉ: Manuale theologiae dogmaticae. Ed. 3. Vol. 4. Berche 1927. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 406-408.

38. Rec.: J. PASTUSZKA: Niematerialność duszy ludzkiej u św. Augustyna. Lubl. 1930. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 210-211.

39. Rec.: L. RIMBAULT: Outre tombe! Paris 1927. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 101-102.

40. Rec.: P. SIWEK: W pogoni za nieskończonością. Kr. 1930. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 507-508.

41. Dookoła spalenia Włocławka przez Krzyżaków w r. 1329. *Życie Włoc. i Okolicy.* R. 6: 1931 nr 7/9 s. 11-15.

42. [Głos w dyskusji]. W: *Pamiętnik V powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Warszawie.* T. 2. Lw. 1931 s. 430.

43. Kazanie o kwestii społecznej. *Kron. Diec. Włoc.* R. 25: 1931 s. 344-351.

44. Nauczanie dogmatyki pozytywnej w naszych seminariach. W: *Pamiętnik szóstego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Poznaniu.* Kielce 1931 s. 207-223.

45. Nauka Badaczów Pisma św. o paruzji w świetle krytyki teologicznej. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 402-403, 412-414, 421-422, 449-450, 529-530, 556-557, 566-568, 576-577, 589-590, 603-605. — Toż w osob. odb. pod tyt.: Nauka Badaczów Pisma św. o

przyjściu Chrystusa P. na sąd w oświetleniu katolickim. Lw. 1932. Wyd. Tow. „Bibl. Religijna" 8° s. 48. — Toż. wyd. 2. Panewnik 1934 O. Reformaci 8° s. 46.

46. Ojciec soboru efeskiego św. Cyryl o Boskim Macierzyństwie Najśw. Maryi P. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 217-237. — Toż w osob. odb. Włocławek 1931 Druk. Diec. 8° s. 23, nlb. 1.

47. Rec.: G. A. BOZJO: Boskie Macierzyństwo Maryi. Zduńska Wola 1931. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 308-309.

48. Rec.: C. LACRAMPE: Wszechpośrednictwo N. Maryi Panny. Lubl. 1929. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 509-510.

49. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Dogmat Niepokalanego Poczęcia w naświetleniu nowszych prawosławnych teologów rosyjskich. W. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 402-409.

50. Rec.: K. WAIS: Bóg, Jego istnienie i istota. Wyd. 2. Lw. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 95-99.

51. Nauka Badaczów Pisma św. o antychryście jakoby papieżu w oświetleniu katolickim. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 459—481. — Toż. Druk. Diec. 8° s. 25.

52. O. Hartmann Grisar T.J. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 83-86.

53. Rec.: W. CATHREIN: Katolik i Kościół katolicki. Kr. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 91-92.

54. Rec.: S. GRELEWSKI: Kościół narodowy w Polsce. P. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t .29 s. 407-408.

55. Rec.: H. HUGON: Le pére Hugon, dominicain. Paris 1930. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 322.

56. Rec.: M. KRZYWICKI: Prymat papiestwa a Kościoły wschodnie w okresie soboru efeskiego (431 r.). Pińsk 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 503-505.

57. Rec.: H. MORICE: La Bonne Providence. Paris 1929. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 95-96.

58. Rec.: Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa. P. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 93-95.

59. Rec.: A. M. SCHEMBRI: De sacramentis. Vol. 2. Turyn 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 426-427.

60. Rec.: P. SIWEK: La psychophysique humaine d'après Aristote. Paris 1930. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 192-194.

61. Rec.: A. TYMCZAK: Kościół jako ciało mistyczne Chrystusa. Lw. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 92-93.

62. Rec.: M. WĘGLEWICZ: Doctrina s. Hieronimi de SS. Eucharistia. Romae 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 498-500.

63. Rec.: A. ŻYCHLIŃSKI: Życie wewnętrzne. Lw. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 197-199.

64. Teodor Studyta o prymacie papieskim. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 459-481.

65. Z literatury unijnej o obrządku bizantyńskim w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 520-524.

66. Na stulecie ruchu oksfordzkiego. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 77-82.

67. Rec.: R. DĄBROWSKI: Tradycja według nauki prawosławnych teologów rosyjskich. W. 1932. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 108-109.

68. Rec.: E. GÓRSKI, Z. WOLSKI: Błędnowiercze i anarchistyczne nauki Badaczy Pisma św. Sandomierz 1933. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 527-528.

69. Rec.: H. HUGON: De sacramentis in communi et in speciali et de novissimis. Ed. 9. Paris 1931. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 196-198.

70. Rec.: Pamiętnik drugiej konferencji kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej w Pińsku. Pińsk 1931. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 93-94.

71. Rec.: Studia augustyńskie. W. 1931. *Aten. Kapł.* R. 17: 1933 t. 31 s. 92-93.

72. Rec.: A. TYMCZAK: Nauka św. Augustyna o wierze. Przemyśl 1933. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 508-515.

73. W kwestii Zesłania Ducha św. [Odpowiedź na rec. broszury Zesłania Ducha św.]. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 339-340.

74. Zasługa. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 105-128. — Toż w osob. odb. Włocławek 1933 Druk. Diec. 8° s. 24.

75. Zaślepienie. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 128-132.

76. Zesłanie Ducha św. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 170-187. — Toż w osob. odb. Włocławek 1933 Druk. Diec. 8° s. 19.

77. Rec.: ALFONS LIGUORI, św.: Katechizm. Rozszerzony przez ks. B. Markiewicza. Miejsce Piastowe 1932. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 513-514.

78. Rec.: E. DĄBROWSKI: Na szlakach działalności Chrystusa w Palestynie. W. 1932. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 312-313.

79. Rec.: R. JOLIVET: Etudes sur le probleme de Dieu dans la philosophie contemporaine. Lyon 1932. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 502-504.

80. Rec.: C. RAHN: Nauka i życie religijne. P. 1932. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 202-204.

81. Rec.: H. RIONDEL: Dieu notre Père. Lyon 1932. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 504.

82. Rec.: A. SŁOMKOWSKI: Pierwotny stan człowieka według nauki św. Augusty-

na. Lw. 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 79-81.

83. Wartość życiowa dogmatów. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 59-66.

84. Wskazywanie wartości życiowej dogmatów katolickich na wykładach dogmatyki specjalnej. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] w *Wilnie*. Wil. 1934 s. 202-226.

85. Rekolekcje miesięczne dla kapłanów. *Pax Tecum*. R. 4: 1935 s. 10-13; R. 5: 1936 s. 1-6, 10-12, 18-21.

86. Rec.: J. BĄCZEK: Podstawy wiary. Cz. 2. W. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 89-90.

87. Rec.: M. GRABMANN: Wstęp do Sumy teologicznej św. Tomasza z Akwinu. Lw. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 200-201.

88. Rec.: W. ŚPIKOWSKI: Polemika św. Ireneusza z gnostykami o Bogu. Lw. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 407-410.

89. Śp. o. Dr Andrzej Henryk Cichowski (1892-1936). *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 399-400.

90. Kilka chwil w Gethsemani. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 142-143.

91. Kim są Badacze Pisma Świętego? *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 315-320.

92. Rec.: K. FAULHABER: Żydostwo i chrystianizm. Kazania adwentowe. P. 1936. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 428.

93. Rec.: M. SIENIATYCKI: Czuwajcie i módlcie się! Kr. 1936. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 523.

94. Rec.: A. TYMCZAK: Quaestiones disputatae de Ordine. Premisliae 1936. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 194-200.

95. Prawdy katolickie. Podręcznik dogmatyki dla I kl. liceum ogólnokształcącego i dla liceów zawodowych. Lw. 1939 Państw. Wyd. Książek Szkolnych we Lwowie 8° s. 200. [Nakł. zniszczony prawie w całości przez Niemców, egz. okaz. w posiadaniu o. B. Brzuszka, OFM].

96. Universalis meditatio B. Mariae Virg. iuxta doctrinam P. Antoni Węgrzynowicz O.F.M. W: *Collectanea Franciscana Slavica*. Vol. 2. *Acta Secundi Congressus Cracoviae* 25-29 Aug. 1937. Sibenici 1940 s. 125-154.

II.

Uroczystość niezwykła (śluby zakonne o. Aleksandra Wasilkowskiego). *Posłaniec św. Antoniego Padewskiego*. R. 23: 1935 s. 294-295; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 779; DUDEK W.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 288; SZYMAŃSKI M.: Oddział majora Hubala. W. 1972 s. 131. — Schem. diec. włoc. 1911-1933. — Arch. Diec. Włocł.: AKDW, pers. 369 k. 52; ATJKr.: sygn. 1422 I s. 1029-1035, 1426 III s. 373-377, 4182, s. 32. — Wiad. od o. B. Brzuszka, OFM.

Ks. Kazimierz Rulka

Wawak Karol (1897-1979), misjonarz, działacz polonijny, historyk zgromadzenia misjonarzy.

Pochodził z Tenczynka koło Krakowa, gdzie urodził się 3 IX 1897 r. Był synem Józefa i Franciszki Wrońskiej. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Tenczynku i w Krzeszowicach. Od 1908 r. uczył się w Małym Seminarium misjonarskim w Krakowie. W cztery lata później wstąpił do misjonarzy, a śluby wieczyste złożył 7 XI 1914 r. Po ukończeniu Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu przyjął święcenia kapłańskie 4 I 1920 r. W tym samym roku skierowany został do pracy duszpasterskiej w parafii św. Krzyża w Warszawie, gdzie przebywał do 1922 r. Następnie pracował krótko jako wikariusz w Białym Kamieniu w archidiecezji lwowskiej i we Lwowie w charakterze ekonoma domu. W l. 1923-1927 uczył j. polskiego w Małym Seminarium misjonarzy w Krakowie na Nowej Wsi, a zarazem studiował filologię polską na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego. Następnie (w r. szk. 1927/28) był nauczycielem j. polskiego w Małym Seminarium Misjonarskim w Wilnie. W 1928 r. wyjechał do Francji i pracował wśród Polaków w Oignis, a stamtąd udał się do Stanów Zjednoczonych A. P., gdzie działał w ośrodkach polonijnych do 1979 r. Pierwszą jego placówką było Erie, Pa., w którym do 1937 r. uczył j. polskiego w Kolegiach św. Jana Kantego, a równocześnie, jako uzdolniony muzyk, pełnił przez pewien czas funkcję organisty i prowadził chór. W l. 1937-1941 pracował w gru-

pie misyjnej w Wihtestone, NY., a w l. 1942-1944 w duszpasterstwie parafialnym w Ansonia, Conn., skąd także wyjeżdżał na misje. W tym czasie zaczął drukować swoje kazania w miesięczniku polonijnym „Kazalnica", z którym od 1946 r. stale współpracował; do 1960 r. zamieścił tam ponad 250 kazań. Od 1944 r. pracował w parafii św. Stanisława Kostki w Brooklynie jako wikariusz, a przez pewien czas także jako superior domu. Do 1949 redagował parafialny tygodni „Patron", w którym i w latach późniejszych zamieszczał wiele artykułów z historii swego zgromadzenia oraz popularnych prac z historii Kościoła i Polski. Pisał także w wychodzącym w Erie „Skarbie Rodziny". Pełne jednak zestawienie jego dorobku jest trudne, m. in. dlatego, że często nie podpisywał swoich prac. Zmarł w czasie odwiedzin kraju w Krakowie 31 VIII 1979 r. i został pochowany w misjonarskim grobowcu na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Puszcza Weyssenhoffa. *Meteor.* R. 9: 1917 s. 9-13.
2. Vanitas Vanitatum. *Meteor.* R. 9: 1917 s. 40.
3. Red. Meteora 1918-1919.
4. Sprawozdanie z kółka gimnazjalnego. *Meteor.* R. 10: 1918 s. 7-8.
5. Nokturn. *Meteor.* R. 10: 1918 s. 82.
6. Echa tegorocznych wakacji. *Meteor.* R. 10: 1918 s. 102-104.
7. Wątpiącym synom Ojczyzny. *Meteor.* R. 10: 1918 s. 108.
8. Nawrócenie Anglosasów (kartka z dziejów Anglii). *Meteor.* R. 11: 1919 s. 5-9.
9. 25-lecie Kolegium św. Jana Kantego Erie, Pa. 1912-1937. Erie, Pa. 1937 Nakł. Ks. Misjonarzy 8° s. 161.
10. Śp. ks. Julian Pustelnik. W: KONIECZNY S.: Historia parafii św. Michała Archanioła, Derby, Conn. 1939. Erie, Pa. 1943 s. 92-95.
11. Red. *Patrona* 1944-1949.
12. Historia parafii świętego Stanisława Kostki Brooklyn — Greenpoint. W: *St. Stanislaus Kostka Brooklyn* (Greenpoint). New York 1896-1971. New York 1972 s. 69-111.
13. Tygodnik Parafialny „Patron". W: *St. Stanislaus Kostka Brooklyn* (Greenpoint). New York 1896-1971. New York 1972 s. 150-153.
14. Kazania w *Kazalnicy* [ponad 250 w latach 1943-1960].

II.

Spis domów i osób prowincji polskiej Zgromadzenia Księży Misjonarzy. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 293; Naczelni redaktorzy „Meteora". *Meteor.* R. 25: 1933 s. 26; Srebrny jubileusz parafii św. Józefa w Ansonii 1926-1951. [Erie, Pa.] 1951 s. 45, 49; BIMA FR.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 172; GICEWICZ E.: Kanty 1909-1959. Erie, Pa. 1959 s. 86, 116, 137, 138; Jubileusz ks. Wawaka. *Patron* z 10 I 1960 r. s. 6-7; St. Stanislaus Kostka Brooklyn (Greentpoint). New York 1896-1971. New York 1972 s. 29, 151.

Stanisław Janaczek

Wądolny Czesław (1859-1925), moralista, kanonista.

Urodził się w Mucharzu w 1859 r. Po ukończeniu Gimnazjum w Wadowicah odbywał studia teologiczne w Tarnowie, a następnie w Krakowie na Uniw. Jagiellońskim. Po wyświęceniu na kapłana w 1881 r. był sekretarzem bpa A. Dunajewskiego, następnie notariuszem kurii. W tym czasie uzyskał doktorat z teologii na Wydziale Teologicznym UJ. W latach 1884-1886 studiował w Instytucie Biblijnym św. Augustyna w Wiedniu. Po powrocie ze studiów był wikariuszem w parafii Wszystkich Świętych w Krakowie, katechetą Gimnazjum św. Anny oraz Seminarium Nauczycielskiego dla dziewcząt. Od 1892 r. do 1901 r. był docentem prywatnym teologii moralnej na UJ. W 1901 r. instalowany do Kapituły Katedralnej patronował wielu stowarzyszeniom charytatywnym i kulturalnym, zwłaszcza od 1910 r. jako starszy Arcybractwa Miłosierdzia. Od 1918 r. do swej śmierci był archiprezbiterem kościoła NMP w Krakowie.

I.

1. De fide Hebraeorum de immortalitate animae et de resurrectione corporum, 1886, s. 74. Rkps Arch. UJ.

2. Wspomnienia z austriackiej pielgrzymki do Lourdes odbytej w sierpniu 1886. *Prz. Powsz.* R. 3: 1886 t. 12 s. 345-352, 510-522. — Toż. Kr. 1886 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 21.

3. Mowa żałobna na pogrzebie śp. Władysława Etgensa profesora G. K. Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego w Krakowie, b. Inspektora szkół ludowych okręgu Bocheńskiego i Brzeskiego powiedziana w Bochni 12 X 1892. Kr. 1892 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 8.

4. O bractwie Najświętszej Maryi Panny Królowej Korony Polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 1: 1893 nr 18 s. 156-157.

5. O kłamstwie, dwuznacznikach i zastrzeżeniach myślnych. Kr. 1893 Druk. W. L. Anczyca i Sp. 8° s. IV, 94. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1894 Druk. W. L. Anczyca 8° s. VIII, 131.

6. Opactwo St-Florian w Górnej Austrii. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 37 s. 36-51. — Toż. odb. Kr. 1892 Nakł. aut., Druk. W. L. Anczyca 8° s. 16.

7. Św. Augustyn o kłamstwie. *Gaz. Kośc.* R. 2: 1894 nr 8 s. 74-75.

8. Grana incensi w paschale. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 14 s. 139-140.

9. Śp. Ks. Filip Gołaszewski. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 48 s. 449-451.

10. Rec.: P. J. DE CAIGNY: Apologetica de Aequiprobabilismo Alphonsiano. Historico-philosophica dissertatio iuxta principia Angelici Doctoris. Parisiis 1894; F. TER HAAR: De systemate morali antiquorum probabilistarum. Dissertatio historico-critica. Paderborn 1894. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 48 s. 132-136.

11. Rec.: A. WIESINGER: Das Duell vor dem Richterstuhle der Religion der Morale, des Rechtes und der Geschichte. Graz 1895. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 18 s. 178-179.

12. Rec.: P. KEPPLER: Das Problem des Leidens in der Moral. Freiburg i. B. 1894. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 45 s. 448-450.

13. Rec.: L. GAUDE: De morali systeme S. Alphonsi Mariae de Ligorio. Historico-theologica dissertatio. Romae 1894. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 22 s. 217-218.

14. Rec.: J. GNATOWSKI: Książeczka do modlitwy dla mężczyzn. Lw. 1894. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 17 s. 170-171.

15. Rec.: Rzym a Rosja. Revue des deux mondes. R. 1894. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 8 s. 76-77; nr 9 s. 89-90.

16. Rec.: A. NOWOWIEJSKI: Wykład liturgii Kościoła Katolickiego. T. 1 cz. 1. W. 1893. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 6 s. 53-54.

17. Czy kościół traci konsekrację przez zerwanie wewnętrznego otynkowania. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 44 s. 396-397.

18. Msza ferialna w święta rytu półuroczystego i pojedynczego. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 39 s. 356.

19. Najnowsze rozporządzenie Kongregacji Św. Obrzędów w sprawie mszy żałobnych czytanych. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 32 s. 301-302; nr 35 s. 325; R. 5: 1897 nr 2 s. 11-12.

20. W sprawie obrazów Serca Pana Jezusa według O. Nillesa TJ. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 3 s. 58-59.

21. Z dziedziny liturgiki. *Gaz. Kośc.* R. 4: 1896 nr 2 s. 19; nr 34 s. 317; R. 6: 1898 nr 5 s. 37-38; nr 15 s. 118-119; nr 25 s. 203.

22. Słowo w sprawie fasyj do podatku osobisto dochodowego ze strony Zgromadzeń Zakonnych. *Gaz. Kośc.* R. 8: 1900 nr 6 s. 52-53.

23. Wspomnienia z XXII Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Madrycie od 25-30 VI 1911. Kr. 1912 Nakł. aut., Druk. E. i K. Koziańskich 8° s. 23.

24. Nowy kodeks prawa kanonicznego i obecnie obowiązujące postanowienia. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 nr 51 s. 601-604; nr 52 s. 613-615; R. 25: 1918 nr 1 s. 2-3.

25. Nowy kodeks o klerze. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 nr 7 s. 73-74.

26. Nowy kodeks o biskupach. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 nr 9 s. 99-100.

27. Nowy kodeks o kurii diecezjalnej. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 nr 11 s. 127-128.

28. Nowy kodeks o kapitułach kanoników. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 nr 13 s. 149-151.

29. Nowy kodeks o dziekanach i proboszczach. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 nr 15 s. 169-170; nr 16 s. 181-183.

30. Nowy kodeks o wikarych parafialnych. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1919 nr 17 s. 193-195.

31. Restauracja wielkiego organu w kościele Mariackim. *Głos Narodu.* R. 29: 1921 nr 207 s. 2.

32. Śp. Ks. Józef Łobczowski proboszcz w Rudawie pod Krakowem. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 nr 7 s. 80-81.

33. Śp. ks. Wojciech Łapiński proboszcz w Bolechowicach pod Krakowem. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 nr 9 s. 103-104.

34. List do redakcji w sprawie muzyki kościelnej. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 162.

35. Nowy projekt reformy rolnej. *Głos Narodu.* R. 30: 1921 nr 203 s. 3-4.

II.

Pierwszy wiec Katechetów w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 3: 1895 nr 36 s. 335-336; Trzy

lata działalności K. B. K. Sprawozdanie z K. B. K. Pomocy dla dotkniętych klęską wojny za lata 1915-1917. Kr. 1918 s. 34, 35, 71, 72, 76; Opieka nad ubogimi parafii N. M. Panny. *Głos Narodu.* R. 28: 1920 nr 31 s. 2; Uroczystość robotnicza. *Głos Narodu.* R. 28: 1920 nr 119 s. 2; Duchowieństwo a obrona Państwa. *Głos Narodu.* R. 28: 1920 nr 216 s. 2, nr 224 s. 1; Synodus Dioecesana Cracoviensis Anno 1923 celebrata. Kr. 1923 s. 11, 38, 41-43; S. S.: Śp. ks. prałat dr Czesław Wądolny. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 27 s. 5-6; X.: Śp. ks. dr Cz. Wądolny. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 310; Ks. F. M.: Śp. ks. infułat dr Czesław Wądolny. *Głos Narodu.* R. 32: 1925 nr 144 s. 2; Pogrzeb śp. ks. inf. dr Czesława Wądolnego. *Głos Narodu.* R. 32: 1925 nr 147 s. 3; LEWICKI K.: Wykaz promowanych na Wydziale Teologicznym UJ w latach 1796-1939. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 310-318; PERKOWSKA M.: Kształtowanie się zespołu naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego 1860-1920. Wr. 1975 s. 108, 156.

Ks. Michał Jagosz

Wąsik Tomasz, krypt.: Tmw, T. W. (1878-1951) pedagog, popularyzator teologii.

Był synem Jakuba rolnika. Urodził się 5 X 1878 r. w Kamieniu pow. Nisko. W l. 1893-1900 uczęszczał do Gimnazjum w Rzeszowie, a po maturze, w l. 1900-1904 studiował teologię w Przemyślu, gdzie 26 VI 1904 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Potem był wikarym w Korczynie. Od 1 I 1905 r. wykonywał obowiązki sekretarza w konsystorzu biskupim w Przemyślu. W okresie następnch trzech lat (1906-1909) pogłębiał studia teologiczne w Wiedniu, które 16 VII 1909 r. uwieńczył doktoratem. Po powrocie, od 1 VIII 1909 do 1 IX 1910 ponownie był sekretarzem konsystorza, potem zaś objął obowiązki pomocnika katechety w II Gimnazjum w Przemyślu na Zasaniu. Na początku r. szk. 1910/11 złożył egzamin kwalifikacyjny na prefekta szkół średnich. W l. 1911-1934 był etatowym katechetą w tymże gimnazjum. Równocześnie od 1 VIII 1911 do 1933 r. był rektorem tzw. Collegium Marianum czyli Małego Seminarium. W 1925 r. został mianowany członkiem kapituły katedralnej przemyskiej, radcą i referentem kurii biskupiej, w roku następnym zaś promotorem sprawiedliwości w sądzie biskupim i egzaminatorem prosynodalnym. W dniu 9 III 1938 r. objął w kapitule godność scholastyka. W okresie okupacji niemieckiej objął obowiązki administratora parafii w Bliznem i sprawował je do 1948 r.

Jego niewielka spuścizna pisarska koncentrowała się głównie wokół problematyki wychowawczej. Za długoletnią pracę nad wychowaniem młodzieży został odznaczony orderem Polonia restituta. Zmarł w Przemyślu 26 II 1951 r. gdzie też został pochowany.

I:

1. Nierówna miarka. *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 24 s. 1.
2. Szyzmatyckie jęki. *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 48 s. 1.
3. Walka katolicyzmu z prawosławiem. *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 59 s. 1.
4. Żydowskie przodownictwo. *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 64 s. 1.
5. Kłopot z Żydami w Rosji. *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 67 s. 1.
6. Prawowierność „Hałyczanina". *Echo Przem.* R. 10: 1905 nr 81 s. 1.
7. Odbudowanie Polski. *Echo Przem.* R. 11: 1906 nr 3 s. 1.
8. Korespondencja. *Echo Przem.* R. 13: 1908 nr 16.
9. Z parlamentu. *Echo Przem.* R. 14: 1909 nr 47 s. 1.
10. Z nowosłowiańskich złudzeń. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 13.
11. Ustalenie święta Wielkiejnocy. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 31.
12. Sprawozdanie zarządu Małego Seminarium za czas od 1 IX 1911 do 30 XI 1911 r. *Kron. Diec. Przem.* R. 11: 1911 s. 676-677.
13. Collegium Marianum (Seminarium Chłopców). Sprawozdanie za czas od 1 XII 1911 do 30 XI 1912 r. *Kron. Diec. Przem.* R. 12: 1912 s. 433-434.
14. Collegium Marianum (Seminarium Chłopców). Sprawozdanie za czas od 1 XII

1912 do 30 XI 1913. *Kron. Diec. Przem.* R. 13: 1913 s. 342-343.

15. Posłowanie Hozjuszowe do cesarza Ferdynanda I. W: *Spraw. Dyr. C. K. Gimn. w Przemyślu (na Zasaniu) za r. szk. 1913.* Przemyśl 1913 s. 3-21.

16. Niech mówią same liczby. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 16.

17. Doniosłość szkoły w obecnych czasach. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 26.

18. Z przedświątecznych dumań. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 32.

19. Dzisiaj a drzewiej. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 58.

20. Spełniające się przewidywania. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 61.

21. — Współautor: GOSZTYŁA Fr.: Sprawozdanie roczne z przemyskiego Koła Księży Prefektów. *Mies. Katech. Wychow.* R. 10: 1921 s. 326.

22. Co znaczy imię Maria? *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 559-561.

23. Ks. prefekt. *Mies. Katech. Wychow.* R. 14: 1925 s. 71-72.

24. O dopuszczalność pytań ze strony młodzieży szkolnej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 14: 1925 s. 278-282.

25. Żydowskie i mahometańskie podania o stworzeniu i upadku pierwszych ludzi. *Mies. Katech. Wychow.* R. 15: 1926 s. 235-250.

26. Dlaczego chcę być księdzem? *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 237-239.

27. O nowoczesnych tańcach. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 49-60.

28. [Wypowiedź ks. T. W. w sprawie unifikacji programu nauczania religii w kl. I-III gimn. z klasami V-VII]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 471.

29. O samobójstwach młodzieży szkolnej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 394-401.

30. Ksiądz katolicki w pismach Żeromskiego. *Mies. Katech. Wychow.* R. 19: 1930 s. 49-85.

31. Migawkowe zdjęcia z niwy katechetycznej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 20: 1931 s. 30-34.

32. Mylne wyrażenia. *Mies. Katech. Wychow.* R. 20: 1931 s. 223-227.

33. Wytwarzanie szkodliwego nastroju. *Mies. Katech. Wychow.* R. 20: 1931 s. 163-171.

34. Pierwiastek religijny w pismach Wyspiańskiego. *Mies. Katech. Wychow.* R. 22: 1933 s. 369-383.

35. Rec.: K. MARCIAK: Katechizm religii katolickiej, czyli katolicka nauka o służbie Bożej, dla starszej młodzieży szkół powszechnych. Przemyśl 1936. *Kron. Diec. Przem.* R. 36: 1936 s. 97.

II.

Ks. Wąsik Tomasz. [Wspomnienie pośmiertne]. *Kron. Diec. Przem.* R. 47: 1961 s. 157-158; Schematismus... cleri saecularis et regularis dioecesis rit. lat. Premisliensis pro A. D. 1905. Premisliae 1904. Toż za l. 1906-1938. — *Catalogus alumnorum seminarii diocesani rit. lat. Premisliensis* 1893-1915 w Arch. Semin. Duch. w Przemyślu.

Ks. Tadeusz Śliwa

Weber Emil (1904-1950), autor rozprawy z biblistyki.

Urodził się w 1904 r., święcenia kapłańskie przyjął w 1931 r. Po ukończeniu Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniw. Lubelskiego był profesorem w Seminarium Duchownym w Pińsku. Zmarł w Łodzi 12 X 1950 r.

I.

1. De fratribus Dominici, nec non de identitate Jacobi fratris Domini cum Apostolo Jacobo Alphaei. Lubl. 1935 Tow. Nauk. KUL 8° s. XVI, 96.

II.

Spis kościołów i duchowieństwa diec. pińskiej w R. P. 1936. Pińsk 1936 s. 25-26; Spis kościołów i duchowieństwa diecezji w Drohiczynie nad Bugiem. Drohiczyn 1976 s. 18.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Weissmann Jan, krypt.: X. J. W. (1877-1942), misjonarz, historyk zgromadzenia misjonarzy.

Pochodził z Górnego Śląska z miejscowości Szeroka koło Żor, gdzie urodził się 27 I 1877 r. Był synem Jana i Weroniki z domu Witta. Szkołę elementarną ukończył w Szerokiej, a średnią w Krakowie w Małym Seminarium Księży Misjonarzy, do którego uczęszczał od 1891 r. Jako małoseminarzysta wstąpił do misjonarzy w 1895 r., śluby wieczyste złożył 27 IX 1897 r. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Seminarium Duchow-

nym swego zgromadzenia w Krakowie na Kleparzu i Stradomiu. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk kardynała J. Puzyny 6 VII 1902 r. Po święceniach został wysłany na studia wyższe do Rzymu i tam w 1905 r. uzyskał na Gregorianum licencjat z teologii. Po powrocie do Krakowa objął (1905 r.) odpowiedzialny urząd dyrektora seminarium internum i sprawował go do 1918 r. Na stanowisku tym wywierał decydujący wpływ na formację misjonarskich alumnów odbywających okres próby przed złożeniem ślubów. W tym czasie uczył też różnych przedmiotów w seminarium, głównie teologii dogmatycznej i historii zgromadzenia. Na początku 1919 r. otrzymał nominację na ojca duchownego w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Pracując na tym stanowisku do 1925 r. wykładał też w seminarium liturgikę i rubryki. Równocześnie udzielał się na terenie stolicy jako rekolekcjonista i spowiednik zakonnic. W l. 1925-1931 był superiorem w Krakowie na Stradomiu i pełnił równocześnie obowiązki rektora Instytutu Teologicznego i prefekta studiów. Nadto wykładał teologię moralną, pastoralną i ascetyczną oraz liturgikę. W 1931 r. przeniesiony został ponownie do Warszawy. Tym razem pracował tam jako rektor Konwiktu Teologicznego dla księży studentów i superior misjonarzy. Po czterech latach wrócił do Krakowa na Stradom na superiora i rektora. Stanowiska te zajmował do końca życia, ucząc zarazem w Instytucie Teologicznym tych samych przedmiotów co poprzednio. Ponadto od 1925 r. do śmierci był radcą prowincjonalnym przy wizytatorze swego zgromadzenia.

Weismann nie podpisywał zazwyczaj swoich prac i stąd trudno obecnie zestawić je wszystkie. Odnosi się to szczególnie do jego przekładów z j. francuskiego. Zmarł w Krakowie na raka 17 II 1942 r., pochowany jest w grobowcu misjonarskim na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Śp. ks. Wilhelm Schmidt (1833-1907). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 365-370.

2. Trzy domy zgromadzenia (księży misjonarzy) w Paryżu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 160-170, 242-247.

3. Przekład z franc.: Rozmyślania Zgromadzenia Księży Misjonarzy. T. 1-2. Kr. 1912 8°, s. XXXI, 779; XX, 770.

4. U stóp trumny św. Wincentego a Paulo. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 43-44.

5. Ułożył: Ordo divini officii recitandi sacrque peraqendi ad usum Almae Ecclesiae Metropolitanae et Archidioecesis Varsaviensis pro anno Domi 1921. Toż... pro anno Domini 1922, a prawdopodobnie i na rok 1923, 1924, 1925.

6. Ułożył: Ordo divini dla PP Sakramentek na rok 1921, 1922, a prawdopodobnie i na dalsze do 1925.

7. Ułożył: Ordo divini officii recitandi sacrque peragendi ad usum Ecclesiae Cathedralis Dioeceseos Lodziensis pro anno Domini 1922.

8. Ułożył: Ordo divini officii juxta Kal. Congr. Missionis prov. Polonorum pro anno Domini 1925; Toż na lata następne do 1939 r.

9. Początek, rozwój i stan obecny Zgromadzenia Księży Misjonarzy. W: *Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1625 — 17 IV — 1925).* Kr. 1925 s. 21-65.

10. Nowi błogosławieni męczennicy ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 28: 1926 s. 167-185.

11. Błogosławieni Męczennicy Michał Ghebre, Ludwik Józef François, Jan Henryk Gruyre ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Kr. 1926 16° s. 26.

12. W poszukiwaniu za prawdą. Błogosławiony Michał Ghebre. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1936 s. 28-34.

13. Notatki do historii Zgromadzenia Misji 8° s. 86 Rkps. Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie, sygn. 100.

14. Homiletyka. [Druk powielany]. Kr. 1937 4° s. 148. Bibl. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

15. Teologia ascetyczna. [Druk powielany]. Kr. 1938 4° s. 174. Bibl. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

II.

ŚCISKALSKI J.: Kilka szczegółów historycznych o Seminarium Internum, opowiedzianych z okazji jubileuszu, obchodzonego 17 sierpnia 1907 r. w Krzeszowicach. *Roczn. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 241, 142; SOKOŁOWICZ J.: Dom św. Wincentego w Krakowie na Kleparzu. Tamże. R. 23: 1921 s. 23; GAWORZEWSKI J.: Warszawa, Konwikt Teologiczny. Tamże. R. 25: 1923 s. 47, 48; *Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy* (1625 — 17 IV — 1925). Kr. 1925 s. 141; BIMA FR.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 33: 1959 s. 172; SCHLETZ A.: Wybitniejsi misjonarze Ślązacy w Polsce pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 282-284; JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 161, 183. Msznps — Arch. Misj. w Krakowie na Stradomiu; CHODZIDŁO-WIŚLIŃSKI J.: Przeżycia i wspomnienia s. 9, 10, 13, 22. Msznps Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie, sygn. 86.

Stanisław Janaczek

Werbel Kazimierz (1902-1940), pedagog.

Urodził się 15 II 1902 r. w Krobi Wlkp., był synem zegarmistrza Leona i Barbary z Pieniężnych. Po ukończeniu szkoły miejskiej w Gostyniu uczęszczał przez rok do Gimnazjum św. Ducha we Wrocławiu, a następnie do katolickiego Gimnazjum w Głogowie. Naukę przerwał w styczniu 1919 r., zgłaszając się jako ochotnik do wojska. Pełnił służbę w oddziałach radiotelegraficznych do marca 1920 r. Zwolniony z wojska, podjął naukę w ósmej klasie Gimnazjum im. Komeńskiego w Lesznie Wlkp., lecz znów musiał ją przerwać od lipca do listopada powołany ponownie do wojska. Maturę złożył w Lesznie 14 VI 1921 r. Od najwcześniejszych lat życia związany z harcerstwem, działał w nim jako gimnazjalista, a potem także jako kleryk i kapłan. Studia seminaryjne odbywał w Poznaniu i Gnieźnie, oprócz ścisłej teologii interesował się wówczas także naukami społecznymi. Święcenia kapłańskie przyjął 29 V 1926 r., polecony przez przełożonych seminaryjnych na prefekta w szkole średniej. Powołany od 1 VII 1926 r. na wikariat w Rogoźnie, otrzymał już 1 XI 1927 r. stanowisko prefekta tamże w Seminarium Nauczycielskim. Na tym stanowisku pozostał do wybuchu drugiej wojny światowej. Jako wikariusz prosił Arcybiskupa o pozwolenie podjęcia zaocznie studiów pedagogiki na Uniw. Poznańskim. Odbywał te studia w l. 1927-1929 i ukończył je 5 XI 1929 r. stopniem magistra filozofii w zakresie pedagogiki po złożeniu egzaminów i przedstawieniu pracy „Katechezy św. Cyryla Jerozolimskiego". Niezależnie od tego złożył 15 XII 1928 r. egzamin prefektowski, wymagany od nauczycieli religii przepisami diecezjalnymi. Kontynuował też swoje studia nad dziełami św. Cyryla Jerozolimskiego. Na Wydziale Teologicznym Uniw. im. Jana Kazimierza we Lwowie przedłożył rozprawę „Święty Cyryl Jerozolimski jako pedagog i katecheta", na której podstawie uzyskał 16 I 1932 r. doktorat teologii. Po wybuchu II wojny światowej zajmował się w Rogoźnie pracą duszpasterską, aresztowany 14 III 1940 r. z innymi kapłanami wielkopolskimi i osadzony w obozie przejściowym w Chludowie. Przeniesiony 22 V 1940 r. do Fortu VII w Poznaniu, został dwa dni później wysłany do obozu koncentracyjnego w Dachau. Zabrany stamtąd 2 VIII 1940 r. do obozu w Gusen, wkrótce został skatowany i jego siły szybko się wyczerpały, zmarł 4 XII 1940 r.

I.

1. I-sza lekcja pokazowa według metody Kautza i Schnesslera na temat: „Św. Jan Chrzciciel na pustyni". *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 135-140.

2. Kardynała Gasparriego „Catechismus Catholicus" o przygotowaniu do sakramentów św. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 161-165.

3. Rec.: AUFRAY A.: Pedagogia Świę-

tego. Przekład autoryzowany A. ZAHORSKIEJ. W. 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 374-375.

4. Katechumenat w Jerozolimie za biskupstwa św. Cyryla Jerozolimskiego. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 6: 1932 nr 1 s. 28-29.

5. Rec.: Jugend-Ringen. Studien zur Erforschungen des Seelenlebens, herausgegeben von P. Dr. Burkhard WINZEN. Heft 1. München-Gladbach 1931. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 403-407.

6. Rec.: G. MEY: Volständige Katechesen für die beiden unteren Schuljahre der Grundschule, bearbeitet von Thaedäus Hoch. 16 Aufgabe. Freiburg im Br. 1932. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 412-413.

7. Rec.: T. TÓTH: Christus und die Jugend. 2 Auflage. Freiburg i. B. 1932. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 454-455.

8. Rec.: J. HEINTZ: Das religiöse Leben der weiblichen Jugend. Ein Beitrag zur Religionspädagogik. Düsseldorf 1932. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 227-233.

9. Rec.: J. ROZKWITALSKI: Szkoła twórcza w nauce religii. Grudziądz 1932. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 355-357.

10. Rec.: J. LINDWORSKY: Erfolgreiche Erziehung. Psychologisch-etische Begründung normal- und heilpädagogischer Massnahmen. Freiburg B. 1933. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 357.

11. Rec.: BOPP, Dr. Linus: Das Jugendalter und sein Sinn. Ein Jugendkunde zur Grundlegung der Jugenführung. Freiburg i. B. 1927. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 452-453.

12. Rec.: 1) Zwycięskie lilie. STARZEŃCZYK; 2). Narodziny serca. G. MORCINEK; 3). Krytyczna noc w Kervizeln. P. DELSUC. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 180-181.

13. Rec.: Die Lösung des Schulproblems in Holland. Dr Casianus HEUTZEN. Düsseldorf 1928. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 181-182.

14. Rec.: M. SIENIATYCKI: Apologetyka, czyli dogmatyka fundamentalna. Kr. 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 237-238.

15. Rec.: M. JEŻ: Egzorty dla młodzieży szkolnej. Rocz. III. Miejsce Piastowe 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 240-241.

16. Rec.: Z. BIELAWSKI: Katechezy biblijne na pierwszą klasę szkoły powszechnej. Wyd. 3 popr. Lw. 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 242-243.

17. Rec.: A. VERMEERSCH: Nabożeństwo do Najśw. Serca Jezusowego w praktyce i w teorii. Kr. 1933. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 245.

18. Rec.: F. ŻUROWSKA: Kółka wychowawcze w S.M.P. P. 1932; F. ŻUROWSKA: Metoda pogadanek ankietowych. P. 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 246-247.

19. Rec.: S. TWORKOWSKI: Podniebny lot. — Życiorys, listy i pamiętnik polskiego lotnika Antoniego Scheura. P. 1933. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 248.

20. Rec.: Urozmaicenie dla kolendników: nr 38: Idziemy z kolendą! F. Ż.; — nr 40: Hej kolenda, kolenda! M. SABATOWICZ; — nr 41: Wesoła nowina. DYNOWSKA i FISCHERÓWNA. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 300-301.

21. Św. Cyryl Jerozolimski jako katecheta. P. 1934 Nakł. Pozn. Tow. Przyj. Nauk 8° s. 91, nlb. 1. PTPN. Prace Komisji Teologicznej. T. 2 z. 1.

22. Rec.: H. FRANKENHEIM: Die Entwicklung des sittlichen Bewusstseins beim Kinde. Freiburg i. B. 1933. *Kwart. Pedag.* R. 6: 1934 s. 182-184.

23. Rec.: WINKLER: Religion und Jugenderziehung in den Entwicklungsjahren. Grundsätzliches und Praktisches. Freiburg i. B. 1929. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 43.

24. Rec.: G. WUNDERLE: Glaube und Glaubenszweifel modernen Jugend. Düsseldorf 1932. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 136-140.

25. Rec.: St. SZUMAN, J. PIETER, H. WERYŃSKI: Psychologia światopoglądu młodzieży. Idealizm — Filozofia — Religia. Opracowano na podstawie dzienników młodzieży. W.-Lw. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 176-178.

26. Rec.: G. GRUNWALD: Die Pädagogik des zwanzigsten Jahrhunderts. Freiburg i. B. 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 309-315.

27. Rec.: A. STONNER: Die religiös-sittliche Führung Jugendlicher durch den Priester. Freiburg i. B. 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 309-315.

28. Rec.: A. BERTRAM: Jugendseele „kostbar in Gottes Augen". Freiburg i. B. 1933. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 358-359.

29. Rec.: A. DRYJSKI: Zagadnienia seksualizmu dziecka i młodzieży. Biologia, psychologia, pedagogika. W. 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 403-405.

30. Rec.: M. MAYER: Die Psychologie und Pädagogik des Vorsatzes. Monachium 1932. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 454-455.

31. Rec.: Handbuch der Erziehungswissenschaft. Herausgegeben im Auftrag des Deutschen Instituts für wissenschaftliche

Pädagogik, Müster i W. von Fr. X. EGERSDORFER, M. ETTLINGER, G. RAEDERSCHEIDT, J. SCHRÖTELER. München. *Kwart. Pedag.* R. 7: 1935 s. 155-157.

32. Rec.: Die Pädagogik der nichtchristlichen Kulturvölker. Herausgegeben von Josef SCHRÖTELER. München 1934. *Kwart. Pedag.* R. 7: 1935 s. 157-158. — Toż. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 186-187.

33. Psychologia religijności młodzieży. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 425-445; R. 24: 1935 s. 3-13.

34. Rec.: K. RAAB: Das Katechismusproblem in der katholischen Kirche. Freiburg i.B. 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 90-93.

35. O katechizm jednolity. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 178-182.

36. Pedagogika religijna a psychologia empiryczna. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 245-264.

37. Rec.: J. KUCHTA: Książka zakazana jako przedmiot zainteresowań młodzieży w okresie dojrzewania. W. 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 294-297.

38. Rec.: Familien — und Kleinkinderpädagogik von Anton Heinen. München 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 297-299.

39. Rec.: T. TÓTH: Chrystus i młodzieniec. Kr. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 356-357.

40. Rec.: A. WAROL: Rodzice i dzieci. Kr. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 357.

41. Rec.: S. BEDNARSKI: Upadek i odrodzenie szkół jezuickich w Polsce. Kr. 1933. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 114-115.

42. Rec.: Ein Arbeitsloser denkt. Freiburg 1933. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 218.

43. Rec.: L. BOPP: Katechetik. München 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 62-63.

44. Rec.: Th. MÜCHER: Die psychologischen Grundlagen der katholischen Sittenlehre. Düsseldorf 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 63-65.

45. Rec.: J. KUCHTA: Dziecko — włóczęga. W: *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 67-69.

46. Przyrząd do nauki o roku kościelnym. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 181-184.

47. Rec.: J. GÖTTLER: Geschichte der Pädagogik in Grundlinien. Freiburg i. B. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 186-187.

48. Rec.: B. WINZEN: Der Eros im Erlebnis des Jugendlichen. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 240-241.

49. Śp. ks. dr Józef Göttler (9 III 1874 — 14 X 1935). *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 238-239.

50. Rec.: A. BERTRAM: Szanujmy dusze młodzieńcze! Kr. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 354-355.

51. Rec.: H. GOŻDZIEWICZ: Św. Jerzy. Chrobra postać patrona wojska i harcerzy. Żnin 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 355-356.

52. Rec.: M. PFLIEGLER: Der Religionsunterricht. Innsbruck 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 356-359.

53. Rec.: J. LINDWORSKY: Psychologie der Aszese. Freiburg i. B. 1935. *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 40.

54. Rec.: Th. MUNKNER: Die psychologischen Grundlagen der katholischen Sittenlehre. Düsseldorf 1934. *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 79.

55. Wiek po pierwszej spowiedzi i komunii św. w świetle psychologii. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 19-26.

56. Rec.: K. SARYUSZ-ZALESKA: Karol de Foucauld apostoł Sahary. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 222.

57. Rec.: A. COJAZZI: Pier Giorgio Frassati. Przekł. autoryzowany Z. KOZARYNOWEJ. P. 1936. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 222.

58. Rec.: 1) A. NODZYŃSKI: Łatwa melodia do wspólnego śpiewu niezmiennych części Mszy św. 2) Tekst Mszy św. do wspólnego śpiewu. Kr. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 40-41.

59. Rec.: M. S. GILLET: Kształtowanie charakteru. P. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 136-137.

60. Rec.: S. BALEY: Zarys psychologii w związku z rozwojem psychiki dziecka. Lw. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 138-139.

61. Rec.: M. CHRISTIAN: Chrześcijańskie pojęcie sportu. Kr. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 186.

62. Rec.: Z. BARANOWSKI: Zagadki życia. Rozmowy etyczne. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 237-238.

63. Młodzieńcza norma moralności. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 251-282.

64. Rec.: F. SCHNEIDER: Die Selbsterziehung, Wissenschaft und Übung. Einsiedeln/Köln 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 451-452.

65. Rec.: F. SAWICKI: Filozofia miłości. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 452.

66. Rec.: J. STEPA: Komunizm a światopogląd katolicki. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 452-453.

67. Rec.: W. KEILBACH: Die Problematik der Religionen. Paderborn 1936. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 740-742.

68. Rec.: Katolicka myśl wychowawcza. Pamiętnik II Studium Katolickiego w Wil-

nie. P. 1937. *Mies. Kośc.* R. 53: 1938 s. 109-110.

69. Rec.: Adam KAROL: Jezus Chrystus. P. 1936. *Mies. Kośc.* R. 53: 1938 s. 288.

70. Pedagogia współczesnego katolicyzmu. *Mies. Kośc.* R. 53: 1938 s. 307-311.

71. Rec.: M. KLEPACZ: Kierunki organizacyjne oraz ideały wychowawcze we współczesnym szkolnictwie polskim. Katowice 1937. *Mies. Kośc.* R. 53: 1938 s. 320.

72. Rec.: P. LIPPERT: O człowieku dobrym. O człowieku religijnym. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 40.

73. Rec.: J. GIERTYCH: My, nowe pokolenie. P. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 241-242.

74. Rec.: R. GUARDINI: Znaki święte. Przełożył z niemieckiego J. BIRKENMAJER. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 242.

75. Rec.: Z. KOSSAK: Bez oręża. Powieść historyczna. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 242-243.

76. Rec.: S. HELSZTYŃSKI: Bohater Warszawy — Ks. Kapelan Skorupka. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 243.

77. Rec.: Kard. FAULHABER: Żydostwo i chrystianizm. Kazania adwentowe. P. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 244-245.

78. Rec.: A. HLOND: Z prymasowskiej stolicy. Listy pasterskie. P. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 293.

79. Rec.: A. WÓJCICKI: Praca społeczna w parafii. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 294.

80. Rec.: F. MACHAY: Zadania duszpasterskie ludzi świeckich. Wyd. II uzup. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 411-412.

81. Rec.: Handbuch der katholischen Sittenlehre hrsg. von Fr. Tillmann. Düsseldorf 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 412-413.

82. Rec.: Katolicka myśl społeczna. Pamiętnik III Studium Katolickiego w Warszawie. P. 1938. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 459-460.

83. Rec.: S. MARIA RENATA od Chrystusa: U źródeł łaski. P. 1937. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 460-461.

84. Rec.: B. NAWROCZYŃSKI: Polska myśl pedagogiczna. Lw.-W. 1938. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 28: 1939 s. 313-314.

85. Rec.: Der elementare katholische Religionsunterricht in der Länder Europas in monographischen Darstellungen, hrsg. von Dr Leopold KREBS. Wien 1938. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 28: 1939 s. 314-316.

86. Rec.: E. ELLER: Das Gebet. Paderborn 1937. *Collect. Theol.* R. 20: 1939 s. 119-120.

II.

Mies. Kośc. R. 41: 1926 s. 41; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 11950; JACEWICZ W.: Martyrologium polskiego duchowieństwa, t. 4 s. 176-177.

Ks. Marian Banaszak

Wetmański Leon, krypt.: L. W. (1886-1941), sufragan płocki, popularyzator teologii.

Urodził się 10 IV 1886 r. w Żurominie jako syn Adama i Korduli z Chądzyńskich. Po ukończeniu szkoły gminnej prywatnie przygotował się i został przyjęty do Seminarium Nauczycielskiego w Wymyślinie-Skępem. Za udział w strajku wydalony w 1905 r. z Seminarium wstąpił w 1906 r. do Seminarium Duchownego w Płocku. Święcenia kapłańskie przyjął 23 VI 1912 r. i skierowany został na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył zdobywając tytuł magistra teologii. W Petersburgu, szczególnie w czasie I wojny światowej niósł pomoc uchodźcom z Polski, był prefektem w Gimnazjum, a od 1917 r. wykładał homiletykę oraz był ojcem duchownym w miejscowym Seminarium Duchownym. Po powrocie do Polski w 1918 r. był do 1928 r. profesorem ascetyki i mistyki oraz ojcem duchownym w Seminarium Płockim. Mianowany w 1928 r. sufraganem płockim sakrę przyjął 22 IV 1928 r. Z zapałem oddawał się pracy charytatywnej i rekolekcyjnej, będąc diecezjalnym asystentem Akcji Katolickiej. Przez wiele lat był kierownikiem duchownym Zgromadzenia Sióstr Pasjonistek w Płocku. Od 1936 r. był dyrektorem Krajowej Unii Apostolskiej kapłanów w Polsce. Od 1930 r. był prezesem Towarzystwa Dobroczynności w Płocku, organizatorem biura „Caritas" oraz założycielem Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia erygowanego w Płocku w 1938

r. W czasie okupacji był internowany wraz ze swoim ordynariuszem do Słupna, skąd 6 III 1941 r. aresztowany wywieziony został do obozu śmierci w Działdowie. Zmarł prawdopodobnie 10 X 1941 r.

I.

1. Indywidualizm a indywidualność w Seminarium niższym i wyższym. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.]. Lubl. 1925 s. 27-52.

2. Statystyka diecezji płockiej za rok 1933. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 12 s. 535-538.

3. Z podróży do Stanów Zjednoczonych. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 157 s. 1.

4. Orędzie Katolickiego Towarzystwa Dobroczynności Diecezji płockiej „Caritas". *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 253 s. 3.

5. Orędzie do parafii diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 10 s. 441.

6. Do katolickiego społeczeństwa Mazowsza płockiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 5 s. 198.

7. Opieka nad ubogimi w parafii. W: *Caritas.* Miłosierdzie chrześcijańskie w parafii. s. 5-12.

8. O Unię Apostolską. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 11 s. 489-490. — Toż. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 547-549.

9. Rekolekcje w świetle enuncjacji papieskich. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 3 s. 117-123. — Toż. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 155-161.

10. Rec.: L. ŚWIDERSKI: Rekolekcje i misje. Płock 1936. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 7 s. 47.

11. Sąd nad miłosierdziem naszym. *Hasło Katol.* R. 6: 1936 s. 529-530.

12. Miłosierdzie zorganizowane. *Hasło Katol.* R. 7: 1937 s. 605-606.

13. Przemówienie... przy otwarciu wystawy misyjnej. *Annal. Missiol.* — *Rocz. Misjol.* R. 10: 1938 s. 113-114.

14. Związek Misyjny Duchowieństwa w stosunku do Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. *Annal. Missiol.* — *Rocz. Misjol.* R. 10: 1938 s. 123-129.

15. Wezwanie serdeczne do wszystkich. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 112 s. 3; Toż. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 23 s. 342.

16. Sprawozdanie z działalności Unii Apostolskiej w Polsce za rok 1937. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 4 s. 150-151. — Toż. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 214-215.

17. Myśl przewodnia III-go Kongresu Zw. Misyjnego Duchow. w Polsce. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 6 s. 280-282.

18. Miłosierdzie. Płock 1939 Druk. Braci i Lipków 8° s. 341.

19. Regulamin życia. *Głos Kapł.* T. 13: 1939 s. 86-87.

20. Co wzgórę jest szukajmy. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 61-62.

21. Sprawozdanie z działalności Unii Apostolskiej w Polsce za rok 1938. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 236-237.

22. Słowo wstępne. W: J. GRIMAL: Jezus Chrystus kapłan i ofiara. Płock 1940 s. 7-8.

II.

Konsekracja J. E. biskupa sufragana płockiego ks. Leona Wetmańskiego w Płocku dnia 22 IV 1928 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 5 s. 137-140; Sufragan płocki ks. Leon Wetmański. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 1 s. 5-6; Katolickie Towarzystwo Dobroczynności „Caritas". Działalność w Płocku i w diecezji. *Życie Mazow.* R. 1: 1935 nr 4 s. 103-105; Dziesięciolecie konsekracji J. E. ks. biskupa Leona Wetmańskiego. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 17 s. 426; Rec.: AREW.: Miłosierdzie. Płock 1939. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 137 s. 3; JEZUSEK W.: Biskup Leon Wetmański, sufragan płocki 1886-1911. *Mies. Past. Płoc.* R. 58: 1973 nr 8 s. 311-328. GRZYBOWSKI M.: Wetmański Leon (1886-1941), mgr teologii, sufragan płocki, zamordowany w Działdowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Węgiel Władysław (1900-1976), autor artykułów teologicznych.

Syn Józefa i Józefy z d. Kędzielawa, urodził się 3 VIII 1900 r. w Cikowie, par. Olesno k. Tarnowa. Do szkoły podstawowej uczęszczał w miejscu rodzinnym. Po rocznej przerwie ze względu na trudności ekonomiczne w 1913 r. został uczniem I Gimnazjum w Tarnowie, które ukończył maturą z odznaczeniem 23 V 1921 r. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w Tarnowie i 29 VI 1925 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po wakacjach został skierowany na dalsze studia do Rzymu. Studiował na Uniwersytecie Gregoriańskim — jeden rok filozofię i trzy lata dogmatykę.

20 lipca uzyskał doktorat teologii na podstawie pracy „De miraculis Christi".

Po powrocie do diecezji przez jeden rok pracował jako wikariusz w Gorlicach (1929-1930), po czym został przeniesiony do Tarnowa. Tutaj przez jeden rok uczył w I i II Gimnazjum, przez dwa następne lata w Seminarium Nauczycielskim Żeńskim oraz przez rok w Gimnazjum Sióstr Urszulanek. Od 1934 r. był moderatorem sodalicji pań, od 1936 cenzorem książek, a od 1937 sędzią prosynodalnym.

Głównym jednak powołaniem ks. Węgla była praca wychowawcza i profesorska w Seminarium Duchownym. 1 VIII 1930 r. otrzymał nominację na prefekta, 10 IX 1936 bp Fr. Lisowski zamianował go wicerektorem, a po uwięzieniu przez gestapo ks. rektora R. Sitki bp E. Komar 4 VIII 1941 r. zlecił mu obowiązki rektorskie. Rok później zamianował go rektorem (24 IX 1942). Obowiązki te w najtrudniejszym okresie okupacyjnym i powojennym pełnił przez 20 lat. Z powodu choroby zrezygnował z rektorstwa 1 IX 1962 r.

Za ofiarną pracę był wielokrotnie odznaczany; 19 VII 1934 r. otrzymał expositorium canonicale, 24 XII 1937 r. rokietę i mantolet. W 1945 r. został szambelanem papieskim, 19 IV 1958 r. prałatem domowym, a 25 X 1966 r. scholastykiem kapituły katedralnej tarnowskiej.

1 III 1933 r. objął wykłady historii Kościoła, którą wykładał do czerwca 1973 r. Na kilka lat cedował wykłady historii Kościoła w Polsce na rzecz ks. prof. Władysława Smolenia, W pewnych okresach wykładał też patrologię i homiletykę. W 1973 r. zrezygnował z wykładów z powodu choroby cukrzycy. Zmarł 19 VI 1976 na serce w tarnowskim szpitalu w chwili, gdy przygotowywał się do opuszczenia go jako wyleczony.

I.

1. Cykl (kilkanaście) artykułów. Przebojem. *Mies. Akcji Katolickiej.* R. 1938 i 1939.
2. Opieka duchowieństwa nad klerykiem w czasie wakacji. *Curr.* R. 91: 1947 s. 280-288.
3. Rec.: Św. JAN CHRYZOSTOM: Tłum. Ks. dr W. KANIA. P. 1949. *Curr.* R. 100: 1950 s. 84-85.
4. Adoracja dla kapłanów. *Curr.* R. 101: 1951 s. 24-27.
5. Pisma kapłanów diecezji tarnowskiej o Matce Najśw. *Curr.* R. 107: 1957 s. 324-327.
6. Wiara kapłana. *Curr.* R. 108: 1958 s. 49-51.
7. Znaczenie Lourdes. *Curr.* R. 108: 1958 s. 119-129.
8. Biskup Komar. *Curr.* R. 108: 1958 s. 225-230.
9. Ojciec święty Pius XII. Życie i dzieło. *Curr.* R. 108: 1958 s. 600-606.
10. Z życia seminarium duchownego po wojnie. *Curr.* R. 109: 1959 s. 591-595.
11. Górka Jakub. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8. s. 407.
12. Kazanie na pogrzebie ks. Michała Reca. *Curr.* R. 112: 1962 s. 60-63.
13. Wyjątki z kazania [na pogrzebie ks. Józefa Pasterskiego]. *Curr.* R. 113: 1963 s. 272-273.

II.

KUMOR B.: Ks. Władysław Węgiel. W: *Seminarium Duchowne w Tarnowie* (1838-1958). *Curr.* R. 109: 1959 s. 262-290; LISOWSKI St.: Złoty jubileusz kapłaństwa ks. prałata Wł. Węgla i ks. prałata W. Gnutka. *Curr.* R. 126: 1976 s. 125-130; ABLEWICZ J.: Przemówienie... wygłoszone podczas pogrzebu śp. księdza prałata Wł. Węgla. *Curr.* R. 126: 1976 s. 230-233; BEDNARCZYK P.: Śp. ks. rektor Władysław Węgiel. *Curr.* R. 126: 1976 s. 251-259, bibliogr.

Ks. Adam Nowak

Węglewicz Mieczysław (1889-1943), pedagog, popularyzator, redaktor.

Urodził się 18 VII 1889 r. Od 1906 r. studiował w Seminarium Duchownym w Warszawie, a od 1911 r. w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie w 1915 r. uzyskał stopień magistra teologii; święcenia kapłańskie

przyjął 18 VII 1915 r. W 1917 r. został prefektem Gimnazjum Wojciecha Górskiego w Warszawie i pracował na tym stanowisku do 1939 r. W l. 1919-1927 był nadto profesorem Seminarium Duchownego, a później redaktorem „Miesięcznika Katechetycznego i Wychowawczego". W okresie II wojny światowej został proboszczem parafii św. Jakuba na Ochocie. Zmarł 21 IV 1943 r. w Warszawie.

I.

1. Cesarz Fryderyk II a kara śmierci na heretyków. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 297-302, 333-339. — Toż w osob. odb. W. 1916.

2. Zabiegi prawodawcze i dyplomatyczne nad utworzeniem Arcybiskupstwa Warszawskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 8: 1918 s. 185-194.

3. Psychologizm w systemie wychowawczym Komisji Edukacyjnej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 12: 1922 s. 224-231.

4. Studia psychologiczne nad młodzieżą szkolną klas wyższych. P. 1924 16° s. 92, nlb. 2. Głosy na czasie nr 53.

5. Poglądowość i pomoce naukowe w katechetyce. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 15: 1925 s. 61-64, 105-111.

6. Kto był św. Stanisław Kostka? *Prz. Katol.* R. 5 powojenny: 1926 s. 529-533.

7. Pius XI wychowawca młodzieży. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 16: 1926 s. 62-65.

8. J. A. Komeńskiego „Didactica magna" i system szkolny Komisji Edukacyjnej. *Prz. Katol.* R. 5 powojenny: 1926 s. 772-774, 786-787, R. 6 powojenny: 1927 s. 2-5, 18-20, 51-53, 117-121, 138-139, 148-150, 182-183, 227-229, 311-313, 327-329, 339-340, 361-364. — Toż w osob. odb. W. 1927 8° s. 156.

9. Doctrina S. Hieronymi de SS. Eucharistia. Romae 1931 Pustet 8° s. 114.

10. W obliczu nowych programów religii. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 369-380.

11. Mowa na pogrzebie śp. Wojciecha Górskiego, założyciela i dyrektora Gimnazjum św. Wojciecha, wygłoszona 14 lutego 1935 w kościele św. Krzyża w Warszawie. W. 1935 8° s. 8.

12. Dydaktyka religii w szkole średniej. W. 1936 8° s. 21. — Odb. z *Enc. wychow.* t. 2.

13. Francuskie metody czynne w nauce religii. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 299-303.

14. Katechetyka włoska w szkołach państwowych. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 295-299.

15. Nauka religii w szkołach zawodowych. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 145-148.

16. Barok w kościele. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 141-147.

17. Cechy znamienne pedagogii katolickiej. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 1-6.

18. Uwagi dydaktyczne przy korzystaniu z podanych lekcji historii Kościoła. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 123-127.

19. Prawodawstwo szkolne Piusa XI. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 28: 1939 s. 2-8.

II.

ZAREMBOWICZ H.: Ksiądz Mieczysław Węglewicz. *Prz. Katech.* R. 29: 1946 s. 5-9; DAJCZAK J.: Ks. Mieczysław Węglewicz jako pedagog. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 36: 1952 s. 167-169; TENŻE: Ks. Mieczysław Węglewicz jako pedagog religijny Archidiecezji Warszawskiej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 39: 1957 s. 583-590.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wiącek Jan (1900-1973), autor artykułów z historii Kościoła, kanonista. Urodził się 24 VI 1900 r. we wsi Trzcianka, był synem Pawła i Zofii z Podsiadłych. Kształcił się w Gimnazjum w Sandomierzu: W 1921 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu i w 1927 r. przyjął święcenia kapłańskie. Studiował na Wydziale Prawa Katolickiego Uniw. Lubelskiego i w 1930 r. uzyskał stopień doktora. Nauczał następnie religii w Radomiu, Ostrowcu Św. i w Solcu n. Wisłą. W 1941 r. został mianowany proboszczem parafii N. Serca Jezusowego w Radomiu, w 1949 r. parafii Opieki NMP w Radomiu, a w 1954 r. w Koprzywnicy. Odbudował tam wieżę i odremontował zespół pocysterski. Zmarł w Koprzywnicy 4 V 1973 r.

I.

1. O lepszą strawę duchową dla przyszłych nauczycieli. *Kron. Diec. Sand.* R. 31: 1938 s. 169-173, 200-205, 241-246, 277-280.

2. Z przeszłości 4 kościołów koprzywnickich. *Kron. Diec. Sand.* R. 51: 1958 s. 179-184, 223-231, 277-282.

3. Odbudowa wieży na kościele pocysterskim w Koprzywnicy. *Kron. Diec. Sand.* R. 53: 1960 s. 181-187.

4. [Siedemset] 700-letnia rocznica drugiego najazdu Tatarów na Polskę i rzeź zakonników cystersów w Koprzywnicy. *Kron. Diec. Sand.* R. 54: 1961 s. 223-228, 272-276.

5. Z przeszłości diecezji sandomierskiej. Odbudowa kościołów zniszczonych w czasie drugiej wojny światowej. *Kron. Diec. Sand.* R. 62: 1960 s. 232-237.

6. Wybór papieża na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego. Lubl. 1930. Maszynopis pracy doktorskiej.

II.

WÓJCIK W.: Wiącek Jan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 227-228, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wicher Władysław (1888-1969), profesor Uniw. Jagiellońskiego, oraz Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, moralista.

Urodził się 22 I 1888 r. w Krzyszkowicach, pow. myślenickim; był synem Michała i Marii z Motyków. Uczył się w szkole podstawowej w Krzyszkowicach i w Gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Krakowie (1900-1904). W 1904 r. przeniósł się do Małego Seminarium, założonego przez kard. Puzynę i uczęszczał odtąd do Gimnazjum im. B. Nowodworskiego, w którym w 1908 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. W tym też roku wstąpił do krakowskiego Wyższego Seminarium Duchownego i rozpoczął studia na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Po dwóch latach tj. w 1910 r. wyjechał do Innsbrucka, gdzie kontynuował studia teologiczne, które ukończył w 1915 r. ze stopniem doktora teologii. W międzyczasie 8 IX 1912 r. przyjął w Krakowie święcenia kapłańskie. Po powrocie do kraju pełnił kolejno obowiązki wikariusza i katechety w Dziekanowicach, Lipniku k. Białej i w Żywcu. Dnia 1 I 1919 r. został mianowany zastępcą profesora teologii moralnej na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Funkcję tę pełnił do grudnia 1923 r., kiedy to habilitował się na podstawie pracy „Niewolnictwo w nauce moralnej chrześcijaństwa". W 1928 r. został profesorem nadzw. teologii moralnej, a w 1938 r. profesorem zw. W l. 1937-1939 pełnił dwukrotnie urząd dziekana Wydziału Teologicznego i zasiadał w senacie uniwersyteckim. Równocześnie kierował Szkołą Katechetek u Sióstr Urszulanek oraz był sędzią kurialnym.

Na początku okupacji 6 XI 1939 r. został z innymi profesorami Uniw. Jagiellońskiego aresztowany i wywieziony przez hitlerowców do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen. W lutym 1940 r. powrócił do kraju i został administratorem parafii Dziekanowice k. Wieliczki. W ukryciu kierował również pracami magisterskimi i doktorskimi. Po zakończeniu wojny w 1945 r. podjął na nowo wykłady na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego i prowadził je aż do ostatnich chwil istnienia tego Wydziału (do 1954 r.). Równocześnie powstała w Warszawie w 1954 r. Akademia Teologii Katolickiej mianowała go swoim profesorem. Na tym stanowisku pozostał do 1957 r. Równocześnie wykładał w krakowskim Seminarium Duchownym. Był również kanonikiem krakowskiej kapituły, prałatem papieskim, cenzorem książek religijnych i egzaminatorem prosynodalnym. Należał do Polskiego Towarzystwa Teologicznego i w l. 1945-1957 był jego prezesem. W l. 1948-1958 reda-

gował czasopismo „Polonia Sacra". Brał również udział w różnych zjazdach i sympozjach teologicznych. Zmarł 15 XI 1969 r.

I.

1. Komentarz do słów Św. Pawła o niewolnictwie. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 332-333, 342-343.

2. Niewolnictwo w nauce moralnej chrześcijaństwa. Lw. 1922 8° s. XXI, 239.

3. W sprawie stypendiów mszalnych. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 27-28.

4. Stypendia za msze św. binowane. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 47-48.

5. Ks. Szymon Stanisław Makowski, teolog polski z XVII wieku. W: *Pamiętnik IV zjazdu historyków polskich w Poznaniu.* P. 1925 8° s. 7.

6. Rec.: O. DITTRICH: Geschichte der Ethik. Die Systeme der Moral von Altertum bis zur Gegenwart. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 334-335.

7. Rec.: F. KLUG: Die Tiefen der Seele. Moralpsychologische Studien. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 432-433.

8. Rec.: L. WACHHOLTZ: O zaburzeniach umysłowych u dzieci i młodzieży. *Aten. Kapł.* T. 19: 1927 s. 510-512.

9. Moralność i polityka. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 44-50.

10. Dobroczynność chrześcijańska i jej przeciwnicy. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 136-140.

11. Posłuszeństwo i opór wobec władzy ze stanowiska etyki katolickiej. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 242-250.

12. Rec.: J. PISKORZ: Bogarodzica. Nauki o Najśw. Pannie na maj i inne nabożeństwa mariańskie. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 312-313.

13. Moralność katolicka podstawą życia narodowego i państwowego. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 231-243.

14. Rec.: J. MACKO: Prostytucja, nierząd, handel żywym towarem. pornografia ze stanowiska historii, etyki, higieny i prawa; K. Mauclair: Miłość zmysłowa. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 303-306.

15. Mikołaj z Mościsk, teolog moralista i pisarz ascetyczny z początku XVII wieku. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 209-225. — Toż w osob. odb. Lw. 1928 8° s. 17.

16. Konfesjonał w stosunku do nadużyć małżeńskich. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie w dniach od 5 do 9 listopada 1928 roku.* Kr. 1929 s. 295-315.

17. Prowadzenie seminarium naukowego teologii moralnej. W: *Pamiętnik piątego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] *w Łodzi, 3-5 IV 1929.* Kielce 1929 s. 187-203.

18. De principiis theologiae moralis. Wykłady. Kr. 1929. Maszynopis powielany.

19. Rec.: Religion und Seelenleiden. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 280-282.

20. Rec.: J. E. VAN ROEY: De virtute charitatis. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 96-98.

21. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: Etyka katolicka; J. Szymeczko: Etyka katolicka. *Mies. Katech. Wychow.* R. 19: 1930 s. 505-515.

22. Walka o kiełkujące ludzkie życie. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 187 s. 261-277.

23. Obowiązek misyjny. Kazanie. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 135-141. — Toż w osob. odb. Kielce 1930 s. 7. — Toż. *Rocz. Zw. Akad. Kół Misyj. w Polsce.* R. 3: 1931 s. 62-71.

24. Rec.: M. SIENIATYCKI: Etyka katolicka. *Mies. Katech. Wychow.* R. 20: 1931 s. 80-82.

25. Alkoholizm a rodzina. *Trzeźwość.* R. 6: 1931 s. 165-169, 234-239.

26. Karalność przerywania ciąży. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 21-36.

27. Wolność woli, determinizm psychologiczny jako zagadnienie etyczne i wychowawcze. *Mies. Katech. Wychow.* R. 21: 1932 s. 254-267. — Toż w osob. odb. W. 1932 8° s. 16.

28. Etyczne granice sportu. *Aten. Kapł.* T. 29: 1932 s. 348-358. — Toż w osob. odb. Włocławek 1932 8° s. 13.

29. Kilka uwag o nowoczesnej etyce seksualnej. *Prz. Współcz.* R. 40: 1932 s. 16-30.

30. Rec.: C. LECHICKI: W walce z demoralizacją. *Mies. Katech. Wychow.* R. 23: 1934 s. 39-42.

31. Świadome macierzyństwo. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 479-489. — Toż w osob. odb. Włocławek 1935 8° s. 13.

32. Rec.: F. TER HAAR: Casus conscientiae de praecipuis huius aetatis peccandi occasionibus. *Myst. Christi.* R. 6: 1934/35 s. 93-94.

33. Rec.: F. KONIECZNY: Modlitwa u ludów pierwotnych (studium historyczno-religijne). *Myst. Christi.* R. 6: 1934/35 s. 94.

34. „Urzędowa" a „osobista" religijność. *Myst. Christi.* R. 6: 1934/35 s. 229-234.

35. Pozytywizm teonomiczny u Jana Makowskiego i Jana Szydłowskiego teologów kalwińskich XVII w. W: *Nasza Myśl Teol.* W. 1935 s. 215-236. — Toż w osob. odb. W. 1935 8° s. 24.

36. Zapomniana kazuistyka polska. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 195-197.

37. Extrema necessitas. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 292-295.

38. Restytucja niesłusznie pobranych

alimentów. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 498-500.

39. Rec.: A. GMUROWSKI: Cnoty nabyte i cnoty wlane. Studium porównawcze w myśl zasad św. Tomasza z Akwinu. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 533-534.

40. Chrystus uświęca małżeństwo i rodzinę. Konferencja religijna. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 33-37.

41. Eugenika w świetle zasad chrześcijańskich. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 521-531.

42. Istota chrześcijańskiej trzeźwości. *Trzeźwość.* R. 10: 1935 s. 105-111.

43. Walka z alkoholizmem przez konfesjonał. *Walka z Alkoholizmem.* R. 11: 1935 s. 146-149.

44. O. Marcina Śmigleckiego T. J. traktat o lichwie i procentach w świetle współczesnej i późniejszej nauki teologów. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 289-316. — Tož w osob. odb. Lw. 1936 s. 28.

45. Wypadek sumienia. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 182-183.

46. Rec.: K. MICHALSKI: Nieznanemu Bogu. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 205-207.

47. Moralność seksualna dzisiejszej młodzieży szkolnej. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 214 s. 281-300.

48. Bukowski Julian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 121.

49. Powołanie i zadanie kapłana. W: *Posłannictwo katolicyzmu polskiego w świetle uchwały I Synodu Plenarnego.* Pamiętnik IV Studium Katolickiego w Katowicach. P. 1939 s. 76-85. — Tož w osob. odb. P. 1938 s. 12.

50. Wspomnienia. W: *Pół wieku wspomnień uczniów Gimnazjum im. B. Nowodworskiego w Krakowie.* Kr. 1938 s. 160-163. — Tož w osob. odb. Kr. 1938 8° s. 5.

51. Chrześcijańska miłość bliźniego i obozy koncentracyjne. *Prz. Powsz.* R. 64: 1947 t. 224 s. 42-47.

52. Nauka teologii moralnej w dawnych seminariach misjonarskich. *Nasza Przeszł.* T. 3: 1947 s. 162-180. — Tož w osob. odb. Kr. 1947 8° s. 19.

53. Wpływ św. Alfonsa Liguorego na teologię moralną w Polsce. *Aten. Kapł.* T. 47: 1947 s. 1-13.

54. Jak wychowywać młodzież zwłaszcza męską w czystości. Katowice 1948 8° s. 19.

55. Wyrzeczenie się własnej narodowości. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 196-207.

56. Teologia moralna na Wydziale Teologicznym Akademii Krakowskiej od końca XVIII w. *Polonia Sacra.* R. 1: 1948 s. 121-144.

57. Przemówienie powitalne na zjeździe teologów z okazji 550-lecia założenia Wydziału Teologicznego UJ. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 295-297.

58. Prace nad stanem moralnym społeczeństwa polskiego. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 345-347.

59. [Pięćset] 550 lat Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Aten. Kapł.* T. 49: 1948 s. 484-487.

60. Principium reflexum i sumienie wątpliwe. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 707-712.

61. Teologia i moralność społeczeństwa. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 15 s. 4.

62. Wpływ alkoholizmu na życie wewnętrzne. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 79-80.

63. Cześć oddawana biskupowi Nankierowi. *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 s. 160-162.

64. Uroczystości ku czci biskupa Nankiera. *Tyg. Powsz.* R. 8: 1952 nr 20 s. 3.

65. Czy teologia moralna ma szukać nowych dróg? *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 s. 238-253; R. 7: 1955 s. 206-218.

66. Rec.: F. HURTH, M. P. ABELLAN: De sacramentis. *Ruch Biblij.* R. 6: 1953 s. 221.

67. Rec.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: De beatitudine, de actibus humanis et habitibus. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 91-92.

68. Rec.: J. MESSNER: Das Naturrecht. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 93.

69. Rec.: R. A. GAUTHIER: Magnanimité. L'Idéal de la grandeur dans la philosophie païenne et dans la théologie chrétienne. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 93-94.

70. Rec.: G. JARLOT: Compendium ethicae socialis. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 94.

71. Rec.: M. REDING: Der Aufbau der christlichen Existenz. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 95.

72. Rec.: L. FANFANI: Manuale theorico-practicum theologiae moralis ad mentem S. Thomae. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 95-96.

73. Widmo Hitlera. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. I-IV.

74. Grzech opilstwa. *Pol. Sacra.* R. 6: 1953/54 s. 162-166.

75. Rec.: S. HUET: Sakrament Pokuty w świetle teologii i psychohigieny. *Pol. Sacra.* R. 7: 1955 s. 228-232. — Tož. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 463-464.

76. Rec.: J. DAJCZAK: Katechetyka. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 73-74.

77. W sprawie mszy gregoriańskich. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 446-447.

78. Teologia moralna. De praeceptis. Kr. 1958 s. 270, 405. Maszynopis powielany.

79. Teologia moralna. De poenitentia. Kr. 1959 s. 267. Maszynopis powielany.

80. Gorczyński Akwilin Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 295-296.

81. Rec.: B. HÄRING: Nauka Chrystusa. T. 1-3. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 258-259.

82. Kontemplacja i Eucharystia. *Ruch Biblij.* R. 21: 1968 s. 360-363.

83. Podstawy teologii moralnej. P. 1969 Księg. św. Wojciecha 8° s. 651.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 791; SMOLEŃSKI S., CHMURA T.: Sesja jubileuszowa ku uczczeniu 50-lecia pracy naukowej ks. prof. dra Władysława Wichra. *Anal. Crac.* T. 1: 1969 s. 456-459; WICHROWICZ J.: Śp. ks. prof. Władysław Wicher. *Collect. Theol.* R. 40: 1970 z. 4 s. 100-102; WICHROWICZ J.: Ks. Władysław Wicher (1868-1969). *Stud. Theol. Vars.* R. 10: 1972 nr 2 s. 269-282.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wietrzykowski Aleksy (1905-1980), prałat papieski, popularyzator teologii.

Urodził się 9 I 1905 w Cerekwicy pod Żninem; był synem urzędnika komunalnego Szczepana i Katarzyny z Myszkowskich. W Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu pobierał nauki i złożył egzamin dojrzałości 2 VI 1924 r. Studia seminaryjne odbywał w Poznaniu i 16 VI 1929 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracy duszpasterskiej oddawał się na trzech kolejnych wikariatach, w parafii Najśw. Serca Pana Jezusa i św. Floriana w Poznaniu od 1 VII 1929 r., w Ostrowie Wlkp. od 1 XII 1929 i w parafii św. Michała w Poznaniu od 10 VII 1932 r. Po ciężkiej chorobie, która wyłączyła go na wiele miesięcy z pracy kapłańskiej, został 1 IX 1933 powołany na asystenta kościelnego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej w obu archidiecezjach wielkopolskich. W 1935 r. złożył egzamin proboszczowski i wyjechał do Belgii zapoznać się bliżej z działalnością tamtejszych organizacji katolickich młodzieży żeńskiej. Na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie podjął zaoczne studia specjalistyczne w zakresie zagadnień moralnych i społecznych i 18 IX 1937 r. uzyskał dyplom magistra teologii po przedstawieniu pracy n.t. „Sterylizacja płciowa jako zagadnienie moralne i społeczne". Kard. A. Hlond powołał go 1 IX 1937 na ojca duchownego w Seminarium Duchownym w Poznaniu i dodatkowo powierzył mu 11 I 1938 taką samą funkcję w Wyższym Katolickim Studium Społecznym w Poznaniu.

Po wybuchu drugiej wojny światowej udał się do Łodzi, by tam z innymi moderatorami poznańskimi organizować Seminarium Duchowne dla alumnów z archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. Przesuwający się front w głąb kraju sprawił, że wyjechał przez Wilno za granicę i znalazł się we Francji. Na Katolickim Uniw. w Lyonie podjął studia z teologii ascetycznej (1940-1942), i uzyskał doktorat na podstawie rozprawy o O. Mikołaju Łęczyckim. We Francji poznał szczegółowiej struktury i działalność Niższych oraz Wyższych Seminariów Duchownych. Na polecenie prymasa A. Hlonda zorganizował z ks. A. Banaszakiem w 1945 r. Polskie Seminarium Duchowne w Paryżu i pełnił w nim funkcję ojca duchownego. Odwołany do kraju w 1946 r., objął urząd rektora Seminarium Duchownego w Gnieźnie, a po przeniesieniu kursów teologicznych do Poznania od 1 X 1947 pełnił tutaj ten urząd do rezygnacji 30 IX 1960. W seminarium Duchownym wykładał także teologię ascetyczną i pastoralną, zwolniony z obowiązków wykładowcy 30 VI 1972 r. Z jego inicjatywy powstało Archidiecezjalne Dzieło Powołań Kapłańskich, które zajmowało się budzeniem powołań kapłańskich i zakonnych oraz zbieraniem materialnych środków na utrzymanie Niższego Seminarium w archidiecezji poznańskiej i na pomoc dla biednych alumnów Wyższego Seminarium Duchownego.

Abp W. Dymek wyjednał mu i 13 X 1949 r. przekazał nominację na tajnego szambelana papieskiego. Abp A. Baraniak uzyskał dla niego 17 VIII 1959 r. godność papieskiego prałata domowego, potem nadał mu 27 III 1962 r. godność infułata kustosza w poznańskiej kapitule metropolitalnej i powierzył obowiązki kanonika-teologa w katedrze. Ks. Wietrzykowski był nadto cenzorem ksiąg treści religijnej, egzaminatorem prosynodalnym i synodalnym. W okresie przygotowań millenijnego synodu diecezjalnego poznańskiego przewodniczył komisji do spraw seminariów, studiów uniwersyteckich, powołań kapłańskich i zakonnych oraz działał w kilku sekcjach synodalnych. Ustanowiony 5 VI 1964 wizytatorem parafii dziekańskich, pełnił tę funkcję przez kilka lat. Od 8 IV 1969 był deputatem arcybiskupim do spraw dyscypliny Arcybiskupiego Seminarium Duchownego. Ze względu na postępującą chorobę przeszedł 1 IX 1979 w stan spoczynku. Zmarł 12 XII 1980 w Poznaniu.

I.

1. Kim jest Bóg? *Sprawie Służ!* R. 7: 1933 nr 11 s. 1-5, nr 12 s. 1-5.

2. Szkoła życia wewnętrznego i duchowego odrodzenia społeczeństwa. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 444-449.

3. Bóg stał się człowiekiem. *Sprawie Służ!* R. 8: 1934 nr 1 s. 2-4.

4. Miesiąc kwiatów — miesiąc Maryi. *Sprawie Służ!* R. 8: 1934 nr 5 s. 3-5.

5. Sprawozdanie z działu pracy religijnej za rok 1933. *Sprawie Służ!* R. 8: 1934 nr 6 s. 9-11.

6. U stóp Pańskiego Ołtarza. (Wspomnienie z uroczystej mszy św. zlotowej). *Sprawie Służ!* R. 8: 1934 nr 7 s. 4-6.

7. W Chrystusie Odkupienie — w Chrystusie Odrodzenie. *Sprawie Służ!* R. 8: 1934 nr 10 s. 5-7.

8. 10 tysięcy Młodych Polek u stóp Jezusa. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 22 s. 342.

9. Młodzież na łonie rodziny chrześcijańskiej. W: *Chrystus uświęca rodzinę.* P. 1935 s. 13-18.

10. Marya naszą współodkupicielką. *Doniesienia Archid. Inst. Akcji Katol.* R. 5: 1935 nr 5 s. 72-76.

11. Triumf łaski w roku Odkupienia. *Sprawie Służ!* R. 9: 1935 nr 2 s. 2-5.

12. U boku cierpiącego Jezusa. *Sprawie Służ!* R. 9: 1935 nr 3 s. 2-5.

13. U kresu jubileuszowego roku Odkupienia. *Sprawie Służ!* R. 9: 1935 nr 4 s. 2-5.

14. Królowej Anielskiej śpiewajmy. *Sprawie Służ!* R. 9: 1935 nr 5 s. 5-8.

15. Zbudujemy Jezusowi tron w rodzinach naszych. *Sprawie Służ!* R. 9: 1935 nr 8 s. 4-6; nr 9 s. 2-4.

16. Dziewczę — szafarką i apostołką rodzinnej miłości. *Sprawie Służ!* R. 9: 1935 nr 12 s. 2-6.

17. Rec.: M. VILLER: Dictionnaire de spiritualité, ascétique et mystique. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 50: 1935 s. 75.

18. Kapłan w organizacji młodzieży żeńskiej. W: *Posłannictwo kapłana w współczesnym ruchu katolickim.* P. 1936 s. 60-72.

19. Ku prawdziwemu szczęściu. *Sprawie Służ!* R. 10: 1936 nr 1 s. 6-9; nr 2 s. 2-4; nr 3 s. 3-5; nr 4 s. 3-6; nr 6 s. 3-6; nr 7 s. 4-7; nr 9 s. 3-6; nr 10 s. 6-10.

20. Nowe hasło naszej apostolskiej pracy. *Sprawie Służ!* R. 10: 1936 nr 8 s. 2-4.

21. Jeden jest wasz nauczyciel — Chrystus! *Sprawie Służ!* R. 10: 1936 nr 11 s. 2-5.

22. Rec.: M. KORDEL: Rok Służby Bożej na 1935-36. (Porządek służby Bożej). Rocznik IV. Kr. 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 40.

23. Rec.: Fr. MENINI: Alumn na wakacjach. Zbiór rozmyślań. 1936. *Myst. Christi.* R. 8: 1936/37 s. 192.

24. Społeczny program Chrystusa Króla. P. 1937 Nakł. Archid. Inst. Akcji Katol. 8° s. 12.

25. Kongresowe refleksje duszpasterskie. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 9-95.

26. Rec.: Dictionnaire de spiritualité ascetique et mystique. Paris. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 96.

27. Rec.: L. MEYER: Saint Jean Chrysostome, maitre de perfection chrétienne. Paris. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 96.

28. Rec.: R. DE SINÉTY: Psychopathologie et direction. Paris. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 224.

29. Wielki wychowawca ludzkości. *Sprawie Służ!* R. 11: 1937 nr 1 s. 3-7.

30. O ducha Chrystusowego w szkole. *Sprawie Służ!* R. 11: 1937 nr 3 s. 3-7.

31. Razem czy oddzielnie? *Sprawie Służ!* R. 11: 1937 nr 9 s. 4-7.

32. Wskazania Jasnogórskiego Synodu. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 481-487.

33. Rec.: T. SOIRON: Das Geheimnis des Gebetes. Betrachtung zur seiner theologischen Sinndeutung. Freiburg i. Br. 1937. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 276.

34. Ad te de luce vigilo... *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 163-166.

35. Agnosce sacerdos, dignitatem tuam. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 110-114.

36. In lege Domini meditantes. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 224-227.

37. Gloria nostra... testimonium conscientiae nostrae. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 325-327.

38. Recollectio menstrua. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 385-389.

39. Po ośmiu latach... *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 50 s. 406-407.

40. Praebe cor tuum mihi. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 25-29.

41. Labia sacerdotis custodient scientiam. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 56-58.

42. Przymioty dobrego spowiednika. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 92-95.

43. Attende lectioni. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 153-156.

44. Niedziela powołań kapłańskich. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 347-349.

45. Consolantem me quaesivi... *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 4: 1949 s. 222-223.

46. Adwent kapłański. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 4: 1949 s. 373-375.

47. Ostium mihi apertum est magnum... *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 18-19.

48. Officiorum omnium nobilissimum. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 216-218.

49. Wychowanie religijne w rodzinie. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 25 s. 230.

50. Atmosfera domu rodzinnego. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 28 s. 270.

51. Czy umiesz być wdzięcznym. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 32 s. 294.

52. O zasadniczy ton życia chrześcijańskiego. *Głos Katol.* R. 10: 1954 nr 40 s. 426.

53. Sakrament Bożego miłosierdzia. *Głos Katol.* R. 6: 1954 nr 41 s. 440.

54. Boski wychowawca. *Głos Katol.* R. 6: 1954 nr 43 s. 460.

55. Pierwsze seminarium duchowne — dom rodzinny. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 29 s. 450-451.

56. Haec meditare — in his estol *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 12: 1961 s. 34-38, 172-175, 271-274.

57. [Brat Józef Zapłata]. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 36 s. 563.

58. Homo Dei — vir Ecclesiae. *Aten. Kapł.* T. 66: 1953 s. 70-83.

59. Sylwetka duchowa Sługi Bożego ks. Kazimierza Rolewskiego 1887-1936. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 19: 1968 s. 274-282, 295-306.

60. O Kościele w Polsce w chwili obecnej. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 8 s. 66, 69.

61. Polskie Seminarium w Paryżu. Z osobistych wspomnień. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 33 s. 316-318.

62. Bracia Serca Jezusowego. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 44 s. 428-429.

63. Sacerdos. Ks. prałat Aleksander Żychliński. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 1 s. 6-8.

64. Kardynał Villot — kamerleng i sekretarz stanu. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 5 s. 35.

65. „Ziemia jest kapłańska i błogosławiona...". Wspomnienie o śp. księdzu Franciszku Malinowskim. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 30 s. 278-279.

66. Umiał umierać powoli... Śp. ks. dr Franciszek Dziasek — wspomnienie pośmiertne. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 48 s. 437-438.

67. Vir Ecclesiae. (Ksiądz Kardynał August Hlond w świetle moich osobistych wspomnień). *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 25: 1974 s. 79-92.

68. Profesor Stanisław Kasznica. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 15 s. 13.

69. Światłość wielka w ciemnościach. *Przew. Katol.* R. 65: 1975 nr 1 s. 1-2.

70. Duch tchnie — kędy chce. Z teki wspomnień byłego rektora Seminarium Duchownego. *Przew. Katol.* R. 65: 1975 nr 19 s. 4.

71. Czy serce twoje jest proste?... *Przew. Katol.* R. 65: 1975 nr 25 s. 2-3.

72. Święty pod schodami. *Przew. Katol.* R. 65: 1975 nr 29 s. 2-3.

73. Decybele. *Przew. Katol.* R. 67: 1977 nr 16 s. 1-2.

74. Trwała jeszcze wojna. (Fragment autobiograficzny). *Przew. Katol.* R. 67: 1977 nr 36 s. 5, 7.

75. Dyplomacja i serce. (Z moich wspomnień). *Przew. Katol.* R. 68: 1978 nr 6 s. 4-5; nr 7 s. 6-7.

76. Powrót do życia. *Przew. Katol.* R. 68: 1978 nr 11 s. 6.

77. Teresa z Konnersreuth. *Przew. Katol.* R. 68: 1978 nr 30 s. 6-7.

78. Sacerdos. Aleksander Żychliński 1889-1945. W: *Byli wśród nas.* P. 1978 s. 183-198.

79. Calicem salutaris accipiam. *Przew. Katol.* R. 69: 1979 nr 32 s. 4-5.

80. Dziękuję Ci Matko. *Przew. Katol.* R. 70: 1980 nr 31 s. 1-2.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 48: 1933 s. 64; *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 37 s. 591; BA-

NASZAK M.: Wychowawca kapłanów wielkopolskich. *Przew. Katol.* R. 71: 1981 nr 27 s. 2, 6; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 26249.

Ks. Marian Banaszak

Więckowski Jan (1884-1935), autor artykułów o muzyce kościelnej.

Urodził się 27 XII 1884 r. w Miechowie dawnym pow. jędrzejowskim jako syn Józefa i Florentyny ze Szprochów. Po ukończeniu gimnazjum w Piotrkowie wstąpił w 1903 r. do Seminarium Duchownego w Płocku. Święcenia kapłańskie otrzymał 24 VI 1908 r. W l. 1909-1911 był wikariuszem w Czyżewie, a od 1911 do 1914 w Czerwińsku. W 1914 r. został wysłany na dalsze studia muzyczne do Paryża. Uzyskał tu licencjat filozofii i ukończył konserwatorium muzyczne. W 1915 r. pracował duszpastersko w Armii Polskiej we Francji będąc naczelnym kapelanem w sztabie Armii Polskiej. Posiadał wiele odznaczeń polskich i zagranicznych. W 1919 r. rozstając się z wojskiem w randze pułkownika, wyjechał na studia muzyki gregoriańskiej do benedyktynów w Wight w Anglii, potem do Szwajcarii, Belgii i na dwa lata do Rzymu gdzie uzyskał doktorat z muzyki kościelnej. W 1926 r. po powrocie do Polski przez jakiś czas mieszkał w Warszawie a od lipca tegoż roku był wikariuszem w Zegrzu. Przez wiele lat był proboszczem 1927-1929 w Pawłowie, 1929-1932 w Kroczewie, 1932-1934 w Malużynie a od 1934 r. w Szydłowie. Pracował nad muzyką klasyczną i starochrześcijańską. Pozostawił w rękopisach niewykończone prace i materiały. Zmarł w Szydłowie 12 V 1935 r. i tam został pochowany.

I.

1. Śpiew gregoriański u francuskich oo Benedyktynów na wyspie Wight w Anglii. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 177-178.

2. Śpiew gregoriański. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 12 s. 372-375; R. 20: 1925 nr 1 s. 18-22; nr 2 s. 52-55; nr 3 s. 104-106; nr 4 s. 144-147.

II.

MĄKOWSKI W.: Śp. ks. dr Jan Więckowski. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 6 s. 286-288; Wspomnienie o śp. ks. dr Janie Więckowskim. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 8 s. 364; Śp. ks. dr Jan Więckowski emerytowany pułkownik Wojsk Polskich, proboszcz Szydłowski, zasłużony kapłan patriota. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 111 s. 1; Śp. ks. pułk. dr Jan Więckowski. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 133 s. 3.

Ks. Michał Grzybowski

Wilanowski Bolesław (1885-1954), profesor zwyczajny Uniw. Stefana Batorego w Wilnie i Uniw. Łódzkiego, teolog i kanonista, redaktor.

Urodził się w 1885 r. w Bolimowie w woj. warszawskim. Uczył się w Warszawie i tu w 1902 r. wstąpił do Seminarium Duchownego, które ukończył w 1907 r. Następnie studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu, którą ukończył w 1911 r. ze stopniem magistra teologii, oraz na Uniw. Wrocławskim, gdzie w 1913 r. uzyskał doktorat z teologii. Od 1914 r. pracował jako prefekt szkół średnich w Łodzi, Gostyninie i Warszawie. Habilitował się w 1919 r. na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. W tym samym roku został powołany do pracy na wskrzeszonym Uniw. Wileńskim. Prowadził tu wykłady z apologetyki najpierw jako zastępca profesora, a od 1920 r. jako profesor nadzwyczajny. Oprócz teologii fundamentalnej przez pewien czas wykładał też Pismo św., patrologię, historię dogmatów i metodologię nauk teologicznych. W swoich badaniach naukowych zajmował się kanonistyką. Był jednym z organizatorów Wydziału Teologicznego. W l. 1923-1926 redagował i wydawał „Kwartalnik

Teologiczny Wileński". W 1929 r. został mianowany profesorem zwyczajnym, a w następnym roku uzyskał doktorat z prawa kanonicznego. Zrezygnował teraz z obowiązków kapłańskich i odtąd wykładał prawo kościelne na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych. Po wojnie, jako profesor zwyczajny wykładał na Uniw. Łódzkim najpierw prawo kanoniczne, a później ogólną historię prawa. Zmarł w Łodzi w 1954 r. Napisał szereg wartościowych pozycji z różnych dziedzin teologicznych oraz z prawa kanonicznego.

I.

1. Proroctwa o Mesjaszu i jego dziele. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 1: 1911 s. 133-146.

2. Proroctwa Starego Testamentu a chrystianizm. Szkic histor.-porównawczy o początkach chrześcijaństwa. W. 1912 8° s. 94.

3. Berkeley George. W: *Podr. enc. kośc.* T. 43/44 s. X-XII.

4. Fizyka a istnienie Boga. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 33-37.

5. Rec.: S. BARTYNOWSKI: Apologetyka podręczna. Wyd. 2. Kr. 1916. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 6: 1916 s. 333-334, 368-370.

6. Teksty dogmatyczno-historyczne. Z. 1: List św. Ireneusza do Florinusa [fragment] i List św. Polikarpa do Filipensów. Tekst grecki wraz z przekładem polskim z oryginału dokonanym, wydane pod kierunkiem... W. 1920 s. 17.

7. List św. Polikarpa do Filipensów. Studium patrologiczne. Wil. 1921 8° s. nlb. 6, 134.

8. List Benana. Sprawa pobytu Jezusa Chrystusa w Egipcie. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 88-105.

9. Znaczenie imienia Mirjam (= Marja). *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 113.

10. Kronika. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 119-148, 274-281.

11. Najnowsza bibliografia [z 1923 r.]. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 174-176.

12. Przegląd piśmiennictwa teologicznego z lat 1921 i 1922. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 149-174, 282-316.

13. Apologia Aristidesa. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 424-484. — Odb. Wil. 1926 8° s. 91.

14. O akcie wiary chrześcijańskiej. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 485-487.

15. Kronika. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 588-609.

16. [Z PUCIATĄ L.]: Przegląd piśmiennictwa teologicznego z lat 1922 i 1923. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 610-626.

17. Znaczenie patrologii dla studiów seminaryjnych [streszczenie]. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu odbytego w Lublinie 3 VII — 5 VII 1923 roku.* Włocławek 1924 s. 163-164.

18. Kiedy apologia Aristidesa została napisana. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. 1-29.

19. Działalność prawodawcza papieża Benedykta XV. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 8° s. 50.

20. Kronika [Anglia, Francja, Polska, Włochy, nekrologia]. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. 198-199, 213-219.

21. Wśród książek. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. 93-100.

22. Dookoła nowego kodeksu. Przegląd literatury kanonistycznej z ostatnich (1917-1925) lat. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. 105-263. — Odb. Wil. 1927 8° s. 167.

23. Od wydawnictwa. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. 284.

24. Obsadzenie biskupstw w Stanach Zjednoczonych. *Prz. Kośc.* [Chicago]. R. 1926.

25. Wydziały teologiczne w Polsce. *Polski Przewodnik Katolicki.* R. 1: 1927 s. 359-364.

26. Rec.: M. PĘCKOWSKI: Józef Olechnowski, archidiakon i sufragan krakowski. 1735-1806. (Szkic historyczny). Kr. 1926. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 424-427.

27. Ustępstwa ze strony Kościoła na rzecz państwa poczynione w konkordacie z 10 lutego 1925 r. w świetle konkordatów innych. *Rocz. Prawn. Wil.* R. 2: 1928 s. 177-240. — Odb. Wil. 1928 8° s. 64.

28. Prawo małżeńskie Kościoła Rzymsko-Katolickiego. T. 1. Wil. 1928 8° s. nlb. 4, 136.

29. Rozwój historyczny procesu kanonicznego. T. 1: Proces kanoniczny w starożytności chrześcijańskiej. Wil. 1929 8° s. XII, 339.

30. Proces kościelny w starożytności chrześcijańskiej. *Rocz. Prawn. Wil.* R. 3: 1929 s. 477-591.

31. Stosunek Kościoła do państwa w świetle ostatnich konkordatów. *Rocz. Prawn. Wil.* R. 4: 1930 s. 107-208. — Odb. Wil. 1930 8° s. nlb. 2, 104, nlb. 2.

32. Rec.: J. OKO: Rękopis wileński „Zabaw leśnych Sarbiewskiego". Wil. 1929 *Aten. Wil.* R. 7: 1930 s. 386-390.

33. Konkordaty polskie z lat 1519-1525, 1736 i 1925. Wil. 1931 8° s. 48.

34. Prawo kościelne i małżeńskie. Stenografowany skrypt wykładów... Oprac. przez M. DAJCHESA i M. GALPERNA. Skrypt sprawdzony i zaaprobowny przez prof. B. WILANOWSKIEGO. Wil. 1931 8° s. 205 + 161 [powiel.].

35. Prawo kościelne. Skrypt oprac. według wykładów... i zaaprobowany. Wil. 1931 8° s. 122 [litogr.].

36. Wyd.: Teksty do ćwiczeń seminaryjnych. Wil. 1931.

37. Die Gesellschaft der Freude der Wissenschaften in Wilna. *Balicoslavica*. R. 1: 1933 s. 99-112.

38. Prawo kościelne. Skrypt oprac. według wykładów z 1935/36 roku szk... Wil. 1936 8° s. 463 [powiel.].

39. Prawo małżeńskie. Skrypt oprac. przez W. RODOWICZA i zaaprobowany przez... Wil. 1939 4° s. 245 [powiel.].

40. Rec.: J. BAR, W. ZMARZ: Polska bibliografia prawa kanonicznego od wynalezienia druku do 1940 r. T. 2: za lata 1800-1940. Lubl. 1947. *Państwo i Prawa*. R. 3: 1948 z. 9-10 s. 116-117.

41. Une nouvelle interpretation du § 31 du Recueil de Lois Assyriennes. *The Journal of Jouristic Papyrology*. R. 4: 1950 s. 267-273.

II.

Wilanowski Bolesław. W: *Podr. enc. kośc.* T. 41/42. W. s. 290; ŻONGOŁŁOWICZ B.: Wydział Teologiczny U. S. B. w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*. T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251; Skład Uniwersytetu [Stefana Batorego] z lat 1923/24-1937/38; Spis wykładów [USB] z lat 1923/24-1937/38; Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. 1938-1939. Wil. b. r.; PETRANI A.: Prawo kanoniczne w okresie Oświecenia oraz w XIX i XX wieku. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. T. 3. Cz. 1. Lubl. 1976 s. 426; ZDANOWICZ J.: Garść impresji jednego z uczniów śp. ks. prof. dra Bolesława Wilanowskiego. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 4: 1978 nr 1 s. 130-131; POCHODOWICZ J.: Ksiądz Bolesław Wilanowski (1885-1954) jako profesor i organizator nauki teologicznej. Białystok 1979 [maszynopis].

Ks. Tadeusz Krahel

Wilczewski Stanisław (1885-1980), homileta.

Urodził się 26 IV 1885 r. we Wrocławiu, jako syn Leona i Olgi z Weinerów. Nauki gimnazjalne pobierał w Berlinie, gdzie w 1904 r. zdobył świadectwo maturalne. Po odbyciu studiów teologicznych na Uniw. Wrocławskim, otrzymał 17 VI 1909 r. święcenia kapłańskie w katedrze wrocławskiej. Po święceniach pracował jako wikary w Raciborzu, a następnie przy katedrze wrocławskiej. W Hamburgu odbył studia specjalistyczne, wieńcząc je w 1921 r. doktoratem z filozofii. W tym czasie skonstruował aparat tzw. labiograf, rejestrujący ruchy warg. Wypracował też metodę służącą zapobieganiu schorzeniom głosu. W 1921 r. osiadł w Katowicach, pełniąc funkcję katechety gimnazjalnego. W l. 1924-1925 studiował psychologię i homiletykę na Uniw. Warszawskim. Od 1935 r. prowadził lekcje higieny i estetyki mowy oraz fonetyki eksperymentalnej z uwzględnieniem fizjologii i akustyki w seminariach nauczycielskich w Mysłowicach, Pszczynie, Nowej Wsi i Tarnowskich Górach. Był kierownikiem fonetycznej poradni leczniczej w Katowicach. Pełnił funkcję prezesa kółka homilitycznego kapłanów diecezji katowickiej. Był profesorem fonetyki pastoralnej w trzech seminariach duchownych w Krakowie i we Wrocławiu. Wygłaszał liczne referaty na zjazdach ogólnopolskich i na Międzynarodowych Kongresach Fonetyki Eksperymentalnej w Bonn w 1930 r. oraz w Amsterdamie w 1932 r. Był radcą duchownym diecezji śląskiej. W 1955 r. przeszedł w stan spoczynku. Zmarł 12 VI 1980 r. w Katowicach i został pochowany na cmentarzu przy ul. Sienkiewicza.

I.

1. Stimmliche Ausbildung der Geistlichen. Breslau 1915.

2. Der phonetische Kursus im Fürstbischöflichen Alumnat 1616/1617. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 37: 1917 nr 7 s. 104-107.

3. Frühansprachen, gehalten im Dom zu

Breslau. Breslau [ok. 1920] Fr. Görlich 8° s. 96.

4. Phonoposotische und phonotopische Untersuchnungen von Lippenlauten, ein neuer Labiograph. *Vox.* R. 1922 z. 3-6.

5. Pius XI i jego wielcy imiennicy na stolicy Piotrowej. Cykl kazań. Katowice 1929 Nakł. Autora 8° s. 82. — Toż. Wyd. 2. Katowice 1946 Wyd. Księg. św. Jacka 8°.

6. Program i metoda fonetyczno-higienicznego wyszkolenia alumnów. W: *Pamiętnik V Zjazdu Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezw. św. Jana Kantego.* Kielce 1929 s. 224-233.

7. Experimentelle Phonetik und Stimmbildung. W: *Bericht über die I. Tagung der Internationalen Gesellschaft für experimentelle Phonetik in Bonn 1930.* Bonn 1930 Universitäts-buch-Druckerei.

8. O artykulacji. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 z. 4 s. 281-282.

9. O oddychaniu. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 z. 1 s. 48-50.

10. O rezonacji głosu. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 z. 2 s. 128-129.

11. Egzorty i nauki do dzieci i młodzieży. [Referat]. W: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie.* P. 1932 s. 75-92.

12. Jeden drugiego brzemiona noście! [Kazanie]. Katowice 1933 Nakł. Kat. Związku Abstynentów 8°. — Toż. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 42 s. 488-490.

13. Zjazd homiletyczny w Wiedniu. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 11: 1936 s. 232.

14. Rec.: P. GANTKOWSKI: Technika żywej mowy. Kielce 1937. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 12: 1937 s. 289-291.

15. „Homiletyka leży". *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 24: 1956 s. 78-80.

16. Ausgegenspunkt und Weg der Stotterer-Behandlung. *Zeitschrift für Phonetik. Sprachwissenschaft u. Kommunikationsforschung.* R. 16: 1963 s. 243n.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1909-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1977; SZRAMEK E.: Instytut Fonetyczny w Katowicach. *Roczn. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 3: 1931 s. 351-355; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 799; SKWARA J.: Alchemia mowy. O działalności ks. prof. dr Stanisława Wilczewskiego. *Gość Niedz.* R. 28: 1955 nr 5 s. 8; SZYMICZEK F.: Stowarzyszenia akademickie polskiej młodzieży górnośląskiej we Wrocławiu 1863-1918. Wr. 1963 s. 75-78, 83, 92, 93, 114; BASISTA: Jubileusz Ks. Dr. Stanisława Wilczewskiego. *Gość Niedz.* R. 34: 1965 nr 28 s. 167; RUMIŃSKI S.: Złoty jubileusz ks. prof. Stanisława Wilczewskiego. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 28 s. 256; 40 lat fonetyki pastoralnej. *Gość Niedz.* R. 47: 1970 nr 14 s. 83; BASISTA W.: Ks. Stanisław Wilczewski. [W 60 rocznicę pracy fonetycznej i logopedycznej]. *Tyg. Powsz.* R. 39: 1975 nr 36 s. 6; ŻEBROK F.: Dzieje Śląskiego Seminarium Duchownego. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 101, 106; BASISTA W.: U ks. Stanisława Wilczewskiego. W dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin. *Gość Niedz.* R. 53: 1976 nr 26 s. 202. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PW 8.

Ks. Józef Mandziuk

Wilczyński Tomasz (1903-1965) biskup warmiński, biblista.

Urodził się 18 września we wsi Jabłoń jako syn rolnika. Szkołę podstawową ukończył w Parczewie, Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w r. 1920, zapisał się do Seminarium Duchownego w Lublinie. Seminarium ukończył w r. 1925, święcenia kapłańskie z racji braku lat przyjął dopiero 1 VIII 1926 r. Jako diakon, w jesieni 1925 r. został wysłany do Rzymu na studia.. Uzyskał tam licencjat z Pisma św. i doktorat z teologii. Wrócił do Polski w r. 1932. W okresie pobytu w Rzymie odbył podróże do Palestyny, Syrii, Libanu, Egiptu i Francji. 12 I 1932 r. został mianowany profesorem Seminarium Duchownego w Lublinie. 7 IV 1932 r. uzyskał nominację na aktuariusza Sądu Biskupiego, a 10 września został wicerektorem Seminarium.

9 IX 1939 r. Seminarium w wyniku bombardowania miasta zostało częściowo zniszczone, a 18 września Niemcy zajęli Lublin. W Pierzchnicy parafii diecezji kieleckiej był 6 tygodni wikariuszem, w listopadzie 1939 r. otrzymał nominację na probostwo w Bełżycach. 9 XI 1939 r. w dniu aresztowania księży w gmachu Seminarium udało mu się umknąć przed ścigającym go gestapowcem w korytarzach starego gmachu Seminarium. W Bełżycach opiekował się m. in. przebywającym tu do swej

śmierci w 1942 r. ks. A. Szymańskim, rektorem KUL. 24 IV 1940 r. był aresztowany i czasowo więziony. W 1943 r. został mianowany kanonikiem kapituły lubelskiej. Po wojnie wrócił do Seminarium. 16 VII 1946 r. biskup S. Wyszyński mianował go rektorem Seminarium Duchownego. Rektorem pozostał do 1952 r. W l. 1946-1948 odbudował zniszczony mocno gmach Seminarium. Przez interwencję u marszałka M. Żymierskiego odzyskał zajętą przez wojsko część gmachu. Za jego rektoratu w l. 1946-1948 zorganizował kursy wstępne seminaryjne w ramach Gimnazjum Biskupiego, dzięki czemu uzupełniono braki kadr duchownych w diecezji. 26 V 1952 r. papież Pius XII mianował go sufraganem ordynariusza lubelskiego P. Kałwy . 29 VI 1952 r. biskup Kałwa konsekrował go, a 9 września tegoż roku mianował go administratorem parafii katedralnej św. Jana w Lublinie. 4 X 1952 r. został oficjałem Sądu biskupiego i przewodniczącym Komisji Artystycznej przy Kurii biskupiej, 13 X 1952 r. wizytatorem zakonów i zgromadzeń zakonnych, oraz przewodniczącym wydziału duszpasterstwa w Kurii. 5 IX 1952 r. uzyskał nominację na dziekana kapituły katedralnej. Mianowany biskupem warmińskim w 1951 r. przybył do Olsztyna 16 XII 1956 r. Jednym z jego aktów na Warmii była erekcja kolegiackiej kapituły w Dobrym Mieście. Brał udział w II soborze watykańskim. Zmarł 5 VIII 1965 r.

I.

1. „U stóp Mistrza". W: *Tematy nauk w kościołach dla organizacji na kongresie Eucharystycznym w Chełmie. Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 8 s. 257-258.

2. Bóstwo Jezusa Chrystusa. *Prąd.* R. 21: 1934 t. 26 s. 145-162.

3. Istota i zadania kapłaństwa w Kościele Chrystusowym. W: *Kościół.* Biblioteka książki chrześcijańskiej. Lubl. 1936. [Uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa 2-5 VII 1935 r.]. Odczyt Wilczyńskiego z 3 lipca. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 5 s. 195-197.

4. Ofiara ośrodkiem życia religijnego. *Prąd.* R. 23: 1936 t. 31 s. 67-78.

5. Rec.: E. KRÓL: Ziemia Święta. Kr. 1936. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 12 s. 394-396.

6. Rec.: E. PANNIER: Les Psaumes. Paris 1937. *Prz. Biblij.* R. 2: 1938 z. 1 s. 85-88.

7. Na marginesie kwestii żydowskiej. *Prąd.* R. 26: 1939 t. 37 s. 104-117.

8. Niedziela XXII po świątkach. [Bogu i cesarzowi]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 nr 6 s. 601-605.

9. Sternik Kościoła. [O papiestwie]. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 nr 4 s. 374-379.

10. Na zakończenie roku. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 nr 6 s. 650-653.

11. Poświęcenie się Niepokalanemu Sercu Maryi. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 nr 4 s. 313-317.

12. Niedziela V po Wielkiejnocy. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 nr 3 s. 315-318.

13. Odezwa. Potrzeby naszego Seminarium Duchownego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 3 s. 109-110.

14. Uaktywnić kasę parafialną. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 5 s. 184-186.

15. Z prac odbudowy i remontów Seminarium. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 7 s. 280.

16. J. E. Ks. Dr Zdzisław Goliński — Biskup Koadiutor Lubelski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 6 s. 240-243.

17. Kazanie na popielec. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 nr 1 s. 32-35.

18. Ułatwić katolikom poznanie Pisma św. N. T. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 2 s. 79-82.

19. Chrystus Nauczyciel, Cudotwórca i Odkupiciel. *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 1 s. 43-51.

20. Chrystus Nauczyciel (Siedemdziesiątnica). *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 1 s. 52-60.

21. Chrystus Nauczyciel (Sześćdziesiątnica). *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 4 s. 61-68.

22. Chrystus Cudotwórca (Pięćdziesiątnica). *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 1 s. 68-76.

23. Chrystus Nauczyciel (Sześćdziesiątnica). *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 4 s. 61-68.

24. Chrystus Cudotwórca (Niedziela I Postu). *Współcz. Ambona.* R. 4: 1949 nr 2 s. 207-214.

25. Niedziela XVII po Zielonych Świątkach. Homilia. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 nr 5 s. 613-619.

26. Komunikat do Przewielebnego Duchowieństwa Diecezji Warmińskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 32: 1958 nr 7-9 s. 195-196.

27. Do kapłanów i wiernych diecezji warmińskiej [List pasterski]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 14: 1959 nr 1 s. 13-18.

28. List pasterski Biskupa olsztyńskiego. [O obrazie częstochowskim]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 15: 1960 nr 1 s. 46-51.

29. Przemówienie ks. Biskupa Tomasza Wilczyńskiego w katedrze. *Warm. Wiad. Diec.* R. 16: 1961 nr 6 s. 51-53 [700 lecie kapituły].

30. List pasterski do duchowieństwa i wiernych diecezji warmińskiej. [700 lecie kapituły warmińskiej]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 16: 1961 nr 5 s. 4-8.

31. Kazanie ks. biskupa Tomasza Wilczyńskiego. *Warm. Wiad. Diec.* R. 16: 1961 nr 4 s. 22-24.

32. Przemówienie J. E. księdza biskupa olsztyńskiego wygłoszone na uroczystości przekazania kopii obrazu Matki Boskiej częstochowskiej diecezji gdańskiej w Malborku dnia 18 sierpnia 1960 roku. *Warm. Wiad. Diec.* R. 16: 1961 nr 1 s. 27-30.

33. Ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1939-1942). *Zesz. Nauk. KUL.* R. 5: 1962 nr 3 s. 115-126.

34. Przemówienie ks. biskupa Ordynariusza. [Fragment — o objęciu przed 10 laty diecezji]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 17: 1962 nr 6 s. 28.

35. List pasterski. [O oddaniu diecezji w Niepok. ręce Matki Boskiej]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 17: 1962 nr 2 s. 8-10.

36. List J. E. ks. biskupa Dr Tomasza Wilczyńskiego ordynariusza Diecezji Warmińskiej do duchowieństwa i wiernych. *Warm. Wiad. Diec.* R. 18: 1963 nr 3 s. 2-4. [O śmierci papieża Jana XXIII].

37. Do duchowieństwa i wiernych diecezji warmińskiej. *Warm. Wiad. Diec.* R. 18: 1963 nr 1 s. 33-37. [O roli soboru].

38. Pierwszy list księdza Biskupa Ordynariusza [z Rzymu]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 18: 1963 nr 1 s. 28-33.

39. Do duchowieństwa i wiernych diecezji warmińskiej. *Warm. Wiad. Diec.* R. 19: 1964 nr 3 s. 14-16. [Ekumenizm].

40. Przemówienie. [20 lecie diecezji]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 20: 1965 nr 6 s. 10-12.

II.

Z Seminarium Duchownego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 7 s. 232 [nominacja na wicerektora]; Z Seminarium Duchownego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 1 s. 28; GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo (1939-1945). Lubl. 1946, s. 44; Komitet odbudowy gmachu seminarium. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 6 s. 235; Ks. kan. Tomasz Wilczyński rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Lublinie biskupem sufraganem lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 29: 1952 nr 4-6 s. 30-31; Skład osobowy Wydz. Teol. w r. akademickim 1954/55. *Rocz. Teol.* R. 3: 1956 z. 1 s. 417; *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 99; Arcypasterzowi w hołdzie. *Warm. Wiad. Diec.* R. 17: 1962 nr 6 s. 26-28 [uroczystości 10 lecia sakry]; Jubileusz 10 lecia sakry biskupa Tomasza Wilczyńskiego. *Warm. Wiad. Diec.* R. 17: 1962 nr 3 s. 3-7; SŁOWIKOWSKI M.: Z drugiej wojny [Resztki wspomnień]. Lubl. [Maszynopis]; OBŁĄK K.: Był wielkim biskupem. *Przew. Katol.* 1965 s. 372; JESTADT J.: Śp. ks. biskup dr Tomasz Wilczyński. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1965 nr 1 s. 24-27; Dwa ostatnie miesiące życia księdza biskupa T. Wilczyńskiego ordynariusza warmińskiego. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1965 nr 1 s. 20-24; Przemówienie żałobne J. E. ks. biskupa rektora dr. Jana Obłąka wygłoszone w kościele św. Jakuba w Olsztynie podczas Mszy św. po eksportacji zwłok ks. biskupa T. Wilczyńskiego w dniu 7 VIII 1965 r. [Fragm.]. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1965 nr 1 s. 17-20; Kazanie J. E. ks. biskupa dra Józefa Drzazgi wikariusza kapitulnego diecezji warmińskiej podczas nabożeństwa pogrzebowego śp. ks. biskupa Tomasza Wilczyńskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 8-12 s. 278-280; SŁOWIKOWSKI M.: Śp. ks. biskup dr Tomasz Wilczyński biskup warmiński w Olsztynie (1903-1965). *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 8-12 s. 270-278; PAWLUK T.: Ogólny zarys działalności ustawodawczej Tomasza Wilczyńskiego w diecezji warmińskiej. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1965 nr 1 s. 28-35; Kazanie wygłoszone przez J. E. ks. biskupa dra J. Drzazgę... na pogrzebie ks. biskupa T. Wilczyńskiego. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1966 nr 1 s. 14-17; Przemówienie żałobne wygłoszone przez J. Em. ks. prymasa kardynała Wyszyńskiego na pogrzebie ks. biskupa dr T. Wilczyńskiego w kościele śd. Jakuba w Olsztynie w niedzielę dn. 8 VIII 1965. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1966 nr 1 s. 12-14; Komunikat warmińskiej kapituły katedralnej o śmierci ks. biskupa dra T. Wilczyńskiego. *Warm. Wiad. Diec.* R. 21: 1966 nr 1 s. 5-6; IDZIAKOWSKI E.: Sąd biskupi lubelski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4-8 s. 127-129; Wilczyński Tomasz X. (1903-1965). *Spraw. z Czyn. Wyd. i Pos. Nauk TN KUL.* Nr 15: 1967 s. 140-141; GRYGLEWICZ F.: 50 lat sekcji biblijnej. *Rocz. Teol.-Kan.* R. 15: 1968 z. 1 s. 11-12; KOZIOŁŁO-POKLEWSKI B.: Ks. To-

masz Wilczyński Biskup Warmiński. *Życie i Myśl* 1969 nr 5; BARTNIK Cz.: Księga Tomasza Wilczyńskiego. W: *Łaska drogi.* Wybór rozważań religijnych. W. 1978 s. 30-40; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymsko-katolickiego pod okupacją hitlerowską w l. 1939-1945. T. 3. W. 1978 s. 278; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diecezji lubelskiej... Lubl. 1979 s. 59 [Maszynopis].

Ks. Franciszek Stopniak

Wilk Karol Franciszek, krypt., K. W. (1882-1957), hagiograf.

Urodził się 27 I 1882 r. w Piekarach Śl., jako syn Emanuela i Apolonii z Franielów. Szkołę elementarną ukończył w miejscowości rodzinnej, a do Gimnazjum uczęszczał w Bytomiu, gdzie w 1903 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Studia teologiczne odbył na Uniw. Wrocławskim, specjalizując się w hagiografii u prof. Sdralka. Święcenia kapłańskie przyjął 22 VI 1907 r. w katedrze wrocławskiej. Przez rok pracował jako wikary w parafii św. Jadwigi w Królewskiej Hucie, a następnie został kapelanem zamkowym u hr. Ballestrema w Pławniowicach. W 1909 r. na Uniw. Wrocławskim uzyskał doktorat z teologii na podstawie krytycznej analizy żywotu św. Antoniego z Padwy. W l. 1912-1914 był wikarym w parafii NMP w Katowicach, rozwijając tam działalność abstynencką. W 1914 r. został wikarym w Lipinach Śl., a w 1923 r. objął probostwo w Bieruniu Starym. W 1935 r. otrzymał nominację na probostwo w Mikołowie, gdzie duszpasterzował do końca życia. Pełnił również funkcję wicedziekana, a od 1955 r. dziekana mikołowskiego. Ponadto był egzaminatorem i sędzią prosynodalnym oraz cenzorem ksiąg religijnych. Zmarł 28 IV 1957 r. w Mikołowie i tam został pochowany.

I.

1. Antonius von Padua. Eine Biographie. Breslau 1909 Nischkowsky 8° s. 46.
2. Das päpstliche Dekret vom 20 XII 1905. *Theologie und Glaube.* [Paderborn]. R. 1910 s. 705-721.
3. Sankt Franziskus. Ein moderner Heiliger. Essen 1911 Fredebeul — Koenen 16° s. 140. — Toż. Wyd. 2. Essen 1919 Fredebeul — Koenen 16° s. 140.
4. Moderne Svetac. Zagreb 1918 Tishare C. Albrecht.
5. Liturgie und Kunst. Essen 1919 Fredebeul — Koenen.
6. Bilder aus Oberschlesien. Breslau 1920 Aderholz 8° s. 118.
7. Czym jest kapłan katolicki? *Skarb Rodziny.* Bytom 1921.
8. Brak Księży! *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 4 s. 6-7.
9. Zwyczaje grudniowe. Żłóbek i choinka. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 16 s. 7-8.
10. Boże Ciało w felietonach Sienkiewicza. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 24 s. 3.
11. Duch Św. — Stworzyciel i Odnowiciel świata. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 24 s. 3-5.
12. Obrzędy Zielonych Świąt. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 22 s. 4-5.
13. Suche Dni. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 50 s. 3.
14. Święta. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 51 s. 2-4.
15. Święta Katarzyna. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 47 s. 3.
16. Święty Jan Kanty. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 51 s. 10.
17. Zwyczaje postne. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 9 s. 3-5; nr 10 s. 6; nr 11 s. 4-5; nr 14 s. 3-4; nr 15 s. 6-7.
18. Nadzwyczajne okazy łaski Bożej w Piekarach. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 33 s. 4-7.
19. Ostatnia kropla Krwi Jezusowej. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 15 s. 5.
20. Św. Franciszek Salezy. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 3 s. 4.
21. Św. Grzegorz Wielki. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 11 s. 20.
22. Św. Tomasz z Akwinu. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 10 s. 2-3.
23. Wielkanoc. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 15 s. 1-2.
24. Die Wundmale des heiligen Franziskus von Assisi. *Der Sonntagsbote.* R. 2: 1926 nr 40 s. 4-6.
25. Z kościelnej przeszłości Gniezna i Poznania. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 29 s. 9-10.
26. Zwiastowanie N. M. P. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 12.
27. Bieruń Stary. Dzieje pracy Górnego Śląska. Lw.-Katowice 1927 8° s. 89.

28. Między 14-tym a 20-tym rokiem życia. *Młodzież Katol.* R. 1927.

29. Oktawa Bożego Narodzenia. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 52 s. 4-5.

30. Św. Teresa. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 42 s. 3-4.

31. Św. Filip Neri, patron młodzieży. *Młodzież Katol.* R. 1927.

32. Wielkanoc. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 16 s. 2-3.

33. Wilno. Die Mutter Gottes von Ostra Brama. *Der Sonntagsbote.* R. 3: 1927 nr 27 s. 4-7.

34. Wniebowzięcie N. M. P. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 33 s. 8.

35. Najnowszy obowiązek katolicki. Patron pisarzy katolickich. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 37 s. 15-16.

36. Ochronka nieletnich. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 38 s. 7.

37. Źródła do żywota św. Antoniego z Padwy. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 147-158, 285-299.

38. Parafia Bieruń Stary. *Ziemia Śląska.* R. 1929 nr 9.

39. Jak pisać kroniki parafialne? Uwagi metodyczne. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 166-172.

40. Literatura o św. Antonim Padewskim od XV do XX wieku. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 75-97.

41. Święcenie gromnic. *Gość Niedz.* R. 9: 1931 nr 5 s. 2.

42. Św. Antoni z Padwy. Jego życie, twórczość i chwała pośmiertna. Lw. 1931 Bibl. Rel. 16° s. XIV, nlb. 2, 200, tablic 7. — Toż. Wyd. 2 w j. niem. pt.: Der heilige Antonius von Padua. Breslau 1931 G. P. Aderholz 16° s. 188, ilust. 7. — Toż. Wyd. 3. Katowice 1949 Wyd. Księg. św. Jacka 16° s. 170, nlb. 2.

43. Hagiografia metodycznie ujęta. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 58-66, 165-173.

44. Ostry nowicjat na wieży. Epizot z życia św. Tomasza z Akwinu. *Gość Niedz.* R. 10: 1932 nr 10 s. 3-4.

45. Rec.: F. ŚWIĄTEK: Świętość Kościoła w Polsce w okresie rozbiorowym i porozbiorowym. T. 1. Kielce 1930. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 418-420.

46. Święty Antoni Padewski jako duszpasterz. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 1-16.

47. Św. Paweł jako wzór duszpasterza. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 1-12.

48. Żywoty Świętych. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 479-490.

49. Wartość życiowa kanonizacji za rządów Piusa XI. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 330-349, 461-478.

50. Führende Gestalten. Eine Kirchengeschichte in Heiligenleben. Paderborn 1935 Verlag F. Schöningh 8° s. 452.

51. Kaznodzieja w świetle nauki św. Augustyna. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 nr 1 s. 1-9.

52. Rec.: Fr. Ligenza. *Aten. Kapł.* R. 27: 1935 s. 536.

53. Św. Antoni Padewski jako kaznodzieja. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 nr 1 s. 12-22.

54. Albin Dunajewski, biskup krakowski, kardynał. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 346-354.

55. Antoni Sotkiewicz, biskup sandomierski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 139-148.

56. Augustyn Kordecki, paulin. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 3-14.

57. Błog. Szymon z Lipnicy, bernardyn († 1482). W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 266-274.

58. Bojownicy i męczennicy. Misjonarze. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 211-219.

59. Bronisław Markiewicz, założyciel zgromadzenia Michaelitów. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 414-422.

60. Ewaryst Estkowski, nauczyciel ludowy. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 266-277.

61. Florian Stablewski, arcybiskup gnieźnieńsko-poznański. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 289-299.

62. Grzegorz Piramowicz, jezuita, opiekun szkolnictwa ludowego. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 69-79.

63. Gwiazdy katolickiej Polski. T. 1-2. Mikołów 1938 Nakł. K. Miarki 8°, s. VIII, 576, ilustracje; VIII, 572, ilustracje. [Współautorzy: A. MARCHEWKA, C. WILCZYŃSKI].

64. Henryk Kietlicz, arcybiskup gnieźnieński. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 67-74.

65. Ignacy Hołowiński. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 149-160.

66. Izajasz Boner, z zakonu Augustianów-eremitów. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 250-255.

67. Jakub Wujek, jezuita. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 395-402.

68. Jakub ze Żnina, arcybiskup gnieźnieński. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 53-58.

69. Jan Marceli Gutkowski, biskup podlaski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 83-91.

70. Jan Puzyna, biskup krakowski, kardynał. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 354-362.

71. Józef Bilczewski, arcybiskup lwow-

ski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 363-379.

72. Karol Antoniewicz, jezuita. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 323-336.

73. Konstanty Łubieński, biskup sejneński. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 111-121.

74. Królowa Jadwiga. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 221-235.

75. Ks. Aleksander Pawłowski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 563-569.

76. Ks. Jan Beyzym, jezuita. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 503-510.

77. Marcin Dunin, arcybiskup gnieźnieńsko-poznański. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 257-266.

78. Maria Teresa Ledóchowska, założycielka Sodalicji św. Piotra Kląwera. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 510-518.

79. Męczennicy litewscy. Andrzej Jastrzębiec — pierwszy biskup wileński. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 216-221.

80. Mieczysław Ledóchowski, arcybiskup gnieźnieńsko-poznański. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 276-289.

81. Mikołaj Kopernik, kanonik warmiński, astronom. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 216-221.

82. Najazdy tatarskie. Polscy męczennicy. Misjonarze wschodni XVIII wieku. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 131-138. [Współautor: C. WILCZYŃSKI].

83. Paweł Rzewuski, biskup nominat. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 106.

84. Piotr Skarga. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 402-420.

85. Piotr Wawrzyniak. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 299-310.

86. Stanisław Hozjusz, biskup warmiński, kardynał. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 369-386.

87. Stanisław Kazimierczyk, z zakonu kanoników lateraneńskich. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 280-287.

88. Stanisław Konarski, pijar, reformator szkolnictwa. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 45-58.

89. Stanisław Papczyński, założyciel zakonu Marianów. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 26-36.

90. Św. Andrzej Bobola T. J., męczennik. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 14-26.

91. Św. Jan Kanty. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 255-266.

92. Św. Stanisław Kostka, jezuita. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 386-395.

93. Wincenty Chrościak-Popiel, arcybiskup warszawski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 121-139.

94. Wincenty Kluczyński. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 160-171.

95. Wit, misyjny biskup litewski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 1. Mikołów 1938 s. 212-216.

96. Zygmunt Szczęsny Feliński, arcybiskup warszawski. W: *Gwiazdy katolickiej Polski.* T. 2. Mikołów 1938 s. 91-106.

97. Św. Szczepan a owies. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 46 s. 375.

98. Legendy ludowe o życiu poza grobem. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 44 s. 339.

99. Męczeństwo młodych cezarów. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 34 s. 265.

100. Na stokach przełęczy dukielskiej. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 39 s. 303.

101. Patronka śpiewu i muzyki kościelnej. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 47 s. 359-360.

102. Pięciu Braci Polskich. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 45 s. 346.

103. Św. Benedykt patriarcha Zachodu. Z uwzględnieniem wielkiej roli św. Wojciecha w Polsce. Katowice 1947 Wyd. Księg. św. Jacka 8° s. 35. Pochodnie Kościoła. T. 1.

104. Chrystus Król w meczecie mahometańskim. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 44 s. 354-355. — Toż. *Salwator.* R. 187: 1951 nr 10 s. 302-304.

105. Najstarsi święci Polscy. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 29 s. 237.

106. Narodzenie N. M. P. w kościelnych modlitwach. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 36 s. 290.

107. Ostatnia kropla krwi. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 12 s. 87.

108. Przedziwny miłośnik stworzeń. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 40 s. 322-323.

109. Z średniowiecznej księgi „Zaśnięcie Maryi". *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 33 s. 265-266.

110. Ze średniowiecznych „Lamentacyj" Maryi. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 9 s. 62.

111. Jakub Wujek z Wągrowca, kaznodzieja i tłumacz Pisma św. *Salwator.* R. 16: 1949 s. 230-234.

112. Ks. Bernard Łubieński (1846-1933). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 153-155.

113. Czesław Bogdalski, kapłan zakonu

oo. bernardynów (1893-1935). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 227-229.

114. Ks. Jan Fijałek, znawca dziejów Kościoła (1864-1936). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 183-185.

115. Ks. Jan Kapica, apostoł trzeźwości, kaznodzieja (1866-1930). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 88-89.

116. Ks. Jan Korzonkiewicz, nowożytny kapłan, pisarz i publicysta katolicki (1877-1932). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 122-124.

117. Ks. kanonik Ficek, proboszcz piekarski. *Salwator.* R. 16: 1949 s. 60-61.

118. Ks. Teodor Christoph, duszpasterz w Miasteczku, przyjaciel studentów (1839-1893). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 361-363.

119. Ks. Władysław Chotkowski. Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, dawniej katecheta w Poznaniu (1843-1926). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 295-297.

120. Ks. Zygmunt Golian, proboszcz w Wieliczce, kaznodzieja († 1855). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 90-91.

121. O. Wilhelm Rogosz OFM, prowincjał i jubilat zakonu (1865-1939). *Salwator.* R. 16: 1949 s. 205-207.

122. Rec.: RADOŃSKI KAROL: bp: Święci i błogosławieni Kościoła katolickiego. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 50 s. 82-83.

123. Ks. Bronisław Markiewicz, założyciel Zgromadzenia św. Michała (1842-1912). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 139-142.

124. Ks. Henryk Hozakowski pisarz w literaturze teologicznej. *Salwator.* R. 17: 1950 s. 12-14.

125. Ks. Henryk Likowski krzewiciel nauki teologicznej w Polsce (1876-1932). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 78-80.

126. Ks. Honorat Koźmiński. Kapucyn (1829-1916). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 239-241.

127. Ks. Idzi Radziszewski założyciel Katol. Uniwersytetu Lubelskiego (1871-1922). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 170-172.

128. Ks. Karol Antoniewicz misjonarz (1807-1852). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 200-204.

129. Ks. Maksymilian Ryłło działacz misyjny (1802-1848). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 108-110.

130. Ks. Bernard Purkop i Leopold Nerlich. *Salwator.* R. 17: 1950 s. 270-274.

131. Ks. Ks. Zenon i Stanisław Chodyńscy bracia bliźniacy przodownicy duchowieństwa diecezji włocławskiej. *Salwator.* R. 17: 1950 s. 369-372.

132. Ks. Wojciech Blaszyński cichy pracownik (1806-1866). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 43-45.

133. Zaśnięcie Maryi. (Z średniowiecznej księgi). *Salwator.* R. 17: 1950 s. 322-325.

134. Duch Święty i sakrament kapłaństwa. *Salwator.* R. 18: 1951 s. 134-138.

135. Kardynał Albin Dunajewski biskup krakowski (1817-1894). *Salwator.* R. 18: 1951 s. 238-240.

136. Kolegium Rzymskie i seminaria duchowne trydenckie. *Salwator.* R. 18: 1951 s. 203-204.

137. Ks. Edmund Dalbor — Prymas Polski (1869-1926). *Salwator.* R. 18: 1951 s. 266-268.

138. Ks. Jan Bosko, apostoł powołań kapłańskich. *Salwator.* R. 18: 1951 s. 271-273.

139. Ks. Leon Wałęga — Biskup Tarnowski (1859-1933). *Salwator.* R. 18: 1951 s. 363-366.

140. Ks. Marcin Dunin arcybiskup gnieźnieńsko-poznański (1774-1842). *Salwator.* R. 18: 1951 s. 38-41.

141. Ks. Paweł Szulczewski ostatni benedyktyn w Lubiniu (1779-1855). *Salwator.* R. 18: 1951 s. 77-81.

142. Przeszkody i stałość kandydatów do kapłaństwa. *Salwator.* R. 18: 1951 s. 333-335.

143. Św. Augustyn jako wychowawca duchowieństwa. *Salwator.* R. 18: 1951 s. 107-110.

144. W szkole matki. *Salwator.* R. 18: 1951 s. 58-62.

145. Dezydery kardynał Mercier (w 100 rocznicę urodzin 22 X 1951 r.). *Salwator.* R. 19: 1952 s. 41-44.

146. Miłosierdzie Pańskie na wieki chcę opiewać. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 101-103.

147. Msza św. mozarabska czyli hiszpańsko-wizygocka. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 284-286.

148. Msza św. na Wszystkich Świętych i dzień Zaduszny. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 313-316.

149. Msza św. w czasach apostolskich. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 47-49.

150. Msza św. w katakumbach. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 77-79.

151. Msza św. w Kościele Wschodnim. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 220-222.

152. Msza św. stacyjna. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 150-153.

153. Msza św. za czasów Karola Wielkiego. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 251-254.

154. Najstarsze Mszały Rzymskie. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 185-187.

155. Noc Bożego Narodzenia u żłóbka w Greccio. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 345-348.

156. Obrzędy mszalne w Jerozolimie IV w. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 200-202.

157. Obrzędy mszalne w Mediolanie za czasów św. Ambrożego. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 110-111.

158. Pierwsza Msza św. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 19-21.

159. Przypatrzcie się powołaniu waszemu. *Salwator.* R. 19: 1952 s. 177-179.

160. Spóźnione powołania. *Salwator*. R. 19: 1952 s. 72-75.
161. Trzy Msze św. w święto Bożego Narodzenia... *Salwator*. R. 19: 1952 s. 348-350.
162. Źrenica oka arcypasterskiego. *Salwator*. R. 19: 1952 s. 140-142.
163. Betlejem dawniej a dziś. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 52 s. 505.
164. Błog. Kunegunda. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 29 s. 225.
165. Błog. Ładysław z Gielniowa. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 38 s. 397.
166. Formy architektoniczne kościołów. Styl bazylikowy. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 46 s. 461.
167. Główne grzechy i przeciwne cnocie. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 43 s. 435-436.
168. Psychologia świętych. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 44 s. 441, 448.
169. Święta Cecylia. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 47 s. 465.
170. Św. Jadwiga. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 41 s. 421.
171. Święto Barbórki. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 48 s. 473.
172. Św. Bazyli, Doktor Kościoła. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 23 s. 178.
173. Św. Cyryl i Metody. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 28 s. 213.
174. Św. Marcin. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 45 s. 451.
175. Święty Mikołaj. *Gość Niedz*. R. 27: 1954 nr 49 s. 481.
176. Epokowe dzieło św. Katarzyny z Sieny. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 18 s. 6.
177. Nasz stosunek do bliźniego. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 7 s. 1.
178. Przed bramami Damaszku. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 4 s. 3.
179. Sakramentalna łaska w życiu chrześcijanina. *Gość Niedz*. R. 28: 1954 nr 23 s. 3.
180. Św. Antoni Padewski. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 24 s. 6.
181. Św. Filip Nereusz. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 21 s. 6.
182. Św. Franciszek Salezy. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 5 s. 5.
183. Św. Jan z Mathy i św. Piotr z Nolasco. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 6 s. 4.
184. Św. Tomasz i jego hymny eucharystyczne. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 10 s. 6.
185. Wędrówki św. Wojciecha. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 17 s. 6.
186. Wszystkie nasze dzienne sprawy. *Gość Niedz*. R. 28: 1955 nr 2 s. 3.
187. Dom rodzinny. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 33 s. 5.
188. Doskonalenie samego siebie. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 9 s. 6, 8.
189. Matka Boska w sztuce. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 20 s. 4.
190. Rodzeństwo. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 25 s. 1, 6.
191. Pamiętajmy o tym! *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 23 s. 3.
192. Rodzice i dzieci. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 16 s. 4-5.
193. Sakramentalna łaska małżeńska. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 37 s. 1, 7.
194. Św. Cyryl i Metody. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 28 s. 4.
195. Św. Hieronim. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 40 s. 5.
196. Św. Jan Vianney. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 32 s. 4.
197. Św. Patryk. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 11 s. 3.
198. Święty prorok Daniel. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 29 s. 4.
199. Veni Creator Spiritus. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 21 s. 3.
200. W ognisku domowym. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 18 s. 3.
201. Wszyscy święci. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 44 s. 5, 9.
202. Wzajemne obowiązki małżonków. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 15 s. 4.
203. Wzajemne obowiązki wśród rodziny. *Gość Niedz*. R. 29: 1956 nr 8 s. 3.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1908-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1970; 70-lecie Ks. dr Karola Wilka. *Salwator*. R. 19: 1952 nr 2 s. 62-63; WRÓBEL S.: Ks. dr Karol Wilk. *Gość Niedz*. R. 40: 1967 nr 35 s. 209; nr 36 s. 215; nr 37 s. 222; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol*. T. 8: 1975 s. 229; Szkice biograficzne o zmarłych księżach diecezji katowickiej. *Wiad. Diec*. [Kat.]. R. 43: 1975 s. 106-107; BORKOWSKA U.: Hagiografia. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 12, 14. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PW 10.

Ks. Józef Mandziuk

Winiarski Karol (1910-1972), redemptorysta, biblista.

Urodził się 28 I 1910 w Zakościelu koło Mościsk. W 1916 zaczął uczęszczać do miejscowej szkoły ludowej. W 1920 zdał egzamin do Gimnazjum w Przemyślu, a w roku następnym został przyjęty do małego Se-

minarium redemptorystów w Stawkach koło Torunia. Po ukończeniu szkoły średniej, 1 VIII 1928 r. rozpoczął nowicjat i zakończył go profesją czasową 2 VIII 1929 r. Przez następnych sześć lat (1929-1935) studiował w Seminarium Duchownym w Tuchowie. Po piątym roku studiów, 12 VIII 1934 r. otrzymał w Tuchowie święcenia kapłańskie. W 1935 r. został skierowany na Biblicum w Rzymie. W następnym roku otrzymał licencjat teologii na Gregorianum, a w 1938 r. licencjat nauk biblijnych na Biblicum. Od września tego roku objął w Seminarium redemptorystów w Tuchowie wykłady introdukcji i archeologii biblijnej oraz historii Kościoła. Ponadto powierzono mu obowiązki socjusza czyli pomocnika wychowawcy kleryków.

6 września 1939 wraz z grupą kleryków wywędrował na wschód i dotarł aż do Tarnopola. Powrócił dopiero 26 IV 1940 r. Odtąd nadal pełnił poprzednie obowiązki, po aresztowaniu w lutym 1942 o. prof. K. Smorońskiego przejmując wszystkie wykłady z zakresu Pisma św., a przekazując innym m. in. historię Kościoła. W okresie okupacji zaangażował się do pracy w AK oddając mu nie tylko usługi kapelana. Używał pseudonimu „Bieda". Za zasługi dowódca Armii Krajowej przyznał mu 1 I 1945 Złoty Krzyż Zasługi z mieczami. Ministerstwo Obrony Narodowej polskiego rządu emigracyjnego 30 XII 1949 r. wystawiło mu legitymację na to odznaczenie (Leg. 33899). W ciągu rocznego pobytu w seminarium w Toruniu (1946-1947) był także wykładowcą Pisma św. w tamtejszym Katolickim Instytucie Kultury Religijnej. Następnie kontynuował wykłady Pisma św. w Tuchowie, gdzie był także ekonomem klasztoru i Seminarium. Od 1951 pełnił również obowiązki wikariusza kooperatora, a od 1956 wikariusza substytuta. Ponadto głosił często rekolekcje w różnych zgromadzeniach zakonnych. Po przeniesieniu do Krakowa w 1965 dojeżdżał jeszcze do Tuchowa z wykładami oraz podjął się wykładów Pisma św. w Seminarium OO. Paulinów na Skałce (1968-1971). W tym okresie poświęcił się głównie pracy rekolekcyjnej w zgromadzeniach żeńskich, a przede wszystkim zabezpieczeniu bytu materialnego klauzurowym zakonom żeńskim oraz restauracji ich budynków. Jako społeczny opiekun zabytków objął swoją kuratelą zespół klasztorny Sióstr Wizytek. Pracował również w Podkomisji Episkopatu Sanktuariów Maryjnych. Nadmiar obowiązków w seminarium i dodatkowe zaangażowania sprawiły, że nie mógł należycie wykorzystać swojego przygotowania biblijnego. Stąd jego dorobek naukowy, obok recenzji, obejmuje kilka artykułów oraz wstępy i przekłady Księgi Barucha i Mądrości Syracha, zamieszczone w Biblii Tysiąclecia. W ostatnich latach swego życia pracował nad obszernym komentarzem do Mądrości Syracha, przeznaczonym do „Pisma Świętego Starego Testamentu", pod red. ks. Stanisława Łacha. Nieuleczalna choroba przerwała jego życie. Zmarł w Krakowie 4 VIII 1972 r.

I.

1. VII Tydzień Biblijny w Rzymie. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 402-406.

2. Wniebowzięcie N. Maryi Panny. *Chor. Maryi.* R. 35: 1939 s. 226-227.

3. Przemówił Piotr! *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 67-73.

4. Św. Jan Chrzciciel wzorem kapłana. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 395-400.

5. Dookoła „Dziejów Pawła". *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 443-449.

6. Rec.: CZ. JAKUBIEC: Z problematyki Księgi Genesis. Początki Izraela. W. 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 122-123.

7. Nowy przekład Psalmów. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 308-313.

8. Rec.: Pismo święte Nowego Testamentu, wstęp, przekład... ks. E. DĄBROWSKIEGO. P. 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 121.

9. Psychologia zdrady Judasza. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 135-141.

10. Rec.: E. DĄBROWSKI: Prolegomena do Nowego Testamentu. Opole 1949. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 618-619.

11. Rec.: S. ŁACH: Dekalog, ustalenie i wyjaśnienie tekstu. Odb. z Ateneum Kapłańskiego. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 620-621.

12. Rec.: Pismo święte Starego Testamentu w przekładzie polskim o. Jakuba WUJKA, tekst poprawił oraz wstępami i krótkim komentarzem opatrzył ks. Stanisław STYŚ. Wyd. 2. Kr. 1956. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 309.

13. Matka Najświętsza w Piśmie św. W: *Gratia plena.* Studia teologiczne o Bogurodzicy. Praca zbiorowa pod red. Bernarda PRZYBYLSKIEGO. P. 1965 s. 31-58.

14. Księga Barucha. Wstęp, tłumaczenie i komentarz... W: *Biblia Tysiąclecia.* Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. P. 1966. — Toż. Wyd. 2 zmienione. P. 1971 s. 977-983. — Toż. Wyd. 3 popraw. P. 1980 s. 977-983.

15. Mądrość Syracha czyli Eklezjastyka. Wstęp, tłumaczenie i komentarz... W: *Biblia Tysiąclecia.* Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. P. 1966. — Toż. Wyd. 2 zmienione. P. 1971 s. 777-844. — Toż. Wyd. 3 popraw. P. 1980 s. 775-844.

16. Ponadto kilka krótkich recenzji zamieszczanych w *Homo Dei.*

II.

Arch. Sem. i Klasztoru w Tuchowie: WINIARSKI A.: Krótki życiorys o. Karola Winiarskiego... Tuchów 1973 [mps] s. 30; Kroniki Klasztoru, t. 5-9 *passim*; Kroniki Studentatu, t. 6-14 passim. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne o. K. Winiarskiego; Akta o. K. Winiarskiego; „Sprawy SS. Klauzurowych — ogólne"; „SS. Norbertanki — Kraków 1967-1972"; „SS. Norbertanki — Ibramowice"; „OO. Paulini 1968-1971"; „Podkomisja Episkopatu Sanktuariów Maryjnych"; „PTTK".

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Wiskont (Viskantas) Antoni (1875-1940), historyk oraz historyk prawa kościelnego.

Urodził się w 1875 r. Seminarium Duchowne ukończył w Wilnie i w 1900 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował następnie jako wikariusz przy kościele św. Jana w Wilnie, w l. 1903-1906 był proboszczem w Parafianowie, a od 1906 r. przez jakiś czas był kapelanem litewskiego kościoła św. Mikołaja w Wilnie. Stąd udał się na dalsze studia na Zachód Europy, gdzie uzyskał doktoraty z teologii, filozofii, prawa kanonicznego oraz licencjat z socjologii. W l. 1920—1928 był notariuszem kurii biskupiej w Wilnie. Ostatnie lata swego życia spędził w Wilnie, gdzie zmarł w grudniu 1940 r. Był litewskim działaczem narodowościowym. Publikował prace w języku litewskim, polskim i francuskim, dotyczące głównie spraw historycznych i prawno-kanonicznych.

I.

1. La Lituanie et la guerre. Genève 1917.

2. La Lituanie dans le passe et dans le present. Genève 1918.

3. La Lituanie russe. Considerations statistiques et ethnographiques. Genève 1918.

4. La Lituanie religieuse. Paris Genève 1918 8° s. 350.

5. Tractatus canonicus de matrimonio rato et non consummato cum speciminibus causarum. *Ius Ponificum.* R. 1928. Odb. Roma 1928 8° s. 244.

6. Wielki książę litewski Witold a Unia Horodelska. *Aten. Wil.* T. 7: 1930 s. 469-493. Odb. Wil. 1930 8° s. 25.

7. Konkordat litewski w zestawieniu z konstytucją państwową litewską i konkordatem polskim. *Rocz. Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wsch. w Wilnie.* T. 1: 1932. — Toż w osob. odb. Wil. 1933 8° s. 61, nlb. 3.

8. Kražiai. Benediktiniu bažnyčios gynimas nuo rusu valdininkus sauvales. Menas ir Literatura. R. 1: 1934. Odb. Vilnius 1934 s. 31.

II.

Schemat. Diecezji Wileńskiej za lata 1898-1925; Schemat. Archidiec. Wileńskiej za lata 1926-1939; Kalendarium liturgicum ad usum archidioecesis pro A. D. 1946. Białystok 1946; MATULIS S., KULBOKIE-

NE V.: Viskantas Antanas. W: *Lietuviu Enciklopedija*. T. 34. s. 324-325; KULBOKIENE V.: Viskantas Antanas. W: *Encyklopedia Lituanica*. T. 6. Boston 1978 s. 182-183.

Ks. Tadeusz Krahel

Wiślicki Jan (1879-1944), profesor Wydziału Prawa Kanonicznego Kat. Uniw. Lubelskiego, kanonista.

Urodził się 26 XII 1879 r. w Lubaszu, pow. Dąbrowa Tarnowska. Wykształcenie średnie zdobył w Gimnazjum Klasycznym w Tarnowie. W 1900 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie i święcenia kapłańskie przyjął w 1904 r. Studia specjalistyczne z prawa kanonicznego odbył na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie i uzyskał tam w 1906 r. doktorat. W 1907 r. odbył praktykę sądowo-administracyjną w Rocie Rzymskiej i w Kongregacji Soboru. W l. 1907-1909 był sekretarzem biskupa tarnowskiego, notariuszem Kurii Biskupiej i obrońcą węzła małżeńskiego. W 1909 r. został nauczycielem religii w Gimnazjum w Tarnowie oraz dyrektorem bursy dla młodzieży gimnazjalnej. Obowiązki te pełnił do 1921 r. W październiku 1921 r. Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych Katol. Uniw. Lubelskiego powołał W. na stanowisko zastępcy profesora prawa kościelnego. W 1926 r. po przeprowadzeniu habilitacji w zakresie prawa kanonicznego na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego, został profesorem nadzw., a w 1937 r. profesorem zw. Na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych prowadził wykłady z prawa kościelnego oraz z polskiego prawa małżeńskiego, a na Wydziale Prawa Kanonicznego wykłady z historii źródeł literatury prawa kanonicznego oraz kościelnego prawa publicznego. W l. 1922-1925 był prodziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego, w l. 1929-1931 i 1935-1937 dziekanem tegoż Wydziału, a w l. 1931-1933 i 1937-1939 prodziekanem Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych. Podczas okupacji niemieckiej został 11 XI 1939 r. uwięziony na Zamku Lubelskim, z którego wyszedł po kilku miesiącach. Wyjechał wówczas do swojej diecezji i zamieszkał w Starym Sączu, gdzie spędził lata okupacji. Zmarł w Starym Sączu 9 I 1944 r.

I.

1. Ideały religijne Zygmunta Krasińskiego. W: *Sprawozdanie Dyrekcji C. K. Gimnazjum II w Tarnowie na rok szkolny 1911/1912*. Tarnów 1912 s. 3-14. — Toż w osob. odb. Tarnów 1912 8° s. 14.

2. Zwyczaj w prawie kanonicznym. Lubl. 1924 KUL 8° s. nlb. 4, 131. Wydział Prawa Kanonicznego t. 1.

3. Święci polscy a Polska. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 15-17, 28-29.

4. Konkordat. Studium prawne. Lubl. 1926 KUL 8° s. 191. Wydział Prawa Kanonicznego t. 2.

5. O recenzji pracy pt. Konkordat. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 93-96.

6. Śluby cywilne. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej*. Lubl. 1928 s. 164-230.

7. Konkordaty [Piusa XI]. *Prąd*. R. 1929 t. 16 s. 321-334. — Toż w: Ojciec św. Pius XI i jego pontyfikat. Lubl. 1929 s. 57-70.

8. Rec.: G. MICHIELS: Normae generales juris canonici. Vol. 1-2. Lubl. 1929. *Aten. Kapł.* T. 24: 1929 s. 521-524.

9. Wyd.: Umowy Laterańskie. Tekst włoski i przekład polski. Wstęp i przypiski oprac... Lubl. 1930 Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej 8° s. nlb. 4, 102. Pism Stolicy Apostolskiej t. 3.

10. Red.: Rozbiór krytyczny projektu prawa małżeńskiego uchwalonego przez K. K. [Komisję Kodyfikacyjną]. Praca zbiorowa pod red... Lubl. 1932 8° s. 154. W książce jest też art. WIŚLICKIEGO pt. Czynności przedwstępne i ślub.

11. Czynności przedwstępne do małżeństwa i ślub. *Prąd*. R. 19: 1932 t. 22 s. 74-103.

12. Rec.: L. DOMAŃSKI: O małżeństwie. W. 1932. *Prąd*. R. 19: 1932 t. 22 s. 242-244.

13. Śp. X. Michał Przywara. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 162-163.

14. Potrzeby i zadania uniwersytetów katolickich. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 291-292.

15. Nowy okres w życiu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 342-344.

16. Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Niemiecką. *Prąd.* R. 20: 1933 t. 25 s. 241-264.

17. Zwyczaj w prawie kanonicznym. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 353-357.

18. Rec.: G. MICHIELS: Principia generalia de personis in Ecclesia. Lubl. 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 201-202.

19. Bases juridiques des rapports de l'Église catholique et de l'Etat. *Dict. de théol. cath.* T. 12. Paris 1935 s. 2435-2451.

20. Kardynał Piotr Gasparri. *Prąd.* R. 22: 1935 t. 28 s. 7-25, 57-89. — Toż w osob. odb. Lubl. 1935 Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej 8° s. IV, 96.

21. Rec.: H. INSADOWSKI: Rzymskie prawo małżeńskie a chrześcijaństwo. Lubl. 1935. *Prąd.* R. 22: 1935 t. 28 s. 323-325.

22. Rec.: S. BISKUPSKI: Obrońca węzła w kanonicznym procesie małżeńskim. Łódź 1937. *Prąd.* R. 24: 1937 t. 32 s. 347-349.

23. Prawa świeckich w Kościele katolickim. Lubl. 1939 Druk. Narodowa 8° s. 94. Tow. Nauk. KUL t. 28.

II.

HEMPEREK P.: Wiślicki Jan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 230-232, tamże literatura. — Ponadto: JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 391.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wiśniewski Jan (1881-1931), pastoralista.

Urodził się 24 XI 1881 w Czarnkowie, był synem komornika sądowego Stanisława i Magdaleny z d. Dziubek. Szkołę średnią rozpoczął w Kcyni, następnie uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Maturę złożył w 1899 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął w Gnieźnie 12 XII 1903 r. Jako neoprezbiter posłany do Baranowa k. Kępna Wlkp., już 1 III 1904 r. przeniesiony na wikariat w Rogoźnie, od 1 I 1906 r. był wikariuszem i wicekustoszem przy katedrze poznańskiej. Szczególnie w Poznaniu wciągnął się w działalność społeczną, lecz znajdował czas na prywatne studium historii Kościoła w średniowieczu, którą zajmował się do końca życia. Obdarzony 1 VII 1909 r. beneficjum parafialnym w Łubowie, pozostał tam przez ponad 22 lata. Od 28 III 1916 r. pełnił dodatkowo obowiązki dziekana pobiedziskiego. W duszpasterstwie zajmował się przede wszystkim pogłębianiem u wiernych kultu eucharystycznego i praktyki częstej oraz codziennej Komunii św. Szerzył także kult Najśw. Serca P. Jezusa. Po krótkiej chorobie zmarł niespodziewanie w 50 roku życia, 15 X 1931 r., i został pochowany w Łubowie.

Zainteresowania ks. Wiśniewskiego historią Kościoła w średniowieczu znalazły wyraz tylko w jednej rozprawie o Savonaroli. Znał dobrze zagadnienia pastoralne, głosił referaty na posiedzeniach okręgowych Związku Kapłanów „Unitas", będąc przez pewien czas członkiem jego zarządu głównego, ale wydrukował jedynie trzy artykuły pastoralne. Skrupulatnie natomiast pisał swoje kazania, głoszone w parafii. Po jego śmierci znaleziono rękopis wszystkich kazań od czasu wyświęcenia do ostatniej niedzieli przed śmiertelną chorobą.

I.

1. O misjach i rekolekcjach ludowych. *Prz. Kośc.* T. 7: 1905 s. 140-147.

2. Rec.: S. ŻUKOWSKI: Częsta i codzienna Komunia św. w świetle dekretu Kongregacji Soboru. Lw. 1909. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 3: 1910 s. 235-236.

3. Codzienna Komunia św. w praktyce duszpasterskiej. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 9: 1913 s. 196-208.

4. Szkic historyczny do studium o Savonaroli. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 12: 1914 s. 192-204, 244-263.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 19: 1904 s. 23; R. 21: 1906 s. 4; R. 24: 1909 s. 37; R. 31: 1916 s. 47; *Mies. Kośc.* R. 46: 1931 s. 212 [nekrolog].

Ks. Marian Banaszak

Wiśniewski Jan (1891-1939), muzykolog.

Urodził się 7 II 1891 r. w Toruniu; rodzicami jego byli Tomasz, organista przy kościele NMP, oraz Maria Borzechowska. Posiadał wybitny talent muzyczny odziedziczony po przodkach, który pielęgnował w domu rodzinnym. Egzamin dojrzałości złożył w Toruniu w 1913 r. Studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Pelplinie przerwała mu I wojna światowa; powołany do wojska kilka lat spędził w szeregach walczących jako sanitariusz. Po demobilizacji kontynuował studia w seminarium diecezjalnym, gdzie był organistą kleryków oraz dyrygentem chóru i orkiestry seminaryjnej. Święcenia kapłańskie otrzymał 10 VII 1921 r.; po krótkiej działalności duszpasterskiej w Łążynie k. Torunia, udał się na studia muzyczne do Poznania (1921-1924). Odbywał je w Państwowym Konserwatorium Muzycznym i na Wydziale Muzykologii Uniwersytetu Poznańskiego. Po powrocie do diecezji ustanowiony został (5 VII 1924) dyrygentem chóru katedralnego, profesorem śpiewu w Seminarium Duchownym, w „Collegium Marianum" i w Biskupiej Szkole Organistów. Kierował kościelnym ruchem śpiewaczym diecezji chełmińskiej, był prezesem Związku Chórów Kościelnych Diecezji Chełmińskiej (zał. 1936), urządzał koncerty religijne, zjazdy śpiewaków i muzyków. Był organizatorem i kierownikiem artystycznym III Ogólnopolskiego Kongresu Muzyki Kościelnej w Toruniu (4—6 VI 1933); należał do organizatorów Kongresu Eucharystycznego Diecezji Chełmińskiej w Gdyni (29 VI — 1 VII 1939). Utalentowany kompozytor, skomponował Hymn papieski, kantatę („Zacznijcie wargi nasze chwalić Pannę Świętą") i motety np. „Ecce sacerdos magnus"); napisał kilka podręczników muzykologicznych, oraz ogłosił kilka artykułów i recenzji w Mies. Diec. Chełm. Za położone zasługi w tej dziedzinie otrzymał godność szambelana papieskiego (1936) oraz Złoty Krzyż Zasługi. Niewątpliwie, jemu w dużej mierze zawdzięcza diecezja swoją wysoką kulturę muzyczną. Aresztowany 20 X 1939 r. przez Niemców, zginął tego samego dnia śmiercią męczeńską w Tczewie na terenie koszar.

I.

1. Śpiewnik kościelny dla Diecezji Chełmińskiej przeznaczony szczególnie dla młodzieży szkolnej. Wydał... Pelplin 1928 Księg. „Pielgrzyma" 16° s. nlb. 2, 159.

2. O dzwonach. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 10 s. 591-604.

3. Inteligencja a sztuka kościelna. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 5 s. 321-342.

4. Śpiew i muzyka w kościołach polskich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 10 s. 644-647.

5. Po drugim Wszechpolskim Kongresie Muzyki religijnej w Krakowie. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 12 s. 886-889.

6. Śpiewnik kościelny na jeden głos z towarzyszeniem organów lub na cztery głosy mieszane. Podręcznik dla organistów i chórów kościelnych. Ułożył... [Pelplin] 1931 Księg. „Pielgrzyma" 8° s. nlb. 6, 96.

7. O dyrygowaniu. Podręcznik dla dyrygentów chórów świeckich i kościelnych, organistów i kapelmistrzów. P. 1933 Księg. św. Wojciecha 8° s. 76.

8. Podręcznik historii muzyki kościelnej w zarysie. Cz. 1. Historia muzyki jednogłosowej w szczególności chorału gregoriańskiego. Cz. 2. Historia muzyki wielogłosowej. Cz. 3. O organach i dzwonach. Pelplin 1934 Księg. „Pielgrzyma" 16° s. 78, 104, 71.

9. Spajanie dzwonów pękniętych. Wynalazek epokowy braci Ludwika i Michała Felczyńskich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 7/8 s. 637-640. Odb. Pelplin 1934 8° s. 6.

10. O dzwonieniu prawidłowem i przyrządach dzwonniczych. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa Dra Stanisława W. Okoniewskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie.* Pelplin 1936 s. 150-155.

11. Papieże w obronie czystości muzyki kościelnej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 3 s. 204-212.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 100, 106, 111, 112; BUKOWSKI A.: Straty kultury polskiej na Pomorzu. *Jantar.* R. 4: 1946 z. 1 s. 49; [MANTHEY F.]: „...Qui nos praecesserunt cum signo fidei..." Rzecz o profesorach Seminarium Duchownego w Pelplinie pomordowanych, poległych i zmarłych w związku z wojną 1939-1945. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 2 s. 165-166; LIEDTKE A.: Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny 1939-45. Środowisko Pelplińskie. *Aten. Kapł.* T. 47: 1947 nr 3 s. 322; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 393-394; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 271; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 120-121.

Ks. Henryk Mross

Wiśniewski Jan (1876-1943), historyk Kościoła.

Urodził się 3 V 1876 r. we wsi Krępa, pow. Lipsko n. Wisłą. Po przerobieniu w domu programu szkoły podstawowej uczęszczał do Gimnazjum w Radomiu. W 1893 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu i po jego ukończeniu przyjął w 1899 r. święcenia kapłańskie. Jako wikariusz pracował w parafiach Kozienice, Cerekiew i Ćmielów. Na tej ostatniej placówce rozpoczął działalność społeczną, zakładając straż pożarną oraz inicjując otwarcie sklepu spółdzielczego, dwu ochronek i klubu dla robotników. Podjął też starania o uzyskanie stopnia kandydata teologii w Akademii Duchownej w Petersburgu. W 1906 r. objął stanowisko nauczyciela religii w szkołach radomskich. Obok zwykłych swych obowiązków rozwijał pracę społeczną i był czynny w organizacjach robotników chrześcijańskich, prowadził stowarzyszenie terminatorów, kobiet pracujących w rzemiośle, pomocnic domowych i in. Z powodu swego zaangażowania społecznego był w l. 1907-1913 pod nadzorem carskiej policji.

W 1913 r. objął jako proboszcz parafię w Borkowicach. Na nowej placówce założył bibliotekę parafialną i przyczynił się do otwarcia na terenie parafii kilku szkół. W Borkowicach zorganizował straż pożarną, stowarzyszenie spożywców „Przyszłość", Stowarzyszenie Pań św. Wincentego a Paulo i ochronkę. Wniósł główny wkład do powstania parafii w Ruskim Brodzie. Zmarł w Borkowicach 7 VI 1943 r.

I.

1. Bajki i wierszyki. W. 1906 Druk. A. Michalskiego 16° s. 46.

2. Pamiątka z Ćmielowa. W. 1906 Druk. A. Michalskiego 8° s. 16.

3. Wspomnienie pośmiertne o śp. ks. profesorze Janie Sterniku... i o śp. alumnie Walentym Kołbucie... parafianach ćmielowskich. [Wiersz]. Radom 1906 Druk. i Lit. Grodzickiego 8° s. 4.

4. Pamiątka z Błotnicy. Radom 1907 Druk. J. Grodzicki 16° s. 84.

5. Wiersze. Radom 1907 Druk. J. Grodzicki 8° s. 40.

6. Dekanat opatowski. Radom 1907 [1908] Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 572. Tyt. okł.: Monografie kościołów w dekanacie opatowskim.

7. Nabożeństwo wielkopostne. Radom 1908 s. 30.

8. Pamiętnik podróży do Ziemi Świętej odbytej przez księży... W. 1908 Druk. Synów S. Niemiry 8° s. 116.

9. Chwała Najświętszej Maryi Pannie Rozniszewskiej! Radom 1909 Druk. J. Grodzicki 16° s. 71.

10. Nieco o neofitach z żydostwa. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 410-413.

11. Odpowiedź na krytykę „Monografii

dekanatu opatowskiego". *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 204-205.

12. Pamiątka odpustu w Łagowie. Radom 1909 Druk. J. Grodzicki 16° s. 64.

13. Słów kilka o czci relikwii. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 415-416.

14. Widoki z podróży do Ziemi Świętej z opisami... W. 1909 Druk. „Polaka-Katolika" 16° k. nlb. 17.

15. Święty Stanisław Kostka, patron młodzieży polskiej. Radom 1910 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 60.

16. Dekanat iłżecki... [oraz] Monumenta dioecesis Sandomiriensis. Series 1. Radom 1901-1911 [1911] Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 4, 428, tabl. 28, s. 162. Tyt. okł.: Monografie dekanatu iłżeckiego.

17. Dekanat radomski... [oraz] Monumenta dioecesis Sandomieriensis. Series 2. Radom 1911 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 2, 416, tabl. 38, s. 164, III, tabl. 3. Tyt. okł.: Monografie dekanatu radomskiego.

18. Nauki do sług wraz z nowenną i pieśni do św. Zyty. Radom 1912 Druk. J. K. Trzebiński 16° s. 55.

19. Pieśń do św. Zyty — z obrazkiem. Radom 1912 Druk. J. K. Trzebiński 16° s. 3.

20. Biskupi sandomierscy. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 30, tabl. 8.

21. Dekanat konecki... [oraz] Monumenta dioecesis Sandomiriensis. Series 4. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 2, 567, tabl. 34. Tyt. okł.: Monografia dekanatu koneckiego.

22. Dekanat kozienicki... [oraz] Monumenta dioecesis Sandomiriensis. Series 3. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 2, 196, tabl. 24, s. 208. Tyt. okł.: Monografia dekanatu kozienickiego.

23. Dekanat opoczyński... [oraz] Monumenta dioecesis Sandomiriensis. Series 5. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 2, 341, tabl. 22, s. 160, tabl. 25. Tyt. okł.: Monografia dekanatu opoczyńskiego.

24. Do służby. Obrazek w czterech odsłonach. Napisał Jan z Krępy [pseud.]. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 27.

25. Droga Opatrzności. Opowiadanie z lat dawnych... *Wiecz. Rodz.* R. 34 nr 43-50.

26. Jakubowa. Obrazek sceniczny w trzech odsłonach. Napisał Jan z Krępy. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 19.

27. Jasełka w dwóch częściach napisane wierszem dla dzieci szkoły ćmielowskiej i szkół radomskich. Radom 1913 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 32.

28. Rec.: K. ŻANDR: Skarga Chrystusa. Petersburg 1913. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 303-304.

29. Dekanat sandomierski... [oraz] Monumenta dioecesis Sandomiriensis. Series 6. Radom 1915 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 2, III, 331, tabl. 36, s. 111, tabl. 33. Tyt. okł.: Monografia dekanatu sandomierskiego.

30. Pamiątka z Borkowic. Pieśni do świętego Antoniego. Radom b. r. Druk. J. Grodzicki 8° s. 4.

31. Jadwiga, królowa Polski. Radom 1915.

32. Listy z Borkowic. *Gaz. Radom.* R. 30: 1915 nr 33 s. 1; nr 34 s. 1.

33. Obrazek wigilijny. Radom 1915.

34. Do Prus. Obrazek sceniczny. Radom 1916.

35. Wyjaśnienie odezwy Komitetu Polskiego Archiwum Wojennego we Lwowie. *Brzask Radom. Tyg. Obraz.* R. 1: 1916 s. 1.

36. Żywy nieboszczyk. Obrazek sceniczny. Radom 1916.

37. Dekanat miechowski... [oraz] Monumenta dioecesis Kielcensis. Series 1. Radom 1917 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. nlb. 4, 335, tabl. 6. Tyt. okł.: Monografia dekanatu miechowskiego.

38. Lekarka. Obrazek sceniczny. Radom 1917.

39. O obsłudze chorych przez duszpasterzy. *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 92-93.

40. Z powodu artykułu: Co mi powiedziały akta zmarłych księży? *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 62-63.

41. Ziemia radomska w obrazach. Radom. *Brzask Radom. Tyg. Obraz.* R. 2: 1917 nr 9 s. 67-68; nr 14 s. 107-108.

42. Nasi. Obrazek sceniczny. Radom 1918.

43. Psałterz. Wolny przekład... Radom 1917 [1918] Druk. J. K. Trzebiński 16° s. 166.

44. Borowickie Żydy. Obrazek sceniczny. Radom 1919.

45. Z życia parafialnego. *Kron. Diec. Sand.* R. 12: 1919 s. 28-29.

46. Św. Stanisław Kostka. Utwór sceniczny w czterech aktach. Sandomierz 1921 Diec. Zakł. Graf. 8° s. 24.

47. Obiór wójta w gminie Ciemnowód za czasów carskich. W. 1922 Druk. Polaka-Katolika 8° s. 16.

48. Do braci rodaków. Radom 1923 Wyd. Red. tyg. „Odrodzenie" 16° s. 8.

49. Nadzwyczaj ciekawe! Do braci rodaków. Radom 1923 Red. tyg. „Odrodzenie" 16° s. 8.

50. Borkowice. *Kron. Diec. Sand.* R. 17: 1924 s. 48-51, 64-66.

51. Bajki. [T. 1]. Radom 1925 Druk. S. Nowakowski 8° s. 128.

52. Czcigodni i kochani confratres! [Odezwa]. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 53-54.

53. Historia figury św. Antoniego w

Borkowicach. Radom 1926 Druk. S. Nowakowski 16° s. 8.

54. Seminarium Duchowne Rzymsko-Katolickie w Sandomierzu 1820-1926 oraz stuletni katalog duchowieństwa świeckiego diecezji sandomierskiej. W. 1926 k. nlb. 13, tabl. 31.

55. Św. Antoni Padewski, módl się za nami. Żywot, cuda, nowenny, pieśni, wiadomość o figurze w Borkowicach 1646-1926. Radom 1926 Druk. S. Nowakowski 16° s. 80.

56. Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Pińczowskim, Skalbmierskim i Wiślickim. Mariówka 1927 Druk. Szk. Przem. 8° s. 512.

57. List ze szpitala. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 326-328.

58. Pieśń życia. Radom 1927.

59. Udział księży z diecezji sandomierskiej w Powstaniu Styczniowym 1863 r. Radom 1926 [1927] Druk. S. Nowakowski 8° s. 106.

60. Bajki i rymy. T. 2. Radom 1927 [1928] Druk. S. Nowakowski 8° s. 141.

61. *Diplomata regum Poloniae et privilegia Polonorum a saeculo XIII usque ad daeculum XVI in chartis pergamineis scripta et in archivo Capituli Sandomiriensis conservata.* W. 1928 Salez. Szk. Rzem. 8° k. nlb. 4, tabl. 24.

62. Historia i rozwój diecezji sandomierskiej. *Rocz. Diec. Sand.* na rok 1929. Radom 1928 s. 13-17.

63. Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186-1926 r. tudzież sesje Kapituły Sandomierskiej od 1581 do 1866 r. Radom 1926 [1928] Druk. S. Nowakowski 8° s. 365, tabl. 22, s. 216.

64. Seminarium Duchowne w Sandomierzu. *Rocz. Diec. Sand.* na rok 1929. Radom 1928 s. 23-26.

65. Zygmunt Chmieliński. Wspomnienie historyczne z racji wmurowania tablicy bohaterowi w kośc. pobernardyńskim w Radomiu. *Słowo.* R. 7: 1928 nr 12 s. 3; nr 13 s. 4; nr 15 s. 2; nr 16 s. 2; nr 17 s. 2; nr 18 s. 2.

66. Adam Prosper Burzyński od 1820 do 1830 r. biskup sandomierski. W stuletnią rocznicę śmierci... Mariówka 1929 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 134, tabl. 4.

67. Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Stopnickim. Mariówka 1929 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 356, tabl. 6.

68. Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Jędrzejowskim. Mariówka 1930 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 443, nlb. 10.

69. Jan Kochanowski w czterechsetlecie urodzin 1530-1930. *Rocz. Diec. Sand.* Seria 2 na rok 1930 s. 6-17. — Toż w osob. odb. pt.: Jan Kochanowski. Życiorys i pamiątki rodzinne w czterechsetletnią rocznicę urodzin 1530-1930. Radom 1930 Druk. S. Nowakowski 8° s. 14.

70. Nasze zadania wobec Żydów. *Kron. Diec. Sand.* R. 24: 1931 s. 145-151.

71. Bitwa pod Stefankowem. Dobrogojski „Grzmot", — II. Śmierć Dionizego Czachowskiego. Mariówka 1932 Druk. Szk. Rzem. 16° s. 32.

72. Dzieje miasta Olkusza, jego kościołów i pamiątek. Mariówka 1933 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 92, tabl. 14. Fragm. poz. 86.

73. Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w powiecie włoszczowskim. Mariówka 1932 [1933] Druk. Szk. Rzem. 8° s. nlb. 4, 317, tabl. 4.

74. Historyczny opis miasta Pilicy. Mariówka 1933 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 62. Fragm. poz. 86.

75. Szymon Zajączkowski, zapomniany pieśniarz radomski. *Tyg. Radom.* R. 1: 1933 nr 1 s. 1.

76. Zwoleń. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 352-353.

77. Dzieje twoich ojców na pomnikach czytaj. *Tyg. Radom.* R. 2: 1934 nr 16 s. 4-5; nr 17 s. 27-28.

78. Kościuszkowski dokument. *Tyg. Radom.* R. 2: 1934 nr 12 s. 5.

79. Miasto Skała i Grodzisko w Olkuskim. Mariówka 1934 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 31. Fragm. poz. 86.

80. Miasto Sławków w Olkuskim. Mariówka 1934 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 17. Fragm. poz. 86.

81. Miasto Wolbrom w Olkuskim. Mariówka 1934 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 30. Fragm. poz. 86.

82. Miasto Żarnowiec w Olkuskim i jego pamiątki. Mariówka 1934 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 26. Fragm. poz. 86.

83. Misje OO. Redemptorystów krakowskich w Borkowicach. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 284-289.

84. Ojców i Pieskowa Skała. Mariówka 1934 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 22. Fragm. poz. 86.

85. Bajki i rymy. T. 3. Radom 1935 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 126.

86. Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Olkuskim. Mariówka 1935 [1933] Druk. Szk. Rzem. 8° s. 596, nlb. 4, tabl. 17. Niektóre rozdziały wychodziły drukiem wcześniej jako osobne broszury.

87. Rec.: S. KOTARSKI: Opatów w latach 1861-1864. Opatów 1935. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 s. 307-308.

88. Bajki i rymy. T. 4. Radom 1936 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 100.

89. Diecezja częstochowska. Opis historyczny kościołów i zabytków w dekana-

tach: będzińskim, dąbrowskim, sączowskim, zawierckim i żareckim oraz parafii Olsztyn. Mariówka 1936 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 539, nlb. 2.

90. Kazanie świętego Mateusza do Etiopów. [Wiersz]. Radom 1936 Druk. J. K. Trzebiński 16° s. 11.

91. Rec.: P. KUBICKI: Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i ojczyzny w latach 1861-1915. Cz. 2. T. 1-3. Sandomierz 1936. *Kron. Diec. Sand.* R. 29: 1936 s. 27-30.

92. Pieśni do św. Antoniego. Mariówka 1936.

93. Pontyfikat i bulla Grzegorza IX dla klasztoru w Sulejowie. *Kron. Diec. Sand.* R. 29: 1936 s. 339-344.

94. Wszebór albo legenda o zamku w Mirowie. [Wiersz]. Radom 1936 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 16.

95. Dwór i pomniki. *Kron. Diec. Sand.* R. 30: 1937 s. 19-20.

96. Historia dwóch kielichów. *Kron. Diec. Sand.* R. 30: 1937 s. 17-19.

97. Jakub Kubicki i jego grób w Wilkowie. *Kron. Diec. Sand.* R. 30: 1937 s. 48-50.

98. Miasteczko Mrzygłów w Będzińskim. Szkic historyczny. Mariówka 1937 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 31. Fragm. poz. 89.

99. Siewierz w Będzińskim. Szkic historyczny. Mariówka 1937 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 33. Fragm. poz. 89.

100. Włodowice. Szkic historyczny miasta i kościoła. Mariówka 1937 Druk. Szk. Rzem. 8° s. 32. Fragm. poz. 89.

101. Bajki i rymy. T. 5. Radom 1938 Druk. J. K. Trzebiński 8° s. 80.

102. Uzupełnienie do Katalogu prałatów i kanoników sandomierskich. W opracowaniu M. NIWIŃSKIEGO i J. WIŚNIEWSKIEGO. W. 1938 Salez. Szk. Rzem. 8° s. 29, tabl. 11.

103. Bolesna Matka Miłości. Poemat w 17 pieśniach. Radom 1939 Druk. J. K. Trzebiński 16° s. 13.

104. Opis historyczny parafii Biała Mazowiecka. Mariówka 1938 [1939] Druk. Szk. Rzem. 8° s. 52.

II.

WÓJCIK W.: Ks. Jan Wiśniewski (1876-1943). *Arch. Bibl. Muz.* T. 6: 1963 s. 278-294, tamże literatura.

Bp Walenty Wójcik

Witkowiak Antoni (1913-1976), moralista.

Pochodził ze wsi Lipówka w powiecie śremskim, urodził się 13 IV 1913 r. w rodzinie rolnika Wojciecha i Marii z domu Talarczyk. Uczęszczał do Gimnazjum w Śremie. Maturę złożył 30 V 1931 r., po czym studiował filozofię i teologię w Gnieźnie i Poznaniu (1931-1937) i dnia 22 V 1937 r. otrzymał święcenia kapłańskie.

W duszpasterstwie parafialnym pracował w Ostrzeszowie (4 VI 1937 — 31 VIII 1939). 1 IX 1939 r. miał objąć stanowisko nauczyciela religii w eksluzywnym Gimnazjum i Liceum im. Sułkowskich w Rydzynie. Zamiast tego pomagał w Dolsku ks. Kurpiszowi (do II 1940), a następnie przebywał w Buku u sióstr wincentek i w Poznaniu u sióstr franciszkanek. Aresztowany 27 X 1941 r. spędził dwa miesiące w forcie VII i 26 XII 1941 r. przybył do Dachau pozostając w nim aż do dnia uwolnienia 29 IV 1945 r. Dwa lata następne pracował wśród Polaków w Wasserburgu (nad Inem) i w Augsburgu. Po powrocie do kraju przydzielony do szkolnictwa uczył w poznańskich szkołach średnich (Liceum Kupieckie, Pedagogiczne, Mechaniczne, Ekonomiczne, Gastronomiczne i Ogólnokształcące Sióstr Urszulanek). Równocześnie pogłębiał wiedzę na Uniw. Poznańskim i Jagiellońskim, uzyskując magisterium z pedagogiki i teologii moralnej na podstawie rozprawy „Wychowanie moralne w pedagogice ks. Grzegorza Piramowicza".

13 XI 1954 r. rozpoczął pracę w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu jako lektor języka łacińskiego. Od r. 1959 objął też wykłady z teologii moralnej, które prowadził aż do śmierci. W grudniu 1975 habilitował się na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie.

Równocześnie pracował w Sądzie Duchownym na stanowisku wiceoficjała (od 1 I 1957), a od 18 II 1963 roku był cenzorem ksiąg treści reli-

gijnej. W r. 1963 został mianowany szambelanem papieskim. Pracował nad większymi dziełami, których śmierć nie pozwoliła mu wydać. W maszynopisie pozostał „Zarys teologii moralnej", „Posługa kapłańska w sakramencie pokuty" (Poradnik dla spowiedników), „Teologiczna analiza praw człowieka". Zmarł nieoczekiwanie 13 I 1976 r.

I.

1. Walory dydaktyczne przypowieści o Królestwie Bożym. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 nr 1-2 s. 40-44.

2. Ideał wychowawczy w ujęciu ks. Grzegorza Piramowicza. *Wiad. Duszp.* R. 8: 1952 nr 5 s. 165-172.

3. Historyczny rozwój katolickiego typu świętości. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 nr 7-8 s. 159-162.

4. Postawy ciała w czasie Mszy św. *Wiad. Duszp.* R. 8: 1952 nr 12 s. 385-387.

5. Metodyka lekcji powtórkowych w nauczaniu religii. *Katecheta.* R. 1: 1957 nr 1 s. 44-48.

6. Pytania w katechezie. *Katecheta.* R. 1: 1957 nr 2 s. 125-130.

7. Próby nowego wykładu moralności chrześcijańskiej. *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 1 s. 7-17.

8. Wychowanie w cnocie nadziei chrześcijańskiej. *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 2 s. 104-107.

9. Niektóre przyczyny dyfuzji pojęć religijnych. *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 4 s. 315-319.

10. Wychowanie do chrześcijańskiej miłości. *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 5 s. 428-430.

11. Kryzys młodzieży na tle miłości. *Katecheta.* R. 2: 1958 nr 5 s. 430-432.

12. Propedeutyka teologii katolickiej. Wyd. 1. P. 1959 s. V, 302.

13. Decus clericorum .(Etyka towarzyska). P. 1960 s. 192.

14. Podręczna encyklopedia biblijna i jej przydatność w katechezie. *Katecheta.* R. 5: 1961 nr 6 s. 381-382.

15. Znajomość psychologii w konfesjonale. W: *Wprowadzenie do sakramentów świętych.* T. 2. P. 1962 s. 105-156.

16. Rec.: B. HÄRING: Nauka Chrystusa. Teologia moralna. T. 1. P. 1962. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 14: 1963 nr 3-4 s. 103-104.

17. Wiara i życie chrześcijanina. W: *Wykład nauki Chrystusowej.* P. 1965 s. 213-290.

18. Rec.: Pod tchnieniem Ducha Świętego. Współczesna myśl teologiczna. Pod red. Mariana FINKE. P. 1964. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 16: 1965 nr 1 s. 23-24.

19. Dyskusja nad wiekiem udzielania sakramentu bierzmowania. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 2 s. 71-73.

20. Czy termin „nauka religii" odpowiada wymogom dzisiejszej katechezy? *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 2 s. 73-74.

21. Rec.: C. S. SPIEQ: Der Christ wie Paulus ihn sieht. Luzern 1966. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 2 s. 92.

22. Dialog w nauczaniu religii. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 3 s. 126-127.

23. Ogólnokrajowy katechizm we Francji. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 3 s. 128-129.

24. Bierzmowanie. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 4 s. 163-166.

25. Wypowiedzi ekumeniczne w podręcznikach nauki religii. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 4 s. 166-167.

26. Katechizm dla dorosłych w Holandii. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 4 s. 167-169.

27. Postacie świętych w literaturze młodzieżowej. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 5 s. 217-219.

28. Cnoty humanistyczne a ewangeliczna miłość bliźniego. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 5 s. 199-208.

29. O właściwe podejście do młodzieży. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 5 s. 219-221.

30. Gdy katecheta „odmitologizuje". *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 5 s. 221.

31. Z ruchu katechetycznego we Francji. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 6 s. 264-266.

32. Jeszcze na temat bierzmowania. *Katecheta.* R. 11: 1967 nr 6 s. 266-269.

33. Mniej urabiać, a więcej rozwijać. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 1 s. 28-29.

34. Potrzebna jest zmiana katechizmu. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 1 s. 24-25.

35. Poszukiwanie nowego modelu katechezy dla młodzieży. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 1 s. 29-32.

36. Rec.: H. CAFFAREL: Présence à Dieu. Paris 1967. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 1 s. 34.

37. Czy można nauczyć wiary? *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 2 s. 74-77.

38. Rola tańca w wychowaniu. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 2 s. 78-80.

39. Wychowawca na ołtarzach. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 2 s. 77-78.

40. Rec.: F. HAMMER: Orthodoxie und Zweites Vaticanum. Wien 1966. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 2 s. 95-96.

41. Rec.: F. E. FREIHERR VON GAGERN: Geburtenregelung und Gewissenentscheid. München 1967. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 2 s. 96.

42. Kościół w katechezie. *Katecheta.* R. 12: 1968 nr 3 s. 125-127.

43. Zachować równowagę. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 3 s. 127-129.
44. Problemy katechetyczne w Studia [Theologica] Varsaviensia. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 3 s. 122-125.
45. Wychowanie w wierze. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 4 s. 180-185.
46. Odnowa katechizmu we Francji. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 5 s. 200-208.
47. Więź osobowa w wychowaniu. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 5 s. 219-221.
48. Msza święta dla dzieci. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 5 s. 221-227.
49. Sakrament pokuty w świadomości dzieci. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 5 s. 227-229.
50. Papież w oczach dzieci. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 5 s. 229-230.
51. Wychowanie chrześcijanina. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 6 s. 257-261.
52. Jeszcze o wychowaniu w wierze. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 6 s. 265-268.
53. Moralność chrześcijańska. *Katecheta*. R. 12: 1968 nr 6 s. 268-270.
54. [Współprac.]: Słownik łacińsko-polski terminów teologiczno-moralnych. Pod red. Stanisława OLEJNIKA. W. 1968 s. 229.
55. Propedeutyka teologii katolickiej. Wyd. 6 popr. i uzup. P. 1969 s. 504. Zob. poz. 12.
56. Wychowanie religijne w oczach młodzieży. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 1 s. 30-34.
57. Rodzice o wychowaniu religijnym dzieci. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 1 s. 34-36.
58. Nowa koncepcja sumienia. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 2 s. 55-60.
59. Prawo historyczności w Kościele i teologii. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 2 s. 76-77.
60. Wiara w poszukiwaniu nowego języka. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 2 s. 77-80.
61. Kerygma i antropologia. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 2 s. 80-82.
62. Nowe drogi w katechizacji. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 3 s. 120-122.
63. Odnowa katechetyczna wobec wymagań współczesności. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 3 s. 122-124.
64. „Grupy robocze" w katechizacji. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 3 s. 124-125.
65. Więcej żywotów świętych. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 4 s. 158-162.
66. Praca nad nowym katechizmem niemieckim. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 4 s. 168-169.
67. Problem katechizmu z Isolotto. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 4 s. 169-173.
68. Inicjacja eucharystyczna. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 4 s. 173-175.
69. Nowe czasopismo katechetyczne. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 5 s. 219-222.
70. Nowoczesne obrazy religijne. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 6 s. 269-270.
71. Śpiew w wychowaniu religijnym. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 6 s. 270-271.
72. Uczymy się przez błędy. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 6 s. 271-274.
73. Sprawdziany dojrzałości. *Katecheta*. R. 13: 1969 nr 6 s. 274-275.
74. Kontestacja. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 1 s. 20-23.
75. Wychowanie seksualne w katechezie. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 1 s. 23-27.
76. Kultura a wiara. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 2 s. 66-68.
77. Nowe wydanie katechizmu niemieckiego. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 2 s. 70-73.
78. Moralność i tolerancja w wychowaniu. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 3 s. 123-124.
79. Postawy etyczne młodzieży licealnej. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 3 s. 124-125.
80. Zmiana postawy duchowej młodzieży. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 4 s. 161-162.
81. Wokół kryzysu moralności. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 4 s. 159-161.
82. Nasze kościoły — „znakami". *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 4 s. 162-163.
83. Reforma sakramentu pokuty. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 5 s. 213-215.
84. Aby polepszyć katechizację młodzieży. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 5 s. 215-217.
85. Niezmienność i zmienność w moralności. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 6 s. 250-254.
86. Kontestacja na terenie katechezy. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 6 s. 260-261.
87. Uwaga na slogany. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 6 s. 261-265.
88. Muzyka i śpiew kościelny. *Katecheta*. R. 14: 1970 nr 6 s. 265-268.
89. Rec.: F. BÖCKLE: Pour former la conscience chrétienne. Principes d'une morale. Paris 1967. *Katecheta*. R. 14: 1970 s. 284.
90. Aktualne tendencje w teologii Sakrameintu pokuty. *Katecheta*. R. 16: 1972 nr 4 s. 145-155.
91. Opieka duszpasterska nad dziećmi niedorozwiniętymi. *Katecheta*. R. 17: 1973 nr 2 s. 79-83.
92. Tłum.: HÄRING B.: Kształcenie sumienia. *Katecheta*. R. 17: 1973 nr 5 s. 193-200.
93. Rec.: Journal de la vie — aujourd'hui le Bible. R. 1972 nr 94, 104. *Katecheta*. R. 17: 1973 nr 6 s. 284-285.
94. Aktualne tendencje w teologii i praktyce sakramentu pokuty. W: *W służbie Kościoła Poznańskiego. Księga pamiątkowa na 70-lecie urodzin Arcybiskupa Metropolity dr. Antoniego Baraniaka*. P. [1974] s. 466-486.

95. Metoda tekstowa w katechezie. *Katecheta*. R. 18: 1974 nr 2 s. 60-63.

96. Tłum.: Claude MARÉCHAL: Obrazy Jezusa Chrystusa.(1). *Katecheta*. R. 18: 1974 nr 3 s. 100-105.

97. Rec.: J. KRUCINA: Dobro wspólne. Wr. 1972. *Katecheta*. R. 18: 1974 nr 3 s. 136-137.

98. Tłum.: Claude MARÉCHAL: Abrazy Chrystusa.(2). *Katecheta*. R. 18: 1974 nr 4 s. 148-157.

99. Tłum.: FRIEMEL F. G.: Poszukiwanie alternatywy. Inicjatywy katechetyczne w diecezjach Niemieckiej Republiki Demokratycznej. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 3 s. 100-106.

100. Struktura procesu samowychowania. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 4 s. 172-173.

101. Chrześcijańskie perspektywy sportu. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 6 s. 267-268.

102. Niebezpieczeństwa bogactwa. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 6 s. 269-270.

103. Działalność katechetyczna Ośrodka Lumen Vitae. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 3 s. 134-135.

104. Dziadkowie w życiu małych dzieci. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 2 s. 90.

105. Nauczanie religii w „ślepej uliczce". *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 1 s. 35-37.

106. Bierzmowanie przed Eucharystią? *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 1 s. 37-39.

107. Przygoda katechetyczna. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 2 s. 85-86.

108. Postawy rodzicielskie a osobowość dziecka. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 2 s. 87-88.

109. Udział ojca w kształtowaniu psychiki dziecka. *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 2 s. 88-89.

110. Len — nowa mistyka? *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 3 s. 130-132.

111. Środki audiowizualne w katechizacji. *Katecheta*. R. 19: nr 3 s. 132-133.

112. Jubileuszowy numer „Catéchistes". *Katecheta*. R. 19: 1975 nr 3 s. 133-134.

113. Pożyteczne refleksje. *Katecheta*. R. 20: 1976 nr 1 s. 33-35.

114. Biblia — odpowiednio do wieku. *Katecheta*. R. 20: 1976 nr 1 s. 35-38.

II.

RACZKOWSKI W.: Znajdował dni pełne... *Przew. Kato* 1976 nr 14 s. 6; PETER M.: Ks. Witkowiak Antoni (1913-1976). *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 28: 1977 s. 38-40. — Arch. Archid. w Poznaniu, Zespół KA Akta personalne ks. Antoniego Witkowiaka.

Ks. Marian Wolniewicz

Władziński Jan Marian Piotr (1861-1935) autor prac z teologii praktycznej.

Urodził się 17 VI w Lublinie. W r. 1883 ukończył Gimnazjum Lubelskie. Następnie dwa lata studiował prawo na Uniw. Warszawskim i przez 2 lata na Uniw. Jagiellońskim. Przerwał studia i wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie, które ukończył w r. 1891 i przyjął święcenia kapłańskie. W 1902 r. został mianowany rektorem powizytkowskiego kościoła i pozostał tu do śmierci. Był wiceprezesem „Spójni" kapłańskiej od jej założenia. W l. 1905-1907 był przewodniczącym sekcji finansowej Macierzy Szkolnej, od r. 1920 prezesem koła Lubelskiej Polskiej Macierzy Szkolnej. Uczestniczył w pracach nad założeniem Muzeum Lubelskiego od jego powstania w 1912 r. Zorganizował Gospodę Opieki nad legionistami, wdowami, sierotami. Był kapelanem organizacji „Sokół". Pierwszy poruszył w pismach myśl założenia „Patronatu Więziennego", organizował to stowarzyszenie i był jego patronem. Poruszył problem wskrzeszenia Tow. Opieki nad zwierzętami, które zanikło w okresie I wojny światowej. Na ten temat pisał odezwy do „Chwili". Już w czasie wojny urządził pierwszy obchód rocznicy powstania 1863 r. Podał projekt przeniesienia szczątków straconych w 1863 r. za koszarami świętokrzyskimi w Lublinie, do grobowca zbudowanego jego staraniem z ofiar publicznych. Odpowiednią tabliczkę wmurowano w kościele powizytkowskim, na cmentarzu, a na miejscu stracenia postawiono dębowe krzyże. Brał udział w akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku i prowadził dział finansowy związany z tym komitetem. W Lublinie przez 3 lata był radnym miasta. Brał też udział w takich akcjach jak sprawa żydowska,

zburzenie soboru na Placu Litewskim, w budowie kościoła na Bronowicach, zwrotu placu pobernardyńskiego w Lublinie. W 1905 r. pisał konkursową broszurę w akcji przeciwalkoholowej, prowadził odpowiedni dział w Tow. Higienicznym.

Pisał do „Głosu Lubelskiego", „Chwili", „Wiadomości Diec. Lubelskich", „Spójni". W 1920 r. także do „Obrony". Z jego inicjatywy w Seminarium zorganizowano bibliotekę i czytelnię czasopism dla kleryków. Fundusz na ten cel powstał z opłat za udział kleryków w pogrzebach z tzw. „export", które to ofiary dotąd klerycy dzielili między siebie. Jako kleryk organizował rodzaj gazetki pisanej ręcznie pt. „Corrector" dla wypowiadania się kleryków. Rzucił myśl założenia Muzeum Diecezjalnego. Zbiory książek i zabytków ofiarował dla KUL, z czego zapoczątkowano muzeum przy uczelni. Był organizatorem uroczystości narodowych. W 1919 r. biskup M. L. Fulman mianował go kanonikiem kapituły zamojskiej. Od władz państwowych otrzymał Krzyż Zasługi. Zmarł 13 II 1935 r.

I.

1. Grunwald a kościół Panny Marii w Lublinie. [1915]. Broszura.

2. Semici. [Broszura].

3. Skarga. [Broszura].

4. [Apel o nadsyłanie pamiątek na „Wystawę Kościuszkowską" 18 X — 11 XI 1917 r.]. *Ziemia Lubelska* nr 503 z 7 X 1917 r.

5. Materiały i przyczynki do dziejów naszej diecezji. Bełżyce. [Na 500 lecie Bełżyc]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 2: 1920 nr 2-3 s. 63-68.

6. Lubelskie muzeum diecezjalne. Projekt ustawy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 2: 1920 nr 4-5 s. 120-123.

7. Ochrona zabytków, a nasze Muzeum Diecezjalne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 3 s. 63-71; nr 4 s. 106-108.

8. Po latach dziesięciu. [Brak pracy społecznej]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 1 s. 10-14.

9. Dwudziestolecie duszpasterzowania. [Ks. dr Jan Szpringer]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 3 s. 84-86.

10. O program nasz. [Oświata]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 4 s. 103-105.

11. Mowa żałobna wygłoszona dnia 16 lutego 1926 r. nad grobem śp. Jana Szpringera. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 3 s. 87-90.

12. Z pogrzebu śp. ks. Mikołaja Gozdalskiego kanonika kapituły Zamojskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 3 s. 90-94.

13. 8 września w Chełmie. [Unia]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 6 s. 197-204.

14. Zjazd koleżeński. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 8 s. 251-253.

15. „Pokój ludziom dobrej woli". *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 10 s. 293-295.

16. Idea misyjna. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 10 s. 302-304.

17. Śp. ks. biskup Stanisław Kazimierz Zdzitowiecki. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 3 s. 70-71.

18. Leszek Czarny a Stara Fara w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 3 s. 75-77.

19. „Ognisko rodzinne". [Odczyt na akademii „Spójni"]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1927 nr 3 s. 90.

20. Zjazd instrukcyjny Ligi katolickiej w Warszawie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 4 s. 106-108.

21. Wizytacja pasterska kolonii emigrantów polskich we Francji. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 4 s. 97-106.

22. Z dziejów walki z alkoholizmem w Polsce. [Streszczenie referatu na VIII Polskim Kongresie Przeciwalkoholowym w Lublinie]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 10 s. 313-316.

II.

M. L. Fulman do Władzińskiego Jana [w sprawie *Wiad. Diec. Lub.*]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 6: 1924 nr 4 s. 68; Skład osobowy urzędów Pierwszego Synodu Lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 202-203; X. W. G.: Ks. Jan Władziński kanonik kolegiaty zamojskiej. Rektor kościoła po — wizytkowskiego 1861-1935. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 3 s. 148-150; MŁYNARCZYK S.: Jubileusz „Wiadomości Diec. Lubelskich". *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 12 s. 504-510; ARASZKIEWICZ F.: Hieronim Łopaciński i biblioteka jego imienia w Lublinie 1907-1957. Lubl. 1957 s. 299, 300, 353.

Ks. Franciszek Stopniak

Wojciechowski Wacław pseud.: W. Ochciwojewski. krypt.: ks. W., W., Wojc. (1885-1937), popularyzator teologii.

Urodził się 19 IX 1885 r. w Chełmnie. Rodzicami jego byli Marian, rzemieślnik i Marcela Dulińska. Uczęszczał do Gimnazjum chełmińskiego. Po egzaminie dojrzałości studiował przez dwa semestry literaturę polską na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (1904-1905). Jako alumn Seminarium Duchownego w Pelplinie (1905-1909) rozwijał zainteresowanie historią regionalną w „Kole Kaszubologów" (1908-1909) i brał w nim żywy udział. Zaczął pisywać do czasopisma „Gryf" (Kościerzyna), wysuwając pewne postulaty dotyczące ruchu kaszubskiego. Po święceniach kapłańskich, które otrzymał 21 III 1909 r. pracował w duszpasterstwie na terenie diecezji chełmińskiej w Kazanicach, Świeciu, Borzyszkowicach, Byszewie, Lisewie, Dzwierznie, Brodnicy, Wielu — włączając się w nurt pracy narodowo-społecznej. Brał udział w zjeździe pisarzy młodokaszubskich w Sopocie (1909), Kościerzynie (1910) i Gdańsku (1912), gdzie jako współpracownik „Gryfa" pełnił obowiązki sekretarza. Wszedł do zarządu Towarzystwa Muzeum Kaszubsko-Pomorskiego w Sopocie (1913). Gdy był wikarym w Lisewie k. Chełmna w 1914 r., został na początku wojny (sierpień) aresztowany przez Niemców, i przez pewien czas był więziony z innymi polskimi działaczami. Był administratorem w Dziemianach (1919-1921), wikarym w Toruniu, wreszcie proboszczem w Radzynie Chełm. (1923-1937). Bp St. W. Okoniewski mianował go wizytatorem nauki religii oraz radcą duchownym ad honores. Zmarł 28 VI 1937 r. w Toruniu.

I.

1. O pierwszych zadaniach Gryfa. *Gryf.* Pismo dla spraw kaszubskich. *Kościerzyna.* R. 1: 1908/09 nr 3 s. 93-96.
2. Ilu Kaszubów jest na Kaszubach? *Gryf.* R. 1: 1908/09 nr 8 s. 224-229; nr 9 s. 289; R. 2: 1910 nr 4/5 s. 101-104.
3. Chełmno. *Dz. Poznański.* R. 1909 nr 233 do nr 240.
4. Kalwarya Wejherowska. *Gryf.* R. 2: 1910 nr 4/5 s. 136-144.
5. Celtowie nad Morzem Bałtyckim. *Gryf.* R. 3: 1911 nr 10/12 s. 219-230.
6. „Gryf" w Gdańsku. *Gryf.* R. 4: 1912 nr 1/2 s. 1-9.
7. Pomorze w czasach przedhistorycznych. [1. Ukształtowanie Kraju; 2. Rozwój kulturyl. *Gryf.* R. 4: 1912 nr 6 s. 145-157.
8. Dzielnicowość a Prusy Zachodnie. *Gryf.* R. 4: 1912 nr 10 s. 273-284.
9. „Pierwszeństwo Kaszub". *Mestwin.* Dodatek naukowo-literacki „Słowa Pomorskiego". Toruń. R. 1: 1925 nr 3 s. 23-24; nr 5 s. 36-37.
10. Na jakie trudności napotyka akcja misyjna ze strony parafian i duszpasterza? *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 5 s. 321-326.
11. Kongregacje dekanalne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 7 s. 398-400.
12. „Dzień katolicki" dekanatu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 10 s. 637-643.
13. Statystyka parafialna. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 1 s. 48-54.
14. De actionibus in decanatu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 3 s. 204-211.
15. W pamiętną rocznicę (W 40-tą rocznicę encykliki „Rerum novarum"). *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 4/5 s. 268-273.
16. O ruchu liturgicznym. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 7 s. 517-528.
17. Bezrobocie i robotnicy a my duszpasterze. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 4/5 s. 264-271.
18. Oświata religijna. (Próba z dekanatu). *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 12 s. 767-775.
19. Etat. (O układaniu budżetu parafialnego). *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 2 s. 162-167.
20. Organizacja akcji misyjnej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 6 s. 464-480.
21. Drogi dobroczynności. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 7/8 s. 555-561.
22. Druki parafialne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 9/10 s. 699-704.
23. Próba Akcji Katolickiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 5/6 s. 463-482.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 546; *Gazeta Toruńska* z dn. 4 VIII 1937 [nekrolog]; BUKOWSKI A.: Regionalizm kaszubski.

Ruch naukowy, literacki i kulturalny. P. 1950 [indeks]; KAMIŃSKA K.: „Gryf" wraz z dodatkiem „Gryf Kaszubski" (1908-1934). *Bibliografia zawartości.* Gdańsk 1961 [indeks]; MROSS H.: Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej (1929-1939). Bibliografia zawartości. *Stud. Pelpl.* 1976 [indeks].

Ks. Henryk Mross

Wojnowski Jan (1915-1981), redemptorysta, pisarz, misjonarz.

Urodził się 28 III 1915 w Dortmundzie, jako syn emigrantów z Pomorza: Jana i Jadwigi z d. Schabowskiej. W 1921 r. wraz z rodzicami powrócił do Polski i zamieszkał w Toruniu, a w 1925 r. wstąpił do małego seminariu m redemptorystów, znajdującego się początkowo w Stawkach koło Torunia, a następnie w samym Toruniu. Egzamin maturalny złożył w 1933 r. w tym samym roku wstąpił do nowicjatu redemptorystów w Mościskach. Po pierwszej profesji, 2 VIII 1934, rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym Redemptorystów w Tuchowie. Śluby wieczyste złożył 2 VIII 1937, a 25 VI 1939 otrzymał w Tarnowie święcenia kapłańskie. We wrześniu 1939 dzielił los rozproszonego seminarium i pozostał w Mościskach, gdzie ukończył szósty rok studiów. Następnie włączony został do pracy duszpasterskiej, katechetycznej i tajnego nauczania, zyskując sobie duże uznanie. W Mościskach przeżył także groźbę rozstrzelania, 22 VII 1942 r. przeniesiono go do Tuchowa, gdzie uczestniczył w półrocznym studium, przygotowującym do misji i rekolekcji. Po jego ukończeniu, rozpoczął pracę 4 II 1943 w klasztorze krakowskim. Mimo restrykcji okupanta od czasu do czasu głosił misje i rekolekcje parafialne; służył pomocą duszpasterską duchowi oporu lub wyszukiwał jego członkom bezpieczne noclegi, a ponadto w tajnym zakonnym małym seminarium uczył historii, geografii i fizyki. Od 7 IX 1944 przebywał w hospicjum redemptorystów w Karczówce k. Kielc i uczęszcał na Tajny Uniwersytet Ziem Zachodnich, studiując historię Kościoła.

17 IX 1945 został studentem Wydziału Teologicznego na Uniw. Jagiellońskim. Uzyskany stopień magistra teologii od września 1946 r. rozpoczął pracę dydaktyczną w zakonnym seminarium w Toruniu i kontynuował ją do następnego roku w Tuchowie. W tym okresie przygotowywał rozprawę doktorską p.t. „Ks. Piotr Tylicki, bp krakowski", a tytuł dra teologii w zakresie historii Kościoła uzyskał 14 VII 1952. Jeszcze w tym samym roku znalazł się znów w Toruniu wraz z dwoma pierwszymi kursami seminaryjnymi. Dnia 21 VI 1958 r. powrócił na stałe do Tuchowa i tu do końca życia pracował w Seminarium.

W l. 1946-1967 wykładał w seminarium zakonnym: historię Kościoła, historię własnego zgromadzenia, historię sztuki kościelnej (do 1969), homiletykę (1946-1962), śpiew kościelny (1946-1958) i patrologię (1958-1967). Po roku 1967 okresowo lub zastępczo prowadził wykłady w zakresie religiologii, ekumenizmu, misjologii, teologii fundamentalnej, katolickiej nauki społecznej i metodyki pracy naukowej. Należał także do Polskiego Towarzystwa Teologicznego i Polskiego Towarzystwa Historycznego. Oprócz pracy dydaktycznej pełnił w Seminarium różne funkcje. Od 1946 do 1953 był pomocnikiem wychowawcy kleryków; od 1953 do 1955 rektorem seminarium w Toruniu i proboszczem tamtejszej parafii; od 1959 do 1969 dyrektorem studiów. Mimo licznych prac w seminarium ciągle udzielał się duszpastersko. Od 1947 do 1952 był katechetą w Liceum Ogólnokształcącym w Tuchowie; w l. 1954-1958 dojeżdżał z Torunia do

Włocławka z konferencjami dla kleru i do Bydgoszczy z konferencjami dla inteligencji. Prawie całe życie kapłańskie prowadził w Tuchowie i Toruniu Nieustanną Nowennę do M. B. Nieustającej Pomocy, poruszając w długich seriach kazań nie tylko tematykę ściśle mariologiczną, ale i różne dziedziny z zakresu historii Kościoła, głównie w Polsce. Świetny kaznodzieja, treścią swych kazań i sposobem ich wygłaszania ściągał rzesze słuchaczy. Od czasu do czasu prowadził też rekolekcje zamknięte dla duchowieństwa. W swoim życiu wygłosił 4524 kazania i konferencje; współprowadził 18 misji parafialnych; przeprowadził 73 serie rekolekcji parafialnych i 37 serii rekolekcji zamkniętych. Równocześnie pisał artykuły, w których na pierwsze miejsce wysuwa się historia redemptorystów w Polsce. Jest autorem kilku dramatów, m. in. „Misterium tuchowskie" (1-2 lipca 1957), wystawione w sanktuarium tuchowskim w pierwszych dniach lipca 1966 r. Nieuleczalna choroba pozbawiła go życia 5 X 1981 r.

I.

1. Narodzenie N. M. P. przyczyną naszej radości. *Chor. Maryi.* R. 35: 1938 s. 257-262.

2. Rec.: A. SCHLETZ: Józef Jakubowski, żołnierz i kapłan (1743-1814). Kr. 1945; TENŻE: Współpraca misjonarzy z Komisją Edukacji Narodowej (1773-1794). Kr. 1946. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 28.

3. Zarys życia religijnego Warszawy w latach 1788-1806. *Nasza Przeszł.* T. 1: 1946 s. 151-172.

4. Kurs duszpasterski w Lublinie (26-28 VIII 1947). *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 511-512.

5. Duszpasterska działalność św. Klemensa w Warszawie (1787-1808). *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 180-193.

6. Kurs duszpasterski w Lublinie (24-27 VIII 1948). *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 734-745.

7. Rec.: *Nasza Przeszłość.* T. 4: 1948. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 375.

8. O podkreślenie wpływu św. Klemensa Dworzaka na częściowe odrodzenie życia religijnego Warszawy pod koniec XVIII w. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 366-369.

9. Zjazd Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie (6-8 kwietnia 1948). *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 321-328.

10. Rec.: *Polonia Sacra.* R. 1: 1948 z. 3-4. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 279.

11. Rec.: *Roczniki Humanistyczne KUL.* R. 1: 1949. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 622-624.

12. Rec.: S. MACKIEWICZ: Stanisław August. W. 1956. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 469.

13. Rozwój czci Matki Bożej w Polsce. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 846-862.

14. Rec.: *Sacrum Poloniae Millenium.* Rozprawy, szkice, materiały historyczne. T. 1. Rzym 1954; T. 2. Rzym 1955. *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 t. 54 s. 309-315; R. 49: 1957 t. 55 s. 149-155.

15. Wierność katolicka Warszawy Stanisławowskiej (1764-1795). *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 t. 54 s. 414-433.

16. Warszawa za czasów św. Klemensa (Na 150 rocznicę wygnania redemptorystów z Warszawy dn. 20 VI 1808). *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 366-372.

17. Rec.: *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne.* T. 1: 1959 z. 1. *Aten. Kapł.* R. 51: 1959 t. 59 s. 143-145.

18. Rec.: Bibliografia Warszawy. Druki zwarte. Wr. 1958. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 320.

19. Redemptoryści na ziemiach polskich. Na 50-lecie istnienia prowincji polskiej. *Homo Dei.* R. 28: 1959 s. 812-824; R. 29: 1960 s. 36-50.

20. Rec.: *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne.* T. 1: 1960 z. 2. *Aten. Kapł.* R. 52: 1960 t. 61 s. 157-160.

21. Towarzystwo archiwistyki kościelnej i jego organ. [Rec.: *Archiva Ecclesiae.* Bollettino dell' Associazione Archivistica Ecclesiastica. Anno 1: 1958]. *Arch. Bibl. Muz.* T. 5: 1962 s. 361-368.

22. Rec.: *Archiva Ecclesiae.* Bollettino dell'Associazione Archivistica. Anno 2: 1959. *Arch. Bibl. Muz.* T. 6: 1963 s. 300-311.

23. O. Kacper Drużbicki i jego ascetyka na tle życia Polski Wazów. *Aten. Kapł.* R. 55: 1963 t. 66 s. 97-113.

24. Rozwój form pozaliturgicznej modlitwy ustnej w Polsce (966-1966). *Aten. Kapł.* R. 55: 1963 t. 66 s. 309-315.

25. Wydawnictwo archiwalne UNESCO. [Rec.: *Archivum.* Revue Internationale des Archives Publiée sous les auspices du Conseil International des Archives. T. 1-5. Paris 1951-1956]. *Arch. Bibl. Muz.* T. 7: 1963 s. 279-305.

26. Toż. Vol. 6-10. Paris 1958-1960. *Arch. Bibl. Muz.* T. 8: 1964 s. 257-268.

27. Chrzest Wiślan i Polan w IX i X wieku. *Aten. Kapł.* R. 57: 1965 t. 68 s. 219-228.

28. Śp. ks. arcybiskup Włodzimierz Jasiński (1873-1965). *Homo Dei.* R. 34: 1965 s. 179-182.

29. Śp. ks. Abp. Włodzimierz Jasiński. *Curr.* R. 115: 1965 s. 208-215.

30. Rec.: E. BUSCHI: Santa Maria del Perpetuo Soccorso. Vicende storiche, discussione nel mondo, devozioni e florilegio di grazie. Veroli 1968. *Homo Dei.* R. 39: 1970 s. 318.

31. Ciernista droga do kapłaństwa św. Klemensa Dworzaka. [Na 150-lecie zgonu: 15 III 1820-1970]. *Homo Dei.* R. 39: 1970 s. 204-211, 300-305; R. 40: 1971 s. 57-63.

32. Grób i relikwie św. Piotra Apostoła w Rzymie. Drugi okres badań w latach 1953-1967. *Homo Dei.* R. 39: 1970 s. 144-150.

33. Rec.: J. KRAMAREK: Wczesnośredniowieczne grodziska ryczyńskie na Śląsku. Wr. 1969. *Homo Dei.* R. 39: 1970 s. 315-316.

34. Nova S. Clementis biographia critice perlustrata. [Rec.: E. DUDEL: Klemens Hofbauer. Ein Zeitbild. Bonn 1970]. *Spicilegium Historicum.* R. 18: 1970 s. 441-446.

35. Rec.: P. SKWARCZYŃSKI: Szkice z dziejów reformacji w Europie Środkowo-wschodniej. Londyn 1967. *Homo Dei.* R. 39: 1970 s. 317-318.

36. Müller Alfred 1888-1962. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 317.

37. Rec.: A. BEDNARSKA, I. TURNAU: Życie codzienne w Warszawie okresu Oświecenia. W. 1969. *Prz. Hist.* R. 62: 1971 s. 590-592.

38. Rec.: M. DĄBROWSKA: Przygody człowieka myślącego. W. 1970. *Homo Dei.* R. 40: 1971 s. 155-157.

39. Ewangelia w życiu świętych polskich. *Aten. Kapł.* R. 63: 1971 t. 77 s. 289-303.

40. Metropolici gnieźnieńscy — prymasi polscy. *Homo Dei.* R. 40: 1971 s. 163-167.

41. [Współautor]: Siedemdziesięciolecie koronacji cudownego obrazu Matki Bożej w Tuchowie. *Curr.* R. 124: 1974 s. 237-251.

42. Maryjne sanktuarium w Tuchowie. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 40 s. 4-6.

43. Nowy święty — kapłan, apostoł, „Ojciec Biskup". *Homo Dei.* R. 46: 1977 s. 162-171.

44. Redemptoryści. *Gość Niedz.* R. 55: 1978 nr 2 s. 5.

45. *Chorągiew Maryi*, miesięcznik wyd. w Tuchowie 1904-1939. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 231-232.

46. Z historii kultu św. Stanisława biskupa i męczennika. *Homo Dei.* R. 48: 1979 s. 107-115.

47. Z problematyki życia i śmierci św. Stanisława biskupa i męczennika. Na 900-lecie śmierci, 1030-1079-1979. *Homo Dei.* R. 48: 1979 s. 8-21.

48. Begin (Bożyński) Leon (1878-1961). W: *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX). Cz. 1. W. 1981 s. 28-29.

49. Cygnar Jan. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 1. W. 1981 s. 83-84.

50. Hübl (Hobl, Hebel, Hebl) Tadeusz (1761-1807). W: *Polscy kanoniści.* Cz. 1. W. 1981 s. 178-179.

51. Müller Alfred (1888-1962). W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 234-236.

52. Wójcik Stanisław. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 234-236.

53. Zabawa Kazimierz. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 249.

54. Zalasiński Franciszek. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 252.

55. Żółtowski Adolf. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 268-269.

II.

Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris, 1927-1938. Cracoviae [1940] s. 13; tamże, 1939-1955 [mps] s. 14 i 18; tamże, 1956-1965 [mps] s. 13; Arch. Warsz. Prow. Redempt.: Akta personalne, nr 120; Arch. Klaszt. w Tuchowie: Kroniki od 1934; Arch. Wyższego Sem. Redempt. w Tuchowie: Kroniki Studentatu od 1934; Akta Dyrektora Studiów od 1946; Księgi Ocen, T. I-II; Arch. Klaszt. w Toruniu: Kroniki klasztoru za lata 1946-1947 i 1952-1958. — Ponadto dokumenty osobiste, notatki i korespondencja zmarłego.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Wojtacha Eugeniusz (1920-1977), filozof i historyk filozofii chrześcijańskiej.

Urodził się w Sławkowie (dawniej pow. Olkusz); tam ukończył Szkołę Powszechną, a następnie w Olkuszu Gimnazjum Ogólnokształcące i Liceum Humanistyczne. We wrześniu 1939 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach. Po jego ukończeniu w 1945 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Przez pół roku był wikariuszem w Słomnikach.

Następnie odbył dalsze studia na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego (magisterium z teologii — 1947), na Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie i na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL-u (1948 — magisterium z filozofii w Lublinie i licencjat z filozofii w Krakowie). Odbywał później przez cztery lata (1948-1952) studia na Wydziale Biologii i Nauki o Ziemi Uniw. Jagiellońskiego. W r. 1949 i 1950 rozpoczął też studia doktoranckie na KUL-u. W r. 1951/52 był wikariuszem w Pilicy. Później otrzymał urlop naukowy na zrobienie doktoratu z filozofii patrystycznej; uczęszczał na Seminarium z Patrologii i Historii Dogmatu, prowadzone przez ks. prof. E. Florkowskiego na Wydziale Teologicznym UJ. Od r. 1955 przeniósł się na Wydział Filozofii Chrześcijańskiej KUL-u, gdzie w dn. 2 VII 1956 r. obronił pracę doktorską pt. „Pojęcie subsystencji u Rustyka Diakona". W r. 1957 był przez parę miesięcy wikariuszem substytutem i wikariuszem ekonomem w Sąspowie. Pod koniec tego roku był przez krótki czas w nowicjacie jezuitów. W 1958 r. był przez osiem miesięcy wikariuszem w Miechowie. Od listopada tegoż roku otrzymał dwuletni urlop. W czerwcu 1962 r. został zwolniony z pracy w Miechowie i osiedlił się w Krakowie; tam w l. 1963-1967 prowadził wykłady w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym. W lipcu 1967 r. został wikariuszem substytutem w Kalinie Wielkiej, a od czerwca 1969 r. do marca 1972 pełnił funkcję proboszcza w Brzesku Nowym. Ze względu na zły stan zdrowia zrezygnował z duszpasterstwa i znowu zamieszkał w Krakowie. Zmarł 23 września 1977 r.

I.

1. Pojęcie subsystencji u Rustyka Diakona. W: *Streszczenie rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych*. P. 1956 s. 62-68.

2. Der Begriff der Subsistenz beim Diakon Rusticus. *Ztschr. f. Kath. Theol.* R. 82: 1960 s. 2.

3. Tory patrystycznych sporów o osobę. (Streszczenie ze zreferowania pracy na posiedzeniu w dn. 4 czerwca 1963 r.). *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL*. Nr 14: 1965 s. 58-59.

4. Arystotelesowskie szkoły w patrystyce. Z problemów filozoficzno-terminologicznych w tekstach patrystycznych. *Rocz. Filoz.* R. 13: 1965 z. 1 s. 5-12.

5. O metafizycznej strukturze bytu substantywnego. *Rocz. Filoz.* R. 16: 1968 z. 1 s. 162-175.

6. Filozofia: W: *Słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa* [J. M. SZYMUSIAK — M. STAROWIEYSKI]. P. 1971 s. 490-518.

7. Rustyk Rzymianin, diakon. W: *Słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa*. P. 1971 s. 348-349.

8. Pojęcie subsystencji u Rustyka Diakona. Rozprawa doktorska. Lubl. 1956. [Maszynopis w bibliotece Zakładu Historii Filozofii KUL w Lublinie].

II.

Arch. Diec. Kiel.: Akta personalne.

Ks. Władysław Łydka

Wojtas Michał Maksymilian, krypt.: Ks. M. W. (1886-1962), historyk Kościoła, redaktor.

Urodził się 29 IX 1886 r. w Bytomiu jako syn kolejarza Jana i Anny z Kaletów. Szkołę elementarną i Gimnazjum ukończył w Bytomiu, zdobywając w 1907 r. świadectwo dojrzałości. Studia teologiczne odbył na Wydziale Teologicznym Uniw. Wrocławskiego. Po przyjęciu święceń kapłańskich 22 VI 1911 r. we Wrocławiu, pracował jako wikary w Siołkowicah k. Opola, następnie w Łagiewnikach Śl., Legnicy, Szczecinie, Katowicach i Chorzowie-Batorym. W l. 1924-1926 był katechetą w żeńskim liceum w Katowicach, prowadząc równocześnie duszpasterstwo głuchoniemych. W l. 1926-1929 pełnił obowiązki katechety w żeńskim

liceum w Mysłowicach. W 1929 r. objął referat dobroczynności w Kurii Diecezjalnej w Katowicach. W tymże roku uzyskał doktorat z teologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, przedkładając pracę pt.: „Przynależność diecezji wrocławskiej do prowincji gnieźnieńskiej", pisaną pod kierunkiem ks. prof. Jana Fijałka. W 1931 r. został proboszczem w Dąbrówce Małej. W l. 1934-1935 sprawował funkcję dyrektora diecezjalnego Caritasu. W okresie okupacji przebywał w Friesenheim. Po wojnie przybył na Śląsk i był obrońcą węzła małżeńskiego, egzaminatorem prosynodalnym, a od 1957 r. dziekanem siemianowickim. W 1961 r. otrzymał godność kanonika honorowego kapituły katowickiej. Zmarł 19 IX 1962 r. w Bogucicach i został pochowany w Dąbrówce Małej.

I.

1. Sekretariat Dobroczynności Diecezjalnej. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 32 s. 3-4.
2. Charytatywna działalność Ks. Prymasa Hlonda. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 40 s. 5.
3. Der festliche Einzug unseres lieben Oberhirten in seine Diözese. *Der Sonntagsbote.* R. 2: 1926 nr 2 s. 3-4.
4. Stosunek biskupów wrocławskich do Kościoła w Polsce. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 1 s. 13-15.
5. Przynależność diecezji wrocławskiej do prowincji gnieźnieńskiej. *Sprawozdanie z Czynności i Posiedzeń PAU.* T. 33: 1928 nr 3 s. 8-11. Toż w osob. odb. [Kr.] 1928 8° s. 4. — Toż. *Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences et des Lettres 1928.* I-II, s. 35-41. — Toż w osob. odb. [Kr. 1928] 8° s. 35-41, nlb. 1.
6. „Endlich stellst du dich auch zur Arbeit ein...!" *Der Sonntagsbote.* R. 11: 1935 nr 27 s. 309-310.
7. Wyd.: Akta wizytacji dekanatów bytomskiego i pszczyńskiego dokonanej w roku 1598 z polecenia Jerzego Kardynała Radziwiłła, Biskupa Krakowskiego. Katowice 1938 Nakł. Tow. Przyj. Nauk na Śląsku 8° s. 126.
8. Redakcja: *Der Sonntagsbote.* R. 1: 1925.
9. Aktualne problemy akcji charytatywnej w diecezji katowickiej. Maszynopis. Archiwum Diecezjalne w Katowicach.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1912-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1958; PIOTROWICZ K.: Stan i potrzeby nauki polskiej na Śląsku. Katowice 1936 s. 344; BAŃKA J.: Ks. dr M. Wojtas jako historyk. *Wiad. Diec.* [Kat.] R. 30: 1962 nr 12 s. 277-278; GAWOR J.: Śp. Ks. Dr Maksymilian Wojtas proboszcz w Dąbrówce Małej. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 47 s. 373; TENŻE: Śp. Ks. kan. dr Michał Maksymilian Wojtas (1886-1962). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 30: 1962 nr 12 s. 274-277; Nekrolog. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 306-307; MARON F.: Historia diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 49; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 229. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PW 17.

Ks. Józef Mandziuk

Wojtczak Albert Jan (1907-1962), franciszkanin konw., hagiograf.

Urodził się 2 XI 1907 r. we wsi Dobrzec Mały k. Kalisza jako syn Wojciecha i Józefy Bach. Nie ukończywszy jeszcze gimnazjum wstąpił do zakonu Franciszkanów Konw. w Łagiewnikach k. Łodzi, gdzie po odbytym nowicjacie złożył śluby zakonne 8 IX 1927 r. Następnie kontynuował naukę gimnazjalną do 1929 r., po czym studiował filozofię i teologię na Uniw. we Fryburgu w Szwajcarii, gdzie uzyskał doktorat filozofii, i na studium zakonnym w Krakowie. Święcenia kapłańskie przyjął 6 V 1934 r.

Od razu rozpoczął wykłady filozofii w Seminarium Duchownym swego zakonu we Lwowie, a w r. szk. 1946/47 w Gnieźnie. Od 1948-1951 r. wykładał filozofię w Seminarium Archidiecezjalnym we Wrocławiu, pełniąc zarazem funkcje jego wicerektora. Od 1952 r. do śmierci prowadził wykłady z homiletyki i patrologii w Seminarium zakonu w Krakowie. W zakonie pełnił obowiązki komisarza generalnego klasztorów

na terenach wschodnich, a w latach 1956-1959 był sekretarzem swej prowincji zakonnej. Z zapałem oddawał się kaznodziejstwu i głoszeniu rekolekcji dla osób zakonnych. Zginął tragicznie w Tatrach 13 VII 1962 r., pogrzebany został w Krakowie.

I.

1. Philosophie der Freihaeit bei Graf August Cieszkowski. Eine spiritualische Lösung des Freiheitsproblems. Niepokalanów 1933 Druk. „Rycerza Niepokalanej" 8° s. 158.

2. Red.: Aniela SALAWA: Dziennik. *Nasza Przeszł.* T. 8: 1957 s. 355-406. Wspólnie z J. BAREM.

3. Duchowa sylwetka o. Maksymiliana Kolbego. W: *Studia o ojcu Maksymilianie Kolbem.* W. 1971 s. 61-139.

4. Aniela Salawa. Rzym 1973 Postulazione Generale OFMConv. 8° tabl. 1, s. 359.

5. O. Wenanty Katarzyniec. W: *Chrześcijanie.* T. 4. W. 1979 s. 35-161.

6. O. Maksymilian Kolbe, s. 500; O. Melchior Fordon, s. 550; Kazania pasyjne o św. Antonim [5 serii]; Kazania: Nowenny do N. Marii P. [6 serii]; Szkice kazań rekolekcyjnych. Maszynopisy w Bibl. Franc. w Kr.

II.

Comment. Ord. F. M. Conv. R. 59: 1962 s. 221. — Arch. Prow. Franc. Kr.: Teczka akt personalnych.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Wollschlaeger Jan (1912-1978), dogmatyk.

Urodził się 22 II 1912 w Bydgoszczy, był synem Stanisława i Walerii z Gackowskich. Uczęszczał do Gimnazjum Klasycznego w Bydgoszczy i złożył maturę w 1931 r. Do Seminarium Duchownego wstąpił w Lublinie, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie 20 VI 1937 r. Od 1943 przebywał poza diecezją lubelską, w 1945 r. objął wikariat w Bydgoszczy. Mianowany 1 VI 1947 r. administratorem parafii w Grabiu, archidiecezji gnieźnieńskiej, uzyskał doktorat teologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie. Od 1954 r. dojeżdżał do Gniezna i w Seminarium Duchownym wykładał teologię dogmatyczną; pełnił też funkcję egzaminatora prosynodalnego. Zmarł 28 VIII 1978 r.

Opublikował kilka artykułów z dziedziny teologii dogmatycznej, przedstawiając w nich aktualny stan wiedzy w omówionych zagadnieniach.

I.

1. Bóg, Chrystus, kapłani. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 92-93.

2. Najśw. Maryja Panna Pośredniczka wszystkich łask. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 144-145.

3. Opatrzność a przeznaczenie. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 231-232.

4. Kościół — Rodzina Boża. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 281-282, 325-326.

5. Prezbiterat jest z ustanowienia Bożego. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 401-402.

6. Władztwo Jezusa i Maryi w Królestwie Bożym. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 454-455.

7. Problem lokalizacji nieba. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 500-501.

8. Problem ognia czyśćcowego. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 14: 1959 s. 502-503.

9. „Studia Gnesnensia". *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 51 s. 463.

II.

Rocz. Archid. Gnieźn. 1958 s. 27, 35, 74, 182, 187; Kuria Metropolitalna w Gnieźnie, Akta personalne.

Ks. Marian Banaszak

Wolnik Bruno (1882-1960), jezuita, autor prac z religionawstwa.

Urodził się 6 X 1882 r. w Benkowicach na Śląsku. Do zakonu jezuitów wstąpił 18 IV 1899 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat (1899-1900) i 3 klasy gimnazjum (1900-1903), w Chyrowie ukończył Gimnazjum (1903-1905). Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1908-1910), a teologię na wydziale zakonnym w Krakowie (1910-

-1914). Święcenia kapłańskie otrzymał 22 VI 1913 r. W czasie I wojny światowej (do 1919) był kapelanem wojskowym. Dnia 13 VIII 1920 został wicerektorem kolegium krakowskiego, a 30 VIII 1921 r. rektorem. W grudniu 1925 r. wyjechał na misję do Północnej Rodezji, gdzie w l. 1927-1950 był Prefektem Apostolskim prefektury Broken Hill, a potem Lusaka. Zmarł w szpitalu w Lusace 7 IX 1960 r.

I.

1. Rec.: O. ZIMMERMANN: Das Gottesbedürfnis. Freiburg 1910. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 419-420.

2. Rec.: P. VOGT: Stundenbilder der philosophischen Propädeutik. Freiburg 1909; TENŻE: Leitfaden der philosophischen Propädeutik. Wien 1911. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 400-404.

3. Rec.: J. DE BONNIOT: Le problème du mal. Paris 1911. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 330-331.

4. Fakt powszechności religii w świetle pewności samorzutnej. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 291-312; R. 30: 1913 t. 117 s. 101-117, 248-269.

5. Rec.: SNELL: Essai sur la foi dans le catholicisme et dans le protestantisme. Paris 1911. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 132-133.

6. Rec.: Erster homiletischer Kurs in Wien. Wien 1911. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 277-278.

7. Rec.: M. J. SCHEEBEN: Die Mysterien des Christentums. Freiburg 1912. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 120-121.

8. Listy... z miejsc uświęconych potem i krwią błog. Andrzeja Boboli T. J. *Nasze Wiad.* T. 5: 1916-1920 s. 86-94.

9. Z podróży misjonarzy rodezyjskich. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 26-28.

10. Wrażenia z Afryki. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 63-66.

11. Z polskiej misji w Rodezji. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 160-163.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 814; Śp. O. Bruno Wolnik. *Posł. Serca Jez.* R. 44: 1960 s. 329-331; B[OROŃ] J.: Śp. O. Bruno Wolnik T. J. *Pionierski Trud Misjonarzy Jezuickich w Rodezji.* Zima 1960/61 s. 1-3; GRZEBIEŃ L.: Pionierski trud misjonarzy słowiańskich, 1881-1969. Kr. 1977 s. 124, 264, 353-354. — ATJ Kr.: Katalogi prowincji galicyjskiej [1900-1918], polskiej [1919-1926], małopolskiej [1927-1960]; dokumenty osobiste i korespondencja.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wołek, Wacławski Jan (1891-1980), pedagog.

Pochodził z rodziny rolnika Stanisława Wołka i Julii z d. Idzik. Urodził się 20 II 1891 r. w Będziemyślu, pow. Dębica. Do Gimnazjum w Dębicy uczęszczał w l. 1903-1911. W r. akad. 1911/12 studiował na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskim w Krakowie; po roku przeniósł się na taki sam wydział Uniw. we Lwowie. W r. 1913/14 rozpoczął studia teologiczne w Przemyślu; ukończył je w 1918 r. i 12 V 1918 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Do 11 IV 1920 r. był najpierw wikarym, a w ciągu ostatnich trzech miesięcy administratorem w Rudniku nad Sanem. W ciągu kilku miesięcy (II-VIII) 1921 r. był wikarym w Kamieniu, następnie (1921-1928) prefektem szkoły powszechnej w Rudniku; od 1 II 1928 do 30 VIII 1939 r. prefektem państwowego Gimazjum w Jaworowie. W czasie okupacji (do 31 VIII 1945) przebywał w rodzinnym Będziemyślu. W 1944 r. przez pewien czas spełniał tam obowiązki administratora parafii. Od 1 IX 1945 r. do 30 VIII 1948 r. był prefektem prywatnego Gimnazjum i Liceum w Sędziszowie Małopolskim (którego był współorganizatorem) a ad 1 IX 1948 r. do przejścia na emeryturę prefektem w państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Przeworsku. Zmarł 26 II 1980 r. w Przeworsku; pochowany został w Będziemyślu.

I.

1. Wola — jako czynnik wychowawczy. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 14: 1925 s. 268-278.

2. Egzorta-kazanie w 133 rocznicę Konstytucji 3 Maja. (Wygłoszone w 1924 r.). *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 212-218.

3. Egzorta na podziękowanie za zwycięstwo nad Turkami pod Chocimem. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 371-376.

4. W sprawie programu nauki religii w szkołach powszechnych — słów kilkoro. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 299-314.

5. Śp. ks. Jakub Nigborowicz. *Kron. Diec. Przem.* R. 27: 1927 s. 96-101.

6. Egzorta na „Tydzień Pomorza". *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 275-278.

7. [Wypowiedź w ankiecie: O wartości szkolnej, sodalicji mariańskiej]. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 267-268.

8. O śpiewie kościelnym młodzieży szkolnej. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 23: 1934 s. 215-227.

9. Śp. ks. Jan Wawszczak. *Kron. Diec. Przem.* R. 35: 1935 s. 177-181.

10. Będziemyśl i Klęczany. Rys historyczno-etnograficzny z 23 fotografiami. Jaworów 1937 Nakł. autora, Druk. Ed. Szpilki 8° s. 214, nlb. 2, tabl. 23.

II.

[Nekrolog]. *Kron. Diec. Przem.* R. 66: 1980 s. 48; — *Kron. Diec. Przem.* R. 19: 1919 — R. 21: 1921; R. 28: 1928; Schematismus cleri dioec. Premisl. r. lat. pro A. D. 1919; Toż, za l. 1920-1979. — Tabela służbowa — Kuria bpia Przemyśl; Catalogus alumnorum 1893-1918 w Arch. Sem. Duch. w Przemyślu.

Ks. Tadeusz Śliwa

Wołkowski Edmund (1897-?), duszpasterz emigracyjny, pastoralista, redaktor.

Urodził się 15 III 1897 r. w Inowrocławiu, był synem Stanisława i Marianny z Kausów. Do gimnazjum uczęszczał w rodzinnym mieście; maturę złożył 15 III 1918 i po zakończeniu I wojny światowej podjął studia seminaryjne w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 17 XII 1922 r. w Gnieźnie i od 1 I 1923 r. rozpoczął pracę duszpasterską na wikariacie w poznańskiej parafii Matki Boskiej Bolesnej na Łazarzu. Zapotrzebowanie na polskich duszpasterzy dla emigrantów we Francji skłoniło go w sierpniu 1927 r. do rezygnacji z poznańskiego wikariatu i wyjazdu do Lens we Francji, gdzie przez dwa lata zajmował się kapłańską posługą wśród polskich uchodźców. Gdy powrócił do kraju, otrzymał 17 X 1929 r. stanowisko dyrektora poznańskiego okręgu „Caritas". W 1931 r. objął też redakcję miesięcznika Związku Towarzystw Dobroczynności „Caritas" i w tym okresie opublikował kilka artykułów z dziedziny duszpasterstwa dobroczynnego. W 1936 r. przestał pełnił funkcję redaktora, a od 30 VI 1937 dyrektora Okręgu „Caritas". Objął natomiast stanowisko dyrektora fundacji im. Twardowskich w Poznaniu. Po wybuchu II wojny światowej znalazł się za granicą. Jego działalność w okresie powojennym nie jest bliżej znana. Do 1976 r. występuje w Rocznikach archidiecezji poznańskiej jako jej kapłan poza granicami Polski. Wiadomo jedynie, że przez pewien czas przebywał w Kaliforni, w ostatnich zaś latach w Montreux, w Szwajcarii. Data jego śmierci nie jest znana.

I.

1. Eucharystia a Caritas. (Referat wygłoszony na sekcji charytatywnej I Polskiego Kongresu Eucharystycznego w Poznaniu). *Ruch Charyt.* R. 9: 1930 nr 7/8 s. 176-184.

2. Caritas albo Chaos. *Ruch Charyt.* R. 10: 1931 nr 5 s. 133-135.

3. Red.: *Ruch Charytatywny.* Miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności „Caritas". R. 10: 1931 nr 9 — R. 15: 1936 nr 7/8.

4. O ideał w pracy dobroczynnej. Z rozważań nad Nawiedzeniem Najśw. Marji Panny. *Ruch Charyt.* R. 12: 1933 nr 9 s. 258-262.

5. Na ratunek dziatwie. *Ruch Charyt.* R. 13: 1934 nr 5 s. 129.

6. Caritas na wsi. (Program pracy). *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 nr 3 s. 81-86.

7. Święty Wawrzyniec a akcja charytatywna. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 nr 7/8 s. 205-207.

8. Na „Tydzień Miłosierdzia". *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 nr 10 s. 301-303.

9. Tydzień Miłosierdzia. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 nr 11 s. 305-307.

10. Zaciąganie młodych. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 nr 12 s. 345-347.

11. „Caritas" w parafii. P. 1936 Nakł.

Związku Tow. Dobroczynności „Caritas" 8° s. 48.
12. Dwa nakazy. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 nr 1 s. 1.
13. Refleksje wielkopostne. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 nr 3 s. 65.
14. „Pozwólcie dziateczkom przyjść do Mnie". *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 s. 129-130.
15. „Caritas Christi urget nos". *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 nr 6 s. 161.
16. Posłaniec Boży. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 nr 7/8 s. 193.
17. Duszpasterz wśród chorych. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 172-175.
18. Wartości duszpasterskie Stowarzyszenia „Pomoc Rodzinna im. Ks. Piotra Skargi". *Duszpasterz.* R. 1: 1937 nr 4 s. 100-102.

II.

Mies. Kośc. R. 38: 1923 s. 6; R. 44: 1929 s. 110; Arch. Archid. w Poznaniu, zespół KA kartoteka księży 1956-1980.

Ks. Marian Banaszak

Woroniecki Jacek Adam (1878-1949), dominikanin, profesor i rektor Katol. Uniw. Lubelskiego, profesor Angelicum, moralista.

Urodził się 21 XII 1878 r. w Lublinie z rodziców: Mieczysława Korybuta księcia Woronieckiego i Marii z Drohojowskich. Był drugim dzieckiem wśród ośmiorga rodzeństwa. Na chrzcie otrzymał imiona Adam Marian Tomasz Pius Leon. Dziedzińtwo spędził w majątku rodzinnym Kanie koło Chełma Lubelskiego, gdzie wychowywał się w atmosferze wysokiej kultury i głębokiej wiary. W Warszawie ukończył maturą gimnazjum w 1898 r., skąd wyniósł m. in. doskonałą znajomość języka rosyjskiego.

Po rocznej służbie w pułku husarów w Warszawie, zapisał się na wydział przyrodniczy Uniw. we Fryburgu Szwajcarskim, gdzie w 1902 r. uzyskał licencjat. Obok studiów przyrodniczych uczęszczał również na wykłady z literatury niemieckiej i francuskiej. Wówczas też obudziły się w nim zainteresowania problemami społecznymi, czemu dał wyraz w swojej pierwszej pracy pt. „Uwagi z powodu Naszej Młodzieży Skryptora". Po ukończeniu studiów przyrodniczych, na tym samym Uniw. rozpoczął studia teologiczne. Ukończył je stopniem licencjata w 1905 r. Tego samego roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie, a 10 III 1906 r. został wyświęcony na kapłana. Po święceniach udał się za granicę, odwiedzając kolejno Francję, Belgię, Holandię, Niemcy, Szwajcarię i Włochy. Kiedy wrócił objął stanowisko profesora Pisma św. w Lubelskim Seminarium Duchownym oraz kapelana-sekretarza biskupa Franciszka Jaczewskiego. Równocześnie wygłaszał konferencje i publikował artykuły na tematy społeczno-kulturalne.

W 1907 r. za zgodą biskupa znowu wyjechał do Fryburga, gdzie po dwu latach obronił rozprawę doktorską na temat: „Principes fundamentaux de sociologie thomiste".

Po śmierci ojca w 1909 r. wstąpił do zakonu dominikanów, rozpoczynając we wrześniu tego roku nowicjat w San Domenico da Fiesole i otrzymując imię zakonne Jacek. Po odbyciu nowicjatu, z polecenia generała zakonu w 1911 r. został ojcem duchownym konwiktu teologicznego we Fryburgu. Następnie przebywał w Berlinie, a w 1914 r. został przeniesiony do Krakowa. Generał nosił się z zamiarem powierzenia mu misji utworzenia nowej prowincji dominikańskiej z ośrodkiem w Petersburgu oraz restauracji prowincji w byłym Królestwie Polskim. W czasie pobytu w Krakowie przez pewien czas wykładał etykę w miejscowym studium klasztornym, opiekował się tamtejszym archiwum, gdzie uporządkował cały istniejący wówczas zasób dokumentów pergaminowych. Ró-

wnocześnie nawiązał kontakty z krakowskim środowiskiem naukowym, zwłaszcza zaś z wybitnym historykiem ks. prof. Janem Fijałkiem. Już w 1918 r. został członkiem Komisji do badania dziejów PAU.

Od marca roku akademickiego 1919-1920 o. Woroniecki podjął wykłady na Katol. Uniw. Lubelskim z teologii moralnej i etyki, pełniąc równocześnie obowiązki dyrektora konwiktu księży studentów. Po śmierci rektora KUL, ks. Idziego Radziszewskiego, został jego następcą w latach 1922-1924. Położył duże zasługi dla rozwoju tej uczelni, starając się stworzyć jej dobre warunki pracy oraz pozyskać dla niej jak najlepszych wykładowców krajowych i zagranicznych. Aby zainteresować Uniw. Katolickim społeczeństwo, zwłaszcza ziemiaństwo polskie, założył Towarzystwo Przyjaciół KUL. W zamierzeniach o. Woronieckiego KUL miał się stać ośrodkiem tomizmu. Z powodu złego stanu zdrowia zrezygnował z obowiązków rektora, pozostając nadal profesorem tej uczelni. W 1929 r. został powołany na profesora dominikańskiego Kolegium „Angelicum" w Rzymie, gdzie wykładał teologię moralną spekulatywną i pedagogikę. W 1930 r. otrzymał najwyższy w zakonie tytuł naukowy, magisterium in Sacra Theologia. Zły stan zdrowia zmusił go do powrotu w 1933 r. do kraju. Tu zajął się porządkowaniem spraw prowincji. Jego ideą było skupienie pracy zakonu w Polsce w dużych ośrodkach miejskich i uniwersyteckich. Z jego sugestii, w czasie wizyty generała zakonu w 1933 r. zostało zniesionych kilka małych klasztorów dominikańskich w Polsce, które nie miały większej racji bytu. Będąc syndykiem prowincji polskiej, orientował się w gospodarce klasztorów. Od niego wyszedł zrealizowany potem plan parcelacji majątków klasztornych. Za uzyskane w ten sposób fundusze zamierzał O. Woroniecki wybudować w Warszawie centrum studiów dominikańskich, które miało być otwarte dla słowiańskich prowincji dominikańskich. W tym też czasie pełnił obowiązki rektora Studium Filozoficzno-Teologicznego dominikanów we Lwowie, w którym wykładał teologię moralną, w pewnych zaś okresach także patrologię i historię Kościoła. Równocześnie wygłaszał konferencje dla młodzieży akademickiej oraz publikował artykuły, które odpowiadały na jej poszukiwania. Z jego inicjatywy zaczął się ukazywać miesięcznik dla inteligencji „Szkoła Chrystusowa". Miał wielkie plany misyjne i dla ich realizacji założył w 1932 r. Zgromadzenie SS. Dominikanek-Misjonarek.

W 1937 r. wraz z Studium Lwowskim został przeniesiony do nowowybudowanego Kolegium dominikańskiego w Warszawie. W następnym roku Kapituła prowincjonalna mianowała o. Woronieckiego postulatorem do spraw beatyfikacji i kanonizacji. W związku z tym wiele troski poświęcił rozwojowi kultu męczenników sandomierskich.

W chwili wybuchu wojny w 1939 r. przebywał w Krakowie, gdzie przeprowadzał wizytację klasztoru SS. Dominikanek „Na Gródku". Po nieudanych próbach przedostania się na wschód, powrócił do Krakowa, gdzie zaczął organizować Studium zakonne. Prowadził w nim wykłady z teologii moralnej. W l. 1939-1941 gromadził w klasztorze elitę inteligencji krakowskiej, pokrzepiając ją swoimi konferencjami. Z powodu złego stanu zdrowia w 1941 r. zmuszony był zaprzestać działalności zewnętrznej, a w 1944 r. zrzekł się także kierownictwa Studium Filozoficzno-Teologicznego. Odtąd cały czas poświęcił pracy pisarskiej. Rezul-

tatem jego badań naukowych w tym czasie było wydanie pierwszego źródłowego życiorysu św. Jacka. W tym też czasie ukończył rozpoczętą przed laty książkę pt. „Pełnia modlitwy".

O. Woroniecki pozostawił po sobie poważny dorobek naukowy i pisarski, a ponadto wiele szkiców, których śmierć nie pozwoliła mu wykończyć. Zmarł w Krakowie 18 V 1949 r.

I.

1. Uwagi z powodu „Naszej młodzieży" Scriptora. [Odczyt w jednym z Towarzystw Zjednoczonych]. Lw. 1903 s. 32.

2. Zależność Jana Śniadeckiego od J. M. Degeranda. (Przyczynek do poznania stosunku J. Śniadeckiego do Kanta). *Prz. Filoz.* R. 7: 1904 z. 4 s. 407-421. — Toż w osob. nadb. 1904 8° s. 407-421.

3. Ogrody robotnicze. P. 1905 s. 15.

4. Ankieta „Przeglądu Powszechnego": Współczesne zadania katolicyzmu w Polsce. [Wypowiedź...]. *Prz. Powsz.* T. 90: 1906 nr 2 s. 3-21.

5. Historja Katolickiej akcji społecznej w XIX wieku. Szkic historyczno-społeczny. Lubl. 1907 Nakładem Autora 16° s. 56.

6. Moralność a religia. *Wiad. Arch. Warsz.* 1911 nr 3 i 6.

7. Pobyt Długosza na zamku lubelskim (1473-1476). *Głos Lub.* T. 1: 1913 nr 27, 28 i 29. Toż w osob. odb. Lubl. 1913 Druk M. Kossakowskiej 16° s. 29.

8. Przewodnik po literaturze religijnej dla osób pragnących pogłębić swe wykształcenie w dziedzinie wiary katolickiej. Lw. 1914 Gubrynowicz i Syn 8° s. 160. Toż wyd. 2 znacznie rozszerzone o nieco zmienionym tyt.: Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych. Opracowali ks. ks. profesorowie: Wł. KORNIŁOWICZ, P. KREMER, J. KRUSZYŃSKI, A. POBOŻY, A. SZYMAŃSKI i J. UMIŃSKI. Pod redakcją [i przy współpracy...] P. 1927 Nakład Księgarni św. Wojciecha 8° s. 420.

9. Ojcowie i dzieci. (Myśli spod Giewontu). *Życie Nowe.* T. 1: 1915 nr 7 s. 2-3.

10. O przyszłość konserwatyzmu. *Kur. Pozn.* T. 10: 1916 nr 24-31.

11. Oświata a wychowanie. *Rok. Pol.* T. 1: 1916 nr 7 s. 35-49.

12. Społeczeństwo a wychowanie. *Rok Pol.* T. 1: 1916 nr 8 s. 17-31.

13. Szkoła narodowa w nauczaniu języka polskiego. *Rok. Pol.* T. 1: 1916 nr 1 s. 29-43. Toż w osob. odb. Kr. 1916 Nakładem Autora 8° s. 16.

14. Z powodu ostatniego dzieła profesora Zdziechowskiego. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 5: 1916 nr 5 s. 208-220; nr 6-7 s. 283-297; nr 8 s. 362-373. Toż w osob. odb. Lw. 1916 Drukarnia J. Chęcińskiego 8° s. 38.

15. Cui bono? *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 nr 13 s. 155.

16. Głos niemowląt polskich. *Głos Nar.* R. 25: 1917 nr 15 s. 1.

17. Nad grobem Adama Mickiewicza. (Przemówienie... w dniu 6 listopada 1917 r. podczas złożenia wieńca przez młodzież szkół krakowskich na grobie wieszcza). W: *Noworoczna jednodniówka skautowa.* [Kr.] 1917 s. 3-8.

18. O nauczaniu etyki. Referat wygłoszony na IV zjeździe księży prefektów w Warszawie 22 VI 1917 r. W: *Pamiętnik IV ogólnego zjazdu Ks. Ks. Prefektów Królestwa Polskiego w Warszawie 20, 21 i 22 czerwca 1917 r.* W. 1917 8° s. 207-219.

19. Przedm.: WOŁYNIAK: Wiadomości o dominikanach prowincji litewskiej. Cz. 1 Kr. 1917 Nakładem OO. Dominikanów s. I-VII.

20. Biblioteka życia wewnętrznego. *Wiad. dla Duch.* T. 5: 1918 s. 105-106.

21. Konkordat czy rozdział. *Rok. Pol.* T. 3: 1918 nr 6 s. 352-363.

22. O przyszłość ruchu skautowego w Polsce. *Rok. Pol.* T. 3: 1918 nr 7-8 s. 451-467. Toż w osob. odb. Kr. 1918 s. 20.

23. Królewskie kapłaństwo. Studjum o powołaniu i wychowaniu kapłana katolickiego. P. [1919] Nakład Księgarni św. Wojciecha 8° s. 168. Wyd. 2. P. 1935 Nakładem Naczel. Instytutu Akcji Katol. 8° s. 150. Wyd. 3. Wr. 1947 Nakładem „Homo Dei" 8° s. 158.

24. Kilka uwag o koniecznych warunkach poprawnego tłumaczenia dzieł z obcych języków. *Wiad. dla Duch.* R. 6: 1919 nr 1 s. 11; nr 2 s. 27-28; nr 3 s. 41.

25. Kazanie „O obowiązku wspierania ojczyzny swem mieniem" wygłoszone przez... w Katedrze Lubelskiej w dniu 9 maja 1920 roku z powodu wezwania Rządu Polskiego do podpisywania pożyczki „Odrodzenia Polski". Lubl. 1920 Nakładem Lubelskiego Wojewódzkiego Komitetu Propagandy Pożyczki Państwowej 8° s. 17.

26. Raport niebieski. Gawęda żołnierska. W. 1921 Kurja Biskupia W P 16° s. 74.

27. Catholicité du thomisme. *Rev. Thom.* R. 26: 1921 nr 4 s. 321-355.

28. Filozoficzne podłoże harcerstwa. *Harcmistrz.* T. 4: 1921 nr 1 s. 2-7. Toż samo *Tyg. Ilustr.* R. 62: 1921 nr 6 s. 90.

29. Ojciec duchowny harcerstwa polskiego. *Harcmistrz.* T. 4: 1921.

30. Próba wartości harcerstwa. W: *Na dalszą drogę* 1921 s. 1-8.

31. Rola czynników moralnych w społecznym życiu ziemian. W: *Zadania i obowiązki ziemiaństwa.* Referaty wygłoszone na zebraniu Związku Ziemian w Warszawie w dniu 6 czerwca 1921 r. W. 1921 Księgarnia Rolnicza s. 1-39.

32. Wychowanie społeczne i praca społeczna. *Prąd.* T. 9: 1921 nr 1-2 s. 13-22; nr 3-4 s. 58-73. Toż w osob. odb. W. 1921 Skład główny w księgarni „Kroniki Rodzinnej" 16° s. 43, V. Bibljoteka Prądu nr 8.

33. Metoda i program nauczania teologji moralnej. Lubl. 1922 Nakładem Uniwersytetu Lubelskiego 8° s. 93.

34. O ton Akcji Katolickiej. *Prąd.* T. 10: 1922 nr 4-5 s. 90-98; nr 6 s. 142-145.

35. Zasady wychowania seminaryjnego St Suplice. W: *Pamiętnik pierwszego zjazdu odbytego we Włocławku 30 X — 1 XI 1921.* Włocławek 1922 Związek Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezwaniem św. Jana Kantego nr 1 s. 41-46.

36. Do Duchowieństwa. 1 stycznia 1923 8° s. 2. Ulotka.

37. Idea Uniwersytetu Lubelskiego. *Głos Lub.* R. 10: 1923 nr 68.

38. Ofiarność społeczna i warunki jej rozwoju. *Wiad. Tow. Uniw. Lub.* 1923 nr 2.

39. Pośmiertna misja Henryka Sienkiewicza. Przemówienie wygłoszone na inauguracji sali jego imienia na Uniwersytecie Lubelskim dnia 22 czerwca 1923 r. *Wiad. Tow. Uniw. Lub.* 1923 nr 2.

40. Przemówienie wygłoszone 2 bm. w Lublinie z okazji bytności Pana Prezydenta Wojciechowskiego. *Głos Lub.* R. 10: 1923 nr 244 s. 3.

41. Réponse à l'enquête sur le nationalisme. *Le Lettres* 1923 s. 314-428.

42. Studjum nad kardynalną cnotą roztropności. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 z. 2 s. 226-247. Toż w osob. odb. Wl. 1923 Drukarnia Józefa Zawadzkiego 8° s. 24.

43. W sprawie Uniwersytetu Lubelskiego. [B.r.m.] 8° s. 2. Ulotka.

44. Tłum.: PIUS XI Pp.: Encyklika „Studiorum Ducem. Wydana z okazji sześćsetlecia kanonizacji św. Tomasza z Akwinu dnia 29 czerwca 1923 roku. Z łacińskiego przełożył... W. [1923] Nakładem Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej 8° s. 39. Biblioteka Akcji Katolickiej. Nowa Seria Nr 8.

45. Katolickość tomizmu. Lubl. 1924 Nakładem Uniwersytetu Lubelskiego 8° s. 96. Wyd. 2 zmienione. W. 1938 Nakładem Archidiec. Inst. A. K. 8° s. 115. Wydawnictwa Inst. Wyższej Kultury Rel. w Warszawie Nr 3.

46. Pełnia modlitwy. Studium teologiczne dla inteligencji. Serja pierwsza: (Zadania, składniki i własności modlitwy). P. [1924] Nakład Księgarni św. Wojciecha 16° s. 156. Wyd. 2 P. [1934] Księgarnia św. Wojciecha 16° s. 142. Seria druga [Kr.] 1948 [Klasztor OO. Dominikanów] 4° s. 90. Odbitka na powielaczu. Wyd. drukiem w: *Wychowanie człowieka.* Pisma wybrane. Wyboru dokonał O. Wł. Kamil SZYMAŃSKI OP. Opracował Jerzy KOŁĄTAJ. Kr. 1961 Wydawnictwo Znak s. 108-152.

47. Bohaterstwo wytrwania. *Głos Lub.* R. 11: 1924 nr 321 s. 6.

48. Les malheurs de la Russie. *Etudes Religieuses.* 1924 nr 106 s. 43.

49. Lingua Eucharis. Na marginesie doktryny kaznodziejskiej św. Tomasza z Akwinu. Summa theol. II-II, q. 177. *Prz. Hom.* T. 2: 1924 nr 4 s. 253-266. Toż w osob. odb. Kielce 1924 Drukarnia „Jedność" 8° s. 16.

50. O kult żywego słowa. Z powodu ukazania się w druku przemówień ks. bpa TEODOROWICZA Na przełomie. P. 1924. *Rzeczpospolita.* R. 5: 1924 nr 46 s. 4.

51. „Pedagogia perennis". (Św. Tomasz a pedagogika nowożytna). *Prz. Teol.* R. 5: 1924 z. 3-4 s. 143-160. Toż w osob. nadb. [b.r.m.] 8° s. 143-160 oraz w odb. P. 1924 Gebethner i Wolf 8° s. 20.

52. Red., przedm.: Św. TERESA OD JEZUSA: Droga doskonałości. Opracował i przedmową poprzedził... P. 1924 św. Wojciech 16° s. I-XXXII, 266.

53. Przygotowanie duchowieństwa do kierowania duszami na drodze do doskonałości. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu odbytego w Lublinie 3 VIII — 5 VII 1923 r.* [Włocławek 1924] Związek Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezwaniem św. Jana Kantego nr 2 s. 37-47. Toż w osob. nadb. Włocławek 1924 8° s. 37-47 oraz w odb. Włocławek 1924 Drukarnia Diecezjalna 8° s. 15.

54. Sensus catholicus. *Prąd.* R. 12: 1924 nr 1 s. 7-11.

55. Zagadnienia języka wykładowego teologji w Polsce. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu odbytego w Lublinie 3 VII — 5 VII 1923 r.* [Włocławek 1924] Związek Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezwaniem św. Jana Kantego nr 2 s. 71-78.

56. Zdolność wychowawcza szkoły publicznej i jej granice. *Mies. Katech. i Wych.* R. 13: 1924 z. 5-7 s. 65-82.

57. Z powodu książki o roli Ojca duchownego w Seminarjum Duchownem. *Prz. Katol.* R. 62: 1924. Toż w osob. odb. W. 1924 Druk „Polaka-Katolika" 8° s. 8.

58. Katolicka etyka wychowawcza. T. 1: Analityczna. P. 1925 Nakład Księgarni św. Wojciecha 8° s. VII, 232. Wyd. 2 poprawione. Kr. 1948 Wydawnictwo Mariackie 8° s. 476. Cz. 2 [Kr. 1949] OO. Domi-

nikanie 4° s. 336, XIV, nlb. 5. Odbite na powielaczu. Rozdział XIX tejże części pt. Cnota kardynalna sprawiedliwości i najważniejsza jej postać sprawiedliwość współdzielcza opublikowano w: *Wychowanie człowieka.* Pisma wybrane. Kr. 1961 s. 155-188.

59. Około kultu mowy ojczystej. Lw. 1925 Książnica-Atlas 8° s. 112.

60. Jeszcze około „Katolickość tomizmu". (Odpowiedź ks. A. Steurowi). *Prz. Teol.* R. 6: 1925 nr 4 s. 495-498.

61. Krzewienie ducha misyjnego wśród młodzieży seminaryjnej. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu odbytego w Łomży 15 IV — 17 IV 1925 r.* Lubl. 1925 Związek Zakładów Teologicznych pod wezwaniem św. Jana Kantego nr 4 s. 132-147. Toż w osob. odb. Lub. 1926 8° s. 18.

62. Le catholicisme et l'avenir de la Russie. (A propos de l'Union de Eglises). Liège 1925 Sociéte des Etudes Religieuses s. 44.

63. St Thomas et la pédagogie moderne. W: *Xenia Thomistica a plurimis orbis catholici viris eruditis praeparata quae Sancto Thomae Aquinati Doctori Communi et Angelico anno ab eius canonizatione sexcentesimo devotissime offert Reverendissimus Pater Fr. Ludovicus Theissling Sacrae Theologiae Professor Magister Generalis Ordinis Praedicatorum.* T. 1. Romae 1925 s. 451-460. Toż w osob. odb. Romae 1924 Imprimerie Polyglotte Vaticanae 4° s. 12.

64. Województwo i Uniwersytet. *Głos Lub.* R. 12: 1925 nr 126 s. 6.

65. Rec.: J. MAUSBACH: Thomas von Aquin als Meister christlicher Sitten-lehre unter besonderer Berucksichtigung seiner Willenslehre. München 1925. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 nr 4 s. 493-495.

66. Misja św. Teresy od Dzieciątka Jezus. (Teologiczne podstawy drogi dziecięctwa duchowego). W. 1926 Nakł. Księg. „Kroniki Rodzinnej" 16° s. 24.

67. Doniosłość wychowawcza liturgji eucharystycznej. W: *Pamiętnik polski XXVIII Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Chicago III. w 1926 r.* [Chicago] s. 153-174. Toż samo w: *Myst. Christi.* T. 1: 1929/30 nr 1 s. 15-18; nr 2 s. 15-18; nr 3 s. 23-27; nr 4 s. 21-26; Toż w osob. odb. Kr. 1930 Nakładem czasopisma liturgicznego „Mysterium Christi" 8° s. 23.

68. Indywidualizm naszego życia religijnego. *Prąd.* R. 15: 1926 nr 4 s. 174-179. Toż samo w: *Wychowanie człowieka.* Pisma wybrane. Kr. 1961 s. 289-294.

69. Msza św. na Kongresie Eucharystycznym w Chicago. *Radość Życia.* R. 2: 1926 nr 9-10 s. 21-23.

70. Nasz polski fideizm. *Prąd.* R. 15: 1926 nr 2 s. 52-57. Toż samo w: *Wychowanie człowieka.* Pisma wybrane. Kr. 1961 s. 294-301.

71. Nasz sentymentalizm i jego wpływ na życie religijne. *Prąd.* R. 15: 1926 nr 3 s. 117-123. Toż samo w: *Wychowanie człowieka.* Pisma wybrane. Kr. 1961 s. 301-309.

72. Quaestio disputata de natione et statu civili. *Divus Thomas* [Piac.]. R. 29: 1926 nr 1 s. 25-54.

73. Stanowisko Kościoła wobec reinkarnacji. *Prz. Katol.* R. 5: 1926 nr 2 s. 1-2.

74. Życie religijne współczesnej inteligencji polskiej. *Prąd.* R. 15: 1926 nr 1 s. 3-6.

75. Rec.: F. HORTYŃSKI: Traduction polonaise de la Somme theologique Supplément aux: *Wiad. Katol.* 1925. *Bulletin Thom.* R. 3: 1926 nr 1 s. 35-36.

76. Rec.: J. MARITAIN: Trois Reformateur: Luther, Descartes, Rousseau. Paris 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 nr 1 s. 90-92.

77. Rec.: Z. KOZUBSKI: Fryderyk Nietzsche i jego etyka. Studjum moralno-apologetyczne. P. 1924. *Wiad. dla Duch.* R. 13: 1926 nr 1 s. 27.

78. Podkamień w dwóchsetną rocznicę koronacji cudownego obrazu Najświętszej Marji Panny. Lw. 1927 Wydawnictwo i nakład OO. Dominikanów z Podkamienia 16° s. 32.

79. Moc i wartość spekulatywnych cech tomizmu. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 nr 1 s. 27-42.

80. Po pierwszym Kongresie Misyjnym: Praca która nas czeka. *Misje Katol.* R. 46: 1927 z. 11 s. 481-490.

81. W przededniu stuletniej rocznicy urodzin Matki Marceliny Darowskiej 1827 — 28 I — 1927. *Głos Lub.* R. 14: 1927.

82. Nierozerwalność małżeństwa. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej.* Praca zbiorowa profesorów Uniwersytetu Lubelskiego. Lubl. 1928 s. 253-266.

83. Ogólne podstawy filozoficzne i teologiczne chrześcijańskiej nauki o małżeństwie. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej.* Praca zbiorowa profesorów Uniwersytetu Lubelskiego. Lubl. 1928 s. 41-64, 253-266.

84. Udział Polski w dziele misyjnym. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akad. Kongresu Misyjnego.* P. 1928 s. 188-201.

85. Tłum.: D. J. MERCIER: Wszechpośrednictwo Najświętszej Marji Panny i Prawdziwe nabożeństwo do Marji według bł. Ludwika Grignon de Montfort z francuskiego przełożył... W. 1928 Wydawnictwo Księży Pallotynów 8° s. 39.

86. Gawęda o gawędzeniu. P. 1929 Księgarnia św. Wojciecha 16° s. 60. Fragment opublikowano w artykule pt. Miłość. *W Imię Boże.* R. 5: 1944 nr 18 s. 7.

87. Etyka. W: *Zarys filozofii.* Praca zbiorowa. T. 2 Lubl. 1929 s. 179-281.

88. Młode ziemniaki. *Prąd.* R. 16: 1929 nr 3 s. 175-179.

89. Przedm.: J. SKÓRNICKI: Lenka. Życiorys dziewczynki (P.) 1929 Księgarnia św. Wojciecha 8° s. 17-25.

90. Św. Jan Kanty Patron Związku. W: *Pamiętnik piątego zjazdu w Łodzi 3 IV — 5 IV 1929 r.* Lubl. 1929. s. 21-23.

91. Uniwersytety Katolickie. *Prąd.* R. 16: 1929 nr 5-6 s. 365-366.

92. Uniwersytety Katolickie. Szkice kazań. W: *Oświata katolicka i uniwersytety katolickie.* Lubl. 1929 s. 12-32.

93. Rec.: J. CZUJ: Żywot św. Augustyna. Kr. 1928. *Prąd.* R. 16: 1929 nr 1 s. 58-61.

94. Rec.: Cz. LACRAMPE: Wszechpośrednictwo N. Marji Panny. Lubl. 1928. *Prąd.* R. 16: 1929 nr 7-8 s. 100-101.

95. Rec.: A. SZYMAŃSKI: Zagadnienia społeczne. P. 1928. *Prąd.* R. 16: 1929 nr 3 s. 190-192.

96. Cnota kardynalna umiarkowania. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 5 s. 227-237.

97. Długomyślność jako cnota właściwa wychowawcy. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 4 s. 178-195.

98. Pochwała jako akt pokory. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 2 s. 26-29.

99. Rec.: M. LORET: Życie polskie w Rzymie w XVIII w. Rzym 1930. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 nr 2 s. 211-215.

100. Cnota wstrzemięźliwości i wychowanie jej. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 3 s. 97-111.

101. Nova et vetera. (W drodze do syntezy pedagogicznej). *Mies. Katech. i Wych.* R. 20: 1931 z. 8 s. 7-16. Toż w osob. odb. W. 1931 8° s. 12.

102. Posłannictwo św. Teresy od Dzieciątka Jezus. (Teologiczne podstawy drogi dziecięctwa duchowego). *Szk. Chryst.* T. 3: 1931 nr 9 s. 81-88; nr 10 s. 144-157.

103. Wspomnienie pośmiertne o J. Mausbachu. *Bulletin Thom.* R. 8: 1931 nr 2 s. 289-290.

104. Rec.: A. COJAZZI: Piotr Jerzy Frassati. Kr. 1930. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 1 s. 45-46.

105. Rec.: S. FABRO: Una rosa fra le spine. Verona 1927. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 1 s. 46-47.

106. Rec.: St. K.: Maria Teresa Contessa Ledóchowska. Roma 1929. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 2 s. 86-87.

107. Rec.: A. MARGUERITTE: Un animateur de la jeunesse au XIII s. Paris 1930. *Szk. Chryst.* T. 3: 1931 nr 10 s. 173-175.

108. Rec.: U. MIONI: La Mamma delle missioni africane: La Contessa Maria Teresa Ledóchowska. Torino 1930. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 2 s. 86-87.

109. Rec.: Une grande ame — Une grande oeuvre. La Comtesse Hedvige Zamoyska. Avant — propos et introduction par S. G. Mgr. Baudrillart. Paris 1930. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 4 s. 184-185.

110. Boskie wezwanie do miłosierdzia. *Szk. Chryst.* T. 4: 1932 nr 6 s. 287-289.

111. Św. Dominik jako wzór modlitwy. *Szk. Chryst.* T. 5: 1932 nr 7-8 s. 14-27.

112. Rec.: J. CHEVALIER: L'habitude. Essai de methaphysique scientifique. Paris 1929. *Bulletin Thom.* R. 9: 1932 nr 3-4 s. 628-630.

113. Rec.: B. R. GOSSELIN: L'habitude. Paris 1920. *Bulletin Thom.* R. 9: 1932 nr 3-4 s. 628-630.

114. Rec.: L. JELEŃSKA: Sztuka wychowania. W. 1930. *Mies. Katech. i Wych.* R. 21: 1932 z. 3 s. 117-120.

115. Rec.: A. JAROSZEWICZ: L. A. Senecae Philosophi et S. Thomae Aquinatis „De moralitate atque educatione affectuum" doctrina exposita et critice comparata. Vilnae 1932. *Angelicum.* R. 9: 1932 z. 4 s. 498-499.

116. „Disputatio de quodlibet" ciekawy akt szkolny z czasów św. Tomasza z Akwinu. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 nr 3 s. 209-215. Toż w osob. odb. Włocławek 1933 8° s. 9.

117. Unja Eucharystyczna. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 nr 4 s. 555-556.

118. Rec.: A. ŻYCHLIŃSKI: Życie wewnętrzne. Rozważania teologiczne. Lw. 1931. *Bulletin Thom.* R. 10: 1933 nr 2 s. 856.

119. Pokora i jej rola w stosunkach międzynarodowych. *Szk. Chryst.* T. 8: 1934 nr 1 s. 9-24. Toż w osob. odb. Lw. 1934 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 18.

120. Per Ipsum. *Szk. Chryst.* T. 8: 1934 nr 3 s. 97-103; nr 5 s. 193-198.

121. Rec.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: Le trois conversions et les trois voies. Paris 1933. *Szk. Chryst.* T. 8: 1934 nr 1 s. 46-47.

122. Rec.: L. LELOIR: La Méditation Mariale dans la Théologie contemporaine. Bruges 1933. *Szk. Chryst.* T. 8: 1934 nr 1 s. 47.

123. U podstaw kultury katolickiej. P. 1935 Nakładem Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej 16° s. 248. Kultura Katolicka VII.

124. Chrześcijańskie wychowanie charakteru wysnute z dogmatu. *Szk. Chryst.* T. 10: 1935 nr 2 s. 49-59; nr 3 s. 128-139. Toż w osob. odb. Lw. 1935 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 24.

125. Miłosierdzie i nasza na nie odpowiedź. *Szk. Chryst.* T. 11: 1935 nr 11 s. 193-

210. Toż w osob. odb. Lw. 1935 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 20.

126. Najpiękniejsza św. Katarzyna. *Szk. Chryst.* T. 10: 1935 nr 5 s. 251-262. Toż w osob. odb. Lw. 1935 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 14, nlb. 2.

127. Naświetlenie ewangeliczne. *Nasze Boisko.* Rok szk. 1935/36 z. 2 s. 4-5.

128. Nowy święty dla naszych kresów. *Szk. Chryst.* T. 11: 1935 nr 11 s. 225-228.

129. S. Tekla Raczyńska kanoniczka św. Ducha de Saxia (1738-1790). *Szk. Chryst.* T. 11: 1935 nr 12 s. 268-274.

130. Rec.: J. BIRKENMAJER: Zagadnienie autorstwa Bogurodzicy. Gniezno 1935. *Szk. Chryst.* T. 11: 1935 nr 10 s. 191-192.

131. Rec.: S. RENATA Niepokalanka: Liturgia i sztuka. P. 1934. *Szk. Chryst.* T. 11: 1935 nr 9 s. 142.

132. O. Fabjan Maliszewski z Przemyśla dominikanin zmarły ze sławą świętości w Stołcach (1583-1644). Lw. 1936 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 78, nlb. 2. Polonia Dominicana 1.

133. Elementa djonizjańskie w tomiźmie. *Collect. Theol.* T. 17: 1936 z. 1-2 s. 25-40. Toż w osob. odb. Lw. 1936 [Drukarnia Karola Doroszyńskiego] 8° s. 16.

134. Nauka św. Tomasza o gorliwości. *Szk. Chryst.* T. 13: 1936 nr 9 s. 113-117. Toż w osob. odb. Lw. 1936 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 16.

135. Jasnogórskie ślubowanie. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 5 s. 130.

136. Rekolekcje wygłoszone w klasztorze lwowskim w 1936 r. Przygotował do druku O. Andrzej Gmurowski O. P. Lw. 1936 Wydawnictwo OO. Dominikanów 8° s. 65.

137. Rem tene, verba sequentur. *Nasze Boisko.* Rok szk. 1936/37 z. 4 s. 4-5.

138. Rec.: A. ROZWADOWSKI: Życie wewnętrzne według nauk i życia św. Magdaleny Zofji Barat. P. 1935. *Szk. Chryst.* T. 12: 1936 nr 2 s. 118-119.

139. Moc modlitwy wspólnej. *Szk. Chryst.* T. 14: 1937 nr 6 s. 369-376. Toż w osob. odb. Lw. 1937 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 8. Toż samo *Król. Apost.* R. 37: 1951 nr 3 s. 34-35.

140. Poszukiwania w sprawie kultu Męczenników Sandomierskich. [B.m.r.] 8° s. 16.

141. Pour une bonne definition de la liberté humaine. *Angelicum.* T. 14: 1937 z. 1-2 s. 146-153.

142. Rola Najśw. Marji Panny w świetle nauki św. Pawła. *Szk. Chryst.* T. 14: 1937 nr 5 s. 297-309. Toż w osob. odb. Lw. 1937 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 12. Toż samo *Król. Apost.* R. 36: 1950 nr 9-10 s. 146-152.

143. Św. Jacek. Bł. Czesław. W: *Sól ziemi polskiej.* Dzieje sług Bożych. W. 1937 Koło Studiów Katolickich s. 23-43.

144. Śp. Róża Szeptycka. (S. Eufemia III Zak. św. Dominika). *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 7 s. 223-224.

145. Wiara, nadzieja i miłość w życiu N. Maryi P. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 1 s. 5-7; nr 2 s. 33-35; nr 3 s. 65-68; nr 4 s. 97-99; nr 5 s. 129-131; nr 6 s. 161-163; nr 7 s. 193-195; nr 9 s. 257-259; nr 10 s. 289-292; nr 11 s. 329-331; nr 12 s. 354-357. Toż samo zebrane i wydane w formie książkowej: Toruń 1939 Wydawnictwo Marjańskiego Instytutu Różańcowego 16° s. 49, nlb. 4.

146. Rec.: W. KONOPCZYŃSKI: Dzieje Polski nowożytnej. T. 1-2. Kr. 1936. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 z. 4 s. 414-416.

147. Cnota kardynalna męstwa i jej istotne cechy, niedomagania i wychowanie. *Szk. Chryst.* T. 16: 1938 nr 4 s. 233-243. Toż w osob. odb. Lw. 1938 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 12.

148. Darowska Weryha z Kotowiczów Marcelina (1827-1911), założycielka zgromadzenia SS. Niepokalanego Poczęcia N. Marii Panny. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 437-438.

149. Posłuszeństwo a przełożeństwo. *Myśl Rekol.* T. 2: 1938 nr 2 s. 132-173. Toż w osob. odb. W. 1938 Wydawnictwo Księży Jezuitów 8° s. 46, nlb. 2. Toż w skróconej wersji: Przełożeństwo. Italia 1944 The Polish Military Printing Press 16° s. 38. Nauka Chrystusowa 35. Toż częściowo przerobione i pod nieco zmienionym tyt.: Umiejętność rządzenia i rozkazywania. P. [1947] Albertinum 8° s. 65, nlb. 1.

150. Teologowie polscy w hołdzie królowej Jadwidze. Przemówienie na Zjeździe Teologicznym w Krakowie dnia 1 września 1938 r. *Szk. Chryst.* T. 17: 1938 nr 10 s. 219-235. Toż w osob. odb. Lw. 1938 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 20.

151. Wady moralne i stopnie ich nasilenia. *Szk. Chryst.* T. 17: 1938 nr 11 s. 241-249. Toż samo *Król. Apost.* R. 36: 1950 nr 3 s. 46-47.

152. Wszechpośrednictwo Matki Bożej. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 1 s. 4-6; nr 2 s. 33-35; nr 3 s. 65-67; nr 4 s. 97-100; nr 5 s. 129-132; nr 6 s. 161-263; nr 7 s. 193-196; nr 8 s. 225-229; nr 9 s. 257-260; nr 10 s. 289-292; nr 11 s. 337-346; nr 12 s. 370-372; R. 38: 1939 nr 1 s. 9-11; nr 2 s. 52-54; nr 3 s. 85-87; nr 4 s. 118-120; nr 5 s. 150-152; nr 6 s. 180-182. Toż zebrane, poszerzone ukazało się w wydaniu książkowym pt.: Macierzyńskie serce Marii. P. 1946 Albertinum 8° s. 228.

153. Przedł. do druku: Zbiór formuł Zakonu Dominikańskiego Prowincji Polskiej z lat 1338-1411. Poprzedził wstępem i wy-

dał X. Dr Jan FIJAŁEK. *Arch. Kom. Hist. PAU.* T. 12, cz. 2: 1938 s. 219-430.

154. Rec.: Benedyktynki od Nieustającej Adoracji Najświętszego Sakramentu w Warszawie (1688-1938). Z przedmową O. Jana ROSTWOROWSKIEGO T. J. W. 1938. *Szk. Chryst.* T. 16: 1938 nr 1 s. 87.

155. Hagiografia jej przedmiot, trudności i zadania w Polsce. Kr. [1939 OO. Dominikanie] 16° s. 52.

156. Corona Fratrum (Korona braci). *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 8 s. 65-78.

157. Czynnik umysłowy w cnotach i wadach. *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 7 s. 3-14.

158. Doskonałość kapłańska w nauce św. Tomasza z Akwinu. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 nr 1 s. 8-10.

159. Fides informis w praktyce duszpasterskiej. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 nr 1 s. 18-26.

160. Fides intrepida. Hołd pamięci Piusa XI. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 3 s. 129-132.

161. Idea zakonna w dziejowym rozwoju. *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 9 s. 135-155.

162. Kazanie do ziemian 7 II 1939 na poświęcenie sztandaru.

163. Kościół w oczach wiary. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 3 s. 147-162. Toż w osob. odb. Lw. 1939 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 35.

164. „Mąż Kościoła". Pamięci Kardynała Aleksandra Kakowskiego. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 2 s. 65-69.

165. Nabożeństwo różańcowe. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 3 s. 83-84.

166. Nasz stosunek do świętych Kościoła Ruskiego. W: *Pamiętnik VI-ej Pińskiej Konferencji Kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej 1-3 IX 1937.* Pińsk 1939 s. 75-93. Toż w osob. odb. 8° s. 19.

167. Nawyk czy sprawność. Centralne zagadnienie pedagogiki katolickiej *Ku Szczytom.* R. 2: 1939 nr 4-5 s. 319-347. Toż w osob. odb. Wil. 1939 Drukarnia Archidiecezjalna 8° s. 31 oraz w: *Wychowanie człowieka.* Pisma wybrane. Kr. 1961 s. 33-59.

168. Proroctwo św. Andrzeja Boboli (1819-1919). *Prz. Powsz.* T. 221: 1939 nr 1-3 s. 311-327.

169. S. O. S. katolicyzmu w Polsce. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 5-6 s. 278-290.

170. Sainte Catharine de Sienne. *L'Année Dominicaine.* T. 75: 1939 nr 5 s. 154-160.

171. Vir desideriorum. Pamięci ś.p. Arcybiskupa Teodorowicza. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 1 s. 7-11.

172. W hołdzie Piusowi XII. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 5-6 s. 265-268.

173. W sprawie polskiej terminologii tomistycznej. *Pol. Prz. Tom.* R. 1: 1939 nr 1 s. 61-69.

174. Rec.: R. JAŁBRZYKOWSKI abp: U źródeł sakramentalnych Łaski i Miłości Bożej. Wil. 1938. *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 7 s. 61-62.

175. Rec.: A. KLAWEK: Psałterz. Nowy przekład tekstu Wulgaty. Lw. 1938. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 2 s. 126.

176. Rec.: W. KORNIŁOWICZ: Chrześcijańska odbudowa świata w świetle nauki o Ciele mistycznym. W. 1938. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 3 s. 190.

177. Rec.: E. MARKOWA: Ave Maria. Bruges 1938. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 4 s. 263.

178. Rec.: H. D. NOBLE: Un centnaire 1839-1939, Le P. Lacordaire ressuscite en France l'Ordre de Saint Dominique. Paris 1939. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 4 s. 262.

179. Rec.: S. M. RENATA OD CHRYSTUSA, Niepokalanka: Z dziejów nawróceń. Sandomierz 1939. *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 7 s. 62-63.

180. Rec.: Sól ziemi polskiej. Dzieje Sług Bożych. W. 1937. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 1 s. 63.

181. Rec.: L. WETMAŃSKI bp: Miłosierdzie. Konferencje wygłoszone na zebraniach Stowarzyszeń Pań Miłosierdzia w Płocku. Płock 1939. *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 7 s. 61-62.

182. De legis sic dictae poenalis obligatione. *Angelicum.* R. 18: 1941 z. 3 s. 379-386.

183. Polskość i katolicyzm. *Dwutygodnik dla Polityki Wschodu.* R. 1941.

184. Co to jest święty? *W Imię Boże.* R. 5: 1944 nr 20 s. 14-15.

185. Moralność a religia. Edinburgh 1944 The Polish Military Printing Press 16° s. 20. Nauka Chrystusowa 31.

186. Święty Jacek (17 sierpnia). *W Imię Boże.* R. 2 (Ser. c): 1945 nr 15 s. 6.

187. Tajemnica Miłosierdzia Bożego. Nauka Chrześcijańska o Miłosierdziu Bożym i o naszej wobec niego postawie. P. [1945] Albertinum 8° s. XI, 155. Wyd. 2 Kr. 1948 Księgarnia Krakowska 8° s. 143. Toż w jęz. włoskim. Roma 1961 Gigla 8° s. 112.

188. Arystoteles. Pojęcie cnoty umiaru, jaki winna ona nadać czynom ludzkim. Etyka Nikomachejska, księga II. *Meander.* R. 1: 1946 nr 7-8 s. 419-437.

189. Kościół i państwo. *Wiad. Duszp.* T. 2: 1946 nr 5 s. 3-7; nr 6 s. 3-6; nr 7 s. 3-7; nr 8 s. 3-6; Toż w osob. odb. 8° s. 18.

190. Prawodawstwo małżeńskie Chrystusa. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 1 s. 14-19.

191. Przedm.: M. PIROŻYŃSKI: O. Ber-

nard Łubieński (1846-1933). Wr. 1946 Nakładem OO. Redemptorystów 8° s. 7-10.

192. Rola wychowawcza bierzmowania. *Homo Dei.* T. 15: 1946 nr 1 s. 11-17. Toż w osob. odb. Wr. 1946 Drukarnia Państwowa Nr 1 8° s. 8.

193. Tajemnica cierpienia. *Głos Karm.* R. 15: 1946 nr 3 s. 11-17. Toż samo *Król. Apost.* R. 35: 1949 nr 4 s. 51-53.

194. Współrzędne hagiograficzne. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 17 s. 5; nr 18 s. 2; nr 20 s. 2.

195. Błogosławiony Czesław dominikanin 1175 [?] — 1242. Opole 1947 Nakładem Drukarni Diecezjalnej 8° s. 55.

196. Św. Jacek Odrowąż i wprowadzenie Zakonu Kaznodziejskiego do Polski. Katowice 1947 Nakładem Księgarni św. Jacka 8° s. 347.

197. Chrześcijanin powieści Dostojewskiego i Mauriac'a. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 40 s. 4-5.

198. De lege poenali quaedam elucidationes. *Angelicum.* T. 24: 1947 z. 3 s. 285-288.

199. Modlitwa myślna — Rozmyślanie. *Głos Karm.* R. 16: 1947 nr 11 s. 17-21; nr 12 s. 16-19.

200. Od Różańca św. do Ewangelii. *Róża Duch.* R. 39: 1947 nr 1-4 s. 8-11.

201. Pamięci ofiar wojny poniesionych przez Zakon Kaznodziejski. *Róża Duch.* R. 39: 1947 nr 12 s. 246-248.

202. Program integralnej pedagogiki katolickiej. *Aten. Kapł.* T. 47: 1947 z. 1 s. 28-36; z. 2 s. 165-174; z. 3 s. 272-281. Toż w osob. odb. Włocławek 1947 [Drukarnia Diecezjalna] 8° s. 28.

203. Stefan Dąbrowski. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 31 s. 5. Współautor W. KONOPCZYŃSKI.

204. Rec.: F. KWIATKOWSKI: Filozofia wieczysta w zarysie. T. 1-2 Kr. 1947. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 45 s. 7; R. 4: 1948 nr 10 s. 11.

205. Analiza miłości i jej stopnie. W: *Przyjaźń chrześcijańska.* Zbiór studiów. Kielce 1948 s. 81-99.

206. Erotyzm komercjalny a wstydliwość chrześcijańska. *Prz. Powsz.* T. 225: 1948 nr 5 s. 332-339.

207. Eufemia raciborska, dominikanka. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 318-319.

208. Gerard z Wrocławia, dominikanin z w. XIII. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 391.

209. Il giucco del mondo. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 23 s. 1-2.

210. Kult Dostojewskiego i jego tragizm. *Prz. Powsz.* T. 226: 1948 nr 7-8 s. 3-14.

211. La place des préceptes de charité dans l'enseignement du catéchisme. *Angelicum.* T. 25: 1948 z. 1 s. 18-26. Toż w osob. nadb. [b.m.r.wyd.] 8° s. 28-36. Toż. *Życie i Myśl.* R. 7: 1956 nr 1 s. 1-6.

212. Lubelskie środowisko filozoficzne. *Prz. Filoz.* R. 44: 1948 nr 1-3 s. 50-56.

213. Miłość chrześcijańska jako przyjaźń z Bogiem wedle nauki św. Tomasza z Akwinu. W: *Przyjaźń chrześcijańska.* Zbiór studiów. Kielce 1948 s. 72-80.

214. Na marginesie Zjazdu Teologicznego (Kraków 6-8 kwietnia 1948). *Aten. Kapł.* T. 49: 1948 z. 1 s. 51-61.

215. Nauka o doskonałości chrześcijańskiej w Seminariach Duchownych. *Aten. Kapł.* T. 48: 1948 z. 2 s. 147-163; z. 3 s. 253-261; z. 4 s. 346-361.

216. „Sollicitudo omnium ecclesiarum" (2 Kor. 11,28). (W hołdzie u grobu Prymasa). *Homo Dei.* R. 17: 1948 nr 6 s. 664-669.

217. Wspomnienie o Michale Czartoryskim OP. *Róża Duch.* R. 50: 1948 nr 1 s. 19-21.

218. Rec.: Cz. KACZMAREK: Nadprzyrodzone życie dusz w Chrystusie i w Kościele. Rozważania dogmatyczno-moralne. Kielce 1947. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 1 s. 19-21.

219. Czego IV przykazanie wymaga od dzieci. *Niedziela.* R. 19: 1949 nr 13 s. 99.

220. Gody w Kanie Galilejskiej i pierwsza pascha w Jerozolimie. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 6 s. 165-166.

221. Głośne czytanie w rodzinnym gronie. *Niedziela.* R. 19: 1949 nr 8 s. 60.

222. Królowa Apostołów. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 4 s. 101-103.

223. Macierzyństwo łaski. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 7-8 s. 201-202.

224. Powołanie pierwszych Apostołów. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 5 s. 132-133.

225. Śp. Brat Marian Oronowicz. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 1 s. 18-19.

226. U źródeł IV-go przykazania boskiego. *Niedziela.* R. 19: 1949 nr 12 s. 89.

227. Dowody polskości na Ziemiach Odzyskanych. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 7 s. 192-195.

228. Przedm.: O. GABRIEL OD ŚW. MARII MAGDALENY K. B.: Św. Jan od Krzyża kierownik duchowy, z włoskiego przełożył O. Leonard od Męki Pańskiej K. B. Wstępem poprzedził... Kr. 1950 Wydawnictwo OO. Karmelitów 16° s. 5-7. Bibliotheca Carmelitana t. XXVIII.

229. Przyjaciel Oblubieńca. *Król. Apost.* R. 38: 1952 nr 3 s. 25-27.

230. Dzieje kultu św. Jacka. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 nr 32 s. 431 i 434.

231. Gmurowski Florian (w zakonie drzej) (1901-1944), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 137.

232. Wierność aż do śmierci. *Msza św.* 1960 nr 6 s. 14-15.

233. Wychowanie człowieka. Pisma wybrane. Wyboru dokonał O. Wł. Kamil SZYMAŃSKI OP. Opracował Jerzy KOŁATAJ. Kr. 1961 Wydawnictwo Znak 8° s. 336, nlb. 4.

234. Roztropność — cnota dobrze wychowanego sumienia. *Przew. Katol.* R. 70: 1964 nr 37 s. 333-334.

235. O co powinniśmy się modlić dla siebie. *W Drodze.* R. 2: 1974 nr 8 s. 105-106.

236. Błogosławiona Zdzisława z Jabłonny [rzecz nie skończona]; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. XV. 2263 s. 118.

237. Captatio benevolentiae et de modo studendi. (Odczyt inauguracyjny w Angelicum 16 XI 1929). Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VI. 1577 s. 24.

238. Co to jest filozofia; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. II. 2011 s. 22.

239. Czym jest dla mnie Francja; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. VII. 2119 s. 14.

240. Dola i niedola tomizmu w Polsce; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. VII. 2116 s. 10.

241. Doniosłość tradycji rodzinnych w życiu społecznym. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 185, 1 s. 28.

242. Filozofia pracy. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 1482 s. 172.

243. Habitude ou habilité — Thomisme et Pedagogie; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. IV. 1474 s. 76.

244. Jednostka i społeczeństwo [trzy wykłady]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 185, 7 s. 34, 32, 20.

245. Katechizmowa prostota duszy — zmysł katolicki Sienkiewicza. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VI. 1532 s. 10.

246. Katolicka teoria własności. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 185 ,s. 34.

247. Katolicki Uniwersytet Lubelski w pierwszym dziesięcioleciu pracy; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. XVII. 1799 s. 78.

248. Katolicyzm a literatura [brak końca]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. X. 1635 s. 6.

249. [Komentarze do wybranych kwestii z Sumy Teologicznej św. Tomasza: O radości, zniechęceniu, cierpliwości, gorliwości, niedbałości]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. IV. 1458 s. 356.

250. Korelacja propedeutyki filozofii z teologią w wykształceniu duchowieństwa. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VI. 1421 s. 124.

251. Kult inicjatywy prywatnej. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 185, 6 s. 16.

252. Kwalifikacje kapłana w pracy społecznej. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 185, 5 s. 10.

253. *Myśli o arystokracji polskiej.* Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VII. 2128 s. 32.

254. Metafizyczne podstawy życia społecznego. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 1485 s. 72.

255. Nasza Siostra Katarzyna Beninca-sa. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. XV. 2253 s. 8.

256. Na służbie królowej Jadwigi. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. XV. 1716 s. 22.

257. Nauczanie dogmatyki w naszych zakładach teologicznych po Konstytucji „Deus Scientiarum Dominus"; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. III. 1422 s. 18.

258. Nauka o podświadomości, a zagadnienie wykształcenia formalnego i egzaminów; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. VI. 2102 s. 106.

259. Ocena uwag krytycznych nad pismami Matki Darowskiej; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. XV. 2267 s. 6.

260. O poprawną definicję wolności woli ludzkiej. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. IV. 1473 s. 30.

261. [O prasie]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VII. 2129 s. 6.

262. O spem miram — Sylwetki Świętych zakonu dominikańskiego; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. XV. 2274 s. 196.

263. Państwo i szkoła — Rozprawa z etatyzmem kulturalnym; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. VI. 2100 s. 178.

264. Pedagogia wiary katolickiej. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. IV. 2046 s. 76.

265. Pierwiastek woli w twórczości artystycznej [brak końca]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. X. 1631 s. 18.

266. Pollutio naturalis in praxi confessionali; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. IV. 2049 s. 26.

267. Powstanie cnót i charakteru. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. IV. 1470 s. 66.

268. Praca nad duchowym i umysłowym rozwojem stanu kapłańskiego. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VIII. 1601 s. 14.

269. Program nauki moralności w Uniwersytecie Ludowym Lubelskiego Koła Macierzy Szkolnej. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. IV. 2044 s. 4.

270. Przesłanki ogólne dla etyki zawodowej rolniczej; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, syg.n V. 2058, 1 s. 16.

271. „Recta ratio" w filozofii moralnej św. Tomasza z Akwinu; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. IV. 2033 s. 32.

272. Refleksje nad „Bytem" Świeżawskiego. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. II. 1407 s. 20.

273. Romantisme et Catholicisme. Kr., Arch Prow. Dominikanów, rkp. sygn. X. 1632 s. 22.

274. Rozwój osobowości człowieka; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. IV. 2050 s. 80.

275. San Domenico; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. XV. 2275 s. 44.

276. [Spekulatywne opracowanie traktatu o wierze]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn IV. 2045 s. 230.

277. Stan wiary społeczeństwa polskiego w dobie obecnej i środki aby ją wzmóc i pogłębić. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VII. 1582 s. 106.

278. Stopień obowiązywania ustaw zakonnych i regulaminów seminaryjnych. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VIII. 1611 s. 14.

279. Szkic programu nauk społecznych w seminariach duchownych; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. V. 2073 s. 6.

280. Świętość pracy i świętość własności. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 1483 s. 16.

281. Święty Tomasz z Akwinu jako moralista. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 185, 1 s. 50.

282. Trzy tendencje. [Stosunek jednostki do społeczeństwa, dwie konferencje]. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 1488 s. 90, 44.

283. U grobu Bł. Mikołaja z Flüe. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. XV. 1702 s. 22.

284. Un hommage de St. Thomas à France; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. VII. 2126 s. 10.

285. Uspołecznienie własności prywatnej; referat; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. V. 2059 s. 28.

286. Wartość honoru. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VI. 1519, 2 s. 48.

287. Wiedza a wiara. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VII. 1587 s. 98.

288. Wolne dochody w świetle Ewangelii. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VII. 1584 s. 10.

289. W sprawie programu wykładu nauk społecznych w seminariach duchownych. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. V. 2072 s. 10.

290. Wstęp do systemu etyki zawodowej rolniczej; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. V. 2058 s. 6.

291. Wychowanie bohaterstwa. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VI. 1519, 1 s. 28.

292. Wychowanie Braci Konwersów. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. VIII. 1612 s. 154.

293. Zapomniany Święty. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, rkp. sygn. XV. 1708 s. 14.

294. Żywot Bł. Hosanny z Kataro, Dziewicy Trzeciego Zakonu św. Dominika [brak początku]; maszyn. Kr., Arch. Prow. Dominikanów, sygn. XV. 2264 s. 28.

II.

CZAPLIŃSKI W.: Wspomnienie o O. Jacku Woronieckim. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 6 s. 661-664; DRZEWIŃSKI J.: Żyje. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 7-8 s. 199-200; GLIŃSKI E.: O. Jacek Woroniecki OP. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 5 s. 476-483; TENŻE: O. Jacek Woroniecki. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 7-8 s. 195-196; nr 9 s. 247-248; nr 10 s. 283-284; R. 52: 1950 nr 7 s. 186-187; KIESZKOWSKA W.: O. Jacek Woroniecki kapłan — pisarz — człowiek. *Król. Apost.* R. 35: 1949 nr 7 s. 97-99; KŁÓSAK K.: Wspomnienie pośmiertne. O. Jacek Woroniecki. *Prz. Filoz.* R. 45: 1949 nr 3-4 s. 437-440; Necrologium P. Hyacinthus [Adam] Woroniecki OP. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 z. 4 s. 379-382; NOWAKOWSKI J.: O. Jacek Woroniecki jako myśliciel. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 31 s. 3-4; O. Jacek Woroniecki OP. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 31 s. 3; ŚWIEŻAWSKI S.: Filar wiary. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 31 s. 1-2; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: O. Jacek Woroniecki. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 nr 4 s. 293-296; TRZCIŃSKA-KAMIŃSKA Z.: Wspomnienia o O. Jacku. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 12 s. 346-347; TUROWICZ J.: O. Jacek Woroniecki. *Znak.* R. 4: 1949 nr 18 s. 338-342; USOWICZ A.: Jacek Woroniecki. *Prz. Powsz.* T. 228: 1949 s. 121-133; Ethos Perenne ku czci O. Jacka Woronieckiego. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 6: 1959 z. 1-2; INLENDER B.: O. Jacek Woroniecki. *Znak.* R. 18: 1966 nr 144 s. 675-691; BŁESZYŃSKA I.: O. Jacek Woroniecki jako założyciel Dominikanek Misjonarek Jezusa i Maryi. *W Drodze.* R. 2: 1974 nr 8 s. 98-101; GAWEŁ E.: Wychowawcza funkcja etyki w ujęciu O. Jacka Woronieckiego. *W Drodze.* R. 2: 1974 nr 8 s. 30-36; PRZYBYLSKI B.: W poszukiwaniu autentyzmu dominikańskiego. Ojciec Jacek Woroniecki OP 1878-1949. *W Drodze.* R. 2: 1974 nr 8 s. 16-23; O Ojcu Jacku Woronieckim Stefan kard. WYSZYŃSKI, Karol kard. WOJTYŁA, Marian PLEZIA, Jerzy TUROWICZ.

W *Drodze*. R. 2: 1974 nr 8 s. 3-15; PILUŚ H.: Krytyka współczesnej filozofii chrześcijańskiej. Jacek Woroniecki (1878-1949). *Człowiek i Światopogląd*. 1974 nr 5 s. 91-101; PILUŚ H.: Człowiek i osobowość w neotomiźmie polskim. Wr. 1980 Ossolineum s. 247. — Kr., Arch. Prow. Dominikanów: BŁESZYŃSKA I.: Biografia O. Jacka Woronieckiego OP, maszyn. bez sygn. s. 157; Dokumenty osobiste O. Jacka Woronieckiego OP (1878-1949), sygn. F. 3, t. 3-6.

O. Zygmunt Mazur OP

Woyczyńska z Walickich Benedykta Wiesława (1901-1975), franciszkanka służebnica Krzyża, autorka artykułu z historii filozofii.

Urodziła się 16 II 1901 r. w Kazaniu (Rosja) jako córka Bronisława Walickiego i Wacławy Kruszewskiej. Ojciec jej był lekarzem psychiatrą, a matka nauczycielką szkół średnich. Dzieciństwo wraz z matką spędziła w Zakopanem, rozpoczynając tam z grupą dzieci polskich naukę prywatnie. W 1914 r. opuściła Zakopane i zamieszkała w Wilnie, gdzie początkowo uczęszczała do Gimnazjum Winogradowej, a potem do Gimnazjum im. Elizy Orzeszkowej, które skończyła z odznaczeniem w r. 1920 uzyskując świadectwo dojrzałości. W 1921 r. rozpoczęła studia na Wydziale Humanistycznym Uniw. Stefana Batorego. Jednocześnie w l. 1923-1933 była asystentką przy katedrze filozofii i pedagogiki. W 1926 r. ukończyła studia uniwersyteckie i tegoż roku wyszła za mąż za dra Benedykta Woyczyńskiego, który zmarł w niespełna rok po ślubie. Po śmierci męża pracowała nadal naukowo. W 1928 r. uzyskała dyplom doktora filozofii. W l. 1928-1931 była nauczycielką propedeutyki filozofii w szkołach średnich. Jako nauczycielka odznaczała się gruntowną wiedzą, jasnością wykładów, sumiennością w pracy oraz zdolnościami wychowawczymi.

Do zgromadzenia franciszkanek służebnic Krzyża wstąpiła 16 VII 1933 r., profesję wieczystą złożyła 6 I 1942 r. Była jedną z najbliższych współpracownic założycielki Elżbiety Czackiej. Pracowała najpierw jako nauczycielka w szkole dla niewidomych w Laskach, od 1936 r. oddała się całkowicie pracy w Zgromadzeniu. Początkowo była mistrzynią nowicjatu, potem przełożoną domu w Laskach i wreszcie w 1950 r. została pierwszą po założycielce przełożoną generalną Zgromadzenia Urząd ten pełniła przez lat 12. W l. 1960—1962 była członkiem Konsulty Wyższych Przełożonych Żeńskich Zakonów i Zgromadzeń. Zmarła w Warszawie 26 V 1975 r.

I.

1. „Idea" i „notion" w filozofii Berkeleya. (Referat). *Alma Mater Vilnensis*. Czasopismo akademickie. R. 1928 z. 7 s. 7-11. — Toż w: *Prz. Filoz.* R. 1928.

2. Różaniec (wiersz). *Alma Mater Vilnensis*. R. 1928 z. 7 s. 51.

3. Formacja współczesnej zakonnicy. *Aten. Kapł.* T. 62: 1961 s. 68-75.

4. Teorie terminów ogólnych a uzasadnienie przyczyn substancji duchowej u Berkeleya. Maszynopis był w Arch. Uniw. w Wilnie. Rozprawa doktorska.

II.

Arch. Franc. Służebnic Krzyża w Laskach: Akta personalne.

S. Vianneya Szachno FSK

Wójcicki Jakub (1884-1955), popularyzator teologii.

Urodził się 14 VII 1884 r. w Broku w rodzinie rolniczej jako syn Kazimierza i Rozalii z Mazurów. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej pracował w Łomży w kancelarii adwokackiej i uczył się prywatnie, następnie w Pułtusku uczęszczał do Progimnazjum. W 1903 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku, a w 1908 r. został wysła-

ny na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie zdobył tytuł magisra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1917 r. Początkowo pełnił funkcję wikariusza w katedrze płockiej, potem od 1912 r. był profesorem teologii dogmatycznej i etyki w Seminarium płockim. W l. 1914-1916 pełnił nadto funkcję wicerektora. W 1928 r. odznaczony został kanonią kolegiaty pułtuskiej, zaś w 1933 r. i 1947 r. honorową a potem gremialną kanonią katedralną. Czas okupacji przeżył w rodzinnym Broku powracając w 1945 r. do Płocka. Od 1946 r. był profesorem dogmatyki oraz dyrektorem Archiwum Diecezjalnego i Biblioteki. Zmarł 21 III 1955 r. w Płocku i tam został pochowany.

I.

1. Rec.: Z. CIEPLUCHA: O istocie religii. P. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 3 s. 96-99.

2. Rec.: J. SZMIGIELSKI: Wiara i moralność. W. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 12 s. 310-311.

3. Prymat św. Piotra w świetle archeologii chrześcijańskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 10 s. 196-197; nr 11 s. 214-219.

4. Rec.: M. SIENIATYCKI: Etyka katolicka. Kr. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 8 s. 154-155.

5. Ojciec św. Pius XI papież. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 174 s. 2; nr 175 s. 2; nr 176 s. 2; nr 177 s. 2; nr 178 s. 2; nr 179 s. 2; nr 180 s. 2; nr 181 s. 2; nr 182 s. 2; nr 183 s. 2; nr 184 s. 3; nr 185 s. 3. — Toż w osob. odb.: Płock 1922 Druk. Kuriera Płockiego 16° s. 56.

II.

JEZUSEK W.: Śp. ks. kan. Jakub Wójcicki profesor Seminarium Duchownego. *Mies. Past. Płoc.* R. 48: 1963 nr 1/2 s. 23-25.

Ks. Michał Grzybowski

Wójcik Kazimierz (1895-1951), zmartwychwstaniec, autor historycznych artykułów.

Urodził się 6 III 1895 r. w Morawicy koło Krakowa jako syn Antoniego i Zofii z Urbańczyków. Gimnazjum ukończył w Krakowie. W 1912 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Śluby złożył 1 III 1914 r. Studia teologiczne rozpoczął na Gregorianum w Rzymie (1914/15) a ukończył na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie, wydalony z Włoch jako obywatel Austrii. Święcenia kapłańskie otrzymał 19 IV 1919 r. w Krakowie. Pracował przeważnie w Warszawie jako wikariusz u Zbawiciela i prefekt Gimnazjum (1921-1929) oraz proboszcz parafii św. Bonifacego na Czerniakowie i wizytator archidiecezjalny. Był też przełożonym warszawskiego domu (1929-1935) i pełnił obowiązki prowincjała (1938/9). Zorganizował w tym czasie nowy ośrodek duszpasterski przy ul. Chełmskiej 21a, łącznie z budową kościoła i domu (1932/3). Zaraz po wojnie był przełożonym domu w Krakowie (1945/7). Ostatnie lata życia spędził w Rzymie, jako radny generalny, gdzie nagle zmarł 5 IV 1951 r.

I.

1. Do wiernych parafian kościoła św. Bonifacego w Warszawie. [W. 1932. Ulotka]. 8° s. 2.

2. Z Warszawy. *Vexil. Resur.* R. 8: 1935 nr 2 s. 42-43.

3. Beatyfikacja Pauli Elżbiety Cerioli. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 76 s. 8, ilustr.

4. Procesja z cudownym krucyfiksem w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 79 s. 5, ilustr.

5. Modły do cudownego krzyża o zgodę między narodami. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 80 s. 5.

6. Uroczystości kanonizacyjne Roku Świętego w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 104 s. 5, ilustr.

7. Podniosłe uroczystości kanonizacyjne św. Antoniego Marii Clareta w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 124 s. 5.

8. Uroczysta procesja w Boże Ciało w Anno Sancto w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 145 s. 5, ilustr.

9. Słynny relikwiarz z Orvieto na pro-

cesji Bożego Ciała w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 153 s. 7, ilustr.

10. Najdostojniejszy pielgrzym w Anno Sancto — papież Pius XII. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 212 s. 3, ilustr.

11. Ogłoszenie dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny [nastąpi] 11 listopada. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 238 s. 5.

12. Wystawa misyjna w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 256 s. 5.

13. Burmistrze, asesorzy i radni miast włoskich na Jubileuszu Anno Sancto w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 260 s. 12, ilustr.

14. Ogłoszenie dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny na Placu św. Piotra w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 267 s. 5, ilustr.

15. Przygotowania przed ogłoszeniem dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 277 s. 10, ilustr.

16. Pamiętna audiencja w Anno Sancto dnia 4 listopada bieżącego roku. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 286 s. 5, ilustr.

17. Chorzy z Francji i tramwajarze rzymscy na audiencji u papieża. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 292 s. 7, ilustr.

18. Bazylika św. Piotra świadkiem wspaniałej liturgii bizantyńskiej. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 302 s. 5, ilustr.

19. Ojciec św. Pius XII zamurowuje Porta Santa na zakończenie Roku Świętego. *Dz. Chic.* R. 61: 1951 nr 5 s. 5, ilustr.

20. Chór chłopięcy śpiewa w Bazylice św. Piotra. *Dz. Chic.* R. 61: 1951 nr 86 s. 7, ilustr.

21. [Nauki rekolekcyjne]: Konferencja o modlitwie. Rkps Arch. Domowego Zmartwychwst. w Krakowie 8° s. 32; — Konferencja o pokorze. Rkps tamże 8° s. 25; — Konferencja o odwiedzinach. Rkps tamże 8° s. 18; — Konferencja o odwiedzinach dowolnych. Rkps tamże 8° s. 22; — Nauka konferencyjna o śmierci i o sądzie po śmierci. Rkps tamże 8° s. 27; — Konferencja o niebie. Rkps tamże 8° s. 16.

22. [Nauki rekolekcyjne dla księży]: 1. Ważność rekolekcji; 2. O dobrym odprawieniu rekolekcji; 3. O ćwiczeniach pobożnych; 4. O ćwiczeniach pobożnych codziennych; 5. O wielkości kapłaństwa; 6. O pobożności; 7. O gorliwości kapłańskiej; 8. O nauce; 9. Czego się potrzeba uczyć. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie 8° s. [łącz.] 96.

23. Exercitia spiritualia. [1942 r.]. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie 8° s. 76 [6 konferencji].

24. [Kazania]: O upadku pierwszych ludzi i o grzechu pierworodnym. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie 8° s. 36; — Kazanie o grzechu. Rkps tamże s. 23; — Najświętsza Maria Panna jedyna Zbawczej męki Spólniczka. Rkps tamże 8° s. 32; — O przepowiadaniu Słowa Bożego. Rkps tamże 8° s. 28; — O modlitwie. Rkps tamże 8° s. 26; — Nieposłuszeństwo. Rkps 16° s. 8; — Kłamstwo. Rkps tamże 16° s. 32; Wstąpiliśmy w okres Wielkiego Postu. Rkps tamże 16° s. 6 i 8° s. 2; — Skończył się czas zabawy. Rkps tamże 8° s. 6; — Na dwojakim sądzie... Rkps tamże s. 3 [b. zakończ.].

25. Listy: 126 listów do zmartwychwstańców z lat 1919-1948. Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 32392-32517. — List do W. Miernika z 1939 r. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie b. sygn.

II.

Korespondent „Dziennika Chicagoskiego" zmarł w Rzymie. Zgon wybitnego zmartwychwstańca. *Dz. Chic.* R. 61: 1951 nr 82 s. 6; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 398, 400, 409, 424, 426, 427, 429, 442, 445, 449, 455, 456, 457; MICEWSKI B.: Stulecie zmartwychwstańców w Polsce. *Novum.* R. 14: 1981 nr 4; — Ponadto źródła: Schemat. Diec. Krak. na lata 1913-1920; Schemat. Archidiec. Warsz. na lata 1921-1939; Dokumenty osobiste, rękopisy oraz wpis do Liber novitiorum w Arch. Congreg. a Resur. Romae, w Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie i w Arch. Domowy Zmart. w Krakowie.

Ks. Bolesław Micewski CR

Wóycicki (Woycicki) Aleksander (1878-1954), profesor Akademii Duchownej w Petersburgu, rektor i profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, Katolickiego Uniw. Lubelskiego i Uniw. Warszawskiego, poseł na Sejm Rzeczypospolitej, autor prac z dziedziny chrześcijańskich nauk społecznych.

Urodził się 7 III 1878 r. w Mistowie w woj. warszawskim. Uczył się w szkole miejskiej w Mińsku Mazowieckim i III Gimnazjum w Warszawie. W 1896 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie, po ukończeniu którego i przyjęciu w 1901 r. święceń kapłańskich pracował na kilku placówkach duszpasterskich jako wikariusz (Błonie, Warka,

Wiskitki, Kutno) i proboszcz (Kiczki). W 1906 r. wyjechał na studia do Paryża, gdzie studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu oraz w Szkole Nauk Politycznych. Po uzyskaniu dyplomu kontynuował studia w Lowanium, gdzie w 1909 r. uzyskał doktorat z nauk politycznych i społecznych na podstawie pracy pt. „La classe ouvriere dans la grande industrie du Royaume de Pologne". Po powrocie do kraju wkrótce przeniósł się do archidiecezji mohylowskiej i objął katedrę socjologii w Akademii Duchownej w Petersburgu. Po zamknięciu w 1918 r. Akademii pracował w Lublinie, gdzie wykładał na Katolickim Uniw. socjologię i ekonomię gospodarczą. W 1924 r. został mianowany profesorem zwyczajnym chrześcijańskich nauk społecznych Uniw. Stefana Batorego w Wilnie. W tej uczelni w l. 1937-1939 piastował godność rektora. Oprócz pracy naukowej i dydaktycznej prowadził też pracę społeczną i polityczną w środowiskach robotniczych. Od 1922 r. był posłem na Sejm Rzeczypospolitej. Reprezentował Polskę w delegacjach naszego kraju na konferencje pracy przy Lidze Narodów w Genewie oraz na zjazdach Międzynarodowego Stowarzyszenia Postępu Społecznego (Bazylea). Był członkiem krajowych organizacji społecznych i komisji ministerialnych. Za zasługi na polu pracy społecznej był odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz innymi odznaczeniami. Wojnę i okupację spędził w Warszawie (w jesieni 1939 r. spędził parę tygodni w więzieniu na Pawiaku). Po wojnie prowadził wykłady z socjologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego oraz w Seminarium Duchownym w Warszawie. Zmarł 2 VIII 1954 r.

I.

1. Związek chłopski w Belgii i Holandii. Wyd. 1. W. 1907. — Wyd. 2 [rozszerzone] W. 1909. — Toż w jęz. litewskim. Sejny 1910.

2. La classe ouvriere dans la grande industrie du Royaume de Pologne. Paris-Louvain 1909 8° s. 265.

3. Z sekt i dzisiejszego katolicyzmu w Anglii. *Wiad. Archidiec.* R. 1: 1909 nr 8 kol. 29-32.

4. Praca polityczno-społeczna katolików niemieckich. Studium socjalne. W. 1910.

5. De necessitate actionis socialis Ecclesiae. Petropolis 1910.

6. Kapłan w instytucjach ekonomiczno-społecznych. *Wiad. Kośc.* R. 1 [3]: 1911 s. 220-223.

7. Niezdobyta twierdza. *Wiad. Kośc.* R. 2 [4]: 1912 s. 24-26.

8. Czarne piętno chwili. *Wiad. Kośc.* R. 2 [4]: 1912 s. 76-79.

9. Bohater miłosierdzia chrześcijańskiego. *Wiad. Kośc.* R. 2 [4]: 1912 s. 286-289.

10. Kwestia robotnicza. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1912.

11. Nauki społeczne w naszych seminariach duchownych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1912.

12. Odrodzenie Francji katolickiej. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 74-77.

13. Wielka rocznica chrześcijańska. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 94-96.

14. Rec.: Przyjdź, o Jezu, przyjdź. Oprac. A. FAJĘCKI. W. 1913. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 119-120.

15. Fryderyk Ozanam uczony działacz katolicki. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 155-158, 165-170, 182-188.

16. Jałmużna ślepa czy jałmużna rozumna? *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 170-173. — Toż w osob. odb. Petersburg 1914.

17. Zapoznana cnota. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 259-260.

18. Książka. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 182-183.

19. Ojciec Damian — apostoł trędowatych. *Wiad. Kośc.* R. 3 [5]: 1913 s. 297-302.

20. W ważnej sprawie. *Wiad. Kośc.* R. 4 [6]: 1914 nr 9 s. 5-7.

21. Eucharystia a życie czynne. *Wiad. Kośc.* R. 4 [6]: 1914 s. 7-8.

22. Przestańcie dzieci, bo się źle bawicie. *Wiad. Kośc.* R. 4 [6]: 1914 s. 82-83.

23. Ciężka strata nauki katolickiej [Zniszczenie Lowanium]. *Wiad. Kośc.* R. 4 [6]: 1914 s. 210-213.

24. Duchowieństwo a wojna. *Życie Kośc.* R. 1 [6]: 1914 s. 11-14.

25. Kolędy. *Życie Kośc.* R. 1 [6]: 1914 s. 33-35.

26. Fryderyk Ozanam jako działacz ka-

tolicki. W stuletnią rocznicę urodzin. 1818-1913. Petersburg 1914 s. 58.

27. Instytucje fabryczne i społeczne w przemyśle Królestwa Polskiego. *Ekonomista*. R. 1914-1915. — Toż w osob. odb. W. 1915 8° s. 239.

28. Chrześcijański ruch robotniczy w Królestwie Polskim. Monografia społeczna. *Życie Kośc*. R. 2 [7]: 1915 s. 23-28, 35-38, 72-74, 92-97, 107-111, 152-153, 165-170, 184-188, 252-261.

29. Do rządców kościołów naszych. *Życie Kośc*. R. 2 [7]: 1915 s. 148.

30. Sprawa szkoły katolickiej na Zachodzie a u nas. Studium prawno-społeczne. *Życie Kośc*. R. 2 [7]: 1915 s. 191-193, 201-206, 221-228, 261-272.

31. Rec.: J. BIEŁOHOŁOWY: Akty i dokumenty odnoszące się do ustroju i zarządu Kościoła rzymskokatolickiego w Rosji. T. 1. Piotrogród 1915. *Życie Kośc*. R. 2 [7]: 1915 s. 278-279.

32. Rec.: K. BUDKIEWICZ: Zarys apologetyki. W. 1907. *Życie Kośc*. R. 2 [7]: 1915 s. 295.

33. Przyczyny i przeszkody chrześcijańskiego ruchu robotniczego w Polsce. *Życie Kośc*. R. 8: 1916 s. 87-91.

34. Pole rozwoju stowarzyszeń robotników chrześcijańskich. *Życie Kośc*. R. 8: 1916 s. 138-140, 153-155.

35. Rozwój stowarzyszeń robotniczych chrześcijańskich. *Życie Kośc*. R. 8: 1916 s. 201-205, 237-239.

36. Działalność religijno-moralna stowarzyszeń robotników chrześcijańskich. *Życie Kośc*. R. 8: 1916 s. 250-258.

37. Chrześcijański ruch robotniczy w Królestwie Polskim. Monografia społeczna. Piotrogród 1916 s. 312.

38. Demokracja chrześcijańska w Polsce. Petersburg 1918 s. 98.

39. Pogram demokracji chrześcijańskiej w Rosji. Petersburg 1918 s. 62.

40. Dzieje rozwoju klasy robotniczej fabrycznej w Królestwie Polskim. Petersburg 1918 8° s. 356.

41. Gubernator rosyjski o księżach polskich. (Z dokumentów archiwalnych). Petersburg 1918.

42. Socjologia ogólna. Lubl. 1920 [litogr.].

43. Socjalizm a religia. Studium socjologiczne. P. 1920 s. 79.

44. Przyczyny zaognienia kwestii robotniczej w Polsce. *Przew. Społ*. R. 1: 1919-1920 s. 54-59, 115-119; R. 2: 1920-1921 s. 157-161, 232-237.

45. Uczucia religijne robotnika polskiego. *Przew. Społ*. R. 1: 1919-1920 s. 390-397.

46. Uczucia narodowe robotnika polskiego. *Przew. Społ*. R. 1: 1919-1920 s. 496-499, 529-535.

47. Rozwój klasy robotniczej w Polsce. [Szkic historyczno-społeczny]. *Przew. Społ*. R. 1: 1919-1920 s. 204-210, 250-256, 296-302.

48. Oddźwięk encykliki „Rerum novarum" na ziemiach polskich. *Przew. Społ*. R. 2: 1920-1921 s. 281-293.

49. Chrześcijański ruch robotniczy w Polsce. Monografia społeczna. P.-W. 1921 8° s. 208.

50. Potęga przykładu. W. 1921.

51. Zadania i potrzeby katolicyzmu społecznego w Polsce. W. 1922. — Toż: Polska myśl chrześcijańska początków XX wieku. *Studia i dokumenty*. R. 5: W. 1976 s. 51-56.

52. Historia rozwoju warstwy robotniczej w czasach nowszych. W: *Dzieje gospodarcze Polski porozbiorowej*. T. 2. W. 1922.

53. Robotnik polski w życiu rodzinnym. *Ekonomista*. R. 1918-1922. Toż w osob. odb. W. 1922 8° s. 202.

54. Organisations sociales catholiques en Pologne. *Action Populaire*. Paryż. R. 1922.

55. Moralne znaczenie spółdzielczości. W. 1923.

56. Uniwersytet Lubelski. *Prz. Katol*. R. 2: 1923 s. 531-532.

57. Moralna podstawa 8-godz. dnia pracy. *Przew. Społ*. R. 6: 1924-1925 s. 145-152. — Odb. Podstawy moralne 8-godzinnego dnia pracy. W. 1925 8° s. 16.

58. Les bases morales de la journée de 8 heures. W: *Compterendu du Congres international de Politique Sociale* [Prague 1924]. Nancy-Paris-Strasbourg 1925.

59. Małżeństwo jako podstawa cywilizacji społeczeństw. *Prąd*. R. 14: 1926 s. 527-539.

60. Religia i naród. Studium. W. 1926.

61. Pologne (question ouvriere en Pologne). W: *Report of first triennial Congress held at Cambridge* [1928]. Holland 1928.

62. Dzieje robotników przemysłowych w Polsce. Zarys. W. 1929 8° s. 273, nlb. 2.

63. Nowe orientacje w postępie społecznym. *Przew. Społ*. R. 10: 1929 s. 131-135.

64. Ze zjazdu postępu technicznego. *Przew. Społ*. R. 11: 1930 s. 15-19.

65. Dodatki rodzinne. *Przew. Społ*. R. 11: 1930 s. 219-224.

66. Kazania społeczne. *Przew. Społ*. R. 11: 1930 s. 385-398.

67. Polityka społeczna w Polsce. W: *Przegląd Instytutu Społecznego Republiki Czechosłowackiej*. Praga Czeska 1928.

68. Geneza encykliki „Rerum novarum". *Przew. Społ*. R. 12: 1931 s. 188-198.

69. Pierwszy popularyzator encykliki „Rerum novarum" w Polsce. *Przew. Społ*. R. 12: 1931 s. 198-202.

70. Kościół i gospodarstwo społeczne. (Encyklika „Quadragesimo anno"). *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 267-273.

71. Kościół i bezrobocie. (Encyklika „Nova impendent"). *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 15-18.

72. Kościół i małżeństwo. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 232-236, 274-278.

73. Kazania społeczne. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 463-468, 517-525.

74. Kościół a szkoła. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 4-19.

75. Jak powstała encyklika „Rerum novarum". *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 63-73.

76. Kościół i polityka. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 175-191.

77. Parafia i Akcja Katolicka. *Głos. Kapł.* R. 7: 1933 s. 350-361, 405-421, 451-462, 507-513, 556-574; R. 8: 1934 s. 3-17, 61-74.

78. Walka z bezrobociem. (Zjazd Stowarzyszenia Postępu Społecznego w Londynie). *Przew. Społ.* R. 11: 1933 s. 91-94.

79. Ubóstwo i bogactwo w katolickiej nauce społecznej. *Ruch Charyt.* R. 12: 1933 s. 2-7.

80. Parafia i miłosierdzie. *Ruch Charyt.* R. 12: 1933 s. 130-137.

81. Dobra gospodarcze w katolickiej nauce społecznej. *Ruch Charyt.* R. 12: 1933 s. 195-202.

82. Jałmużna w katolickiej nauce społecznej. *Ruch Charyt.* R. 12: 1933 s. 162-166.

83. Nauka katolicka o naprawie niesprawiedliwości społecznej. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 457-466.

84. Wychowanie a chrześcijański porządek społeczny. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 499-505.

85. Praca społeczna w parafii. Szkic historyczno-społeczny. P. 1937 s. 199.

86. Wychowanie i ustrój społeczny. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 329-346.

87. Wolność związków zawodowych we współczesnym państwie. P. 1936 8° s. 15. — Odb. z: *Ruch Praw. Ekon. i Socjol.* R. 1936.

88. Cele związków zawodowych. *Ruch Praw. Ekon. i Socjol.* R. 4: 1936 s. 398-412; R. 5: 1937. — Odb. P. 1937 8° s. 31.

89. Rola wychowania w naprawie niesprawiedliwości społecznej. (Referat wygłoszony w czasie II Katolickiego Studium w Wilnie w dn. 28 VIII — 1 IX 1936). P. 1936 8° s. 30. — Odb. z „Pamiętnika II Katolickiego Studium o wychowaniu". P. 1936.

90. Ku naprawie chrześcijańskiego ruchu robotniczego. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 168-172. — Toż w osob. odb. Włocławek 1937.

91. Zadanie wychowania społecznego. *Głos. Kapł.* R. 11: 1937 s. 58-62.

92. Tendencje rozwojowe związków zawodowych w Polsce. (Referat wygłoszony w czasie III Studium Katolickiego w Warszawie w dn. 5-10 IX 1937). W: *Katolicka myśl społeczna.* Pamiętnik III Katolickiego Studium w Warszawie. P. 1937. — Toż w osob. odb. P. 1937 8° s. 36.

93. Rozwiązanie zagadnienia pracy. *Prz. Ekonom.* R. 1938 s. 7-25.

94. Ku ustrojowi korporacyjnemu. *Prz. Ekonom.* T. 22: 1938. — Odb. Lw. 1938 8° s. 17.

95. Wychowanie społeczeństwa. *Prąd.* R. 1938. — Toż w osob. odb. Lubl. 1938 8° s. nlb. 1, 41.

96. Co to jest współczesny uniwersytet. Wykład publiczny na rozpoczęcie roku akademickiego poprzedzony mową rektorską przy objęciu władzy w USB Wil. 1938 8° s. 42. — Odb. z *Rocznika Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1937-1938.*

97. Mowa wygłoszona w auli kolumnowej USB w Wilnie dnia 11 października 1938 r. na otwarcie roku akademickiego... W: *Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939.* Wil. 1938 s. 13-23.

98. Uniwersytet i społeczeństwo. Wykład publiczny na rozpoczęcie roku akademickiego 1938-1939, wygłoszony w auli kolumnowej USB w Wilnie dnia 11 października 1938 przez... W: *Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939.* Wil. 1938 s. 24-48. — Toż w osob. odb. Uniwersytet i społeczeństwo. Wil. 1938 8° s. 39.

99. Mowy rektorskie. Wil. 1938 8° s. 53. — Odb. z *Rocznika Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939.* Wil. 1938 s. 206-233.

100. W górę serca! Mowa... na nabożeństwie w kościele św. Aleksandra w Warszawie przed rozpoczęciem obrad Rady Naczelnej Obozu Zjednoczenia Narodowego dn. 19 maja 1938 r. W. 1938 s. 14.

101. Kapłan w pracowniczych związkach zawodowych. *Aten. Kapł.* T. 43: 1939 s. 483-493. — Toż w osob. odb. Włocławek 1939 8° s. 13.

102. Kwestia społeczna w katechizmie. *Prz. Katech.* R. 29: 1946 s. 172-176.

103. Wielkopostne konferencje rekolekcyjne dla uczni. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 s. 36-58.

104. Choroba ambony i jej leczenie. *Aten. Kapł.* T. 52: 1950 s. 381-391.

105. Rys autobiograficzny z datą 28 XII 1949 r. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 39: 1957 s. 290-296.

106. Znaczenie rodziny dla społeczeństwa i klasy robotniczej. Studia i dokumenty. R. 5: Polska myśl chrześcijańska początków XX wieku. W. 1976 s. 56-63.

II.

SZMIGIELSKI J.: Wóycicki Aleksander. W: *Podr. enc. kośc.* T. 33/34 s. 22-23; Skład Uniwersytetu [Stefana Batorego] z lat 1923/24-1936/37; Spis wykładów U.S.B. z lat 1923/24-1936/37; ŻONGOŁŁOWICZ B.: Wydział Teologiczny USB w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego.* T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251; Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939. Wil. [1938]; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 820; Rys autobiograficzny. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 39: 1957 s. 290-297; SKARBEK J.: Ks. Aleksander Wóycicki. Studia i dokumenty. R. 5: Polska myśl chrześcijańska początków XX wieku. W. 1976 s. 50-51; STRZESZEWSKI C.: Rozwój katolickiej nauki społecznej. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3. Cz. 2. Lubl. 1977 s. 222-256; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 9, 12.

Ks. Tadeusz Krahel

Wronka Andrzej, krypt.: X. A. W.; a. w. (1897-1974), biskup sufragan wrocławski, liturgista.

Urodził się 21 X 1897 r. w Biskupicach Zabarycznych jako syn Józefa i Marii z d. Potera. Szkołę elementarną ukończył w miejscowości rodzinnej, a do Gimnazjum uczęszczał w Ostrowie Wielkopolskim. W 1917 r. przez kilka miesięcy służył w wojsku, a następnie kontynuował naukę w Gimnazjum w Kępnie, gdzie 14 VI 1918 r. złożył egzamin dojrzałości. W ciągu roku pracował w majątku w Droszkach k. Namysłowa, w Powiatowej Radzie Ludowej w Ostrzeszowie oraz zgłosił się jako ochotnik do 12 pułku strzelców wielkopolskich. W l. 1919-1923 odbył studia teologiczne w Poznaniu, przerwane w 1920 r. na pięć miesięcy przez udział w akcji plebiscytowej w Strzelcach Wielkich. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 26 V 1923 r., pracował jako wikary w parafii Trójcy Świętej w Bydgoszczy, następnie w Gniewkowie i Inowrocławiu, pełniąc równocześnie funkcję prokuratora Seminarium Duchownego w Poznaniu oraz wykładowcy liturgiki i lektora języka greckiego i hebrajskiego. W l. 1924-1927 odbył studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego, wieńcząc je stopniem doktora filozofii na podstawie pracy pt.: „Jahwe jako nomen ineffabile". W 1928 r. został wykładowcą wstępu do Pisma św., liturgiki, potrystyki i języków biblijnych w Seminarium Duchownym w Gnieźnie.

W 1938 r. został rektorem Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Lata wojny spędził w Gnieźnie, najpierw jako administrator parafii Wniebowzięcia MNP, a od 1941 r. pracował w banku. W lutym 1945 r. objął zarząd parafii Trójcy Świętej w Gnieźnie, a 15 VIII tegoż roku otrzymał nominację na administratora apostolskiego diecezji chełmińskiej i gdańskiej. W l. 1946-1951 zarządzał diecezją gdańską. Po przymusowym opuszczeniu Gdańska, zamieszkał w Toruniu, najpierw w Seminarium Zagranicznym T. Chr., gdzie był profesorem, a następnie u sióstr Zmartwychwstanek. W 1952 r. został protonotariuszem apolstolskim, 1 lutego 1956 r. objął rektorat kościoła Serca Jezusowego w Poznaniu, a 30 maja 1957 r. został biskupem tytularnym watarbeńskim, z przeznaczeniem do pomocy rządcy archidiecezji wrocławskiej. Sakrę biskupią otrzymał 29 XII 1957 r. na Jasnej Górze. W 1958 r. objął urząd wikariusza generalnego archidiecezji wrocławskiej i przejął wykłady z liturgiki w Seminarium Duchownym we Wrocławiu. Był ojcem Soboru Watykańskiego II, uczestnicząc w 1 i 4 sesji soborowej. Brał czynny udział w pracach Komisji do Spraw Liturgii Episkopatu Polski, będąc pionierem odrodzenia liturgicz-

nego w Polsce. Zmarł po długiej chorobie 29 VIII 1974 r. we Wrocławiu i został pochowany na cmentarzu św. Wawrzyńca.

I.

1. Imię Jahwe w hebrajskich księgach Starego Testamentu. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* P. 1927 s. 45.

2. Początki nauk judaistycznych. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* P. 1927 s. 46-47.

3. Wspomnienie o działalności na terenach plebiscytowych. *Roczn. Tow. Przyj. Nauk.* P. 1927 s. 80-91.

4. XI Tydzień Liturgiczny w Belgii. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 468-475.

5. Rec.: W. PAULUS: Marduk Urtyp Christi. Roma 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 521-524.

6. Dekrety Św. Kongregacji Obrządków. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 nr 6 s. 166-171.

7. Kadzidło w Liturgii. *Myst. Christi.* R. 1: 1929/30 nr 4 s. 16-21.

8. Międzynarodowy Kongres Liturgiczny w Antwerpii. *Myst. Christi.* R. 1: 1929[30 nr 6 s. 21-28.

9. Obrządek ofiarowania w Mszale Gnieźnieńskim z 16 wieku. *Muzyka Kościelna.* R. 5: 1930 nr 11 s. 181-185.

10. Rec.: G. LEFEBBRE: Liturgia, jej podstawowe zasady. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 nr 5 s. 149-151.

11. Msza o rozkrzewienie wiary. *Annal. Missiol. — Rocz. Zw. Akad. Kół Misyj. w Polsce.* R. 3: 1930/31 s. 40-47.

12. Umiłowałem liturgię. *Myst. Christi.* R. 2: 1930/31 nr 4 s. 18.

13. Znaczenie Mszy św. dla życia wewnętrznego. [Kazanie]. *Mowa Bibl. Kazn.* T. 38: 1930 s. 62-67.

14. Projekt stworzenia Międzynarodowej Unii Liturgicznej i wydania międzynarodowej liturgicznej bibliografii. W: *Pamiętnik szóstego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] w *Poznaniu.* Kielce 1931 s. 307-309.

15. Kazania liturgiczne. *Myst. Christi.* R. 3: 1931/32 nr 2 s. 82-89; nr 4 s. 163-170. — Toż w: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie.* Zbiór referatów. P. 1932 s. 160-176.

16. La méthode d'action liturgique en Pologne. *Cours et Conférences des Semaines Liturgiques.* T. 9: 1931 s. 155-164.

17. Najaktualniejsze zagadnienia życia liturgicznego i ich wpływ na kierunek wykładów liturgicznych. *Myst. Christi.* R. 4: 1932/33 nr 6-7 s. 192-197; nr 9 s. 268-273. — Toż. Odb. Kr. 1933 8° s. 14.

18. Liturgia na ambonie. Zasady i wskazówki. P. 1933 Wyd. Księg. św. Wojciecha 8° s. 170.

19. Liturgiczna myśl Adwentu. *Myst. Christi.* R. 5: 1933/34 nr 1 s. 1-9.

20. Rec.: A. GMUROWSKI: „Doskonałość chrześcijańska" w myśl zasad św. Tomasza z Akwinu. *Gniezno* 1934. *Myst. Christi.* R. 5: 1933/34 nr 5-6 s. 190-191.

21. Idea Odkupienia w Liturgii. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 nr 9-10 s. 434-438.

22. Krew Odkupienia. *Myst. Christi.* R. 6: 1934/35 nr 5 s. 132-137.

23. O Mszy św. Czyńmy dzięki Panu, Bogu naszemu. *Głos Seminarium Zagranicznego.* R. 2: 1934 nr 2 s. 5-7.

24. Rec.: J. SZUKALSKI: Katechezy dla wyższych oddziałów szkoły powszechnej. Cz. 1. O wierze. Potulice. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 416.

25. Cele i dążenia współczesnego ruchu liturgicznego. *Myst. Christi.* R. 7: 1935/36 nr 5-6 s. 143-148.

26. Rec.: M. KORDEL: Rok Służby Bożej na 1935-36. Kr. 1936. *Mies. Kośc. Arch. Gniezn. i Pozn.* R. 51: 1936 nr 1 s. 40.

27. Rec.: F. MENINI: Alumn na wakacjach. Zbiór rozmyślań. Gniezno 1936. *Myst. Christi.* R. 8: 1936 nr 6 s. 192.

28. Udział wiernych w Ofierze Chrystusowej. *Mies. Kośc. Arch. Gnieźn. i Pozn.* R. 51: 1936 nr 12 s. 405-512. — Toż. Odb. P. 1936 Wyd. Księg. św. Wojciecha 8° s. 8.

29. Wielkopostne axultet. *Mies. Kośc. Arch. Gnieźn. i Pozn.* R. 52: 1937 nr 3 s. 74-78.

30. Znaczenie Ojców Kościoła dla życia liturgicznego. *Mies. Kośc. Arch. Gnieźn. i Pozn.* R. 53: 1938 nr 12 s. 456-463.

31. Rec.: S. MARIA RENATA OD CHRYSTUSA: Z dziejów nawróceń. Sandomierz 1939. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 475.

32. Orędzie do duchowieństwa diecezji chełmińskiej i gdańskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 1945 nr 1 s. 3-23.

33. List do redakcji Przeglądu Katechetycznego. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 nr 4 s. 97-98.

34. Diecezja Gdańska 1945-1948. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 1 s. 116-120. — Toż. *Mies. Diec. Gdań.* R. 6: 1962 s. 275-280.

35. Odrodzenie życia liturgicznego w Polsce. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 6 s. 742-755.

36. Udział wiernych w ofierze mszalnej według encykliki „Mediator Dei". *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 2 s. 228-234.

37. Pasterska troska o przechowywanie szat liturgicznych. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 8: 1952 nr 10 s. 306-312.

38. Msza św. sakramentem jedności i miłości. *Msza Święta.* R. 1957 nr 8 s. 193-196.

39. Kazanie w czasie uroczystości żałobnej z okazji zgonu papieża Piusa XII we

Wrocławiu dnia 13 X 1958 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 11 s. 614-617.

40. Kazanie z okazji uroczystego powitania w katedrze wrocławskiej w dniu 18 I 1958 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 2 s. 181-184.

41. Duchowość św. Jana Vianney'a wzorem dla naszego życia kapłańskiego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 12 s. 655-658.

42. Kazanie z okazji uroczystości św. Jadwigi w Trzebnicy w dniu 19 X 1958 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 1 s. 43-45.

43. Nasze duszpasterstwo wobec wielkopostnego Sakramentu Pokuty. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 4 s. 183-187.

44. Głoszenie Słowa Bożego jest służbą. [Konferencja religijna]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 12 s. 297-299.

45. Mamy nowy rytuał. *Przew. Katol.* R. 1951: nr 45 s. 710-711.

46. Bierzmowanie w parafii. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 23 s. 355-357.

47. [List pasterski biskupów wrocławskich z Rzymu — fragmenty]. Inc.: „Piszemy do Was...". *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 47 s. 7. — Toż. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 48 s. 756.

48. Liturgia źródłem życia chrześcijańskiego. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 31 s. 483-484.

49. „Oto są dziś uroczystości paschalne". *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 15 s. 227.

50. Oto teraz czas pożądany. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 10 s. 152-153.

51. Pierwszego dnia po szabacie, gdy się zeszli na łamanie chleba. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 s. 259-260.

52. W środę i w piątek pościmy. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 37 s. 584-585.

53. Chrystus i my w historii zbawienia. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 3 s. 35-36.

54. Kazanie na nabożeństwie żałobnym za Jana XXIII w katedrze wrocławskiej dn. 6 VI 1963 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 8-9 s. 190-193.

55. Liturgia na piedestale Soboru. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 12 s. 169-170.

56. Nowy rytuał polski i Directorium o sakramentach w duszpasterstwie. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 7 s. 146-155. — Toż. *Mies. Diec. Gdań.* R. 5: 1963 s. 105-114.

57. Soborowa Konstytucja o Liturgii. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 45 s. 411.

58. Wprowadzenie w Konstytucję o Liturgii II Soboru Watykańskiego. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 nr 3 s. 138-146.

59. Zmiany w liturgii. *Msza Święta.* R. 1964 nr 5 s. 23.

60. Niedziela jest świętem Zmartwychwstania Pańskiego. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 27 s. 242-243.

61. Orędzie pasterskie na dwudziestopięciolecie Diecezji Gdańskiej. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 179-182.

62. Sakramentalia w życiu chrześcijańskim. *Aten. Kapł.* R. 57: 1965 s. 87-93.

63. Dlaczego bezgraniczną radością weseli się świat. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 22 s. 196.

64. Kapłan w dzisiejszym świecie. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 21: 1966 nr 9-10 s. 224-227.

65. Liturgia po Soborze. *Collect. Theol.* R. 36: 1966 s. 31-41.

66. Konstytucja Apostolska o odpustach. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 22: 1967 nr 10 s. 225-229. — Toż. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 36-40. — Toż. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 23: 1968 s. 277-281.

67. Liturgia po Soborze. *Bibl. Kazn.* T. 78: 1967 s. 257-263.

68. Na 60-lecie ostrowskiej „Venetii". *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 19 s. 173.

69. „Niech się przyjmie Chrystus, który cię wezwał". *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 36 s. 327.

70. Wspomnienie z akcji plebiscytowej na Śląsku. *Gość Niedz.* R. 37: 1968 nr 31 s. 185; nr 32 s. 191; nr 33 s. 198; nr 35 s. 209.

71. Zadania biskupów w diecezji. *Aten. Kapł.* R. 60: 1968 s. 214-221.

72. Ks. Jan Kompałła założyciel gimnazjum ostrowskiego. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 6 s. 56.

73. Nowe modlitwy eucharystyczne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 59: 1969 s. 242-250. — Toż. *Aten. Kapł.* R. 62: 1970 s. 100-116. — Toż. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 25: 1970 nr 4 s. 115-123. — Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 9 s. 230-238. — Toż. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 22: 1971 nr 4 s. 353-363.

74. Ojczyzna, Nauka, Cnota. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 1 s. 11, 15.

75. Posoborowa odnowa liturgiczna. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 43 s. 386-387.

76. Gdańskie wspomnienie duszpasterskie. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 13 s. 111, 114.

77. Polska była naszym zaczarowaniem. W: *Wielkopolska Szkoła Edukacji Narodowej.* Wr. 1970 s. 241-246.

78. Jego oczy były zwrócone na Pana. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 2 s. 10.

79. Przemówienie żałobne w Bazylice Mariackiej w Gdańsku przy zwłokach śp. Ks. Biskupa Edmunda Nowickiego w dniu 4 III 1971 r. *Mies. Diec. Gdań.* R. 15: 1971 s. 165-168.

80. 25 lat od wydania encykliki Piusa XII „Mediator Dei". *Ruch Biblij.* R. 25: 1972 nr 6 s. 301-306.

81. Pamięci Biskupa Pawła Zakrzewskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 67: 1972 nr 5 s. 106-112.

82. Przemówienie na ingresie Księdza Arcybiskupa Bolesława Kominka w Katedrze Wrocławskiej dnia 28 sierpnia 1972 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 27: 1972 nr 10 s. 279-281.

83. Mój testament. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 11-12 s. 319-320.

84. Nasze duszpasterstwo wobec wielkopostnego Sakramentu Pokuty. [Wr. 1959] 4° s. 11. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. II 1183.

85. Przekł.: FRÉNAUD Georges: Królewskość Maryi w liturgii. Wr. [1959] 4° s. 24, VII. Maszynopis. Archiwum Archidiec. wè Wrocławiu. Sygn. I B 1 h[6].

86. Tajemnica maryjna w dziele zbawienia. Wr. 1970 4° s. 14. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-351.

II.

Nowy Biskup polski. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 50 s. 691; BARAN D.: Powitanie J. E. Ks. Biskupa Andrzeja Wronki imieniem dziekanów archidiecezji wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 4 s. 237-239; KOMINEK B.: Kazanie wypowiedziane na powitanie J. E. Ks. Biskupa A. Wronki w katedrze wrocławskiej w dniu 18 stycznia 1958 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 158-159; Konsekracja Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Dra Andrzeja Wronki. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 2 s. 149-150; Uroczyste powitanie Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Sufragana Dra Andrzeja Wronki we Wrocławiu. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 3 s. 181-184; Życiorys J. E. Księdza Biskupa Andrzeja Wronki. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 13: 1958 nr 1 s. 58-59; Schematyzm archidiecezji wrocławskiej. Wr. 1959-1971; BACIŃSKI A.: Dzieje Diecezji Gdańskiej w ostatnim XX-leciu (1945-1965). *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 157, 165-168, 179-182; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 31-32; 53; Bibliografia prac Ks. Biskupa Prof. dra Andrzeja Wronki. *Ruch Biblij.* R. 26: 1973 nr 4 s. 174-176; ŚWIERZAWSKI W.: Liturgia nie tylko na ambonie. *Przew. Katol.* R. 63: 1973 nr 21 s. 196; ZATOR-PRZYTOCKI J.: Pierwszy polski rządca diecezji gdańskiej. *Przew. Katol.* R. 63: 1973 nr 21 s. 197; Złoty jubileusz Biskupa Andrzeja Wronki we Wrocławiu dnia 26 maja 1973 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 8 s. 233-237; Życiorys Ks. Biskupa Andrzeja Wronki. *Ruch Biblij.* R. 26: 1973 nr 4 s. 170-173; Opis pogrzebu ks. bpa Andrzeja Wronki. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 38; PIETRZAK J.: Wspomnienie. Biskup Andrzej Wronka 1897-1974. *Kierunki.* R. 1974 nr 37 s. 1, 3; SZUBA Z.: Śp. ks. biskup dr Andrzej Wrnnka. *Słowo Powsz.* R. 1974 nr 244; Śmierć i pogrzeb śp. Ks. Biskupa Andrzeja Wronki. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 11-12 s. 311-319; Śp. Ks. Andrzej Wronka. *Gość Niedz.* R. 51: 1974 nr 41 s. 327; URBAN W.: Komunikat o śmierci i pogrzebie Ks. Biskupa Andrzeja Wronki, Sufragana Wrocławskiego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 11-12 s. 307-308; TENŻE: Ks. Biskup Andrzej Wronka (1897-1974) Sufragan Wrocławski. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 11-12 s. 320-325; TENŻE: Ostatnie dni życia Ks. Biskupa Andrzeja Wronki. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 11-12 s. 313; TENŻE: Ksiądz biskup Andrzej Wronka (1897-1974) sufragan wrocławski. *Prawo Kanon.* R. 18: 1975 nr 3-4 s. 245-250; KOSIK J.: Wiele radości z wielu książek. *Słowo Powsz.* z 3 IX 1976 r.; SCHENK W.: Wspomnienie pośmiertne o Księdzu Biskupie Andrzeju Wronce wygłoszone w dniu 4 IX 1974 r. w Krakowie. *Ruch Biblij.* R. 29: 1976 nr 2-3 s. 159; ŻEBROWSKI A.: Z historii diecezji gdańskiej. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1976 nr 39/1 s. 66-69; KLEINERT E.: Administrator Apostolski Diecezji Gdańskiej (1945-1951). *Mies. Diec. Gdań.* R. 22: 1977 s. 79-97; SCHENK W.: Z dziejów liturgiki. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 57-60; PIETRZAK J.: Na polskich szlakach kościelnej wiosny (Andrzej Wronka 1897-1974). W: *Byli wśród nas.* Pod red. F. LENORTA. P. 1978 s. 415-429; GŁÓWKA H.: Życie i działalność naukowa księdza biskupa Andrzeja Wronki. Wr. 1978. Maszynopis. Archiwum Archidiec. we Wrocł. Sygn. NA 1.

Ks. Józef Mandziuk

Wróblewski Alfred (1861-1943), jezuita, historyk Kościoła, popularyzator teologii, kaznodzieja.

Urodził się 2 VI 1861 r. Do zakonu jezuitów wstąpił 1 VIII 1877 r. Nowicjat ukończył w Starej Wsi k. Brzozowa (1877-1879), tamże przeszedł studia humanistyczne (1879-1882) i filozoficzne (1882-1885). Następnie nauczał w gimnazjach jezuickich w Tarnopolu (1885-1886) i Chyrowie (1886-1889). Teologię studiował w Krakowie na wydziale zakonnym (1889-1893) i tamże przyjął w 1892 święcenia kapłańskie. Był kaznodzieją

i opiekunem zrzeszeń katolickich (Sodalicja Mariańska, Bractwo Dobrej Śmierci) we Lwowie (1894-1896, 1897-1900, 1902-1908), Krakowie (1896--1897, 1900-1901) i Nowym Sączu (1901-1902). W połowie 1908 r. opuścił zakon jezuitów i wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie pracował w trzech parafiach Pensylwanii (1910-1924). Następnie przeniósł się do Rzymu, gdzie zmarł w 1943 r.

I.

1. Rec.: K. JUNOSZA: Czarne błoto. W. 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 52 s. 440-442.

2. Z literatury kaznodziejskiej. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 54 s. 119-124.

3. Rec.: K. BARTOSZEWICZ: Księgi humoru polskiego. T. 1-4. Petersburg 1897-1898. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 60 s. 100-108.

4. Kazanie miane w kaplicy sióstr karmelitanek bosych przy wzięciu welonu zakonnego przez siostrę M. Magdalenę od pięciu ran Pana Jezusa [N. Popielowa] d. 16 września 1900 r. Kr. 1900 Nakł. SS. Karmelitanek 8° s. 14.

5. Rec.: L. VAN HOESTENBERGHE: Guérison subite d'une fracture. Bruxelles 1900. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 252-255.

6. Rec.: P. STENZ: Erlebnisse eines Missionärs in China. Trier 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 278-279.

7. Rec.: K. SIEDLECKI: Życie eucharystyczne Najświętszej Maryi Matki Boskiej Eucharystii. W. 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 69 s. 122-123.

8. Rec.: Zwyczaje towarzyskie. Wyd. 3. Kr. 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 69 s. 303-305.

9. Rec.: A. JOUGAN: Kazania świąteczne. Lw. 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 70 s. 107-108.

10. Karta przyjęcia do Bractwa Dobrej Śmierci. Kr. [1900] Druk. Czasu 16° s. 20.

11. Z tłumaczeń rosyjskich. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 70 s. 265-266.

12. Rec.: J. TYLKA: O cnotach heroicznych. Tarnów 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 70 s. 410-411.

13. Leon XIII wobec cywilizacji. *Sod. Mar.* R. 2: 1902/1903 s. 332-346. — Toż. w osob. odb. Kr. 1903 8° s. 15.

14. Czym jest Sodalicja Mariańska? Lw. 1903 Druk. Związkowa 16° s. 17.

15. Plon pontyfikatu Leona XIII. Odczyt. Lw. 1903 Drukarnia Katolicka Chęcińskiego 8° s. 16.

16. Pierwszy w Polsce kongres Marianski. *Sod. Mar.* R. 3: 1903/1904 s. 325-333.

17. Sodalicja Mariańska. Czym jest — jak ją zakładać i prowadzić? Kr. 1904 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 80. — Toż. Kr. 1908 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 80. — Fragment książki wydano osobno pt.: Ceremoniał przyjęcia do Sodalicji Mariańskiej. Kr. 1904 8° s. 25.

18. Nauki rekolekcyjne w listopadzie r. 1903. P. 1905 Księg. św. Wojc. 8° s. 131. Wydanie bezimienne bez wiedzy autora.

19. Dogmat Niepokalanego Poczęcia a Sobór Watykański (1854-1869). W: *Księga Pamiątkowa Mariańska.* T. 1. Lw. 1905 s. 3-12. — Toż w osob. odb. Lw. 1905 8° s. 14.

20. Zbiorek ustaw, modlitw i odpustów dla Sodalicji Mariańskiej panów we Lwowie. Lw. 1905. Druk. Polonia 32° s. 119. — Toż. ... dla Sodalicji panów w Krakowie. Lw. 1905. Druk. Polonia 32° s. 125.

21. Et haec meminisse iuvabit. *Sod. Mar.* R. 5: 1906 s. 58-61.

22. Ustawy, odpusty i przywileje oraz ceremoniał przyjęcia Sodalicji Mariańskiej panów. Lw. 1907 Druk. Polonia 32° s. 63.

23. *Módl się! Książka do nabożeństwa* dla członków Sodalicji Mariańskiej. Lw. 1907 Druk. Polonia 32° s. 134, VI, nlb. 3.

24. Sodalis Marianus, bł. Andrzej Bobola T. J. Lw. 1907 Druk. Polonia 8° s. 74.

25. Duch sodalicyjny. Lw. 1908 Nakł. Sodalicji Mariańskiej Panów we Lwowie 16° s. 71, nlb. 8.

26. Ustawy Sodalicji N. M. P. Gromniczej i świętych Apostołów Piotra i Pawła dla młodzieży akademickiej we Lwowie. Zebrał... Lw. 1908 Druk. Polonia 16° s. 21.

27. *Ustawy zasadnicze sekcji Sodalicji* Mariańskiej Panów we Lwowie. Lw. 1908 Druk. Polonia 8° s. 16.

28. Mowa na pogrzebie śp. Władysława Przybysławskiego we Lwowie, 3 II 1908. Kr. 1908 Druk. Narod. 4° k. nlb. 8.

29. Szopka. Obrazek sceniczny w 4 odsłonach... dla użytku Towarzystwa św. Stanisława Kostki. Lw. 1908 8° s. 46.

30. Godzina Boża dla pań. Lw. 1909 Druk. Polonia 8° s. 130.

31. Zdrowaś Maryo, Boga Rodzico, czyli 32 czytania świąteczne, majowe i różańcowe. Milwaukee 1910 Wiltzius 16° s. 219.

32. Litania Loretańska w poezji. Rzym 1929 Szk. Typ. Piusa X 16° s. 56.

33. Na drugi brzeg. Rzym 1929 Szk. Typ. Piusa X 8° s. 157.

34. Papieże Lateranu. Rzym 1929 Szk. Typ. Piusa X 8° s. 159.

35. „Boża pieśniarka" św. Terenia od

Boskiego Dzieciątka. Rzym 1931 Ex Schola Typ. Pio X 16° s. 152.

36. Apostolstwo świeckie Akcji Katolickiej na wsi. Roma 1935 Druk. Piusa X 8° s. 11.

37. Jakim ma być apostoł świecki i jak, urabiając go, doń przemawiać należy. Odczyt na zebraniu kapłanów w Lublinie. Rzym 1935 Druk. Piusa X 8° s. 16.

38. Matko! Pod Twoją obronę. Czytanie majowe i różańcowe. Roma 1935 Scuola Tip. Pio X 8° s. 203.

39. Kazania w zbiorze: *Kazania i szkice* księży Towarzystwa Jezusowego. T. 4. Kr. 1900 s. 444-451; T. 7. Kr. 1903 s. 461-465; T. 8. Kr. 1904 s. 21-27, 253-260, 385-394; T. 9. Kr. 1905 s. 12-16.

II.

TOROSIEWICZ S.: Współcześni pisarze polscy w Ameryce. *Rocz. Katol.* T. 12: 1934 s. 77; BOLEK F.: Who's who in Polish America. New York 1943 s. 505-506; PRZYGODA J.: Szkic historyczny polskiej katolickiej literatury homiletycznej w Stanach Zjednoczonych. *Sacr. Pol. Mill.* T. 4: 1957 s. 480. — ATJ Kr.: Catalogus provinciae Galicianae Soc. Jesu in annum 1878 [in annum 1908].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Wrzoł (Wrzół) Józef (1888-1974), katecheta, autor rozprawy biblijnej.

Urodził się 1 II 1888 r. w Zabrzegu na Śląsku Cieszyńskim. Do Gimnazjum uczęszczał w Bielsku, zdobywając w 1903 r. świadectwo dojrzałości. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Widnawie, po ukończeniu których otrzymał 23 VII 1907 r. święcenia kapłańskie. W latach 1907-1909 był wikarym w Cieszynie, a w latach 1909-1919 r. katechetą we Frysztadzie. Od 1919 r. pracował jako katecheta w Cieszynie, wychowując całe pokolenia inteligencji cieszyńskiej. Należał do zarządu Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra. Od 1947 r. pełnił funkcję egzaminatora i sędziego prosynodalnego. Otrzymał tytuł radcy duchownego i kanonika honorowego kapituły katowickiej. Zmarł 25 XII 1974 r. w Cieszynie i tam został pochowany.

I.

1. Sprechen II. Thess. 2, 2 und 3, 17 gegen den paulinischen Ursprung des Briefes? *Weidenauer Studien.* T. 1: 1906 s. 271-289.

2. Die Echtheit des zweiten Thessalonicherbriefes. *Biblische Studien.* T. 19: 1914 z. 4. — Toż. Freiburg im Br. 1914 Herdersche Verlagshandlung 8° s. XI, nlb. 1, 152.

3. Mały katechizm, zawierający krótkie przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii św. Katowice [przed 1946] Księg. św. Jacka 8° s. 80, ilustracje. [Współautor: A. CIESZYŃSKI].

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1918-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1929-1977; TROMBALA F.: Na 60-lecie „Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra". Szkic jego prac i wysiłków w latach 1923-1933. Cieszyn 1934 s. 49; MIERZWA I.: Działalność wydawnicza diecezji katowickiej w pierwszym pięćdziesięcioleciu jej istnienia. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 139. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PW 20.

Ks. Józef Mandziuk

Wrzoł (Wrzół, Wrzol) Ludwik (1881-1940), filozof, popularyzator teologii, tłumacz.

Pochodził z rodziny chłopskiej, osiadłej z Zabrzegu, pow. Bielsko-Biała, gdzie urodził się 27 XII 1881 r. Nauki gimnazjalne pobierał w Bielsku-Białej, a studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Widnawie. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 26 VII 1904 r., pracował jako wikary w Widnawie. W latach 1905-1907 pełnił funkcję prefekta w tamtejszy konwikcie chłopięcym. Przez rok był katechetą w Bielsku-Białej, a w latach 1908-1910 studiował w Wiedniu, gdzie uzyskał doktorat z teologii. Od 1910 r. wykładał filozifię w Seminarium Duchownym w Widnawie, będąc jego rektorem w latach 1933-1938. W 1922 r. został egzaminatorem prosynodalnym, promotorem sprawiedliwości i defensorem vin-

culi. Ponadto pełnił funkcję cenzora ksiąg religijnych, był członkiem Consilium Vigilantiae i Rady Szkolnej. W 1933 r. otrzymał godność prałata. Z Widnawy przybył w 1938 r. do Cieszyna, gdzie został katechetą gimnazjalnym, a w 1939 r. objął probostwo w Ligocie. Aresztowany 12 V 1940 r. został przewieziony do Dachau, a następnie do Gusen, gdzie zginął 30 IX 1940 r.

I.

1. Konstantins des Grossen persönliche Stellung zum Christentum. *Weidenauer Studien.* T. 1: 1906. s. 227-269.

2. O Opatrzności Bożej. Cieszyn 1918 Dziedz. bł. Jana Sarkandra 16° s. 190. — Toż. Wyd. 2 .poprawione. Cieszyn 1919 Dziedz. bł. Jana Sarkandra 16° s. 245.

3. Początki historii nauki o siedmiu grzechach głównych. *Mies. Katech. Wychow.* R. 8: 1919 nr 12; R. 9: 1920 nr 1-2.

4. Prawda o „wiedzy tajemnej". Cieszyn 1922 Dziedz. bł. Jana Sarkandra 8° s. 48.

5. Garść wrażeń ze Zjazdu Katol. w Królewskiej Hucie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 79, 80.

6. Proces między Kościołem i rządem czeskim o zniesieniu seminarium duchownego w Widnawie. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 56.

7. Z czeskiego „Kościoła narodowego". *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 56-57.

8. Ks. Grzegorz Mendel. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 62-67.

9. Rec.: M. WITTMANN: Ethik. Kempten 1923. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 44: 1924 nr 5-6 s. 44.

10. Rec.: D. ŚCISKAŁA: Ostatni mnich w Orłowej. Cieszyn 1924. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 1.

11. Rec.: R. TOMANEK: Dorobek półwiekowej działalności oświatowej. Cieszyn 1924. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 1.

12. Religionslose Sittlichkeit. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 44: 1924 nr 12 s. 132-134.

13. Stosunki wyznaniowe w republice czechosłowackiej. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 282-286.

14. Zum Kampf um den Religionsunterricht im tschechischen Staate. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 44: 1924 nr 10 s. 107-108.

15. Rec.: M. ETTLINGER: Geschichte der Philosophie. Kempten 1924. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 9 s. 143.

16. Rec.: J. FELDMANN: Sammlung philosophischer Lesestoffe. Paderborn 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 12 s. 190-191.

17. Rec.: J. FELDMANN: Schule der Philosophie. Paderborn. 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 12 s. 190.

18. Rec.: K. FRICK: Logica. Freiburg i. Br. 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 9 s. 143.

19. Rec.: J. HESSEN: Die Religionsphilosophie des Neukantianismus. Freiburg i. Br. 1924. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 1 s. 14.

20. Rec.: M. HONECKER: Das Denken. Berlin-Bonn 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 12 s. 191.

21. Rec.: B. JANSEN: Wege der Weltweisheit. Freiburg i. Br. 1924. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 4 s. 62.

22. Rec.: W. KÖNIG: Zurück zu Thomas von Aquin! Einsiedeln-Köln 1924. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 208.

23. Rec.: H. LENNERZ: Schelers Konformitätssystem und die Lehre der katholischen Kirche. Münster 1924. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 4 s. 63.

24. Rec.: G. PECSI: Liquidierung der Relativitätstheorie. Mainz 1925. *Schlesische Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 12 s. 191.

25. Rec.: J. STEFFES: Die Staatsauffassung der Moderne. Freiburg i. Br. 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 12 s. 191.

26. Rec.: H. STRAUBINGER: Apologetische Zeitfragen. Paderborn 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 10 s. 158.

27. Rec.: D. ŚWITALSKI: Kant u. der Katholizimus. Münster 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 45: 1925 nr 6 s. 95.

28. Rec.: H. FAHSEL: Die Überwindung des Pessimismus. Freiburg i. Br. 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 46: 1926 nr 2 s. 31.

29. Rec.: J. GENSER: Auf dem Kampfelde der Logik. Freiburg i. Br. 1926. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 46: 1926 nr 8 s. 127.

30. Rec.: GRIMMELT, HUMBORG, ROHFLEISCH: Pfilosophisches Lesebuch. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 46: 1926 nr 5 s. 79.

31. Rec.: D. GÜNTHER: Leib und Seele. Paderborn 1925. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 46: 1926 nr 2 s. 31.

32. Rec.: H. LENNERZ: Natürliche Gotteserkenntis. Freiburg i. Br. 1926. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 46: 1926 nr 7 s. 111.

33. Rec.: A. RADEMACHER: Religion und Leben. Freiburg i. Br. 1926. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 46: 1926 nr 9 s. 142.

34. Rec.: J. REINKE: Erkenntnisse und Bekenntnisse eines Naturforschers. *Schle-*

sisches Pastoralblatt. R. 46: 1926 nr 5 s. 66-70.

35. Teoria względności a eksperyment Michelsona. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 294-303.

36. Rec.: J. GREDT: Elementa philosophie aristotelico-thomisticae. Vol. 1. Freiburg i. Br. 1926. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 47: 1927 nr 2 s. 39.

37. Rec.: J. HONTHEIM: Toedicea. Freiburg i. Br. 1927. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 47: 1927 nr 7 s. 138.

38. Rec.: P. LIPPERT: Die Weltanschauung des Katholizismus. Leipzig 1926. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 47: 1927 nr 6 s. 118.

39. Przekł.: KASJAN Jan: Rozmów dwadzieścia cztery. T. 1. Rozmowy I-X. P. 1928 16° s. XVII, nlb. 1, 362. T. 2. Rozmowy XI-XXIV. P. 1928 16° s. nlb. 2, 528. Pisma Ojców Kościoła. 6-7.

40. Rec.: P. FLEIG: Die hermeutischen Grundsätze des Thomas von Aquin. Freiburg i. Br. 1927. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 48: 1928 nr 4 s. 79.

41. Rec.: J. FRÖBES: Psychologia speculativa in usum scholarum. Freiburg i. Br. 1927. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 48: 1928 nr 4 s. 78-79.

42. Rec.: E. ROLFES: Die Gottesbeweise bei Thomas von Aquin und Aristoteles. Limburg 1927. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 48: 1928 nr 5 s. 98.

43. Rec.: G. SCHULEMANN: Vom inneren Leben. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 48: 1928 nr 7 s. 137-138.

44. Die „neukatholische" Kirche. Eine tragikomische Episode in der Geschichte der tschechoslowakischen Sekte. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 49: 1929 nr 2 s. 34-37.

45. Rec.: F. TESSEN-WĘGIERSKI: Wesen und Bedeutung des Zweifels mit besonderer Berücksichtigung des religiösen Glaubenszweifels. Breslau 1929. *Schlesisches Pastoralblatt*. R. 49: 1929 nr 5 s. 139.

46. Ein neues polnisches Perikopenbuch. TOMANEK R.: Lekcje i ewangelie na każdy dzień całego roku. Cieszyn 1930. *Ostdeutsches Pastoralblatt*. R. 1: 1930 s. 148-149.

47. Szereg pytań o „wiedzy tajemnej". *Przyjaciel Młodzieży*. R. 22: 1931 nr 11 s. 194-195.

48. Ustrój elektroniczny materii według przypuszczeń dzisiejszej wiedzy przyrodniczej. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 152 s. 380-395.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1907-1939; TOMANEK R.: Dorobek półwiekowej działalności oświatowej. Cieszyn 1924 s. 120; WICHURA-ZAJDEL E.: Ks. Ludwik Wrzoł. *Wrocł. Tyg. Kat. — Katolik*. R. 7: 1961 nr 16; HARBICH K.: Die philos. — theolog. Diözesanlehranstalt und das Priesterseminar in Weidenau. W: J. NEGWER: Geschichte des Breslauer Domkapitels, hrsg von K. Engelbert. Hildesheim 1964 s. 404-420; ENGELBERT K.: Schlesische Priester im Drietten Reich. *Archiv f. Schles. Kirchengesch.* T. 23: 1965 s. 225; GOTTSCHALK J.: Breslauer Diözesanpriester im Konzentrationslager Dachau 1940-1945. *Arch. f. Schles. Kirchengesch.* T. 23: 1965 s. 304; WICHURA-ZAJDEL E.: Z dziejów duchowieństwa śląskiego w czasie wojny. W. 1968 s. 43, 63, 67, 68, 75, 82, 181; Ks. prałat dr Ludwik Wrzoł, rektor seminarium kapłańskiego w Widnawie. Szkice biograficzne. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 38: 1970 nr 1-4 s. 57-58; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 229, 233; ŻEBROK F.: Dzieje Śląskiego Seminarium Duchownego. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 101. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PW 41.

Ks. Józef Mandziuk

Wyrobisz Bruno (1900-1973), kanonista.

Urodził się w 1900 r. w Krakowie. Po ukończeniu Seminarium Duchownego przyjął w 1923 r. w Łucku święcenia kapłańskie. Studiował prawo kanoniczne na Wydziale Prawa Kanonicznego Katol. Uniw. Lubelskiego (1925-1929) i uzyskał doktorat tego przedmiotu. Pracował w Kurii Biskupiej w Łucku, był katechetą Liceum Krzemienieckiego (1929-1931) i proboszczem w Rokitnie (1931-1939). Od wybuchu wojny przebywał na terenie archidiecezji krakowskiej, pracował jako wikariusz w Stryszowie (1939-1947) biorąc udział w tajnym nauczaniu, a następnie był administratorem parafii w Harbutowicach (1947-1960). Organizował szkolnictwo zawodowe w Stryszowie, Zembrzycach i Sułkowicach, założył szko-

łę handlową w Harbutowicach i był jej pierwszym dyrektorem (1947--1952). W l. 1960-1972 sprawował urząd proboszcza w Sułkowicach. Przeszedł na emeryturę w 1972 r. i zamieszkał w Marcówce (par. Zembrzyce), gdzie zmarł 2 IV 1973 r.

I.

1. Wydział Prawa Kanonicznego na Uniwersytecie Lubelskim. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 26-27.

2. Wyjaśnienie kanonu 804 dotyczącego odprawiania Mszy św. w obcych diecezjach. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 604-606.

3. Ekskardynacja i inkardynacja osób z zakonu lub ze zgromadzenia. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 436-437.

4. Minister bierzmowania w świetle prawa kanonicznego. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 362-363, 373-375.

5. O zachowaniu rytu przy administrowaniu i przyjmowaniu sakramentów. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 481-482, 493-494, 504-506, 516-518.

6. Przepisy kodeksu o cmentarzach, grzebaniu i spalaniu zwłok. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 561-563.

7. Absolucja od cenzur. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 605-606; R. 36: 1929 s. 4-6.

8. Bezprawie. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 455.

9. O podmiocie kodeksu kanonicznego. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 181-183.

10. O zakazie udzielania sakramentów heretykom i schizmatykom. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 196-198.

11. Pojęcie i istota przestępstwa w prawie kanonicznym. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 413-415.

12. Przestępstwa przeciw religii w świetle prawa kanonicznego austriackiego, niemieckiego i rosyjskiego. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 425-427, 439-441.

13. Spędzenie płodu. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 491-492.

14. Przestępstwa religijne i moralne. Szkice prawne. Krzemieniec 1930 Nakł. Autora 8° s. 56. Przedruk niektórych artykułów z *Gaz. Kośc.*

15. Naruszenie przystojności publicznej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 181-182, 198-199.

16. Prawodastwo antychrysta. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 87-89, 101-103.

17. Przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu według Projektu Kodeksu Karnego Rzplitej Polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 445-446, 470-472.

18. Przestępstwa przeciw prawom familijnym według Kodeksu Prawa Kanonicznego. *Aten. Kapł.* R. 29: 1932 s. 230-241, 339-347. — Toż w osob. odb. Włocławek 1932 8° s. 14.

19. Przestępstwa przeciw uczuciom religijnym i spędzeniu płodu według nowego polskiego Kodeksu Karnego. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 589-591, 602-603.

20. Zapowiedzi. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 530.

21. J. E. Ksiądz Dr Adolf Szelążek, biskup łucki. W dziesiątą rocznicę objęcia rządów. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 11-12.

22. Zagadnienie mniejszości narodowej na Wołyniu. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 485-487.

23. Mszalik. Kr. 1950 Nakł. J. Cebulskiego 16° s. 320.

II.

KRACIK J.: Księża zmarli w 1973 r. *Notif. e Curia Crac.* R. 1973 nr 11/12 s. 293-294; BAR J. R. Wyrobisz Bruno. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 240.

Ks. Ludwik Grzebień S.

Wyrzykowski Andrzej (1879-1955), historyk Kościoła.

Urodził się 24 XI 1879 r. w Sandomierzu. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej i progimnazjum wstąpił w 1895 do Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Po ukończeniu seminarium w 1903 r. rozpoczął studia w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie specjalizował się w historii Kościoła pod kierunkiem ks. Michała Godlewskiego. W 1907 r. uzyskał stopień magistra teologii i rozpoczął pracę pedagogiczną w Sandomierzu, wykładał historię Kościoła i historię sztuki sakralnej, (a przejściowo i prawa kanonicznego, patrologii, języka łacińskiego i śpiewu) aż do 1955 r. W kurii diecezjalnej i sądzie kościelnym pełnił w różnych latach funkcje radcy, egzaminatora synodalnego, sędziego i oficjała, cenzora ksiąg religijnych i członka komisji budowlanej. W 1917 r. został mianowany kanonikiem gremialnym kapituły sandomierskiej, w 1932 r. prałatem kustoszem, a w 1946 r. prałatem scholastykiem. Kil-

ka lat był rektorem kościoła św. Jakuba w Sandomierzu, angażował się również w pracy społecznej. W l. 1907-1955 pracował też jako bibliotekarz seminarium duchownego dbając o zabezpieczenie zbiorów, ich opracowanie i łatwe udostępnienie. Uporządkował też archiwum i bibliotekę kapituły sandomierskiej.

Zmarł w 1955 r. w Sandomierzu.

I.

1. Kronika kościelna. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 22-30, 75-80.

2. Rok 1908 w życiu diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 22-24.

3. Rok 1809 w Sandomierzu. W setną rocznicę bohaterskiej obrony miasta. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 306-320, 363-368.

4. Rok 1909 w życiu diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 97-102.

5. Grunwald na tle stosunków polsko-niemieckich. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 312-317, 353-361, 410-415, 454-461.

6. Sandomierz. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 55-58.

7. Sandomierska diecezja. W: *Podr. enc. kośc.* R. 35/36 s. 58-61.

8. Schyzma. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 133-134.

9. Schyzma antyocheńska. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 134-135.

10. Schyzma akacyńska. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 135-138.

11. Schyzma wielka zachodnia. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 139-146.

12. Schyzma utrechcka. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 146-148.

13. Sciara Colonna. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 148.

14. Sekta. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 161.

15. Sergiusz I papież św. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 207-208.

16. Serwet Michał. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 209-212.

17. Siemaszko Józef. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 237-238.

18. Siostry Miłosierdzia. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 270-271.

19. Siostry Miłosierdzia w Polsce. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 271-274.

20. Socyn młodszy Faust. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 383-384.

21. Socynianie. W: *Podr. enc. kośc.* T. 35/36 s. 384-388.

22. Kurs historii Kościoła polskiego. Sandomierz 1913 8° s. 544 [litografia].

23. Sotkiewicz Antoni Franciszek Ksawery bp sandomierski. W: *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 10-14.

24. Spór o święcenie Wielkiejnocy. W: *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 36.

25. Spór o regalia. W: *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 36-38.

26. Starokatolicy. W: *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 99-104.

27. Stefan IX papież. W: *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 122.

28. O bractwach trzeźwości. W: *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 82-85.

29. Ks. Mieczysław Zejdler. Mowa żałobna. W: *Mowy żałobne.* Radom 1917 s. 8-14.

30. Pamiątka obchodu 126 rocznicy Konstytucji 3 Maja w Sandomierzu. Sandomierz 1917 8° s. 24.

31. Kilka uwag bibliotekarza z powodu postanowień ostatniej konferencji księży dziekanów. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 107-112; R. 12: 1919 s. 1-5, 22-25, 43-45.

32. Geneza „Bogurodzicy". *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 49-57, 73-81. — Toż w osob. odb. Sandomierz 1922 8° s. 20.

33. Mowa wygłoszona na eksportacji śp. ks. biskupa M. Ryxa. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 214-222.

34. Zabytkowe freski w prezbiterium katedry sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 277-287.

35. Buliński Melchior. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 125.

36. Gajkowski Jan Kanty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 218.

II.

FAJĘCKI A.: Wyrzykowski Andrzej. W: *Podr. enc. kośc.* T. 43/44 (Suppl. 1) s. LXXI; WIŚNIEWSKI J.: Katalog prałatów i kanoników sandomierskich. Radom 1928 s. 316; Śp. ks. prałat Andrzej Wyrzykowski. *Kron. Diec. Sand.* R. 48: 1955 s. 140-142; WÓJCIK W.: Włączenie zbiorów poklasztornych do Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu. *Arch. Bibl. Muz.* T. 1: 1959/1960 z. 2 s. 64-65; TENŻE: Ks. Andrzej Wyrzykowski. *Arch. Bibl. Muz.* T. 2: 1961 s. 298-302; TENŻE: Wyrzykowski Andrzej. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 240-241.

Bp Walenty Wójcik

Wyszyński Michał (1890-1972), profesor Uniw. Lwowskiego, Toruńskiego i Wrocławskiego, kanonista.

Urodził się 21 IX 1890 w Wyżnianach, woj. tarnopolskim. Szkołę elementarną ukończył w miejscowości rodzinnej, natomiast nauki gimnazjalne pobierał w VI Gimnazjum we Lwowie, gdzie w 1911 r. zdobył świadectwo dojrzałości. W l. 1911-1915 odbył studia teologiczne na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 27 VI 1915 r., pracował przez rok jako wikary w Kamionce Strumiłłowej. W l. 1916-1918 kontynuował studia w Innsbrucku, wieńcząc je doktoratem z teologii na podstawie pracy pt.: „Die Ursachen und Anfänge des Freiheitskampfes der Makkabäer". W l. 1918-1921 był wikarym w Czerniowcach, a następnie przy katedrze lwowskiej, gdzie zasłynął jako kaznodzieja. Równocześnie pełnił obowiązki dyrygenta chóru katedralnego oraz starszego asystenta w bibliotece Wydziału Teologicznego. W tym też czasie uczęszczał na wykłady prof. Władysława Abrahama. W 1925 r. habilitował się w zakresie prawa kanonicznego. W l. 1925-1929 jako zastępca profesora wykładał na Uniw. Lwowskim prawo kanoniczne, a od 1927 r. historię Kościoła w zastępstwie chorego prof. Mieczysława Tarnawskiego. Po 2-letnim pobycie w Rzymie, otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego katedry prawa kanonicznego we Lwowie. W l. 1934-1935 prowadził również wykłady zlecone z dogmatyki szczegółowej. W 1930 r. został członkiem Lwowskiego Towarzystwa Naukowego. W tym czasie pełnił też obowiązki sędziego prosynodalnego w Sądzie Duchownym we Lwowie.

Lata okupacji hitlerowskiej spędził w Warszawie, biorąc udział w Powstaniu Warszawskim. Po wojnie objął katedrę historii prawa kanonicznego i teorii prawa na Uniw. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po zlikwidowaniu wspomnianej katedry, przeszedł na katedrę prawa rzymskiego, na której w 1948 r. został profesorem zwyczajnym. W 1954 r. został przeniesiony na katedrę prawa rzymskiego Uniw. Wrocławskiego, obejmując równocześnie wykłady z prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym we Wrocławiu. Przez szereg lat był gorliwym członkiem Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Wrocławiu. W swoich pracach wykazał szerokie zainteresowanie naukowe i wielką erudycję. Obok dogmatyki, zajmował się historią polskiego prawa kościelnego, a także prawem rzymskim. Zmarł 26 I 1972 r. we Wrocławiu i został pochowany na miejscowym cmentarzu św. Wawrzyńca.

I.

1. Die Ursachen und Anfänge des Freiheitskampfes der Makkabäer. Innsbruck 1918 Universität 8° s. 83.

2. Reguły de annali possessore i de triennali possessore a nowy kodeks prawa kanonicznego. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 247-263; R. 6: 1925 s. 116-118. [Streszczenie].

3. Stosunek ustawodawstwa państwowego za Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego w sprawie dziesięcin do kościelnego ustawodawstwa powszechnego i partykularnego w Polsce. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 8: 1928 s. 190-196.

4. „Anni discretionis" w prawie kanonicznym. *Ruch Teol.* R. 1: 1929 nr 1 s. 7-13.

5. Interwencja soboru bazylejskiego w polskiej sprawie dziesięcinnej. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 77-97. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 Nakł. Bibl. Rel. 8° s. 77-97. — Toż. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 9: 1929 s. 48-49. [Streszczenie].

6. Ze studiów nad historią dziesięciny w Polsce. I. Czasy Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego. W: *Pamiętnik Historyczno-Prawny* pod red. P. DĄBKOWSKIEGO. T. 8 z. 1. Lw. 1929 s. 3-141. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 141.

7. Czy „metus indirecte incussus" mo-

że unieważnić małżeństwo? *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 60-76; 183-220. Toż w osob. odb. Lw. 1930 Nakł. Autora 8° s. 57.

8. Obowiązek pierwszej Komunii św. w oświetleniu Mons. D. Jorio, Sekr. Kongr. Sakramentów. *Ruch Teol.* R. 2: 1930 nr 1 s. 4-10.

9. Utrum metus indirecte incussus dirimere possit matrimonium. *Ius Pontif.* 10: 1930 s. 193-200; 1931 s. 52-51; 12: 1932 s. 42-52, 122-127; 13: 1933 s. 52-63. Toż w osob. odb. Romae 1933 8° s. 46.

10. W sprawie drugiego statutu dziesięcinnego arcybiskupa Pełki. W: *Księga pamiątkowa ku czci Prof. Wł. Abrahama.* T. 2. Lw. 1930 s. 187-197. — Toż w osob. odb. Lw. 1930 Pierwsza Związkowa Drukarnia 8° s. nlb. 2, 11.

11. De Gratiani iure matrimoniali ex operibus S. Augustini deprompto. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 129-152. — Toż w osob. odb. Leopoli 1931 8° s. 129-152.

12. Rec.: Sergio MOCHI ONORY: Ricerche sui poteri civili dei vescovi delle cittá Umbre l'alto medio evo. *Przew. Hist.-Prawny.* [Lwów]. R. 2: 1931 z. 1.

13. Z dziejów ustroju parafialnego w Polsce średniowiecznej. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 11: 1931 s. 17-18.

14. Aequitas canonica. *Ruch Teol.* R. 4: 1932 nr 1 s. 2-7. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 8° s. 7.

15. De antiquissimo in Polonia statuto synodali: De sancto viatico a fidelibus processionaliter subsequendo. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 231-235. — Toż w osob. odb. Lw. 1934 8° s. 3-7.

16. Najstarsze postanowienie synodu polskiego w sprawie N. Sakramentu. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 142-144.

17. Bibliografia [prac ks. Jana Fijałka] od roku 1921. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. VII-XI.

18. Jak doszło w prawie kanonicznym do zasiedzenia beneficium. W: *Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego.* T. 2. Lw. 1936. Toż w osobnej odbitce. Lw. 1936 Druk. Zakł. Nauk. Ossolineum 4° s. 24.

19. Kościół jako instytucja prawna. W: *Kościół.* Lubl. 1936 Tow. Wiedzy Chrześc. T. 26 s. 146-157. — Toż w osob. odb. Lubl. 1936 4° s. 12.

20. Co katolik powinien wiedzieć o prawie kanonicznym. Katowice 1939 Wyd. Księg. i Druk. Kat. 16° s. 32.

21. Czy „Statutum — Consvetudo" Bartolusa mogło mieć wpływ na prawo polskie. *Zesz. Nauk. U. Wr.* R. 1956 Seria A: Prawo nr 22 s. 31-55. — Toż w j. łacińskim: Utrum „Statutum — Consvetudo" Bartoli in ius Poloniae influxum hebere potuerit. W: *Bartolo da Sassoferrato. Studi e documenti per il VI Centario.* I. Milano 1961 s. 285-311. — Toż w osob. odb. Milano 1961 8° s. 26.

22. Metus maioris malitatis w prawie rzymskim. *Zesz. Nauk. U. Wr.* R. 1956 Seria A: Prawo nr 6 s. 31-53.

23. Rec.: A. VETULANI: Dekret Gracjana i pierwsi dekretyści w świetle nowego źródła. Wr. 1955. *Czas. Praw.-Hist.* T. 8: 1956 z. 2 s. 247-249.

24. Quamvis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui. *Eos.* T. 48: 1957 nr 3 s. 475-491. Symbolae R. Tauebenschlag dedicatae III. — Toż w osob. odb. Varsoviae-Vratislaviae 1957 s. 475-491. — Toż. *Zesz. Nauk. U. Wr.* R. 1958 Seria A: Prawo nr 15 s. 157-173.

25. Prawo familijne. W: *Prawo rzymskie.* Z. 2. Uniwersytet Warszawski 1958 s. 23-44.

26. Geneza podstawowych elementów obowiązującego dziś kanonicznego prawa zwyczajowego. *Prawo Kanon.* R. 2: 1959 nr 1-2 s. 301-330.

27. Metus reverentialis w rzymskim i kanonicznym prawie małżeńskim. *Prawo Kanon.* R. 4: 1961 nr 1-4 s. 223-272.

28. De matrimonio romano ob metum contracto. Wr. 1962 Zakł. Nauk im. Ossolińskich 4° s. 60, nlb. 2. Prace Wrocł. Tow. Nauk. Seria A. Nr 80.

29. Z powodu projektu powiększania nieważności małżeństwa zawartego pod wpływem błędu. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 10: 1963 z. 4 s. 245-262.

30. Dopowiedzenie w sprawie Bartolusowego „Statutum — Consvetudo". *Acta Univ. Wratisl.* Nr 19: Prawo. [Z.] 12: 1964 s. 271-281.

31. Chrzest Polski w świetle wytycznych misyjnych dla Słowian. *Prawo Kanon.* R. 9: 1966 nr 1-2 s. 3-49.

32. W sprawie poglądu W. Schlesingera na faktyczną zależność biskupów Jordana i Ungera od Magdeburga. *Acta Univ. Wratislav.* Nr 63: Prawo. [Z.] 18: 1967 s. 53-59.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1933. Lw. 1934 s. 131-132; Schematyzm archidiecezji wrocławskiej. Wr. 1959-1971; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 52; Michał Wyszyński (1890-1972). *Sprawozd. Wrocł. Tow. Nauk.* Seria A. T. 27: 1972 [druk:] 1973 s. 3; URBAN W.: Ksiądz profesor Michał Wyszyński (1890-1972). *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 37: 1972 nr 11 s. 313-317; KAPISZEWSKI H.: Michał Wyszyński (1890-1972). *Czas. Praw.-Hist.* T. 15: 1973 z. 1 s. 245-247; URBAN W.: Ksiądz profe-

sor Michał Wyszyński (1890-1972). *Prawo Kanon.* R. 16: 1973 nr 1-2 s. 277-285; PETRANI A.: Prawo kanoniczne w okresie oświecenia oraz w XIX i XX wieku. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 1 Lubl. 1976 s. 403, 406; PRZYBYLSKI B.: Teologia dogmatyczna. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 1. Lubl. 1976 s. 167; FALENCIAK J.: Michał Wyszyński. W: *Uczeni wrocławscy (1945-1979).* Wr. 1980 s. 112-113.

Ks. Józef Mandziuk

Wyszyński Stefan (1901-1981), kardynał, prymas Polski, kanonista, etyk, popularyzator teologii, publicysta, redaktor.

Urodził się 3 VIII 1901 r. w Zuzeli k. Nuru, był synem Stanisława organisty i Julianny z d. Karp. Wykształcenie podstawowe uzyskał w Zuzeli i Andrzejewie. Nauki gimnazjalne pobierał w Gimnazjum Górskiego w Warszawie (od 1912), w Gimnazjum w Łomży (od 1914) i w Gimnazjum im. Piusa X we Włocławku (od 1917). W 1920 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku i 3 VIII 1924 r. przyjął święcenia kapłańskie. Mimo słabego stanu zdrowia władza diecezjalna powierzyła mu funkcję wikariusza przy katedrze włocławskiej, redaktora dziennika diecezjalnego „Słowo Kujawskie" oraz posadę prefekta na organizowanych przez magistrat kursach wieczorowych dla dorosłych. W jesieni 1925 r. rozpoczął studia prawa kanonicznego oraz brał udział w zajęciach sekcji społeczno-ekonomicznej Wydziału Prawa i Nauk Ekonomicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Dnia 27 XII 1927 r. uzyskał stopień licencjata prawa kanonicznego, a 22 VI 1929 r. tytuł doktora. Rozprawa doktorska „Prawa rodziny, Kościoła i państwa do szkoły" była początkiem zainteresowań problematyką społeczną, którą następnie zgłębił w czasie specjalnych badań i studiów w Austrii, Włoszech, Francji, Belgii, Holandii i Niemczech. Od jesieni 1930 r. powrócił do pracy w diecezji. Krótki okres czasu był wikariuszem w Przedeczu Kujawskim, a następnie wikariuszem katedry włocławskiej. W 1931 r. godził funkcje sekretarza Liceum Piusa X z wykładami katolickiej ekonomii społecznej w Seminarium Duchownym. Od 1932 r. do wybuchu wojny był redaktorem „Ateneum Kapłańskiego" i podejmował dodatkowe zajęcia w Seminarium Duchownym i Sądzie Biskupim.

Od 1932 r. pracował również w katolickim ruchu robotniczym i rozpoczął organizowanie Katolickiego Związku Młodzieży Robotniczej.

Po wybuchu wojny w 1939 r. przeniósł się zrazu do Wrociszewa, a następnie na Lubelszczyznę, gdzie w majątku Kozłówka, należącym do Zamoyskich, objął opiekę nad dziećmi ociemniałymi, wysiedlonymi z siostrami franciszkankami z Lasek pod Warszawą. Od listopada 1941 do czerwca 1942 r. podobną rolę spełniał w Żułowie. Pod koniec 1942 r. przeniósł się do Lasek, gdzie oficjalnie pełnił obowiązki kapelana zakładu dla ociemniałych, a równocześnie wykładał katolicką naukę społeczną, katechetykę i pedagogikę katolicką na tajnym uniwersytecie. W czasie powstania warszawskiego był kapelanem Okręgu Wojskowego „Żoliborz-Kampinos" oraz szpitala powstańczego w Laskach.

W lutym 1945 r. wrócił do Włocławka, gdzie organizował Seminarium Duchowne po przejściach wojennych, reaktywował drukarnię diecezjalną, rozpoczął druk tygodnika „Ład Boży", „Kroniki Diecezji Włocławskiej" i „Ateneum Kapłańskiego". Dnia 15 VIII 1945 r. został mianowany kanonikiem gremialnym kapituły włocławskiej. Dnia 4 III 1946 r. papież Pius XII mianował ks. Wyszyńskiego biskupem lubelskim. Wiele

uwagi poświęcił na nowym stanowisku Katolickiemu Uniw. Lubelskiemu, gdzie wpłynął na powstanie Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, a przez pewien czas prowadził wykłady z zakresu katolickiej nauki społecznej. Dnia 16 XI 1948 r. został metropolitą arcybiskupem gnieźnieńskim i warszawskim, a zarazem prymasem Polski.

Jako prymas Polski szukał modus vivendi w nowych warunkach ustrojowych, przeprowadzał modyfikację w dziedzinie organizacji kościelnej. W samej Warszawie kierował akcją odbudowy kościołów katolickich. 12 I 1953 r. został mianowany kardynałem.

Trzy następne lata to okres uwięzienia (25 IX 1953 — 28 X 1956) w Rywałdzie k. Grudziądza, w Stoczku Warmińskim, Prudniku k. Nysy oraz w Komańczy na terenie Bieszczad. W czasie przymusowego odosobnienia przygotował koncepcję odnowy narodu w duchu katolickim poprzez tzw. Wielką Nowennę, przygotowującą do obchodów Millenium chrztu Polski. Inauguracja Wielkiej Nowenny nastąpiła na Jasnej Górze 3 V 1957 r. i trwała do wielkich uroczystości milenijnych w 1966 r. W międzyczasie wypadła ożywiona działalność na Soborze Watykańskim II. Brał też udział w pracach różnych konkregacji rzymskich.

W Kościele polskim dążył z jednej strony do możliwie dużej ugodowości w stosunku do władz państwowych, z drugiej jednak stał niezmiennie na stanowisku obrony praw Kościoła i obywateli, krytycznie ustosunkowywał się też do negatywnych zjawisk życia społecznego, załamania gospodarki, zwłaszcza rolnictwa, nawoływał do większej humanizacji ludzkiego życia. Ostatnie lata życia upłynęły w atmosferze wyboru na papieża kard. Karola Wojtyły, jego wizyty w Polsce oraz powstania niezależnych związków zawodowych. W całej historii powojennej Polski wyciskał znaczące piętno we wszystkich ważniejszych wydarzeniach religijnych, kulturalnych, społecznych i politycznych. Zmarł w Warszawie 28 V 1981 r. Został pochowany w podziemiach katedry św. Jana.

I.

1-242 [SCHLETZ A.: Bibliografia prac. ks. kard. Stefana Wyszyńskiego — Prymasa Polski za lata 1926-1958. *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 24-43].

1-301 [PADACZ W.: Bibliografia prac ks. kard. Stefana Wyszyńskiego za lata 1958-1970. *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 7-46].

1-169 [ANDRUSZKIEWICZ T.: Bibliografia prac ks. kard. Stefana Wyszyńskiego za lata 1970-1976. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1977 nr 49 s. 89-111].

1-1029 [KOŚNIK S.: Bibliografia prac ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego za lata 1926-1978. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 69: 1979 nr 2-3 s. 75-148].

[Uzupełnienia za lata 1979-1981]:

1. Z rozważań nad kulturą ojczystą. P. 1979 Pallotinum 8° s. 253.

2. Na 30-lecie ingresu do bazyliki prymasowskiej w Gnieźnie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 69: 1979 s. 37-44.

3. [Trzydziestolecie] 30-lecie ingresu prymasa Polski do Archidiecezji Warszawskiej. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 69: 1979 s. 44-47.

4. Człowiek dany od Boga. Słowo na sesji poświęconej papieżowi Janowi Pawłowi II. (2 IV 1979). *Za i Przeciw.* R. 1979 nr 18.

5. Prymas Polski do miasta stołecznego Warszawy na powitanie Ojca świętego w Stolicy Polski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 69: 1979 s. 216-218.

6. Przemówienie... do księży dziekanów Archidiecezji Warszawskiej przed przyjazdem Ojca świętego. (10 V 1979). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 69: 1979 s. 213-216.

7. Prymas Polski do miasta Gniezna i Archidiecezji Gnieźnieńskiej przed przyjazdem Ojca świętego. *Zorza.* R. 1979 nr 19. — Toż. *Życie i Myśl.* R. 1979 nr 6 s. 1-3. — Toż. *Tyg. Powsz.* R. 1979 nr 13. — Toż. *Kierunki.* R. 1979 nr 14. — Toż. *Przew. Katol.* R. 1979 nr 16.

8. [Przemówienia w czasie wizyty papieża Jana Pawła II w Polsce publikowały m. in.:] *Chrześcijanin w Świecie.* R. 11: 1979 nr 8; *Gość Niedz.* R. 1979 nr 24-26;

Kierunki. R. 1979 nr 23-26; *WTK*. R. 1979 nr 23-24; *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 69: 1979 s. 225, 232-233, 315-316; *Za i Przeciw*. R. 1979 nr 24-27; *Zorza*. R. 1979 nr 25-26; *Życie i Myśl*. R. 1979 nr 9-10.

9. Prymas Polski do wiernych Kościoła w Polsce. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 69: 1979 s. 218-219.

10. List do kapłanów w sprawie wzmożenia kościelnej działalności trzeźwościowej. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 69: 1979 s. 407-413.

11. Słowo... na XXXV Tydzień Miłosierdzia w dniach 7-13 X 1979. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 69: 1979 s. 342-346.

12. Prymas Polski przesyła życzenia na Boże Narodzenie i Nowy Rok Pański 1980. *Kierunki*. R. 1979 nr 51/52. — Toż. *Przew. Katol*. R. 1979 nr 51/52. — Toż. *Słowo Powsz*. R. 1979 nr 290. — Toż. *Tyg. Powsz*. R. 1979 nr 51/52. — Toż. *WTK*. R. 1979 nr 51/52.

13. Harmonia Bożo-ludzka w Polsce. 2 kazanie świętojańskie (6 I 1980). P. 1980 Pallotinum 8° s. 22. — Toż. *Życie i Myśl*. R. 1980 nr 11 s. 23-32.

14. Miłość na co dzień. Rozważanie. P. 1980. Księg. św. Wojciecha 8° s. 236.

15. Nasz Ojciec. Ksiądz Władysław Korniłowicz. W. 1980 Wyd. Sióstr Loretanek 8° s. 107.

16. Wszystko postawiłem na Maryję. (Wybór tekstów maryjnych). Paris 1980 Éditions du Dialogue 8° s. 373.

17. „L'Homme envoyé de Dieu". (Przemówienie z 2 IV 1979). *Collect. Theol*. R. 50: 1980 fasc. spec. s. 5-10.

18. Apel Jasnogórski. (11 I 1980). *Za i Przeciw*. R. 1980 nr 11.

19. „Niesiemy pomoc cierpiącym". Do chorych na Wielki Post. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 nr 5/6 s. 138-143. — Toż. *Za i Przeciw*. R. 1980 nr 13.

20. Na skrzydłach orłowych. Przemówienie podczas Mszy świętej za dusze ofiar katastrofy lotniczej. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 s. 98-103.

21. „Do Dzieci Bożych miasta stołecznego Warszawy i okolic". (3 V 1980). *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 s. 143-149.

22. Do neoprezbiterów podczas święceń kapłańskich. (1 VI 1980). *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 nr 10 s. 273-276.

23. Wiedział, w jakim kierunku iść. (Przemówienie na pogrzebie o. B. Przybylskiego). *W Drodze*. R. 8: 1980 nr 4 s. 58-62.

24. Oświadczenie Prymasa... [W sprawie wizyty biskupów niemieckich]. *Życie i Myśl*. R. 1980 nr 12 s. 107-108.

25. Słowo powitalne... w katedrze warszawskiej. [14 IX 1980. W czasie wizyty biskupów niemieckich]. *Życie i Myśl*. R. 1980 nr 12 s. 106-107.

26. Duch Ewangelii w organizacji życia społeczno-zawodowego i publicznego w Polsce. *Życie i Myśl*. R. 1980 nr 11 s. 13-22.

27. Przemówienie do kapłanów w dniu imienin Arcypasterza [bpa J. Modzelewskiego]. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 nr 10 s. 278-285.

28. Odpowiedzialność — obowiązki — prawa do życia narodu. *Chrześcijanin w Świecie*. R. 1980 nr 9 s. 2-11. — Toż. *Słowo Powsz*. R. 1980 nr 187. — Toż. *Życie i Myśl*. R. 1980 nr 11 s. 33-40.

29. Pieśń o Janie Pawle II. (Homilia z 16 X 1980). *Za i Przeciw*. R. 1980 nr 45.

30. Rodzina apostołuje miłosierdziem. List... na XXXVI Tydzień Miłosierdzia. W. 1980 Kuria Metropol. 8° s. 14. — Toż. *Kierunki*. R. 1980 nr 41. — Toż. *Słowo Powsz*. R. 1980 nr 221. — Toż. *WTK*. R. 1980 nr 40. — Toż. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 nr 11 s. 293-301. — Toż. *Życie i Myśl*. R. 1980 nr 12 s. 94-99.

31. List... do duszpasterzy Stolicy. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 s. 301-303.

32. [Siedemdziesiąt] 70 lat służby w archidiecezji „Wiadomości Archidiecezjalnych Warszawskich". *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 70: 1980 s. 66-67.

33. Orędzie na Boże Narodzenie 1980. *W Drodze*. R. 8: 1980 nr 12 s. 3-7.

34. Do przedstawicieli NSZZ „Solidarność". *Kierunki*. R. 1980 nr 48. — Toż. *WTK*. R. 1980 nr 48. — Toż. *Ład*. R. 1981 nr 1/2. — Toż. *Życie i Myśl*. R. 1981 nr 1 s. 130-134.

35. W światłach tysiąclecia. Kr. 1981 Znak 8° s. 178, nlb. 3.

36. Z listów pasterskich i kazań Prymasa Polski. *Życie i Myśl*. R. 1981 nr 7/8 s. 9-81.

37. Sumienie prawe u podstaw odnowy życia narodowego. Homilia w katedrze św. Jana 6 I 1981 r. *Kierunki*. R. 1981 nr 4. — Toż. *Słowo Powsz*. R. 1981 nr 11. — Toż. *WTK*. R. 1981 nr 4. — Toż. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 71: 1981 nr 2 s. 72-83. — Toż. *Życie i Myśl*. R. 1981 nr 3 s. 162-169. — Toż. *Zorza*. R. 1981 nr 6. — Toż. *Za i Przeciw*. R. 1981 nr 5.

38. Proces odnowy w Ojczyźnie już się rozpoczął. Do kombatantów, Warszawa 24 I 1981. *Za i Przeciw*. R. 1981 nr 14.

39. O moralną odnowę narodu. Homilia wygłoszona 2 II 1981 w Gnieźnie. *Kierunki*. R. 1981 nr 10. — Toż. *Słowo Powsz*. R. 1981 nr 36.

40. Do duszpasterzy i wiernych na czas odnowy Wielkanocnej. *Kierunki*. R. 1981 nr 11. — Toż. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 71: 1981 s. 99-103. — Toż. *Słowo Powsz*. R.

1981 nr 47. — Toż. *WTK*. R. 1981 nr 10. — Toż. *Zorza*. R. 1981 nr 12.

41. Na odsłonięcie tablicy ku czci Stefana Starzyńskiego. *Słowo Powsz*. R. 1981 nr 56. — Toż. *WTK*. R. 1981 nr 12. — Toż. *Za i Przeciw*. R. 1981 nr 15.

42. Słowo Prymasa na mszę świętą radiową 22 marca 1981. *Kierunki*. R. 1981 nr 13. — Toż. *Tyg. Powsz*. R. 1981 nr 13. — Toż. *WTK*. R. 1981 nr 13. — Toż. *Zorza*. R. 1981 nr 14.

43. Allelujal (Wielkanoc 1981). *Kierunki*. R. 1981 nr 16. — Toż. *Przew. Katol*. R. 1981 nr 16. — Toż. *Słowo Powsz*. R. 1981 nr 57. — Toż. *Za i Przeciw*. R. 1981 nr 16. — Toż. *Zorza*. R. 1981 nr 16. — Toż. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 71: 1981 s. 143-145.

44. Do „Solidarności" Wiejskiej Rolników Indywidualnych. (Fragment). *Tyg. Powsz*. R. 1981 nr 17. — Toż. *WTK*. R. 1981 nr 17. — Toż. *Za i Przeciw*. R. 1981 nr 19.

45. Prymas Polski po zamachu na życie Ojca świętego. *Tyg. Powsz*. R. 1981 nr 21.

46. List Prymasa Polski. [Na ingres bpa E. Materskiego]. *Słowo Powsz*. R. 1981 nr 79.

47. List na Niedzielę Powołań Kapłańskich do wiernych Archidiecezji Warszawskiej. *Słowo Powsz*. R. 1981 nr 92.

48. Apostoł pokoju. [Przemówienie odtwarzane w katedrze warszawskiej]. *Kierunki*. R. 1981 nr 21. — Toż. *Gość Niedz*. R. 1981 nr 21. — Toż. *WTK*. R. 1981 nr 21. — Toż. *Za i Przeciw*. R. 1981 nr 22. — Toż. *Zorza*. R. 1981 nr 22.

49. Prymas Polski po przyjęciu Sakramentu Chorych. *W Drodze*. R. 9: 1981 nr 8 s. 10.

50. Testament Prymasa Polski. *Chrześcijanin w Świecie*. R. 13: 1981 nr 4 s. 27-29. — Toż. *W Drodze*. R. 9: 1981 nr 8 s. 13-14. — Toż. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 71: 1981 s. 210-212. — Toż. *Życie i Myśl*. R. 31: 1981 nr 7/8 s. 261.

51. Testament pozostawiony Archidiecezji Gnieźnieńskiej. *Chrześcijanin w Świecie*. R. 13: 1981 nr 4 s. 30.

52. W otwartych drzwiach... W: *Historia katolicyzmu społecznego w Polsce, 1832-1939*. W. 1981 s. 7-10.

II.

PIWOWARCZYK J.: Nowy Prymas Polski. *Tyg. Powsz*. R. 5: 1949 nr 2 s. 1; *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 33: 1949 nr 2 s. 39-72. Numer poświęcony ingresowi arcybiskupa Stefana Wyszyńskiego; *Wiad. Archidiec. Gniezn*. R. 4: 1949 nr 1-3 s. 4-52. Wydane z okazji ingresu abpa Stefana Wyszyńskiego; KORSZYŃSKI F.: Ks. Prymas Stefan Wyszyński. *Homo Dei*. R. 18: 1949 nr 2 s. 147-156; SUŁOWSKA T.: Ks. kardynał Wyszyński, prymas Polski, a zakony żeńskie. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 61: 1971 s. 88-101; DUDEK W.: Działalność pisarska. (Ks. Prymas w okresie włocławskim). *Aten. Kapł*. R. 1972 s. 37-44; OLEJNIK S.: Na ratunek ocalonej bibliotece. (Działalność ks. Prymasa w okresie włocławskim). *Aten. Kapł*. R. 1972 s. 59-61; PIOTROWSKI W.: Działalność ks. Prymasa w okresie włocławskim. *Aten. Kapł*. R. 1972 s. 45-58; Soli Deo. Dwudziestopięciolecie pracy w Archidiecezji Warszawskiej Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Polski (1948-1973). Praca zbiorowa. W. 1974 8° s. 366; *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 64: 1974 nr 7-9 s. 161-195. Złoty jubileusz kapłaństwa kard. Stefana Wyszyńskiego; *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 69: 1979 nr 2-3. Jubileusz trzydziestolecia rządów Prymasa Polski; *Życie i Myśl*. R. 1981 nr 7/8. Numer poświęcony śp. Stefanowi Kardynałowi Wyszyńskiemu, Prymasowi Polski; ZIELIŃSKI Z.: Stefan Kardynał Wyszyński, Prymas Polski, 1901-1981. *Chrześcijanin w Świecie*. R. 1981 nr 100 s. 4-24; *W Drodze*. R. 9: 1981 nr 8; *Ład*. R. 1: 1981 nr 15. (Nr poświęcony kard. Wyszyńskiemu — zawiera m. in. Bibliografię publikacji religijno-społecznych).

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Zakrzewski-Wyskota Tadeusz Paweł Maria (1883-1961), biskup płocki, liturgista.

Urodził się 11 VIII 1883 r. w rodzinnym majątku w Skokach, dawnym powiecie węgrowieckim w rodzinie ziemiańskiej jako syn Pawła i Stanisławy z Łubieńskich. Po ukończeniu Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu w 1901 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego. Studia teologiczne kontynuował w Gnieźnie, Monasterze i Fryburgu Badeńskim. Święcenia kapłańskie przyjął 11 II 1906 r. Pierwszą jego placówką był wikariat w katedrze poznańskiej, potem stanowisko prokuratora w Seminarium, profesora liturgiki i języka polskiego, następnie był kapelanem bpa Likowskiego i kard. E. Dalbora. W 1919 r. odznaczony został godnością szambelana papieskiego a w 1931 r. prałata domowego, zaś w 1923 r. kanonią gremialną kapituły metropolitarnej poznańskiej. Przez 10 lat 1928-1938 był rektorem Papieskiego Instytutu Polskiego w Rzymie. W ciągu tych lat pełnił nadto obowiązki rzecznika i przedstawiciela u Stolicy św. diecezji poznańskiej, gnieźnieńskiej, lwowskiej, przemyskiej i łomżyńskiej. Pracował także w Głównej Radzie Rozkrzewiania Wiary i był konsultorem w Kongregacji Rytów. Dnia 8 VIII 1938 r. mianowany bpem kariańskim z przeznaczeniem na sufragana do Łomży, 22 IX t. r. przyjął w Poznaniu sakrę biskupią. W czasie okupacji, od 1940 r. przebywał w Ostrowi Mazowieckiej jako Administrator Apostolski części diecezji łomżyńskiej. 12 IV 1946 r. mianowany ordynariuszem diecezji płockiej gorliwie pracował nad odbudową dieczeji po zniszczeniach wojennych. W Episkopacie był członkiem Komisji Głównej i Mieszanej, jednym z trzech, którzy w imieniu Episkopatu zawarli Porozumienie z Rządem PRL. Zmarł 26 XI 1961 r. w szpitalu Bielańskim w Warszawie, pochowany 30 XI w grobach biskupów płockich w podziemiach katedry płockiej.

I.

1. Kongres Eucharystyczny w Kolonii. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 1: 1909 t. 2 s. 387-397.

2. Na święcenia biskupie. Na obchód konsekracji Jego Arcypasterskiej Mości Najprzewielebniejszego arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego ks. Edmunda Dalbora. P. 1915 Druk. Św. Wojciecha 16° s. 48.

3. Święcenie niższe i wyższe. P. 1919. Druk. Św. Wojciecha 16° s. 140. — Toż, B. m. i .r. wyd., Wydanie powielaczowe uzupełnione zmianami przy diakonacie i kapłaństwie z 1950 r. 8° s. 147. [Druk nielegalny].

4. Przemówienie powitalne. *Annal. Missiol. — Rocz. Misjol.* R. 10: 1938 s. 121-122.

5. Pius XI. W: *Złoty wieniec na skronie Piusa XI.* P. 1929 Druk. Św. Wojciecha 16° s. 31.

6. Dalbor Edmund. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 391-392.

7. Wstęp. W: *Męczeński koniec arcybiskupa Antoniego J. Nowowiejskiego.* Płock 1947 s. 5-6.

8. Przemówienie J. E. ks. biskupa płockiego [na pogrzebie bpa S. Łukomskiego]. *Mies. Past. Płoc.* R. 42: 1948 nr 10 s. 401-404.

9. Śp. ks. biskup Karol Radoński. Mowa ks. biskupa płockiego... wygłoszona na pogrzebie w bazylice włocławskiej. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 18 s. 3.

II.

Ks. kan. Zakrzewski prałatem domowym Ojca św. *Kur. Pozn.* 1931 nr 248 s. 4; Ks. Tadeusz Zakrzewski. Na dwudziestąpiątą rocznicę święceń kapłańskich. *Kur. Pozn.* 1931 nr 68 s. 11; 25-lecie rektora P.I.P. *Głos Narodu.* 1935 nr 54 s. 3; Nominacja biskupa sufragana diecezji łomżyńskiej. *Głos Narodu* 1938 nr 220 s. 5; Nominacja ks. prałata T. Zakrzewskiego na biskupa sufragana łomżyńskiego. *Dz. Pozn.* 1938 nr 183 s. 3; Ks. prałat T. Zakrzewski biskupem — sufraganem w Łomży. *Kur. Pozn.* 1938 nr 362 s. 3; Ks. biskup Tadeusz Wyskota-Zakrzewski. *Tygodnik Parafialny Parafii Archikatedralnej.* R. 15: 1938 nr 34 s. 5; Biskup sufragan łomżyński ks. Tadeusz Zakrzewski. *Sprawa Katol.* R. 4: 1938 nr 35 s. 1; Nowy biskup sufragan diecezji łomżyńskiej. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 34 s. 506; Kronika choroby śmierci i pogrzebu. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 nr 1 s. 22-27; Przemówienie J. Em. ks. Stefana kard. Wyszyńskiego Prymasa Polski na pogrzebie ks. bpa Zakrzewskiego 29 XI 1961 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 nr 1 s. 4-12; Streszczenie przemówienia pogrzebowego wygłoszonego przez J. E. ks. biskupa Piotra Dudźca nad trumną księdza biskupa T. P. Zakrzewskiego podczas mszy egzekwialnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 nr 1 s. 13-18; Z testamentu śp. ks. bpa Tadeusza Zakrzewskiego ordynariusza diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 nr 1 s. 27-28; Nabożeństwo żałobne w rocznicę śmierci J. E. ks. bpa Tadeusza Zakrzewskiego ordynariusza diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 nr 12 s. 374; Przemówienie Administratora diecezji płockiej ks. bpa J. Wosińskiego w pierwszyą rocznicę śmierci śp. ks. bpa T. P. Zakrzewskiego ordynariusza w bazylice katedralnej w dniu 26 XI 1962 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1962 nr 12 s. 375-379; DUDZIEC P.: Nad trumną ks. bpa Pawła Zakrzewskiego ordynariusza diecezji płockiej. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 3 s. 20.

Ks. Michał Grzybowski

Zakrzewski Zdzisław, pseud.: Władysławita (1870-1936), literat, autor historyczny.

Urodził się 11 VI 1870 r. w Kokorzynie. Był synem dzierżawcy majątku w Kokorzynie Władysława i Wandy z Kosińskich. Z rodzicami zmieniał kilkakrotnie miejsce zamieszkania, szkołę średnią rozpoczął w jednym z miast Brandenburgii, naukę kontynuował w l. 1882-1883 w Gimnazjum leszczyńskim, lecz przerwał ją, by we Wrocławiu oddać się studiom chemicznym. Ze względu na stan zdrowia zrezygnował z tego kierunku i przerzucił się na naukę rolnictwa. Odbył już praktykę rolniczą w majątku w Małym Krzycku i Lesznie, gdy zdecydował się na stan duchowny. Wrócił więc do Gimnazjum leszczyńskiego w 1890 r. i 20 IX 1892 złożył egzamin dojrzałości. Wstąpił do Seminarium Duchownego, lecz po pierwszym semestrze odebrał dokumenty, gdyż — jak podał rektorowi — nie czuł się na siłach, aby w całej pełni podołać wszystkim obowiązkom kapłańskim. Po miesiącu prosił o ponowne przyjęcie do Seminarium Duchownego, ukończył je szczęśliwie i 28 VI 1896 otrzymał święcenia kapłańskie. Jako neoprezbiter rozpoczął pracę duszpasterską na wikariacie w Śremie, skąd 1 XII 1899 został przeniesiony na wikariat w Kościanie. W obu miastach zajmował się młodzieżą terminatorską, prowadził wykłady w Towarzystwie Przemysłowców, udzielał się w pracy społeczno-narodowej. Ustanowiony 1 XII 1900 r. proboszczem w Golejewku, zajmował się badaniem przeszłości tego regionu; nie zrezygnował jednak z działalności narodowo-społecznej, nawet wówczas, gdy został w 1903 r. skazany na grzywnę przez władze pruskie za zorganizowanie zebrania ludności polskiej bez pozwolenia policji pruskiej. Brał czynny udział w organizowaniu Powstania Wielkopolskiego. Od 1 IX 1924 objął parafię w Wolsztynie i jednocześnie pełnił obowiązki dziekana zbąszyńskiego. Na własną prośbę przeniósł się 1 XII 1931 r. na probostwo w Dolsku, gdzie zmarł niespodziewanie 22 V 1936 r.

Ks. Zakrzewski posiadał niewątpliwy talent literacki. Pisał prozą

i wierszem, część swoich utworów opublikował. Współpracował z TCL, należał do jego komisji oceniającej książki i umieszczał wiele krótkich recenzji w dodatku „Z komisji Oceniającej" do „Przeglądu Oświatowego". Wyniki swoich badań historycznych częściowo wykorzystywał jako tworzywo literackie, częściowo jako materiał do krótkich rozpraw historycznych. Opublikował także własne wspomnienia z walk o Rawicz podczas Powstania Wielkopolskiego.

I.

1. Mowa żałobna na pogrzebie śp. Aleksandra Prawdzic-Zaleskiego... wygłoszona w kościele parafialnym w Jutrosinie dnia 13 maja 1903. Kościan 1903 Nakł. autora 8° s. 10.

2. Infamis. P. 1904 Druk. św. Wojciecha 8° s. 18.

3. Wiadomość historyczna o Bractwie Niepokalanego Poczęcia NMP przy kościele na Czestramie, czyli Golejewku. P. 1906 Księg. św. Wojciecha 8° s. 66, nlb. 2.

4. Czestram. Obraz dramatyczny na tle historycznym w 4 aktach. Rzecz dzieje się w początku 17 wieku w Golejewku. P. 1908 Nakł. autora 16° s. 66.

5. Kolęda. Na cztery głosy mieszane. Melodia i słowa... Harm. Tadeusz Sikorski. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 3.

6. „Nad Gopłem". (Wyjątki). *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 2: 1909 s. 431-433. [Poezja].

7. Z tej biednej ziemi. Ku uczczeniu 500-letniej rocznicy Grunwaldu. Kr. 1910 Druk. i Litogr. „Polonia" 8° s. 25. [Wierszem i prozą].

8. Fryderyk Chopin. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 3: 1910 s. 413-422.

9. Z przeszłości zakątka. Poemat w 3 częściach. P. 1911 Nakł. Dziennika Poznańskiego 8° s. 14.

10. Z św. Grzegorza z Nazjanzu „Przeciw szatanowi". *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 8: 1912 s. 287-288.

11. Skardze! *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 8: 1912 s. 321-322.

12. U grobu Skargi. *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 41 s. 323.

13. Wiersz na uroczystość poświęcenia sali lub domu katolickiego. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 184.

14. Tłum.: Pogrzeb Kościuszki w Grobach Królów Polskich w Krakowie. Poemat hrabiego de LAGARDE MESSENCE. Wydanie ku czci 100-ej rocznicy zgonu Kościuszki w polskim wierszu przez... P. 1917 Druk. św. Wojciecha 8° s. 31, nlb. 1. [Tekst w jęz. polskim i francuskim].

15. Stosunek synagogi w Lesznie do kościołów katolickich w latach 1698-1870. Szkic historyczno-ekonomiczny. Leszno 1920 Nakł. Głosu Leszczyńskiego 8° s. 32. Odb. z *Głosu Leszczyńskiego*.

16. Walki o Rawicz. Wspomnienie z powstania ks... proboszcza w Golejewku. Leszno 1922 Druk. Leszczyńska 8° s. nlb. 4, 59. — Toż. Rawicz 1934 Druk. Orędownika Powiatowego 8° s. 107.

17. Pożar w Podlipiu. Współczesna sztuka ludowa ze śpiewami i tańcami w 4 aktach. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 16° s. 43, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 16° s. 43, nlb. 1. Teatr Ludowy. Nr 53.

18. Z dziejów Wolsztyna i okolicy. Leszno 1932 Druk. Leszczyńska 8° s. 139, nlb. 3.

19. Eucharystyczna Droga Krzyżowa. Śrem 1936 Księg. S. Mikołajski 16° s. 44.

II.

SZYPERSKI A.: Zakrzewski Zdzisław. *Wici Wielkopolskie*. R. 4: 1934 nr 9; *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 403-404 [nekrolog]; CIESZYŃSKI N.: *Roczniki Katolickie*. T. 14: 1937 s. 312-314; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 1332.

Ks. Marian Banaszak

Zaleski Władysław Michał (1852-1925), Delegat Apostolski Indii Wschodnich, arcybiskup Teb, patriarcha Antiochii, historyk misji, pamiętnikarz.

Urodził się 2 V 1852 w Wielonie w pow. kowieńskim, był synem Leona i Gabrieli z Dombrowiczów. Do szkoły średniej uczęszczał w Kownie. W 1880 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie, w 1881 został w Rzymie członkiem dyplomatycznej Akademii Duchownej i równocześnie studiował teologię na Uniwersytecie Gregoriańskim, gdzie uzyskał doktorat z teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1882 r. we Florencji. Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę w konkregacjach rzym-

skich, uczestniczył w misjach dyplomatycznych Stolicy świętej do Hiszpanii (1884), Indii (1886), Anglii (1887). W l. 1889-1890 pracował w charakterze radcy nuncjatury w Paryżu, w 1890 wyjechał do Indii w charakterze nadzwyczajnego delegata papieskiego, a po wypełnieniu swego zadania został 25 II 1892 r. mianowany stałym delegatem apostolskim w Indiach Wschodnich, a równocześnie arcybiskupem tytularnym Tebańskim w Achaji. W Indiach przewodniczył w licznych synodach prowincjonalnych, zorganizował wielkie generalne Seminarium Duchowne w Kandy, pracował nad rozbudową miejscowej hierarchii kościelnej i wzrostem liczby misjonarzy. W 1917 r. powrócił do Rzymu, gdzie przebywał do swej śmierci 5 X 1925 r.

I.

1. Voyage à Ceylan et aux Indes 1887. Rome 1888 A. Befani 8° s. 468. — Toż. Romae 1889 A. Befani 8° s. 428.

2. Z podróży po Indiach. *Misje Katol.* R. 7: 1888 s. 65-71, 168-175, 195-203, 230-248, 266-277, 289-296, 326-330, 358-363; R. 8: 1889 s. 2-12.

3. Archidiecezja w Bombaju. *Misje Katol.* R. 9: 1890 s. 113-116.

4. Mahometanizm, buddyzm i pogaństwo w Indiach. *Misje Katol.* R. 9: 1890 s. 189-194.

5. Listy X. prałata Władysława Zaleskiego. *Misje Katol.* R. 10: 1891 s. 61-63, 85-89, 120-124, 147-154, 183-187, 210-215, 243-250, 253-261, 290-297, 325-332.

6. Listy z Ceylonu. *Misje Katol.* R. 11: 1892 s. 5-11, 49-53, 71-75, 100-106, 126-134, 143-151, 188-193, 203-208.

7. Odezwa do katolików w sprawie założenia *generalnego seminarium* w Indiach Wschodnich. Kr. 1895 Nakł. M. Czermińskiego 8° s. 30. — Toż w tłum. niem.: Aufruf an alle Katholiken betreffend die Gründung eines General-Seminar in Ost-Indien. Kr. 1895 Nakł. ks. M. Czermińskiego 8° s. 27.

8. Apostoł Cejlonu O. Józef Vaz. *Misje Katol.* R. 14: 1895 s. 253-257, 286-291, 318-324; R. 15: 1896 s. 32-37, 71-74, 91-95. — Toż w osob. odb. Kr. 1896 Nakł. Autora 8° s. 92. — Toż. w jęz. franc.: L'Apôtre de Ceylan, le Père Joseph Vaz. Calcutta 1896 8° s. 221. — Toż w jęz. ang. The Apostle of the Ceylon, Fr. Joseph Vaz. Einsiedeln 1910 Benziger 8° s. 174.

9. Seminarium generalne w Kandy na Cejlonie. *Misje Katol.* R. 15: 1896 s. 79-82.

10. Czwarta podróż po Indiach. *Misje Katol.* R. 15: 1896 s. 169-175, 206-212, 235-241, 256-263, 288-291, 327-332. — Toż w osob. odb. pt.: Podróż po Indiach w roku 1896. Kr. 1897 Nakł. Autora 8° s. 147, nlb. 6.

11. Les Martyrs de l'Inde. Constance des Indiens dans la Foi. Calcutta 1896 8° s. VIII, 256. — Toż. Lille [1900] Desclé 8° s. 351.

12. S. Francisci Xaverii monita et exempla. Trichinopoly 1897 8° s. 220. — Hongkong 1904 8° s. 234.

13. Wycieczka do Dardżylingu. *Misje Katol.* R. 16: 1897 s. 134-138, 147-155, 175-179.

14. Z Kalkuty przez Pondyszery do Kanady. *Misje Katol.* R. 16: 1897 s. 197-201.

15. Męczennicy w Indiach. *Misje Katol.* R. 16: 1897 s. 225-230, 256-262, 283-289, 314-318; R. 17: 1898 s. 130-134, 147-153, 184-189, 204-211. — Toż w osob. odb. Kr. 1898 Nakł. Autora 8° s. 122.

16. Podróż po Indochinach. *Misje Katol.* R. 17: 1898 s. 4-10, 32-36, 62-66, 103-107.

17. Podróż do Jawy i wybrzeży chińskich odbyta w r. 1897/98. *Misje Katol.* R. 17: 1898 s. 223-229, 256-260, 283-288, 309-314. — Poz. 16 i 17 wyszły razem w odb. pt.: Podróż po Indiach r. 1897 i 1898. [Na okł.:] Podróż po Indochinach, Jawie i Wybrzeżach chińskich. Kr. 1898 Nakł. Autora 8° s. 112.

18. Budha's Tooth in Kandy. Mangalur 1898 8° s. 82.

19. Le Christianisme à Ceylan. Lille 1900 Desclée 8° s. 1053. Pod pseud. Pierre Courtenay.

20. [Tom poezji. Obejmuje:] Dwa urywki z niedokończonej powieści. Pacholę [itd.]. Kr. 1900 Wyd. M. Czerminski 8° s. 217.

21. Z Rzymu do Cejlonu. *Misje Katol.* R. 22: 1903 s. 309-316.

22. Z Cejlonu. *Misje Katol.* R. 23: 1904 s. 9-14.

23. Piąta podróż po Indiach 1903-1904. *Misje Katol.* R. 23: 1904 s. 95-98, 116-123, 144-147, 169-174, 200-202, 230-234.

24. Mowy podczas podróży w Południowych Indiach 1904 r. *Misje Katol.* R. 24: 1905 s. 165-169, 195-197, 207-212.

25. Stanowiska kobiety w społeczeństwie indyjskim. *Misje Katol.* R. 27: 1906 s. 33-38.

26. Mowa do dżaffneńskich członków Związku Katolickiego. *Misje Katol.* R. 25: 1906 s. 121-124.

27. Podróż misyjna po Indiach odbyta od 5 XI 1906 — 7 II 1907. *Misje Katol.* R. 26: 1907 s. 117-122.

28. The Delegate's Apostolic Message to the Clergy of India. Mangalore 1908 Codialbail Press 8° s. 27.

29. Na morzu. List z Kandy 4 VIII 1908. *Misje Katol.* R. 27: 1908 s. 285-288.

30. Z podróży wizytacyjnej diecezji indyjskich odbytej w roku 1908. *Misje Katol.* R. 28: 1909 s. 33-39, 71-77, 94-98, 117-122, 149-152, 173-178, 200-206, 238-241.

31. Z podróży wizytacyjnej diecezji indyjskich odbytej w 1909 r. *Misje Katol.* R. 29: 1910 s. 61-64, 89-94, 117-122.

32. St. Francois Xavier Missionaire. Einsiedeln 1910 Benziger 8° s. 352.

33. Les Missionaires d'aujourd'hui. Einsiedeln 1910 Benziger 8° s. 196. — Toż w tłum. ang. The Missionaries of to-day. Einsiedeln 1910 Benziger 8° s. 201.

34. Jak żyją i umierają nasi misjonarze. *Misje Katol.* R. 30: 1911 s. 229-234.

35. O konsekracji syro-malabarskich biskupów i dawnych dziejach ich diecezjan. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 33-36.

36. O nauce w szkołach. Mowa wypowiedziana w dniu rozdania nagród w Kolegium św. Antoniego w Kandy na Cejlonie, dnia 18 XII 1911. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 88-89.

37. Pierwszy krajowy biskup na Cejlonie i dawne dzieje jego diecezji. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 234-238, 264-268, 287-291, 313-319.

38. L'Apôtre St. Thomas. Mangalur 1912 8° s. 212. — Toż w jęz. ang.: The Apostole St. Thomas. Mangalur 1912 8° s. 228.

39. Z podróży wizytacyjnej diecezji indyjskich odbytej w 1912 r. *Misje Katol.* R. 32: 1913 s. 11-16, 33-41, 61-67, 91-95, 120-125, 56-160, 179-183, 204-209, 231-236.

40. Św. Tomasz Apostoł w Indiach. *Misje Katol.* R. 33: 1914 s. 8-14, 30-38, 71-78, 99-103, 124-130, 150-162, 179-186, 219-223, 244-249, 269-272. — Toż w osob. odb. Kr. 1914 Nakł. Red. Misji Katol. 8° s. 162.

41. W królestwach Trawankoru i Kochinu. Wizytacja diecezji odbyta w 1913-1914. *Misje Katol.* R. 33: 1914 s. 89-96, 118-124, 145-150.

42. Epistolae ad missionarios. Mangalore 1914 Codialbail Press. 8° s. XII, 416; Część 2. Mangalore 1915 Codialbail Press 8° s. XI, 514.

43. The Saints of India. Mangalore 1915 Codialbail Press 8° s. 424, nlb. 2.

44. Les origines du Christianisme aux Indes. Mangalore 1915 Codialbail Press 8° s. 485.

45. Stories for Indian Boys. Mangalore 1915-1916 Codialbail Press. T. 1-4 s. 255, 269, 234, 257.

46. Misje indyjskie św. Franciszka Ksawerego. Tłum. Teresa WODZICKA. *Misje Katol.* R. 35: 1916 s. 26-29, 43-54, 75-80, 100-103, 117-120, 138-141, 153-154.

47. Św. Franciszek Ksawery. Przyczynek biograficzny. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 38-42, 78-89, 106-110, 150-154.

48. Św. Bartłomiej Apostoł. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 214-218, 258-262; R. 42: 1923 s. 10-20, 41-44, 103-109.

49. Rkpsy w Arch. Archidiec. Warsz.: Trzydzieści lat w Indiach i w Azji Południowej. Od 30 XII 1886 do 30 XII 1916. T. 1-3, stron 2250; Opowiadania dla polskiej młodzieży. T. 1-8, stron 250, 256, 295, 356, 374, 286, 299, 350; Schema per la riforma del Breviario, kart 226; Biblia w przekładzie ks. J. Wujka, poprawiona przez patr. Zaleskiego (1916-1921), stron 1070; Kazania w kościele polskim św. Stanisława bpa w Rzymie w dzień święta narodowego 3 maja 1921-1923, kart 36; Modlitwa i wiara (1922-1923), stron nlb. 282; Murzynki (1923), kart nlb. 139; L'Ile déserte (1924-1925), kart nlb. 376; Jezus Chrystus w Ewangelii św. (1924), stron 306.

II.

MALEJ W.: Ks. W. M. Zaleski, Delegat Apostolski Indii Wschodniej, arcybiskup Teb, patriarcha Antiochii. Rzym 1965, tamże bibliografia podmiotowa i przedmiotowa. — *Ponadto:* ŻYCHIEWICZ T.: Patriarcha Władysław Zaleski. *Tyg. Powsz.* R. 32: 1978 nr 15 (1524) s. 1, 4.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Zalewski Józef Jan (1870-1936), tłumacz, pastoralista.

Urodził się 25 II 1870 w Inowrocławiu, był synem mistrza rzeźnickiego Walentego i Florentyny z Zochów. Do Gimnazjum uczęszczał w rodzinnym mieście, maturę złożył 26 VIII 1890 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 22 VII 1894 w Gnieźnie. Jako neoprezbiter rozpoczął pracę duszpasterską na wikariacie w Pile, skąd powołano go 22 VI 1895 r. na kapelana szpitala i domu Sióstr Miłosierdzia w Poznaniu. Nie tylko odnowił kaplicę Przemienienia Pańskiego, ale rozwinął przy niej duszpasterstwo. Posiadając zna-

jomość kilku języków nowożytnych ,stał się spowiednikiem cudzoziemców. Podczas pobytu w Poznaniu zajmował się działalnością piśmienniczą. Ustanowiony od 15 IV 1915 r. proboszczem w Przemęcie, zajął się dawnym opactwem cysterskim i zabytkowym kościołem. Udzielał się w pracy społecznej, m. in. był prezesem rady nadzorczej miejscowego Banku ludowego. Od 1929 r. pełnił obowiązki inspektora nauki religii w szkołach powszechnych powiatu wolsztyńskiego. Zmarł 13 I 1936 r. w Przemęcie.

Ks. Zalewski tłumaczył dwa dziełka teologiczne. Wprawdzie pierwsze z nich jest określone w podtytule jako studium etnologiczne i przyrodnicze, ale dotyczy zagadnienia potopu biblijnego. Publikował także krótkie wyjaśnienia różnych problemów duszpasterskich. Przez pewien okres czasu był współredaktorem „Miesięcznika Kościelnego Unitas".

I.

1. Tłum.: RIEHM J.: Potop. Studium etnologiczne i przyrodnicze. Przełożył... P. 1908 Księg. św. Wojciecha 16° s. 78, nlb. 2.

2. Tłum.: MAUSBACH J.: Zasadnicze poglądy chrześcijańskie na świat i życie. Przełożył... P. 1909 Księg. św. Wojciecha 16° s. 156, nlb. 4.

3. Dlaczego zakonnice mają jednego tylko zwykle spowiednika zwyczajnego? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 3: 1910 s. 387-389.

4. Co sądzić o twierdzeniu, że papież Kalikst III w osobnej bulli wyklął kometę Halley'a? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 58-62.

5. Jakie są przepisy liturgiczne o używaniu dzwonka przy Mszy św.? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 205-207.

6. Czy domicilium czy też quasi domicilium rozstrzyga przy spełnianiu przykazania wielkanocnego, przy zamawianiu pogrzebu, przy przyjmowaniu sakramentów św.? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 316.

7. W jakich warunkach wolno odprawiać mszę św. pod gołym niebem? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 5: 1911 s. 50-51.

8. Jak się rozwinął okres 40-dniowy wielkiego postu? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 5: 1911 s. 216-222.

9. Czy przyjęcie stypendium przy mszy binacyjnej może być dozwolone? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 51-53.

10. 1. Czy można odprawić mszę św. za duszę tych, którym odmówiono pogrzebu kościelnego? 2. Czy ważny jest ślub po dekrecie „Ne temere" pobłogosławiony przez kapłana obcego w przytomności właściwego proboszcza? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 215-217.

11. 1. Jak postąpić, gdy chodzi o małżeństwo między personam vagam i extraneam? 2. Czy jest wzbronione przyjąć na mszę św. stypendium niższe od taksy diecezjalnej? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 304-306.

12. Czy podpada pod sigillum grzech, wyjawiony celem porady, a potem wyznany na spowiedzi? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 380-381.

13. Czy wolno odprawić za zmarłych mszę officii occurrentis, a za żywych de requiem? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 461-463.

14. Co to są msze gregoriańskie? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 7: 1912 s. 46-52.

15. Rec.: W. HOZAKOWSKI: Klemens Aleksandryjski o siedemdziesięciu tygodniach Daniela Proroka. P. 1912. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 7: 1912 s. 60-62.

16. Co to są ołtarze gregoriańskie? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 7: 1912 s. 291-295.

17. Czy można spowodować dłużnika do zwrotu długu wierzycielowi środkami prawnymi, chociażby stąd wynikła dla dłużnika większa szkoda? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 7: 1912 s. 372-375.

18. Czy ogólne mniemanie (error communis) co do uprawnienia plebana lub jego delegata wystarcza, aby Kościół uzupełnił ich czynności jurysdykcyjne przy zawarciu małżeństwa? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 7: 1912 s. 452-458.

19. Jak zawrzeć małżeństwo w miejscowości, w której od miesiąca nie ma proboszcza? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 8: 1912 s. 52-53.

20. 1. Co sądzić o skuteczności legatów wieczystych i mszy śpiewanych za dusze zmarłych? 2. Czy kapłan zarządzający dwoma parafiami może w obydwóch odprawiać ceremonie we Wielki Czwartek i we Wielki Piątek? 3. Czy przy objęciu beneficjum jest zawsze konieczny egzamin? *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 9: 1913 s. 209-213.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 10: 1895 s. 4; R. 30: 1915 s. 43; *Mies. Kośc.* R. 44: 1929 s. 77; R. 51: 1936 s. 97, 137 [nekrolog]; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 1334.

Ks. Marian Banaszak

Zalewski Ludwik (1878-1952) historyk, bibliofil.

Urodził się 30 IV 1878 r. w Nakle k. Ostrołęki w b. guberni łomżyńskiej, jako syn Teodora i Marianny z Nakielskich, rolników. W 13 roku życia został uczniem Męskiego Progimnazjum w Pułtusku, które ukończył 15 VI 1895 r. 21 IV 1896 r. zapisał się do Seminarium Duchownego w Lublinie. 30 IV 1902 r. przyjął święcenia kapłańskie. Bezpośrednio po tym kilka miesięcy leczył się w Zakopanem. W r. 1904 na zlecenie lekarzy wyjechał na kurację do Szwajcarii. W tym czasie studiował na Uniw. we Fryburgu. Zalewski należał do najgorliwszych uczniów w zakresie filozofii słowiańskiej i literatury polskiej. 16 VI 1908 r. uzyskał stopień doktora „magna cum laude" na podstawie pracy „sztuka rymotwórcza Fr. Dmochowskiego" pisanej pod kierunkiem Dobrzyckiego. W 1908 r. wrócił do diecezji i 16 X 1908 r. został mianowany wikariuszem parafii Ostrów k. Włodawy. 13 X 1909 r. został profesorem literatury i historii tj. „przedmiotów dodatkowych" w Seminarium Duchownym z uposażeniem wikariusza etatowego w Piotrawinie. W l. 1912-1920 posiadał analogiczne uposażenie administratora parafii Dzierzkowice. W Seminarium pełnił też funkcję bibliotekarza. Od czerwca 1913 r. uczył języka polskiego w Żeńskim Gimnazjum Handlowym W. Kunickiego w Lublinie. Dopiero 15 VI 1913 r. uzyskał świadectwo dojrzałości w 8 klasowym Filologicznym zakładzie Naukowym im. Staszica w Lublinie. Nowy biskup lubelski M. L. Fulman zwolnił go w 1920 r. z obowiązków bibliotekarza seminaryjnego.

Zalewski podjął też wykłady na nowo powołanym Gimnazjum Biskupim. Zaczął badania w archiwach, utrzymywał kontakty z literatami i polonistami. W 1926 r. został mianowany kanonikiem kapituły zamojskiej za pracę pedagogiczną w Seminarium Duchownym i naukową w zakresie piśmiennictwa historycznego. 9 XI 1939 r. został aresztowany przez gestapo i osadzony na Zamku Lubelskim. Brał udział w tajnym nauczaniu w Lublinie.

16 IV 1947 r. biskup S. Wyszyński mianował go prałatem scholastykiem kapituły zamojskiej, a 2 VIII 1948 r. został dziekanem tejże kapituły. Do ostatnich dni życia pełnił obowiązki dyrektora Liceum ss. kanoniczek w Lublinie. Od 1910 r. stale publikował swe prace z zakresu historii Kościoła i historii Polski przekraczające zakresem i tematyką region lubelski. Niektóre pozostały w rękopisach. Był przewodniczącym Oddziału Lubelskiego Tow. Przyjaciół Nauk, członkiem zarządu Lubelskiego Oddziału Literatów Polskich, członkiem Wojew. Komitetu Obrońców Pokoju, przewodniczącym Tow. Miłośników Książki. Poza odznaczeniami kościelnymi otrzymał order Polski Odrodzonej, Krzyż Kawalerski Odrodzonej Polski, wawrzyn Akademii Literatury, a w 1948 r. został laureatem nagrody naukowej Wojew. Rady Narodowej w Lublinie. Zmarł w Zamościu 6 lipca 1952 r.

I.

1. Sztuka rymotwórcza Franciszka Ksawerego Dmochowskiego. Studium z dziejów krytyki literackiej w Polsce w epoce pseudo klasycyzmu. [Rozprawa doktorska]. W. 1910 s. 265, nlb. 10.

2. Pamięci biskupa Jaczewskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 1: 1919 nr 9 s. 273. Autorstwo niepewne.

3. Oddanie sreber kościelnych na walkę za wolność Ojczyzny. *Wiad. Diec. Lub.* R. 1: 1919 nr 4 s. 126-128 [Kronika bernardynów z 1794 r.].

4. Stare książki. *Wiad. Diec. Lub.* R. 1: 1919 nr 3 s. 79-86.

5. Losy bibliotek klasztornych w diecezjach lubelskiej i podlaskiej po kasacie klasztorów w Królestwie Polskim. Lubl. 1921.

6. Biblioteki klasztorne augustianów w Lublinie na kalinowszczyźnie, w Krasnymstawie i w Orchówku. *Wiad. Diec. Lub.* R. 4: 1922 nr 6 s. 201-206.

7. Biblioteka OO. Bernardynów w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 4: 1922 nr 4 s. 140-152.

8. Biblioteka ks. ks. kanoników regularnych lateraneńskich w Kraśniku. *Wiad. Diec. Lub.* R. 4: 1922 nr 1 s. 34-46; nr 2 s. 74-87. — Toż. Lubl. 1922 s. 38.

9. Psalterii Versionis interlinearis vetusta fragmenta germanica. Kr. 1923 s. 48. Prace Komisji językowej PAU nr 11.

10. Biblioteka Seminarium Duchownego w Lublinie i biblioteki klasztorne w diecezji lubelskiej i podlaskiej. W. 1926 s. 304.

11. Biblioteki klasztorne w diecezji lubelskiej i podlaskiej a pisma Staszica. Lubl. 1926 s. 16.

12. Degradacja księdza w Anhellim. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 403-406.

13. Zapomniany utwór Joachima Bielskiego. *Prz. Powsz.* T. 177: 1928 s. 354-360.

14. Polonica biblioteki miejskiej w Grenobli. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 209-210.

15. Genthilliacon Najjaśniejszego Władysława Królewica Polskiego y Szwedzkiego od Joachima Bielskiego napisane 1595-1928. Przedruk opatrzony wstępem. Lubl. 1928 s. 21, 1.

16. Meñ Kapr. *Polonica.* R. 18: 1928 nr 25.

17. Ze stosunków wyznaniowych w Lublinie, na podstawie notatek z Archiwum Kurii Biskupiej w Lublinie. Lubl. 1931 s. 16.

18. Krótka historia Lublina. Lubl. 1931 s. 16.

19. Ilustrowany przewodnik po Lublinie. Lubl. 1931 s. 133. [Krótki rys historyczny s. 45-56].

20. Stare kamienie: utwory Arsztejnowej i Czechowicza z wstępem wydał. Lubl. 1934. Biblioteka Lubel. Tow. Miłośników Książki nr 5 s. 24.

21. Z dziejów partyzantki 1833 w województwie lubelskim. W setną rocznicę. Prace Komisji Historycznej nr 4. Lubl. 1934 s. XII, 140.

22. Król Stanisław Poniatowski w Węgrowie. *Pam. Lubel.* T. 2: 1931-1934 s. 273-275.

23. Modlitwa przed bitwą z końca XV lub początku XVI stulecia. *Pam. Lubel.* T. 2 s. 276-278.

24. Drukarnia Jezuitów w Lublinie. [Odb. z księgi referatów VI Zjazdu Bibliotekarzy Polskich, s. 107-114]. W. 1936 s. 7.

25. Białkowski Leopold (ur. 1804). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 7.

26. Brzeziński Poncjan (1795-1855). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 41.

27. Teatr kolegium jezuitów w Lublinie. *Pam. Lubel.* T. 3: 1935-1937 s. 323-331.

28. Przewodnik po wystawie druków lubelskich, otwartej 4 czerwca 1939 r. w sali Instytutu Lubelskiego przy ul. Narutowicza 4. Lubl. 1939 s. 15, 1.

29. Katedra lubelska. Przeszłość, odbudowa, barbarzyństwa Niemców. Lubl. 1945 s. 22.

30. Śp. ks. Antoni Kotyłło. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 1 s. 37.

31. Chłop bibliofil z XV wieku. Lubl. 1946 s. 24.

32. Tajemnica Szymona Budnego. Lubl. 1946 s. 18.

33. Cząstka Krzyża Chrystusowego w kościele św. Stanisława OO. Dominikanów. Seria: Klejnoty wiary w świątyniach Lublina. Nr 1. Lubl. 1946 s. 24.

34. Orlęta lubelskie. Nauka, wychowanie i życie młodzieży męskiej w Lublinie, 1586-1773. Lubl. 1947 Instytut Pracy Nauczycielskiej, Biblioteka Nauk. Pedag. nr 2 s. 92, 2.

35. Katedra i jezuici w Lublinie. Cz. 1. Lubl. 1947 s. XV, 261.

36. Z epoki renesansu i baroku na Lubelszczyźnie. Katedra i jezuici w Lublinie. Cz. II. Lubl. 1949 s. nlb. 8, 248.

37. Nieznany naród na Lubelszczyźnie. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 2 s. 297-299.

38. W obronie własnej. (Odpowiedź ks. Furtakowi). *Wiad. Diec. Lub.* R. 28: 1951 nr 1-6 s. 47-49.

39. Rkps: „*W pocie czoła pożywać będziesz chleb*". Lubl. 1952.

40. Rkps: „Chłop a plebania". Lubl. 1952.

41. Do dziejów reformacji w Lublinie. *Refor. w Pol.* R. 11: 1948-1952 [wyd. 1953] s. 56.

II.

Odznaczenie ks. prof. L. Zalewskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 9 s. 259; FULMAN M. L.: Skład osobowy urzędów Pierwszego Synodu Lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 202-203; CZECHOWICZ J.: Antologia współczesnych poetów lubelskich. Lubl. 1939 s. 20; KRZYŻANOWSKI J.: *Rzeczpospolita* nr 298 z 1946; ZWOLAKIEWICZ H.: Bibliografia prac ks. L. Z. Lubl. 1947 s. 16; Odznaczenia wśród duchowieństwa. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 8-9 s. 319-321; MŁYNARCZYK S.: Jubileusz „Wiadomości Diecezjalnych Lubelskich" 1918-1948. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 12 s. 504-510 [Za-

lewski pierwszym redaktorem w l. 1918-1919]; [MŁYNARCZYK] M.: Ksiądz Infułat Ludwik Zalewski laureatem nagrody naukowej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 8-9 s. 340-342; *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 3 [bibliografia prac]; GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo 1939-1945. Lubl. 1946 s. 7, 16; Hieronim Łopaciński i biblioteka jego imienia w Lublinie 1907-1957, Lubl. 1957; Śp. ks. infułat dr Ludwik Zalewski dziekan kapituły kolegiaty Zamojskiej, Dyrektor Liceum SS. kanoniczek 1878-1952. *Wiad. Diec. Lub.* R. 30: 1953 nr 1-6 s. 36-38; Zalewski Ludwik [nekrolog]. *Rocz. Human.* T. 4: 1957 z. 4 s. 286-293; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... T. 3. W. 1978. s. 279; OSTERWA J.: Ucieczki. W: *Byli wówczas dziećmi.* Wybór i opracowanie M. TURSKI. W. 1975 s. 74; KASPEREK J.: Dzieci polskie w Lublinie pod okupacją hitlerowską [Lubl. 1977] s. 1; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diec. lubelskiej... Lubl. 1979 s. 60-61 [Maszynopis].

Ks. Franciszek Stopniak

Załuski (Załuska) Walenty (1859-1927), historyk diecezji, popularyzator teologii.

Urodził się we wsi Cechny koło Ostrowii Mazowieckiej w 1859 r. jako syn Wawrzyńca i Antoniny z Jakubowskich. Po ukończeniu gimnazjum w Łomży wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku, które ukończył przyjmując w 1881 r. święcenia kapłańskie. Jako wikariusz pracował kolejno w Jasienicy, Baranowie, Chorzelach, Goworowie i Raciążu. Obowiązki proboszcza pełnił w parafiach Osiek 1891-1901, Gójsk 1901-1912, Lipno 1912-1919, Zuzela 1919-1927. Od 1913 r. był dziekanem dekanatu lipnowskiego. Za gorliwą pracę odznaczony był w 1912 r. godnością kanonika kapituły pułtuskiej zaś w 1916 r. prałata kustosza tejże kapituły. Był także kawalerem orderu św. Stanisława 3 klasy. Po rozgraniczeniu w 1925 r. będąc proboszczem w Zuzeli znalazł się w diecezji łomżyńskiej. W 1926 r. wszedł do nowo utworzonej kapituły kolegiaty sejneńskiej jako prałat archidiakon. Zmarł 5 IX 1927 r. w Zuzeli i tam został pochowany. Był gorliwym i wziętym kaznodzieją. W spuściźnie pisarskiej pozostawił sporo prac o charakterze historycznym szczególnie z historii diecezji płockiej.

I.

1. Śp. ks. Łukasz Grabowski. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 18 s. 283.

2. Współautor. Miesiąc Marii. Dla kaznodziejów i wiernych zebrał... W. 1891 Druk. S. Niemiry 8° s. 638. Wspólnie z BRYKCZYŃSKIM.

3. Nauki wielkopostne o pokucie św. i jej warunkach. W. 1891 Druk. S. Niemiry 8° s. 102.

4. Wiadomości katechizmowe oraz nauka o sakramencie bierzmowania. W. 1892 Druk. S. Niemiry 16° s. 70.

5. Pacierze poranne i wieczorne do odmawiania codziennego w domach katolickich. W. 1892 Druk. S. Niemiry 16° s. 62.

6. „Memento mori" czyli nauki pogrzebowe o rzeczach ostatecznych. W. 1892 Druk. S. Niemiry 8° s. 498.

7. Z Osieka rypińskiego. *Śpiew Kośc.* R. 1: 1896 nr 9 s. 143-144.

8. Z Wrony. *Prz. Katol.* R. 34: 1896 nr 5 s. 75-77.

9. 400-tna rocznica sprowadzenia cudownej statui N.M. Panny Skępskiej. *Prz. Katol.* R. 34: 1896 nr 28 s. 435-437; nr 29 s. 454-456.

10. Kościół Osiecki pod Brodnicą i proboszczowie osieccy. *Prz. Katol.* R. 34: 1896 nr 31 s. 481-483; nr 32 s. 499-501; nr 33 s. 515-517; nr 34 s. 532-534; nr 35 s. 551-552; nr 36 s. 567-568; nr 37 s. 581-583; nr 38 s. 598-600; nr 39 s. 616-617; nr 43 s. 681-683.

11. O zasadę chrześcijańską. *Prz. Katol.* R. 33: 1897 nr 33 s. 516-518.

12. Odpowiedź na odpowiedź. *Śpiew Kośc.* R. 2: 1897 nr 2 s. 26-28.

13. Pamiątka dziewięćsetletniego jubileuszu błogosławionej śmierci męczeńskiej św. Wojciecha, pierwszego męczennika i patrona Królestwa Polskiego. Płock 1897 Druk. R. Konopka 16° s. 79.

14. Perła pieśni naszych czyli „Bogarodzica" jako pamiątka 900-letniej rocznicy męczeńskiej śmierci św. Wojciecha. Płock 1897 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 30.

15. Z rypińskiego. *Śpiew Kośc.* R. 3: 1898 nr 11 s. 176.

16. Ze Skrwilna. *Śpiew Kośc.* R. 3: 1898 nr 12 s. 189-191.

17. Stabat Mater. *Śpiew Kośc.* R. 3: 1898 nr 13 s. 204-207; nr 14/15 s. 221-223.

18. Organy w kościele osieckim pod Brodnicą. *Śpiew Kośc.* R. 3: 1898 nr 20 s. 282-285; nr 21 s. 295-298.

19. Śp. O. Ludwik Cierpisz. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 1: 1898 nr 27 s. 3.

20. Niezbadane drogi Opatrzności Bożej. W. 1898 Druk. S. Niemiry 16° s. 143.

21. Żywot Najświętszej Marii Panny. W. 1898 Druk. S. Niemiry 16° s. 130.

22. Z Ojcowa. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 54 s. 3; nr 55 s. 3.

23. Papież Leon XIII 1838-1898. Pamiątka *diamentowego* jubileuszu Ojca św. W. 1899 Druk. S. Niemiry 8° s. 47.

24. Błogosławiony Radzym albo Gaudencjusz arcybiskup gnieźnieński, brat św. Wojciecha. *Kron. Rodz.* R. 32: 1899 nr 18 s. 578-580; nr 19 s. 612-614.

25. Kilka słów o kościele i cudownym obrazie Najświętszej Marii Panny Żuromińskiej w Żurominie. Płock 1899 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 24.

26. Żywot błogosławionej Salomei królowej halickiej, zakonnicy św. Klary. W. 1899 Druk. S. Niemiry 8° s. 83.

27. Błogosławiona Jolanta albo Helena, księżna i patronka Wielkopolski. Pamiątka 600-letniego jubileuszu śmierci bł. Jolanty. W. 1899 Druk. S. Niemiry 16° s. 38.

28. Ze Skępego. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 49 s. 2-3.

29. Ze Świedziebni. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 94 s. 2-3.

30. Cudowny obraz Matki Boskiej Osieckiej w Osieku Wielkim pod Brodnicą opisał... W. 1900. Wyd. 2 powiększone. Druk. S. Niemiry 16°.

30a. Poświęcenie stacji krzyżowych. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 38 s. 3.

30b. Wykopalisko. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 39 s. 3.

31. [Trzydzieści trzy] 33 miliony na gorzałkę, czyli lekarstwo przeciw pijaństwu. Z różnych autorów zebrał... W. 1900 Druk. S. Niemiry 16° s. 56.

32. Z parafii Gojskiej. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 5: 1902 nr 8 s. 2.

33. Ksiądz Karol Antoniewicz najbardziej ukochany kaznodzieja. W. 1902 Druk. S. Niemiry 16° s. 53.

34. Żywot świątobliwej tercjarki Zuzanny Amendówny. W. 1902 Druk. „Gazety Robotniczej" 16° s. 16.

35. Historia cudownego obrazu Matki Boskiej Dobrej Rady. *Mariawita.* R. 1: 1903 nr 1 s. 39-40; R. 2: 1904 nr 3 s. 111-112; nr 4 s. 152-155; nr 8 s. 284-285; nr 10 s. 348-349; nr 14 s. 471-473; nr 16 s. 537-538; nr 17 s. 568-570.

36. Chrzest Jagiełły. Opowiadanie historyczne. W. 1903 Druk. S. Niemiry 16° s. 48.

37. Ojców. Kartka z dziejów doliny Prądnika. W. 1903 Druk. „Kroniki Rodzinnej" 16° s. 31. Odb. z Kroniki Rodzinnej.

38. Żywot Bolesława Chrobrego pierwszego króla polskiego. Szkic historyczno-biograficzny. W. 1903 Druk. S. Niemiry 16° s. 22.

39. Przyjazd J. E. ks. Jerzego hr Szembeka do Gójska na poświęcenie fundamentów wznoszonego kościoła w Gójsku. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 nr 11 s. 172-174.

40. J. E. ks. biskup hr Jerzy Szembek u stóp Matki Boskiej Skępskiej. *Mariawita.* R. 1: 1904 nr 4 s. 149-152.

41. Żywot świątobliwej Jadwigi, królowej Polski. Kielce 1904 Druk. „Mariawity" 16° s. 24.

42. Cudowna Matka Boska Żurawińska. W. 1905 Druk. Gazety Robotniczej 16° s. 16.

43. Żywot świętej Jadwigi, księżnej śląsko-polskiej. Kielce 1905 Druk. „Mariawity" 16° s. 38.

44. O czci Przenajświętszej Bogarodzicy i praktykach religijnych tejże czci dotyczących w diecezji płockiej. *Mariawita.* R. 2: 1905 nr 14 s. 443-445; nr 15 s. 477-479; nr 16 s. 509-511.

45. Kościoły pod wezwaniem Matki Boskiej w dekanacie rypińskim. *Mariawita.* R. 2: 1905 nr 14 s. 448-450.

46. Cudowne obrazy Przenajświętszej Bogarodzicielki w diecezji płockiej. Kielce 1905 Druk. „Mariawity" 16° s. 180.

47. Cudowna figura Matki Boskiej w Oborach. Płock 1906 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 55.

48. Nowobudujący się kościół w Gójsku pod wezwaniem Serca Pana Jezusa. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 17 s. 190-191; nr 18 s. 203-204.

49. Jan Czapla scholastyk płocki i kujawski. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 41 s. 470-471.

50. Cudowna Matka Boska Węsewska w Wąsewie. Płock 1906 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 8.

51. Cudowna statuta Najświętszej Marii Panny łaskami słynąca na górze Loret w Sierpcu. Płock 1906 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 93.

52. Cudowna Matka Boska Bartnicka w parafii przasnyskiej. Płock 1906 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 12.

53. Nowy kościół w Gójsku. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 23 s. 366-367; nr 24 s. 382-383; nr 25 s. 399-400.

54. Nowowybudowany kościół w Ligowie pod wezwaniem św. Józefa. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 43 s. 685-686.

55. Kartki z dziejów Mazowsza. Chry-

styn czyli Krystyn, wojewoda mazowiecki. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 21 s. 163-164.

56. Błogosławiony Werner, biskup płocki, męczennik. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 23 s. 182.

57. Andrzej Noskowski, biskup płocki. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 24 s. 187-188.

58. Paweł Kostka. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 28 s. 218-219.

59. Z Ligowa. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 36 s. 4. [Dodatek].

60. Kościół i zamek we wsi kościelnej Radziki Wielkie. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 36 s. 284-285.

61. O znaczeniu Mszy świętej. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 38 s. 301-303.

62. Kwadrans u stóp Jego Świątobliwości Piusa X, papieża. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 39 s. 2; nr 40 s. 12.

63. Święty Stanisław Kostka, patron młodzieży. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 46 s. 350-351; nr 47 s. 357-359.

64. Wykład Mszy świętej. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 42 s. 306-308; nr 43 s. 316-317; nr 44 s. 323-325; nr 45 s. 341-342; nr 46 s. 348-350; nr 47 s. 356-357; nr 48 s. 365-366; nr 49 s. 372-374; nr 50 s. 380; nr 51 s. 388-390; R. 3: 1908 nr 1 s. 2-3; nr 2 s. 10-11; nr 3 s. 19-20; nr 4 s. 26-28; nr 5 s. 35-36; nr 6 s. 42-44; nr 7 s. 50-51; nr 8 s. 58-59; nr 9 s. 66; nr 10 s. 75; nr 11 s. 82-84; nr 29 s. 232; nr 30 s. 240; nr 31 s. 247-248; nr 32 s. 255-256; nr 33 s. 263-264; nr 34 s. 271; nr 35 s. 278-279.

65. Powiat rypiński. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 1 s. 2.

66. Św. Stanisław, biskup krakowski i męczennik. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 19 s. 148; nr 20 s. 156-157; nr 21 s. 164-165; nr 22 s. 172-173; nr 23 s. 181-182; nr 24 s. 187-188.

67. Stanisław Karnkowski, arcybiskup gnieźnieński, prymas Królestwa Polskiego. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 26 s. 203; nr 27 s. 212; nr 29 s. 227-228.

68. List do „Mazura" z Kosowa. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 25 s. 4; nr 29 s. 232; nr 30 s. 240.

69. Listy czytelników. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 35 s. 278-279.

70. Koronacja cudownego obrazu Matki Bożej Bolesjne w kościele OO Franciszkanów w Krakowie dnia 20 września 1908 r. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 42 s. 332-33; nr 43 s. 342; nr 44 s. 349-350; nr 45 s. 354-356; nr 46 s. 364.

71. Z podróży. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 45 s. 360.

72. Skrwilno i kościół skrwileński. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 47 s. 374-375.

73. Jakób z Kurdwanowa, biskup płocki. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 49 s. 389.

74. Bezbożny czeladnik. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 50 s. 399; nr 51 s. 408.

75. Andrzejewo i kościół andrzejewski. Szkic historyczny. Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 56.

76. O czci Przenajświętszej Bogarodzicy i praktykach religijnych tejże czci dotyczących w diecezji płockiej... napisał... Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 63.

77. Baczność przed wyzyskiem ludu przez wędrownych obrazników. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 8 s. 216-217.

78. Szkic monograficzny kościołów dekanatu rypińskiego w diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 8 s. 204-207; nr 9 s. 236-239; nr 10 s. 262-266; nr 11 s. 295-299; R. 4: 1909 nr 4 s. 111-112; nr 5 s. 130-136; nr 7 s. 181-188; nr 8 s. 210-212; nr 9 s. 225-232; nr 12 s. 333-340. — Toż. Płock 1909 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 69.

80. Jeszcze o podróży. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 6 s. 50.

81. Pan Bóg nie rychliwy, ale sprawiedliwy. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 7 s. 55-56.

82. Ku pilnej rozwadze dobrym a prawdziwym katolikom, wobec coraz bardziej się szerzących złych i gorszących książek i gazet. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 15 s. 118-119; nr 16 s. 124; nr 17 s. 135; nr 19 s. 150-152; nr 21 s. 167-168; nr 23 s. 192.

83. Z lipnowskiego. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 28 s. 246-247.

84. Gójsk. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 28 s. 246-247.

85. Skutki niewiary w dziejach Polski. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 44 s. 435-436; nr 45 s. 447-448.

86. Bunt przeciw Kościołowi w historii świata. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 46 s. 477-478.

87. Świedziebnia. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 49 s. 498.

88. Nowo zbudowany kościół w Gójsku pod wezwaniem Najsłodszego Serca Jezusowego. Szkic historyczno-monograficzny. Płock 1909 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 68.

89. Czytania na miesiąc czerwiec o Najsłodszym Sercu Jezusowym. Płock 1909 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 194.

90. Ugoda między dworem a włościami. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 7 s. 77-78.

91. O niebezpiecznych zabawach i rozrywkach, osobliwie o karciarstwie. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 5 s. 56-57; nr 6 s. 69; nr 7 s. 82; nr 8 s. 91-92; nr 11 s. 133-134; nr 15 s. 186-187; nr 22 s. 297-298; nr 25 s. 347-348; nr 31 s. 440-441; nr 36 s. 514; nr 49 s. 720-721.

92. Na Jasną Górę! *Mazur.* R. 5: 1910 nr 17 s. 209-210.

93. Świedziebnia. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 17 s. 213-214.

94. Czernikowo. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 23 s. 310-311; nr 30 s. 420-421.

95. Kółko rolnicze „Jutrzenka" z siedzibą w Gójsku. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 24 s. 327-328.

96. Szkółka parafialna w Gójsku. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 25 s. 342-343.

97. Wrażenia z Zakopanego. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 28 s. 392-393.

98. Kikół. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 34 s. 476-477.

99. Dom parafialny w Gójsku. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 44 s. 637-638.

100. W hołdzie królowej Jadwidze. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 32 s. 445-446; nr 33 s. 457-458; nr 34 s. 471-472; nr 35 s. 487-488; nr 36 s. 503-504; nr 37 s. 519-521; nr 39 s. 558-559; nr 40 s. 574-575; nr 41 s. 590-591; nr 42 s. 606-607; nr 43 s. 622-623.

101. Czernikowo. Parafia i kościół czernikowski. Płock 1910 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 29.

102. Precz z tytoniem. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 1 s. 10-11; nr 2 s. 29-30; nr 3 s. 45-46; nr 8 s. 126-127; nr 12 s. 190; nr 16 s. 253-254; nr 21 s. 334; nr 31 s. 494; nr 33 s. 526; nr 39 s. 622.

103. Gójsk. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 18 s. 278; nr 37 s. 582-583.

104. Ku czci Najsłodszego Serca Jezusowego. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 23 s. 353-354.

105. Jubileusz kapłański ks. Donata Jędrzejkowskiego, kanonika kolegiaty pułtuskiej, proboszcza skrwileńskiego. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 27 s. 420-421.

106. Na Jasnej Górze. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 36 s. 562-563.

107. Kompania lipnowska w Skępem. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 39 s. 613-614.

108. Śp. ks. Tomasz Janowicz, karmelita z Obór. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 41 s. 646.

109. Przeddzień konsekracji nowego kościoła w Ligowie. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 42 s. 660-661.

110. Konsekracja kościoła w Ligowie. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 43 s. 678.

II.

Śp. Walenty Załuski. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 s. 336.

Ks. Michał Grzybowski

Zapała Władysław, krypt. W. Z., Ks. W. Z., X. W. Z. (1874-1948), zmartwychwstaniec, redaktor, popularyzator teologii.

Urodził się 26 IX 1874 r. w Łapanowie k. Bochni, jako syn Sebastiana i Heleny z Giebułtowskich. Uczył się na miejscu i w Bochni. Gimnazjum ukończył w Krakowie, gdzie 6 X 1890 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego, odbył nowicjat i 17 V 1892 r. złożył śluby zakonne. Teologię studiował w Wyższym Seminarium Duchownym Zmartwychwstańców we Lwowie i w Rzymie, gdzie uzyskał licencjat filozofii na Gregorianum i otrzymał 12 VI 1897 r. święcenia kapłańskie. Pracował jako socjusz i dyrygent w krakowskim nowicjacie. W 1900 r. wyjechał do USA, gdzie uczył w Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, był jego wicerektorem (1902-1909) i rektorem (1909-1920).

W l. 1915-1921 redagował „Przegląd Kościelny", współpracując też z innymi czasopismami. Był działaczem społecznym i niepodległościowym, przyjaźniąc się z I. Paderewskim i gen. J. Hallerem. Należał do Z. P. R. K. w Ameryce i Polskiej Rady Narodowej. Był sekretarzem gener. Stowarzyszenia Kapłanów Polskich w USA (1915-1921) i polskiego Wydziału Narodowego w Chicago (1916-1919), rzecznikiem budowy pomnika Grunwaldu w Krakowie i kapelanem gener. armii Hallera; w l. zaś 1920-1926 generałem Zgromadzenia i organizatorem nowoczesnej parafii Zmartwychwstania przy Zakładach H. Cegielskiego w Poznaniu. W 1924 r. rząd polski odznaczył go Orderem „Polonia Restituta". Od 1932 r. znów pracował w USA, jako misjonarz i założyciel Koła Misyjnego, autor kazań, odczytów i artykułów w czasopismach oraz osobnych publikacji. Ostatnie lata życia spędził przy parafii św. Jacka w Chicago, często zapraszany z misjami. Zmarł 16 VI 1948 r. w Nowym Jorku, a spoczywa na cmentarzu św. Wojciecha w Chicago.

I.

1. O kolędach. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 295 s. 2; nr 296 s. 4; nr 297 s. 4.

2. Rec.: J. SZCZYPTA: Wskazówki misyjne. Chicago 1903. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 248 s. 4.

3. Gramatyka języka polskiego dla szkół ludowych w Ameryce. Opracował... Chicago 1903 Druk Spółki Nakł. Wyd. Pol. 12° s. 140. — Toż. Chicago [1906] Druk Spół. Nakł. Wyd. Pol. 12° s. 137, II, nlb. 2.

4. Święto Królowej Korony Polskiej. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 103 s. 4.

5. W kwestii szkolnej. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 125 s. 4; nr 129 s. 4-5.

6. „Zemsta" Aleksandra Fredry na Wojciechowie. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 128 s. 4.

7. Przyczynek do charakterystyki Japończyków. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 132 s. 3.

8. Śp. Edward Kelly. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 138 s. 5.

9. O kształceniu samego siebie. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 143 s. 4.

10. Tadeusz Kościuszko bohater. (Mowa ks... na wczorajszym [11 XI 1904 r.] bankiecie). *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr ? s. 4. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 208-211.

11. Z Kantowa. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 261 s. 6.

12. Stanowisko naszej wiary. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 299 s. 4-5.

13. W chwili starego i Nowego Roku. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 305 s. 4.

14. Królowa Korony Polskiej. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 97 s. 3; nr 105 s. 3; nr 106 s. 3.

15. Nasza młodzież. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 209 s. 2.

16. Kazania sejmowe. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 230 s. 4-5. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 148-155.

17. O Towarzystwie Dobroczynności pod wezwaniem św. Elżbiety w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 83 [omyłkowo: 85] s. 4. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 212-217.

18. Wielki Piątek. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 84 s. 4.

19. Ze spraw Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego pod Opieką Boskiego Serca Jezusowego. [Sprawozdanie organu Zjednoczenia]. Z Biura Zarządu Głównego. *Dz. Chic.* 17: 1906 nr 100 s. 2.

20. Julian Klaczko. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 282 s. 5; nr 283 s. 4; nr 284 s. 4.

21. Przy żłóbku. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 295 s. 4.

22. Święty Pan we wszystkich sprawach swoich (Ps. 144, 17). *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 95 s. 8. — Toż pod zm. tyt.: Mowa żałobna wypowiedziana przy zwłokach śp. Kazimierza Neumana, redaktora Dziennika Chicagoskiego w kościele św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois dnia 20 kwietnia 1907 roku. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 326-329.

23. Srebrny jubileusz... pracy nauczycielskiej prof. Filipa A. Schaedlera [z Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago]. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 144 s. 5.

24. O doniosłości i potrzebie wyższego wykształcenia młodzieży w duchu katolickim i polskim. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 150 s. 4; nr 151 s. 4.

25. Srebrny jubileusz... pracy kapłańskiej i nauczycielskiej ks. Jana Fehrenbacha, prof. Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 71 s. 5, ilustr.

26. Uwagi. *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 205 s. 4; nr 207 s. 4.

27. Pogrzeb śp. ks. Jana Sroki. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 11 s. 5.

28. O stosunku Związku Narodowego Polskiego do Koła Katolickiego i do duchowieństwa polsko-amerykańskiego. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 87 s. 5.

29. Mowa ks... na jubileuszowym bankiecie ku czci w[ielebne]go ks. A. Spetza. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 105 s. 5.

30. W sprawie obchodu grunwaldzkiego. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 31 s. 8; nr 42 s. 4 [współautor].

31. [Komunikaty rektora kolegium:] *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 104 s. 8; R. 20: 1909 nr 142 s. 8; nr 170 s. 5; nr 171 s. 6; nr 174 s. 6; nr 176 s. 2; nr 180 s. 2; nr 182 s. 5; nr 186 s. 3; nr 188 s. 5; nr 189 s. 6; nr 192 s. 2; nr 194 s. 2; nr 198 s. 6; nr 200 s. 2; nr 204 s. 2; R. 22: 1911 nr 139 s. 8; nr 190 s. 4; nr 192 s. 4; nr 193 s. 5; nr 195 s. 4; nr 199 s. 5; nr 201 s. 6; R. 23: 1912 nr 141 s. 10; nr 183 s. 4; nr 186 s. 4; nr 195 s. 4 i 8; nr 201 s. 9; nr 203 s. 6; nr 205 s. 6; nr 207 s. 12; nr 210 s. 4; nr 212 s. 12; nr 295 s. 9; R. 24: 1913 nr 177 s. 8; nr 206 s. 8.

32. Z Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago [sprawozdanie roczne]. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 145 s. 4.

33. Z podróży delegatów Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego na obchód grunwaldzki. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 162 s. 4; nr 169 s. 5; nr 190 s. 4; nr 191 s. 4; nr 192 s. 4.

34. Śp. Antoni Popiel twórca pomnika Kościuszki w Waszyngtonie. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 168 s. 4.

35. Mowa ks... na obchodzie grunwaldzkim w Krakowie. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 176 s. 2.

36. Polskość w Ameryce. [Wywiad]. *Czas.* R. 63: 1910 nr 399 s. 1; nr 400 s. 1-2;

nr 403 s. 1. — Toż. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 229 s. 4; nr 230 s. 4; nr 231 s. 4.

37. Śp. ks. Wilhelm Kloepfer C. R. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 281 s. 1, 6.

38. Do naczelnego redaktora „Dziennika Chicagoskiego" pana Stanisława Szwajkarta. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 289 s. 6.

39. Nasze szkoły parafialne. (Referat odczytany na wiecu kapłanów polskich przez...). *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 39 s. 2, 6. — Toż. W: Tenże: Kazanie okolicznościowe. Chicago 1945 s. 284-297.

40. Plany nauk dla szkół ośmioklasowych... *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 66 s. 6; nr 67 s. 6; nr 68 s. 6; nr 69 s. 6; nr 70 s. 6; nr 72 s. 6; nr 73 s. 6; nr 75 s. 6; nr 78 s. 6. — Toż w osob. odb Chicago 1912 Druk. Sp. Nakł. Wyd. Pol. 8° s. nlb. 3, 46.

41. Sprawozdanie Komitetu Budowy Nowego Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 136 s. 6.

42. Dzieje biblijne Starego i Nowego Przymierza dla użytku szkół polskich w Ameryce. Opracował... Chicago 1912 Druk. „Dzien. Chicag." 12° s. nlb. 5, 458, IX, ilustr. — Toż. Chicago, Illinois 1913 Druk. Sp. Nakł. Wyd. Pol. 12° s. nlb. 3, 458, IX, ilustr., mapy. — Toż. Chicago 1914 Wyd. Pol. 12° s. 438, IX, tabl. 2, ilustr. — Toż. Chicago [1936] Pol. Sp. Wyd., Druk. „Dzien. Chicag." 16° s. 458, IX.

43. Słowo od rektora. W: *Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago,* Illinois 1912/13. Chicago [1913] s. 9-15.

44. Mowa pogrzebowa o zgonie śp. ks. Jana Kosińskiego C. R. ... w kościele św. Jana Kantego przez... *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 104 s. 8. — Toż pod zm. tyt.: Przemówienie żałobne przy trumnie śp. ks. Jana Kosińskiego C. R., proboszcza Parafii św. Jana Kantego, wygłoszone w tymże kościele w Chicago, Illinois dnia 4 maja 1914 roku. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 330-335.

45. Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 188 s. 3; nr 213 s. 7; nr 215 s. 2.

46. Na rok szkolny 1914/15 Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 205 s. 5.

47. Mowa ks... rektora Kolegium św. Stanisława Kostki na wiecu Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w piątek d. 4 września 1914 r. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 219 s. 6.

48. Mowa. W: *Wiec w sali Związku Polek. Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 227 s. 8 [stresz.].

49. Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie w Ameryce. *Prz. Kośc.* R. 2: 1915 nr 1 s. 52-56.

50. Roczne posiedzenie zarządu i dyrektorium Zjednoczenia Kapłanów Polskich [w Ameryce]. *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 1 s. 10-16.

51. Zorganizowanie I Grupy Zjednoczenia Księży Polskich w Chicago, Illinois. *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 3 s. 194-196.

52. Na potrzeby Ojczyzny [zbiórka sekretarza generalnego Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce]. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 1 s. 68; R. 6: 1919 nr 4 s. 283-284; nr 6 s. 427; nr 7 s. 499.

53. Z podróży najprzewielebniejszego ks. biskupa Pawła Rhodego D. D. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 2 s. 74-75.

54. Miłosierdzie chrześcijańskie w jego najdawniejszych pomnikach. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 4 s. 253-268.

55. Poświęcenie pomnika nagrobnego śp. ks. biskupa Edwarda Kozłowskiego. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 5 s. 305-306. — Toż pod zm. tyt.: Przemówienie żałobne wypowiedziane przy poświęceniu pomnika nagrobnego ks. biskupa Edwarda Kozłowskiego na Cmentarzu św. Wojciecha w Miwaukee, Wisconsin, dnia 20 maja 1917 roku. W: Tenże: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 319-322.

56. Kilka słów o czytaniu Ojców Kościoła. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 9 s. 618-624.

57. Roczne posiedzenie zarządu i dyrektorium Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce. Protokół sekretarza generalnego. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 11 s. 770-783.

58. Komunikat naczelnego kapelana Armii Polskiej na Stany Zjednoczone. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 11 s. 784-785.

59. Pobyt J. E. Ks. Biskupa Rhodego prezesa [Zjednoczenia] Kapłanów Polskich [w Ameryce] w obozie polskim w Niagara on the Lake, Kanada. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 12 s. 828-829.

60. Z biura ks. sekretarza generalnego. *Prz. Kośc.* R. 4: 1917 nr 12 s. 853-854.

61. Sprawozdanie ks. sekretarza generalnego Zjednoczenia Kapłanów Polskich [w Ameryce]. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 2 s. 111-125.

62. Śp. arcybiskup Józef Weber D. D. C. R. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 3 s. 199-201.

63. Odezwa do duchowieństwa polskiego w Stanach Zjednoczonych. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 4 s. 273-274 [współautor].

64. Odezwa zarządu Zjednoczenia Kapłanów do przewielebnego duchowieństwa polskiego w Stanach Zjednoczonych. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 6 s. 371-372 [współautor].

65. Odezwa do czcigodnych księży prezesów grup poszczególnych Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 10 s. 704-705.

66. Sprawozdanie z rocznego posiedzenia zarządu i dyrektorium Zjednoczenia

Kapłanów Polskich w Ameryce. *Prz. Kośc.* R. 5: 1918 nr 11 s. 756-765.

67. Intencje mszalne dla księży kapelanów w Armii Polskiej. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 4 s. 282.

68. Od redakcji [na] srebrny jubileusz kapłaństwa najprzewielebniejszego ks. biskupa Pawła Rhodego D. D., prezesa Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 6 s. 362-364 [anonimowo].

69. Sejm polski wychodźstwa. Treściwe sprawozdanie z obrad sejmowych. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 9 s. 587-609 [anonim.].

70. W sprawie statystyki polsko-amerykańskiej. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 10 s. 710-711.

71. Z rocznego posiedzenia zarządu i dyrektorium [Zjednoczenia] Kapłanów [Polskich w Ameryce]. *Prz. Kośc.* R. 6: 1919 nr 11 s. 777-785.

72. List z podróży do Polski. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 38 s. 5.

73. Wrażenia z podróży do Polski. *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 4 s. 280-281.

74. O Polsce. (Opowiadania ks... CR, rektora Kolegium św. Stanisława z podróży do Polski, jako delegata Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce). *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 103 s. 5; nr 110 s. 5; nr 116 s. 5; nr 118 s. 5; nr 120 s. 5; nr 137 s. 5.

75. Z rocznego posiedzenia zarządu i dyrektorium Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce. *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 12 s. 837-841.

76. Litterae circulares. [Romae] 1920 Stab. Tip. G. Pistolesi 4° s. nlb. 3, 13, nlb. 3.

77. Od redakcji. *Prz. Kośc.* R. 8: 1921 nr 2 s. 76.

78. Sprawozdanie ks. sekretarza Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce. *Prz. Kośc.* R. 8: 1921 nr 3 s. 172-180.

79. Sejm Zjednoczenia Kapłanów [Polskich w Ameryce]. *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 20 s. 5.

80. Za Zjednoczenie Kapłanów Polskich w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 40 s. 5.

81. Przemówienie ks... *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 215 s. 12. — Toż pod zm. tyt. Przemówienie przy poświęceniu grobowca Księży Zmartwychwstańców na Cmentarzu św. Wojciecha w Niles, Illinois, dnia 13 września 1925 r. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 336-340.

82. Kazanie [na Mszy pontyfikalnej arcybiskupa Cieplaka w Chicago 6 XII 1925 r.]. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 286 s. 12 [streszcz. i fragm.].

83. Paderewski władcą dusz i wodzem wychodźstwa. Przemówienie ks... na uroczystej akademii w Buffalo, N. Y. dnia 1 grudnia 1935 r. z okazji 75 rocznicy urodzin mistrza. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 294 s. 3. — Toż pod zm. tyt.: Przemówienie z okazji 75 roku życia mistrza Ignacego Paderewskiego, wypowiedziane dnia... w Buffalo, N. Y. w Liceum św. Jana Kantego. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 264-267.

84. Przemówienie jubilata na 40-leciu kapłaństwa w Castleton on the Hudson, N. Y. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 148 s. 3.

85. Mowa ks... [na akademii ku czci I. Paderewskiego 5 XI 1940 r.]. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 263 s. 6.

86. Podniosłe i patriotyczne kazanie misjonarza ks... 20 IV 1941 r. na Mszy św. w kościele św. Jana Kantego [w Chicago], na której był obecny gen. Władysław Sikorski. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 94 s. 5.

87. Przemówienie na uroczystości poświęcenia Kościoła Piotra i Pawła w Scranton, Pa. 29 VI 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 159 s. 5. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 277-280.

88. Przemówienie żałobne przy zwłokach śp. ks. kanonika Stanisława Kruczka w Kościele Matki Boskiej Różańcowej w Passaic, N. Y. 26 XI 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 283 s. 8. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 359-361.

89. O języku i sprawach polskich w kazaniu polskim w Ameryce. W: *Pamiętnik pierwszego polskiego zjazdu homiletycznego w Ameryce.* Detroit, Mich. d. 22-23 kwietnia 1941 r. Urzędowe sprawozdania i referaty. Orchard Lake 1941 s. 122-125. — Toż. W: W. ZAPAŁA: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 298-306.

90. Przemówienie żałobne na nabożeństwie za duszę śp. Ignacego Paderewskiego... *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 154 s. 5. — Toż pod zm. tyt.: Przemówienie w rocznicę zgonu podczas nabożeństwa za d[uszę] śp... wygłoszone w kościele św. Stanisława dnia 27 czerwca 1942 r. w New Yorku. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 345-348.

91. Kazanie z okazji 75-lecia Parafii św. Stanisława Kostki [w Chicago] 27 IX 1942 r. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 228 s. 5. — Toż pod zm. tyt. Kazanie jubileuszowe z okazji... W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 126-130.

92. Zarys dziejów i prac Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców, opracowany z okazji... Chicago 1942 Nakł. Sp. Wyd. Pol. 8° s. 88 [anonim.].

93. Kazanie jubileuszowe ks... w kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika w [dzielnicy] Cragin [w Chicago] 9 V 1943 r. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 110 s. 3.

94. Kazanie na nabożeństwie żałobnym za duszę zmarłego wodza w New York, d. 10 lipca 1943 r., w kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 165 s. 5. — Toż pod zm. tyt.: Mowa żałobna wygłoszona dnia..., podczas nabożeństwa za duszę śp. generała Władysława Sikorskiego. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 349-352.

95. Przemówienie żałobne ks... w Kościele św. Jadwigi [w Chicago] po nabożeństwie żałobnym za duszę śp. Michała Jagłowicza C. R. przełożonego generalnego Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców [23 XI 1943 r.]. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 277 s. 5.

96. Kazanie jubileuszowe ks... z okazji 50 rocznicy założenia Parafii św. Jana Kantego, wypowiedziane w kościele św. Jana Kantego w Chicago, Illinois dnia 9 stycznia 1944 roku. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 7 s. 6. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 131-137.

97. Przemówienie ks... w kościele św. Trójcy w Chicago ku czci [śp.] generała Władysława Sikorskiego 9 VII 1944 r. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 161 s. 5. — Toż pod zm. tyt.: Przemówienie żałobne wygłoszone w kościele... dnia..., podczas nabożeństwa żałobnego za duszę śp. generała... W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 353-358.

98. Kazanie na uroczystości żałobnej śp. Szczęsnego Zahajkiewicza... *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 209 s. 5 [stresz., fragm.]. — Toż pod zm. tyt.: Przemówienie żałobne przy poświęceniu nagrobka śp..., nauczyciela, poety, pisarza, wypowiedziane dnia 4 września 1944 r., na Cmentarzu św. Wojciecha w Chicago, Ill. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 372-374.

99. Przemówienie ks... w sali Macierzy Polskiej ku czci mistrza Ignacego Paderewskiego w 84 rocznicę jego urodzin, na zebraniu Okręgu 20 Rady Polonii Amerykańskiej d. 27 listopada 1944 r. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 280 s. 5.

100. Słowo wstępne. W: Karol WACHTEL: Polonia w Ameryce. Filadelfia 1944 s. 10-12.

101. Przemówienie podczas nabożeństwa żałobnego za duszę śp. mistrza Ignacego Jana Paderewskiego i generała Władysława Sikorskiego, wypowiedziane dnia 1 lipca 1945 roku, w kościele św. Jakuba w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 155 s. 5. — Toż. W: TENŻE: Kazania okolicznościowe 1945 s. 382-385.

102. Przemówienie ks..., wygłoszone w audytorium św. Stanisława Kostki, z okazji 75-lecia pracy Księży Zmartwychwstańców w Chicago. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 276 s. 8.

103. „Pracy naszej niechaj towarzyszą zgoda i wytrwałość" — Witos. Tekst kazania przewielebnego ks... na Mszy św. na Szczepanowie. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 297 s. 5.

104. Przy żłobku. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 302 s. 1.

105. Z moich prac kaznodziejskich. Kazania okolicznościowe. Opracował ks... C. R. Chicago 1945 Nakł. Ks. Zmartw. 4° s. nlb. 8, 388.

106. Przemówienie żałobne nad trumną śp. J. T. Czecha na Jackowie. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 18 s. 8.

107. „Śp. ks. prał. Al. Syski był jasną pochodnią ducha polskiego". Wyjątki z mowy ks... C. R. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 72 s. 8.

108. „Pragniemy przekazać potomności posągowość ks. arcybiskupa Webera". — Tekst kazania ks... C. R. wygłoszony dnia 16 czerwca 1946 r. w kościele św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois z okazji setnej rocznicy urodzin śp. ks. abpa Józefa Webera C. R. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 142 s. 5.

109. Polonia w Chicago wita arcybiskupa Webera na Starym Stanisławowie. Z przemówienia powitalnego... ks... dnia 4 maja 1909 roku. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 142 s. 9. — Toż w całości pt.: Powitanie J. E. Ks. Arcybiskupa Józefa Webera C. R. Przemówienie wypowiedziane na jubileuszowej biesiadzie ku czci w-go ks. A. Spetza C. R. w Audytorium św. Stanisława dnia... W: TENŻE: Kazania okolicznościowe. Chicago 1945 s. 202-205.

110. „Umarł cichy pracownik pióra"... [Przemówienie na Mszy św. pogrzebowej za śp. Ignacego J. Górzyńskiego 6 VI 1946 r.]. W: *Na Jackowie wczoraj rano pożegnano redaktora śp... Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 145 s. 8 [fragm.].

111. Kazanie ks... w rocznicę zakończenia wojny... na Jadwigowie. W: *„Módlmy się o pokój narodów i za tych, co oddali swe życie za tę świętą sprawę"... Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 196 s. 5.

112. Przemówienie ks... wygłoszone podczas bankietu ku czci nowego proboszcza Parafii św. Jadwigi ks. Hieronima Klingsporna C. R. W: *Zgromadzenie Zmartwychwstańców to zgromadzenie żołnierzy. Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 232 s. 5.

113. Przemówienie żałobne na nabożeństwie pogrzebowym za duszę śp. Anny Neumanowej, wygłoszone wczoraj rano [8 IV 1947] przez ks... C. R. w kościele św. Trójcy. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 84 s. 6.

114. Przemówienie ks..., wygłoszone w

kościele parafialnym w Bochni. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 183 s. 5.

115. W dzień pięćdziesięciolecia mej służby kapłańskiej. Przemówienie wygłoszone w audytorium św. Stanisława Kostki [w Chicago]. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 223 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 143 s. 5.

116. Srebrny jubileusz parafii Zmartwychwstania w Poznaniu. Krótka ocena wszechstronnej pracy misyjnej Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 148 s. 5, ilustr.

117. Program kazań podczas dwutygodniowej misji św. [prowadzonej] przez Księży Zmartwychwstańców. Mszps Arch. Prow. Chic. Zmartw.

118. Rekolekcje dla parafian. Rkps Arch. Prow. Chic. Zmartw.

119. Listy: List do W. Menkickiego z 4 I 1922 r. W: Echa srebrnego jubileuszu alojzjanów ze Stanisławowa. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 32 s. 5; List do F. Gordona z 1922 r. Tamże. Nr 55 s. 2; List do Adamkiewicza z 5 VII 1922 r. W: *Pomóżcie budować Dom Boży. Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 176 s. 16; List do konsystorza biskupiego w Krakowie z 1893 r. Rkps Arch. Kurii Metrop. w Krakowie, sygn. „zmartwychwstańcy"; 306 listów do zmartwychwstańców z l. 1905-1940. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 32580-32884; List do I. Paderewskiego z 1916 r. Rkps Zakł. Nauk. Ossolineum, sygn. 8004/II b. p.; 2 listy do J. Rozwadowskiego z 1916 i 1920 r. Rkps Zakł. Nauk. Ossol., sygn. 7948/II b. p., sygn. 8006/II b. p.

II.

KOWALSKI J.; Zapała Władysław W: *Enc. kośc.* T. 33: 1933 s. 67-68; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 350, 358, 370, 372, 383, 385, 390, 392, 394, 397, 398, 400-406, 408-411, 413-416, 418, 419, 423-425, 429, 444, 448, 454, 456, 470, 472, 474; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 66, 135; JANAS E. T.: Zapała Ladislaus. W: *Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965.* Rome 1967 s. 71-75; Zapała Władysław ks. (1874-1948). W: *Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality.* Rome 1977 s. 291-294, 337, 342, 379, 385, 395. — Ponadto: Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, Illinois. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 142 s. 4; nr 207 s. 5; nr 209 s. 5; nr 278 s. 8; nr 279 s. 7; R. 23: 1912 nr 64 s. 8; nr 72 s. 8; nr 122 s. 4; nr 123 s. 4; R. 24: 1913 nr 192 s. 3, 4; nr 273 s. 10; CHODKIEWICZ J.: Pierwszy powszechny wiec kapłanów polskich w Stanach Zjednoczonych. *Aten. Kapł.* R. 4: 1919 t. 7 s. 255, 257, 260; Ks. W. Zapała generałem Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 179 s. 4, 10; *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 8 s. 511-512; Odjazd... ks. generała W. Zapały CR do Rzymu. *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 90 s. 5; *Prz. Kośc.* R. 8: 1921 nr 5 s. 341; Echa odjazdu... *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 96 s. 5; X. A. G.: Obchód srebrnego jubileuszu kapłaństwa ks. W. Zapały CR w Krakowie. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 226 s. 12; *Prz. Kośc.* R. 9: 1922 nr 10 s. 601; Budowa kościoła Zmartwychwstania Pańskiego w Poznaniu. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 221 s. 3; R. 35: 1924 nr 24 s. 4; nr 97 s. 5; nr 197 cz. 2 s. 9; R. 38: 1927 nr 8 s. 3; Nadanie Orderu Odrodzenia Polski ks... *Dz. Chic.* R. 35: 1924 nr 13 s. 4; *Prz. Kośc.* R. 10: 1923 nr 12 s. 742; [Wizytacja w Chicago:] *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 189 s. 8; nr 191 s. 11; nr 192 s. 8; nr 216 s. 10; nr 233 s. 9; nr 234 s. 10; nr 236 s. 12; nr 239 s. 12; nr 264 s. 2; nr 277 s. 7; nr 282 s. 7; nr 285 s. 15; 18; nr 286 s. 12; nr 305 s. 3; nr 306 s. 12; R. 37: 1926 nr 3 s. 10; nr 4 s. 8, fotogr.; nr 5 s. 9; nr 6 s. 10; Założyciela Stowarzyszenia Alumnów Kolegium św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 8 s. 3; Z pracy misyjnej... zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 256 s. 8; Dom Misyjny... *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 126 s. 5; Obchodzi 40-lecie zasłużonej pracy kapłańskiej. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 144 s. 5, fotogr.; [O tymże:] Tamże. Nr 145 s. 8; nr 148; 80 lat temu przybyli do Ameryki pierwsi zmartwychwstańcy. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 200 s. 10; 50 lat członkiem Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców... Tamże. Nr 254 s. 3; Uroczystości złotego jubileuszu ks... na Kantowie, Tamże. Nr 255 s. 10 [kazanie ks. J. PRUSIŃSKIEGO]; Gen. Sikorski na nabożeństwie w kościele św. Jana Kantego... *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 94 s. 6, 12, ilustr.; GOLNIK E.: Ks. Władysław Zapała powiernik Paderewskiego i zasłużony działacz społeczny. *Dz. Chic.* R. 52: 1942 nr 80 cz. 3 s. 28; Rocznica urodzin Paderewskiego. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 279 s. 8; nr 281 s. 9; WACHTEL K.: Polonia w Ameryce. Filadelfia 1944 s. 94, 141, 142-143, 262, 327, 337, 442, 453; Ks. Władysław Zapała C. R. odebrał przysięgę od nowego zarządu Okręgu 20 Rady Polonii... *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 127 s. 8; Ks. Zapała C. R. i ks. Starzyński C. R. otrzymują uznanie... [od prezydenta Trumana i sekr. stanu Stettiniusa]. Tamże. Nr 128 s. 5; Abiturienci Wyższej Szkoły Webera otrzymali dyplomy i nagrody. Tamże. Nr 129 s. 5; nr 131 s. 8; Wspaniale wypadła uroczystość ku czci Paderewskiego i Sikorskiego... Tamże. Nr 1555 s. 5; Jubileusz ks. W. Zapały C. R. Tamże. Nr 275 cz. 2 s. 21; CNOTA J.: Hi-

storia Polonii w dziełach... zmartwychwstańców. Tamże s. 20-21; — WACHTEL K.: Ojcowie Zmartwychwstańcy w Chicago. Tamże cz. 3 s. 26-27; Księża Zmartwychwstańcy w piśmiennictwie Polonii. Tamże cz. 4 s. 42-43; LEŚNICKI L.: Sylwetki piórem ze wspomnień i doświadczeń. Tamże cz. 6 s. 65; Polonia chicagoska złożyła hołd zasługom W. Witosa. Tamże. Nr 291 s. 5; WAKOWICZ L. T.: Wspomnienia z pobytu w Polsce bpa P. Rhodego i ks. W. Zapały C. R. Tamże. Nr 292 s. 3; Rektorzy Spółki [Wydawnictwa Polskiego] na przestrzeni 60 lat. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 163 s. 7; Polonia w hołdzie swemu nauczycielowi. Tamże. Nr 175 s. 12; Manifestacja katolicka w Bochni... na cześć ks. W. Zapały. Tamże. Nr 183 s. 5; Miasto Poznań godnie uczciło zasługi ks. W. Zapały... Tamże. Nr 190 s. 5; Polonia godnie uczci zasługi Ks. W. Zapały C. R. Tamże. Nr 205 s. 12; [O tychże:] Tamże. Nr 216 s. 5; nr 222 s. 5, 12; nr 223 s. 1, 5 [kazanie ks. J. PRUSIŃSKIEGO C. R.], 6, 8; LEŚNICKI L.: Pater in Regno Christi et magister vitae ks. Zapała. Tamże. Nr 226 s. 5; Zgon ks. komandora Zapały. *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 142 s. 1, fotogr.; Ks. Zapała odszedł do Stwórcy po wieczną nagrodę. Tamże. Nr 143 s. 7, ilustr.; KRAWIEC W.: Wielkie duchy. Tamże. Nr 144 s. 1; WALKOWICZ L. T.: Przestało bić wielkie serce. Tamże. Nr 145 s. 5; Polonia złożyła ostatni hołd... Tamże. Nr 147 s. 1, 5, 8 [kazanie ks. M. STARZYŃSKIEGO CR]; CHRZANOWSKA H.: Ks. Władysław Zapała. Tamże. Nr 148 s. 3; Śp. ks. Władysław Zapała. *Nowiny Pol.* z 19 VI; Toż. *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 148 s. 6; Z pogrzebu śp. komandora Władysława Zapały C. R. Tamże. Nr 151 s. 7, ilustrr.; Akademie żałobne ku czci ks. W. Zapały... Tamże. Nr 233 s. 3; Księża Zmartwychwstańcy w piśmiennictwie Polonii. *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 175 s. 3.

Ks. Bolesław Micewski CR

Zarembowicz Henryk (1888-1964), popularyzator teologii.

Urodził się 18 I 1888 r. w Warszawie. Po ukończeniu szkoły średniej wstąpił w 1906 r. do Seminarium Duchownego i w 1910 r. przyjął święcenia kapłańskie. Przez rok był wikariuszem w Powsinie oraz w parafiach św. Krzyża i św. Anny w Łodzi. W 1911 r. wyjechał na studia teologiczne do Innsbrucka, skąd na skutek wybuchu wojny powrócił w 1914 r. do Warszawawy. W ciągu roku pełnił obowiązki kapelana kard. Kakowskiego, a w ciągu następnych 5 lat obowiązki wikariusza przy parafii św. Aleksandra i prefekta w szkołach powszechnych i zawodowych. W r. 1920 został mianowany prefektem Gimnazjum Wojciecha Górskiego w Warszawie, w którym nauczał 24 lata, czyli do wybuchu powstania. W tym okresie dokończył studia teologiczne na Uniw. Warszawskim uzyskując w 1927 r. doktorat z teologii. W październiku 1944 r. został usunięty przez okupanta z Warszawy i przez pół roku pełnił obowiązki wikariusza w parafii Bednary. W kwietniu 1945 r. został rektorem kościoła popijarskiego i prefektem szkół w Łowiczu. W 1958 r. został zwolniony z pełnionych obowiązków i zamieszkał w Domu Księży Emerytów w Warszawie, gdzie zmarł 30 IV 1964 r.

I.

1. Celibat kapłański, jego uzasadnienie i obrona. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 417-418.

2. Modły za Ojczyznę. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 26-27.

3. Św. Tomasz z Akwinu o zabobonie. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 570-571.

4. O powstaniu „Ojcze nasz" Cieszkowskiego. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 691-693.

5. Duch i jego rola w „Ojcze nasz" Cieszkowskiego. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 330-332.

6. Nieprzemijające wartości pedagogiczne w nauce Jezusa Chrystusa. *Mies. Katech. Wychow.* R. 22: 1933 s. 97-115

7. Rec.: Pismo św. Starego i Nowego Testamentu. Kr. 1935. *Mies. Katech. Wychow.* R. 24: 1935 s. 239.

8. Wierz, czyń i żyj w Jezusie Chrystusie. Podręcznik do nauki religii katolickiej w II kl. gimn. Lw. 1937 K. S. Jakubowski 8° s. 143.

9. Podstawy metodyczne przy nauczaniu katechizmu. *Mies. Katech. Wychow.* R. 27: 1938 s. 202-215.

10. Ku czci św. Wojciecha. Egzorta na dzień 23 kwietnia. *Prz. Katech. Wychow.* R. 28: 1939 s. 161-167.

11. Teologia św. Jana Ewangelisty. *Prz. Powsz.* R. 67: 1950 t. 229 s. 200-208.

II.

X. F.: Śp. ks. dr Henryk Zarembowicz. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 54: 1964 s. 191-192.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Zawistowski Antoni, pseud.: Antoni ze Strumian, A. M. Strumianowski (1882-1942) biblista, autor prac z teologii duszpasterskiej, archeolog biblijny.

Urodził się 2 X 1882 r. we wsi Strumiany w Łomżyńskiem. Ukończył w Łomży Gimnazjum. W l. 1899-1903 studiował w Seminarium Duchownym w Lublinie. Wysłany do Rzymsko Katolickiej Akademii w Petersburgu na dalsze studia uzyskał w r. 1907 stopień magistra teologii. Następnie w Seminarium lubelskim wykładał biblistykę i języki biblijne. W okresie od 18 I 1919 do 30 VIII 1929 r. był wicerektorem Seminarium Duchownego w Lublinie. Pełnił też funkcje cenzora kurialnego ksiąg religijnych i był sędzią sądu biskupiego. W r. 1925 mianowany kanonikiem kapituły katedralnej lubelskiej. Zajmował się archeologią biblijną i przygotował do druku podręcznik z tej dyscypliny, lecz w międzyczasie opublikowano archeologię biblijną ks. Lipińskiego. Przygotował komentarze do Ewangelii św. Mateusza. Polemizował z prof. T. Zielińskim na temat judaizmu i hellenizmu. Udzielał się w pracy duszpasterskiej jako spowiednik w katedrze lubelskiej. Prowadził akcję w Tow. Miłosierdzia Pań św. Wincentego à Paulo. Dzięki jego współpracy Stowarzyszenie kupiło plac, pobudowało dom, prowadzono działalność rzemieślniczo-wychowawczą. W Seminarium swą postawą wychowawczą na stanowisku wicerektora wywierał znaczny wpływ na wychowankach seminarium. 17 XI 1939 r. został aresztowany przez Niemców, osadzony w więzieniu na Zamku Lubelskim, od 4 XII 1939 r. w obozie koncentracyjnym w Oranienburgu, od 14 XII 1939 r. w Dachau z numerem obozowym 22553. Zmarł w Dachau z wycieńczenia 4 VI 1942 r.

I.

1. Śp. ks. Józef Pruszkowski. *Pamiętnik III zjazdu odbytego w Łomży*. Lubl. [1925] s. 286-288.

2. Początek roku szkolnego w seminarium duchownym. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 7 s. 220-221.

3. Kurs teologiczny. [23-26 VIII 1927 w Seminarium Duchownym]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 6 s. 160-161.

4. Diecezjalny kurs teologiczny w Lublinie. [23-26 VIII — sprawozdanie]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 7 s. 201-203.

5. „Działalność św. Pawła w Kościele efeskim na podstawie 19 i 20 rozdziału listu do Efezjan i 2 listu do Tymoteusza". [3 wykłady na zjeździe 23-26 VIII]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 6 s. 153-154.

6. Pokora. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 5 s. 139-145.

7. Publiczne życie katolickie. [Wykład wygłoszony dn. 28 VIII na duszpasterskim kursie diecezjalnym]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 10 s. 304-316. Odb. Lubl. 1930.

8. „O wychowaniu wiernych do chrześcijańskiego życia publicznego". [Kurs duszpastersko-społeczny w Lublinie 27-29 VIII 1929]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 7 s. 221-222.

9. Katolicyzm w Polsce [broszura].

10. O współczesnej cywilizacji [broszura].

11. Rkps: Archeologia biblijna.

12. Rkps: Komentarz do Ewangelii św. Mateusza.

13. Ks. prałat Ignacy Kłopotowski 1866-1931. *Wiad. Diec. Lub.* R. 13: 1931 nr 7 s. 250-251.

14. Metoda nauczania Pisma św. w Seminariach Duchownych. *Pamiętnik IV zjazdu w Kielcach*. Kielce 1927 s. 127-142.

15. Ks. Infułat Władysław Koglarski 1841-1931. *Wiad. Diec. Lub.* R. 13: 1931 nr 7 s. 251-253.

16. Boska nauka Jezusa Chrystusa. *Prąd.* R. 21: 1931 t. 27 s. 113-126, 171-190.

17. Boska nauka Jezusa Chrystusa. Lubl. 1936 s. 142.

II.

Ze Związku kapłańskiego „Spójnia". *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 10 s. 304-306; Ofiary na budowę Gimnazjum Bisku-

piego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 4 s. 94-96; Skład osobowy urzędów Pierwszego Synodu lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 202-203; Wykaz osobistych ofiar Sz. księży oparty na stanie faktycznym w dniu 1 marca 1928 roku. *Wiad .Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 3 s. 77; ŁAPKIEWICZ W.: Śp. ks. Antoni Zawistowski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 3 s. 115-118; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 322; GOLIŃSKI Z.: Śp. Antoni Zawistowski (1882-1942). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 511-512; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium Duchowieństwa polskiego... Rzym 1965 s. 283; KOZŁOWIECKI A.: Ucisk i strapienie. Kr. 1967 s. 295, 303; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... W. 1978 T. III s. 240, 279; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diec. lubelskiej. Lubl. 1979 s. 31-32.

Ks. Franciszek Stopniak

Zborowski Henryk Józef (1874-1967).

Urodził się 12 VIII 1874 w Wągrowcu, był synem sędziego Władysława i Marii z Kozłowskich. Mieszkając z rodzicami w Poznaniu uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny, potem przeniósł się do krewnych w Hadamar prowincji Nassau i tam złożył maturę 18 III 1896. Do Seminarium Duchownego wstąpił w Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął w Gnieźnie 12 XI 1899 r. Powołany od 1 XII 1899 r. na mansjonarza w Środzie Wlkp., pracował w tej parafii przez sześć lat. Od 1 IV 1905 r. pełnił obowiązki administratora sąsiedniej parafii w Koszutach. Ustanowiony 1 I 1906 r. administratorem parafii w Dobrzycy, już 1 VII t.r. objął beneficjum parafialne w Ostrowie Wlkp. Z obowiązkami proboszcza łączył od 9 I 1915 r. funkcję prodziekana, a wkrótce dziekana ostrowskiego. Mianowany przez abpa E. Dalbora 7 III 1922 r. kanonikiem gremialnym kapituły metropolitalnej, pełnił jeszcze przez pewien czas administrację parafii ostrowskiej. Jako kanonik, a od 1 V 1922 r. także radca Ordynariatu Arcybiskupiego, rozwinął swą działlność w Poznaniu. Udzielał się w Związku Kapłanów „Unitas", przyjął 1 I 1927 r. stanowisko dyrektora Papieskiego Dzieła Rozkrzewienia Wiary oraz Związku Misyjnego Kapłanów w obu archidiecezjach; był penitencjarzem większym w katedrze poznańskiej. Kard. A. Hlond zwolnił go 1 XI 1929 r. z obowiązków dyrektora PDRW i ZMK i zamianował jednocześnie szefem Przybocznej Kancelarii Prymasa Polski. Na tym stanowisku, z którym łączył funkcje radcy Kurii Metropolitalnej i penitencjarza większego pozostał do wybuchu II wojny światowej. Obecny w rezydencji prymasowskiej przy rewizji, dokonanej brutalnie przez gestapowców, został aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej. Wywieziony w listopadzie 1939 r. z innymi kapłanami do obozu przejściowego w Kazimierzu Biskupim, ciężko zachorował. Przez półtora roku przebywał w szpitalu elżbietanek w Poznaniu, później wysiedlono go do Warszawy w lutym 1942 r. Po powstaniu warszawskim znalazł się w Milanówku, skąd wyjechał do Częstochowy. Do poznania wrócił na wiadomość o jego wyzwoleniu i został kapelanem urszulanek w Pokrzywnie pod Poznaniem. Na tym stanowisku pozostał do końca swojego długiego życia. Dodatkowo pełnił w l. 1945-1953 obowiązki sędziego prosynodalnego. Zmarł 26 II w Pokrzywnie, pochowany został w Poznaniu.

Działalnością pisarską interesował się tylko okazyjnie, zajmując się zagadnieniami pastoralnymi, bądź misyjnymi. Cenne są jego wspomnienia o wtargnięciu policji niemieckiej do rezydencji Prymasa Polski po zajęciu Poznania.

I.

1. O diecezjalnej i parafialnej organizacji dobroczynności. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 13-19.

2. Pogląd na rozwój w czasie powojennym akcji misyjnej a w szczególności Związku misyjnego kleru w Polsce i w archidiecezjach gnieźnieńskiej i poznańskiej. (Referat wygłoszony na Zjeździe Związku „Unitas"). *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 6 s. 1-8.

3. Zjazdy unionistyczne w Welehradzie. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 326-330.

4. Opieka duszpasterska nad Polakami zagranicą. W: *Pamiętnik I-go Zjazdu Polaków z Zagranicy 14-21 lipca 1929.* W. 1929 s. 224-227.

5. Rec.: H. MUCKERMANN: Kind und Volk. I. „Veruebung und Auslese" 1933; II. „Gestaltung der Lebenslage" 1934. *Mies. Kośc.* R. 49: 1934 s. 357.

6. Rec.: A. STONNER: Die religiössitliche Führung Jugendlicher durch den Priester. Freiburg 1934. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 116.

7. Rec.: H. SCHILGEN: In der Schule Loyolas. Freiburg i. Br. 1934. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 184.

8. Rec.: O. DOERING: Christliche Symbole. Freiburg i. B. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 220.

9. Polemika czy apologetyka? *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 319-320.

10. Rec.: F. JURGENSMEIER: Der mystische Leib Christi. Paderborn 1934. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 333.

11. Rec.: J. B. MULLER: Zeremonienbüchlein. Freiburg 1934. *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 79.

12. Rec.: H. DENZINGER: Enchiridion symbolorum. Editio XX. Freiburg i. B. *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 143-144.

13. Rec.: Bücher der Geisteserneuerung. 8 tomów. 1934. Salzburg. *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 144.

II.

KARŁOWSKI K., *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 18: 1967 s. 260-262; BAŃKOWSKA M., *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 15 s. 130; *Kośc. Dz. Urzęd.* R. 14: 1899 s. 77; R. 20 s. 26; R. 21: 1906 s. 4, 9, 37; R. 30: 1915 s. 16, 17, 103; *Mies. Kośc.* R. 37: 1922 s. 18, 44; R. 43: 1928 s. 70; R. 44: 1929 s. 110, 119; R. 45: 1930 s. 119; Arch. Archid. w Poznaniu. KA

Ks. Marian Banaszak

Zbroja Franciszek (1889-1963), filozof, tłumacz.

Urodził się w Wąchocku, w rodzinie Hipolita i Marianny z Zubów, dnia 26 XI 1889 r. W 1906 r. ukończywszy IV klasę Gimnazjum w Sandomierzu, wstąpił do sandomierskiego Seminarium Duchownego. Studia seminaryjne ukończył i święcenia kapłańskie przyjął wiosną 1912 r. Do 1918 r. pracował jako wikariusz w różnych parafiach diecezji sandomierskiej (Sandomierz — parafia św. Pawła, Skarżysko, Żarnów, Bieliny Opatowskie, Studzianna). W l. 1918-1922 studiował filozofię na Uniwersytecie Warszawskim, pełniąc jednocześnie przez pewien czas funkcję kapelana Wojska Polskiego. Na podstawie rozprawy „Etyczne poglądy Świętochowskiego" otrzymał w 1923 r. stopień doktora filozofii chrześcijańskiej. Po uzyskaniu doktoratu kontynuował ks. Zbroja pracę duszpasterską jako prefekt Gimnazjum w Radomiu i kapelan SS. Matki Bożej Miłosierdzia, a w 1928 r. przeszedł zgodnie z własnym życzeniem z powodu słabego zdrowia na wiejskie probostwo Pawłów k. Wierzbnika, gdzie pracował długie lata, aż do śmierci, która nastąpiła 29 X 1963 r. Na marginesie swej gorliwej pracy duszpasterskiej uprawiał ks. Zbroja w zakresie raczej skromnym pracę pisarską. Z dziedziny filozofii poza dysertacją doktorską nie napisał rzeczy samodzielnych, dokonał natomiast przekładu obszernej, dwutomowej „Historii filozofii" ks. Fryderyka Klimkego. Inne jego publikacje pozostają w ścisłym związku z działalnością duszpasterską.

I.

1. Przemówienie do żołnierzy. W. 1919 s. 133.

2. Nauki do młodzieży szkolnej. Radom 1925 s. 244.

3. Z naszych zadań na polu nauki. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 205-209.

4. Ksiądz Romuald. W. 1935 s. 278.

5. Zend — Avesta. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 164-167.

6. Zigliara Tomasz. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 217.
7. Zoroaster. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 294-297.
8. Nauki rekolekcyjne dla młodzieży. B. m. 1937 s. 201.
9. Konferencje o Panu Bogu. *Myśl Rekol.* R. 2: 1938 s. 379-386.
10. Kapłan społecznik. Ks. Romuald Górski. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 191-195, 288-292, 393-400, 492-500.
11. Tłum.: KLIMKE F.: Historia filozofii. Z oryginału łac. tłum... Kr. 1929-1930. T. 1 s. 423; T. 2 s. 406.
12. Grelewski Stefan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 574.

II.

Zbroja Franciszek. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 147; Śp. ks. Franciszek Zbroja. *Kron. Diec. Sand.* R. 57: 1964 s. 20-21. — Kuria Diec. Sand.: Akta personalne.

Ks. Antoni Skwara

Zdanowicz Stanisław (1906-1978), prałat papieski, liturgista.

Urodził się 5 XII 1906 r. w Rzeszy koło Wilna. Seminarium Duchowne i Wydział Teologiczny Uniw. Wileńskiego ukończył w 1934 r. i w tymże roku przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach pracował jako wikariusz w Wilnie i Grodnie. Po wojnie pracował jakiś czas jako misjonarz w Białymstoku, a następnie kontynuował studia na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, gdzie w 1950 r. uzyskał stopień doktora teologii na podstawie rozprawy pt.: „Liturgiczny kult św. Jadwigi na Śląsku. Studium historyczno-liturgiczne". Później pracował we Wrocławiu, gdzie krótko był profesorem liturgiki w Seminarium Duchownym. W 1951 r. przeniósł się do Olsztyna, gdzie był profesorem liturgiki w Seminarium Duchownym oraz referentem do spraw liturgii i wiceprzewodniczącym Komisji Liturgicznej. Przez jakiś czas dojeżdżał stąd z wykładami do Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Zmarł w Olsztynie 17 X 1978 r.

I.

1. O służeniu do Mszy św. *Dzwonek Seminaryjny* [Wil. powiel.]. R. 1: 1929 nr 1 s. 11-14.
2. Zarys historyczny liturgicznego kultu św. Jadwigi. *Ruch Biblij.* R. 6: 1953 s. 102-115.
3. Konsekwencje dekretu św. Kongregacji Obrzędów o sprowadzeniu rubryk do prostszej formy. *Pol. Sacra.* R. 7: 1955 s. 174-193.
4. Śp. ks. dziekan Kazimierz Dmuchowski. *Warm. Wiad. Diec.* R. 10: 1955 nr 2 s. 22-25.
5. W Gietrzwałdzie pielgrzym znajdzie pociechę i siłę. *Warm. Wiad. Diec.* R. 12: 1957 nr 4 s. 46-49.
6. Święta maryjne u różnych narodów (1914-1960). *Stud. Warm.* T. 1: 1964 s. 339-372.
7. Święta maryjne partykularne umieszczone w nowym Mszale Rzymskim z 1961 roku. *Stud. Warm.* T. 2: 1965 s. 351-369.

II.

Schemat. Archidiec. Wileńskiej za lata 1928-1939; Spis duchowieństwa [archidiecezji wileńskiej] w granicach obecnej Rzeczypospolitej Polskiej na 1948 r. Białystok 1948 s. 3; URBAN W.: Duszpasterska siejba kapłanów-repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970. Wr. 1972 s. 124-125; Rocznik diecezji warmińskiej. Rok 1974. Olsztyn 1974 s. 453.

Ks. Tadeusz Krahel

Zdanowski Józef, krypt.: X. J. Z. (1887-1977), historyk Kościoła.

Urodził się w rodzinie ziemiańskiej 28 X 1887 r. w Szreniawie pod Miechowem, z ojca Kazimierza i matki Justyny z Bukowskich. Początkowo uczył się w domu rodzinnym, potem w Kielcach, następnie ukończył w 1905 r. cztery klasy szkoły handlowej w Łodzi, a w dwa lata później uzyskał świadectwo maturalne wyższej szkoły realnej w Krakowie, po czym rozpoczął studia na Politechnice Lwowskiej. Po dwóch latach przerwał je i po uzyskaniu świadectwa gimnazjum filozoficznego w 1909 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Po otrzyma-

niu święceń kapłańskich 29 VI 1913 r. pracował na wikariacie w rodzinnej parafii Szreniawa. Na początku 1915 r. wyjechał na studia do Fryburga Szwajcarskiego, gdzie przebywał do lipca 1918 r. uzyskując doktorat z filozofii. Wróciwszy do Kielc otrzymał nominację na profesora sztuki kościelnej i archeologii chrześcijańskiej w Seminarium Duchownym; wykładał także zastępczo pedagogikę, od 1932 r. historię kościelną, a od 1936 do 1939 r. patrologię. W l. 1922-1928 pełnił obowiązki dyrektora dwuklasowego liceum humanistycznego przy seminarium, a w następnym 1928-1929 r. uczył religii w państwowym Gimnazjum żeńskim im. bł. Kingi. Równocześnie z pracą pedagogiczną zastępował wicerektora Seminarium w sprawach wychowawczych oraz kierował biblioteką seminaryjną. Jednocześnie urządził Muzeum Diecezjalne, był archiwariuszem w Kurii Diecezjalnej od 1931 r. i wreszcie od 1932 r. pełnił obowiązki wizytatora klasztorów w diecezji. Jego uderzającą cechą była dokładność w życiu, sumienność w wypełnianiu obowiązków i nadzwyczajna pracowitość. Te walory doceniał biskup kielecki, nagradzając go 9 I 1933 r. kanonią honorową kielecką.

Wybuch drugiej wojny światowej zastał go w rodzinnym majątku Wilczkowice pod Krakowem. Po wojnie przyjął proponowaną mu kapelanię przy klasztorze sióstr norbertanek w Imbramowicach, gdzie pozostał do śmierci 11 III 1977 r.

Wielką zasługą ks. Zdanowskiego było podejmowanie opracowywania tematów z dziedziny historii i sztuki kościelnej terenu kieleckiego. Tej pracy badawczej i piśmienniczej poświęcił wszystek czas wolny od obowiązków urzędowych.

I.

1. Zamknięcie Seminarium w Kielcach w 1893 r. *Prz. Diec.* R. 10: 1923 s. 49-52.

2. Błogosławiony Wincenty Kadłubek. W siedemsetną rocznicę śmierci. *Prz. Diec.* R. 10: 1923 s. 75-78.

3. Z walki o wolność Kościoła pod zaborem rosyjskim. Karta z dziejów Seminarium Duchownego w Kielcach u schyłku XIX stulecia. Kielce 1925 Druk. św. Józefa 8° s. 84.

4. Seminarium Duchowne w Kielcach. Szkic historyczny w dwusetną rocznicę założenia. Kielce 1927 Druk. „Jedność" 8° s. 63, nlb. 3.

5. Zarys dziejów diecezji kieleckiej. Synodus Dioecesana Kielcensis 1927. Kielce 1927 Druk. „Jedność" 8° s. 17. Odbitka tegoż s. 15.

6. Hans Suess von Kulmbach. Sein Leben und seine Werke. Kielce 1927 Druk. św. Józefa 8° s. 78: Hans Suess z Kulmbachu. Kr. [1927] 4° s. 84. *Rocz. Krak.* T. 21. Współpraca z J. MUCZKOWSKIM.

7. Karczówka pod Kielcami. Kielce 1928 Druk. św. Józefa 8° s. 35.

8. Kościół św. Trójcy w Kielcach. W: *Pamiętnik Koła Kielczan 1929.* Kielce-W. 1930 s. 58-72.

9. Iluminowane rękopisy księgozbioru kapitularza katedralnego i Seminarium Duchownego oraz kościoła parafialnego w Miechowie. Kielce 1929 Druk. św. Józefa 8° s. 60 fot. 40.

10. Kościół katedralny Najświętszej Maryi Panny w Kielcach. Kielce 1930 Druk. św. Józefa 4° s. 37, nlb. 25.

11. Obrazy cechowe Kieleckiego Muzeum Diecezjalnego. *Kiel. Prz. Diec.* R. 19: 1932 s. 238-244. Toż. Kielce 1932 Druk. „Jedność" 8° s. 9, tabl. 9.

12. Ks. Władysław Siarkowski ur. 28 II 1849, zm. 23 III 1902. *Kiel. Prz. Diec.* R. 34: 1948 s. 216-223.

13. Erem bernardyński św. Katarzyny u stóp Łysicy. Kr. 1949 Druk. OO Karmelitów 16° s. 32.

14. Kościół pod wezwaniem św. Tekli i były klasztor norbertański w Krzyżanowicach pod Pinczowem. Zarys historyczny. *Nasza Przesz.* T. 17: 1963 s. 103-112.

15. Recenzje i noty bibliograficzne: *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 287; R. 7: 1929 s. 157-158; R. 8: 1930 s. 318; *Prz. Diec.* R. 7: 1921 s. 182-183.

16. Rękopisy i maszynopisy: Dzieje chrześcijańskiej sztuki w zarysie, Dzieje Kościoła polskiego w zarysie — 6 zeszytów, Odrodzenie zakonów premonstrateńskich, Dzieje i historia klasztoru w Imbra-

mowicach, Założenie klasztoru [bernardyńskiego św. Katarzyny] i zarys jego dziejów do początków XIX w. — czyli Erem bernardyński św. Katarzyny u stóp Łysicy, Karmelici — założenie zakonu i rozszerzanie się w Polsce, Różne zapiski historyczne i kazania okolicznościowe, Kościół Polski pod panowaniem zaborców 1772-1918 r.

II.

WRÓBEL T.: Ks. Józef Zdanowski, historyk kielecki. W: *Kiel. Prz. Diec.* R. 44: 1978 s. 29-37. — Arch. Diec. Kiel. AK-803 k. 418, ASD-163, k. 24-132. — Akta Kurii Diec. P-396. — Elenchus cleri dioecesani... an. 1915-1940. — Katalog duchowieństwa diec. z lat: 1946, 1958, 1964, 1968, 1975.

Ks. Tomasz Wróbel

Zieliński Jan Heliodor (1843-1927), popularyzator teologii.

Urodził się 24 V 1843 r. w Grubnie pod Chełmnem w rodzinie nauczycielskiej, jako syn Heliodora i Konstancji Dąbrowskiej. Był uczniem klasycznego Gimnazjum w Chełmnie, gdzie złożył egzamin dojrzałości (1863). Studiował matematykę i przyrodę na Uniwersytecie w Berlinie z zamiarem zostania nauczycielem gimnazjalnym. Po studiach wstąpił do nowicjatu misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Paryżu, lecz po 4 miesiącach opuścił zgromadzenie i studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie otrzymał 25 VII 1871 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował na terenie diecezji Chełmińskiej w Nowym Mieście Lub., następnie w Wąbrzeźnie, skąd powołał go biskup ordynariusz do pracy pedagogicznej. Został nauczycielem zasłużonego dla kultury Pomorza Progimnazjum biskupiego („Collegium Marianum") w Pelplinie (29 X 1872 — 1 X 1911). Uczył religii, łaciny, niemieckiego, fizyki, literatury polskiej oraz opiekował się polską biblioteką uczniowską. Ceniono go jako Polaka o niezłomnych przekonaniach narodowych; umacniał polskość i umiłowanie języka ojczystego wśród wychowanków. Jako emeryt był kapelanem u Sióstr Szarytek w Bysławku pod Tucholą (1911-1920) następnie zamieszkał w Toruniu. Bp. A. Rosentreter mianował go radcą duchownym (1921) a rząd polski przyznał mu order „Polonia Restituta". Zmarł 10 V 1927 r. w Toruniu.

I.

1. Wianek z dwunastu gwiazd, czyli pieśń o objawieniu się Najśw. Maryi Panny w Gietrzwałdzie 1877 r. Pelplin [1877] Druk. St. Roman 16° s. 4.

2. O widzeniach i zachwyceniach przyrodzonych i nadprzyrodzonych w ogóle i o rozpoznawaniu takowych z zastosowaniem do objawień Gietrzwałdzkich. Pelplin 1882 Druk. St. Roman 8° s. XIV, 230, nlb. 2.

3. Szczęście prawdziwe. Pelplin 1884 Druk. St. Roman 8° s. 27.

4. Konkordancya czyli miejsce z Pisma Świętego wedle tłumaczenia J. WUJKA TJ, Zebrał i porządkiem abecadłowym ułożył... Toruń 1900 S. Buszczyński 8° s. 518.

5. Konkordancya z dzieł Ojców Św. i Pisarzy Kościoła. Wedle Migne'go „Patrologiae cursus completus". Przekład i porządkiem abecadłowym ułożył... P. 1908 Księg. św. Wojciecha 8° s. 572, nlb. 4.

6. Na rozdrożu. *Pielgrzym.* Pelplin. R. 1917 nr 90 do nr 104.

7. Przemowa... na setną rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki wygłoszona w kościele w Bysławiu 1917 r. na nabożeństwie żałobnem. *Pielgrzym.* R. 1918 nr 1; nr 2.

8. O nowe wydanie Historii św. *Pielgrzym. R.* 1919 nr 88.

9. Nowe zgromadzenie zakonne pod wezwaniem św. Michała Archanioła. *Pielgrzym.* R. 1923 nr 101 do nr 104.

10. Collegium Marianum w Pelplinie na Pomorzu. *Słowo Pomorskie.* Toruń. R. 1925 nr 147.

11. O byt i cnotę. Powieść z niedawnych czasów na Pomorzu. Pelplin 1925 Druk. i Księg. 8° s. 16. Czytelnia Pielgrzyma. Bezpł. dodatek do „Pielgrzyma" z. 2.

II.

Gazeta Toruńska. R. 1921 nr 169; *Pielgrzym.* R. 1927 nr 62; MAŃKOWSKI A.: Drukarstwo i piśmiennictwo w Pelplinie. Pelplin 1929 s. 27, 50; CZAPLEWSKI P.: Collegium Marianum 1836-1936. Na setną rocznicę napisał... Pelplin 1936 s. 21.

Ks. Henryk Mross

Zielonka Stefan (1908-1945), historyk diecezji.

Urodził się 19 IX 1908 r. w Płocku — Radziwiu jako syn Franciszka i Ludwiki ze Skarżyńskich. Po ukończeniu 4 klas Gimnazjum im. Małachowskiego w Płocku w 1922 r. przeniósł się do Liceum św. Stanisława Kostki przy Seminarium Duchownym i tam w 1926 r. otrzymał maturę. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył także w Płocku otrzymując 19 VI 1932 r. święcenia kapłańskie. Przez 7 lat był wikariuszem w Pułtusku pracując gorliwie jako prefekt. Studia na Uniwersytecie Lwowskim i Warszawskim uwieńczył stopniem magistra. Podczas kampanii wrześniowej był kapelanem w Armii Polskiej. Aresztowany 6 IV 1940 r. w Pułtusku przebywał w obozie w Działdowie, potem w Dachau. Obozową przyjaźń z ks. Zielonką opisał G. Morcinek w swoich wspomnieniach. W styczniu 1945 r. podczas epidemii tyfusu ofiarnie spełniał posługę kapłańską. Zmarł 15 II 1945 r. na tyfus.

I.

1. Nasza biblioteka. *Sursum Corda.* R. 5: 1931 nr 1 s. 10-11.

2. Życiorys dostojnego jubilata [A. Nowowiejskiego]. *Sursum Corda.* R. 5: 1931 nr 3 s. 2-7.

3. Życie płockie pod koniec wieku XV. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 68 s. 2; nr 69 s. 2; nr 70 s. 2-3.

4. Życie płockie na przełomie wieków XV i XVI. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 235 s. 2; nr 237 s. 2; nr 238 s. 2; nr 239 s. 2; nr 240 s. 2; nr 241 s. 2; nr 253 s. 2; nr 254 s. 2; nr 255 s. 2; nr 256 s. 2; nr 257 s. 2; nr 273 s. 2; nr 274 s. 2; nr 275 s. 2; nr 276 s. 2; nr 277 s. 2; nr 279 s. 2; nr 280 s. 2.

II.

„Życie płockie pod koniec w. XV". Z wczorajszego odczytu w Płockim Towarzystwie Naukowym. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 65 s. 1; GŁAŻEWSKI J.: Ks. Stefan Zielonka. *Mies. Past. Płoc.* R. 42: 1948 nr 1 s. 37-40; GRZYBOWSKI M.: Ks. Zielonka Stefan (1908-1945), mgr teologii, wikariusz i prefekt w Pułtusku, kapelan Wojska Polskiego, zamordowany w Dachau. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Ziemba, Zięba Józef, krypt.: X. J. Z., Ks. J. Z. (1871-1938), zmartwychwstaniec, polonijny działacz oświatowy, autor artykułów teologicznych.

Urodził się 18 IX 1971 r. w Kaniówce koło Zakopanego. Uczył się w Chochołowie, Zakopanem i w Krakowie, gdzie w 1889 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego, odbył nowicjat i złożył śluby zakonne 29 III 1891 r. Studia teologiczne rozpoczął w Wyższym Seminarium Duchownym Zmartwychwstańców we Lwowie, a ukończył w Rzymie, otrzymując 30 V 1896 r. święcenia kapłańskie. Krótko był wicerektorem zakładu wychowawczego zgromadzenia w Krakowie (1896/7). Następnie zajmował się młodzieżą w zmartwychwstańczych parafiach w Chicago, należał do grupy misjonarzy polonijnych i był kolejno proboszczem parafii św. Stanisława Biskupa i Męczennika (1902) i Matki Boskiej Anielskiej (1906) w Chicago oraz św. Izydora w Blue Island, Illinois. W l. 1906-1912 należał do domu krakowskiego, poświęcając się głoszeniu rekolekcji i misji szczególnie w polonijnych ośrodkach wielkomiejskich Austro-Węgier. Od 1912 r. kierował polonijną misją zmartwychwstańczą w Bośni (Miljewač, Bakińce itd.), a od 1919 r. parafią Najśw. Zbawiciela w Warszawie. Lata 1923-1934 spędził znów w USA, jako misjonarz polonijny i ojciec duchowny zmartwychwstańczego Seminarium Duchownego św. Jana Kantego w St. Louis. Ostatnie lata spędził w Krakowie, gdzie zmarł 3 I 1938 r.

I.

1. Nauka w stosunku do wiary. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 231 s. 2; nr 232 s. 2; nr 234 s. 2; nr 236 s. 2; nr 237 s. 2; nr 240 s. 2; nr 241 s. 2; nr 242 s. 2.

2. Z okazji misji na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 244 s. 4.

3. Echo misji. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 247 s. 4.

4. Słówko o misji. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 249 s. 4.

5. Ze Stanisławowa. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 258 s. 4.

6. Słówko do młodzieży na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 272 s. 4.

7. Z okazji schizmy polskiej w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 300 s. 2.

8. Wyjaśnienie. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 4 s. 4.

9. Zaproszenie. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 176 s. 4.

10. Objaśnienie w sprawie pielgrzymki na Świętą Górę. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 188 s. 4.

11. Bractwo Młodzieży św. Józefa w Parafii św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 194 s. 8.

12. Nabożeństwo żałobne. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 228 s. 4.

13. [Kazanie okolicznościowe]. W. Srebrny jubileusz parafii św. Wojciecha. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 96 s. 2 [fragm.].

14. Ostatnie upomnienie. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 274 s. 4.

15. W górę serca! *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 277 s. 3.

16. Szkoła niedzielna. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 277 s. 4.

17. Ważne dla młodzieńców wstępujących do Zjednoczenia [Polskiego Rzymsko-Katolickiego pod Opieką Najśw. Serca Pana Jezusa w Ameryce]. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 277 s. 4.

18. Ważne pytanie. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 280 s. 2.

19. Ważne dla młodzieży na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 11: 1900 nr 59 s. 2.

20. Trzeci Oddział Bractwa Młodzieży św. Józefa. *Dz. Chic.* R. 11: 1900 nr 164 nr 4.

21. Bractwo Młodzieży św. Józefa na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 198 s. 5.

22. Macierz Polska. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 212 s. 4.

23. Słówko zachęty. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 262 s. 4.

24. W sprawie Sokołów. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 274 s. 5.

25. [Nekrolog brata Ludwika Ziemby]. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 289 s. 2.

26. Sokoli na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 292 s. 4.

27. Podziękowanie. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 292 s. 4.

28. Szkoła wieczorna na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 269 s. 4.

29. Kadeci na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 270 s. 8.

30. Szkoła wieczorna dla młodzieży. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 273 s. 8.

31. Wykręca się sianem. [Polemika z Kurierem Polskim"]. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 279 s. 4.

32. [Kazanie okolicznościowe]. W: *Poświęcenie kamienia węgielnego pod nową szkołę w Parafii św. Jana Kantego. Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 156 s. 4 [stresz.].

33. Nadesłane [wyjaśnienie]. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 134 s. 8.

34. 52 ogłoszenia szkolne i parafialne: *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 175 s. 4; nr 187 s. 8; nr 188 s. 4; nr 189 s. 4; nr 198 s. 5; nr 212 s. 4; nr 224 s. 4; nr 256 s. 4; nr 262 s. 4; nr 274 s. 5; nr 275 s. 4; R. 13: 1902 nr 168 s. 4; nr 169 s. 4; nr 227 s. 3; nr 256 s. 7; nr 263 s. 4; nr 266 s. 8; nr 276 s. 4; nr 288 s. 8; R. 14: 1903 nr 88 s. 4; nr 158 s. 4; nr 159 s. 4; nr 167 s. 5; nr 173 s. 5; nr 179 s. 8; R. 15: 1904 nr 10 s. 4; nr 173 s. 8; nr 179 s. 8; nr 187 s. 8; R. 16: 1905 nr 158 s. 7, 8; nr 164 s. 5; nr 170 s. 8; nr 171 s. 8; nr 183 s. 8; nr 205 s. 8; nr 216 s. 8; nr 222 s. 8; nr 229 s. 5; nr 230 s. 8; nr 253 s. 8; nr 260 s. 8; nr 264 s. 4; nr 269 s. 5; nr 280 s. 5; nr 285 s. 8; nr 291 s. 5; nr 297 s. 8; nr 302 s. 4.

35. Kilka myśli o cnocie pokory. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 278 [dod. „Niedziela" s. 3-4].

36. Notatki katechizmowe z wykładów miewanych w adrianopolskim gimnazjum. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Ziem. nr II s. nlb. 100 in 8°.

37. Notatki [do nauk rekolekcyjnych]. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Ziem. nr VI-VII s. 2, 72 + nlb. 4, 5, nlb. 2.

38. [Kazania i konferencje]. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Ziem. nr IV s. nlb. 62 + 54. — Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie s. nlb. 44.

39. Droga ascetyczna z konferencji o. Tomasza Brzeski skreślił... Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Ziem. nr III s. nlb. 100. — Notatki z rekolekcji ks. T. Brzeski. Rkps tamże, sygn. VII A-1/Ziem. nr V s. 48.

40. Listy: 85 listów do zmartwychwstańców z lat 1894-1923. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 34540-34632. — List do W. Niemiera z 1936 r. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie s. 2.

II.

Ks. Józef Ziemba C. R. umarł w Krakowie. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 17 s. 8; Śp. o. Ziemba. *Vexil. Resur.* R. 11: 1938 nr 1 s. 56; KULCZYCKI W.: Ks. Józef Ziemba C. R. patron młodzieży polskiej i misjonarz ludowy. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 4 s. 38; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 348, 372, 383, 390, 391, 395, 398, 425, 427; IWICKI J.: The First One Hundred Years... Rome 1966 s. 108, 129, 135, 190; JANAS E.: Dictionary of American Resurrectionists, 1865-1965. Rome 1967 s. 76. — Ponadto źródła: Schemat. Diec. Krak. na lata 1890-1891, 1907-1912, 1937-1938; Schem. Archidiec. Lwow. na r. 1892 s. 174; Schem. Archidiec. Warsz. na lata 1920-1921; — Niezwykły podarunek. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 242 s. 5; Ojcowie Zmartwychwstańcy w Fall River, Mass. *Dz. Chic.* R. 13: 1902 nr 179 s. 2; Ks. D.: Z misji polskiej na Węgrzech. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1909 nr 5 s. 58-59; Z Pesztu piszą nam... *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 nr 7 s. 79; Cronaca. *Ann. dei Risur.* R. 3: 1902 nr 4 s. 136-137; OKULCZYK W.: Kronika ze St. Louis. *Vexil. Resur.* R. 4: 1931 nr 3 s. 30; PRUSZYŃSKI L.: Z Alumnatu w St. Louis, Mo. *Vexil. Resur.* R. 7: 1934 nr 2 s. 35, 37; nr 3 s. 31.

Ks. Bolesław Micewski CR

Ziemski Aleksander Feliks (1883-1940), historyk sztuki, popularyzator teologii.

Urodził się 30 VIII 1883 r. w Rydlewie pod Żninem; rodzicami jego byli Julian i Maria z Ciechowiczów. Ukończył Gimnazjum w Bydgoszczy, 6 XII 1901 r. wstąpił do zakonu jezuitów; odbywał studia filozoficzne w Nowym Sączu (1905-1908), a teologiczne w Instytucie TJ w Krakowie (1911-1915) oraz w Rzymie (historia sztuki). Święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1914 r. w Krakowie. Był misjonarzem i rekolekcjonistą w b. zaborze pruskim, a w latach 1920-1924 rektorem kościoła w Poznaniu. Został sekretarzem W. Ledóchowskiego, generała zakonu, członkiem komitetu pielgrzymkowego w czasie Wystawy Misyjnej w Rzymie (1925). Jako rektor kościoła i domu Ojców Jezuitów w Warszawie czynny był w organizowaniu obchodów 200-go Jubileuszu kanonizacji św. Stanisława Kostki. Po wystąpieniu z zakonu i inkardynacji do diecezji chełmińskiej został proboszczem w Osiu pod Świeciem (1928-1930), skąd udał się do pracy wśród wychodźców polskich we Francji. Po powrocie był proboszczem w Chełmoniu (1931-1934), następnie w Toruniu: najpierw parafii Chrystusa Króla (1935-36), później bazyliki św. Jana (1937-1939). Aresztowany przez Niemców 19 X 1939 r., więziony był w Forcie VII w Toruniu, później w obozach koncentracyjnych w Stutthofie i od 10 IV 1940 r. w Sachsenhausen, gdzie zmarł 20 V 1940 r.

I.

1. Edykt mediolański. *Mies. Kośc.* R. 5: 1913 t. 9 s. 241-259.

2. Poświęcenia i błogosławieństwa kościelne (sakramentalia). Kr. 1914 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 166.

3. Przewodnik życia duchowego dla użytku SS. Służebniczek. Pleszew 1917 16° s. 238.

4. Zbiorek modlitw. Pleszew 1918 16° s. 320.

5. Oprac. i wyd.: Konstytucje Zgromadzenia SS. Służebniczek (Pleszewskich). P. 1919 8° s. 102.

6. Rezydencja w Poznaniu. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 108-118.

7. Uroczystości rzymskie ku czci bł. Andrzeja Boboli. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 145-152.

8. Z pobytu Najprzew. O. Generała w Hiszpanii. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 193-198.

9. Św. Stanisław Kostka. Album ikonograficzny. W. 1928 Nakł. Ks. Jezuitów 4° plansz 115. Wydanie anonimowe.

10. Cenny obraz św. Józefa w bazylice św. Jana w Toruniu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 1/2 s. 39-42.

11. Rekolekcjonista jako lekarz i kierownik dusz. *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 4 s. 327-334.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 227; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 846;

WNUK W.: Byłem z wami. W. 1960 s. 54-55; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 125.

Ks. Henryk Mross

Zimniak Antoni (1878-1943), biskup pomocniczy w diecezji częstochowskiej, popularyzator teologii.

Urodził się 6 I 1878 r. we wsi Niekłań Mały w powiecie Końskie w rodzinie chłopskiej. Był synem Jacka i Józefy z Widulińskich. Szkołę początkową ukończył w rodzinnej miejscowości. W 1893 r. wstąpił do Seminarium Nauczycielskiego w Solcu. W l. 1896-1899 uczył się w Progimnazjum w Pińczowie. W roku szkolnym 1899/1900 uczył się jako nauczyciel w Kozłowie. W 1900 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Święcenia kapłańskie otrzymał w dniu 24 IX 1905 r. Jako wikariusz pracował w parafiach: Stopnica, Grodziec, Gołonóg i Włodowice oraz uczył religii jako prefekt w szkołach w Strzemieszycach, Dąbrowie Górniczej i Czeladzi.

W 1918 r. został mianowany proboszczem w parafii Stradów, a w następnym roku proboszczem w parafii Sędziszów i dziekanem dekanatu Krzcięcinie. Tu zetknął się z działalnością występującego przeciwko Kościołowi rzymskokatolickiemu ks. Andrzeja Huszna (tzw. sprawa mstyczowska). Dzięki jego roztropności utrzymano parafię Mstyczów przy Kościele katolickim. Biskup Augustyn Łosiński wyjednał mu 9 X 1923 r. godność szambelana papieskiego. Wkrótce (14 II 1924 r.) został mianowany proboszczem parafii Będzin i dziekanem dekanatu będzińskiego. Na tym stanowisku został inkardynowany w 1925 r. do diecezji częstochowskiej. W 1926 r. biskup Teodor Kubina mianował go sędzią prosynodalnym, konsultorem diecezjalnym i członkiem komisji „a vigilantia". Dnia 1 VIII 1929 r. został wikariuszem generalnym, a 19 XI 1931 r. prałatem domowym Ojca św. 14 VIII 1936 r. pap. Pius XI mianował go biskupem tytularnym Dionysiany i biskupem pomocniczym w Częstochowie, konsekrowany 18 X tr. w katedrze częstochowskiej. Przez kilka lat był asystentem kościelnym Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w diecezji częstochowskiej. Głosił wiele kazań szczególnie do sióstr zakonnych. W czasie okupacji hitlerowskiej został mianowany proboszczem parafii św. Barbary w Częstochowie w dniu 14 IX 1942 r. Zmarł 26 I 1943 r. w Częstochowie. Został pochowany na cmentarzu św. Rocha.

I.

1. Szkoła wyznaniowa. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 60-64.

2. Na marginesie nekrologu śp. ks. Teodora Urbańskiego. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 8 s. 94.

3. Kongres Eucharystyczny zbliża się. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 21 s. 245-246.

4. Państwo a religia. *Niedziela.* R. 5: 1930 nr 8 s. 95-96; nr 9 s. 109; nr 10 s. 122-123.

5. Błogosławione panowanie Chrystusa Króla. Referat ks. A. Z. wygłoszony na akademii ku czci Chrystusa Króla w Częstochowie. *Niedziela.* R. 5: 1930 nr 46 s. 558-559; nr 47 s. 570-571.

6. Odchrześcijanienie Polski. *Niedziela.* R. 6: 1931 nr 49 s. 614-616.

7. O opinię publiczną. *Goniec Częst.* R. 26: 1931 nr 14 s. 1.

8. Papiestwo. *Goniec Częst.* R. 26: 1931 nr 31 s. 1.

9. Afisze — plakaty. *Goniec Częst.* R. 26: 1931 nr 89 s. 1.

10. Cezaryzm czy poganizm. *Goniec Częst.* R. 26: 1931 nr 181 s. 1.

11. Czym jest Jasna Góra dla Narodu Polskiego? *Goniec Częst.* R. 26: 1931 nr 205 s. 1.

12. Przyjdź Królestwo Twoje. *Goniec Częst.* R. 26: 1931 nr 246 s. 1.

13. Chrystus i jego Kościół przed sądem świata. *Niedziela.* R. 7: 1932 nr 11 s. 122-123.

14. W 10-tą rocznicę koronacji Ojca św.

Piusa XI. *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 56 s. 1.

15. Wielkanoc — święto Odrodzenia. *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 71 s. 1.

16. Pod Twoją obronę uciekamy się. *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 101 s. 1.

17. Veni Sancte Spiritus! *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 111 s. 1.

18. Chrystus na ulicach miast. *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 119 s. 1.

19. O podbój świata. *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 245 s. 1.

20. Na święto Chrystusa Króla. *Goniec Częst.* R. 27: 1932 nr 251 s. 1.

21. „Nazaret". *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 6 s. 1.

22. Zawsze ta sama metoda. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 18 s. 1-2.

23. O Salutaris Hostia. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 135 s. 1.

24. Pius XI i święto hasło pokoju. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 35 s. 1.

25. Kryzys dusz. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 77 s. 1.

26. Duch Święty a Kościół. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 127 s. 1.

27. Zamaskowana walka z Kościołem. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 178 s. 1.

28. Chrystus Król — Panem świata. *Goniec Częst.* R. 28: 1933 nr 249 s. 1.

29. W Chrystusie odkupienie i odrodzenie. *Czyn Katol.* R. 1: 1934 nr 10 s. 1-4.

30. Ustawa o składkach na rzecz Kościoła. *Goniec Częst.* R. 29: 1934 nr 16 s. 2.

31. Wychowawca naszych czasów. *Goniec Częst.* R. 29: 1934 nr 86 s. 3.

32. Tryumf Eucharystii. *Goniec Częst.* R. 29: 1934 nr 122 s. 1.

33. Anioł czynu. *Goniec Częst.* R. 29: 1934 nr 159 s. 1.

34. Nieśmiertelny Król wieków. *Goniec Częst.* R. 29: 1934 nr 248 s. 1.

35. Akcja Katolicka a organizacje świeckie. *Czyn Katol.* R. 2: 1935 nr 7-8 s. 2-4.

36. Na 10-tą rocznicę powstania diecezji częstochowskiej i konsekracji Pierwszego Biskupa. Przemówienie wygłoszone przez ks... w katedrze w dn. 2 lutego r. b. [1936]. *Niedziela.* R. 11: 1936 nr 9 s. 103-104; nr 10 s. 111-112.

37. Życie Eucharystyczne. *Kalendarz Jasnogórski...* 1936, kol. 145-152.

38. Przemówienie J. E. Biskupa Sufragana Częstochowskiego ks. Antoniego Zimniaka na zakończenie Tygodnia Społecznego w Sosnowcu. W: *Tydzień w Sosnowcu.* Sosnowiec 1937 s. 177-182.

II.

Elenchus venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Kielcensis, l. 1906-1925; Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochoviensis, l. 1926-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej l. 1939-1978; Ks. prał. Antoni Zimniak. *Niedziela.* R. 5: 1930 nr 40. s. 494; Między piszącymi. *Kalendarz Jasnogórski...* 1936, kol. 185-186; Pierwszy Biskup Sufragan diecezji częstochowskiej. *Niedziela.* R. 11: 1936 nr 35 s. 422; Konsekracja J. E. ks. Biskupa Sufragana A. Zimniaka. *Niedziela.* R. 11: 1936 nr 43 s. 526; Konsekracja pierwszego Biskupa Sufragana diecezji częstochowskiej. *Goniec Częst.* R. 31: 1936 nr 243 s. 1-2; ZWIĄZEK J.: Biskupi pomocniczy w diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 63-65; WALICKI J.: Kuria Diecezjalna w Częstochowie. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 94; Akta personalne ks. biskupa Antoniego Zimniaka, Arch. Diec. w Częstochowie, sygn. III 245.

Ks. Jan Związek

Zimorowicz Stanisław (1892-1971), kanonista.

Urodził się 25 IX 1892 r. we wsi Stobiecko Miejskie w powiecie Radomsko w rodzinie chłopskiej. Był synem Kazimierza i Józefy z Dziegciów. Do szkoły początkowej i średniej uczęszczał w Radomsku, ale świadectwo dojrzałości uzyskał w Gimnazjum rządowym w Częstochowie. W 1912 r. rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Seminarium Duchownym we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 V 1916 r. Jako wikariusz pracował w parafiach: Koło, Słupca, Milejów i Zagórów. W październiku 1921 r. rozpoczął studia specjalistyczne na Wydziale Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniw. Lubelskiego. Po uzyskaniu stopnia naukowego licencjata prawa kanonicznego (17 V 1924 r.) musiał poddać się długiemu leczeniu. W 1926 r. został inkardynowany do diecezji częstochowskiej. W dniu 12 VI 1926 r. uzyskał stopień naukowy doktora prawa kanonicznego na podstawie pracy pt.: „Post według Prawa Kanonicznego" napisanej pod kierunkiem o. Gommara Michielsa OFM Cap. Po powrocie do diecezji pracował na stanowisku notariusza

Kurii Biskupiej i obrońcy węzła małżeńskiego w Sądzie Biskupim. Był komisarzem Zgromadzenia Sióstr Mniejszych od Niepokalanego Serca Maryi w Częstochowie. W 1929 r. zrezygnował z pracy na stanowiskach kurialnych, a został mianowany prefektem w gimnazjum żeńskim „Nauka i Praca" w Częstochowie. W l. 1930-1937 pracował w duszpasterstwie jako proboszcz parafii Wójcin, a od 1935 r. jako dziekan dekanatu bolesławieckiego. W dniu 15 VI 1937 r. powrócił do pracy kurialnej na stanowisku kanclerza. W nowo utworzonej kapitule katedralnej w Częstochowie otrzymał godność prałata scholastyka (1951 r.). Brał czynny udział w przygotowaniach i pracach I synodu diecezji częstochowskiej 28-29 IX 1954 r.). Biskup Goliński mianował go 11 II 1957 r. przewodniczącym Diecezjalnej Komisji Artystyczno-Budowlanej oraz w dniu 18 III 1957 r. II wikariuszem generalnym. W 1962 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 20 XII 1971 r. Został pochowany na cmentarzu Kule w Częstochowie.

I.

1. Red.: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej na rok 1939. Częstochowa 1939 Druk. F. D. Wilkoszewskiego 16° s. 159.

2. Oprac.: Pierwszy synod diecezji częstochowskiej odprawiony w dn. 28 i 29 września R. P. 1954 w kościele katedralnym św. Rodziny w Częstochowie pod przewodnictwem... księdza doktora Zdzisława Golińskiego biskupa częstochowskiego. Opracował i przygotował... Częstochowa 1958 Nakł. Kurii Diecezjalnej 8° s. 310.

3. Śp. ks. prałat Jan Tomaszewski. *Częst. Wiad. Diec.* R. 41: 1967 s. 21-24.

4. Rec.: S. BISKUPSKI: Stanowisko proboszcza w świetle prawa kanonicznego. Płock 1966. *Częst. Wiad. Diec.* R. 41: 1967 s. 140-141.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Vladislaviensis, l. 1917-1925; Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochowiensis, l. 1926-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, l. 1939-1978; PADACZ W.: Powojenne synody diecezjalne. *Nasza Przeszł.* R. 8: 1958 s. 342; ZWIĄZEK J.: Ks. Zimorowicz [Zając] Stanisław (1892-1971). *Częst. Wiad. Diec.* R. 46: 1972 s. 205-210; WALICKI J.: Kuria Diecezjalna w Częstochowie. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 93-97; ZWIĄZEK J.: Zimorowicz Stanisław. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 259-261.

Ks. Jan Związek

Ziółkowski Marcin (1914-1976), eschatolog.

Urodził się 10 XI 1914 r. we wsi Kopcie k. Kolbuszowej z Franciszka i Julii z domu Kopeć. Początkowe nauki pobierał we wsi rodzinnej, do Gimnazjum uczęszczał w Kolbuszowej i Pińsku. W r. 1938 wstąpił do Seminarium Duchownego w Łucku. W roku 1940/41 studiował jako kleryk łucki w Seminarium Duchownym w Krakowie, a w l. 1941-1944 w Sandomierzu. Na podstawie dymisorii od Ordynariusza łuckiego otrzymał 13 II 1944 r. święcenia kapłańskie w Sandomierzu. Na podstawie rozprawy „Dogmat widzenia uszczęśliwiającego w świetle eschatologii katolickiej" otrzymał stopień magistra teologii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracował w Sandomierzu najpierw jako wikariusz i katecheta parafii św. Józefa, następnie przez wiele lat jako prefekt szkół średnich. W 1948 r. zagrożony był ostrą gruźlicą płuc, leczył się w Zakopanem. W 1952 r. został mianowany notariuszem Sądu Biskupiego. W 1974 r. przebywał u swego brata w Kanadzie, gdzie udzielał się z pomocą duszpasterską parafii polonijnej w Toronto. Po powrocie do kraju w 1975 r. objął stanowisko rektora kościoła św. Jakuba i obrońcy węzła małżeńskiego w Sądzie Biskupim. Zmarł 18 kwietnia 1976 r. na

plebanii u swego brata ks. Michała we Wrzawach w Diecezji Przemyskiej. Pochowany został na cmentarzu w parafii rodzinnej w Kopciach.

I.

1. *Dogmat widzenia uszczęśliwiającego* w świetle eschatologii katolickiej. Sandomierz 1946 s. 114, 1. — Toż. Wyd. 2. Sandomierz 1947 s. 117, 2.

2. Tajemnica przeznaczenia. Sandomierz 1950 s. 62. — Toż. Wyd. 2. Sandomierz 1951 s. 80.

3. Dogmat zmartwychwstania ciał. Sandomierz 1951 s. 80, 1.

4. Widzenie uszczęśliwiające objawieniem i dopełnieniem życia łaski. *Głos Karmelu.* R. 21: 1952 s. 237-244.

5. Eschatologia. Sandomierz 1958 s. 452. — Toż. Wyd. 2. Sandomierz 1962 s. 562, 2.

6. Teologia kosmosu. Sandomierz 1971 s. 238.

7. Anioł Stróż. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 615.

8. Anglikańskie święcenia [współautor]. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 598-599.

9. Anzelm z Canterbury. W: *Enc. katol.* T. 1 1973 kol. 733-735.

10. Teologia końca świata. Toronto, Ontario 1975 s. 138.

11. O szczęściu wiecznym, s. 185. Maszynopis.

12. Filozofia duszy rozłączonej z ciałem, s. 130. Maszynopis.

13. Kosmoteoza, s. 154. Maszynopis.

14. Teologia zmartwychwstania ciał, s. 289; po włączeniu wstawek całość przekracza s. 300. Maszynopis.

15. Zagadnienia eschatologiczne. Maszynopis.

16. Teologia kosmosu, wyd. 2 w przygotowaniu. Maszynopis.

II.

[Nekrolog]. *Tyg. Powsz.* R. 30: 1976 nr 19 s. 7; WÓJCIK: Ks. Marcin Ziółkowski. *Kron. Diec. Sand.* R. 69: 1976 s. 186-192. Arch. Kurii Diec. w Sandomierzu: Teczka personalna ks. Ziółkowskiego.

Ks. Józef Krasiński

Zmaczyński Ludwik Romuald (1904-1969), dominikanin, prawnik, liturgista.

Urodził się 9 IV 1904 r. w Ihumeniu w gub. mińskiej, z rodziców: Wacława i Leontyny Bielino-Bielowicz. Na chrzcie otrzymał imię Romuald. Uczył się w szkole podstawowej przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu, w l. 1914-1917. Do gimnazjum uczęszczał w l. 1917-1920 w swojej miejscowości rodzinnej. Podczas wojny polsko-radzieckiej, w 1920 r., wstąpił do Harcerskiego Pogotowia Wojskowego. Po rozwiązaniu tej formacji znalazł się w Bydgoszczy, gdzie podjął naukę w „Gimnazjum dla uchodźców z kresów wschodnich". Szkołę średnią ukończył maturą w Warszawie w 1924 r. i od razu zapisał się na Wydział Prawa i Nauk Politycznych na tamtejszym Uniw. Studia te ukończył w 1929 r., uzyskując dyplom magistra praw. W 1930 r. podjął praktykę w Sądzie Okręgowym w Białej Podlaskiej.

W 1939 r. przywdział w Krakowie dominikański habit i tam też w roku następnym złożył śluby zakonne. Studia teologiczne odbywał w Krakowie w l. 1940-1945. Święcenia kapłańskie otrzymał 9 I 1944 r. W 1945 r. we własnym studium przedstawił pracę' „Primaeva notio legis mere poenalis epud beatum Humbertum de Romanis et sanctum Thomam de Aquino" i po złożeniu przepisanych egzaminów uzyskał stopień doktora teologii. Przez rok akademicki 1946/47 prowadził wykłady z prawa kanonicznego w Kolegium OO. Dominikanów w Krakowie. Już jednak w 1947 r. został przeniesiony do Warszawy z poleceniem podjęcia i prowadzenia odbudowy kościoła i klasztoru św. Jacka. Prace te prowadził z dużym wyczuciem artystycznym i liturgicznym. W 1959 r. został wybrany przeorem klasztoru w Poznaniu. Przebywając tam, przyczynił się do zorganizowania na terenie archidiecezji poradnictwa rodzinnego.

Przez wiele lat pracował nad przygotowaniem „Mszalika dla świeckich według liturgii i kalendarza dominikańskiego". Był cenionym projektantem szat liturgicznych.

Zmarł w Poznaniu 27 X 1969 r.

I.

1. Rec.: A. GARDEIL: Duch Święty w życiu chrześcijańskim. Autoryzowany przekład M. Stokowskiej. Kielce 1947 *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 35 s. 7.

2. Gruzy wołają o pomoc. *Róża Duch.* R. 50: 1948 nr 10 s. 341; nr 11 wewn. strona ostatn. okł.

3. Odbudowa kościoła św. Jacka w Warszawie. *Róża Duch.* R. 50: 1948 nr 7 s. 224-225.

4. Ofiary na kościół św. Jacka za pośrednictwem „Ryży Duchownej". *Róża Duch.* R. 50: 1948 nr 3 wewn. strona ostatn. okł.; nr 4 wewn. strona ostatn. okł.; nr 5 zewn. strona ostatn. okł.; nr 6 wewn. strona ostatn. okł.

5. Rec.: R. KOSTECKI: Świętość Najśw. Maryi Panny. Kielce 1947. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 4 s. 11.

6. Liturgia dominikańska. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 7-8 s. 209-211; nr 9 s. 245-246; nr 10 s. 252; nr 11 s. 317.

7. Bierzmowanie — Sakrament umocnienia. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 2 s. 50.

8. Eucharystia — Sakrament życia. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 4 s. 114-115; nr 6 s. 152-154; nr 7 s. 190-192; nr 8 s. 213-214.

9. Kapłaństwo — Sakrament władzy nad ciałem Chrystusa. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 10 s. 287-290.

10. Nawrócenie grzeszników. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 1 s. 3-4.

11. Ostatnie namaszczenie olejem świętym — Sakrament uzdrowienia. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 11 s. 313-316.

12. Pokuta za grzech. Część II bolesna. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 2 s. 35.

13. Powstanie z grzechu. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 3 s. 66-67.

14. Sakrament pokuty — spowiedź. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 9 s. 247-249.

15. Tłum., wst.: GWIGO II, kartuz: Stopnie do raju czyli traktat o sztuce modlitwy. *Aten. Kapł.* T. 66: 1963 z. 6 s. 390-400.

16. Dodatkowe memorje świętych i błogosławionych Zak. Kaznodziejskiego Do Oficjum Beatae Mariae Virginis w/d rytu dominikańskiego. Oprac... Przepisano na „Gródku" dnia 20 VII 1951. Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 33.

17. Mszał dla świeckich według rytu dominikańskiego. Materiały robocze; maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. w 16 kopertach.

18. Oficjum Maryjne według rytu dominikańskiego. Wydanie Tysiąclecia (966-1966) oprac... Poznań 1967. Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 146.

19. Primaeva notio legis mere poenalis apud beatum Humbertum de Romanis et sanctum Thomam de Aquino. Dissertatio pro gradu Lectoratus in Sacra Theologia adipiscendo a Fr... elaborata necnon a Moderatoribus Studii Provinciae Poloniae Ordinis Praedicatorum approbata. A. D. 1945 Cracoviae. Maszyn. Krakaów, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 70.

20. Supplementum Dominikańskie do Mszału Rzymskiego, Cz. 1 s. 72; Cz. 2 s. 126. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn.

21. O. Marcin Stanisław GILLET: Encyklika o duchowości dominikańskiej. Tłum... Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 37.

22. Przewodnik praktyczny Trzeciego Zakonu Świętego Dominika dla Prowincji Francuskiej. Tłum. z jęz. franc. Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 47.

23. Reguła Trzeciego Zakonu Świeckiego Świętego Dominika [*Analecta S.O.P.* R. 72: 1964 s. 486-500]. Tłumaczenie... Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 17.

24. TOMASZ Z AKWINU św.: Suma teologiczna. Roztropność i nieroztropność, 2-2 q. 47-56 przełożył i objaśnieniami opatrzył... 1949. Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 157.

25. TOMASZ Z AKWINU św.: Suma teologiczna. Życie ludzkie czynne i kontemplacyjne oraz stany doskonałości. 2-2, q. 179-189 przełożył i komentarzem opatrzył... Maszyn. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, bez sygn. s. 89.

II.

ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Zmaczyński Romuald Ludwik (1904-1969). W: *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX). Cz. 2. W. 1981 s. 261-262. — Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: DZIAŁA E.: Księga zmarłych za okres od 1900 do 1972, s. 61-62; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Materiały do słownika biograficznego dominikanów polskich; Dokumenty osobiste O. Ludwika Zmaczyńskiego (1904-1969), teczka bez sygn.

O. Zygmunt Mazur OP

Znamirowski Jan (1876-1932) autor prac z teologii praktycznej.

Urodził się 10 IX w Lipnicy Murowanej pow. Bochnia. Uczęszczał do Gimnazjum w Nowym Sączu i w Bochni. Świadectwo dojrzałości uzyskał w Brzeżanach. W 1897 wstąpił do zakonu karmelitów trzewiczkowych w Krakowie. Po 2 latach studium filozofii i trzyletnim kursie teologii w kolegium jezuickim, w 1902 r. został wyświęcony na kapłana. Studiował następnie na Wydziale Filozoficznym Uniw. Lwowskiego, następnie przez półtora roku na Uniw. Jagiellońskim pedagogikę, literaturę słowiańską i sztukę kościelną. Interesował się architekturą kościelną. Wybudował kościół w Czernicy, sporządził kilka planów na budowę stylowych, tanio budowanych kościołów. Miał zamiłowanie do nauki języków i poza polskim opanował język łaciński, niemiecki, włoski, ruski i chorwacki. W Pilznie pełnił w 6 klasowej szkole obowiązki katechety. Od roku 1915 był kapelanem w wojsku austriackim. W okresie od listopada 1918 do połowy maja 1919 był wikariuszem w Mościnicach diecezji triesteńskiej. Po powrocie do Polski pełnił funkcję kapelana wojskowego w szpitalu strzelców podhalańskich w Nowym Sączu. 14 I 1920 r. zwrócił się z prośbą do biskupa M. L. Fulmana o przyjęcie go do diecezji lubelskiej. W 1921 r. został proboszczem w parafii Cyców w diecezji lubelskiej. Od 1928 r. był też administratorem parafii Świerszczów. W tymże roku uzyskał nominację na proboszcza parafii Motycz. Z racji choroby w roku następnym przeszedł na emeryturę, udał się na kurację do Starego Sącza. Spędził tam ostatnie lata i przesyłał swe prace do „Wiadomości Diec. Lubelskiej". Zmarł w Starym Sączu 17 VI 1932 r.

I.

1. O utrzymaniu i reformie służby kościelnej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 6: 1924 nr 7 s. 166-170.
2. Misja Kościoła rzymsko-katolickiego na Chełmszczyźnie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 2 s. 37-44.
3. O niektórych przyczynach niechęci parafian do swego proboszcza. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 2 s. 150-154; nr 8 s. 242-245.
4. Kurs teologiczny niezbędny każdego roku. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 8 s. 227-228.
5. Zaglądajmy częściej do Pisma świętego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 10 s. 300-303.
6. O pielgrzymkach. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 s. 197-200.
7. W ślady świętych przodków. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 9 s. 280-282.
8. Cezaropapizm — a dzisiejsza cerkiew. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 5 s. 145-152; nr 6 s. 171-176.
9. Status animarum. — Indeksy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 8 s. 245-250.
10. Ratujmy zdrowie zawczasu. *Wiad. Diec. Lub.* R. 13: 1931 nr 6 s. 188-191.

II.

Śp. ks. Jan Znamirowski (1876-1932). *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 6 s. 190-191.

Ks. Franciszek Stopniak

Zosel Feliks → zob. **Cozel** Feliks

Zubka Jan (1901-1974), kanonista, wykładowca w Akad. Teol. Katol.

Urodził się 24 VIII 1901 r. we wsi Szczeglacin na Podlasiu, był synem Walentego i Pauliny z Karolaków. Wykształcenie średnie ukończył w 1922 r. w Sokołowie Podlaskim. Po ukończeniu Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim przyjął 8 IX 1927 r. święcenia kapłańskie. W l. 1931-1934 studiował prawo kanoniczne na Wydziale Prawa Kanonicznego Katol. Uniw. Lubelskiego, gdzie w 1934 r. uzyskał doktorat prawa kanonicznego. Jako wikariusz pracował w Mordach, Białej Podlaskiej i Łukowie. Od 1935 r. do chwili wybuchu wojny wykładał prawo

kanoniczne w Seminarium Duchownym diec. podlaskiej. W okresie wojny pracował w duszpasterstwie w Knychówku n. Bugiem i Sokołowie Podlaskim. W 1943 r. objął placówkę duszpasterską Ugoszcz, a wnet potem parafię Liw, gdzie został również dziekanem. W sierpniu 1947 r. przeniósł się do Białej Podlaskiej i tam pełnił urząd proboszcza i dziekana do 1962 r. Ponadto pracował w tym czasie w Sądzie Biskupim w Siedlcach. W l. 1962-1967 wykładał zagadnienia procesu kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, a w l. 1963-1972 był profesorem w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach. Zmarł 3 VI 1974 r. w Siedlcach.

I.

1. Tytuł kanoniczny do święceń dla duchowieństwa świeckiego w szczególności tytuł służby diecezji. Lubl. 1935 Nakł. KUL 8° s. 187.

2. Rec.: J. KSIĘŻOPOLSKI: Kremacjonizm w świetle prawa kanonicznego. P. 1947. *Wiad. Diec. Podl.* R. 23: 1947 s. 80-81.

3. Rec.: A. PETRANI: Nauka prawa kanonicznego w Polsce XVIII i XIX wieku. Lubl. 1961. *Prawo Kanon.* R. 9: 1966 nr 3/4 s. 383-387.

4. Przegląd ustawodawstwa powszechnego ogłoszonego w Acta Apostolicae Sedis 1965 r. *Prawo Kanon.* R. 9: 1966 nr 3/4 s. 421-428.

5. Przegląd ustawodawstwa powszechnego ogłoszonego w AAS 1965. *Prawo Kanon.* R. 10: 1967 nr 1/2 s. 375-379.

6. Rec.: M. MYRCHA: Prawo karne. T. 2: Kara. W. 1960. *Prawo Kanon.* R. 10: 1967 nr 1/2 s. 380-389.

7. Przegląd ustawodawstwa powszechnego ogłoszonego w Acta Apostolicae Sedis w 1966. *Prawo Kanon.* R. 10: 1967 nr 3/4 s. 309-333.

8. Synod biskupi. *Wiad. Diec. Podl.* R. 36: 1967 s. 168-169.

9. Rec.: S. BISKUPSKI: Stanowisko proboszcza w świetle prawa kanonicznego. Płock 1966. *Wiad. Diec. Podl.* R. 36: 1967 s. 117-120.

10. Przegląd treści Acta Apostolicae Sedis z 1967 r. *Prawo Kanon.* R. 11: 1968 nr 3/4 s. 303-311.

11. Proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny. W. 1969 ATK 8° s. 466.

12. W l. 1961-1972 publikował liczne nekrologi księży w *Wiad. Diec. Podl.*

II.

MYRCHA M.: Ks. Jan Zubka. *Prawo Kanon.* R. 19: 1976 nr 3/4 s. 232-247; BAR J. R.: Zubka Jan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 264-265.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Zwolski Stefan (1879-1945), autor rozprawy o wydaniach Biblii w Polsce.

Urodził się w Poznaniu 1879 r.; był synem nauczyciela gimnazjalnego. Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu i po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w kwietniu 1898 wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie otrzymał 15 XII 1901 r. Wysłany na dasze studia do Monasteru uwieńczył je w r. 1903 doktoratem z teologii uzyskanym na podstawie rozprawy „De Bibliis polonicis quae usque ad initium saeculi XVII in lucem edita sunt". Po powrocie do kraju został mansjonarzem przy kolegiacie Marii Magdaleny (farze) w Poznaniu. W r. 1909 rozpoczął wykłady z dogmatyki w Seminarium poznańskim i prowadził je do r. 1919. Wygłaszał prelekcje w ramach publicznych wykładów naukowych organizowanych przez arbpa Dalbora. W międzyczasie został kanonikiem kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny w Poznaniu (1916). Po śmierci ks. prałata Stychla przejściowo administrował parafią kolegiacką (1935-1936). Był egzaminatorem, sędzią prosynodalnym i cenzorem ksiąg treści religijnej. Kandydował z polecenia biskupa na stanowisko profesora na organizowanym w Uniw. Poznańskim Wydziale Teologicznym bez po-

wodzenia jednak z braku wymaganego dorobku naukowego. Lata okupacji spędził w Generalnej Guberni, w Świdrze pod Warszawą, gdzie zmarł 11 I 1945 r.

I.

1. De Bibliis polonicis quae usque ad initium saeculi XVII in lucem edita sunt. Commentatio biblica critica... Posnaniae 1904 Typ. Dziennik Poznański 8° s. nlb. 4, 130.

2. Rec.: A. KWIECIŃSKI: Zarys apologetyki. W. 1910. *Mies. Kośc. Unitas.* T. 4: 1910 s. 423-424.

3. Rec.: SPECHT: Lehibuch der Apologetik oder Fundamental — Theologie. Regensburg 1912. *Mies. Kośc. Unitas.* T. 8: 1912 s. 465-466.

4. Rec.: M. SIENIATYCKI: Dogmatyka szczegółowa. Podręcznik szkolny. Wyd. 2. Lw. 1910. *Mies. Kośc. Unitas.* T. 5: 1911 s. 70-71.

5. Przewodnik po Farze Poznańskiej. P. 1936 s. 39.

II.

Dzieje Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 1919-1969. P. 1972 s. 56, 57, 123. — Arch. Archid. Pozn.: Zespół KA, sygn. 11 968.

Ks. Marian Wolniewicz

Żarnowiecki Kazimierz, krypt.: Ż. K. (1910-1981), pastoralista.

Urodził się 21 IV 1910 r. w Gnieźnie; był synem przemysłowca Felicjana i Cecylii ze Stabrowskich. W 1911 r. wyjechał z rodzicami do Berlina, lecz w 1920 r. powrócił do Polski i zamieszkał w Poznaniu. Od 1921 r. uczęszczał do Gimnazjum im. św. Jana Kantego; maturę uzyskał 2 VI 1931 r. Studia filozoficzno-teologiczne odbywał w l. 1931-1938 w Gnieźnie i Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął 11 VI 1938 r. Od 1 VII 1938 r. był wikariuszem w Nowym Tomyślu. W okresie okupacji zamieszkał w Brzezinach, diec. lubelskiej, gdzie z kilku księżmi obu archidiecezji wielkopolskich zorganizował Powszechne Zakłady Pracy na zasadach spółdzielczości pracy dla młodzieży bezdomnej. Po wojnie powrócił do archidiecezji poznańskiej i 11 IV 1945 r. został ustanowiony prefektem szkół średnich w Lesznie. Urlopowany 20 VIII 1945 r. wyjechał do Szczecina, gdzie zorganizował placówkę Powszechnych Zakładów Pracy, ustalając jako główny jej cel usługi na rzecz odrodzenia liturgicznego. Zajmował się także duszpasterstwem przy kościele Najśw. Serca P. J. i wykładał dogmatykę i liturgikę w Wyższym Studium Wiedzy Religijnej. W 1948 r. podjął studia liturgiki i teologii pastoralnej na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie. Magisterium z teologii uzyskał w r. akad. 1949/50.

Po zlikwidowaniu 31 XII 1951 r. Polskich Zakładów Pracy powrócił do swojej archidiecezji i objął parafię Domachowo. W 1952 r. przedstawił rozprawę doktorską na Uniw. Jagiellońskim i w 1954 został promowany na doktora teologii. Dnia 15 I 1958 r. przeszedł z Domachowa na stanowisko rektora kościoła Wszystkich Świętych w Poznaniu i kierownika duszpasterstwa akademickiego. W 1962 r. został szambelanem papieskim. Zwolniony z 1971 r. z zajmowanych stanowisk i korzystając z urlopu zdrowotnego wyjechał do Kanady, gdzie zajął się zorganizowaniem ośrodka duszpasterstwa dla zaniedbanej młodzieży męskiej. Zmarł w Kanadzie 13 XI 1981 r.

I.

1. Rec.: A. STONNER: Briefe an Priester. Salzburg 1933. *Myst. Christi.* R. 5: 1933/34 s. 93.

2. Z ruchu liturgicznego zagranicą. *Myst. Christi.* R. 5: 1933/34 s. 177-179.

3. Miłosierdzie niewiast w starożytnym Kościele. *Ruch Charyt.* R. 13: 1934 s. 376-378.

4. Pięciokrotny kanclerz Austrii. *Tęcza.* R. 8: 1934 nr 3 s. 43-44.

5. Ewa Lavalière. Gwiazda scen parys-

kich 1866-1929. *Tęcza.* R. 8: 1934 nr 4 s. 27-28.

6. Św. Jan Bosko. *Tęcza.* R. 8: 1934 nr 6 s. 27-28.

7. Ku odrodzeniu myśli i życia. *Tęcza.* R. 8: 1934 nr 8 s. 7-9.

8. U pierwszych i u ostatnich. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 s. 25-27.

9. Serce Jezusa a miłosierdzie. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 s. 185-187.

10. „Módlmy się". *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 181-183.

11. Życie religijne w rodzinie. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 29-34.

12. Rec.: I. BUTKIEWICZÓWNA: Powieści i nowele żydowskie Elizy Orzeszkowej. Lubl. 1937. *Mies. Kośc.* R. 53: 1938 s. 376.

13. Chrystus w symbolach chrześcijaństwa. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 253-271.

14. Odrodzenie życia liturgicznego we Francji. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 230-239.

15. Przyjaźń i jej wartość pośród kapłanów. *Homo Dei.* R. 21: 1952 s. 31-37.

16. Prawdą, którą płonie gromnica. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 5 s. 33, 35.

17. Wielki Post w życiu rodzinnym. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 9 s. 65-66.

18. Święta Boża Rodzicielka. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 20 s. 163-164.

19. Nabożeństwa stanowe. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 747-750.

20. Zadania duszpasterstwa akademickiego w kształtowaniu świadomości religijnej młodej inteligencji. *Aten. Kapł.* T. 57: 1958 s. 247-256.

21. Rec.: J. LECLERQ: Leçons de droit naturel. Vol. 3: La Famille. Freiburg 1955. *Katecheta.* R. 2: 1958 s. 185-186.

22. Rec.: W. DEMAL: Praktische Pastoralpsychologie. Wien 1953. *Katecheta.* R. 2: 1958 s. 186-187.

23. Osobowość kapłana a potrzeby współczesnego mężczyzny. *Aten. Kapł.* T. 59: 1959 s. 63-69.

24. Dzieło ks. Parscha. *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 19 s. 7.

25. Akademickie duszpasterstwo. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 221-224. Współautorem R. RAK.

II.

Arch. Archidiec. Pozn., zespół KA: Akta personalne K. Żarnowieckiego.

Ks. Marian Banaszak

Żbik Franciszek (1914-1979), biblista, popularyzator teologii.

Seminarium Duchowne ukończył we Włocławku, gdzie w 1947 przyjął święcenia kapłańskie. W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych studiował na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, gdzie zdobył doktorat z teologii, a potem jeszcze licencjat z Pisma św. W styczniu 1954 r. wyjechał do Brazylii, gdzie początkowo zamieszkał w San Salvador, Bahia. Był tam przez dwa lata wykładowcą Pisma św. w miejscowym Seminarium Duchownym. W r. 1956 przeniósł się do Kurytyby, gdzie był profesorem w Seminarium. Od 1959 r. był wykładowcą egzegezy Pisma św. i języka greckiego w Rio de Janerio. Pełnił tam ponadto obowiązki cenzora książek religijnych, opiekuna biblioteki i kapelana sióstr zakonnych. Po reformie Seminarium, gdzie przestał wykładać, pełnił obowiązki kapelana szpitala, potem domu starców. Zmarł nagle 29 X 1979 r.

I.

1. Nieśmiertelność duszy w Starym Testamencie. *Sod. Mariański.* R. 6: 1952 nr 11 s. 3-4.

2. „Albowiem maluczki narodził się nam". *Sod. Mariański.* R. 6: 1952 nr 12 s. 6-7.

3. O Dzieciach Bożych w Prologu św. Jana. *Sod. Mariański.* R. 7: 1953 nr 1 s. 2-3.

4. Hymn Królowej świata. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 8: 1957 s. 730-740.

5. Jezus Chrystus a Biblia. *Sod. Mariański.* R. 11: 1958 s. 23-25.

6. O respeito humano culto divino. [Bez miejsca wydania ok. 1968] 8° s. nlb. 27.

7. Do evangelho do coracao ao coracao de Evangelho. Rio de Janerio 1970 Laudes 8° s. 143.

8. A voz masculina em honra de femina. [Reflexoes e criticas sobre o texto da 1 Cor. 14, 34]. Rio de Janerio [ok. 1970] Druk. Grafica 8° s. 38.

9. W tygodniku *Lud* opublikował serię artykułów pt.: Przypowieści na nasze czasy.

II.

STAROWIEJSKI S.: Śp. Ks. Franciszek Żbik. Wspomnienie. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 31: 1980 s. 632-633.

Ks. Piotr J. Badura SJ

Żebrowski Leon (1876-1953), prałat papieski, redaktor.

Urodził się w 1876 r. Do Seminarium Duchownego w Wilnie wstąpił w 1895 r., a w 1899 został wysłany na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu. W 1903 r. ukończył studia ze stopniem magistra teologii, otrzymał święcenia kapłańskie i rozpoczął pracę jako wikariusz przy Ostrej Bramie w Wilnie. W roku następnym został profesorem dogmatyki w Seminarium Duchownym i obrońcą węzła małżeńskiego w konsystorzu. Przez jakiś czas wykładał także liturgikę, homiletykę i język polski. W 1916 r. został proboszczem parafii farnej w Grodnie i dziekanem dekanatu. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości był senatorem Rzeczypospolitej. W l. 1921-1923 redagował „Miesięcznik Kapłański", będący pismem Związku Kapłanów bł. Andrzeja Boboli diecezji wileńskiej. Od 1927 r. piastował różne odpowiedzialne stanowiska w kurii arcybiskupiej w Wilnie i w Sądzie. Był wiceoficjałem sądu arcybiskupiego, sędzią prosynodalnym, wizytatorem archidiecezjalnym szkół i konsultorem w sprawach szkolnych, dyrektorem archidiecezjalnym Unii Kleru oraz promotorem synodu archidiecezji wileńskiej, który odbył się w 1931 r. Zasługą ks. Żebrowskiego jest wydanie statutów tego synodu drukiem. W l. 1927-1934 redagował on „Wiadomości Archidiecezjalne Wileńskie". Był cenionym kaznodzieją i autorem szeregu kazań, opublikowanych na łamach Nowej Biblioteki Kaznodziejskiej. Był odznaczony prałaturą papieską (cubicularius intimus S. Sanctitatis) oraz należał do kapituły bazyliki metropolitalnej wileńskiej. Ostatnie lata życia spędził w Mejszagole pod Wilnem pod opieką ks. proboszcza Józefa Obrembskiego. Tam też zmarł 6 IX 1953 r.

I.

1. Papiestwo w trzech pierwszych wiekach chrześcijaństwa. W: *Wyzwolenie chrześcijaństwa.* Książka pamiątkowa XVI-wiekowego jubileuszu ogłoszenia Edyktu Mediolańskiego. Wil. 1913 s. 184-207.

2. Jubileusz konstantyński w diecezji wileńskiej. W: *Wyzwolenie chrześcijaństwa.* Wil. 1913 s. 254-272.

3. Po zgonie papieża Piusa X. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 226-227.

4. Z dziedziny prawodawstwa kościelnego. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 5-7.

5. Związek kapłanów z Grodzieńszczyzny pod wezwaniem bł. Andrzeja Boboli. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 7-8.

6. Archidiakonia białostocka. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 23-24.

7. Nieco z dawnych zarządzeń o książkach metrycznych. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 37-38.

8. „Clou" procesu księcia Bogusława Radziwiłła z unitami w Zabłudowie. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 38-40.

9. Dochodzenie w sprawie poprawek i ustalenia metryk. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 56-60.

10. Sposób nawracania na prawosławie. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 60-62.

11. Z najnowszych listów pasterskich Episkopatu Katolickiego. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 67-70.

12. Pro Pontifice et Ecclesia. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 87-90.

13. Rytuał rosyjski w dekanacie grodzieńskim. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 104-106.

14. Nieco wrażeń ze zjazdu katolickiego w Warszawie. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 119-120.

15. Nieco o czterdziestogodzinnym nabożeństwie. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 123-125.

16. Kartka z dziejów dekanatu trockiego. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 10-11.

17. Habemus Papam. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 17-19.

18. Związek „Pro Pontifice et Ecclesia". *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 22-24.

19. Uroczystość Zwiastowania Najśw. Maryi Panny. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 41-42.

20. Levate oculos vestros et videte regiones. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 51-54.

21. Niedziela X po Świątkach (szkic). *Nowa Bibl. Kazn.* T. 29: 1925 s. 217-218.

22. Religia podstawą rodziny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 29: 1925 s. 292-299.

23. Na czterdziestogodzinne nabożeństwo. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 29: 1925 s. 380-392.

24. Kazanie na uroczystość Bożego Narodzenia. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 30: 1926 s. 54-56.

25. Uroczystość N. M. P. Królowej Korony Polskiej i rocznica Konstytucji 3 Maja (szkic). *Nowa Bibl. Kazn.* T. 30: 1926 s. 481-483.

26. Niedziela IV po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 31: 1926 s. 83-84.

27. Kazanie na niedzielę II po Wielkiejnocy. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 383-389.

28. Śp. ks. dr Jerzy Bonawentura Matulewicz, arcybiskup tytularny adulijski, b. biskup wileński. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 21-26.

29. Zakończenie rekolekcji dla gimnazjastek. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 34: 1928 s. 212-221.

30. Kazanie na uroczystość Matki Boskiej Różańcowej. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 200-202.

31. Kazanie na Dzień Zaduszny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 275-278.

32. Na dzień św. Antoniego Padewskiego. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 416-420.

33. Kazanie na uroczystość Wszystkich Świętych. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 302-304.

34. Śp. ks. Antoni Czerniawski, kan. hon. bazyliki metropolitalnej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 198-199.

35. Śp. ks. Kazimierz Józef Rogowski. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 248.

36. Pierwszy synod diecezji pińskiej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 246-248.

37. Śp. ks. Karol Hryniewicki, arcybiskup tytularny pergański, b. biskup wileński. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 121-122, 135-138, 151-154, 166-167, 181-182, 197-198, 232-233, 262-264, 279-280, 294-296, 309-311.

38. Śp. ks. Michał Głębocki. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 24-25.

39. Śp. Krzysztof Aborowicz, dziekan wiszniewski. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 25.

40. Śp. ks. Antoni Nieniewski, prob. i dziekan worniański. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 175-176.

41. Śp. ks. Czesław Witalis Górski, proboszcz rzeszański. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 176.

42. Stosunek kapłana do Eucharystii. (Referat wygłoszony na I Kongresie Eucharystycznym w Poznaniu). *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 203-208.

43. Synod archidiecezji lwowskiej, dn. 22-25 września 1930 r. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 223-224.

44. Do P. W. Księży Dziekanów archidiecezji wileńskiej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 248.

45. Śp. ks. Józef Popławski, prob. przyjaźnieński. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 257.

46. Śp. ks. Mieczysław Wondrak, proboszcz szyłański. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 275.

47. Kazanie na niedzielę V po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s. 5-10.

48. Na Wielki Czwartek. Wieczernik wzorem uczestnictwa w Eucharystii. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 244-247.

49. Apostolstwo książki czyli rzecz o kolportażu książki religijnej w kościele. Wil. 1931 s. 153.

50. Stosunek kapłana do Eucharystii. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa w Poznaniu.* P. 1931 s. 223-228.

51. Śp. ks. Zygmunt Cięzielski. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 26-27.

52. Red.: Synodus Archidioecesana Vilnensis ab... Romualdo Jałbrzykowski S. Th. M. Archiepiscopo-Metropolitano Vilnenis Anno Domini MCMXXXI diebus 9, 10 et 11 mensis iulii... celebrata. Vilno 1932 8° s. LX, 573.

53. Stanowisko prefekta w „Synodzie Wileńskim" z 1931 roku. (Odczyt wygłoszony na zjeździe XX. Prefektów w Wilnie). *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 38-42.

54. Kongres Związku Misyjnego Duchowieństwa w Poznaniu. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 10-16.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1896-1925; *Dwutyg. Diec. Wil.* z lat 1910-1915; Mies. Kapł. z lat 1921-1923; Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1939; *Wiad. Archidiec. Wil.* z lat 1927-1939; OBREMBSKI J.: Śp. ks. Leon Żebrowski, prałat kapituły, wielki czciciel Eucharystii, redaktor Synodu z r. 1931. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 4-5 s. 159.

Ks. Tadeusz Krahel

Żongołłowicz Bronisław (1870-1944), profesor Akademii Duchownej w Petersburgu, Katolickiego Uniw. Lubelskiego i Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, autor prac z dziedziny prawa i historii kościelnej.

Urodził się 29 II 1870 r. w Datnowie w ziemi kowieńskiej. Uczył się w Gimnazjum w Szawlach, a w 1887 r. wstąpił do Akademii Duchownej w Petersburgu, którą ukończył w 1895 r. ze stopniem magistra teologii. Po studiach został profesorem prawa kanonicznego w Seminarium w Kownie. Później był także sekretarzem kurii biskupiej. Studia w zakresie prawa kanonicznego uzupełniał we Włoszech, Francji, Niemczech i Belgii w r. 1909, 1911, a zwłaszcza w l. 1912-1914. Na przełomie 1914 i 1915 r. był asesorem konsystorza, ewakuowanego z powodu wojny do Smoleńska. W końcu 1915 r. został powołany na profesora prawa kanonicznego w Akademii Duchownej w Petersburgu. Tu w 1917 r. uzyskał doktorat z prawa kanonicznego. W roku akademickim 1918/19 był profesorem prawa kościelnego i dziekanem Wydziału Prawa Kościelnego i nauk moralnych na Uniw. w Lublinie. W 1919 r. został profesorem zwyczajnym prawa kanonicznego i dziekanem Wydziału Teologicznego Uniw. w Wilnie. Był tu organizatorem tego wydziału we wskrzeszanej do życia uczelni, której w l. 1920-22 był także prorektorem. Przez jeden trymestr roku akademickiego 1921/22 prowadził wykłady z prawa kościelnego na Uniw. Poznańskim. W l. 1930-1936 był podsekretarzem stanu w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W 1937 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł w Wilnie 30 IX 1944 r. Pozostawił publikacje z dziedziny prawa kościelnego i historii, świadczące o dobrym warsztacie naukowym i wielkiej erudycji autora.

I.

1. Status Ecclesiae in Samogitia. Roma 1903.

2. De scholis in dioecesi Samogitiensi. Trydent 1907.

3. Iš praeities Pagramancio bažnycios. *Draugija*. R. 1907 nr 8.

4. Bažnycia ir valstyba. Petersburg 1918.

5. „Obiet niestiażatietności" w projekcie ustawy 25 VIII 1917 r. Petersburg 1917.

6. Fakultet Teologiczny w oddziale nauk moralnych i politycznych w r. 1832. (Wykład wstępny, wygłoszony w Uniwersytecie Wileńskim dn. 21 listopada 1919 r.). *Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Wil.* T. 7: 1919-1921 s. 181-188.

7. Delimitation des dioceses. B. m. 1922.

8. W sprawie obsadzania stolic biskupich w zaborze rosyjskim (1868-1883). *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 45-52.

9. Ustrój Uniwersytetu Wileńskiego (1792-1802). Wil. 1925 8° s. 40. Odb. z *Rocz. Prawn. Wil.* R. 1925.

10. Śp. arcybiskup Jan Cieplak. 17 II 1926. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. VII-XII. — Odb. Wil. 1926.

11. Rec.: J. WIŚLICKI: Konkordat. Studium prawne. Lubl. 1926. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 313-320.

12. [Odpowiedź J. Wiślickiemu na jego odpowiedź na recenzję]. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 96-98.

13. O kodyfikacji prawa kościelnego. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 126, 142-161.

14. Wydział Teologiczny USB w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego.* T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251. — Toż w osob. odb. Wil. 1931 8° s. nlb. 2, 49.

15. Kapituła sede vacante w b. zaborze rosyjskim. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 77-89. — Toż. *Nasza Myśl Teol.* R. 1: 1930 s. 150-152.

16. Kościół Katolicki a rząd rosyjski w dawnym W. Ks. Litewskim. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 1 s. 1-6. — Toż. *Wiad. Diec. Podlaskiej.* R. 12: 1930 s. 202-208.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1921-1925; Skład Uniwersytetu [Stefana Batorego] z lat 1923/24-1935/36; Spis wykładów [USB] z lat 1923/24-1935/36; *Wiad. Archidiec. Wil.* z lat 1927-1937; ŻONGOŁŁOWICZ B.: Wydział Teologiczny USB w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego.* T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251; ŻONGOŁŁOWICZ B. W.: *Enc. kośc.* T. 33 s. 427; ŁOZA S.: Czy

wiesz kto to jest? W. 1938 s. 855; PETRANI A.: Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku. Lubl. 1961 s. 306; TENŻE: Pięćdziesięciolecie Wydziału Prawa Kanonicznego KUL. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 15: 1968 z. 5 s. 7-8; MEYSZTOWICZ W.: Poszło z dymem. Gawędy o czasach i ludziach. T. 1. Londyn 1973 s. 282-287; PETRANI A.: Prawo kanoniczne w okresie oświecenia oraz w XIX i XX wieku. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. T. 3: Wiek XIX i XX. Cz. 1. Lubl. 1976 s. 413-414, 426.

Ks. Tadeusz Krahel

Żukiewicz Konstynty Maria Józef Łucjan (1874-1948), dominikanin, kaznodzieja, pisarz maryjny, redaktor.

Urodził się 11 II 1874 r. w Steniatynie koło Sokala, z rodziców Longina i Konstancji Chądzyńskiej i na chrzcie otrzymał imiona Józef Łucjan. Lata dziecięce spędził w Steniatynie, w domu rodziców niezamożnych ziemian. Początkowe nauki pobierał w domu rodzinnym, potem uczęszczał do szkoły powszechnej w Sokalu. Mając kilka lat stracił ojca. Po ukończeniu szkoły powszecnej matka wraz z nim i jego starszym bratem Kazimierzem przeniosła się do Lwowa, gdzie Józef uczęszczał do IV Gimnazjum tzw. bernardyńskiego. Habit zakonny przyjął 21 IV 1893 r. w Krakowie i otrzymał imiona Konstanty Maria. Po rocznym nowicjacie, udał się na studia teologiczne do Lwowa. Tam 25 III 1898 r. złożył uroczyste śluby zakonne, przedtem zapisując swój spadek w wysokości 6 tys. zł. na rzecz kościoła i klasztoru dominikanów we Lwowie. Część spadku przeznaczył na zakupienie Sumy św. Tomasza dla siebie i swoich kolegów.

Święcenia kapłańskie przyjął w Wielką Sobotę, 9 IV 1898 r. w kościele Bożego Ciała we Lwowie z rąk ks. bpa Józefa Webera. Po ukończeniu studiów teologicznych w 1899 r. został skierownay do klasztoru w Żółkwi, gdzie pracował do 1903 r. W tym samym roku został redaktorem miesięcznika „Róża Duchowna", w którym ogłosił szereg artykułów. W 1903 r. otrzymał asygnatę do Tarnopola, gdzie przebywał do 1914 r. Pełnił tu najpierw funkcję wikariusza, a potem przełożonego konwentu. Rozwinął też szeroką działalność duszpasterską, wygłaszając kazania eucharystyczne, majowe, październikowe, urządzając rekolekcje i procesje różańcowe. Odnowił także wnętrze tamtejszego kościoła. W 1907 r. kapituła prowincjalna mianowała go mansjonarzem, a w 1910 r. kapituła generalna nadała mu tytuł kaznodziei generalnego. W 1911 r. brał udział, jako definitor w kapitule prowincjalnej, otrzymując nominację na dyrektora misji dla całej Prowincji. W 1913 r. przebywał za granicą w Prouille, Lourdes, Nowej Pompei koło Neapolu. Zwiedzał sanktuaria maryjne i gromadził materiały do swoich prac kaznodziejskich i pisarskich przede wszystkim o różańcu. W 1914 r. został wybrany przeorem w Krakowie, gdzie w 1916 r. zorganizował uroczystości w 700 rocznicę założenia Zakonu Kaznodziejskiego. W 1917 r. wrócił do Tarnopola obejmując tam urząd przeora klasztoru pełniony do 1920 r. Był zmuszony ponownie zająć się naprawą uszkodzonego w czasie działań wojennych kościoła i klasztoru.

W 1920 r. znowu znalazł się w Krakowie, pracując tam do 1926 r. Tu bardzo wiele trudu poświęcił staraniom i przygotowaniu uroczystości koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej. które odbyły się 2 X 1921 r. W 1926 r. ponownie został przełożonym w Żółkwi, urząd pełnił do 1929 r. Rozwinął tam ożywioną działalność duszpaster-

ską. Dzięki m. in. jego staraniom odbyła się w Żółkwi 6 X 1929 r. koronacja sudownego obrazu Matki Boskiej w tamtejszym kościele.

W późniejszych latach O. Żukiewicz jeszcze kilkakrotnie zmieniał miejsce pobytu i działalności duszpasterskiej. W l. 1930-1933 w Tarnopolu, potem we Lwowie 1933-1936, znowu w Żółki 1936-1939, ponownie we Lwowie 1939 i wreszcie w Gidlach 1943-1948. Wszędzie odznaczał się wielkim zaangażowaniem i ruchliwością, wygłaszał kazania w kościołach zakonnych i obcych. Szczególnie troskliwie szerzył nabożeństwo różańcowe. Dzięki jego staraniom 9 VII 1939 r. odbyła się koronacja cudownej figury Niepokalanej Dziewicy w Jazłowczu u SS. Niepokalanek. O. Żukiewicz był żarliwym apostołem Matki Bożej, co zaznaczyło się najmocniej w całej różnorodnej jego działalności. Dominuje to także w pozostawionej po sobie, bardzo bogatej spuściźnie pisarskiej. Zmarł w Gidlach 29 XII 1948 r.

I.

1. Kilka myśli o Przenajśw. Sakramencie W. O. Ludwika z Grenady zak. św. Dominika. *SS. Eucharystya.* R. 2: 1896 nr 8 s. 125-127; nr 9 s. 138-142.

2. Przenajświętszy Sakrament Ołtarza i Różaniec. *SS. Eucharystya.* R. 2: 1896 nr 9 s. 130-138.

3. Raffaela Uwielbienie Przen. Sakramentu. *Przyjdź Król. Twoje.* R. 2: 1896 nr 9 s. 133-139.

4. Św. Tomasz z Akwinu, śpiewak Przenajśw. Eucharystyi. *SS. Eucharystya.* R. 2: 1896 nr 2 s. 19-23.

5. Wieczerza Pańska Leonarda da Vinci. *Przyjdź Król. Twoje.* R. 2: 1896 nr 2 s. 18-24.

6. Ze wspomnień o św. Jacku Zak. Kazn. *SS. Eucharystya.* R. 2: 1896 nr 8 s. 118-125.

7. Cztery Ewangelie na procesyi Bożego Ciała. (Wiązanka liturgiczna). *Przyjdź Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 6 s. 82-84.

8. Czy Różaniec może rozwiązać kwestyę socyalną? *Rozmaitości.* R. 3: 1897 nr 10 s. 146-149; nr 11 s. 165-172.

9. Eucharystya i św. Bonawentura. *Przyjdź. Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 7 s. 99-101.

10. Eucharystya w świetle Ewangelii. *Przyjdź Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 1 s. 2-5; nr 2 s. 28-30; nr 3 s. 43-45; nr 4 s. 59-62; nr 5 s. 67-70; nr 6 s. 89-94.

11. Jeszcze o św. Wincentym Ferreriuszu. *SS. Eucharystya.* R. 3: 1897 nr 7 s. 106-110.

12. Msza św. ognisko katolickiego kultu. *SS. Eucharystya.* R. 3: 1897 nr 4 s. 50-59.

13. O cierpieniu w Kościele. *Przyjdź Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 3 s. 53-57; nr 5 s. 75-79.

14. O Sakramencie Ołtarza na tle nauki św. Pawła. *Przyjdź. Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 9 s. 130-134; nr 10 s. 148-151; nr 11 s. 168-172; nr 12 s. 180-186.

15. Pierwsza Komunia św. w pałacu protestanckiego biskupa. *Przyjdź. Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 6 s. 94-96.

16. Pierwsze święcenia. *SS. Eucharystya.* R. 3: 1897 nr 4 s. 59-61.

17. Przenajświętsza Eucharystya, źródło chrześcijańskiej doskonałości. *Przyjdź. Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 6 s. 84-89.

18. Ruch eucharystyczny w archidiecezji Gnieźnieńsko-Poznańskiej. *SS. Eucharystya.* R. 3: 1897 nr 7 s. 110-111.

19. Słowo do młodych lewitów. *SS. Eucharystya.* R. 3: 1897 nr 9 s. 132-134.

20. Święta Teresa (15 października). *SS. Eucharystya.* R. 3: 1897 nr 10 s. 155-157; nr 11 s. 164-167.

21. Święty Tomasz z Akwinu i sztuki piękne. *Rozmaitości.* R. 3: 1897 nr 7 s. 99-103.

22. Zasady moralne św. Tomasza z Akwinu wobec XIX w. *Rozmaitości.* R. 3: 1897 nr 4 s. 49-53; nr 5 s. 71-74.

23. Z życia św. Dominika. *Przyjdź. Król. Twoje.* R. 3: 1897 nr 8 s. 114-118.

24. Cześć Najśw. Rodziny w Różańcu. *Róża Duch.* R. 5: 1902 nr 1 s. 5-8.

25. „Alleluja". *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 4 s. 82-86.

26. Chwalcie Maryę. Na dzień Wniebowzięcia Niepokalanej Dziewicy. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 8 s. 177-180.

27. Ku czci Matki Boskiej „Kwietnej". *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 3 s. 59-61.

28. Kwiaty Maryi. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 10 s. 228-233.

29. Łzy grzesznicy. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 7 s. 156-162.

30. Marya naszym ideałem. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 5 s. 108-111. Toż samo w: *W hołdzie Maryi. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w koś-*

ciele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 227-234.

31. Marya — Pocieszycielką w Różańcu. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 10 s. 237-249.

32. Matka Boska Jackowa. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 1 s. 14-20.

33. Naszym umarłym. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 11 s. 259-262.

34. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 1 s. 3-14.

35. Niepokalana. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 12 s. 284-287.

36. Opiekun młodzieży. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 3 s. 74-75. s. 74-8.

37. Pocieszycielka dusz czyśćcowych. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 12 s. 288-295.

38. Pocieszycielka Kościoła. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 3 s. 62-69.

39. Pocieszycielka Kościoła w Jego dziejach. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 4 s. 89-99.

40. Pocieszycielka młodzieżowego wieku. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 7 s. 163-169.

41. „Pocieszycielka Polskiego Narodu". *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 5 s. 112-122.

42. Pocieszycielka rodziny. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 6 s. 139-146.

43. Pocieszycielka sprawiedliwych i grzesznych. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 9 s. 205-218.

44. Pocieszycielka strapionych. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 1 s. 21-28.

45. Pocieszycielka we wszystkich potrzebach. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 8 s. 182-188.

46. Pocieszycielka w godzinie śmierci. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 11 s. 263-271.

47. Różaniec skarbem modlitwy. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 12 s. 300-302.

48. Śluby matki. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 2 s. 49-54.

49. Tajemnice Różańca w życiu św. Dominika. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 8 s. 189-193.

50. Zielone Święta. *Róża Duch.* R. 6: 1903 nr 5 s. 122-126.

51. Polak Apostoł Święty Jacek Odrowąż. Jego życie i czyny napisał... Lw. 1905 Nakł. Księg. Gubrynowicza i Schmidta 16° s. XII, 137, nlb. 2.

52. Dzieje cudownego obrazu Maryi w kościele OO. Dominikanów w Podkamieniu. Kr. 1907 Nakł. OO. Dominikanów w Podkamieniu 8° s. 240, nlb. 8, tabl. 40.

53. Anioł Pański... *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 3 s. 65-67. Toż samo w: *W hołdzie Marji*. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 72-77.

54. Dary dla Maryi w Dnie Jej Urodzin. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 9 s. 257-264. Toż samo w: *W hołdzie Marji*. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 66-71.

55. Królowej: światła, kwiatów i pieśni... *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 5 s. 130-134. Toż samo w: *W hołdzie Marji*. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 223-226.

56. Marya, żegnająca się z ziemią. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 8 s. 225-231.

57. Matka Bolesna. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 4 s. 97-105. Toż samo w: *W hołdzie Marji*. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 93-99.

58. Matka Boska Gromniczna. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 2 s. 33-42. Toż samo w: *W hołdzie Marji*. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 85-92.

59. Matka Boska — Nieustającej Pomocy. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 7 s. 193-205. Toż samo w: *W hołdzie Marji*. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 118-128.

60. Królowa Różańca — Królowa Miłosierdzia. *Róża Duch.* R. 13: 1910 nr 7 s. 198-202.

61. Księżyc symbolem N. P. Maryi w Różańcu. *Róża Duch.* R. 13: 1910 nr 2 s. 33-37.

62. Marya w Różańcu Gwiazdą. (Na tle życia św. O. Dominika). *Róża Duch.* R. 13: 1910 nr 8 s. 225-232.

63. Marya w Różańcu — słońcem. *Róża Duch.* R. 13: 1910 nr 6 s. 170-173.

64. Marya w Różańcu — światłem. *Róża Duch.* R. 13: 1910 nr 3 s. 68-70.

65. Marya w Różańcu — tęczą. *Róża Duch.* R. 13: 1910 nr 9 s. 277-279.

66. Miłość Jezusa i Maryi w tajemnicach Różańca św. Lw. [1912] Skład Główny Bractwo Wydawnicze św. Józefa 16° s. X, 340. Rozdz. VIII: Marya w Tajemnicy Ofiarowania przedrukowany w: *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 2 s. 36-39.

67. Cuda Matki Boskiej Różańcowej za dni naszych w Pompeji. *Róża Duch.* R. 15: 1912 nr 1 s. 17-20; nr 2 s. 49-52; nr 3 s. 78-81; nr 5 s. 142-146; nr 9 s. 257-261; nr 10 s. 297-302; R. 16: 1913 nr 2 s. 44-50; nr 3 s. 77-82; nr 4 s. 108-114; R. 17: 1914 nr 6 s. 167-170.

68. Jezus ukoronowany cierniem. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 3 s. 67-70.

69. Królowa Różańca w Prouille. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 1 s. 17-19.

70. Róże z Lourdes. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 2 s. 42-46.

71. U stóp majowego ołtarza Maryi. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 5 s. 129-134.

72. Ewa i Marya. *Słowo Boże*. Dodatek do *Prawdy*. R. 20: 1915 nr 16 s. 1-4; nr 17

s. 1-4; nr 18 s. 1-4; nr 19 s. 1-4; nr 20 s. 1-4. Toż w osob. odb. Kr. 1915. Druk. „Prawdy" 8° [brak ciągłej paginacji, s. razem 19].

73. Marya kwiatów królowa. Kr. 1916 Nakł. „Prawdy" Katol. Spółki Wyd. 16° s. 220, nlb. 2.

74. Drzewo świętego. *Róża Duch.* R. 19: 1916 nr 1 s. 39-55.

75. „Idź i każ". *Róża Duch.* R. 19: 1916 nr 1 s. 22-33.

76. Latorośl polska. *Róża Duch.* R. 19: 1916 nr 1 s. 62-78.

77. Obraz Ojca. *Róża Duch.* R. 19: 1916 nr 1 s. 8-16.

78. W ogrodzie róż. *Róża Duch.* R. 19: 1916 nr 1 s. 84-101. Cały ten nr wyszedł w osob. odb. pt.: O. Konstanty Marya Żukiewicz, dominikanin: 22 grudnia 1216-1916. W 700-letnią rocznicę zatwierdzenia „kaznodziejskiego zakonu". Kr. [1916] Druk. Prawdy Katol. Spółki Wyd. 8° s. 93, nlb. 3.

79. Bolesna ale szczęśliwa. *Róża Duch.* R. 20: 1917 nr 6 s. 85-90.

80. Głos duszy. *Róża Duch.* R. 20: 1917 nr 3 s. 41-43.

81. Śpiewacy Maryi. [Według bł. Alana]. *Róża Duch.* R. 20: 1917 nr 9 s. 135-138; nr 10 s. 154-157; nr 11 s. 169-170.

82. Szczęście Maryi. *Róża Duch.* R. 20: 1917 nr 2 s. 25-28.

83. Szczęście serca. *Róża Duch.* R. 20: 1917 nr 4 s. 55-59; nr 5 s. 70-74.

84. Kilka słów o zarzutach przeciw Różańcowi. *Róża Duch.* R. 21: 1918 nr 11 s. 242-250. Toż samo w: *W hołdzie Marji.* Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 350-357.

85. Marya w Różańcu — Oblubienicą. *Róża Duch.* R. 21: 1918 nr 9 s. 208-212.

86. Potęga modlitwy Różańca. *Róża Duch.* R. 21: 1918 nr 12 s. 267-276. Toż samo w: *W hołdzie Marji.* Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 324-331.

87. Wspaniałość modlitwy Różańca. *Róża Duch.* R. 21: 1918 nr 10 s. 217-222. Toż samo w: *W hołdzie Marji.* Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 319-323.

88. Marya — Siostrą naszą. *Róża Duch.* R. 22: 1919 nr 1-2 s. 5-11.

89. Cierniowy maj. *Róża Duch.* R. 23: 1920 nr 5-6 s. 108-112.

90. Kartka o Matce Boskiej Różańcowej w Tarnopolu z czasów inwazji ukraińskiej. *Róża Duch.* R. 23: 1920 nr 1-2 s. 30-37. Toż samo w: *Za przyczyną Marji.* Przykłady opieki Królowej Różańca św. Lw. 1927 T. 2 s. 93-99. Toż samo pod zmienionym tyt. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 43 s. 683-684.

91. Wielka Miłość — Wielki Ból. Myśli o Bolesnym Różańcu. *Róża Duch.* R. 23: 1920 nr 3-4 s. 49-53.

91a. Cudowny obraz Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich OO. Dominikanów 8° s. 213, nlb. 2.

92. 1221-1921. Dwie dominikańskie rocznice, siedemsetletnia zgonu św. O. Dominika i siedemsetletnia urodzin Kaznodziejskiego Zakonu na ziemiach polskich uświetnione koronacją cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w Krakowie. Kr. 1921 Nakł. OO. Dominikanów 16° s. 118.

93. Uwielbienia Królowej Różańca Świętego. Rozważania październikowe na tle liturgii kościelnej. Kr. 1921 OO. Dominikanie 16° s. 319, nlb. 1.

94. Wyd.: W hołdzie Marji. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej, w kościele krakowskich dominikanów i kazania podczas tej uroczystości wygłoszone. Kraków 1922 Nakładem OO. Dominikanów 8° s. 376. W zbiorze tym są następujące pozycje O. Żukiewicza: Obchód koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele OO. Dominikanów w Krakowie 2-go października 1921 r. s. 5-26; Anioł Pański s. 72-77; Dary dla Niepokalanej w dniu jej Urodzin s. 66-71; Dogmat Niepokalanego Poczęcia w dobie obecnej s. 57-65; Jak różaniec uczy nas dziecięcej Miłości Marji? s. 306-318; Kilka słów o zarzutach przeciw modlitwie Różańca s. 350-357; Królowa światła, kwiatów i pieśni s. 223-226; Marja — naszym ideałem s. 227-234; Matka Bolesna s. 93-99; Matka Boska Gromniczna s. 85-92; Matka Boska Nieustającej Pomocy s. 118-128; Obietnice Marji dla modlących się na Różańcu s. 332-339; O potędze modlitwy Różańca s. 324-331; O wspaniałości Modlitwy Różańca s. 319-323; Za mało Marji w życiu, Więcej Marji — w życiu s. 358-374.

95. Dwa sny. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 44 s. 5-7.

96. Droga Marji. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 21 s. 3-5.

97. Królowa Korony Polskiej. *Dzwon. Niedz.* R. 1: 1925 nr 18 s. 1-3.

98. Królowa nocy. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 41 s. 4-5.

99. „Muszka" czyli Marja. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 20 s. 4-5.

100. Niebieska Opiekunka małżeństw. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 22 s. 4-6.

101. Niepokalana. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 44 s. 5-7.

102. Polska u stóp Królowej Różańca

św. *Róża Duch.* R. 24: 1925: Rodzina polska nr 9 s. 264-267; Różaniec kapłanów nr 5 s. 136-140; Różaniec Kobiety Polki nr 8 s. 232-236; Różaniec Królów Polskich nr 2 s. 36-40; Różaniec mieszczaństwa i ludu nr 7 s. 202-205; Różaniec polskiego rycerstwa nr 3 s. 66-68, nr 4 s. 100-102; Różaniec zakonników nr 6 s. 168-173.

103. Grzechy narodu. Z cyklu: Polska u stóp Król. Różańca św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 2 s. 33-38.

104. Krew Polski. Z cyklu: Polska u stóp Król. Różańca św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 3 s. 65-68.

105. Królowa Korony Polskiej. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 18 s. 1-4.

106. Męczeństwo Polski. Z cyklu: Polska u stóp Królowej Różańca św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 6 s. 164-169.

107. Niezapominajki. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 22 s. 3.

108. O wiarę. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 20 s. 6-7.

109. Polska na krzyżowej drodze. Z cyklu: Polska u stóp Król. Różańca św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 7 s. 200-204.

110. Sierotą jestem bez Ciebie. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 21 s. 7.

111. Z dziejów Różańca w Polsce. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 40 s. 1-4; nr 41 s. 3-5; nr 42 s. 5-6; nr 44 s. 10-12; nr 45 s. 10-13.

112. Z Marją u stóp krzyża. Z cyklu: Polska u stóp Królowej Różańca św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 8 s. 237-241.

113. Z przepaści niewiary. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 19 s. 3-5.

114. 200-letnia rocznica koronacji obrazu Matki Boskiej w kościele OO. Dominikanów w Podkamieniu. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 34 s. 539-541.

115. Jeszcze do Tajemnicy Wniebowstąpienia. Polska u stóp Królowej Różańca św. Różaniec gwiazd. Święci Polscy. Wyznawcy. Niewiasty. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 9 s. 272-275.

116. Kamienny Różaniec świątyń ku chwale Maryi. [Z cyklu Polska u stóp Królowej Różańca św.]. Kilka myśli do Tajemnicy Zmartwychwstania. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 5 s. 133-137.

117. Królowa Serca. [Rozważania na maj]. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 18 s. 285-287; nr 19 s. 301-302; nr 20 s. 316-318; nr 21 s. 333-335; nr 22 s. 349-351.

118. Matka Boska Gromniczna. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 5 s. 68-69.

119. Matka Boska Różańcowa. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 10 s. 292-298.

120. O. Fabian Maliszowski. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 28 s. 447-448; nr 29 s. 462-463; nr 30 s. 475-476. To samo. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 1 s. 13-16; nr 2 s. 38-41; nr 3 s. 75-77; nr 4 s. 110-117. Toż samo w osob. odb. Lw. 1935 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 22, nlb. 2.

121. Opieka Królowej Różańca św. nad Polską. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 40 s. 637-638; nr 41 s. 655.

122. Radość w życiu św. Tomasza z Akwinu. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 3 s. 74-78.

123. Święta Góra Różańcowa. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 42 s. 669-670.

124. Wniebowstąpienie. Polska u stóp Królowej Różańca św. Różaniec gwiazd. Święci Polscy. Apostołowie i Męczennicy. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 8 s. 239-241.

125. Zmartwychwstanie Chrystusa. [Z cyklu Polska u stóp Królowej Różańca św.]. Jak Polska przez Marję dźwigała się z grobu. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 4 s. 100-103.

126. Rozmyślania o Matce Boskiej w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu. W. 1928 Nakł. Księg. „Kroniki Rodzinnej" 16° s. 301, nlb. 2.

127. Stabat Mater. Miejsce-Piastowe 1928 Nakł. Towarzystwa św. Michała Archanioła 16° s. nlb. 4, 242, tabl. 1.

128. Czym bylibyśmy bez Matki Boskiej. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 nr 41 s. 653.

129. Miłość Niepokalanej Dziewicy w życiu Matki Marceliny Darowskiej. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 nr 19 s. 300-301; nr 20 s. 316-317; nr 22 s. 348-350; nr 23 s. 363-364.

130. Rozmowa różańców. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 nr 43 s. 682-683; nr 44 s. 701-702.

131. Słoneczny Różaniec kultury polskiej. [Z cyklu: Polska u stóp Królowej Różańca św.]. Zesłanie Ducha św. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 8 s. 228-231.

132. U grobu św. Jacka. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 11 s. 322-325.

133. Królewska pociecha. Cudowna Matka Boska Różańcowa w kościele żółkiewskich dominikanów. Żółkiew 1929 Nakł. Konwentu OO. Dominikanów 16° s. 60.

134. Na tej dolinie łez. Rozważania różańcowe. Miejsce-Piastowe 1929 Wyd. Książnicy-Michalineum 16° s. 220, nlb. 10.

135. Niewolnik Marji bł. Ludwik Marja Grignon de Montfort (1673-1718). Miejsce-Piastowe 1929 Wyd. Książnicy-Michalineum 16° s. 58, nlb. 2.

136. Matka Boska Gidelska. Miejsce-Piastowe 1929 Wyd. OO. Dominikanów w Gidlach 16° s. 161, nlb. 3.

137. Dlaczego św. Teresa „kochała Marję". *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 21 s. 323-325.

138. Dwie Marje. *Róża Duch* R. 28: 1929 nr 4 s. 99-102

139. Dziecko Marji bł. Herman Józef. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 20 s. 307-309.

140. [Słów kilka o autorze]. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 1 s. 15-17.

141. Koronacja Obrazu Matki B. Różańcowej w kościele OO. Dominikanów w Żółkwi. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 9 s. 270-274.

142. Najświętszy Sakrament Ołtarza. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 6 s. 162-166.

143. Obrońca Marji św. Piotr Kanizy. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 18 s. 275-277.

144. O Nawiedzinach Matki Boskiej w Różańcu. (2-go lipca). *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 7 s. 194-197.

145. Różaniec, jako podatek Matki Boskiej. [Kilka myśli na uroczystość Trzech Króli]. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 1 s. 2-4.

146. Św. Jan Boży — Czciciel tęsknot Marji po Wniebowstąpieniu. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 19 s. 291-292.

147. Św. Józef a Różaniec. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 3 s. 71-75.

148. Ks. Bronisław Markiewicz. W: *Kalendarz Królowej Korony Polskiej 1930*, s. 61-81.

149. Nauka o Matce Boskiej św. Wincentego Ferreriusza. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 5 s. 215-224; T. 3: 1931 nr 9 s. 108-118; T. 4: 1932 nr 4 s. 195-201.

150. Salve Regina. Lw. 1932 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 190.

151. Jak św. Dominik odmawiał Różaniec. *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 8 s. 232-237. Toż samo wydane także w: *Nauki Różańcowe o Najśw. Marji Pannie.* Lw. 1935 s. 49-53.

152. Kierunek życia. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 11 s. 179-184.

153. Królowo bez grzechu poczęta, Królowo Różańca świętego módl się za nami. *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 12 s. 391-397.

154. Leon XIII — „Papież Różańca". *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 10 s. 294-299.

155. Marja a harmonja duszy. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 1 s. 34-42.

156. Miłość zbłąkana. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 11 s. 227-231.

157. Myśl Marji w objawieniu różańca. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 10 s. 131-140.

158. Niepokalana a namiętności. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 9 s. 98-103.

159. Pamiątka ponownej koronacji Cudownego Obrazu Matki Boskiej w Tarnobrzegu 8 IX 1904-1933. 16° s. 8. Broszurka ta wyszła jako dodatek do *Róży Duch.* R. 32: 1933 nr 10.

160. Rycerz Różańca. *Róża Duch.* R. 32: 1933 s. 259-263.

161. Szata Marji. [Kilka myśli o Święcie Matki Boskiej Szkaplerznej 16-go lipca]. *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 7 s. 206-210.

162. Tłum., wst.: Tajemnica Marji. Przedziwny list bł. Ludwika Grignona de Montfort o zupełnym oddaniu się Matce Boskiej czyli o świętym niewolnictwie miłości. P. 1933 s. 61.

163. Królowa Różańca św. w Kościele i Polsce. Lw. Wyd. OO. Dominikanów 16° T. 1: 1934 s. 508, nlb. 2, tabl. 4; T. 2: 1935 s. 527, nlb. 1, tabl. 14. W osob. odb. wyszedł rozdz. XLII t. 2 pt.: Matka Boska „Zwycięska" w kościele OO. Dominikanów lwowskich [wielki ołtarrz], Lw. 1935 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 16. Podobnie rozdz. XLII t. 2 pt.: Matka Boska „Jackowa". Lw. 1935 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 16.

164. Apostoł „Ave Maria". *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 7-8 s. 213-220.

165. Kult Ułanów Jazłowieckich dla Najśw. Panny. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 3 s. 69-75; nr 4 s. 102-104.

166. Tłum.: Listy apostolskie Leona XIII o Różańcu Marji. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 10 s. 308-317; nr 11 s. 345-349; nr 12 s. 377-382. — Toż w osob. odb. pt.: Różaniec Marji. Encykliki... Lw. 1935 8° s. 130.

167. Róża z Lourdes. [Z okazji 75-letniej rocznicy Objawienia i kanonizacji św. Bernardetty]. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 2 s. 44-50.

168. Surjano i Lwów. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 9 s. 298-301.

169. Zaprowadzenie Różańca przy łunie pożaru. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 1 s. 4-6.

170. Nauki Różańcowe o Najśw. Marji Pannie. Lw. 1935 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 94, nlb. 2.

171. Ekspiacja Maryjna. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 5 s. 174-177. Toż samo przedrukowane w: *Nauki Różańcowe o Najśw. Marji Pannie.* Lw. 1935 s. 33-36.

172. Różaniec w Polsce w ostatnim pięćdziesięcioleciu. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 6 s. 207-215.

173. Matka Boska „Jackowa" i bł. Jakób Strepa. Lw. 1936 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 23.

174. Wyd.: Pamiętnik Pierwszego Różańcowego Kongresu Marjańskiego we Lwowie w d. 13-17 VI 1935. Wydał.. Lw. 1936 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 633, nlb. 4, tabl. 8. W Pamiętniku zawierają się następujące mowy i kazania O. Żukiewicza: Mowa na rozpoczęcie nabożeństwa kongresowego w archikatedrze lwowskiej s. 439-451; Na zakończenie Marjańskiego Kongresu Różańcowego s. 504-513; O doskonałości modlitwy różańcowej s. 473-486; O doskonałości życia na wzór Marji s. 487-503; O zadaniach Różańcowego Kongresu s. 452-461; Różaniec najdoskonalszym nabożeństwem s. 462-472; Trzy wielkie różańcowe rocznice s. 435-438; Zada-

nie Róż poszczególnych stanów s. 574-597.

175. Rec.: O. BERNARD od Matki Boskiej: Najboleśniejsza. Rozważania. Kr. 1936. *Szk. Chryst.* T. 12: 1936 nr 4 s. 248-250.

176. Rec.: O. BERNARD od Matki Boskiej: Znak Zbawienia. Rozmyślania o Matce Boskiej Szkaplerznej. Kr. 1936. *Szk. Chryst.* T. 13: 1936 nr 4 s. 235-236.

177. Rec.: O. STEFAN, bazylianin: Rozmyślania o Najśw. Marji P. na miesiąc maj. Żółkiew 1936. *Szk. Chryst.* T. 13 1936 nr 1-2 s. 102-103.

178. Pamiątka koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej w kościele ormiańskim w Stanisławowie dnia 30-go maja 1937 roku. Stanisławów 1937 Nakład Komitetu Koronacyjnego Cud. Obrazu Najśw. Marii Panny Łaskawej 16° s. 102.

179. Rec.: A. JOUGAN: O koronacjach obrazów Matki Bożej w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 nr 23 s. 272-273.

180. Rec.: A. DEROUVILLE: O naśladowaniu Najśw. Maryi Panny. Na wzór „Naśladowania Chrystusa Pana" z dodatkiem wybranych modlitw do N. M. P. z francuskiego przełożył ks. dr Adolf Tymczak. Kr. 1936. *Szk. Chryst.* T. 14: 1937 nr 5 s. 357-359.

181. Rec.: Maria zawsze i we wszystkim, według O. Auriemm, opracował O. Rafał KALINOWSKI. Kr. 1935. *Szk. Chryst.* T. 14: 1937 nr 5 s. 354-355.

182. Uroczystość koronacji cudownego obrazu Najśw. M. Panny Łaskawej w Stanisławowie. Lw. 1938 Nakł. Gregoriany 8° s. 36.

183. Rec.: O. BERNARD od Matki Boskiej: Życie Marjańskie w Karmelu. Kr. 1938. *Szk. Chryst.* T. 17: 1938 nr 3 s. 238-240.

184. Rec.: F. KĘDZIERSKI: Św. Salwator z Horty. Lw. 1938. *Szk. Chryst.* T. 17: 1938 nr 3 s. 300.

185. Pani nasza Jazłowiecka. Lw. 1939 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 160.

186. Nostra Domina de Jazłowiec. *Miles Immacul.* A. 2: 1939 nr 1 s. 15-17.

187. Wspomnienia koronacyjne z Jazłowca. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 8 s. 261-266.

188. Rec.: O. BERNARD od Matki Boskiej: Świat kolend. Kr. 1939. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 nr 2 s. 125-126.

189. Rec.: R. KOSTECKI: Świętość Maryi Panny. Poznań [b. r.]. *Szk. Chryst.* T. 19: 1939 nr 2 s. 131-132.

190. Życzenie Matki Najśw. *Róża Duch.* R. 39: 1947 nr 6 s. 68-70.

191. Matka Boska Szkaplerzna. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 nr 4 s. 497-502.

192. Malutka ale w cuda potężna Matka Boska Gidelska. Nowenna na pamiątkę 25 letniej rocznicy Koronacji — 1923-1948. Częstochowa [1948] „Caritas" 16° s. 132.

193. Matka Boska Gidelska. *Niedziela.* 1948 nr 33 s. 281.

194. O rozmyślaniu różańcowym. *Róża Duch.* R. 40: 1948 nr 2 s. 50-51.

195. Z dziejów kultu Niepokalanego Poczęcia w Polsce. W: *Kalendarz Rycerza Niepokalanej.* Niepokalanów 1949 s. 36-40.

196. MIECHOVIENSIS JUSTINI: OP: Discursus praedicabiles super Litanias Lauretanas B.M.V. tłumaczenie na język polski... Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. bez sygn. s. 2000.

197. Objawienie Matki Boskiej Różańcowej w Polsce. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. bez sygn. k. 9.

198. Rozważania w czasie odmawiania Różańca św. napisał... Kraków, Arch. Prow. Dominikanów, rkp. bez sygn. s. 154.

II.

JANUKAJTIS A.: Trubadur Niepokalanej [Śp. Ojciec Konstanty Żukiewicz]. *Ryc. Niepokal.* R. 28: 1949 nr 2 s. 55-56; SAPEK-ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Ś. P. Ks. Konstanty Żukiewicz OP. *Aten. Kapł.* T. 50: 1949 z. 5 s. 483-484; Śp. O. Konstanty Żukiewicz, dominikanin. *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 2 s. 56-57; [JARON] K.: O. Konstanty Żukiewicz największy w Polsce czciciel Marii. *Róża Duch.* R. 52: 1950 nr 1 s. 21-23; nr 2 s. 42-46. Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: O. Antoni Jerzy BAJORSKI: O. Konstanty Maria Żukiewicz OP apostoł kultu Marii. Kr. 1954, rkp. bez sygn. s. 93; Dokumenty osobiste O. Konstantego Żukiewicza, teczka bez sygn.

O. Zygmunt Mazur OP

Żukowski Eugeniusz (1877-1951), filozof.

Urodził się 17 XII 1877 r. w Niżankowicach k. Przemyśla. Naukę gimnazjalną rozpoczął w Chyrowie, później uczęszczał do Gimnazjum w Rzeszowie, a ukończył ją w Jarosławiu, gdzie zdał egzamin dojrzałości w 1895 r., po którym wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1900 r. Bezpośrednio po nich, został wysłany na studia do Innsbrucka, gdzie 10 XI 1903 r. uzyskał doktorat z teologii. Tam też rozpoczął specjalizację w zakresie bibli-

styki. Po powrocie do diecezji w jesieni 1903 r. pracował jako wikariusz w Odrzykoniu k. Krosna, potem od końca grudnia 1903 do 31 VII 1904 r. w parafii Szebnie k. Jasła. Od 1 VIII 1904 do 30 IX 1912 r. wypełniał obowiązki prefekta w Seminarium Duchownym. Równocześnie rozpoczął długoletnie nauczanie w Instytucie Teologicznym. W r. akad. 1904/5 w związku z wyjazdem ks. K. Waisa za granicę, był zastępcą profesora filozofii i teologii fundamentalnej, w roku następnym, w identycznej sytuacji zastępował profesora historii Kościoła, w następnym zaś r. 1906/7 zastępował prefekta w filii Gimnazjum przemyskiego. Od 1907 do 1911 r. pracował w takim samym charakterze w przemyskim Gimnazjum na Zasaniu. Od r. 1911/12 objął katedrę filozofii w Instytucie Teologicznym już na stałe i wykładał większość przewidzianych programem przedmiotów filozoficznych, z różnymi modyfikacjami, niemal do śmierci. W okresie II wojny światowej wykładał zastępczo historię Kościoła. W 1950 r. przeszedł na emeryturę.

W kurii biskupiej był zatrudniony jako referent i radca, ale w 1923 r. zrezygnował z tych obowiązków. W 1924 r. wszedł do komisji kwalifikacyjnej dla katechetów szkół średnich. Na prośbę miejscowego bpa A. Nowaka, w 1927 r. został mianowany podkomorzym papieskim. Dzięki temu, że wykładał różne przedmioty, a zwłaszcza że zajmował się tylko nauką i nauczaniem przez wiele lat, zdobył szeroką wiedzę, jednak w stosunku do niej napisał nieproporcjonalnie mało. Był powszechnie lubiany przez swoich słuchaczy. Należał do stronnictwa Narodowej Demokracji i był jej zagorzałym zwolennikiem. Zmarł w Przemyślu 30 IV 1951 r.

I.

1. Nauka, a katolicka teologia. (Streszczenie odczytu wygłoszonego na posiedzeniu Towarzystwa Teolog. w Przemyślu 9 XI 1924 r.). *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 119-120.

2. Organizacja studiów teologicznych w Polsce w dobie obecnej. W: *Pamiętnik IV zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] w *Kielcach 20 IV — 22 IV 1927 r.* Kielce 1927 s. 79-94.

3. Idealny program nauki w naszych zakładach teologicznych. W: *Pamiętnik V zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] w *Łodzi 30 IV — 5 IV 1929 r.* Kielce 1929 s. 33-54.

4. Świadectwo Ignacego z Antiochii o rzymskim prymacie ze stanowiska apologetyki. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 192-219.

5. Niektóre porządki w zdaniach rozłączonych i równoważnych. [Fragmenty z algebry logiki]. *Rocz. Filoz. KUL.* T. 1: 1948 s. 190-197.

6. Materiały do logiki zdań w pismach Arystotelesa. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 308-310.

7. Materiały z filozofii, teologii, historii filozofii, filologii 16° karty luźne nienumerowane. Rkps w Arch. Diec. Przem. bez sygn.

8. Materiały z zakresu matematyki, logistyki. Ćwiczenia. 16° k. luźne. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. sygn.

9. Materiały: Plan nauki religii w gimnazjach. 16° k. 30, 2, 2. Idealny program nauki w naszych zakładach teologicznych. Rkps pracy drukowanej zob. nr 3, k. luźne. Protokoły z posiedzeń koła nauczycielskiego szkół wyższych w Przemyślu. k. luźne. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. sygn.

10. Notatki do nauki języków obcych: angielski, arabski, aramejski, hebrajski. K. luźne. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. s.

11. O logice zdań u Boecjusza. 16° cz. 1-2. k. 237, 238-522. Tekst w jęz. polskim, łac., greckim. Rkps w Arch. Diec. Przem.

12. Silva rerum. Rkps k. luźne, w Arch. Diec. Przem. b. s.

13. Synkretyzm logiczny. 16° k. 150. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. s.

14. Trzy prace o prymacie Stolicy Apostolskiej. [Zob. nr 4]. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. s.

15. Notatki ze studiów teologicznych. [Metodologia, gnoseologia, historia Kościoła, pastoralna]. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. s.

16. Notatki ze studiów teologicznych. [Dogmatyka, Pismo św.]. Rkps w Arch. Diec. Przem. b. s.

II.

Pamiętnik I Zjazdu odbytego we Włocławku w 1921 r. Włocławek 1922; *Enc. kośc.* T. 33 s. 431; *Kron. Diec. Przem.* R. 3: 1903; R. 4: 1904; R. 6: 1906; R. 11: 1911; R. 23: 1923; R. 25: 1925; R. 27: 1927; Schem. cleri dioec. Prem. pro A. D. 1901. Toż za l. 1902-1938. — Tabela urzędowa — Kuria bpia, Przemyśl.

Ks. Tadeusz Śliwa

Żukowski Stanisław (1881-1935), profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, homileta.

Urodził się 20 X 1881 r. w Czerniowcach na Bukowinie, gdzie też ukończył szkołę ludową i gimnazjum. Maturę uzyskał w 1903 r. W l. 1903-1907 studiował teologię w Seminarium Duchownym we Lwowie oraz w Uniwersytecie Lwowskim. Święcenia kapłańskie przyjął 1 VIII 1907 r. Był wikariuszem przy kościele św. Antoniego we Lwowie (1907--1908), a następnie nauczycielem religii w VII Gimnazjum we Lwowie (1908-1912), a później w I Szkole Realnej (1912-1920). W 1915 r. doktoryzował się w Uniwersytecie Lwowskim, a w 1919 habilitował. Od 1919 r. wykładał w Uniwersytecie Lwowskim homiletykę, w 1920 r. został profesorem nadzwyczajnym, a w 1922 zwyczajnym homiletyki. Był dziekanem Wydziału Teologicznego (1924, 1929) i jego prodziekanem (1925, 1930, 1933), a nadto od 1920 r. wizytatorem religii szkół średnich we we Lwowie. Na skutek reorganizacji Wydziału Teologicznego w 1933 r. i zniesienia katedry homiletyki przeszedł w stan spoczynku. Zmarł 30 VIII 1935 r. we Lwowie.

I.

1. Częsta i codzienna Komunia św. w świetle dekretu Kongregacji Soboru z 20 grudnia 1905 i dekretów późniejszych. Wyd. 1. Lw. 1909 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 66. — Toż. Wyd. 2 poprawione i rozszerzone. Lw. 1913 8° s. 161.

2. Komunia dzieci w świetle dekretu „Quam singulari". Lw. 1911 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 70.

3. Wspólna lektura religijna w wyższych klasach szkół średnich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 291-307.

4. Kazanie na uroczystość Wniebowzięcia N. P. Marji. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 374-377.

5. Na Kongres Eucharystyczny. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 337-338.

6. Dzień Eucharystyczny. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 362.

7. Rec.: B. ŻULIŃSKA: Mały Jezus. Legendy i opowiadania z dzieciństwa P. Jezusa. Lw. 1912. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 604-605.

8. Rec.: WAGNER W.: Głuchoniemi wobec najnowszych badań nauki. Lw. 1913. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 141.

9. Eucharystyczne pokłosie. Kazania, rozprawy i szkice o Najśw. Sakramencie. Seria I. Lw. 1914 Druk. Polonia 8° s. 185.

10. Dziecię u stóp P. Jezusa. Podręcznik adoracji Najśw. Sakramentu dla użytku dzieci. Lw. 1914 16° s. 200.

11. Modlitwa narodu. Kazanie na 3-ci Maja. Lw. 1914 8° s. 14.

12. Eucharystyczne pokłosie... Seria 2. Lw. 1915 8° s. 182.

13. „Potrzeba obmyślać pokój". Egzorta wojenna. Lw. 1915 8° s. 19.

14. Eucharystyczne pokłosie... Seria 3. Lw. 1917 8° s. 172.

15. O religijną oświatę dla inteligencji świeckiej. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 302-304.

16. Niewłaściwość. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 118.

17. Śpiew kościelny na wsi polskiej. Lw. 1918 8° s. 18.

18. Pamięci Sienkiewicza. Lw. 8° s. 16.

19. Niegodna i świętokradzka Komunia jako problem homiletyczny. Lw. 1919 8° s. 143.

20. Pismo św. w kazaniu. Zarys metodyczny. Lw. 1921 8° s. 121.

21. Druty kolczyste a książka. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 42-43.

22. Rec.: ROKOSZNY J.: Wychowanie i nauka w polskich seminariach duchownych. Radom 1921. *Mies. Katech. Wychow.* R. 11: 1922 s. 83-85.

23. Rec.: W. KOSIŃSKI: Technika głoszenia kazań. Sandomierz 1920. *Mies. Katech. Wychow.* R. 11: 1922 s. 85-86.

24. Rec.: SZLAGOWSKI A.: Mowy akademickie, 1915-1921. P. 1921. *Mies. Katech. Wychow.* R. 11: 1922 s. 151-153.

25. Rec.: Niedzielne Ewangelie roku kościelnego według I. Hirschera, przetłum.

ks. dr Włodzimierz SYPNIEWSKI. P. 1921. *Mies. Katech. Wychow.* R. 11: 1922 s. 155-156.

26. Emanuel. Kazania o Najśw. Sakramencie. Lw. 1923 8° s. 127.

27. Wykłady perykop Ewangelii niedzielnych dla użytku katechetów i kaznodziei. Lw. 1923 8° s. 127.

28. Rec.: CHOTKOWSKI W.: Kazania eucharystyczne o Najśw. Sercu P. Jezusa. Wyd. 2. P. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 150-151.

29. Rec.: M. GRAWLEY: Konferencje rekolekcyjne. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 230-231.

30. Krótkie nauki niedzielne na podstawie Ewangelii. Lw. 1924 Nakł. Biblioteka Religijna 8° s. 334.

31. Rec.: HADUCH H.: Zasady wymowy ogólnej i kościelnej dla użytku duchowieństwa. Kr. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 304-307.

32. Prostujcie drogę Pańską! Krótkie nauki niedzielne. Lw. 1928 Nakł. autora 8° s. 337, nlb. 3.

33. W blaskach Hostii. Antologia poezji o Najśw. Sakramencie. Lw. 1928 Nakł. Tow. Biblioteka Religijna 8° s. 216.

34. Przysłowia w kazaniu. Studium. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 24-37.

35. O rozszerzaniu praktyki częstej Komunii św. Referat wygłoszony na I kursie duszpasterskim we Lwowie. W: *Sprawy duszpasterskie.* Wykłady z kursu duszpasterskiego. Lw. 1929 s. 50-65. — Toż. *Mies. Katech. Wychow.* R. 18: 1929 s. 379-394. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 18.

36. Postulat aktualności w kazaniu. Referat. W: *Sprawy duszpasterskie.* Wykłady z kursu duszpasterskiego. Lw. 1929 s. 158-179. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 24.

37. Rec.: ŻUKIEWICZ K. M.: Rozmyślania o Matce Boskiej w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu. W. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 73-76.

38. Rec.: DURR L.: Alttestamentliche Parallelen zu den einzelnen Sonntagsevangelien. Berlin 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 147-149.

39. Rec.: Sonntagsevangelien. Erklärungen von Dr. Carl Sonnenschein. Berlin 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 149.

40. Rec.: SCHLEINIGER-DONDERS: Wypisy kaznodziejskie. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 228-229.

41. Rec.: NEBREDA E.: Bibliographia Augustiniana. Romae 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 226-228.

42. Rec.: LINHARDT R.: Brennender Dornsbusch. II Bd. Freiburg 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 305.

43. Rec.: WEINGERTNER: Die Apostelgeschichte. Innsbruck 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 305-306.

44. Rec.: STEIERT: Exsultate — Festpredigten. Freiburg 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 306.

45. Msza święta jako ośrodek życia religijnego. Referat wygłoszony na Kongresie Eucharystycznym we Lwowie 16 czerwca 1928. *Głos Eucharystyczny.* R. 1930. — Toż w osob. odb. Lw. 1930 Nakł. Autora 8° s. 21.

46. Św. Augustyn. Egzorta do młodzieży akademickiej na nabożeństwie jubil. w 1500 rocznicę śmierci św. Augustyna. *Mies. Katech. Wychow.* R. 19: 1930 s. 496-502.

47. O egzortach szkolnych. Uwagi homiletyczne. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 1-22, 86-110. — Toż w osob. odb. Kielce 1931 8° s. 48.

48. Kapłan jako szafarz tajemnicy ołtarza. Referat. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i różnowierstwa.* P. 1931 s. 230-245. — Toż w osob. odb. P. 1931 8° s. 16.

49. Pogląd w egzorcie. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 1-17.

50. Główne źródła materiału do egzort szkolnych. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 174-192.

51. Śp. ks. biskup Władysław Bandurski jako kaznodzieja. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 218-226.

52. Nabożeństwa i kazania „polowe". *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 267-272.

53. Rec.: DAVID P.: Biblioteka wikariuszów w katedrze krakowskiej. *Prz. Bibl.* 1931. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 154-155.

54. Znaczenie modlitwy dla kazania. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 92-102.

55. Redagował *Głos Eucharystyczny* [1922-1923] i należał do komitetu redakcyjnego *Przeglądu Homiletycznego* [1923-1925].

II.

ŻUKOWSKI Stanisław. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 430-431; Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 120-122; X. Dr. Stanisław Żukowski. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 376; G[ERSTMANN] A.: X. Stanisław Żukowski. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 387-388; Zgon homilety śp. ks. prof. Stanisława Żukowskiego. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 362-364; Śp. ks. Stanisław Żukowski. *Rocz. Katol.* R. 13: 1936 s. 326.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Żulińska Barbara Teresa, krypt. B. Ż., S. B. Ż., S. B. Ż. C. R., C. R.; pseud. Autorka „Małego Jezusa" (1881-1962), zmartwychwstanka, teoretyki praktyk pedagogiki katolickiej, autorka biografii.

Urodziła się 19 X 1881 r. we Lwowie jako córka znanego pedagoga i społecznika Józefa i Łucji z Grossów Żulińskich. Uczyła się u benedyktynek i w Seminarium Pedagogicznym we Lwowie. Studia odbyła na miejscowym uniwersytecie, uzyskując doktorat. Wcześnie zaczęła ogłaszać swoje prace w fachowych czasopismach i została dyrektorką Seminarium dla Przedszkolanek we Lwowie. Do zmartwychwstanek wstąpiła w 1914 r. Formację zakonną otrzymała w Kętach, gdzie 28 I 1916 r. złożyła śluby zakonne. Kierowała Zakładem św. Anny dla młodzieży żeńskiej w Warszawie (1916/17). Była przełożoną we Lwowie i dyrektorką Państwowego Seminarium Ochraniarskiego (1919-1930). W l. 1930-1939 prowadziła wykłady w nowym Seminarium Pedagogicznym Sióstr Zmartwychwstanek w Warszawie, na Żoliborzu, którego była dyrektorką od 1934 r. Często brała udział w zjazdach pedagogicznych, głosiła odczyty i ogłaszała prace. Była stałą wizytatorką i cenzorką. Zaraz po wojnie organizowała nauczanie religii w Radomiu i uczestniczyła w układaniu katechetycznych programów. Ostatni okres życia spędziła w Częstochowie jako pedagog i współpracowniczka „Niedzieli" i wielu innych czasopism katolickich. Zmarła 28 I 1962 r. w Częstochowie.

I.

1. *Kilka uwag w sprawie ogródków dziecięcych.* Skreśliła podług sprawozdania z podróży naukowej... Lw. 1908 Druk. Pillera, Neumanna i Sp. 16° s. 32.

2. Zabawy i zabawki dziecięce pod względem pedagogicznym i społecznym. *Szkoła.* R. 43: 1910 s. 396-401, 453-467, 520-523. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt.: Zabawy i zabawki dziecięce. Szkic pedagogiczny. Lw. 1910 I Związkowa Druk. 8° s. 29, nlb. 2.

3. Królowa Jadwiga. Sztuka sceniczna. W: *Ku czci królowej Jadwigi dwa obrazki sceniczne.* Lw. 1911 Wyd. Lwowskiego Koła Pań Tow. Szkół Lud. 8° s. 5-46. — Toż pod zm. tyt.: Królowa Jadwiga. Obraz sceniczny w 5 odsłonach. Lw. 1934 Tow. Bibl. Rel. 16° s. 35.

4. Opiekunka sierot. W: *Ku czci królowej Jadwigi.* Lw. 1934 s. 46-70.

5. Mały Jezus. Legendy i opowiadania z dzieciństwa Chrystusa Pana... Lw. 1912 Nakł. Księg. Zienkowicza i Chęcińskiego, Druk. J. Chęcińskiego 4° s. 94, nlb. 1, ilustr. — Toż. Wyd. 2. P. 1924 Nakł. i druk. Księg. św. Wojciecha 4° s. nlb. 3, 73, nlb. 3, ilustr. M. Jaroszyńskiej. — Toż. Wyd. 3. P. 1929 Księg. i Druk. św. Wojc. 4° s. 73. — Toż. Wyd. 4. Katowice 1947 Księg. św. Jacka 8° s. 76.

6. Anioł Stróż. Opowiadania dla dzieci. Lw. 1913 Wyd. Tow. im. Piotra Skargi, Druk. Zakł. Nauk. im. Ossol. 16° s. 71, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1922 16° s. 71. — Toż. Wyd. 3, przerobione z ilustr. Lw. 1931 Nakł. Tow. Bibl. Relig. 4° s. 36, tabl. 9. — Toż. Wyd. 2 [4]. Lw. 1934 4° s. 40.

7. Nauka moralności narodowej. Obowiązki Polki. Pogadanki dla dziewcząt. Opracowała... Lw. 1913 Macierz Polska 16° s. nlb. 3, 275, nlb. 2. — Toż pod zm. tyt.: Obowiązki Polki. Pogadanki dla dziewcząt... Wyd. 2 przer. Lw. 1924 Tow. Bibl. Relig... 16° s. nlb. 3, 167, nlb. 1.

8. O kształceniu charakteru w wieku przedszkolnym. (Referat wygłoszony na posiedzeniu Sekcji Pedagogicznej Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego). *Szkoła.* R. 51: 1918 s. 268-280.

9. Królowa Korony Polskiej. Opowiadanie o Najśw. Pannie... Lw. 1918 Jakubowski 16° s. nlb. 3, 78, nlb. 1, ilustr. Bibl. Macierzy Pol. nr 107 cz. 1.

10. Współaut.: Podręcznik dla ochraniarek. Wyd. zbior. Lw. 1920. (Autorką: Dziecko i zabawa s. 171-173; Gry dziecięce s. 173-175; Dary Fröbla s. 178-179; Budowanie s. 189-190; Układanie s. 190-191; Robótki ręczne w ogródku i ochronie s. 196-199; Pogadanki s. 199-208; Co i jak opowiadać? s. 208-212; Wiersze dla dzieci s. 212-214; Przyroda a dziecko s. 219-222; Piękno w życiu dziecka s. 222-224).

11. Współaut.: Czytania biblijne i katechetyczne. Cz. 1-2. Lw. 1922-[1923]. Nakł. i druk. K. S. Jakubowskiego 8° s. IV, 196, IV, 106, nlb. 2 (anonim. obok księży A.

GERSTMANNA, A. RATUSZNEGO i G. SZMYDA).

12. Kilka słów o wychowaniu przedszkolnym. *Szkoła.* R. 56: 1925 z. 12 s. 255-258.

13. Wychowanie religijne w wieku przedszkolnym. *Wych. Przedszk.* R. 1: 1925 nr 2 s. 5-6; nr 3 s. 5-6; nr 4 s. 5-7.

14. Nasze wady narodowe. (Referat zjazdowy). *Wych. Przedszk.* R. 1: 1925 nr 5 s. 20-24.

15. Jak można dzieciom ułatwić pogadanki religijne. *Wych. Przedszk.* R. 1: 1925 nr 6/1 s. 20-21.

16. O wychowaniu społecznym dzieci. *Wych. Przedszk.* R. 1: 1925 nr 11/12 s. 1-2.

17. Lilia Karmelu. Obrazek sceniczny ku czci św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Lw. 1925 Nakł. Tow. Bibl. Relig. 16° s. nlb. 2, 16, nlb. 1.

18. Kilka słów o wychowaniu społecznym. *Mies. Katech. i Wych.* R. 14: 1925 z. 8 s. 305-315. — Toż w osob. nadb. Lw. 1925 Druk. Bibl. Rel. 8° s. 305-315. — Toż. *Vexil. Resur.* R. 11: 1938 nr 1 s. 21-28; nr 2 s. 27-33.

19. Kilka uwag o adoracji szkolnej. *Mies. Katech. i Wych.* R. 14: 1925 z. 9 s. 378-381.

20. Mała Święta. Obrazki dla dzieci z życia św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Opracowała... Lw. 1925 Nakł. Tow. Bibl. Rel. i Brac. Wydaw. św. Józefa 8° s. nlb. 2, 62, nlb. 2. — Toż. Wyd. 2. Lw. 1926 8° s. 75, nlb. 5, ilustr. 16. — Toż. Wyd. 3. Lw. 1927 12° s. 82, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 4. Lw. 1930 12° s. nlb. 3, 75, nlb. 5, ilustr. 4. — Toż. Lw. 1931.

21. Wychowanie przedszkolne a praca nauczyciela. *Szkoła.* R. 57: 1926 z. 1 s. 28-32; z. 3 s. 62-66.

22. O karności. (Referat wygłoszony na zjeździe pedagogicznym). *Szkoła.* R. 57: 1926 z. 5 s. 97-100; z. 6/7 s. 120-124.

23. Wspomnienie pośmiertne. Śp. ks. Paweł Smolikowski ze Zgromadzenia Księży Zmartwychwstania Pańskiego. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 nr 40 s. 465-466.

24. O egzekutywie. *Przyj. Szk.* R. 5: 1926 nr 10 s. 264-268.

25. O św. Franciszku z Asyżu. Opowiadania dla dzieci. Opracowała... Lw. 1926 Druk. Tow. Bibl. Relig... 12° s. nlb. 3, 39, nlb. 2, ilustr. 9. — Toż. Wyd. 2. Niepokalanów 1947 Wyd. Milicji Niepokalanej 12° s. nlb. 3, 46, nlb. 1, ilustr.

26. Pogadanki religijne. *Wych. Przedszk.* R. 3: 1927 nr 5 s. 5-7.

27. Oto Matka twoja. O Maryi dla dzieci opracowała... Ilustr. s. Aniela Józefowicz. Lw. 1927 Nakł. i Druk. Tow. Bibl. Relig... i Brac. Wyd. św. Józ. 12° s. nlb. 3, 108, nlb. 4, ilustr. 18. — Toż. Wyd. 2. W. 1938 Wydawn. i Druk. Salez. Szk. Rzemiosł Działu Graficznego 16° s. 59, nlb. 2, ilustr. 15. — Toż. Wyd. 3 rozszerzone ze zm. podtyt.: O Niepokalanej dla dzieci. Niepokalanów 1947. [Nakł. i Druk.] Mil. Niepok. 8° s. nlb. 3, 88, nlb. 2.

28. Kilka słów o książkach religijnych dla dzieci. *Szkoła.* R. 59: 1928 z. 4 s. 99-103.

29. Czego się wymaga dzisiaj od ochrony? *Szkoła.* R. 59: 1928 z. 8 s. 219-228.

30. Po Świętach Bożego Narodzenia. *Wych. Przedszk.* R. 4: 1928 nr 1/2 s. 20-22.

31. Dzisiejsze przedszkole. *Szk. i Wiedza.* R. 2: 1928 z. 7 s. 269-273. — Toż w osob. nadb. Lw. 1928 Nakł. i Druk. K. J. Jakubowskiego 8° s. 269-273.

32. Kilka słów o wychowaniu narodowym. Wychowanie społeczne. *Nasz Związek.* R. 2: 1928 nr 4 s. 2-18. — Toż w osob. odb. Lw. 1928 Wyd. Związ. Koleż. Sacré Couer. 8° s. nlb. 2, 16, nlb. 1.

33. Henio. Dzieje duszy polskiego chłopca. W. [1928]. Nakł. Księg. „Kroniki Rodzinnej", Salezjań. Zakł. Graficz. 16° s. nlb. 6, 79, nlb. 1. — Toż pod zm. tyt.: Święty chłopczyk. Lw. 1932 Nakł. Tow. Bibl. Relig. 16° s. 75. — Toż pod zm. tyt.: Jeden z nas. Obrazki z życia polskiego chłopca. Ilustrowała s. Aniela Józeficzówna ze Zgrom. Sióstr Zmartw. Pańskiego. Okład. pędzla P. Burgiełówny. W. 1936 (Druk. Szk. Graficz. im. Marszałka J. Piłsudzkiego) 8° s. nlb. 2, 75, nlb. 1.

34. Hosanna. Chrystus i dzieci. Opowiadania dla dzieci z czasów Chrystusa Pana. Ilustr. Z. Stanisławska. P. [1928] Nakł... i Druk. św. Wojciecha 8° s. nlb. 3, 55, nlb. 1. — Toż. P. [1931] 8° s. nlb. 3, 55.

35. Z dziedziny wychowania najmłodszych. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 205-206.

36. Więcej piękna wśród dziatwy. (Referat wygłoszony na otwarcie Kursu Ochraniarskiego we Lwowie). *Szkoła.* R. 60: 1929 z. 6 s. 162-166.

37. O ideałach w wychowaniu. Odczyt wygłoszony w Krakowie. [Kr. 1930] Nakł. Głów. Kom. Opieki nad Ochronami dla małych dzieci w Krakowie 8° s. 39.

38. Kilka słów o przedstawieniach z okazji „Gwiazdki". *Wych. Przedszk.* R. 7: 1931 nr 2 s. 52-53.

39. O wychowaniu najmłodszych. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 314.

40. O wychowaniu religijnym dzieci w wieku przedszkolnym. P. [1931] Nakł. i Druk. św. Wojc. 8° s. nlb. 3, 36, nlb. 1.

41. Kilka uwag o prowadzeniu Krucjaty Eucharystycznej. Referat wygłoszony na zebraniu kierowników krucjaty. *Głos Euchar.* R. 15: 1932 nr 8 s. 147-150; nr 9 s. 165-169. — Toż w osob. odb. Lw. 1932

Druk. Tow. Bibl. Relig. 8° s. nlb. 3, 9, nlb. 3.

42. Nasza mała przyjaciółka. Kartki z życia polskiej dziewczynki. Ilustr. wykonała R. Szyrajewówna. Lw. 1932 Nakł. i Druk. Tow. Bibl. Relig. 4° s. nlb. 3, 23, nlb. 1, ilustr. 10.

43. Matka Celina Borzęcka założycielka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. (W 100 rocznicę urodzin). *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 nr 46 s. 537-538; nr 47 s. 547-548. — Toż. pod zm. tyt.: Celina Borzęcka. *Rodz. Pol.* R. 7: 1933 z. 12 s. 379-381. — Toż w osob. nadb. W. 1933 Druk. Księży Pallotynów 4° — Toż pod zm. tyt.: Córka modlitwy. *Szkoła Chryst.* R. 5: 1934 t. 8 s. 84-88, 131-134. — Toż pt.: Celina Borzęcka. *Zjednoczenie.* R. 4: 1936 nr 11 s. 178-180.

44. Z wychowawczej ideologii zmartwychwstańczej. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 z. 5 s. 474-489. — Toż pod zm. tyt.: Aktualność poglądów Bogdana Jańskiego na wychowanie. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 nr 44 s. 748-749; nr 45 s. 762-763; nr 46 s. 779-780; nr 47 s. 793-794. — Toż pod zm. tyt. w osob. odb.: System wychowawczy Bogdana Jańskiego. W. 1936 12° s. nlb. 2, 27, nlb. 1.

45. Przemówienie na akademii ku czci s. Amaty [Kossowskiej] C. R. 22 IV 1934 na Żoliborzu. *Myśl Młodych.* [R. 8:] 1934 [nr specjalny] s. 3-6.

46. Zachowanie indywidualności w wychowaniu społecznym. *Szkoła.* R. 66: 1935 z. 1 s. 3-11; z. 2 s. 38-46.

47. Rozwijanie poczucia obowiązku. *Szkoła.* R. 67: 1936 z. 1 s. 1-10.

48. O uspołecznieniu kandydatów w zakładach kształcenia nauczycieli. (Referat wygłoszony na Pol. Zjeź. Pedag. w Krakowie d. 25 X 1935). *Szkoła.* R. 67: 1936 z. 3 s. 63-69; z. 4 s. 90-99.

49. Wychowanie religijno-moralne dzieci w wieku szkolnym. (Referat wygłoszony w czasie 2 Katol. Studium o wychowaniu w Wilnie w dniach 28 VIII — 1 IX 1936). W: *Katol. myśl wychowawcza.* Pamiętnik 2 katolickiego studium o wychowaniu w Wilnie. (Bibl. Akcji Katol. nr 40). 1936 s. 261-285. — Toż w osob. odb. P. [1936] Druk. Wydawnicza F. Krajna 8° s. nlb. 2, 30, nlb. 1.

50. Kwestia wychowania społecznego na ostatnim Studium Katolickim. *Szkoła.* R. 67: 1936 z. 6 s. 171-175.

51. Rec.: T. KALKSTEIN: Życie wewnętrzne m. Celiny Borzęckiej, opracowane na podstawie dokumentów. P. 1936. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 nr 31/32 s. 342.

52. Uzgodnienie nauki religii z przedmiotami nauczania. Włocławek 1936.

53. Eucharystia a wychowanie. P. 1936.

54. Na przyjęcie Pana. Listy do dziecka przed I Komunią św. P. [1937] Nakł. i Druk. Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 2, 78, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2 przer. ze zm. podtyt.: Rozmówki z dziećmi przed Pierwszą Komunią Świętą. Częstochowa 1949 Nakł. Składnicy Katol. Wydaw. i Artyst. Dewocjonalii Caritas 8° s. nlb. 8, 53, nlb. 3.

55. W hołdzie zasłudze [o abp J. Teodorowiczu]. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 nr 21 s. 363-364.

56. Zochna. Opowiadania dla dzieci z dzieciństwa Zosi Czarneckiej. Włocławek 1937 Nakł. Księg. Powsz., Druk. Diec. 12° s. nlb. 2, 36, nlb. 1, ryc. 6.

57. Na przeniesienie Matek Fundatorek. W: *Uroczystości w Kętach 21-22 XI 1937.* [W. 1937] s. 38-43.

58. Kwadrans ewangeliczny. Ewangelia źródłem wskazań dla wychowawców: I. Matka przed urodzeniem dziecka. *Zjednoczenie.* R. 5: 1937 nr 1 s. 7-10; II. Miłość matka ku dzieciom, s. 19-21; III. O atmosferze wychowawczej; s. 35-37; IV. Pomoc Boża, s. 52-54; V. Kształcenie sumienia, s. 67-69; VI. Serce matki czuwa, s. 84-86; VII. Przymioty dziecka, s. 102-103; VIII. Matka wobec winy dziecka, s. 127-129; IX. O radości w wychowaniu, s. 144-145; X. Harmonijny rozwój ducha i ciała, s. 160-161; XI. Świętość jako cel wychowania, s. 177-179.

59. Znaczenie tajemnicy Wcielenia w wychowaniu. *Głos Karmelu.* R. 12: 1938 nr 2 s. 56-59.

60. Znaczenie żywotów świętych w wychowaniu dzieci. *Dzwonek Trzeciego Zakonu.* R. 53: 1938 nr 3 s. 68-70.

61. Znaczenie umartwienia w wychowywaniu dzieci. *Dzwonek Trzeciego Zakonu.* R. 53: 1938 nr 4 s. 103-106.

62. Cześć Maryi w życiu dziecka. *Dzwonek Trzeciego Zakonu.* R. 53: 1938 nr 5 s. 134-136.

63. Najświętsze Serce a dziecko. *Dzwonek Trzeciego Zakonu.* R. 53: 1938 s. 167-169.

64. Kilka słów o wakacjach. *Dzwonek Trzeciego Zakonu.* R. 53: 1938 nr 7/8 s. 196-197.

65. Chrystus zmartwychwstan jest. (Z materiałów do przemówień...). *Vexil. Resur.* R. 11: 1938 nr 2 s. 3-8.

66. Kilka słów o Kongresie Dziecka. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 793-794.

67. Kształtujmy charakter naszych dzieci. *Dzwonek Trzeciego Zakonu.* R. 53: 1938 nr 10 s. 277-280; II. Walka z lenistwem, s. 315-317; III. Punktualność i dokładność, s. 343-345; IV. Walka z niesumiennością. R. 54: 1939 nr 1 s. 7-10; V. Lekkomyślność, s. 39-41; VI. Jak zwalczać nieposłuszeństwo, s. 74-76; VII. Walka z kłamstwem, s. 104-

106; VIII. Czystość serca, s. 136-139; IX. Walka z egoizmem, s. 171-173; X. Głębszy sens wychowania fizycznego, s. 201-203.

68. Matka-obywatelka. Pogadanki o wychowaniu dzieci. Lw. 1938 Nakł. i Druk. Tow. Bibl. Relig. 8° s. nlb. 2, 157, nlb. 3. — Toż. Wyd. 2 przer. Katowice 1948 Nakł. Kurii Diec., Druk. i Księg. Katolicka 12° s. nlb. 4, 118, nlb. 2.

69. Ku zmartwychwstaniu. Kartki z życia s. Zofii Czarneckiej zmartwychwstanki. *Szk. Chryst.* R. 9: 1938 t. 16 s. 440-459. — Toż w osob. odb. Lw. 1938 Wyd. Ojców Dominikanów, Druk. Dominikańska 16° s. nlb. 2, 22, nlb. 1.

70. Dr Józef Żuliński budowniczy Boży. Szkic biograficzny, skreślony na podstawie osobistych wspomnień i dokumentów rodzinnych. Katowice [1938] Nakł. i Druk. Księgarni Katolickiej 16° s. nlb. 4, 104, nlb. 3.

71. Dla Ciebie Polsko. Obrazki z życia Tadeusza Żulińskiego (Romana Barskiego). Lw. 1938 Państw. Wydaw. Książ. Szk., Druk. B. Polonieckiego 16° s. nlb. 2, 82, nlb. 1.

72. Mąż modlitwy [abp J. Teodorowicz]. *Głos Karmelu.* R. 13: 1939 s. 241-256, 298-301.

73. Ks. Arcybiskup Teodorowicz w świetle swych medytacji. *Szk. Chryst.* R. 10: 1939 t. 18 s. 225-236.

74. Cicha bohaterka. (Na marginesie książki „Matka Jadwiga Borzęcka" wydania Salezjanów). *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 519-520.

75. Rec.: Nowa Gwiazda Karmelu. Żywot s. Marii od Jezusa ukrzyżowanego. Przemyśl 1939. *Głos Karmelu.* R. 13: 1939 nr 5 s. 198.

76. Terenia [Leśniewska] wzór rycerki. W. 1939 Zgromadz. Sióstr Zmart. Pań. 16° s. nlb. 4, 32, nlb. 1.

77. Rec.: O. BERNARD OD MATKI BOŻEJ, karmelita bosy: Jej śladem. Św. Teresa od Dzieciątka Jezus wzorem młodych katoliczek. Katowice 1939. *Głos Karmelu.* R. 13: 1939 nr 7/8 s. 303.

78. Droga do chwały i zmartwychwstania. *Dz. Chic.* R. 52: 1942 nr 80 cz. 7 s. 76.

79. Przy żłóbku. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 301 cz. 3 s. 28.

80. Liturgia w ochronie. Rozmówki z małymi dziećmi. Katowice (1945) Nakł. Księg. św. Jacka, Druk. i Księg. Katolicka 16° s. nlb. 3, 91, nlb. 1. — Toż. [Wyd. 2]. Katowice [1946].

81. Organizacja i metoda [wychowania]: O duszę dziecka. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 8 s. 13-15; Trzeba poznawać dzieci, nr 9 s. 8-11; Nasza postawa wobec dzieci, nr 10 s. 13-15; Dziecko w rodzinie, nr 11 s. 5-8; Ważność wychowania przedszkolnego, nr 12/13 s. 6-9; Zakład ogniskiem rodzinnym dla dziecka, s. 26-30; Atmosfera naszych zakładów, nr 14 s. 9-10; Zagadnienie karności. R. 3: 1947 nr 1 s. 10-12; Jak dzieci prowadzić do Boga? nr 2 s. 39-41; Wychowanie religijne w naszych przedszkolach, s. 65-68; Praca nad charakterem, nr 4 s. 105-107; Wychowanie społeczne, nr 5 s. 129-132; Wychowanie narodowe, nr 6 s. 163-165; Jak wdrażać młodzież do chrześcijańskiego miłosierdzia? nr 10 s. 259-263.

82. Dzieło niewidomych. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 10 s. 15-19.

83. Parafialne nabożeństwo dla chorych. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 10 s. 19-20.

84. Wróćmy do „Dziejów duszy". *Pod Opieką św. Józefa.* R. 1: 1946 nr 2 s. 23-27.

85. Boże Narodzenie. *Pod Opieką św. Józefa.* R. 1: 1946 nr 4 s. 25-27.

86. Celina z Chludzińskich Borzęcka. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 4 s. 30-32.

87. Metody wychowania Chrystusa Pana w świetle nauk ks. arcybiskupa Józefa Teodorowicza. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 7/8 s. 10-16.

88. Śp. ks. Jan Ciemniewski. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 12 s. 30-32.

89. [Wskazania wychowawcze]: O duszę dziecka. *Pod Opieką św. Józefa.* R. 2: 1947 nr 1 s. 23-25; Liturgia w wychowaniu, nr 2 s. 16-18; Bądź mężny, nr 4 s. 16-20; Bądź czysty, nr 9 s. 5-9; Cnota pokory a wychowanie, nr 12 s. 7-12; Cnota umartwienia w wychowaniu. R. 3: 1948 nr 1 s. 12-17; O jednej pięknej cnocie, nr 2 s. 6-10; U podstaw wychowania religijnego, nr 4 s. 8-11; nr 5 s. 5-7; Kilka słów o prawdzie w wychowaniu, nr 11 s. 5-9.

90. Bohaterka Błogosławiona Maria Goretti. *Pod Opieką św. Józefa.* R. 2: 1947 nr 11 s. 5-8.

91. Rec.: J. TEODOROWICZ: Z Chrystusem Jezusem. Rozważania. Kr. 1947. *Pod Opieką św. Józefa.* R. 2: 1947 nr 12 s. 29.

92. Matka Celina Borzęcka. *Niedziela.* R. 17: 1947 nr 7 s. 53. — Toż posz. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 z. 4 s. 374-378. — Toż w skróc. *Vexil. Resur.* R. 14: 1958 nr 1 s. 37-39.

93. O wychowaniu domowym. *Niedziela.* R. 17: 1947 nr 8 s. 60-61; nr 10 s. 76-77; nr 12 s. 92-93.

94. Kilka uwag o tańcu. *Niedziela.* R. 18: 1948 nr 2 s. 13.

95. Siostry Zmartwychwstania Pańskiego. *Caritas.* R. 4: 1948 nr 5 s. 145-148. — Toż w osob. odb. Kr. 1948 (brak danych).

96. Arcybiskup Józef Teodorowicz jako mistrz duchowny. *Głos Karmelu.* R. 18: 1949 nr 1 s. 26-30.

97. Cicha Służebnica Boża matka Mał-

gorzata Dąbrowska, zmartwychwstanka. *Głos Karmelu.* R. 18: 1949 nr 3 s. 29-31.

98. Rozważania dla rodziców: Gromniczna. *Pod Opieką św. Józefa.* R. 4: 1949 nr 2 s. 4-6; Matka Bolesna, nr 3 s. 37; Pośredniczka łask, nr 5 s. 5-8; Matka Boskiej Eucharystii, nr 6 s. 6-9; Niepokalane Serce Maryi, nr 7/8 s. 13-15; Z Maryją, Narodzenie i święto Imienia Maryi, nr 9 s. 3-5; Z Maryją Królową Różańcową, nr 10 s. 5-6; Matka Miłosierdzia... nr 11 s. 11-13; Niepokalana, nr 12 s. 7-9.

99. [Rozważania o świętach dla rodzin]: Zmartwychwstanie w Rodzinie. *Niedziela.* R. 19: 1949 nr 10 s. 123; W rodzinnym kole, nr 21 s. 162; Boże Ciało w rodzinnym kole, nr 24 s. 187; Ze szkaplerzem na sercu, nr 29 s. 226; Patronka Matek chrześcijańskich, nr 30 s. 233; Wniebowzięta, nr 33 s. 258; Częstochowska Pani, nr 34 s. 266; Matka Boska Siewna, nr 36 s. 283; Triumf Krzyża, nr 37 s. 291; Najwierniejszy Towarzysz, nr 40 s. 314; Apostołka Serca Bożego, nr 42 s. 331; Na przyjęcie Pana, nr 48 s. 378; Patronka górników, nr 49 s. 386; Pan jest blisko, nr 51 s. 402; Pijcie miłość Janową, nr 52 s. 410; Królewskie dary. R. 20: 1950 nr 1 s. 2; Woda i wino, nr 2/3 s. 10; Święto ofiary, nr 5 s. 34; Z Ewangelią w ręku, nr 9 s. 66; Na Taborze, nr 10 s. 74; Chleb dobroci, nr 12 s. 88; Żyjmy więcej liturgią, nr 13 s. 96; Wielki Tydzień, nr 14 s. 104; Tydzień Wielkanocny, nr 15 s. 112; U źródeł mocy i wielkości, nr 17 s. 127-128; Veni Creator Spiritus, nr 21 s. 159; Zielone Święta, nr 22 s. 168; Dar Paschalny, nr 23 s. 175; Najpiękniejszy dzień, nr 24 s. 186; Kult Serca Bożego, nr 25 s. 193; Nawiedzenie, nr 27 s. 210; Bohaterka cnoty czystości, nr 28 s. 220; Ksieni sądecka, nr 31 s. 243; Jacek Odrowąż, nr 33 s. 259; Niepokalane Serce Maryi, nr 34 s. 266; A imię Panny Maryja, nr 37 s. 290; Z różańcem w ręku, nr 40 s. 315; Błogosławiona Paula Elżbieta Cerioli, nr 41 s. 323; Królestwo Chrystusowe, nr 44 s. 345-346.

100. [Rozważania] dla rodziców [cz. 2 pt.:] Więcej piękna [w zabiegach wychowawczych]: *Co to jest piękno?... Pod Opieką św. Józefa.* R. 5: 1950 nr 1 s. 10-12; II. Piękno przyrody, nr 2 s. 5-8; III. Dostojność sztuki, nr 3 s. 15-16; IV. Na falach tonu, nr 4 s. 14-16; V. Piękno słowa, nr 5 s. 22-23; VI. Barwa i kształt, nr 6 s. 19-20; VII. Artysta, nr 7/8 s. 20-22; VIII. Piękno wewnętrzne, nr 9 s. 14-15; IX. Piękno prawd Bożych, nr 10 s. 11-12; X. Piękno liturgii, nr 11 s. 21-23; Najwyższe piękno wśród stworzeń, nr 12 s. 24-25.

101. Ku zmartwychwstaniu. [Pedagogika zmartwychwstańcza]. Rzym 1950 „Carite et Veritate", Druk. Poligl. Vaticana 4° s. nlb. 7, XIII, 655, nlb. 5. — Toż w jęz. ang. pt.: Ad Resurrectionem. New Perspectives on Catholic Education by sister... C. R., Trenton, New Jersey 1962 White Eagle Printing Co. 4° s. nlb. 10, 497, nlb. 1, XVI, nlb. 4.

102. Ukryta bohaterka. (Jadwiga Borzęcka, założycielka Sióstr Zmartwychwstanek 1863-1906). *Głos Karmelu.* R. 20: 1951 nr 1/2 s. 45-48. — Toż pod zm. tyt.: Cicha bohaterka (Jadwiga Borzęcka). *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 2 s. 11.

103. Kultura uczuć: [Wstęp]. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 5 s. 33-34; Uczucia osobiste i moralne, nr 6 s. 43; Uczucia wartości i siły, nr 7 s. 51; Uczucia lęku, nr 8 s. 60; Smutek i radość, nr 9 s. 70; Gniew, nr 10 s. 76; Ból, nr 11 s. 84; Uczucia religijne, nr 12/13 s. 95; Uczucia moralne, nr 14 s. 107; Uczucia społeczne, nr 15 s. 115; Uczucia estetyczne, nr 16 s. 123; Uczucia intelektualne, nr 17 s. 131; Eucharystia w naszym życiu, nr 20 s. 155; Serce Jezusowe w Eucharystii, nr 21 s. 163; Prawda i fałsz, nr 24 s. 187; Uczucia patriotyczne nr 29 s. 227.

104. Pius X. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 22 s. 171.

105. Oliwa. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 42 s. 334.

106. Z Ewangelią w ręku [o rodzinie]: I. Świętość rodziny. *Pod Opieką św. Józefa.* R. 6: 1951 nr 1 s. 5-6; II. Tabor, nr 2 s. 5-7; III. Wieczernik, nr 3 s. 7-9; IV. Dobry pasterz, nr 4 s. 7-8; V. Chleb Żywota, nr 5 s. 5-9; VI. Praca w rodzinie, nr 6 s. 8-10; VII. Dziecko, nr 7 s. 22-24; VIII. Usługi miłości, nr 8 s. 19-21; IX. Błogosławieni czystego serca, nr 9 s. 23-26; X. Ze Służebnicą Bożą, nr 10 s. 14-17; XI. Kult zmarłych, nr 11 s. 21-24; XII. Sprawa Ojca, nr 12 s. 18-20; XIII. Potęga słowa. R. 7: 1952 nr 1 s. 3-6; XIV. Wymowa ruchów, nr 2 s. 45-49; XV. Urok śpiewu, nr 3 s. 68-72; XVI. Modlitwa, nr 4 s. 111-115; XVII. W kościele, nr 5 s. 134-137; Sumienie, nr 6 s. 172-176.

107. Kształcenie charakteru: Wartość charakteru. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 33 s. 259; O temperamentach i typach, nr 35 s. 275; Indywidualność i osobowość, nr 36 s. 283; O ideałach, nr 37 s. 291; O zasadach, nr 38 s. 299; Nasza wola, nr 39 s. 307; Wychowanie woli, nr 40 s. 315; Posłuszeństwo i karność, nr 42 s. 331; Religia i charakter, nr 45 s. 355; Podstawa charakteru chrześcijańskiego, nr 46 s. 363; Rola miłości, nr 47 s. 371; Kultura umysłowa a charakter, nr 50 s. 395; Kultura fizyczna i charakter. R. 22: 1952 nr 5 s. 35.

108. [Rozważania o roku kościelnym]: Duch adwentu. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 48 s. 379; Wesoła Nowina, nr 51 s. 402-

403; Święto Objawienia, R. 22: 1952 s. 2; Dziewica i Lourdes, s. 42; Idea Wielkiego Postu, s. 58; Zwiastowanie, s. 89; Uroczystości Paschalne, s. 106; Opieka św. Józefa, s. 121; Bez zmazy, s. 161; Skarby liturgii, s. 226; X Niedziela po Świątkach, s. 242; XV Niedziela po Świątkach, s. 266; XVI Niedziela po Świątkach, s. 274; XVII Niedziela po Świątkach, s. 282; XIX Niedziela po Świątkach, s. 298; Św. Teresa z Avili, s. 299; XX Niedziela po Świątkach, s. 306; XXIII Niedziela po Świątkach, s. 330.

109. Ognisko rodzinne: Ideał rodziny. *Niedziela*. R. 22: 1952 nr 2 s. 9; Małżeństwo, nr 3 s. 19; Narzeczeni, nr 4 s. 27; Macierzyństwo, nr 7 s. 50; Serce Matki, nr 8 s. 59; Osobowość wychowawców, nr 10 s. 75; Atmosfera domu rodzinnego, nr 12 s. 91; Chrystus jako wychowawca, nr 16 s. 123; Atmosfera obowiązkowości, nr 18 s. 139; Zabawy, nr 20 s. 155; Pokarm duszy, nr 24 s. 187; Coraz wyżej, nr 28 s. 219; Najwyższa moc, nr 29 s. 227.

110. [Część 2 rozważań o roku kościelnym]: Treść liturgiczna II Niedzieli Adwentu. *Niedziela*. R. 22: 1952 s. 362; Myśli przewodnie III Niedzieli Adwentu, s. 370; Nasze kolędy, s. 379; Epifania. R. 23: 1953 s. 3; Liturgia I Niedzieli po Trzech Królach, s. 10; Msza św. uczy nas, s. 18; Myśli z Niedzieli III po Objawieniu, s. 26; Siedemdziesiątnica, s. 34; Sześćdziesiątnica, s. 42; Pięćdziesiątnica, s. 50; Znaczenie Wielkiego Postu, s. 58; O światłości, s. 74; Wyjaśnienie ewangelii, s. 82.

111. Matka Antonina Sołtan C. R. Rzym 1955 Wyd. Caritate et Veritate, Druk. Poliglotta Vaticana 16° s. nlb. 3, 100, nlb. 3.

112. Matka Małgorzata Dąbrowska C. R. 1880-1948. Roma 1967 Druk. Wat. Poliglotta 8° s. nlb. 4, 456, nlb. 2, ilustr. 13.

113. Szkice pogadanek religijnych dla małych dzieci. Opracowała... na podstawie książki Chanoine Quinet: Pour le tout petits des jardins d'enfants. (Dla najmniejszych w ogródkach dziecięcych). Powielacz, in fol. s. 9, tabl. 5, s. 3.

114. Wskazówki dla uczących religii. Referaty wygłoszone na kursie. [W.] Żoliborz. Powiel. in fol. s. II, 53, nlb. 3.

115. Na święta Matki Boskiej podczas roku kościelnego. Pogadanki dla dzieci. Powiel. in fol. s. 27.

116. W sprawie kwestionariusza co do cnót o. Pawła Smolikowskiego C. R. Mszps s. 4.

117. Zagadnienie Kościoła w życiu zgromadzeń zakonnych. Mszps s. 12.

118. Wychowanie w duchu wolności dzieci Bożych. Mszps s. 11.

119. Więcej kultury. Mszps s. 18.

120. W Bogu na zawsze szczęście. Mszps s. 19.

121. Ks. abp Józef Teodorowicz. Mszps s. 15.

122. Serce matki — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 11.

123. Rozważania liturgiczne. Cz. 1-3. Mszps s. 50, 51, 33.

124. Referat na zjazd sióstr przedszkolanek w Wejherowie 1958 r.

125. Piękno naszych konstytucji. Mszps s. 5.

126. O zmęczeniu. Mszps s. 6.

127. O wychowaniu patriotycznym. Mszps z 1960 r. s. 9.

128. Ojczyzna — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 14.

129. Osobowość wychowawcy — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 15.

130. Na szlakach łaski — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 22.

131. Krzywda dziecka — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 21.

132. Jak wdrażać dzieci do miłości — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 20.

133. Dwie dźwignie — pogadanka dla rodziców. Mszps s. 25.

134. O dobrym myśleniu jako podstawie dobrej organizacji domu zakonnego. Mszps s. 10.

135. Ideały i obowiązki przedszkolanki. Mszps s. 8.

136. Chrystus wzorem wychowawcy. Mszps s. 28.

137. Bohaterstwo dnia codziennego. Mszps s. 5.

138. [O atmosferze wychowawczej]: Atmosfera pokoju, atmosfera obowiązkowości, atmosfera pogody. Mszps s. 7, 10, 4.

139. Atmosfera domu rodzinnego. Mszps s. 18.

140. [Autobiografia]: Przy pracy. Przy warsztacie społecznym. Z Chrystusem Panem. Rkps Arch. Sióstr Zmartw. Kęty.

II.

GÓRSKI W.: Niepospolita rodzina. Monografia rodziny Żulińskich. W. 1922; [KOSSOWSKA-PIWAROWA A., KALKSTEIN T.]: Rys dziejów Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. W. 1930 s. 74, 103; WITKOWSKA H.: Barbara Żulińska [babka s. Barbary]. Kr. 1931; ŻULIŃSKA B.: Dr Józef Żuliński... [ojciec s. Barbary]. Katowice 1938; ŻULIŃSKA B.: Dla Ciebie Polsko... [o bracie Tadeuszu Żulińskim]. Lw. 1938; PISARSKA A.: Powstanie i rozwój Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego... *Sacr. Pol. Mill.* T. 7: 1960 s. 330, 331; ŻULIŃSKA B.: Matka Małgorzata Dąbrowska C. R. Rzym 1967, passim; B. Ż.: Autobiografia. Rkps Kęty.

Ks. Bolesław Micewski C. R.

Żychliński Aleksander Marian Józef (1889-1945), teolog, sługa Boży. Urodził się 13 XII 1889 r. w Modliszewie, był synem tamtejszego właściciela majątku Józefa i Amelii z d. Graeve. Gimnazjum rozpoczął w Inowrocławiu, zmuszony z powodu zamknięcia bursy dla Polaków przenieść się do Gniezna. Gdy zaś rodzice zamieszkali w Uzarzewie pod Poznaniem, uczęszczał do Gimnazjum królewskiego Wiktorii Augusty w tym mieście i 14 II 1910 r. złożył maturę. Do Seminarium Duchownego wstąpił w Poznaniu, odznaczając się wybitnymi zdolnościami i przymiotami charakteru, został skierowany na dalsze studia w Rzymie. Święcenia kapłańskie przyjął w Poznaniu 27 VII 1913 r. W Rzymie studiował na Gregorianum, lecz niespodziewaną przeszkodą stał się wybuch I wojny światowej. Jako obywatel pruski musiał opuścić Włochy, udał się więc na Uniw. Wrocławski i na tamtejszym Wydziale Teologicznym uzyskał w 1917 r. doktorat za rozprawę „O wizji uszczęśliwiającej". Od 1 IX 1917 podjął pracę duszpasterską na wikariacie w Gostyniu Wlkp., skąd odwołał go abp E. Dalbor, zlecając mu 22 X 1918 wykłady teologii dogmatycznej w Seminarium Duchownym w Poznaniu. Odtąd był bez przerwy do II wojny światowej wykładowcą i wychowawcą alumnów, mianowany 1 XI 1926 r. ojcem duchownym. W odnowionym i zreorganizowanym Seminarium Duchownym w Gnieźnie, gdzie odbywały się studia filozoficzne alumnów gnieźnieńskich i poznańskich, był 1927-1929 rektorem. Prowadził też okresowo wykłady z teologii fundamentalnej. Abp A. Hlond 13 VIII 1929 mianował go profesorem zwyczajnym Seminarium Duchownego w Poznaniu, gdzie odbywały się studia teologiczne, a w 1930 r. wyjednał mu godność tajnego szambelana papieskiego. Chociaż był tylko wykładowcą, wielu kleryków korzystało z jego kierownictwa duchowego. Ks. Żychliński udzielał się także świeckim w dziedzinie pogłębiania życia wewnętrznego, głównie jako moderator młodzieży akademickiej (Iuventus Christiana). Był również spowiednikiem i duchowym kierownikiem Sióstr z poznańskiego Karmelu, w którym głosił systematycznie konferencje i rekolekcje. Dla archidiecezji poznańskiej pełnił obowiązki egzaminatora i sędziego prosynodalnego, egzaminatora księży nauczycieli religii w szkołach średnich, pierwszego rektora (od 20 X 1938 r.) Instytutu Wyższej Kultury Religijnej. Był nadto od 29 XII 1934 r. asystentem kościelnym Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet w obu archidiecezjach wielkopolskich.

Po wybuchu II wojny światowej, przed wkroczeniem wojsk niemieckich do Poznania, opuścił to miasto na polecenie kard. A. Hlonda, aby w Łodzi lub Warszawie zorganizować seminarium dla alumnów wielkopolskich. Gdy dotarł do Pleckiej Dąbrowy, znalazł się na linii krwawych walk pod Kutnem. Po przejściu frontu pozostał w tej miejscowości, pełniąc posługi duszpasterskie. W 1941 r. zagrożony aresztowaniem przez policję niemiecką, przedostał się do Generalnej Guberni. Początkowo mieszkał w Kalinie Wielkiej pod Miechowem, następnie w Seminarium Duchownym w Kielcach gdzie prowadził wykłady z teologii dogmatycznej. Często wyjeżdżał do Krakowa i Miechowa z konferencjami i rekolekcjami. Po wojnie powrócił do rodzimej archidiecezji. Ze względu na całkowicie zniszczone Seminarium Duchowne w Poznaniu,

wszyscy alumni obu archidiecezji studiowali w Gnieźnie. Podjął więc tam wykłady z teologii, ale był już schorowany. Wykłady przerwał na trzy tygodnie przed śmiercią. Zmarł w Gnieźnie 21 XII 1945 r. Po śmierci nie ustała, lecz stale wzrastała opinia o świątobliwości jego życia, szczególnie w kręgu kapłanów, jego byłych uczniów i wychowanków. Za ich staraniem przeniesiono 14 IV 1967 r. zwłoki ks. Żychlińskiego z cmentarza gnieźnieńskiego i złożono w podziemiach kościoła św. Wojciecha w Poznaniu. Ze względu na wzrost osób, upraszających u jego trumny łaski Boże dla siebie, abp A. Baraniak wszczął 31 XII 1968 urzędowe starania o beatyfikację. Proces beatyfikacyjny trwa.

Jako teolog był ks. Żychliński żywo zainteresowany tomizmem, znał wszakże dobrze dzieła również św. Bonawentury i św. Jana od Krzyża. Najbliższa mu była teologia życia wewnętrznego, czego wyrazem stały się liczne rozprawy i artykuły z tej dziedziny. Nastawiony na konieczność podbudowania teologią działalności praktycznej, nie stronił od pisania o zagadnieniach duszpasterskich i ascetycznych.

I.

1. De specie impressa und expressa beim beseligenden Schauakt nach der Lehre des hl. Tomas von Aquin. Breslau 1918.

2. O życiu kontemplacyjnym czyli wewnętrznym. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 140-145.

3. Doctor Communis. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 164-166, 262-267.

4. Rec.: K. MARMION: Chrystus życiem duszy. Kr. 1921; Tenże: Chrystus w swoich tajemnicach. Kr. 1923. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 246-247.

5. O pojęciu natury. Studium dogmatyczne. *Kwart. Teol. Wil.* T. 1/2: 1923/24 s. 556-564.

6. Teologia, jej istota, przymioty i rozwój. Według zasad św. Tomasza z Akwinu. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 8° s. 118.

7. Sincera doctrina de conceptu transsubstantiationis iuxta principia s. Thomae Aquinatis. *La Ciencia Tomista.* T. 30: 1924 s. 28-65, 222-244.

8. O pojęciu nadnatury. Studium dogmatyczne. *Kwart. Teol. Wil.* T. 3: 1925 s. 30-37.

9. Mszał rzymski w skróceniu wydany z rozporządzenia Jego Eminencji Edmunda kardynała Dalbora, abpa gnieźnieńskiego i poznańskiego, Prymasa Polski. P. 1925 Księg. św. Wojciecha 16° s. VIII, 629, nlb. 3, 1 ilustrr. — Toż. Dodatek II do wyd. 1. P. 1928 Księgarnia św. Wojciecha 16° s. 619-710. — Toż. Wyd. 2. uzupełn. P. 1928 Księg. św. Wojciecha 16° s. VI, nlb. 1, 710, nlb. 2. — Toż. Wyd. 3 uzup. P. 1931 Księg. św. Wojciecha 16° s. VIII, 728. — Toż. Wyd. 3 stereotyp. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 16° s. VIII, 728. — Toż. Wyd. 3 szkolne. P. 1939. Nakład zniszczony przez władze okupacyjne.

10. Katolickość tomizmu. [Polemika dotycząca recenzji pracy o. Woronieckiego]. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 355-358.

11. Z ruchu teologicznego. [Recenzje]. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 234-242.

12. Tłum. i przedm.: HUGON Eduard: Zasady filozofii. 24 tezy tomistyczne. Z upoważnienia autora tłum. i przedm. poprzedził... P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. XXXIV, 274, nlb. 2.

Polemika: Parę uwag w sprawie „dwudziestu czterech tez tomistycznych". *Aten. Kapł.* T. 19: 1927 s. 383-389.

Replika: J. ROSTWOROWSKI: W sprawie 24 tez tomistycznych. Ks. prof. Żychlińskiemu kilka słów odpowiedzi. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 60-74.

Polemika: Odpowiedź. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 74-75.

13. Teologia ascetyczno-mistyczna. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 329-343.

14. Zamieszkiwanie Ducha św. w duszy sprawiedliwej jako zasada życia wewnętrznego. *Wiad. Past.* Dod. do *Mies. Kośc.* R. 3: 1926 nr 3.

15. Z ruchu teologicznego. Teologia mistyczna. [Recenzje]. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 99-103.

16. Rec.: F. NAVAL: Theologiae asceticae et mysticae cursus. Taurini 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 442-443.

17. Rec.: R. MARTIN: Pour S. Thomas et les Thomistes. Saint-Maximin 1926. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 449-450.

18. O przyrodzonym i nadprzyrodzonym poznaniu Boga. Rozważania filozoficzno-teologiczne. P. 1927 Druk. Katolicka 16° s. 234. Toż. W: *Rozważania filozoficzno-teologiczne.* P. 1959 s. 8-119.

19. Przedm.: Ludwik Maria GRIGNION

DE MONTFORT: O doskonałym nabożeństwie do NMP. Tłum. Helena BROWNSFORDOWA: Przejrz. i przedm. poprzedził... P. 1927 Księg. św. Wojciecha 16° s. XXVIII, 327, nlb. 3. — Toż. Wyd. 2. P. 1947 Księg. św. Wojciecha 16° s. XXVIII, 359, nlb. 1.

20. O tak zwanej „Potentia oboedientialis". *Prz. Teol.* T. 8: 1927 s. 269-287, 378-393.

21. Studium św. Tomasza w zakładach teologicznych. *Aten. Kapł.* T. 19: 1927 s. 302-316.

22. O stosowaniu Summy św. Tomasza przy nauczaniu teologii dogmatycznej w seminariach duchownych. W: *Pamiętnik zjazdu Zw. Zakł. Teolog. w Polsce.* T. 4: 1927 s. 144-163.

23. Doskonałość chrześcijańska a życie mistyczne. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 6-11, 41-44.

24. Nauka św. Tomasza z Akwinu o naturze łaski działającej. *Prz. Teol.* T. 9: 1928 s. 347-366.

25. Rec.: G. VAN NOORT: Tractatus de vera religione. Hilversum in Hollandia 1923. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 56-57.

26. Przedm.: LEFEBVRE G.: Liturgia. Jej podstawowe zasady. Bruges 1929.

27. Rec.: Dom Gaspar LEFEBVRE: Liturgia — jej podstawowe zasady. 1929. *Myst. Christi.* R. 1: 1929/30 nr 2 s. 43-44.

28. Przedm.: Wtajemniczenie w filozofię św. Tomasza z Akwinu. Praca zbiorowa pod red. E. PEILAUBE. Przedmową zaopatrzył dzieło ks... P. 1930.

29. Św. Teresa z Awili o modlitwie myślnej. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 s. 125-132.

30. Duch Karmelu. W: *Karmel. Św. Teresa od Jezusa, jej klasztory, ich duch, cel, sposób życia oraz krótka historia karmelitanek bosych w Polsce.* P. 1931 s. 59-71.

31. Życie wewnętrzne. Rozważania teologiczne. Lw. 1931 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 364. — Toż. [Fragment:] O łasce działającej. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 s. 260-273. — Toż. Wyd. 2: Teologia życia wewnętrznego. Wyd. 2 uzupełnione. Kielce 1947 Verbum Księg. „Jedność" 16° s. 417, nlb. 2. Bibliotheca Dominicana 1. — Toż. Fragment: O formach życia ludzkiego. *Szk. Chryst.* T. 17: 1938 s. 305-331. — Toż. W: *Rozważania filozoficzno-teologiczne.* P. 1959 s. 263-491.

32. Intelektualizm św. Augustyna. W. 1931 Nakł. Koła Studiów Katolickich 8° s. 54, nlb. 4.

33. Zamieszkiwanie Trójcy Przenajśw. w duszy sprawiedliwego. *Szk. Chryst.* R. 2: 1931 s. 7-17.

34. O wzroście życia duchowego. *Szk. Chryst.* R. 2: 1931 s. 204-211.

35. O łasce uświęcającej. *Szk. Chryst.* R. 2: 1931 s. 260-273.

36. Papiestwo — Kultura Duszy — Akcja Katolicka. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 s. 75-85.

37. Konferencja. (O zadaniach i obowiązkach profesorów teologii). W: *Pamiętnik zjazdu Zw. Zakł. Teolog w Polsce.* T. 6: 1931 s. 15-23.

38. Tędy droga. [Zapowiedź rozprawy o kapłaństwie przez autora]. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 33-38.

39. Sacerdos. Rozważania teologiczne o kapłaństwie i jego zadaniu. P. 1932 Nakł. Zw. Kapłanów „Unitas" 8° s. 182. — Toż. W: *Rozważania filozoficzno-teologiczne.* P. 1959 s. 493-577.

40. Znak pokoju i miłości. *Szk. Chryst.* R. 4: 1932 s. 265-277.

41. O praktyczne duszpasterstwo. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 4-10.

42. Nieosobiście — osobiście. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 216-221.

43. Przemówienie żałobne wygłoszone dnia 25 maja 1932 roku w Wierzenicy na pogrzebie śp. Augusta hr. Cieszkowskiego. P. 1932 Druk. Uniwersytecka 8° s. 10.

44. Wtajemniczenie w umiejętności świętych. Praktyczne wskazówki dla życia wewnętrznego. P. 1933 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 148, nlb. 4. — Toż. Wyd. 2. P. 1938 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 148, nlb. 2. — Toż. Wyd. 3. P. 1947 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 8, 122, nlb. 2.

45. Praca wewnętrzna. *Szk. Chryst.* R. 6: 1933 s. 5-17.

46. Ut sint consummati in unum. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 3-12.

47. Nasze uczestnictwo w tajemnicy odkupienia. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 438-444.

48. Autorytet pasterski. *Mies. Kośc.* R. 49: 1934 s. 33-35.

49. Pełnia umiejętności świętych. Zasadnicze wskazówki dla postępujących. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 2, 116, nlb. 4.

50. Tajemnica Słowa Wcielonego. Rozważania teologiczne o niedoścignych bogactwach Chrystusowych według św. Tomasza z Akwinu. P. 1935 Nakł. Nacz. Inst. Akcji Katol. 16° s. 268, nlb. 1. Kultura Katolicka 10. — Toż: Jezus Chrystus. (Tajemnica Słowa Wcielonego). W: *Rozważania filozoficzno-teologiczne.* P. 1959 s. 121-262.

51. Św. Katarzyna ze Sieny o miłości bliźniego. *Szk. Chryst.* R. 10: 1935 s. 113-127.

52. Tłum. i przedm.: Marcin GRABMANN: Wstęp do Summy teologicznej św. Tomasza z Akwinu. Z upoważnienia autora przetłumaczył i przedmową poprzedził

ks... Lw. 1935 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 163.

53. Jaką modlitwę Bóg niechętnie wysłuchuje. *Szk. Chryst.* R. 12: 1936 s. 5-14.

54. Problem udziału kobiet w Akcji Katolickiej. W: *Posłannictwo kapłana w współczesnym ruchu katolickim.* P. 1936 s. 41-44.

55. Rekolekcje wobec potrzeb nowoczesnego człowieka, Uwagi zasadnicze. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 250-255.

56. Metafizyka komunizmu a mądrość Chrystusowa. W: *Pamiętnik Międzynarodowego Kongresu Chrystusa Króla w Poznaniu.* P. 1937 s. 157-174. — Toż. Odb. P. 1937 Druk. Fr. Krajna 8° s. 20. — Toż. Wyd. 2. P. 1937 Druk. Fr. Krajna 8° s. 18, nlb. 2.

57. The heavenly Wisdom of the Saints. A practical Guide to Spiritual Life. Paterson N.J. 1937 St. Anthony Guild Press 16° s. nlb. 10, 157.

58. Pełnia katolickiej myśli społecznej. *Ruch Katol.* R. 7: 1937 s. 385-388.

59. Nasze tajemnice. *Szk. Chryst.* T. 14: 1937 s. 193-217.

60. Żywa świątynia. *Szk. Chryst.* T. 15: 1937 s. 97-111.

61. Kilka uwag o pracy rekolekcyjnej. *Myśl. Rekol.* R. 1: 1937 s. 40-43.

62. Przedm.: Charles B. GARSIDE: Prorok Karmelu. Kr. 1938 Druk. „Powściągliwość i Praca" 8° s. 140. Bibliotheca Carmelitana. T. 3.

63. Ku wyższej kulturze religijnej. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 548-554.

64. Jaka jest łaska sakramentalna Komunii św. *Szk. Chryst.* T. 16: 1938 s. 297-306. — Toż. Odb. Lw. 1938 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 12.

65. O formach życia ludzkiego. *Szk. Chryst.* R. 9: 1938 t. 17 s. 305-331.

66. O formalne zrozumienie św. Tomasza. *Pol. Prz. Tomist.* R. 1: 1939 s. 70-76. — Toż. Od. Lw. 1939.

67. Tajemnica piękna, doniosłości i społecznej wartości kapłaństwa. *Szk. Chryst.* T. 18: 1939 s. 291-300.

68. Człowiek a grzech pierworodny. Natura ludzka przed grzechem pierworodnym. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 27-34.

69. Człowiek a grzech pierworodny. Natura ludzka po grzechu pierworodnym. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 115-126.

70. Rec.: W. KORNIŁOWICZ: Chrześcijańska odbudowa świata w świetle nauki o Ciele mistycznym. W. 1938. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 166.

71. Rec.: W. LEWANDOWICZ: Instytut Wyższej Kultury Religijnej wobec potrzeb umysłowych współczesnej inteligencji polskiej. W. 1938. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 167.

72. Rec.: Manuale theologiae dogmaticae auctoribus Anselmo Stolz et Hermanno Keller. Fasciculus II De Sanctissima Trinitate, auctore A. Stolz. Friburgi Brisgoviae 1939. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 265-267.

73. Życie pozagrobowe. Co wiemy o rzeczach ostatecznych. Kr. 1944 Nakł. „Głosu Karmelu" 16° s. 185, nlb. 3. Bibliotheca Carmelitana. T. 17. — Toż. W: *Rozważania filozoficzno-teologiczne.* P. 1959 s. 579-662.

74. Tajemnica katolicyzmu. Szkice teologiczne. P. 1946 Druk. „Papierodruk" 8° s. 83, nlb. 1.

75. O apostolstwo wedle ducha. Szkic rozważania zasadniczego. Kr. 1946 Nakł. „Głosu Karmelu" 8° s. 30, nlb. 2. Bibliotheca Carmelitana. T. 20.

76. Apostolstwo Marii — apostolstwo nasze. *Głos Karmelu.* R. 15: 1946 nr 1/2 s. 8-13.

77. Nasz udział w życiu Bożym. *Głos Karmelu.* R. 15: 1946 nr 6 s. 24-27.

78. Przedmowa. [W: M. CRAVLEY-BOEVEY] O. Mateo: Jezus król miłości. Potulice 1946 s. 7-11.

79. Przedmowa. W: CRAVLEY-BOEVEY Matéo: Intronizacja Najświętszego Serca Pana Jezusa. P. 1948 Druk. J. Kawalera w Szamotułach 16° s. 93.

80. U podstaw życia religijnego. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 2 s. 2-7.

81. Nasz udział w życiu Bożym. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 3 s. 2-5.

82. Działanie Ducha św. w duszy ludzkiej. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 6 s. 2-3.

83. Jak Duch św. doskonali dwie słabe strony naszej wiary. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 9 s. 1-3.

84. Błogosławieni ubodzy duchem. [Szkic konferencji]. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 12 s. 4-6.

85. Uczestnictwo w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa. [Na dzień skupienia miesięcznego konferencja 1]. *Głos Karmelu.* R. 18: 1949 nr 3 s. 9-16.

86. Jak uczestniczyć w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa. Na dzień skupienia miesięcznego [konferencja 2]. *Głos Karmelu.* R. 18: 1949 nr 4 s. 9-15.

87. Rozważania filozoficzno-teologiczne. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 8° s. 662, nlb. 2. — Toż. [Fragment:] Niebo. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 43 s. 681.

II.

PAWLACZYK Cz., STYK J.: Żychliński Aleksander. W: *Hagiografia polska.* T. 2 s. 622-632 [bibliografia]; Karm. B.: Kapłan według Serca Bożego. *Głos Karmelu.* R. 15: 1946 nr 7 s. 40-45; KŁONIECKI F.,

Aten. Kapł. R. 48: 1948 s. 389-390; UJDA J.: Wybitny teolog polski. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 39 s. 282; UJDA J., *Wiad. Duszp.* R. 8: 1952 s. 329-331; *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 3 s. 18; WLEKLIK I.: Duchowa sylwetka ks. Aleksandra Żychlińskiego. *Aten. Kapł.* T. 86: 1976 s. 252-262.

Ks. Marian Banaszak

Żychliński Bolesław Ignacy Piotr (1857-1929), pastoralista.

Urodził się 30 XI 1857 w Poznaniu; był synem Zenobii Ludwiki z Lipskich i Gustawa Józefa, dziedzica Uzarzewa. W Poznaniu uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Maturę złożył w 1876 r. gdy trwał Kulturkampf i zamknięte było Seminarium Duchowne w Poznaniu. Został więc jako kleryk archidiecezji poznańskiej skierowany na studia teologiczne w Würzburgu. Święcenia kapłańskie przyjął 24 IV 1882 r. i mógł podjąć pracę wikariuszowską w Bninie. Następnie zajmował się duszpasterstwem na wikariacie w Przemęcie. 23 XI 1886 r. został powołany do Poznania, gdzie przy kościele archikatedralnym był penitencjarzem i kaznodzieją. Od 1888 r. pracował nadal przy katedrze jako wikariusz. Nowy arcybiskup Florian Stablewski powołał go w 1891 r. na swego kapelana, a 29 IX 1892 powierzył mu stanowisko wicerektora Seminarium Duchownego w Gnieźnie. Ks. Żychliński wykładał homiletykę i katechetykę. Przede wszystkim jednak jako wicerektor nadawał kierunek całej formacji pastoralnej alumnów w ostatnim okresie ich przygotowania do kapłaństwa. Posiadał zmysł praktycznego duszpasterstwa, który później ułatwił mu opracowanie szeregu publikacji przydatnych w duszpasterstwie. Abp Stablewski obdarzył go 9 XII 1901 r. beneficjum kanonickim i godnością kanonika w Kolegiacie św. Jerzego w Gnieźnie. Po kilku latach, Żychliński ze względu na zły stan zdrowia prosił o zwolnienie z obowiązków wicerektorskich i jednocześnie zrezygnował z wymienionego beneficjum kanonickiego. Rezygnacja została przyjęta 1 X 1908 r. Jako emeryt obdarzony tytułem honorowego radcy duchownego osiadł w Poznaniu i oddał się bardzo intensywnej działalności piśmienniczej. Opracował szereg broszur religijnych, książeczek do nabożeństwa, przewodników duchownych, życiorysów ludzi pobożnych i żywotów świętych. Stanowiły one poczytną literaturę, dla osób świeckich, a zarazem pomoc duszpasterską dla kapłanów, szczególnie rozprawy o częstej Komunii św. Ks. Żychliński zmarł 1 VII 1929 w Poznaniu, w opinii świątobliwości, którą po jego śmierci szerzył ks. J. Prądzyński.

I.

1. Słowo do matek. O dobrym wychowaniu dzieci. P. 1909 Nakł. autora 16° s. 197, nlb. 2. — Toż. Mikołów-Częstochowa 1911 Nakł. K. Miarki.

2. Słowo do ojców. O wychowaniu dzieci. Lw. 1910 Nakł. Tow. Biblioteki Religijnej 8° s. 200.

3. Nabożeństwo dla mężczyzn. Gniezno 1910 Druk. J. B. Langego 16°.

4. O częstej i codziennej Komunii św. Mikołów-Częstochowa 1911 Nakł. K. Miarki 8°.

5. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. Brody 1912 Nakł. Feliksa Westa 8°.

6. Siedem grzechów głównych przeciwko religijnemu wychowaniu dzieci. Brody 1912 Nakł. Feliksa Westa 16° s. 145. — Toż. Wyd. 2. P. 1916 Druk. Nakładowa „Praca" 16° s. 142. — Toż. Wyd. 3 popr. P. 1917 Druk. B. Winiewicza 16° s. 141, nlb. 2, tabl. k. 1.

7. Dlaczego tak często? Lw. 1913 Druk. Zakł. Narod. im. Ossolińskich 8° s. nlb. 4, 131.

8. Słowo do młodzieży. Częsta Komunia św. a młodzież. Mikołów-Częstochowa 1913 Nakł. K. Miarki 8° s. 79.

9. Dlaczego tak rzadko? Mikołów — Częstochowa 1913 Nakł. K. Miarki 8°.

10. Słowo do dziatek. Przewodnik do częstej Komunii św. P. 1914 Księg. św. Wojciecha 16° s. 168.

11. Przewodnik do częstej Komunii św. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 16° s. VII, nlb. 1, 304. — Toż. Wyd. 2: Przewodnik do częstej Komunii św. z dodatkiem nabożeństwa podczas Mszy św. „Słowo do ludu". P. 1916 Księg. św. Wojciecha 16° s. VII, nlb. 1, 344.

12. Skosztujcie a obaczcie iż słodki jest Pan. Książeczka do nabożeństwa dla młodzieży. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 16° s. 269, nlb. 3.

13. Sześć nauk do pierwszej Komunii św. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 16° s. 67, nlb. 1.

14. Mały przewodnik dla sodalisów Maryi. P. 1916 Księg. św. Wojciecha 16° s. 296.

15. Módl się i pracuj. Książka do nabożeństwa dla ludu. P. 1916 Księg. św. Wojciecha 16° s. XV, nlb. 1, 639.

16. Rodzice chrześcijańscy a młodzież dorastająca. P. 1916 Księg. św. Wojciecha 16° s. 135, nlb. 1.

17. Słowo do ludu. P. 1916 Księg. św. Wojciecha 16° s. VII, nlb. 1, 304.

18. 31 Nauk o Matce Boskiej dla młodzieży. P. 1917 Księg. św. Wojciecha 16° s. 120.

19. Wychowanie młodzieży w czystości obyczajów obowiązkiem wobec Kościoła i narodu. P. 1917 Księg. św. Wojciecha 16° s. 256.

20. Częsta Komunia św. każdemu potrzebna, dla wielu łatwa. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 8° s. 118.

21. Dla młodzieńców. Znaj swego największego nieprzyjaciela. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 8° s. 146, nlb. 2.

22. O małżeństwie. Przestroga dla młodzieży dorosłej, tak dla dziewic, jak dla młodzieńców. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 16° s. 46.

23. Pójdź za mną — upominek dla opuszczających szkołę. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 16° s. 148.

24. Dla dziewcząt przed wyjazdem w świat. Czytaj i słuchaj a wrócisz szczęśliwie. P. 1919 Księg. św. Wojciecha 16° s. 98.

25. Na dzień św. Stanisława Kostki. Dla młodzieży szkolnej. P. 1919. Księg. św. Wojciecha 16° s. 62, nlb. 2.

26. Przyjaciel gimnazjalistów — przewodnik duchowy i książka do nabożeństwa. P. 1919 Księg. św. Wojciecha 16° s. 399, nlb. 1.

27. Przyjaciel żołnierza. Wybór modlitw na cały rok. P. 1922 Księg. św. Wojciecha 16° s. XX, 242.

28. Żywot świętych matek. Lw. 1925 Nakł. Tow. Biblioteki Religijnej 8° s. 120.

29. Żywoty świętych małżonek. Wzory dla małżonek chrześcijańskich. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 206, nlb. 2.

30. Żywoty świętych dzieci. Wzory dla dzieci chrześcijańskich. Upominek dla dzieci starszych. P. Druk. Katolicka 16°. Seria 1. 1926 s. 147, nlb. 1, ilustr.; Seria 2. 1927 s. 144, nlb. 1, ilustr.

31. Żywoty świętych małżonków i świętych ojców. Wzory dla małżonków i ojców chrześcijańskich. Seria 2. P. 1927 Druk. Katolicka 8° s. 224, nlb. 1.

32. Młodość wielkich niewiast. Wzory dla dziewic chrześcijańskich. P. 1927 Druk. Katolicka 8° s. 258. Toż. Tom 2: Żywoty świętych dziewic. Wzory dla dziewic chrześc. P. 1928 Druk. Katolika 8° s. 320.

33. Pójdź za Mną. Krótkie nabożeństwo dla mężczyzn. P. 1928 Druk. Katolicka 16° s. 199.

34. Młody Polak — katolik. Rady dla młodzieńców. Lw. 1927 Nakł. Tow. Biblioteki Religijnej 8° s. 119.

35. Daj mi serce swe. Przewodnik duchowny i Książka do nabożeństwa. P. 1928 Druk. Katolicka 16° s. 311.

37. Służyć Maryi jest królować (Święty Jan Damasceński). Dla dzieci Maryi. P. 1928 Druk. Katolicka 8° s. 232.

38. Żywoty wielkich mężów. Wzory dla młodzieńców chrześcijańskich. P. 1928 Druk. Katolicka 8° s. 212, nlb. 1. Seria 1. — Toż. Seria 2. P. 1928 s. 201, nlb. 1. — Toż. Seria 3. P. 1928 s. 202, nlb. 1. — Toż. Seria 4. P. 1929 s. 208, nlb. 1. — Toż. Seria 5. P. 1929 s. 208, nlb. 1. — Toż. Seria 6. P. 1929 s. 189, nlb. 1. — Toż. Seria 7. P. 1929 s. 208, nlb. 1.

39. Przyjaciel młodzieńca. Przewodnik duchowny i książka do nabożeństwa. P. 1928 Druk. Katolicka 16° s. 286.

40. Przyjaciel robotnika. Przewodnik duchowny i książka do nabożeństwa. P. 1928 Druk. Katolicka 16° s. 286.

II.

Enc. kośc. t. 33 s. 431; *Por. enc. kośc.* t. 43/44 s. 304; *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 205-207; *Mies. Kośc.* R. 44: 1929 s. 77; *Rocz. Katol.* T. 8: 1930 s. 357; *Głos Katol.* R. 7: 1951 nr 10 s. 77; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 1366.

Ks. Marian Banaszak

Życzkowski Emil (1899-1945), jezuita, popularyzator teologii.

Urodził się 15 IV 1899 r. Do zakonu jezuitów wstąpił 22 VII 1914 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi (1914-1916), studia humanistyczne odbył w Chyrowie (1916-1919), filozofię studiował na Wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1919-1922), fizykę i geografię na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (1922-1926), teologię na wydziale Bobolanum w Lublinie (1927-1931), gdzie w 1930 przyjął święcenia kapłańskie. Był prefektem konwiktu jezuickiego w Wilnie i uczył w Gimnazjum św. Kazimierza geografii, fizyki i matematyki (1931-1938), a od 15 VII 1936 był też rektorem kolegium wileńskiego. Dnia 30 X 1938 r. został prowincjałem prowincji wielkopolsko-mazowieckiej. Zmarł w Walendowie 30 VIII 1945 r.

I.

1. W sprawie krytycznego żywotu bł. Andrzeja Boboli. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1930 s. 63-73.

2. Tłum.: Lucjan CHOUPIN: Istota i obowiązki stanu zakonnego. Przepisy obecnie obowiązujące. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 428. Tłumaczenie wspólnie z S. KOMOROWSKIM.

3. Dzisiejszy stan badań nad augustyńską teorią oświecenia. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 475-490.

4. Pierwsze Sodalicje Mariańskie jako czynnik odrodzenia życia katolickiego. *Sod. Mar. Londyn.* R. 9: 1955 nr 9 s. 10-14; nr 10 s. 15-17.

II.

ATJKr.: Catalogus Provinciae Galicianae SJ, 1915-1918; Catalogus Provinciae Poloniae SJ, 1919-1926; Catalogus Provinciae Poloniae Maioris et Masoviae SJ, 1927-1946.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Żywczyński Mieczysław (1901-1978), profesor Katol. Uniw. Lubelskiego, historyk Kościoła.

Urodził się 13 I 1901 r. z rodziców Władysława i Emilii z Piekutów. Ojciec jego był pracownikiem umysłowym. Żywczyński ukończył szkołę powszechną im. Maura w Warszawie i w r. 1921 Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Płocku. Zapisał się do Seminarium Duchownego w Płocku i 4 VI 1926 r. został wyświęcony na kapłana. Biskup J. A. Nowowiejski skierował go na studia na Wydział Humanistyczny Uniw. Warszawskiego. W 1930 r. ukończył studia z dyplomem magistra filozofii w zakresie historii na podstawie pracy „Wielka Emigracja i Kościół". Prze cały czas studiów uczęszczał na wykłady i seminarium archeologii i historii Kościoła ks. prof. P. Stygera, a także na seminarium historii Kościoła ks. prof. H. Likowskiego.

W trakcie swych studiów sporządził inwentarz dokumentów z XII i XIV w. znajdujących się w Płockim Archiwum Diecezjalnym. W l. 1929-1930 odbył praktykę archiwalną w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie. W 1930 r. jako stypendysta PAU wyjechał na rok do Rzymu, gdzie brał udział w ramach prac Rzymskiej Ekspedycji Historycznej w Archiwum Watykańskim. Początkowo pracował jako pomocnik prof. A. Kłodzińskiego, potem samodzielnie zbierał materiały polskie dotyczące historii początków XV wieku w Archiwum Watykańskim i w Bibliotece Narodowej we Florencji. Jednocześnie studiował archiwistykę w Papieskiej Szkole Paleograficznej pod kierunkiem prof. B. Katterbacha. Po powrocie do Polski był nauczycielem historii i propedeutyki filozofii w Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Płocku i bibliotekarzem tamtejszej biblioteki diecezjalnej. W 1932 r. ponownie wyjechał

do Rzymu, by w archiwach i bibliotekach włoskich zbierać materiały do dziejów Commendonego w Polsce. 1 VII 1933 r. uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy „Geneza i następstwa encykliki — Cum primum z 9 VI 1832 r. — Watykan i sprawa polska w latach 1830-1837".

Po uzyskaniu doktoratu współpracował z redakcjami „Kwartalnika Historycznego", „Przeglądu Historycznego", „Nova Polonia Sacra", a w czasopismach tych publikował większość swych prac. W 1935 kontynuował kwerendę w archiwach włoskich, w 1937 w wiedeńskich i szwajcarskich, zbierając także materiały do pracy „Watykan i Metternich a sprawa polska w latach 1836-1848".

W wyniku wojny 1939 r. utracił swe rękopisy i bibliotekę. W l. 1939-1941 przebywał we wsi na terenie Łowickiego, w l. 1941-1942 był w Kieleckiem. W 1942 r. przeszedł na stałe do Warszawy i zatrzymał się „na Starówce", zapewne przy katedrze św. Jana w Warszawie. Od 1940 r. do powstania warszawskiego uczył historii w tajnych kompletach. Na początku 1944 r. prowadził zlecone wykłady z historii nowożytnej na tajnym Uniw. Poznańskim w Warszawie. W czasie powstania warszawskiego ratował rannych. We wrześniu 1944 r. został aresztowany, a po uwolnieniu wrócił do Kielc.

5 XII 1945 r. habilitował się, a 22 III 1946 r. minister Cz. Wycech zatwierdził uchwałę senatu Uniw. Warszawskiego mianującej Żywczyńskiego docentem. Następnie został zaangażowany na KUL. 16 X 1946 r. Senat mianował go zastępcą profesora. W 1952 r. Żywczyński podjął wykłady z historii także na Wydziale Humanistycznym i Filozoficznym. 27 V 1954 r. władze uniwersyteckie zwróciły się do ministerstwa szkolnictwa wyższego o uzwyczajnienie Żywczyńskiego. W odpowiedzi na to minister szkolnictwa wyższego 30 VI 1954 r. mianował Żywczyńskiego profesorem nadz. W l. 1962-1963 rozgorzała dyskusja nad artykułem Żywczyńskiego o kardynale A. Hlondzie. Żywczyński był wielokrotnie odznaczany. 1 X 1963 r. uzyskał nagrodę stopnia pierwszego ministerstwa szkolnictwa wyższego za „Historię powszechną 1789-1870". 20 X 1966 został mianowany profesorem zwyczajnym, 5 VI 1967 r. uzyskał odznakę honorową zasłużonego dla Lublina, 15 VII 1969 r. Rada Państwa nadała mu Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski. Otrzymał też nagrodę rektora KUL za pracę „Włochy Nowożytne". 30 IX 1972 r. zakończył pracę etatową profesora, choć dalej prowadził wykłady zlecone i Seminarium naukowe.

Publikacje Żywczyńskiego datują się od r. 1927 pracą „Czy Kościół w Polsce podlegał arcybiskupowi magdeburskiemu". Najwięcej polemik przed II wojną światową spowodowała rozprawa „Geneza i następstwa encykliki Cum primum"... Po wojnie włożył wiele pracy w organizowanie środowiska badawczego nad historią Kościoła w KUL. Należał do inicjatorów utworzenia Instytutu Historii w KUL i „Encyklopedii katolickiej". Należał do komitetu redakcyjnego „Kwartalnika Historycznego" w l. 1969-1974, do redakcji „Polskiego słownika biograficznego" w l. 1958-1974. Po II wojnie światowej najwięcej kontrowersji wzbudziła jego praca „Kościół i Rewolucja Francuska", mniej „Włochy Nowożytne", zresztą wszystkie jego prace budziły twórcze polemiki w tym recenzja „Rodowodów niepokornych" i „Studia nad modernizmem katolickim". W swych ponad 200 opublikowanych pracach prawie wszy-

stkich odkrywczych stawiał pytania i odpowiadał na nie niczego nie przemilczając. W swych pracach szedł za wskazaniami A. Erharda o pozytywnym charakterze kultury nowożytnej.

Uwzględniał zasady umiarkowanego historyzmu E. Troeltscha o uwarunkowaniach społecznych w zakresie doktryn i zjawisk w historii Kościoła. Wreszcie wywarł na niego wpływ P. Styger archeolog i historyk, od którego Żywczyński przejął zasadę realistycznego tłumaczenia procesu powstawania Kościoła. W ostatnich swych latach życia (1972-1976) w swych wykładach nad historią chrześcijańskich doktryn i ruchów społeczno-religijnych zawarł syntezę swych poglądów o nauce społecznej Kościoła. Praca ta winna mieć wpływ na kształtowanie się działalności ekumemicznej Kościoła. Była to ostatnia jego działalność w bogatej pracy dydaktyczno-badawczej, którą traktował jako wyraz służebności nauczycielskiej. Z jego szkoły wyszło wielu badaczy nad historią Kościoła zarówno świeckich jak duchownych. Zmarł w Lublinie 21 II 1978 r. Pochowany został na cmentarzu parafii miejskich w Lublinie przy ul. Lipowej.

I.

1. Czy Kościół w Polsce podlegał arcybiskupowi magdeburskiemu? *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 6 s. 213-215.

2. Polityka Rosji w stosunku do Kościoła katolickiego w latach 1840-1848. [W. 1929]. Praca magisterska.

3. Wielka Emigracja i Kościół, s. 75. [Praca magisterska wg akt personalnych].

4. Dzieje reformacji na Mazowszu, przed r. 1930 [praca seminaryjna].

5. Royer-Collard jako przedstawiciel liberalizmu we Francji, przed r. 1930 [Praca seminaryjna].

6. Dzieje Płocka w zarysie. W: *Księga pamiątkowa Koła Płoczczan.* W. 1931 s. 21-35.

7. Rec.: C. VIDAL: Louis-Philippe, Metternich et la crise italienne de 1931-1832. Paris 1931. *Kwart. Hist.* R. 46: 1932 z. 3/4 s. 525-529.

8. Rec.: R. DEL PIANO: Roma e la rivoluzione del 1831 (con documenti inediti). Imola 1931. *Kwart. Hist.* R. 47: 1933 z. 1 s. 132-135.

9. Rec.: G. MOLLAT: La question romaine de Pié VI à XI. Bibliothèque de l'enseignement de l'histoire ecclésiastique. Paris 1932. *Kwart. Hist.* R. 47: 1933 z. 2 s. 288-292.

10. Rec.: J. SCHMIDLIN: Papstgeschichte der neuesten Zeit. Bd. 1: Papsttum und Päpste im Zeitalter der Restauration (1800-1846). München 1933. *Kwart. Hist.* R. 48: 1934 z. 2 s. 355-362.

11. Watykan i sprawa polska w latach 1831-1836. *Spraw. z Pos. TNW* Wydz. 2. R. 26: 1933 [druk] 1934 z. 7-9 s. 187-202.

12. Geneza i następstwa encykliki Cum primum z 9 VI 1832 r. Watykan i sprawa polska w latach 1830-1837. W. 1935 s. 293, nlb. 1. Rés.: Rozprawy Historyczne Tow. Warsz. T. 15 z. 1.

13. Rec.: L. LAMBRUSCHINI: La mia Nunziatura di Francia. A cura di Pietro Pirri. Bolonia 1934. *Kwart. Hist.* R. 49: 1935 z. 3 s. 436-438.

14. Rec.: L. WIDERSZAL: Sprawy kaukaskie w polityce europejskiej w latach 1831-1864. W. 1934. *Kwart. Hist.* R. 49: 1935 z. 3 s. 438-441.

15. Z dziejów stosunku Watykanu do Anglii w latach 1843-1844. *Prz. Hist.* T. 33: 1935-1936 z. 1 s. 319-323. Odb. W. 1935 s. 5.

16. Rec.: B. FAY: La Francmaconnerie et la Revolution intelectuelle du XVIII siècle. Paris 1935. *Polityka Narodów* [T.] 7: 1936 z. 3 s. 346-347.

17. Rec.: P. ORDIONI: Pozzo di Borgo — Diplomate d l'Europe Française. Paris 1935. *Polityka Narodów.* [T.] 7: 1936 z. 5 s. 614-616.

18. Rzym i polski ruch niepodległościowy w latach 1830-1846. *Polityka Narodów* [T.] 7: 1936 z. 6 s. 639-652.

19. Rec.: J. SCHMIDLIN: Papstgeschichte der neuesten Zeit. Bd. 2: Papsttum und Päpste gegenüber der moderner Strömungen. Pius IX und Leo XIII (1846-1903). München 1934. *Kwart. Hist.* R. 50: 1936 z. 1 s. 100-103.

20. Z badań i literatury o Kościele katolickim w Rosji i Królestwie Polskim w wieku XIX. Kr. 1936 s. 100-140, nlb. 1. Nadb.: *Nova Pol. Sacra.* T. 3: 1936.

21. Ks. Jan Fijałek (8 V 1864 — 19 VI 1936). *Prz. Hist.* T. 34: 1937-1938 z. 1 s. 340-346.

22. Rec.: W. KWIATKOWSKI: Sprawa pruskiej reorganizacji seminariów duchownych w Warszawie 1798-1802. Karta z

dziejów ukrytego prześladowania przez Prusy Kościoła katolickiego w Polsce. W. 1936. *Kwart. Hist.* R. 51: 1937 z. 4 s. 766-768.

23. Rec.: M. MANTEUFFLOWA: J. K. Szaniawski — ideologia i działalność 1815-1830. W. 1936. *Kwart. Hist.* R. 51: 1937 z. 3 s. 606-608.

24. Początek rządów X. Ludwika Łętowskiego w diecezji krakowskiej. *Prz. Hist.* T. 34: 1937-1938 z. 1 s. 134-144.

25. Rec.: J. FELDMAN: Bismarck a Polska. Katowice 1938. *Ateneum.* R. 1: 1938 nr 4/5 s. 736-738.

26. Kościół i duchowieństwo w powstaniu styczniowym. (Stan badań w zarysie). *Prz. Hist.* T. 34: 1937-1938 z. 2 s. 512-525. [Referat wygłoszony na konferencji poświęconej dziejom powstania styczniowego]. Protokoły konferencji poświęconej dziejom powstania styczniowego w jego 75 rocznicę. *Prz. Hist.* T. 34: 1937-1938 z. 2 s. 739-750.

27. Rec.: K. MORAWSKI: Polacy i sprawa polska w dziejach Italii w latach 1830-1846. W. 1937. *Kwart. Hist.* R. 52: 1938 z. 3 s. 507-509.

28. Papiestwo i papieże średniowiecza. Lw. 1938. s. 101, nlb. 3, ilustr., Wielka Biblioteka Historyczna. [Nr 11].

29. Rec.: F. ŚWIĄTEK: Z dziejów polskiego żywotopisarstwa świętych. Lubl. 1937. *Kwart. Hist.* R. 52: 1938 z. 4 s. 711-713.

30. Emigracja polska i kuria rzymska wobec upadku Unii w Rosji w r. 1839. [W setną rocznicę]. *Ateneum.* R. 2: 1939 nr 2 s. 183-196 i nadb.

31. Rec.: M. GODLEWSKI: Stosunek Talleyranda do Kościoła w ostatnich latach życia. W. 1938. *Kwart. Hist.* R. 53: 1939-1945 z. 2 [druk] 1939 s. 353-354.

32. Watykan. W: *Polska i Polacy w cywilizacjach świata.* Słownik encyklopedyczny. Pod red. W. POBÓG-MALINOWSKIEGO. T. 1: Terytoria. W. 1939 s. 274-284.

33. Watykan i Metternich a sprawa polska w latach 1836-1848. *Spraw. z Pos. TNW.* Wydz. 2. R. 32: 1939 z. 1-3 s. 27-37 i nadb.

34. Z badań i literatury o Kościele katolickim w Królestwie Polskim w wieku XIX. *Nova Pol. Sacra.* T. 3: 1939 s. 100-140.

35. Rec.: J. E. PŁOMIEŃSKI: W kręgu polskiej irredenty. [O Edwardzie Dembowskim, Jakubie Szeli i rzezi galicyjskiej]. W. 1946. *Prz. Hist.* T. 36: 1946 s. 187-188.

36. Ks. Piotr Ściegienny w świetle dotychczasowych badań. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* 1945-1947 [druk] 1947 nr 1 s. 82-83.

37. Rabacja galicyjska z 1846 r. w polityce i opinii europejskiej. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* 1945-1947 [druk.] 1947 nr 1 s. 66-68. Streszczenie.

38. Czesław Leśniewski 1888-1947. [Nekrologi]. *Kwart. Hist.* R. 55: 1948 s. 247-250.

39. Fijałkowski Antoni (1797-1883), arcybiskup, metropolita mohylowski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 444-445.

40. Rec.: W. S. HALPERIN: Italy and the Vatican at War. A Study of their Relations from the Outbreak of the Franco — Prussian War to the Death of Pius IX. Chicago 1939. *Prz. Hist.* T. 38: 1948 zesz. dod. s. 450-451.

41. Książe Leuchtenberg i ks. Ściegienny. [Z dziejów dyplomacji carskiej]. *Prz. Hist.* T. 37: 1948 s. 307-310.

42. Rec.: V. MEYSZTOWICZ: Repertorium Bibliographicum pro rebus polonicis Archivi Secreti Vaticani. Vaticani 1943; TENŻE: De Archivo Nuntiaturae Varsaviensis quod nunc in Archivo Secreto Vaticano servatur. Vaticani 1944; P. SAVIO: De actis Nuntiaturae Poloniae quae partem Archivi Secretariatus Status constituunt. Vaticani 1947. *Kwart. Hist.* R. 56: 1948 z. 1/2 s. 220-221.

43. Pius IX i rewolucja 1948 r. W: [Tysiąc osiemset czterdzieści osiem] *1848.* W stulecie Wiosny Ludów literaci lubelscy. Lubl. 1948 s. 48-57.

44. Pojęcie i znaczenie „Wiosny Ludów". *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 19 s. 1, 2, ilustr.

45. Rząd Królestwa Kongresowgo i kler katolicki w przeddzień 1848 roku. *Prz. Hist.* T. 38: 1948 s. 129-136, Rés. s. 362-363.

46. Z ostatnich lat życia X. Piotra Ściegiennego (1871-1890). *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 243-250 i odb. Kr. 1948 Wyd. „Nasza Przeszłość".

47. Gall Stanisław (1865-1942). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 231-232.

48. Gawarecki Wincenty Hipolit (1788-1852). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 312-313.

49. Rec.: Gregorio XVI. Miscellanea Commemorativa. Edition des P. P. Pères Camaldules de l'abbaye de St. Grégoire al Celio. Rome 1948. *Collec. Theol.* A. 21: 1949 fasc. 2/3 s. 368-375.

50. Rec.: H. NICOLSON: The Congress of Vienna. A Study in Allied Unity 1812-1822. London 1946; Freiherr von Bourgoing: Vom Viener Kongress, Zeit — und Sittenbilder. Brünn 1943. *Prz. Hist.* T. 39: 1949 z. 2 s. 149.

51. Rabacja galicyjska z 1846 r. w po-

lityce i opinii europejskiej. *Rocz. Hum.* [T.] 1: 1949 s. 39-58.

52. Rec.: M. TYROWICZ: Sprawa ks. Piotra Ściegiennego. W. 1948. *Prz. Hist.* T. 39: 1949 z. 1 s. 40-41. [Polemika co do pisowni nazwiska Ściegiennego].

53. Wyjaśnienie. *Prz. Hist.* T. 39: 1949 z. 2 s. 174. [Dotyczy recenzji książki M. TYROWICZA: Sprawa ks. Piotra Ściegiennego. W. 1948].

54. Rec.: M. HANDELSMANN: Adam Czartoryski. T. 1. W. 1948. *Prz. Hist.* T. 40: 1949 [druk]. 1950 s. 377-380.

55. Maciej Loret (7 VI 1880 — 5 II 1949). *Kwart. Hist.* R. 57: 1949 [druk.] 1950 z. 1-4 s. 332-334.

56. Rec.: M. L. ROUËT DE JOURNEL: Nonciatures de Russe d'aprés les documents autentiques. Nunciature de Litta 1797-1799. Città del Vaticano 1943. *Prz. Hist.* T. 40: 1949 [druk.] 1950 s. 394-396.

57. Germanizacja chrześcijańska. *Słowo Powsz.* R. 5: 1951 nr 330 s. 5.

58. Historiozofia Ściegiennego. *Prz. Hist.* T. 42: 1951 s. 392-403, rés. s. 516.

59. Kościół i Rewolucja Francuska. W. 1951. s. 72. [Przekład niemiecki].

60. [Wypowiedź na apel Komisji Intelektualistów i Działaczy Katolickich, protestująca przeciwko remilitaryzacji Niemiec Zachodnich]. *Słowo Powsz.* R. 5: 1951 nr 334 s. 1.

61. Chrześcijaństwo pierwszych wieków a problem pracy. *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 70 s. 2-3.

62. Kościół i Rewolucja Francuska. [Fragment większej całości]. *Dziś i Jutro.* R. 8: 1952 nr 1 s. 3.

63. Salvianus i jego znaczenie w dziejach historiozofii chrześcijańskiej. *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 305 s. 2.

64. „Śmiałość i odwaga w poruszaniu zagadnień społecznych jest rzeczą cenną i niezbędną". *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 77 s. 2 [Stenogram przemówienia wygłoszonego w Warszawie z okazji jubileuszu 5-lecia *Słowa Powszechnego*].

65. Tragedia i znaczenie Sawonaroli. W 500-lecie urodzin. *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 212 s. 1, 4, ilustr.

66. Walka o pokój to walka o najwyższe dobro ludzkości. *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 289 s. 2. [Przemówienie wygłoszone w Warszawie na 11 Ogólnopolskim Kongresie Obrońców Pokoju].

67. By Porozumienie było trwałe. *Słowo Powsz.* R. 7: 1957 nr 244 s. 1. [List do Redakcji *Słowa Powszechnego*].

68. Chrześcijanie i imperium rzymskie. [Od końca II do początku IV w.]. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 138 s. 2, 4.

69. Chrześcijanie w armii rzymskiej. [Koniec II — początek IV w.]. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 175 s. 2.

70. Die Kirche und die Französische Revolution [Einband — und Umschlaggestaltung Paul Zimmermann]. Leipzig 1953. Koehler [u.] Amelang s. 122, nlb. 1.

71. Dwie postawy wobec średniowiecza. [Z dziejów historiografii katolickiej]. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 303 s. 4, 5, 9. [O Albercie Erhardzie].

72. Historia Kościoła nowożytna [Skrypt]. Lubl. 1953, s. nlb. 2, 241 [powiel.].

73. Imperium rzymskie pod koniec IV i na początku V wieku. Życie i dzieła Salvianusa. [Wstęp]. W: SALVIANUS: O Opatrzności Bożej. W. 1953 s. V-XXXII.

74. Korzystający z pomocy Kościoła II-IX w. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 98 s. 2.

75. Ludzie zamożni w gminach chrześcijańskich I-III wieku. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 75 s. 2.

76. Niewolnictwo i chrystianizm w pierwszych wiekach. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 54 s. 2.

77. Organizacja dzieł miłosierdzia w gminach chrześcijańskich II-III w. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 80 s. 4.

78. Poglądy społeczne pierwszych gmin chrześcijańskich. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 29 s. 2.

79. Przyczyny prześladowań chrześcijan przez państwo rzymskie (I-III w.). *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 297 s. 2.

80. Salvianus — kapłan marsylski. Chrześcijaństwo w Rzymie w IV i V wieku. *Dziś i Jutro.* R. 9: 1953 nr 47 s. 1, 3, ilustr. [Fragment ze wstępu do dzieła Salvianusa: O Opatrzności Bożej. W. 1953].

81. Stosunek pierwszych chrześcijan do państwa rzymskiego. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 105 s. 2, 4.

82. Udział chrześcijan w życiu publicznym państwa rzymskiego. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 164 s. 2.

83. Chrześcijaństwo na początku IV w. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 25 s. 2.

84. Chrześcijaństwo w walce o byt w drugiej połowie III w. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 3 s. 2.

85. Edykt tolerancyjny z r. 311. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 29 s. 2.

86. Franciszek de Vitoria. *Życie i Myśl.* R. 4: 1954 nr 2 s. 63-78.

87. Rec.: G. HOFFMANN: Das Papstum und der griechische Freiheitskampf (1821-1829). Quellenausgabe mit Einführung. Rom 1952. *Prz. Hist.* T. 45: 1954 z. 1 s. 115-116.

88. Kościół a początki kolonizacji hiszpańskiej. *Dziś i Jutro.* R. 10: 1954 nr 12 s. 3-4, ilustr.

89. Kościół i państwo we Włoszech w ciągu ostatnich stu lat. Uwagi na margine-

sie książki Jemolo. *Życie i Myśl.* R. 4: 1954 nr 1 s. 71-85. [Rec. pracy A. C. JEMOLO: Chiesa e stato in Italia negli ultimi cento anni. Torino 1949].

90. Metody cywilizowania Indian. [W pierwszym okresie nowożytnych dziejów kolonialnych]. *Dziś i Jutro.* R. 10: 1954 nr 12 s. 3-4, ilustr.

91. Na zakręcie dziejowym. *Dziś i Jutro.* R. 10: 1954 nr 30 s. 3-4, ilustr. [W dziesięciolecie Polski Ludowej].

92. Przedmowa. W: F. DE VITORIA: O Indianach. W. 1954 s. 5-27.

93. Przemówienia laureatów nagrody im. Włodzimierza Pietrzaka. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 131 s. 5. — Toż. *Dziś i Jutro.* R. 10: 1954 nr 24 s. 4. — Toż. *Tyg. Powsz.* R. 10: 1954 nr 24 s. 7, ilustr.

94. Rec.: E. WINTER: Russland und die slavischen Völker in der Diplomatie des Vatikans 1878-1903. Berlin 1950. *Prz. Hist.* T. 45: 1954 z. 1 s. 120-124.

95. Z rozważań nad stosunkiem Ewangelii do sprawy społecznej. *Dziś i Jutro.* R. 10: 1954 nr 54 s. 4-5.

96. Zwycięstwo chrześcijaństwa w IV wieku. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 90 s. 4, 6.

97. Agape w życiu wczesnego chrześcijaństwa. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 85 s. 3.

98. Dwie rocznice. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 1 s. 3. [W stulecie śmierci ks. Felicité Lamennais i kard. Luigi Lambruschini].

99. X-lecie ruchu społecznego postępowego. [Przemówienia, m. in.]... *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 269 s. VI.

100. Edykt mediolański 313 roku. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 305 s. 5.

101. Powstanie i cel kapituły pułtuskiej. *Rocz. Teol-Kanon.* [T.] 2: 1955 s. 177-192.

102. Stanowisko Ludwika Pastora w historiografii papiestwa. *Życie i Myśl.* R. 5: 1955 nr 2/3 s. 26-59. Toż w streszcz. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* [druk. 1955] nr 6 s. 8-10.

103. Uwagi o poglądach społecznych św. Pawła. *Dziś i Jutro.* R. 11: 1955 nr 26 s. 3.

104. Zagadnienie „bogactwa" w życiu pierwszych chrześcijan. *Dziś i Jutro.* R. 11: 1955 nr 14 s. 2.

105. Las Casas, jego życie i działalność. [Przedmowa i komentarz]. W: Bartolomé DE LAS CASAS: Krótka relacja o wyniszczeniu Indian. W. 1956 s. 5-100.

106. Poglądy chrześcijan IV wieku na nierówność majątkową w świecie. *Życie i Myśl.* R. 6: 1956 nr 3 s. 39-47.

107. Poglądy chrześcijan IV wieku na współczesny im ustrój społeczny. *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 78 s. 3-4.

108. Rec.: S. K. POTOCKI: Podróż do Ciemnogrodu i Świstek Krytyczny. Oprac. E. KIPA. Wr. 1955. *Prz. Hist.* T. 47: 1956 z. 2 s. 432-435.

109. Przedmowa. W: C. LUGON: Chrześcijańska Komunistyczna Republika Guranów 1610-1768. W. 1956 s. 519. — Toż. W. 1971.

110. Rec.: F. HANUS: Die Preussische Vatikangesandtschaft 1747-1920. München 1954; A. HUDAL: Die Osterreichische Vatikanbotschaft 1806-1918. München 1952. *Prz. Hist.* T. 48: 1957 z. 2 s. 369-373.

111. Rec.: E. HIRSCH: Geschichte der neuren evangelischen Theologie im Zusammenhang mit den allgemeinen Bewegungen des europäischen Denkens. Bd. 1-5. Gutersloch 1949-1952. *Rocz. Teol.-Kanon.* [T.] 4: 1957 z. 2 s. 162-168.

112. Związek dziejów Polski z tłem europejskim. Historia Kościoła. *Kwart. Hist.* R. 64: 1957 nr 4/5 s. 167-170. [Głos w dyskusji nad próbnym wydaniem II t. „Historii Polski"].

113. Rec.: T. ELLWEIN: Klerikalismus in der deutschen Politik. 2 Aufl. München 1955. *Prz. Zach.* R. 14: 1958 nr 2 s. 453-454.

114. Rec.: S. JEZIERSKI: Arcybiskup w więzieniu, czyli zatarg o małżeństwa mieszane między rządem pruskim a arcybiskupem Marcinem Duninem (1837-1841). Streszcz. tezy doktorskiej z r. 1955. Rzym 1957. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 338-340.

115. Rec.: M. PACAUT: Alexandre III. Etude sur la conception du pouvoir pontifical dans sa pensée et dans son oeuvre. Paris 1956. *Prz. Hist.* T. 49: 1958 z. 3 s. 585-588.

116. Godlewski Michał (1872-1956). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 181-182.

117. Rec.: G. MARCHI: Le Nunziature Apostoliche dal 1800-1956. Roma 1957. *Kwart. Hist.* R. 66: 1959 nr 3 s. 949-950.

118. Międzynarodowy aspekt sprawy Dunina. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* 1959 nr 9 s. 11-13.

119. Sprawa Gutkowskiego (1832-1839). *Rocz. Lub.* T. 1: 1958 [druk.] 1959 s. 129-146.

120. Der Posener Kirchestreit in den Jahren 1837-1840 und die „Kölner Wirren". Ein Beitrag zu ihrer Geschichte und zur Geschichte der Politik Metternichs. Seutsch von K. WEINTRAUB. *Acta Pol. Hist.* T. 2: 1959 [druk.] 1960 s. 17-41.

121. Rec.: F. ENGEL-JANOSI: Osterreich und der Vatikan 1846-1918. Bd. 1: Die Pontifikate Pius IX. und Leos XIII (1846-1903). Graz-Vien-Köln [1958]. *Prz. Hist.* T. 52: 1961 z. 3 s. 629-632.

122. Gutkowski Jan Marceli (1776-1863). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 180-181.

123. Hlond August (1881-1948). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 545-546. [Rec.: PLUCIŃSKI J. ks.: Artykuł o kardynale Hlondzie.]. *Nasza Przeszł.* T. 15: 1962 s. 312-313.

124. Hołowczyc (Hołłowczyc) Szczepan (1741-1823). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 595-596. Współpraca z K. MORAWSKĄ.

125. Hołowiński Ignacy (1807-1855). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 597-598.

126. Metternich w świetle nowszej historiografii. *Kwart. Hist.* R. 68: 1961 nr 2 s. 423-433. Odb. s. 11.

127. Rec.: M. W. SZEJMAN: Watikan i katolicyzm w konce XIX — naczale XX w. Moskwa 1958. *Prz. Hist.* T. 52: 1961 z. 1 s. 194-199.

128. Zasięg terytorialny. Watykan. Kościół i kler. *Kwart. Hist.* R. 68: 1961 nr 3 s. 677-678.

129. Historia Kościoła. (Od IX wieku). Notatki z wykładów o oprac. ks. dr Fr. STOPNIAK. Lubl. 1961 s. 200. [Wyd. Instytut Wyższej Kultury Religijnej przy KUL].

130. Czego historią jest historia kultury? Dyskusja. [Wypow. m. in.]... *Kwart. Hist.* R. 69: 1962 nr 1 s. 74-75.

131. Rec.: R. A. GRAHAM: Vatican Diplomacy. A study of Church and State on the International Plane. Princeton University Press. Princeton N. J. 1959. *Prz. Hist.* T. 53: 1962 z. 1 s. 208-211.

132. Sprawa wysłania nuncjusza papieskiego do Polski w 1563 roku. W: *Wieki średnie.* Medium Aevum. Prace ofiarowane Tadeuszowi Manteufflowi w 60 rocznicę urodzin. W. 1962 s. 283-289.

133. Rec.: E. BIRKE: Frankreich und Ostmitteleuropa im 19. Jahrhundert. Beiträge zur Politik und Geistes geschichte. Köln-Graz 1960. *Kwart.. Hist.* R. 70: 1963 nr 1 s. 181-184.

134. Rec.: Das Fischer Lexikon. Geschichte. Mit einer Einleitung von [...] H. ROTHFELS. Hrsg. von [...] W. BESSON. Frankfurt a. M. 1961. *Stud. Źródłozn.* T. 8: 1963 s. 223.

135. Historia w służbie odnowy. *Życie i Myśl.* R. 13: 1963 nr 5/6 s. 15-17. [Głos w dyskusji o lewicy katolickiej w Polsce Ludowej].

136. Płock. W: *Lexikon für Theologie und Kirche.* Hrsg. J. Höfer, K. Rahner. Bd. 8. 2. Aufl. Freiburg 1963 kol. 563.

137. Historia powszechna 1789-1870. Wyd. 1. W. 1964 PWN s. 569, map 25, err. — Toż. Wyd. 2. W. 1967 PWN s. 713.

138. Rec.: E. R. HUBER: Deutsche Verfassungsgeschichte seit 1789. Bd. 1-2. Stuttgart 1957-1960. *Kwart. Hist.* R. 71: 1964 nr 1 s. 174-175.

139. Rec.: S. OLSZAMOWSKA-SKOWROŃSKA: Le concordat de 1847 avec la Russie. D'après les documents authentiques. Roma 1963. *Archeion.* [T.] 40: 1964 s. 329-332.

140. Zadania biografii historycznej. Dyskusja. [Wypow. m. in.]... *Kwart. Hist.* R. 71: 1964 nr 3 s. 729.

141. Juszyński Józef Michał (1793-1880). W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 z. 3 s. 354-355.

142. Metternich i „krwawe premie" w 1846 r. w świetle dziennika jego żony. *Prz. Hist.* T. 56: 1965 z. 3 s. 464-467.

143. Paradoksy kontrrewolucyjne. *Kwart. Hist.* R. 73: 1966 nr 4 s. 920-924. [Rec. pracy J. Szackiego: Kontrrewolucyjne paradoksy. Wizja świata antagonistów Wielkiej Rewolucji, 1789-1815. W. 1965].

144. Rola chrześcijaństwa w dziejach Polski. W: *W hołdzie Papieżowi Pokoju.* Materiały z akademii milenijnej — Wrocław 18 VIII 1966. W. 1966 s. 17-29. — Toż. *Słowo Powsz.* R. 19: 1966 nr 174/175 s. 3. — Toż pt.: Chrześcijaństwo a Polska. *Życie i Myśl.* R. 16: 1966 nr 9 s. 139-144. Stenogram przemówienia... wygłoszonego na uroczystości wmurowania aktu erekcyjnego pod budowę pomnika pap. Jana XXIII we Wrocławiu.

145. Listy do prof. Janusza Wolińskiego (1894-1970). Przewodnik po zespołach i zbiorach Archiwum PAN. Wr. 1978 s. 177.

146. Korespondencja z Tadeuszem Manteufflem (1902-1970) z lat 1944-1970. Przewodnik po zespołach i zbiorach Archiwum PAN. Wr. 1978 s. 117.

147. Listy do ks. F. Stopniaka z 31 XII 1964; 5 II 1965, 12 II 1966. [W posiadaniu adresata].

148. Fijałek (Jean), Historien polonais. W: *Dict. d'hist. ecclés.* kol. 1470-1471.

149. Fijalkowski (Antoine), archevêque de Mohilev. W: *Dict. d'hist. ecclés.* kol. 1471.

150. Fijalkowski (Antoine Melchior Optat), archevêque de Varsovie. W: *Dict. d'hist. ecclés.* kol. 1472.

151. Kluczyński Wincenty (1847-1917). W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 21.

152. Kłopotowski Bolesław Hieronim (1848-1903). W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 68.

153. Ludwig Pastor and the historiography of the Popes. W: *The Valley of Silence.* Catholic Thought in Contemporary Poland. Ed J. J. ZATKO. London 1967 s. 295-339.

154. Metternich i „polonizm". W: *Wiek XIX.* Prace ofiarowane Stefanowi Kieniewiczowi w 60 rocznicę urodzin. W. 1967 s. 271-280.

155. Narodziny i dzieje pojęcia historyzmu (Troeltsch, Meinecke, Croce). *Historyka.* T. 1: 1967 s. 51-72.

156. Rec.: J. M. SZYMUSIAK: Grzegorz Teolog. U źródeł chrześcijańskiej myśli IV wieku. P. 1965. *Collec. Theol.* A. 37: 1967 fasc. 3 s. 191-194.

157. Rec.: H. WERESZYCKI: Sojusz trzech cesarzy. Geneza 1866-1872. L'alliance des trois empereurs. Les origines 1866-1872. W. 1965. *Acta Pol. Hist.* T. 16: 1967 s. 163-164.

158. [Przedmowa]. W: *Studia historyczne.* T. 1. Pod red... i ks. Z. ZIELIŃSKIEGO. Lubl. 1968 s. 5-6.

159. Kossowski Henryk Piotr (1828-1903). W: *Pol. słow. biogr.* t. 14 z. 2 s. 314.

160. Kotowski Antoni (1784-1845). W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 188-189.

161. Paradoksalne brewe papieskie. W: *Naród i Państwo.* Prace ofiarowane Henrykowi Jabłońskiemu w 60 rocznicę urodzin. W. 1969 s. 425-434.

162. Historia powszechna 1789-1870. Wyd. 2. W. 1970 PWN s. 713, map 25, ilustr. Dodruk.

163. [„Historyczne wprowadzenie do 25-lecia"]. [Fragment w art. Wag.: Wnioski z historii]. *Słowo Powsz.* R. 24: 1970 nr 136 s. 1, 3. Fragmenty referatu... wygłoszonego we Wrocławiu na sympozjum z okazji 25-lecia powrotu ziem zachodnich i północnych do macierzy.

164. Kozłowski Szymon Marcin (1819-1899). W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 31-32.

165. Koźmian Józef Szczepan h. Nałęcz (1773-1831). W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 55-56.

166. Krasiński Adam Stanisław (1810-1891). W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 166-168.

167. Potrzebna jest dyskusja. *Słowo Powsz.* R. 24: 1970 nr 291 s. 1, 5. [Fragmenty przemówienia... wygłoszonego w Warszawie na uroczystości wręczenia nagrody naukowej im. Włodzimierza Pietrzaka].

168. Kuliński Tomasz Teofil (1823-1907). W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 160.

169. Kurczewski Jan, krypt. XX (1854-1917). W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 231-232.

170. Kurhanowicz Tomasz (1801-1865) W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 240-241.

171. Włochy nowożytne 1796-1945. W. 1971 PWN s. 361, nlb. 1, map 5, err.

172. Dopowiedź. *Tyg. Powsz.* R. 26: 1972 nr 8. [Odpowiedź na recenzję A. STORA].

173. Studia nad modernizmem katolickim. [Jego charakter i geneza]. [Cz.] 1-2. *Życie i Myśl.* R. 21: 1971 nr 11 s. 18-55; nr 12 s. 13-49 i nadb.

174. Dialog „Niepokornych"? *Kierunki.* R. 17: 1972 nr 26 s. 4, 6, 7. [Rec. pracy B. CYWIŃSKIEGO: Rodowody niepokornych. W. 1971].

175. Rec.: ENGEL-JANOSI Friedrich in Zusammenarbeit mit Richard BLASS und Erika WEIZIERL: Die politische Korrespondenz der Päpste mit den Österrechischen Kaisern 1804-1918. Wien-München 1964. *Stud. Źródłozn.* T. 17: 1972 s. 247-248.

176. Rec.: J. TAZBIR: Szlachta a konkwistadorzy. Opinia staropolska wobec podboju Ameryki przez Hiszpanię. W. 1969. *Estud. Latino-Americ.* [T.] 1: 1972 s. 333-335. [Tłum. z pol. S. OLSZEWSKI].

177. Łaski Marcin (1799-1853). W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 245-246.

178. Łoziński Zygmunt (1879-1932). W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 463-464.

179. Łubieński Konstanty Ireneusz (1824-1869). W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 480-490.

180. Łubieński Tadeusz (1794-1861). W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 501-502.

181. Rec.: D. MAC SMITH: Victor Emanuel, Cavour and the Risorgimento. London-New York-Toronto 1971; TENŻE: Vittorio Emanuele II. Paris 1972. *Kwart. Hist.* R. 80: 1973 nr 3 s. 733-735.

182. Abrahamici, sekta rel. w Czechach w XVIII w. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 27.

183. Absolutyzm. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 39-41.

184. Acton Dalberg John Emmerlich Edward, lord Aldenham. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 65.

185. Ademar z Monteil, Adhemar, bp. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 83.

186. Agliardi Antonio kard. W' *Enc. katol.* T. 1 kol. 177.

187. Aleandro, Aleander, Girolamo kard. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 321.

188. Aghtamar. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 176-177.

189. Aleksander I. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 332-333.

190. Aleksander II. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 333.

191. Alexandre Noël OP. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 357.

192. Altieri Ludovico kard. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 391.

193. Alzog Johann Baptist. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 397-398.

194. Annus Decretorius. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 634.

195. Antonelli Giacomo kard. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 656-657.

196. Audziewicz Antoni Franciszek bp. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 1063.

197. Malczewski (Skarbek — Malczewski) Franciszek h. Abdank (1754-1819), arcybiskup warszawski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 279-280.

198. Manugiewicz Mikołaj Jan (1754-

1834). W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 501-502.

199. Oświecenie w pismach Ernesta Troeltscha. W: *Wiek XVIII. Polska i świat.* Księga poświęcona Bogusławowi Leśnodorskiemu. W. 1974 s. 115-122.

200. Szkice z dziejów radykalizmu chrześcijańskiego. W. 1976 s. 249, 1 nlb.

201. Tragedia biskupa Skarszewskiego. Rkps [Według spisu w aktach osobistych w Archiwum KUL].

202. Uwagi o historiografii Piusa XII. W: *Polska. Niemcy. Europa.* Studia z dziejów myśli politycznej i stosunków międzynarodowych. Praca zbiorowa pod red. A. CZUBIŃSKIEGO. P. 1977 s. 597-606.

203. „Wykłady" (1972-1976). Zagadnienia społeczne i powstawanie sekt i herezji wczesno chrześcijańskich. Maszynopis, s. 531. Oprac., opatrzył wstępem i przypisami i przygotował do druku X. F. STOPNIAK. W. 1981.

II.

Sprawozdanie Pol. Tow. Hist. 1 IV 1938 — 31 III 1939. *Kwart. Hist.* R. 53: 1939 nr 2 s. 61; Kronika naukowa. *Kwart. Hist.* R. 56: 1948 nr 3-4 s. 570-571; Kronika naukowa — Oddział lubelski PTH i Tow. Nauk. KUL. *Kwart. Hist.* R. 57: 1949 s. 382-383; Z życia Pol. Tow. Nauk.-Lubl. *Kwart. Hist.* R. 59: 1952 s. 184; *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 45 — uczestniczy w zjeździe duchownych i świeckich działaczy w Lublinie; *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 257 — uczestniczy w zjeździe Frontu Narodowego w Lublinie; *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 242 — udział w zebraniu wyborczym KUL do Frontu Narodowego. Ż. przewodniczącym dla województwa lubelskiego; *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 120 — Żywczyński na liście nagrodzonych nagrodą W. Pietrzaka; *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 125 — Ż. laureatem nagrody W. Pietrzaka; *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 131 — wręczenie nagrody; *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 137 — Udział w krajowej naradzie katolickich działaczy we Froncie Narodowym przed 10 leciem Polski; *Kwart. Hist.* R. 62: 1955 nr 4-5 s. 312. Ż. wybrany do składu Komisji Rewizyjnej Pol. Tow. Hist.; *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 97 — wzmianka o zdziale w zjeździe; *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 167 — Ż. w grupie profesorów domagających się zwrotu arrasów; *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 262 — udział w międzynarodowym spotkaniu działaczy katolickich i chrześcijańskich; *Kwart. Hist.* R. 63: 1956 nr 6 s. 193 — Członkostwo Pol. Tow. Hist.; *Kwart. Hist.* R. 64: 1957 nr 1 s. 210 — udział w I posiedzeniu nowoobranej Rady Naukowej Instytutu Historii PAN; *Kwart. Hist.* R. 64: 1957 nr 1 s. 206 — PAN powołuje komitet redakcyjny Pol. słow. biogr.; *Kwart. Hist.* R. 64: 1957 nr 1 s. 227, 230 — wzmianki; PODLEWSKI S.: Przemarsz przez piekło. W. 1957 s. 625; *Kwart. Hist.* R. 66: 1959 nr 1 s. 226; *Kwart. Hist.* R. 66: 1959 nr 3 s. 931-932; Prace Komisji Organizacji Badań w zakresie Historii Powszechnej Nowożytnej i Najnowszej. *Kwart. Hist.* R. 67: 1960 s. 858-859; *Kwart. Hist.* R. 68: 1961 nr 3 s. 594 — udział w dyskusji nad III t. „Historii Polski"; ZIELIŃSKI Z.: Historia Kościoła na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1968. W: *Rocz. Teol.-Kan. Historia Kościoła.* T. 15: 1968 z. 4 s. 5-52. KOSIŃSKI S., WILK S.: Bibliografia opublikowanych prac ks. prof. dra Mieczysława Żywczyńskiego za lata 1927-1974. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 22: 1975 z. 4 s. 7-23 [wszystkie pozycje włączono do bibliografii podmiotowej]; Ks. prof. dr Mieczysław Żywczyński. W: *Biul. Inform. KUL.* 1974 nr 4 s. 67-76; Toż. *Kierunki* nr 6 z 1975; Toż w streszczeniu w: *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 22: 1975 nr 4 s. 5-7; MICHNIK A.: Kościół lewica, dialog. Paryż 1977 s. 100-102, 165; WILK J.: Jubileusz ks. prof. dra Mieczysława Żywczyńskiego (16 X 1976). *Biul. Inform. KUL* R. 6: 1977 nr 1 s. 79-80; Zmarł ks. prof. dr M. Żywczyński. *Kur. Lubel.* R. 22: 1978 nr 45; J. S. Ksiądz Profesor Mieczysław Żywczyński. *Słowo Powsz.* R. 32: 1978 nr 44; Śp. ks. prof. dr Mieczysław Żywczyński. *Słowo Powsz.* R. 32: 1978 nr 45; Pogrzeb śp. ks. prof. dr Mieczysława Żywczyńskiego. *Słowo Powsz.* R. 32: 1978 nr 46; ZAHORSKI A.: Ksiądz profesor Mieczysław Żywczyński. *Kultura* 30 IV 1978 s. 3; KIENIEWICZ S.: Mieczysław Żywczyński 13 I 1901 — 21 II 1978. *Kwart. Hist.* R. 85: 1978 nr 4 s. 1119-1123; MENCEL T.: Uczony i nauczyciel. Wspomnienie o ks. prof. dr Mieczysławie Żywczyńskim (1901-1978) [Życiorys i próba charakterystyki, wygłoszone na uroczystości 75 lecia urodzin i 50 lecia pracy naukowej ks. prof. M. Żywczyńskiego 16 X 1976]. *Życie i Myśl.* R. 28: 1978 nr 6-7 s. 91-100; ZIELIŃSKI Z.: Ksiądz profesor Mieczysław Żywczyński (1901-1978). *Zesz. Nauk. KUL.* R. 21: 1978 nr 3-4 s. 157-163; MENCEL T.: Mieczysław Żywczyński (1901-1978). Kalendarz Lubelski 1979. Lubl. 1978 s. 191; STOPNIAK F.: W drugą rocznicę śmierci ks. Profesora Mieczysława Żywczyńskiego. Historyk Kościoła. *WTK* 1980 nr 9 s. 3.

Ks. Franciszek Stopniak

INDEKSY

1. UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI W KRAKOWIE

Archutowski Józef 1879-1944
Bielenin Alfons 1885-1965
Bober Piotr 1907-1955
Bystrzynowski Antoni 1870-1958
Długosz Teofil 1887-1971
Fijałek Jan 1864-1936
Glemma Tadeusz 1895-1958
Godlewski Michał 1872-1956
Gołba Franciszek 1862-1944
Gromnicki Tadeusz 1851-1939
Grzelak Władysław 1886-1944
Kaczmarczyk Józef Karol 1871-1951
Klawek Aleksy 1890-1969
Kordel Michał 1892-1936
Korzonkiewicz Jan 1877-1932
Kruszyński Tadeusz 1882-1959
Krzemieniecki Jan Władysław 1887-1956
Krzesiński Andrzej 1884-1964
Madeja Franciszek 1885-1953
Michalski Konstanty 1879-1947
Morawski Marian Józef 1881-1940
Pęckowski Michał 1883-1925
Piwowarczyk Jan 1889-1959
Rychlicki Józef 1880-1951
Salamucha Jan 1903-1944
Sieniatycki Maciej 1869-1949
Stach Piotr 1886-1961
Śmidoda Franciszek 1902-1944
Wicher Władysław 1888-1969

2. KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI

Adamczyk Stanisław 1900-1971
Archutowski Józef 1879-1944
Bensch Teodor 1903-1958
Borowski Antoni 1884-1968
Chodzidło Teofil 1909-1979
Cichowski Henryk Andrzej 1892-1936
Czuj Jan 1886-1957
Dąbrowski Jan 1892-1937
Dąbrowski Eugeniusz 1901-1970
Goliński Zdzisław 1908-1963
Granat Wincenty 1900-1979
Gustaw Romuald Michał 1911-1976
Insadowski Henryk 1888-1946
Kałwa Piotr 1893-1974
Konecki Roman 1884-1942
Korniłowicz Władysław Emil 1884-1946
Kremer Piotr 1878-1951
Kruszyński Józef 1877-1953
Krześniak Władysław 1914-1957
Łukaszyk Romuald 1930-1981
Michiels Józef Gommar 1890-1965
Morawski Marian Józef 1881-1940
Niechaj Michał 1900-1939
Nowicki Jan 1894-1973
Ogarek Zygmunt Julian 1896-1955
Petrani Aleksy 1900-1977
Płodzień Stanisław 1913-1962
Radomski Bolesław 1904-1956
Roth Jan 1870-1944
Sokołowski Czesław 1877-1951
Strąkowski Henryk 1910-1965
Styś Stanisław 1896-1959
Szymański Antoni 1881-1942
Umiński Józef 1888-1954
Waczyński Bogusław 1907-1981
Wasilkowski Ludwik 1890-1942
Wilczyński Tomasz 1903-1965
Woroniecki Jacek 1879-1949
Wóycicki Aleksander 1878-1954
Wyszyński Stefan 1901-1981
Żongołłowicz Bronisław 1879-1944
Żywczyński Mieczysław 1901-1978

3. UNIWERSYTET LWOWSKI (JANA KAZIMIERZA)

Bielawski Zygmunt 1877-1939
Csesznak Karol 1882-1944
Długosz Teofil 1887-1971
Frankl Stanisław 1903-1944
Gerstmann Adam 1873-1940
Jełowiecki Eustachy 1886-1930
Jougan Władysław Alojzy 1855-1942
Klawek Aleksy 1890-1969
Konieczny Franciszek 1886-1944
Lisowski Franciszek 1876-1939
Mytkowicz Andrzej 1873-1954
Narajewski Stanisław 1860-1943
Poplicha Józef 1889-
Sieniatycki Maciej 1869-1949
Skibniewski Stefan Leon 1878-1942
Stach Piotr 1886-1961
Szurek Stanisław 1885-1964
Szydelski Szczepan 1872-1967
Tarnawski Mieczysław 1886-1928
Umiński Józef 1888-1954

Wais Kazimierz 1861-1934
Wałęga Leon 1859-1933
Wyszyński Michał 1890-1972
Żukowski Stanisław 1881-1935

4. AKADEMIA DUCHOWNA W PETERSBURGU

Cieplak Jan 1857-1926
Dębiński Karol 1858-1943
Falkowski Czesław 1887-1969
Godlewski Michał 1872-1956
Kakowski Aleksander 1862-1938
Kremer Piotr 1878-1951
Matulewicz Jerzy Bolesław 1871-1927
Szymański Adam 1880-1956
Trzeciak Stanisław 1873-1944
Wóycicki Aleksander 1878-1954
Żongołłowicz Bronisław 1870-1944

5. UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Biskupski Stefan 1895-1973
Borowski Antoni 1884-1968
Bromski Józef 1872-1937
Bukowski Alojzy 1873-1941
Chojnacki Piotr 1897-1969
Czuj Jan 1886-1957
Dybowski Mieczysław 1885-1975
Feicht Hieronim 1894-1967
Grabowski Ignacy 1878-1950
Hozakowski Władysław 1869-1934
Huet Stanisław 1904-1961
Kobyłecki Stanisław 1864-1939
Kozubski Zygmunt 1886-1952
Kwiatkowski Wincenty 1892-1972
Kwieciński Antoni 1892-1969
Michalski Wilhelm Wincenty 1879-1943
Nowicki Paweł 1888-1980
Obertyński Zdzisław 1894-1978
Pawłowski Antoni 1903-1968
Rosłaniec Franciszek 1889-1942
Sokołowski Czesław 1877-1951
Stawarczyk Jan 1887-1944
Szczepański Władysław 1877-1927
Szlagowski Antoni 1864-1956
Umiński Józef 1888-1954
Wóycicki Aleksander 1878-1954

6. AKADEMIA TEOLOGII KATOLICKIEJ W WARSZAWIE

Biskupski Stefan 1895-1973
Bober Piotr 1907-1955
Chojnacki Piotr 1897-1969
Czuj Jan 1886-1957
Dajczak Józef 1894-1966
Gawlik Wiesław 1923-1980
Glemma Tadeusz 1895-1958
Hoffmann Kazimierz 1930-1975
Huet Stanisław 1904-1961
Kwiatkowski Wincenty 1892-1972
Łapot Józef 1903-1962
Nowicki Paweł 1888-1980
Paciorkowski Ryszard Jan 1908-1981
Panek Bronisław 1917-1975
Puzio Jan 1913-1975
Rosłan Władysław 1902-1961
Rybus Henryk 1907-1974
Stefaniak Ludwik Walenty 1930-1972
Urmanowicz Walenty 1898-1969
Wicher Władysław 1888-1969
Zubka Jan 1901-1974

7. UNIWERSYTET WILEŃSKI

Falkowski Czesław 1887-1969
Hlebowicz Henryk 1904-1941
Klepacz Michał 1893-1967
Kraujalis Piotr 1882-1933
Morawski Michał 1898-1940
Nowicki Paweł 1888-1980
Pawłowski Antoni 1903-1968
Pietkun Witold 1911-1981
Puciata Leon 1884-1943
Sopoćko Michał 1888-1975
Suszyński Władysław 1898-1968
Świrski Ignacy 1885-1968
Urmanowicz Walenty 1898-1969
Wilanowski Bolesław 1885-1954
Wóycicki Alekander 1878-1954
Żongołłowicz Bronisław 1870-1944

8. PAPIESKI UNIWERSYTET GREGORIAŃSKI W RZYMIE

Elter Edmund 1887-1955
Lohn Władysław 1889-1961

9. PAPIESKI INSTYTUT BIBLIJNY W RZYMIE

Semkowski Ludwik 1891-1977
Szczepański Władysław 1877-1927

DIECEZJA CHEŁMIŃSKA

Bielicki Józef 1868-1935
Bieszk Kazimierz 1890-1946
Binnek Brunon Roman 1913-1959
Chmielecki Kazimierz 1880-1929
Czapla Brunon 1872-1926
Czaplewski Jan 1875-1940
Czaplewski Paweł Antoni 1877-1963
Dąbrowski Bolesław 1901-1939
Dreszler Szymon 1897-1964
Frydrychowicz Romuald 1850-1932
Grochocki Józef 1894-1961
Heyke (Heyka) Leon 1885-1939
Hoffmann Kazimierz 1930-1975
Kirstein Paweł 1883-1939
Kupczyński Aleksander 1873-1941
Lewandowski Wacław 1872-1939
Liss Franciszek 1855-1933
Łęga Władysław 1889-1960

Łęgowski Władysław Leonard 1877-1941
Makowski Bolesław 1880-1934
Manthey Franciszek 1904-1971
Manthey Jan 1906-1968
Mańkowski Alfons 1870-1941
Panske Paweł Piotr 1863-1936
Partyka Bolesław 1886-1939
Pastwa Antoni 1898-1939
Pellowski Leon 1869-1948
Podlaszewski Franciszek 1888-1940
Pronobis Aleksander 1890-1950
Raszeja Maksymilian 1889-1939
Ringwelski Franciszek 1901-1980
Roskwitalski Józef 1893-1939
Rożyński Franciszek 1876-1939
Ruchniewicz Hugon 1902-1939
Sawicki Franciszek 1877-1952
Skaziński Stanisław 1892-1958
Smagliński Franciszek 1906-1947
Smoczyński Józef 1904-1939
Stryczek Jan 1905-1976
Sychowski Stanisław 1869-1921
Szuman Henryk Antoni 1882-1939
Tuszyński Józef 1906-1940
Wiśniewski Jan 1891-1939
Wojciechowski Wacław 1885-1937
Zieliński Jan Heliodor 1843-1927
Ziemski Aleksander Feliks 1883-1940

DIECEZJA CZĘSTOCHOWSKA

Augustynik Grzegorz 1847-1929
Czajka Stanisław 1897-1965
Domarańczyk Jan 1895-1978
Goliński Zdzisław 1908-1963
Gryglewicz Franciszek 1897-1957
Kott Walenty 1880-1942
Kozlicki Wojciech 1890-1945
Kubina Teodor 1880-1951
Kuraś Stanisław 1887-1974
Kurczyński Piotr Kazimierz 1908-1942
Marchewka Antoni 1890-1973
Mietliński Antoni 1887-1963
Mondry Wojciech 1887-1969
Nachtman Władysław 1909-1971
Nowakowski Franciszek 1885-1974
Panek Bronisław 1917-1975
Patykiewicz Walenty 1903-1980
Przygodzki Wincenty 1870-1947
Stradowski Bolesław 1896-1940
Zimniak Antoni 1878-1943
Zimorowicz Stanisław 1892-1971

ARCHIDIECEZJA GNIEŹNIEŃSKA

Becker Edward 1867-1921
Bernacki Lucjan 1902-1975
Bielawski Mieczysław 1879-1923
Brasse Aleksy 1901-1952
Brukwicki Piotr 1876-1965
Chotkowski Władysław 1843-1926
Dalbor Edmund 1869-1926
Durzyński Stefan 1886-1980
Formanowicz Leon 1878-1942
Geppert Ignacy 1884-1942
Gronkowski Witold 1900-1964
Kowalski Kazimierz Józef 1896-1972
Kryszak Franciszek 1913-1970
Krzeszkiewicz Stanisław 1868-1944
Laubitz Antoni 1861-1939
Miaskowski Kazimierz 1875-1947
Opieliński Jan 1858-1935
Powel Zygmunt 1881-1950
Schulz Józef 1884-1940
Szymański Stanisław 1901-1964
Wollschlaeger Jan 1912-1978
Zakrzewski Wyskota Tadeusz 1883-1961
Żychliński Aleksander 1889-1945

DIECEZJA KATOWICKA

Adamski Stanisław 1875-1967
Baksik Sylwester 1900-1964
Bieniek Juliusz 1895-1978
Biłko Leopold 1892-1955
Bromboszcz Teofil Aleksander 1886-1937
Gajda Robert 1890-1952
Gawlik Wiesław 1923-1980
Gawlina Józef 1892-1964
Kapica (Kapitza) Jan 1866-1930
Kominek Bolesław 1903-1974
Kosyrczyk Klemens Norbert 1912-1975
Kozlik Augustyn 1884-1952
Kubina Teodor 1880-1951
Londzin Józef 1863-1929
Maśliński Stanisław 1889-1969
Orzeł Ludwik 1912-1977
Przybyła Alfons 1907-1976
Rękas Michał 1895-1964
Rosiński Bolesław 1888-1968
Siara Aleksy 1880-1943
Siemienik Alojzy 1895-1977
Siwiec Stefan 1863-1941
Ufniarski Stanisław A. 1899-1955
Wilczewski Stanisław 1885-1980
Wojtaś M. Maksymilian 1886-1962

DIECEZJA KIELECKA

Augustynik Grzegorz 1847-1929
Chojnacki Piotr 1897-1969
Czerwiński Teodor Feliks 1841-1932
Danilewicz Jan 1895-1965
Domarańczyk Jan 1895-1978
Dworak Kazimierz 1890-1962
Gielniewski Edward 1893-1963
Jachimowski Tadeusz Julian 1892-1944
Jaroszewicz Jan 1903-1980
Kaczmarek Czesław 1895-1963
Kałwa Piotr 1893-1974
Klepacz Michał 1893-1967
Kozlicki Wojciech 1890-1945
Lewicki Jan Wincenty 1929-1968
Łapot Józef 1903-1962

Marchewka Antoni 1890-1973
Mazurek Franciszek 1904-1942
Mucha Jan 1907-1978
Pawłowski Józef 1890-1942
Pilch Zygmunt 1888-1962
Puchalski Feliks 1863-1939
Pycia Jacek 1877-1942
Sobalkowski Szczepan 1901-1958
Sobczyński Antoni 1888-1959
Stradowski Bolesław 1896-1940
Stuczeń Stefan 1850-1928
Tochowicz Paweł 1891-1979
Ufniarski Stanisław Aleksander 1899-1955
Wojtacha Eugeniusz 1920-1977
Zdanowski Józef 1887-1977
Zimniak Antoni 1878-1943

ARCHIDIECEZJA KRAKOWSKA

Barda Franciszek 1880-1964
Bielenin Alfons M. W. 1885-1965
Bober Piotr 1907-1955
Bystrzynowski Antoni 1870-1958
Caputa Józef 1865-1926
Chotkowski Władysław 1843-1926
Ciemniewski Jan 1866-1947
Czaputa Teodor 1884-1945
David J. Pierre 1882-1955
Dąbrowski Jan 1892-1937
Długosz Teofil 1887-1971
Fijałek Jan Nepomucen 1864-1936
Glemma Tadeusz 1895-1958
Gołąb Julian 1880-1963
Gołba Franciszek 1862-1944
Jeż Mateusz 1862-1949
Jop Franciszek 1897-1976
Kaczmarczyk Józef Karol 1871-1951
Klawek Aleksy 1890-1969
Kołodziej Michał 1871-1928
Kordel Michał 1892-1936
Korzonkiewicz Jan 1877-1932
Kruszyński Tadeusz Albin 1882-1959
Krzemieniecki Jan Władysław 1887-1956
Krzesiński Andrzej Jan 1884-1964
Kurowski Tadeusz Józef 1900-1964
Kysela Jan 1907-1942
Machay Ferdynand 1889-1967
Madeja Franciszek 1885-1953
Mirek Franciszek 1893-1970
Mytkowicz Andrzej 1873-1954
Nikiel Karol 1873-1929
Pęckowski Michał 1883-1925
Piwowarczyk Jan 1889-1959
Podwin Adam 1867-1941
Rychlicki Józef 1880-1951
Sapiński Stanisław 1889-1941
Siuda Antoni 1873-1949
Szymeczko Jan Kanty 1885-1961
Ślepicki Marceli 1863-1936
Wądolny Czesław 1859-1925
Wicher Władysław 1888-1969
Wyrobisz Bruno 1900-1973

DIECEZJA LUBELSKA

Chróścik Władysław 1890-1952
Dąbrowski Jan 1892-1937
Depczyński Wincenty 1905-1979
Dębiński Karol 1858-1943
Fiuta-Faczyński Jan 1907-1972
Goral Władysław 1898-1945
Goliński Zdzisław 1908-1963
Górniecki Lucjan 1888-1953
Jełowicki Adolf Józef 1863-1937
Kałwa Piotr 1893-1974
Kamiński Stanisław 1884-1952
Konopka Karol 1901-1969
Krześniak Władysław 1914-1957
Lenart Jan 1900-1940
Niechaj Michał 1900-1939
Pawelec Wincenty Feliks 1889-1970
Peryt Marian 1907-1966
Pobożny Antoni 1883-1942
Staniszewski Wacław 1907-1979
Stopniak Piotr 1892-1979
Strakowski Henryk 1910-1965
Surdacki Zygmunt 1905-1941
Wilczyński Tomasz 1903-1965
Władziński Jan 1861-1935
Zalewski Ludwik 1878-1952
Zawistowski Antoni 1882-1942
Znamierowski Jan 1876-1932
Żywczyński Mieczysław 1901-1978

ARCHIDIECEZJA LWOWSKA (LUBACZOWSKA)

Banach Michał 1897-1977
Bandurski Władysław 1865-1932
Białowąs Michał 1894-1965
Bielawski Zygmunt 1877-1939
Ciemniewski Jan 1866-1947
Csesznak Karol 1882-1944
Dajczak Józef 1894-1966
Danek Wincenty 1870-?
Długosz Teofil 1887-1971
Frankl Stanisław 1903-1944
Gerstmann Adam 1873-1940
Grabowski Ignacy 1878-1950
Gromnicki Tadeusz 1851-1939
Gyurkowich Adam 1897-1933
Huet Stanisław 1904-1961
Jaglarz Jerzy 1909-1939
Jełowicki Eustachy 1886-1930
Jougan Władysław Alojzy 1855-1942
Klawek Aleksy 1890-1969
Konieczny Franciszek 1886-1944
Kozubski Zygmunt 1886-1952
Kraśnicki Andrzej 1895-1943
Lisowski Franciszek 1876-1939
Łyszczarczyk Jan Wenanty 1867-1940
Makłowicz Józef 1881-1960
Miś Wincenty 1865-1937
Montalbetti Jan 1897-1974
Narajewski Stanisław 1860-1943
Nowicki Jan 1894-1973

Obertyński Zdzisław 1894-1978
Orliński Michał 1894-1966
Pechnik Aleksander 1854-1935
Poplicha Józef 1889-?
Radomski Bolesław 1904-1956
Rękas Michał 1895-1964
Richter Izydor 1883-1956
Sieniatycki Maciej 1869-1949
Sigmund Adolf 1857-1933
Skibniewski Stefan Leon 1878-1942
Stepa Jan 1892-1959
Szmyd Gerard 1885-1938
Szurek Stanisław 1885-1964
Szydelski Szczepan 1872-1967
Taranowicz Jan 1876-1938
Tarnawski Mieczysław 1886-1928
Tomaszewski Jan 1906-1958
Twardowski Bolesław 1864-1944
Wałęga Leon 1859-1933
Wyszyński Michał 1890-1972
Żukowski Stanisław 1881-1935

DIECEZJA ŁOMŻYŃSKA

Falkowski Czesław 1887-1969
Kłapkowski Władysław 1899-1940
Łukomski Stanisław 1874-1948

DIECEZJA ŁÓDZKA

Bączek Jan 1881-1942
Folwarski Henryk 1909-1948
Fondaliński Jan 1900-1971
Godlewski Marceli 1865-1945
Graliński Tadeusz 1905-1955
Jasiński Włodzimierz 1873-1965
Klepacz Michał 1893-1967
Roszkowski Antoni 1894-1939
Rybus Henryk 1907-1974
Tomczak Kazimierz 1883-1967
Weber Emil 1904-1950
Wilanowski Bolesław 1885-1954

DIECEZJA ŁUCKA

Mańkowski Piotr 1866-1933
Szelążek Adolf Piotr 1865-1950
Sznarbachowski Feliks 1876-1931
Wyrobisz Bruno 1900-1973

DIECEZJA MIŃSKA

Abrantowicz Fabian 1884-1939
Biełohowy Józef 1883-1928
Łoziński Zygmunt 1870-1932

DIECEZJA OPOLSKA

Banach Michał 1897-1977
Borcz Kazimierz 1913-1973
Grzondziel Henryk 1897-1967
Ilków-Gołąb Franciszek 1909-1978
Jop Franciszek 1897-1976
Kominek Bolesław 1903-1974
Kubik Antoni 1926-1978
Szydelski Szczepan 1872-1967
Tomaszewski Jan 1906-1958
Trombala Franciszek 1893-1975

DIECEZJA PIŃSKA

Kantak Kamil Juliusz 1881-1976
Krzywicki Michał 1895-1967
Łoziński Zygmunt 1870-1932
Petrani Aleksy 1900-1977
Weber Emil 1904-1950

DIECEZJA PŁOCKA

Antoniak Józef 1859-1926
Borniński Piotr 1862-1936
Charszewski Ignacy 1869-1940
Dmochowski Aleksander 1879-1938
Dmochowski Piotr 1865-1941
Dublewski Tadeusz 1894-1945
Dudziec Piotr 1906-1970
Dulczewski Stanisław 1894-1978
Figielski Stanisław Aleksander 1875-1958
Flaczyński Franciszek 1881-1942
Godlewski Henryk 1886-1946
Gogolewski Stanisław 1868-1939
Górnicki Józef 1879-1940
Kaczmarek Czesław 1895-1963
Kawczyński Stanisław 1885-1938
Klimkiewicz Franciszek 1869-1941
Kontecki Piotr 1889-1960
Kowalewski Tomasz 1857-1928
Kowalski Kazimierz Józef 1896-1972
Kowalski Teofil 1866-1932
Krajewski Ignacy 1878-1952
Krystosik Jan Teofil 1901-1940
Kuligowski Franciszek 1870-1963
Lasocki Ignacy Leonard 1860-1933
Lissowski Czesław 1895-1942
Lissowski Ludomir Wincenty 1888-1972
Mąkowski Władysław Tomasz 1885-1945
Michalak Józef 1875-1941
Nowakowski Franciszek 1885-1974
Nowowiejski Antoni Julian 1858-1941
Okólski Marian 1889-1970
Pacuszka Czesław 1903-1961
Perkowski Leonard 1913-1967
Pęski Adam Wiktor 1867-1930
Pęski Aleksander Stanisław 1880-1953
Poszwa Alojzy 1901-1979
Przedpełski Marceli 1871-1947
Rosiński Bolesław 1888-1968
Rościszewski Józef 1859-1941
Rzewnicki Aleksander 1858-1924
Skierkowski Władysław 1886-1941
Słonicki Feliks 1879-1949
Strojnowski Józef 1872-1941
Syski Aleksander 1876-1945
Szefler Piotr 1909-1974
Szelążek Adolf Piotr 1865-1950

Szewczak Edmund 1911-1973
Umiński Józef 1888-1954
Wetmański Leon 1886-1941
Więckowski Józef 1884-1935
Wójcicki Jakub 1884-1955
Zakrzewski-Wyskota Tadeusz 1883-1961
Załuski Walenty 1859-1927
Zielonka Stefan 1908-1945
Żywczyński Mieczysław 1901-1978

DIECEZJA PODLĄSKA (SIEDLECKA)

Jeż Mateusz 1862-1949
Płodzień Stanisław 1913-1962
Sokołowski Czesław 1877-1951
Świrski Ignacy 1885-1968
Zubka Jan 1901-1974

ARCHIDIECEZJA POZNAŃSKA

Abt Stefan 1898-1942
Adamek Piotr 1885-1951
Adamski Ignacy 1877-1942
Adamski Stanisław 1875-1967
Adamski Walerian 1885-1965
Bajerowicz Kazimierz 1877-1943
Baraniak Antoni,1904-1977
Baranowski Zygmunt 1884-1966
Becker Edward 1867-1921
Beisert Stefan 1879-1967
Bielawski Mieczysław 1879-1923
Biłko Leopold 1892-1955
Blericq Edward van 1895-1946
Bodzianowski Feliks 1886-1942
Budaszewski Stanisław 1880-1935
Buławski Mieczysław 1885-1949
Ciążyński Stanisław 1889-1942
Cieplucha Zygmunt 1882-1950
Cieszyński Nikodem 1886-1942
Ciszak Bolesław 1892-1942
Czechowicz Ignacy 1877-1941
Dettloff Feliks Szczęsny 1878-1961
Dybowski Mieczysław 1885-1975
Dymek Walenty 1888-1956
Dziasek Franciszek 1909-1971
Faustman Wacław 1881-1959
Filipiak Bolesław 1901-1979
Forecki Franciszek 1891-1972
Gałdyński Tadeusz 1891-1941
Garstecki Czesław 1896-1953
Gieburowski Wacław 1877-1943
Gierliński Jan 1917-1971
Gładysz Bronisław 1892-1943
Głowiński Kazimierz 1862-1946
Grabowski Józef 1835-1923
Gronkowski Witold 1900-1964
Grzelak Władysław 1886-1944
Grzęda Kazimierz 1879-1950
Guzikowski Kazimierz 1879-1950
Hain Stefan 1903-1979
Hozakowski Władysław 1869-1934
Janasik Stanisław 1882-1942
Janicki Stanisław 1894-1940
Janiszewski Józef 1880-1940
Jarosz Ludwik 1888-1935
Jedwabski Franciszek 1895-1975
Jezierski Antoni 1870-1918
Kaczorowski Stefan 1903-1941
Karłowski Kazimierz 1895-1976
Kiciński Jan 1891-1942
Klawek Aleksy 1890-1969
Klimkiewicz Witold M. 1905-1942
Kłos Józef 1870-1938
Kolasiński Walenty 1858-1944
Kowalski Seweryn 1890-1956
Kozierowski Stanisław 1874-1949
Kozłowski Edward 1888-1940
Kozłowski Jerzy Z. W. 1883-1932
Kruppik Jan 1894-1965
Kubik Aleksander 1886-1939
Kurpisz Leonard 1892-1956
Lewandowski Henryk 1896-1969
Likowski Henryk Walenty 1876-1932
Lisiecki Arkadiusz M. 1880-1930
Ludwiczak Antoni Jan 1878-1942
Łagoda Leon 1894-1942
Łuczak Józef 1899-1947
Łukaszyk Romuald A. 1930-1981
Łukomski Stanisław 1874-1948
Majkowski Edmund 1892-1951
Marlewski Franciszek 1893-1959
Mayer Wacław 1871-1930
Mazurkiewicz Karol 1881-1942
Meysner, Meissner Czesław 1871-1928
Mędlewski Nikodem 1892-1967
Michałek Roman 1921-1980
Michalski Kazimierz 1898-1975
Michałowicz Czesław 1892-1939
Mieliński Roman 1906-1976
Mizgalski Gerard 1907-1977
Montalbetti Jan 1897-1974
Nawrowski Ewaryst 1875-1948
Niedbał Ludwik 1872-1932
Niedźwiedziński Ignacy 1875-1941
Niesiołowski Kazimierz 1872-1949
Nogala Teodor 1909-1973
Noryśkiewicz Jan 1876-1961
Nowacki Józef 1895-1964
Nowakowski Witold 1875-1935
Opieliński Jan 1858-1935
Paulus Witold 1892-1973
Pieprzycki Stanisław K. 1880-1934
Piotrowicz Jan 1861-1946
Piotrowski Czesław 1891-1963
Powel Zygmunt 1881-1950
Prądzyński Józef 1877-1942
Prumbs Antoni 1881-1954
Rankowski Leon 1875-1947
Rolewski Kazimierz 1887-1936
Ruciński Nagórny Franciszek 1877-1946
Ruszczyński Franciszek 1874-1961
Skaziński Stanisław 1892-1958
Sobkowski Ludwik 1862-1940
Spachacz Zbigniew 1909-1981

Stankowski Kazimierz 1878-1929
Steinmetz Paweł 1876-1940
Steuer Albert 1874-1967
Stychel Antoni 1859-1935
Szulc Bronisław 1925-1967
Szwedziński Stanisław 1888-1956
Szymański Stanisław 1901-1964
Ściesiński Jan 1881-1976
Śmiśniewicz Leon Marian 1891-1932
Śpikowski Onufry 1884-1943
Śpikowski Władysław 1897-1980
Taczak Teodor 1878-1941
Warmiński Edward 1888-1942
Werbel Kazimierz 1902-1940
Wietrzykowski Aleksy 1905-1980
Wiśniewski Jan 1881-1931
Witkowiak Antoni 1913-1976
Wołkowski Edmund 1897-?
Zakrzewski Zdzisław 1870-1936
Zalewski Józef Jan 1870-1936
Zborowski Henryk Józef 1874-1967
Zwolski Stefan 1909-1945
Żarnowiecki Kazimierz 1910-1981
Żychliński Bolesław 1857-1929

DIECEZJA PRZEMYSKA

Balicki Jan Wojciech 1869-1948
Barda Franciszek 1880-1964
Bolek Franciszek 1886-1958
Borcz Kazimierz 1913-1973
Federkiewicz Jakub 1852-1926
Federkiewicz Piotr 1900-1977
Fischer Karol Józef 1847-1931
Galant Wojciech 1853-1930
Głodowski Roman 1891-1978
Jałowy Józef 1885-1954
Komorowski Stefan 1863-1929
Kotula Kazimierz 1880-1962
Kwolek Jan 1885-1958
Lasek Jan 1886-1952
Lewkowicz Wojciech 1901-1971
Łabuda Jan 1856-1926
Makara Jakub 1891-1965
Momidłowski Stefan 1872-1958
Niezgoda Piotr 1875-1955
Panaś Józef 1887-1940
Pęcherek Leon 1909-1969
Puzio Jan 1913-1975
Sarna Władysław 1858-1929
Stawarczyk Jan 1887-1944
Szczurek Tadeusz 1922-1981
Szmyd Wojciech 1876-1930
Szpetnar Stanisław 1883-1952
Tomaka Wojciech 1875-1967
Tomaszewski Eugeniusz 1918-1978
Trzeciak Stanisław 1873-1944
Tymczak Adolf 1900-1961
Wais Kazimierz 1861-1934
Wąsik Tomasz 1878-1951
Wołek, Wachowski Jan 1891-1980
Żukowski Eugeniusz 1877-1951

DIECEZJA SANDOMIERSKA

Bastrzykowski Aleksander 1879-1958
Czernik Henryk 1886-1933
Gąsiorowski Władysław 1878-1954
Górski Edward 1888-1973
Granat Wincenty 1900-1979
Grelewski Stefan 1898-1941
Jasiński Włodzimierz 1873-1965
Jop Franciszek 1897-1976
Kasprzycki Antoni 1864-1952
Kawiński Józef 1879-1944
Kosiński Wacław Mateusz 1882-1953
Krawczyk Władysław 1892-1973
Kubicki Paweł Franciszek 1871-1944
Łagocki Michał 1899-1947
Młynarczyk Julian 1882-1950
Nowacki Henryk Roman 1891-1968
Puławski Stanisław Celestyn 1866-1937
Rewera Antoni 1869-1942
Rokoszny Józef 1870-1931
Rosłaniec Franciszek 1889-1942
Roszkowski Antoni 1894-1939
Sznuro Józef 1898-1941
Szymański Adam 1880-1956
Świetlicki Stefan 1889-1965
Wiącek Jan 1900-1973
Wiśniewski Jan 1876-1943
Wyrzykowski Andrzej 1879-1955
Zbroja Franciszek 1889-1963
Ziółkowski Marcin 1914-1976

DIECEZJA TARNOWSKA

Adamczyk Stanisław 1900-1971
Albin Adolf 1863-1931
Bochenek Jan 1893-1976
Budzik Władysław 1890-1949
Czuj Jan 1886-1957
Gadowski Walenty 1861-1956
Kokoszka Feliks 1900-1977
Komar Edward 1872-1943
Lesiak Władysław 1908-1977
Lisowski Franciszek 1876-1939
Lubelski Józef 1884-1943
Młodochowski Józef 1891-1943
Mysor Władysław 1871-1943
Orzech Wojciech 1889-1945
Pabis Jan 1877-1947
Paciorek Jan 1895-1981
Pechnik Aleksander 1854-1935
Pękala Karol 1902-1968
Piotrowski Aleksander 1882-1940
Piskorz Julian 1891-1954
Prysak Jan 1911-1959
Rec Michał 1873-1958
Stach Piotr 1886-1961
Stepa Jan 1892-1959
Walczyński Franciszek 1852-1937
Wałęga Leon 1859-1933
Węgiel Władysław 1900-1976
Wiślicki Jan 1879-1944

ARCHIDIECEZJA WARSZAWSKA

Archutowski Józef 1879-1944
Archutowski Roman 1882-1943
Bączek Jan 1881-1942
Bączkiewicz Kazimierz 1871-1943
Biernacki Mikołaj 1879-1962
Chojnacki Piotr 1897-1969
Choromański Zygmunt 1892-1968
Czeczott Witold 1846-1929
Dajczak Józef 1894-1966
Dąbrowski Eugeniusz 1901-1970
Dybowski Mieczysław 1885-1975
Fajęcki Aleksander 1881-1944
Gautier Jerzy 1874-1941
Godlewski Marceli 1865-1945
Godlewski Michał 1872-1956
Grabowski Ignacy 1878-1950
Jełowicki Adolf J. 1863-1937
Kakowski Aleksander 1862-1938
Kobyłecki Stanisław 1864-1939
Korniłowicz Władysław Emil 1884-1946
Kozubski Zygmunt 1886-1952
Kwiatkowski Wincenty 1892-1972
Kwiatkowski Władysław 1907-1968
Kwieciński Antoni 1892-1969
Nowacki Henryk Roman 1891-1968
Nowakowski Marceli Wacław 1882-1940
Nowicki Paweł 1888-1980
Obertyński Zdzisław 1894-1978
Paciorkowski Ryszard Jan 1908-1981
Padacz Władysław 1900-1974
Plater Zyberk Aleksander 1899-1981
Puchalski Feliks 1863-1929
Radkowski Radeusz 1880-1947
Rosłan Władysław 1902-1961
Salamucha Jan 1903-1944
Sitkowski Tadeusz 1906-1960
Sokołowski Czesław 1877-1951
Sprusiński Stanisław 1904-1965
Szlagowski Antoni 1864-1956
Szmigielski Jan 1889-1947
Tomczak Kazimierz 1883-1967
Urmanowicz Walenty 1898-1969
Węglewicz Mieczysław 1889-1943
Wóycicki Aleksander 1878-1954
Wyszyński Stefan 1901-1981
Zarembowicz Henryk 1888-1964

ARCHIDIECEZJA WILEŃSKA

Bandurski Władysław 1865-1932
Bobicz Ildefons 1890-1944
Cieplak Jan 1857-1926
Falkowski Czesław 1887-1969
Gramz Bolesław 1904-1943
Hlebowicz Henryk 1904-1941
Jałbrzykowski Romuald 1876-1955
Jaroszewicz Albin 1879-1946
Kraujalis Piotr 1882-1933
Kuleszo Adam 1881-1941
Lubianiec Karol 1866-1942
Maciejewicz Stanisław 1870-1940
Marcinowski Józef 1897-1980
Matulewicz Jan 1883-1961
Matulewicz Jerzy Bolesław 1871-1927
Niewiero Florian 1896-1976
Piętkun Witold 1911-1981
Puciata Leon 1884-1943
Pukaniec Leonard 1903-1968
Sieczka Tadeusz 1902-1941
Sopoćko Michał 1888-1975
Suszyński Władysław 1898-1968
Świrski Ignacy 1885-1968
Tołoczko Władysław 1887-1942
Urmanowicz Walenty 1898-1969
Wilanowski Bolesław 1885-1954
Wiskont Antoni 1875-1940
Zdanowicz Stefan 1906-1978
Żebrowski Leon 1876-1953

DIECEZJA WŁOCŁAWSKA

Adamecki Jan 1895-1972
Adamek Piotr 1885-1951
Andrzejewski Leon 1907-1965
Biskupski Stefan 1895-1973
Borowski Antoni 1884-1968
Bromski Józef 1872-1937
Brzuski Henryk 1896-1942
Cieśliński Karol 1890-1941
Czajka Stanisław 1897-1965
Czapla Piotr 1868-1928
Dudek Wincenty 1908-1978
Filipski Rudolf 1869-1932
Gruchalski Stanisław 1872-1936
Gryglewicz Franciszek 1897-1957
Grzymała Edward 1906-1942
Insadowski Henryk 1888-1946
Jankowski Adam 1884-1949
Kaczorowski Henryk 1888-1942
Kneblewski Wacław 1887-1939
Konecki Roman 1884-1942
Korszyński Franciszek 1893-1962
Kott Walenty 1880-1942
Kozal Michał 1893-1943
Kruszyński Józef 1877-1953
Krynicki Władysław 1861-1928
Kubicki Władysław 1869-1937
Kunka Bolesław 1889-1969
Mietliński Antoni 1887-1963
Mirski Władysław 1896-1950
Morawski Michał 1898-1940
Nassalski Marian 1860-1942
Nowak Edmund 1891-1939
Owczarek Wojciech Stanisław 1875-1938
Patykiewicz Walenty 1903-1980
Pawłowski Antoni 1903-1968
Peche Jan Tadeusz 1882-1937
Pogorzelski Walery 1870-1941
Potempa Wiktor Filip 1887-1942
Przeździecki Józef Pius 1865-1942
Przygodzki Wincenty 1870-1947
Raczyński Karol Kajetan 1893-1961
Służałek Władysław 1881-1954
Sobczyński Jan 1861-1942

Szymański Antoni 1881-1942
Wasilkowski Ludwik 1890-1942
Wyszyński Stefan 1901-1981
Zimorowicz Stanisław 1892-1971

ARCHIDIECEZJA WROCŁAWSKA

Banaś Jan 1871-1953
Białowąs Michał 1894-1965
Biłko Jan Antoni 1877-1972
Biłko Leopold 1892-1955
Bromboszcz Teofil Aleksander 1886-1937
Buryan (Burian) Józef 1883-1950
Chrząszcz Jan 1857-1928
Dobrowolski Franciszek 1899-1964
Grim Emanuel 1883-1950
Grzondziel Henryk 1897-1967
Ilków-Gołąb Franciszek 1909-1978
Jelito Józef 1887-1967
Kapica (Kapitza) Jan 1866-1930
Knosała (Knosala) Józef 1878-1951
Kokoszka Feliks 1900-1977
Kominek Bolesław 1903-1974
Korczok Antoni 1891-1941
Kotula Kazimierz 1880-1962
Koziełek Alojzy 1879-1949
Koziełek Jan 1873-1938
Kudera Jan 1872-1943
Latusek Paweł 1910-1973
Lewek Michał 1878-1967
Loss Wiktor 1855-1932
Łagodziński Czesław 1927-1980
Makłowicz Józef 1881-1960
Marcinowski Józef 1897-1980
Michatz (Michacz) Paweł 1883-1945
Milik Karol 1892-1976
Nachtman Władysław 1909-1971
Pęcherek Leon 1909-1969
Puzio Jan 1913-1975
Reginek Tomasz 1887-1974
Richter (Rychter) Izydor 1883-1956
Sosalla Jan 1908-1979
Szramek Emil 1887-1942
Śledziewski Piotr 1884-1950
Tomala Jan 1894-1972
Tomanek Rudolf 1879-1941
Tomaszewski Eugeniusz 1918-1978
Trombala Franciszek 1893-1975
Umiński Józef 1888-1954
Wilk Karol Franciszek 1882-1957
Wronka Andrzej 1897-1974
Wrzoł Józef 1888-1974
Wrzoł Ludwik 1881-1940
Wyszyński Michał 1890-1972
Zdanowicz Stanisław 1906-1978

ZAKON AUGUSTIANÓW

Uth Grzegorz 1872-1941

ZAKON BENEDYKTYNÓW

Dąbrowski Stanisław Klemens 1875-1953
Ostrowski Stanisław Jan Jozafat 1890-1939

ZAKON BERNARDYNÓW

Bogdalski Czesław Ignacy 1853-1935
Gustaw Romuald Michał 1911-1976
Kędzior Julian Józef 1897-1966
Krukowski Kamil Józef 1910-1968
Piotrowski Gerard Bazyli 1885-1968
Ragan Henryk Karol 1869-1956
Sokołowski Edward Piotr 1912-1972

ZAKON CYSTERSÓW

Ciesielski Augustyn 1909-1968

ZAKON DOMINIKANÓW

Chrostowski Marcin Bronisław 1904-1974
Czyrnek Bertrand Jan 1899-1977
Działa Emanuel Leon 1912-1979
Fic Atanazy Urban 1901-1943
Gliński Efrem Kazimierz 1910-1953
Gmurowski Andrzej Florian 1901-1944
Górnisiewicz Antonin Stanisław 1877-1948
Junik Gundysław Franciszek 1880-1954
Karpiński Piotr Józef 1899-1949
Kielar Paweł Władysław 1912-1972
Mączka Czesław Stanisław 1872-1939
Naleśniak Teodor Jakub 1887-1942
Nowak Joachim Józef 1899-1957
Ogarek Zygmunt Julian Jan 1896-1955
Przybylski Bernard L. 1907-1979
Świętochowski Robert Walery 1907-1978
Woroniecki Jacek 1879-1949
Zmaczyński Ludwik Romuald 1904-1969
Żukiewicz Konstanty M. 1874-1948

ZAKON FRANCISZKANÓW KONWENTUALNYCH

Borkowski Ludwik Aureliusz 1887-1970
Karwacki Alojzy Leopold 1866-1924
Onoszko Konstanty Władysław 1902-1942
Wojtczak Albert Jan 1907-1962

ZAKON JEZUITÓW

Adamski Józef Stanisław 1851-1926
Andrasz Józef 1891-1963
Antoniewicz Józef 1880-1950
Bartynowski Stanisław 1870-1947
Bednarski Stanisław 1896-1942
Bisztyga Kazimierz 1869-1938
Bojułka Bronisław 1895-1939
Bok Józef 1886-1952
Brząkalski Józef 1863-1926
Bukowski Alojzy 1873-1941
Bzowski Teofil 1873-1959
Chechelski Józef 1900-1967

Chomrański Eugeniusz Władysław 1886-1958
Cichoń Ludwik 1863-1941
Cichowski Henryk Andrzej 1892-1936, potem reformat
Cozel (Zosel) Feliks 1847-1928
Cyrek Józef 1904-1940
Czaykowski Konstanty 1859-1930
Czerniński Marcin 1860-1931
Dąbrowski Antoni 1896-1956
Domański Franciszek 1902-1979
Dorda Jan 1891-1971
Elter Edmund 1887-1955
Felczak Stanisław 1906-1942
Fridrich Alojzy 1850-1927
Hortyński Feliks 1869-1927
Ilków-Gołąb Franciszek 1909-1978
Jagusz Michał 1893-1967
Jankiewicz Władysław 1883-1930
Janus Józef 1911-1980
Karyłowski Tadeusz 1882-1945
Kobyłecki Stanisław 1864-1939
Komorowski Stefan 1863-1929
Koppens Romuald 1865-1943
Korewa Jan 1920-1976
Kosibowicz Edward 1895-1944
Krokoszyński Karol 1874-1948
Kruszka Wacław 1868-1937
Krzyszkowski Józef 1889-1962
Kucharski Kazimierz 1894-1956
Kuraś Stanisław 1887-1974
Kuznowicz Mieczysław 1874-1945
Kwiatkowski Franciszek 1888-1949
Ledóchowski Włodzimierz 1866-1942
Lipke Leonard 1867-1927
Lohn Władysław 1889-1961
Matzel Ernest 1879-1947
Morawski Marian Józef 1881-1940
Moskała Romuald 1890-1956
Nachtman Władysław 1909-1971
Nowakowski Ildefons 1876-1950
Pachucki Józef 1892-1954
Pawelski Jan 1868-1944
Piątkiewicz Włodzimierz 1865-1933
Podoleński Stanisław 1887-1945
Poplatek Jan 1903-1955
Prokulski Walenty 1888-1968
Rejowicz Jarosław 1875-1924
Rejowicz Władysław 1872-1947
Rostworowski Jan 1876-1963
Roth Jan 1870-1944
Rozwadowski Aleksander 1883-1946
Rudnicki Ludwik 1877-1933
Sas Józef 1868-1931
Sejbuk Czesław 1906-1943
Semkowski Ludwik 1891-1977
Skibniewski Mariusz 1881-1939
Starker Alojzy 1868-1934
Styś Stanisław 1896-1959
Szczepański Władysław 1877-1927
Szmyd Wojciech 1874-1938
Szulc Władysław 1910-1941
Turbak Piotr 1890-1966
Tuszowski Józef 1865-1936
Urban Jan 1874-1940
Waczyński Bogusław 1907-1981
Warol Alojzy 1859-1936
Wolnik Bruno 1882-1960
Wróblewski Alfred 1861-1943
Ziemski Aleksander Feliks 1883-1940
Życzkowski Emil 1899-1945

ZAKON KANONIKÓW REGULARNYCH LATERAŃSKICH

Błachut Augustyn Józef 1867-1927

ZAKON KAPUCYNÓW

Gorlicki Zeno 1867-1936
Jaroń Konstanty 1873-1952
Michiels Józef Gommar 1890-1965

ZAKON PAULINÓW

Jędrzejewski Franciszek Alfons 1865-1950
Łaziński Romuald Aleksander 1888-1933
Markiewicz Wacław Piotr 1877-1961
Przeździecki Józef Pius 1865-1942
Raczyński Karol Kajetan 1893-1961
Sawicki Stefan Polikarp 1909-1949

ZAKON REFORMATORÓW

Cichowski Henryk Andrzej 1892-1936
Galikowski Antoni Wincenty 1879-1950
Łyszczarczyk Jan Wenanty 1867-1940
Wasilkowski Ludwik 1890-1942

ZGROMADZENIE FILIPINÓW

Pabis Jan 1881-1947
Służałek Władysław 1881-1954

ZGROMADZENIE MARIANÓW

Chróściechowski Julian 1912-1976
Kulesza Eugeniusz 1891-1941

ZGROMADZENIE MISJONARZY

Baron Józef 1895-1976
Brukwicki Piotr 1876-1965
Czapla Antoni 1918-1971
Dihm Jan 1968-1948
Feicht Hieronim 1894-1967
Gowarzewski Józef 1873-1936
Góral Józef Joachim 1873-1959
Hładki Franciszek 1894-1964
Kalla Stanisław 1887-1943
Kompalla Norbert 1907-1942
Konieczny Stanisław 1876-1940
Krause Edmund 1908-1943
Król Hugo 1874-1945
Lewandowski Czesław 1864-1934
Masny Andrzej 1877-1949

Michalski Karol 1881-1965
Michalski Konstanty 1878-1947
Michalski Wilhelm Wincenty 1879-1943
Pawellek Pius 1895-1958
Petrzyk Leopold 1889-1960
Rzymełka Jan 1877-1960
Schletz Alfons 1911-1981
Słomiński Kasper 1869-1929
Stawinoga Władysław 1906-1976
Szulc Bartłomiej 1875-1947
Szuniewicz Wacław 1892-1963
Szymbor Wilhelm 1879-1949
Śmidoda Franciszek 1902-1944
Swierczek Wendelin 1888-1974
Wawak Karol 1897-1979
Weissmann Jan 1877-1942

ZGROMADZENIE REDEMPTORYSTÓW

Biłko Jan Antoni 1877-1972
Fraś Ludwik 1901-1953
Gołębiewski Kazimierz 1895-1968
Łubieński Bernard 1846-1933
Misiaszek Stanisław 1899-1970
Palewski Józef 1867-1944
Piotrowski Aleksander 1882-1940
Pirożyński Marian 1899-1964
Puchalik Józef 1893-1958
Pyżalski Leon 1883-1974
Smoroński Kazimierz 1889-1942
Szołdrski Władysław Wojciech 1884-1971
Szrant Karol Stanisław 1886-1975
Świątek Franciszek 1889-1976
Winiarski Karol 1910-1972
Wojnowski Jan 1915-1981

ZGROMADZENIE SALEZJANÓW

Baraniak Antoni 1904-1977
Mazerski Jan 1901-1944

ZGROMADZENIE SERCANÓW

Szczygieł Piotr 1881-1950

ZGROMADZENIE WERBISTÓW

Białas Franciszek 1878-1936
Chodzidło Teofil 1909-1979
Drapiewski Teodor Hilary 1880-1942
Drobny Emil Stanisław 1889-1948
Gołąb Piotr 1888-1943
Liguda Alojzy 1898-1942
Łysik Stefan 1908-1978
Szajca Roch 1880-1959

ZGROMADZENIE ZMARTWYCHWSTAŃCÓW

Czekaj Jan 1872-1932
Faliński Karol 1876-1922
Giecewicz Jan 1858-1936
Gordon Franciszek 1860-1931
Kasprzycki Jan 1858-1933
Kłopotowski Teodor 1903-1976
Kukliński Jakub 1871-1946
Kwiatkowski Władysław 1879-1954
Lechert Antoni 1845-1921
Ligman Tadeusz 1880-1950
Long Leonard 1892-1966
Ładoń Feliks 1870-1920
Olejniczak Tadeusz 1877-1933
Orpiszewski Władysław 1856-1942
Schaeffer Józef 1884-1975
Siatka Stanisław 1869-1933
Smolikowski Paweł 1849-1926
Starzyński Mieczysław 1897-1976
Świątkowski Łukasz 1875-1941
Świerczek Stanisław 1875-1969
Tudyka Paweł 1875-1921
Wójcik Kazimierz 1895-1951
Zapała Władysław 1874-1948
Ziemba Józef 1871-1938

ZGROMADZENIE FELICJANEK

Jasińska Maria 1861-1938

ZGROMADZENIE FRANCISZKANEK

Landy Teresa Zofia 1884-1972
Woyczyńska Benedykta 1901-1975

ZGROMADZENIE ZMARTWYCHWSTANEK

Kalkstein Janina 1888-1980
Kossowska Marta 1879-1934
Żulińska Barbara Teresa 1881-1962

KSIĘŻA OBRZ. ORMIAŃSKIEGO

Bogdanowicz Adam 1898-1939
Depowski Józef 1879-
Kajetanowicz Dionizy 1878-
Teodorowicz Józef 1864-1938

KSIĘŻA OBRZ. GREKOKATOLICKIEGO

Bocian Józef 1879-1926
Myszkowski Tytus 1861-?

JEZUICI OBRZ. BIZANTYJSKO-SŁOWIAŃSKIEGO

Dąbrowski Antoni 1896-1956
Piątkiewicz Włodzimierz 1865-1933

POZA GRANICAMI POLSKI

Anglia

Chróściechowski Julian 1912-1976
Wołkowski Edmund 1897-?

Francja

Chechelski Józef 1900-1967

Jakubisiak Augustyn 1884-1945
Łuczak Józef 1899-1947
Orpiszewski Władysław 1856-1942
Unszlicht Julian 1883-?

RFN

Rolewski Kazimierz 1887-1936
Szczygieł Paweł 1881-1950

Węgry

Danek Wincenty 1870-?

Włochy (Rzym)

Czapla Antoni 1918-1971
Czekaj Jan 1872-1932
Filipiak Bolesław 1901-1979
Gawlina Józef Feliks 1892-1964
Giecewicz Jan 1858-1936
Kalkstein Janina 1888-1980
Kucharski Kazimierz 1894-1956
Kukliński Jakub 1871-1946
Olejniczak Tadeusz 1877-1933
Schaeffer Józef 1884-1975
Smolikowski Paweł 1849-1926
Wójcik Kazimierz 1895-1951
Wróblewski Alfred 1861-1943

Brazylia

Drapiewski Teodor Hilary 1880-1942
Góral Józef Joachim 1873-1959
Szuniewicz Wacław 1892-1963
Żbik Franciszek 1914-1979

Stany Zjednoczone A. P.

Bolek Franciszek 1886-1958
Borkowski Ludwik Aureliusz 1887-1970
Ciemniewski Jan 1866-1947
Domański Franciszek 1902-1979
Faliński Karol 1876-1922
Feldheim Feliks Stanisław 1879-1971
Gordon Franciszek 1860-1931
Kasprzycki Jan 1858-1933
Kłopotowski Teodor 1903-1976
Kneblewski Wacław 1887-1939
Konieczny Stanisław 1876-1940
Kruszka Wacław 1868-1937
Krzyszkowski Józef 1889-1962
Kwiatkowski Władysław 1879-1954
Lechert Antoni 1845-1921
Ligman Tadeusz 1880-1950
Long Leonard 1892-1966
Ładoń Feliks 1870-1920
Łyszczarczyk Jan Wenanty 1867-1940
Matzel Ernest 1879-1947
Misicki Tomasz 1886-1935
Paulus Witold 1892-1973
Poplicha Józef 1889-?
Reginek Tomasz 1887-1974
Siatka Stanisław 1869-1933
Starzyński Mieczysław 1897-1976
Swastek Józef 1913-1977
Syski Aleksander 1876-1945
Szuniewicz Wacław 1892-1963
Świątkowski Łukasz 1875-1941
Świerczek Stanisław 1875-1969
Taranowicz Jan 1876-1938
Tudyka Paweł 1875-1921
Tymczak Adolf 1900-1961
Warol Alojzy 1859-1936
Wawak Karol 1897-1979
Zapała Władysław 1874-1948
Ziemba Józef 1871-1938

Liban

Kantak Kamil Juliusz 1881-1976

MISJE

Abrantowicz Fabian 1884-1939
Białas Franciszek 1878-1936 Chiny
Piotrowski Gerard Bazyli 1885-1968 Chiny
Szuniewicz Wacław 1892-1963 Chiny
Zaleski Władysław Michał 1852-1925 Indie